AUREAE DECISIONES SAC. REG. CONS. NEAP. NICOLAI ANTONIJ GIZZARELLI...

Nicola Antonio ca. Gizzarelli, Baldassarre De Angelis, ...

AVREAE

DECISIONES

SAC. REG. CONS. NEAP.

NICOLAI ANTONII GIZZARELLI

EIVSDEM CONSILII SENATORIS LONGE SPECTATISSIMI

IN QVIBVS ILLVSTRIORES, TAM CONTRACTVVM, ET VLTIMARVM voluntatum casus, quam arduæ Criminales, Consuetudinariæ, ac Feudales CONTROVERSIAE,

MAXIMA DICENDI CLARITATE, ET ADMIRABILI INGENII perſpicacitate diſceptatæ, ac deciſæ recenſentur.

In hac verò poſtrema Editione Nouiſſimæ eiuſdem Authoris Deciſiones acceſſerunt;

IN DVOS LIBROS DISTRIBVTAE.

Omnes, & ſingulæ lucubratiſsimis Additionibus Eximiorum Iure Conſultorum

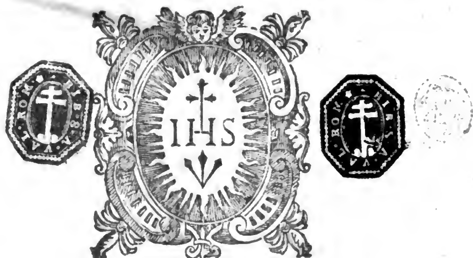
BALDAXARIS DE ANGELIS Neapolitani IOSEPHI MELE Bitontini, & DIDACI DE MARE Regini.	Illuſt.

Opus ob vberem ſingularis doctrinæ, & eruditionis copiam quæ vndiq; ſcatet,

OMNIBVS DICENTIBVS, ET LEGALEM DISCIPLINAM profitentibus perutile, ac neceſſarium.

Gemino Indice, Quæſtionum vno, rerum memorabilium, & verborum altero.

CVM PRIVILEGIO, ET SVPERIORVM PERMISSV.

Neap. Ex Typographia Franciſci Sauij, Impreſſoris Cur. Archiepiſc. M.DC.XXXII

Expenſis Dominici Vecchi Bibliopolæ ſub Signo Sanctiſs. Nominis IESV.

Illuſtriſsimo, & Excellentiſsimo Domino

D. FERDINANDO ALFAN DE RIBERA, ENRIQVEZ DVCI DE ALCALA, &c.

Summæ rerum Catholicæ Maieſtatis Conſiliario, digniſsimo eius Cubiculario, atq; in hoc Regno Neap. Proregi, &c.

BALDAXAR DE ANGELIS F.

Ræclariſſimo nomini tuo, Principum genitor, Dux maxime, Heroum ſplendor, digniſſime Prorex, opus ſuum conſecrat, deditus tibi, qui quãtuluſcunq; eſt, præter quã Regiæ tuæ liberalitati, ac authoritati non audet mentis ſuæ partus, nec alteri dicare, nec debet: floſculorum .n. ac laborum ſuorum, vnicum te patronũ adoptare, vti tenetur, delegit. Sunt enim additiones in primæ Claſſis Authorẽ Nicolaum Antonium Gizzarellum Antiquiſſimæ, Nobiliſſimæq; Domui tuæ valde deuotum, qui non ſemel, atque iterum, ſed ſæpius de eminentiſſimo Auo tuo operibus mentionem fecit in ſuis. Ergo nomiſi Auguſtiſſimæ Familiæ tuæ, cui idem Nicolaus erat addictus admodum, auctarium meum dedicari, par erat. Sexcentæ etiam me rationes impellebant, quibus ſub alterius præterea neminis Opuſculum hoc, qualecumq; eſt, at ſolum ſub firmiſſimo tutamine tuo, veluti ſub Numæ clypeo, in vulgum propalari deſiderat. Ex his omnibus vnica tantum ad te confugienti animo calcaria ſubdidit: Etenim vt cuncta ſydera ſolem ſuſpiciunt ſuum, reuerenturquè: Ita Doctiſſimi quique certatim tibi, veluti Apollini Muſarum Choro præſidenti, ob tuĩ genij, & ingenij excellentiam, nominis, ominiſq; præſtantiam, honoris, fulgoriſq; ſplendorem præſeferunt aliquod beneuolentiæ ſignum: Vnde ego vnus è multis ingratiſſimus omnium mortalium ſim, niſi aliqua obſequij ſignificatione, quanti te faciam, virtutum omnium lumen, & columen, quantumque tibi, virtutes ipſæ debeant, apud omnes teſtatum relinquam.

Quoties enim cumque animo, & cogitatione ſuſtollor, ad gentilitij tui Nobilitatem, nulli ſecundam, atque ad vetuſta illa Heroum tuorum ornamenta, ac monimenta contemplanda,

Per tot ducta viros antiqua ab origine gentis.

Radianti cumulo illuſtrium actionum ita obuoluor, ita veluti Phœbea lampade hallucinor, vt facilius è quibuſcumq; flexibus mæandriſque, atq; è quibuſuis labyrinthæis ambagibus, quam è tanto radiorum ſplendore memet explicem, vel abſoluam. Sunt enim tot, tantæque res maiorum

suorum, tum domi, tum belli præclarè gesta, vt in quemcumq; celsitudinis gradum oculos coniJciam, virtutum, spectatæ fidei, fortitudinis, quamplurima videam ornamenta, eademque præfulgentissima.

At inter tot proceres omni omnium virtutum genere decoratos, locum tenet apprimè Principem Auus tuus vir præclarissimus, cui sol ille Hispaniarum prouidentissimus, Regni huius tam vasti, ita florentissimi olim præcelsas commisit habenas, virescit etenim hic in omnium mentibus hominum verè hortus Hesperidum, vbi peruigil ille suæ ipsius sapientiæ multiplicis Draco scientiarum suarum aurea aduigilabat ad poma; cuius æternum extabunt auiti moris flores vndecumque micantes, conscientiæ lilia, niuali candore fulgentia, genuini pudoris purpureus ille rosarum decus, ac gloriosum, fructus illustrium actionum, quam suauissimi; è quibus omnibus bonitatis, & sanctitatis ardorem, odoremq; cælestem, toto orbe perfusum, fama peruulgauit æterna.

Tantæ igitur magnanimitatis, Ducisq; ita prudentissimi, ea extat in hunc Regnum beneuolentia incredibilis, adiumenti amor, monimenti ardor, vt è mortalium mentibus nulla ætas sit abolitura, vel recordationem perpetuam, vel memoriam sempiternam. Nestoris huius ita eminentissimi, famam toto orbe celeberrimam, non modo ab te æquatam, sed fortè etiam superatam, totius orbis terrarum fides vniuersa testatur.

Etenim infinitas animi, corporis, fortunæ dotes, dicam melius sydera, vt in singulis hominibus dispertita, atque conspersa, ita in te vno collecta omnia, ac colligata vndique promicant, & splendescunt; testatur hoc dignissima pro Catholica Maiestate Legatio tua, qua incredibili prudentia, morum suauitate, & dexteritate apud Summum Pontificem functus es; testantur hoc idem illibata integritas, ac inculpata Iustitia cunctos ad tui ipsius exemplum rationis fræno gubernans: Iustitiæ etiam adeo est innexa clementia, vt benignus in omnes, durus in neminem, facilis in bonos, comis affabiliq; in subditos, nulli non aperis aditus æquitatis, nulli intercludas lamentationis accessus.

Quin si forte tibi ad sæueritatis atrocitatem sit descendendum; prius ad lachrymas deuenis, quam ad pœnam, & peccatum detestans, errantem commiserans, atrocitatis ipsius seueritatem, ac pietatis flumine irrigando moderaris. Ea etiam tua est in populis, regendis, gubernandisque diligentia, in viros doctos liberalitas, in omnes beneuolentia non vulgaris; vt munificentiam, & excellentiam tanti Principis non prædicare, quisq; mortalium, nefas esse, existimet. De te itaque id (quod de Carthagine Sallustius ait) silere potius puto, quam pauca dicere: quando omnes in omni morum, & armorum celsitate, in omni pacis, & quietis tranquillitate, encomijs omnibus antecellis: meritoq; te vnum omnes omnium ætatum optimates suspiciunt Principem eminentissimum: cumq; cæterarum mortalium laudes, Heroumq; dignitates vnus omnes sis supergressus, optime quidem omnibus & Ducum decus, & Principum gloria appellaris.

At quid generis tui, & amplitudinis, & splendoris, omnibus quidem veneratum, nulli tamen ingressum, immensum pelagus prætentaui? Quando Alcalanæ gentis, Originem, & Nobilitate vetustissimam, & vetustate Nobilissimam, Ducumq; numerum ferè innumerum, seriemquè penè infinitam, vsque ab heroicis temporibus, perpetuisq; honoribus ductam, mea debilis ingenij cymbula, immensum pertimescit Oceanum. Tantorum enim Dynastarum, Ducum, Principum heroina grauitas celsitudo, maiestas præconem expetunt singularem, tubam aliam exigunt (non Homericam, non Maronianam) immortalem potius dixerim, cælestem, sempiternam.

Sed eo vnde digressa est, nostra breuiter reuertatur oratio, qui multis in locis, multiplici seruitio deditus, ac postremo in Barensi Prouincia audiendis iudicijs Præfectus, quiq; licet occupatissimus, in dies maiora permolior, hos succisiuis horis sudores, somno, & quieti furatus, ad Doctissimum Principem dico; Legalia, Legum Moderatori consecro. Elegi enim te ex omnibus Principibus vnum, qui regere consilijs vrbes, fundare legibus, emendare iudicijs potes. Oro demum Deum Opt. Max. tuam celsitudinem in quo omnis spes bonorum posita est mibi, vrbi, orbi deniq; vniuerso diu præseruet incolumem. Neap. die 15. Augusti 1629.

IO.

IOSEPH DE ANGELIS V.I.D.

Dilectissimus Pater filio Baldaxari amatissimo S.

INcredibile est (mi fili, mi dulcis amor, mea summa voluptas) quanta fruar lætitia, quanta efferar voluptate, quoties in tua scripta peruenio. Nihil enim hoc mihi gratius in vita, optatius nihil accidere potest, & ad animi alacritatem, & ad mentis oblectamentum. Vincunt enim lucubrationes tuæ opinionem hominum, ac voluntatem; legentemq; ita alliciunt, oblectant, rapiunt, vel incendunt potius, vt nemini nostrum sit inuidendum aureo illi, ac felicissimo tempore, quo Latia viguit lingua, Romana floruit eloquentia. Miror memoriæ promptitudinem, dicendi exuberantiam; ac præter genij, & ingenij excellentiam, iaculatisq; spicula linguæ, atque facundiam non vulgarem; miror etiam aurea illa priscorum orationis flumina, antiquorum admiror illa magnifica, ac detonantia fulmina. Agnosco, nescio quid noui, nescio quid magni, nescio quæ noua, veterum exuperantia fastus: Venam scilicet purgationem, reconditiorem, præeminentiorem. Referunt enim exculti sudores tui, nescio quid grande, segregatum à vulgo, à quotidiano dicendi, ac differendi, examinandiq; stylo seiunctum, sepositum, separatum. Quicquid enim in tuis extat monumentis, redolet illam selectissimi sæculi Græcorum antiquitatem expurgatam, purissimam candidissimam. Transeo iuris Cæsarei, ac Pontificij facultatem singularem, ac prope diuinam. Prætereo animi tui excellentissimi dotes multiplices, ac ferè infinitas, quæ omnia enumerare non est consilium, nec opis est nostræ. Esset enim labor Herculeus, ac indefessus. Dicam tamen pauca. Quis, inquam, vnquam æqualium tuorum in tã florenti ætate. (dicam melius) in adolescentia sua assecutus est, tot honores, tot dignitates est consecutus? Quis tot, tantisq; perfunctus officijs? Aduocatione, Præfectura, Auditoratu, Magistratu? Merito igitur me genitorem tuum, tuiq; amantissimum per excultissimos labores tuos, quædam spes rapit ferè immortalitatis. Video enim, ac tota cogitatione complector, quanto res nostræ vberiores, exornatiores futuræ sint. Longè enim prospicio, quo loci, quantumque in sublime nostræ familiæ nomen sit euolaturum. Præsertim Excellentiss. DVCI DE ALCALA in hoc Regno Prorege. Hoc enim Principe ita humanissimo Duce, & auspice rebus nostris, quid non optandum, quid non sperandum? vnde nullus remanet dubitationi locus, quin nos, nostramque omnia commendanda sint gloriæ perenni. Sed aliter, atque decreueram facio, qui inscius, imprudensque, ac præter opinionem in laudes incidi tuas; Pater filij? Quidni? si ab exteris nationibus, si è barbaris gentibus, si ab ostibus etiã virtus ipsa laudatur, non licet fortasse; at factum infectum esse non potest. Si tamen peccaui, peccatum amantis est. Dedecet fortasse? immo decet, & omni iure, & iure optimo decet. non enim natum, sed nati dotes, commendauit pater. Sit vtcumque peccaui nihil. attingi solum quod est minimum, maiora subticui, tacui maxima. Famæque iura reseruaui sua. Parua dixi; idque verecundius feci, quam decuit. non enim modestiæ fines transiui. non præterij pudoris terminos. Cæterum te te eximij tui commendabunt mores, virtus ipsa pro se loquetur. Vale.

IOSEPHO DE ANGELIS V. I. D.

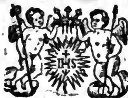
Et in Neapolitano foro doctisſimo cauſarum Patrono.

Julius Cæſar Ianuarius V. I. D. S.

N Baldaxaris de Angelis tui ingenioſiſſimi filij ad Deciſiones Nicolai Antonij Gizzarelli Additiones prodeunt, vt ad optimas, ſelectas, atque curioſiſſimas Deciſiones per Eminentiſſimum Conſiliarium, & Aulæ Decanum compoſitas, optima quoque, ſelecta, recondita, itidemque ſcitù digna dicta, additaque quam feliciter tui accederent eruditiſſimi nati, quem vti proximum Virtute, Doctrina, Ingenio, atque ſtudio in ſua ineunte adoleſcentia tam celebri Deciſionanti, vt hoc forenſi vtar vocabulo, eius hæc ſcripta demonſtrant, & proſpicere, quam clariſſimè licebit ex ipſiuſmet tui geniti optatiſſimis laboribus ad tres primos, & inde omnes ſequentes Iuſtiniani Codicis libros, quos Pratum, Typis iam datum, ipſi appellare libuit, vt diuerſis diuerſa, & delectabilia, inſimulque non inutilia adduceret, quibus de proteſtatione pulcherrimus, atque ingenioſiſſimus Tractatus. Aliudque in Criminalibus decidendis cauſis æquè doctum opuſculum, & ad Eruditiſſimum Conſulentem Io. Vincentium de Anna diſſertiſſime Additiones; Omnia in lucem omni referta doctrina hinc ad paucos dies edenda ſui eximij ingenij adiunctos videbimus partus: ita dubio procul largiſſima, atque noſtri Inuictiſſimi Regis prudentiſſima manus ad eundem Senatoris gradum, & maiora, promotum tibi, & nobis non ſerò dabit; Augurar, atque hoc ſibi virtutis præmium promittere fas erit: Vidimus enim ipſum non adhuc ephebis exceſſum nonnullorum Oppidum, Regiarumque Ciuitatum rectiſſimum Iudicem, & ex Ducis Albæ huius Regni Proregi, & ſub quo, annuente Deo, Octauiani tranquilla tempora noſtræ potiori gentes impolluta deſtiſtinatione in ſ. Tranenſi Audientia ex tribus Auditoribus ferè ipſum in Aula ſemper Præſidentem, ibique in bello Exulum Marchionis Orioli, Prouinciæ Præſidem fidiſſimum, atq; Iudicij præſtantiſſimum adfuiſſe Conſultorem, ipſemet Excellentiſſimus Regni Prorex, Regiumq; nouit Collateralem Conſilium, & de eius in præfatæ Audientiæ muneris, exactiſſimæ functionis laudibus, atque parcus ſcripſit encomijs aliqua attingere libuit, qui vt ſuum de epiſtolis ab eo compoſitis ornaret libellum, nonnullas ad tui, & mei cariſſimi Baldaxaris in lucem edidit Epiſtolas, quas Marchio Excellentiſſimi Ducis Albæ de eius ſcripſerat meritis. Lætare ergo, tecumque nos, & lectores lætemur omnes, ex quo de Baldaxare Angelorum ſortito cognomine verè prodeunt, prodientque quaſi Angelica ſcripta. Vale.

BALDAXAR DE ANGELIS CANDIDO LECTORI.

ADmonitum te volui me hisce in laboribus ferè duorum mensium spatio insudasse, vt cui debebam parerem, & illud potissimum præoculis habui, vt plurimorum vtilitati consulerem, quod an sim assecutus Doctorum esto iudicium, spero equidem boni consulturos, si qua minus quam vellent explicaui; addent alij, quæ desunt, quod si quid in eis est, vt dixi, minus aptè explicatum ignoscant quęso imperitiæ meæ, & iuuentuti, si qua vero digna fortasse sunt, laudent dominum Deum, sine quo nil posse fieri tam certum est, quam quod certissimum tù interim, optimè lector, his ruere dum alia, iuuante Deo, præstantiora tibi prope diem degustanda præparantur.

IOSEPHO DE ANGELIS V. I.

Et in Neapolitano foro doctissimo causarum Patrono

Julius Cæsar Ianuarius V. I. D. S.

N Baldaxaris de Angelis tui ingeniosissimi filij ad Decisiones Antonij Gizzarelli Additiones prodeunt, vt ad optimas, atque curiosissimas Decisiones per Eminentiss.mum Consiliar. Aulæ Decanum compositas, optima quoque, selecta, rec itidemque scitù digna dicta, additaque quam feliciter tui eruditissimi nati, quem vti proximum Virtute, Doctrina, atque studio in sua ineunte adolescentia tam celebri Decisio hoc forensi vtar vocabulo, eius hæc scripta demonstrant, & re, quam clarissimè licebit ex ipsiusmet tui geniti optatissimis laboribus ad tres primos, omnes sequentes Iustiniani Codicis libros, quos Pratum, Typis iam datum, ipsi ap buit, vt diuersis diuersa, & delectabilia, insimulque non inutilia adduceret, quibu testatione pulcherrimus, atque ingeniosiss mus Tractatus. Aliudque iu Criminal dendis causis æquè doctum opusculum, & ad Eruditissimum Consulentem Io. Vincen Anna dissertissime Additiones; Omnia in lucem omni referta doctrina hinc ad paucos da sui eximij ingenij adiunctos videbimus partus: ita dubio procul largissima, at Inuictissimi Regis prudentissima manus ad eundem Senatoris gradum, & maiora, tibi, & nobis non serò dabit; Augurar, atque hoc sibi virtutis præmium promitt Vidimus enim ipsum non adhuc ephebis excessum nonnullorum Oppidum, Regiaru tum rectissimum Iudicem, & ex Ducis Albæ huius Regni Proregi, & sub quo, Octauiani tranquilla tempora nostræ potiori gentes impolluta destistinatione in .s. T dientia ex tribus Auditoribus ferè ipsum in Aula semper Præsidentem, ibique in bel Marchionis Orioli, Prouinciæ Præsidem fidissimum, atq; Iudicij præstantissimum sultorem, ipsemet Excellentissimus Regni Prorex, Regiumq; nouit Collateralem Co eius in præfata Audientiæ muneris, exactissimæ functionis laudibus, atque parc mijs aliqua attingere libuit, qui vt suum de epistolis ab eo compositis ornaret libell ad tui, & mei carissimi Baldaxaris in lucem edidit Epistolas, quas Marchi Ducis Albæ de eius scripserat meritis. Lætare ergo, tecumque nos, & lectores ex quo de Baldaxare Angelorum sortito cognomine verè prodeunt, prodientq scripta. Vale.

BALDAXAR DE ANGEL[illegible]

CANDIDO LECTORI

Dmonitum [illegible]

[illegible]IX.

[illegible]liquas merces solutione [illegible]romissa, & quod nō au[illegible]ore postmodo decocto [illegible]ente alijs creditoribus

[illegible]X.

[illegible]lentis filium sine pro[illegible] vsq. ad aliquod tem[illegible]sse de quibus propin[illegible]

[illegible]

[illegible]emes pro tribus na[illegible]ennio vnica tantum [illegible]ebeat liberari.

[illegible] recusantes, vbi te[illegible]ellere, vel ipse prę[illegible]re licentiam con[illegible]

[illegible]o dato termino

[illegible] hæredibus in[illegible]rtæ quantitatis [illegible]m masculi suc[illegible]lictis filijs prę[illegible]tarijs, an por[illegible] alium hære[illegible] hæredem in[illegible]

[illegible]ditorem su[illegible]rtias non [illegible]terim alię [illegible]dem pro[illegible]requiratur

[illegible]ib. Con[illegible]quis re[illegible]orem

[illegible]terue[illegible]us de [illegible]x con[illegible]emptio

[illegible]ati vendicet sibi [illegible]e tempus exfracta[illegible]at sibi fuisse factam

LXIX.

[illegible]supplicatione de verbo faciendo [illegible]iquidationis si reus nō pareat infra ter-

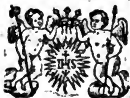
IOSEPHO DE ANGELIS V. I. D.

Et in Neapolitano foro doctisſimo cauſarum Patrono.

Julius Cæſar Ianuarius V. I. D. S.

N Baldaxaris de Angelis tui ingenioſiſſimi filij ad Deciſiones Nicolai Antonij Gizzarelli Additiones prodeunt, vt ad optimas, ſelectas, atque curioſiſſimas Deciſiones per Eminentiſſimum Conſiliarium, & Aulæ Decanum compoſitas, optima quoque, ſelecta, recondita, itidemque ſcitù digna dicta, additaque quam feliciter tui accederent eruditiſſimi nati, quem vti proximum Virtute, Doctrina, Ingenio, atque ſtudio in ſua ineunte adoleſcentia tam celebri Deciſionanti, vt hoc forenſi vtar vocabulo, eius hæc ſcripta demonſtrant, & proſpicere, quam clariſſimè licebit ex ipſiuſmet tui geniti optatiſſimis laboribus ad tres primos, & inde omnes ſequentes Iuſtiniani Codicis libros, quos Pratum, Typis iam datum, ipſi appellare libuit, vt diuerſis diuerſa, & delectabilia, inſimulque non inutilia adduceret, quibus de proteſtatione pulcherrimus, atque ingenioſiſſimus Tractatus. Aliudque iu Criminalibus decidendis cauſis æquè doctum opuſculum, & ad Eruditiſſimum Conſulentem Io. Vincentium de Anna diſſertiſſime Additiones; Omnia in lucem omni referta doctrina hinc ad paucos dies edenda ſui eximij ingenij adiunctos videbimus partus: ita dubio procul largiſſima, atque noſtri Inuictiſſimi Regis prudentiſſima manus ad eundem Senatoris gradum, & maiora, promotum tibi, & nobis non ſerò dabit; Augurar, atque hoc ſibi virtutis præmium promictere ſas erit: Vidimus enim ipſum non adhuc ephebis exceſſum nonnullorum Oppidum, Regiarumque Ciuitatum rectiſſimum Iudicem, & ex Ducis Albæ huius Regni Proregi, & ſub quo, annuente Deo, Octauiani tranquilla tempora noſtræ potiori gentes impolluta deſtiſtinatione in ſ. Tranenſi Audientia ex tribus Auditoribus ferè ipſum in Aula ſemper Præſidentem, ibique in bello Exulum Marchionis Orioli, Prouinciæ Præſidem fidiſſimum, atq; Iudicij præſtantiſſimum adfuiſſe Conſultorem, ipſemet Excellentiſſimus Regni Prorex, Regiumq; nouit Collateralem Conſilium, & de eius in præſata Audientiæ muneris, exactiſſimæ functionis laudibus, atque parcus ſcripſit encomijs aliqua attingere libuit, qui vt ſuum de epiſtolis ab eo compoſitis ornaret libellum, nonnullas ad tui, & mei cariſſimi Baldaxaris in lucem edidit Epiſtolas, quas Marchio Excellentiſſimi Ducis Albæ de eius ſcripſerat meritis. Lætare ergo, tecumque nos, & lectores lætemur omnes, ex quo de Baldaxare Angelorum ſortito cognomine verè prodeunt, prodientque quaſi Angelica ſcripta. Vale.

BAL.

BALDAXAR DE ANGELIS CANDIDO LECTORI.

ADmonitum te volui me hiſce in laboribus ferè duorum menſium ſpatio inſudaſſe, vt cui debebam parerem, & illud potiſsimum præoculis habui, vt plurimorum vtilitati conſulerem, quod an ſim aſſecutus Doctorum eſto iudicium, ſpero equidem boni conſulturos, ſi qua minus quam vellent explicaui; addent alij, quæ deſunt, quod ſi quid in eis eſt, vt dixi, minus aptè explicatum ignoſcant quęſo imperitiæ meæ, & iuuentuti, ſi qua vero digna fortaſſe ſunt, laudent dominum Deum, ſine quo nil poſſe fieri tam certum eſt, quam quod certiſsimum tù interim, optimè lector, his ruere dum alia, iuuante Deo, præſtantiora tibi prope diem deguſtanda præparantur.

IOSEPHO DE ANGELIS V.I.D.

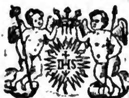
Et in Neapolitano foro doctissimo causarum Patrono.

Julius Cæsar Ianuarius V. I. D. S.

N Baldaxaris de Angelis tui ingeniosissimi filij ad Decisiones Nicolai Antonij Gizzarelli Additiones prodeunt, vt ad optimas, selectas, atque curiosissimas Decisiones per Eminentissimum Consiliarium, & Aulæ Decanum compositas, optima quoque, selecta, recondita, itidemque scitu digna dicta, additaque quam feliciter tui accederent eruditissimi nati, quem vti proximum Virtute, Doctrina, Iugenio, atque studio in sua ineunte adolescentia tam celebri Decisionanti, vt hoc forensi vtar vocabulo, eius hæc scripta demonstrant, & prospicere, quam clarissimè licebit ex ipsiusmet tui geniti optatissimis laboribus ad tres primos, & inde omnes sequentes Iustiniani Codicis libros, quos Pratum, Typis iam datum, ipsi appellare libuit, vt diuersis diuersa, & delectabilia, insimulque non inutilia adduceret, quibus de protestatione pulcherrimus, atque ingeniosissimus Tractatus. Aliudque iu Criminalibus decidendis causis æquè doctum opusculum, & ad Eruditissimum Consulentem Io. Vincentium de Anna dissertissime Additiones; Omnia in lucem omni referta doctrina hinc ad paucos dies edenda sui eximij ingenij adiunctos videbimus partus: ita dubio procul largissima, atque nostri Inuictissimi Regis prudentissima manus ad eundem Senatoris gradum, & maiora, promotum tibi, & nobis non serò dabit; Augurar, atque hoc sibi virtutis præmium promittere fas erit: Vidimus enim ipsum non adhuc ephebis excessum nonnullorum Oppidum, Regiarumque Ciuitatum rectissimum Iudicem, & ex Ducis Albæ huius Regni Proregi, & sub quo, annuente Deo, Octauiani tranquilla tempora nostræ potiori gentes impolluta destistinatione in S. Tranensi Audientia ex tribus Auditoribus ferè ipsum in Aula semper Præsidentem, ibique in bello Exulum Marchionis Orioli, Prouinciæ Præsidem fidissimum, atq; Iudicij præstantissimum adfuisse Consultorem, ipsemet Excellentissimus Regni Prorex, Regiumq; nouit Collateralem Consilium, & de eius in præfatæ Audientiæ muneris, exactissimæ functionis laudibus, atque parcus scripsit encomijs aliqua attingere libuit, qui vt suum de epistolis ab eo compositis ornaret libellum, nonnullas ad tui, & mei carissimi Baldaxaris in lucem edidit Epistolas, quas Marchio Excellentissimi Ducis Albæ de eius scripserat meritis. Lætare ergo, tecumque nos, & lectores lætemur omnes, ex quo de Baldaxare Angelorum sortito cognomine verè prodeunt, prodientque quasi Angelica scripta. Vale.

BALDAXAR DE ANGELIS CANDIDO LECTORI.

Dmonitum te volui me hisce in laboribus ferè duorum mensium spatio insudasse, vt cui debebam parerem, & illud potissimum præoculis habui, vt plurimorum vtilitati consulerem, quod an sim assecutus Doctorum esto iudicium, spero equidem boni consulturos, si qua minus quam vellent explicaui; addent alij, quæ desunt, quod si quid in eis est, vt dixi, minus aptè explicatum ignoscant quęso imperitiæ meæ, & iuuentuti, si qua vero digna fortasse sunt, laudent dominum Deum, sine quo nil posse fieri tam certum est, quam quod certissimum tù interim, optimè lector, his ruere dum alia, iuuante Deo, præstantiora tibi prope diem degustanda præparantur.

IOSEPHO DE ANGELIS V. I. D.

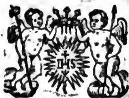
Et in Neapolitano foro doctisimo causarum Patrono.

Julius Cæsar Ianuarius V. I. D. S.

N Baldaxaris de Angelis tui ingeniosissimi filij ad Decisiones Nicolai Antonij Gizzarelli Additiones prodeunt, vt ad optimas, selectas, atque curiosissimas Decisiones per Eminentissimum Consiliarium, & Aulæ Decanum compositas, optima quoque, selecta, recondita, itidemque scitù digna dicta, additaque quam feliciter tui accederent eruditissimi nati, quem vti proximum Virtute, Doctrina, Iugenio, atque studio in sua ineunte adolescentia tam celebri Decisionanti, vt hoc forensi vtar vocabulo, eius hæc scripta demonstrant, & prospicere, quam clarissimè licebit ex ipsiusmet tui geniti optatissimis laboribus ad tres primos, & inde omnes sequentes Iustiniani Codicis libros, quos Pratum, Typis iam datum, ipsi appellare libuit, vt diuersis diuersa, & delectabilia, insimulque non inutilia adduceret, quibus de protestatione pulcherrimus, atque ingeniosissimus Tractatus. Aliudque iu Criminalibus decidendis causis æquè doctum opusculum, & ad Eruditissimum Consulentem Io. Vincentium de Anna dissertissime Additiones; Omnia in lucem omni referta doctrina hinc ad paucos dies edenda sui eximij ingenij adiunctos videbimus partus: ita dubio procul largissima, atque nostri Inuictissimi Regis prudentissima manus ad eundem Senatoris gradum, & maiora, promotum tibi, & nobis non serò dabit; Augurar, atque hoc sibi virtutis præmium promictere fas erit: Vidimus enim ipsum non adhuc ephebis excessum nonnullorum Oppidum, Regiarumque Ciuitatum rectissimum Iudicem, & ex Ducis Albæ huius Regni Proregi, & sub quo, annuente Deo, Octauiani tranquilla tempora nostræ potiori gentes impolluta destistinatione in S. Tranensi Audientia ex tribus Auditoribus ferè ipsum in Aula semper Præsidentem, ibique in bello Exulum Marchionis Orioli, Prouinciæ Præsidem fidissimum, atq; Iudicij præstantissimum adfuisse Consultorem, ipsemet Excellentissimus Regni Prorex, Regiumq; nouit Collateralem Consilium, & de eius in præfatæ Audientiæ muneris, exactissimæ functionis laudibus, atque parcus scripsit encomijs aliqua attingere libuit, qui vt suum de epistolis ab eo compositis ornaret libellum, nonnullas ad tui, & mei carissimi Baldaxaris in lucem edidit Epistolas, quas Marchio Excellentissimi Ducis Albæ de eius scripserat meritis. Lætare ergo, tecumque nos, & lectores lætemur omnes, ex quo de Baldaxare Angelorum sortito cognomine verè prodeunt, prodientque quasi Angelica scripta. Vale.

BAL.

BALDAXAR DE ANGELIS
CANDIDO LECTORI.

ADmonitum te volui me hisce in laboribus ferè duorum mensium spatio insudasse, vt cui debebam parerem, & illud potissimum præoculis habui, vt plurimorum vtilitati consulerem, quod an sim assecutus Doctorum esto iudicium, spero equidem boni consulturos, si qua minus quam vellent explicaui; addent alij, quæ desunt, quod si quid in eis est, vt dixi, minus aptè explicatum ignoscant quęso imperitiæ meæ, & iuuentuti, si qua vero digna fortasse sunt, laudent dominum Deum, sine quo nil posse fieri tam certum est, quam quod certissimum tù interim, optimè lector, his ruere dum alia, iuuante Deo, præstantiora tibi prope diem degustanda præparantur.

IOSEPHO DE ANGELIS V. I. D.

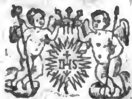
Et in Neapolitano foro doctissimo causarum Patrono.

Julius Cæsar Ianuarius V. I. D. S.

N Baldaxaris de Angelis tui ingeniosissimi filij ad Decisiones Nicolai Antonij Gizzarelli Additiones prodeunt, vt ad optimas, selectas, atque curiosissimas Decisiones per Eminentissimum Consiliarium, & Aulæ Decanum compositas, optima quoque, selecta, recondita, itidemque scitù digna dicta, additaque quam feliciter tui accederent eruditissimi nati, quem vti proximum Virtute, Doctrina, Iugenio, atque studio in sua ineunte adolescentia tam celebri Decisionanti, vt hoc forensi vtar vocabulo, eius hæc scripta demonstrant, & prospicere, quam clarissimè licebit ex ipsiusmet tui geniti optatissimis laboribus ad tres primos, & inde omnes sequentes Iustiniani Codicis libros, quos Pratum, Typis iam datum, ipsi appellare libuit, vt diuersis diuersa, & delectabilia, insimulque non inutilia adduceret, quibus de protestatione pulcherrimus, atque ingeniosissimus Tractatus. Aliudque iu Criminalibus decidendis causis æquè doctum opusculum, & ad Eruditissimum Consulentem Io. Vincentium de Anna disertissime Additiones; Omnia in lucem omni referta doctrina hinc ad paucos dies edenda sui eximij ingenij adiunctos videbimus partus: ita dubio procul largissima, atque nostri Inuictissimi Regis prudentissima manus ad eundem Senatoris gradum, & maiora, promotum tibi, & nobis non serò dabit; Augurar, atque hoc sibi virtutis præmium promictere fas erit: Vidimus enim ipsum non adhuc ephebis excessum nonnullorum Oppidum, Regiarumque Ciuitatum rectissimum Iudicem, & ex Ducis Albæ huius Regni Proregi, & sub quo, annuente Deo, Octauiani tranquilla tempora nostræ potiori gentes impolluta destistinatione in S. Tranensi Audientia ex tribus Auditoribus ferè ipsum in Aula semper Præsidentem, ibique in bello Exulum Marchionis Orioli, Prouinciæ Præsidem fidissimum, atq; Iudicij præstantissimum adfuisse Consultorem, ipsemet Excellentissimus Regni Prorex, Regiumq; nouit Collateralem Consilium, & de eius in præfatæ Audientiæ muneris, exactissimæ functionis laudibus, atque parcus scripsit encomijs aliqua attingere libuit, qui vt suum de epistolis ab eo compositis ornaret libellum, nonnullas ad tui, & mei carissimi Baldaxaris in lucem edidit Epistolas, quas Marchio Excellentissimi Ducis Albæ de eius scripserat meritis. Lætare ergo, tecumque nos, & lectores lætemur omnes, ex quo de Baldaxare Angelorum sortito cognomine verè prodeunt, prodientque quasi Angelica scripta. Vale.

BAL.

BALDAXAR DE ANGELIS CANDIDO LECTORI.

Dmonitum te volui me hisce in laboribus ferè duorum mensium spatio insudasse, vt cui debebam parerem, & illud potissimum præoculis habui, vt plurimorum vtilitati consulerem, quod an sim assecutus Doctorum esto iudicium, spero equidem boni consulturos, si qua minus quam vellent explicaui; addent alij, quæ desunt, quod si quid in eis est, vt dixi, minus aptè explicatum ignoscant quęso imperitiæ meæ, & iuuentuti, si qua vero digna fortasse sunt, laudent dominum Deum, sine quo nil posse fieri tam certum est, quam quod certissimum tù interim, optimè lector, his ruere dum alia, iuuante Deo, præstantiora tibi prope diem degustanda præparantur.

EX commissione Admod. Illustr. & Reuerendissimi Domini Iacobi Terragnoli Vicarij Generalis Neap. Librum Decisionum veterum, & nouissimarum D. Nicolai Antonij Gizzarelli Regij Consiliarij, vna cum doctissimis, & amplissimis Additionibus D. Baldaxaris de Angelis, eximij I. C. & in Regijs Tribunalibus Aduocati, perlegi, & cum nihil contineat Catholicæ Fidei, & bonis moribus aduersum, illum imprimi posse censeo. Neap. die 1. Augusti 1629.

Io. Dominicus Pizzella Canonicus, & Aduocatus Fiscalis.

Imprimatur Iacobus Terrag. Vic. Gen. Neap.

Illustrissime, & Excellentissime Domine.

PEruntaui de ordine V. Excell.n edum postremas Decisiones Regij olim Consiliarij Nicolai Antonij Gizzarelli in Secunda Parte collocatas: sed pariter Additamenta desuper edita, ac super omnibus alijs eiusdem Auctoris decisionibus summo labore, & ingeniosè congesta per V. I. D. Baldaxarem de Angelis, quæ cum nil iuri publico, ac honestatis zelo officere videantur, seu potius Iuris professoribus comodum, & vtilitatē afferre existimo, proindè iustissimè prælo imprimi posse, accedente tamen beneplacito V. Excellentię, cui in omnibus me submitto. Datum Neap. ex ędibus nostris die 12. Augusti 1629.

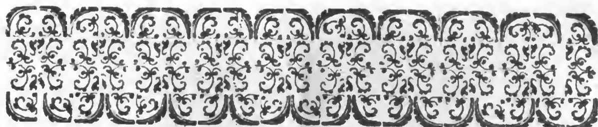
Vestræ Excellentiæ

Obsequentissimus Seruulus

Ioannes Baptista de Thoro I. C. Neap.

Imprimatur

Tapia Reg. Enriquez Reg. Lopez Reg.

QVAESTIONVM OMNIVM HOC IN PRIMO, ET SECVNDO LIBRO

Contentarum Tabula.

EX PRIMO LIBRO.

XVII.

XVII.

Denunciatio, an concurrere debeat cum ob Proregis dispensationem anni tempus ad foriudicandum abbreuiatur.

XVIII.

Homicidium commiꝗens post longum tempus à recepta iniuria, an puniri debeat pœna mortis naturalis.

XIX.

Pactum inter coniuges celebratum in alberano, & capitulis matrimonialibus de perpetuo incolatu in Ciuitate Neapolis, & sub pœna pro quauis causa non discedere, an si ambo consentiant liceat discedere.

XX.

De creditore petente plus debito, & eius pœnis, an debitor teneatur ad interesse ad eandem rationem per liquidationem instrumenti factam tempore, quo non erat locus liquidationi.

XXI.

Beneficia restitutionis in integrum post causam introductam, an sint deneganda.

XXII.

Extimatio donationis feudi factæ per patrem filio primogenito cum alijs bonis contemplatione matrimonij sub conditione, quod in eis masculi tantum succedant, & quod non possint pro quocunq; crimine confiscari cũ clausula, nec aliter, nec alio modo, ac promissione impetrationis assensus postea non impetrati num debeatur.

XXIII.

Exulatus à propria patria, an censeatur exulatus ab eius territorio, & districtu.

XXIV.

Actorum magistro offenso non intuitù officij, sed ex particulari inimicitia tanquam persona priuata, an M.C. iuxta rituum dispositionem Baro siue Iudex loci cognoscat.

XXV.

Percutiens aliquem ictù scopicti non sequta morte vulnerati, num incidat in pœnam mortis ex dispositione R. pragmaticæ.

XXVI.

Cæcus à natiuitate num pro delicto torqueri possit.

XXVII.

Num receptio testium in causa repulsæ sit commictenda.

XXVIII.

Succedens in feudo præter, vel contra Defuncti voluntatem, qui extraneum scripsit hæredem an teneatur ad onera hæreditaria.

XXIX.

Speties empta ex pecunia ad id obnoxia loco pecuniæ succedit, & ipsa pecunia censetur, & an hoc casù possit restitui aliud pro alio.

XXX.

Præses à prouincia sibi commissa discedens absque Principis licentia capitali pœna punitur, quę ex causis aliquando remicti potest.

XXXI.

Vassalli Burgenses ad quid teneantur Baroni, & periculum ærarij nominati, num idonei, an spectet ad vniuersitatem, & quid in alijs administratoribus.

XXXII.

An fabrica Castri terrarum Baronalium sit Burgensatica, vel feudalis.

XXXIII.

Mortuo feudatario à quo die sit computandus annus respectù fructuum, qui inter hæredes veniunt diuidendi, & extimandi.

XXXIV.

An nix sit in fructù, & augeat fructus feudi.

XXXV.

An legato feudo, sine assensù debeatur extimatio.

XXXVI.

Vita, & militia, an detur in Colleterali linea.

XXXVII.

An quis pro atrio Ecclesiæ conficiendo cogatur vendere sicut pro ampliatione, vel constructione eiusdem tenetur.

XXXVIII.

An Neapolitana Ciuitas, & alij vicini teneantur contribuere in pretio domorũ pro atrio Ecclesiæ conficiendo emptarum.

XXXIX.

An venditor in nundinis pretio non soluto possit res suas vendicare, vel censeatur fidem emptoris sequtus.

XXXX.

An tertius veniens post conclusum in causa ad codiuuãdum vel pro suo interesse debeat audiri, & in quo statù.

XXXXI.

An præsentans scripturam priuatam post causæ conclusionem valeat aduersarium, cogere, vt eam recognoscat.

XXXXII.

An hæres eius, qui in aliena Prouincia mortuus est possit elapso trium mensium spatio à die obitus in testatoris patria, vbi bona sunt inuentarium conficere.

XXXXIII.

Quo pacto probetur quem esse à natura aut ex accidenti mutum dementem, vel imperfectum, & num valeat feudum obtinere.

XXXXIV.

Vxor mortuo viro etiam ante aditam hæreditatem eius bona pro suis dotibus, & iuribus dotalibus potest retinere.

XXXXV.

An testamentum ad Pias causas iuxta formam

mam c.cum esses,& c.relatum de testamẽtis valeat testibus etiam non rogatis.

XXXXVI.

An cõstitutio dictorum iurium seruetur, tum in terris imperij,tum aliorum dominorum temporalium.

XXXXVII.

An Alimenta præterita ad hæredem transmittantur,& an peti possit quaue actione.

XXXXVIII.

An recusans respondere si est hæres,& tenet, ac possidet bona hæreditaria possit in progressu causæ demostrare contrarium,& an dicatur impertinens probatio.

XXXXIX.

An confirmatio contractus per maiorem gesti ab ipso peti possit, vbi suus consensus tantũ necessarius est absq. iudicis decreto.

L.

An dos habeat priuilegium,vt ab vnoquoque ex hæredibus in solidum exigi possit.

LI.

An donatio facta consanguineo absenti habitanti cum donatore in eadem domo, & cũ eo viuenti per multum temporis spatium præsumatur peruenisse ad consanguinei notitiam,& ab ipso irreuocabiliter acceptata

LII.

An meretrix possit mercedem causa fornicationis,& concubitus promissam iudicialiter petere.

LIII.

An testes in causa criminali recepti super quadam violentia,& spolio minime repetiti ꝓbent in causa ciuili ad finem prouidendi super spolio, & restitutione possessionis ex remedio c. reintegrande.

LIV.

Mulieres nuptæ inhonestæ viuentes nõ possunt habitare in vicis,& locis honestis etiã si ibi habeant domos proprias.

LV.

An vassallus subiciens se gratijs, & misericordijs Baronis, ac ob id ab eo compositus in aliquam pecuniæ summam possit appellare si grauatum se cognoscat.

LVI.

Hæres excusatur non conficiens inuẽtarium, vbi maior expensa concurreret, quam vtilitas iude sequens.

LVII.

A diuisione per sortes facta,an possit appellare si altera pars dicit se lesam.

LVIII.

An acta tempore feriarum facta sint nulla,& si pars dictam exceptionem minime opposuerit,& patiatur ad aliquos actus procedi.

LIX.

Vendens mercatori aliquas merces solutione infra paucos dies promissa, & quod nõ aufugeret, an mercatore postmodo decocto re sua in fundo existente alijs creditoribus ipsius præferatur.

LX.

Prohibitio testatoris volentis filium sine propinquorum consensu vsq. ad aliquod tempus contrahere nõ posse de quibus propinquis intelligatur.

LXI.

An condemnatus ad triremes pro tribus nauigationibus elapso triennio vnica tantum condemnatione facta debeat liberari.

LXII.

Consanguineos consentire recusantes,vbi tenetur iudex potest compellere,vel ipse prę-stare authoritatem, & dare licentiam contrahendi.

LXIII.

An depositio principalis illico dato termino peti possit, & quando.

LXIV.

Duobus masculis vniuersalibus hæredibus institutis relicto vsufructũ certæ quantitatis fœminis,& post eorum obitum masculi succedant si vnus ex institutis relictis filijs prędecedat deinde altera ex legatarijs,an portio ipsius legatariæ defunctæ ad alium hæredem superstitem vadat,vel ad hæredem instituti præmortui trasmittatur.

LXV.

An si compilatio processu per creditorem super rescissione contractus ob tertias non solutas debitor eas soluerit,sed interim alię sint decursæ valeat debitor ex eodem processu ad illas condemnari, vel requiratur nouum iudicium.

LXVI.

Pragmaticæ loquentes de recusationib.Consiliariorum non habent locum, vbi quis recusat vnum ex eis tanquam consultorem Cappellani maioris.

LXVII.

An assensus venditioni rei feudalis interueniens extendatur ad cõtractum Affictus de eadem re tunc factum debitori, qui ex consuetudine tunc vigente dicebatur emptio annuorum introituum.

LXVIII.

An dispositio l. ne cui C. locati vendicet sibi locum quãdo longè ante tempus exfractationis conductor instat sibi fuisse factam relocationem.

LXIX.

An porrecta supplicatione de verbo faciendo in actũ liquidationis si reus nõ pareat infra ter-

terminum præstando cautionem valeat postea carceratus audiri.

LXX.

An habens aliquod priuilegium si eo nũquam vtatur possit illud allegari.

LXXI.

An Casalia alicuius Ciuitatis contribuere in expensis publicis, quas Ciuitas fecit, teneãtur.

LXXII.

Si partes habentes contractum pro absoluto iusserunt fieri cautelas, an vnus alio dissentiente possit, ante cautelarum celebrationem, à contractu recedere.

LXXIII.

An R.C. Sum. habeat aliquam iurisdictionem in Magnum Admiratum, eiusq. Officiales.

LXXIV.

An permissa alienatione dicatur etiam cõcessa pignoratio.

LXXV.

An receptans imputatum de crimine læs. Maiestatis incidat in crimen.

LXXVI.

Quantum tempus hęredi statuatur post testatoris mortem, vt possit à creditoribus, & legatarijs conueniri.

LXXVII.

An resignatarius beneficij Ecclesiastici cui fuit facta resignatio fructibus retentis eius vita durante possessionem resignati beneficij quæsierit.

EX SECVNDO LIBRO.

LXXVIII.

An depositio trium sociorum criminis inducat plenam probationem cõtra personam non leuis, & infamatæ vitæ ad ornatum c. Regni frequens, & ineffrenata.

LXXIX.

An mutus, surdus, & fatuus possint retinere feudum.

LXXX.

Mercatoris decocti dolosè pęnam ex discursu totius decisionis.

LXXXI.

Legatum quãdo causa demonstrationis, & nõ taxationis appareat; enuntiatur, & falsam causam vitiare contractum, & institutionẽ.

LXXXII.

Mercatorem suspectum de fuga, teneri cauere de iuditio sisti, & de iudicatum soluendo.

LXXXIII.

Remedium competens colono pro tuitione suæ possessionis quale fuerit.

LXXXIV.

Si pauper allegans suspictionem teneatur facere depositum seruata forma Reg Pragm. & ibi traditur decisio pro quadam vniuersitate.

LXXXV.

An possit cogi ad petenda beneficia sibi competentia priuilegiatus.

LXXXVI.

Abbunde discutitur quando falsum in vno cẽseatur falsum in omnibus, & curiosa distinctio traditur.

LXXXVII.

Vicinus, an possit cogi ad vẽdendam domum pro ampliatione hospitij Religiosorum.

LXXXVIII.

Feudalia, an veniant in generali obligatione.

LXXXIX.

Res furata reperta pęnes aliquem non male famæ, & conditionis, quod producat inditium contra eum.

LXXXX.

Pęna, an sit vnica, quando vnica est sententia, vel an tot dicantur pęnæ, quot delicta.

AVREAE DECISIONES S. R. C. NEAPOLITANI

Excellentissimi Viri

D. NICOLAI ANTONII GIZZARELLI

eiusdem Consilij Senatoris longè spectatissimi.

Cum Additionibus eximij Iurisconsulti

BALDAXARIS DE ANGELIS NEAP. ADVOCATI, olim in Barensi Prouincia Auditoris.

Ad communem omnium Studiosorum vtilitatem.

Quibus nouiter adiunximus alias nouissimas Decisiones eiusdem Doctissimi Authoris præter Primas.

ARGVMENTVM.

Hypotheca pro dote mulieris expressa posterior an sit præferenda habentibus anteriorem tacitam tantum, non autem expressam.

SVMMARIVM.

1 *Hypothecam mulieris expressam posteriorem præferri habentibus anteriorem tacitã tantum: non autem expressam ex dispositione l. assiduis C. qui pot. in pig. hab. & ibi per glos. & Bulg. communiter receptos, num. 2.*

3 *Vxor nunquid in bonis per maritum quæsitis post matrimonium præferatur anterioribus habentibus expressam sicut fiscus in quæsitis per eius debitorem post contractum cum ipso celebratum, & num. 4. & 10. vbi rationes, & authoritates.*

5 *Fiscus, & dos pari passu ambulant quòad quædam, non quòad omnia, & num. 12. 21. & 24.*

6 *Mulier speciali iure præfertur anterioribus, in ijs tantum rebus, ab ipsa marito datis in dotem, & num. 8. 9. 10 effecto non soluendo, & num. 36.*

7 *Tex. in l. si is, qui ff. de iure fisci, non extendi ad dotem.*

11 *Mulier non præfertur anterioribus, in quæsitis per maritum pecunia specialiter mutuata, aut pretio nondum soluto.*

13 *Dispositum in vno æquiparatorum à l. censetur dispositum in alio, & à maioritate rationis dispositum in fisco extendi censetur ad dotem, quia est magis priuilegiata.*

14 *Extensio ex identitate rationis non propriè extensio, sed comprehensio dicitur etiam in casibus à iure exceptis cum dictione taxatiua.*

15 *Hypothecam sumere vires à die acquisitionis per communem debitorem, nec retrotrahi ad tempus obligationis generalis contra, num. 30. & 31.*

16 *Opinio glos. & sequacium, quod dos non præferatur anterioribus hypothecis expressis in postea quæsitis æquior, & conciliandæ cum contraria opinione, vt illa procedat in bonis tantùm per vxorem viro traditis in dotem, & num. 51.*

 17 Ra:

17 Rationes tenentium legem assiduis, procedere etiam contra habentes hypothecam dote anteriorem; etiam militare pro tenentibus dotem praeferri anterioribus in quaesitis post matrimonium, sed non obstare quia communis, est in contrarium, vt num. 33.

18 Communem opinionẽ non ex numero DD. constare: sed ex pondere rationum, & authoritatum.

18 Opinio communi contraria, pro qua quaeritur lex, aut ratio cui non satis bene respondetur communi praeualeri debet.

20 Dos non censetur priuilegiata, nisi in casibus à iure expressis.

22 Dos, & fiscus paribus passibus ambulant, quoad ipsos, & inter seipsos, non quoad communicationem in praeiuditium priuatorum.

23 Aequiparatorum ratio, & extensio procedit vbi per viam regulae, est facta aequiparatio à iure, quoad omnia, vt hinc inde priuilegia communicentur, & num. 24. & 26.

25 Fiscus in multis est magis priuilegiatus dote, & dos in multis magis fisco, & inter eos non datur communicatio, sed priuilegiorum conquassatio.

27 Extensio in aequiparatis non fit de casu ad casum, nec de expresso ad non expressum (etiam fauore dotis) vbi induceretur iuris correctio, nec à maioritate rationis, vbi lex ratione caret, & num. 28.

29 Ratio reddi non potest cur fiscus in postea quaesitis contra omnes iuris regulas praeferatur anterioribus.

32 Res debitori quaesita post generalem obligationem non aliena dicitur: sed propria, & venit (velut à principio) sub onere dictae obligationis.

34 Priuilegium l. si his qui, ff. de iure fisci. est fisci speciale, incommunicabile omnibus personis; & actibus priuilegiatis.

35 Fiscus, & Ecclesia aequiparantur ad inuicem, ita quoque minor, & Respublica.

37 Priuilegium dotis maximum, vt soluto matrimonio mulieri bona inaestimata reuertantur, absq; retrotraditione, quamuis vendicare rem propriam non sit priuilegium, & dominium non possit eodem tempore esse penes duos, & num. 38.

39 Vxor constante matrimonio naturaliter possidet bona inaestimata, maritus verò accidentaliter, & naturaliter.

39 Priuilegium praelationis mulieris in bonis ab ipsa viro traditis, intelligitur in rebus aestimatis ea aestimatione, quae facit emptionem, quo casu totale dominium earum abscedit ab vxore in virum, & de eius patrimonio fiunt, & num. 46.

41 Legatum rerum dotalium aestimatarum sibi à marito factum, vxor tanquam propriarum mariti consequitur, nec facile sibi censetur animo compensandi.

42 Dominium rerum dotalium aestimatarum marito effecto non soluendo transfertur in vxorem, vt illas vendicet, & defendat aduersus creditores anteriores expressam habentes, & est singulare priuilegium.

43 Res dotalis aestimata marito effecto non soluendo reputatur dotalis, ac si nulla aestimatio intercessisset, nec affecta censetur aliqua obligatione per maritum contracta, aut per alienationem etiam cum vxoris consensu, & iuramento distracta, & num. 44. & 45.

46 Dispositio l. in rebus. C. de iure dotium, vt mulier praeferatur in bonis viro traditis, siue aestimatis, siue inaestimatis indicat, quod aliàs in cõtrarium se habet ius commune, quia illud est speciale, cuius contrarium est generale, & num. 47.

49 Speciale dotis priuilegium, quod praeferatur posteriori mutuanti ad rem emendam, construendam, vel reficiendam ex §. his consequens, in auth. de aequalitate dot. ergo regulariter, & indefinitè in postea quaesitis non praefertur, & num. 50.

52 Priuilegia, & specialia etiam fauore dotis non sunt multiplicanda, vt num. 53.

54 Dos secundum opinionem glos. indifferenter in S. C. receptam in omnibus causis, in quibus ipsa, & priuati concurrunt, fuit semper suo loco graduata, num quia vera interpretatio l. sumitur à patria. nu. 60.

56 Contrahentibus nullum superesset remedium si dos ex vi dicta l. assiduis praeferatur habentibus anteriorem expressam, & dotes eneruarent omnes cautelas creditorum, & destruerent commune commercium contra naturalem aequitatem, & num. 57.

58 Publicè interest hominum commercia non cohiberi sine quibus Resp. stare non potest, sed ampliari.

59 Decisio causae iuxta opinionem glos. praedictam magis communem.

DECISIO I.

Ndubitata est opinio more, ratione, vsque frequentissimè in iudicijs recepta mulierem habérem hypo-
1 thecam † expressam pro dote posterioré præferri tantum creditoribus habentibus anteriorem tacitam, non autem expressam, hoc pacto interpretati sunt, *l. assiduis, C. qui pot. in pig. hab.* Scribentes communi calculo sequuti sententiam *Bulgari, & gl. in d. l. assiduis, vt in l. 1. ff. sol. mat. fusius de hac re, & Couarr. var resol. lib 1. c. 7.* licet non defuerint multi grauissimæ auctoritatis, qui defenderint dispositionem d. l. habere locum etiam aduersus creditores habentes anteriorem expressam, secundum quam opinioné nouissimè *Mising.* refert fuisse iudicatum in Camera Imperiali in 4. *centuria* suarum obseruat. 13. *obseruat.* Nihilominus opinio gl. receptior,
2 & † æquior omnibus visa fuit, à qua in iudicando, & consulendo recedere nefas est, vt per *Cappell. Tolos. decis. 118. & ibi addentes Canonistæ in c. ex litteris extr. de pignor. Ias. in §. fuerat num. 23 instit. de act. Bolog. ex abundanti in d. l. 1. ff. sol. mat.* vbi nouissimè *Barbosa in 6. parte*, licet communem impugnare nitatur, & in vsu forensi non esse recedendum à communi, ob dictam decis. Mising. monet *Ronescala in cons. Alex. 58. vol. 7.*

Sed dubium est, an in bonis post matrimoniū quæsitis, mulier pro consequutione suarum do-
3 tium † gaudeat priuilegio prælationis aduersus prædictos creditores habentes hypothecam expressam anteriorem, & in fisco habemus *tex expressum in l si is qui, ff. de iur fisci*, disponentem fiscum esse præferendum creditoribus habentibus anteriorem expressam in bonis per debitorem quæsitis post contractum cum ipso gestum, qui *tex.* dedit ansam dubitandi *Accurs. in d. l. assiduis in ver. licet.* Num idem respondendum sit pro dote? Quia vt ipse ibidem in præcedenti quæst. arguit, fiscus, & dos paribus passibus ambulant *l. 2. C. de priuileg fisci*, vbi ipse not. tamen concludit contrarium sentiens contra dotem ex regula, qui prior, nam dicit, quod in prius quæsitis, mulier, seu dos non præferatur expressæ anteriori per *tex. in l si ignorante, C. de remiss. pign.* & ille, qui habet generalem hypothecam æquiparatur ei, qui habet specialem expressam, *l. si generaliter, C. qui pot. in pig. hab.* in quo tex. præfertur creditor habens generalem anteriorem ei, qui habet specialem posteriorem, & ex his in
4 effectu residet glos. in hac opinione, quod † dos in postea quæsitis non præferatur anterioribus, licet per ver fortè. Hanc *gl.* opin. tenet *Petr. de Bellapert. in d. l. assiduis, col. 2. in fine, vers. nunquid hoc est verum in acquirendis, & subdit*, dicunt quidam, quod in acquirendis creditores nō præferuntur, quia sic est in fisco, ergo in muliere est idem, eadem ratione, subditque dico, quod possit dici contrarium, & quod dicitur, quod fi-
5 scus, & dos † pari passu ambulant, non est verū quantum ad omnia, sed quoad quædam. Sic eandem opin. amplexus est *Iacob. de Aretio relatus per Bart. in d. l. si is. qui, & per Alber. in l. fin. C. quæ res pig. oblig. poss. & per Cyn. in l. licet, C. qui potiores in pign. hab* in sua quæst. quam disputauit, relata per prædictos Doct. in qua docuit, & defendit, inter duos priuatos illum esse potioré in bonis postea quæsitis, qui est tempore prior, & acquisiuit obligationem omnium bonorum, quo casu veniunt futura per *tex. in d. l. fi. C. quæ res pig.* Reprobata opinione *glos. in d. l. si is, qui, & d. l. licet. & ideoque §. tibi, ff. qui pot. in pig. hab.* & inter alias rationes illa visa
6 fuit, quia † speciale est in muliere, vt præferatur in rebus, quas dedit in dotem *per tex. in l. in rebus, C. de iur. dot.* ergo in alijs generaliter ius cōmune se habet in contrarium. Ita arguit Bart. sequens primam opinionem in d. l. si is, qui ibi dicit, & testatur Oldrad. tenuisse eandem opinion. & hanc ipse putat veram, vt scilicet mulier præferatur tātùm in bonis per ipsam marito traditis, non in alijs quæsitis, & in hac ead. opinione videtur residere, *Cynus in d. l. licet*, si benè aduertatur dum se simpliciter in omnibus subscribit opinioni Iacobi de Aretio, & in specie in *l. 2. C. de priuil. fisci in fine*, tenet dispositionem d.
7 l. is, qui, non † habere locum in dote, & dubitat an fiscus ex particulari priuilegio præferatur doti in futuris, licet parum memor postea in l. assiduis tenuerit contrarium, vt inferius dicetur. A prædicta opinione non discedit *Alber. in d. l. assiduis, num. 5. ver. supposito*, pro vera opinione Bulgari, de qua in initio huius dec. quarit nū præferatur dos in bonis postea quæsitis arguit pro dote, quia parificatur cum fisco, dicit quod glos. indubitanter tenet contrarium: Sed prius dictum videtur verius Cyno, quòd est verum, inquit, in rebus, quas mulier dedit in dotem viro d. l. in rebus, & sic opinionem Cyni putat, & concludit habere locum non indistinctè, & indifferenter,
8 sed in bonis † per vxorem marito in dotem datis, & hanc opinionem veriorem existimat *Crot. in repet. d. l. 1. sol. mat. num. 24. & communem testatur Marian. Soccin. in ead. l. 1. nu. 20. & in ead l. Bolog. num. 68.* idem affirmat dicens, quod priuilegium prelationis conceditur mulieri aduersus creditores habentes expressam ante-
9 riorem in ipsis rebus dotalibus † existentibus in rerum natura tempore exactionis dotis d. l. in rebus, ergo non in alijs, & idem in effectu tenet *Ripa* parum sibi constans in *l. 2. §. si sponsa, num. 20. ff. de priuileg. cred.* vt ibi est videre, & inferius declarabitur, & quòd non præferatur in bonis postea quæsitis habentibus anteriorem expræssam, nouissimè tenet *Cosmus Nepita in suis comment. super consuet. Catan. in consuet. vn. de constit. dotar. tit. 13 nu. 54.*

Contrariam opinionem, quod indistinctè, & in-
10 differenter mulier pro pote preferatur † creditoribus habentibus anteriorem expressam in bonis postea quæsitis tenet caterua Doctorum non

 minus,

minus, quam præcedens grauissimorum, in primis *Iacob. Butr. Cyn vt sup. relatus num. 5. Salyc. num. 4 in d. l. assiduis Io. Faber in §. fuerat inst. de actio. & in d. l. assiduis*, licet non se declaret in quam opinionem inclinet, vtramq; tantum refert, & nulli adhæret, *Bald. Nouell. in rep. d. l. 1 num. 192. & in tract. de dote par. 9. priuil. 1. col. 2. & par. 10. priuil 7. nu. 2. & 36. & in fine*, sed dubitatiuè sub his verbis posset nõ improbabiliter dici, & hoc casu limitat duobus
11 modis, primò, vt non habeat locum si † quæsita post matrimonium essent empta per maritum ex pecunia specialiter mutuata ad illam rem emendam *per regulam l. licet, C. qui pot. in pig. hab.* secundo in re empta, cuius pretium nondũ est solutum, & remansit venditori obligata, quam limitationem etiam tenet glos. *in d. l. si is, qui in fisco*, has, & alias limitationes ponit *Bolog. in d. l. 1. num. 20. cum seq.* Sed quicquid dubitauerit *Nouell. vt supra, Ripa* tamen in *l. priuilegia num. 31. ff. de priuil. credit.* indubitanter cum dicta opinione pertransit, & *Pontan. in d. l. 1. num. 4.* circa finem, vers. ex quo fundamento, *Idem Soccin. in d. l. 1. nu. 8. Crot. parum constans in d. repet. num 72. Neguſ. in tract. de pignor. in 4. memb. 2. part. num. 10. Trosius in suo commento super pragmatica de assistentia in fine. Vincentius Maxilla in consuet. Bari in tit. de iure dotium §. dotis causam nu. 4. Euerard. in sua cent. in loco de fisco ad dotem nu. 3. Oynotomus in d. §. fuerat Monticolus, nu. 129.* falsus authoritate *glo. in d. l. assiduis*, quam dicit tenere hanc opinionem, & errat, quia tenet contrarium, credendum est illam non vidisse, nec considerasse. *Pereg in tract. de iure fisci lib. 6. tit. 6. nu. 17. Greg Lop par. 5. tit. 13. l. 33 in verbo ento ces, ex nouissimis Barbosa in d. l. 1. sol. mat. in 2 par. num 17.* qui testatur hanc opinionem esse communem, & allegat idem tenere *Guttieres ad ll. Regni in 3 par. q 99. num. 18. Socc. iun. cons. 10. nu. 25. volum 3. Alc. in d. l. 1. num. 20.* Sed sibi ipsi contrarius sup. num. 17. vt inferius dicetur, & postremo *D. Ioan. Franc. de Ponte cons. 80.* dicit hanc opinionem videri magis communem; sed non negat esse opinionem disputabilem; & pertransit simpliciter, & obiter.

Et omnes vno ore dicunt illa præsertim ratione tanquam super lapide angulari fabricantes,
12 quia † fiscus, & dos paribus passibus ambulant, *d. l. 2. C. de priuil. fisci.* Ergò quemadmodum præfertur fiscus *d. l. si is qui.* debet præferri dos, Siquidem *Iacob. Butr.* quem auctorem, & caput huius opinionis faciunt, dicit quod præfertur dos ex comparatione ad fiscum, quicquid dicat gl. Sed obiectiones, & rationes glos. aliter non diluit, idem dicit Cyn. & addit, quod si alias diceremus nullum esset priuilegium dotis, & cum hac ratione pertranseunt omnes, quæ ratio potest dirari, quia vbi duo sunt æquiparatà lege di-
13 spositum † in vno, censetur dispositum in alio, *gl. in l. si quis seruo. C. de furt. & l. quod vero contra. ff. de legib. & in c. si postquam, §. fin. de elect. lib. 6.* etiam quia à maioritate rationis dispositum in fisco debet extendi ad dotem, quia dos est magis priuilegiata, quam fiscus, vt cocludunt omnes in *d. l. assiduis, & in d. l. 1.* & fauore dotis fit extensio de vno casu ad alium, vt bene probat *Barbosa*, qui alios recenset in *d. l. 1. in 1. par. num. 20. & 21. & in 6 par. nu. 9.* & vbi fit extensio ex identitate rationis non dicitur pro-
14 priè extensio, sed † comprahensio ex mente legis, *dixit glos. in c. 1. de temp. ordinat. lib. 6.* quam valde ibi commendat, & expendit Dominic. & potest fieri in casibus exceptis à iure per *tex. & ibi Abb. in c. cum dilecta ext. de conf vtil. vel inutil. iuncto c. quoniam frequenter ext. vt lit. contest.* etiam si casus sint excepti cum dictione taxatiua tantùm, vt per *tex. & ibi gl. in l. ob æs alienum tantùm, C. de prædÿs min. & l. fin. C. de reuoc. donat. & Lup. in repet. c. per vestras in 8. ampliat. num. 1. vers. non ergo sumus nos*: Aliam rationem affert *Salyc. in d. l. assiduis, num. 4.* dicens, quod licet priuatus habeat generalem hypothecam anteriorem; tamen cum bona sint quæsita post obligationem dotis, & sic post obligationem vtriusque eodem tempore in his bonis quæsitis reperitur obligatio vtriusque, & simul concurrunt, quia hypotheca
15 † non potest retrotrahi ad tempus obligationis generalis; sed sumit vires à die acquisitionis factę per communem debitorem, quia antè acquisitionem res est aliena, in qua hypotheca non potest constitui, nec acquisitio retrotrahitur, & per consequens, nec hypotheca, ergo concurrunt; siue simul incipiunt cõpetere, sequitur ergo, quod neuter est prior in tempore, sed mulier præfertur pro dote omnibus creditoribus, qui non habent expressam anteriorem per legem assiduis, ergò hac ratione debet præferri in postea quæsitis, & hanc rationem *Salic.* probat, & sequitur *Crot. in repet. d. l. 1. nu. 72.* qua attenta non opus esset extendere priuilegium d. l. si is qui ad dotem, nam circumscripta regula d. l. vtique dos ex vis prædictę rationis veniret præferenda in postea quæsitis, nisi dicamus, quod ista sit ratio d. l. si is qui, quæ militat etiam in dote. Postremo
16 pro hac opinione faciunt omnes rationes † considerata, & adducta per DD. qui tenuerunt l. assiduis habere locum etiam aduersus creditores, qui habent hypothecam expressam generalem anteriorem, de quibus per *Ias. in d. §. fuerat, ex recentioribus Bolog. in d. l. 1. num. 173.* affert tresdecim fundamenta, & nouissimè strenuè, & subtiliter *Barbos. in d. l. 1. in 6. part. in prin.* per multas col. Quia si illæ rationes præualent, vtique prædicta opinio est in tuto, & non opus est facere differentiam inter quæsita ante, & quærenda postea, quia siue antè, siue post quæsita fuerint, parum refert, etiam circumscripta dispositione, & extensione d. l. si is qui.

Ex quibus videbatur omninò cõcludendum, quod si DD. numerentur, qui tenent hanc secũdam opinionem, si eorum auctoritates, & rationes ponderentur non poterat Sac. Conf. iudicare contra hanc opinionem tanquam magis frequentem, & communem, sed vnus ex Dominis dixit, ꝙ prima opinio scilicet glo. & sequacium
17 erat magis iusta, & æqua, & quod contraria scilicet hæc secunda, vel citra controuersiam est conciliãda cum prima, vt non recipiatur, & intelli-

telligatur indistinctè, sed in bonis per vxorem marito traditis, quo attento nulla erit repugnãtia opinionum, vel si indistinctè, & generaliter sit intelligenda, & recipiẽda in omnibus bonis quęsitis nullo pacto sustineri possit, & omninò sit iudicandum secundum primam, & ab hac secũda tanquam perniciosissima, & durissima absti-
18 nendum, etiam quia communis † opinio non dicitur ex numero Doctorum, sed ex pondere rationum, & authoritatum, *l. 1. §. sed neque, C. de vet. iur. enucl. & dixit Ias. in l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. oblig.* quòd communis opinio est, in qua concurrit *glo. & Bart.* propter eorum authoritatem, & illa est communis, quæ maioribus fulcitur rationibus, secundũ *Io. de Imol. in clem. 2. num. 3. & 4. de elect.* & non est iudicandum ex multitudine authorum, vt dicit *tex. in d. §. sed neque*, & communis opinio tenenda est, nisi notoriè malè dicat, vel rationabiliter conuincatur, quod bonus iudex acutissimi ingenij existimabit, vt dixit *Io. Andr. in c. 1. ext. de constit. quem sequitur Abb. in cons. 85. nu. 1. vol. 1. & dixit Nauarrus in sua summa, seu manuali, c. 27. de opinione delig. n. 289.* quod non est appellanda communis opinio, illa ex eo, quod plures illam sequuntur indigestè, & indiscussè tanquam oues alias, quæ præcedunt sine iudicio sequentes, sed communiorem existimaret illam, quam sex, vel septem authores classici ex professo tenerẽt, quam probatam à quinquaginta sola authoritate priorum, quo fit, vt nõ sit multum laudanda diligentia quorundam recentiorum inquirentium, vtrum teneant plures, & in eadem *summa cap. 7. num. 4. vers. admoneo hic lectorem*, dicit esse recedendum à com-
19 muni opinione, quando † pro contraria est tex. vel ratio cui non potest satis benè responderi. Et idem punctualiter dicit *Cannet. in repet. c. volentes, in cap. incipiente, sed occurrit quæstio non ociosa, num. 13. fol. 103.* & ideo esto pro secunda opinione, vt supra relata, tot Doctorum longè maior numerus, & catalogus concurrat, nullã tamen habet subsistentiam rationis.

Siquidem, quod dos præferatur creditoribus habentibus anteriorem expressam in bonis postea quæsitis indifferenter, nulla lege cauetur, & erubescendum est sine lege loqui *l. illam, C. de*
20 *collat.* præsertim, quia dos † non censetur priuilegiata, nisi in casibus à iure expressis, & in casibus non expressis standum est regul. iur. comm. *vt per Fanut. de inuent. par. 5. num. 149. & nouissimè Surd. decis. 318. num. 4* Sed hoc priuilegiũ non reperitur à iure expressum, quinimmò communi omnium sententia decisum est, non præferri dotem creditoribus habentibus anteriorem expressam, ergo &c. & qui volunt hanc Doct. communem resolutionem limitare in postea quæsitis, tenentur se fundare in aliqua lege sic dicente, vel in aliqua ratione, quæ hoc suadeat manifestè: Sed & legem non habemus, & ratio nulla suadet, ergo est standum regulis iuris communis, & communi resolutioni prædictæ.

Nec refert, quod dos, & fiscus paribus passibus ambulent, & ideo quia casus est expressus in
21 fisco, idem in dote, nam pace tantorum virorum, qui in hoc ratione præcipua eorum opinionem fundauerunt, ratio prædicta facilè resoluitur, & omnes huic rationi adhærentes allucinati fuerunt, & nemo ex professo hunc articulũ digessit, & aliqui non ausi fuerunt primam, vel secũdam opinionẽ amplecti, vt subdit Faber supra relatus, quia forsan penetrauit nodos, sed noluit illos extricare, & Nouell. sub dubio per hæc verba probabiliter, in libro meo in repetitione scriptum reperitur reprobabiliter, & hoc credo melius, & omnes, vnus post alium, sicco pede, & prædicta ratione suffulti conati sunt destruere, non dico tantùm prædictam regulam, & communem Doct. resolutionem in d. l. assiduis, sed ferè vniuersam rempublicam; nam quod fiscus, & dos paribus passibus ambulent, & sint æquiparati, & dispositum in vnò, censeatur dispositum in alio, nihil penitus negotij facit, quia est verum, quod paribus passibus ambulant, quòad
22 ipsos, † & inter ipsos non in præiudicium tertij, & æquiparatio est, quòad prælationem inter eos, non quòad communicationem priuilegiorum, & ita procedit *tex. in d. l. 2. C. de priuil. fisci*, vbi priuilegia inter ipsos conquassantur, non vt censeantur communicata in præiudicium priuatorum, quia hoc casu non ambulant paribus passibus, vt declarat, & tenet *Gomes. in §. fuerat, nu. 39. instit. de act. Visitarinus in repet. d. l. 1. nu. 27 fol. matr.*

Secundo regula æquiparatorum procedit, vbi
23 per viam regulæ † est facta æquiparatio à iure, quòad omnia, tunc enim priuilegia communicantur hinc inde, vt perbellè declarat *Bart. & communiter Doct. in l. 1. ff. de leg. 1. Oldrad. cons. 300. Bal. & Alex. in add. ad Bart. in l. 1. §. furiosus, ff. de iure codicill. per tex. ibi cum per omnia, & in omnibus furiosus abstẽtis, vel quiescentis loco habeatur*, per illa enim *verba per omnia, & in omnibus censetur, immo est facta æquiparatio per viam regulæ, sic, & in l. 1. ff. de leg. 1. & habetur optimè per Butr. cons. 19. Rom. cons. 218. Ruin. cons. 54. num. 1. & 2. vol. 3.*
24 Sed dos † & fiscus non sunt ęquiparati per viam regulæ, seu secundum quid, seu quòad quædam, vt per *Bellaperti. in d. l. assiduis post glos. ibi, & declarat Bulg. in repet. d. l. 1. fol. mat. nu. 9.* quod patet, quia ista æquiparatio nulla lege cauetur, sed sumitur *ex d. l. 2. C. priuil. fisci*, quæ hoc non dicit, vt etiam aduertit Bulg. vbi supra; sed solum in *d. l. 2.* fit conquassatio priuilegiorum,
25 † non communicatio, etiam quia fiscus in multis est magis priuilegiatus, quam dos, & dos in multis magis, quam fiscus, vt passim Doct. omnes declarant in d. l. 1. & nouissimè Bolog. num. 202. ergo non per viam regulæ possunt dici æquiparati, & declarat *Aret. optimè in rub. ff. de acquir. possess. Deci. in c. secundo requiris ext. de appell. Gomes. in §. pœnales, num. 39. 2. col. instit. de act. vbi latissimè* quando æquiparatio est facta à lege, & vbi non est facta per viam regulæ, sed in certo casu, tunc concludit extra illum casum non extendi priuilegium, quod habet ille, cui est facta adæquatio. quod expresse tenet *Rom. cons. 179. num. 12. vers. non obstat.* Secunda ratio *Cepoll. cons. 27. num. 4.* vbi quòd

26 in casu † æquiparato tantùm fit extensio, vbi nō non est facta æquiparatio per viam regulæ, & *Paris. cons. 49. num. 86. vol. 3. Ias. in l. qui se patris, num. 52. C. vnde lib. & in l. 2. ff. de iur. iur. num. 20. Crot. elegantissimè in d. l. 1. num. 6. ff. de leg. 1. cum seq. & ibi Iacob. de Nigris, num. 15. Aym. in rubr. ff. eod. in repet. nu. 146. Losfred. cons. 1. num. 80. declarat optimè Butr. in c. fin. ext. de consuet. in 6 fallent. & Lanfranc. in repet. l. si vero, §. de viro, ff. sol. mat. in 5. conclus. interpretationis extensiua, & in sua Topica legali. Euerard. in loco à simili, num. 10. & nouissimè Pacianus in suo tractatu de probat. lib. 1. cap. 27. num. 29.* vbi alios cumulat, & esto essent facta per viam regulæ, quod est omnino falsum, ita vt communicarentur priuilegia, eo casu non communicantur inter æquiparatos, nisi ea priuilegia, quæ de iure communi competūt, non ea, quæ de iure speciali, vt perbellè declarat *Crot. vbi supra num. 5. & Pacianus vbi supra num. 25.* ad hoc priuilegium prælationis in postea quæsitis fisco competit de iure speciali contra regulas iuris communis, ergo non communicandum, nec ad dotem extendendum.

Præterea etiam in æquiparatis certum est nō 27 fieri extensionem de casu ad casum, & † de casu expresso ad casum non expressum etiam fauore dotis, vbi induceretur correctio iuris communis *per glos. communiter receptam in auth. quas actiones, C. de sac. san. eccl. per quam in his terminis tenet Oynotomus in d. §. fuerat, nu. 59. post Bald. notabiliter in c. inter cęteros ext. de rescript.* sed modo corrigeretur ius commune, per quod prior in tempore est potior, *d. c. qui prior, & l. qui balneum cum concord.* Item communis Doct. resolutio in d. l. assiduis supra 28 relata, ergo ratio † æquiparatorum non militat, nec à maioritate rationis pro dote fit extensio de casu ad casum, vbi ius commune læderetur, vt in his proprijs terminis firmauit *Negus. in 4. memb. 2. partis, nu. 102. per d. glos. in auth. quas actiones, & Doct. ibi communiter Oynotomus vbi supra*, minus ratio æquiparatorum attendi debet vbi lex, vel statutum non habet in se aliquam rationem, nisi quia ita placuit statuenti, vel legislatori per tex. expressum *in l. si vero, §. de viro, ff. sol. mat. vbi latè Rom. & Doct. omnes, & declarat perbellè, Bal. in l. 3. num. 10. in lect. 9. C. de iur. dot. sequitur Euerard, in sua centuria in loco à simili in 9. limitat.* Sed nulla ratio red- 29 di potest † cur fiscus præferatur in postea quæsitis contra omnes iuris regulas, nisi quia ita placuit Vlpiano, & Papiniano I.CC. d. l. si is qui. Ergo ex his cognosci potest, quam fallax, & obiter cogitata, & tantis viris indigna fermè fuerit fundamentalis ratio supradictæ opinionis, ita vt resoluto, & destructo hoc lapide angulari, procul dubio totum corruat ædificium.

Nec minus obstat ratio sophistica, in qua Salyc. se fundat, quod scilicet hypotheca non re- 30 trahatur † ad diem obligationis, sed ad diem acquisitionis, quo tempore reperitur dos, & priuatus vno, eodemque tempore, & dos de iure præfertur, nam & hæc pariter falsissima est, & ab omnibus communiter reiecta. Nam Iacob. de Aret. tenuit contrarium in quæst. de qua supra facta est mentio, concludens, quod prior in bonis per debitorem quęsitis, illa præcipua ratione, quia hypotheca retrotrahitur ad diem conuentionis, licèt enim tempore acquisitionis postea factæ præcedat vtriusque creditoris obligatio, & sic videatur eodē tempore simul vtriq; obligari, tamen non debemus hoc considerare, 31 sed tempus conuentionis, quia † conuentio pignoris est illa, quæ rem in obligatione deducit, non dominij acquisitio, nisi per posterius, & secundariò, Vndè cum conuentio agat potentius, illa est consideranda secundum suum tempus, iuxtà regulam *c. qui prior, & hanc opinionem Iacob. de Aret. sequuti sunt Doctores omnes in d. l, l. cet, præsertim Cyn. Bart, & alij. Alber. ibidem, & in d. l. fin. C. quæ res pign. oblig. poss. & est communis opinio, vt testatur Negus. in tractatu de pignorib. in 2. memb quintæ partis nu. 39. & Doct. omnes in l. 3. §. 1. ff. de acquir. possess.* & ideo quantum errauerit Salyc. facilè dignoscitur. Errauit etiam dum dixit, quod in re aliena non datur hypotheca; nam in casu, de 32 quo agitur res acquisita † post acquisitionem non dicitur aliena, sed propria debitoris acquirentis, & in obligatione generali res alienæ veniunt, vt acquirendæ, & acquisitæ illicò afficiuntur onere hypothecæ à principio conuentæ. Sed esto esset aliena, ius dominij superueniens confirmaret hypothecam, prout ex tunc, quandoex causa de præterito, vt hic ex traditis per *Paul. de Cast. in l. si quis alienam, ff. de actio. empt. & per Doct. in l. cum vir, ff. de vsucap. post glo. in l si à Titio, in ver. peteret, ff. de rei vendicat. quæ est lex 72.*

Minus obstant aliæ rationes per DD. adductæ in d. l. 1. & in d. l. assiduis; nam ijs non obstan- 33 tibus communis † omnium opinio, & resolutio est, vt dos non præferatur creditoribus habentibus anteriorem expressam, à qua in iudicando, & consulendo non esse recedendum, ijdem aduersantes fatentur, & ideo opus est dicere, quod priuilegium d. l si is qui, non possit aliquo pacto extendi ad dotem, sed sit beneficium particulare 34 in fauorem † fisci, quia sic Iurisconsulto placitum fuit, & incommunicabile doti, ex supra dictis. Quòd si illud concederemus communicabile ex vi æquiparatorum, quod absurdissimū, & impossibile esse dictum est, sequeretur aliud inconueniens non modicæ considerationis scilicet, quod illud pariter communicandum esset 35 † Ecclesiæ, Minoribus, Reipubl. & alijs, qui fisco æquiparantur; nam fiscus, & Ecclesia æquiparantur, sic fiscus, & pupillus, & respubl. & alij, de quibus per Euerard. in sua cent. in loco à fisco ad Ecclesiam, vel piam causam, & à fisco ad minores, & licet *Ripa in d. l. priuilegia nu. 31.* dixerit huius modi priuilegium extendi ad Ecclesiam, *ex not. per glos. & Doct. in c. ex litteris extr. de pign.* glo. illa hoc non dicit, & Ripa seipsum decepit, nec me mouet Euerard. qui facit eandem extensionem in sua Topica, seu centuria in loco à fisco ad Ecclesiam, num. 15. qui dicit neminem reperijsse hoc dicentem, quia non viderat Ripam, vbi supra, & nulla ratione æqui-

æquiparatorum, quę ratio ex supra dictis non militat, & etiam quia dubitatiuè tenet. Et quia si daremus huiusmodi extensionem esset ferè restringere mundum, & in Republ. articulus iste esset nimium exemplaris, ideo cautius, ac satius erit ab extensione abstinere. Ex his tutior, & æquior videbatur opinio glos. & aliorum tenen-
36 tium † mulierem indifferenter preferri in bonis quæsitis per ipsam marito traditis, vt inferius declarabitur, marito effecto non soluendo.

Et hoc est præcipuum, & maximum priuilegium inter cætera, quæ habet dos; nam licet *Bald. dixerit in d. l. in rebus*, quod omnis qui prætendit dominium actu permanens est potior quolibet alio creditore, & licet etiam verum
37 sit, quòd vendicare † rem propriam non est priuilegium, nec mulier vendicans res suas indiget priuilegio, vt dicit *tex. in §. his igitur, auth. vt exact. instant dot.* ibi pure vnumquemque, quod suum est habere nullo indigens priuilegio, cum quo concordat *tex. in l. si ventri, §. in bonis, ff. de priuil. cred.* & ex consequenti videtur, quod non sit priuilegium aliquod. Tamen aduertendum est, quod tex. in d. §. his igitur, & doctrina Bald. procedunt, vbi mulier ageret pro restitutione rerum dotalium inæstimatarum, quia illarum dominium semper quodammodo permanet penès ipsam, licet transeat in maritum durante matrimonio, quo dissoluto dicitur restaurari, non de nouo acquiri per vxorem dotes suas repetentem, & non opus est retrotraditione, & alio actu acquisitionis, sed illicò transfe-
38 ratur, & hoc est etiam priuilegium dotis † in rebus dotalibus inæstimatis, vt singulariter tenet *Ant. Gomes. super l. tauri 50. nu. 42. tangit latè Maxilla in consuet. Bari in rubr. de sac. sanc. Eccl. §. Ecclesias vestras, num. 17*, vbi disputat quomodo fiet istud, quoniam dominium non potest esse insolidum penes duos, sed nô vidit *Vaconium lib. 6.* suarum declarationum *declar. 92.* vbi *num. 6.* declarat istud, quomodo scilicet, quod verum sit, quod dominium non possit esse penès duos insolidum, teste *Paulo Iureconsulto in l. possideri, §. ex contrario, ff. de*
39 *acquir. poss.* tamen vxor constante † matrimonio naturaliter possidet, maritus verò ciuiliter, & naturaliter, & hoc non est admittere, quod dominium naturale sit penes duos contra regulam d. l. quia vxor, & maritus naturaliter possident pro indiuiso, tanquam duo socij, tales sunt enim, *l. 1. ff. de rit. nupt.* Vxor siquidem quoad victum, & alimonias naturaliter possidet, maritus vero quoad reliquos vsus, & est de mente *Bald. in d. l. in rebus num. 15. & seq.* vbi dicit quod dominium rerum dotalium licet sit apud maritum constante matrimonio, largo modo residet etiam apud vxorem, & toleratur dominiū apud duos diuersis respectibus, & idem tenet *Corras. in repet. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poss. num. 33.* Quinimmo plures ex scribentibus voluere dominium potius dici vxoris, quam viri, vt per *Zas. lib. 2. singul. intellectuum cap. 5. Pinell. qui alios congerit in l. 1. par. 3. num. 15. C. de bon. mat. & Molin. de primogen. Hispan. lib. cap. 23. num. 6. & Camillus Borrell. in cons. 61. per totum cent. 1.* Et hoc quoad res dotales inæstimatas; sed opinio glos. & prædictorum Doct. procedunt in
40 rebus per vxorem viro traditis æstimatis ea æstimatione, quæ facit emptionem, & venditionem, quo casu totale dominium abscedit ab ipsa muliere, & perpetuum transit in virum, ac si ab extraneo acquisiuisset, & mulieri nô superest actio, nisi ad consequendum æstimationem in pecunia, quia maritus non remanet debitor speciei, sed quantitatis, ac si verè ab extraneo res illas emisset, nulla de dote habita ratione, iuxta regulam *l. quoties, C. de iur. dot. cum ibi not. per glos. & Doct. & in l. æstimatæ, & l. si æstimatis, ff. solut. matr.* quo casu omne augmentum, & diminutio prædictorum bonorum commodo, & periculo mariti cedit, nec mulier tales res æstimatas in vita recipere cogitur, quinimmo si ma-
41 ritus illas ipsi legauerit tanquam proprias mariti consequetur; nec animo compensandi legatum factum censebitur, *l. Licinius locusta, ibi glo. Bar. Bal. Castren. & Imol. qui dicunt esse hoc singulare, ff de leg. 2. & sequitur Ant. Gomes. vt sup. qui latius comprobat num. 44. vers.*
42 *item etiam deducitur*, & hoc casu, quòd † marito effecto non soluendo, dominium talium rerum sic æstimatarum transferatur in vxorem, & illa valeat vtiliter vendicare, & defendere aduersus creditores habentes hypothecam expressam anteriorem, ac si nulla æstimatio intercessisset, singulare, & mirabile est priuilegium, & hoc sumitur ex d. l. in rebus, ibi siue æstimatæ, siue inæstimatæ, & ibi glos. 1. in fin. singulariter hoc tenet, & notat, quam communi calculo Doct. sequuti sunt, & illā ad hoc singularē appellat *Iaf. in l. ex conuentione, C. de pact. nu. 2. in 4. limit. & in l. 1. ff. de extim. act. & in §. actionum, num. 84. instit. de act. dicit nunquam à memoria delendam præter alios, quos congerit Ant. Gom. vbi sup. num. 44. vers. quod tamen intellige.* Et hoc priuilegium non facit, vt res æstimata non faciat emptionem, & venditionem, sed existentia mariti non soluendo illud producit, vt res tali æstimatione marito traditæ ad vxorem redeant ex prouidentia, *l. in subsidium*, ex quo non adsunt alia bona, ex quibus possit æstimatio solui, vt pulchre *Bal. aduertit in d. l. ex conuentione in 3. opposit. & in l. interest, C. de vsufr.*
43 vbi dicit rem † æstimatam reputari dotalem marito effecto non soluendo, cui se subscribit Salyc. ibi aduertens emptorem, vt sit cautus tales res emendo, quas mulier postea valeat vindicare, *& Imol. post Bar. in l. æstimatis sol. mat.* confirmat, res æstimatas haberi, ac si nulla æstimatio intercessisset, sequitur *Negusantius in 2. memb. 2. part. num. 59.* addens, quod res æstimatæ adeo reputantur dotales marito effecto nô soluendo, quod resoluitur quæuis hypotheca acquisita per creditores mariti, quia non censen-
44 tur † affectæ obligatione aliqua per maritum contracta in præiudicium vxoris declarat prædicta omnium optimè *Couarr. pract. quæst. c. 28. num. 8. & inter cætera priuilegia dotis numerat istud Bald. Nouell. in suo tract. par. 8. priuil. 7. per totum, & par. 7. priuil. 23. & nouissimè*

Bar-

Barbosa in l. æstimatis, nu.26. vers.3. & vltimo limita cum seq. vbi alios recenset. Quod priuilegium adeo illibatum vxori conseruandũ voluerunt, vt non obstante alienatione facta † per maritum prædictarum rerũ cum consensu vxoris, ac nõ obstante iuramento per vxorẽ præstito in alienatione, & cõsensu prędicto discussis tamẽ prius bonis mariti, vbi res penès tertiũ possessorem reperirentur, posse vxorem vendicare firmauit elegantissimè *Purpur. in d. l. ex conuentione, num. 51. & 52. Barbos. in d. l. æstimatis, num.* 28. & per hoc fit maximum dotis priuilegium exagerat Purpur. ibi num.60. & seq. nam res æstimatæ † transeunt in patrimonium mariti, in quibus legum subtilitatibus videbãtur præferendi antiquiores creditores per regulam, de qua in d.l. assiduis in glos. & per Doct. communiter ex quo ipsi creditores habent anteriorem expræssam, in qua veniunt etiam futura d. l. fin. C. quæ res pign. obl. poss. & sic ipsas res datas in dotem æstimatas tanquam emptas à marito videbatur deberi creditoribus anterioribus, adiudicari, & nihilominus præfertur mulier quamuis posterior in hypotheca. Et quod hæc opinio sit recipienda, & contraria nullo iure admictenda inconuincibili ratione suadetur, siquidem si vera esset opinio contraria, quod dos indifferenter veniret præferenda in bonis postea quæsitis creditoribus habentibus hypothecam anteriorem expressam, vtique nihil operaretur dispositio text. in d.l. in rebus concedens prælationem in rebus æstimatis, vt vtar argumento, quo in simi i vtitur *Bart. in l. 1. ff. de leg.* 1. quia fuisset casus indubitabilis, & non opus fuisset particulari legis prouisione in rebus æstimatis, quia si alias habemus vt emptas, & acquisitas ab extraneo, & in acquisitis regulariter dos veniret præferenda, ad quid facere legem particularem, quod in rebus æstimatis præferatur, quæ sunt per maritum acquisitæ. † ergo hæc lex, in hoc fauit doti, & troduxit hoc priuilegium particulare in rebus æstimatis, indicat omnino, quod alias generaliter ius commune se habet in contrarium, ad quod optimè facit, quod dicit *Dynus in regul. qui prior de regul. iur. in 6. num.14. quod illud est speciale, cuius contrarium est generale, §. vt autem lex auth. de non alien.* & patet ad sensum, & est demonstratio mathematica, cui non est dare responsum, & idem probat *Bart. in d. l. is qui, Ale. in l. 1. num.17. sol. mat. & Ripa in l. 2. §. si sponsa nu.* 20. hac ratione vtitur dicens, quod quia speciale est, vt mulier habens hypothecam expressam præferatur etiam habentibus expressam anteriorem in rebus in dotem datis d.l. in rebus. Ergo in alijs bonis mariti non præfertur omnibus, quem ad hoc idem propositum, *cit. Barbo. in d.l.1 sol. matr. in 6. part. num. 7 faciunt late notata per Dec. & Cagn. in l. 1. ff. de reg. iur. vbi aiunt exceptionem ampliare regulam in casibus non exceptis præsertim, vbi exceptio esset superflua, vt per Lup. Gemin. & alios in c. qui ad agendum de procur. lib.6. Alex. in l. fin. num.4. ff. quod quisque iur. Ripa in l.2. §. quod si in patris, nu.13. ff. sol. mat. & Riminal. cons.136. num.* 40. neque opus fuisset tanti facere gl. in d. l. in rebus, quæ ex illo tex. sumpsit, prædictam opinionem, quam communi calculo Doct. sunt sequuti. Nam siue maritus sit, vel non sit soluendo hoc priuilegiũ potiretur si indifferenter dos in postea quæsitis prælationem habet, & hac in specie tenet *Bolog. in d. l.1. sol. mat. num.173. vers. quinto adducitur*, dicens quod † dicta lex in rebus præbet doti priuilegium prelationis aduersus creditores habentes expressam in rebus dotalibus, ergo secus in alijs bonis mariti, & licet arguendo subdit, quòad alia bona mariti priuilegium prælationis est ampliatum per l. assidu., hoc est verum, quòad tacitas hypothecas anteriores, non quòad expressam, vt supra est conclusum. Ergo habentes expressam præferuntur generaliter in omnibus bonis præter dotalia, vt supra. Et alia inconuincibili ratione idem suadetur, & est ratio demonstratiua, nã verum est de iure, vt supra tetigimus, mutuantem † ad rem emẽdam cum speciali illius hypotheca, omnibus creditoribus, etiam habentibus anteriorem expressam præferri super illa re, & sumus in bonis quæsitis; sed non præfertur doti, licet *Negus. sequutus Bald. Nouell. & alios de pignor. in 2. memb. 5. par. nu.* 17. teneat doti præferri, sed errauit, & ab omnibus reprehenditur, & merito, quia loquitur contra casum legis. Est enim casus hic specialiter prouisum per Iustinianum Imperat. *in §. his consequens Auth. de æqual. dot.* quo loco Iustin. voluit indulgere, & fauere doti ex gratia particulari, vt & si indifferenter posterior creditor mutuans † ad emendam, construendam, vel reficiendam domum, vel nauem præferatur anterioribus creditoribus, iuxta regulam l. licet; tamen non præferatur doti, ergo dos non præfertur regulariter, & indefinitè in bonis postea quæsitis, nam si præferretur, non fuisset opus ei succurrere priuilegio particulari, in casu pręmisso quo casu inquam dubitauit Imperat. mutuantem, & si posteriorem præferri etiã doti, vt verba illius text. innuunt, & ideo voluit huic dubitationi mederi priuilegio particulari, ergo sequitur indubitanter, quod in postea quæsitis dos non præfertur, nam alias non opus fuisset hac particulari prouisione, & beneficio, nec potest dici, quod dubitatio ibi erat ratione pacti, quo mutuans sibi specialiter prospiciebat: nam si verum esset, quod dos in postea quęsitis veniebat regulariter præferenda propter publicam vtilitatem, in qua sunt fundata, & radicata eius priuilegia, vt in d.l.1 sol. mat. pactis priuatorum non poterat præiudicari, & proinde non poterat esse ista dubitatio, sed quia in postea quæsitis nõ præferebatur, & mutuans illo modo præferebatur anterioribus, dubitatum fuit an doti etiam: & quia de iuris rigore etiã doti veniebat præferendus, ideo Iustin. Imp. fauore dotis statuit non præferri. Quare † omnino indicat iste tex. dotẽ alias regulariter in bonis postea quæsitis non præferri, & ex his fateri necesse est nulla ratione posse defendi, & substineri opinionem prædictorum Doct. tenentium in postea quæsitis mulierem indifferenter præferri creditoribus habentibus anteriorẽ expressam, esse veriorẽ, & fundatã in dispositione d. l. in rebus. Quare necessariò præ-

prædictæ opiniones sunt conciliandæ, vt secunda opinio intelligatur secundum primam in
52 † rebus æstimatis indotem datis marito effecto non soluendo, quod præcipuum priuilegium dotis est, vt latè est probatum, & ita vnica erit opinio, non vna diuersa ab alia, & ne dicti Doctores videantur de se ipsis ad se ipsos contrarij, siquidem vnanimiter sequuntur glos. in d.l. in rebus primæ opinionis artificem, quam singularem appellant, & non esset singularis, nec induceret priuilegium, si alias indifferenter in bonis quæsitis prælationem haberet dos, vt supra latius est dictum, & quia dicta Doct. possunt, & debet declarari, & conciliari ne contrarietates patiantur, & vbi opiniones possunt conciliari omnino conciliatio est facienda, & admittenda, vt per Imol. in d. clem. 2. Tanto fortius, quia si eorum opinio sic indifferenter, & indigesta praualeret,
53 sequeretur † quod multiplicarentur priuilegia, & specialia contra regulam, quod etiam fauore dotis non sunt multiplicanda, vt expressè dicit *glos. sing. in l. 1. C. de dot. promiss. & in l. cum post. §. gener. ff. de iur. dot in ver. non placuit, & ita tenet Visitarinus in repet. d. l. 1 sol. mat. num. 17. Bal. de Bartolinis ibid. nu. 124. Bologn. num. 219. Surd. nouissimè decis. 96. num. 4. post Ias. in §. fuerat, nu. 52. & Aret. in l. si aliquam rem, num. 3. ff. de acq. possess. & Felin. in cap. at si clerici §. de adulterys, ext. de iud. nu. 12. post Oldrad. cons. 79.* & non est dubium, quod
54 hic esset multiplicare priuilegia † primū quod præferatur habentibus tacitam anteriorem, secundum quòd præferatur in postea quæsitis etiā habentibus expressam anteriorem. Quod omnino absurdissimum videri debet. Postremò quod Sac. Cons. mouere debet ad sic iudicādum: est, quia hæc opinio sic generaliter, & indistinctè intellecta, nunquam fuit practicata in Sac. Cons. & semper iudicatum est indifferenter secundum primam opinionem, quæ receptissima fuit in omnibus causis, in quibus dos, & priuati cōcurrunt,
55 & dos semper suo loco † grauata iuxta regulā, *c. qui prior*, & ideo iudicare contra consuetudinem, & communem practicam, & opinionem in iudicijs inueteratam, & citra controuersiam receptam, & quæ semper habuit certam interpretationem malum est, vt in his proprijs terminis inquit *Bart. in d l. assiduis per tex. in l. minime, ff. de legib.* Consuetudo enim est optima legum interpres l. si de interpretatione, ff. eod. & vera interpretatio sumitur à practica, seu ab eo, quod fieri consuetum est, *c. cum dilectis ext. de consuet. Bal. in c. 1. in fin. de feud. sine culpa non amiss. & in l. illud, ff. de excus. tut.* dixit, quod ab antiqua practica non est recedendum, *& Crauett. testatur in cons. 91. nu. 7. post Bart. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* Vbi inquit etiam voluntates disponentium esse interpretandas secundum consuetudinem loci, & idē *Alex. cons. 9. vol. 5.* tanto magis, quia si aliter iudicaretur, esset fermè reuoluere totum mundum, & cohibere commercia inter gentes, quam prudentissimam rationem inueni postea, *Bolog. aduertentem in d. l. 1. sol. mat. num.* 28. dicentem, quod licet opinio Doct. tenentium dotem præferri ex d. l. assiduis, creditoribus habentibus anteriorem expressam, posset de rigore iuris defendi, tamen in iudicando, & consulendo est
56 reijcienda, quia aliàs contrahentibus † nullum esset relictum remedium, quo autem possent negotiari cum naturale sit omnibus hominibus ducere vxores, & sæpè plures, quarum occasione creditores nunquam essent tuti, & nemo amplius contraheret mutuando suas pecunias, quia contracto matrimonio vnus deciperet alium, & dotes eneruarent omnes cautelas creditorum, quibus non esset dare tutam negotiationem, præcipuè quia, vt eius verbis vtar, mariti expendunt omnes dotes suas in nuptijs, & pomposis vestibus, & postea ijs mortuis mulieribus auferuntur omnia bona, & omnes creditores anteriores remanerent delusi, & exclusi, idemque repetit, nu. 67. & num. 177. addit in fine, quod opinio supra
57 relata est contra naturalem æquitatem, † & destruit cautelas, & commercium, & ideo fuit tantum tolerata opinio, quòd dos præferatur creditoribus habentibus tacitam anteriorem, quia sunt casus de raro contingentes, sicuti non est matrimonium, quod frequentissimum est apud omnes nationes, & hinc Doct. & iudices considerantes duritiem, d.l. assiduis, restrinxerunt illam ad tacitam hypothecam, à quorum opinione consulendò, & iudicando non est recedendū tanquam magis conuenienti naturali æquitati, & fauenti hominum commercio. Et prædictis omnibus addi potest, quòd quemadmodum publicè interest dotes mulieribus conseruari *d. l. 1. ff.*
58 *sol. mat.* eodem pacto publicè interest † commercia hominum non cohiberi, sed ampliari, & tutari, quoad fieri potest, sine quibus Respublica ipsa stare non potest, *teste Philosopho lib. 1. polit.* nam si tolles commercia, & negociationes, tollerētur, & ipsa Respublica, ipsaque matrimonia non erunt, & ideo propter bonum regimen, & statū ipsius à rigorosis opinionibus abstinendum est, *arg. tex. in l. aut facta, §. fin. ff. de pœnis*, vbi multis grassantibus opus est exemplo, & ex consequenti recedēdum à regul. iur. multoties enim, & sæpissimè celebrantur contractus cum personis, & cum ijs acquiruntur obligationes, qui, etsi eo tempore non sunt adeo diuites, & idonei, sūt tamen adeo frugi, & industrij, vt sub spe acquirendorum facilè ineantur contractus, & negociationes, quæ omnia auferret dos, si acquirenda anterioribus creditoribus, non seruarentur illæsa iuxtà tempus obligationis, & regulas iur. commun.

Et secundum hanc opinionem, quæ est de iure verior, proinde meritò potest dici magis cō-
59 munis fuit decisum me referente in alia aula, in qua alias residebam die 26 mensis Nouembris 1590. in causa, & iudicio assistentiæ moto per Mag. Vitum Antonium Sancta Maria V. I. D. contra Innocentium de Roberto apud actuariū de Amatruda, in quo Innocentius possessor conventus opposuit bona, super quibus petebatur assistentia ex cōtractu gesto cum patre esse quæsita post matrimonium cum matre contractum, pro cuius dotibus petebat prælationem in bonis prædictis, contrarium tamen censuit Sac. Cons. & præ-

& præstitit assistentiam actori, his non obstantibus, & in huius articuli decisione interfuere Dominus Vincentius de Franchis eiusdem Sacr. Consil. Præses, Petrus Paulus Theodorus, & Carolus Fœnix docti, ac consumatissimi Cosiliarij, & ante decisionem habuimus relationem à Magistris actorum, & antiquioribus scribis Sac.
60 Cons. qui retulerũt, quod in omnibus † graduationibus, passim. & indifferenter semper hæc opinio practicata, & recepta, & verè contraria nõ potest substineri, & dixit D. Præses, cuius testimonium, & auctoritas maximi momenti esse debet, idem suo tempore fuisse practicatum, & obseruatum, & cum in aula, in qua nunc præsideo iterum incidisset articulus relatus per Consiliarium Marcum Antonium de Ponte non fuit decisus, quia auditis forsan difficultatibus, & decisione alias facta partes à causa, & articulo desistere.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *CReditor habens expressam hypothecam, an præferatur doti posteriori in bonis quæsitis ante dotalem contractum.*

2 *Vxor habens expressam concurrens cum filijs primi matrimonij tacitam habentibus etiam in postea quæsitis præfertur.*

3 *Hypotheca an oriatur tempore dotis solutæ vel promissæ.*

4 *Mulier vigore confessionis de receptione dotis an præferatur in bonis viri creditoribus, qui contraxerunt post ipsam confessionem.*

5 *Mulier tacitam habens, an præferatur pariter creditoribus tacitam habentibus pro legato facto à patre pro eius dote.*

6 *Mulier pro dote præfertur creditoribus tacitam anteriorem habentibus, sed non pro antefato nu. 7. & 9. vbi & si priuilegium dotis detur antefato.*

8 *Dotis causa grauior est antefati.*

9 *Dotis priuilegium si detur doti confessatæ, & ibi materiam confessatæ dotis valde vtilem, & necessariam.*

10 *Legis assiduis priuilegium si possit cedi, & renuntiari.*

11 *Prælationis ius si detur patri, & extraneo hæredi, & sic soli mulieri, & illius matrimonij soboli.*

12 *Mulier quando mariti creditoribus præferatur remissiuè.*

13 *Priuilegium dotis esse maiorem Velleiani.*

1 CIrca tacta in hac decis. vide quid dicendum respectu habentis expressam hypothecam si præferatur doti posteriori in bonis quæsitis, ante tamen dotale contractum, & debitum dotale, per *Bald. cons. 189. & Signorol. cons. 64. quos citat Muta decis. Sicil. 93. num. 2. in fine affirmanter.*

Et si præferatur vxor habens expressam, dum
2 † concurrit cum filijs primi matrimonij tacitam habentibus in postea quæsitis, vt pariter *Maxilla in consuet. Bari num. 5. fol. 184. in nouis, Maranta cons. 91. num. 4. & Visconte in conclus. vxor. 2. in fine*, vbi & quid in alijs bonis, & non omittendo ea, quæ necessaria sunt ad sciendum nota pro coronide materiæ instantis decisionis, pro iuuenibus prædictam expressam, vel tacitam contrahi in die promissionis dotis, non
3 à die † solutionis, & tempore illius, vel à die quo verè, & realiter matrimonium fuerit contractũ, & sic à die inhitorum capitulorum matrimonialium, vt decisum in S. C. habes, teste *de Franchis decis. 677.* & dicãt quidquid voluerint DD. in contrarium arbitrantes; quòd non oriatur, nisi à die effectualis matrimonij, *vt Muta decis. 93. num. 8. Marta decis. seu voto Pisano 13. nu. 9. de Franch. cit. decis. num. 4. & aliqua adnotantur etiam per Ripam obseruat. 263. per totam, Thesaur. quæst. forens. 34. lib. 2.* vbi ponit casum de muliere, quæ dedit dotem, & deinde fuit matrimonium annullatum, nulla sequuta expressa hypotheca, vt non s. præferatur pro restitutione dotis alijs posterioribus creditoribus, sed in casu *Ripæ obseru. 265.* quando s. de promissione fuit expressè cautum inter partes, quod fieret publicum instrumentum, eo casu concludit ipse non oriri hypothecam, nisi à die celebrati instrumenti super promissione præcedenti, non autem à die promissionis: & hoc intelligitur secũdum meam opinionem habere locum quãdo de promissione fuisset pactum, quod fieret publicum instrumentum, non autem quãdo fuisset pactum, quod fieret instrumentum de receptione; nam tunc retrotraheretur hypotheca ad diem promissionis, cum sit casus diuersus à casu proposito per *Ripam loco citato*, vt colligitur ex eius verbis, & ex illius quæstionis thesi; & haberent locum tradita per *Afflict. decis. 402. per totam*, vbi refert sic decisum per S. C. & versaremur in terminis *d. decisionis de Franch. 677. ad cuius concordantiam scripsit Molfes. in consuet. Neap. 6. p. q. 2. num. 14. & q. 15. nu. 18. & non omittas distint. Trentacinq. variar. resol. lib. 3. resol. 9. num. 25. & 26. de pign. & hypothecis, & Merenda controuers. iur. lib. 6.*
4 *cap. 33. & 35.* † sed quid in casu, quando vir nulla præcedente promissione dotis facta confessus fuerit in instrumento se dotem recepisse; & inde isto medio tempore contraxit cum alijs, obligando sua bona, vtrum ista confessio absque præcedente promissione operetur contra creditores, qui isto medio tempore contraxerunt, & quis debeat præferri in illius bonis, mulier vigore dictæ confessionis, vel creditores contrahentes post confessionem illam de dote, & videas

Casa-

Cæsarem Manzentum decis. Mantuan. 40. per
totam vbi differtissimè loquitur, & videtur sen-
tire confessionem istam transire in vim donatio-
nis non acceptatæ, & proinde nõ operari contra
creditores illo medio tempore post cõfessionem
contrahentes, & redeundo ad tractationem con-
clusionis nostri authoris amplia, neque præferri
5 mulierem, tacitam habentem creditoribus, pa-
riter tacitam anterioribus pro legato facto, vt
puta à patre pro eius dote, *Maxilla in consuet.*
Bari fol. 184. in nouis num. 7. qui ex professo,
& potest etiam addi *Raudens. de analogis c. 33.*
num. 25. quem citat Visconte in conclus. vxor
6 *secunda in fine*, † licet pro dote ipsa præferatur
mulier creditoribus anteriorem, tacitam haben-
tibus, *Borrell. in sum. 3. p. decis. tit. 5. nu. 424.*
& Thor. in prima parte compendij, verbo mu-
7 *lier*, † vbi tamen in antefato non procedere, ait
decisum ex *Vrsillo decis. 291. num. 3. & vide*
Gratian. discept. forens. cap. 53. num. 11. & 15
lib. 1. qui in discept. 224. nu. 59. & 95. tom. 2.
8 causam dotis esse grauiorẽ antefati, aut ad quod
propositum non displiceat, penes eundem *Bor-*
rellum addere num. 497. in tit. 4. si priuilegium
dotis detur antefato, & quid in ipsa dote con-
fessata, & non recepta, *Boer. decis. 390. Magon.*
decis. 68. Rot. Florent. Iason de actionibus, in
§. fuerat num. 71. cuius dotis confessatæ mate-
9 ria ad modum necessaria est, & vbique in dies
quæstiones disputabiles occurrunt, vt habere il-
lam claram, admodum vtile videtur idcirco ex
professo recurras ad eundem *Borrell. tit. 3. se-*
cunda parte summæ decis. num. 204. vsque ad
269. quo in loco per triginta conclusiones opti-
10 mè resoluit, † & non omittas si mentionatum
priuilegium, *l. assiduis*, possit cedi, & in cessio-
narium transeat, per *Vrsill. ad Afflict. decis. 306.*
& Viscont. in d. conclus. mulier, vbi omnes al-
legat, & si possit renuntiari, *Amendola decis.*
11 *518.* & quod prælationis ius in hypothecis non
detur patri, neque extraneo hæredi, sed soli mu-
lieri: & illius matrimonij soboli, siue fiat dotis
repetitio in casibus in quibus potest fieri dotis
repetitio, siue constante matrimonio, siue disso-
luto, *ex Placent. in sum. Codicis lib. 7. tit. 76.*
vers. hoc autem priuilegium *Gratian. discept.*
forensi cap. 143. & 44. tom. 1. vt ipse Borrell.
d. p. 3. tit. 5. num. 501. quem cum alijs allegaui
in Prato meo super dicta l. assiduis, de proximo
imprimendo, † & ibi de concordantibus quando
mulier mariti creditoribus præferatur, vltra
12 *Vand. iur. q. lib. 1. q. 21. Hartam. cap. 4. de*
dote lib. 1. Tepat. var. iur. sent. in tit. qui po-
tior. in pig. & in tit. de Prælat. Anton. Fab. lib.
5. Codicis tit. 7. defin. 20. Ricc. Coll. 20. & 146.
Corn. cons. 182. col. 3. 2. dubio, vers. his tamen
non obstantibus, primo volum. & Petr. Gregor.
syntagm. iur. vniuers. lib. 9. cap. 24. num. 4. &
5. vol. 1. & quod tale priuilegium dotis sit ma-
ius velleiano, per *Gratianum discep. forens. 647.*
num. 17. tom. 4.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Assensus an impetrari possit post mortem emptoris viuente venditore, & an reuocatio vigore Constitutionis competat, tàm venditori, quàm emptori.

SVMMARIVM.

1 *Assensus an possit impetrari viuo venditore post mortem emptoris, & quid è contra, an impetrari possit mortuo venditore, & num 2.*

3 *Assensus post mortem non impetratur, absq; nouo consensu dispositiuo hæredis.*

4 *Dominum rei feudalis statim continuatur in hæredem.*

5 *Paria sunt assensum non esse impetratum, vel inualide.*

6 *Ignorantia præsumitur in hærede cõtractus defuncti.*

7 *Opinio Regentis Villani, an assensus impetrari possit post mortem venditoris.*

8 *Assensus impetratur post mortem fauore dotis.*

9 *Opinio Parisij reijcitur.*

10 *Hæres, an reuocet alienata per defunctum in Regno Siciliæ.*

11 *Opinio Parid. de Puteo mortuo emptore assensum posse impetrari, & iam sequutum est S.C. num. 14.*

12 *Beneficium Constitutionis diuæ memoriæ est commune emptori, & venditori.*

13 *Cõtractus vbi est nullus ex defectu assensus, est nullus pro vtroque.*

15 *Consensus translatiuus hæredis an sufficiat, vel requiratur dispositiuus.*

DECISIO II.

VIT dubitatum in Sacro Consilio in causa mota per Marium Carrafam contra possessores Castri Sancti Blasij, & Sancti Angeli ridiginosa, & contra Ill. Diomedem Carrafam Ducem Cerccæ maioris, & Regni Thesaurarium authorem laudatum.

1 An quemadmodum quando decedit venditor rei feudalis, assensu adhuc non impetrato, non potest per emptorem impetrari assensus absquè nouo contractu, & consensu hæredis ipsius venditoris, ita è conuerso, mortuo emptore, viuoque venditore, an teneat contractus, & assensus absq; nouo

nouo contractu, & consensu hæredis emptoris;
2 † Et in venditore ponit q. *Andreas in c. imperialem num. 15. 16. & in addit.* & post multa
3 concludit † absque nouo contractu, & consensu expresso ipsius hæredis, non posse assensum impetrari per emptorem, Quia assensus superuenit tempore quo res est aliena, non illius alienantis, cuius alienatio per assensum confirmatur, nã statim eo mortuo, dominium illud vtile, quod non potuit transferri in emptorem, quia contractus nullus descendit, ad agnatos, & si feudum erat paternum, assensu non tollit quod est agnati, vel filij, maximè quando non est hæres patris alie-
4 nantis: idem si esset hæres, † quia dominium statim continuatum est, & translatum in quem libet hæredem, nedum in filium *l. seruus si hæredi in princ. ff. de statu lib.* & sic assensus est inutilis superueniens super re, quæ non est alienantis eo tempore, quo fit cõfirmatio *l. stichus de manumiss. test.* & confirmando Princeps quod defunctus fecit, non valet, nec hæres in feudo hære-
5 ditario obligatur ad aliquid, † quia paria sunt assensum non esse sequutum, Vel inualidè, vt cõtractus sit nullus, sicut post mortem alienantis paria sunt non esse, vel inhabiliter, vel inutiliter esse, *l. 1. §. quibus ff. quod cuiusq; vniuers. nom.* & non sufficit consensus tacitus inductus per patientiam hæredis non reuocantis, cùm potuerit reuocare, quasi videatur tacitè confirmare quod defunctus fecit, cuius factum tenetur habere ratum *l. cum à matre C. de reiuend.* Etiam quia persona hæredis videtur esse vna, & eadem cum defuncto *Auth. de iur. iur. à mor. præst.* quia necessarius est nouus consensus hæredis, & super eo impetrari assensus, nam quod fecit defunctus, inualidum fuit, & nullum, & spes, quę erat, vt reconualesceret per superuenientiam assensus, euanuit per eius mortem, assensu non habito, & dominio in hæredem translato, ideo tractu temporis absq; nouo facto hæredis non conualescit *l.*
6 *quod ab initio. ff. de reg. iur.* † etiam quia in hærede præsumitur ignorantia contractus defuncti *l. qui in alterius ff. de reg. iur.* & ignorantibus culpa non potest ascribi *l. si ignorans, ff. locati,* nec tanta idemptitas personæ hæredis, & defuncti consideratur quò ad omnia, quia hæres debet conueniri, vt hæres, & nomine proprio, quod si esset vna, & eadem persona cum defuncto conueniretur nomine proprio. Nam mutatione personæ mutatur rei condi. *l. procurat. ff. de acquir. hæred.* Hæc ex Andræa qui quidem dicit, & tenet in *cap. 1. §. donare qualiter olim feud. alien. pot.* & in Constit. Constitutionem diuæ memorię post glosam ibi, & eius opinionem sequuntur omnes nostri Regnicolæ, & feudistæ, & fuit, & est semper recepta, vt testatur *Afflict. in d. l. imperialem, & Capyc. qui reassumit conclusiones ex dictis Andreæ pag. mihi 36. cum seq. Loffred. ac latius Camer. per plures colum. pag. mihi 98. cum seq. & de reintegr. pag. mihi 146. in cap. incip. an si aliquis, Freccia lib. 2. de sub. feud. in 30. q. nu. 9. & 10.* & longè ante Andręã hæc opinio fuit in Regno recepta, teste Bartholomæo de Capua in quadam eius Apostilla in *l. si ego, §. si res, ff. de iure dot.* transcripta apud Andream, hoc in loco per eximium Iur.
7 Cons. & feudistam † Regentem Villanum, à quo ego subscripsi his verbis. Iste §. allegatur hodie per Doctores Regnicolas, quod assensus Regius præstitus post mortem alienantis, vel obligantis feudum, non valet sine nouo consensu hæredis, & est ratio, quia alienatio, non interueniente consensu superioris, & quicunque alius contractus factus de re feudali, est ipso iure nullus, *vt in cap. 1. de prohib. feud. alien. per Lothar. & per Feder. in princ. & per Constit. Constitutionem diuæ memoriæ.* Et propterea mortuo alienante, seù obligante, dominium rei feudalis alienatæ transit ad hæredem, cui fuit quæsitum ius in re, & propterea assensus superueniens post mortem, non potest ipsi præiudicare, nisi ipse
8 denuò consentiat, & ita seruatur: † Quidam tamen voluerunt, quando obligatio fit pro dote, quod fauore dotis valeat assensus post mortem præstitus, arg. istius, §. & ita vidi literas Regis Roberti concordantes in casu huius §. sub data Domini Ioannis Grilli, *sequitur Aluar. in d. §. donare, reassumit Dominus de Ponte in illo suo solemni, & doctissimo cons. 81. num. 51.* & de hac opinione nemo est, qui dubitet in casu, quo venditor moriatur, solus Parisius, qui parum hanc materiam feudalem nouit, & degustauit in *cons. 14. vol. 1.* intelligit dicta hic per Andream non procedere generaliter, sed tantum in feudo antiquo: in quo tractatur de agnatorum prȩiudicio, *c. 1. de alien. feudi pat.* non in feudo nouo, vel hæreditario, in cuius alienatione non requiritur consensus agnatorum, quia in his assensus domini quãdocunque veniet etiam post mortem, tol-
9 lit obstaculum, & conualidat contractum, † sed eius opinio nullum habet fundamentum, & expressè Andreas tenet contrarium, vt supra, & ita omnes regnicolæ, & rationes concludunt in quocunque feudo alienato, quia mutatur dominium mortuo venditore, est verum, quod hæc opinio non procedit in regno Siciliæ, ex d spositione, c. volentes, quia ibi in alienationibus non
10 opus est assensu hominis *Cannet. repet. d. c. volentes in cap. incip. non potest reuocari alienatio pag. 101.* dubitauit an hæres post mortem alienantis possit reuocare alienationem, & an tex. in l. cum à matre ibi locum habeat, & tandem concludit, quod hæres cum beneficio legis, & Inuentarij poterit reuocare, & tex. prædictus eo casu locum non habeat, secus si hæres simpliciter, sed si moriatur emptor, an sit necessarius nouus contractus, & consensus hæredis, (hoc opus)
11 † *Paris de Puteo tetigit q. in sua integr. fol. mihi 146. in c. incip.* olim consensus Regis, vbi ponit casum specialem fauore dotis, vt supra, & quod ita fuit pluries iudicatum in Sacro Consilio, Secundo in indiuiduo ponit casum quando viueret venditor, & extra causam dotis impetratur assensus, licèt agatur de præiudicio tertij, dicit, quod si filius, vel agnatus emptoris mortui impetrat assensum, nocet venditori viuo, quia tractatur nunc de non prȩiudicio tertij, sed solius consentientis, quia ante, & post potest consentire, *arg. l. 1. §. prodest, ff. quorum legat. & l. si autem plures, ff. de acq. plun.* arcenda clarius hanc

hanc opinionem in indiuiduo tenet *Affl. in d. cap. imperialem, q. 34. num. 45.* ponit casum mortuo emptore, & viuo venditore, & iura Putei, licèt de illo nõ faciat mẽtionem, tenet idem, & subdit, sileant ergo bestiales, qui dicunt, quod consensus non aliter valet, nisi viuis contrahentibus sit impetratus, quia valet post mortem emptoris impetratus per eius successorem.

Hic articulus non reperiebatur alias in Sacro Consilio decisus, & ideo visus fuit nouus, & non sine discussione, quia aliqui ex collegis dicebant opinionem Andreæ esse recipiendam in vtroque casu, tàm mortuo venditore, quàm emptore, nam nulla ratio diuersitatis reddi potest inter vnum, & alium, & venditor, & emptor iudicantur ad paria, & sunt correlatiua, & correlatiuorum eadem debet esse, & vniformis dispositio, vt latè per *Euerard. in sua Topica* loco à Correlatiuis, & quæ in materia feudali disposita sunt, de venditore censentur, & diposita de emptore,
12 † & ideo est receptum beneficium Const. Constitutionem diuæ memoriæ vtrique prodesse, vt per *Cumiam in repet. cap. si aliquem in ver. mortis, num. 39.* & ita decisum in Sacro Consilio iunctis aulis, & refert *Anna in repet. const. constitutionem diuæ memoriæ*, quicquid ipse contrarium sentiat à *nu. 255. cum seq.* Et quicquid contrarium videatur, tenere *Marin. lib. 2. de subfeud. in cap. incip.* A regnicolis, vbi etiam disputat ad partes fol. 105. sed quicquid dicant jam canonizata est prædicta opinio in Regno nostro, præterea ratio, in qua se fundat Andr. & sequuntur omnes, quia per mortem est extincta spes reconualidationis, & non habet locum, tex.
13 in l. cum à matre procedit in vtroque, † & vbi contractus feudalis est nullus ex defectu assensus, vt hic est nullus, tam respectu venditoris, quam emptoris, quia indiuiduus dicebatur etiã quod iura, in quibus se fundant Puteus, & Affl. non probant, nisi quod assensus potest subsequi, qua ratione attenta idem esset dicendum mortuo venditore, Ita quia hic agitur de interesse hæredis emptoris, qui tenetur exbursare prætium, & stare contractui, & parere conditionibus ipsius, quę solent apponi, quæ quandoque faciunt deterius ius emptoris, & ideo interest à contractu discedere, & propterea opus est nouo ipsius consensu, etiam quia si pro venditore consideratur, quod res non permanet in eodem statu, & repetitur mutatum dominium, idem considerari potest pro hærede emptoris, quia non contraxit ipse, qui tenetur ad prætij solutionem, *l. quod vendidi, ff. de contrah. emp.* & etiam mortuo emptore est noua persona illa hæredis, in quem cadit ignorantia sicut in hærede venditoris, vt considerat Andr. & ideo non potest imputari
14 cur non reuocauit, † tamen in hoc articulo Sacrum Consilium sequutum fuit opinionem Putei, & Affl. quia mortuo emptore verum præiuditium, & interesse consideratur respectu venditoris, vt per Annam vbi supra, quia est dominus vtilis feudi, quia cùm sit viuus, & non reuocet, & consequenter permaneat in contractu, nil impedit, cur assensus non possit expediri, quia tàm emptor, quàm venditor possunt assensum impetrari, & in casu nostro fuit impetratus per hæredem emptricis, nam Portia venditrix erat viua tempore, quo Ioannella filia, & hæres Victoriæ emptricis, seu quæ recepit insolutum, supplicauit pro priuilegio assensus, non obstante lapsu temporis, & sic ex his adfuit nouus consensus ipsius hæredis acquirere volentis, & hoc abstulit omnem difficultatem, quia hæres supplicando pro assensu non obstante lapsu temporis
15 consensijt, † quia sufficit consensus translatiuus, non dispositiuus hæredis, vt concludunt nostrates communes *Puteus, vbi supra pag. 146. in c. incipit, Affl. dec. 285. num. 11. Loffred. cons. 1. nu. 79. Marin. lib. 2. q. 30. & in cap. à regnicolis fol. 105. num. 26. Camer. in d. repet. pag. 90. col. Anna in alleg. 47. & 50.* & ideo si mortuo venditore hæres impetraret assensum, prout hic impetrauit hæres Victoriæ, emptrici sufficeret pro consensu, & cessaret omnis dispositio, & opinio Andreæ, & Bartholomæi de Capua supra relata non controuerteretur, quæ procedit hærede venditoris nolente stare contractui, & non impetrante assensum, sed eo impetrante vtrique res clara, & indubia redderetur, quia iste esset consensus translatiuus, & declaratiuus ipsius hæredis, & certè hic articulus benè cõsideratus nullam potest habere difficultatem, quia tàm Affl. quàm Puteus ponũt exemplum venditore viuo, & hærede emptoris impetrante assensum, qui ex hoc, quod ipse supplicat pro assensu de nouo consentit ex supradictis, & consequenter non dissentit venditor viuus, qui posset reuocare, ergo contractus validus ex hoc superueniente consensu hæredis emptoris.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Assensus impetratus in alienatione, vel obligatione feudi post mortem non tenet absq; nouo consensu hæredum defuncti cum ratione, & ampliatione.*

2 *Assensus qua de causa requiruntur in alienatione feudorum.*

3 *Feudalis præsumitur res vendita cum Assensu.*

4 *Assensus est mera gratia.*

5 *Proreges sunt Vicarij Regis, & num. 8. plura de Proregis officio.*

6 *Paris de Puteo fuit Auditor Ferdinandi Primi Locumtenentis Regis Alfonsi.*

7 *Assensus propriè à Rege præstantur in feudis titulatis.*

9 *Excellentissimus Dux Alua Prorex huius Regni laudatur.*

10. *Assensus materia est rigorosa.*

11 *Assensus præstantur post mortem fauore dotis secus in antefato, & ibi enunciatiuè differentia dotis ab antefato remissiuè.*

12 *Assensus hæredis non censetur datus, dum ab*

eo fuit supplicatum pro assensu Regio.

13 *Assensus nouus an requiratur si interim vnus ex contrahentibus assensum impetrãs decedat.*

PRO hac pulchra Decisione, quod assensus impetratus in alienatione, vel obligatione feudi post mortem venditoris, vel emptoris, non teneat absque nouo consensu defuncti hæredum, vide omninò *Regentem de Ponte in tract. de potestate Proregis tit. 6. §. 1. per totum, ex pluribus rationibus D. de Franch. decis. 620. num. 2. vers. tertio, & eundem de Ponte in cons. 157. vol. 2. & in cons. 75. nu. 37. eod. vol. & D. Camillum de Medicis cons. 104. num. 19. & decis. eximij Iurisconsulti Regentis Reuerterij in volum.* 17. quam ad pennam obseruaui in studio D. mei Consiliarij Ioannis Baptistæ Apicellæ, *& Martam voto 40. n. 6. & D. Reg. Lanar. in cap. 1. de his, qui feud. dare possunt num. 112. & num. 115. & Doctiss. D. meum Fuluium Lanariũ prædicti Regẽtis nepotẽ in cons. suo 7. incip. Magnificus Tiberius, ad pennam obseruati nuper in lucem dandi*, etiam si feudum quod alienatur, vel obligatur, esset hæreditarium, cum requirat hæredum ratificationem, *vt in cons. 72. num. 8. vol. 2. & in cons. 150. num. 58. ad cuius mater citatur Grammat. in decis.* 103 *num.* 120. 184. & 242. *per Thor. in addit. ad cit. tract. de Ponte* vbi plura cumulat, vt inter alia quod super ipso nouo consensu hæredum nouus exquiratur assensus, & benè cum ratio propter quam requiritur assensus in alienationibus feudorum, & alijs casibus positis per *Camillum Borrellum in summ. decis. tit. 34. de feud. p. parte à num. 1. per sequentes, Guid. Papam decis.* 162. *Afflict. decis. 60. & 265. D. de Franch. 663. Grammat. decis. 59. & Reusner.*

3 *decis. 1. lib. 2. & 22. lib. 4.* † ea apparet, vt vltra honorem Domini, is qui recipit feudum cũ assensum remaneat fidelitati, & seruitio obligatus (prout esse potest hæres emptoris) iuxtà casum nostræ decisionis, alias dominus non haberet à quo peteret seruitium, cum ab illo non potuisset petere, quia non promisit à primo domino, quia non possidet feudum, & proinde requiritur nouus assensus, vt sciat dominus quẽ habeat in vaxallum, ne sit sibi odiosus, vel non sit acceptabilis, vt perbellè ponit *Minadous in cons. 10. num. 39. & 40.* quodquidem seruitium de substantia feudi esse testatur, *Capiblanc. de Baronibus in pragm. 8. p. p. num. 7. & 8.* & ex hoc est, ꝙ præsumitur feudalis res vendita cum assensu. *Anna in alleg. 11. sub num. 14. Afflict. decis. 267. num. 14. & Grammatic. decis. 77. num. 12.* & per consequens dominus supponitur seruitio, & præstantiæ fidelitatis, *vt idem Capi-*

4 *blanc. loco cit.* † præstatur assensus veri meram gratiam, præsertim in hoc Regno Neapolitano, *Anna allegat. 39. num. 1. & 7. Surd. decis. Mant. 220. num. 77. D. de Franch. decis. 695. num. 3. & Reg. Lanarius in cons. 15. num. 16. vol. 1.* quam Proreges nostri: vicarij Regis concedere solent. ipso Rege absente: ne cogantur vaxalli, & feudatarij à longè consensum domini

5 quærere, † *Isern. in cap. Imperialem in princip. num. 17. de prohib. feud. alien. per Federic. & Par. de Puteo de reintegrat. feud. c. 269. incip. an Vicarius, num. 10. & 11.* vbi dicit ita expe-

6 diri fecisse † qñ erat Auditor Ferdinandi Primi Locumtenentis Regis Alfonsi, dum Rex absens esset in Hetruria contra Florentinos, *Francisc. Milanens. decis. Siciliæ 8. num. 69. cum pluribus sequent. & Ioan. Anton. Cannet. in cap. volentes Regni Siciliæ, §. at non est otiosum num. 4. fol.* 207. sed non in feudis, & oppidis dignitatis. *secundum pragm. 12. de feudis, vt testatur. Dominus Rouit. in consil. 12. num* 15.

7 inde † assensus à Rege non requiritur, nisi in feudis titularis, cum in alijs opus habet adiri Proregem in hoc Regno Regis personam rapresenta-

8 tem † vti Vicarium, & Locumtenentem, *Castrensis, Alex. & mod. in l. 2. ff. de off. eius cui mand. est iurisd. Frecc. in 2. tit. quis dicitur Dux num. 33. & de Ponte in princip. tract. num. 1.* ibi potest omnia, quæ ipse Rex, & constituitur alter ego, *Franc. decis. 169.* & priuilegijs prærogatiuis omnibus fruitur quibus ipse Rex, *l. vnicuique, C. de proxim. sacr. scrinior. lib. 12.* meritò Regis imago nuncupatur, *ad tex. in l. eos, C. de off. vicarij* (ibi & indicationis nostræ soleat rapresentare reuerentiam) ex mandato cũ libera etiam in reseruatis maximè in diuibus, &

9 nobilibus Proregibus, † vt apparet in Excellentissima persona Domini nostri Ducis Aluæ in præsenti tempore dignissimi Proregis, in quo ad summam prudentiæ, & bonitati laudem non mediocris accedit in regimine vsus, & docta experientia coniuncta, quod possumus dicere Deũ imitari dum clementia vtitur ad tradita *per Doctissimum Anellum de Amato in consil 72. num. 14. libro 1.* Ciuitatem, Regniumq; in statu pacifico, & quieto, ita manutenendo secundum *l. 1. §. quies, ff. de offic. præfecti vrbis*, vt eius iustitiæ nil posset loquendi vsus superaddi, nisi

10 salus æterna, & confirmatio semper, † ad quam quidem assensus tractationem, quæ rigorosa materia est, *secundum glo. in cap. 1. in verb. secundum quosdam de natura success. feudi, Roman. cons. 1. & Isern. moderni, & addentes in d. c. 1. & Reg. de Ponte in lectur. 22. num. 20.* ibi in feudis rigor &c. addas non procedere conclusionem ipsam, quod assensus non præstatur post

11 mortem &c. † fauore dotis, secundum *Author. nostrum in nu. 8. & eodem de Ponte nu. 1. 2. & 3. & in cons. 157. vol. 2. num. 34. Thor. in 1. p. compend. decis. verbo assensus*, vbi de alijs, sed non fauore antefati, vt refert decisum ipse *de Ponte in tract. fol. 175. num. 6. ex de Franch. decis. 126. & 620.* vt de differentia dotis, & antefati de qua ẽt sup. diximus in addit. 1. n. 7. & 9.

12 † & ꝙ consensus nouus hæredis non censeatur interpositus si fuerit supplicatum ab eo pro assensu, fuit decisum in Sac. Cons. teste *Frecc. de subfeud. lib. 2. cap. 24. in fine, & faciunt Amatus cons. 1. num. 14. Ricc. decis. 89. nu. 3. par. prima. de Ponte cons. 150. num. 14. vol. 2.* quia assensus dispositiuus requiritur, vt assensus expeditus post mortem teneat, sed concurrendo cum

cum opinione Author. habes contrarium decisum in causa Marchionis Vasti, vt ipse *Thor. in 13 comp. p. p. verbo consensus.* † sed an requiratur talis consensus, si interim vnus ex contrahentibus assensum impetrans decedat, & latè *D. Revit. in pragm. 1. de fid. memorial. num. 3.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

De registratione assensus, & illius confirmatione statu rerum non mutato etiam vigore gratiæ anni 1550. & de assensu requisito in pacto de retrouendendo, & ipsius prorogatione non obstante renunciatione venditoris.

SVMMARIVM.

1 Forma antiquitus obseruata in alienationibus annuorum introituum.
2 *Datio insolutum certæ rei est emptio.*
3 *Datio insolutū facta pro maiori quantitate debiti, an vitietur in totum.*
4 *Possessio defuncti nō transit in heredes absq; apprehensione.*
5 *Voluntas contrahentium colligitur ex coniecturis indubitatis.*
6 *Assensus est expediendus infra quadrimestre post contractum.*
7 *Assensus requiritur sub prorogatione pacti de retrouendendo.*
8 *Hæres, qui sciuit contractum, præsumitur scire etiam prorogationem.*
9 *Assensus difformis à contractu non valet.*
10 *Assensus dicitur subreptitius, & nullus non expressis pactis substantialibus.*
11 *Assensus super venditione, & nō super pacto de retrouendendo est nullus etiam si venditor renunciauerit pacto de retrouendēdo & num. 12.*
13 *Assensus in beneficium secundogeniti corruit non facta mentione, quòd extabat primogenitus.*
14 *Clausula feudi natura in aliquo nō mutata est de forma Cancellaria.*
15 *Registratio assensus in tempore præfinito est de forma, & ipsius ommissio vitiat.*
16 *Confirmatio an retrotrahatur ad tempus actus confirmati, & rebus in eodem statu manentibus, & num. 17.*
18 *Actus medius, vbi repugnat cessat spes reconualidationis.*
19 *Durius agitur cum lege, quam cum homine in his, quæ respiciunt nullitatem actus.*
20 *Actus si expirauit ob lapsum temporis non reuiuiscit statu rerum mutato.*
21 *Gratia de anno 1550. non conualidat assensum nullum.*
22 *Actus quando dicatur confirmari ex certa scientia.*

DECISIO III.

In eadem causa, secundò fuit dubitatum, quia Portia Carrafa dederat Victoriæ de Capua matri insolutum die 15. Iulij 1530. Castrum Sācti Blasij cum vassallis pro ducatis mille, & centum cū annua perceptione ducatorum 130. & alios ducatos septuaginta super feudo Sancti Angeli Rediginosa pro pretio ducatorum septingentum, & fecit pactum de retrouendendo infra quatuor annos, & quod ipsa decedente infra quatriennium prædictum eadem Portia succederet in castris, & dotibus prædictis, tanto minus, vt vtar verbis instrumenti, quātum dicta Victoria reperiretur legasse, & disposuisse, & fuit inpetratus assensus per verbū fiat, sed non expeditum tunc priuilegium infra legitima tempora, sed postmodum in anno 1536. expeditum ex gratia particulari non obstante lapsu temporis: fuit inquam dubitatum, an dicta datio insolutum esset simulata, & vsuraria per pactum de retrouendendo, & læsione, in qua simulatione multum Aduocati institerunt, sed Sacrum Consilium nullam habuit rationem prætēsæ simulationis, & ex his, quæ latè, doctè in hac materia explicauit *Antonius de Alex. inter cons.*
1 *Loffredi cons. 52. num. 9. per totum,* † est verum, quod aliqui ex Dominis tenuerunt istam non fuisse verè dationem insolutum, sed venditionem, seu consignationem ann. introituum ad rationem decem pro centenario pro duc. duobus mille secundum formam cautelarum, quæ illo tempore erant in vsu, quia datio insolutū, vt dixit vnus ex dominis vim emptionis, & venditionis habet, *l. si prædium, C. de euic. & l. eleganter in prin. & ibi glos. ff. de pignorat. act.*
2 & est expeditum de iure, † quod datio insolutum rei certæ pro debito censetur emptio, & venditio, prout per prædicta iura, & alia tenet *Afft. in decis. 368. nu. 2. & 335. nu. 18. optimè Bolog. in cons. 21. & cons. 25. num. 4. Corbul. in tract. de iur. emphit. de caus. priuat. ob alienat. limit. 19. num. 4.* Et ideo ex his fuit vera venditio ann. introituum, quia si Portia voluisset dare insolutum, non se obligasset annuam perceptionem certam ducatorum ducētum percipiēdam ex dictis feudis, sufficisset dare insolutum corpora, ita inter eos æstimata pro ducatis duobus mille esto ex ijs ista annua perceptio ducatorum ducentum non haberetur.

Secundo confirmando motiuum, dixit quod non est dubium, quod feuda prædicta cum annua perceptione ducatorum ducentum transcendunt prætium, & æstimationem ducatorum quatuormille, quia feuda cum vassallis solent appretiari hoc pacto ad rationem quinque, & quatuor pro centum, & non minus, & plus iuxtà eorum qualitatem, & non est verisimile, quod pro ducatis duobus mille voluisset Portia consignare corpora valoris ducatorum quatuor mille cum tanta eius læsione, tanto magis, quia Victoria mater in prædicto contractu remisit filiæ antefatum, quod indicat non habuisse animum decipiendi, sed gratificandi, igitur non est verisimile voluisse illam decipere in pretio prædicto,
3 † etiam quia isto casu datio insolutum vitiaretur, & non teneret tamquam facta pro maiori quantitate debiti, *per tex. & ibi Doct. in l. si non sortem, §. si centum, ff. de cond. ind.* & si non in totum, quia facta à parte, saltim pro quantitate, quæ debitum excedit, vt per *Decium in l. cum amplius, ff. de reg. iur. Ias. in l. 1. §. sed si mihi, ff. de verb. oblig. optimè Dominus de Ponte in suo cons. 74.* quare, vt tot inconuenientia euitentur, est dicendum, quod fuit vera assignatio introytuum, non datio insolutum, quia ex forma cautelarum deprehenditur, quæ fuerit mens contrahentium, & intentionem Victoriæ fuisse emendi annuos ducatos ducentum pro ducatis duobus mille sibi debitis. Hinc fuit magna controuersia, an assensus esset nullus, & an actio reiuendicationis intentata per actorem cõtra possessorem Castri S. Blasij legitimè procederet, nam si verè ista non fuit datio insolutum, sed venditio, seu assignatio annuorum introituum, vtique numquam dominium dictorum feudorum abscessit à Portia. Sed remansit Victoria creditrix ducatorum duorum mille suarum dotium, cum annua perceptione ducatorum ducentum, quare non poterat Marius aliquo iure auocare feuda prædicta à possessoribus, potuisset agere pro eius credito, & actione reali si assensus suffragaretur, non egit, & illa, quæ egit nõ poterat obtinere, ergo conuenti absoluendi, & addebat ex alio possessores esse absoluendos, quia Marius non probauit extremum necessariũ ad obtinendum, scilicet dominium in personam Ioannellæ Carrafæ, quæ fuit hæres instituta à matre, à qua ipse meritur ius, quod extremum est necessarium, aliàs actor non obtinebit, *l. in rem in princ. ff. de rei vend. & Ias. in §. omnium inst. de act.* nam quod Ioannella Carrafa, vti filia, & hæres Victoriæ matris vmquam possederit feuda prædicta, & dominium, & possessionem quæsierit. Verbum nullum in processu: Ergo actor non poterat obtinere, & conuenti debeant absolui eo iure, quo possessores vincere solent, *l. qui accusare, C. de eden.* quia expedi-
4 tum est de iure, † quod possessio defuncti non transfertur in hæredem absque apprehensione, *l. cum hæredes in princ. ff. de acquir. possess. & l. Pomponius, §. quæsitum, ff. eod. melior tex. in l. 1. §. Sceuola, ff. si quis testa. liber esse iussus fuer. Bar. in l. fin. qui pro emptore, num. 7. ff. de vsucap. & latè Tiraquell. qui more suo cumulat omnia in tract. de morte in præfat. declarat. 3. num. 2. & Gabriel. in suis commun. opin. lib. 5. tit. de acq. poss. conclus. 9. num. 1.* dicebatur etiam, quod non solum non probauit actor prædictum extremum, & defecit in salutari suo, sed quòd dominium nunquam abscesserit à Portia, & suis successoribus, erit manifestum vsque ad hodierna tempora, quia vendicat actor à possessoribus, qui habent causam ab hæredibus Portiæ, ergo experientia hoc indicat, & actio intentata, quia vel dicimus, quod dominium numquam abscessit à Portia, postquam successor Ioannellæ se direxit contra possessores, qui habent causam ab hæredibus Portiæ, & res videtur esse sine dubio, quod non fuit verè datio insolutum, quia tàm Portia, quàm successores, & habentes causam ab eis possiderunt spatio annorum 40. quietè, & pacificè, quo tempore etiam præscripserunt omnem actionem, *ex reg. l. sicut, & l. cum notissimi, C. de præscrip. 30. ann. & in const. Reg. duram, & diram, & per pragmaticam iuris vtriusque sub tit. de præscript.* Aut necesse est dicere, quòd dominium reuersum fuerit ad Portiam, & ex cursu tanti temporis præsumendum est fuisse legitimè reuersum, & ex iusta causa, vt abundè, *per Pet. Vbal. in repet. cap. si diligenti ext. de præscr.* & proinde nullo modo hodie posse eius successores inquietari, & de iure præsumitur, quod hodie possidentes possederint pro præterito, *vt per canonistas in cap. cum ad sedem extra de rest. spol. Ciuilistas in l. siue possedetis, C. de probat. latè Euerard. in sua topica loco à tempore ad tempus, nu. 6. cum seq.* tanto magis indicat, & fortificat motiuum, quod verè non fuerit datio insolutum, nam decessit Victoria de Capua mater Ioannellæ, & Portiæ relicta hærede vniuersali Ioannella primogenita, & relicta legitima Portiæ, & Ioannella in anno 1536 regiſtrari fecit assensum, & expediri priuilegium, erat tunc negotium recens, & numquam acquisiuit dominium dictorum castrorum, vt supra manifestè liquet, ergo, & maior coniectura non potest adduci, quòd non fuit verè mens contrahentium dandi
5 insolutum, sed vendendi nouos introitus, † Siquidem ex his coniecturis indubitatis detegitur quid inter cõtrahentes fuerit actum *toto tit. plus valere, quòd agitur, & ibi Doct. ex reg. l. si maritus, §. fin. ff. qui, & à quib. & l. si mulier in princip. ff. rer. amot. & glo. in l. 1. ff. de suo perficieb.* nec est verisimile, quod illicò, quo assensum regiſtrari fecit, & redigi in priuilegium Ioannella non cepisset possessionem, & dominiũ dictorum feudorum si res ita esset, vt nunc prætenditur, & ideò vel fuit, quia fuit vera venditio annuorum introituum, & illa forma cautelarum erat tunc in vsu, ergo Victoria remansit creditrix in pecunia, non Domina feudorum, vel quia assensus prædictus erat nullus, de cuius nullitate fuit dictum per prædictos conuentos, & Illustrissimum Ducem Authorem laudatum, & ideò non potuit Ioannella tunc consequi dominium, nec nunc Marius successor est audiendus, sed repellendus eadem exceptione nullitatis, & inualiditatis assensus.

6 Siqui-

6 † Siquidem assensus pręcessit dationem in-
solutum, & fuit expeditus per verbum fiat, &
non fuit registratus infra quatrimestre seruata
forma Regiæ Pragmaticæ in tit. de fid. mem. ideo
expirauit, & consequenter contractus dationis
insolutum fuit nullus.

Et licèt post mortem Victoriæ in anno 1536.
Ioannella instante, & supplicante fuerit registra-
tus, & in priuilegium redactus, dicebatur, quod
in anno 1534. fuit per Victoriam prorogatum
7 pactum de retrouendendo, † & super hac pro-
rogatione non fuit aliter expeditus assensus, neq;
fuit aliter pactum prædictũ expressum Proregi,
quo casu corruit, quia *tex. in l. manente, ff. de
præcar. non habet locum in feudis, Camer. opti-
mè in d. sua repet. pag. 15. lit. L. cum seq.
Freccia latè de subfeudis lib. 2. art. 1. q. 17.
& explicat Regens Lanarius in cons. 33. nu. 3.*
& non potest accusari Ioannella, vt hæres, quòd
8 sciebat prorogationem, † nàm sicut notitiam ha-
buit contractus dationis in solutum debuit ha-
bere notitiam prorogationis factæ, & sic scienter
tacuit ex regula, *tex in l. pen. ff. ad Maced. in l. in
bonorum in fi.ne, ff. de bonor. poss. & l. qui fundũ,
§. seruus, ff. pro empt.* quia dum Ioannella hæres
supplicauit pro assensu, vtique ipsa egit, & ex re-
gula, *l. qui in alterius in secundo responso, ff. de
reg. iur.* hæres agens non potest excusari, quod
notitiam non habuerit, etiam quia tractatur de
lucro captando ex traditis per *Dyn. in cap. præ-
sumitur num. 5. de reg. iur. lib. 11. & in cap. cum
quis nu. 3. eod. tit. & per Sebast. Medic. in tract.
mors omnia soluit par. 2. conclus. 100. num. 277.*

Secundò dato, & non concesso, quòd non esset
facta prorogatio; dicebatur assensum prædictum
esse difformem à contractu, siquidem inter Vi-
ctoriam, & Portiam erat pactum adiectum, quòd
ipsa decedente infra tempus concessum ad redi-
mendum succederet Portia, tàm in castris, quàm
in dictis ducatis duobus mille, & in memoria fuit
expressũ, quod succederet in dictis ducatis duo-
bus mille pro redimendis dictis castris, & isto
modo expeditum priuilegium in anno 36. & sic
difformis, Nam Portia voluit succedere in ca-
stris, & dotibus, non in dotibus pro redimendis
9 castris, † ideo non tenet assensus ratione diffor-
mitatis ex dictis per *Frecciam lib. 2 de subfeu-
dit. q. 34. & Camerar. in repet. fol. 57. col. 4. lit. V.*
quia ea tenus Portia voluit dare insolutum, si fuit
datio insolutum, & transferre dominium, quate-
nus omnibus pactis prædictis in contractu adie-
ctis assentiretur, & ipsa succederet seruata forma
pacti, tàm in dotibus, quàm in dictis castris, non
in dotibus, pro redemptione castrorum, quia non
hoc, vel non ita fuit actum inter partes, & ideo
ex his non tenuit assensus, vel nullus, quia non
narrata pacta, prout cantant, quæ sunt substan-
tialia ipsius contractus, & sine quibus non con-
10 traxisset, Ergò assensus non conformis, & sub-
repticius, & nullus, vt per *Camer. in d. repet. pag.
56. col. 4.* Qui ita fuisse decisum in Regia Came-
ra, *Anna in allegat. 36. nu. 12. vbi allegat etiam
Frecciam lib. 2. q. 38. Paris. de reintegr. fol. 105.
in cap. incipien. an si rusticus nu. 3.* & conferunt
omnia, quæ cumulant nostrates in illo articulo,

11 † quod si fiat venditio cum pacto de retrouen-
dendo, & impetretur assensus super venditione,
non super pacto corruit assensus ex indiuidua
voluntate contrahentium, quia pactum de retro-
uendendo est prius in intentione contrahentium,
quàm ipsa venditio, & benè explicat, *Camer. in
d. sua repet. cap. imperialem pag. 58. per totum, &
59. Marinus Freccia latissimè de subfeud. lib. 2.
q. 16 fol. 144 & tetigit etiam Dominus Præses in
decis. 105. num. 7. Lanar. cons. 73. D. de Ponte
cons. 21. num. 37. cons. 67. num 27. & cons. 10. num.*
12 12. † Intantum quòd etiam si venditor velit re-
nuunciare pacto de retrouendendo corruat as-
sensus, vt per *Camer. in dict. repet. pag. 17 lit. E.*
Nec posset obijci, quod memoriale in anno 1530.
fuit per Portiam, seu nomine Portiæ impetratũ,
quæ omisit narrare omnia prædicta Proregi, er-
gò sibi imputet, quia sua culpa non debet esse si-
bi proficua, nam in feudis, & in assensu hoc non
procedit, siquidem cum agatur de cautela, & sic
præiudicio vtriusq;, tàm venditor, quàm emptor
tenetur curare, & inspicere, quòd assensus conce-
datur absque macula. & si prædicta obiectio mi-
litaret, vtique venditor qui omictit narrare pa-
ctum de retrouendendo quod est in sui benefi-
cium, non posset dicere contractum, & assensum
nullum. Et nihilominus contrarium dicunt cõ-
muni calculo Doct. supra relati, & si Portia omi-
sit, ergo noluit stare contractui, & ideo sibi etiam
imputet. Victoria quæ non procurauit ipsa as-
sensum expediri facere, vel non inspexit si rectè
expeditus cum ad ipsam etiã spectaret hoc onus,
vt eleganter per *D. de Ponte in cons. 5. num. 91.*
13 Tertiò † non fuit narratum, quod Victoria ha-
bebat Ioannellam filiam primogenitam, quæ de
iure seruata ætatis prærogatiua succedebat in
feudis prædictis, & pactum erat, quòd succede-
ret Portia, quæ erat secundogenita, per quod pa-
ctũ alterabatur, & mutabatur natura feudi, quo
casu indubitatum est de iure, quòd Princeps de-
bet certiorari de natura feudi, vbi veniret alte-
randa, & mutanda, & omnes circumstantiæ, per
quas feudi natura mutatur debent exprimi, vt
sua gratia perficiatur, alias assensus est nullus, &
nihil operatur in præiudicium mutationis natu-
ræ, cui in dubio nunquam Princeps censetur vel-
le derogare omnes rationes pro' vtraque parte,
reassumit, *Freccia in terminis proprijs lib. 2. de
subfeud. in cap. superest, vt aliqua per totum
pag. mihi 121.* vbi post discussas rationes, dicit in
Sac. Consilio fuisse iudicatum non valuisse dona-
tionem feudi factam per patrem filio secundoge-
nito, non expresso Principi, quod erat superstes
primogeniti filius, ad quem de iure spectabat feu-
di successio, sequitur *D. de Ponte in cons. 3. num.
81.* & de hoc dubitare esset hæresis in iure feu-
dali, etiam de iure cõmuni, prout latè per Doct.
*& Felin. præcipue in c. super literis ext. de re-
script. omnia allegat Marin.* ideo non immoror,
ergo nullo pacto poterat defendi nullitas istius
assensus ex hoc capite tantò magis, quia noluit
alias Prorex assentire, nisi natura feudi in aliquo
non mutata, nam memoriale fuit expeditum per
14 verbum fiat in forma, † & forma Regiæ Cancel-
lariæ est, vt semper apponatur clausula natura

feudi in aliquo non mutata, vt per *Marin.lib.2. & c.supereſt,num.10. pag.121.* & ita conſtat per priuilegium dicti aſſenſus expeditum poſtea in anno 1536. cum clauſula prædicta natura feudi,&c. ergo defecit aſſenſus, tàm reſpectu notoriæ ſubreptionis,& obreptionis,quàm ex defectu voluntatis Proregis,qui noluit mutare naturam, & ita aſſentijt,non aliter.

Præterea eſto nulla eſſet obreptio, & non adeſſet defectus volũtatis Proregis aſſentientis,prędictus aſſenſus non tenet ex defectu poteſtatis, nam ſi attendimus aſſenſum ipſum conceſſum per verbum fiat in anno 1530. Quia non fuit regiſtratus infra quadrimeſtre, & non fuit redactus in priuilegium vtique expirauit, & ideo eſt actus nullus,quia habetur,ac ſi non fuiſſet pręſtitus,ita
15 dictat Regia Pragmatica, † nam regiſtratio eſt ſolemnitas,quæ requiritur à lege,& forma, cum præfinitione temporis,quo elapſo, actus eſt nullus,etiam ſi lex,ſeu pragmatica vlterius non procederet,annullando à fortiori, quando lex vlterius procedit annullando,vt hic per pragmaticã, tunc actus, & aſſenſus eſt nullus ipſo iure, *Affl. in deciſ.335.num.15. & ſeq. alia ad ſocietatem cumulat D. de Ponte in ſuis eruditiſſimis conſilijs in conſ.5. num.32.33.44 64.68. in conſ.3.nu. 17.& ſeq.& optime in conſ.67.num.23.& 36.& etiam allegat Ruin.l.1.nu.23. & ſeq.ff.ſol.matr.* loquens in ſtatuto dictante, quòd aliter venditio habeatur pro non facta,& *Loffred.conſ.31.& in parafr.fol.25.* Et ſi volumus attendere confirmationem dicti aſſenſus,& gratiam factam in anno 1536. quòd regiſtretur, & redigatur in priuilegium,non obſtante lapſu temporis,hoc caſu ex defectu poteſtatis, Prorex non potuit id facere, quia in anno 1531.ſuperuenit lex,& pragmatica, per quam inter cætera fuit adempta Proregibus huius Regni poteſtas aſſentiendi in multis caſibus,& præcipuè in caſu, vbi natura feudi veniret mutanda, & alteranda, & licet diceretur, quod hic agitur de confirmando aſſenſum anni 1530. quo tempore poterat Prorex aſſentire,& mutare naturam feudi,quia non aderat prohibitio,& ſic confirmatur ille actus, qui tunc temporis erat
16 validus, † & confirmatio retrotrahitur ad illud tempus, *per tex.expreſſum in l. fin.C.ad Maced.* & per ea,quæ noſtrates omnes cõcludunt in terminis aſſenſus,quod retrotrahatur,vt optimè explicat,*Camer.præ cæteris in d.l.imperialem pag. 87.* præſertim, quia hic non vertebatur intereſſe tertij ex his,quæ ſupra dicta ſunt; quia tàm venditor,quàm emptor contractui ſtare voluerunt, non apparente reuocatione aliqua, & aſſenſus operatur, prout ex tunc ſtante dicta confirmatio-
17 ne, † tamen replicabatur, quòd regula l. fi. & communis Feudiſtarum concluſio,quòd aſſenſus retrotrahatur procedit in rebus in eodem ſtatu permanentibus,& re integra,& caſu,quo tempore confirmationis ille actus potuiſſet geri, ſed quando actus medius ſuperuenit,qui facit, vt res non ſit integra, & quòd extremum à quo, & ad quod non poſſit coniungi, quia ille actus nunc tempore confirmationis non poſſit geri,& extremum,à quo,& ad quod non ſunt habilia,quia lex ſuperueniens repugnat coniunctioni prædictorum extremorum, hoc caſu non valet confirmatio,vt eſt caſus *in l.bonorum,quæ eſt penul. ff. rem rat.hab.quem tex.dicit Bar.debere ſcribi literis aureis,& tradit idem Bar.in l.ſi indebitum §. ſi procurator, ff.rem rat.hab.* vbi dicit, quod actus medius interueniens ſemper impedit ratihabitationem retrotrahi, quia tunc,vt retrotrahatur debet ratum haberi, cum ille actus poſſet celebrari, & allegat *d.l.& l.1.ff.de appell. recip. idem in l nec vtilem,num.5. ff. quib ex cauſ.maior.& in l.ſi is,qui pro emptore,num.4. ff.de acquir. poſſ.* ibi, ecce exemplum ratihabitio retrotrahitur per fictionem *d. l. fin. C.ad Macedon.l. vero procuratori, §. fin. ff. de ſolut.* pone ergo, quòd tempore,quo habetur ratum,ille actus,qui ratificatur, non potuiſſet geri, trahitur ne tunc retro? certè non, ratio, quia extremum à quo eſt inhabile,de quibus extremis magiſtraliter tractat *ibi a num.52. cum ſeq.* & idem in *d. l. vero procuratori,§ fi.& Bar.ſequuntur Doctores omnes,* nemine diſcrepante in dictis locis,& hoc in effectu voluit *Andr.ſupra relatus in d. cap. imperialem num. 16. & in addit.* loquens de confirmatione venditionis feudalis factæ poſt mortem venditoris dicit,& concludit non valere, quia actus medius, ſcilicet mortis facit rem non eſſe in eodem ſtatu, & integram, & ideo confirmatio eſt inhabilis, & inualida, & ſpes reconualidationis per actum medium interuenientem euaneſcit
18 † ergo ſemper vbi actus medius repugnat, ceſſat ſpes reconualidationis per aſſenſum nouum, ſeu nouam confirmationem, tantò magis, vbi actus medius repugnat poteſtatis aſſentientis,vt hic,& idem tenet, *Affl.in d.c. imperialem in 24.q nu. 13.& faciunt dicta per Bart. in d.l.bonorum,* quod qui potuit facere actum tempore habili, & diffċrt ad tempus inhabile,vincitur actui renũciare,maximè in iure quęrendo,non autem in iure quæſito,& ibi eleganter de hoc *Alex. in add. & Bal.in l.1.C.de in integr.reſt.* præſertim, vbi ſuperuenit defectus ex l.diſpoſitione, nam num-
19 quam confirmatio valet, † in his enim, quæ reſpiciunt nullitatem ipſius actus durius agitur, cũ l.quam cum homine, *l. ſi libertus de iur patr.& eleganter explicauit idem Bart.in l. amplius, ff. rem ratam hab. num.4. vbi num. 2.* diſtinguẽdo inter pœnas legales, & conuentionales, & quomodo mitius agatur cum l.quam cum homine,& è contra concludit, quòd quædam eſt pœna, quæ reſpicit annullationem actus, & hic durius agitur cum l.quam cum homine,quia lex facilius poteſt annullare quam homo, actus geſtus non poteſt confirmari, ſibi ergo imputet Victoria de Capua, vel Ioannella filia, quæ diſtulit aſſenſum regiſtrari facere, & in priuilegium reaſſumi ad tempus inhabile, quo minimè poterat
20 concedi per Proregem, † hinc dixit *Bald. & ante ipſum Cyn.in d.l. fin. C.ad S.C.Macedon.* quòd quotieſcunque actus expirauit tempore, non poteſt reſuſcitari,& confirmari, quando reperitur ſtatum rerum mutatus, & actus medius repugnat allegat, *d.l.bonorum,& d.l ſi indebiti, §. ſi procurator, ff.rem rat.hab. & l. cum decimum,ff.de ſolut. ſed voluit allegare,d.l.cum decimum,* §.1. & in his proprijs terminis in ſpecie, idem

idem tenet *Marin. d.lib.2. de subfeud. qu.30. num 10. latè exornat Tiraquell. more solito de retract.lignag.§.1. glos.10. num.67.cum sequen.* & in proprijs terminis etiam *Molina de primog. hisp.lib.2.cap.7.num.21.* vbi hanc opinionem tenet etiam in maioratus confirmatione facta tempore,quo fieri non posset, & num.26.vers.3. & vltimo.Sed sic est,quod Prorex tempore confirmationis assensus,quòd fuit in anno 1536.non poterat assensum concedere,vt supradictum est, quia obstaculum pragmaticæ impediebat, quæ abstulit facultatem assentiendi, ergo illa confirmatio, & dispensatio, quod registretur,& redigatur in priuilegium non potest aliquid prodesse penitus,& est nulla,sicut fuisset nullus assensus si denuò præstaretur.

21 † Nec opitulatur gratia concessa per Ces.Maiestatem Caroli V. felicissimæ memoriæ in anno 1550. per quam confirmantur omnes assensus præstiti per quond. D. Petrum de Toledo olim Viceregem, vt in lib. pragmaticarum sub tit. de feud.pragm.11. nam prædicta confirmatio, non confirmat actus nullos,& inualidos, *Bart. in l.1. ff.de his,qui sunt sui,vel al.iur. Bal.in c.1. per quos fiat inuest. in cap. 1. quid sit inuest. & est de mente,Abb.& aliorum in c.inter dilectos extra de fide instrum.& alia allegat Anna allegat. 47.& Host.in rubr. extra de confirmat.vtil. vel inutil.cætera allegat ad idem Molina de primogen.hisp.lib.2. cap.7.num.6.7. & D.de Ponte in suo cons.57. num.74. cum seq.* quibus in locis abundè probant, quod simplex confirmatio absq; clausula ex certa scientia refertur tantũ ad actus

22 validos, † & non dicitur ex certa scientia confirmari actus,nisi Princeps sit plenè informatus de facto,& omnibus circumstantijs,vt deliberatè,& certitudinariè valeat confirmare actus nullos, & ibi copiosè per *Molinam num.9.* Qui alios citat, esto enim dicatur in confirmatione ex certa sciẽtia,nihilominus, nisi sit plenariè informatus de qualitatibus,quę Principem verè certiorem reddant,illa clausula erit nullius effectus,vt per eundem num.15.

Hæc omnia reddiderunt causam valdè difficilem,& Sacrum Consilium valdè anceps,quia tamen maior pars votauerat pro actore concludẽdo esse condemnandos possessores feudorum ad dimictendum vnà cum fructibus iuxtà libellum oblatum,tamen postea his discussis, & cum vota cernerentur,fuit formata sententia diuersa libello,ea ratione per maiorem partem Dominorum prędictorum,quia in effectu Portia erat debitrix dictorum ducatorum duorum millium dotium maternarum,propter quas dederat prædicta feuda insolutum,& illæ dotes non apparent solutæ, potuisset illas hodiè petere Victoria,& Ioannella si viuerent,& consequenter Marius successor, qui licet egerit iudicio rei vendicationis,quia tamen iam patefacta erant eius iura in Sacro Consilio, & de eius iustitia saltim patebat respectu dotium prædictarum,esto hac via nõ egisset,quia sufficit in Consistorio Principis proponere factũ, ideo maior pars fuit voti, quod dicto Mario liceret satisfieri pro dictis ducatis duobus mille dotium super dictis feudis, dato pro valido assensu, & ita fuit lata sententia die Nouembris 1602.iunctis duabus aulis,Relator fuit Marcus Antonius de Ponte eruditiss. Consiliarius, Actorum Magister de Felice.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Assensus registratio infra annũ debet fieri, & intra biennium ex gratia concessa Neapolitanis Hodie.*

2 *Assensus expeditus per verbum fiat resoluitur si non registratur,cum ratione.*

3 *Authores citantur, qui posuerunt materiam registrationis assẽsuum in quinternioribus R.C.S. & ibi plura & ad quem finem registratio sit facienda,& si omnes assensus registrari debeant.*

TV verò Lector dilectè circa registrationem assensus addas intra annum

1 debere fieri† sm *Vrsill.decis.197.& intra biennium ex gratia concessa Neapolitanis Hodie,de Frãch.dec.62.D.Rouit. in pragm.p.de fide memorialium, & in pragm.fi. de feud.Capib.de Baronib.in pragm.8.p.p.num.*

2 27. † qui docet assensum expeditũ per verbum fiat resolui si non registretur, & si omnia vis videre notes,*R.de Ponte in tract.de Potestate Proregis tit.de assens.§.9.* & benè, quia dico, quod assensus præstitus à Prorege per verbum fiat dicitur in pendenti, donec fuerit super gratia obtenta scriptura Cancellariæ, *Francisc. de Amicis in c.p. §. pecunia fol.17.n.1. de ijs,qui feud. dare possunt,*† & de registratione assensuum in

3 quinternioribus R. C. id. *de Ponte cit. tract. & tit.§.4.num.4.& Consil.Georg.in repetit. feudal. p.p.c.7.num.4.* non enim sufficit pro assensus validitate super alienatione feudi, quod expediatur priuilegium cum appositione sigilli, & registratione in registris Regiæ Cancellariæ,sed etiam, quòd registrentur, in quinternioribus R.C.S. ac etiam,quod expediatur literæ,pro præstando iuramento fidelitatis adimplendæ infra tempus in assensibus apponi solitũ,id.*D.Rouit.in pragm.p. de fid.memor,num.5. R.Lanar. in repet.c.p.de his,qui feud.dare poss.num.107.* quam ad pennã obseruaui, nuper in lucem dandus,vbi tamẽ aduertit non omnes assensus registrari deberi, sed tantum hos,qui sunt in translatione dominij feudorum non autem hos, qui sunt sub obligatione bonorum feudalium,nisi adesset clausula, quod registrẽtur,& ibi aduertit multoties solere poni, & pariter aduertit semper apponi deberi, quia multoties contigit ex istis obligationibus feuda ad iudicari creditoribus, & curia nõ habet notitiam de trãslatione dominij in alium cuius causa principaliter est introducta registratio assensus in quinternioribus,& ibi plura addit *D.Lanarius nepos primarius Aduocatus in num.72.ad ipsam tractat.*

tractat. & ad quem finem ipsa registratio, sit facienda in quinternioribus R.C. summariç, *Capycius in sua inuestitura feudali in rubric. feudorum in verbo quaternatum*, & cæterum si fuerit præstitus super alienatione bonorum feudalium, quod debet expediri in forma Cancellariç, & registrari in Camera de Franchis decis. 663. num. 3. latissimè.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Matris obligatio pro filij carcerati liberatione, an valeat, & an beneficio Senatusconsulti Velleiani iuuetur.

SVMMARIVM.

1 *Vincentij de Franchis decis. 279. suppletur, & declaratur. num. 39. & 49.*
2 *Senatusconsultum Velleianum ad quid fuit factum.*
3 *Intellectus Auth. si qua mulier, C. ad Velleian. num. 44. 47.*
4 *Obligatio vxoris in beneficium creditorum viri, est nulla.*
5 *Mulier, an expendat dotes suas pro liberandis coniunctis à carcere? num. 7.*
6 *Mulierum genus auarissimum est.*
7 *Mulier, an expendat dotes suas pro filia dotanda? num. 24.*
8 *Correlatiuorum vnà æqualis natura.*
9 *Correlatiuorum priuilegium debet esse reciprocum.*
10 *Filius tenetur se obligare pro patre carcerato.*
11 *Mater torquetur filij amore.*
12 *Filij negligentes redimere parentes priuantur eorum successione, num. 14.*
13 *Parētum appellatione venit pater, & mater.*
15 *Mater tenetur alere filium inopem, & dotare filiam inopem, num. 16.*
17 *Mater tenetur redimere filium, & pro eo se obligare, num. 18.*
18 *Verba (qualicunque iudicio) quid significent?*
19 *Carcerari, & captiuari apud hostes, an sit differentia?*
20 *Mulier, an intercedat pro libertate cuiusque.*
21 *Intellectus, l. liber captus, C. de capt. & postlim. reuers.*
22 *Mater, an intercedat pro libertate filij?*
25 *Dotis, & libertatis causa iudicatur à pari.*
26 *Mulier, an intercedat pro patre?*
27 *Amor nullus vincit paternum.*
28 *In patre, & matre æqualis pietas.*
29 *Mulier pro causa pia efficaciter pro alio intercedit.*
30 *Carceratorum liberatio, pia causa est.*
31 *Exequutores dati ad causas pias, expendant ad carceratos liberandos.*
32 *Bona ecclesiæ, an possint alienari pro redemptione eorum, qui prauis moribus, vel eorum culpa in paupertatem inciderunt.*
33 *Intellectus Auth. res quæ, C. com. de leg.*
34 *Intellectus § aliud quoque cap. Auth. Vt cum de appell. cogno.*
35 *Accursij opinio improbatur.*
36 *Mulieres ab omnibus ciuilibus officijs excluduntur.*
37 *Mulieri, quàm masculo facilius succurritur.*
38 *Masculis non fœminis ius vindictæ competit.*
40 *Bart. Cepoll. in cons. 27 improbatur, & declaratur, num. 45. 48.*
41 *Mulier liberans maritum existentem in carcere, & se obligans, ac vendens rem aliquam etiam sine authoritate mariti, quæ exigebatur, rectè obligatur.*
42 *Filius familias prohibitus alienare sine cōsensu patris, potest ad redimendum patrem à carceribus se obligare.*
43 *Mulier non solum pro causa liberandi maritum à carceribus potest alienare, & se obligare, & etiam pro alimentis mariti.*
45 *Maritum non habere, & liberum illum non esse paria sunt.*
46 *Donatio inter virum, & vxorem, an firmetur iuramento?*
49 *Mater intercedens pro filio iuuatur Senatusconsulto Velleiano.*

DECISIO IV.

Dominus Vincentius de Franchis in eius luculentissimis decisionibus reliquit nō nullos casus scriptos in decisos, quorum tamen decisiones pēdebant, & partium dilationibus, prout assolet, impeditæ, & eorum aliqui adhuc sub iudice sunt, & aliqui po
1 stea decisi, & inter † cæteros fuit casus in decis. 279. in qua ex professo, & eleganter tractauit, an mater pro liberando filio carcerato valeat se obligare, & intercedere circumscripto remedio, & beneficio Velleiani, fuit tamen decisus postea per Consiliarios duarum aularum, quorum vnus inter alios cum eodem Præside interfui, & quia aliquando

aliquando perspicacius, fuit causa discussa, & ponderata, & non sine maxima controuersia decisa, operę pretium me facturum arbitratus sum, præter adducta, & scripta in d.dec.addere, quæ discussa, & elaborata fuerunt, in cuius decisione si numerata potius quam ponderata fuerint vota non insipidi, & hębetis ingenij, quisque arbitrabitur.

Et nè rationes in d.decis.consideratas transcribam, multi ex Dominis adhærentes regulæ vniuersali tamquam Bononienses Carrocio, vt fert vetus adagium, dixerunt non ob aliud factum fuisse, tit.ff. & C.ad S.C.Vell. nisi vt mulieri in-
2 tercedenti, & alienam† obligationem suscipienti succurratur, exceptis casibus particularibus, de quibus in discursu illius tit. Sed hic casus particulariter non est exceptus, ergo debemus stare regulæ, & matrem Velleiani auxilium implorantem admittere.

Secundo dicebatur esse casum expressum in
3 *auth.Si qua mulier,C.ad S.C.Vell.*† quæ præsumitur *ex §. & illud auth.vt nul.iud.coll.9.* quæ iura declarant nullam obligationem mulieris intercedentis, & sua bona obligantis pro debito mariti qualecumque sit, per quæ iura, *Barth.Cepolla,& Bernardus de Bonzono*, vt ipse *Cepolla refert in eius consilio ciuili 27. volum.1.* tamquã iudices per diffinitiuam sententiam die iouis 22. Martij 1542. declarauerunt nullam obligationẽ factam per vxorem in beneficium creditoris ma-
4 riti, † qui coniectus erat in carcerem, & ibi allegat rationes, quibus ita iudicauerunt, quia esto facta esset obligatio pro liberãdo maritum à carceribus, quo casu videbatur posse substineri talẽ obligationem non obstante Velleiano, *arg.l.quãuis cum l.seq.* quæ incipit, sed ideò, *ff.sol.matr. & l.mutus,§.manente,ff.de iure dot.* quæ iura concludunt facultatem vxori inter cœtera expẽdendi dotes suas causa liberandi personas con-
5 iunctas à carceribus, † tamen illa iura procedunt in muliere soluente, non in muliere intercedente, nam licet mulier prohibeatur regulariter se pro alio obligarẽ, *vt tot.tit. ff. & C.ad Vell.* non autem prohibetur pro alio liberaliter soluere si vult, vt est casus *in l.si pro aliquo,§.1.ff.ad Vell.* & ratio differentiæ potest esse, quia facilius mulier inducitur ad se obligandum, quam ad soluẽdum, cùm auarissimum sit genus mulierum, *l.si stipulata,§.1.ff.de donat.inter virum,& vxor.*
6 † promptiores enim sunt homines ad promittendum, quam ad soluendum, vt de se patet, & est casus expressus in *l.si ego,§.fin.ff.ad Vell.* Senatus enim obligatæ mulieri succurrere voluit non soluenti, & donanti, & est vnà ex rationibus per d.Præsidem adductis in d.decis.licèt Cepollam non alleget, nec de eo mentionem fecerit, hoc in loco, ideo si pro liberando marito carcerato, non valet intercessio, minus debet valere pro liberando filio cum ratio diuersitatis reddi non possit, & ex his, & alijs in d. decis. eleganter considerantis, & adductis videbatur iste casus indubitabilis, accedat *Surdus decis 86. vbi tenet idem*, quod non possit mulier alienare eius dotes pro eximẽdo maritum à carceribus, *Natta cons.*
7 *547.num.19.* † Quinimo, neque pro dotanda communi filia, tenet idem *Surd.decis.194.* & nouissimè *Mar.Muta in consuet. Panormit. tit. de probib. alien.dot. & bonor.dotal.cap.41.num.3. & 4.*

Sed vnus ex Dominis, cuius voto aliqui adhæserunt, dixit, quod iste casus est vnus de exceptis à Velleiano, & in quo limitatur tota materia Vell. & proinde obligatio, & intercessio matris pro liberando filio carcerato non poterat declarari nulla.

8 Primò ex natura correlatiuorum, † nam pater, mater, & filius sunt correlatiua, quia data matre, & patre, datur filius, & è contra sicut maritus, & vxor, libertus, & patronus, dominus, & seruus, dominus, & vassallus, quia vnus sine alio stare non potest, *glos.est notab.in clem.1.in princ.in verbo aeternaliter de sum.Trinit.& Fid cath.* & dispositum in vno ex correlatiuis, censetur dispositũ in alio, *l.fi.C.de indict.vid.toll. vbi Doct.omnes,& Iaf.magistraliter in l.fi. ff.de acceptil.* maximè vbi est eadem ratio, secundùm glosam *Cynum, Bart. Bal. & alios in l.curatorem, C.interdicto matrim. & Salic. & alios in d.l.fin. & Iaf.in l.*
9 *transigere,C.de transact.* & priuilegium † correlatiuorum debet esse reciprocum, vt per *Fabrũ Angel.Iaf.& alios in § sed,& si quis inst de act. per tex.in l.1. ff.quod quisque iuris*, quia correlatiuorum idem est iudicium, & eadem disciplina, *l.si cum dies,§.pen. ff.de arbitr.l.veteres, ff. de act.empt.& l.cum emptor,ff.de rescind vend.* & dixit *Bal. in l. cum te in Gallia, C si cert.pet.* quod regula correlatiuorum est regula partium, de quibus latius per *Dominicum, & Francum, & alios in c.1.de emptor.ordi.lib.6. Panorm. in cap.1.extra de locat. Isern.in proœ. feud.in 6.q. principali, Marsil.in l. si quis viduam, ff.de quaest. per glos.* & alios feudistas in *cap.1.de for.*
10 *fidel.* † sed filius tenetur se obligare pro patre carcerato, & idem pro matre ex eadem ratione, vt est *tex.expressus in §. aliud quoque cap.auth. vt cum de appell. cogn.* & ideo non potest iuuari exceptione Macedoniani, ergo è conuerso dicẽdum est, vt si saltim præcisè pater, & mater non cogãtur fideiubere, & intercedere pro filio carcerato, si tamen spontè se obligauerint, teneat obligatio, & intercessio matris, quia eodem modo, quo Velleianum fuit introductum in beneficium mulierum intercedentium, fuit introductũ Macedonianum in beneficium filiorum famil. se obligantium, & nulla ratio diuersitatis reddi potest, cur filius familias non iuuetur Macedoniano se obligando pro matre carcerata, mater verò iuuari possit Velleiano se obligando pro liberatione filij, in qua maior cadit ratio, & affectio cùm tor-
11 queatur † in filium, *l isti quidem, ff. quod met. caus. & in l. fin. C. de cur. fur.*

Sed secundò circumscripta hac ratione, hoc in specie decidit, *tex.in auth. si captiui in an. C. de Episc & cler.* vbi filij negligentes redimere
12 parentes priuantur † eorum successione, & è cõtra parentes negligentes redimere filios priuantur pariter filiorum successione, & non loquitur ille tex.de patre tantum negligente. Sed de pa-
13 rentibus, & sic comprehendit vtrosq; † patrem, & matrem, *l.appellatione, ff. de verb.signif. Specul. in*

col.in tit.qui filij sint legit.§.1.num.17. etiam
quia militat eadem ratio, & si de patre tantum
loqueretur, debet comprehendere matrem, ex
dictis per *Cordubam in l.1.§.si mater num.46.
ff de liber.agnosc.& Bal.* intelligit illum tex.de
redemptione à carceribus, vt est casus noster, &
num.8. dicit, quodetsi nulla compulsio imponi-
tur parentibus à lege, qui negligunt redimere fi-
14 lios † scilicet carceratos, nedum captiuos apud
hostes, vt ipse in princ. tex. prædictum summat,
& intelligit, tamen puniuntur in priuatione suc-
cessionis filiorum, ergo est casus expressus, quo
mater sub pœna priuationis successionis tenetur
intercedere, & se obligare pro liberando filio à
carceribus, nam ille tex. non dicit, quod soluat,
sed quod liberet, & cum hoc possit esse interce-
dendo, vel alias se obligãdo, satis est, quod valeat
facere volens quoquo modo liberet, ne filiorum
successione priuetur, & proinde tex. prædictus
proculdubio videtur decidere hunc casum in
specie, & tollere obstaculum Velleiani.

15 Tertiò mater tenetur præcisè alere † filium
inopem, & dotare filiam inopem, & non potest
hoc casu repetere, & aliqua exceptione tueri, vt
probant iura in *l.Nesennius, & ibi glo.Bar.Bal.
Ang. ff.de neg.gest.& in l. alimenta, C.eod & in
l.si quis à liberis, §. si mater, ff.de lib.agnos. vbi
Corduba expressè num 14. & Faber, Bal.Salic.
Paul.& alij in auth.res que, C.comm.de leg.Ioan.
Bess.in consuet. Aluern in tit.de donat. dot &
mariages art. 9. & alij*, quos ad id contigerit,
*Menoch. de arbitr. iudic.casu 463. vbi latè, &
Surd. in tract. de alim.tit.1. q.14. num.9.& 13.*
& si aliquis dixerit, quod præstare alimenta non
est intercedere, respondet *Bal. in d l.Nesennius
num.6.* quod ea, quæ dicuntur, quod mater te-
16 netur alere filium inopem habent locum, † quã-
do mater, vel auia redimit filium, vel nepotem à
carcere per tex. *in l. liber captus, C. de capt. &
postl.reue. & allegat ad idem Gul.de Cun.in l §.
in fin.de condit.indeb* ergo si mater tenetur alere
filium egenum, dotare filiam egenam, & Doctor.
extendunt etiam quando redimit à carceribus
proculdubio pro illo liberando efficaciter obli-
gatur, & præsertim, vbi filius est omni auxilio de-
stitutus, vt vel animam agere in carceribus, & ibi
fame perire necesse sit, vel sola matris pietate li-
berari, vt est casus, de quo agitur.

17 Quartò fuit ponderatus, † *tex.in d.l.liber ca-
ptus allegatus per Bald. in d. l. Nesennius*, vbi
matri conceditur redimere filium, & se obligare,
& non potest petere, quod expendit, scillicet, abs
que spe repetendi, ergo non potest iuuari exce-
ptione Velleiani, & non potest dici, quòd ille
text. loquatur in matre soluente pretium non in
matre se obligante, nam ille text. præsupponit,
quod siue soluat, siue obligetur mater non possit
conqueri, si quidem dicit, quod liber captus pri-
stinum statum ingenuitatis recuperat, tunc demũ
cum pretium soluerit, vel ei hoc qualicumq; re-
mictatur iudicio. Duo ergo dicit tex. vel quod
soluatur pretium, vel quod qualicumque iudicio
18 remictatur, † quæ verba qualicumque iudicio
generalia sunt, apta comprehendere quodcum-
que genus obligationis, promissionis, & interces-
sionis, aut alterius rei, quæ vicem solutionis ha-
beat, & illicò subdit tex. quo genere matre filium
redimente scilicet per solutionem, vel quodcum-
que iudicium, ergo siue redimat soluendo, vel
alias quocumque modo se obligando per illa
verba qualicumque iudicio efficaciter obligatur,
subditque rationem cum huius modi contractus,
non de mercede, sed de tristitia repudianda co-
gitauit, & hæc est ratio decisionis illius tex. quæ
militat, tàm in filio captiuo, quàm in filio carce-
rato, & ita intelligunt dictum tex. Doct. quia nõ
faciunt differentiam inter filium captiuum carce-
19 ratum creditoribus † instantibus, & *Bald. dixit
in d.l Nesennius, Paul.de Castr.in l.alimenta
num.3. C.eod.* ergo est casus expressus in matre,
quod valeat intercedere pro filio carcerato, etiã
si præcisè compelli non possit.

Et quod tex. prædictus debeat intelligi, tàm
in matre soluente, quàm in matre iubente, vel
aliter se obligante fit manifestum, siquidem mu-
20 lier potest intercedere pro libertate cuiusuis † ser-
ui, vt dicit tex. expressus in *l.pen.quæ incipit ve-
terum, C.ad Vell.* & Velleianum non habet locũ
in huiusmodi intercessione, & si modo vellemus
21 restringere tex. in d.l.liber captus, vt † vendicet
sibi locum in matre soluente non intercedente,
esset vtique facere deterioris conditionis filium,
quàm seruum, quinimmò esset facere deterioris
conditionis matrem ipsam, quæ pro seruo alieno
posset intercedere, & se obligare, & non pro filio
quod ex supradictis tamquam absurdissimum
non est deferendum, & ex his duobus iuribus sic
dictis resultat vera cõclusio, quòd tex. in d.l. liber
captus debet habere locum, tàm in matre sol-
uente, quàm intercedente nulla data differentia
an soluat, vel intercedat pro liberando filio, aut
est dubium, vnà lex declaretur per aliam, quod
est omninò faciendum, ita vt quemadmodum
potest mulier intercedere pro cuiusuis serui li-
bertate, & hoc propter pietatem, & fauore liber-
22 tatis, à † fortiori possit mater intercedere pro li-
bertate filij, cui nihil proprius est, quam filius, &
hæc est ratio probatissima, & concludentissima,
quia *Salyc. & alij in d.l.pen. & Aret.in d.§.itẽ
23 si, inst.de excep.nu.33.* † dicunt dispositionem d.
l.veterum extendi ad quamlibet aliam causam
similem, & exemplificat Ias. si mulier interccde-
ret pro aliquo debitore, vt creditor illum liberet,
& postea creditor contra debitorem non posset
habere regressum, allegat text. in *l. quamuis. §.
quotiens cum §.seq.ff.ad Velle. & l.si apud mi-
norem, ff. de minor.* & hæc causa excedit longè
præcedentem, ergo à fortiori non solum à simili
concludere debet in casu nostro ex notissimis iu-
ris regulis,

24 † Quinto per tex.in *l.si dotare, & l.fi.C.ad Vell.*
vbi mulier, quæ intercedit pro dotanda filia, vel
etiam pro dotanda extranea, quod fortius est, ef-
ficaciter obligatur, & exceptione S. C.Velle. vti
non potest, & Doct. extendunt dicta iura ad quã-
libet aliam causam similem, ita *Salyc.ibi Paul.de
Castr.ibi, & Aret.in d.§ item si inst. de excep.*
dicẽs ex his iuribus posse argui ex identitate ra-
tionis, quòd si mulier promictit aliquid ex aliqua
causa pia, vt puta alimentorum pro alio, vel in
aliam

aliam piam causam, non iuuabitur Velleiano, & sic est dare extensionem in materia Velleiani de vno casu ad alium in fauorabilibus etiam si lex taxatiuè loqueretur ex reg. *legis illud cum sua glos. C. de sac. san. eccles.* Sed causa dotis, & libertatis ad paria iudicantur † maximè, quia eadem
25 ratio militat, vt per *Euerardum in sua topica loco à dote ad piam causam, & in loco à libertate ad piam causam*, & si pro dote extraneę tenet intercessio mulieris, cur pro liberando filio carcerato valere non debet?

† Sextò per tex. in *l. si pro aliquo in 2. resp. ff.*
26 *eod. ad Velle.* vbi est casus expressus, qui decidit hac q. nam ibi in princ. Iureconf. ponit casum quando mulier intercedit, sed quod accepit in vtilitatem eius versum est, & loquitur tex. de vera intercessione dicit non habere locum Velleianum, quia pauperior facta non est, subdit postea secundum casum, quid si liberaliter fecerit ne iudicatus pater eius, propter solutionē vexaretur, & sic pro liberando patre condemnato, dicit tex. quod neque exceptione Vell. iuuabitur, ecce igitur casus expressus, in quo filia intercedit pro patre, & Vell. locus non est, & iste tex. per necesse intelligendus est in filia se obligante, & intercedente, nam in initio ponit casum verè in intercedente, deinde illico retento eodem themate subdit secundum casum, quando pro patre condēmnato, ergo dē intercedente pro patre condemnato, quia se obligando, & intercedendo est vti liberalitate, de qua ibi, & nō potest iste secundus casus intelligi de filia soluente, quicquid dicat ibi glos. & Paul. de Castr. nam illud est cauillare tex. & fuisset iste secundus casus ridiculus tamquam indubitabilis, nam in muliere soluente certum erat Vell. cessare, quia mulieri intercedenti non soluenti succurrit, & hoc erat iam prouisum, & decisum per *l. praecedentem, in l. sed si ego in fin.* ergo non opus erat de casu iam prouiso, & deciso iterum hęsitare, & frustrà dubitasset Iureconf. si filia soluendo pro patre condemnato iuuaretur Velle. si hoc poterat facere pro quolibet extraneo, quia erat iam prouisum per regulam vniuersalem, vt dictum est, quod soluēti non succurrit Vell. cur erat dubitandum de filia soluente pro patre, ne igitur sequatur hic absurdissimus intellectus, necesse est fateri dubitasse Iureconsultum de filia intercedente pro patre condemnato, quo casu videbatur posse dubitari per regulam vniuersalem Vell. quæ intercedenti succurrit, vt dictum est, sed quia intercessio fit pro patre condemnato ad redimendam vexationem carcerum, & creditorum, tollerata fuit intercessio, & prouisum non habere locum Vell. & sic est vnus de casibus prouisis, in quibus cessat Vell. filia pro patre intercedente ex his patet malè tex. prædictum intellexisse Accurs. & Paul. de Castro loqui in filia soluente, quia est verè somnium, ex supradictis, Ergò si filia pro patre intercedere potest, idem dicendum est in matre pro filio, in qua maior ratio amoris, & pietatis, quia magis amant ascendentes suos descendentes, quam è contra, quia
27 sicut nullus amor vincit † paternum, *l. fin. C. de cur. fur. & d. l. isti quidem, ff. quod met. caus.* Ita nullus amor maternum, quia æqualis in vtroque parente consideratur pietas, *l. furioso, ff. de*
28 *cur. fur.* † immò mater ardentius amat rei e *Grato cons. 83. nu. 12. vol. 2. & Mantua sing. 419.* & hæc est ratio, cui non video responsum, nam tot. tit. ff. & C. ad Vell. & regula vniuersalis, quæ ex eo sumitur, quod mulier intercedens, & in se suscipiens alienam obligationem efficaciter obligatur, & iuuatur exceptione dicti tit. limitatur,
29 & generaliter, † vbi mulier intercedit, & se obligat pro causa pia, quia eo casu Velleianum non obstat, & valida erit intercessio, ita communi calculo limitant Doctores omnes in *l. fin. C. ad Velleianum, Aret. in d. §. item si Inst. de excep. Rom. in repet. auth. similiter, C. ad l. falcid. in 3. priu. contractuum, Tiraquell. in tract. de priuil. piæ causæ priuil. 113. Euerard. in sua topica loco à libertate ad piam causam num. 2. Calcan consil. 13. Soccin. in reg. 380.* Sed intercessio, quæ fit pro liberando carcerato pia causa est, ergò debet valere circumscripta maternitate, & circumscriptis alijs iuribus, & rationibus supra adductis, quòd autem intercedere pro liberando carcerato sit pia causa præterquàm, quod patet ex prædictis, tenet expresse, *Bald. in d. l. sed si ideo, ff. sol. ma-*
30 *trim. num. 1.* † dicens, quod semper est pia causa liberatio carceratorum, siue sit pro maleficio, siue non, & idem in *d. auth similiter in l. illud, C. de sacr. sanct. Eccles.* & hæc est verior opinio, vt per addentes ad *Bald. in d. l. sed si ideo*, & addentes ad *Bar. in l. quamuis, ff. eo. sol. matrim.*
31 *& hinc. Bal d. l. sed si ideo, infert*, † quod exequutores dati ad distribuendas res in pias causas, & vsus poterunt exequi, & distribuere pro liberandis carceratis etiam pro maleficio, & sequuntur ibi addentes, & est communis opinio, ex his, quæ omnibus relatis cumulat doctissimus, *Couar. var. resolut. lib. 2. cap. 16. num. 9. & seq.* reiecta opinione tenentium contrarium, vbi ex communi omnium scribentium voto concludit bona ecclesi. de quibus ibi posse alienari pro redem-
32 ptione eorum, † qui propria culpa, luxuria, prauis moribus, vel propter crimen, in paupertatem, & inopiam inciderunt, atque carceribus publicis inclusi vinculis grauissimis, & perpetuis opprimuntur, per tex. in *c. sacrorum, vbi glos. & Doct. 12. q. 2.* cæteros non transcribo, contentus eius authoritate, quia cumulat omnes, & omnia, quæ ad id allegari possunt, ex quibus redditur inane obiectum aliquorum dominorum, qui dicebant, quod ex quo hic filius, de quo in d. decis. propter propriam culpam inciderat in hanc calamitatem non tenebatur mater illum à carceribus redimere per *tex. in l. bona fides, ff. de pos.* & alia, quæ ad id allegat, *Couar. vbi supra num. 5. & concludunt Doct. in d. auth. res quæ*, dicentes bona prohibita per testatorem non posse alienari pro redemptione personæ, quę ob propriam culpam incidit in captiuitatem, vel carceribus mancipatur reperiatur, nam in facto non est probata ista culpa in casu, de quo agitur, nisi culpam appellemus contrahere debita, quæ multotiens vrgente necessitate præcisa cōtrahuntur; item istud esset extra materiam Velle. de qua disputamus.
33 Tertiò dispositio aut hæres quę respicit † conseruationem voluntatis testatoris, qui potest legem, quam

quam vult rebus suis imponere, & præter legitimam non tenetur aliquid liberis relinquere explicitum si vult, & in d. auth. res quæ, idem prohibitus vult alienare pro se ipsum redimendo, & resistit voluntas expressa testatoris, in casu nostro agitur quando alius non prohibitus à testatore vul se obligare pro redemptione alterius, & dubium est, an adsit prohibitio legis, quo casu etiã mitius agitur cum lege quam cum homine, vulg. *l. Celsus, vbi gl. & Doct. ff. de arbitr. latè Bart. in l. si insulam, ff. de de verb. obligat. & Ias. in §. item si quis inst. de act* & ideo non sunt applicabiles à termini d. auth. & Doct. supra citatorum ad casum istum.

34 Reliquum est modo refutare aliud capitale obiectum de tex. in *d. §. aliud quoque capitulum auth. vt cum de appell cognos.* in quo maior pars dominorum, qui votauerunt pro Velle. fecerunt maximam fundamentum, & cõstituerunt totum robur eorum opinionis. Si quidem in eo tex. dicitur, quòd filius præcisè teneatur fideiubere pro patre carcerato, aliàs ipso recusante, & non fideiubente possit exhæredari, & ab ista oblatione excipit fœminas, ergo habemus casum expressum, dicebant quod filia non tenetur se obligare, & intercedere pro patre, minus mater pro filio, cũ eadem sit ratio. Si quidem vnus ex Dominis dixit, quòd tex. ille benè ponderatus, & intellectus minime id voluit, quoniam duo dicit. Primum, filius teneatur præcisè se obligare pro patre carcerato sub pœna exhæredationis. Secundum, est eximere filias fœminas ab hac præcisa obligatione, ita vt si filia noluerit, & recusauerit, non possit exhæredari, sed non sequitur consequentia, filia fœmina non tenetur præcisè fideiubere, & compelli non potest. Ergo si volens fecerit, & fideiusserit, vel se aliter pro patre obligauerit, vt illum à carceribus liberet, non teneat fideiussio, & obligatio, licet enim glo. ibi in vers. venire, reddens rationem, dixerit, quod ideò filiæ fœminæ non tenentur se obligare pro patre, quia fœminæ impediuntur fideiubere per Velleianum, vt *ff. ad Velleianum l. 1. & 2.* parcat mihi Accurs.

35 quia non penetrauit † benè sensum illius tex nec illa per ipsum considerata potest esse ratio illius decisionis, quia vnum est dicere, quod fœmina præcisè non teneatur, & non possit cogi fideiubere pro patre, & hoc dicit ille tex. aliud est etiã dicere, quod si voluerit fideiubere, & se obligare non teneat fideiussio, nam hoc non dicit ille tex. nec sequitur ista consequentia, vt supra dictum est. Quinimmò non potuit, & noluit hoc sentire Imperator, qui vnum casum tantum prouidit, vt scilicet fœmina non teneatur fideiubere pro patre carcerato, quemadmodum tenetur masculus, sed si volens fideiusserit, teneat, nec ne fidedeiussio, hoc remanet modo in dispositione iuris communis, & ideò malè sentijt Accur. inhærendo regulæ vniuersali Velleiani, per quam fœminæ prohibentur intercedere, quod sit manifestũ ex his, quæ superius dicta sunt, nè externas rationes quæramus. Nam nulla lex dicit, nec obligat mulieres præcisè ad intercedendum, vel se obligandum pro dote filiæ, vel extraneæ, nec aliqua lex compellit fœminas ad intercedendum, & se obligandum pro libertate cuiusuis serui, neque habemus legem aliquam, quę ipsas obliget ad intercedendum pro causa pia, quinimmò eadem regula vniuersalis de qua per glosam obstaret omnibus prędictis casibus, & nihilominus verum est, quod si in casibus prædictis fœminæ volentes susceperint obligationem, & fideiusserint, tenet intercessio non obstante Velleiano, vt supra est fundatum, ergo non sequitur consequentia, non tenetur mulier intercedere, igitur si intercesserit, non tenet fideiussio in casibus à iure expressis, & similibus, & ideo non est verus sensus, & ratio per Accur. considerata, nec ex eo tex. potest fundari intentio, quod filia, quæ sua sponte pro patre carcerato se obligauerit possit vti exceptione Velleiani, & ex his patet quam diuersum sit dicere, quod mulier non teneatur præcisè aliquid facere, vel quod si voluerit facere, & fecerit, actus non teneat, vel valeat, & ideo illud quod Iustinianus Imperator voluit prouidere in illo text. fuit solũ obligare filios masculos, & ab hac præcisa obligatione excludere filias, sed non impugnare actum volentium, quia alias fuisset impijssima decisio, & contra omnia iura superius adducta, quod non est dicendum, ne tanta inæuitabilis iurium contrarietas admittatur, & hinc ratio illius tex. alia fuit nempè quam tradidit text. in *l. 1 ff. ad S. C. Velleian.* nã sicut moribus (inquit) ciuilia munera, & officia adempta sunt fœminis, & pleraque ipso iure non valent, ita multò magis adimendum eis fuit illud officium, in quo nõ sola opera nudumque ministerium earum versaretur, sed etiam periculum rei familiaris etiam quia hoc munus, & onus intercedendi proprium est masculorum quam fœminarum, quæ in multis deterioris conditionis sunt, & ideo conueniens fuit eas ab aliquibus obligationibus præcisis seruare indemnes non vt volentes non valeant, sed vt metu pœnæ compelli non possint, si quidem vt

36 dicit d. l. 1. ab omnibus † officijs ciuilibus sunt exclusæ, & id propter sexus honestatem, imbecillitatemque, quæ non patitur, vt cœtui virorum se immisceant, vt per bellè declarat, *Abb. in cap. dilecti extra de arbitr. & facit tex. in l. 3. §. corporalia ff. de muneribus, & honoribus,* vbi corporalia munera fœminis, sexus ipse denegat, (inquit) tex. quo minus honores, & munera iniunguntur, ergo si sunt factæ incapaces munerum, & honorum iustum fuit eas à quibusdam liberari oneribus, & vbi dicitur, & non posset ita esse cõsultum creditoribus patris, si filia præcisè cogeretur, quæ per vincula compelli non potest ad soluendum, *vt in Auth. nouo iure C. de Cust. reorum, & per latè congesta per Franchum in c. mulieres de Iud. lib. 6. Barbat. in c. lator extra de pignor. Soccin. in reg. 219.* cum alijs cumulatis per *Ias. in l. 3. C. de Iure emph. & l. plerique, &*

37 *l. neque impuberes ff. de in ius voc.* & ideo † facilius succurritur mulieri, quam masculo, *l. 3. C. de nupt. glos. in c. cum locum extra de sponsal. & Dec. in cap. fin. extra de appell. & in c. causam matrimonij extra de offic. deleg.*

38 † Hinc fęminis non competit ius vindictę, sed masculis secundum *glosam in c. hoc autem notandum de his, qui feud. dar. poss. Bal. in l. cum*

veteres

veteres C. de fideicom. libert. vbi dixit, quod si sunt duo hæredes, vnus masculus, & alter fœmina, sufficit habere pacem à masculo, saltim verū est, quod ius vindictæ extra iudicialis non competit fęminis, vt per *Ang. in conf. 89.* Item masculi habent alias multas prærogatiuas, fęminis denegatas, de quibus latius per *Dec. & Cagn. in l. fæminæ, ff. de reg. iur.* Non mirum igitur si Imperator voluit eas immunes cōseruare ab aliquibus præcisis obligationibus, masculis magis conuenientibus, & hæc est vera ratio, & sensus illius tex. in quo allucinatus fuit Accu. eius pace. Nam quandoque bonus dormitat Homerus. Nam alias esset destruere omnia iura, & rationes superius adductas, cum semper iuriū contrarietatos sint euitandę, & conciliandę *c. cum expediat de elect. lib. 6.*

Ex his quoque videbatur posse dici, quod facilè soluuntur, & resoluuntur omnia contraria adducta per *Dominum Præsidentem in* † *d. eius*
39 *decis.* si quidem si vera est conclusio ex præmissis, quod mater possit intercedere pro liberando filio carcerato, non opus est disputare, an procedat in his terminis *tex. in l. pecuniæ fœnebris,* nec si sit, vel non sit color quæsitus, quādo mulier, vel alius inuenit emptorem, vt ibi, quia quo quomodo intercedat valebit actus, nec rationes de *text. in l. seia, §. fin. & quæ dicunt Doct. & aliј in d. decis. allegata,* habebunt locum, si quidē omnia illa procedunt in alijs casibus, in quibus remanet firma regula Vell. pro muliere, quæ contra Senatusconsultum verè alienam ab obligationem suscepit, quæsito colore intercedendo, sed in casibus, in quibus cessat, vt est iste, prædicta corruunt, quia mater potest intercedere. Nec refert, sit color quæsitus, vel non, & omnes circumstantiæ, quæ considerantur in fraudem Senatusconsulti cessant, quia sufficit, legem non resistere in hoc casu, immò assistere, ad latè tradita per *Bar. & alios in l. sed si lege, ff. de pet. hæred.* & ideò cum lex non improbet matris obligationem, pro liberando filio qui est, pars, viscerum suorum, de modo non est curandum.

Neque aliquid negotiј pœnitus facit consilium
40 & decisio Cępollæ, † nam habet in primis suos contradictores Docto. non aspernendæ authoritatis, siquidem contrarium tenuit, *Cassan. in consuet. Burgund. in tit. des Droitz, & appar. agens mariez rubr. 4. §. 1. in 5. limit. vers. sed iuxtà prædicta quæro num. 29.* Vbi firmat, quòd si maritus alicuius est in carcere, & mulier, vt eum li-
41 beret, se obliget alicui, vel vendit † aliquam rem etiam sine authoritate mariti casu quo exigeretur authoritas talis contractus, & obligatio valet ex dictis per *Rom. in conf. 316. & Bald. quem allegat in conf. 313. occurrit dubium 2. volum.* Vbi etiam tenet filiumfam. prohibitum alienare sine
42 Patris consensu, posse tamen † ad redimendum patrem à carceribus, idemque tenet cum *Cassaneo Io. Bess. in Consuet. Aluern. tit. des donations dots, & mariages art. 9.* Vbi dicit mulierem non solum causa liberandi maritum à carceribus posse alienare, & se obligare, sed etiam pro ipsum
43 alendo, & † tanti facere Docto. redemptionem carceratorum, & captiuorum, vt statuerint non Dominum posse vendere bona Domini absque illius mandato pro illum redimendo, etiam inuitum, & tenebitur Dominus habere ratam talem venditionem, vt per *Gul. Bened. in repet. c. Raynutius extra de testam. in verb. & vxorem nomine Adelasiam in 5. decis. num. 266. Boer. in consue. Bitur. tit. des costumes concernens les Iuges, §. 12. pag. mihi 22. & Io. Bessum, vbi supra.*

Et quatenus Cæpolla non haberet contradictores, nihilominus secundo loco text. in quo se fundat in *Auth. si qua mulier,* non opitulatur
44 suæ intentioni, siquidem † ille tex. loquitur quādo mulier verè intercedit, quia insimul cum viro se obligat, tunc enim censetur eius facilitate inducta, & animo donandi in fraudem legis, vt aduertit, *glos. in d. §. & illud Auth. vt nulli Iud. in verbo multoties, & idem Cepolla in d. conf. & d. Præses in d. eius decis. quia vt dicit Aretinus in d. §. item si num. 38.* in marito, & vxore semper præsumitur color quæsitus, casus verò, de quo hic est, quando iam filius contraxerat debita, & ob debita contracta in carceres coniectus reperitur ad instantiam creditorum, & sic est deuentum ad casum exequutionis per vincula, & mater pro liberando filium se obligat, qui casus est diuersus, & de hoc non loquitur, *tex. in d. auth. si qua mulier,* quo casu faciunt omnia iura, & rationes superius allegatæ, & etiam in casu Cepollę contra ipsum facit alia ratio, quia ipsius mulieris interest habere maritum liberum, & non capti-
45 uum, † quia paria sunt maritum non habere, vel illum inutilem, vt cæteris prætermissis explicat optime *Palat. in repet. c. per vestras extra de donationibus inter virum, & vxorem in 2. notab. num. 6. cum seq. pag. mihi 177 Bal. in specie in l. fin. per glos. ibi, Codice de plag.* cum alijs, quæ congerit, *Brun. in tract. quod extantibus masculis, articulo 6. principali in 22. quæst. num. 293.* nimirum si potest substineri opinio contraria, de qua in dicto consilio tamquam æquior, & fulcita tot iuribus superius allegatis, sed quatenus consilium, & decis. Cepollæ substinerētur, illud pro illud procedit in casu suo sc. in vxore se obligante pro liberando virū, in quo non concurrit tanta nec eadem ratio, quę in matre liberante filium, quia, vt ibi Cepolla dicit inter virum, & vxorem est prohibita donatio, licèt ista ratio Cepollæ sit fallacissima, nè dicam falsissima, nam mulier non prohibetur donare, sed intercedere vt supra dictum est, & ideo non potest esse ista ratio illius auth. quia est prohibita donatio inter virum, &
46 vxorem, † quia tunc iuramento firmaretur, vt ex commmuni Doct. omnium opinione, de qua per *Dec. conf. 262. & 231. Mandos. in repet. rubric. de probat. num. 41. Menoch. qui alios cumulat in tract. de præsumpt. lib. 3. & c. 23.* & licet S.C. non succurrat mulieri donanti viro, quia est prohibita donatio inter ipsos alio iure, tamen iuramento posset firmari donatio, & posset mulier donare, & non intercedere, & non diceretur
47 fraus, & licèt *Aret. in d. §. Item si nu. 37.* † dicat, quod quamuis d. auth. loquatur in viro, tamen idem erit sit mulier consentiat socero, vel filijs proprijs, aut illis, qui sunt sub potestate mariti sui secūdum, *Nic. de Matar. & Bal.* quia

C dona-

donationes etiam inter istas personas, non solum inter virum, & vxorem sunt prohibitæ, *l. 3. §. qui in potestate cum §. seq. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Tamen eius opinio posset substineri in casu suo, de quo ibi loquitur sc. vbi pater viuit, & mater se obligat pro filijs, quia hoc casu videtur in se suscipere onus patris, non filiorum, & dicitur pro viro intercedere, vt ipsemet, *Ias. declarat arg. l. profectitia, ff. de iur. dotium, & l. si plures, §. in arrogato, cũ ibi not. per Bar. & Docto. ff. de vulg. & pupill.* casus verò, de quo hic, est penitus diuersus, nam sola mater superest, quæ filium liberare possit, & filius inops. Qui aliunde non habet, & filius est legitimus successor matris & ideo obligando mater bona sua pro illum redimendo à carceribus, nil aliud est quam conferre ei anticipatam successionem, & hæreditatem, vel partem cum qua valeat creditoribus satisfacere, & à carceribus liberari, vt in donatione. Secus in donatione facta à filio patri, & ideo videns idem Cepolla non posse eius auth. & rationibus euitare scopulos, *d. l. quamuis cum l. seq. & d. l. mutus, §. manente,* concludit tamen num. 4. quòd si mulier pro alijs, quam pro marito se obliget, vt puta pro redimendo ex vinculis aliquem ex necessarijs, & coniunctis, vt dicitur in dd. Iuribus valeat talis obligatio, & alienatio, secus si pro marito, & hoc est contra tex. in d. §. manente, & certè dura est opinio, & iniqua decisio, quæ permittat vxori redemptionem coniunctorum, & se obligare pro illos redimendo, secus pro redimendo maritum, in quo maior vrget ratio, pietas, & amor, & ideo impium esset admittere hãc

48 opinionem Cepollæ ita limitatam, † sed humanior consequẽtia esset, quòd si potest mulier pro redimendis sibi coniunctis se obligare à fortiori possit pro marito sibi tam coniuncto, quòd vna, & eadem est caro, nisi dicamus, quod Iureconsul. forte in *d. l. quamuis cum l. seq. & in §. manente,* considerauerunt, quod si maritus moriatur absq; liberis, resoluitur affinitas, & remanet vxor depauperata, & absque spe secundarum nuptiarum cum fine dote non reperiatur de facili maritus, & si decedat cum liberis, remanerent vxor & liberi, bonis, & patre, ac marito destituti, at vbi pro redimendo aliquem ex necessarijs, & coniũctis se obligat, remanet actio expressè recuperandi contraria mandati actione, quia vtile negotium consanguinei gessit, & per mortem remanet vinculum consanguinitatis, quod non dissoluitur sicut affinitas. sed quicquid sit, sua opinio facit pro hoc casu, de quo in hac decis. quòd postquam cessãt rationes prædictæ in matre, quę faciunt dubitare. An vxor pro marito se obligare possit. Et idem Cepolla concedit valere obligationem pro redimendo personas coniunctas, attenta eius opinione, poterit mater intercedere pro liberando filio, quia nemo magis coniunctus matri, quam filius.

His tamen non obstantibus, maior pars Dominorum tenuit matrem posse iuuari exceptione

49 † Velleiani, & ita decisum referente Dom. D. Io. Sanchez de Luna apud act. de Felice, maxima fuit discussio, & altercatio. Sed maior numerus votantium matri, & Velleiano fauit.

A D D I T I O.

S V M M A R I V M.

1 *Mater intercedens pro filij carcerati ex carceratione iuuatur benefic. Velleiani, sed attenta opinione nostra veritas est in contrarium.*

2 *Mulier potest fideiubere pro pia causa.*

3 *Opiniones diuersis temporibus diuersimodè intelliguntur, & habentur.*

4 *Mulier pro maritocarcerato potest intercedere & se obligare cum ampl. nu. 5. 6. & 7.*

8 *Filij sunt viscera matris.*

9 *Mulieris obligatio pro viro assorbens totam dotem non valet, & ibi, quæ pars dotis debet remanere.*

10 *Minor alienans rem absque sollemnitatibus pro redimendo captiuo non restituitur in integrum.*

11 *Velleianum habet locum siue mulier fuerit virgo, siue vidua, siue maritata.*

12 *Velleianum fuit introductum a Velleio consule.*

13 *Mulier intercedens pro dote non iuuatur Velleiano cum ampliat.*

14 *Pater, & mater obligantes se pro dote; pater tenetur, vti principalis, & mater, vti fideiussor.*

15 *Casus in quibus mulier non iuuatur Velleiano vsque ad finem.*

1 Gaudere beneficio Velleiani matrem, quæ intercesserat pro filij carcerati ex carceratione ex decisione istius loci abundanter colligitur tu habes firmatam ex *decis. de Franchi 578. quam Auth. obseruare non potuit, vt reassumpsit. Ricc. coll. decis. 295. & ante eum Paschal. de virib. patr. potestat. p. 3. c. 5. nu. 13. & vide Visconte in addit. ad de Franch. decis. 237 & 239.*

Sed veriorem contrariam (quatenus in me est pro mea tenui facultate) attento pondere rationis, & auctoritatis ad terminos nostri, *Auth. in*

2 *decis. 1. num. 18.* † cum sit verum mulierem posse fideiubere pro pia causa, vt *Tiraque. in tract. pia causæ priuil. 113. inde durissimam visam fuisse mentionatam decis. de Franch. 578. dicit R. de Ponte in tract. de potestate Proregis tit. 10. versic. de decretis Collateral. consil. num. 30. & 31.* pro qua faciunt decis. S. C. in causa Doctoris *Fabij de Falco cum legatarijs,* quondam Marchionissæ Montisfalcioni, *vt refert Thor. in compend. decis. Regni p. parte verbo fideiubere, Molfes. in consuet. Neap. p. 8. q. 5. num. 7. & Rouit. in pragm. p. num. 7. ad Velleian. qui d. locum R. de Ponte*

3 *allegant,* nec id afficiat Authori, † quia vt experientia docet illa opinio poterat esse recepta illo tempore

tempore,& hodie reperitur reprobata cum vnus & idem articulus diuersimodè diuersis temporibus iudicatur,præsertim articulus iuris,qui hinc, & hinc habet aciem Doctorum inter se digladiãtium,nam vni arridet hodie vna opinio alteri cras altera, & diuersa, & hinc videmus tot opiniones communes, & magis communes per Doctores accerrimè disputatas,quo casu numerus Doctorum,vt dicebam pro vna parte non me deterret si rationes non me mouent, & compellunt, &
4 quo ad rationem additur apertè, quia si pro marito carcerato intercedere valet mulier, & non iuuatur beneficio Velleiani cum ea sit legitima causa,ob quam obligari valet validè,vt *Lemberteng. in tract. de contract. eorum, qui sine certa soll. glos.10.* † *in verb.cum ipso marito nu.27.de Franch.cit.decis.279.num.6. Riminald.consf.77. num.16.vol.1. Thes.decis.223.num.7. Surd.cõs.*
5 *367.num.14. & seq. vol.3.* etiã si vir carceratus non esset, sed de proximo carcerandus vt latiss. *Gratian. discept. forens.c.108. num.16. & seq.* per totum, sed in Regno Franciæ contrarium
6 *dicit Papon.lib.12.tit.5. arresto.8.& 9.* & quòd potest vxor pro viro liberando adhuc viro debitorum mole grauato se cũ eius creditoribus concordare, & ab eis pro certa summa nomen viril debitoris emere,cum hæc non sit propriè intercessio,vt *Henrigius de fideiuss.c.7.num.417. cum plurib.sequent.* immò,quòd possit vxor vendere fundum dotalem, & pretium soluere,vt virum à carceribus redimat Viuius, *decis.133.num.5.& Gamma decis Lusit.318. per totam,* etiã si mulier ad effugiendam exequutionẽ in bonis viri se obliget proprio nomine, quod teneatur bona exhibere, vel in subsidium debitum soluere, *Thes.q.*
7 *forens.53. nu 7. lib. 4.* † & pro exoneranda eius anima, vide *Franch. decis.237. 2. parte per totã, & Caball.consf. 2.* per totum licere mulieri vendere fũdũ dotalẽ, & vide *Gomez.l.Tauri 61.*per totã vbi,ꝑ quibus alijs casibus pro marito mulier obligari valet; & expresè corroboratur, ex allegatis per *Thor. 2. part. comp. verb. Velleiani beneficio, & latius per Gratian. discept. forens. c. 599. vsque ad fin. tom. 4.* tantò magis pro excarceratione filij contra hũc nostrum contextum
8 decisionis † cuius viscera matris sunt,*de Ponte d.*
9 *num. 31.* † Aduertendo tamen inualidam esse obligationem mulieris intercedentis pro marito excarcerando si dotem totam absorberet, *Gratian. d. c. 308. num. 8. & sequenti,* cum saltim debeat remanere media pars dotis, *Ceuall. qu. 727.num.3.* hinc nullo modo subsistere posse intercessionem mulieris si penitus in dotata remaneret dixit, *Farinac.decis.74. per totam.*
10 †Potest extendi,quod diximus, vt etiam si minor alienauerit rem suam absq; sollemnitatibus pro redimendo coniuncto captiuo nequit venire cõtra ipsam alienationem adhuc ex capite restitutionis, *Melch. Pelaez in limit.4. num.4. in tract.de major.4.p.q.1. & Marant.in tract.de multiplici alienat. num.30. pro quibus nota pariter Io. Lopez in repet. c. per vestras de donat. inter vir. & vxor. §.26. in 5. ampl. num. 6.* dum redemit patrem, vel aliam personam coniunctam à carceribus, vt etiam ampliaui in *prat. meo ad Auth. si captiui, C.de Episc.& Clericis num. 3. & vide Curt. iun. consil. 148. num. 4.*
11 & in materia ipsius Velleiani ne ab Alueo. proprij loci discedamus scias habere illud locum siue mulier fuerit virgo, siue vidua, siue nupta dummodo pro alio se obligauerit *de Franch.*
12 *decis. 622. num. 8. & alij* † à Velleio Consule introductum, *Borrell.3.p. decis.tit.13.num.105.* dum sit fauorabile præsidium in fauorem ipsarũ mulierum introductum, ne vti imbecillioris cõsilij, & fragilitatis sexus decipiantur, & in perniciem earum substantia conuertatur, *§.p. in fin. instit. quibus alienat. licet vel non Petr. Gregor. syntagm. iur. vniuers. lib. 23. C. 3. numer. 25. Henriguez de fideiuss. C 7. num. 389. cum seq.*
13 † & datur alius casus in quem mulier non iuuatur tali beneficio, vt si intercesserit pro dote, vel pro filio de dote restituenda, vt *in l. fin.& latius posui in Prat. meo ad eam, C.ad Velleian. & de Franch. decis. 182. Ascia determ. 9. num. 12.* pro qua etiã carcerari potest, vt ibi, & hoc procedit si pro qualibet dotem promisit, *Borrell. latiss. tom. 3. tit. 5. de priuilegijs dotalibus, versic. decimum tertium, num.15.& 55.& seqq. & facit Camillus de Medicis consf.139.nu.46.& 47.* & etiam respectu antefati,*de qua tract.latiss.*
14 *Surd.dec.164.& Thes.q. for.80.par.4.* † est verũ tamen,quod si pater,& mater intercesserunt pro dote filiæ pater tenetur, vti principalis, & vxor, vti fideiussor, *Aymon.consf. 77. nu. 2. Rol.consf. 64.num. 6. volum. 1. Cacher. decis. 44. num.7.* & quando mulier fuit causa mutui verum est, quod intercedendo non iuuatur Velleiano, *Pa-*
15 *pon. lib. 12. tit. 5. arrest. 2.* & quando accepit pecuniam pro fideiubendo, *Menoch. de arbitr. casu 234.* & quando mulier fideiubens est Imperatrix Regina,Principissa,& Ducissa suprema, & aliqua admodum illustris Heroyna non iuuatur Velleiano si fideiussit, *id. Borrell. de compromiss.§ 2. glos.4. num.6. Henrigius d.c.7. nu.507. & sequentib.* & in quibus alijs casibus non iuuetur Velleiano, per *Marcell. de Mauro allegat. 1.num.27. D. Ludouis. diuina Prouidentia,olim Pontificem decis. 321.* per totam vbi,etiam quando fuit certiorata mulier de beneficio Velleiani, & iurauit renunciando,quod nõ iuuetur eo cum ampliat.& limitat. vt per eum pro qua decis. ad veritatem iustitiæ,quæ vt dixit *Carauit.Rit.272. num. 18.* compassionem habet ,nota non ita absolutè,sed vt non solum certiorata renunciet ipsi beneficio ex communi per *Borell. d. tit.13. num. 123.* sed etiam, quod renunciet beneficio nouæ Constitutionis in fauorem mulierum factæ, *Cassan. consf. Burgh. tit. des Droictez Rub.4. §. 13. glos. fin.num.11.Thes.decis.222. & vide Criuel. decis. dolan. 132.* si in generali renunciatione omnis beneficij legis comprehendatur renunciatio Velleiani, & in *decis. 20. de tractat.* & pro curiosis si fideiussor, qui pro muliere intercessit quæ pro alio se obligauit iuuetur beneficio Velleiani, *adde Thes. q. forens. 6. lib. 4.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

De dispositione tex. in l. congruit cum l. seq. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. variè in S. C. intellecta tempore, Afff. vt in eius decis. 238. & tempore Præsidis de Franch. in decis. 406. & an ponat casum generalem, & tex. in l. ne cui, C. locati specialem, vel è contra.

SVMMARIVM.

1. *Dispositio tex. in l. congruit cum l. seq. C. de locat. præd. ciuil. lib. 11. varijs modis intellecta in S. C. tempore Afff. decis. 238. & Præsid. de Franch. 406. & an ob ipsius tex. dispositionem ponatur casus generalis, & per tex. in l. ne cui, C. locati specialis vel è contra, num. 2. & num 8.*

3 *L. congruit vti posterior situata in vltimis lib. C. censetur edita ad correctionem dictæ l. ne cui.*

4 *Aequitas d. l. congruit, vt veteres conductores præferantur nouis, quæ militat in prædijs fisci, debet etiam militare in conductoribus priuatorum, quia dispositio extendi debet iuxtà rationem dispositi, & debet admitti d. l. ne cui in rigore, & exorbitanti fundata, vt num. 5.*

6 *Rubrica generalior nigro habens orationem perfectam, & positiuè loquens non restringitur per nigrum disponens in casu speciali, sed generaliter intelligenda, & ad decisionem causarum potest allegari.*

7 *Dominos priuatos esse melioris conditionis fisco circa locandi libertatem, absurdum, & inconueniens est.*

8 *Veteres conductores tantundem offerentes, ex dispositione d. l. congruit, & l. seq. nouis sunt præferendi.*

9 *Descendentes à primo inuestito debent reinuestiri, & alijs præferri.*

10 *Praxis hæc præferendi antiquiores nouis conductoribus à tempore Afff. est vera legum intellectrix à scientia digestiua, seruanda, & amplectenda.*

11 *Iura in suo recto sensu sunt intelligenda prout cantant absque cauillatione.*

12 *Tex. in l. ne cui generaliter intelligendus in omnibus locationibus, & l. congruit in casu suo, quia venit limitatiuè non correctiuè, & est condita ante legem ne cui, num. 17. vera differentia ratio, vt num. 13.*

Ambrosius, & Augustinus duo Sancta Romanæ Ecclesiæ luminaria sub eodem numero.

13 *Æquitas de qua in d. l. congruit non finalis: sed impulsiua causa fuit illius dispositionis.*

14 *Conductores fiscalium non gaudent priuilegio tacitæ reconductionis: sed tantum priuatorum, ideo per d. l. congruit priuilegiantur in prælatione offerentes tantundem, & in multis differunt à priuatis, vt nu. 15. & proinde dispositum in illis non est trahendum ad istos, nec è conuerso num. 16.*

18 *Interesse affectionis liberi arbitrij, & voluntatis valdè considerandum in humanis operationibus.*

19 *Interesse Domini assentire debentis est considerandum, nedum ob vtile, & detrimentum rei verùm etiam voluntatis.*

20 *Verbum rei priuatæ, de quo in Rubrica de loc. præd. ciuil. in 11. lib. C. vbi situata est l. congruit non priuatarum personarum: sed principis significat, qui res habet in suo dominio publicas & priuatas.*

21 *Bart. dictum in l. 1. § permittitur, ff. de aqua quotid. & æsti. quod sit iniuria veteribus conductoribus tantundem offerentibus si repellantur est communiter receptum in conductore ad longũ tẽpus & emphyteuta.*

22 *Quod quis cogatur relocare eidem non reperitur in iure cautum nisi conductori fiscalium, & scolaribus non tamen in hac Ciuit. Neap. ex particulari Ciuium priuilegio, vt num. 23.*

24 *Decis. S. C. text. in l. ne cui facere dispositionem vniuersalem à l. congruit cum l. sequen. habere locum limitatiuè in casu speciali in conductore fiscalium in causis, vt num. 26.*

25 *Horatij Marchesij Regij Consil. laudes.*

27 *Hodie Regia Camera liberat gabellas plus offerentibus, & aufert prioribus, nisi plus offerant.*

28 *M. Antonius de Ponte, Carolus de Tappia, Artualus Sedenno, & Iacobus de Franchis I. C. disertissimi authoris collegæ.*

DECISIO V.

NON semel, sed pluries in sacro Consilio fuit dubitatum, an dispositio, *tex. in l. congruit.*
1 † *cum l. seq. in finali responso C. de locat. præd. ciuil. lib. 11.* habeat locum in quolibet conductore, vel tantum in conductore prædiorum fiscalium, & consequenter in casu speciali, & hoc propter varietatem decisionum, siquidem, *Afff. in decis. 238.* refert suo tempore fuisse decisum, quod d. l. congruit non ponit casum

sum speciale, sed quod regulariter hoc est, quod quando nouus conductor vult veterem expellere, iniquum, videtur, vt si antiquus velit tantundé soluere, repellatur, nec per hoc dominus oneri perpetuæ locationis subijcitur, nam si neutri locare vult, non compellitur, & hoc in locatione prædiorum rusticorum, secus in locatione prædiorum vrbanorum, quo casu habeat locum, *tex. in l. ne cui, C. locati*, & hoc pacto iura prædicta, quæ videntur adinuicem aduersari fuerunt conciliata; At *Præses de Franchis in eius decis. 406.* annuit S. C. in contrariam opinionem inclinasse, quod tex. in l. congruit ponat casum specialem,
2 *tex. verò in d. l. ne cui* † casum, & regulam vniuersalem, siue de locatione fundorum vrbanorum, vel rusticorum agatur; Sed illa causa non fuit tunc decisa, quia partes transegere, sed fuit mihi relatum, quod postea fuit decisa in fauorem Ecclesiæ, iuxta *tex. in l. ne cui*, de mense Iulij 1588. Actuarius est longus, cum itaque aliàs in Sac. Cons. de eadem re hæsitatum fuerit, fuit accuratius articulus discussus, & decisus; sed præter dicta, & relata in vtraque decisione.

Pro parte veterum conductorum, qui prælationem affectabant considerabatur, *text. in d. l. congruit, cum l. seq.* fuisse editum ad correctionem *d. l. ne cui*, ex quo dispositio *d. l. congruit* est de directo contra dispositionem *d. l. ne cui*,
3 quo casu nouissima † iura derogant prioribus, *l. sed, & posteriores, ff. de legib. & ibi glos. & tex. in d. l. congruit est situatus in posterioribus libris C.*

Præterea d. l. congruit non est specialis, sed generalis, quia est fundata in æquitate (ibi congruit, æquitati.) Sed non magis congruit æqui-
4 tati, vt veteres † conductores præferantur nouis in locatione prædiorum priuatorum; quia eadem æquitas militat, ergo dispositio debet etiá militare in omnibus, *ad l. illud, ff. ad l. aquil. & l. à Titio, ff. de verb. obligat.* Quia vbi ratio est amplior, & generalior dicto, seu disposito, túc dispositio debet extendi ad amplitudinem rationis, per tex. notab. Vbi hoc notant, *Bar. Bal. & alij in l. regula, §. fin. ff. de iur. & fact. ignor. tex. in l. nomen debitoris, §. fin. ff. de leg. 3. & in l. 2. §. si mater, vers. quid si curatores, & quid si decesserint, ff. ad Tertull. & pro regula firmat Zabarella in clem. prima extra de elect. Abb. in c. sicut ex. de testib. in c. fi. extra de rescript. Corset. sing. 23. & 298.* alia ad id vberius cumulat *Gaballin. in suo Milleloquio 151. & 548.*

Item, quòd verè dispositio in l. congruit sit admittenda, non dispositio d. l. ne cui considerabatur, quòd dispositio d. l. ne cui est fundata † in
5 rigore vt sc. possit dominus veteres expellere, & nouos, præficere, prout maluerit, quia in re sua quilibet est moderator, & arbitrer, *l. in re mandata, C. mand.* quinimò est exorbitans, quia præcisè exigit scripturam in relocatione contra regulam, *l. in exercendis cum concord. C. de fid. instrum.* at dispositio d. l. congruit est fundata in æquitate, vt in principio tex. dicitur, quo casu nulli dubiú, quod æquitas scripta debet præferri rigori scripto, vt per *Doctor. in l. placuit, C. de Iudic. & in c. iurgantium extr. de sent. & re iud. glos. & Doctor. in l. prima, C. de legibus, Luc. de pen. in l. prima, C. ne fiscus rem quam vend. euinc. lib. 10. & latè Sebast. Medic. in suis opusculis, opusc.* ergo dispositio d. l. cógruit debet præualere dispositioni d. l. ne cui generaliter, & præsumendum venisse ad tollendum rigorem d. l. ne cui, & hoc voluit annuere, *Luc. de Pen. d. l. congruit*, dicens in Iudiciis semper æquitatem esse præferendam per regulam, *l. placuit, C. de iudic.*

Idemque suadebatur arguendo à rubrica, quæ dictat de *locatione præd. Ciuil. vel fiscalium, vel templorum, aut rei priuatæ*, ergo rubrica comprehendit expressè tàm locationem prædiorum fiscalium, quam priuatorum, quo casu, vbi
6 rubrica † est generalior nigro non debet restringi per nigrum specialiter loquens præsertim quádo rubrica habet orationem perfectam, vt habet ista, quæ positiuè loquitur de locatione omnium prædiorum prædictorum, & potest talis rubrica allegari ad decisionem causarum, vt firmat *Paul. Alex. Ias. Dec. ac omnes Doctor. in l. prima, ff. si cert. pet. Oynotom. in rubr. instit. de obligat. quæ ex delicto, Nasc. in 2. par. num. 2.* & ante omnes *Host. notabiliter in Rubr. ex. vt Eccle. siast. benef. Felyn. in Rubr. ex. vt lite non contest. & ex Rubr.* habente orationem perfectam oritur actio, sicut ex *l. vt per Accur. in l. prima, C. de capit. ciu. censib. exim. lib. 10. Pirr. Aurel. in l. vn. C. de impon. Lucr. de script. lib. 10. Bobic. in prohem. decret. & Bal. in Rub. C.* an seruus ex suo facto. Vbi addentes alios citant, latius *Euerard. in sua Topica, seu centuria, loco à rubro.*

Præterea si concederetur dispositionem d. l. congruit facere casum specialem sequeretur v-
7 num valdè absurdum, † & inconueniens, quod essent melioris conditionis domini prædiorum priuatorum, quibus fas est expellere veteres, & locare nouis, etiam veteribus tantundem offerentibus, fiscus verò minime, & non est verisimile prudentissimos illos Imperatores conditores *d. l. congruit, & l. seq.* voluisse illas concedere in præiudicium fisci tantum, & illi adimere libertatem locandi cui voluerit, cùm potuissent esse contenti dispositione d. l. ne cui, quæ est magis fauorabilis libertati, & facultati locandi pro libito voluntatis.

Præter dictas rationes concurrebant authoritates grauissimorum Doctor. tenentium dispositionem *d. l. congruit, cum l. seq.* non ponere ca-
8 sum specialem, † sed generalem, & ex eo tex. sumi generaliter veteres conductores tantundem offerentes nouis esse præferendos, & hanc opinionem sequuti sunt præcipuè, *Luc. de Pen. in d. l. congruit, Salyc. in l. fi. num. 12. C. de iur. emph.* quia ita tex. prædictum intelligit, *Paul. de Castr. in cons. 4. num. 6. & 95. 32. in principio volum. primo, Calcan. cons. 8. num. 36. Marant. in suo Specul. in 8. disputat. num. 40. in cons. 96. num. 7. Marian. Socin. Iun. cons. 50. volum. 2. col. 2. num. Imol. in d. c. primo extra de loc. num. 13. vers. vlterius quæritur Anto. Gabriel in suo tract. de com. opin. in tit. de iur. emphyt. concl. prima in prima ampliat. nu. 3. Grammat.*

conf.Ciuil.28.num.14. & 15. Ferron. in consuet. Burdegal. tit. de locat. §.4. in fine, dicit Senatum illum iudicasse in locatione prædiorum pupillarium, qui in hoc vtuntur Iure communi, addici ei, qui maius pretium obtulerit, ita tamen vt priores conductores tantundem offerentes præferantur, *Intrigliolus in suis singularibus sing. 252. nouissimè Iacob. Marchisell. q. 17. faciunt dicta per Curt. seniorem in cons. 47. num. 7.* te-
9 nentem, quod descendentes à primo † inuestito, debent reinuestiri, & alijs præferri pro eodem pretio, Idem *Rom. consil. 22. num. 5. Butr. in c. primo extra de loc.* qui dicit, quòd licet non reperiatur iure cautum, quòd præcedens conductor præferatur nouo, tamen ex quadam vrbanitate debet præferri, & idem ibi *Barbat. & facit doctrina Bar. & aliorum sequacium in l. prima. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiua relata tàm per Afflil. quam per de Franch.* in qua non immoror, quia diceretur veteribus conductoribus fieri iniuria, si tantundē offerentes expellerentur, & possent insistere coram superiore, vt à tali iniuria desistat, vt declarat, *Butr. in d. c. 1.*

Et quatenus vtraq; opinio posset controuerti, dicebatur postremò, quod ista à tempore Afflict.
10 erat † obseruata, & non erat recedendum à communi praxi, quæ innititur tanq; æquitati, & vrbanitati, & non solum in hoc Regno, sed in Regia, teste Ferrono, vbi supra ab antiqua practica nefas erat recedere, vt dicit *Bald. in l. bello §. illud visitatissimum, ff. de excusat. tut.* Quia est vera intellectix legum, teste eodem *in c. 1. nu. 2. de feud. sine culpa non amitt. & in repet. l. Æmilius, ff. de minoribus num. 35.* dixit, practicam esse scientiam digestiuam: quia in scholis leges diglutiuntur, & in palatijs digeruntur, & vbi Theoricus desinit, practicus incipit, & in *c. ex tenore num. 2. extra de testibus*, concludit, quòd tunc leges sapiunt, quando practicantur, & tunc fructus ex arbore colliguntur, & communis obseruantia, tamquam lex, obseruari debet, quia minimè sunt mutanda, quæ certam interpretationem semper habuerunt, *l. minimè, ff. de legib. & l. si de interpretatione, ff. eod.*

Ex aduerso dicebatur, quod si iura sunt intel-
11 ligenda in suo recto † sensu, prout cantant absque cauillatione, vtique articulus clarus redditur, & disputatione opus non est Arg. *l. continuus ff. de verb. obligat.* Si quidem tex. in l. cōgruit, cum l. seq. loquitur, & habet locum in casu suo particulari sc. in locatione prædiorum fiscalium,
12 text. verò † in l. ne cui generaliter in omnibus alijs locationibus, & consequenter dispositio d. l. congruit, & l. fin. eod. tit. venit limitatiuè, non correctiuè ad dispositionem d. l. ne cui, & quod hoc sit verum, vnus ex Dominis dicebat toto cęlo errare, & allucinatos verè esse, qui dicebant tex. in d. l. congruit, & l. sequ. esse editum post tex. in d. l. ne cui, quinimmò totum contrarium esse verum, siquidem text. in d. l. congruit, fuit editus ab Imperatoribus Honorio, & Theodosio, qui secundum Eusebium de temporibus, Zonaram, & alios scriptores, nouissimè per Mexiam, imperauerunt à Natiuitate Domini nostri Iesu Christi. Anno 370. & obijt Theodosius, vt Eusebiùs calculat, in anno 410. & tex. in l. fin. eo. tit. fuit promulgatus ab Imperatoribus Theodosio, & Valentiniano, qui secundum eosdem imperauerunt ab anno 400. vsque ad annum 450. ab eadem Natiuitate Domini nostri, quorum tempore floruere Beatissimi, ac illa duo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ luminaria, Ambrosius, & Augustinus, vt ijdem fatentur, & in suo Ephemeride historico calculat Constantinus fęlix Medicus, at tex. in l. ne cui longè post editus fuit sc. à Zenone Imperatore, qui imperauit Anno Domini 470. & secundū Eusebium obijt anno Domini 494. Quare posterior omnibus est d. l. ne cui. Et si vera est regula, & dispositio supra considerata, & pro parte contraria ponderata, quod posteriores leges prioribus derogant, retorquetur illa ratio in contrarium, quòd vtique d. l. lex ne cui derogat dispositioni d. l. congruit, & d. l. fi. tamquam post illas promulgata, & sic d. l. ne cui venit ad correctionem potius d. l. congruit, & l. fin. nisi illa iura limitatiuè in casu suo intelligantur, & remaneant firma.

Dicebat secundò non esse verum rationem finalem d. l. congruit esse æquitatem, nam æquitas, de qua ibi non est finalis, sed causa impulsi-
13 ua, † siquidem vera, & finalis ratio, alia nempè fuit prima, quia conductores prædiorum priuatorum finito tempore conductionis, non possunt compelli relocare, & remanere in locatione, secus in conductoribus fisci, qui tribus in concurrentibus possunt compelli remanere in eadem locatione, vt est casus in *l. eotem ferro. §. qui maximos, ff. de publica. & vectigal. Vbi Paul. de Castr. & Bal. in l. prima num. 20. C. de hæred. vel act. vend. Bar. in l. licitatio, §. primo. ff. de publican. Peregrin. in tract. de iure fisci, lib. 6. tit. 5. num. 6. Ferron. in Consuet. Burdegal. tit. de locato, §. 2.* quare, quia grauari possunt in locatione remanere, AEquum fuit etiam, vt volentes præferantur nouis cōductoribus, dum tamen tantundem offerant, & hanc rationem aduertit, *Cyn. & post ipsum Salyc. d. l. ne cui, & Gomez in tract. de locat. & cond. num. 5.*

Secunda ratio, quia in conductoribus priua-
14 torum finito tempore habet locum tacita † reconductio, de qua in *l. Item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, cum concord.* quod secus est in conductoribus fisci. Qui non gaudent hoc beneficio, & priuilegio tacitæ reconductionis, vt est casus in *l. non intelligitur, §. cum in quinquennium, ff. de iur. fisci*, quare etiam æquum visum fuit, vt postquam in hoc etiam grauantur, releuentur in alio sc. vt præferantur nouis pro eodem pretio, *arg. c. qui sentit, de reg. iur. lib. 6.* dicebatur etiam, quod non poterat sumi regula, & dispositio generalis ex tex. in d. l. congruit, quia
15 in multis † diuerso iure censentur conductores fiscales à conductoribus priuatis, siquidem in priuatis successor non tenetur stare Colo. Sed potest ipsum expellere *l. emptorem, C. loc. l. si merces, §. 1. ff. eod. & plenissime in l. filiosfam. §. si vir, ff. sol. matr.* secus in conductoribus fisci. Quibus tenetur stare singularis successor, *l. cognouimus, C. de mancip. & Colon. patrim. lib. 11.*

§. b. 11. & Alex. in add. ad Bart. ibi dicit idem seruari in conductore Ecclesiæ. Sed quicquid controuertatur in Ecclesia, non est dubium in conductoribus fisci, l. fin. in fin. ff. de iure fisci, Bart. Bald. Paul. Alex. ac alij in d. l. filiofam. §. si vir. & Bal. in l. diuortio, ff. sol. matrim. etiam quia conductores fiscales habent proprios Iudices, corā quibus debent conueniri, l. si quis, & l. cum aliquid; C. vbi causæ fiscales, quare cum sint differentes inter se ipsos in multis, di-
16 spositum in fiscalibus † non est trahendum ad priuatos, nec è contra, quia ex diuersis non fit illatio, l. Papinianus exuli; ff. de minoribus, & ideò, quod suggessit æquitas in conductoribus fiscalibus, non est trahendum ad conductores priuatorum, quia quæ disposita sunt pro causa publica, non sunt extendenda ad priuatam, vt per Ferron. vbi supra, §. 2. & ideo dispositio l. congruit non potest esse correctoria d. l. ne cui, quinimò totum contrarium posset sustineri ex
17 supradictis. Sed verè dispositio l. congruit † cum cum l. seq. est limitatiua dispositionis d. l. ne cui, & ita sentiunt omnes, & est communis, & vera opinio, à qua non possumus recedere: nam ita tenet, glos. in d. l. ne cui, & ibi Cyn. Salyc. & omnes alij, Alex. in l. si mihi, & Titio num. 19. circa finem, ff. de verbor. obligat. Iacob. Nouell. in tract. reg. vtriusque iur. reg. 85. in verbo locare, facit regulam de tex. d. l. ne cui, & limitationem de tex. d. l congruit, tamquam de casu speciali, Io. de Platea in d. l. congruit, & Rebuff. Borr. decis. 107. Afflict. in probem. const. Sanctimus num. 2. & in tit. quæ sint regalia in verbo vectigalia num. 58. Marian. Socc. iunior in fortiori casu in cons. 56. vol. 2. Ruin. in cons. 168. col. fin. vol. 1. & sentit idem Rom. consil. 22. in pen. col. Intrigliol. in d. sing. 352. cum hac opinione pertransit, Cosmus Nepita in consuet. Catin. in consuet. Vnde locato tit. 29. num. 57. Peregr. in tract. de iur. fisci, lib. 6. titul. 5. num. 5. Anton. Gomes in tract. de loc. & cond. num. 5. Sarmient. selectar. interpret. lib. 3. c. 7. num. 3. Carroc. de locat. & conduct. par. 3. tit. de libertate, q. 1, nu. 25. fol. mihi 149. & Fab. de Anna cons. 77. Mar. Muta in consuet. Panhormit. tit. de locationibus cap. 54. numer. 46. Vbi allegat Vinc. Prouenzalem in d. l. ne cui reprehendentem, Afflict in d. decis. 238. & dicit Prosper Carauita in additionibus ad Afflictum, nuper in lucem editis, quod miratur de decision. Afflict. cum text in d. l. ne cui decidat contrarium, & verè attenta decis. Afflict. esset nimium reprimere facultatem, & libertatem locandi, & disponendi de re sua cui Dominus velit; nam licet dicat Affl. quod non cogitur Dominus locare, si nemini vult locare, tamen satis est, quod nolens cogatur locare magis vni, quam alteri, quo casu non potest negari quin concurrat interesse
18 † affectionis, & liberi arbitrij, nam cum velim locare magis Titio, quam Sempronio, & cogerer Sempronio relocare, cum quo non cadit tanta, vel nulla affectio, & hoc est maximum interesse, & præiudicium, quia operationes nostræ non solum damno nos afficiunt, si tendunt ad diminutionem rerum, sed etiam si tendunt ad diminutionē voluntatis arg. l. fin. ff. de vsu, & habit. quem tex. expendit, Andr. in c. Imperialem prima col. de prohib. feud. alienat. per Federic. in materia assensus in alienatione feudaliū, quòd etiam si alienetur in meliorem, debet interuenire,
19 quia interesse † Domini assentire debentis, considératur non solum propter vtile, & damnum rei, sed voluntatis, etiam si alia persona, cui fit alienatio esset melior, secundum eundem in c. 1. in fin. in add. de eo. qui interf. fratr. dom. sui, & optimè declarat Camerar. verus. feudorum interpres in repet. d. c. imperalem pag. 4. col. 4. littera R. cum seq. & ambulatoria debet esse voluntas nostra, l. 4. ff. de adim. leg. l. fin. C. de furt. l. cum hic status, §. ait oratio, ff. de donat. inter virum, & vxorem cum alijs concord. & ideò præter interesse voluntatis succurritur versutijs, & malitijs rusticorum, & conductorum, qui semper dicerent se relocasse, vt Cyn. & Salyc. & alij Doctores aduertunt in d. l. ne cui.

Nec ratio sumpta à Rubr. aliquid pœnitus negotij facit, quinimmò retorquetur in contrariū, quia Rubr. illa loquitur specificè de locatione prædiorum Ciuilium, Fiscalium, siuè templorum,
20 siuè rei priuatæ, & hoc verbum rei priuatæ † nō importat res, seu prædia personarum priuatarū, sed res priuatas ipsius Principis, Princeps enim habet res publicas, seu dominicas, & patrimoniales, de quibus loquitur dicta Rubr. & rubric. de fundis patrimon. & rubr. particularis de fundis rei priuatæ eo. libro, & glos. & Io. de Platea ibi exponunt res priuatas Principis esse iura fiscalia per tex. in l. 2. §. Item hoc, & l. 3. ff. ne quid in loco publ. & notat glos. in l. 1. C. de fund. & saltib. rei dom. & latius Platea in d. Rubr. de fund. patrim. declarat etiam Bal. in l. 1. num. 14. C. de hæred. vel act. vend. ergò rubr. positiuè non loquitur de prædijs priuatorum, sed tantummodo de fiscalibus, & proprijs ipsius Principis.

Nec minus obstat ratio, quòd primo conductori diceretur fieri iniuria, quia opinio Bart. in
21 d. §. permittitur, est recepta in conductore † ad longum tempus, & emphyteuta, qui acquirunt vtile dominium, secus in conductore ad modicum tempus, qui non habet nisi nudam tenutam, vt per Nepitam vbi supra à num. 41. cum sequ. & optimè per Dominum de Franch. in d. decis. 406. & melius in decis. 123. quæ hic non repeto, verum est, quod concludit Anton. de Butr. in d. c. 1. de locato, non reperiri iure cautum, quòd quis compellatur relocare eidem nisi in condu-
22 ctore fisci † & scholaribus per d. tex. in cap. 1. qui possunt compellere ciues ad locandum eius domos, si illas non inueniunt, vt tenet Gul. de cun. in l. decretum, C. de Episc. & Cler. quem sequitur, Bald. in l. 1. ff. solut. matrim. num. 19. Qui extendit etiam ad religiosos non habentes domos, & monasteria, & sequitur Alex. in add. ad Bart. in l. vn. §. habeat, C. de stud. liberalib. vrb. Romæ lib. 11. nouissimè Marius Muta in consuet. Panhorm. tit. de locationibus, c. 54. num. 47. & Carroc. vbi supra, tit. de libert. q. 1. num. 10. vbi alios congerit, sed respectu scolarium, hoc malè seruatur in Ciuitate nostra Neapolitana,

politana, in qua ex priuilegio particulari, scholares, meretrices, aliæque personæ inhonestæ, & sine vxore viuentes, repelluntur à cohabitando in vicis, vbi Ciues Neap. cum vxoribus, & familia degunt, & quoad meretrices, non est dubium ex doctr. *Paul. de Castr. in l. nullus, C. de summa Trin. & fide Cath. Quem sequitur Dec. in l. semper in contractibus, ff. de Reg. iur. num. 4.*
23 Sed fortè posset † tentari, quod in locis, in quibus possunt habitare, procedat opinio Gul. de Cun. vt Domini domorum possint compelli ad locandum ratione publicæ vtilitatis, quæ in ijs consideratur: sed ad rem redeundo S. C. his
24 discussis censuit † tex. in l. ne cui, facere dispositionem generalem, & tex. in l. congruit cum l. seq. habere locum limitatiuè in casu speciali, in conductore prædiorum fiscalium, & cum contingisset casus, inter conductores molendinorum Sancti Iacobi Insulæ Caprearum, sitorum in Ciuitate Castri Maris de Stabia, prætendente Priore, ac vetere conductore, prælationem, me referente, fuit decisum, non esse præferendum, sed nouum conductorem in conductione manutenendum, & hoc in Aula, in qua alias residebam, & præsidebat eruditus Consiliarius Petrus Paulus Theodorus, & in eadem Aula votauit Consi-
25 liarius † Horatius Marchesius, qui fuit datus adiunctus Iure Cons. miræ memoriæ, & doctrinæ.
26 Iterum ad relationem † M. Curiæ Vicariæ in causa inter Scipionem Venere conductorem Gabellæ Sancti Martini huius fidelissimæ Ciuitatis, cum Carolo Sancto Antonio, cui secundo loco Monasterium prædictum locauerat dictas gabellas, causa maturè audita, & discussa, fuit idem decisum, quia non sunt gabellæ fiscales, in quibus haberet locum prælatio ex *Doctr. Lucæ de Pen. in d. l. fin. in fine, C. de loc. præd. ciuil. licèt dicat Andreas de Barulo in d. l. congruit,* quòd neq; seruatur in Regno nostro in gabellis. Quia auferrentur primis gabellarijs, nisi plus offerant. Sed in alio Codice eiusdem Andreæ de Barulo, quem habeo manu sciptum, non impressum, notat d. l. congruit pro conducentibus vectigalia, quia debent alijs præferri. Sed veritas est, quòd
27 hodie Regia Camera plus † offerentibus liberat gabellas, & vectigalia, & aufert prioribus, nisi plus offeratur, & ita obseruatur, & practicatur, quicquid dixerit Luc. de Pen. Decretum est penes Secretarium, Relator fuit Aloysius Belcarce Iudex causarum Ciuilium M. Cur. Quia Sacr. Consil. confirmauit decretum magnæ Curiæ, quę idem iudicauerat, & hæc decisio fuit in alia Aula, in qua ego, nunc, Præsideo, & votauerunt omnes
28 Collegę disertissimi Iure Consulti Marcus † Anton. de Ponte, Carolus de Tappia, Areualus Sedenno, & Iacobus de Franchis die 14. Augusti 1602. apud Secretarium Sac. Consilij.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Conductor antiquus, an præferatur nouo conductori ex ratione num. 2. & 3.*
4 *Iniuria fit antiquo conductori cum ei secundus præfertur.*
5 *Antiquus conductor non præfertur secundo etiam in prædio rustico, & declaratur Afflict. decis. 238.*
6 *Conductor primus etiam si rem conductam meliorasset adhuc non præfertur cum ampliat. & limit. num. 7. & 8.*
8 *L. congruit loquitur in prædijs fiscalibus.*
10 *Lex congruit a quibus fuit compilata ex.*
11 *Conductor primus an præferatur in prædijs Ecclesiæ secundo.*
13 *Scolares an præferantur in prædijs secundo conductori nu. 12. cum ampl. & declarat. & ibi plura de exfractio scholarium.*
14 *Conductor negando rem restituere dicitur dominum expoliare.*
15 *Conductor antiquus persona miserabilis an præferatur nouo conductori.*

1 PRO præctibali quæstione istius decisionis si antiquus conductor nouo præferatur, pro eodem pretio faciunt Camillus de Racta consil. 18. (quia res) *R. de Ponte consil. 23. Caualc. decis. prus 33. 27. num. 63. Visconte in cit. decis. de Franch. allegat. per Doctissimum Auth. ex Cartar. decis. 77. & alijs decisionibus, & Decian. cons. 14. num. 28. vol. 2.*
2 † fauore libertatis dominorum, vt liberè possint locare, &c. *Ruin. cons. 119. num. 3. in principio hinc Marta decis. 149. quem allegat Ricc. coll. decis. 2033.* refert resolutum non potuisse antiquum conductorē in vltimo anno restipulare terram in præiudicium domini, & futuri condu-
3 ctoris, † & id cauetur ex operatione æqualitatis, quod sicuti conductor finito tempore non potest cogi ad continuandam conductionem, *l. inuitus, vt in meo prat. C. locati*, ita nec etiam dominus cogi, ad relocandum, *Paschal. de patr. potest. p. 4. c. 6. nu. 33. Caualc. decis. 30. nu. 97. & dec. 37. n. 47. p. 2.* vbi nec primus cōductor præfertur, *Tusc. littera L. conclus. 422. num. 12. &*
4 *Giurba decis. 59. per totum,* † licet potest dici ex huiusmodi prelatione, quæ non datur tali antiquo conductori fieri ei iniuriā, vt *Rugiriella p. p. q. 9. c. 22. num. 7.* & maximè cum nullam habuerit expellendi occasionem, & alteri relocandi Dominus, vt *Marta voto 35. num. 12. & Tusc. d. littera L. conclus. 422. num. 1. & 2.* & etiam in prædio rustico, *vt præter consil. cit. de Ponte, & Ann. per Auth. allegatum, Foll. in const. sicut accepimus, num. 37. Duen. regul. 85. quia Affl. in decis. relata 238.* loquitur stante Neapolitana

na consuetudine, quam allegat, immò idem *Affl.*
contrarium sentijt in const. statuimus tit. de iu-
re congrui in prin. nu. 2. eius quod in dicta decis.
238. dixerat, Paschal allegato loco, & num. D.
R. Valen cons. 75. Capibl. singul. 96. & Ammen-
6 *dol. ad cit. decis. 466. de Franch. in prin.* † inde,
& si meliorasset rem conductam primus condu-
ctor adhuc non præfertur, *Valasc. de emphiteusi*
q. 21. & Anna cit. cons. 77. num. 29. vbi ampliat
7 etiamsi essent factæ expensæ in disboscando cum
illę pertineant ad conductorem, *Castrens. consil.*
270. num. 3. lib. 2. Negus. de pign. p. 5. mem. 4.
nu. 11. cũ distin. de qua per eũdem Valasc. d. tract.
8 *de emphit. q. 25. nu. 15.* † sed quando fundos ste-
riles reduxissent ad culturam tunc non dubito
præferendos primos conductores, *Vt Honded.*
cons. 85. num. 42. lib. 1. Bursat. cons. 330. nu. 136.
lib. 3. immò posset dici non teneri ad m. io em-
9 canonem *cõtra Anth. decis. 34. nu 46*)& præcit.
l. congruit procedere propriè in prædijs fiscali-
bus, in quibus speciale est, vt antiquus conductor
nouo præferatur si eandem offerat pensionem.
Costa subsid. remed. 76. num. 3. de Ponte cit. cons.
num. 11. & 12 Viu. decis. 308. nu. 7. 8. 9. & 10.
Mantic. de tacit. & ambigu. lib. 5. tit. 3. num. 27.
& Peregr. de iur. fisci. lib. 6. tit. 5. num. 5. vt alle-
gat, Giurba allegato loco, & vide Grat. discept.
forens. 357. num 6. tom. 2. quam l. congruit nota
fuisse factam ab Honorio, & Theodosio eius ne-
10 pote ex Arcadio germano pratore † & à con-
trario, l. ne cui ex quibus. DD. sumunt præci-
tatas conclusiones fuisse factam à Zenone, qui fuit
gener Leonis Imperatoris, & imperauit ann. 481.
& obijt anno 491. post diuisum imperium occi-
dentis, & orientis, *vt Ratta cit. cons. 18. num. 20.*
& sequentib. prout in prædijs Ecclesiæ, *Cenal.*
com. contra communes q. 756. num. 6. & sequen.
Gratian. discept. forens. c. 715. num. 10. tom. 4.
11 ratione æquitatis, dum primus conductor offert
eandem pensionem, *vt id. Grat. d. c. 357. nu. 42.*
tom. 2. nu. 42. sed vide Genuens. practicab. eccl. q.
421. & Thes. quæst forens. lib. 3. cap. 93.
12 † Et in scholaribus habes alium casum, quod
præferuntur, prout magistri in retentione domus
conductæ contra secundum conductorem quã-
uis tales priuati non habeant ius in re, *Man-*
tuan. cons. 48. num. 3. lib. 1. Grat. dicta discept.
13 357. *num. 24.* † sed hoc venit intelligendum in
scholaribus Neapolitanis non exteris quibus non
solũ nõ datur prælatio, sed exsractus, du habitãt
in locis honestis, vt dixi in prat. meo ad *l. nemo.*
C. de episc. audien. infra in add. 54. & tãgit, Ann.
sing. 338. vbi filius larga manu addidit, & ego ali-
qua pariter ibi cumulaui, inde in alijs casib⁹ resti
tuat rem conductam primus conductor, & aliud
14 non videat sentire † cum conductor negando
rem restituere locatam dicitur dominũ expolia-
re, *l. Colonus, ff. de vi, & vi armata, l. con-*
ductores, C. locati, vt in meo prato dixi Gratian.
decis. 221. numer. 32. Marant. tractat. de re-
med. possess. num. 32. ideo pro restitutione potest
conueniri conductor à locatione remedio. legis,
si quis conductionis, *C. locati, vt in eod. prat. meo*
ad ipsam dixi ex Afflict. decis. 22. vbi Vrsill.
nu. 5. Viu. opin. 135. num. 5. Valasc. consult. 42.
qui ponit limitationes, & vide Visconte con-
clusione conductor negando restituere, &c.
15 † Et fauore miserabilium personarum, neque
procedit conclusio nostræ decisionis, quia si
miserabiles personæ conducunt domum pro eo-
rum commoditate finito tempore locationis nõ
possunt expelli si velint offerre quantũ alij offe-
runt, vt latissime *Nouar. de priuileg. miserab.*
personarum princip. 42. num. 3. & seq.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An nouus concessionarius debeat præ-
ferri veteri emphiteotæ.

SVMMARIVM.

1 *Veterem emphiteotam, seù eius descen-*
dentes præferri nouo Concessionario.
2 *Facti species.*
3 *Emphiteusis contractu finito, non teneri Ec-*
clesiam renouare.
4 *Verbum liberè, importat idem, quod sine*
aliquo impedimento, & contradictione.
5 *Leges ciuiles, nisi sint expresse à canone ap-*
probatæ, non sunt contra Ecclesiam reci-
piendæ.
6 *Finito tempore, potest directus dominus em-*
phiteotam, propria authoritate expellere.
7 *Emphiteota expulsus à domino, non habet*
habet remedium possessorium.
8 *Veteri emphiteotæ, re non integra, non da-*
tur actio, nec prælatio.
9 *Qui male versatur in re conducta, non potest*
petere prælationem, immò expelli potes.
10 *Emphiteota inops effectus, & non idoneus,*
non potest petere renouationem.
11 *Cessat prælatio, cum emphiteota non vult res*
concessas pro suo, & seruitio, sed vt ipse
alijs concederet.
12 *Vicinus, cui competit ius protbomiseos, si*
non pro sui commodo, & vsu, sed vt alijs
refundat, eo vti velit, carere debet commo-
do, & beneficio retractus.
13 *Doctrinam Bart. in l. 1. § permittitur, ff. de*
aqua quotidian. & æstiua, procedere etiam
contra Ecclesiam.
14 *Tex. in c. ex parte ext. de feud. declaratur.*
15 *Ecclesia volente renouare, seù relocare, quod*
cæteris paribus præferatur vetus emphiteota,
non est contra libertatem Ecclesiasticam.
16 *Iniustum est, & dolendum, labores nostros ab*
alijs possideri.
17 *Cum Ecclesia in emphiteusim concedit ex-*

traneis

traneis, & non alicui ex agnatis, primi empbiteota, etiam re non integra, facultas, & actio petendi reuocationem, durat annis triginta, & minori spatio non tollitur.

18 *Cum concessio fit alicui ex agnatis, etiam quòd non essent descendentes primi inuestiti, tunc anno durat facultas petendi renouationem.*

19 *Renouatio est facienda, & prælatio concedenda pro eisdem conductionibus, prætio, & qualitatibus ab extraneo oblatis.*

20 *Tex. l. ne cui, C. locat. procedit in locatione ad tempus, in qua non transfertur vtile dominium, & possessio. sed tantum nuda tenuta non autem in emphiteusi.*

DECISIO VI.

Ominus Præses de Franchis, quamuis eleganter, & doctissimè referat in eius decis. 123. In causa Monasterij S. Petri Martiris fuisse decisum per Sacrum Consiliũ,
1 †veterem Emphiteutam, seù eius descen-
2 dentes, esse præferendos nouo Concessionario. † Tamen cum in anno 1598. contigisset iterum difficultari de eodem articulo, in causa concessionis in emphiteusim factæ quarundam domorum per Monasterium iam dictum Io. Philippo Cannauali, sub annuo Canone ducatorum 70. pro annis 29. tantùm incipiendis à die 15. Augusti 1572. & finiendis sub die 15. Augusti 1601. & dum tempus relocationis, seu renouationis faciendæ appropinquaret, præcedentibus prius subhastationibus die 18. Decembris 1599. dictas domos concessit Alphonso Pisterio pro totidem annis viginti nouem tantùm incipiendis à 15. Augusti 1601. sub annuo canone ducatorum centũ, & cum intratura ducatorum septingentum. Orta fuit lis in Sacro Consilio inter filios, & descendẽtes dicti primi concessionarij, & dictum Alphonsum Pisterium super prælatione, seu renouatione quam dicti Cannauales prætendebant, & in lite prædicta post modum subintrauit Monasterium defendendo nouam concessionem prædicto Pisterio factam, & licèt Monasterio, & nouo emphyteutæ sufficere debuisset decisio prædicta Sacri Consilij, cuius Monasterium ipsum causa fuit, vt à perfidia harum concessionum in iniuriam veterum conductorum (vt Docto. dicunt) abstinere deberent, & liti cedere. Nihilominus demum Aduocati, & non imperiti, qui partes Monasterij, & noui emphyteutæ substinebant, accerrimè impugnauerunt doctrinam, & opinionem, *Bart. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quotid. & æstiua*, & sequacium, quę est Basis, & fundamentum d. decision. D. de Franchis, quod non sit recepta in emphyteusi Ecclesiæ, sed priuatorum tantùm ex Doctr. *Alex. in l. si mihi, & Titio num. 19. ff. de verb. oblig.* qui limitat dictam Bart. opinionem, vbi Ecclesia concederet, quia non tenetur renouare per tex. *in cap. ex parte ext. de*
4 *feud.* ponderando ibi tex. in verbo liberè, quod importat idem, quod sine aliquo impedimento, & contradictione per *glos. in Clem. dudum de supplend. neglig. prælat. cum concordantibus, quã allegat Rom. tenens eandem opinionem contra Bart. in cons. 155. & cons. 70.* vbi dicit se contra Bart. consuluisse apud Ariminum etiam, quia opinio Bart. est fundata super legibus ciuilibus, quæ nisi sint expresse à canonę approbatæ non sunt contra Ecclesiam recipiendæ, *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ extr. de constit.* & non defuerunt alij grauissimi viri contra Bar. sentientes sc. *Ang. in cons. 189. Paul. de Castro cons. 32. volum. 1. Alex. cons. 68. volum. 1. Fulgos. cons. 222. circa finem, Imol. in d. l. si mihi, & Titio in cap. pen. extra de postulat. prælat, Ias. in l. manumissiones, ff. de iust. & iure, & in consil. 14. num. volum. 3. Gozad. cons. 39. & 71. & Gratus, qui dicit hanc esse communem opinionem consil. 110. num. 63.*

Secundò opponebatur casum istum esse diuersum ab illo, de quo in d. decis. de Franchis siquidem ibi erat facta concessio ad 29. ann. ad renouandum, hic ad viginti nouem ann. tantum cũ hac clausula taxatiua tantùm absque pacto, & facultate renouandi, quare finito tempore poterat Monasterium propria authoritate emphyteutam expellere, *l. 2. C. de iur. emph. Bar. in l. 1. C. eo. & in l. creditores, C. de pignorib. Gozad. in cons. 39. num. 25. & consil. 86. num. 11.* vbi hanc esse communem opinionem, de qua latius per *Clarum in suo tract. §. emphiteusis quæst. 11. 25. & 44.* quinimmò emphyteuta expulsus à domino non habet remedium possessorium, *c. de re-*
7 *integranda, vt tenet Corn. in cons. 171. volum. 3. & in cons. 166. volum. 2.*

Dicebatur tertiò rem hic non esse integram,
8 nam isti Cannauales post inuestituram factam Pisterio, & possessionem adeptam petierunt prælationem, seu renouationem, quo casu non datur actio, nec prælatio, *vt voluit Rom. in d. cons. 70. Alexan. consil. 10. in fine volum. 3. Franc. Curt. sen. consil. 48. & Corset. in add. ad Abb. in cap. bonæ extra de postul. prælat. & in cap. præsentia ext. de probat. Gozad. qui dicit esse communem opin. in cons. 39. & cons. 71. Ruin. consil. 5. in fine volum. 1. Afflict. in const. sicut accepimus de filijs cler. Clarus in §. emphyteusis quæst. 43. vers. sed pone, quod post finitam quicquid contrarium teneat, Alexan. in cons. 83. volum. 3 & idem Gozad. sibi contrarius in cons 86. num. 24. Paris. cons. 28. num. 3. & seq vol. 1.*

Quartò opponebatur Cannauales versatos fuis-
9 se in re conducta, nam potius deteriorauerant, quàm meliorauerant domos prędictas, quare deneganda erat prælatio, immò expelli poterant, ex reg. *l. ædem, C. de locato, cum ibi not.*

Quintò aduertebatur præter domorum deteriorationem; eosdem deterioris conditionis, effectos inopes, non idoneos ob multa debita

contracta,

Contracta, quorum causa, creditores eisdem di-
lationem quinquennalem concesseruut, quare
Monasterio non erat consultum renouare, quia
sequeretur Ecclesiæ magnum detrimentum, ex
dictis per *Paris. in cons. 101. col. fin. vol. 1.*

Sextò, quòd domos prædictas nolebant pro
11 eorum vsu, & seruitio, sed vt ipsi alijs concede-
rent, & locarent, quo casu cessat prælatio, *l. fin.
vbi Ias. & alij, C de iur. emphyt. late Tiraquell.
de retr. consang. §. 26. glos. 1. in ver. non potest
num. 40. Caccher. decis. 116. Rota Bonon. decis. 9.*
& faciunt dicta per Doctor. in vicino, cui com-
petit ius prothomiseos, qui si non pro sui com-
12 modo, & vsu, sed vt alijs refundat, eo vti velit
carere debet commodo, & beneficio retractus,
vt per *Boer. qui alios citat in decis. 139. Papa
quæst. 411. & ante omnes Faber. inst. de acquisit.
quæ fit per arrogat. in prin. & Alber. 1. par. stat.
q. 89. & Hip. sing. 64.*

Sed his non obstantibus Sacrum Consilium
die 18. Nouembris 1602. me referente censuit
prædictos Cannauales esse præferendos, & nemi-
13 ne discrepante fuit canonizata doctrina, & opi-
nio, *Bart. in d. l. 1. §. permittitur., & in l. 1. ff.
de priuil. cred. & in d. l. si mihi. & Titio*, etiam
contra Ecclesiam prout iam fuerat recepta, &
practicata contra idem Monasterium, & in d. de-
cis. 123. Nam licet controuersia fuerit, an habe-
ret locum in concessione facta per Ecclesiam, ta-
men frequentiori doctorum calculo etiam con-
tra Ecclesiam vendicare sibi locum, conclusum
est ita, vt de ea amplius dubitare nefas sit, quia o-
pinio *Bart. teste etiam Alexan. in d. l. si mihi,
& Titio*, & profitentes omnes, quod habet ma-
gnam æquitatem, & semper fuit recepta in pra-
ctica, & illam extollit, *Ancaran. in cons. penult.*
cui se subscripserunt multi famosi Doct. & idem
*in cons. 170. & 174. & ex professo Dec. in consil.
131.* dicit etiam contra Ecclesiam recipiendam,
& esse communem opinionem, & eam sequitur
vniuersa ferè scola *Doctor. tam in lecturis, quàm
in consilijs, & canonistæ in cap. pen. extra de
postulat.* & ab ea in iudicando, & consulendo nõ
esse recedendum dicit *Iul. Clar. in §. emphiteu-
sis quæst. 43. vers. sed quæro nunquid, & Gabr.
in suo tract. com. opin. lib. 3. concl. 1. num. 23.* &
magis communem dicit *Plotus in concl. 12. lib. 1.
limit. 3. quam allegat Nepit. in consuet. Catin.
tit. 29. in consuet. vn. de locat. apotec. num 6.* Sed
credo, quod voluit allegare *Portium in tract. re-
gul. vtriusque iuris lib. 1. suarum conclusionum,
conclus. 12. vers. tertio limitatur.* Vbi dicit hanc
esse magis communem, pro qua Catalogum Do-
ctor. congerit, & dicta per Portium sibi ascripsit,
& transcripsit de verbo ad verbum, *Gabriel in
suis communib. opinionib. vbi supra, & idem
tenet Marius Muta in consuet. Panhor. titul. 54.
de locat. num 47. circa finem.* & allegat additio-
nem ad *Rhodoan. in tract. de reb. eccles. non alien.
quæst. 35.* & etiam magis communem dicit *Car-
roc. in tract. de locato in tit. de libert. quæst. 1. nu-
mer. 29. 30. & 31.* quinimmò idem Doctor. qui
contrariam opinionem tenuerunt postea sibi ip-
sis contrarij resipiscentes hanc, vt verissimam sit
amplexi, vt fuit inter alios, *Alex. in cons. 80. vo-
lum. 1. num.* etiam si esset facta concessio ad li-
bellum de nouennio ad nouennium, vt per *Socc.
cons. 99. volum. 1. Gabr. de communi vbi supra
num. 4.* Et ideo non est aliqua consideratione di-
gna ratio, qua *Alex. mouetur contra opinionem
Bart. in d. l. si mihi, & Titio per tex. in capit. ex
parte extra de feud.* nam ibi Summus Pontifex
ponit illum prædictum casum, qui ponderatur
ab Alexandro, qui est pœnitus diuersus ab isto,
ibi etenim Episcopus Mediolanen. infeudauit, &
iurauit alijs de nouo non infeudare inconsulto
Summo Pontifice, mortuo feudatario, dubitabat
an posset iterum infeudare non obstante iuramẽ-
to, respondet Summus Pontifex feudum dece-
dentis liberè, si viderit expedire concedere posse,
& illud verbum, liberè, refertur ad obstaculum
iuramenti: quod tollit Pontifex, de quo præcipuè
dubitabatur non ad liberam facultatem conce-
dendi, & de nouo infeudandi, & esto referretur
ad facultatem infeudandi de nouo liberè debet,
& potest intelligi, dummodo non in iniuriam, &
præiudicium descendentium, quia illos non ex-
cludit Summus Pontifex. Et ideò, vel illa pon-
deratio non obstat, vel nihil ponit in esse, nec est
verùm, quòd leges ciuiles in hoc sint contra li-
bertatem Ecclesiasticam, quia essent sic aufer-
rent liberam facultatem à principio Ecclesię cõ-
cedendi res suas in emphyteusim, cui vellet, vel
si Ecclesia nolente concedere amplius post fini-
tam primam locationem, & vellet penes se reti-
nere, cogeretur præcisè ad renouandum, quia
isto casu non solum, non sunt contra, sed fauent
Ecclesiæ volenti pro se retinere, quia nemini fa-
cit iniuriam, & non potest cogi ad relocandum,
& renouandum, vt per *Aret. Alex. & alios in
d. l. si mihi, & Titio, Cur. in cons. 48. Rom. cons.
22. Portius in d. conclus. 12 in 4. limit. Ias. cons.
24. volum. 3. Ripa in d. l. 1. ff de priuil. cred. nu. 9.
Gozad. consil. 39. Ruin. cons. 151. 152. & 155. vo-
lum. 1. Calcan. cons. 8. num. 45.* Quicquid contra
sentiat *Dec. in cons. 131. & cons. 328.* cuius au-
thoritas, & rationes fluctuare fecerunt *Iulium
Clarum d. quæst. 43. in fine præter Abb. & ad-
dentes ad ipsum, & cæteros Canonistas in capit.
bonæ lo secondo extr. de postul. prælat.* sed Ec-
15 clesia volente renouare, seu relocare, quòd præ-
feratur cęteris paribus vetus emphyteuta non
est contra libertatem Ecclesiasticam, & nemo
poterit hoc defendere, non est dubium, quod
fieret illi iniuria, & esset maxima iniquitas, quam
Ecclesia pati non debet, quæ est cultrix, & au-
trix iustitiæ, & æquitatis, Et ex his fuit dictum
corruere secundum obstaculum, quia illa clausu-
la taxatiua tantùm nõ obest Ecclesiæ volenti alijs
relocare propter iniuriam, quę fieret primo con-
ductori etiam nullo existente pacto ad renouan-
dum, quia satis est Ecclesiam nolle retinere pro
se, sed alijs concedere: debet sugerente æquita-
te præferri vetus emphyteuta, vt in his proprijs
terminis nullo existente pacto ad renouandum,
tenet *Socc. in cons. 99. num. 7. volum. 1.* ac dicit
esse communem opinionem, vt idem *Hypol. Ri-
minal. iun. consil. 94. num. 29. volum. 1. vbi repro-
bat, Angel. in cons. 184.* dicentem hãc esse actio-
nem personalem contra dominum directum, vt
ibi per

ibi per eum, iniustum est enim, & dolendum labores nostros ab alijs possideri, inquit *tex. in l. 2. C. de alluuionibus, & Pallud.* & quia Cannauales fecerunt multas meliorationes, quæ ratio potest mouere quempiam, vt extraneus potiatur, vt ipsi excludantur, & lugeant.

Tertium obstaculum facilè dirutum fuit, quia ostẽsum est tempore motæ litis per Cannauales rem esse integrã, quia durabat adhuc possessio in eorum persona, & ideo integra, *Alex. cons. 113. nu. 8. vol. 1. Ias. in l. qui in aliena ff. de acquir. hæred. in princ. Abb. cons. 184. volum. 2. & ibi addentes Dec. & ibi add. in cons. 583. nu. 6. Socc. cons. 167. num. 10. vol. 2.* & Pisterius non habebat nisi nudam tenutam, quia nomine Cannaualium possidebat tanquam eorum inquilinus, nam prædicta concessio durabat vsque ad diem 15. Augusti 1601. concessio facta Pisterio licètfuerit facta die 18. Decembris 1599. non præiudicauit Cannaualibus possessoribus etiam ex pacto, quia fuit facta in mense Decembris incipienda tamen à die 15. Augusti 1601. & lis fuit mota per Cannauales die 15. Maij 1602. & sic per annum, & mensem ante finitam concessionem in eorum persona, præterea dixit vnus ex Dominis, quod etiam si res non esset integra quando Ecclesia concedit extraneis, vt hic, & non alicui ex agnatis primi emphyteutæ, tunc facultas, & actio petendi renouationem, & prælationem durat annis triginta, & minori spatio non tollitur, nec præscribitur per *glos. communiter receptam in cap. si Titius si de feud. fuer. controuer. quam ad id allegat Alexand. in d. l. si mihi, & Titio, & Iason in consil. 7. volum. 3. qui testatur esse communem, Brun. cons. 67. colum. 3. idem Alexand. cons. 15. volum. 3. Decius dict. cons. 328. in princ. & cons. 395. vbi etiam dicit esse communem præter alios congestos per Tiraquell. de retract. 1. §. 1 nu. 1. & per Velascum in consultat. 101. num. 3. & per Gabrielem, & Portium in locis supra citatis.* Se-

18 cus esset si concessio fieret alicui ex agnatis, etiã quòd non essent descendentes primi inuestiti, quia tunc anno durat hæc facultas *per tex. in dict. capit. Titius, vt tenent relati Doctor.*

Nec de quarto obiecto fuit habita ratio aliqua, nam ex relationibus Tabulariorum, & expertorum liquet in processu adesse meliorationes factas per prædictos Cannauales transcendentes longè summam ducatorum tercentum, & nullam adesse deteriorationem, pro vt Monasterium prætendebat consideratione dignam.

Neque deterioratio conditionis quinto loco apposita aliquid penitus negotij facit, nam dilatio quinquennalis non fuit concessa omnibus, qui erant in iudicio, & prælationem petebant, & ideo fuit dictum sufficere adesse de descendentibus vnum, aut alterum, contra quem huiusmodi exceptio non posset opponi, & consequenter habebatur idoneus, & poterat ipse solus prælationem prætendere; sed respectu omnium fuit etiam consideratum, quòd iam dilatio quinquẽnalis finita erat, & liberè absque molestia creditorum incedebant illi, quibus dilatio prædicta erat concessa, credendum erat suis creditoribus satisfecisse, prout dicebant Aduocati in Aula, & ad claudendum os Monasterio, obtulerunt cautionem de soluendo annis singulis canonem annuorum ducatorum centum per Pisterium auctum, & promissum, & illicò soluere Monasterio ducatos septingentum pro intratura, & nul-

19 li dubiũ, quod renouatio cõcedenda est, & prælatio concenda eisdem conductoribus pro pretio, & qualitatibus ab alio extraneo oblatis, non prout cum ipsis erat cautum in concessione eorum Patri facta, vt dicit *Rip. in l. 1. vers. 5. intellige ff. de priuileg. cred. Asin. in l. si quis sepulchrum num. 16. ff. de relig. & sumpt. fun.* quarè Monasterio erat cautum per cautionem, qua mediante habebat plures obligatos pro canonis solutione, & non efficiebatur eius ius deteriùs, nec detrimentum pati poterat, etiam quia illis deficientibus per biennium à solutione Canonis, Monasterium prædictum habet remediũ iuris ipsos expellendi ratione caducitatis, & locandi cui voluerit in eorum detrimentum.

Sextum obstaculum non fuit per Monasteriũ in facto probatum, quinimmò prædicti Cannauales semper etiam cum iuramento vti principales interrogati professi sunt domos prædictas, & prælationem velle pro se ipsis, non pro alijs, & hoc tempus indicabit quare fuit lata sententia pro Cannaualibus, & prælati, solutis prius per eos ducatis septingentum pro intratura, quos Pisterius iam Soluerat Monasterio, & præstita cautione pœnes acta Sacri Consilij de soluendo annis singulis canonem ducatorum centum, & hic est casus, in quo non habet locum *l. ne cui. C. loc.* quia in locatione ad tempus, in qua non transfertur vtile Dominium, & possessio vt in emphiteusi, sed tantùm nuda tenuta procedit ille tex. vt diximus in decis. præced.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Emphiteuta primus an præferatur nouo cum ampl. nu 2. & 5.*

3 *Similitudo traditur inter emphiteutam, & feudatarium.*

4 *Prælationis, quæ datur domino directo materia enuntiatur.*

1 VT in conductore præcedens decidit præsens in emphiteota decernit, quod nouus concessionarius præferatur veteri emphiteotæ *testibus Zerula in praxi episcopali verbo ius congrui in princ. p. p. Gratian. discept. forens. c. 357. num. 25. tom. 2. Anna in singul. 529. vbi addidi larga manu Gaill. obseru. 148 num. 3. lib. 2. & Ricc. coll. decis. 2129.* & id extenditur non solum in emphiteosi, sed in feudo, vt am-

2 pliauit, *Reg. de Ponte in tract. titul 3. §. 3. nu. 1. ex Curtio in tract. feudorum 2. p. quæst. 15.* ita

15. ita vt finita generatione teneatur dominus inuestituram renouare agnatis superstitibus aliter diceretur facere iniuriam, & posset appellari extendendo de emphiteosi ad feudum *ex Pereira de renouat. emphiteus. q. 8. num. 24. Clar. §. feudum q. 87 & Patr. Gregor. de concessione feudi par. p. cap. 4. & vide tū Viu. in Sylua commun. opin. 144. emphiteosis, & Alflict. in l imperialem in 12. notabili nu. 55. de probib. feud. alienatione per Feder. & Borrell. in summ. decis. p. p. tit. 33. nu. 264. & seq. & Valasc. dec. 103.* inde
3 applicatur, † quod sicut emphyteuta facere potest, ita feudatarius alium feudatarium, *Camill. de Medicis consil. 145. num. 2. & ibi num.* 10. emphiteutas feudatarios, & vsufructuarios experari, & in prælatione, quæ datur Domino directo, per
4 *Ricc. decis. 58. p. 2.* per infinitos quos allegat, vt *Rhendell. de iur. prothomis. vers. rem immobilem numer.* 10 *Capic. decis. 99.* sed non dum non vult pro vsu suo *Guid. Pap. decision. 401.*
5 † & quando præferatur secundus emphyteuta, per *Rot. decis. 2. in antiquis de locatione, & plura, Ricc. coll. decis. 1395. & vide Farinac. decis. 791.* quando negligens fuit in petenda renouatione emphyteota antiquus, prout si Dominus directus, vel vtilis erit præferendus in reuocatione alienationis feudi per *Ann. alleg. 84. num. 5.* & quod emphiteusis ecclesiastica tertium generationis gradū nō egrediatur, *Amat. cōs. 64. n. 23.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An hæres cum beneficio inuentarij nullo emptore inuento cogere possit creditores ad recipiendum bona insolutum.

SVMMARIVM.

1 *HÆres cum beneficio legis nullo emptore reperto, an cogere possit creditores ad recipiendum bona insolutum. Decisiones S. C. in eademre num. 53. & 54. Surdus contradictor confutatur num. 55. & 56.*
2 *Hæres cogi potest vt vendat, & soluat, vel tradat vendenda, quando hæreditas soluēdo est, nec bonorum venditio ipsi nocet, & de veritate num. 3.*
4 *Textus in l. fin. §. & si præfatam in omnibus eius verbis subtiliter ponderatur num. 5. 6. 7. & 8. & an Doctores pro illa eadem opinione citati veridici sint num. 9. 10. 11. 12. 13. 14.*
15 *Intellectus ad text. in l. si hæres, §. fin. ff. fam. hercisc. & l. si pecunia, ff. de leg. 2. & num. 16. & 17.*
18 *Hæreditas habetur pro non adita in his quæ (si pro adita haberet) damnosa esset hæredi.*
19 *Hæres non tenetur debitorum nomina exigere, sed potest illa creditoribus insolutum dare.*
20 *Inuentarium operatur aliud pro alio solui posse emptore non adinuento, qui velit absq; speciale hæredis obligatione, ac nomine proprio emere.*
21 *Arij Pinelli dictum sc. inuentarium prodesse, vt hæres cogatur ad vendendum optimè confutatur, & num. 22.*
23 *Textus in l cum à matre C. de rei vendicat. cessat in hærede inuentarium conficiente, & ita decisum num. 24. opinio contraria verior asseritur num. 25. eiusque declarationes num. 26. & 27.*
28 *Lex corrigens afferri debet, si lex aliqua correcta dicatur.*
29 *Hæres cum beneficio inuentarij quo iure sit propriè hæres, & num. 30.*
31 *Hæres cum beneficio non tenetur ad personales defuncti obligationes, sed quatenus ex eis emolumentum capit & num. 32.*
33 *Conditiones obligationum an immutentur ex hæredum persona. & num. 34.*
35 *Iuramentum quamuis reale sit quantum ad iurantis obseruantiam, tamen respectu hæredis obligat tantùm ad interesse.*
36 *Renunciatio defuncti non obest hæredi inuentarium conficienti.*
37 *Inuentarij beneficium an æquiparetur beneficio cessionis bonorum, & num. 38. 39. 40. & 41.*
42 *Bona defuncti an transeant affecto onere illo, & hypotheca de non dando insolutum, & numer. 43.*
44 *Hæres dando insolutum an sit in lucro, vel damno & num. 45.*
46 *Hæres cum beneficio potest reuocare alienationem feudi ex pacto, & prouidentia factam per defunctum, secus in hærede simpliciter.*
47 *Glosa doctrina in l. fin. §. in computatione, C. de iur. delib. tanquam notabilis recensetur, & approbatur rationem vide nu. 48.*
49 *Pactum, & statutum æquiparantur.*
50 *Statutum si dicat non posse filium aduersus patris factum venire non per hoc tollit filij inuentarij beneficium.*
51 *Exequutio si ex forma statuti potest contra hæredem fieri, id non habebit locum in hærede inuentarium conficiente.*
52 *Debitor admittitur ad cessionis beneficium, etiam si statuto caueatur instrumenta guarentigiata exequi debere, tàm via carceris, quàm alia quauis via melius visa creditori.*
56 *Testator non potest hæredi inhibere ne inuētarij beneficio vtatur, adducitur contra id obiectio nu. 58. quæ diluitur num. 59.*
60 *Inuentariū ob publicā vtilitatē introductum est.*

D 61 Hæ-

61 *Hæres si emptorem reperiat absque ipsius obligatione, tenetur vendere ac soluere in pecunia.*

62 *Hæres suo iure vtens non facit creditori iniuriam.*

DECISIO VII.

Æres cum benef. I. & inuent. nullo reperto emptore bonorũ hæreditariorum, vt creditoribus hęreditarijs satisfacere potuisset. Adijt Sacr. Conf. & petijt † condemnari prædictos creditores ad recipiendum bona insolutum, hic articulus alias contigit in Sac. Conf. teste Domino de *Franchis in eius decis.* 83. vbi dicit se consulto omisisse scribere super hoc articulo prout cumulare decreuerat, quia vidit *Bursatum omnia cumulantem, & perstringẽtem plenè in cons. 9. vol. 1.* testatur verò fuisse decisum in Sacro Conf. in casu illo non potuisse hęredem cum benef. inuentarij cogere creditores ad recipiendum insolutum, quia defunctus debitor renunciauerat beneficio, *auth. hoc nisi debitor C. de solut.* Quo casu dicit limitari dispositionem *l. fin. §. & si præfatam, C. de iure delib.* quia debitor expresse promisit, & iurauit non dare bona insolutum renunciando beneficio d. auth. & omni legum auxilio, verùm quia bis meo tempore, ac me referente hic articulus fuit decisus, & trahit secum consequentiam, & exemplum, & inter Doct. est aliqua altercatio, & diuersitas opinionum, & prædicta decisio Domini Præsidis nõ caret difficultate, & verè non omnia perstringit, nec Bursat. omnia ponderauit ad hunc articulum pertinentia. Ne de rebus decisis relinquatur ansa dubitandi, & vt sciatur quid decisum, & quare decisum, statui, quę Dominus Præses omisit scribere fisus Bursato, ego cumulare, & vt initium sumam ab ipso *Bursato in d. suo consil. nu. 49.* qui alios recenset, firmat conclusionem, quòd 2 quando † hæreditas est soluendo, & venditio bonorum non affert nocumentum hæredi, quòd potest cogi vt vendat, & soluat, vel tradere vendenda, *per tex. quem dicit esse expressum in d. §. & si præfatam, & allegat ad idem Bal. ibi nu. 1. Salyc. num. 11. Fulgos. & Cuma. Paul. de Castr. num. 5 Alex num. 10. Io. Andr. ad specul. in tit. de instrum. edit. §. fin. Porcellinum in tract. de inuent. q. 7. num. 3. Bart. & Imol. in l. si pecunia, de leg. 2.* sed neque tex. in d. §. & si præfatam fundat suam intentionem, & opinionem neque Doct. prædicti quos allegat id dicunt, credendũ est ipsos non vidisse licet eius opinio forsan crebrior sit, vt per *Phanuc. in tract. de inuent. in 6. parte in prin. nu. 2.* vbi enumerat Doct. tenentes prædictam opinionem, qui tamen non omnes id volunt, & si in casu nostro non fuerit necessarium id disputare, quia non opulenta hæreditas tamen cum incideri quæstio, opinio prædicta non videtur sustentabilis, & iuta, quinimmò 3 † tutior contraria quam doct. magis sensati sequuntur, & validioribus rationibus tuentur, ita vt magis vera, & communis hæc meritò dici possit vt studiosus, & ingeniosus decernere valeat inspiciat, Imp. Bursatum se fundare *in tex. in d. §. & si præfatam*, qui non † considerauit, neque 4 dixit quod hæreditas sit, vel non sit soluendo, & opulenta; Sed tantum voluit priuilegiare inuentarium, & fauere hæredi illud solemniter conficienti, vt valeat pro vt sibi videbitur, vel soluere si adsit pecunia, vel vendere, & soluere, vel dare insolutum, & alias non inquietetur, nec molestetur, sed quòd hæres possit cogi ad vendendum si hæreditas sit opulenta in eo text. nec verum quidem, & si voluisset Imper. restringere beneficium Inuentarij, vt tunc demum Iuuaret cum hæreditas nõn esset soluendo, dixisset vtique, & illud non tam amplum, & generale concessisset absque limitatione aliqua remictendo arbitrio, & facultati hæredis, vel vendere, vel dare insolutum, & soluere primo venientibus, quod maximum est priuilegium nulla habita ratione, & differentia, an sint legatarij, vel creditores, vel sint anteriores vel posteriores, ita vt hæres si non est in lucro, saltem non sit in damno, vt dicitur *in §. seq. licentia, & licet D. Præses in d. decis.* 83. dicat 5 † quod ex eo tex. non constat, neque desumi potest hæredem cum beneficio inuent. posse dare insolutum, quia datio insolutum de qua ibi processit de facto parcat mihi. Quia non processit de facto: sed tex. id expresse concedit, hæredi ibi, & eis satisfaciant, qui primi venerint creditores, & si nihil reliquum est, posteriores venientes repellantur, & si legatarij interea venerint eis satisfaciant ex hęreditate defuncti, vel ex ipsis rebus, vel ex earum forsitan venditione ponderentur ista verba tex. qui duo dicit, vel quod hæres 6 † satisfaciat ex ipsis rebus, vel ex ipsarum venditione est satisfacere in pecunia, quod patet lippis, & tonsoribus, satisfacere verò ex ipsis rebus nil aliud est, neq; esse potest quam dare insolutum, & est demonstratio mathematica, hanc ponderationem reperi postea factam à *Fanuccio de inuent. par. 5. num. 149. qui refert Doctor. in d. §. si præfatam* facere eandem ponderationem, 7 & quod tex. reliqerit facultati, & † arbitrio hæredis, vel dare insolutum, vel vendere, ponderetur, illud verbum, forsan, positum ibi, vel ex earum forsan venditione, cuius sensus est, vt agat, quod sibi libuerit, & hoc confirmat idem tex. in casu seq. ibi sin verò hæredes pro debito dederint insolutum, vel per dationem pecuniarum eis satisfecerint, quæ verba credo Dominum Præsidem ponderasse vt diceret, quod datio insolutum in hoc tex. processit de facto, sed est secus. Nam ista referuntur ad præcedentia sc. hæres possit, vel insolutum dare, vel vendere, & soluere, subdit modo, si hæres ita fecerit, & exequutus fuerit sc. si pro debito dederit insolutum, (vt suprà fuit permissum) posse facere, vel per donationem pecuniarum satisfecerint, id est per venditionem bonorum, &c. Et ponderetur etiam illud

8 illud verbum, vel, hic positum, vel † per dationem pecuniarum, &c. quod est alternatiuum, quia confert in arbitrium hæredis, vel vnum, vel aliud facere ex natura alternatiuè, *vt in l. si hæredi, ff. de condit. instit.* & ideo satis superque constat ex hoc tex. dari facultatem, & licentiam hæredi cum benef. Inuentarij dandi bona insolutum, vel vendendi, & satisfaciendi in pecunia contra Dominum Præsidem in d. sua decis. & contra Bursatum, quia tex. iste non se restringit, & limitat casu quo hæreditas non sit soluendo, sed simpliciter, & indifferenter confert hoc arbitrium hæredi, & ponderatio Bursati de verb. satisfaciat nihil pęnitus negotij facit, quia illicò tex. declarat quomodo intelligatur illud satisfaciat scilicet ex ipsis rebus, vel ex earum venditione vt est dictum, & ideo tex. prædictus non fundat intentionem Bursati: minus Doctores quos allegat
9 id dicunt, nam Bal. id † minimè dicit, neque Salyc. sed tantum, quod si hæredi non nocet venditio, tenetur potius vendere, & soluere alias non cogetur, & hoc potius ex vrbanitate per regulam, quod tibi non nocet, ipse tamen consulit, quod dicat creditoribus vendito vos, & ego consentio, & effugiet omne periculum, & sic potius concludit contrarium eius pro quo à Bursato al-
10 legatur. At † Paul. de Cast. nu. 5. concludit etiam oppositum, dicit enim quod si legatarijs, vel creditoribus debetur pecunia, & in hæreditate non reperitur, pot est illos compellere ad recipiẽdum insolutum res hæreditarias, & sic soluere aliud pro alio inuito creditore contra *l. 2. §. 1. ff. si cer. pet.* nec poterunt dicere vendas res hęreditarias, & da nobis pecuniam, etiam si reperient emptorem (si non possunt hæc fieri sine incommodo hæreditatis vt puta, quia oporteret se obligare de euictione, vel dare fideiussores) Ergo secundum Paul. creditores tenentur reperire emptorem, & est secundum sensum verum huius tex. qui præcipit, vt hæres sit pęnit' sine molestia, & in specie idem *Paul. in §. cum igitur ead. l. fin. num. 2.* ponit casum in hęrede adeunte, & declarante hæreditatẽ sibi delatã esse lucrosã, potius quã damnosam habebit hæres priuilegium, vt si non reperiatur pecunia in hæreditate, & res non reperiãt emptorem possit dare eas in solutum creditori-
11 bus inuitis, *Alex. tenet † cum Paul. de Castr. Bart. & Imol. in d. l. si pecunia,* minimè id dicunt. Quinimmò Imol. dicit quod hæres non tenetur præcisè soluere pecuniam si non extat, sed alternatiuè res, vel pecuniam excepto casu si reperiretur emptor. Qui vellet emere ab hærede, vt hærede, alias potest dare insolutum, sed *Porcell. in d. q. 7. nu. 3.* tenet cum Paul. de Castro per eadem fermè verba, quinimmò subdit quod si hæres non vult non cogitur, etiam insolutum dare, sed potest dimittere bona creditoribus ex opinione *Mart. Sil. per d. §. & si præfatam, & §. licentia, & ex mente Oldradi*, & ibi allegat iura, & verè quando hæreditas est soluendo, certum est, quod creditores non possunt periclitari, & iura ac eorum credita sunt salua semper, quia sufficit hæreditatem esse soluendo ab initio, quia vel actione reali, vel personali possunt experiri, & illa consequi, & implorare officium Iudicis pro venditione bono-
12 rum hærede recusante, & nolente fatuus † esset hæres, qui vellet dimittere bona creditoribus cũ possit illis satisfacere, & remanere cum lucro, & residuo explicito, & si quando hæreditas non est soluendo permittitur hæredi cum inuentario dimittere bona creditoribus, quo casu imminet maius periculum, quia de facili creditores remanent frustrati eorum creditis, in quo casu videbatur dicendum, quod teneretur hæres adhibere maiorem diligentiam in exigendo, custodiendo, vel vendendo, vt creditoribus satisfactũ
13 esse possit, quanto † magis debet esse permissum quando hæreditas est soluendo cum cesset periculum creditorum, quibus est cautum per opulentiam hæreditatis, etiam quod hæres illam creditoribus ipsis dimittat, & nolit vendere, & suscipere hanc curam vendendi, & satisfaciendi, nihil creditoribus ipsis detrahit, nec ipsis facit iniuriã, sed potius sibi propter lucrum, & compendium quod facere posset, si curam non dimitteret cre-
14 ditoribus, & cum nulla † ratio diuersitatis reddi possit inter vnum casum, & alium, nec tex. prædictus, vt dictum est, faciat talem differentiam, idem dicendum quando est opulenta, quod quãdo non est opulenta, solus *Io. Andr. in addit. ad Specul. vbi supra refert Cyn. ex dictis Iacobi de Aret. in d. §. & si præfatam dicentem, quod si hæreditas est soluendo, hæres in pecunia satisfaciet l. si hæres, §. fin. ff. famil. hercis. & d. l. si pecunia,* etiam quia beneficium inuentarij fuit introductum in fauorem hæredum, sed non debet trahi ad iniuriam creditorum, *l. nec auus, C. de mancip. & l. sciendum, ff. ex quib. caus. maior,* & vera fuit hæc opinio Iacobi de Aretio,
15 vt refert, & sequitur Cynus † sed illa iura non probant etiam, quia loquuntur attento illo tempore de iure digestorum, & inuentarium inuentum per Iustinianum de iure nouissimo C. & non fuit inuentum ad iniuriam creditorum, quibus iam per d. tex. & in §. & si præfatam reseruantur iura illęsa contra creditores posteriores, vel legatarios, quibus fortè reperitur facta solutio per hæredem, qui in hoc fuit priuilegiatus, vt ipse non molestetur, & sic omnia tex. considerauit, & omnibus remedium adhibuit, & ideo non procedit ratio, *Iacobi Cyni, & Io. Andreæ,* sed vbi in-
16 uentarium est sollemniter confectum † per hæredem poterit prout sibi libuerit, vel dare insolutum vel vendere, & soluere, sed non cogi, & hoc tenet expressè, *Ang. de Aretio in tract. de testam. glos. 112. num. 8. & Angel. Perus. in l. prima, §. hac stipulatio, ff. si cui plusquam per l. falcid. num. 16.* vbi dicit, quod si hæres vult, potest dare insolutum creditoribus, sed non potest cogi, sed cogere, & potest dimittere curam, & solicitudinem rerum hæreditarum lacerandarum inter creditores, quod est magnum verbum, & ista fuit originaria opinio, *Mart. & Oldradi vt refert, & sequitur Porcellin. d. q. 7. & tenet Iacob. Butrig. in l. fin. col. 2. vers. modo quæro,*
17 vbi concludit quod hæres † non cogetur vendere, sed potest dicere creditoribus quod vendant, quia hęreditatem debet habere sine damno, & non vult teneri de euictione, idem tenet *Mon-*

ticul. de inuent. capit. 9. principali num. 8. & 23. Lodouic. Goz. d. idem in repet. l. qui se patris nu. 149. C. vnde lib. Phanuc. de inuent. d. par. 5. num. 149. & num. 152. & hoc est etiam de mente *Baldi in d. §. & si præfatam in vltim. not.* dicentis quod inuentarium, non solum operatur quod hæres conseruetur indemnis, & non teneatur vltra vires hæreditarias, sed ipsum liberat à vexationibus facti, quod est notabile verbum, &
18 ideo facto † inuentario, hæreditas habetur pro non adita in his, quæ si pro adhita haberetur, damnosa esset hęredi, vt per *Purpur. in l. debitori nu. 33. C. de pact. & dixit Porcellin. in d. tract. & qu. 7. num. 7.* quod inuentarium conseruat hæredem in eo statu in quo erat ante aditam hæreditatem, sed ante aditam hæreditatem non poterat cogi vendere, nec custodire, & curã habere rerum hæreditarium, Ergo idem adita hæreditate cum beneficio prędicto inuent. idem firmat *Ias. in d. §. & si præfatam num. 1.* dicens
19 hæredem vt supra neq; obligatum † esse exigere nomina debitorum, sed posse si vult illa insolutũ re creditoribus, etiam inuitis, quod dicit alibi nõ reperiri neque ab alijs tactum, sed ante ipsum dixerat id prius *Pau. de Castr. supra relatus nu. 5. sequitur etiam Phanuc. d. n. 149. idem Ias. in d. §. mutui datio in 12. limit. & ibi Dec. nu. 10. & Alciat. consi. 193. Rebuff. ad Const. Gall. tom. 1. in lit. de sent. prouisional. art. 3 glo. 3. nu. 16. Ancar. q. famil. 64. secunda parte per totum, Benincas. in tract. de pauper quæst. 9. speciali 10. num. 50. Porcell. d. q. 7. num. 3. Velascus in suis consultat. consult. 52. nu. 39.* & omnes prę-
20 dicti tenent esse speciale † in hærede conficiente inuentarium vt aliud pro alio soluere possit, si nõ reperit emptorem qui velit emere absque eius speciali obligatione nomine proprio, & omnes *Doct. tandem in d. §. & si præfatam* conueniũt in hoc, quod vbi venditio bonorũ affert incõmodum hæredi, quia non reperitur emptor, qui velit emere absq; obligatione hæredis, qui teneatur de euictione nomine proprio poterit dare insolutum creditoribus etiam recusantibus, & inuitis ipsosq; cõpellere, vt post *Bar. ibi nu. 3. & 4. Alber. nu. 17. & Corn. nu. 5. & omnes alij communi calculo concludunt, & Guid. Pap. in tract. de form. inuent. num. 20. Rom. conf. 18. num. 4. & Fulgos. cons. 67. quicquid contradicat Arr. Pinell. in repet. l. 1. C. de bon. mat. in 3. par. nu. 81. circa finem, vbi dicit, quod inuentarium (vt etiam refert Dom. Præses d. decis. 83. & Bursat. vbi supra)* non est hęrba bettonica, quæ ad
21 omnia † prosit, vt multi ineptè existimant, quia ad hoc tantum profuit ne hæres sit in damno, & nę teneatur vltra vires hæreditarias nõ vt possit compellere creditores ad recipiendum insolutum, sed possit ipse cogi ad vendendum, & soluendum, vt tenuit expressè *Imol. in d. l. 1. § hæc stipulatio, ff. si cui plusquã per l. falcid. dicens, quod tex. in d. §. & si præfatam,* solũ prouidit ne sit hęres in damno, & non soluat vltra vires, & hoc est nõ esse in damno, quare in reliquis remanemus in regula ꝙ aliud pro alio inuito credito-
22 re non soluatur, sed eorum opinio est † contra verba expressa d. tex. & contra cõmunem omniũ Doctorum resolutionẽ vt supra, & Arrius Pinellus valdè inuehit cõtra multos grauissimos Doct. eius tantum authoritate, sed non ratione, quia nõ fundat contrarium aliqua ratione, Ergo opinio illorum Docto. est amplectenda, & inuehit contra *Gram. decis. 93 & Dominus Præses* dicit esse credendum quod illa non fuerit decisio Sac. Cons. Arrius Pinell. reprehendit rationem *Gram. num. 10. in d. decis. Dominus Præses damnat decisionem, & tamen Gram. ibi nu.* 10. non ex suo capite, sed ex Doctrina Decij, & Parisij grauissimorum Doct. tenet dispositionem l. cũ à ma-
23 tre † cessare in hęrede cum beneficio l. & inuen. & quò ad decisiones casuum narrat causam, & personas, inter quas erat lis quomodo potest dubitari quod non fuerit decisio Sacri Consilij poterat dicere Sacrum Consilium in illo casu errasse, quia, vt experientia docet, aliquæ opiniones fuerunt receptę priscis temporibus, quę postmodum fuerunt reprobatæ, & vnus, & idẽ articulus diuersimodè diuersis tẽporibus iudicatus, pręsertim articulus iuris, qui hinc, & hinc habet aciem Doctor. inter se digladiantium, nam vni arridet hodie vna opinio, alteri cras altera, & diuersa, & hinc videmus tot opiniones communes, & magis communes accerrimè per Doct. disputatas, quo casu, numerus Doctorum pro vna parte non me deterreret si rationes non me mouerent, & compellerent, & quo ad rationem qua pro illius casus decisione vtitur Grãm. inter cęteras est quia hæ-
24 res cum beneficio l. & inuent. non † tenetur habere ratum factum defuncti, nouissimè in proprijs terminis, & de Grammatico facit mentionẽ, tenet *Cannet. Sicul. in repet. C. volentes in cap. intrep. Non potest reuocari pag. mihi* 101. vbi ad idem allegat eosdem *Dec. consil. 145. sed est 185. & Paris. consil. 33. allegatos per Gramma.* & dicit quod ista est communis opinio, & potest colligi ex Catalogo Doctorum quos citat, & numerat Arrius Pinell. ipsos arguendo, Ergo si est communis opinio quomodo tam damnata? nisi rationibus conuincatur iniusta, & iniqua? tenuit idem *Bald. expressè in l. qui se patris, verbo item quæritur num. 3. C. vnde lib. Alex. cons. 121. vol. 4. col. pen. num. Doct. omnes communiter in d. l. fin. §. incomputatione, idem Alex. in consil. 30. num. 7. volum. 6. Fulgos. d. cons. 67. Dec. in l. debitori, C. de pact. nu. 20.* declarat prædictã opinionẽ esse verã, & procedere cum hęredi nihil remanet ex bonis defuncti alias pro eo quod est in hęreditate tenetur stare facto defuncti, & procedit dispositio tex. *l. cum à matre ex Doct. Imol. in capit. ex parte extr. de feud.* quem reprehendit, & impugnat *Cannet. vbi supra, & idem tenet Dec. in l. ex qua perso-*
25 *na, ff. de reg. iur.* mihi autem semper † visum est quicquid Doct. prædicti inter se dissentiant, & altercentur ꝙ nunquã hæres cum benef. l. & inuent. contrauenit, neque dici potest contrauenire dispositioni, & facto defũcti, & proinde tex. in l. cum à matre semper sibi vendicat locum in quocumque hærede siue adierit cum benef. l. & inuent. siue absque illo, & consequenter cessat omnis controuersia, si quidem aut hæres agit de lucro captãdo, & compendio, & vtilitate conse-

quenda

quenda ex hæreditate, aut agit de damno vitan-
do; Primò casu vbi agit de lucro, & compẽdio
26 redigendo † ex hæreditate quà adhibuit admicto
omnium opinionem, quòd non potest contraue-
nire facto defuncti iuxtà terminos d.l.cum à ma-
tre si tantundem est in hæreditate, quia sufficit nõ
habere damnum, non autem compendium facere
& ideo nõ poterit reuocare bona fideicommisso
subiecta per defunctum distracta nec bona pro-
pria aduentitia, fortè per defunctum alienata de
quibus est alterc. inter Doct. & admicto hoc casu
opinionem Pinelli in loco supra citato, *Marz. de fideicommiss. q. 46. Phanuc. de inuent. par. 7. à num. 150. & nouissimè omnia optimè explicat doctè, & eleganter Barbosa in l. lutius, ff. sol. matr. à num.* 20. & non est vera opin. [Gram. &
sequac. simpliciter tenentium posse hæredẽ cum
beneficio inuent. contrauenire facto defuncti,
nam tunc poterit demum in casu præmisso qua-
tenus in hęreditate non superest tantundẽ, quan-
tum fuerit distractum, & sensere nostrates Domi-
ni, *Lanar. in cons. 66. nu. 8. & de Ponte in cons.*
27 *33 nu. 7. cum limitationibus de quibus per Barbosam in loco supra citato;* † Aut secundo casu
agit hæres cum beneficio prædicto de damno, &
molestia euitanda, vt est casus noster, & hoc casu
dando bona insolutum, vel illa creditoribus di-
mictendo vbi non reperit emptorem, qui velit
emere absque illius obligatione, valeat facere ex
supradictis, & hoc casu neq; diceretur contraue-
nire facto defuncti quatenus in ipso est, & in hoc
decipitur Pinell. & alij, qui dicunt hæredem hoc
casu contrauenire facto defuncti, nam cum hęres
possit id facere lege permictente, vt se liberet à
molestia, & damno, quia de damno euitãdo tan-
tum agit: dando bona insolutum, vel illa credito-
ribus dimictendo iure permictente nõ diceretur
cõtrauenire facto defuncti, immò adimplere illo
modo, & habere ratum dimictendo bona, & dan-
do insolutum; quare quocumq; se vertat decisio
Domini Præsidis habet magnum obstaculum, &
fuit noua limitatio ad totam materiam, & dispo-
sitionem d. §. & si pręfatam, quam nemo ex Doct.
in d. §. & si pręfatam, & alibi, quos viderim hacte-
nus ausus est tradere. Et licet in causa, me refe-
rente decisa non oportuerit intrare in hanc diffi-
cultatem, quia ibi per defunctum non erat renũ-
ciatum beneficio d. auth. tamen si casus cõtingis-
set vtique non me mouissent, prout non mouent
rationes per D. Præsidem adductæ pro fundanda
dicta limitatione, siquidem nos habemus tex. ex-
pressum in d. §. & si præfatam concedentem hę-
redi cum benef. inuent. facultatẽ dandi bona in-
solutum creditoribus inuitis vt supra fundatum
est, & cõmunem Doctorum interpretationem in
illo tex. ita tenentiũ, saltim casu, quo nõ reperia-
tur emptor, & posset hęres inquietari, & qui vult
tex. prædictum, & communem Doct. resolutio-
nem limitare, casu quo defunctus renunciauerit
beneficio d. auth. tenetur limitationem prædi-
ctam fundare in aliquo alio tex. vel ratione limi-
tante, & concludente, sed neque tex. aliquis, ne-
que ratio concludens adducitur, Ergo standum
28 est regulæ quia erubescendum est † dicere legem
aliquam correctam, & non adducere legem cor-
rigentem, & limitantem vt pulchrè dicit *Luc. de Penn. in l. 1. C. de priuileg. scholar. lib. 12. nu. 5. & 6.* siquidem prima ratio per *D. Præsidem in decisio. allegata*, scilicet quod hæres cum be-
nef. l. & inuent. est propriè hæres ex cumulatis,
per Cassan. in cons. 21. & seq. & ideo tenetur ha-
bere ratum factum defuncti, dicitur quod ista ratio,
& sequentes, quæ in effectu ad idẽ tendunt, pro-
cederet attento iure ff. & etiam, C. ante editam
29 d. l. fi. quod est ius nouissimum quia † de iure, ff.
& C. hæres adeundo tenebatur omnibus credi-
toribus etiã vltra vires hæreditarias, non poterat
contrauenire facto defuncti. Quia vnà, & eadem
persona censebatur, auth. de iur. iuran. à mor.
pręst. in princ. & d. l. cum à matre, & sicut defun-
ctus tenebatur creditoribus, eodem modo hęres,
licet non esset soluendo, & poterat pro debito
carcerari hæres sicut defunctus, *l. si de bonis, C. de iur. delib. & dicunt Doct. in Rubr. ff de acq. hæred. Ias. in l. fi. post Ang. in tract. de inuent. in prin. & optimè Velascus in d. consul. 52. in pr.*
30 Superuenit postea Iustinianus † qui voluit plenè
consulere hæredibus adeuntibus. Qui confi-
ciunt inuentarium secundùm formam traditam
in d. l. fi. vt non teneatur vltra vires hæreditarias,
& valeant soluere primo venientibus, vel dare
insolutum, & non possint aliquo modo inquie-
tari, & molestari à creditoribus postea venienti-
bus, & hoc est ius nouissimum cui non est dero-
gatum, per quod eius persona hæredis separatur
à persona testatoris sicut separãtur bona propria
vt dicunt *Doct. in d. l. fin. §. & si præfatam*,
ac si non esset hæres, vbi bona hæreditaria non
supperunt, & ideo licet sit propriè hæres, tamen
non est omnimodo hæres, vt dicitur in d. l. fi. §. fin
31 verò, & ideo hæres † cum benef. l. & inuent. ad-
eundo hæreditatem nõ suscipit obligationes de-
functi (prout sunt in illius persona) sed quo ad
certum effectum, & quid s. quatenus capit emo-
lumentum ex ea, vt declarat *Phanuc. in d. tract. par. 5. nu. 90. Marzar. de fideic. q. 46. & Arr. Pin. in d. 3. par. l. primæ, C. de bon. mater. nu. 8.*
& non tenetur generaliter, & indifferenter ratũ
habere factum defũcti, vt est clarum, & superius
dictum est, ideo ratio prædicta non concludit,
& non restringit dispositionem d. §. & si præfatã,
& cõmunem Doct. conclusionem suprà relatam,
& sufficeret pro confutatione dictæ rationis ac-
ceptare rationem, & negare consequentiam, quia
est contra casum expressum d. §. & si præfatam:
32 non enim sequitur, defunctus † renunciauit be-
neficio d. auth. Ergo hæres cum benef. inuent.
non potest dare insolutum quia est propriè hæ-
res, nam alias istud esset generaliter in omni ca-
su, & tamen contrarium statuit tex. prædictus, &
ea quæ spiritualiter aliquo iure cõpetunt num-
quam censentur exclusa secundum glosã in *l. de crimine, & ibi Salyc. C. qui accus. non poss.* Nec
33 secunda ratio concludit quod sc. cõditiones † o-
bligationum non immutantur ex persona hære-
dum per tex. *in l. 2. §. ex ijs, ff. de verb. oblig. & ibi Ang.* Nã ista ratio est vera, & in hærede cum
benef. l. & inuent. neq; immutatur, nã tex. in d. §.
& si præfatã conseruat iura creditorum anterio-
rum contra posteriores, & contra legatarios,

solùm hæredem soluentem excipit, vt non mo-
lestetur, & optimè hoc declarat *Bal. in l. pro
hæreditarijs num. 3. C. de hæredit. act.* sc. quod
non immutatur primordialis natura, & aptitu-
do, vt ibi per eum, vel intelligendo dictam ratio-
nem, prout inducit d. Præses, illa non habet lo-
34 cum contra hæredem † cum benef. inuent. qui
ex l. prouidentia potest soluere aliud pro alio vt
supra fuit fundatum, hoc enim casu particulari
cum hæres adit cum benef. inuent. immutatur
respectu ipsius. Quia potest aliud pro alio sol-
uere, & idem dicitur respectu iuramenti quod,
& si personale, tamen quod ad obseruantiam est
reale, vt dicit D. Præses per tex. *in c. veritatis
extra de iur. iur. Bar. in l. qui superstitis. ff. de
acquir. hæred. & Alex. cons. 7. vol. 6.* Quia
35 est verum † quod est reale quo ad obseruantiã
respectu ipsius iurantis, qui tenetur præcisè ob-
seruare, sed respectu hæredis non obligat præci-
sè ad obseruantiam, sed ad interesse tantùm, quia
non tenetur ad obseruantiam promissorum per
defunctum præcisè, vt optimè declarat *Euer-
ard. in sua Topica, qui alios citat in loco, aui,
& energia, & efficacia iuramementi num. 38.
& 39.* & ideo fallax ratio, vel vtrumq; potest sta-
re, quòd sit reale, quò ad obseruantiam, & quòd
hæres teneatur obseruare illo modo, dando in-
solutum ex dicta prouidentia. l. quia non sunt in-
compatibilia dum l. ita statuit, & Iustinianus Im-
perator, qui condidit d. l. fin. considerauit com-
modum, & beneficium hæredis ne sit in damno,
& quòd possit dare insolutum, quia hoc est non
esse in damno vt supra fundatum est, & ideo re-
36 nunciatio † defuncti non debet obesse hæredi
cum benef. inuent. eo magis quia etiam in his
quæ dependent ex obligatione mixta partim
hæredis, & partim defuncti proficit inuentarium
vt tenet glo. *in l. quæ dotis in verbo cæteris ff.
sol. matr. quam ibi commendat Bald. sequitur
Imol. & Corn. in d. §. & si præfatam nu. 10.
& Ias. ibidem, ac alij,* quantò magis debet pro-
ficere vbi ex obligatione defuncti tantum tene-
tur, est verum quòd post hæc omnia vidi Guid.
Pap. limitantem hanc materiam, quem credo d.
Præsidem non vidisse, quia ipsum non allegat in
d. tract. de form. inuent. num. 21. vbi dicit quod
si defunctus tenebatur ad factum præcisè, hæres
cum benef. l. & inuent. tenebitur ad illud factum,
ad quod erat obligatus defunctus, & non iuuabi-
tur benef. inuent. æquiperando beneficium in-
37 uentarij † ad beneficium cessionis bonorũ, quod
non patitur cedentem conueniri vltra vires bo-
norum, & tamen cessat beneficium cessionis bo-
norum in ipsa obligatione facti, vt not. *Cyn. in l.
1. C. de cess. bon. & Henric. Bohic. in c. Odoar-
dus extra de solut.* quæ doctrina, & limitatio
tanti Doct. à principio me turbauit, & insimul
authoritas Sacri Consilij me deterruit, sed credo
quod Guid. Pap. malè arguat, & limitet, quia
beneficium cessionis bonorum, de quo ipsa lo-
quitur non debet admitti, quia vna, & eadem
38 persona † est quæ se obligauit ad factum præci-
sè, & postea vult gaudere beneficio cessionis, &
procedit opinio prædicta in eo tantùm, qui se
obligauit ad factum, in quo concurrit industria
personæ, quæ non potest per alium explicari, se-
cus si ad factum, vel aliquid dandum simpliciter
pro quo succederet actio ad interesse. *l. stipula-
tiones non diuiduntur §. celsus ff. de verb. oblig.
vbi Doct.* quia eo casu non obstante obligatione
præcisa poterit debitor cedere bonis, ita decla-
rat optimè *Bohic in d. c. Odoardus num. 6. &
7.* & rationem reddit quare debitor obligatione
dandi, vel faciendi simpliciter potest cedere bo-
nis, non autem pro obligatione facti, in quo con-
currit industria personæ, quia primo casu in ob-
39 ligationibus † dãdi, vel faciendi succedit actio ad
interesse, & potest cedendo bonis euadere factũ,
sed vbi tenetur ad fa factum, in quo concurrit
industria personæ cedendo bonis, debitor non
euadit factum, nàm bona non possunt facere il-
lud factum, & ideo præcisè cogitur ad factum,
aut vbi pro facto debetur interesse, satisfacit ce-
dendo bonis, quia in obligatione pecuniaria ad-
mittitur cessio bonorum, ex quibus creditoribus
potest esse consultum, & ideo Cyn. in d. l. prima
ponit exemplum in scriptore, qui se obligauerat
40 scribere librum, in quo † concurrebat industria
personæ, & hoc nihil commune habet cum hæ-
rede cum beneficio l. & inuent. quæ est diuersa
persona, & non obligata, est enim adeo præcisa
hæc obligatio, in qua requiritur industria perso-
sonæ, quod hoc casu non admittitur procurator
vbi sit iudicium contra Dominum. Quia nõ po-
test procurator condemnari, sed dominus, vtpu-
ta promiserat reus scribere librum, quia est fa-
ctum cohærens personæ, ideo non poterit con-
demnari procurator sicut in cæteris iudicijs, in
quibus lex admittit procuratorem, ita tenet, &
dicit *Petrus de Bella pertica in l. 2. circa finem
C. de procurat.* quod est notatu dignum, sed
41 † etiam si defunctus esset obligatus pro facto
requirente industriam personæ, vel eo mortuo
extingueretur obligatio, vt dixi in decis. vel exti-
maretur illa industria, & succederet etiam actio
ad interesse contra hæredem, qui proculdubio
potest vti beneficio inuentarij sicut in cæteris ca-
sibus, quare limitatio prædicta Guidonis Papæ
ex his damnata est. Nec alicuius mométi est alia
ratio Domini Præsidis sc. quod bona defuncti
transeant in hæredem affecta illo onere, & hy-
42 potheca de non dando insolutum. Nàm † ista ra-
tio non trahit secum consequentiam necessariã
ad fundandum limitationem, sed tantùm profi-
ciet, quòd volente hærede dare bona insolutum,
poterit creditor excipere de pacto, & hypothe-
ca, & experiri, ac agere illa via, & actione, & sic
ipse agendo, potest actione reali procurare quòd
bod bona vendantur vigore pacti, & hypothecæ,
vel implorare officium iudicis, vt dictum est quo
casu hæres nullum incommodum sentiet, quia
non est ipse qui vendit, sed creditor, & ideo non
opus habebit iuuare se exceptione inuentarij: dũ
ipse non molestatur, quia solum versatur interes-
se, aliorum creditorum posteriorum, cùm vt plu-
rimum bona subhasta vendantur minus quàm
valeant, secus in datione insolutum, quæ fit secũ-
dùm veram æstimationem, & valorem, & ideo
43 quando casus † succederet regulariter vbi hæ-
res cum benef. l. & inuent. vellet dare insolutum,
& cre-

& creditores vellent ipsi experiri, & vendi facere bona, vt ipsis satisfiat in pecunia, dummodo hæres non inquietetur possent facere, etiam vbi non esset renunciatum beneficio d. auth. hoc nisi quia hoc remedium non aufert tex. neque Doct. in d. §. & si præfatam creditoribus instantibus pro venditione, quia tunc est dare casum quo bona dimictuntur creditoribus ex superius dictis, & postremo, nec ratio vltima per D. Præsidem con-
44 siderata penitus ad rem † attinet. sc. quod sufficit hæredem non esse in damno, & nunc si daret insolutum esset in lucro, quia bona minores fructus pariunt quàm pecunia, & ipse remaneret in lucro, &c. Nam ista non est ratio particularis, quæ fundet limitationem, sed est generalis quæ si esset vera, & concludens vtique procederet in omni casu, etiam vbi defunctus non renuntiasset beneficio d. auth. Quia ea attenta, nunquam hæres posset dare insolutum, & tamen contrariũ est verius ex superius dictis, præterea ista ratio implicat contradictionem, & incompatibilitatem, nam dicit d. Præses, quod sufficit hæredem non esse in damno, & hanc propositionem non potest euitare. Subdit postea quod si daret insolutum esset in lucro, & fundat lucrum per accidens quod potest adesse, & abesse pręter subiecti corruptionem, *l. naturalem §. à patre, ff. de acquir. rer. dom. & l. pro voluptarijs, ff. de impens. in reb. dot. factis, l. falsa, ff. de condit. & demonst. & l. pacta conuenta, ff. de contrah. empt.* Quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit ab-
45 esse vulgatis iuribus, † sed ego dico quod hęres si non daret insolutum, non modo non esset in lucro, sed in ineuitabili, ac euidenti damno, quia si concederemus secundum Dominum Præsidẽ, quod dicto casu non posset dare insolutum, quia neque poterat defunctus, sequeretur necessariò dicendum, quòd tenetur satisfacere in pecunia, & hic est effectus limitationis, & pro satisfaciendo in pecunia necessarium esset, quod cogeretur vendere, & si posset cogi ad vendendum, necessario concludendum est esse cogendum cũ omnibus circumstantijs sc. vt se obligaret nomine proprio emptoribus pro euictione, & ad omnia alia, quæ pro vendendis bonis essent necessaria ex reg. qui vult consequens, & latè per Doct. *in l. 2. ff. de iurisd. omn. Iud. & in l. illud, ff. de acquir. hæred.* & sic esset in damno, & periculo manifesto, & non in lucro vt ipse dicit, contra mentem d. tex. in §. & si præfatam, & consequẽter prædicta limitatio esset destructio totius ferè materiæ prædictæ, sed vt nullus relinquatur locus dubitandi, limitatio prædicta non potest de iure sustineri, tùm ex præcedentibus, tùm etiam ex seq. opinionibus, quæ sunt communi Doctor. calculo receptæ. Prima quia hæres cum beneficio inuent. vbi nolit, & sua non interest, non potest cogi ad vendendum, sed cogere creditores ad recipiendum insolutum, secunda quia hæres cum beneficio inuentarij saltim in eo, quod deficit ex hereditate, non tenetur habere ratũ factum defuncti, & cessat dispositio l. cum à matre quam opinionem simpliciter tenet Cancer. vbi suprà di-
46 cens † quod hæres cum benef. l. & inuent. poterit reuocare alienationem feudi ex pacto, & prouidentia, factam per defunctum, secus si sit hæres simpliciter, quia in hærede cum benef. inuentarij non habet locum tex. in *l. cum à matre, & num. 10. allegat ad idem Dec. cons. 185. & Paris. cons. 33. Quos allegat Grammat. in decis. 94.* etiam si hæreditas sit opulenta, & hanc opinionem strenuè defendit contra *Imol. in d. c. ex parte,* & dicit esse communem, sed quicquid sit opinio prædicta erit vera vbi deficit hereditas, quia non tenetur stare promissioni factæ per defunctum de non dando bona insolutum, quia hoc priuilegium sibi non competit ex persona defuncti sed ex prouidentia legis ex persona propria, & ideo appellatur hæres cum benef. l. & inuentar. Et postremò dictæ limitationi obstat in specie irrefragabilis, *gl. in d. l. fin. §. in computatione in verbo confundantur in fine C. de iure delib.* quæ
47 dicit quod si statuto † caueatur, vt nemo possit venire contra instrumentum à se celebratum, nec hæres eius, & defunctus obligauerit fundum illius quem fecit hæredem quòd si ille fuerit hęres cum benef. l. & inuent. non obstante tali statuto poterit venire cõtra factum defuncti, & fundum recuperare, & licet *Cyn. & Rayn.* dixerint quòd mundus totus damnat illam glosam, tamen mundus totus damnat ipsos, quia glosam prædictam notabilem dicunt, & sequuntur communi calculo Doct. ibi *Bar. Bald. Salyc. Fulgos. Paul. de Castro, ac Alexan. & alij omnes, & Alber. de statutis in secunda parte qu. 292.* incipiente glosa magna, & omnes ob illam rationem, vt ibi per Paul. & Alex. ac alios antiquiores, & Alber. vbi suprà. Quia statutum recipit interpretatio-
48 nem à iure † communi quod conseruat hæredẽ cum benef. & inuent. sine damno, & molestia, & hæres adeundo cum beneficio inuentarij, intelligitur hæres quo ad commodum, & quo ad damnum fingitur non esse hæres, vt tenet *Oldrad. Cynus, & Iacob. de Belniso in d. §. & si præfatam, §. sequenti relati per Alberic. & Alexan.*
49 & † certum est quod pactum, & statutum æquiparantur *l. non impossibile de pactis, & l. fin. in fine. C. de fideiussor,* & non debet valere, & operari pius pactum debitoris quàm statutum, ex cumulatis per *Euerardum in sua Topica,* loco à pacto ad legem, & idem in tractat. statut. tenet *Baldus impressus post Alber. in verbo inuenta-*
50 *rium,* vbi concludit † quod si statuto cauetur, quod filius non possit venire contra factum patris, tale statutum non aufert filio beneficia inuent. & ideo si statutum non potest facere quod hæres cum benef. inuent. teneatur habere ratum factum defuncti quominus possit vti beneficio inuentarij, minus hoc operabitur pactum debitoris etiam quia vt superius dictum est ex dictis per *Bohic. in d. c. Odoardus* ex promissione defuncti hæres quando teneretur, non potest teneri, nisi ad interesse ex causa adimplementi non facti: facit etiam contra dictam limitationem, & pro confirmatione omnium prædictorum, *Doct. Cyn. in d. l. fin. §. si verò circa finem, C. de iure delib.* Quem refert, & sequitur *Dec. in l. debitori num. 18. C. de pactis* sc. quod si ex forma
51 † statuti executio potest fieri contra hæredem, tale statutum non habebit locum in hærede cum benef.

benef. l. & inuent. & idem in effectu concludit *Bal. in l. prima num. 3. C. qui bon. ced. possess.*
52 quòd † si statuto cauetur, quòd instrumenta guarentigiata demandentur exequutioni tam per carceres, quã alia quauis via melius visa creditori φ nihilominus debitor poterit vti benef. cessionis bonorũ, & ibi sumus in vna, & eadẽ persona obligata, non in hærede, quia licitum est, inquit Bal. statuta legibus concordare, quia à iure communi pendet authoritas statutorum, ita vt intelligatur statutum habere locum: nisi debitor cesserit bonis, sic ad propositũ, tenetur hæres præcisè ad obseruantiam per defunctum promissorum, nisi fuerit hæres cum benef. l. & inuent. ex quibus facile dignosci potest, quod illa decisio Sac. Cons. fuit obiter, & sine discussione

Sac. Consilium me referente in causa magnifici Siluestris de Philippis V. I. D. Ciuitatis Sarni filij, & hæredis cum benef. legis, & inuent. quonquondam Thom. de Philippis, censuit, ac iudi-
53 cauit † etiam quia Siluester adhibuit diligentiam pro vendendis rebus hæreditarijs, & non reperit emptorem, & in dies hæreditas deteriorabatur, & efficiebatur magis non soluendo in damnum creditorum, quia hæres Doctor, & Nobilis non poterat vacare culturæ territoriorũ esse condemnandos creditores vt fuerunt per sententiam condemnati ad recipiendum bona prædicta insolutum die 1602. apud Romanũ actuariũ, est verũ φ in hac causa non fuit necessarium discutere dictam limitationem in d. decis. 83. traditam, quia non erat renunciatũ beneficio d. Auth.
54 & per prius etiam me referente in causa Marchionis Briatici hæredis cum beneficio l. & inuent. Ferdinandi Comitis Briatici eius Nepotis cum Comitissa legataria, quæ egit contra Marchionem pro consequutione legati in discussione inuentarij apposita per Marchionem, dicebat Comitissa quod Merchio tenebatur vendere illico terram Briatici, & exigere nomina debitorum pro satisfaciendis creditoribus, & non creuissent vsurę, pro parte Marchionis dicebatur quòd ipse non tenebatur vendere, nec exigere, quia erat hęres cum benef. l & inuent. die 19. 1600. Iudicauimus pro Marchione contra Comitissam Apud Actuarium de Ferrarijs in causa prædicta interfuimus ego causæ Commissarijs, & Relator, D. Præses de Franch. tunc temporis viuus, Do. D. Petrus de Vera ab Aragonia nunc Præses Sacri Consilij genere, virtute, & prudentia, Clarus D. Scipio de Curtis, D. Ioannes Thomas Vespulus, D. Fabius Riccardus, & D. D. Didacus de Vera Regij Consiliarij cruditissimi.

Post res decisas, & scriptam decisionem vidi *Surdum in eius decis.* 30. tenentem non iuuare inuentarium hæreditate existente soluendo, &
55 vbi † testator expressè iusserit, ac grauauerit hæredem, vt soluat creditori, vel legatarijs in pecunia numerata, & fundat se in authoritate Docto. qui tenet primam opin. ex eorum capite, & ad tex. in d. §. & si præfatam, qui indistinctè loqui-
56 tur vt suprà neque illi, † neque Surdus aliquo pacto respondent, qui fortiter in contrarium vrget, qui in effectu prodijt ad liberandum hæredẽ conficientem inuentarium à molestia, & à molestia facti, & si teneretur præcisè quærere pecuniam, etiam vbi hæreditas est opulenta, & testator ita præcipit, vtique non careret periculo, & lestia, & maxima molestia, & ideo non dico quod in casu Surdi creditores nõ consequantur eorum credita in pecunia, sed dimissis bonis per hæredem vendant ipsi, & recipiant creditum in pecunia idem vbi opulenta est hęreditas, & hæres non reperit emptorem, sed vult se liberare ab hac molestia iuxta dispositionem d. §. & si præfatam, quia dicere quod heres non possit interuertere voluntatem defuncti est verum, sed etiam verum est è
57 contrario quod † testator non potest inhibere hæredi quominus vtatur benef. inuent. in eius commodum à iure introducto, *l. nemo potest, ff. de leg. primo*, nam alias non deseruiret inuentarium si creditore vrgente cogeretur hæres venvendere, se obligare, & in pecunia soluere cum eius molestia, & incommodo, † nec est verum
58 quod beneficiũ inuentarij non principaliter consideratur, sed secundariò, & ideò potest tolli per testatorem quemadmodum exceptio non numeratæ pecuniæ, & in integrum restitutionis, & aliæ de quibus per *Surdum nu. 23.* cum duobus seq.
59 † Nam prædicta vera sunt, & admictuntur quatenus respiciunt præiudicium testatoris, & ipsius bonorum, & hæreditatis cui potest imponere onus quod sibi placuerit, *l. in re mandata C. mand. & §. disponat auth. de nupt.* & non sequitur ex hoc consequentia, ergo hæres non potest vti beneficio inuent. quia in his, quæ concernunt quietem, & beneficium hæredis, quod habet ex l. prouidentia vt suprà diximus nihil potest testator, nam non secundariò, sed principaliter personam hæredis tangunt, & respiciunt, vt *in d. §. & si præfatam*, & ideo etiam ex superius per me adductis pro constanti teneo, quod testator non potest hæredem grauare ne vtatur benef. inuent. quia esset destruere finem propter quem inuẽtarium fuit introductum propter pu-
60 blicam vtilitatem † vt scil. quis decedat cum hærede, & non respuat hęres hæreditatem, vt per *Surdum num. primo*, quia cum in facultatibus suis magis sperent homines quàm in his sit, proculdubio si testator expressè, vel per æquipollẽs posset prohibere ne hæres beneficio inuentarij potiatur quantumcumq; oppulenta appareat hęreditas, non reperiretur hæres, qui vellet se molestiæ, & periculo offerre etiam soluendi de pro-
61 pria substantia: † Est verum quod si hæres reperiret emptorem, qui vellet emere absque ipsius obligatione, quia tunc careret molestia futura; & venditio huiusmodi non esset molesta, teneretur vendere, & soluere in pecunia, & hoc casu procedere posset decis. Surdi, opinio prædictorum Doct. per ipsum congestorum. Alias hæres non
62 facit † iniuriam creditori vtens suo iure beneficio, & priuilegio, *l. Graecus, C. ad l. Iul. de adult. l. quod Reipublicæ, & l. iniuriarum, ff. de iniur.* & ideo nec Surdus, nec alij benè dicunt, quod inuentarium non debet proficere ad iniuriam creditorum, quia hoc non considerauit Iustinianus qui illud introduxit quod attinet ad hęredem, nam ius creditorum non deperit vtente hærede inuent. beneficio, vt in d. §. & si præfa-

fatam,

præfatam,& per totum, præsertim, quia vt superius fundauimus hæres cum beneficio l. & inuent.adeundo hæreditatem non suscipit obligationes defuncti prout sunt in persona defuncti.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *CReditores hæreditarij coguntur ad recipiendum bona debitoris in solutum, nullo emptore reperto instante hærede cum beneficio legis, & inuentarij, & ibi tempore D. Rouiti contrarium decisum cum ratione, & traditur veritas ipsius articuli.*

2 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, an possit dare creditoribus nomina debitorum insolutum.*

3 *Dationis insolutum materia aliqua enunciantur.*

4 *Inuentarij materia traditur, & quomodo debeat confici illud.*

5 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, etiam si se obligauerit nomine proprio, non tenetur insolidum.*

6 *Hæres cum inuentario non est hæres, & ibi de differentia inter hæredem cum inuentario, & absque inuentario.*

7 *Hæres cum inuentario si retinuit pro se bona hæreditaria,& soluit creditoribus,an possit ab alijs inquietari.*

8 *Hæres cum inuentario, an possit soluere de bonis hæreditarijs, si in pecunia fuit facta promissio.*

1 EX decisionibus quas Doctissimus noster Author refert, cauetur quanta sit vis inuētarij,dū reassumitur ex ipsis creditores hereditatios fuisse coactos ad recipiendū bona debitoris defuncti in solutum in quibus nullus emptor repertus fuerat (instante hærede cum beneficio legis, & inuentarij:) sed tu videas contrarium decisum tempore eximij viri *D. Rouit.* dum erat Aduocatus, vt ipse refert *in cons.*18. in causa creditorum Comitis Loreti, in qua fuit obtentum in fauorem creditorū adeo quod fuerunt vendita feudalia, & burgensatica) tu cogita in tali contradictione attentis casibus,& rationibus per ambos excellentissimos Doctores relatis, & vide omnino, quæ scripsit in alio cons. 78. vbi D. Auth. citat *Graff. tract. de success. tom. 2. in artic. inuentar. quæst. 20. num. 1. & 2. Reg. de Ponte cons. 37. nu. 8. p.p.* cum si sine damno suo, & periculo hæres potest vendere vendat, pro reconciliat. opinionum,&c. quod *Sessa* improbat *decis. 88. num. 19.* quia si id esset verum, non conseruaretur indemnis à beneficio inuentarij ipse hæres, & saltim à molestia quærendi emptores,& partionandi,qua opinione non obstante, & cautela hæredis, quam D. Author, & eruditissimi tanti patres enunciarunt, vt dicat creditoribus vendite vos, & ego consentio protestans, quod nolo teneri de euictione, nihilominus dicit *de Franch. in alia decis. 704. num. 5. & 6.* quod hæres tenetur vendere, & cogitur sine euictione, & si recusat potest carcerari, quia inuentarium non est herba betronica, ad omnia iuuans, sed solum prosit ne hæres vltra vires teneatur, *l. fin. §. in computatione, C. de iur. deliberand. Rom. cons. 18.n.4.Fulgos.cons.67.* & *vide q. Nouar. meum carist. amicum de datione in solut. q.23.* qui reconciliare conatus fuit,& obserua *decis.* S.C.*per Flauium Ammendolā in d. decis.de Franch.*83. binas in fauorem hæredis contra creditores, & facit *Barz. decis. Bonon. 40. Thes. iun.in addit. sui genitoris decis. 158. & Guttierez de iuram.*
2 *confirmat. p. p. cap. 29. in fine.*) Sed an sit concessum hæredi cum beneficio inuentarij creditoribus hæreditarijs dare non solum bona in solutum, ex Auth. hoc, nisi vt *Muscatell. in praxi S. C. lib.2. par.3. glos. adiudicantur Alphan. coll. 232. & modernus Iulius Cæsar Clusian. in tract.de bonis in solutum dandis nu.452.* qui faciunt ad confirmationem decisionū D. nostri Authoris, sed etiam poterit creditoribus hereditarijs dare in solutum tot nomina debitorū, maximè quando non extaret pecunia, *Sessa d. loco num. 12. & Thor. in compend. decis.2 parte, verbo hæres defuncti*, & quid qn̄ creditor est in pecunia, per eundem *D. Rouit. d. cons.* 78.

Et in ipsa tractatione dationis in solutum preter hos, qui ad partes transcripserunt tractatus, nota, quod ad hoc vt creditor possit cogi capere
3 re bona in solutum, iuxta *Auth. hoc nisi multa requiruntur, vt Rom. cons. 163. cuius addentes meminit Carauit. in Rit.166. num. 56. & Natta cons.*344.& quando cogeretur accipere, q̄ ad meliora detur electio, *Surd. de alim.tit.9.q.41. num. 21. Benintend. decis. 28. Ludouic. decis. Perus. 64. nu. 5.* sed quid quando adest renunciatio in instrumento, *de Franch. decis.* 81. & in tali casu, quid superueniente post renunciationē paupertate debitoris, *per Honded. consil. 18. num. 44. vol. 1. & addas alias limitat. per D. Rouit. d. cons. 78. num. 11.*

Sed quomodo debet inuentarium confici, vt
4 talem vtilitatem hæres consequatur, & ne insolidum teneatur, latè *Natt. cons.574. Rol. à Valle cons. 73. per totum vol. 2. Caualc. de tutore, & curat. num. 18 64. & 106 Francis. Bursat. cons. 2. num. 46 vol.1. Thesaur. quæst. forens. 10. lib. 1. D. Reg. Valenzuela consil. 89 Ludouic. concl. 16. fol. 53. Graff. loco cit. §. inuentar. & Honded.cons.53.vol.* 1.data declaratione cum fuerit factum secundum consuetudinem loci, quia tunc etiam non seruatis sollemnitatibus *l. fin. valet inde Rot. Genuens. decis.35. num.1. & 2. in antiquis*, dat formam inuentarij, secundum eius consuetudinem, & adde *Honded. cit. cons.* quod fundatum est in decisione *Capyçij* 101. & meminit de tali consuetudine *Ricc. decis. 67. p.p.* & potest addi ad hanc decis. si hæres,
6 qui promisit soluere creditoribus, aut legatarijs simpliciter dum est hæres cum inuentario, intelliga-

ligatur de bonis hæreditarijs, & saluo legis beneficio, & affirmat *Bald. in l. fin. C. ad l. falcid.* cuius doctrinas semper obserua, quia ipse nil igni orauit, vt dixi in addit. ad decis. 27. infra, *& D. Rouit. cit. cons.* 18. *nu.*19.) *Afflict. decis.* 399. *num.* 13. *Anna singul.* 234. *vbi addidi Surd. decis.* 132. etiam si se obligauerit nomine proprio non tenetur, nisi de bonis hæreditarijs, vt *Minadous decis.* 25. *& refert iudicatum per S. C. de Franch. decis.* 648 *& vide Paschal. de patr. potest. num.* 77. *p. p. cap.* 2. *D. Rouit. in prag.* 2. *de arbitr. num.*17. *vers. est tamen & Gratian. tom.* 2. *discept. forens. cap.*264. *per totum Pellicc. in cons. Auers. cap.* 9. *num.* 117. facit pariter pro ista decisione, quia hæres cum inuentario non est propriè hæres, *Anna singul.* 233. *Minad. cons.* 17. *nu.*3.& si vis notare differentiam inter hæredem cum inuentario, & hæredem absque, *idẽ Paschal. cap.* 2.*par.*1.*nu.*65. *ex Molin. de Hispan. primogen. lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 24. inde si hæres cum inuentario retinuit pro se bona hæreditaria, & soluit creditoribus iustũ valorem, possit ab alijs creditoribus inquietari, & *Berou. quæst.* 63. negat, sed pro veritate tu vide in contrarium *Caball. cons.* 26. *lib.* 2. *& Phanu. de inuentar.* 5.*par. num.* 92. *vt Paschal. cit. loco num.* 78. & de alijs ad tractationem inuentarij per *Borrell.* 3. *p. nouis. decis. tit. de inuentario hæredis cum beneficio legis, per totum, Amat. cons* 88. *& Author nostrum etiam in decis. seq. num.*1. *& seq. & D.Theodor. alleg.* 6. *n.* 33. & quæ scripsimus in addit. 42. & 76. & si
8 hæres cum inuentario possit soluere de bonis hæreditarijs, si solutio in pecunia est promissa, per *Mar. Ant. de Amatis decis.*91.*per tot. præter d. cons. D. Rouit.*78.*n.*1.*& seq. &) de declarat. l. cũ à matre alleg. per D. Auth. omnia addas in Prato meo ad eã, & addent. ad Capic. decis.* 101.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An quantitas pro releuio soluta possit ab hærede in feudalibus deduci.

SVMMARIVM.

1 *Hæres cum beneficio in feudalibus, an possit quantitatem pro releuio solutam deducere, decisio eiusdem num.* 2.

3 *Onus soluendi releuium nec reale est, nec feudo inest ex receptiori opinione Regni & num.* 5.

4 *Minor succedens in feudo non tenetur statim soluere releuium, sed tunc demum, cum iurat fidelitatem, & obtinet inuestituram factus pubes.*

6 *Commodum sentiens debet pariter incommodum sentire.*

7 *Actio exigendi releuium non datur aduersus tertium possessorem, licet obseruetur contrarium.*

8 *Releuium quidnam sit.*

9 *Inuestitura præbet titulum inuestito.*

10 *Infeudatio, quæ conferat beneficia.*

DECISIO VIII.

Ontingit dubitari in Sacro Consilio, vtrũ hæres in feudalibus
1 cum beneficio † legis, & inuentarij possit deducere quantitatem solutam per ipsum Regiæ Curiæ pro releuio ratione inuestituræ, & incidit quæstio inter Marchionem Briatici, & Comitissam Briatici, qui cùm successisset Ferdinando nepoti comiti Briatici, & Comitissa esset Creditrix, in discussione inuentarij, dicebat Marchio esse deducendum releuium per ipsum solutum Regiæ Curiæ in damnum hæreditatis, quia hoc operatur inuentarium, vt hæres conseruertur illæsus absq; damno, & omnia onera persoluantur per hæredem in damnum hæreditatis, fuit articulus iste discussus, & per Sacr. Conf. me referente die 8 Augusti 1594. pœnes Roppulum, nunc de Ferrarijs, deci-
2 sum hæredem † cum benef. l. & inuent. non posse deducere pecuniam solutam pro releuio. Nam licèt dubia videatur quæstio inter vltramontanos, & nostrates. An onus soluendi releuium sit reale, & insit feudo, prout quod sit onus reale, & insit, tamen verior, & magis recepta opinio est in
3 Regno, quod hoc onus non sit † reale, & non insit feudo. Sed sit personale ab hærede soluendum ratione inuestituræ, quam tenetur petere, vt successor in feudo seruata forma iuris communis, & constitut. Regni, & hanc opinionem tenet *Andræas de Isernia in c.* 1. *§. similiter circa finem de capit. Corradi, & in c.* 1. *§. sed & si plures num.* 11. *per quos fiat inuest.* vbi dicit, quòd non inest feudo, quia est quædam præstatio extrinseca à feudo per morem introducta à successore soluenda, & *Loffred. in d. §. sed & res eo. tit. vers. non est simile de releuio colu.* 2. *in fin.* dicit quòd soluitur pro confirmatione, seu renouatione inuestituræ, & pro obtinenda possessione, non autem ratione fructuum illius anni, quo feudatarius moritur, sed solum debetur ratione inuestituræ, vt est expressum in *const. Regni post mortem in final. verbis*, quòd sit manifestum,
4 quia minor † succedens non tenetur illicò soluere releuium, sed tunc demum quando iurat fidelitatem, & inuestituram obtinet factus pubes vt dicit *Andr. in c.* 1. *§. similiter in prima add. in princ. de capit. Corrad.* Quod non esset si ratione fructuum illius primi anni deberetur, quia illicò solueretur etiam minore succedente ergo
5 est onus proprium inuestiti, † & successoris ratione inuestituræ, quod sc. sunt iura vtilia accessoria

soria fidelitatis, quæ debentur propter laborem in recompensam inuestituræ, & vassallus non tenetur soluere priusquam in fidem recipiatur, & dominus post factam inuestituram, poterit petere, non ante, Ergo si ratione inuestituræ debetur, vt est absolutissimum, debet cadere damno inuestiti propter commodum, & beneficium, quod
6 recipit, ex inuestitura, quia illum † sequi debent incommoda, quem sequuntur, & commoda, ex regula. *l. secundùm naturam. ff. de reg. iur.* & hanc opinionem sequitur *Marin. de subfeudis in tertia Auth.* vbi testatur opinionem And. esse adeò veram, quòd hæc actio exigendi releuium
7 est merè personalis, † quod non potest dari contra tertium possessorem, licèt Regia Camera de facto obseruet contrarium, quia exigit à quolibet tertio possessore, & ista est præstatio personalis ab hærede debita propter commodum inuestituræ, vt in clientelam recipiatur, & idem, *Andr. in const. Regni post mortem*, vbi est casus secundòm illam const. dixit quòd releuium soluitur ratione inuestituræ, idem *Lipar. in add. ad Andr. in d. §. sed, & plures, Afflı. ibi const. post mortem*, & ab hac opinione non dissensit, *Iac. de Aiello in suo tract. de adoh. num.* 70. dicens, hoc onus soluendi releuium esse introductum secù-
8 dum stylum Cameræ, & esse medietatem † fructuum illius anni, ex quibus videtur omninò opinionem *glosæ Paris.* continere repugnantiam, dum vult solui per successorem ratione inuest. & esse onus feudi, ex quibus fuit vt supra conclusum, quòd creditorum parum, immò nihil intererat Marchionem habuisse, vel non habuisse inuestituram. Nam etiam nullo existente hærede, ac nemine possidente, poterant ipsi actione reali consequi eorum credita super feudo, & comitatu prædicto, facta prouisione de curatore hæreditati iacenti, vbi nullus adesset hæres, & ideò hoc fuit proprium commodum, & beneficium Marchionis tanquam hæredis, & successo-
9 ris, quia † ex inuestitura habuit, & acquisiuit titulum comitatus, quem non habebat, & est inseparabilis hæc dignitas ab eius persona, & filiorũ, si illos haberet, & sic adeptus fuit dignitatem Co-
10 mitalem, † & infeudatio confert nobilitatem. *c. 1. quis dicatur Dux, & Andr. in d. c. 1. §. persona per quos fiat inuest.* Item paradogium, commodum iurisdictionis ciuilis, & criminalis, obsequia vassallorum, & alias prærogatiuas, & commoditates, quæ ex ipso feudo proueniunt, propterea cum respiciat proprium beneficium, & commodum inuestiti, cuius causa soluitur releuium, nõ debet cedere in damnum creditorum: nam inuestitura non tribuit creditoribus plus iuris quàm haberent, & ideò eius occasione solutum in eorum damnum non debebat cedere.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *HÆres cum beneficio legis, an deducat quantitatem pro releuio per eum solutam.*
2 *Releuium soluitur per possessorem ex ratione cum quasi tota materia.*
3 *Releuium soluitur de medietate fructuum illius anni quo feudatarius moritur, & à quo die, num. 7.*
4 *Releuium debetur paucis, vel nullis fructibus existentibus illius anni, quo feudatarius moritur, & ibi quid si nulli fructus fuerint in eo anno, & num. 5.*
6 *Releuium fuit introductum ex antiquissima consuetudine huius Regni.*
8 *Expensæ an sint detrahendæ ex solutione releuij, cum pluribus, & Authoris distinctione.*
9 *Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, quando expensas litis per eum factas, ex hæreditate deducere possit.*

1 PAriter de effectu inuentarij hoc eodem loco subsequitur D. Auth dum refert dubitatum, si hæredi in feudalibus cum beneficio ipsius, deduci debebat pecunia soluta pro releuio, & exortam decisionem negatiuam) sed in terminis semper talem hæredẽ deducere, quidquid impendit dixit *Amat. cons. 88. num. 2.* in necessarias hæreditatis causas, qui num. 6. etiam pro talibus impensis præferri debere omnibus creditoribus anterioribus, latissime demonstrat, cui addo *Mastrill. decis. Sicil. 10. Surd. decis. 255. num. 6. Valasc. decis. 52. num. 43. & Gerard. Maynard. decis. Tholos. 44.*
2 *lib. 2.*) sed non in expensis releuij, quia illud debetur, non vt possessor, sed vt successor, *Mastrill. decis. 112. num. 21.* & soluitur, pro confirmatione, seu renouatione inuestituræ, *Franch. decis. 121. num. 7. Amat. cons. 1. num. 5. & cons. 14. num. 6. Camillus de Medicis cons. 55. num. 4. Mastrill. d. loco num. 16. & Georgius alleg. 18. num. 23.* Hinc vbi cessat inuestitura non soluitur, *idem Amat. cons. 14. num. 21.* est quæ certa præstatio, quæ inest feudo, ipse *de Franch. num. 6. Camillus de Medicis cons. 55. num. 1. & cons. 18. num. 10.* quapropter inter onera connumeratur, quæ respiciunt feudatarium non feudum, *Franch. d. decis. num. 14.* inde soluitur per successores in feudis, & hæredes, vt *Anna allegat. 95. num. 1. Reg. de Ponte in lect. feudorum in principio num. 5. Amat. cit. cons. 1. num. 2. & cons. 79. num. 3. Camill. de Medicis cons. 18. num. 11. Reg. Constant. in l. 1. C. pen. fiscal. credit. præferri lib. 10. nu. 68.*
3 attento, quod ex eodem feudo soluitur releuium, dum pro medietate fructuum illius anni datur, quo feudatarius moritur, *Georgius alleg. 18. nu. 23. D. Consil. Theodor. alleg. 21. nu. 19. de Fran-*
4 *ch. cit. decis. 121. num. 2. & 3.* & debetur paucis, vel nullis fructibus recollectis, ab hærede petente inuestituram, *vt ibi num. 9. Visconte conclus. releuium*, vbi de alijs, sed debet taxari iuxta
5 solitum aliorum præcedentium annorũ, *Loffred. in parafr. in §. sed & res, vers. contingit dubitari*

6 *tari in cap. 1. per quos fiat inuestitura*, fuitque talis solutio introducta ex antiquissima huius Regni consuetudine, *vt Andr. in cap. 1. num. 7. per quos fiat inuestitur.* & est de more Magnati Regni huius, vltra *de Franch. Petr. Gregor. de conceſſ. feud par. 8. q 16. tit. de iure releuij nu. 1. de Ponte conſ 30. num. 39. vol. 1. Anna alleg. 95. num. 2. Lanar. conſ. 40 num 10. vol. 1.*
7 & à quo die *noster Auth. infra deciſ. 33.* sed an ex releuij solutione sint detrahędę expēsę, quod ad materiam istam releuij hic non displiceat habere pro ornatu *Conſt. Regni* post mortem, & ipsam quæst. proposuit *Afflict. in cit. §. sed & res, num 26.* vbi dicit valde ipsum mirari de Andrea, quod non tractauerit illam, & tamen ipse concludit expensas non esse detrahendas, ponens exemplum decimarum Deo debitarum, quod quemadmodum à decimarum fructibus expensę non detrahantur, *arg. cap. tua nobis, extra de decimis*, ex quo ille debentur Deo in signū vniuersalis dominij; eodem modo Regi, qui cum sit vniuersalis dominus feudorum, debet habere releuium, sine deductione expensarum,) sed ego meum offero iudicium qualecumq; illud fuerit, breuibus, vt Summistas decet, & ducam ad inconueniens quamquam ducere quæstionem ad inconueniens non sit soluere: Considerandū arbitror, quod si istud releuium consistit in medietate fructuum feudi, si vt fructus necesse est intelligentibus dicere illos intelligi deductis expensis, *l. fructus, ff. ſolut. matrim. l. 1. C. de fructibus & litium expenſis.* Afferere autē quod dicta medietas fructuum vti portio feudalis, cum fructus saltim pendentes, & à solo non separati sint feudales, *l. fructus pendentes, ff. de rei vendicatione, cum dictis per Io. Copum de fructibus lib. 1. tit. 3. cap. 6. Angel. conſ. 245. 2. dubio, Rafael. Comenſ qq. conſil.* Diceremus, quod releuium debetur ex feudo, & hoc est dicendum contra doctrinam *Iſern. in dicto §. ſed ſi res, & in §. ſimiliter in oſtenditij de capitul. Conrad.* quibus in locis dicitur, quod releuium est res extrinseca à feudo, ita quod dicerem, quod quotumque releuium sit medietas fructuum feudi, illa medietas non est vti de fructibus, sed est pósita taxationis, & extimationis loco, ea extimatione, quæ prætium facit, ita quod datur quantitas pecuniarum, quæ ęquiualeat illi medietati fructum feudi, cum non debeatur nisi à possessore, non à feudo, & hoc innuunt etiam verba *de Franch. deciſ. 121. num. 8. & Frecc. author. 3. num. 29.* & vide quando hæres cum beneficio legis, & inuentarij, expensas litis per eum factas
9 deducere ex hæreditate possit, *per Barz. deciſ. Bonon. 13.* & de expensis quas fecit Baro pro tuēda sua iurisdictione in litibus, vel alio modo, si cedant suo damno, vel vniuersitatis, per *Auilem cap. prætor 3. glo. iuriſdict num. 39. D. Rouit. in rubr. de iuriſd. inuicem non turband. nu. 2.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An liquidatio instrumenti facta eodem die, quo debitor decessit annulletur.

SVMMARIVM.

1 Liquidatio instrumenti facta eodem die quo debitor deceſſit an ſit nulla.
2 *Acta facta contra graui morbo laborantes, & ſententia inde ſequuta dicitur nulla.*
3 *Mortuus reputatur, qui in extremis laborat.*
4 *Oppoſitio aduerſus teſtes fieri poteſt ex integro, ſi ipſi abſente parte recepti fuerint, eaque notabili impedimento fuerit impedita.*
5 *Iudicis præceptum impoſſibile non valet, & quomodo num. 11.*
6 *Citatus ſuper tenore inſtrumenti infirmus, vel abſens, debet procuratorem mittere ad ſe excuſandum.*
7 *Infirmitas non præſumitur, niſi ſit ex ſui natura perpetua.*
8 *Sententia de iure communi non annullatur, ſi impedimentum poſt cauſam ceptam interueniat, nec mittatur excuſatio, & quid ſi cauſa eſſet tantum præparata, num. 9.*
10 *Intellectus ad textum in l. quæſitum. ff. de re iud. & num habeat locum in obligationibus certa quantitatis deducta in ſtipulationem certa die, & num. 11.*
12 *Factum ſi in obligationem deducatur, tunc difficultas excuſat. & mora non committitur, etiam ſi interueniat iuramentum ex communi opinione, & num. 13.*
14 *Quantitas ſi deducatur in obligationem, & ex pacto inito promiſſor impediatur per eum contra quem poterat regreſſum habere tamen committitur pœna, vide ampliationem num. 17.*
15 *Difficultas excuſans à pœna, de qua pœna intelligatur.*
16 *Reſtitutio in integrum competit hæredi debitoris mortuis.*
18 *Reſtitutio in integrum non datur niſi petenti.*
19 *Reſtitutio in integrum non conceditur allegantı læſionem propter impedimentum, niſi probetur impedimentum fuiſſe cauſam immediatam læſionis.*
20 *Abſens ex cauſa Reipublicæ non reſtituitur,*

ſi adhuc

si adhuc absentia cessante interuenisse læsio.

21 *Exceptio requirens altiorem indaginem non impedit instrumenti liquidationem.*

22 *Intellectus ad tex. in l. fin. ff. quæ sent. sine appell. rescind.*

23 *Sententia iudicis condemnantis ad speciem in stipulatione deductam peremptam post debitoris moram valet.*

24 *Extimatio in rei locum succedit.*

DECISIO IX.

D Relationem Magnæ Curiæ in causa Horatij de Alfano, contra Hieronymũ de Iudice, & alios, fuit dubitatum in Sacro Consilio † an
1 liquidatio instrumẽti facta eodem die, quo debitor decessit sit nulla.

Aliquis ex dominis dicebant, liquidationem nullam per text. in *l. quæsitum, ff. de re iudic.*
2 per quem text. † omnia acta facta contra graui morbo effectos, & sententia inde sequuta sunt nulla, & sic videbatur, quod iste erat casus legis, præsertim quia Hieronymus de Iudice, tempore quo fuit liquidatum instrumentum laborabat in
3 extremis, † & pro mortuo reputabatur, & ego allegabam ad idem *Doct. Alber. in l. filiæ meæ emancipatæ, & egræ, ff. solut. matr.* & hinc videbatur habere locum tex. *in l. in summa, ff. de re iud.* Vbi sententia cõtra mortuum lata est nulla, & concordat tex. *l. prima, ff. quæ sent. sine appell. rescind.* vbi iudicium contra infirmos, & morientes silere debet.

Secundò dicebant ex alio liquidationem nullam, nam si debitor non fuisset impeditus illa infirmitate, & eodem die non decessisset, potuisset vtique comparere de sero, vel eadem die in Curia, & purgare moram, & contumaciam, & præsentares scripturas, quas post liquidationem hæredes ipsius presentauerunt ad oppugnandam liquidationem, & ad docendum se vel non debitorem, vel non tantæ quantitatis, pro quo motiuo, videntur facere dicta per Canonistas in *c. 2.*
3 *extra de iure iuran.* dicentes, † quòd si testes fuerunt recepti parte absente, quæ fuit impedita aliquo impedimento ineuitabili comparere, & interesse testium receptionibus, poterit post modum ex integro admicti ad opponendum aduersus testes, quæ opposuisset si fuisset præsens, & impeditus non esset.

Cui motiuo, & rationi adhæsit alter ex Dominis dicens, quòd si debitor comparuisset desero ex communi stylo, & obseruantia Magnæ Curiæ seruata forma Ritus non potuisset fieri cõtumax, quia post liquidationem datur facultas comparendi de sero, & suspenditur cõtumacia, quæ facultas fuit præuẽta, & impedita per morte illicò. Tertiò facere videbatur tex. *in l. prima, & fin.*
5 *ff. quæ sent. sine appell. rescind.* † Vbi impossibile præceptum iudicis nullius effectus est, & ibi glos. æquiperat impossibile iudicis, & naturæ. *l. filius, & l. institutiones, ff. de condit. instit.* Sed impossibile erat, quod eodem die debitor potuisset comparere laborans in extremis, & animam exhalans, ergò non tenet liquidatio, & condemnatio.

Alter ex Dominis dicebat, liquidationem fuisse validam, nam siuè attendamus ordinem iudicij, siuè iustitiam, non poterat actus liquidationis esse nullus. Quia quò ad iustitiam instrumentum erat ex omni sui parte liquidum, & nulla poterat exceptione illiquidari, quoad ordinem omnia legitimè processerunt seruata dispositione Ritus, qui dat formam liquidationi instrumentorum faciendæ, & cùm debitor citatus, aduersus citationem nihil opposuerit, quæ citatio fuit facta tempore quo erat sanus, & poterat comparere, & non debebat expectare actum liquidationis, qui est actus sententiæ, cui dubium, quod omnia legitimè processerunt, Præterea *Ritus 226. & seq.*
6 præuidit hunc casum in specie, quod † vbi quis citatur super tenore instrumenti, & est infirmus, vel absens, debet mittere excusatorem, & eo casu admictitur excusator ad allegandam absentiam, vel infirmitatem, de qua in promptu constare debet, & cum hoc non fecerit debitor sibi debet imputari, & ex consequenti legitimè remansit contumax, nam ipse fuit citatus die 17. Septembris, quo die non erat infirmus, Quia non constat die citationis de infirmitate, sed tantùm
7 de die liquidationis, & † infirmitas non præsumitur, nisi probetur, nisi esset aliqua infirmitas de sui natura perpetua, vt epilepsia apoplexia, de qua in *cap. cum inter extra de elect.* aliàs qui se fundat in infirmitate, tenetur illam probare, *c. indicas 3. q. 9.* quia facti est ad *l. in bello, §. factæ, ff. de capt. & postl. reuers.* & cum die 17. Septembris fuerit citatus super tenore instrumẽti, & die 20. eiusdem remansit condemnatus, quo die post condemnationem sequutam decessit, à die citationis vsque ad diem condemnationis decurrunt nouem dies, infra quod tempus potuisset comparere, vel grauatus adire superiores, & appellare ab indebita citatione, vel alia opponere, vel excusatorem mittere, non fecit, ergò acta liquidationis legitimè processerunt, & cùm casus iste sit prouisus, & præuisus per Ritum, qui considerauit casum infirmitatis, & non prohibuit supersederi in liquidatione; Quinimmò posse procedi statuit, nisi infirmitas allegetur, & probetur, quo casu dat formã quomodo infirmitas, & impedimentum allegari debeat, scilicet cum instrumento excusationis signato per medicum, qui testetur de infirmitate; Ergo vbi excusator non comparet adimplendo in forma specifica per Ritum expressa, actus liquidationis est legitimus, & permissus, nam si non mittit excusatorem, debitor sibi imputet, & hoc procedit etiam de Iure communi, nàm alias in casibus, in quibus non tenetur quis mittere excusatorem, vt sunt casus infirmitatis considerati per tex. & Doct. in *d. l. quæsitum, & l. 2. §. si quis in iudicio, ff. si quis*
8 *caut.* † si tamen causa esset cepta ante impedimentum,

mentum, quod superuenit post causam cœptam, aliàs illud impedimentum superueniens non excusaret, & non annullaret sententiam: ita limitat materiam *d. l. quæsitum, præcipuè Iaf. in d. l. 2. si quis in iudicio num.* 11. dicens, quòd quando causa est cœpta, & postea superuenit infirmitas, tenetur infirmus mittere excusationem ad allegandum infirmitatem, aliàs non iuuaretur beneficio d. l. quæsitum, & allegat tex. *in l. eundem §. 1. ff. de legib. glos. & Bar. in l. fin. ff. de integr. restit.* & hoc procedit non solum si causa
9 erat cœpta, † sed etiam si esset tantum præparata, & Reus hoc sciebat secundum *Bald. in l. ab eo, C. quom. & quand. Iud.* & hæc est vna de limitationibus præter alias de quibus infra ad d. l. quæsitum; quare cum causa liquidationis esset cœpta, vt dictum est à die 17. Septembris. Quo die non cōstat de impedimento infirmitatis, quæ superuenit, sibi imputet debitor, qui non misit excusatores.
10 Secundò † non procedit ille tex. nisi data scientia Iudicis, quia si Iudex ignorat impedimentum infirmitatis, & procedit ad vlteriora, processus, & sententia non est nulla, & in dubio præsumitur ignorantia, vt in *c. præsumitur de reg. iur. lib. 6. Felin. in c. à nobis nu. 1. extra de except.* præsertim eorum, quæ sunt facti, vt infirmitas ad *l. in bello, §. factæ, ff. de capt. ita illum text. iuncta glos. intelligunt Bart. Alex. Imol. & reliqui Doct. & Iaf. in d. §. si quis in iudicio, & omnium apertè Ang. in l. si decesserit, ff. qui sa-*
11 *tisd. cog.* † vbi dicit, quod Iudex regulariter præcipiens impossibile etiam ignoranter facit actum, & præceptum nullum, si verò præcipit multum difficile, & ratione difficultatis quis excusationem habebat, tunc si præcipit scienter, nullum est præceptum, si ignoranter, valet, sed datur restitutio, & ita dicit procedere *d. l. quæsitum, & idem tenet Alber. Bald. & Iaf. in d. l. si decesserit, & Bald. in c. 2. num. 12. extra de testib.* loquens in receptione testium facta contra impeditum comparere dicit, quod regulariter valet sententia contra impeditum comparere *d. l. ab eo, C. quom. & quand. Iud.* Verum, aut Iudex sciuit impedimētum, & non valet ipso Iure, & allegat d. l. quæsitum quando ita intelligit, aut ignorauit, & valet ipso Iure, quem sequūtur cœteri Can. ibi, vt post *Abb. Butr. num. 14. Felin. num. 18. & 19.* Vbi dicit, quod superuenientia impedimenti ligat manus Iudicis; Sed si impedimentum non fuit notum Iudici, tunc valent acta, & processus, sed citatus debet restitui ad opponendum exceptiones, quas potuerat opponere si non fuisset impeditus, & fuisset præsēs.

Sed præter prædicta, quæ vera sunt, dicebatur etiam quòd tex. in d. l. quæsitum non habet locum in obligationibus certę quantitatis deductę in stipulationem certa die, nam isto casu difficultas, & impedimentum non excusat à mora, & incurritur pęna ipso Iure *l. continuus, §. illud, vbi Bar. quem cæteri communi calculo sequuntur, ff. de verb. oblig.* Et in tantum est verum, vt etiā si debitor moriatur ante diei aduentum, & iaceat hereditas nihilominus comittatur pęna ipso iurę contra hæreditatem iacentem, quia dies interpellat, *l. ad diem. Vbi est casus, ff. de verb. oblig.* quem tex. dicit esse singularem, *Paul. de Castr. ibi ad idem, tex. in l. fin. ff. de naut. fæn. & vt considerat optimè Cagnol. in l. quod te, ff. si cer. pet. num.* 109. in casu d. l. ad diem superuenit impedimentum, seù mors debitoris ante diei aduentum, & non excusat, quanto magis in casu isto in quo erat facta interpellatio iudicialis tempore quo debitor non erat infirmus, & liquidatio etiā ipso viuo, & ideo non in obligationibus dandi dicit Bar. in d. l. quod te communiter receptus,
12 † quòd si in obligationibus est deductum factū, tunc difficultas excusat, & impedit moram committi per *l. 1. §. si frater, ff. de collat. bonor.* etiam si fuerit interpositum iuramentum, *c. breui extra de iur. iur.* Si verò est deductum aliquid dari, & tunc, aut est deducta species, & erit idem *l. cum seruus, & l. cum res, ff. de leg. 1.* aut quātitas, vt est casus iste, & tunc difficultas non excusat à mora *l. incendium, C. si cer. pet.* vbi casus fortuitus non excusat debitorem quantitatis, multo minus difficultas in d. l. continuus, §. illud, & licèt nonnulli, nisi fuerint impugnare hāc Bar.
13 distinctionem, *vt Alex. ibi num. 9.* † Tamen communis est, & recepta ab omnibus testatur, *Cagn. num. 99. & Dec. num. 56.* Idem tenet *Paul. de Castr. & Iaf. in l. 1. §. si quis municipali, ff. si quis cau. & ibi Angel.* vbi dicit, quòd licet citatus, fuerit impeditus comparere absque culpa sua, tamen mero Iure incurritur pœna, & eandem opinionem sequuti sunt Canonistæ, *præcipuè Abb. Butr. Imol. ac reliqui in d. c. breui*
14 *extra de iur. iur. vbi Abb. num. 4.* subdit, † quod vbi quantitas est in obligatione, & ex pacto facto, promissor fuit impeditus per eum, contra quem poterat habere regressum, vel casu fortuito, tunc pena incurritur, sed restituitur ex clausula generali, vt ibi per eum. *Sed Butr. num. 5.* melius declarat dicta per Abb. dicens, quod dif-
15 ficultas, seù casus semper excusat à pœna, † intelligitur à pœna periurij, non à pœna conuentionali in obligationibus quantitatis, *& ita Imol. ibi num. 1.* & ad illud, quod Abb. dicit dari restitutionem in integrum, puto esse aduertendum quòd hanc quæst. tetigit, *Speculator in titul. de locat. seù emph. §. nunc aliqua ver decimoctau.* loquens in hęrede defuncti, & licèt videatur dubitare si detur, & quòd stricto iure non excusetur per d. l. ad diem, quia tamen iustam habet ignorantiæ causæ restituetur ex clausula generali,
16 si quamihi iusta causa, † *Dyn. Bar. & Arg. in d. l. ad diem* indistinctè tenent dari hæredi debitoris mortui in integrum restitutionem in terminis d. l. ad diem, & idem *Ang. in l. debitor, ff. de neg. gef. in fin.* vbi dixit, quod hæreditate iacente committitur pœna conuentionalis, & etiam legalis, & quòd mora contracta per defunctum continuatur iacente hæreditate, sed hæres futurus poterit petere restitutionem in integrum ex clausula generali, vt per *Dyn. in cap. si quis in ius de reg. iur. lib. 6. per Gul. & Cyn. in l. 2. C. de iur. emphit.* idem testantur, & firmant, *Ang. in l. sed, & si sub conditione, §. seruus, ff. de hæred. instit. Iaf. in d. §. si quis in iudicio num. 5. & Alex. latè in d. l. ad diem.*

Vbi

Vbi distinguit, vt ibi per eum, & *Bal. in c. 1. §. licet num. 2. si de feud. fuer. controuers. inter Dominum, & Agnat. vass.* dixit, quòd hæreditas iacens potest constitui in mora, non ex facto ipsius hæreditatis, sed ex facto defuncti: Quia personam defuncti repræsentat, Quia facto legis contrahitur mora irregularis per text. in *d. l. ad diem, & l. si seruus, ff. de diuers. & tempor. act. l. debitor, ff. negot. gest.* cum alijs
17 per eum adductis. Et † in tantum est vera opinio, de qua suprà, quòd in obligationibus quantitatis casus mortis, & quæuis alia difficultas non impedit moram, & pœnam committi, vt procedat etiam si præmoriatur creditor, & hæreditas iaceat. Quia nemo adiuit, & non sit cui facienda sit solutio per debitorem, nam committitur pœna ipso Iure, nisi debitor adierit Iudicem, & coram ipso, vel honestis personis fuerit protestatus se paratum soluere, & quod per ipsum non stat quominus soluat, offerẽdo debitum, vt tenet *Paul. de Castr. in d. l. ad diem, & ibi Alexan. in fin. & Ias.* qui defendit opinionem Castrens. ab impugnationibus, *Angeli in consil. 161. & idem Alex. in cons. 92. 1. vol.* dicens laudandam esse opin. Paul. de Castr. quam ante alios tenuit *Bar. Bal. Angel & idem Paul. de Castr. & alij Doctor. in l. si reus paratus in fi. per illum tex. ff. de procur.*

Ad illud, quòd dicebatur, quòd si tale impedimentum non adfuisset, potuisset debitor comparere de sero, & non remansisset contumax, & multa potuisset opponere, quæ nunc opponunt hæredes, ex quibus nullo pacto instrumentum potuisset liquidari, & mora fuisset purgata, respondebatur, quod hoc erat allegare inconueniens, & non soluere difficultates, & non per hoc poterat dici, quin mora fuerit commissa, & pęna incursa, quia pœna dum incurritur, pœna est, & mora licèt possit purgari, & resolui. Attamen dum non resoluitur, mora est, vt dicunt *Doctor. & not. in l. 2. ff. de in diem adiectione, & Soc. l. pecuniam, ff. si cert. pet. & in l. quibus diebus, §. quidam Titio, ff. de condit. & demonst. & alij quos ad id citat Cagnol. in d. l. quod te num. 26.* & ideo cum culpa debitoris processerit in non purgando moram, & contumaciam, non sequitur, quod propter impedimentum sit purgata, quia potuisset purgari. Secundò ad tollendum omne scrupulum, dicebatur etiam, quod si comparuisset debitor cum ijsdem scripturis, & exceptionibus, quas hodie hæredes præsentant, vtique remansisset contumax, & condemnatus, & aduertendum est, quòd hæredes, qui post liquidationem iam factam comparent non possunt audiri, nisi per viam restitutionis in integrum, vt suprà fundatum est, quam tenentur petere,
18 † nam non datur non petenti, *l. illud, §. si talis, ff. de minor. & est de mente Abb. in his proprijs terminis in d. c. 2. num. 11. extra de testibus, & Specul. in tit. de off. Iud. §. incidenter num. 4.* Vbi dicit, quod semper requiritur talis qualis petitio, etiam si incidẽter petatur, & *Butr. in cap. constitutus extra de relig. domib. & Franciscus de Caldas in tract. restit. in integrum in verbo læsis num. 52. & Oddus in eod. tract. p. 1. q. 35. artic. 1. num. 6.* & hic non est petita restitutio per hæredes, & quatenus esset petita non esset concedenda, nisi ex causa, vt su-
19 prà fundatum est, † nam maior contendens se læsum propter impedimentum infirmitatis in non comparendo, nisi probet propter impedimentum fuisse læsum, & impedimentum fuisse causã immediatam læsionis, non auditur probando tãtum impedimentum, nam si impedimento cessante adhuc contigisset damnum, seù læsio, cessat restitutio, casus est in *l. his, qui recip. ff. ex quib.*
20 *caus. maior.* † vbi absens ex causa Reipublicæ non restituitur si adhuc absentia cessante interuenisset læsio ad idem tex. *in l. pen. cum glos. ff. eod.* Sed nulla in hoc casu subest iusta causa. Quia etiam si Hieronymus comparuisset debitor principalis, & non fuisset mortuus, & allegasset ea, quæ nunc sui hæredes allegant, non potuisset impedire liquidationem, & remansisset condemnatus, ergo non sunt audiendi hæredes.

Et duæ sunt exceptiones, quæ nunc per hæredes opponuntur aduersus liquidationem prædictam, scilicet satisfactionis, & rei interitus. Quoad satisfactionem producunt quasdam scripturas priuatas, quæ non faciunt fidem, & si fuissent productæ tempore liquidationis, non releuassent, quia non est probatio in promptu, quam exigit *Ritus 166.* Sed esto probarent non cõcludunt de integra quantitate debita, sed solùm de ducatis centum, & creditum est ducatorum tercentum octuaginta, & liquidatio facta pro ducatis ducentum tantum in partem maioris summæ, & ideo esto esset vera illa satisfactio pro summa ducatorum centum, ipsis deductis à ducatis tercentum octuaginta, potuisset fieri liquidatio pro ducatis ducentum octuaginta, & non fuit nisi pro ducatis ducentum, ergò legitimè processit, & satisfactio prætensa non impediuisset liquidatioonem prædictam.

Ad secundam exceptionem, produxerunt dicti hæredes quandam scripturam protestationis, per quam dicitur fuisse collapsam cauponam, cuius causa debetur dictas quantitas, Item quandam cartulam, seù testimoniale trium personarum attestantium similiter collapsam esse cauponam, sed ista exceptio pariter minus legitima est, nam in instrumento affictus fuit renunciatum exceptioni patientiæ non præstitæ, & rei non traditæ. Et per instrumentum affictus apparet conductoribus prædictis fuisse consignatam cauponam non collapsam: Cur tanto tempore Hieronymus de Iudice tacuit, & non egit ad rescissionem affictus. Nam à die protestationis vsque ad diem liquidationis effluxit annus, & mensis, & nihilominus quod maximè retorquetur contra conductorem, soluit ducatos centum in partem affictus, prout per cautelas prædictas solutionis, & satisfactionis allegatæ fatetur, ergo vsus fuit caupona, ergo non collapsa; Item hæc exceptio requirebat, prout requirit altiorem indaginem, nam poterat esse collapsa culpa conductoris, vel alias, quæ omnia requirebant causæ cognitionẽ,
21 † & proinde non potuisset hæc exceptio impedire liquidationem instrumenti, vt in his terminis declarat Carauita, qui ad id alios citat super

dicto *Ritu 166. nu. 52. & seq.* dicens quod cum Ritus prædictus non admittat exceptiones, nisi quæ incontinenti probantur. Ideò si petatur restitutio in integrum aduersus liquidationem factam, quæ requirebat altiorem indaginem, non erit audiendus debitor, nisi in vinculis seruata forma Ritus prædicti.

22 † Ad tertium motiuum *d. l. fin. ff. quæ sent. sine appell. rescind.* dicebatur quod ille text. loquitur in casu diuerso à nostro vbi suprà Iudex condemnat ad dandum rem, seù speciem peremptam, quia impossibile est rem illam tradi, dicit text. impossibile præceptum Iudicis nullius est 23 momenti, & nihilominus vera est conclusio, † quod vbi species deducta in stipulationem perit post moram debitoris valebit sententia Iudicis ad illam condemnantis, quia odio morosi res fingitur extare, vt ibi glos. tenet communiter recepta, & *Paul. de Castr. ibi num. 4.* Quia hoc casu sententia Iudicis non censetur continere aliquam impossibilitatem, Verum, quia ex impossibilitate naturæ, impossibile est exequi super re perempta, & prædicta impossibilitas non respicit sententiam, sed præstationem, ne mora debitori proficua sit, inductum, & prouisum fuit, vt exe- 24 quutio fiat in extimatione, † quæ in rei locum succedit, & nihil repugnat, vt declarat *Cagnol. in d. l. quod te num. 5.*

Et vnus ex Dominis ponderabat *text. in d. l. fin. ibi* eum, qui in rebus humanis non fuit tempore sententiæ prædictæ nulliter condemnatum videri, ergo si tempore sententiæ erat in rebus humanis efficaciter est cōdemnatus, nam Iureconsf. considerat, quod tempore sententiæ sit debitor viuus, vt est iste casus.

In hac causa fuimus in paritate votorum, & non fuit decisa illa die, qua per Iudicem Felicem de Ianuario tunc Iudicem Magnæ Curiæ, nunc Regium Consiliarium benemeritum, fuit relata deinde Dominus Preses audita causa, non ab ipso Iudice, sed à nobis surdis (vt aiunt auribus, non aliter discussis coram ipso his omnibus in postremo momento horæ, quo Sacrum Consilium discedebat, dixit, quod ipse semper in dubio inclinaret in benigniorem partem pro nunc, & consequenter contra liquidationem factam.

Sed postmodum idem Præses, auditis melius meritis causæ mandauit Mag. Curiæ, quod iterum faceret verbū. & relationem in Sacro Cons. & remansit suspensa hæc decisio. Quia verbum, seu relatio non fuit facta, quia (vt audiui) partes se concordauerunt, sed si aliter casus acciderit, ex his poterit clarius iudicari, quæ nam sit verior opinio.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Liquidationis materia contingens est.*

2 *Liquidatio instrumenti facta contra eum, qui eodem die mortuus fuit, an sit nulla.*

3 *Sententia in mortuum est nulla cum ampl. num. 4.*

5 *Sententia lata etiam ad fauorem mortui est nulla cum ampl.*

6 *Sentētia lata contra febricitantem est nulla.*

7 *Sententia lata contra mortuos, & viuos, an teneat pro parte.*

8 *Hora ratio in morte habetur.*

9 *Mortuus prius præsumitur, qui natura imbecilior est, & ibi exemplum in patre, & filio matre, & infante simul pereuntibus & in marito, & coniuge cum declaratione num. 10.*

Tractatur in præsenti decis. de materia liquidationis instrumentorum, quæ adeo contingens est, quod nulla fere dies venit, quin nō cōtrouer- 1 tetur de ea. † & concluditur vt Auctor refert li- 2 quidationē instrumenti factā contra eū, qui eodem die mortem cum vita commutauit iudicari nullam, & id pariter ex voto tunc Domini Præ- 3 sidis eiusdem Sac. Cons. † quod corobatur ex terminis communibus de quibus etiam infra *in decisione 12.* quia in mortuum sententia lata est nulla *Cassador. decis. 2. de appellat. Cornazz. decis. lucens. 145. num. 2. Polidor. Ripa obseruat. 23. Emil. Verall. decis. 140. num. 1. lib. 3. Gaill. obseru. 109. num. 4. lib. 1. Bellamer. decis. 312. num. 1. D. Rouit. in pragma. 5. nu. 31.* 4 *de officio S. C. Ratta cons. 17. & alij,* † ita ea liquidatio, quæ vt talis neque eius hæredes afficit, *de Franch. decis. 199. Ricc. coll. 1362.* nisi ipsi hæredes citentur, & in summaria cognitione liquidetur an ipsi hæredes sint *de Franch. decis.* 5 *405. num. 8.* † & hoc etiam si ad fauorem mortui facta esset liquidatio vel lata esse sententia *Capic. decis. 1. Viu. decis. 52. ex ratione Rubr. decis. 91.* quia morte rei finitur iudicium, *& Castillo decis. sicil. 60. nu. 6.* & adhuc quod ignoretur mors sententia prædicta est nulla *Put. decis. 166. p. 2.* de quo *vide Grat. discept. forens. c. 127. num. 23. & c. 18. num. 19. & 20.* vbi de casibus etiam in quibus valet sententia contra 6 mortuum, & cap. 243. & 734. † & à fortiori facit quia etiam lata contra febricitantem non tenet tanto fortius, vt *Misinger. obseruat. 57. cent. 4. Ricc. coll. decis. 1529. p. 5. Maranta de ordin. iudic. par. 3. num. 107. Tepat. in comp.* 7 *tit. de sentent. diffinitiua lib. 1.* † sed an sententia si esset lata contra mortuos, & viuos teneat pro parte, *Ratta cit. cons. cui addat Ant. Monac. decis. Florent. 6. num. 11.* sed qualiter debeat probari mors præter Visconte conclus. ver- 8 bo mors. *Ricc. coll. 1139. & 401.* † & in tantum habetur ratio horæ mortis, quod discusserunt Doctor. eum dici prius mortuum, qui naturæ imbecillior est, *l. qui cum duos §. cum bello. ff.* 9 *de rebus dubijs*, & sic in patre, & filio semel pereuntibus, *vt Gaspar Thes. q. forens. 77. lib. 3.* vbi quid in matre, & infante naufragio pereuntibus quod matri præsumitur infans premortuus, quia est imbecillior *l. inter socerum in prin. ff. de*

pactis dotalib. & sic dicitur in marito, & coniuge simul decedentibus ad effectum lucri dotalis, nam vxor censetur præmortua *l. si potior*, *§. si eodem momento ff. de religiof. & sumpt. funerum*, & ita recenset fuisse per Senatum ipso referente de mense Iulij iudicatum sm eundem hoc non
10 procedat † vbi fauor est propensus ex parte vnius puta lex fauet iuri patronatus, ideo si moriantur simul libertus, & eius filius libertus non præsumitur præmortuus filio ne patronus excludatur à successione, *vide Ricc. coll. decisione 2402. 6. parte.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An nobilitas filij porrigatur ad patrem.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas per filium acquisita, an porrigatur ad patrem.*
2 *Doctoratus dignitas est.*
3 *Dignitas, & nobilitas quam filius consequitur, patrem nobiliorem ostendit; & num. 5.*
4 *Decurionatus dignitas patri superueniens prodest filio ante decurionatum nato.*
6 *Priuilegium filij ascendit ad parentes, & num. 7. iura in contrarium adducuntur, num. 8. & 9. distinctionem quæstionis, vide num. 10. 11. & 12.*
13 *Filius ortus ante paternam dignitatem, licet ipsa non fruatur, tamen dicitur nobilis.*
14 *Pater cohonestatur ex nobilitate filij.*
15 *Pœnæ viles non sunt infligendæ honestis personis, etiamsi non sint nobiles.*
16 *Qualitas fauorabilior in dubio præsertim in pœnalibus est attendenda.*

DECISIO X.

Andræas de Conterijs (qui artem sutoriam execuerat) pro causa homicidij in personam Iosephi de Palma fuit condemnatus per Magnam Curiam Vicariæ ad remigandū per quinquennium, & decretum Magnæ Curiæ fuit confirmatum per Sacrum Consilium. Cumque fiscus instaret pro exequutione sententię Sacri Consilij, comparuit in eadem Magna Curia Iulius Cæsar de Conterijs eius filius Il. Doctor, dicens pœnam prædictam triremium non posse, nec debere exequi in personam eius patris, stante nobilitate, & dignitate per ipsum acquisita per insignia doctoratus, quæ etiam patri proficere debebat, Et proinde quia eius intererat petebat audiri super permutatione qualitatis pœnæ: Et cùm Magna Curia decreuisset esse exequendam sententiam contra prædictum Andræam non obstantibus prætensis per filium, fuit causa per
1 viam grauaminis relata in Sacro Consilio, † in quo fuit dubitatum si nobilitas per filium acquisita porrigatur ad Patrem.

Et pro Iulio Cæsare dicebatur non posse infi-
2 ciari Doctoratum esse dignitatem, vt latè per *Bar. in Rubr. C. de dignit. lib. 12* & ex eo nasci nobilitatem, *l. prouidendum, C. de postuland.* ibi nobilissimos facit cū alijs ad id vulgatissimis.

Et licèt ista dignitas, & nobilitas superueniat in filium, tamen iuuare debet patrem per text. *notab. in auth. const. quæ de dignit. §. generaliter*, vbi filius, qui dignitatem, & nobilitatem cō-
3 sequitur patrem † nobiliorem ostendit, ergò ex nobilitate filij, nobilitatur pater, & hoc dicit, & notat *glos. in ver. nobiliores, vt eadem glos.* aduertit in verbo occasionem non modica ignominia est filij habere patrem seruum per *tex. in l. 1. ff. de liber. causa*, quare filio conceditur facultas liberandi patrem etiam inuitum, nè ignominia afficiatur per tex. ibi, & *l. 2. & 3. ff. eod.* & nobilitas, & gloria filij est laus patris, vt per glosam prædictam, quam glosam ad id valdè commendat, *Alber. in l. Imperatores, ff. de decur.*

Secundò ad idem dicebatur esse *tex. in l. 2. §. in filijs, ff. de decur.* vbi dignitas decurionatus
4 † patri superueniens prodest filio ante decurionatum nato, nè fustibus castigetur, vel in metallum damnetur, quia his casibus non nocet plebeium patrem esse natum, si postea honor decurionatus patri accesserit, nè patris nota filius macularetur, ergò idem è contrario videbatur esse respondendum quando dignitas superuenit filio, vt prosit patri ex eadem ratione, quæ in vtroque casu militat, cùm diuersitatis ratio reddi non possit, quia pater, & filius sunt correlatiua, & dispositum in vno censetur dispositum in alio, vt latè per *Euerard. in sua Topica in loco à correlatiuis.*

Tertiò facit *tex. in l. moris. §. sed enim vers. parentes, ff. de pœn.* vbi videtur casus expressus,
5 qualitas nobilitatis † superueniens filio proficit patri, quia dum tex. explicat differentiam pęnarum, quibus Senatores affici possunt, & dixit nō possit affici pęna metalli, furcæ, vel ignis subdit, parentes quoque, & liberi decurionum in eadem causa sunt, ergo nobilitas accidentalis filij extenditur ad parentes.

Quartò, adducebatur tex. in *l. in Sacris la 3. 6 C. de prox. sacr. scin. lib. 11.* vbi † dignitas filij ad parentes extenditur, nam dicit tex. quod in sacris scrinijs militantes, & eorum parentes, vxores, & liberi gaudent fori præscriptione, vt ibi, & glos. ibi in verbo parentes not. quod transit ad superiores priuilegium, & ad idem faciunt omnia alia iura, quæ congerit, Tiraqu. qui ex professò tetigit hunc articulum in indiuiduo in

tractat. de nobil. capit. 16. in princip.

Et hanc opinionem, quòd priuilegium, &
7 † nobilitas ascendat ad superiores ex persona descendentium tenet *Luc. de Penna in l. mulieres C. de dignit. lib. 12. num. 5.* vbi dicit nobilitatem progredi etiam ad ascendentes, vnde pater nobilitatur ex dignitate filij per *tex. in §. generaliter auth. Constit. quæ de dignitatibus, & refert M. Tull lib. 3. off. de Marco Catone* dicētē, vt etenim cęteri ex patribus sic hic, qui illud lumen progenuit ex filio est nominandus, & sic patet glorificari quodammodo immo verè patrem ex dignitate, & gloria filij, & faciunt dicta per *Paul. de Castr. in l. 3. ff. de lib. & posth. nu. 2.* quod aliquando redditur persona certa per expressionem nominis filij quando fuit nobilior quam pater, vt si diceretur talis pater *Domini Io. Andr. vel D. Bar. per tex. in l. 1. §. casum ff. de postul.* & subdit se audiuisse *Bald.* allegantem ad illum tex. & hoc dictum sequitur *Aret. in d. l. in princ.* Ex aduerso verò fortiter pugnat, & vrget tex. *in l. 1. ff. de senat.* vbi nobilitas filiorum non transit ad parentes, per tex. indubitanter *Tiraqu. vbi supra* tenet hanc opinion. & *Bart. post glos. ibi not.* ex illo text. nobilitatem inferiorum non transire ad superiorem, & idem *glos. in auth. de Consul. & Pe. de Anch. in cap. 1. not. 2. in fin. extra de cognat. spir. Io. de Plat. in l. in sacris la 3. nu. 1. C. de prox. sacr. scrin.* vbi dicit, quòd regula est quòd priuilegium dignitatis descendit ad inferiores, non autem ascendit ad superiores, & quòd omnia iura per ipsum adducta, quæ videntur fundare contrarium, loquuntur in casibus specialibus secundum *Bar. in d. l. 1.* & eodem modo respondet Tiraq. vbi supra eandemque opinionem sequitur *Plat. in l. fin. C. de incolis lib. 10. sed glos. in d. l. 1.* tenet contrarium, & facit regulam generalem, quòd dignitas inferiorum transit ad superiores, sed fallit in certis casibus ibi expressis, inter quos non est iste, ergò remanet in dispositione regulę, & *in auth. de consulibus in ver. voluerit in illo tex.* mater gaudet dignitate filij, dicit ibi Accur. esse ibi casum specialem, sed refugium miserorum est, qui ibi non exprimitur, vt sit speciale, sed quod matres Consulum Consulibus volentibus gaudeant, ergo tex. considerauit affectionem, & voluntatem filij, ex cuius dignitate mater honorari debet ipso volente, quia interest etiam filij matrem honorari, & non est vulgare ibi sed tantum si filius velit, & sic interesse affectionis filij videtur considerari, & hic videtur casus noster, & possunt iura prædicta concordari cum *l. 1. ff. de Senat.* vt, s. ille text. non habet locum filio volente, vt hic, & hæc tamquam lex nouissima Iustiniani declaret, vel limitet, & illa procedat filio nolente, vel tacente, secus filio volente, vt hic.

Secundò, vrget tex. *in l. si Senator, C. de dignit lib. 12.*
9 † Vbi filius conceptus, & natus ante adeptam senatoriam dignitatem, non dicitur filius Senatoris, nec patria dignitate fruitur, & consequenter ex eodem text. resultat manifesta conclusio, quòd nobilitas accidentalis, & superueniens non prodest filijs, si non prodest filijs antea natis, cùm regula sit descendere, & non ascēdere nobilitatis priuilegium. Ergò à fortiori nobilitas accidentalis, & superueniens filijs non debet prodesse patri.

Hæc reddebant dubiam quęstionem istam, sed dicebatur, quòd aut agimus, & tractamus quo
10 ad † honores, & prærogatiuas, & immunitates nascentes ex dignitate, & nobilitate accidentali filio superuenienti, & non porrigatur, & extendatur ad patrem, & hoc casu vera sit regula negatiua, aut verò agimus quo ad odiosa euitanda, vt tormenta, & viles pęnas, & tunc nobilitas vni superueniens, siuè patri, siuè filio prosit alteri, quia hoc est expressum de iure, vel quòd sit casus specialis in pœnis vitandis, vel quòd his casibus non habeat locum regula dico hoc esse de iure expressum. Nam habemus duo iura, quæ ita disponunt superius allegata, s. tex. *in l. 2. §. in filijs, ff. de decur.* Qui loquitur de dignitate patri superueniente, vt prosit filio, quo ad euitandas pœnas ciuiles, & tex. in *l. moris, §. parentes, ff. de pœnis* loquitur de dignitate superueniente filio, vt prosit patri quoad prædictas pœnas vitandas, & sic habemus duos tex. expressos, qui firmant regulam in vtroque quo ad pœnas viles infligen-
11 das, † vt supra pater iuuetur priuilegio, & nobilitate filij, & filius priuilegio, & nobilitate patris, & hanc distinctionem in pœnalibus, & fauorabilibus sentit *Pirr. in l. si Senat. seu Senator, C. de dignit. lib. 12.* hanc eandem opinionem tenet *Bonus de Curtili in suo tract. nobilit. in 4. par. nu. 10.* Vbi post multa concludit, quòd licet nobilitas accidentalis, & superueniens non profit filio loquens de filio nato ante adeptam dignitatem per patrem non profit inquam filijs, quoad omnia. Tamen proderit quoad pœnarum diminutionem, & qualitatem, & considerat, quòd licet filius natus ante adeptam dignitatem per patrem, non possit frui patris dignitate, nihi-
12 lominus † clarissimus est allegat *Gul. de Cun.* dicentem, durum videri, quòd pater esset in magna dignitate filius remaneret plebeius, & aduertendum est, quòd loquitur *Gul. & Bonus* ad id cum allegat casu, quo nobilitas patri superuenit post natum filium, quo casu de iure non prodest filio, vt idem de filio in Patre, Concludunt Doctor. & ideo concludit Bonus de Curtili accidentalem, & superuenientem nobilitatem quæ aliàs de iure filio prodesse non potest, prodesse tamen quoad pœnas viles vitandas, quia vt dicit ipse, non est absonum in pœnis filios frui nobilitate patris, quia sunt casus expressi à lege per tex. *in d. l. §. in filijs*, Quem tex. ab ipso didici, & allegat etiam *Io. Rainal. qui in tract. nobilit.* tenet, quòd filius antea natus licet non
13 fruatur paterna dignitate, † tamen nobilis est, licet non sit in tanto gradu, & ordine quanto pater, & licet Tiraq. vbi supra teneat omninò nobilitatem filij non transire ad patrem, tamen
14 † ipse non potest negare quin pater cohonestetur nobilitate filij secundum doctrinam *Rainal. in d. tract. nobil. in 13. q. 5. q. princip.* si cohonestetur, & pater redditur honestior ex nobilitate filij, & sic debetur ei aliqua reuerentia. Ergo quando nō essent iura expressa, quoad pęnas

viles

viles vitandas, vt supra esset practicanda doctrina *Bar. in l. serui, cass. ff. de pœn.* dicentis pœnas
25 viles † non esse infligendas personis honestis, etiam quòd non sint verè nobiles, vt ibi per eum, & in dubio vbi agitur de pœnis infligendis, an nobilitas accidentalis, & superueniens vni prosit alteri, vel noceat, Bald. tenet semper in benigniorem partem esse respondendum, in *l. cum quædam puella, ff. de iurisdict. omn. Iudic.* vbi loquitur de nobilitate naturali, & accidentali, quæ num attendenda sit in pœnis infligendis, & concludit, quòd vbi dubitatur est attendenda
26 qualitas magis fauorabilis, ita vt si mulier † nupserit viro plebeio, quo casu perdit nobilitatem ex accidenti, nihilominus in dubio in pœnalibus qualitas sibi magis fauorabilis sit attendenda, & *Bald. sequitur Tiraq. in eod. tract. nobilit. cap. 18. num. 42.* Ergo si in casu quo quis amittit ex accidenti nobilitatem originariam, & naturalem, nihilominus respectu pœnarum, non dicitur omninò amisisse, tantum enim fauent leges, legumque latores naturæ humanæ, nè vilibus affligatur pœnis, non est absonum, vt saltim quo ad hoc nobilitas filijs superueniens prosit Patribus, quorum dedecus ad iniuriam filiorum progreditur.

Hæc causa non fuit decisa, quia cùm fiscus ad motum labiorum, & ex his, quæ fuerunt inter nos motiuata percepisset difficultates contra ipsum, impadiuit decisionem causæ illo die, quo Sacrum Consilium erat accinctum, & parauerat se cum Domino Præside de Franchis ad votandum, etiam quia ex discussione inter nos facta fiscus intellexit inclinationem Sacri Consil. Inter has moras, mors inquisiti præuenit, & interrupit decisionem, & sic iste punctus non fuit aliter decisus, sed cũ acciderit, ex his facilè decidi poterit.

A D D I T I O.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas filij, an extendatur ad patrem plebeium.*
2 *Nobilitas patris ad filium transit & nu. 3.*
4 *Doctorum priuilegia filijs conferuntur cum declaratione, & ampl.*
5 *Bastardi non dicuntur de domo patris.*
6 *Pater disponens aliquid ad beneficium filiorum non videtur vocasse bastardos cum ratione.*
7 *Nobilitas filij bastardi an transeat ad patrem.*
8 *Bastardi nonnulli virtutis insignies, & mirifica fortuna floruerunt.*
9 *Bastardi non dicuntur de domo patris cum pluribus ampliat. & ibi quid in legitimatis.*
10 *Legitimatus dicitur similis Curato à vulnere in quo remanet cicatrix.*
11 *Legitimati non sunt æquales filijs legitimis,*
12 *Filij legitimati debent reuerentiam filijs legitimis.*
13 *Filij legitimati non debent sedere in mensa cum legitimis) cum pluribus alijs.*
14 *Pater gaudens nobilitate filij: ex eius persona an morte ipsius sequuta eam perdat.*
15 *Vxor doctoris post mortem viri retinet priuilegia ipsius viri cum ampliat.*
16 *Nobilitas fratris an transeat in fratrem.*
17 *Nobilitatis priuilegia quæ sint.*
18 *Nobilis laborans in proprijs agris, an ammictat nobilitatem cum ampl. & declarat. num. 20. & 21.*
19 *Agricultura laudes.*
22 *Ingressus in religionem an ammictat nobilitatem.*
23 *Filij medicorum an gaudeant nobilitate.*
24 *Doctoratus est dignitas.*
25 *Doctorum priuilegia enunciantur cum pluribus ad materiam.*
26 *Filij iuuant patri ad multa.*

PRO opinione affirmatiua iusta distinct. *Auth. doctiss. facis decis. Gamme 112.*
1 *incip. in his,* † quod nibilitas filij patris plebei porrigatur ad ipsum patrem, & *Paschal. de patr. potest. p. 4. c. 2. num. 29.* ibi ex nobilitate filiorum aliquantulũ parentes cohonestari, & per hunc locum *Thor. in comp. decis. 2. parte verbo nobilitas filij*, vt pariter,
2 *Mari. ad grammat. decis. 32. num. 7.* † prout nobilitas à patre acquisita ad ipsum filium transit *Andr. in consi. prosequentes, & Afflict. in 7. qu. num. 16.* sed non ad pro nepotes. *l. diuo, C. de*
3 *quæstionib.* vbi in prato meo dixi † tamen non procedere de consuetudine cum secundum eam transeat ad omnes descendentes donec perueniãt ad egestatem vel exerceant artes viles, *Aluarot. in c. 1. §. cæteri vero num. 9. quis dicitur dux vel March. & id. Paschal. loco cit. num. 1. & sequen.* vbi de doctorum priuilegijs, quod etiam
4 filijs competant † iuxta decis. *Guid. 389.* sed non filijs illegitimis, *Bar. in l. 1. C. de dignit. nu. 50. Bald. in l. cum legitimè de statut. homin.* etiam si orti fuerint ex matre nobili, *Ruin. cons. 77. nu. 7. volum. 3. Belluga in specul. princip. in 7. rubric. de habil. curiæ nu. 10. & seq. & ibi Ber-*
5 *rell. in additi. litt. R.* † nam bastradi non dicuntur de domo patris, *Andr. in cap. 1. si de feud. def. fuer. contr. Io. de Rosas epitom. success. c. 15.* per totum inde ad hunc propositum si pater aliquid inter filios disposuit numquid de ta-
6 libus filijs disposuisse præsumitur † cum sit infamata proles, quæ ipsum dedecore afficit, *Alex. cons. 25. num. 4. & consil. 69. num. 5. volum.*
7 *1.* † id circo relinquatur quærere quid si filius Bastardus quæsiens nobilitatem transmictat ad
8 patrem † vt vidimus nonnollos bastardos, qui virtutibus insignies, & fortunæ auspicio mirificè floruerunt, *vt Tiraq. cumulat in tract. de nobilit. c. 15. num. 30. & Io. de Rosas tract. de success. c. 15. nu. 18. & seq. quem habeo in p. p. 8. tom.*

9 8. *tom. tract. fol.* 406. † cum bastardi non dicuntur de domo patris, seu agnatione, & neque possunt insignia deferre, *Molin. de hisp. primoge. lib.* 1. *nu.* 47. *c.* 4. *Menoch. conf.* 117. *num.* 51. *vol.* 2. *Cotta in memorabilibus verbo bastardi non sunt filij adhuc si fuerint legitimati, Bald. in c. per tuas vers. quaero in honorib. de maior. & obedient. Alex. in l. ex facto circa finem, ff. ad trebell. ex ratione, per Bald. conf.* 19. *volum.* 104. *& Hyppol. singul.* 273. † dicentes talem legitimatum esse similem curato à vulnere in quo
11 remanet cicatrix, † & ad hoc nota tales legitimatos non esse æquales alijs filijs legitimis, sed deberi eis reuerentiam, nec debere simul sedere in mensa, *Gulielm. de benedictis in c. Rainutius de testamen. in vers. Rainutius num.* 30. † de qua quæstione pro veritate potest videri *consil. de Ponte* 20. *num.* 10 *cum seq lib.* 2.) & quid seruetur de consuetudine si bastardi fuerint filij nobilium, *Io. Rayn. in tract. de nobil. in* 2 *q.* 5. *q. principali num.* 22. *Neuizzan. conf.* 8. *nu.* 19. *Guid. decis.* 580. *& Boer. decis.* 127. *in fine.*) sed
14 an per mortem ipsius filij: perdat pater nobilitatem ipsam, & in ipso filio habes quod nõ perdat si mortuus fuerit pater iuxta *Guid. Pap. q.* 389. & in vxore adest *text. in l. medicos, C. de*
15 *professorib. & medicis,* † quod ea post viri obitum retineat omnia priuilegia, quæ habebat eo viuente, donec retinet lectum vidualem, *l. filij, ff. vidua, ff. ad municipalem, l. fin. C. de incolis lib.* 10 *l. fæminæ, ff. de Senat. l. cum te, C. de nuptijs,* ita quod communiter DD. affirmant gaudere etiam priuilegio fori, quo vir eius fruebat, *de Franch.* 363. *nu.* 2. *Milanens. decis.* 9. *nu.* 7. *Surdus decis.* 330. *num.* 27 & specificè post ipsius Doctoris obitum *Menoch. de arbitr. cas.* 359. *num.* 5. *Guglielm. de benedictis in cap. rainutius de testamentis in verb.* qui cum alia vxore matrimonio contrahens num. 140. & de notabilibus, *Anna conf.* 108. *num.* 9. 2. *lib.*) inde necessariò etiã mortuo filio nobilitas acquisita remanet patri cum fuit nobilitas concessa ratione alicuius dignitatis, quia illa non extinguitur per mortem, vide si facit *Iacob. Æmili. consil.* 74. *per totum, & Milanens. decis.* 9. *num.* 16.) & an fratris nobilitas transeat in fratrem, *Afflict. in const. Regn. intentionis nostræ num.* 30 *vers. sed quæro, & Bombin. conf.* 71. *num. primo,*
17 1. *& Anna singul.* 468. *vbi affirmant*) † sed quæ sint nobilium prilegia, *Luc. de pœna in l. mulieres, C. de dignit. lib.* 12. *Afflict. constit. minor. num.* 15. *&* 19. *Io: Lopes in tract. de donat. inter virum, & vxorem, §.* 9. *per totum Bonus de Curtile tract. de nobilit.* 5. *par. per totum Mari ad gramm. decis.* 14. *num.* 4. *& decis.* 32. *nu.* 1. per discursum,) & quod præferantur si concurrant data paritate, per *Carauit. rit.* 101. *num.* 7. & quod mitius puniantur nobiles, quam plebei, *Cauens. rit.* 276. *num.* 18. *Ricc. decis.* 232. *nu.* 4. *p.* 2. *& in decis.* 19. *num.* 3. *& Thesaur. qu. forens.* 13. *num.* 5 *lib.* 3. prout mitius carcerantur, *addit. ad Franch. decis.* 240. *nu.* 12. *vt ad quæst. statuti, in decis.* 78. *num.* 18. *& Borrell. in summ. decis.* 3. *p tit.* 13. *num.* 31. & de is nobilibus facit, quod potius quam ignobiles sint admictendi ad officia magistratus honores, & dignitates sæculares, *Ricc. in resol.* 446. *num.* 9. de qua nobilitate ne prolixus appareat si vis videre quid sit *Giurb. in conf. Messan. glos.* 7. *c.* 1. *num.* 44. *& num.* 46. *fol.* 140. *& numer.* 54.
18 *fol.* 141. *& Ammendola decis.* 62. *num.* 8. † & quod nobilis laborans in proprijs agris non ammictat nobilitatem, *Guido decisione* 41. & quod nobilis habitans in ruribus nobilitatem non ammictat, & clarificè in laborante in proprijs agris, *Borrell.* 3. *p. summ. decis. p.* 3. *num.* 101. 102. *tit.* 15. & quod non tenetur soluere rusticorum collectas nobilis exercens se in proprijs prædijs ruralibus, *Guid. Papa decis.* 41. *&* 392. *Ricc. coll. decis.* 37. *in princ. Sola in consuet. sabau. p. p. sub tit. de nominat. glos.* 7. *num.* 9. *Anna*
19 *conf.* 34. *num.* 9. cuius agriculturæ laudes † refert *Luc. de penna in rubr. de agricol. & censit. lib.* 10. sed ipsorum conclusio non est intelligenda de eo, qui nimis sordide in huiusmodi operibus se exercet, ita vt abiecto, quodam animo adeo se rusticis laboribus se immisceat, vt ab honestis, & Vrbanis negotijs, pœnitus se abstrahat *Paetus Scala tractat. de consil. sapientis cap.* 7. & qui domi propria negotia gerit nobilitatem
21 non ammictit, *Anna nu.* 10. *&* 9. *d. conf. citat* ad quod propositũ, quæ dicantur vilia exercitia ex quibus nobilitas ammictatur, *Cephal. consil.* 237. *per tot. volum.* 2. *Tiraqu. de nobil. cap.* 33. *& Alciat. de præsumpt. regul. pr. præsumpt.* 48. *num* 12. ad finem tamen videndi an aliqua ars sit vilis debet attẽdi cõmunis reputatio illi⁹ loci, *Ceph. conf.* 69 *nu.* 29. *vol.* 4. *& idẽ affirmat circa mercaturã Beneuent. Stracc. tract. de mercatura* 2. *p nu.* 18 *& Io: Arz. Abotalor in tract. de nobil.*
22 *Hisp. in* 5. *p princip. c.* 2. *nu.* 1. *& seq.* † sed cum quis ingradiatur in religionẽ an ammictat nobilitatẽ, *Anna cõf.* 110. *n.* 24. *& seq. vol.* 2. *Gasp. Baet. in tract. de inopia debit. & creditor. addit. c.* 16. *num.* 34. *Rom. singul.* 37.) Hinc distinctio nobilitatis non cõsideratur in monialibus, *Ludouis. in suis decis. in Indice verbo monialis,* sed id quod diximus in Doctoribus, vt nobilitate gaudeant cum eorum filijs, *vt Guid. decis.* 388. *&* 389. *Ricc. coll. decis.* 37. *in medio qui latius resol.* 467. de prærogatiuis nobilitate, & immunitate Doctorum, an idem sit in filijs medicorum, *Anna in constitut. regni terminum vitæ num.* 15. & in licentiatis legisque professoribus, vide *de Franch. decis.* 211. *Ricc. coll. decis.* 37. *in fine,* cum sit doctoratus dignitas, & legum Doctor Dominus appellatur, *Bart. in l.* 1. *per tex. in verbo theofilum virum clarissimum, C. de nouo, cod. faciendo, Alexan. in l. centurio num.* 13. *vers. & quod doctor, ff. de vulg. & pupill. de Franch. decis.* 164. *num.* 3. *Auth. habita prope finem cum ibi notatis, per glos. in verbo coram domino, C. ne filius pro patre, Luc. de penna in l. mulieres vers. primo, C. de dignitat. lib.* 12. *& Ripa in d. l. centurio num.* 15. inde doctor dicitur nobilis, imò dicitur magis nobilis quam
24 ille, qui est generatione nobilis, † quia Doctoratus est dignitas, *Caball. milleloq.* 540. *quæst.* 2. *Put. decis.* 126. *lib.* 1. *Roij: decis. lit. num.* 240. *in decis. diuers. Cassan. in consf. Burgh. tit. des droicts*

dreictis Rub. 4. §. 19. glos. 7. qui Put. in ipsa decis. dicit praefeiri Doctores, alio nobili simplic. hinc dixit Salicet. si magnia commitissa nuberet doctori non diceretur nubere indignio in l. prouidendum, C. de postulando, & *Io. Campeg. tract. de dote, q. 13. p. parte*, cum ex doctoratu nobilitas acquiratur, *l. 2. §. fin. ff. de excus. tutorū glos. in l. prouidendum, C. de postulando, Bart. in l. iudices, C. de dignit. lib. 12. & in l. 2. §. amplius, ff. de excus. tutor.* & tanta fuit considerata dignitas doctoris, † quod propria authoritate eis licet ingredi principis consistorium, & Cameras quorumcunque officialium quantumuis maiorum vsque ad eorum secreta, qui tenentur eos honorare, & inuitare ad sedendum alias puniuntur in tribus libris aurei, l. fin. C. de off. diuersor. iudicum, vt cumulaui in meo prato, & concordat, *Petr. de Lenouder in tract. de priuilegijs doctor. in 2. p. num. 24. & Luc. de penna in l. sacris 3. C. de proxim. sacr. scrin. lib. 10.* & multas habent alias DD. praerogatiuas, *vt Farinac. de carcerat. q. 27. nu. 77. Laderin. cons. 30.* vt quod possint arma portare impune *Duena regul. 55. 7. limit.* nec teneantur hospitare milites, Natt. cons. primo per totum, & quod torqueri nequeunt, *Hyppolit. pract. crim. §. expedita num. 29. & seq.* nec valeat consuetudo in contrarium, *Gramm. voto 1. num. 12. & vide pro veritate Farinac. q. 91. num. 47. & Eugen. cons. 63. nu. 89.* intelligendo tamen de doctoribus peritis nō de illis solo nomine, qui vt inquit, *Rol. à Valle consil. 66. num. 38. & 40. volum. primo*, dicuntur dolores legum, *Muscatell. in praxi p. 3. glos. detinebuntur num 12. & vide de alijs per Gratian. c. 186. Barbos. in l. 1. ff. solut. matrim. 7. p. num. 13. cum sequ. Rebuff. tract. de priuilegij scholar. Petr. Lenouder. de priuileg. doctor. & Signorell. de homodeo in tractat. praeceden. doctoris*, & quando Doctor, praeferantur militibus, *D. Rou. in consil. 84. num. 4.* † & ad hanc materiā notes filios iuuare non solum patribus in nobilitate sed in alijs, nam si pater sit decurio praefertur alijs decurionibus filios non habentibus, *l. in alto, C. de decurionibus libro 10. Hyppolit. singul. 602.* & si alicui veniret abscindenda manus mitigari debet talis poena pro filiorum educatione, prout excusat liberorum numerus patrem à muneribus *Ferdin. Paez, in tract. de excus. parent. à public. in princip. num. 7.* quod quomodo intelligatur, latè *de Franch. decis. 65. num. 4. & Paschal. de patria potest. p. 4. cap. 4. per totum vbi de abundanti tractatur, & Trentacinque var. resol. p. sub tit. de iure immunit.*

25 (margin, at "rata dignitas doctoris"); 26 (margin, at "num. 4.")

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An remissio possit fieri conditionatè.

SVMMARIVM.

1 *Conditio remittendi dicitur indiuidua etiam in separabilibus.*

2 *Voluntas disponentis limitata debet ad vnguem obseruari, alias vtile per inutile vitiatur.*

3 *Accusare perpetuo probibetur qui semel destitit ab accusatione.*

4 *Pacta, & conditiones in remissione apposita an reijciantur, Decisio num. 12. & quomodo procedat num. 13.*

5 *Iudex si absoluat reum cum conditione ne in futurum ea attentet, si deinde contrauenìat non incidit in priuras poenas. Ratio num. 6. vbi vide quid si hoc pactum adijciatur à Principe, & quid in priuato nu. 7.*

8 *Promissio per stipulationem eius quod est possibile deberi per legem valet.*

9 *Fideiussio praestita pro obseruantia pactorum in remissione contentorum minime valet.*

10 *Reus compelli potest ad obseruantiam pacti in remissione appositi, si remissio ipsa facta sit ex causa, quae postea sequuta non est vide aliam limitationem nu. 11.*

14 *Acceptilatio conditionalis, si ex ipsa conditione reddatur inutilis, reijcitur conditio.*

15 *Conditio apposita in acceptilatione in quid resoluatur, & quae conditio in ea remaneat, num intrinseca, vel extrinseca, & numer. 17. vbi multa non inutilia.*

16 *Absolutio ab excommunicatione tali pacto, vt si residuum non soluat ad tale tempus, reincidat in excommunicationem an sub-sistineatur.*

18 *Modus non suspendit actum, sed trahit secum exequutionem, & num. 19.*

20 *Qualitas adiecta dispositioni principali perfecta appellatur modus, etiam si corripiat per verba conditionem denotantia.*

21 *Donatio facta hoc modo, quòd donatarius teneatur aliquid facere, non est conditionalis, sed modalis.*

22 *Modus in dubio praesumitur, non conditio.*

23 *Conditio apposita in exequutione actus non inducit formam in eodem actu.*

DE.

DECISIO XI.

PAT R. occisi filij necem, & iniuriam remisit occisori in magna Curia Vicariæ pœnes acta causę, & corā magistro actorum, vt dictat Pragmatica, perfectoque actu remissionis, eodem instanti interrogatus, cur faciebat dictam remissionem, respondit hæc, quę sequuntur. Per amor de Dio con l'infrascritti patti da osseruarsi inuiolabilmente, che per anni cinque numerandi dal dì, che darà la sottoscritta plegiaria, non possa, nę debbia accostare in Napoli per quindeci miglia circumcirca, & essendo preso in tal caso debbia pagare ducati mille di pena all'Ecclesia del Spirito Santo, per li quali debbia dare idonea plegiaria in Vicaria da osseruarsi detto patto, & conditione per spatio di detti anni cinque, & contrauenendo, detta remissione sia nulla, & per non fat a, restando ferme tutte le raggioni del remittente contra detto inquisito, come non fusse fatta, &c. Et post alia subdit, & con vn altra conditione, che frà termine d'vn mese habbia d'accettare detta remissione, & dar plegiaria delli detti ducati mille, con le dette conditioni, altrimente fenito detto mese, similmente s'intenda detta remissione per non fatta.

Infrà mensem, quo inquisitus tenebatur præstare cautionem virtute dictæ remissionis, pro eius parte fuit instatum in magna Curia Vicariæ debere gaudere indultu generali à Potentissimo, & Clementissimo Philippo III. Rege nostro omnibus delinquentibus concesso ob eius felicissimas nuptias cum Serenissima Regina nostra, quos Deus longæuos faciat in terra fœcundos, ac pulchra prole parentes, & inimicorum victores, ac triumphatores.

Declarauit magna Curia debere gaudere indultu seruata forma remissionis, ab hoc decreto pro parte inquisiti fuit appellatum prætendentis debere reformari decretum, quod .s. simpliciter gauderet indultu, non seruata forma conditionū in remissione prædicta adiectarum, quas reijciendas esse prætendebat, & fuit mandatum M. C. quod faceret verbum in Sacro Cons. Pendente verbo faciendo in S. Cons. inquisitus fuit captus intus Ciuitatem. Dicebat Fiscus, & instabat pars contra dictum inquisitum esse procedendum pro homicidio prædicto, ac si remissio facta non esset, cùm eius conditionibus partiū non paruerit, & proinde ex lege expressa remittentis habe-
1 tur pro non facta, † quia ista conditio est indiuidua, & facit actum esse indiuiduum, etiam in separabilibus, quia inducit formam, quæ indiuidua est, vt perbelle præ ceteris explicant moderni Vltramontani forma enim dat esse rei, & eam in esse conseruat, & sine illa perit vulg. *l. Iulianus. §. si quis rem ff. de exhib. Bal. cons. 283. vol. 4.* *bene tangit Camerar. in repet. c. imperialem pag. 52. 3. col.* & etiam in ipsis separabilibus, &
2 diuiduis, † vbi voluntas disponentis est limitata si adunguem non obseruetur, & specificè vtile per inutile vitiatur, quia aliàs noluit, qui potuit disponere, & illo modo disposuit. Quanto magis hæc procedunt vnicus est actus specificus, & limitatus, qui non recipit diuinitatem, & separationem, vt est actus remissionis, qui vnum tātùm continet se ipsam remissionem illo modo factam, & ideo inquisitus tenebatur remissionem prædictam acceptare, vel respuere, sed postquam acceptauit, intelligitur acceptasse cum omnibus suis qualitatibus, & conditionibus, præsertim quando conditiones non sunt impossibiles à natura, sed sunt conditiones honestæ, ac ordinariæ, quibus non poterat dedignari inquisitus, de quibus abundè per *Couar.* qui hanc materiam doctè expendit *in tit. de sponsalib. in 2. par. c. 3. §. 2. num. 9.* & ait prætor pacta seruabo.

3 † Ex aduerso pro parte inquisiti dicebatur, quòd cùm pater occisi semel destiterit ab accusatione, non potest ad eam amplius redire, & remanet perpetuò exclusus per tex. *in l. qui destitit. ff. ad turpill. l. si maritus. §. si negauerit. ff. ad l. Corn. de adult. l. abolitionem. C. eo. tit. l. accusationem vbi Bal. C. qui accus. non poss. facit tex. in l. posteaquam C. de pact. l. 1. C. de abolit.*
4 & dicebatur esse casum expressum, † & in specie in *l. quamuis C. ad turpill.* qui reijcit pacta, & conditiones, remissionem verò firmam remanere statuit ibi (non obseruantibus aduersarijs pactorum fidem instaurare accusationem minimè potes, à qua ipse destitisti) ad idem tex. *in l. si is C. eo. & in l. mulier §. 1. ff. eod tex. in l. Titio centum. § Titio centum. ff. de condit. & demonstr.*

Et præterea prædicta iura, quæ in specie controuersiam decidere videntur, dicebatur hanc quæst. tetigisse, & decidisse *Bart. in l. si vnus. §.*
5 *pactus nè peteret num. 26. ff. de pactis* in † iudice absoluente reum, cum conditione, ne similia in futurum attentaret, & si secus ipso iure reincidat in primas pœnas tām temporales, quàm spirituales, quòd refert contigisse Bononiæ in personam Marchionis Ferrariæ per legatum sub his pactis absoluti, concludit illo contrauenìente nō reincidere in primas pœnas per illum tex. Quia per liberationem sublata non possunt per conuentionem resuscitari, quicquid in contrarium tenuerit *Iac. Butrig.* quem ipse refert, quia li-
6 beratio non est pura, sed conditionalis, † tamen concludit Bart. quod vbi tale pactum adijcitur à principe, seu Domino, qui habet potestatem l. condendæ, quo casu pactum est lex, contrauenìens reincidit in pœnas remissas, non quod illæ reuiuiscant ex prioribus delictis, quæ iam deleta sunt, & sublatæ pœnę, sed ex nouo delicto propter contrauentionem, propter quam est imposita illa eadem pœna remissa, quod potuit legislator, & reus se summisit, & acceptauit: punitur enim ex secundo delicto grauius propter præcedentia remissa, quod potest facere lex, vt *in l. capitalium §. famosos. ff. de pœn. l. 3. Episcop*
7 *aud.* † si verò non Dominus absolutus, & Princeps,

ceps,sed priuatus,vel inferior à Principe tale pactum fecerit,& delictum remiserit,vel actionem, quam habebat,& tunc aut pœna in casu contrauentionis continet aliquid pecuniarium, & pœna persoluenda est non tanquam debita ex delicto, sed tanquam debita ex stipulatione,vbi in
8 stipulatione pœna est deducta, † quia potest per stipulationem promitti illud, quod est possibile per legem deberi *l. non impossibile. ff. eo. de pactis*,secus si pœnæ erant tales, quæ non poterant in stipulationem deduci, quia tunc habentur pro non adiectis, & stipulatis vt est casus in d.tex. in quo pactis priuatorũ sublatæ pœnæ non possunt resuscitari, & hic est casus, in quo agitur, idem tenuit *Bart. in l.tale pactum. §. qui prouocauit. ff. eo. & in l. non solum, §. qui iniuriarum, ff. de iniur. & Bart.* sequuntur communi calculo doct. *Alex. ibi. & Ias. num.46. Bal. in d. l.tale pactum, §. qui procurauit ff. de pact. Ang in q. incip. exorta guerra , idem Bald. in l.si quis accepto, ff. de condit. cau data, & causa non sequu. & ibi Paul. de Castr.* Lud. *Rom. Ias. ac alij Bolognet.* Qui dicit communem *in d. §. pactus ne peteret nu. 66.* vbi reassumit conclusiones, & adducit alias rationes, quas non transcri-
9 bo *Pet.de Anchar. in cons. 75.* † vbi tenet quod etiam si dati fuissent fideiussores pro obseruantia huiusmodi pacti, non teneret fideiussio, nec pactum *Io. de Platea , & Oynotom. in §. fin. Instit. de iniur.* Quia iniuria semel remissa non reuiuiscit. Quia semel extincta est actio. *l.qui res §. aream ff.de solut. subditq;Oynotom.*hanc opinionem habere locum vbi remissio esset facta ex
10 causa,quę postea sequuta non est, † quia eo casu bene poterit compelli tantùm inquisitus ad præstandum quod promisit,non quòd reuiuiscat actio extincta,idem tenet *Gamma. in decisionib. Lusitan. decis. 63. quem ad idem allegat Rouitus Aduocatus eruditus, & studiosus in suis Cõmentarijs super Pragmaticis. aditis super Prag. 8. de composit.*vbi articulum tetigit.Idemque tenet *Carauita super Ritu 275. num. 12.* nisi super dicta remissione,& pacto decretum Iudicis,
11 vel Principis consensus interueniat† Ego quoad consensum Principis admitterem eius opinionẽ, non quoad decretum Iudicis ex dictis per Bart. & omnes DD.vbi supra,& idẽ tenet *Farinac. in tit. de inquisit. q. 2. nu.11. in secunda limit.allegat Bal. & Salyc. in d. l. quamuis ad turpill.*
12 † Sacrum Cons. re maturè discussa, & audita, non improbauit pactum in d. remissione adiectum, sed tenuit non esse conditionem, & illa verba,cum hoc pacto,& conditione à parte prolata verè non importare conditionem,quæ inducat formam,& quæ annullet actum ipso iure.Sed modum, qui non annullat actum , sed tantùm compellit reum ad obseruantiam pacti præcisè, vel esse conditionem adiectam in exequutione non in dispositione actus,quæ actum non annullat,sed habet etiam vim modi.
13 † Et præterea prædicta licet Bart. & alij dicant hoc pactum heberi pro non adiecto, est verum, quoad annullandum actum , & actionem remissam restaurandam non quo minus pactum obiectum obseruetur, vt idem Bart. & omnes firmãt vbi in casu inobseruantiæ aliquid faciendum, vel dandum est deductum in stipulationem,vt optimè per Oynotomum vbi supra . Nam actus remissionis erit validus. Sed pacta omnino seruanda,quæ non respiciunt nullitatem,sed obseruantiam actus , & pro hoc vnus ex dominis dixit facere optimè dicta per glosam communiter rece-
14 ptam in d. l. si quis accepto , † vbi tenet reijciẽdas esse conditiones adiectas in acceptilatione,& liberatione,quæ redderent acceptilationem inutilem ex reg.illius tex. quia acceptilatio est actus legitimus , qui non recipit conditionem *l. actus legitimi.ff.de reg.iur.l. acceptilatio ff. de acceptilat.* & ideo ad primæuam obligationem semel acceptatione sublatam , & extinctam redire non potest, hinc Bald. sumpta occasione in illo tex. quem habuit in punctis à præceptore suo Bar. vt testatur *Paul. Rom. Ias. & alij* , & optimè illum commentatus est ibi numer. 2. concludit,
15 † quod in acceptilatione,& liberatione , conditio resoluitur in vim modi , & solum remanet cõditio legalis necessaria, & intrinseca, quæ inest ex iuris dispositione pro perfectione, & exequutione actus , sed conditionem extraneam sc. ex pacto priuatorum non recipit, quia acceptilatio, & liberatio debet trahere secum suum effectum, quia incipit à ficta exequutione. Quare non potest esse in suspenso , & nemo potest se reponere in obligatione sublata,in his præsertim , quæ nõ dependent à consensu nostro , *l. cum nota C. de transact.& d.l.si vnus §. pactus ne peteret,ff.de*
16 *pact.* † hinc dicit non valere pactum, quod excommunicatus sit absolutus ea conditione , vt si residuum non solueret ad tale tempus, reincidat in excommunicationem, & alias pœnas spirituales,quia non potest substentari,& vigorari, quod non est , & vna species alteram gignere non potest , & ex vna , & eandem causa reintegratio fieri non debet, vt iniuria, & ita dicit procedere, *tex.in d.§.pactus ne peteret, & Bal. in hac l. sequitus Dec.in d.l.actus legitimi,ff. de reg.iur.nu.*
17 *6.*vbi declarat, † quod actus, de quibus in d.l. non recipiant conditionem sc. conditionem extrinsecam,vt sunt conditiones facti, & pacti, sed benè conditiones intrinsecas tantùm legales,quæ tacitè insunt à lege , allegat ad idem eundem *Bald.in d.l.3.ff.de leg.primo, & in l.cum Iudex. C.de sent.& interloc.omni Iud. post glosam ibi*, quæ loquitur in sententia , quæ non potest fieri sub conditione extrinseca.*l.2.§.biduum ff.quãd. appell.sit.* secus sub conditione intrinseca, quæ de iure inest,& allegat *Bart. in l. à Diuo Pio §. in venditione ff.de re iud.declarat optimè Aret. in l.impossibilis num.3.ff. de verbo. obligat. post Hostiensem in summa extra de re Iud.Bald. & alios in c.quoad consultationem eo.tit.Alex.in add.ad Bart.in d.§.in venditione,& Rom.cons. 601.*& est vera , & communis omnium Doctorũ conclusio in *d. l. si quis accepto.* vnà cum Baldo, quod liberatio sub conditione non tenet, sed resoluitur in vim modi ea ratione, vt dixit etiam *Ias.ibi in princ.* post alios, quia actus liberatorius fit per verbum præsenti temporis,vt putà acceptum fero, vel acceptum tuli, quod denotat actus perfectionem,sic, & remissio actionis,& iniuriæ,

iuris,& ideo non potest fieri sub conditione,vel in diem,quia conditio suspenderet actum, & nõ
18 esset liberatio. † At modus non suspendit, sed trahit secum exequutionem ex dictis per *glosam in l.2.C.de his,quæ sub modo*, ex quibus omnes inferunt ad q. Bal. & ipsum sequuntur nõ valere absolutioně illo modo factã,vt quis reincidat ad primæuas pęnas, & ideo elegãter Angelus in dicta lege impossibilis, dicit liberationem conditionalem impossibilem esse nullam, modalem aliquam his verbis, odi la mente capto,quia ante modum impletum, dispositio habet suum esse perfectum,vnde agens ad implementum modi ex post facto repellitur exceptione, pro hoc do tibi glosam magistram in *l. cum donationis C.de trasact.* licèt Placentinus in aliquo fuerit in opinione contraria, & dicit tenendum esse menti. Quia Bar.nec alij dicunt,& *Aret.in d.l.impossibilis nu.*3. sequitur Ang. & ita declarat eius ra-
19 tionem, † quia difficiliùs debet destrui,quod semel est deductum in esse,quàm impediatur produci, quod non est productum. Vnde quia modus non suspendit exequutionem liberationis,& incontinenti sortitur suum effectum, non ita de facili vitiatur liberatio, sicut vitiaretur si esset facta sub conditione, modus enim de per se, & de sui natura non impedit dispositionem videri puram,& actum habere suam essentiam, *vt l. 1. & fi.C.de his,quæ sub modo.* Vnde quia actus habet formam,& esse,& si esset impossibilis, non destruet actum,idem tenet *Alex. in d.l. cum donationis num.3.& ibi cæteri Doctor.* Et vera est
20 etiam de iure conclusio, quod omnis qualitas adiecta dispositioni principali perfectè dicitur modus etiam si concipiatur per verba denotantia conditionem.*l.cum ab eo.ff.de contrah. empt. l.ea conditione.C.de rescind.vend.* per quæ iura, & alia ita tenet *Bart. & post eum latè Socc.in l. quibus diebus, §. Termilius,ff. de condit.& demonstrat.& scribentes omnes communiter in l.1. C.de donat. quæ sub modo Parisius in cons* 19.*n.* 250.*vol.2.abunde Tiraqu de retract. conuent.§.*
21 2.*glos.*1.*num.*26. & † ideò si fiat dispositio, seù donatio, per hæc verba, cum hac tamen conditione,quod donatarius teneatur illud, vel illud facere,donatio censenda est modalis,non conditionalis,& donatarius non adimplendo,non reddit donationem nullam,sed poterit prçcisè compelli ad adimplementum pacti,& modi plura ad idem cumulat, & allegat *Molina lib. 2. de primogen. Hispan. cap. 15. num. 30. & cap. 12. in princ.* vbi ex his tenet in maioratus institutione facta,pacta,leges, & conditiones adiectas resolui in vim modi,& effectus est, quia modus non annullat actum, & dispositionem,sed tantùm obligat promittentem ad implementum, conditio verò annullat tanquam forma,vt ibi reassumit,sequitur,& alia ad idem congerit *D. de Ponte in*
22 *consil.*81. *num.*14. † etiam quia in dubio potius præsumitur modus, quàm conditio,*l.quæro,§. inter,ff.loc. Bar.in l.cum mota, C.de transact.*& verba cum hac conditione,& onere non importare conditionem,sed modum nisi alia verba adiungantur importantia de sui natura conditioně ex multis tenet *Aret. in cons.* 149. *num.*1. quæ non transcribo,& ad satietatem *Mãtica lib.* 10. *tit.5. de coniect. vult. volunt.* Dixit etiam idem ex Dominis,quod quatenus esset conditio,prout non est, nihilominus vbi conditio non respicit dispositionem actus, sed exequutionum ipsius actus eo casu non inducit formam, & non annullat actum; in præsenti casu pactum, & conditio remittentis simpliciter, & absque pacto aliquo, fuit interrogatus quare faciebat prædictam remissionem. Respondit propter amorem Dei, &
23 cum pacto, & conditione, &c. † & sic in exequutione actus,vnde dispositionem ipsam,non vitiat,nec annullat actum,ita eleganissimè tenet *Dec.in d l. actus legitimi num 7 ff.de reg.iur.& sequitur ibi Cagnol.num.27.allegat ibi Dec.tex. in l.mutuo §. sub conditione ff.de tut.& Bar. in l.1 ff.de cond t.& demonst.& alios,& tenet Bar. in l.si mihi.& tibi,§.quis seruus,ff. de leg.1.sequitur Aret. in d. l. impossibilis num.* 3. *ff. de verb.obligat. & est decisio punctualis glosæ in l.seruus.ff.de seru. export.in princ.* quæ dicit esse notandum, quod pactum incontinenti appositum non valet, quoad actionem instaurandam in pœnalibus.

Quare ex his Sacrum Consilium declarauit, remissionem esse validam,sed compellendum inquisitum ad obseruantiam pacti in dicta remissione adiecti in causa Dionysij Surrentini inquisiti de homicidio commisso in personam Ioannis Augustini Guerræ filij Ioannis Nicolai Guerræ; qui fecit remissionem, prædictus processus est, pœnes Barresium actorum magistrum causarum criminalium.

Post hæc vidi Apostillã disertiss. Iureconsf.& Aduocati primarij suo těpore Fabritij Sãmarci mei auuculi ad *Bar.in d.§.pactus ne peteret*, vbi dicit text. quem poterat hic Bart. allegare in *l. quamuis C.ad S.C. Turpill.& Ias. hic num.46.* Et quia est modalis non nocet reseruatio,vt per *Bald. in l.si quis accepto*; & in causa Ioannis Vincentij de Tuso fuit iudicatum in Magna Curia Vicariæ Iudice tunc Cadena in Anno 1568. de mense Martij. Mater, ac fratres occisi fecerant remissionem amplam, nil sibi reseruantes, nisi quod in Ciuitate Auersæ, & Neapolis non moraretur, aliàs illa remissio non teneret, fuit dictum, quod remissio erat valida, non obstante pacto apud Iordanum actorum magistrum causarum criminalium. Tamen relata postea causa in Sacro Consilio fuit decretum reuocatum, credo, quod fuerit reuocatum, quoad secunadm partem decreti, non obstante pacto, nam ex supra dictis pactum est omninò seruandum tanquam modus, vt nos iudicamus, & sic vtrumque valet, remissio, scilicet, & pactum; etiam quia in pactis liberatorijs, si non valet quod agitur, vt agitur debet valere,vt valere potest *d.l.si vnus, §.si acceptilatio, ff. de pactis declarat Bar.in l. 1. §.si quis ità, ff. de verb. obligat.*

ADDI-

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Remissio cum conditione an valeat cum declaration.*
2 *Dom. Reg. Constantius laudatur.*
3 *Tempus perpetuum fuit habbitum decennium.*
4 *Patria amor enunciatur.*
5 *Libertas quando dicatur infrigi.*
6 *Remissio quando valeat, & an in testamento cum tota mater.*
7 *Pactum de stando in aliquo loco inter virum, & vxorem an teneat, & num 8.*
9 *Pacta in capitulis matrimonialibus possunt apponi per contrahentes vt eius placent.*

1 VT præsens Decisio clarior redatur, quod remissio facta ab offenso, vel pro eius parte ab aliquo, ad quem spectat alicui inquisito cum expresso pacto, & conditione ne accederet ad locum delicti, vel aliquam partem, &c. sub certa pęna in casu contrauentionis valeat, & teneat cum tali conditione, adeo quod succedente ipso casu cõtrario compellendus sit is ad beneficium cuius fuit facta ipsa remissio pro obseruantia conditionis, vide *Gammam decis. Lusitan. 63. & 368. Vulpell. in tract. de pace q. 55. Mastrill. decis. 38. & D. Rouitum in Pragmat. de compositione. nu. 17.* qui optimè declarant nisi tempus esset per-
2 petuum, & sic decisum, † referente illo eximio D. Regente Constantio sanguine splendore, virtute magnificenti, ac rerum gestarum gloria nemini secundo, & vtinam ipsius gubernandi peritia, & experientia fuisset perpetua, *faciũt Guazz. de pace, & tregua p. p. q. 62. & vide Anton. de ballis var. tract. lib. 5. prag. 5. tit. 28. num. 7. & Farinac. q. 107. artic. 20. per totum in pract. criminali, & Parlador. rerum quotidianarum 51. §. 2. num. 3. & Paschal. de viribus patr. pot. p. 2.*
3 *c. 1. num. 224.* † quod tempus perpetuum fuit habbitum decennium *ex Moron. de pace, & tregua q. 88. num. 9. & 10. Gaill. obseru. 29. nu. 6. lib. 2.* tamquam contra libertatem, vt ipse D. Rouit. d. loco, & diceretur priuari patria, vel alio loco vbi concurreret affectio, quæ dulcis est iuxta illud, (dulcis amor patriæ) &c. *Isern. in c. vnico nu. 10. de feudo guardiæ*, imo nemo cogitur derelinquere patriam, & derelinquens impius vocatur *latè Masull. ad Capyc. decis. 135. vers.* & attulit vbi plura circa priuationem libertatis, & de ipsa patria *D. meus Reg. Valenzuola consi. 36. num. 64. fol. 301. Alciat. de præsumpt. regul. 3.*
5 *præsumpt. 37. D. Rouit. consi. 73.* † Hinc grauiter infringitur libertas per tantum tempus licet posset dicit alius offensus remissionem, & pacem nõ fecisset, si sciret non debere seruari suam cond tionem appositam in satisfactionem passę iniurię:
6 & de talibus remissionibus, si plura velis obseruare quomodo in Regno fieri debeant videas *Pragm. vnic. de remiss. Carau. rit. 173. & 275. num. 7. Tartagl. in Pragm. 8. de composit. nu. 7. & Carabba singul. 207.* & neque per Procuratores fieri posse, *Carau. in rit. 275. nu. 8. Mastrill. de indult. c. 24. num. 69.* etiã si haberent speciale mandatum *Baiard. ad Clar. q. 58. num. 50.* in Regno non extra, quia tunc potest Procurator habens speciale mandatum eam facere, *Tartagl. d. loco num. 6. & in Pragm. 1. num. 30. de exulibus, Clar. d. q. num. 36.* & adhuc si principalis esset mortuus, *Farinacc. q. 14. tit. de accus. num. 31. Marsil. singul. 44. Mastrill. de indult. d. c. 24. nu. 71.* sed an si fuerit facta in testamento remissio teneat, *Nouar. amicus meus q. forens. 68. per*
7 *totam.* non iudicatur tamen infringi libertas quando vir, & vxor fecerunt pactum de stando in aliquo loco, vt ait decisum *Capyc. decis. alleg. 135. quem citat Marcellus Fortunius de verit. & errore 2. memb. 2. p. num. 24. & vide Henric. Boicch. in c. de illis de spõsalibus Pellicc. in consi. Auersan. c. 2. 62. Capell. Tholos. decis. 87. Intrigl. singul. 63. Apicell. alleg. 5. num. 11. Couarr. de sponsi. 2. p. c. 7.* nisi ex causa excusarentur, vt ait decisum in S.C. doctissimus noster *Auth. infra*
8 *in decis. 20. num. 19.* & ad materia pactorum, quod possint apponi in capitulis matrimonialibus, prout velint partes, *D Theodor alleg. 79. nu. 13.* & ad conclusionem nostræ decisionis per eãdem rationem detrimenti libertatis nota neque tenere pactum, per quod quis promisit perpetuo se recessurum à tali loco secundum *Afflict. in const. quia frequenter num. 3. Viu. opin. 183. num.*
9 *4.* † prout neque pactum perpetuò de stando in communionem, prout ad tempus *Thesaur. decis. Pedem. 143. num. 5. Petra ad Gramm. decis. 7. num. 5.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An sententia lata contra maiores, & minores sit nulla in totum, vel respectu minorum tantùm.

SVMMARIVM.

1 *Tutor solemnia non adimplens prohibebitur administrare.*
2 *Sententia est indiuidua.*
3 *Actio personalis diuiditur inter cohæredes.*
4 *Sententia continens plura capita diuersa, & separata, si quoad vnum annulletur, potest quoad aliud exequutioni demandari.*
5 *Sententia in qua minores, & maiores cõdemnantur est nulla tãtùm respectu minorum.*

6 *Haeredes tenentur pro haereditarijs portionibus ad onera haereditaria, etiam si fiscus sit creditor, nisi intercedat pignus, vel hypoteca, num. 7.*

DECISIO XII.

FVIT lata sententia per Sacr m, & Collaterale Consiliũ me referente, per quam fuerunt condemnati quidam minores, & maiores ad soluendum actori singulis annis in futurum annuos quosdam introitus eidẽ per eorum patres venditos, seù insolutum datos pro sorte principali per eum debita, & pro quantitate decursa. & pro praeterito debita, fuit eidem actori praestita assistẽtia super quadam terra, quę possidebatur per primogenitum ex dictis conuentis stante Regio assensu in praedicto contractu impetrato. Minores dixerunt de nullitate praedictae sententiae tamquã latae ipsis inauditis. Quia iudicium non fuit factum cum persona legitima, ex quo materque tamquam tutrix comparuerat ad ipsos defendendum. & constituit procuratorẽ in causa, cum quo fuit processum (ad omnes actus non erat legitima tutrix,) quoniam non con-
1 fecerat solemnia, † & proinde non poterat administrare ex dispositione, *l. tutor, qui repertorium, ff. de administr. tutor.* & ita semper passim iudicauimus in Sacro Consilio aduersus gesta per tutores, non adimpletis solemnibus. Dicebat actor. quòd quatenus sententia esset nulla respectu minorum, nõ poterat esse nulla respectu primogeniti maioris, cum quo iudicium non claudicabat, quia cum procuratore ab eo constituto lis contestata, & omnia acta fuerunt facta, & de hoc non dubitatur, & proinde instabat sententiã praedictam demandari exequutioni pro integra quantitate contra maiorem. Qui actione reali tenebatur tamquam possidens terram super qua fuit praestita assistentia. Replicabat maior primo-
2 genitus, † quod sententia est indiuidua, & ideo si est nulla respectu minorum, etiam nulla respectu ipsius, *l. in hoc iudicio, vbi Doctor. omnes ff. famil. Herciscund.* & in iudicio quasi contrahitur *l. 3. §. Item quaeritur, ff. de pecul.* quo casu vtile per inutile vitiatur, & latè per *Bart. & alios in l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig.*

Secundò, dicebat quatenus respectu ipsius esset aliqua, non poterat demandari exequutioni, nisi pro portione hęreditaria, & pro rata sibi spectante, ideoque cum nouem essent condemnati in sententia pro nona parte tãtum, quae ad ipsum spectabat, poterat exequi quam offerebat soluere per *tex. in l. 1. C. si plures vna sententia,* vbi omnes censentur condemnati pro parte, etiam quòd insolidum tenerentur, nisi insolidum tenerentur, nisi insolidum condemnentur, *& latè per Boer. decis. 310. & Grammat. decis. 68, & dixit Bart. in d. l. 2. §. ex his num. 2.* quod vbi plures sunt condemnati, vt haeredes promissoris. Vnusquisque pro parte tenetur in diuiduis, tùm
3 etiam, quia † actio personalis diuiditur inter cohaeredes, *l. 1. & 2. & tot. tit. C. de haeredit. action. & tot. tit. C. si vnus ex pluribus haeredibus,* dicebatur per Actorem, quòd sententia praedicta continet duo capita. Vnum actionis personalis contra omnes, & hoc verum est quod diuiditur aliud actionis realis, & assistentiae praestitae super bonis possessis per maiorem tantum, & hoc non diuiditur, sed debet insolidum demandari exequutioni contra ipsum tanquam
4 possessorem, † quia vbi sententia continet plura capita separata, & diuersa, si annullatur quoad alia, quia in diuiduis vtile per inutile non vitiatur, vt concludunt communiter *Doctor. in d. l. 2. §. ex his etiam* in sententia, vbi per regulam ampliationes, & limitationes hanc materiam explicant, ac *Bar. & alij in l. graecè, §. illud, ff. de fideiussor.* & de pluribus capitibus separatis in sententia, tenet *Bar. in l. cum actum num. 4. ff. de negot. gest. Imol in consil. 139. num. 6. & copiosè Felyn. in cap. cum inter num. 5. extra de re iudic. nouissimè Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. casu 95.*

Sacrum Consilium me referente censuit esse
5 nullam respectu minorum, † quos mandauit audiri ex integro, & esse validam respectu maioris, tàm quo ad caput actionis personalis, quã quoad actionis realis, & hypothecae, seù assistentiae, praestitae, & decreuit sententiam praedictam pro tota quantitate esse demandandam exequutioni super Terra Cassani, super qua fuerat praestita assistentia, & fuit dictum, quòd non erat necessarium quaerere regulas, & externas decisiones, & authoritates, nam pro decisione huius puncti est casus expressus in *l. pro haereditarijs, C. de hae-*
6 *redit. action.* † vbi dicitur, quod haeredes tenentur pro haereditarijs portionibus ad onera haereditaria, etiam si fiscus sit creditor, nisi intercedat pignus, vel hypotheca, tunc enim possessor obligatae reconueniendus est, Clarius idem decidunt *tex. in l. 1. & 2. C. si vnus ex pluribus haeredib.* Nam lex prima loquitur de pluribus haeredibus creditoris, & dicit, quod diuiditur inter eos actio personalis, pignus verò vnicuique insolidum debetur, l. 2. loquitur de pluribus haeredibus debitoris, & dicit, quod actio personalis scinditur inter eos pro rata, sed hypothecaria contra possessorem dirigitur non pro rata, sed insolidum, vel totum debitum reddat, vel rem hypothecatam debitori dimittat, & dicit *glos. in l mulier, ff. qui pot. in pign. hab.* quam Bar. ibi sequitur, notabilem dicit, & Salyc. esse cordi tenendam, sequuntur omnes Doctor. *& Neguz. in tract. de pignoribus in primo membro 8. par. principalis num. 16.* quod † quando sunt plures haeredes debitoris, omnes tenentur pro portione haereditaria, sed actione hypothecaria potest vnus conueniri insolidum, etiam non facta discussione aliorum cohaeredum, quae alias esset necessaria antequam deueneretur ad discussionem pignoris, quia quando possessor est vnus ex haeredibus tenetur insolidum, & cessat discussio, & ad illud quod

quod dicebatur, quod sententia est indiuidua fuit dictum, quod est verum quando vnicum tantum continet capitulum, quia tunc vtile per inutile vitiatur, & non potest sententia scindi, vt tenet, & declarat *Glosa in l. 1. C. si aduers. rem iudic. & in l. fi. ff. de iurisd. omn. Iudic. Rom. cons. 450. puntus dubitationis in fine, & consil. 454. num. 2. Afflict. decis. 218. & 178. & ibi addentes Bald. in cap. inter catera extra de sent. & re iudic.* secus, vbi continet plura capitula, vt hic, decretum fuit me referente die 1602. apud Actuarium.

In causa Principis Casertæ cum Barone Cassani.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra maiores, & minores an pro parte sit valida.*

2 *Sententia contra minores indefensos est nulla.*

3 *Sententia ad fauorem minoris indefensi tenet.*

4 *Sententia ad fauorem minoris indefensi an valeat ipso iure, vel eo minore ratificante.*

5 *Sententia lata contra viuos, & mortuos, an pro parte teneat.*

6 *Sententia contra mortuos quando valeat.*

7 *Sententia ad fauorem mortui non tenet.*

8 *Rei quatuor ex sexdecim insolidum condemnati simpliciter non pro rata, sed insolidum intelliguntur condemnati.*

9 *Minoris priuilegium quando maiori communicetur.*

1 Quod sententia lata contra maiores, & minores respectu minorum sit nulla, & maiorum valida iuxta distinctionem doctissimi Author, eo quia non fuerunt legitimè defensi ab eorum tutore faciunt, *Viu. decis. 86. Ricc. coll. 323. Minadois cons. 19. num. 9. Mastrill. de-*
2 *cis. 54. num. 2. & 101. num. 5.* † quia sententia contra minores indefensos est nulla, & *Montan. de iure tutel. c. 30. num. 143. & Maranta in Specul. aureo p. 6. tit. de sententia num. 105. & Ioan. Monach. in defensor. curis tit. 15. nu. 35.*
3 † nisi ad fauorem ipsius minoris, *idem Marant. num. 106. Panormit. in cons. 89. num. 7. vol. 2.*
4 *& Montan. c. 30. num. 157.* † sed an valeat talis sententia ipso iure; vel eo minore ratificante,
5 *Gratian. discept. 573. num. 29. tom. 3.* † aduerte tamen secus in sententia lata contra mortuos & viuos cum respectu omnium fuit decisum esse supersedendum, *Ratta cons. 17. Nouar. q. forensi 155.) qui facit pro decis. principali, & vide si conferunt, scripta per de Franch. decis. 245. cum addent. Mastrill. 137. nu. 12. Castill. decis. 60. num. 40.* & de sententia lata post mortem Conuenti Audito procuratore cum quo fuit lis contestata, quod subsistat, *per Camill. de Medicis eruditissimum I. C. in cons. 16. num. 14. fol. 80. & omnia per Grat. discept. forens. 243. nu. 9.*
6 *vsque ad 24. tom. 2.* † quando valeat sententia contra mortuos, & de conclusione supra funda-
7 ta, † quod sententia contra minorem indefensũ valeat ad eius fauorem non intelligas ad fauorem mortui, *Balb. decis. 140. lib. 3. & Iacobin. de Sancto Georgio in §. & cum triplici C. de cadu-*
8 *cis tollendis*, † & vt in decisione nostra exequutam sententiam pro tota summa contra maiores faciunt, quod dicitur de reis quatuor conuentis ad soluendum summam per sexdecim debitores in solidum, qui licet simpliciter fuerint condemnati ad totam summam tantum tenetur pro omnibus, & non pro rata, *Afflict. decis. 115. de Franch. 680. Anna singul. 539. Giurba decis. 46. Marta de iurisd. p. 4. cas. 118. nu. 11. Grat. discept forens. c. 33. num. 50. tom. 1. & Ma-*
9 *xull ad Capyc. decis. 8.* † sed quando priuilegium minoris maiori communicetur, idem *Nouar. de elect. fori q. 45. sept. p.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Foriudicari an quis possit in Regno pro crimine, pro quo non venit imponenda pęna mortis naturalis.

SVMMARIVM.

1 *Foriudicari, an possit quis in Regno pro crimine pro quo non est admictenda pœna mortis naturalis, quod non decisum in Collaterali Consilio.*

2 *Ratio decisionis, & praxis.*

3 *Nec ratione contumaciæ potest foriudicari in casu prædicto.*

4 *Fugere à carceribus magis est, quàm citatus non comparere, & qua pœna fugiens puniatur, ibidem.*

5 *Constitutio Regni pœnam eorum explanatur.*

6 *Pœna quare ab antiquis Regibus in hoc Regno graues imponebantur, & cur hodie non seruentur.*

7 *Furta quando hodie puniantur pœna mortis naturalis.*

DECISIO XIII.

AD relationem Magnæ Curiæ Vicariç coram Illustrissimo, & Excellentissimo Domino Beneuenti Comite Prorege nostro omnibus numeris absoluto, peruersorum, ac facinorosorum malleo, quos pro Regni quiete, paceq; publica, vt optima ratio Status exposcit

exposcit ea vindicta prosequutus est semper, vt nullus vnquam pro eis pœnes ipsum clementiæ locus fuerit. In causa foriudicationis Fabritij de Sanctis inquisiti de homicidio in personam quondam Lelij Cerquæ V.I.D. commisso intus hanc ciuitatem prope ædes, & Ecclesias diuæ Mariæ de Constantinopoli, quem M. C. Vicariæ foriudicandum censuit, & per viam grauaminis, porrectis precibus per Patrem inquisiti Domino Preſidi, cùm fuisset ordinatum, quòd eadem magna Curia faceret verbum in S. C. mandauit Excellentissimus Prorex articulos grauaminum propositorum decidi in collaterali cōsilio per duarum aularum Consiliarios, quos Dominus Præses articulorum prædictorum decisioni præfecit, in quarum vna præsidet Ioannes Thomas de Salamanca, & ego in altera.

Die iam dicta, relataque causa per Iudicem de Piccolellis, fuit primo loco dubitatum, † an
1 possit quis foriudicari seruata forma Const. Regni pęnam eorum pro delictis, pro quibus non venit imponenda mortis naturalis pęna, & dicebat Fiscus in hoc Regno vigere legem particularem à Rege Carolo II. æditam inter capitula Regni, *sub Rubr. de foriudicat. incip.* Siuè quis sit forbannitus, qua statuitur posse delinquentem foriudicari ob contumaciam criminis, cuius pęna est mors naturalis, aut deportatio, aut membri abscissio, aut carcer perpetuus. Et non est dubium, deportationem, membri abscissionem, ac carcerem perpetuum, non esse mortem naturalem, quare dicebat esse pro se casum iuris, qui non indigebat disputatione.

Sed contrarium fuit iudicatum per maiorem partem Dominorum Regentium, & Consiliariorum, & ex antiquioribus diximus, ac testati fuimus, ita passim semper fuisse iudicatum per Sacrum Cōsilium, & maiores nostros maxima cum maturitate alias ita iudicasse, non obstante dispositione d. c. siue quis, licèt enim olim practicaretur dispositio dicti capituli in casibus, in quibus non veniebat imponenda pęna mortis naturalis, vt foriudicatio fieret ea lege, vt possit foriudicatus impunè offendi, non autem impunè occidi, at solùm posset impunè occidi in his casibus, in quibus veniat imponenda pęna mortis naturalis, per quam practicam videbatur satisfieri vtrique dispositioni tam dict. capituli, quàm constitutio-
2 nis, † tamen prudentes Regni, ac maiores nostri considerauerunt, ac experientia ipsa doctę intellexere, quod offensiones non poterant dari ad mensuram, ita vt ex talibus offensionibus non morerentur, qui mori de iure non debebant, nec poterant, & sic eueniebat sæpissimè, quod pro delictis pro quibus foriudicati Iudicis, ac Iustitiæ ministerio non poterant mori, occidebantur nihilominus à priuatis, sub illo prætextu, quòd poterant impunè offendi, quæ res visa fuit valdè inhumana, & exorbitans, ideo dispositio d.c. non fuit practicata in casibus prædictis pęnam mortis naturalis minimè inferentibus, & indesuetudinē abijt, & solùm remansit dispositio d.Const. respectu criminum vitam adimentium, nè occiderentur à priuatis, quos gladius iuris necare non poterat, & ita decisum, & alias semper pra-
3 cticatum, & licèt aliqui † ab initio tenuerint posse etiam foriudicatos pro illis criminibus de quibus loquitur d. c. impunè occidi, non tantum ratione criminis, quàm contumaciæ, & contemptus in non comparendo, & perseuerando in cōtumacia, ac perfidia, tamen *Luc. de Penn. in Comento d.cap,* eorū opinionē detestatur, ac refellit. Nam satis est, inquit ipse, quod contumacia faciat, & fingat inquisitum confessum de crimine, vt in d. Constit. at verè confessus non posset impunè occidi, nisi manu militari per iudicem, ergo neque fictè cōfessus, nè plus operetur fictio,
4 quàm veritas, secundò dicit, † quod magis est fugerę à carceribus, quàm citatus non comparere, & nihilominus, si quis fugerit, non potest puniri vltra pęnam in ipso crimine statutam per text. in l. prima cum ibi not. Sed est *l. pęn. ff. de cust. & exib. reorum tex. in l. cuique dolo, §. Item qui confessum, ff. ad l. Iuliam Maiest. l. in fraudem 45. §. 1. ff. de iure fisci l. 3. in princ, ff. de his qui sibi mort. consc. l. si quis aliquid 38. ff.*
5 *de pœn.* & ideò d. Constit. † permittens foriudicatos occidi posse per priuatos tamquam odiosa, & contra iuris rationem inducta restringi debet potius quàm extendi, vt in eo tantùm crimine locum habeat, pro quo si coram Iudice compareret, & de crimine conuinceretur, aut confiteretur, possit ad pęnam mortis iudicialiter condemnari arg. *l. quod verò contra ff. de legib. & l.cum quidam ff. de lib. & posthum.* & quod hæc opinio sit iuri diuino, & humano conformis adducit iura alia, & rationes, quas non transcribo, & ideo non mirum, si hæc opinio increbruit à multis iam annis in Sacro Cons. si etiam prudentes, ac docti viri, qui floruere quasi eo tempore, quo illa iura condita fuere existimauerunt illa exorbitantia, & inhumana respectu criminum, pro quibus pęna mortis non venit inferenda, quæ opinio iam recepta est, & meritò, vt ab hac tam recepta humana, & æqua opinione recedere nefas sit, ac pęnitus christianis, ac pijs viris indignū,
6 & non est nouum † nec absurdum, quod istę pęnæ rigorosæ eo tempore ab illis nouis Regibus in hoc Regno tumultuante necessitate tunc forsan vrgente ad reformandum tumultuantium audaciam statutæ in desuetudinem postea abierint, quia res de facili reuertitur ad suam naturam, *§. pauonum instit. de rer. diuis.* & cum huiusmodi dispositio esset iuri diuino, & humano contraria, vt abundè per *Felin. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in princip. & per plures colum. extra de constit. præter Luc. de pen. vbi supra,* nimirum si ab ea recessum, quemadmodum ab alijs penis rigorosis eorundem Regum. Nam idē Rex Carolus II. ædidit capitulum contra percurientes cum Ronca terrea, accetta, cultello, vel mannaria, vt vtar verbis capituli incip. Qui cum ronca terrea sub rubr. de arm. acutis statuens pęnam amputationis manus cum qua percussit, & si non constet cum qua percusserit, amputetur validior, quam pęnam indixerat etiam, *Constitutio, Regni si quis aliquem,* & certum est, hanc pęnam in desuetudinem abijsse, eodem pacto, Rex Carolus I. ædidit legem inter eius capitula *sub rubr. de furt. incip. ad hoc,* quod nostrorum

statuens

statuens pęnam mortis naturalis aduersus eos,qui furati fuerint rem excedentem valorem vnciæ,& ab augustali ad vnciam inclusiuè pęnam amputationis manus, hæc pęna neq; in vsu, est, & illam
7 non practicamus quoad vitæ ademptionem † nisi in magno furto, vel nisi concurrant cum furto aliæ qualitates, vt puta fractura domorum, seu discassatio, vt vtar curialium vocabulo, vel clauibus adult.rinis de nocte commissum fuerit, & cum alijs circumstantijs grauantibus delictum vt puta esset commissum à personis Barbis adulterinis vtentibus, vt frequenter in hac Ciuitate committebatur, sed amputatio manus pro furto pęnitus non practicatur, & contra hanc pœnam inuenitur Paris,& meritò tamquam crudelem *in tract. Synd. in verbo crudelitas, & ideo dicit Arn. in dialogo* 38. quòd Iudex potest temperare pœnam d. c. & allegat ad hoc *Lud.Rom. in cons.* 439. *& alios, & in comento* 137. *in fine* dicit, pœnam d. c. esse nimis rigorosam. Quare non est qui amplius de hac opinione apud nos recepta dubitare possit, secundùm quam, & nos iudicauimus, & iudicamus, & maiores nostri iudicauerunt, & nunc nouissimè coram extremo Prorege in collaterali consilio confirmata.

In hac causa punctus Iuris fuit decisus in genere, prout pro inquisito fuit propositus, sed tenuimus ex facto, quod in hac causa venit imponenda pœna mortis naturalis, vt in sequentibus decisionibus patebit de mense Ianuarij 1604.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Foriudicatio non datur in delicto non merente pœnam mortis naturalis, & si fuerit facta, quod sit nulla, & ibi ponitur exemplum de minore, qui ob delictum decapitari non potest si fuerit foriudicatus nulliter appareat foriudicatus.*

2 *Foriudicationis sententia statim non exequitur, & permittitur inquisito dicere de nullitate, & num.* 4.

3 *Pœna commensuratur delicto.*

4 *Foriudicatus non appellat, nec Principem supplicat.*

5 *Iudex debet esse cautus in prolatione sententiæ foriudicationis.*

6 *Foriudicari quis non potest nisi post anni circulum contractum in contumacia.*

7 *Foriudicandus debet citari in domo in qua habitat.*

8 *Annus pro foriudicatione facienda currit à die forbanni, & ibi de veritate.*

9 *Foriudicatus pro mortuo habetur.*

10 *Foriudicatus per priuatum suspendi potest cum declarat. & ampliat.*

11 *Foriudicatus an in Ecclesia possit occidi.*

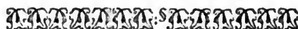
12 *Foriudicatus existens pœnes curiam non potest occidi.*

13 *Foriudicari non potest quis per delicto non merente pœnam mortis naturalis si non adsint inditia ad torquendum.*

1 Ad ornamentum istius pulchræ decisionis, quod contumax elapso anno foriudicari non possit si delictum pro quo cecidit in † contumaciam non meretur pœna mortis naturalis videndi sunt *Petrus Foll. in pract. criminali rub. foriudicen. num.* 1. *Campag. in C. Regni, qui cum Ronca num.* 5 *Regens de Ponte in tract. de potest. pro. Regis tit.* 1. *§.* 4. *num.* 47. qui refert, ita declaratum per *sententiam S.C. iunctis omnibus tribunalibus, & Pater Andreas Molfes. in comen. ad consuet. Neap. p.*4. *quæst.* 47. *& sequentib. & D. Rouit. super. Rub. de sententia foriudic. num.* 34. adeo, quod si fuerit quis effectus contumax pro aliquo delicto non merente pœnam mortis naturalis poterit retractari eius sententia, vt in occurrenti casu dicit *Afflict. in Const. Reg. pęnam eorum sub nu* 48. dũ quidam iuuenes Iudices M.C. Vicariæ foriudicauerũt quẽdã iuuenem, qui fecerat percussionem cum ense alteri pro qua percussione veniebat imponenda pęna manus,& declarauerunt,quod nõ possint occidi, sed percuti,) & facit cum minor cõmisit delictũ vel homicidium,qui cum non potest decapitari, *secun.Bertazz. cons.crimin.*118.*nu.*1.*tom.*1. vbi asserit ita Ferrarię iudicatum, & Mediolani, *Boss. tit. de decret. Mediolan. vt non proced. num.* 27. ita quod si commiserit minor delictum puniendum pœna mortis, ob minorem ætatem non puniretur tali pœna, nec alia corporali, sed pęna pecuniaria, *testib.Marsil.cons.*24.*nu.*37.*& cons.* 30. *num.* 20. *& cons.* 39 *num.* 59. *& cons.* 47. *num.* 14. *& cons.* 48. *num.* 54.) ita, & neque foriudicari, *Foll. in eius praxi rubr. foriudicentur num.* 7. *&* 33. *Afflict. in const. minor. iura. num,* 8. *in fine, Intrigl. singul.* 60. *libro* 1. *Cartar. de exeq. senten. capto reo num.*224.*& Mastrill. decis. ibi*, hinc si fuerit prolata nullius, est roboris foriudicatio, & non sortitur suum effectum, & ita fuit decisum in M.C. V. pęnes Campaniã actuarium in causa Regij Fisci cum Francisco Curello, *vt testatur idem Thor. part. p. comp. verbo foriudicatus, & p.* 2. *verb. sententia, & latius Giurba cons.* 83. *nu.*3. vbi capto foriudicato pęna mortis contra eum non est exequenda si ob homicidium fortè commissum mitiori pœna extra ordinem ipse deberet condemnari, vbi citat *D. Auth. hic*, & suam sententiam profert, vt foriudicari possit quis ex delicto pro quo mors naturalis, aut ciuilis, aut deportationis pęna fuerit imposita non autem
2 membri abscissio. † Hinc adest obseruati sententiam foriudicationis statim nõ exequi,sed merita causę prius ventilari pręuio termino ipsi foriudicato concesso in quo permittitur dicere de nullitate ad finem discutiendi si pro delicto pro quo fuit foriudicatus pœna mortis debebatur, quia si non reformatur sententia, & minoratur pœna, vt refert practicatum *Vin. decis.* 439. *num.*36.

num. 36. *& patet in Ferdin. Regni cap.* 56. *&*
3 *Giurba conf.* 83. *num.* 3. *citato*, † ratio est quia pęna debet commensurari delicto, *Bertazz in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num.* 68. *Cardinal. Tuschus tom.* 6. *litt. P. conclus.* 211. *Thomas de Thomasett. regul.* 216. *& Farinacc. in pract. criminal. tit. de inquisitione quæst.* 4.
4 *num.* 10. *quæst.* 17. *num.* 9.) † in quo termino aduertas foriudicatum non appellare, nec Principem supplicare, *secund. Afflict. in const. pœnam eorum, Carrerium in prax. in princ. num.* 39. *& Foller. in praxi rubr. capetis foriudicatis nu.* 3. sed tantum ei permitti dicere de nullitate, quæ cum aliquando non solum soleat tendi ad nullitatem iustitiæ, vt est casus præsentis decisionis, sed ad nullitatem ordinis, vt fuit iudicatum in causa Ferdinandi Caraccioli in M. C. V. teste *Thoro in compend. decis. in verbo sententia in*
5 *medio)* † cautus sit iudex in prolatione ipsius sen-
6 tentiæ † cum non potest deueniri ad eam nisi post anni circulum citetur inquisitus ad foriudicandum, prout ex communi stylo forensi huius Regni testantur, *Andr. in const. pœnam eorum circa principium vers. numquid autem, & de Franch. in decis.* 514. *num.* 4. *&* 5. *quos citat*
7 *D. Rouit. loco præcit. nu.* 3. *&* 4. † concludendo pariter debere citari in ea domo in qua habitat
8 familia ipsius foriudicandi, † & annum currere à die forbanni, vt per eum) quod an sit verum, *Vis. conte conclus. foriudicatus*, vbi de stylo M. C. V.
9 † attento quod foriudicatus tanquam pro mortuo habitus, *secund. Farinacc. decis.* 31. *Ioseph. Ludouic. cons.* 3. *& Flau. Amendola in addit. ad decis.* 102. *num.* 19. *in fin.* posset iniustæ reperiri occisus cùm id à iure permictatur, *secund. Bart. in l. qui admissione, §. qui deficiunt, ff. de captiu. & post limit. reuers. Mainil. cons.* 1. 57. 86. *&* 100. *vt materia est pœnes scribentes in C. Regni, siue quis sub tit. de foriudicatione*,
10 † quod ampliatur, vt per priuatū etiā suspendi licet si animo non vsurpandi iurisdictionē fecerit, arg. eorum quæ per *Affl. in citat. const. pęnam eorum in* 11. *&* 12. requisito, & mediante veneno proditoriæ, & per pecuniam, *secund. Bart. in cons. fin. in* 10. *libro, & in l. Graccus, C. ad l. iul. de adulterijs, & de Franch. decis.* 176. *&* 276. *Capilolan. in prag.* 3. *num.* 12. *de Baronib. Petr. Gaball. resol. crimin. Centur.* 3. *casu* 278. *Farinacc. in prax. quæst.* 103. *num.* 117. *& Doctissimum Regent. Valenzolam in cons.* 96. *nu.* 14.
11 † sed quid in Ecclesia si permictatur occidi, latè *Berret. cons.* 68. *& extra territorium bannientis de Franch. ead. decis.* 276. *in princ. Camill. Salern. ad Neapod. in proem. const. Neapolit. fo.* 56. *in apostilla incip. quod in nominibus vers. an autem statutum, Bertazz. consil. crim.* 160. *volum.* 1. & refert decisum *D. Rouit. in rub. de exulib. num.* 7. *& vide Thorum in compend. de-*
12 *cis. in verb. occidens bannitum*, † & quod quando existit pęnes curiam non possit occidi, *Bart. & Ang. in l.* 3. *§. transfugas, ff. de sicarijs, Isern. in constit. pœnam eorum, & ibi Afflict. in* 12. *notabili in quæst. & in constitut. pacis cultum* 2. *C. & vlt. col. prout ita in terminis consuluit, Foller. quem videas in pract. criminali in rubr. foriudicentur num.* 13. *& copiosè in prato meo ad §. præterea, C. de Episc. & Cler. l. omnes* 31. dixi & aduerte attentis terminis istius decis. non solū non posse quem foriudicari si delictum non meretur pęnam mortis naturalis, sed etiam si mereretur, & non adessent inditia ad torquendum, *Manent. cons.* 110. *num.* 7. *Natt. cons.* 594. *nu.* 14. *Becc. cons* 11. *nu.* 7. *&* 8. *D. Rouit. in rub. de sent. foriudic. num.* 34. *& Giurba cit. cons. num.* 4.

Baldaxar de Angelis.

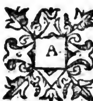
ARGVMENTVM.

Obligatus cum fideiussore de soluendo, seu restituendo iudicatum, seu declaratum per tertium tenetur soluere iudicatum per Iudicem, & latè de intellectu l. cū apud sempronium, ff. iud. sol.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor obligatus soluere iudicatum per tertium tenetur soluere iudicatum per Iudicem.*
2 *L. cum apud sempronium ff. iud. sol. declaratur, & num.* 4. 7. *&* 13
3 *Fideiussor in omnem causam, & casum intercessisse intelligitur.*
5 *Fideiubens coram Iudice tenetur soluere iudicatum per successorem, & nu.* 12. *etiam per Iudicem superiorem qui causam auocauit.*
6 *Qui fideiussit in prima instantia, quando teneatur etiam in causa appellationis, & num.* 11.
8 *Fideiussio de soluendo iudicatum per talem Curiam tenetur, siue iudicatum fuerit per Iudicem qui erat tunc, siue per alium, & num.* 10.
9 *Fideiussio de soluendo iudicatum per certum Iudicem eo mortuo recusato, aut alias impedito coram alio non extenditur.*
14 *Senatus Barcinonæ sententia magnificenda, & amplexanda.*

DECISIO XIV.

AD Relationem Magnæ Curiæ iudicauimus in Sacro Consilio in aula, in qua alias residebam
1 † quod vbi quis se obligauit soluere, & restituere quicquid per tertium fuerit declaratum, iudicatum, & dederit fideiussores, quòd si ille tertius non declarauerit. Sed Iudex,

Iudex, qui est bonus vir iuxta regulam, *l. si quis*
arbitratu, ff. de verb. obligat. quòd hoc casu se-
quuta Iudicis declaratione fideiussores tenebun-
tur, & committetur contra eos stipulatio fideius-
sionis non obstante, *l. cum apud sempronium, ff.*
2 *iud. sol.* † Quia ille tex. procedit, vbi quis se sub-
misit sententiæ certi, & determinati Iudicis, ac
certæ personæ, at vbi quis se submisit sententiæ
tertij non tanquã ipsius singularis personæ sem-
per inest, quòd censeantur partes se subiecisse
sententiæ tertij tanquam boni viri per text. *in l.*
hæc venditio ff. de contrah. empt. & in l. in pro-
posita ff. pro socio, & ideo quòd à Iudice decla-
rabitur qui est bonus vir, censebitur ab illo ter-
3 tio declaratum, † & fideiussores tenentur, quia
in omnem casum, & causam videntur inte recessis-
se, quæ ex natura negotij procedit, *l. seruum, §.*
nunc videamus, & l. mora rei, & quod not. in l.
4 *quæro, ff. loc.* † tex. verò in l. cum apud sempro-
nium procedit quando quis submisit se senten-
tiæ certi, & determinati Iudicis, ita notabiliter
tenet *Paul. de Castro in d. l. cum apud Sempro-*
nium, & vt ipse refert, fuit Originaria Martini Si-
liman. & Guil. de Cun. licet loquantur in cau-
sa appellationis, vt testatur etiam, *Bart. num. 4.*
in d. l. cum apud Sempronium, qui nu. 5. tenet
5 in specie hanc opinionem † quòd vbi fideiussio
est dita coram vno Iudice, qui non iudicauit,
sed successor, qui reputatur idem Iudex fideius-
sores tenentur, & est casus noster, & allegat,
Specul. in tit. de offic. iud. §. excipi potest, vers.
Sed quid si principales, & idem tenet Alber. in
l. 2. C. de procur. num. 1. distinguens, quòd aut
in primo iudicio fuit petita, & præstita satisdatio
hoc modo, quicquid Iudicauerit Iudex, vel suc-
6 cessor, † & fideiussio durat etiam in causa appel-
lationis, aut simpliciter, & idem aut quod iudica-
bit talis Iudex, & tunc ad alium Iudicem non
porrigitur. Ita procedit text. *in d. l. cum apud*
Sempronium licet Cyn. & Iacob. de Rauen. in
7 *d. l. 2.* teneant contrarium, dicentes, † quòd in
d. l. cũ apud sempronium, illa verba, quòd Sem-
pronius Iudex iudicauerit, non Iuris ministeriũ,
sed facti contingentiam demonstrant, quare per-
inde est, ac si Iudicis nomen expressum non esset,
sed ab omnibus reprehenduntur, & est opinio
eorum violare litteram, ac sensum illius text. cu-
ius verba sunt, & ponderantur ab omnibus ibi,
quòd sempronius iudicasset. Ergò certus, & de-
terminatus Iudex erat electus, cuius iudicio, &
sententiæ partes se submiserunt, hanc eandem o-
pinionem amplexus est *Igneus in l. si propter*
veneni §. Præsidis legendus num. 50. & 51. ff.
ad Syll. & assignat rationem, quia huiusmodi sti-
pulationes stricti iuris sunt, & non possunt, neque
debent extra suos terminos extendi, *l. cum quæ-*
rebatur §. fin. ff. iud. solui, quia fortè fideiussor
illius iudicis particularis religionem sequutus co-
ram alio non fideiussisset, quam rationem, & opi-
nionem sequuti sunt moderni qui reddũt aliam,
& sensatam rationem, quia eo tempore Iudices
eligebantur à partibus, & ideo nascebatur electio
certi, & determinati Iudicis, qui postea à Præto-
re confirmabantur, & cogebantur iudicare, &
ideo dicitur in text. quod Sempronius non quod
Iudex, seu prætor iudicauerit, secus est vbi non
8 apud certum, & determinatum Iudicem, † sed
apud Prætorem ordinarium fit iudicium, seu de-
uoluitur ex iuris dispositione, & intercedit fide-
iussio, quia tunc fideiussores censentur se obligas-
se, vt ius intelligit sequuta declaratione illius, qui
sub illo tertio comprehenduntur, & est punctua-
lis decisio, & quando fideiussores se obligant pe-
nes certum, & determinatum Iudicem, est quia
fortè de ipso confidunt, de eius enim fide, & in-
tegritate experti sperant eum rectè iudicaturum
nõ fideiussori si penes alium lis agitaretur, & no-
uissimè eandem opinionem, & rationem sequu-
tus est, *Aquilinus in l. 2. §. Item si in facto*
num. 130. & seq. ff. de verbor. obligat. Vbi di-
9 cit † quod quando fideiussio est limitata ad cer-
tum Iudicem, eius personam non egreditur, qua-
re si Iudex mortuus fuerit, vel recusatus, aut aliàs
impeditus iudicare, fideiussores censentur libe-
10 rati. † Sed si fideiussio non fuit limitata, vt pu-
ta fideiusserunt de soluendo quicquid fuerit iu-
dicatum per Magnam Curiam, tunc tenebantur
siue per illum Iudicem tunc Magnæ Curiæ, vel
alium fuerit iudicatum, & ratio est, licet ipse
non dicat, quia semper est eadem Magna Curia,
non diuersa propter mutationem Iudicum, qui
subrogantur in locum præcedentium, & sunt Iu-
11 dices ordinarij. † Et quando fideiussio in prima
instantia duret etiã in causa appellationis Igneus
per 12. col. disputat. ad partes ad satietatem vs-
que ad *d. l. si propter veneni, §. præsidis à num.*
42. vsque ad num. 74. vt nihil vltra possit addi,
tenet, & concludit durare in causa appellationis,
& quòd ita fuit decisum, alios multos cumulat,
Aquilinus qui tenent contrarium opinionem, a-
bunde habetur per *Doct. in d. l. 2. C. de procur.*
& secundum hanc opinionem alias iudicatum, vt
sc. duret fideiussio in causa appellationnis, vt la-
tè per *D. de Franchis in decis. 310.* vbi non
est expressum nomen Iudicis, & in *decis. 208.* di-
cit fuisse iudicatum, contra fideiussorem quia
penes eum reperiebatur pecunia liberata deb. i o-
ri pro eius cautela, & ibi etiam in causa appella-
tionis à familia Magnæ Curiæ.

Et post rem decisam ad manus meas venit *ter-*
tia pars variar. resolut. Canceryj, qui c. 12. de
12 *offic. iud. tab. nu. 105. cum seq.* tangit quæstio-
nem † in mercatore qui in Ciuitate Barcinonæ
se obligauerat soluere quicquid per consules ar-
tis maris fuisse iudicatum, quia causa vertebatur
apud dictum consulatum. Deinde propter pau-
pertatem rei Regia audientia ipsam auocauit, &
lata fuit sententia contra mercatorem dicit, ipsum
consuluisse quòd fideiussores erant obligati sol-
uere iudicatum, non obstante *d. l. cum apud*
13 *Sempronium*, † quia procedit vbi proprium
nomen Iudicis est expressum secus proprio no-
mine non expresso, quia licet mutetur Iudex
non ob id mutatur iudicium, quia Iudex suc-
cessor subrogatur loco primi, *l. proponebatur*
ff. de iudic. allegat Roman. in terminis in cons.
210. & Hippol. in rubr. de fideiuss. num. 133.
& testatur, ita decisum per illum Senatum die
14 18. Nouembris 1602. † & illius Senatus deci-
siones magnificiendæ, & amplexandæ sunt. Scio
enim

enim in illo Senatu viros graues, doctos, & eminentis doctrinæ ascitos qui non perperam, sed oculatissimè per regulas artis iudicant.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus cum fideiussore de soluendo vel restituendo iudicatum per tertium tenetur si fuerit iudicatum per iudicem, & num. 3. & declar. num. 4.*

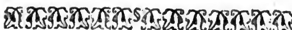
2 *Galluppus Amicus Authoris enunciatur in eius praxi.*

5 *Soluere promittens per talem iudicem exprimendo nomen, & cognomen non tenetur, si mutaretur ipse iudex etiam in causa appellationis.*

6 *Promittens soluere iudicatum ab arbitris non tenetur si fuerit iudicatum per iudices.*

1 Quod obligatus cum fideiussore de soluendo, vel restituendo iudicatum per tertium teneatur si fuerit iudicatum per Iudicem:) ex citat *l. cum apud sempronium*, redditur indubitata conclusio,) cum sicut in ea quando quis se submisit, & obligauit sententiæ incerti, & indeterminati iudicis non expresso nomine tenetur si fuerit iudicatum per eius successorem, & non per illum iudicem, qui extabat tempore obligationis, ita in obligatione facta de soluendo iudicatum per tertium cum non fuit expressum eius nomen, vt illum text. tali modo significarunt,
2 *Rol cons. 58. num. 13.* † *Amicus meus Gelupp. in prax. S. C. p. p. capite 3. tit. de lit. pendent. & ijs, quæ sunt tunc prohibita, & permissa à nu. 38. vsque ad 41.* vbi distinctè more suo solito quæstionē ipsam decidit, *Bellamer. decisio-*
3 *ne 353. & Boer. decis. 315.* ex eo quia non censetur extinta obligatio, vel fideiussio ipsa ex huiusmodi iudicantium mutatione teste, *Vrsillo ad Afflict. decis. 182. sub num. 5. & de Franch. decis. 344. arg. (subrogati) de quo in l. si cum, §. qui iniuriarum, ff. si quis cautionibus, vbi Bartol. Bald. & Angel. cum alijs, Surd. decis 35. nu. 9. & decis. 306. nu. 5. & de aliment. tit. 9. qu. 27. num. 9. & consil. 26. nu. 5. & Tiraquell. de iure primogenituræ lib. 4. c. 4. nu. 36. & vide votum*
4 *Mariæ 2. num. 10.* † quod secus si fuerit expressum certum nomen iudicantis, quia eo casu obligatio facta de soluendo, vel restituēdo quidquid fuerit per illum iudicatum remanet extincta respectu alij iudicantis, vt in facto decisum est videre penes *decis. de Franch. 601.* in qua cum fuisset præstita fideiussio, & specificè facta promissio de soluendo iudicatum per Sac. Conf. & deinde cum causa fuisset remissa ad R. C. S. licet prætenderetur quod esset vnum, & idem tribunal. & & constitutum sub vnica iurisdictione nostri inuictissimi Regis, sed diuisum pro faciliori expeditione causarum, vt discurrit *de Franch. decis. 722. num. 19. & 20.* & proinde quod teneretur ad iudicatum per dictum R. C. in fauorem fideiussoris fuit pronunciatum, & sic non extensa eius obligatio, sed si vis notare alteras decisiones, adde *Thorum 2. parte comp. verbo fideiussor, qui in aliquo, & vide Mastrill. decis. sicil. 126. nu. 10. & Molfes. in commen. ad consuetud.*
5 *Neap. par. 4. quæst. 63. num. 26* † *inde Isern. in tit. quæ sint regalia, §. regaliæ sunt col. 5. vers. hoc dicit de fideiussoribus,* concludit quod quando fideiussor promisit specificè soluere iudicatum à tali Iudice explicādo illud per nomen, & cognomen non solum non tenebitur si mutaretur dictus iudex, sed neque in causa appellationis adhuc si fuisset subrogatus) ad satisritatem cuius dicti non ommittendi sunt *Boer. cit. decis. Marc. quæst. 252. & 877. part p. & q. 357. p. 2. Laffr. Lanfr. Balb. decis. 99 Gaball. milleloq. 270. de Franch. decis. 320. & 208. & 344. Bart. singul. 40. Papon. lib. 10. tit. 4. arrest. 2. Petr. de Rauena singul. 375. Perillust. Petr. Thesaur. decis. 202. Rolan. cit. cons. & Bar. in §. 1. inst. quib. mod. testam. infirmentur,* vbi quando fideiussor qui fideiussit coram primo iudice teneatur in causa appellationis, & sic coram alio iudice) quod secus si in dubio, quando simpliciter non expresso nomine se obligasset, quia tunc etiā tenetur in causa appellationis, vt decisum per *Domin. de Rota refert Gabriel. in tractat. commun. conclus. 11. de fideiussorib. concl. 4. vers. contrarium lib. 2. & de Franch. in S. C. in decis. 320. & in supracit. decis. 344*) de qua materia, *Paschal. in tract. de virib. patriæ potest, p. p. c 8. num. 200. Gratian discept. foren. q. 358. num. 32. tom. 1. Præsidens Bapaplin. ad Cyn. in l 2. C. de procuratoribus, & Peguera*
6 *decis. Catalon. 169.* † nota tamen quod quando fuit præstita fideiussio de soluendo iudicatum ab arbitris non tenetur fideiussor de iudicato per iudices, vt *Anton. Fab. decis. 5. de fideiussorib. & Ricc. in collect. decis. 337. in medio, quod mihi pulchrum apparuit,) & vide in hac tract. mutam decis. sicil. 45. num. 10. & sequentibus.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Cadauer famosi delinquentis mortui appellatione pendente à sententia condemnatoria ad mortem, & ad raptandum, an raptandum veniat, & suspendendum, & sententia sit exequutioni demandanda.

SVM.

SUMMARIUM.

1 *Cadauer famosi delinquentis mortui appellatione pendente à sententia condemnatoria ad mortem, & ad raptandum, nec raptari debet, nec suspendi, nec aliter sententia exequutioni demandari.*

2 *Appellatio de iure suspendit iudicatum, & num. 11. imò extinguit num. 22. & 23. & damnatus ad mortem ductus ea pendente potest impunè eximi, vt num. 2.*

3 *Crimen dicitur extinctum ob mortem, quæ omnia soluit, & nulla pœna in mortuũ exequi potest alias Iudices, & assessores in syndicatu actione iniuriarũ tenentur, vt nu. 4.*

5 *Sententia contra cadauer exequi potest in atrocissimis iudicis arbitrio.*

6 *Consuetudo, quæ viget contra communem DD. opin. in detestationem delinquentium, est toleranda.*

7 *Pœna exercetur in cadauer notorij delinquentis, vel capti, & mortui in fragrantia delicti, & num. 8. & illius qui metu pœnæ potiusquàm vitæ tædio mortem sibi consciuit, vt num. 8. & 9. & 18. & 22.*

10 *Delictum grauissimum sibi mortem inferentis est, in quod multæ aliæ pœnæ locũ habẽt.*

12 *Latronum, & publicorum delinquentium capita, in actu capturæ, vel aliàs occisorum in publico deferuntur ad aliorum terrorem ob eorum in hoc Regno frequentiam, & copiam, & num. 13.*

15 *Stylum laudabile S.C vt capiatur informatio bannitorum, & delinquentium occisorum pro quibus petitur præmium, vt sint verè delinquentes, & per informationes præcedentes hoc appareat alias reijciuntur informationes post eorum mortem captæ tanquam suspectæ.*

15 *Dominus Præses de Franchis vir eruditissimus, & circumspectus.*

16 *Informatio post mortem delinquentium non capitur, nisi in certis casibus specialibus, & hæredibus citatis.*

17 *Magna Curia non consueuit vnquam contra cadauera damnatorum in carcere mortuorum exequi sententiam maximè, quia vt plurimum pendet appellatio qua pendente nemo dici potest condemnatus.*

19 *Pœna morte rei extinguitur; etiam quando transiret ad hæredes quia quando est appellatum non dicitur sententiam habere effectum consumatum, idem quando appellari potest.*

20 *Appellatio reducit inquisitionem, & causam ad statum in quo erat ante litem contestatam, & operatur vt ea pendente donec per S. C. sententia confirmetur inquisitus non possit dici delinquens.*

23 *Confirmatum vires accipit à confirmante.*

24 *Cadauer quia anima, & sensu caret, & pœnæ capax non est, quia sensum doloris non habet, puniri non solet.*

25 *Monetarius delictum confessus, qui metu pœnæ mortem opperuit, raptus post mortem, & furcis suspensus.*

DECISIO XV.

Magna Curia Vicariæ condemnauit ad raptandum, & furcarum suspendia Ioannem Antonium, & Iulium Palmerios assassinos pro causa homicidij commissi in personam Claudij Terracini ad instantiã Claudij Borrelli, qui sponte confessi fuerunt se homicidium prædictum commisisse mediante pecunia, & à decreto Magnæ Curiæ appellauerunt ad Sacrum Consilium, & inter cæteras defensiones prætendebant, eorum confessiones esse nullas tamquam extortas à Iudice sub spe impunitatis, & indulti promissi, & quòd alter ipsorum tempore confessionis; & depositionis erat grauiter vulneratus in capite, & non erat in recto sensu, & pendente appellatione prædicta, Ioannes Antonius vnus ex dictis inquisitis decessit intus carceres interfectus ab alio carcerato, instetit Fiscus contra cadauer exequi decretum Mag. Cur. vt s. duceretur, & raptaretur per loca solita Ciuitatis, & suspenderetur in foro magno, vbi delinquentes, & condemnati solent vltimo supplicio
1 affici. Ex aduerso aduocatus pauperum † contradicebat, & pro cadauere considerabatur, & dicebatur nullo pacto decretum Magnæ Curiæ posse demandari exequutioni. Quia pendet appellatio in Sacro Consilio, quæ de iure † suspen-
2 dit iudicatum vulgatis iuribus. In tantum quòd si pendente appellatione reus ducatur ad supplicium potest eximi impunè à manibus ministrorum, & officialium, vt voluere, *Bald. & Angel. in l. ad dictos C. de appell. post Innoc. in cap. si quando extra de offic. deleg. & Aret. in §. penult. institut. de action. sequitur Sebast. Medices in suo tractat. mors omnia soluit num. 150.* Et ideo quemadmodum decretum dictæ Magnæ Curiæ non posset habere exequutionem contra Ioannem Antonium si viueret, minus cõtra mortuum, & eius cadauer, Tanto magis, quia per
3 mortem † erat iam extinctum crimen, quia mors omnia soluit, *§. deinceps cum concord. auth. de nupt.* & cessat iurisdictio, & officium Iudicis reo mortuo, *l. 1. C. si reus, vel accus. mor. fuer. l. 1. C. ex delict. defunct. §. non autem inst. de perpet. & temporalibus action. §. non autem, inst. de publ. Iud. cap. quorundam 23. dist. glos. in* l. 2. §. pen.

l. 2. §. pen. ff. de hæred. vel act. vend. & nulla pœna in mortuum exequi potest, *l. defuncto, ff. de public. Iud.* & hæc est communis omnium Doctor. resolutio, & opinio in *l. Imperium, ff. de iurisd. omn. iud.* vbi plenè examinat hunc articulum, *Bart. & ibi Alexan. in addit. ac alij in d. l. defuncto, Bald. Angel. Ias. Dec. Cur. ac alij in l. 2. C. qui testam. facere poss. Aret. in tract. malef. in ver. qui Dominus Iudex vidès, Igneus in l. 1. §. si sibi manus, ad Syllan. à nu. 46. cum seqq. Paris. in tract. de synd. pag. 315. & in c. incip. an officiales qui suspendunt mortuos pag. 234. Hippolitus in l. quæstionis nu. 31. & l. fin. num. 29 ff. de quæstionibus, Boer. decis. 316. Boss. in tit. de accus. num. 33. & in tit. de exequut. sentent. Plaza in Epit. delict. lib. 1. c. 38. Ant. Gomez. c. 1. de delictis num. 79. Dec. & post eum Cagnol. in l. pupillum, §. qui in hærede, ff de reg. iur. Iul. Clar. in sua practica crimin. lib. 5. §. fin. q. 51. Afinius in l. 1. nu. 82. ff. de religios. & sumptib. fun. Iacob. Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. centur. 3. casu 285. Decian. in suo tract. crim. vol. 2. lib. 9. cap. 4. de pœnis sibi manus inferentis num. 14. Sebastian. Med. in loco supracitato num.* 142. præter alios multos, quos postremò citat, & congerit *Farinac. in tit. de inquis. q. 10. ferè per totum, sed num. 77. cum seq.* & omnes vnanimiter firmant prædictam conclusionem vtsupra, & aduertant, ac minantur Iudices, & assessores, † qui cadauera suspendunt, quia in syndicatu actione iniuriarum tenentur.

4 ac minantur Iudices, & assessores, † qui cadauera suspendunt, quia in syndicatu actione iniuriarum tenentur.

Est verum, quod ijdem Doctor. supra relati limitant communem opinionem non habere locum in delictis † grauissimis, & atrocissimis, & & in his arbitrio Iudicis relinquunt posse contra cadauer insæuire, & exequi sententiam cõdemnationis, quos enumerat *Menoch. d. casu 285. nu. 7.* & practica, ac communis obseruantia est vt in atrocissimis, videlicet in crimine læsæ Maiestatis, & insignibus, & famosis latronibus, assassinis, & his similibus non seruetur prędicta communis opinio, si quidem in Regno Castellæ de communi practica, & obseruantia contra communem testatur, *Ant. Gomes. vbi supra num. 79. & 80. & etiam Plaza, vbi supra, & Vasques controuers. illustr. cap. 96. num.* in Regno Franciæ idem testatur, *Igneus in d. §. si sibi manus num. 21. & 42.* vbi dicit se bis vidisse iudicari contra communem in illis casibus; passim in Italia, testatur *Bossius idē in tit. de exequution. sent. n 18. & de accus. num. 33.* contra insignes latrones, *Gundissalu. in tractat. de hæret. q. 22. num. 5.* dicit, quod vbi viget † contra communem consuetudo, est tolerãda in odium, & detestationem delinquentium, *Gigans in tractat. de crim. læsæ Maiestatis tit. de pœnis committen. crim. læsæ Maiestatis q. 33. num. 5. 7. & 8.* refert se vidisse iudicari contra communem in casu atrocissimo multos alios casus refert *Iulius Clarus* supra citatus, à quibus practicata fuit opinio contra communem, & in assassinio practicatam fuisse refert, *Marc. Ant. Euzen. citatus per Farinac. in cons. 21.*

Sacrum Consilium in causa prędicta me tamen absente, & impedito propter infirmitatem ad relationem Magnæ Curiæ practicauit opinionem contra communem, & determinauit decretum Magnæ Curiæ esse demandandum exequutioni, prout fuit demandatum contra cadauer prædictum, dixerunt mihi collegę mei postmodum, quod ita iudicauerunt propter qualitatem inquisiti, qui erat vilis persona, & criminis immanitatem, quia crimen assassinij, & etiam propter exẽpla relata per *Clarum*, credo, quod inter ipsos fuit controuersia, & vota non fuerunt conformia.

Sed certè me non mouerent exempla per *Clarum* relata, quia differunt valde ab hoc facto, & causa, nam illi moriendo delinquerunt, & in fra-
7 grantia, & notorietate † quadam, quæ opus habebat exemplo, siquidem ibi primos casus est de eo, qui in actu capturæ fuit occisus resistendo familiæ Curiæ, grauissimum delictum tunc à mortuo, & occiso commissum, & ad terrorem, & exemplum aliorum in illa fragrantia, illa exequutio poterat tolerari, quia delictum valdè notoriũ non indigebat alia probatione extrinseca, Idem de eo, qui in fragranti delicto insiliens, & agres-
8 sor fuit † occisus, meritò eius cadauer suspensum, quia sibi ipsi mortem procurauit, & moriendo, & deliquit, concitauit enim seditionem: cum animo, & proposito alium occidendi proditoriè accesserit, & fuit occisus, sic de alijs, qui intus carceres sibi mortem consciuerunt, quia, & ipsi mo-
9 riendo delinquerunt, præcipuè quando † metu pœnæ, & delictorum, de quibus erant inquisiti, nam si tædio vitæ dubitant valdè Doctor. an cadauera sint suspendenda, vt latè per *Farinac. vbi supra num.* 80. qui omnes cumulat, & ideò his casibus morientes, quia moriendo delinquunt, & grauissimum crimen committunt, vt benè etiam aduertit, *Igneus, vbi supra num. 53.* cum seq. ob quod si non ex alia causa deberent suspendi, non mirum si contra cadauera fuit facta illa exe-
10 quutio. Quia sibi † mortem inferre est delictum grauissimum, ob quod, qui tale scelus commictũt in se ipsos etiam multis alijs pœnis afficiuntur de iure ciuili, quia infames, & intestabiles sunt toto *tit. ff. de his qui sibi mort. consciu.* & de iure Canonico, & ciuili carent sepultura, & patiuntur alias pœnas, de quib. latè per *Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. centur. 284. & Decian. in d. tract. & tit. de pœnis sibi man. inferentis per totum*, & licet practica sit vera legum interpres, & communes opiniones recipiant interpretationem à practica, vt dixi in decis. mea incip. non semel, sed pluries, tamen casus est valdè diuersus quando quis naturaliter moritur, vel casu, & quando quis moriendo delinquit, & ideo inquam nõ me mouent exempla prędicta relata per *Clarum*, & alios quia iste Io. Antonius fuit occisus ab alio in rixa, & sic non deliquit ipse moriendo, & licèt esset vilis persona, vtique si hoc attenderemus maior pars delinquentium, qui moriuntur intus carceres essent suspendendi, præterea licèt etiam vilis conditionis, tamen non erat alias facinorosa, quia nullum aliud delictum commiserat, & in hoc crimine ipse non interfuit homicidio, sed consilio fuit enim conscius, & particeps pecuniæ, & mediator,

mediatori, præterea pendebat appellatio, quòd apud me est maximi momenti, quæ suspendit
11 † virtutem iudicati, & habebat saltim coloratam causam defensionis ob impunitatem, vt sibi prætendebatur à Iudice promissam, vt detegeret hoc delictum; quando autem succederent casus similes per *Clarum* relati, & in factis atrocissimis, & exemplaribus, & personis aliàs facinorosis, & læuis vitæ ego admitterem opinionem toto orbe Terrarum contra communem practicatam, seu hanc limitationem contra communem, & in hoc Regno nostro in huiusmodi casibus, & personis practicatur quotidie, in quo insurgere, & renasci
12 videntur in dies banniti delinquentes † publici, ac famosi latrones, & assassini, qui si interficiantur in ipsa captura, vel alias per insidias, ac dolum aliorum, qui in mortem eorum sperant salutem, & gaudere indultu, quem Pragmaticæ huius Regni promittunt capientibus huiusmodi delinquentes ad detestationem delictorum, & aliorum terrorem eorum capita deferuntur ad hanc Ciuitatem in loco publico ante fores Palatij Magnæ Curiæ ostentantur cum inscriptionibus nominum facinorosorum, & postea in palis, seu perticis suspenduntur extra menia, & ante portam Capuanæ, vt sint omnibus exteris, & Ciuibus horrendum spectaculum, & exemplum, & hoc faciunt commissarij deputati contra delinquentes in hoc Regno, etiam vt indicent eorum industriam, & diligentiam in capiendis, persequendis, & occidendis huiusmodi delinquentibus, &
13 publicis latronibus, quibus † hoc Regnum valdè abundat, sed relatum est quod quandoq; occidantur insontes ab his, qui sperant præmium, vel indulgentiam, & eos occisos, baptizant delinquentes publicos, & bannitos, & inscribunt nomina facinorosorum, qui iam viuunt, & sic moriuntur innocentes, & viuunt delinquentes, fa-
14 xit Deus ne ista sit veritas, & ideò † in Sacro Consilio quando post mortem sequutam, & capita delata ad instantiam occidentium prætendentium præmium, vel vel indultum, capitur informatio, quòd illi tales occisi erant publici delinquentes, & banniti, & non constat de eorum delictis per informationes præcedentes captas, dùm publicè delinquebant, reijciuntur huiusmodi informationes tanquam suspectæ, vt dixit mihi
15 *Dominus Præses* † *de Franchis vir eruditissimus, & circumspectus*, quòd ita semper fuit obseruatum ab alijs tempore suo, & dum casus cõtigisset in aula, in qua perpetius residebã, etiam ita obseruauimus omnes, quia in hoc Regno abundat malitia, & non desunt falsi testes, & ideo præter bannitos, & notorios facinorosos, quorum nomina ex factis atrocissimis nota sunt, in alijs semper informatio de delictis capta post mortem occisorum habita fuit suspecta, & hoc est valdè iuriconsonum, quia cum morte crimina extinguantur, vt supra dictũ est, nõ potest post
16 mortem † delinquentium capi informatio, nisi in certis casibus specialibus ad damnandum memoriam, & citatis hoc casu hæredibus, aliàs nulla, vt per *Angel. in consi.* 223. & in casibus læsæ Maiestatis diuinæ, & humanæ, vt *per Aret. in §. interdum instit. de hæred. quæ ab intest. defer. & in tract. malef. in ver. (che hai tradito la tua patria) num. 17. & in ver. qui Dominus Iudex num. 42. Gigas de crim. læsæ Maiestatis lib. 1. q. 20. 21. 22. & 27. Ant. Gomes. var. resol. lib. 3. tit. de crim. læsæ Maiestatis nu. 12. & per Plotum cons. 132. inter consil. crim. diuers. volum.* 1. Et Magna Curia, vt mea tenet memoria, & ab alijs practicis, & causidicis est relatum nunquam consueuit eius decreta mandare exe-
17 quutioni contra cadauera † inquisitorum in carcere naturaliter mortuorum, cum multi famosi delinquentes, & assassini pro tempore in carceribus decesserint, quia semper pendet appellatio in Sacro Consilio, quia nemo est damnatus ad mortem, qui non appellet ad Sacrum Consilium qua pendente non potest dici quis condemnatus, teste *Vulpiano in l. 1. §. constat vers. eum accipiemus, ff. de pæn.* vbi est casus expressus ibi: eum accipiemus damnatum, qui non prouocauit, cœterum si prouocauit nondùm damnatus videtur, & hæc credo quod fuerit, & sit vera ratio, nam quòd cadauera publicorum delinquentium, & famosorum latronum suspendãtur, concedo, prout loquuntur prædicti Doctor. supra
18 relati in ipsa † fragrantia, & notorietate facti, quę non admittit appellationẽ, sed nemo ex ipsis loquitur quando pendet appellatio, sed simpliciter in certis casibus dicunt fuisse ita obseruatum & non loquuntur si fuit obseruatum appellatione pendente, & ideo crederem semper, quòd pendente appellatione communis Doctor. opinio est seruanda, & non ista practica in contrarium, seu limitatio, quam dicunt, & hoc vltra allegata in initio huius decisionis, & toti. d. tit. nil nouari appellatione pendente disponit tex. expressus, cui non est dare responsum *in l. fin. C. si reus, vel accus. pend. appell. mort. fuer. & ibi Cyn. & alij, & tex. in l. 3. C. si pend. appell. reus mor. fuer. & ibi etiam Doctor.* & hoc procedit etiam
19 quando † pęna transiret ad hæredes, quia tunc morte rei extinguitur penitus, ita post alios tenet *Anton. Gomes. tit. 1. de delictis nu. 82. ver. Item adde*, & probat concludenti ratione quia sententia, & pęna, etiam quòd sit confiscationis, quæ videtur respicere hæredes mortui, non habet effectum consummatum, quando ab ea est ap-
20 pellatum, vel potest appellari, immò † reducitur inquisitio, & causa ad statũ in quo erat ante litẽ cõtestatã per *tex. sing. in l. ita demũ, C. de procur. & ibi Bal. & communiter Doctor.* sed ante litem contestatam reus non poterat puniri, ergo minus eius cadauer appellatione pendente, & alias rationes adducit, quas non transcribo, & pro eadẽ opinione allegatur *glos. sing. in l. ex iudiciorum, vbi Bar. Bald. Alber. & Angel. post Dyn. ff. de accus. & communis scola Doct. relatorum per Farinacium nouissimè in loco supracitato, num. 46. & 47.* & facit ratio manifesta præter alias, cui non est dare responsum, nam pendẽn-
21 te † appellatione, & donec per Sacrum Consilium confirmetur decretum Mag. Curiæ, ille inquisitus non potest dici famosus latro, non publicus delinquens, & facinorosus, quia hoc operatur virtus appellationis, *tex. est expressus in d. l. rei capitalis, §. fin. ff. de pen.* ibi cæterum si
pro-

prouocet nondum videtur damnatus, & subdit eum accipimus damnatum, qui non prouocauit, & ideò valdè dubitari potest de practica recepta contra communem opinionem quando moritur reus post sententiam, sed appellatione pendente
22 ex supradictis, nisi in casibus relatis, quādo † metu pęnę se ipsos interficiunt, vel alias grauiter delinquunt, quia tunc vt dixi magis ex delictorum causa quæ patrant, & committunt moriendo quā ex vi condemnationis, & sententiæ, cuius effectus est suspensus, vel peremptus per appellationem eorum cadauera possunt suspendi, & quia confir-
23 matum † à confirmante accipit vires *l. testamento la 1. ff. de testam. tut. l. si quis priore, ff. ad Tribell. & in specie Paul. de Castr. in l. furti num. 5. ff. de his, qui not. infam. per illum tex.* Et quia appellatio pronunciatum extinguit, *l. 1. in fine, & ibi glos. in ver. extinguitur, ff. ad Turpill.* ideo ijs mortuis appellatione pendente eorum cadauera talium facinorosorum non possunt suspendi.

Et post hæc vidi *Symancam de capt. inst. tit. 18. huic opinioni accedentem qui num.* 3. con-
24 cludit, cadauer puniri non † solere quia anima, & sensu caret, & pęnæ capax non est. Viuos inquit castigare decet non mortuos, vt apud Stobæum est, qui Sophoclem refert dicentem. Quid iuuat mortuos qui amplius non sunt affligere? Fabius quoq; ait mortem quidem finem esse nec sæuitia, vltra fata procedere, illum quoque valdè crudelem iudicat, qui adeò hominem exuit, vt ibi pęnam quærat, vbi sensum doloris non inueniat.

Et cum de mense Maij hoc anno 1606. esset detecta multorum monetariorum conspiratio, qui tondebant, & cudebant monetam inter quos reus delatus quidam auri faber, qui tortus crimen sociosque confessus per Magnam Curiam detinebatur in vinculis in quodam loco particulari nuncupato lo Mandrullo, ne cum alijs commercium habens reuelaret secreta suæ confessio-
25 nis, isque metu † criminis se precipitauit ex quadam fenestra ceciditque in atrium habitationis Regentis eiusdem Magnæ Curiæ, & inde toto corpore confractus decessit, eius cadauer ordine Magnę Curię per loca publica Neapolis, per quę damnati ad mortem duci solent raptatum demū in foro magno furcis suspensum extitit; nam delicti immanitas, & quia suæ neci causam præbuit criminis, & pęnæ metu se præcipitando, & sic moriens etiam deliquerat ad aliorum exemplum, & terrorem id non iniuria per Magnam Curiam ordinatum fuisse existimatum fuit.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Author composuit pratum super codicem.*
2 *Cadauer post mortem quando puniatur ex ratione.*
3 *Cadauera cum pompa ad Ecclesiam debent deferri cum sonis, & cantibus psallentium.*
4 *Sæuire post mortem quando liceat.*
5 *Viuus qui non potest morari, nec mortuus.*
6 *Bannitus durante tempore banni mortuus in loco banni sepelliri non potest.*
7 *Anatomiæ causa an concedi possit cadauer.*
8 *Corpora insignium latronum post mortem puniuntur.*
9 *Appellatio non datur facinorosis hominibus.*
10 *Latrones insigni non appellant, & num. 12. de tractatione.*
11 *Cadauer famosi delinquentis pendente appellatione fuit raptatum.*
13 *Appellatione pendente nil innouandum.*
14 *Damnatus ad triremes pendente appellatione non debet mitti ad triremes.*
15 *Appellare quilibet potest pro condemnatis ad mortem.*
16 *Delicta enormia, atrocia, & quæ atrocissima dicantur.*

TRactat D. Gizzarellus de sententiæ exequutione respectu cadaueris, dū reus mortuus fuerit, & ait permissam in atrocissimis delictis, & contra cadauera insignium latronum, & facinorosorum hominū atrocia grauissimaq; delicta committentium præuio Iudicis arbitrio, vt latissimè tetigi *in l. quam 23. C. de Episc. & Cler. in meo prato*) quod nunc sub prælio existit, vbi totam prouinciam suscepi amicorum precibus deuictus pro explanatione materiæ, & ipsum locum citaui
2 cum alijs casibus decisis, † & ibi de praxi quę seruatur circa capita delinquentium occisorum ad ad regulam illius tex. quod memoria iusti extollitur, & iniusti abolетur, & proinde in tali casu in mortuos sæuire licet, *Baiard. ad Clar. q. si num. 42. & Mari addit. ad Grammat. decis. 82. num. 2.* circa cadauera suspendenda, & quan-
3 do) † alias non solum post mortem cadauera inquietanda non sunt sed cum pompa ad Ecclesiam debent deferri cum sonis, & cantibus psallentium, vt latissimè *Doctiss. Gratian. discept. forens. 298. num. 6. lib. 2.* inde resolui quæstionem interrogatus, quod licet sæuire post mor-
4 tem aduersus deportatum, vel relegatum in insulam cum si moriatur intra tempus dictæ relegationis non potest transferri ab insula, vel loco
5 prædicto deportationis, & alibi sepelliri, † quia pęna etiam post mortem durat, *l. 2. ff. de cadaueribus punitorum,* quo in loco dicit *Bar.* quod qui viuus non potest morari in aliquo loco neq; mortuus, quod dicit notandum esse, *Restaurus Castaldus de Imperat. q. 110. notabili q. 6. allegans Ludouic. Rom. singul. 781. & adde Nellum de Sancto Gemin. in tract. bannitor. 2. part. 3.*
6 *tempor. q. 2.* † dum asserit quod durante banno non potest bannitus seppelliri in territorio à quo est bannitus, & hoc idem voluit multa pulchra similiter adducens, *Hyppol. de Mars. in l. fin. num. 78. ff. de quæst.* quod notauit, *Anchar. in clement. 1. num. 7. in fine de penit. & remiss.*

Anton.

Ant. Scappa de iure non scripto lib. S. C. 199. num. 19. & inducunt similitudinem de excommunicato cui cum non communicamus viuo, neque mortuo, *C. sacris de sepulturis c. 2. 24. q. 2. Marsil. in d l. fin. num. 55. ff. de quæstionibus,* & propriè præter DD. allegatos per doctissimum nostrum Authorem quando licet se uire in cadauer *per Baiard. in d.q. 55.* sed quid in eius ossibus, *Giurba cons. 81. num. 4. in fine,* & si Anatomię causa cadauer concedi possit Medicis, & Chirugicis ob publicam vtilitatem cum
7 *Bart. in d. l. 2. ff. de cadauer. punitorum dubitet,* & affirmant *Ripa in tract. de peste num. 142. Curt. in l. imperium, vbi etiam sequitur, Lancellot. & dec. ff. de iurisd. omn. iudic.* quos refert, & sequitur, *Boer. decis. 287. nu. 6. Foller. in pract. crim. vers. pœnis debitis ferient. num. 80.* & ita practicari refert, *Gomez, delict. c. 14. in fine, vbi dicit in anno 1550.* ita ad interrogationem Caroli S. Imp. Respondisse vniuersitatē illā quem sequitur *Clar. in pract. crim. q. 100. nu. 20.*
8 † & redeundo ad decis. nostræ Authoris circa istos insignios latrones adde non solum ipsorum corpora debere suspendi, sed etiam eorum corpora per Ciuitatem ad caudam equi trasuchi, & inde igni combusta, vt fuit obseruatum particulariter in personis Marci de Sciarra Angeli Fuschi & Nicolai vallonis publicorum forascitorum, & aliorum similium, sed illorū cadauera bestijs tradenda *c. 1. §. publici latrones de pace tenenda, Peguer. decis. 27. num. 2. Niger. in c. regni ad hoc num. 55. & 54. Bona Cossa comm. opinion. crimin. par. 1. §. fur debet, Bonifacius de furtis, §. furtum num. 13. Aluarot. & Afflict. in d. §. publici latrones, & Pet. Foller. in practic. vers penis debitis ferient. num. 79. & Ghirland. de relax. carcer. q. 1.* & id ob lætitiam iusti nam lætatur ille cum videt vindictam, *Auth. sed nouo iure, C. de seruis fugitiuis, glos. notabilis in l. 2. ff. de arbor. furtim, Cæsar. qui confirmant præcedentem conclusionem.*
9 † Inde neque istis facinorosis hominibus solet dari apellatio, vt patet in monetarijs condemnatis licet in omni casu, grauatis appellatio detur *Barz. decis. Bonon. 47. num. 20. Surd. decis. Mant. 36. num. 23. Vrsil. decis. 2. nu. 10. & Carauit. num. 259. & Franch. decis. 120. num. 4.* cum illi statim condemnati puniuntur, *l. 1. C. de de falsa moneta glos. 1. in c. quanto de iure iurando, Foll. in frag. num. 193. & 194. Menoch. casu 316. Gram. decis. 36. num. 12. & Marant. in speculo aureo p. 6. actu 2. de appellat. num. 228.* vt de ipsa tractatione latissimè, *Borrell. de Regis Cattholici præstantia ca. 12. per totum, & Magistr. editt. lib. 2. c. 8. nu. 72.* in quibus locis tetigit omnes casus monetariorum, vt etiam scripsit, *D. Rouit. in pragm. 1. tit. de monetis, Gram. decis 72. & 74.* & habemus in hoc Regno Constitut. adulternam constit. qui nummos, & c. iam
10 sæpè, † & patet in alijs insignis latronibus, qui à condemnationis sententia non appellant *l. constitutiones, ff. de appellationib. Placentin. in sum. codicis lib. 7. tit. 66. Isern. in c. 1. verbo Bona committentium crimen col. penult. num. 17. vers. quasi consueuit tit. quæ sint regalia, & in c. 1. §. publici latrones de pace tenenda, & eius violat.* vbi dicit, quod hi dicuntur famosi *in l. capitalium licet famosos, ff. de pœnis,* & sunt illi, qui sunt insignes, & in dicta *l. constitutiones,* & in simili non appellari dicit idem *Isern in d §. publici latrones Alciat. in pract. vtriusque iuris p. 3. tit. de appellat. §. in quibus casibus num. 2. & Paris. de Puteo verbo latro nu. 5. & 6.* & ita
11 saluatur decisio Sacri Consilij hic relata † dum cadauer famosi delinquentis mortui appellatione pendente à sententia cōdemnationis ad mortē, & ad raptandum fuit raptatum, vt reassumpsit pariter, *Thor. 2. p. Compend. decis. verbo cadauer*
12 † sed possunt videri, *Rit. M. C. 259.* quomodo non appellent tales rei etiam insignies delinquen
13 tes, *& Gramat. vot. 2. num. 8.* † alias appellatio suspenderet iudicatum, & ea pendente esset attentatum, nec aliquid deberet innouari, *Grat. præter alios discept. 183. nu 78. tom. 1. & 796. num. 80. tom. 4.* & proinde in casu occurrenti condemnatus ad remigandum pendente appellatione non potest micti ad triremes, prout fuit decisum de anno 1621. ad relationem D. mei Regentis Valēzuela in collaterali consil. pœnes fecret. in banca Frauli pro coppula in causa Cesaris de fluxio) *vide Barz. decis. bonon. 112. nu.*
15 *6.* † & adhoc nota pro talibus condemnatis ad patibulum quemlibet posse appellari, *l. non tantum, ff. de approbationib & vide Bart. cons. 110. Marcum Mant. communium lib. 3. cap. 56. & vide quæ scribit, Caball. resol. crimin. cas. 110. nu. 17. cent. 1.* si sublata sit appellatio damnato
16 in causa criminali † & qui dicātur delicta enormia, atrocia, & atrocissima, *per Baiard. quæst. 28. num. 24. & in §. 1. num. 9. per plures.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Citatio, & foriudicationis sententia pro homicidio proditorio ad informandum, an sit nulla si adsit homicidium, non tamen sit proditorium.

SVMMARIVM.

1 *Citatio pro homicidio proditorio ad informandum. an sit nulla si adsit homicidium, licèt non sit proditorium, & deciditur, num. 12.*

2 *Homicidium quando sit proditorium, & proditor quis dicatur, & num. 4. vbi per decretum S. C. & R. C. doctrina Bart. recipitur.*

3 *Circumstantia alterat delictum.*

5 *Proditor quis dicatur, & num. 6. & an inimicus ibidem.*

7 *Dolus malus, & bonus quomodo differant explicatur tex. in l. 2. §. non fuit, ff. de dolo.*

8 *Delictum ab inimico commissum proditorium non præsumitur, at bene dolosum, & insidiosum.*

9 *Text. in cap. 1. de homicid. in 6. explanatur.*

10 *Industria insidiosa, & proditio idem sunt.*

11 *Clericus proditor qua pœna puniantur.*

13 *Qualitas delicti expressa in citatione, an si deficiat citatio sit nulla exponitur Bar.*

14 *Foriudicari quis potest pro appensato homicidio.*

15 *Causa vna finalis, seù ratio si cesset, & altera aquè finalis remanet valet dispositio.*

16 *Citari vt quis possit de delicto cum qualitate qualiter de illa qualitate cõstare debeat.*

17 *Contumacem in absentia in contumacia perseuerantem nemo potest defendere, & pro eo loqui, & ibi quomodo est hoc intelligendum.*

DECISIO XVI.

1 AN citatus ad informandum pro homicidio cum qualitate proditoria † si illa qualitas absit reddat citationem, & sententiam foriudicationis nullam, fuit etiam controuersum in dicta causa. Cùm etenim Magna Curia citasset dictum Fabritium pro homicidio appensato, & proditorio commisso in personam dicti Doctoris Lelij, dicebat pater inquisiti, hanc qualitatem non esse veram, quia inter Lælium mortuum, & Fabritium filium interfectorem intercessisse capitalis inimicitia, & vt talis inimicitia, & vt tales semper habiti, ex eo quia ipsis rixantibus annis elapsis fuit Fabritius manu aperta, seù alapa in faciem percussus à Lælio, grauissima apud nos offensa, & iniuria, quare cũ tam acriter offensus remanserit Fabritius, procuuit se vindicare, & suo honori satisfacere, quia crudelis est, qui honorem, & existimationem suam negligit.

Et proinde tenebatur Lælius præcauere se ab

2 inimico. quia † inimicus, & si dolis, & paratis insidijs, & à tergo, seù parte posteriori inimicum offenderit, non dicitur proditor, aut proditoriè offendere, sed insidiosè, quæ insidiæ non faciunt quem proditorem, vbi certum est esse inimicum. Proditor enim est, qui simulata amicitia alium offendit, vt elegãter distinguit, & ponit exempla, *Bar. in l. respiciendum §. delinquunt, ff. de pen.* quem crebrior, & senior Doctor. ordo sequitur, vt per *Iul. Clar. in §. homicidium verf. proditoriè, & ibi Baiard. in addit. num. 23. post Igneum in l. & si certum §. si vnus num. 14. ff. ad Syllan.* quicquid aliter senserint Hispani, ac alij, quos congerit, *Couar. in c. vlt. lib. 2. var. resol. num. 7.* quia Hispani loquuntur etiam attento Iure partitarum, & particulari Regni Castellæ quo circumscripto Bariolo, proculdubio, Couar. adstipulatur, & idem *Ant. Gomes de delict. & homic. cap 3 num. 5. & auertit Feller. in comm nto c. Regni item statuimus, pag. 103. num. 15.*

Hinc dicebat, & concludebat pater inquisiti, quòd deficiente prædicta qualitate, in qua Magna Curia se fundauerat, vt patet ex citationibus ad informandum, quàm ad Capitula, & etiam ex dispensatione Illustrissimi Proregis, qui hac qualitate motus tempus constitutionis sta ut, vtique sententia foriudicationis est nulla ex doctrina, *Bart. in l. denunciasse, §. quid tamen, ff. de adult. & in l. Senatus, ff. de accus. & in specie Ang. post Bart. in l. quid ergo §. pœna grauior, & §. sed si causa, ff. de his, qu not. infam. abundè per Farinac. in pract. crim. q. 1. nu. 23.*

3 *cum seq.* Quia † circumstantia alterat delictum, & pœna delicti auget, grauioremque reddit, *l. aut facta §. aliter, ff. de pen. & Luc. de Penn. in l. vnic. C. de Colones, Illyric. lib. 11.*

Dicebat Fiscus adesse qualitatem proditoriam, quia licèt sint inimici, postmodum intercessit inter eos pax, & reconciliatio, vt deponunt pater, mater, & frater occisi, & sub verbo pacis fuit homicidium prædictum commissum.

Sed tamen fuit per maiorem partem Dominorum habitum pro vero, quòd delictum prædictum non esset proditorium, nam de inimicitia constabat verè, sed de reconciliatione, & pacè minimè, nisi per depositionem patris, & matris, ac fratris, quibus in hoc casu lex non adhibet fidem & nihilominus cẽsuimus omnes citationes emanatas cum prædicta qualitate proditoria, & acta inde secutata non esse nulla, neque annullanda.

Fuit etiam conclusum, quòd disputare in præsenti causa quod nam sit delictum proditorium, erat superuacuum, & potius pertinacia, seù maius impertinentia. Nam per modum legis vniuersalis in anno 1600. congregatis Tribunalibus ex Proregis delegatione, ac mandato, scilicet Sacro Consilio, & Regia Camera, cum incidisset difficultas ratione indultus generalis ab inuictissimo, & Potentissimo Rege nostro ob fœlicissimas nuptias cum Serenissima Regina nostra initas ex causa publicæ lætitiæ huic Regno concessi, & publicati, in quo fuit exceptus casus delicti

4 proditorij, fuit canonizata † ab omnibus, vnò tantum, vel duob. exceptis opinio, ac doctr. *Bar. in d. §. delinquunt*, & facta declaratione in quam in modum legis vniuersalis delictum proditorium esse, quòd fit, & committitur sub lata, & ficta amicitia, vt patet ex verbis decreti lati die 23. Octobris 1600. tenoris sequentis.

Die 23. Octobris 1600. Neap.

In causa appellationis Angeli de Florio, & Sertorij de mauro cum Regio Fisco. Audita relatione Magnifici V. I. D. Ioannis Andreæ Aulectæ Iudicis Magnæ Curiæ Vicariæ nostra tempestato iuri summi ingenij maximi equidem nominis,

tempestate summi ingenij maximi equidem nominis, & authoritatis iunctis Tribulanibus Sacri Regij Consilij, & Regiæ Cammeræ Summariæ ordine Illustrissimi, & Excellentissimi Domini Proregis pro decisione articuli in genere.

Per Sacrum Regium Consilium, & Regiam Cameram Summariç declaratum est vulnus proditoriè illatum in Indulgentia exceptum esse, illud quòd est illatum contra amicum sub colore, vel simulatione amicitiæ. Et propterea causam prædictam esse remittendam, prout præsenti decreto remittitur eidem Magnæ Curiæ, quæ prouideat, quòd Angelus de Florio, & Sertorius de Mauro gaudeant indulgentia prædicta: hoc suum apud Secretarium Sacri Consilij.

Et licèt plena sint folia huius materiæ nouissimè recollectæ in suo tract. de indultu post decisionem prędictam editó per Ioãnem Aloysium Catalanum eruditi viri Antonij olim nostri collegæ filiũ, & licet Doctrin. Bart. fuerit valdè controuersa, fuit tamen pro lege habita, vt tunc demum proditorium delictum patratum, ac contractum esse censeatur, cùm sub simulata amicitia fit, qui casus non potest cadere in inimico, nam certum est esse inimicum, & non amicum

5 simulatum, & ideò ille dicitur proditor † vulgari, ac sermone, qui sine vlla causa, & sine diffidatione cum, qui de ipso confidebat, vulnerat, percutit, vel grauitèr offendit, vt cum Bart. præter alios suprà relatos censet, *Bald. in c. 1. in princ. n. 16. quib. mod. feud. amitt.* & licet proditorum, ac proditionum plures sint species, vt per *Ioannem de Terra Rubea in tract. contra Rebelles art. 6. §. dicto, & ostenso in 7. conclus. & ibi in addit.* tamen quoad præsentem materiam, & propositum format, & declarat, proditorem, qui simulat se amicum exterius, & operatur vt inimicus interius, & idem tenet, *Alber. in suo diction. in verbo proditor. Bertachin. in suo repert. in eodem verbo in principio Addit. ad summam Angel. in verbo proditio glos. in c. nolite timere 11. q. 3. Declarat optime Anchar. in c. 1. extra de homicid. Mil. in sua pract. pag. mihi 47. num. 12. & facit tex. optim. in l. fin. C. de delat. lib. 10. & in l. 1. ff. de prauar. & in l. 1. ff. ad l. Iul. Maiest.*

De his speciebus proditorum, & proditionum latè tractat, *Gigas in suo tract. de crim. læsæ Maiestatis q. 5. num. 11. & exempla narrantur, vt per Guagninum in sua historia de rebus, & gestis Francorum lib. 2. cap. 11. quem refert Gul. Bened. in repetit. c. Rainutius extra de testamentis in verbo, & vxorem nomine Adelasiam decis. prim. numer. 158. sed in quæst. 10. numer. 18. idem Gigas inquit ad propositum,*

6 de quo agimus illum † esse proditorem, qui proximum circumuenit, & eum callidè seducit, vt in periculum salutis trahat per tex. *in c. transferuntur 24. q. 3. & in cap. si cupis 15. q. 1.* Item cum qui, dum se amicum ostendit postea damnũ iniuriam, vel machinationem infert, vt declarat, *Ang. in §. interdum inst. de hæred. quæ ab intestato defer. & glos. in C. Clericus 46. distinct. & in eod. tract. in tit. de Proditoribus q. 1. n. 16. idem firmat, & allegat eundem Bart. qui id repetit in extrauagan. ad reprimendum in verbo rebellis, & alios, quos ibi citat.*

Et verè inter inimicos non potest cadere delictum proditorium, quia inter dolum insidias, & proditionem est differentia, ponderando ad hoc *tex. in l. 1. §. non fuit, ff. de dolo,* quo loci Vulpi. exponendo Prętoris ædictum ibi, quę dolo malo facta esse dicentur, inquit dolum malum differre à dolo bono, qui pro solertia accipitur.

7 Nam dolus † malus, est machinatio aduersus hostes latronesque, ergo inter inimicos cadunt insidiæ, cadunt doli, cadunt machinationes, si cadũt, ergo non potest dici proditio. Quia tenetur inimicus vigilare, & se cautum, ac securum reddere à dolis, insidijs, & machinationibus, quas inimici parare possunt iuxtà vulgatum illud Adagium, virtus an dolus quis in hoste requirat, claudendo igitur rationem, certum est dolos, & insidias parare regulariter inimicos, ergo inimicus non potest dici verè proditor, & hinc est, quod

8 † delictum factum ab inimico, semper præsumitur dolosum, & insidiosum, non autem proditorium, vt tenet *Alber. in l. & si amici domum, ff. de adult. & in tract. stat. par. 3. q. 64. Blanc. in l. fin. ff. de quæst. num. 89. & 90. Bertazz. cons. 208. nu. 13. Mascar. de probat. lib. 1. conclus. 98. num. 1. & seq. Menoch. de arbitr. iud. casu 361. num. 22. Paul. Merenda inter consil. crim. diuers. vol. 2. cons. 90. num. 11. nouissimè Farinac. qui de communi testatur q. 49. nu. 97. tit. de delict. & pœn.*

Nec fuit aliqua ratio habita doct. tenentium contrarium, quia Hispani vt suprà dictum est, si rectè legantur attento iure communi non discedunt à Bartoli opinione, sed fundant se in iure particulari, & proprio Hispanico. Canonistæ verò *in c. 1. extra de homicid.* vel decipiuntur, vel

9 Bartolo adhærent, nam ille tex. † non probat delictum proditorium, etiam vbi quis inimicum incautum per insidias offendit, vt multi existimauere, & tenuere, ac insistit *Farinac. in sua pract. titulo de delictis, & pœn. q. 18. num 76.* Nam ille text. probat, & confirmat opinionem Bart. si quidem loquitur de delicto patrato in inimicũ, vt patet ibi si quis per industriam occiderit proximum suum, vel per insidias, nam licet insidiæ cadant inter inimicos, Attamen industria, quæ propriè est fallere, & decipere, non cadit inter inimicos vt suprà diximus, sed inter amicos simulatos qui vnum significant verbis, aliud corde intendunt, & agunt, & per hanc industriam decipiũt.

10 & ideo dicitur industria insidiosa, quę † nil aliud est quàm proditio, vt per doctor. suprà relatos, & ita d. tex. exponit, & intelligit, *Anchar. in Repet. c. ea, quæ de reg. iur. lib. 6. in 19. q. num. 22. & in cons 158. & in d. c. 1. & Anchar. in d. c. ea, quæ & in d. c. 1. in ficto amico, & Felyn. in d. c. 1. exemplificando d. tex.* & exponendo dicta verba dicit esse illius casum, puta quando vnus aliquid habet in verbis, & aliud in corde, quòd non potest cadere in inimico ficto, & simulato, & ideo secundùm exempla Felyni ille text. loquitur de delicto proditorio facto ab eo, qui offendit confidentem, non diffidentem de ipso,

11 & patet ratio manifesta. Nam Clericus † proditor

ditor degradatur, & iurisdictioni temporali traditur, *c. Clericus 46. dist. & Albert. in suo diction. in verb. proditio in fine, & secundum Host. Io. Andr. Anchar. Butr. Anan. Bobic. & Canonistas omnes*, ille tex. loquitur in Clero occidente, qui debet deponi, & degradari, vt moriatur per exequtionem Iudicis Secularis, vt vtar verbis Host. Ergo de Clerico proditore, qui sub colore amicitiæ interficit, & ideo nuda, & vera, ac propria proditio in inimico non datur, cui germanus est dolus semper machinatio, ac insidiæ à quo cauere possumus, non autem ab eo, qui nobis amicitię signa ostendit, & sub his signis offendit. Nam hic propriè, & verè proditor, de quo interpretati fuimus loqui indultum, hæc omissis multis breuiter dicere volui pro materia tam famosi articuli, in cuius decisione duo suprema Tribunalia conuenere, vt in futurum tanquam lex pateat omnibus.

Sed reuertendo ad causam non fuit habita ratio prætensæ nullitatis, eo quia fuit expressa qualitas proditionis in citatione, quæ non est vera,
12 nam hæc expressio † non facit, vt citatio, & sententia sint nullæ, casu quo remota, & circumscripta dicta qualitate, posset procedi ad sententiam foriudicationis, nam si dicta qualitas expressa esset causa foriudicationis, qua cessante, cessaret
13 foriudicatio, posset † substineri opinio Bart. & aliorum suprà relatorum tenentium qualitatem expressam, sed deficientem reddere acta nulla, sed in casu nostro qualitas proditoria nõ est causa essentialis, & precipua foriudicationis nã re-
14 manet homicidiũ † cum qualitate appensamẽti, vt dicunt Doctor. criminalistæ, pro quo potest foriudicari, esto non adsit qualitas proditoria, & in citatione ad informandum, & ad capitula pro foriudicatione fuit expressa vtraque qualitas, nam fuit citatus pro homicidio appensate cõmisso, & cum qualitate proditoria, & ideo sufficit, quòd vna remaneat, & sit vera, pro qua possit sequi foriudicatiò etiam quòd altera sit falsa, seu erro-
15 nea, quòd iuri consonum est, siquidem vbi † dispositio regulatur à duabus causis, & rationibus, si vtraque formalis, & æquè potens est, si cessat vna, & non altera, adhuc durat dispositio, & non corruit. *§. affinitatis, §. socrum, inst. de nupt. l. si non sexalis scientia, & ibi Bald. & Imol. in Rep. §. de viro l. si vero nu. ff. sol. matr.* & ideo obiecta non militant.

Dicebatur etiam, quòd aut qualitas proditoria erat vera, aut erronea, & falsa, si vera non potest conqueri, si falsa, & erronea, non debet timere, quia detecto errore, & falsitate causæ sibi ista nocere non poterit, & ideo proficiet ad Iustitiæ causam, & absolutionem: si qualitas prædicta iustitiam respicit, & quandocunq; veniet inquisitus, poterit Iudex super hac exceptione, quę nullitatem respicit illum audire.

Alia ratione visum fuit de prædicta exceptione nullam esse habendam rationem, siquidem Magna Curia pœnitus non errauit citando etiam cum dicta qualitate proditoria, quia constabat aliquatenus per depositionem patris, matris, & fratris occisi fuisse occisum sub verbo pacis, &
16 † ad Titulum proditionis ponendum in citatione non erat necessaria tam subtilis indagatio sufficiebat talis qualis informatio, de qua postmodum in progressu, & iustitia causæ habenda esset ratio, quæ de Iure haberi potest, & debet.

Postremò dicebatur, quòd pater inquisiti, prædictam exceptionem allegans non erat audiendus, quia obstabat Ritus Magnæ Curiæ, ex quo sumptum est illud forense adagium apud
17 nos, pro † contumace nemo loquatur, vt in *Ritu 220. & testatur Carauita in Ritu 266. in fine*, & ideò cum Fabritius de Sanctis esset contumax, & citatus ad foriudicandum, non poterat pater audiri, præsertim in exceptionibus, quæ requirunt probationem extrinsecam, & iustitiam causæ, & defensionem inquisiti, nisi inquisitus ipse compareat, & de sua iustitia, & innocentia doceat: nam esset noua practica, & perniciosissima aduersus fiscum, si Reo contumace existente, & in contumacia perseuerante, admitteretur pater, aut amicus ad proponendas exceptiones respicientes innocentiam, & iustitiam, quia esset facere defensiones, & esset melioris conditionis contumax, & absens, quàm præsens, & carceratus, & contumacia esset sibi proficua, quòd non solùm est contra formam Rituum, & capitulorum Regni, sed contra omnia iura mundi, quæ contumaci audientiam denegant, vt reassumit *D. Præsid. de Franchis in eius doctissimis decisionibus, decis. 271. in princ. post Carauitam in d. Ritu.*

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *QValitas super qua lex aliquid statuit est probanda prius.*

2 *Foriudicatio vt ritè procedat debet fieri in delictis merentibus pœnam mortis naturalis.*

HVnc locum allegarũt *D. Rou. in prag. prima de sentent. foriudicat. num. 3. & Thor. 2. p. compend. decis. verbo citatio*, & licet per doctis D. Author. pro eo omnia plene, & subtiliter deducta fuerunt vt nullus addendi locus superesse videretur tamen pro allegatis circa qualitatem expressam deficientem, quod operet acta esse nulla
1 ad corroborationem doctrinæ Bart. facit quia qualitas super qua lex aliquid statuit est prius probanda, *vt per Alex. Rauders. lib. primo de Analogis c. 33. num. 208. Surd. decis. 268. num. 12. Rota Rom. decis. 172. & 551. num. p. parte prima Valas. Consult. 191. num. 21. Mattiens. in l. 8. tit. 7. lib. 5. noue recupil. glos. 4. num. primo idem Surd. de aliment. tit. 5. quæst. 7. num. 42.*
2 † & pro fundamento decisionis sufficere ad hoc, vt foriudicationis sententia remaneat valida, vt fiat in pœnam mortis naturalis merentibus faciunt scripta sup. in *decis. 14.*

Baldaxar de Angelis.

AR-

ARGVMENTVM.

Denunciatio, an concurrere debeat, cum ob Proregis dispensationem anni tempus ad foriudicãdum abbreuiatur.

SVMMARIVM.

1 *DEuuntiatio, an requiratur cum per Proregis dispensationem abbreuiatur anni tempus ad foriudicandum, & num.8.*
2 *Annus ad foriudicandum statutus an possit per Regem abbreuiari, quòd sic per modum legis generalis, & etiam particulariter num.17.*
3 *Ius Constitutionum est in Regno commune.*
4 *Lex retro non trahitur.*
5 *Intelligere debemus quòd lex intelligit.*
6 *Ignorans pœnis obligari non debet, cum nec offendat.*
7 *Leges æquales omnibus esse debent.*
9 *Intellectus c. Regns post commissum.*
10 *Dispensatio ex defectu Principis voluntatis non tenet.*
11 *Doctrina Andr in Const. Regni pænam eorũ explicatur, & num.14.*
12 *Citandi ius, & praxis in Regno, & in criminalibus, & quid si ad foriudicandum num.13.*
14 *Foriudicationis pæna quando per Principem remittenda, vbi de intellectu Const. Regni pænam eorum.*
15 *Foriudicationis annum qua potestate possit Prorex abbreuiare.*
16 *Potestatem absolutam habere quid sit.*
18 *Princeps supremus dilationes arbitrarias habet.*
19 *Iudex ex causa potest abbreuiare legalem dilationem.*

DECISIO XVII.

1 IN eadem causa fuit dubitatum an dispẽsatio † Excellentissimi Proregis restringentis termiuum anni per d. Const. præfixum inquisito ad comparẽdum ad terminum mensis, post quem Fabritius prædictus si non comparuerit possit foriudicari, fuerit, & sit nulla, non dato termino ad denunciandum inquisito prædictam Proregis dispensationem, & temporis arctationem.

Dicebatur pro parte inquisiti non posse procedi ad sententiam foriudicationis virtute dictæ dispensationis, quia non innotuit inquisito, & proinde nulla ex doctrina *Andr. de Isern. in d. Const. pænam eorum in libro meo 19. col.* vbi
2 quærit an Rex † Regni possit arctare, & ante annum fit foriudicatio, & concludit, quòd ex causa delictis inualescentibus per multiplicationem potest id facere per legem positiuam, & sic per viam legis generalis cum illis circumstantijs pro bono publico, vt ibi per eum, & hic non est casus noster, subdit postea quid in particulari bannito citato propter enorme delictum, & vellet eum foriudicare post tres menses, quos ad se defendendum constituit, & loquitur hoc casu quando post citationem ad informandum, & inquisito iam absente, dispensatio, & Arctatio Principis superuenit, & quod de hoc casu tractet Andr. patet ex eius verbis ibi, videtur rationabiliter obstare, quòd absens Reus bannitus recessit quando non erat ordinaaum per Principẽ foriudicationem fieri ante annum, & sic præsupponit post reum bannitum, & consequenter cõtumacem superuenisse dispensationem, & arctationem, quòd foriudicetur post tres menses, inquit ipse hoc casu de dispensatione verisimiliter dubitari posse, quòd sit nulla, quia inquisitus sperauit in iure communi, voluit dicere in disposi-
3 tione Constit. quòd est † ius commune in Regno, quod vsque ad annum haberet potestatem comparendi, & se purgandi, non debuit diuinare, quòd Princeps in eo faceret nouum arg. *l. si putabat ff. ad l. aquil.* non damnabitur mortis sententia qui ignorauit, quia & si post sententiã
4 lex † promulgetur contraria, non trahitur retro *§. 1. auth. vt cum de appell. cognosc*, & ordinatio Principis lex est. Etsi diceretur scire debebat Principem posse tollere, & arctare legem, & quòd ad præterita trahitur si Princeps id dicat *l. leges C. de legib.* Respondet, quòd si inquisitus debuit scire Principem id posse, non debuit scire id velle, cùm Rex non frequenter, sed rarò id faciat, multo plus si nunquam fecisset, &
5 quòd nos † debemus intelligere illud quod lex intelligit *l. si cui ff. de seruit. l. quanquam ff. de ritu. nupt.* Sed iura de insolito non intelligunt, nec aptantur ad rara *l. iusto ff. de vsucap. l. nã ad ea ff. de legib.* ergo iniustum esset nunc igno-
6 rantem † pœnis obligari *l. generali C. de tab. lib. 10.* etiam quia qui ignorat, non offendit *l. si ignorans ff. loc.* quasi velit dicere, quòd non contemnit inquisitus ordinem Principis illum
7 ignorans, item dicit, quòd leges debent † esse æquales, & æqualiter omnibus tribuere securitatem *l. capita §. ad status ff. de pæn.* aliàs Rex est iniustus, & non potest *c. faciant 22. q. 1.* cuius ad propriũ est iustitiam facere *c. Regum 23. q. 5.* subdit aliam rationem, quia fortè confidebat Reus absens suæ innocentiæ, sed timebat iram Iudicis, & potentiam inimicorum, quo casu, & si præcessisset foriudicatio reperta innocentia Princeps remittere deberet condemnationem, seu foriu-

dicationem *l. 1. §. fin. & l. diui fratres ff. de pœn.* Ex his dicebat pater inquisiti residere Andream in hac opinione, quòd non valeat dispensatio
8 † nec foriudicatio dum non venit ad notitiam inquisiti, & proinde esse concedendum terminũ ad denunciandum dispensationem Proregis, quã opinionẽ videtur etiam sequi *Afflict. in d. Const. nu. 53. & 54.* & addebat, quòd non obstabat di-
9 spositio *c. Regni* † post commissum, denegãs audientiam excusatori, quando inquisitus fuit visus tempore delicti, & non dubitatur hunc inquisitum fuisse visum, nam illud capitulum habet locum, rebus in eodem statu permanentibus, sed vbi, vel pro parte fisci, vel Proregis sit aliqua alteratio, propter quam inquisitus se absentat, timens iram Iudicis, vt dicit *Andr.* superius allegatus, vel fiscus ipse præbet causam fugæ, & absentiæ, tunc benè admittitur, & audietur excusator, allegans absentiam inquisiti, vt ibi per *Campagnam*, at in hoc casu adfuit alteratio ex parte fisci, & ex parte Eccellentissimi Proregi, ex parte fisci, quia dictum Fabritium via ordinaria citauit ad informandum cum qualitate proditoria, quæ non est vera, & proinde timens inquisitus dictam qualitatem se absentauit, & arripuit fugam, cuius causa fuit citatus cum prædicta qualitate emanata ad instantiam fisci. Adfuit alteratio ex parte Excellentissimi Proregis, quia post citationem via ordinaria vt suprà notificatam dispensauit, ac tempus anni in prædicta *Const.* præfixum arctauit ad mensem breuissimum tempus, quo casu nouo superueniente, omninò inquisitus certiorati debet cùm se absentauerit ex causa præcedentis citationis cum dicta qualitate. Dicebat etiam dispensationem prædictam non subsistere, quia motus fuit Princeps ad dispensandum ea ratione, quia aderat qualitas proditoria,
10 & ideò ea deficiente non tenet dispensatio, † etiã ex defectu voluntatis ex latè traditis per *Abbatem, & Felinum in cap. ex literis num. 8. extra de rescriptis*, & omnes canonistas ibi.

Sed his non obstantibus vtrumque Consilium absque controuersia censuit dispensationem non esse nullam, & terminum ad denunciandum, & certiorandum non esse concedendum, siquidem
11 *Andr.* † in quo pater inquisiti facit magnam vim, ac robur suæ exceptionis constituit, non loquitur de hoc casu, de quo agimus. Andr. enim ponit exemplum in eo, qui est citatus via ordinaria & effectus contumax, & bannitus, & postea dispensatio Proregis superuenit si hec dispensatio non notificatur, dicit quòd non tenet, & rectè quidem, quia non potuit peruenire ad eius notitiam, quia si peruenisset, forsan cõparuisset, & de sua innocentia docuisset, & confisus in anni circulo ignorans arctationem, & dispensationem. non est iustum, quòd foriudicatio nascens ex tali dispensatione ignota sit valida, at in casu nostro dispensatio facta per Proregem fuit notificata dicto inquisito, qui potuit illius habere notitiam, & certioratus saltim ex iuris præsumptione, nõ debet amplius certiorari, nam post dispẽsationem prædictam, Magna Curia iterum dictũ inquisitum citauit ad informandum, & ad Capitula cum inserto tenore dictæ dispensationis, & sic loquitur Andr. quandò post primam citationem superuenit dispensatio, & absque alia noua notificatione dispensationis, & citatione, sequitur foriudicatio, casus noster est diuersus vt suprà dictum est, quia post dispensationem est facta noua citatio, & in ea insertus tenor dispensationis, & fuit citatus dictus Fabritius domi suæ solitæ habitationis, matre, & fratribus, ac duobus testibus præsentibus, quibus in specie nuncius denũtiauit nouam citationem ad informandum, & ad capitula cum dicta dispensatione, & hoc sufficit ad finem, vt inquisitus possit habere notitiã, tàm attento iure communi, quàm iure municipali huius Regni, quòd apud nos ius commune est in Regno prædicto, statutum est enim per *Const.*
12 *Regni † citationis literæ*, & vbi citandus de persona reperiri non potest, citari possit domi, in qua vxor filij, vel alia specialis familia commoretur, qui citationem prædictam ad notitiam citati producant, & dicit ibi, Andr. quòd non refert, quòd citatio non perueniat ad notitiam inquisiti, cùm satis sit, quòd possit peruenire citando congruo loco, & patre domi, vbi familia commoratur, vt hic, in domo patris, & citatio matri, & fratribus notificata, & in specie, dicit *Luc. de Pen. in l. 1. C. de cur. stat. lb. 12.* quòd non ita emanauit prædicta Constitutio, quæ dat formam quomodo quis sit citandus, quia in irreparabilibus, ex quibus sequeretur sententia foriudicationis, vel bannitionis, quia agitur de vita hominis quia per sententiam foriudicationis quis ad mortem condemnatur seruanda est forma dictæ Cõstitutionis, & erit valida citatio, & idem *Andr. de Isern. in c. 1. in prin. de mil. vassallo, qui cont. est, & in c. 1. de contr. domin. & alio de benefic.* dicit sufficere si quis domi suæ solitæ habitationis citetur, etsi illam non habet, vel dolo desijt possidere, citetur per edictum, vel in domo feudi, & in *d. Const. pœnam eorum post Glosam Caram.* in materia foriudicationis in qua versamur sufficere, inquit si citatio fiat affinibus, & coniunctis, vt per *Afflict. ibi latè num. 19.* Quare cùm fiscus ad nil aliud teneatur, quã notificare, prout fecit inquisito domi suæ solitæ habitationis, præsentibus consanguineis, familiaribus, ac testibus, & hoc factum est, vtique hæc citatio hoc modo facta potuit peruenire ad notitiam citati, esto nõ peruenerit, nil refert, non opus est alio termino ad denunciandum, quia esset introducere nouam practicam in causis criminalibus nunquam auditam, & fisco perniciosissimam, & proinde repellendam, & deridendam vbi citatio legitimè pro-
14 cessit modo, quo suprà. Quinimò vnus ex † Dominis Regentibus, & antiquior vir doctissimus, & meus Dominus dixit, Andræam in loco supra citato non concludere foriudicationem sequutam virtute dispensationis superuenientis post citationem, & non notificatæ esse nullam quinimmò validam. Ponderando ibi, Andr. qui dicit, quòd vbi in casu præmisso præcessit foriudicatio. Princeps tamen reperta innocentia remittere debet condemnationem, seu foriudicationem, ergo non nulla, sed tenetur Princeps hoc casu audire inquisitum, & foriudicatum super iustitia, & innocentia, quę sunt notanda ad limitatio-

tionem d. Const. pœnam eorum quæ statuit, vt foriudicatus legitimè non audiatur super innocentia, & iustitia, sed demandetur exequutioni sententia foriudicationis, nisi intelligamus, Andr. loqui eo casu, quo circumscripta dispensatione sequuta est foriudicatio post annum, & de delicto non constat contra foriudicatum, nam eo casu constat de innocentia per ipsam informationem, & non habet locum pœna statuti, & quòd contumax non audiatur ex doctrina *Bal. in Rubr. C. de manumiss. Cepol. in caut. 345. quos ad declarationem, & limitationem d. Constit. adducit Arnon. in soliloquio 7.*

Insuper quoad alia opposita, an Excellentissimus Prorex voluerit dispensare remota qualitate proditoria, per causæ commissarium fuit relatum iam declarasse Excellentissimum Dominum cùm aliàs de hac causa, & difficultate ageretur in Consilio Collaterali coram ipso, non obstante dicta clausula dispensare voluisse, & hoc præsupposito votauimus omnes coram eodem, quod hæc clausula in dispensatione non fuit adiecta dispositiuè, sed augmentatiuè, & sine illa dispensasset, quia delictum fuit imperiosum commissum intus hanc Ciuitatem in conspectu Proregis, & tot supremorum Tribunalium, & valdè inhumanum, crudele, & ferinum, quia incedentem in rhæda tanquam piscem in rete inuolutum, Fabritius prædictus Lelium interfecit, qui nec fugere, nec euadere, nec se modo aliquo defendere valuit, quæ circumstantiæ, etiam circumscripta proditione, & quia Lelius occisus pauper, & doctor, Fabritius occisor filius hominis valdè diuitis mouerunt excellentissimum Proregem ad dispensandum.

Nec de potestate dispensandi, & arctandi tempus Constitutionis fuit dubitatum, nemo enim nisi pœnitus insanus, ac sacrilegus dubitare potest, nam de potestate Principis disputare sacrile-
15 gium est. Et † *Dominus Præses de Franchis in eius decis. 213. num. 36.* dicit esse receptum ex obseruantia antiquissima posse abreuiari tempus foriudicationis ad beneplacitum Proregis, stante eius amplissima potestate, dico istud spectare ad Proregem, non ex obseruantia antiquissima, sed ipsi tanquam supremo Principi hanc facultatem esse tributam virtute plenitudinis potestatis, quam absolutam vocant Docto. quæ
16 † est suprà leges inde potest nouas cōdere, veteres reformare, derogare, & prout sibi placuerit statuere, de sua potestate absoluta loquitur idem *Andr. in d. Const. Pœnam eorum in q. prædicta? An possit Rex abreuiare tempus, & in probem. Const. col. mihi* 7. dicit de eadem loquens, quòd nemo potest dicere Regi, cur ita facis, soli enim Deo tenetur reddere rationem allegans illud *Psalm. 50. Tibi soli peccaui* licet ibi subdat, quòd necessitate præcisa non exigente malè faciat Princeps, vtēdo potestate absoluta, quia peccat, cùm debeat vti ordinaria, & attentà absoluta est Princeps causa causarum, potest facere de quadrato rotundum sufficit pro ratione voluntas, est omnia, & super omnia, vt optimè explicat *Alber. Brun. in eius cons. 1. & Io. Campegnus inter eadem cons. Bruni cons. 2. & Io. de*
17 *supradicta Iulia in eod. vol. cons. 3.* & † quòd dicebat pars arctationem fuisse breuissimi temporis sc. vnius mensis, quod videtur detestare Andr. in loco suprà citato, qui dicit Principem, & Regem arctare ad tres menses illud dixit ratione exempli, quia arbitrarium est Principi, vtendo potestate sua absoluta arctare, prout sibi placue-
18 rit. Siquidem supremus Princeps † habet dilationes arbitrarias *c. ex ore, & ibi optimè Ancar. & Imm. extra de his, quæ fiunt à Prælat. & Rip. in l. qui pro tribunali ff. de re iud. nu.*
19 *16. vers. 5.* fallit, & si † iudicibus ordinarijs licitum est, quandoque dilationes legales restringere, vt post Bart. & alios optimè per conclusiones, ampliationes, & limitationes declarat *Rip. in d. l. qui pro tribunali, & Canonista in c. cum sic Romana extra de appellat.* à fortiori Princeps ipse, tanto magis, quia dispensatio in casu præmisso superuenit de mense Septembris notificata de mense Octobris, & licet fuerit redacta ad vnum mensem, nihilominus effectiuè à mense Octobris vsque ad præsentem diem, quo fuit facta relatio. Erant decursi quinque menses, & dicebat Pater, filium degere in Ciuitate Venetiarum, infra quem terminum potuit ipse denunciare, & potuisset filius comparere, si voluisset.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Foriudicationis materia enuntiatur.*
2 *Sententia foriudicationis, vt proferri possit debet esse elapsus annus, & talis annus currit à die forbanni nu. 3. & in M. C. V. à quo die forbannum ipsum currat; ponitur num 4.*
5 *Citatio ad capitula est præambola ad sententiam foriudicationis, & ibi quomodo debeat ipsa fieri remissiuè.*
6 *Contumacia incusantur per accusantem, vel fiscum.*
7 *Annus in quibus casibus non expectatur pro foriudicatione facienda.*
8 *Abbreuiatio foriudicationis seruatur in omnibus delictis arduis.*
9 *Qualitas in dispensatione licet absit non operatur tamen inualiditatem foriudicationis cum non fuit dispositiuè, sed augumentatiuè enunciata.*

1 PRo practicabili materia istius decisionis pariter tractationē foriudicationis. Cōtinentis vt supra in decis. præcedenti, & decis. 13. abundè posuimus & de tēpore
2 foriudicandi aliquem patet inscriptis *per de Franch. decis. 515. num. 4. & 5. Foller. verbo foriudicentur post num. primum,* vt ad sententiam foriudicationis deueniri non possit nisi elapso anno

3 anno † & talem annum currere à die forbanni, *vt in const. pęnā & d. Rouit. in prag. p. col. p. de*
4 *sent. foriudicat.* † sed in M. C. V. in qua forbanum non fit annus currit à die vltimæ contumaciç contractæ super citatione ad Capitula quæ solemniter fit tēpore quo curia ipsa sedet per tribunal. *Foller. in verbo banniantur post nu. 3. vers. licet, ideò de Franch. id in decis. 322. num.*
5 *2. & decis. 560. num. 3.* † dicit citationē ad capitula esse preambolam ad sententiam foriudicationis, & robur sumere sententiam ipsam a dicta citatione, quæ sollēniter debet fieri, & cum sollēnitate *l. libellorum ff. de accusationibus, vt Viscont. conclus.* foriudicatus in medio fol. 102.
6 † & huiusmodi cōtumacia incusatur per accusantem, vel per fiscum *Ozasc. decis. 71. num. 3. & Thesaur. decis. 19.*
7 *S*ed in quibus casibus non expectetur annus ipse *per d. Rouit. in rubrica de sentent. foriudicationis num. 6. & ex decis. de Franch. 213. quam*
8 *author allegauit* † seruari abbreuiationem anni prædicti in omnibus delictis arduis ponit, & ita sequuti fuerunt *R. de Ponte in tract. tit. primo §. 4. num. 43. Afflict. in const. pęnam eorum, vt allegaui infra in Decis. 13. Carauit. in prag. p. de exulibus num. 12. & Mastrill. de indultu cap. 30 num. 4. Molfes. in 4. part. quæst. 47. num.*
9 *13.* † & ad confirmationem ipsius casus decisi, quod licet quali as in dispensatione abbreuiationis adiecta abesset attamen cum non fuit dispositiue, sed augmentatiuè, quod non operetur inualliditatem foriudicationis *Thor. 2. par. Comp. decis. verbo dispensatio facit gratian. descept. Forens. 550. num 25 tom. 3. Capic. decis. 32. num.* 13. per rationes quas allegat cùm fuerit expressum, quod licet non reperiatur, non propterea tollit quin concessum, & dispensatio non teneat.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Homicidium commictens post longum tempus à recepta iniuria, an puniri debeat pœna mortis naturalis.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium committens post longum tempus à recepta iniuria, an pœna mortis naturalis sit puniendus, & num. 4. vbi quid decidere soleat. S.C.*

2 *Occidere licet pro defensione sui corporis, rerum, honoris, & amicorum ex communi. DD. sententia.*

3 *Defensio quando dicatur facta incontinenti, vel ex interuallo.*

5 *Honoris proprij defensionem non cogitare belluinum est.*

DECISIO XVIII.

1 IN eadem causa fuit itidem hęsitatum, an si quis post longum temporis † interuallum pro honoris proprij defensione, homicidium commiserit, possit puniri pœna ordinaria, vel minori citra mortem.

Dicebat enim pater Fabritij occisoris, dictum eius filium, vt in superiori decisione tactum est, fuisse annis retro elapsis alapa in faciem percussum ab occiso, quæ ipsum grauissimam iniuriam affectum reddebat, & proinde ex causa tam vrgenti honoris proprij, quàm vitæ præponendum esse non dubitatur, quòd postmodum se vindicauerit, ac interfecent dictum Lelium, non poterat ob hoc puniri pœna ordinaria, & ex consequenti neque foriudicari. Nemo enim ex doctoribus in *l. vt vim, & in l. 1. C. vnde vi* dubitauit, quin
2 † pro defensione vitæ, & corporis proprij, rerū, honoris, ac etiam amicorum, & proximorum liceat occidere, & aggressores offendere cum moderamine inculpatæ tutelæ, & quando id fit cum tali moderamine, impunitum erit delictum, & homicidium, quia licita defensio, sed quando non illico, & non cum moderamine, tunc licet non impunitum, tamen non pœna ordinaria.

Replicabat Fiscus primum non esse verum in facto, prædictum Fabritium fuisse alapa percussum, quinimmò visa informatione capta per Magnam Curiam Vicariæ ad instantiam occisi, qui timeba à dicto Fabritio offendi, & instrat compelli ad præstandum cautionem de non offendendo, non constabat de alapa data, sed tantùm, quòd rixati fuerūt, & inuicem pugilasse, percusserunt manibus conclusis, & clausis, & ideo obstabat factum, quòd non causa honoris.

Secundò dicebat Fiscus esto constaret de alapa, adhuc pœna ordinaria veniret puniendus, quia non incontinenti se vindicauit, sed post quatuor annos, quo casu dicitur delictum appensatum, & dolo commissum, & pœna ordinaria puniendum, & proinde posse sequi foriudicationem. Nam ad hoc vt homicidium factum pro defensione proprij honoris non veniat puniendum pœna ordinaria requiritur, quod fiat incontinenti sequuta iniuria ipsa, aliàs si ex interuallo pœna ordinaria non potest euitari *ex doctr. in l. 5. §. cum, qui in fine, & ibi Alex. ff. de vi, & vi arm* quem sequitur *Blanc. in sua pract. in 3. par. d. fensionis num. 5.* & dicitur incontinē-
3 ti † facta defensio quando extraneus actus non intercessit. Vt Doct. prædicti declarant, & alij, quos allegat *Clar.* & ibi moderni *in add. in §. homicidium num. 6. & Ang. de Malef. in glo. & dictus Titius*, & secundùm hanc opinionem consuluere *Io. Iacobus inter Cons. Cepollæ Cons. 42. & Philip. Franc. de capitibus in eod. vol. cons. 43.*

Tamen maior pars Dominorum censuit, quòd si constaret de alapa, vtique prædictus Fabritius non posset puniri pœna ordinaria, & per consequens

quens neque foriudicari. Nam secundum hanc
4 opinionem † semper iudicatum in Sacro Consilio, & à maioribus nostris etiam recepta fuit, quod si ex interuallo ex causa honoris, & iniuriæ receptæ quis homicidium comictat, non punitur pœna ordinaria mortis, sed extraordinaria, & sẽper ita iudicauimus, ac passim iudicamus, & ita refert fuisse suo tempore decisum *Gram. in decis.* 23. vbi affert rationes, quas non repeto, quibus homicidium factum ex causa etiam si detegatur iniusta non esse puniendum pœna ordinaria, etiam quia illud incontinenti, de quo loquuntur Doct. non excludit iniuriam, quia semper
5 præsens sit hominibus ingenuis, quia † si pro honoris proprij defensione non cogitant, nihil differunt à Belluis, & ideò illud incontinenti arbitrati sumus, etiam quod post aliquos annos quis se vindicet cum multoties illicò, idest illo tunc incontinenti non possit, & illa causa honoris semper vrget, & proinde arbitrarium est Iudici illud incontinenti etiam in causis Ciuilibus, vt explicat optimè *Menoch. de Recuper. poss. remedio* 1. *num.* 253. *& post ipsum Lazar. Fenut. in Tract. de Moment. cap.* 15. per totum, ergo à fortiori in causis Criminalibus, quia grauiores sunt, debet Iudex arbitrium suum regulare, vt etiã post aliquos annos, vbi quis grauiter offensus extitit pro honore vindicando dicatur incontinenti se vindicasse, & defendisse, & licet non impunè id faciat, non tamen pœna ordinaria veniat puniendus.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Homicidium commissum post longum tempus iniuriæ receptæ non pœna ordinaria puniri.*
2 *Homicidium incontinenti commissum non pœna ordinaria puniri cum exemplis.*
3 *Incontinenti quomodo intelligatur.*
4 *Maritus occidens vxorem adulteram cum primum potuit excusatur à pœna ordinaria.*
5 *Frater occidens sororis stupratorem post longum temporis interuallum à pœna ordinaria excusatur.*
6 *Occidere licet minantem aliquem occidere, & grauem iniuriam inferre, & minoratur pœna, & num.* 7. *&* 8. *& cum alijs exemplis.*
9 *Homicidium in dubio præsumitur ad defensam.*

1 Nota; cum euenit in dies dum reassumitur homicidium commissum post longum tempus receptæ iniuriæ nõ fuisse punitum pena ordinaria, & proinde iusta terminos *decis.* 13. supra non potuisse inquisitum de eo foriudicari, quod magnẽ est considerationis ex eo, quod non incontinenti paratum homicidium fuit in quem casum permictitur pro iniuria vindicanda, & propulsanda,
2 † *vt Alex. cons.* 76. *vol. primo refert* casum de quodam, qui fuit percussus cum pigniata, & incontinenti commisit homicidium, & socc. iun. qui ponit alium casum *in cons.* 117. *vol.* 3. *per totum* de quodam, qui occisit percutientem cum alapa, vt pariter *gramat decis.* 98. qui ponit casũ de occidente mulierem qui ipsum verbis contumeliosis afficerat, & baculo percusserat quem dicit fuisse relegatum per quinquennium quãuis ipse pro eius omnimoda liberatione inclinasset, *& Vrsill. decis.* 289. *num.* 34. qui refert alium casum, quod quidam dum maneret prostratus ad terram, & frequentius pugnis percutiebatur paruo gladio, quem ad latus gestabbat percutientẽ occisit, & concludit eum fuisse condemnatum in
3 exilium per sex annos † inde incontinenti variæ fuit receptum, *vt Menoch. cas.* 361. *num.* 18. *& cons.* 107. *vol primo num.* 4. *Bombin. cons.* 9. *num.* 13. *id. Menoch. cas.* 12. *num* 23. *& Vulpell. de prepos. aduerb. signif. in dictione incontinenti pagin.* 40 & attenta veritate propie intelligendum est si extraneus actus non intercessit *Mascard. de probat, concl.* 1126. *num.* 42. *negusant cons.* 344. *num.* 14. *&* 15. *Aldouin. cons.* 26. *num.* 26. *Tiraquell. de reuocand donat glos. reuertatur num.* 112. *Farinacc. in fragment. littera I n.* 113. *Salas de legibus quæst.* 96. *tract.* 14 *disp.* 15. *sect.* 6. *num.* 78. *idẽ Caball. cas.* 300 *n.* 23 *Honded. cons.* 89. *num.* 142. *Auend. de exequend. mand. ca* 16. *num primo p.p. id. Caball. cas.* 189. *num.* 9. *viu. decis.* 107. *trentacinq. resol. p. de defensione*, quod remictendum esse arbitrio iudicis ipse *Menoch. cas.* 12. *num.* 4. *cas.* 30 *casu* 361. *num.* 27. *Sanchez de matr'm. lib.* 10. *disp.* 12. *num.* 23. *Thes. decis.* 168. *nu.* 68. *Tusc. concl* 80. *num.* 17 *Peguer. decis.* 78. *num.* 41. dixerũt prout fuit arbitratũ in casu decisionis D. nostri Authoris etiã, quod post multos annos
4 offensus se vindicauit † & firmatur de marito reperiente vxorem cum adultero quos si postea occiserit cum primum potuit à pena ordinaria excusatur vide rationẽ per *Cabed. decis.* 171. *n.* 9. *p.p. Marcñ decis.* 206. *num.* 7. *& Giurba cons.* 86.
5 vbi de D. nostro Auth. multoties memorat † in quæst. de fratre pro Honoris proprij defensione stupratorem sororis occidentẽ non in actu veneris, sed post longum temporis interuallum, quod pæna ordinaria non fuit punitus, vt per eum, & sic pro defensione honoris euitare pænam ordinariam *Hipolit. cons.* 81. *num.* 16 *gramat. cons.* 29. *num.* 9. *& cons.* 96. *num. seq. Bertazz. cons.* 111.
6 *num.* 5. *&* 135. *num.* 15. *vol. primo* † & confirmatur etiam, quia si licet occidere minantem aliquẽ occidere, vel grauem iniuriam inferre, & minoratur occidenti pœna *Graffi. decis.* 5. *Boer. decis.* 169. *& Bertazz. cons.* 433. *cum cons. sequenti per*
7 *totum col.* 2. † tantò magis offensorem proprium de qua tractatione abbundanter, *etiam Honded. cons.* 104. *& Farinacc. de homicid. quæst.* 125. *nu.*
8 47. † cum quis occisit aliquẽ, vt ab aliqua iniuria se eximeret data consideratione honoris, qui cũ vita equa lance panditur 2. *Hipol. cons.* 81. *n.* 16. *gra.*

16. grau. cons. 29. num. 5. & seq. & cons. 56. num. 7. Bertazz. cons. 111. num. 9. & 135. num. 15. vol. p. Vasqu. controuers. illustr. 18. lib. primo vt de eo qui priùs pugno percutientem occisit, quod defensionis modum excedere non dicatur Barz. decis. 142. num. 5 Serader. cons. 4. nu. 219. Gaill. obser. 39 lib. primo num. 3. & obseru. 101. num. 4. & Giurba cons. 84. num. 16. & plura per Doctissimum Camillum de Medicis cons. 95. num.
9 19. quod homicidium præsumatur in dubio ad defensionem factum.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Pactum inter coniuges celebratum in albarano, & capitulis matrimonialibus de perpetuo incolatu in Ciuitate Neapolis, & sub pæna pro quauis causa non discedere, an si ambo consentiant liceat discedere.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, & vxor paciscentes in albarano, & mox in capitulis matrimonialibus perpetuum incolatum in Ciuitate Neapolis, & inde sub pæna pro quauis causa non discedere, non possunt contrauenire, etiam quòd ambo consentiant, & num. 2. & sic per S.C. decisum, vt num. 20.*

3 *Pactum illud omnino seruandum, quòd à iure nullo prohibetur.*

4 *Pactum apponi potest in traditione cuiusque rei, & multò fortius in traditione mulieris, nisi nouo casu emergente recedi oporteat à pacto.*

5 *Pæna in tali pacto adiecta seruanda, & exigenda à voluntariè contrauenientè, secus à coactè, nam esset contra matrimonij libertatem illicitum, causam præbens adulterandi secundùm summistas, & peccat vxor virum non sequendo num. 6. & 7.*

8 *Conditio siue pænalis stipulatio per quam ius libertatis infringitur, nec in legato, nec in matrimonio seruanda nec inter contrahentes, nec inter eorum consanguineos, & nu. 9. 10. 11. etiam quòd pæna sit modica, & num. 14. & quia contra bonos mores, num. 15.*

12 *Pactio prædicta non discedendi valet fauore vxoris, quæ ius habet in persona mariti.*

13 *Causa excusantes pacti inobseruantiam infirmitas aeris intemperies superuenientes inimicitia, & suprà sub num. 6.*

16 *Differentiæ ratio inter dationem arrarum, & pænæ promissionem.*

17 *Homines largi verbis stricti, & parci bursa regulariter fallunt secundùm Cyn inspecta quantitate promissorum datorum, & qualitate personarum dantium, vel promittentium num. 18. sed reprobatur, vt num. 19.*

21 *Tex. in l. Titia 134. ff. de verb. oblig. & cap Gemma extra de sponsalibus, pro negatiua adduci procedunt. vbi pactum, vel pæna directè afficiunt libertatem matrimonij, secus si dotem, vel quid extrinsecum, & à matrimonio remotum, & num. 22.*

23 *Aliud est metu pænæ auferri libertatem eligendi matrimonium, aliud ad matrimonium certa lege inuitari.*

24 *Inimicitia non excusat inobseruantem, qui eam procurauit, eique causam dedit, ac de facile componi potest.*

25 *Consensus vxoris discessui non excusat contrauenientem, vbi pacto subscripserat se.*

26 *Actus negatiui, nedum ligant, ne quid faciamus verùm facere, quòd alius non faciat.*

27 *Pactio incolatus in Ciuitate Neapolis, nec contra bonos mores esse potest, nec contra libertatem.*

28 *Neapolis laudes, & dotes.*

29 *Libertas voluntatis commorandi extra Neapolim libertas aspernanda, & infirma voluntas.*

DECISIO XIX.

1 AN valeat pactum factum à Marito de Morando in Ciuitate Neap. cum vxore † sub pœna. Disputauimus in Sacro Consilio in causa mota per Victoriam Gallutiam contra Scipionem Galleottum Baronem Battaliarum, cui vxorem dedit victoriam, aliàs Tollam, de Alois eius Neptem ex filio defuncto genitam, qui mediante Albarano cauit, promisitque incolatum semper facere in hac Ciuitate, cum dicta Tolla eius vxore, & ex quauis causa vrgenti, & vrgentissima non discedere sub pœna, quòd aliàs proditor ab omnibus haberetur, quia aliàs matrimonium non fuisset cōtractum, quam promissionem fecit, etiam in capitulis matrimonialibus separatis ab albarano, in quibus sibi cauit victoria Gallucia, quæ dotem dictæ eius nepti constituit, quòd vbi pacto prædicto non staret prædictus Scipio, ei interesse prædictarum dotium, non deberetur nisi ad rationem ducatorum duorum pro quibuslibet centum, & idem alio albarano cauit, quæque promisit prædicta Tolla etiam marito discessum iubente, & cogente.

Et volente Scipione prædicto discedere, & non

2 non stare pacto, vxore discessui † cõsentiente, nõ obstantibus prædictis Albaranis, & promissionibus, se opposuit, & contradixit prædicta Victoria Auia, fuit igitur dubitatum, an prædictum pactum valeret.

Et pro Victoria Auia dicebatur, pactum omninò esse seruandum, quia nullo iure reperitur pro-
3 hibitum, & ideo stare non prohibentur, *l. præcipimus, C. de appell. & ideo ait Prætor, pacta seruabo l. 1. in princ. cum similib. ff. de pact.*

Secundò dicebatur, quòd hanc opinionem sequuti sunt omnes Canonistæ, & Ciuilistæ, quòd hunc articulum sunt agressi, *Host. in summa de coniug. seru. in §. an consensus Io. Andr. in c. 1. extra qui matr. accuss. post. num. 2.* vbi dicit, quod si fiat pactum in matrimonio quod sponsus semper debeat trahere moram cum sponsa in certo loco, & in certa domo, seruandum est pa-
4 ctum, quia in traditione † cuiusque rei potest apponi pactum, *l. 1. C. de pact. conuen.* multò fortius in traditione mulieris, & subdit hoc verum nisi nouus casus emergat propter quem recedi oporteat à pacto, *vt in d. cap. 1. est exemplum, & argum. tex. c. pastoralis extra de except. & l. si conuenerit ff. pro sociocum duabus ll. seq.* Idem tenet *Card. Zabarella in c. 2. in fine extra eo.* dicens seruandum esse dictum pactum, quia non apparet illicitum *d. l. 1. C. de pact. conuent.* verum ex causa de nouo emergenti recedi posse dicit, *arg. tex. in c. præsentium extra de testibus*, cum alis suprà allegatis per Ioan. Andræam, idem tenet *Anto. de Butr. in d. c. 1. num. 9.* dicens, quòd pridie fuit consultus, quid
5 † esset in pœna apposita, casu quo maritus discederet, & dicit se respondisse, quòd si ille voluntariè discederet, valebat pęna, quia non tollebat libertatem matrimonij contrahendi, vel dissoluendi, sed vbi ex causa discederet, non valebat pœna, quia sic tolleret libertatem consequutiuã matrimonij scilicet exactionem debiti, quam opinionem sequitur etiam *Abb. ibi num. 5.* & declarat apertius, quod dixit Butr. quòd quando oritur noua causa, potest maritus se absentare,
6 quia † tunc non committitur pœna, & esset contra libertatem concernentem ipsum matrimonium, nam si ex causa superueniente oporteret maritum se absentare, pactum redditur illicitum vt vxor non teneatur sequi virum, quia daretur vtrique via, & occasio ad adulterandum, vt ibi per eum, idem refert fuisse decisum, *Aufrer. in decis. 87. Cappellæ Tolosanæ*, nisi aliud viro cõtingat excusabile, vt puta infirmitas, vel temperies aeris, vel inimicitiæ, vt expressè tenet *Host. in summa de coniugio seruor. §. 4. in fine.* Idẽ tenet *Andr. Sicul. in d. c. 1. qui matr. accusat. poss. & in c. cæterum extra de iuram. calum. Io. Lup. in repet. c. per vestras §. 2. num. 3.* & dicit esse notabile, & memoriæ mandandum, *Arnon. in suo epito. 32.* sequutus prædictam opinionem optimè *Ludou. Rom. in l. stipulationes non diuiduntur num. 66. ff. de verb. obligation.* Quem de verbo ad verbum trãsportauit, *Capyc.* hanc eandem opinionem tenet *in decis. 135.* Et
7 omnes † ferè Summistæ hanc opinionem vti verissimam, & irrefragabilem sunt sequuti *Clauas. in verb. vxor nu. 9. Siluestr. in eo. verbo nu. 8. vers. octauo quæritur summa. Tabiena in eod. verbo num. 3. Summa Pisan. in eo. verbo nu. 3. Bernard. Diaz. in suis Regulis reg. 800. & in vol. reg. vtriusque Iuris in verbo vxor, Nauarr in suo Man. c. 14. de 4. præcepto Decalogi num. 20.* quo loco dicit vxorem nolentem sequi virum alio migrantem peccare mortaliter. *c. vnaquaque 13. q. 2.* nisi pactum præcesserit inter eos, ne maritus aliò migraret hũc enim minimè teneretur, nisi marito aliqua iusta necessitas discendi superueniret. Idem dicit, & tenet *Iacobus de Graffis in suis decisionibus casuum conscientiæ cap. 60. num. 2.* & eandem opinionem sequitur *Fabius de Monteleone in suo tract. seu pract. de quatuorliter. arbitr. par. 1. in 13. dubio verbo meretricario morbo laborantes, num. 14. cum seq. pag. mihi 43.*

Ex aduerso dicebatur pactum esse inualidum à iure reprobatum per *tex. i l. Titio centum 70. §. Titio centum lo 2. ff. de condit. & demonstr.*
8 Vbi conditio in legato † adiecta Titiò, ne à monumento discedat, vel in aliqua Ciuitate domicilium habeat reijcitur à Vulpiano, quia ius libertatis infringit. Secundò in specie *tex. in l. titia 134. ff. de verb. oblig.* vbi stipulatio pœ-
9 nalis † super matrimonio contrahendo, vel contracto non valet ex Pauli sententia, dicit enim quod contra bonos mores, inhonestum est enim vinculo pœnæ matrimonia abstringi, siue futura, siue iam contracta, & idem dicitur in l. neque distrahendi matrimonij transferri ad necessitatem non oportere.

Et in specie huiusmodi pœnæ promissionem improbat, *Couar. tit. de sponsalib. 2. par. c. 3. §. 7. num. 5.* dicens non posse pœnam promitti pro matrimonio contrahendo, etiam in ipsis spõsalibus per *tex. in c. gemma extra de sponsaliu. d. l. neque abinitio, & l. fin. C. de sponsalibus,*
10 quia † impedit liberum consensum timor soluẽdi illam pœnam, & si non semper hic timor cadit inconstantem virum, nihilominus promissio pœnæ est prohibita à iure in sponsalibus, & iusta
11 ratione, non solum inter contrahentes, sed † etiam inter eos, qui sponsos ipsos iure sanguinis attingunt, ita vt timor pœnæ ipsos contrahentes iure proximitatis comprehendat ex mente, *Abb. & doct. in d c. Gemma Bart. & aliorum communiter in d. l. Titia de verb. oblig. & probat. tex. in d. c. Gemma* secundum vnum intellectum, si intelligimus pœnæ promissionem factam ibi à Gemma matre sponsæ, vt frequentius intelligitur ille text. & idem probat *text. in c. accedens extra de procur. iuncta glosa.*

Dicebatur etiam, quòd Doct. qui dicunt valere pactum prædictum, ponunt casum in mari-
12 to, & vxore, quæ vis habet in persona viri, vt per *Cappell. Tholosanam in d. decis. 87. & Capyc. in d. decis. 135.* & ideo mutata voluntate vxoris, cessat pactum, per *tex. in l. 1. ff. de seru. export.* vt est in casu nostro, de quo agimus. Quia Tolla vxor volebat sequi virum discedere volẽtem, & poterat renunciare pacto in sui beneficiũ adiecto, *l. si quis in conscribendo, C. de pact.* prout renunciauerat, & discesserat à pacto, & Victoria

ctoria Gallucia Auia, quæ contradicebat nullum habebat interesse, nisi affectionis, & sanguinis, & hoc non sufficit, vt per *Bart. in l. fideiussoris ff. de pactis*, ergo nulla actio competebat Auiæ contradicendi.

Insuper dicebatur, quòd omnes Doctores suprà relati, qui tenent valere pactum, limitant, & restringunt prædictam opinionem, & conclusionem, nisi ex causa necessarium sit discedere à pa-
13 cto, vt puta ob infirmitatis † aeris intemperiem, vel superuenientes inimicitias, quia his casibus, vel altero ipsorum, non tenetur maritus stare pacto; sed hic superuenit inimicitia inter virum Tellæ, & Auunculum eiusdem, cuius causa Magna Curia ambos citauerat ad informandum, ergo ex hac causa poterat recedere à promissis, & discedere ab hac Ciuitate, & ire ad eius Terram, in qua vaxallorum ope, & opera tutior, & quietè vitam duceret cum vxore faciunt etiam omnes rationes allegatæ pro hac parte negatiua, per *Fabium de Monteleone in d. praxi de quatuor litteris arbitrarÿs in loco supra citato*, quas non transcribo.

Et postremò considerabatur, quòd in tantum pęnę promissio legibus reprobata est in casu prę-
13 misso, quòd etiam † si modica fuerit, non tenet, & non potest agi ad illius exequutionem, licèt secus sit si datæ fuerint arrhæ, quæ matrimonio, & nuptijs non sequutis amittuntur, vt in *l. sit C. de sponsalib. & Doct. in d. cap. Gemma, & dixit Bart. in d. l. Titia nu. 4.* quod ideo pœna pro-
missa pro matrimonio contrahendo est nulla
15 etiam inter parentes sponsorum, quia † contra bonos mores, & ideo omnis pœna conuentionalis qua ntumcunque modica non valet, per *tex. in d. l. neque ab initio cum glos.* quæ dicit, quòd etiam si decem promittātur non valet, & est modica quātitas. Item *tex. in l. ea quæ 58. ff. de donat. inter virum, & vxorem, vbi Paul.* loquitur de viginti, quæ est modica quantitas, &
16 non valet, & dicit Bar. rationem differentiæ † esse cur Arrhæ si dentur, valet datio, & illarum amissio, si verò pœna promittatur, minimè, quia secundùm Docto. de facili quis promittit pœnam magnam, quæ consistit in solo verbo, sed non de facili dat magnas arrhas, & ideo non sic de facili impeditur matrimonium per dationem arrarum quam per pœnæ promissionem, & fuit opinio *Inn. in d. c. Gemma, & omnium Canonistarum ibi*, quam rationem melius ante omnes explicauit, *Cyn. in d. l. fin. C. de sponsalib. num.* 10. Cuius verba referam, dicens, quod suo tempore Canonistæ non faciebant differentiam inter arrhas, & pœnas, quia secundum eos erat imponere iura verbis, sed subdit, quòd Canonistæ non intelligunt ciuilistas, quia immò per hanc diuersitatem est imponere iura rebus, ratio quia stipulatio, quæ in verbis consistit, procedit de facili,
17 cum homines sint largi † de verbis, & ideo promittunt magnas pœnas; sed arrharum datio consistit in facto bursali, de quo sunt homines auari, & ideo non procedunt arrhę nisi de modico, cuius respectu non est verisimile impedire libertatem matrimonij, & post multa concludit, quòd ista est bona ratio, quia quilibet magnam summam promittit faciliter, sed in præstando de suo non est aliquis ita largus, & quòd quandoq; non
18 valeret arrharum datio, † sed benè pœnæ appositio, inspecta quantitate datorum, vel promissorum, & quali ate personæ. Nam si quidam Rex contraxerit sponsalia, & non det arrhas, sed promittit pœnam, nescit quare non teneat pœna. Quia non est verisimile, quod Rex metu pœnæ coactus contraheret. Idem si quidem pauper dat magnas arras, non teneat datio, quia non est verisimile, quòd sit libera potestas secundùm *Iacobum de Rauenna, & Petrum*, & ideo d. l. fin.
19 respexit frequentiam, sed parcat † Cyn. quia, & Canonistæ, & ciuilistæ conueniunt in hoc, quia omnes Canonistæ tenent eandem opinionem eadem ratione, quàm optimè reassumit, *Couar. vbi supra num. 6. & 7.* dicens valere arrarum dationem, siue in quantitate, siue in specie tradantur, vt communiter Docto. per ipsum cumulati concludunt reprobata in hoc Bart. & aliorum opinione.

Tamen Sacrum Cons. referente quondam Carolo Fenicio Consiliario optimo, ac benemerito die 24. Septembris 1593. declarauit, pactum
20 † adiectum in capitulis matrimonialibus, & albaranis de non discedendo ab hac Ciuitate esse validum, & proinde non licere discedere, apud Galterium Actuarium.

Et de rationibus pro negatiua opinione adductis, nulla fuit habita ratio, quia procedunt, vbi pactum, & pœna inficit directè ipsum matrimonium, & ipsius libertatem afficit, vt puta, si pęna promittatur matrimonium non fiat, vel si nuptiæ non sequantur, quia non debent matrimonia fieri metu pęnæ promissæ, sed libera esse debent, &
21 ita † loquuntur iura in contrarium adducta, *tex. in d. l. Titia, & in c. Gemma cum alÿs, &* ita procedunt quæ Couar. speculatur in loco supra citato, quia loquitur, quando adijcitur pęna vel conditio, seu pactum respectu matrimonij contrahendi, quę directè ipsius matrimonij libertatem impedire possunt. Secus est vbi pęna, seu pactum non directè ipsum matrimonium contrahendum respicit, seu contractum dirimit, quia
22 non tangit matrimonium, sicuti fuit pęna † in præsenti casu promissa, quæ tangit dotis interesse, & sic quid extrinsecum, & valdè remotum à matrimonio, quòd sine hac dote esse potest, quæ pœna intrinseca directè non aufert libertatem matrimonij, & ideo committitur, quia non est pactio illicita, & ita procedit opinio omnium Doctor. supra relatorum tenentium hanc opinionem, & hoc in effectu voluit dicere *Papin. in d.*
23 *l Titia centum §. Titio lo ibi*, aliud † est enim eligendi matrimonij pœnæ metu libertatem auferri, aliud ad matrimonium certa lege inuitari. Nam primum non tenet, secundum est validum, vt ibi est casus noster, post hæc vidi *Herculanū per sexdecim col.* disputantem hanc materiam in suis quæstionibus *post tit. de verb. oblig. in 3. q. principali per totum, & col. 3 ac ante pen. vsque in finem*, defendit hanc opin.

Nec de inimicitia fuit habita ratio, quia ex hac causa orta, vt nobis fuit expositum, & consistit,
25 & fuit procurata, & † affectata ab ipso Scipione, quem

quem Auunculus arguebat de fide data, & pacto de non discedendo, inde rixari, & non erat inimicitia, quæ inter personas tam coniunctas facilè non poterat componi, & eadem Magna Curia per cautionem de non offendendo remedium adhibere poterat, & cum ipse dederit causam rixæ, & prætensæ inimicitiæ ob eius culpam, non debebat sibi afferre beneficium, ex *reg. c. damnum de reg. iur. lib. 6.*

Nec consensus Tollæ de discedendo aliquid
25 negotij fecit, nam pariter † ipsa tenebatur stare eidem promissioni ab ipsamet factæ, & maritus tenebatur procurare vxoris dissensum, non au-
26 tem consensum, si quidem † in his actibus negatiuis, non solùm teneor non facere, sed quod alius non faciat, *vt per Afflict. in decis. 307. num. 5.* Nec est verum suppositum Capyc. Quia Doct. suprà relati loquuntur etiam quando pactum initum est cum consanguineis, & parentibus sponsæ, quarum personæ sunt contemplatæ, & tenent eorum fauore pactum esse seruandum.

Et postremò vbi prædictæ rationes cessarent,
27 quis sani capitis dicere posset, pactum † de morando in hac Ciuitate esse contra bonos mores, & infringere ius libertatis, & posse sibi vendicare locum dispositionem *d. §. Titio centum*, cùm sit hæc Ciuitas Metropolis, & domicilium totius Regni, in qua nemo est qui non affectet, & procuret occasionem contrahendi domicilium, & lares suos constituendi, vbi resident cum Prorege tot maiores, & minores magistratus tot proceres, & magnates, tot bonarum artium disciplinæ, ac studia, & quæ potest dici Ciuitas Ciuitatum to-
28 tius Europæ propter eius † nobilitatem, fertilitatem, aeris temperiem, Terræ, & Maris, cæteraque naturæ dona abundantissimam vbertatem, à qua, velut ab equo Troyano effluxere, ac in dies profluunt viri, religione, armis, & literis præclarissimi, & singulares. Ita vt profanum sit dicere ius libertatis infringi ei, qui in hac omnium Ciuitatum florentissima degere se obligauerit, nisi
29 † ius, & libertas voluntatis consideretur, sed infima, & aspernanda voluntas, quàm talem, tantumque locum Italiæ paradisum, & delitias, si dicere fas est aspernatur.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 PActi de stando in aliquo loco inter virum, & vxorem enunciatur tractatio.

2 Discedere à loco promisso licet concurrente patris iussu, & ibi de declaratione.

3 Legatum factum sub modo, vel conditione ita vt legatarius vel hæres in certo loco habitet an teneat.

QVÆ scripsi *supra ad decis. 11.* conferunt pro præsēti decis. circa pacta
1 inter virum, & vxorem de stando in certo loco vbi allegaui hunc locum, & faciunt allegata *per Thor. in 2. p. cōp. dec. verb. pact. inter virum, & vxorem*, & ad ipsam notabilem quæstionem vide
2 *consil. Fed. de Sen. cons. 191.* quod licet discedere à loco promisso de stando: cum de mandato patris coactus fuit ad domum reuerti, & sic extra locum in obligatione contentum promittens, vt ibi de scholari qui se obligauerat cum iuramento non exire districtum Bononiæ sine licentia sui creditoris donec ei debitum soluisset, si postea ex ordine, & mandato sui patris coactus fuit domū reuerti à periurio est excusandus DD omnes in l. fin. ff. qui satisd cogantur, & præcipuè, *Alex. num. 3. & Rom. num. 1. & Ias. num. 9.* dummodo non fuerit iussus à patre procuratus ad finem eludendi creditorem, & vide *Pasc. de patr. potest p. p c. 8 num. 19.* vbi affert declaratio-
3 nem † & vide si legatum factum sub conditione, vel sub modo, ita vt legatarius vel hæres in certo loco habitare teneatur sit validum, & grauamen subsistat, *Thesaur. q. forens. 76. lib. 4.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

De creditore petente plus debito, & eius pœnis, & an debitor teneatur ad interesse ad eandem rationem post liquidationem instrumenti factam tempore quo non erat locus liquidationi.

SVMMARIVM.

1 *REsoluto contractu non debentur amplius vsura conuenta ex eo, & omnia resoluta censentur & num. 3.*

2 *Interesse per M. C. & S. C consueuit dari ad eandem rationem conuentam, quia contractus resoluitur culpa debitoris morosi, qua non debet obesse creditori, secus si culpa creditoris iniustè resoluentis & num. 3.*

4 *Debitor & creditor sunt correlatiua, & posito vno ponitur alter, & dispositum in vno censetur dispositum in altero.*

5 *Creditor plus petendo non constituit debitorem in mora & num. 31.*

6 *Damnum quòd quis sua culpa sentit sibi, & non alijs est imputandum.*

7 *Creditor petens plus debito priuatur iure suo, nisi ante litem contestatam desistat etiā dolo per conuentum non probato præsumitur enim dolosè plus petere nu. 8. 11. & 18.*

H 9 Plus

9 *Plus debito dolosè petens condemnatur in expensis, & priuatur iure suo etiam si satisfactio fuerit facta procuratori ignorante Domino, qui potuit se certiorare, num. 10. 28. & 29.*

11 *Intellectus. & differentia l. vn. G. de plus pet & §. si quis agens institut. de act. & num. 25.*

12 *Citatus super tenore instrumenti non potest audiri etiam per viam grauaminis in S.C. nisi præstita cautione de parendo mandatis S. C.*

13 *Cautio præstita de parendo mandatis S. C. per debitorem importat de soluendo casu quo succumbat, & tenetur soluere, vel discere in causam in vinculis.*

14 *Creditor tam ex sententia quàm præcepto, vel instrumento hibente executionem paratam pœnæ plus petitioni subiacet.*

Præceptum Iudicis habet executionem paratam, quia non dicitur sententia, sed exequutio sententiæ eod. num. 14.

15 *Liquidatio facta plus debito nulla æquitate posset esse firma pro summa etiam verè debita, & ideo vsurarum, vel interesse petitionem denegat.*

Debitor partis à quo creditor petit totum, licèt sciat debere partem excusatur à mora eod num 15. fallit ibid. & num. 24.

16 *Et non tenetur nisi ad partem, & poterit totum negare in Iudicio, & iustè litigare, nisi creditor offerat se paratam recipere partem ibid. & num. 17 18. 23. 24. & 25.*

17 *Cautela pro creditore petente plus. quando debitor confitetur partem, vt offerat separatum partem recipere, vt tunc constituat debitorem in mora illam partem non offerentem, & num. 18 & 22.*

19 *Interrogatio facta in Iudicio de toto intelligitur de qualibet eius parte, & reprehenditur calumnia Aduocatorum, qui hoc casu consuiunt nagari totum, & est magis communis num. 20. contra aliam communem antiquorum, num, 21. & 22. vbi intellectus, & distinctione concordantur opiniones & num. 24. & limitatur nu. 26. & 27.*

25 *Contra creditorem non offerentem se paratum recipere partem præsumitur nolle recipere, & debitor negans totum nullam pœnam meretur, nec tenetur offerre partem, nec tenetur offerre partem, nec desistere.*

27 *Iura omnia antiqua, & noua detestantur petentes plus debito.*

28 *Debitor à quo fuit plus debito petitum non tenetur partem offerre, nec desistere.*

30 *Creditor plus debito petens vltra pœnas pecuniarias punitur etiam criminaliter, & extra ordinem crimine stellionatus.*

31 *Pœna plus petentis in plebeis non excedit opus metalli, in nobilibus, seu in honore aliquo positis relegationis, vel ordinis motionem.*

32 *Contra plus debito petentes quid seruetur in Regno remissiuè.*

33 *Interesse nullum debetur creditori non existente mora, & interpellatione, & interpellatio spernitur, & nulla committitur mora petitione plus debito ibid.*

34 *Creditor petendo plus debito, & resoluendo contractum discedit à fide quo casu idem debitori licet.*

35 *Impugnans contractum proprium censetur renunciare beneficio sibi ex illo resultanti.*

DECISIO XX.

Titius pro ducatis quingentum, vendidit Sẽpronio tot annuos introitus. Deinde eidem creditori restituit ducatos ducentum sortis principalis qui remisit, & retrouendidit ratam dictorum ann. introituum venditorum. Mortuo Sẽpronio creditore, & debitore absente in longinquis partibus. Hæredes dicti Sempronij creditoris non ignorantes Titium non remansisse debitorem nisi ducatorum tercentum sortis principalis, & ann. introituum pro ea quantitate liquidauerunt instrumentum in Magna Curia Vicariæ pro integra quantitate ducatorum quingentum principalis, & tertiarum decursarum. Reuersus Titius & conquestus de iniusta, & indebita liquidatione facta, & docto quòd tempore liquidationis factæ de quantitate ducatorum tercentum verè debita, non erant decursæ tot tertiæ ex quibus potuisset liquidari, & præsentari instrumentum seruata forma ritus iuxtà pactionem in instrumento expressam. Inter cœtera fuit propositum & dubitatum. An stante liquidatione prædicta facta plus debito, tempore quo erat locus liquidationi, iuxtà pactum contrahentium, teneretur post resolutum dictum contractum Titius debitor ad interesse ad eandem rationem conuentam.

Dicebat Titius certi, & indubitati iuris esse quòd resoluto contractu, non debentur amplius vsuræ conuentæ ex illo contractu; quia cum illę debeantur ex vi contractus, & pacto contrahentium illo † resoluto omnia ex illo sequentia censentur resoluta *l. cum principalis 139. ff. de reg. iur, c. accessorium 42. eo. tit. lib. 6. vbi latè Cyn. & ad Dynum additio in littera A. & Cagnol. in l. cum principalis glosa elegans in l si patronus la 3. §. patronum in verbo fauiana, ff. si quid in fraud. patr.* & ideo tertiæ seù vsuræ conuentæ extinctæ sunt licet verò Sacrum Conlium,

lium,& Magna Curia consueuerint dare interes-
2 se ad rationem conuentam. Ratio est,quia † con-
tractus resoluitur culpa debitoris morosi, & per-
iuri, & sua mora ac culpa non debet obesse cre-
ditori, nam alias mora esset proficua moroso de-
bitori qui semper pateretur resolutionem con-
tractus,& differret solutionem seu restitutionem
sortis principalis in damnum, & perniciem cre-
ditoris si non curreret interesse, tamen ista ratio
cessat in præsenti casu quo contractus est resolu-
tionem seu restitutionem sortis principalis in da-
mnum, & perniciem creditoris si non curreret
interesse, tamen ista ratio cessat in præsenti casu
quo contractus est resolutus non ex culpa debi-
toris sed creditoris qui plus debitoris potius sta-
re contractui soluendo vsuras conuentas quàm
pati resolutionem,& restituere sortem principa-
lem,quare ex *reg. quod quisque iuris*, quemad-
3 modum culpa, & † mora debitoris non debet
obesse creditori pari ratione culpa creditoris in-
iustè resoluentis non debet nocere debitori, sed
sibi imputet creditor, qui absque causa quinim-
mò dolosè, & malitiosè voluit resoluere contra-
ctum,& ab illo discedere absque causa, ergo ha-
bebit locum conclusio prædicta absque excep-
tione quòd, resoluto contractu omnia resoluta
censentur, & vsuræ amplius non debentur nec
interesse ad eandem rationem cessante mora, &
culpa debitoris,sed creditore dolum, & culpam
committente sunt etenim correlatiua debitor, &
4 † creditor quia posito vno ponitur alter, & non
datur creditor nisi detur debitor, & è contra, &
quòd est dispositum contra debitorem morosū,
& dantem causam sua culpa resolutioni debet
censeri dispositum contra creditorem sua culpa,
& dolo resoluentem in damnum, & perniciem
debitoris ex vi correlationis de qua latè per *Eue
rardum in sua topica loco à correlatiuis, & in
specie Salyc. in l. mora ff de vsur. num. 9. in fine,*
vbi dicit, quod sicut debitor minus debito offe-
rens, vel offerens sine interesse non cōstituit cre-
5 ditorem in mora, ita è contra creditor plus † pe-
tendo non constituit debitorem in mora arguē-
do à contrarijs, vel ab æqualitate seruanda non
enim hoc casu est solum euidens damnum,
quòd sentijt debitor qui coactus fuit soluere
sortem principalem soluere pęnam fisco, & ob
hoc passus fuit exequutionem, & alia incommo-
da notoria, quę ex huiusmodi resolutione oriun-
tur,sed damnum considerabile est, quòd præter
suam voluntatem non præcedente culpa, reso-
lutio sequuta sit *ex reg. & ibi not. in l. fin. ff. de
vsu & habit.* dicebat enim debitor ego volebā
stare contractui mea enim intererat soluere vsu-
ras verè debitas, & non vexari pro sorte princi-
pali, & si pro tertijs verè decursis tu creditor
præsentauisses, vel non fuisset liquidatum instru-
mentum,quia tertiæ non debebantur eo tempo-
re ex quibus potuisset sequi liquidatio, & con-
demnatio vel pro tertijs verè debitis facilius po-
tuissem purgare moram, vel alius pro me: non
potui purgare propter tuam culpam, quia plus
debito tertias,& sortem principalem, petijsti, &
via exequutiua ac criminali egisti tū igitur iniu-
stè resoluisti, tua est culpa tibi imputes, quia
6 damnum † quod tua culpa sentis, tibi debes non
alijs imputare, *c. damnum de reg. iur. lib. 6. & l.
quod quis 204. ff. eo tit.*

Sed omissis externis rationibus dicebatur pro
debitore esse casum *in l. vn. C. de plus petit.* quo
loci Imper. creditorem priuandum censuit iure
suo,& toto debito, vbi per calumniam dolumue
7 plus † debito petierit, & cautionem exegerit ni-
si ante litem contestatam pęniteat, & à lite desi-
stat,quem tex. intelligit *Azo. in summa eo tit.* si-
bi vendicare locum contra creditorem petētem
plus debito, vt debeat amittere veram debiti
quantitatem etiam si debitor conuentus non
probauerit dolum, quia petendo plus à debito
præsumitur dolosè petere, & fuit etiam opinio
Accursij in d. l. in glo. fin. in finalibus verbis, vbi
Accurs. omnia quæ in glosemate illius tex. dicit
mutuauit sibi ab Azone licèt de eo nullam faciat
mentionem,& licèt ista opinio à doctoribus con-
trouertatur. Illud est,quia Accurs. ponit casum
in debitore qui non probauit dolum, & ex solo
dolo præsumpto censuit habere locum pęnam
illius l. quæ opinio visa fuit aliquibus crudelis,&
8 aspera. At vbi debitor probauerit † creditorem
per dolum, & calumniam petijsse plus debito
concedunt doct. opinionem Accursij habere lo-
cum vt pęna illius l. infligatur præcipuè *Bal in d.
l. vn. num. 4.* dicens quòd vbi est probata calum-
nia agentis,quę onerat debitorem onere proban-
di contrarium,militat pœna illius l. reprobat. n.
glosam quia se fundat in dolo præsumpto, & ni-
hil erat probatum per reum de calumnia agen-
tis,ergo vbi est probatum habebit locum pœna,
& cum *Bal. concurrit Sal. ibi num. 6. vers. quarto
4. Alex. in d. l properandum num. 24. & 29.* di-
9 cens, quòd qui per † dolum plus debito petit
condemnatur in expensis, & priuatur iure suo
iuxta *d. l. vn. C. de plus petit.* & in fortioribus ter
minis idem tenet *Faber in § si quis agens num.
3. inst. de Action.* vbi firmat quòd si procuratori
alicuius fuerit in parte satisfactum ignorante do-
10 mino, & dominus † totum petit, vel hæres de-
functi qui cautionem inuenit punitur pœna pe-
tentis plus debito si potuit se certiorare per *l. qui
in alterius & per tex. in d. §.* ponderando ibi in
verbo constantissimus,& quia ille tex. videbatur
aduersari quia infert differentem pœnam,de qua
in d. l. vn. subdit & declarat quòd *tex. in d. § si
quis agens* qui loquitur de plus petitionibus ni-
hil commune habet cum *tex. in d. l. vn. de plus
11 petit* nam † illa lex loquitur,vbi quis per dolum
exegit cautionem, & egit, & plus debito petijt,
at in d. § si quis agens, vbi solumquis plus debi-
to petit sine malitia, vel minus iusta ignorantia
imponitur differens pœna, & ideo pœnæ sunt
diuersæ *vna in d. l. vn. & alia in d. § si quis
agens.*

Et non potest negari quin in liquidatione in-
strumenti facta plus debito seruata forma ritus
concurrant omnia requisita d. l. vn. ita vt omni-
nò creditor debeat amittere creditum suū, quia
petendo plus debito scienter est in dolo manife-
sto, vt ibi per glosam, & doct. Præterea citando
12 debitorem super tenore † instrumenti, & petē-
do plus debito, certum est etiam, quòd debitor

non potest audiri etiam per viam grauaminis in Sacro Consilio nisi præstet cautionem de parendo mandatis Sacri Conf. quę est de soluendo casu quo succumbat, & non exhibeat, & ostendat promptam solutionem partis debiti,& ideò cautio dicitur hoc casu dolo creditoris extorta quia alias audiretur,& demum eo remanente cōdem-
13 nato, vel tenetur soluere † vel dicere causam in vinculis donec probet plus debito fuisse petitū, quare cum in liquidatione instrumenti concurrunt omninò requisita, vt diximus d. l. habebit locum pœna, vt amittat creditum suum creditor,& consequenter non possit nec sortem principalem,nec interesse exigere à debitore, & in liquidatione instrumenti est punctualis decisio, & opinio *Ioannis de Platea in §. plus autem*
14 *num. 2. instit. de action.* vbi firmat, & † concludit quòd si creditor habet sententiam, præceptum, vel instrumentum habens paratam exequtionem ex forma statuti quòd habet locum pœna plus petitionis à fortiori, & maioritate rationis,quia exequitur illico, & exigit plus debito,per *l. fin. ff. quod met. ca.* & loquitur Platea in creditore,qui habet sententiam,vel instrumētum habens exequtionem paratam,vel in eo,qui habet præceptum iudicis. Nam etiam præceptum iudicis habet exequtionem paratam. quia præceptum de soluendo non dicitur sententia, sed exequutio,secundum *Bart. in l. 1. ff de confess. & Ant. de Butr. in cap. præterea extra eod. tit. num. 14.*

Dicebatur insuper à prædictis non discedendo, quòd quatenus aliqua æquitate liquidatio posset remanere firma pro sorte principali verè
15 debita, vbi plus debito facta † est, licèt nulla æquitas id suadeat,quòd eo casu non poterit creditor prętendere vsuras aliquas nec interesse ex puntuali decis. *Cumani in l. qui solidum, ff. de leg. 2. circa finem*, quo loci loquens in debitore,à quo creditor petit totum, cum non debeat nisi partem concludit,quod licèt sciat debitor se debere partem nihilominus propter petitionem plus debito factam à creditore excusatur à mora,& sic non tenebitur ad vsuras nisi alias creditor offerat se paratum recipere partem verè debitam,vt ibi.

Et hæc conclusio est adeo vera, vt tergiuersari nullo modo possit ex communi opinione ab omnibus recepta *in d. l. qui solidum. quo loci Bar.* quem omnes communi voto sequuntur, firmauit quòd vbi creditor petit totum à suo de-
16 bitore,qui non tenetur nisi ad partem,nisi† creditor ipse,seu actor,vt inquit Bar. offerat se paratum recipere partem verè debitam, debitor non constituitur in mora quinimmò quòd magis est, poterit ipse simpliciter negare totum in iudicio, quia habet iustam causam litigandi cum ab ipso petatur plus debito,& sequitur *Imol.* ibi dicens illum tex. esse ad hoc singularem, quòd vbi quis petit plus debito præbet debitori iustā causam litigandi, & negandi totum, nisi petens offerat se paratum recipere partem debitā, alias debitor non constituitur in mora,& reddit rationem,quia in dubio creditor petens totum non est verisimile, quòd velit recipere particularem solutionem per *tex. in l. tutor § . Lutius ff. de*
17 *vsur.* ex quibus subdit † quòd sit cautus in practica, creditor petens totum si aduersarius partem confiteatur, vt offerat se paratum partem illam recipere, quia tunc debitor illam non offerendo constituitur in mora, secus si se non offerat,quia tunc debitor censetur habere iustam causam litigandi super toto, & dicit esse casum notabilem, & meliorem, qui sit in corpore iuris *in l. fideicommisso in prin. ff. de vsur. & cum opin. Bar. concurrunt omnes ibi Paul. de cast. nu. 3. Flor. num. 4. & 5. Dec. in l. qui in alterius, ff. de reg. iur. num. 2. & Cagnol. ibi num. 19. Alex. in l. properandum, §. siue autem alterutra num. 24. C. de Iud. Aret. optimè in §. tripli. num. 19. inst. de act.* vbi dicit, quòd si aliquis petit plus debito
18 scienter, & dolosè cautela † est quòd debitor neget,nec per hoc incidet in aliquam pœnam, negando totum propter partem debitam, vel etiam confiteatur veram sortem, & propter hoc non dicetur consti ui in mora, si illam non soluerit, nisi creditor ex aduerso dicat solues mihi illam quantitatem,quæ ex tua confessione non est in controuersia per *tex. & ibi Bar. in d. l. qui solidum*, & subdit quòd communiter tenetur id quòd dixit *Bar. in d. l. qui solidum*, & postea probando debitor, quòd creditor plus debito per dolum,& scienter petijt faciet quòd cadat à iure suo (hæc Aret.)

Et licèt *Bart. in l. 1. § si stipulanti ff. de verb. oblig.* dicat, quòd si creditor petit totum cùm non sit creditor nisi partis nihilominus constituit debitorem in mora pro illa parte verè debita, esto enim qui petit totum non debeat petere nisi partem tamen in illa parte constituit debitorem
19 in mora quia † vbi fit in iudicio interrogatio de toto intelligitur de qualibet eius parte *l. si quis cum totum ff. de except. rei iud. l. pupillus § . fin. vbi glo. ff. de verb. signif. & l. quod solidum ff. de leg. 2.* & ibi detestatur calumniam Aduocatorum qui consulunt debitori, quòd neget totum vbi petitur totum, & non debet nisi partem, & hanc
20 Bar. opinionem † communi consensu sequuntur doct.& dicit ibi *Alex. & in l. properandum § siue autem alterutra C. de iud. & in l. ex facto §. item quæro ff. de vulg. & pup.* esse magis communem siquidem insignis, & antiqui iuris interpretes contrarium senserunt relati per doct. in dictis locis. Nihilominus communis opinio est
21 ista,& communis opinio est illa † de qua in d. l. qui solidum, quæ duæ communes opiniones videntur sibi inuicem aduersari,& esset Bar. sibi ipsi contrarius. Ideò doct. illas conciliauerunt, & declarauerunt communem opin. de qua *per Bar. & alios in d. §. si stipulanti* habere locum, vbi creditor offert se paratum recipere partem verè
22 debitam licèt petierit totum eo.enim casu † cōstituitur debitor in mora, & non potest negare totum,at vbi creditor non offert se paratum recipere partem, sed insistit super toto procedat alia communis opinio de qua per *Bart. & doct. in l. qui solidum ita declarat ac tenet Alex. in d. §. si stipulanti num. 8. & dicit opin. Bar. in l. qui solidum esse magis communem Salyc. in l. mora num. 9. ff. de vsur. Paul. de Cast. in d. §. si*

stipu-

stipulanti num.3. Lancell.Gal.in d. §. si stipulanti num20. Alc. num.41. Imol. ante istos iam relatus in d.l. qui solidum. Alex. in d §. siue autem alterutra num. 24. & 25. concludit esse veram opinionem prædictam relatam in l. qui solidum, & idem, in d l. ex facto Ias. in d. §. si stipulanti num.31. & ibi Alc.num.41. dicens quòd inquantum Bar. in d. §. si stipulanti dicit quod creditor petendo totum constituit debitorem in mora respectu partis allegando tex.in d.l. qui solidū intellige prout ibi declarat, videlicet quando
23 † obtulit se partem recepturum, & dicit quòd hæc est communis opinio, & declaratio Coras. ibidem in fin.col.& Buttigella fin.col.num.16.& 17 egregiè Aret.in §. is qui Inst.de mand. num. 7. dicens quòd licèt debitor à quo plus debito petitnr in iudicio secundùm com.opin.doct. in d. §. si stipulanti, non possit negare totum: Nihilominus vbi creditor petit totum, & sic plus debito debitor videtur habere iustam causam litigādi, & non est in mora, alias secus quia in dubio non videtur de mente creditoris recipere particularem solutionem d. l. tutor. §. Lutius, & est casus in d.l. qui solidum & ita vult Bar. ibi, & ita debet intelligi dictum suum in d. §. si stipulāti, & cōsequenter non sibi contrarius, & fœdere distinctionis conciliat opiniones, & explicat materiam, subdens quòd aut debitor, qui debet
24 respondere ignorat † an sit debitor, vel pro qua quantitate, & tunc potest totum negare, & ratione partis debitæ nullo pacto constituitur in mora, per tex.in l. non potest iudicari ff.de reg. iur. & facit tex.in d.l. qui in alterius eo tit. Aut scit se in partem debitorem, & eo casu recurrēdum est ad l. qui solidum, quòd aut creditor offert se paratum recipere partem, tunc nisi debitor cōfiteatur partem debitam constituitur in mora, secundùm casum ibi in prin. aut creditor non
25 offert se paratum, & tunc quia præsumptio † est quòd non velit recipere partem, seu particularē solutionem, vt in d. §. Lutius potest debitor negare totum, & necessariò sequitur quòd negando totum non constituitur in mora, vt in d.l. qui solidum, vbi Bar. & idem Bar. in l. si quis cum totum ff. de except. rei iud. Bal. & Salyc. in l. 2. §. sed quod obseruari C. de iur. cal. quæ dicit esse notanda: in eandem sententiam accedit Oynot.in §. si quis agens vers. seu §. plus autem nu. 9. inst. de actionibus, vbi testatur de communi, dicit enim communiter concluditur reum nullā pœnam Pati.

Dicebatur etiam communem opin. de qua per Bar. in d. §. si stipulanti limitari per doct. multis modis ibi, & inter cæteras limitationes, quæ
26 facit ad casum est vt † non habeat locum in pœnalibus, & odiosis, hoc pacto limitant Socy. ibi n. 4. & Ias. num. 9. per tex. in c. cui de non Sacerdotali §. fin. de prob. lib. 6. & per tex. in cap. quāuis cum glosa, & doctoribus ibi de prob. lib. 6. & sequitur Corras. in eod. §. si stipulanti num. 24. Alc. in eod. §. in rep. num. 24.

Et in tantum sunt vera, quæ superius dicta
27 sunt, & adeo iura † communia tam antiqua quā noua, ac iuris nostri interpretes detestati sunt creditores plus debito petentes, vt firmauerit, & ante alios notabiliter Salyc. in d.l. properandum §. siue autem alterutra num. 4 licitum esse reo negare totum, propter partem plus debito petitam arg. l. is qui ducenta §. vtrum ff. de reb. dub. & not. in cap. præsentium de testib. lib. 6. & ideo debitor non potest condemnari ad expensas, sed
28 debet condemnari † creditor qui insistit in plus debito per l. graccus C. ad l. Iul. de adult. Quinimmò licèt post probationes liqueat reo partem debere non minus liquet actori partem sibi non deberi. Vnde cum non desistat à toto, seu ab alio amplius non tenetur reus partem offerre, nec desistere sciens quòd actor non tenetur illā recipere, vt in d. §. Lutius, & dicit pro hac parte facere text. & glosam in d.l. vn. C. de plus petit. in verbo dispendio, & glo. in l. cum quædam puella ff. de Iurisd. omn. Iud. quæ dicit, quòd actor si dolo petijt, debet in omnibus expensis condemnari, & idem tenet ipsemet Salyc. in l. principales §. 1. num. 19. C. de Iur. Iur. propter cal. dando, & Salyc. sequuntur doct. omnes ibi Ias num. 17. Alex. num. 24. & 25 Aret. in d. §. is qui Iacob. in d. §. siue autem alterutra nu. 17.
29 Si ergo creditor petens plus debito † debet cōdemnari debitori in expensis etiam, quòd debitori debeat partem, quomodo est ferendū, quod ex vna parte teneatur ad expensas ex alia parte possit exigere interesse?

Et vltra pœnas iam relatas quibus petentes plus debito plectuntur, quæ sunt pecuniariæ; puniuntur etiam criminaliter pœna corporis afflictiua extra ordinem, quia incidunt in crimen
30 † stellionatus teste Iure consulto in d. l. si fideiussor, §. in omnibus, ff. mand. ita per hunc tex. confirmat Ias in d. §. si quis agens vers. sed, §. sed hac quidem, num. 12 & ante omnes Bar. in dicto §. in omnibus, Coras. in d. §. si stipulanti num. 26. Didac. Perez. in l. 1. lib. 3. tit. 4. ordinat. in verbo positiones vers. his tamen non obstantibus, & Oynot. in d. §. si quis agen, vers. plus autem num.
31 7. & 9. Inst. de act. vbi declarat huiusmodi † pœnam in plebeis non excedere opus metalli in alijs vero, qui in aliquo honore, & nobilitate sunt relegationem ad tempus, vel ordinis motionem l. 3. in fine ff. de crim. stell. hinc infertur, quòd si petens plus debito committit delictum, & criminaliter punitur, non est iustum. quòd ex suo delicto reportet commodum aliquod, quòd reportaret si posset prætendere interesse à debitore.

Omitto alias pænas inuentas, & præscriptas in iure nostro contra petentes plus debito cumulatas per doct. in locis suprà citatis, quia rationes superius adductæ, & consideratæ satis superque sufficere videntur, vt omninò reijciendus sit creditor, qui plus debito liquidauit, & puniendus pæna amissionis crediti, refectionis expensarum,
32 & pœna corporali, quæ pœna † hodiè in Regno nostro per nouellam, ac iustissimam Regis sanctionem in parlamento generali obtentam renouata est aduersus huiusmodi calumniatores temerarios, & dolosos creditores, qui sanguinem humanum sitiunt absque rubore ac Dei timore debitum iam solutum, iterum petunt eorum debitores temerè vexando. Sed prædictis omnibus addebatur, & pro eorum confirmatione diceba-

cebatur adhuc certum esse de iure nullum interesse deberi creditori per eius debitorem sine
33 † mora, & interpellatione, vbi dies non interpellat pro homine *ex tex. in l. mora 32. ff. de vsur. & l. si ex legati causa ff de verb. oblig. & ex latè traddititis per doct. in l. quod te ff. si cert. pet.* At vbi petitio plus debito facta est, spernitur interpellatio nulla mora committitur ex supradictis ergo cessat omne interesse. Debitor siquidem, qui ex iusta causa differt solutionem non constituitur in mora, nec in aliqua culpa ex *tex. in l. sciendum ff. de vsur.* & cum in contractu necessaria sit fides vtriusque contrahentis tam creditoris, quàm debitoris est enim vltrò citròque obligatorius vtique creditor petēdo plus debito,
34 & resoluendo contractum indebitè † discedit à fide ex quo fit, vt etiam debitori licitum sit discedere, & non stare promissis ex *tex. in c. frustra 75. de reg. iur. lib. 6.* vbi bona glosa, inquit, quòd quando partes ad inuicem sub pœna promittunt & vna pars frangit fidem, poterit etiam altera impunè contemnere promissa, & fiet hinc inde pœnarum mutua compensatio, & facit optimus tex. quem glosa prædicta allegat *in cap. prouenit lo secundo extra de iur. iur. ibi.* Nec tu etiam, si promissum tuum iuramento, vel fidei obligatione interposita conditione firmasses, aliquatenus teneris si constat eum conditioni minimè paruisse. non poterat creditor plus debito petere, & inquietare debitorem via criminali liquidando instrumentum, & ipsum hac via indebitè, & infidè resoluere fecit, sed dolosè, & iniustè ipse pœnam suæ culpæ patiatur, quòd probat etiam *tex. in cap. cum olim 29. extra de censib.* in quo dicitur, quod videtur tacitè renunciare beneficio sibi
35 † resultanti ex contractu, qui contractum proprium impugnat, & quamuis vnum sit impugnare aliud resoluere, vt in casu præsēti tamen quoad finem consequendi beneficium resultans ex contractu magis est resoluere, quàm impugnare, cùm alias quis possit impugnare in certis casibus & non priuari in totum beneficio, & vtilitate contractus ex latè traddi is *per Butr. Abb. & alios in d. c. cum olim. Gabriel in suis com. opin. in tit. de reg. iur. & facit quod dicit glosa ibi in verbo beneficium,* quòd scilicet nemo debet cōsequi fructum ex eo quòd nititur reprobare nō dicit impugnare tantum: sed reprobare, & magis in specie glosa in *cap. ex eo de reg. iur. lib. 6.* quæ notabiliter dicit, quòd quemadmodum nō debet quis consequi fructum ex eo quòd impugnat pari ratione. Et è conuerso non debet impugnare, id ex quo fructum consequitur allegat ad idem *tex. in l. cum in fundo 51. ff. de iure dot. vbi optima glosa in verbo ipsa lucrum,* quæ ad idem citat alia iura.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Liquidantes instrumentum ad plus quod debent consequi tenentur ad interesse.*

2 *Reus non condemnatur in expensis ob petitionem plus factam.*

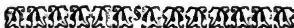
3 *Petens plus debito in expensis est condemnandus.*

4 *Petens plus debito ad quod teneatur.*

5 *Sententia non declaratur nulla ex petitione plus debito facta.*

1 Colligitur ex abbundanti hac decis. materia, petentis plus debito dum apparet dubitatum si debitor debebat teneri ad interesse decursum post liquidationem per hæredes creditoris factam tempore quo non erat locus liquidationis eo, quod de summa capitali fuerat certa summa soluta creditori, & illius hæredes pro tota summa liquidauerunt instrumentum, & sic petendo plus debito, & ex ea causa contra creditoris prædicti hæredes conclusum quamuis non decisum, vt in
2 ea † pro qua faciunt allegata per Doctissimum *D. R. Tappia in suo iure regni tit. de expens. num. ...* vbi ob petitionem plus factam reus
3 non condemnatus in expensis † videns tū *Gaball. resol. 260. & Viu. decis. 340.* petentem plus debito esse condemnandum in expensis; & Addas quæ copiosissimè in prato meo, *ad l. vnicā, C. de plus petitiōnibus,* vbi ꝓpriè designatur locus petentium plus debito, & ipsorum
4 pœnarum secundum ius Regni, & si vis videre ad quod teneatur petens plus debito recurras ad ipsum, *Viu. cit. decis. 340. Ricc. coll. 437. & 1172. D. Rouit. in pragm. 7. de falsis, & Farinac. in fragment. p. p. litt. C. num. 725. cum*
5 *sequentib.* † & non displiceat habere sententiam non declarari nullam ex petitione plus debito latam *secundum Capic. decis. 51.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Beneficia restitutionis in integrum post causam introductam, an sint deneganda.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia restitutionis in integrum hodie passim conceduntur in S. C. (licèt olim contrarium fuisset obseruatum) & sic decisum, vt num. 8 & 11.*

2 *Minandois decis. 15. perpenditur, & Doctrin. Andr. in Const. obscuritatem, & num. 4.*

3 *Minor etiam quòd repudiat beneficia restituitur, quia per talem renuntiationem dicitur decipi, & lædi, vt num. 6.*

5 Intro-

5 *Introductio causæ operatur tacitam renunciationem, quæ nō potest operari plus quàm expressa.*
7 *Authoris origo à Ciuitate Tarenti.*
9 *Romana Ciuitas sola habet restitutionem iure minoris, aliæ verò Vniuersitates omnes restituuntur iure maioris ex clausula generali quando sunt paruæ: sed quæ reguntur per Sindicos æquiparantur Reip. Romanæ.*
10 *Vniuersitas qualibet est congregatio maiorum, ac minorum, & miserabilium, & ex omnibus fit corpus misticum.*
11 *Decreta quòd priuilegiatus petat beneficia, debent esse cum clausula, aliàs sit præclusa via, vt ipsos excludant post dicta decreta.*

DECISIO XXI.

PAssim, & indifferenter obseruamus, & Iudicamus in Sacro Consilio, quòd etiā post causam introductam cōcedimus restitutiones quas forensi vocabulo beneficia nūcupamus personis priuilegiatis in iudicio existentibus,
1 & petentibus, & si contrarium † maiores nostri obseruauerunt, & decreto Sacri Consilij extaret prouisum, vt testatur *Minadous in eius decis. in* in qua fatetur, quòd non obstante dicto decreto etiam temporibus suis, Præside tunc repugnante in tribus causis etiam post causam relatam fuerunt concessa beneficia petita per viam restitutionis in integrum, quia in non petendo personæ
2 priuilegiatæ fuerunt læsæ loquitur † verò Minad. in causa relata, non introducta decreto Sac. Cons. in quo solet fieri introductio causarum grauium mediante decreto particulari introductionis. & fundat *Minad. decis. ex doctr. Andr. in Const. Obscuritatem, quò loci dicit Andr. quòd post conclusum in causa minor restituitur ad pinguius probandum*: Quinimmò subdit, quòd si
3 minor ipse † repudiet restitutiones, & beneficiū, non obstante renunciatione poterit restitui, quia hoc ipso, quòd repudiat, dicitur deceptus *l. interdum 20. & l. si Iudex 41. ff. de minor. & Afflict. in ead Constit. num. 12. refert apostillam Bartol. de Capua in 9. quia verò Auth. de testib. testantis didicisse ab Andr. de Cap. eius patre*, quòd post conclusum in causa datur restitutio, licèt ipse viderit practicari contrarium in Mag. Cur. Vic. sed malè, dicit tamen *Affl. ibi num. 14.* tempore suo fuisse obseruatum in Sac. Cons. cōcedi beneficia, seu restitutionem post conclusum in causa, sed si esset processum ad citationem ad sententiam, & causa relata esset, vel cæpta referri,
4 non concedi aliquo pacto, & huc † tendit illa obseruantia, & decretum Sac. Cons. de quo meminit Minad. Sed optima ratione obseruamus etiam post causam introductam, nedum post cōclusum concedere restitutiones, & beneficia: nam
5 decretum introductionis causæ † non potest operari, nisi tacitam renunciationem, & repudiationem restitutionis, & beneficij patiendo causam referri, & introduci, & non petendo beneficia, sed tacita renunciatio non potest operari plus quàm expressa, & specifica *ex reg. l. cum quid ff.*
6 *si certum pet.* Sed vbi minor expressè † & specificè renunciat, non operatur talis renunciatio exclusionem restitutionis, vt per Andr. vbi suprà, quia ipsa renunciatio læsionem continet, & ideò debet concedi restitutio, ergo à fortiori, vbi non expressè, sed tacitè per introductionē causę sumitur renunciatio non debet operari exclusionem à beneficijs, & restitutionibus.

Et ideò cùm in causa Vniuersitatis Ciuitatis
7 Tarenti, à qua † originem traho, omnium Vrbiū Italiæ famosissima, præclarissima, & antiquissima cum multis alijs Vniuersitatibus de confinibus pugnantibus in Sac. Cons. Mag. Io. Thomas Salamanca Commissarius causæ denegasset concedere benef. ex eo quia præcesserat decretum introductionis, qua stante denegauit petita beneficia, per Consiliarios duarum aularum fuit eius
8 decretum reuocatum, & concessum † beneficiū Licet enim fuerit alias controuersum, an Vniuersitates restituantur iure minoris, vel iure maioris ex generali clausula, si qua mihi iusta causa, &c. & inter cæteros *Ant de Butr. in cap. Auditis extra de restit. in integrum* dicit quòd sola Ciuitas
9 Romana † habet restitutionem iure minoris per *text. in l. Reipubl. C. ex quib. caus. maior. & l. Rempublicam C. de Iure Reipub. lib. 11.* aliæ verò iure maioris vt suprà, quam opinionem tenuit *Guid. de Suz. & Odofr. teste Io. Andr. ad Specul. in tit. de in integ. restit. §. 1.* tamen prædicta opinio procedit in Vniuersitate parua, & Castro, vel villa, in qua viuant sex, vel octo personæ, quæ sciunt facta sua, & per se regunt, & non reguntur per alios, sed Vniuersitates, quæ reguntur per Sindicos, & alios sunt in hoc æquiparatæ Reipub. Romanæ, quia regulariter Vniuersitas
10 † quælibet est congregatio tàm maiorum, quàm minorum, pupillorum, orfanorum, pauperum, miserabilium, & viduarum, & vt plurimum isti faciunt maiorem partem, quorum omnium causa quæ communis est agere, & omnes tangit, & ideò à fortiori Vniuersitates debent restitui iure minorum, & in omnibus militat eadem ratio, *text. in d. l. Respubl. & l. Rempubl. vt optimè declarat, & explicat Veronensis in l. eum qui vectigal. 16. de verb. signif. à num. 11. vsque ad nu. 15. & abundè per Odum. in suo tract. de rest. in integ. prima parte q. 3 art. 9. & 10. post Riminal. in cons. 73. num. 29. vol. 1. & in cons. 85. num. 22. eod. vol. & Crotus cons. 145. 1. vol. in princ.* &
11 hoc † iure vtimur, qua de re si quilibet minor litigans potest restitui post causam introductam à fortiori Vniuersitas, quæ est corpus misticum ex orfanis, minoribus, viduis, & alijs priuilegiatis personis compositum.

Et die 3. Iulij 1604. relata sæpius causa in consessu Consiliariorum duarum aularum inter Violam

Iam Fasolam,& Fabritium Dentice, & alios, & existente Sacr. Conf.accinto ad votandum, pro parte Violæ actricis, quæ institerat, & vehementer procurauerat causæ decisionem ad cuius instantiam sæpius causa fuit relata, sed ob varia impedimenta nunquam decisa fuit petitum secundum beneficium. Dubitauit Sac. Conf. an esset concedendum, quia præcesserunt duo decreta causæ Commissarij, quòd prædicta Viola peteret 2. beneficium, & non petierat, & proinde videbatur præclusa via, & causa prædicta erat sæpius ipsa instante relata, quia tamen non aderat
12 decretum introductionis,& decreta † quòd peteret secundum beneficium non erant cum clausula alias esset præclusa via,& quia vidua, & miserabilis,& præsentauerat quandam scripturam, quæ indigebat coadiuuatione: nam alias pars dicebat non iuuare intentionem producentis, idcò Sac.Conf. concessit secundum beneficium relatore mag.Marco Antonio de Ponte aliquibus contradicentibus.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia conceduntur etiam introducta causa & ibi recensentur decisiones receptissime S.C.pro veritate.*

2 *Beneficia post 30 dies à die conclusionis intimata non conceduntur.*

3 *Lites non debent esse immortales.*

4 *Actoris est causam ampliare rei autem fugere.*

5 *Actor vna via vtitur reus vero pluribus.*

6 *Beneficia ex causa conceduntur.*

7 *Beneficia quæ sint quibus, & quando dentur, et si post in sufflationem spiritus dentur.*

1 De Pane lucrando est presens Decisio, quod Beneficia etiam concedantur introducta causa iuxta *decis. D. Nostri Auth.* patet ex his, quæ cumulauimus infra *in decis.41.& tenet Muscatell. in prax S.C.lib primo glos.priuilegiata n. 9. in fine,& firmat prag.53.de off.S. C.* de quâ miror quomodo doctissimus ipse Auth.nõ allegat disponens post appositam listam causarum in valuis aularum infra 24. horas tantum licere partibus presentare scripturas,& beneficia petere nõ autem post,& ita per S. C. votatum vt refert *D. Rouit. ibi num.2* ex decis. Minadois, quam idẽ Author meus allegat, & patet pariter per S.C. decisum in causa Marchionis Triuici cum creditoribus in decis.adiuncta Auth. infra 78.Sed cõtrarium fuit decisum Referente D. Lanario iunctis aulis, vt obseruaui pœnes Actuar. Roppulum nunc de Simeone de anno 1979 in causa Dianę carafe cum multis creditoribus cum esset factũ decretum introductionis, & superuenerat Ioanna Lanza pro eius interesse,& petierat beneficiũ nam fuit dictum procedendum esse ad expeditionem causæ petito beneficio non obstante, & in causa Hæreduum Petri Crisconi cum Aloisia Sica die 2 Aprilis 1622.referente Consiliario Sãcto Iacobo, vt *refert Thor. 2. p. compend. verbo beneficium primum, uel secundum,* quod firmatur ex *decis.de Franch.261.num.9.*& ibi post introductam causam nec scripturæ præsentatę recipiuntur nec beneficia petantur,& concedantur & tales decisiones, & opinionem hanc habes firmatum, quia post factam listam, & introductam causam legislator esse præclusam viam petendi beneficia præsupponit, & ita obseruabatur tempore *Afflict.vt Carauit. rit. 71. num. 6. & ritu 296.num.13.vide Masull.ad Capyc.decis.109.*
2 *num.12.*Hodie tamen de Huiusmodi questione disputare est superuacaneum cum verum sit post 30.dies à die intimationis conclusionis horum beneficiorum petitioni locum non esse *ex prag. Cardinalis Zapattæ sub die 27. Maij 1621.* quę
3 sancta fuit cum imponat finem litibus alias essent immortales 6.tex.in cap.finem litibus de dolo,& cõtumacia, & maxime cũ peterẽtur ex par
4 te reorũ quia actoris est causa ampliare,& apud iudicem instare rei autem fugere *Specul. lib. 2. de contum §.2.num.5 Rot.decis.2.num. 4. de sequestr.poss.& fructum in nouis. hinc dixit Ioan. de Deo in praxi Aduocatorum lib.primo cap. 8.*
5 † Actorem vna via vti reum vero pluribus, & licet propterea esset, quis in termino petẽdi beneficia tamen non ita faciliter iudex decernat nisi aliqua magna ex causa *vt Doctiss. noster Auth.infra decis.41.num.15.& 16 & Lelius Caputus in proemio Caroli V. super cons Neap. §. 3. num.21.*vbi pariter sic decisum refert ibi de ter-
7 tio comparente, sed quæ sint beneficia quibus, & quando conceduntur Troys.in pragm. cursu dilationum Ricc.coll.186.*Muscatell.in prax.glos. competentes D. R. Tapp. de rest. in integrum. & imbrian.de primo,& secundo benef.*& in terminis si post insufflationẽ spiritus vite dentur beneficia *Thor.2.p.comp.verba Beneficium parte 2.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Aestimatio donationis feudi factæ per patrem filio primò genito cum alijs bonis contemplatione matrimonij, sub conditione, quòd in eis masculi tantùm succedãt,& non fœminæ,& quòd non possint pro quocunque crimine confiscari cum clausula nec aliter, nec alio modo, ac promissione impetrationis assensus postea non impetrati, nùm debeatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 AEstimatio feudi à patre filio primò genito donati contemplatione matrimonij cum alijs bonis sub conditione, quòd in eis masculi tantùm succedant, non autem fœminæ, & quòd non possint fisco applicari pro quocunque crimine, cum clausula nec aliter, nec alio modo, & promissione impetrationis assensus postmodum non impetrati an debeatur, & num. 2.

3 Bal. doctrina in c. 1. §. fin. quæ fuit prim. cau. ben. am. num. 5. allegatur, quòd donatio ex defectū assensus sic resoluta nec teneat, & ob dictam clausulam nec aliter, nec alio modo, quæ liberat à caducitate, pater, vt ad æstimationem non teneatur, & num. 4.

5 Clausula prædicta, nec aliter, nec alio modo, secundùm Bart. inducit formam, & solemnitatem, importat necessitatem, & sunt verba præcisa & taxatiua, & faciunt deficere consensum, & de veritate num. 33.

6 Faciens suum posse excusatur, nec tenetur ad pœnam, nec ad interesse, nec ad euictionē num. 7. limitatur num. 30. & 31.

8 Impossibilis reputatur actus dependens à voluntate vnius, & contractus annullatur ratione impossibilitatis, quia nec obligationem parit, neque actionem, & num. 9. præsertim in contractibus stricti iuris, & sub tali lege celebratis, & acceptatis, num. 10. & 11.

12 AEstimatio an debeatur vbi donatio, vel legatum est gratuitum, est quæstio controuersa: sed quando est ob causam, cessat omnis dubitatio, quia deficiente assensu adhuc remanet obligatio ad tantundem.

13 Venditio rei impossibilis, & si non teneat quoad ipsam rem: tenebit tamen quoad euictionem. Idem quando deducitur in stipulationem ex causa necessaria, vel promissor est in dolo, vel culpa, secus si stipulator, & num. 24.

14 Donatio patris in filium contemplatione matrimonij dicitur ex causa necessaria: quia vbi filius contrahit cum æquali, & honesta compelli potest ad donandum, & num. 15. maximè ex vsu Capitulorum Regni, vt num. 16.

17 Donatio huiusmodi ob matrimonium de iure communi vocatur Antipherna idest remuneratoria, siue antidoralis, quæ terminos, & naturam excedit simplicis donationis, & transubstantiatur in contractum permutationis, & dationis in solutum, vt num. 18.

19 Donatio remuneratoria dicitur verecundiæ causa facta & ex causa necessaria, vt in iocalibus vxori donatis secundùm Ciuitatis morem, qui aliàs violaretur illa non transmittendo, nec potest ob ingratitudinē reuocari, nec potest dici contractus stricti iuris: sed bonæ fidei, & propterea debetur euictio num. 20. 21. & 22.

23 Differentia contractus stricti iuris cum contractibus bonæ fidei, vel mixtis, & vltimis voluntatibus, nam primos impossibilitas vitiat, secus in secundis quando est adiecta circa accidentalia.

25 Donans sub conditione alterante feudorum naturam, & tenorem inuestituræ, & ob id assensu carens, est in culpa, & ad æstimationem tenetur, & quoties rei præstatio redditur impossibilis, ad quam quis tenetur, vt num. 26. & 28.

27 Consiliarius Regius, vel familiarius, Marchio, Comes, & Dux promittens Regis assensum in contractu, illum non impetrando censetur in dolo, & tenetur ad totale interesse quia præsumitur facilis, ac potens ad impetrandum.

28 Inuestitura vniformis in Regno nostro pro masculis, & fœminis attenta sexus, & ætatis prærogatiua, & qui alia l. contrahis dicitur in dolo, & fraudem facere, dispositio tamen non vitiatur: sed conditio disformis reijcitur, vt num. 29.

Vtile per inutile non vitiatur: sed separatur ibid.

30 Donator assensum non impetrans contractui, tenorem inuestituræ, & feudi qualitatem, non dicitur suum possè fecisse quando alij ei pares consimilem impetrauerunt.

31 Decisio Afflic. 295. excusans facientem suum posse non est sine controuersia, nec procedit vbi constat de voluntate promissoris se omnino obligantis ad interesse, ad euictionem, & ad indemnitatem de proprio.

32 Conditio quòd bona donata non possint confiscari, velut turpissima inuitans ad delinquendum, & ad felloniam reijcienda, quēadmodum conditio inutilis.

33 Protestatio non aliter, nec alio modo quando de facto est cogitatum, & lædere potest alteram partem protestantem non releuat, suspitionem auget, & vt captiosa fraudem occultans nullius est momenti.

34 Camer. in cap. Imperialem secundo loco allegatus pro alia parte circa clausulam non aliter, nec alio modo, an prosit ne debeatur æstimatio remittit studiosis distinguendum.

35 Donatarij non censentur acceptasse conditiones inutiles in contractibus bonæ fidei.

fidei, & ex causa onerosa.

36 *Inuestitura feudum donantis sub alia conditione cum sit lex, & gratia particularis præsumitur ignota stipulantibus exteris, quos probabilis hæc ignorantia excusat, si absque illa conditione verisimiliter non contraxissent.*

37 *Actio pro dolo expresso non datur: sed pro uelato.*

38 *Donator tacens difficultates ex cōditionibus donationum similibus oriundas dicitur in culpa, velut venditor qui sciens morbum rei venditæ consultò reticuit tenetur enim mouere, & certiorare qualitatem, qua rei conditio sit deterior.*

39 *Causa hæc decisa, & æstimatio feudi soluta filio primò geniti præmortui per patruum secundò genitum donantis illius scriptum hæredem per viam transactionis, & concordia.*

DECISIO XXII.

Vit in Sacro Consilio diu controuersum in causa maximi pōderis. An æstimatio deberetur. vbi pater donat † filio primò genito feuda, & alia bona contemplatione matrimonij, cum conditione, quòd in donatione prædicta non succedant fœminæ, sed tantùm masculi, non aliter, nec alio modo, & quòd bona donata non possint confiscari ob crimen læsæ Maiestatis diuinę, vel humanæ, vel ob aliud quodcunque crimen, ob quod venirent confiscanda: sed eo casu per annum ante commissum delictum censeatur donatio reuocata, & possessores cadant à comodo, & beneficio illius saluo, & reseruato regio assensu suæ Maiestatis, quem donator ipse impetrare promisit, repetita semper clausula, & protestatione non aliter, nec alio modo.

Cumque assensum à Regia Maiestate obtinere
2 minimè † potuerit dicebat pater donator donationem esse nullam, & resolutam ex defectu voluntatis, quia intantum voluit donare, inquantū Rex assensisset donationi prædictæ, & conditionibus in ea adiectis; non aliter, nec alio modo, qui cum assentire recusauerit, donatio prædicta resoluta est, & consequenter nec ad eius æstimationem tenetur ex defectu voluntatis.

Et videbatur, quòd hoc nullam habebat difficultatem *ex doctr. Bal. in specie in cap. 1. § fin. quæ fuit prima causa benef. amit. num. 5* dicen-
3 tis † quòd si quis vendit Castrum, quòd habet à Principe Achaiæ saluo iure domini Principis filiorum, & agnatorum suorum, & procedit ad traditionem caducatur feudum, secus esset si adijcerentur hæc verba, non aliter, nec alio modo: quia tunc nihil videtur actum fortè non perderet feudum, nam constat, quòd non intendit alienare nisi possit, cum hac clausula non aliter, nec alio modo: iuxta not. in simili in *l. siquidem C. de except, l. Item labeo, §. 1. ff. fam. hercisc. & arg. l. si quis locuples, ff. de manum. testam. & cū hac Baldi opinione concurrunt Aluar. in cap. imperialem de prohib. feud. alien per Fed. in prin. num. 15. vers Quæro quid si vassallus, Cur. sen. in cons. 8. Iacob in sua inuest. in verbo, & cū pacto de non alienando num. 23. Capolla caut. 22. Incip. consil um, siue cautela Afflin d. cap. imperialem in 24 q. num. 25. Alex. in cons. 3. nu. 4. vol. 1. Abb. in cap. 2. num. 10 extra de feud. & in cap. insinuante extra. qui cler vel mon & Curt. Iun. in tract. de feu. in 4. par. num. 112.* vbi, alios citat ex quorum authoritate illa videtur resultare sententia, & conclusio quòd clausula non aliter, nec alio modo adiecta in feudi alienatione liberat à caducitate, & resoluit contractū, ex defectu voluntatis, ac si non esset celebratus.

Accedit secundò loco opinio, & authoritas *Camer. in d. c. imperialem pag. 24. col. 4. litera S.* qui post disputatum articulum. An feudo legato debeatur æstimatio in quo concludit deberi, dubitat, & videtur limitare vbi quis legaret feudum si dominus consentiret, vel saluo assensu do
4 mini non † aliter, nec alio modo, vt ibi per eum, & faciunt dicta per *Minad. in eius decis. 24.* de eo qui alienauit rem emphiteuticam cum protestatione, quòd non intendebat alienare, nisi saluo assensu directi domini non aliter, nec alio modo, & processit ad traditionem fuit iudicatum non incidisse in commissum: sed contractum nō
5 valere. Et postremo dicta clausula, † & verba inducunt formam, & sollemnitatem secundùm *Bart. in l. fin C de vend. reb. Ciuit. lib. 11. & in l. de his. ff. de transact. num. 3. Felyn. in cap. cum dilecta extra de rescript.* & important necessitatem, quia negatiuè posita sunt, *vt in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. vbi glosa per illum tex. Bar. & alij in l. Gallus, ff. de lib. & posth.* vbi vult, quòd abnegent actum posse aliter sortiri effectum, & sūt verba præcisa, & taxatiua, *vt in l. non aliter, ff de leg 3.* cum aliis, quæ ad id cumulat *Parisius in cons. 19. à num. 15. cum seq. vol. 2. & Bertazzolus in tract. clauf. clausula 14. glosa 6. & Dec. in cons. 61. num. 2.* & faciunt deficere consensum partium *Cephal. in cons. 118. nu. 14. & cons. 296. num. 11. Rol. à Valle cons. 63 num. 32. & seq. vol. 4.*

Sed circumscripta prædicta clausula donator ipse non concedebat esse veram opinionē, quòd donato, vel legato feudo deberetur æstimatio. Quinimmò contrariam opinionem veriorem ex frequentiori doct. Sententia recepta, sed quia in præced. decis. satis scriptum est, & inferius nonnulla alia ad articulum æstimationis pertinentia subijcientur, ideò hic non repeto, quæ in d. præced. decis. dicta sunt.

Et quoad assensum, quem impetrari promisit, dicebat se porrexisse preces suæ Maiestati, & fe-
6 cisse posse † suum: sed S. Maiestas noluit assentire, quo casu ipse excusatus erat, & non tenebatur ad

tur ad

ad pœnam aliquã, nec ad interesse *ex Bar. opin. in conf. 236.* qui loquitur in eo, qui promisit se facturum, & curaturum, quòd Berta contraheret matrimonium cum Titio sub pœna: *Fed. de sen. in conf. 222. Abb. egregiè in conf. 90. vol. 1. Butr. Abb. & alij in cap. Gemma extra de sponsalib. Aret. in conf. 142. & ex alijs, quæ cumulat Affl. in decis. 295.* vbi dicit fuisse per S. C. decisũ non esse molestandum Troilum de Abenauolo, qui promisit curare, & facere sub pœna, quòd eius vxor renunciaret fratri suo, qui ei dotem dedit, quia docuit fecisse posse suum, sic & in alio casu simili relato, & inquit *Gram. in decis. 102. num. 110.* hanc esse communem opinionem, & in promittente assensum in proprijs terminis nostris tenet *Andr. in cap. imperialis, §. commerciũ num. 8. de prohib. feu. alien. per Lotthar.* dicens, quòd si quis promiserit se facturum, & curaturum, quòd Rex consentiat, talis promissio non obligat, & non tenet.

Et si ex propria promissione non tenetur ad pœnam, neque ad interesse minus tenebitur ratione
7 euictionis † ex natura contractus, qui cum sit purus gratuitæ, ac liberalis donationis certum est donatorem de euictione non teneri, ex notissima decis. *tex. in l. Aristo. §. labeo ait. vbi scribentes omnes ff. de donat.*

Accedebat quòd iste contractus est nullus ratione impossibilitatis, cum etenim ipsius validitas dependeat à volũtate vnius reputatur impos-
8 sibilis, vt in præced. decis. dictum est, & impossibilium nulla est obligatio, *l. si quis in graui in prin. c ff. ad Sillan. vbi Bar. l. impossibilium, ff. de reg. iur. cap. nemo potest de reg. iur. lib. 6. l. generaliter, ff. de verb. oblig. & § loca. inst.* & elegantem rationem reddit *Beatus Anton. in sua summa in 1. par. Tit. 20. cap. vn. de reg. iur. vbi explicat tex. in d. cap. nemo pag. mihi 295. col. 4.* dicens, omnis obligatio actionem parit: sed quòd non est nec esse potest obligationem parere non potest. & sic nec actionem. Item actio est ius persequendi in iudicio, quòd nobis debetur, debere autem est de alio habere, sed quòd non est nec esse potest de alio haberi non potest. ergo ibi non est actio, & consequenter nec obligatiõ.
9 Et in specie, quòd conditio † impossibilis vitiet contractum est casus *in §. si impossibilis inst. de inutilib. stipul. & communis doct. resolutio in l. apud Iulianum, sed apud me, idem Iulianus 41. §. constat, ff. de leg. 1. & in l. continuus, §. illud, ff. de verb. oblig. vbi egregiè Alex. & Aret. & alij in d. §. si impossibilis*: & ex conditione impossibili non nascitur ciuilis, nec naturalis obligatio *l. si sub impossibili vbi Bar. ff. de fideiuss.* quæ cõclusio præsertim, & absque scrupulo, & distin-
10 ctione procedit in contractibus † stricti iuris, vt in dictis locis gregatim doct. fatentur: sed donatio est contractus stricti iuris, *l. eum qui, ff. de donat.* per quem tex. ita affirmatiuè tenet *Andr. in cap. 1. §. huius autem generis num. 10. in fine ex quib. cau. feu. am.* ergo propter prædictas conditiones impossibiles in dicta donatione adiectas, quòd masculi tantum succedant, quæ reddiderũt impossibilem assensus impetrationem Regemq; renuentem, contractus est nullus, resolutus, & consequenter donator ad aliquid non tenetur.

Dicebatur postremo, quòd ipse donator ea lege voluit donare non alia, & donatarij ea lege re-
11 ceperunt, † & acceptauerunt quare non possunt conqueri non enim ipsis facta est iniuria, fraus, neque dolus *ex reg. cap. scienti de reg. iur. lib. 6. & l. nemo fraudare videtur 187. ff. eo.* cum similibus.

Ex aduerso dicebatur donatorem, seu eius heredes, non solum teneri ad æstimationem, & tantundem, sed ad totale interesse, & euictionem. Siquidem posset controuerti, & disputari articu-
12 lus, an deberetur æstimætio vbi † donatio esset gratuita, & mera donatio: sic & legatum procedens à mera liberalitate donantis, vel testatoris, & hoc casu dubitauerunt doct. an æstimatio sit præstanda, sed vbi donatio, vel legatum non est gratuitum, & simplex; sed ob causam hoc casu cessat omnis scrupulus, & disputatio, quia licèt non teneat legatum, vel donatio ex deficientia assensus: tamen semper remanet causa, & obligatio dandi tantundem quinimmò, & interesse, nam causa necessaria ob quam donatio fit, vel legatum non extinguitur, & hoc nemo ex doctoribus controuertit, & est puntualis decisio *Bar. in l. liber homo 103. ff. de verb. oblig.* vbi firmat,
13 quòd si res impossibilis † venditur licèt non teneat venditio quoad ipsam rem tenebit tamen in præiudicium promissoris, vt teneatur de euictione, idem si deducitur in stipulationem ex causa necessaria, vel promissor est in dolo, quam opinionem dicit esse communiter receptam. *Aret. in §. 1. num. 2. in prin. inst. de inutilib. stip.* & illam commendat extollit, & communem fatetur *Hercul. in l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verb. obligat. col. 2. num. 4. & tenet Rainer. de forl. in l. Iulianus 131. §. qui fundum, ff. de verb. obligat. num. 1. per tex. in l. idemque §. fin. & ibi glosa in verbo mandati, cum l. si vero non remunerandi, ff. mand. & idem Bar. in d. §. qui fundum num. 5 & 6. Ang in fine Alex. num 8. & 9. & in conf. 47. vol. 3. Ias. & alij in d. §. qui fundum*, & dicebatur hunc esse casum huius decisionis, quia donator donauit feuda, & alia bona burgensatica ex causa necessaria, nempè contemplatione
14 † matrimonij contrahendi cum nobilissima muliere extera, quæ opulentissimam dotem habebat quo casu, & si donatio facta fuit filio primo genito: tamen censetur facta præsertim contemplatione nurus, & filiorum ex illo matrimonio procreandorum ex singulari, & receptissima *decis. Guid. Papæ in decis. 145. & conf. 12. in prin.* recepta, & canonizata sæpius in Sacro Consilio teste *Domino de Franch. in decis. 205. & decis. 436 num. 40.* & sine tali donatione matrimonium non contraxisset, & ideò fuit necessarium cum ipsa per nurum stipulari dictam donationem, vt inferius dicetur, & præter nurum, & filios procreandos dicitur etiam talis donatio facta contemplatione, & fauore Reipublicæ cuius interest matrimonia contrahi *l. 1. ff. sol. matr. vt tenet Palatius Ruu. in repet. rub. extra de donat. int. vir. & vx. §. 23. num. 1.* vbi subdit hac ratione posse
15 compeli promissorem de iure ad faciendum huiusmodi donationem vbi filius contrahit cum æquali,

æquali, & honesta, *ex doctr. Bart. in l. si cum dotem, §. transgrediamur, ff. solut. matrimon.* & quod hæc est veritas. ergo ista donatio dicitur necessaria, & ob causam non autem simplex, ac mera.

Quod autem antiquitus istæ donationes in Regno nostro ob hunc finem fieri consueuerint, & necessariæ dicantur non erit extra rem recensere hic verba supplicationis huius fidelissimæ Ciuitatis, & totius Regni in Parlamento Generali celebrato in anno 1558. C. V. inter Capit. & Priuileg. Ciuit. Neap. quæ sunt pag. mihi 160.

Item exponeno à V. M. che s'è costumato
16 † *quando li Baroni, & feudatarij del Regno tanto Titolati, quanto non titolati hanno fatto pigliar moglie dal lor figlio primogenito donarli all'hora poi la morte loro, & in preambula hora mortis le Città, Terre, Castelli, & altri beni feudali, & tutto questo è causato perche quelli che hanno trattato per parte della donna se hanno voluto assecurare, che li beni feudali del padre peruengano al figlio primogenito, & altrimente non hauriano contratto il matrimonio, & ne saria causato, che li padri non hauriano fatto pigliar moglie dalli loro figli con quelli conuenienti partiti, come si conueniua alla loro qualità:* & supplicant declarari, quod feuda ob hanc causam donata non censeantur feuda noua, sed antiqua, prout in persona acquirentis, & Rex annuit, & consensit, constat ergo huiusmodi donationes esse omninò necessarias, & ob causam, & proindè non retolui hanc causam, & obligationem vbi assensus obtineri non potest.

Et de iure communi huiusmodi donationes
17 antiphernas † nuncupat Imperator in *l. cum multæ, C. de donat. ante nup.* quod verbum antipherna declarat ibi *glo. & Napod. in rubr. de iure quartæ num. 5.* scilicet remuneratoriam cui conueniunt *Prateius in suo Lexicon. in verbo antipherna, & Hotom. in eodem verbo de verbis iuris, clarius explicat Alc. lib. 1. prætermiss. in verbo Antidora*, esse donationem antidoralem, & remuneratoriam ex causa matrimonij, quod contrahitur, & dotis quæ recipi-
18 tur, & hæc donatio antidoralis, † & remuneratoria excedit terminos, & naturam simplicis donationis, & transubstantiatur in contractum permutationis, & dationis in solutum, ex *Vulpiani* sententia in *l. sed & si lege, §. consuluit in fine, ff. de pet. hæred.* ibi velut genus quodam hoc esse permutationis quem ad id commendat, & extollit *Bald. ibi*, & ideo iura loquentia de donatione non habent locum in donatione antidorali, & remuneratoria, vt tenet *Ias. in d. l. Iulianus 131. §. qui fundum num. 11. & seq. per tex. in l. aquilius regulus, ff. de donat.* ibi, non meram donationem esse, vbi idem not. *Cum & tenet Bart. in l. iuris gentium, ff. de pact. Abb. in cap. per tuas per illum tex. extra eo.* & quia est magis similis donationi in solutum, ideo concludunt deberi euictionē, per tex. *in l. eleganter in princi. ff. de pignor. act. l. libera, C. de sent. & interloc. omn. Iud. cum alijs per Ias. vbi supra adductis, & per addentes ad Alex. in d. §. qui fundum, & alios more solito congerit Tiraquell. in rep. l. si vnquam in verbo donatione largitus num. 59. C. de reuoc. donat.* Et in tantum hoc est verum, quod etiam donationes, quæ
19 verecundiæ † causa fiunt non dicuntur simplices donationes, sed remuneratoriæ, & ob causam exemplum ponit *Anchar. in cons. 181.* in consuetudine, & more, qui viget in aliqua Ciuitate, quod maritus priusquam traducat vxorem mittat ei vestes, & iocalia, quod hoc casu non dicitur maritus liberaliter, sed ex necessitate facere propter verecundiam, quia alias violaret morem Ciuitatis, & per consequens veniret redarguendus apud probos viros, sequitur *Afflict. in decis. 315. num. 9. Riminal. instit. de donat. in princip. num. 73.* quia quod quis ob verecundiam facit dicitur facere necessariò non gratuito & liberaliter, *l. pecuniæ, ff. de alim. & cib. leg. & ibi Bart.* dici quod non solum astringit nos obligatio naturalis, vel ciuilis: sed etiam verecundia, quem sequitur *Alex. cons. 80. vol. 6. Corn. in cons. 81. vol. 1. Ias. in l. si pœnam in 3. not. num. 4. ff. de verb. oblig.*

Hinc est, quod prædicta donatio non potest
20 reuocari vitio † ingratitudinis, quia cum sit antidoralis obligationis persolutio, seu in solutum datio est irreuocabilis per *tex. in l. pen. §. 1. ff. de donat. & ibi glo.* & est communis opinio, vno omnium ore recepta, quos coaceruat *Riminal. in repet. prin. instit. de donation. num. 107. & communem fatetur Pinel licet ipse more suo semper contra communem nitatur in repet. l. pæn. in 3. par. C. de bon. mat. à num. 62. cum seq. diffusè.*

Et ex his sequitur, quod cum hæc donatio relinquat naturam simplicis, ac meræ donationis, & assumat naturam permutationis, & dationis in solutum non potest dici contractus stri-
21 cti iuris, sed bonæ † fidei, quia permutatio, & datio in solutum inter contractus bonæ fidei ascribitur, & numeratur in *§. actionum autem instit. de act. vbi glos. & Doct. omnes, & ideo tex in l. cum qui in contrarium allegatus*, non procedit in donatione ob causam antidorali, & necessaria, quæ non est pura donatio.

Item sequitur, quod donator omnino tenea-
22 tur de euictione † ex natura contractus, & ita limitatur, *tex. in l. Aristo. vt firmat Aret. in d. §. qui fundum num. 6. Paul. de Castro ibidem in princ.* subdens posse compelli donatorem ad cauendum de euictione, & est communis omnium resolutio in *d. §. qui fundum, & in d. l. Aristo. §. labeo, vbi constant. Rogerius num. 23.* Sed in casu præsenti dicebatur omnino deberi euictionem, quia ad illam iteratis cautelis se obligauit in specie donator, quare tam ex iuris dispositione, quam ex propria obligatione venit euictio.

Sequitur secundò, quod cum cōtractus prædictus, vt supra fundatum est, sit bonæ fidei, vtique impossibilis conditio ipsum non vitiat: sed remanet dispositio, & donatio valida, solum conditio reijcitur, & hæc est differentia inter
23 contractus † stricti iuris, & contractus bonæ fidei

fidei, siue mixtos, & vltimæ voluntatis, quæ instar bonæ fidei habet, quia in contractibus stricti iuris impossibilis conditio adiecta vitiat dispositionem, & totum contractum inficit, at in contractibus bonæ fidei mixtis, vel vltimæ voluntatis, minimè vt dictum est, & hæc est communis, & receptissima omnium doct. sententia, & distinctio in *l. si mihi, & tibi §. si quis seruos ff. de leg. 1. vbi Bart. quem omnes gregatim sequuntur, & Bal. num. 2. 2. Paulus de Castro, & omnes alij*, intelligendo, prout ipsi intelligunt, quando conditio impossibilis non est adiecta circa substantiam contractus, sed circa accidentalia, quòd declarat ibi *Alex. num. 4.* esse conditionem circa accidentalia scilicet, quæ modum, tempus, executionem, & alia pacta respicit, vel alias circũstantias, & testatur hanc esse communem opinionem, & optimè reassumit per conclusiones *Hercul. ibi col. 1. & 3 circa finem*, & de communi testatur, & accedit *Imol. num. 2. Seisell. num. 4. Ias. num. 8. & 16. & alij, & idem firmat Bar. etiam ab omnibus receptus, in d. l. continuus §. illud, eandẽ opi firmat Bal. in tit. hic finitur lex. §. ad hac num. 4.* vbi optimè distinguit contractus stricti iuris à contractibus bonæ fidei mixtis, & vltimæ voluntatis, eandemque distinctionẽ communi consensu secuti sunt *doct. omnes in l. 1. ff. de cond. inst. vbi Bar. Bal. & Ang* per octo conclusiones materiam explicat, & *Aret. in d. l. continuus § illud num. 14.* & in contractibus vltimæ voluntatis habemus *tex. expressum in l. si quis sub conditione ff de cond Inst.* & contractus vltimæ voluntatis ideò per inutilem, seu impossibilem conditionem non vitiatur, quia habent se ad instar bonæ fidei *l. in minorum C. de in integr. rest. min. declarant Bar. & alij cum eo in d. §. illud, & Ias. in d. § si quis seruos, & allegat Ias. tex. in l. insulam §. 1. ff. loc. & declarat additio ad glosam fin. in d. §. loca Inst. de verb. oblig.* vbi dicit quòd in contractibus bonæ fidei, vel etiam stricti iuris habentibus naturam bonæ fidei impossibilis promissio non vitiat per *tex. in d. l. insulam. & in d. §. si quis seruos*. At conditiones adiectæ per donatorem fuerunt circa accidentalia donationis quibus feuda masculina prætendebat facere, & excludere fœminas, quòd si simpliciter donasset prout ipse possidebat pro masculis, & fœminis, rectè processisset donatio, & non fuisset impossibilis, nec difficilis promissio.

Alia ratione prædicta impossibilitas reijcitur, quia vbi impossibilitas earum rerum, quæ deducuntur in stipulationem prouenit ex culpa † & facto promissoris vtique hoc casu indistinctè debetur æstimatio *ex Bar. sententia communi omnium ore recepta in l. multum interest, in fine ff. de verb. oblig.* & hoc in specie decidit ille tex. si benè inspiciatur: nam facit differentiam, an res quæ deducitur in stipulationem non possit haberi propter culpam stipulatoris, vel propter culpam promissoris; nam si propter culpam stipulatoris, quia non est capax. inquit Iureconf. inutilem esse stipulationem. Sed si ex culpa promissoris inquit ibi, si quis promittat, cuius cõmercium non habet, ipsi nocere non mihi. At donator si simpliciter donasset feuda, & non alterasset eorum naturam, vt dictum est, certum est, quòd commercium habebat; quia donabat filio primò genito, & contemplatione matrimonij, & oculis clausis (vt aiunt) hisce donationibus quando simpliciter, & absque fraude procedunt Proreges assentiunt: sed quia in casu præ-

25 senti adiecit conditiones alterantes † feudorum naturam, & mutantes inuestituræ tenorem eius culpa factum est. quòd fuerit denegatus assensus meritò ad æstimationem tenetur.

Item vbi quis tenetur ad dandum, & consignandum rem, vel speciem aliquam, & redditur

26 impossibilis eius † præstatio eo casu deuenitur ad æstimationem *ex decis. si seruum §. fin. vbi id notant glo. Bar. & communiter doct. ff. de verb. oblig explicat, & declarat optimè Curt. Iun. in l. vn C de sent. quæ pro eo, quòd interest profer. num. 60.* vbi facit differentiam inter obligationẽ faciendi, & obligationem dandi, & eleganti, ac erudita theorica tandem ad propositum concludit, quòd vbi quis se obligauit tradere: si habet facultatem tradendi potest præcisè cogi iuxta not. in *l. 1 ff de act. empti*: sed si non habet facultatem tradendi lex noluit illum obligare ad impossibile, sicut dicimus in obligationibus dandi, quia quando dari non potest deuenitur ad æstimationem; per *decis. d. l. si seruum § fin. cum glosa*, & hanc Curtij theoricam valde commendat, & sequitur *Riminal. in rep. § primi inst. de donat. num 49.*

Rursus tenetur non modò ad æstimationem. Sed ad totale interesse donator, quia ipse promisit impetrare assensum, quo casu licèt vera sit doctrina *Andr. in d. ca. Imperialis §. commercium num. 8.* suprà citata: quòd talis promissio non tenet, tamen idem Andr. limitat non habere locum si ille qui promisit esset Consiliarius Re-

27 gis † Familiaris, Comes, vel Marchio, cuius preces verisimile sit Regem admittere; nam tunc non impetrando dicitur dolosè se gessisse, & contrahentes decepisse, & hanc limitationem sequuntur omnes ibi *Affl. Andr & alij*, & nos sumus in casus limitationis, quia donator, qui promisit assensum obtinere erat Regius Generalis Thesaurarius Regni, & de Consilio Collaterali suæ Maiestatis ideò de dolo actione tenetur, & ad totale interesse.

Sed dato, & non concesso, quòd hæc assensus impetratio esset impossibilis, adhuc tenetur ad æstimationem, quia sua culpa id euenit, donauit

28 enim alia † lege, quam ipse possideret, alterauit, (inquam) naturam feudi, & inuestituræ tenorẽ, quæ cum vniformiter sit in Regno nostro pro masculis, & fœminis, sexus, & ætatis prærogatiua seruata: vtique donando ipse pro masculis tantum fœminis pœnitus exclusis, non est dubium; quòd alia lege donauit, ac dedit, quam possideret, quòd facere non potuit ex expressa *tex. deci. in c. 1. §. profectò de lege corr. ad.* & dando alia lege dicitur esse in dolo, & in fraudem facere secundùm *glos. in rubr. de alien feu fac. in fine*, & non ob id vitiatur donatio, & dispositio: sed reijcitur inutilis conditio, & remanet in cæteris contractus validus doctrina est. *Andr. in proprijs terminis in d. §. profectò* loquens in feudatario

I pos-

possidente pro se, & filijs masculis, quòd si alteri dederit pro masculis, & fœminis non tenebit quoad fœminas: sed quoad masculos tantum, quia quòad fœminas esset alterare naturam, & alia lege dare, idemque tenet, & firmat in *cap. imperialem §. praeterea ducatus col. 2. num. 36. & in cap. 1. de alien. feudi, & de feu. dato inuicem l. commiss. num. 2. circa finem;* quibus in locis semper concludit quòd inutilis † adiectio reijcitur
29 & remanet vtilis, & vtile propter inutile in casu prædicto non vitiatur. Sed separatur, & eum sequitur *Affl. in d. §. profectò & Lipar. in verbo alienatione feudi, Curt. iun. in tract. feud. in 2. par. in 6. q. & est communis opinio omnium doctorum in l. 1. §. sed si mihi, ff. de verb. oblig. vbi Crot. in rep. n. 5. & seq & ibi Alc. & Ias. abundè, & in proprijs terminis Aquilin. ibi. num. 32. vbi alios citat, optimè Aret. in d l. continuus §. illud num. 14. ex doctr. Baldi in tit. his finit. lex,* dicentis, quòd si in contractibus bonæ fidei adijcitur stipulatio licèt ipsa vitietur propter impossibilitatem, orietur tam actio ex contractu bonæ fidei, quoniam vtile per inutile non vitiatur. quia est separabile, & omnes concedunt hoc in *cap. vtile de reg. iur. lib 6. & Io. Andr. & alij in cap. si confirmationem in finalibus verbis de elect. lib 6* & facit puntualis etiam *decisio Baldi in cap. 1. num. 19. de his qui feu. dar. poss* (inquit enim) quòd si Consuetudo est, quòd prælatus concedat feudum pro masculis, & ipse concedat pro masculis, & fœminis, non valebit quòad fœminas: sed remanebit valida quòad masculos, quia est secundùm leges, & hoc idem tenet *Canet. in repet. cap. volentes pag. mihi 10 num. 24. & Petrus Gregor. in 3. par. sui oper. q 6. num. 4. & q. n num. 9. vbi allegat Bal. in cons. 215. 2. vol.* dicentem quòd si feudatarius renunciauerit, siue refutauerit feudum in personam successoris, ad hoc, vt mutet, seu alteret naturam, & formã concessionis, puta de masculis, & fœminis (vt est casus noster) ad masculos tantum, non nocebit talis renunciatio, & non refutatur nisi ipsi refutanti. & hanc esse veram opinionem testatur *Aquilinus vbi suprà d. num. 32.* & sunt istę puntuales decisiones huius causæ, quæ non habent contradictorem.

Nec decisio *Affl. 295.* opitulatur, quia non
30 constat quòd donator † fecerit omne posse suũ, & adhibuerit omnem diligentiam pro obtinendo assensu. quòd si diligentiam adhibuissent stante eius qualitate, & meritis vtique assensum obtinuisset, & gratiam consequutus fuisset, vt alij consequuti fuerunt, quòd Dominus Loffredus Regens collateralis Cons. cuius successores fuerunt, & sunt hodie Marchiones triuici, & nouissimè Illustriss. Card. Pinel. qui emit statum Ciuitræ Sancti Angeli in personam domini Paridis eius nepotis, & supplicauit suæ Maiestati, & obtinuit, vt in eo statu succedant masculi, & deficiente linea masculina Paridis succedant masculi proximiores de linea collaterali, quare quòd alijs solitum est concedi non potest dici difficile, & potuisset ipse etiam obtinere.

31 Præterea decis. Affl. non est vndique † tuta habet enim suas limitationes, & cateruam doct. numero pondere, & mensura grauissimorum, qui dicunt contrariam esse magis veram, & magis cõmunem: sed nolo discedere ab authoritate, & decisione Sacri Cons. tamen illa non procedit vbi constat de voluntate contrahentium, quòd voluerunt se omnino obligare ad interesse, & dicitur constare vbi quis promittit euictionem, soluere de proprio, & conseruare indemnem stipulatorem, vt tenet *Aret. in l. si ita stipulatur la 3. §. possum ff. de verb. oblig. Soc. cons 288. 2. vol. cum consilio 185. & 189. Dec. Cons. 325. 345. 213. 423. 401. & optimè in l. impossibilium ff. de reg. iur. Ias. in l. stipulatio ista in prin. ff. de verb. oblig. Bertr. cons. 69. vol. 1. Gozad. in cons. 27 Paris in cons. 110. vol. 1. & testatur Cagnol. in d. l. impossibilium* ita sæpius vidisse iudicatum in arduis causis, & allegat *Fulgos. in cons. 160. Alex. in cons. 127. vol. 5.* & alios, & nos sumus in casu huius limitationis, quia donator iteratis cautelis, & iureiurando se obligauit ad euictionem donationis in ampla forma.

32 Nec alia conditio, quòd bona † donata non possint confiscari ob crimen læsæ diuinæ, vel humanæ Maiestatis est alicuius considerationis, quia si inutilis conditio reijcitur, à fortiori turpissima vt est ista quæ inuitaret ad delinquendum: est verissima doctrina *Baldi in l. 1. in 2. lect. num. 43. ff. de rer. diuis. sequitur Iac. ob. in sua inuest. in verbo. qui quidem vassalli num. 71. & annuit Specul. in tit. de donat. num. 5. & ibi Io, Andr.* quia feudatarij non debent inuitari ad delinquendum *idemque Bal. & post eum omnes in cap. 1. de feudo guardie, Curt. Iun. in 1. par. in 7. q. principali, num. 5. qui dicit ita tenere etiam Mart. laud. in cap. 1. in prin. 5. col de his qui feu. dar. poss.* omnes enim reprobant pactum, quod ob felloniam feudum non possit confiscari.

Neque clausula, non aliter, nec alio modo, quemquam mouere debet siquidem non est verum, quòd resoluat contractum ex defectu voluntatis. Nam *Bal. in d. cap. 1. §. fin. quæ fuit prima caus. benef. amitt.* non affirmatiuè, sed dubitatiuè illam tenet opinionem per verbum fortè, & *Alex. in d. cons.* neque est verum, quòd sequatur opinionem prædictam Baldi; quinimmò dicit se dubitare, & quòd non ponit illam pro constanti, & *Natta in addit. ad Alex.* refert, & *Iasonem tenere contrariam opinionem, in rubr. ff. sol. matr.* Præterea idemmet Baldus more solito parum sibi constans, in *l. vn. C. de his, quæ pęn. nom. num. 56.* non per verbum fortè: sed affirmatiuè contrariam firmat opinionem dicens talem
33 protestationem † non aliter, nec alio modo nihil reuelare nec excusare protestantem, quia quando est de facto cogitatum huiusmodi protestatio nullius momenti est, per *tex. in l. iubemus. 6. sanè. C. de Sacros. Eccles. & confirmat Affl. in d. cap. imperialem in 13. not. num. 39. vbi allegat Paul. de Castro in l. emptorem, §. idemque ff. de act. empt.* secundùm cuius opinionem refert fuisse decisum in Sac. Cons. & limitant omnes doct. non habere locum dictam clausulam, etiam vbi prodesse posset quando tenderet ad lædendum, & circumueniendum alteram partem, vt in casu præsenti, & infra dicetur tunc enim in proprijs

termi-

terminis firmat ipsemet *Bal. in cap. 1 §. hoc quoque num. 19. de success. feudi*, nullius esse efficaciæ, & virtutis, quia istæ fictæ, & simulatè protestationes, magis augent suspitionem, & fraudem per *l. si libertus ff. de iur. patr. & Baldum sequitur Aluar. in d. cap. imperialem in princ. num. 15. Iacob. in d. inuest. & verbo suprà citato, nu. 26. Cepolla in d. caut. 22. Curt. sen. in d. cons. 8. Affl. in d. c. imperialem in 24. q. num. 25. Dec. in cons. 159. num. 4. optimè Ziliolus de cautellis in cons. vltimo inter cons. Ancarani num. 14.* vbi sunt subscriptiones plurimorum, & magis præstantium Iuris interpretum, & est tandem de mẽte *Andreæ in d. ca. imperialem in prin. in addit. num. 11.* quo loci verba captiosa in quibus potest latere fraus damnat, & optima ratione ne illaqueantur, & decipiantur contrahentes, & tandem contra opin. *Bal. in d. c. 1. § fin.* fuit in specie decisum in Sacro Cons. teste *Grammatico in decis. 49.* Et hæc opinio, quòd non prosit ista clausula, nec resoluat contractum ex defectu voluntatis tenet caterua doctorum, quos coaceruat *Bertazz. in d. claus. 14. glosa 6.* & est communis opinio, vt ibi habetur.

Nec Camer. dicit hanc clausulam prodesse,
34 † nè debeatur æstimatio; sed remittit ingenio, & iudicio studiosorum considerandum, an illa verba veniant ad reiectionem conditionis, quæ venit ad tollendum substantiam actus, vel conditionis, quæ non venit pro substantia actus, referens se ad *Papienses in d. § constat in 3. col. hæc Camer.* At in casu præsenti conditio, vt superius ostensum est non est circa substantiam actus, sed separatur ab ipsa substantia tanquam inutilis, & remanet valida dispositio in cæteris, ergo Camerarius non obstat.

35 Minus prodest dicere, quòd donatarij † receperunt, & acceptauerunt donationem cum prædictis conditionibus, nam si verum est, quòd in contractibus bonæ fidei, & ex causa onerosa cõditiones prædictæ tanquam inutiles reijciuntur, vt suprà fundatum est, ergo corruit hoc fundamentum.

Sed ex alio non tenet, quia supradicta donatio non fuit stipulata cum filio primò genito: sed cum Nuru, & eius Balio in Regno Siciliæ, qui nolebant aliter matrimonium contrahere ideò, necessarium fuit mittere nuncium, & procuratorem particularem, qui stipulatus fuit nomine donatoris prædictam donationem, qui cum essent penitus exteri, & magnantes, & de illa familia, inter proceres siquidem nõ præsumitur captio & dolus, sed bonæ fidei exhuberantia verisimiliter crediderunt, quòd donator possideret feuda pro masculis tantum, prout donabat sequuti fidem tanti viri, vt erat donator, & non credentes, quòd alia lege, quàm possideret, donaret, & quòd esset fraus, & deceptio aliqua in illa donatione. Nam cum possidere pro masculis tantum vel pro masculis, & fœminis pendeat ex lectura, & tenore inuestituræ, quæ non est lex generalis, quæ potuerit ad eorum notitiam per-
36 uenire, sed lex, & gratia † particularis, quæ conseruatur per feudatarium in eius scrinio vtique probabilem habuerunt causam credendi, quòd ea lege gratiam, & inuestituram obtinuerit à Rege pro masculis: sicut ipse donabat, nam si aliter credidissent, vel certiorati fuissent, quòd inuestitura erat secundùm communem formam pro filijs masculis, & fœminis vtique nõ contraxissent matrimonium nisi donatio reformaretur, & non posset de eius validitate in futurum controuerti, & tenebatur donator certiorare, qui vsus fuit cautela non aliter, nec alio modo, in qua erat captiosita tenet *Aret. in d. l. multum interest n. 4.* vbi concludit, quòd si quis promittit rem quæ non est in eius commercio, non est quid possit imputari stipulatori, cur consentit, & stipulatus fuit rem, quæ non erat in commercio promissoris, quando probabiliter ignorare poterat stipulator (puta) quia erat forensis à fortiori exterus alterius Regni *l. fin ff. de decr. ab ord. fac. & quòd ibi not. plenè Bar. & alij in l. 1. C. de sum-*
37 *ma trin. & fide cath.* hinc est quòd † pro dolo expresso non datur actio, quia iam partes certioratæ scientes, & prudentes contraxerunt, & non fit illis iniuria, sed vbi dolus est velatus partes agere possunt per tex. notab. & ibi *Bar. in l. non debet in fine, ff de dolo. quem ad idem citat, & inducit etiam Aret in d. l. continuus § illud*, dicens, quòd vbi verba sunt velata, quia non exprimitur impossibilitas, substinetur contractus, vt ibi eleganter per eum, & facit *tex. optimus in l. si quis sub conditione ff. de cond. inst.* vbi conditio adiecta per testatorem, quòd hæredes caueant de soluendo legata per ipsum relicta reijcitur, quia potest continere fraudem latentem; posset enim testator relinquere incapacibus, & remanerent hæredes illaqueati si cauissent quare verba, & cautelæ captiosæ non admittuntur, & non cer-
38 tiorando † donator, difficultates, quæ ex his donationibus cum prædictis conditionibus oriri poterant dicitur esse in culpa per *tex. in l. quæritur 14. §. remittentibus ff. de edil. edic.* ibi, nisi sciens venditor morbum consultò reticuit per quem *tex. glosa communiter recepta in l. pacisci 31. ff. de pactis*, tenet venditorem esse obligatum exprimere, & declarare defectus emptori ignotos, alias emptori succurritur per *tex. in l. 1. § fin. ff. de act. empti. l. quæro, & l. quæritur ff. de ed. edi. & facit tex. in d. l. 1. §. fin.* ibi scire venditorem & celare sic accipimus, non solum si non admonuit, etc. ergo tenetur admonere, & certiorare, & ibi Bar. firmat conclusionem communi voto receptam, quòd qui celat qualitatem ob quam rei conditio fit deterior tenebitur ad interesse, quia præsumitur dolo versatus. nam potuisset pars de rei veritate certiorata se à contractu retrahere, vt egregiè tenet, & sequitur *Beroius in cons. 177. vol. 1. num. 41. cum seq. & tandem in proprijs terminis has clausulas, & verba captiosa damnat Isern. in cap. Imperialem in princip. in addit. num. 11.*

Hæc causa acri pugna inter patrem, & filium primogenitum multis annis controuersa, diuersis ipsarum partium impedimentis finem accipere non potuit ita vt defatigato ferè Sac. Cons. finem prius acceperit vita ipsius primò geniti, quàm causa ipsa, quo patre præmortuo, illinc ad aliquos annos decessit, & pater ipse donator, in-

stituto hærede filio secundogenito, adimendo nepoti, filio primogeniti, qui successurus erat in feudalibus, quicquid potuit, onerando feuda, noua: sed instante postmodum eodem nepote pro decisione causę aduersus patruum hæredem institutum, & cum esset causa in limine expeditionis, & patefacta iura coram Consiliarijs duarum aularum, visis scopulis hinc inde, auditisq; difficultatibus, ac rationibus, se partes concordauerunt, & tandem æstimationem in effectu,
39 & † alia, quæ per sententiam obtinere sperabat primogeniti filius, qui causæ expeditionem vehementer affectabat, consequutus fuit à patruo hærede instituto per viam concordiæ, & transactionis, & fuit extincta tam annosa, & tediosa lis, & renouata pax, & beneuolentia inter personas tanta consanguinitate coniunctas, & tam benemeritas, & genere, & dignitate nobilissimas, & Illustres.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Æstimatio an debeatur pro re donata, quæ ex defectu assensus præstari non potest, cum ampliat. num. 2. vsque ad finem.*

1 IVxta casum decisionis venit materia si debeatur æstimatio pro re donata, &c. & in terminis ipsius *Cardin. Mantica de coniecturis vltim. voluntat. lib. 9. tit. 11. cart.* 417. qui articulum diligenter examinat, & intrepide æstimationem deberi affirmat, & in feudo donato contemplatione matrimonij, quod ex defectu assensus non potuit deducere effectũ, *Regens de Curte in diuers. iur. feudor. §. multoties concedens num.* 48. *& copiose refert decisum Thor. omnino videndus compend. decis. verbo æstimatio fol. 26. in prima parte, & vide Annam in alleg. 125. num 24. vbi per S. C.* fuit reiecta sua opinio, & iudicatum æstimationem deberi, vt ego in meis addit. ad eum posui, & in 145. & facit in *constitutione constit. diuæ memoriæ sub num. 147. vers. & sic videtur, & Guido Papa decis. 145. vt pariter author noster in decis.* 36. infra disertissimè licet vota fuerint transmissa ad suam Maiestatem ob paritatem in causa D. Martini de Leyua cum Ill. Principe Asculi, in qua omnia tribunalia vnita votarunt, & ibi meminit de decis. quam ipse *Thor.* allegato loco cumulat, & vide deberi etiam æstima-
2 tionẽ † pro feudo promisso virtute albarani alicui à Barone attentis seruitijs, si feudum dari nequit ex defectu assensus, vt refert decisum in S. C. *Frecc. de subfeud. lib. 3. 12. differ. & Petrus Garzia decis. 60 & optime scripsit Anna allegat. 125. & 126. vt ibi cumulaui, & in alleg. 140. num. 2.* qui refert, quod in hoc casu conuentus non fuit condemnatus ad valorem feudi, sed tantum ad certam summam compensando, & æstimando seruitia, & qua nam occasione erat facta promissio in castri valore, vt *Reg. de Ponte consl. 86. num. 37. & consl. 147. num. 28. vol. 2. & vide Ricc. collect. decis. 888. Lanarius consl. 80. col. 1. idem de Ponte consl. 88. num. 51. ibi quid in feudo legato, & in rubr. de success. feudor. lect. 11. num. 58. licet Anna filius in addit. ad rubric. de vasall. decrepit. ætate sub num. 139. & 179.* dicit bis fuit iudicatum contrarium, & cum hac opinione consulendo pertranserunt *Lanarius ide consl 80. & Anna filius consl. 87. & idem de Ponte in tract. tit 6 §. 2. per totum num. 10. & ponit decis. factam per Reg. Cam. & S. C. in d. lect 11. num. 38. Molfes. ad consl. p. 29. 7. Ricc. coll. 1315. Amatus consl. 78 num. 34. & consl 8. num. 25.* & vide de pluribus pro huius decisionis materia per *Thor. in p. p. compendij verbo æstimatio*, & termini extant æstimationem deberi rei eius, quod dari nõ potest. vt *Afflict. decis. 347. num. 2. & 3. Bologneti. in l. virum num. 48. ff. si cert. petat. & Caualc. decis. Fuizz 26. num. 4. libro 1. & de ead. tract. faciunt decis. D. Auth. infra 36. cum larga addit. nostra.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Exulatus à propria patria, an censeatur exulatus ab eius territorio, & districtu.

SVMMARIVM.

1 *Forma sententiæ in infligenda pœna exilij.*
2 *Vrbs. siue Ciuitas ex continentibus ædificijs concluditur.*
3 *Extensio non fit in pœnalibus, nec receditur à proprietate verborum.*
4 *Clausula addita in præcedentibus censetur repetita in sequentibus vnica oratione comprehensis.*
5 *Territorium, ac districtus patriæ ex generali consuetudine veniunt appellatione patriæ.*
6 *Communis vsus loquendi attenditur quoties proprius sensus verborum contineret iniquitatem.*
7 *Scholares habitantes extra muros gaudent priuilegio in habitantium Ciuitatem, secus si in aliqua Abbatia, vel Ecclesia longè à suburbijs, vt fecit Bart. qui studuit in Ecclesia Sancti Victoris extra Bononiam, & num 8.*
9 *Patria est verbum largius, & plus continens, quàm verbum Ciuitas, & ius appellatio-* ne

*ne continet etiam territorium, & distri-
ctum.*

10 *Extensio in pœnalibus regulariter fit vbi
alias sententia redderetur elusoria.*

11 *Reipublicæ interest delicta puniri, & eius fa-
uore, ne delicta remaneant impunita fit ex-
tensio.*

12 *Extensio fit in pœnalibus à maioritate ratio-
nis, & ob absurditatem vitandam.*

13 *Decisio Sacri Consilij, vt interdicta propria
Patria ob exilium censeantur quoque esse
interdictum eius territorium, & distri-
ctus.*

DECISIO XXIII.

ER Sacrum Consi-
lium me referẽte fuit
reformatum decretũ
Magnæ Curiæ Vica-
riæ, quo Franciscus
Antonius Bisâticcius
fuerat relegatus ad
Insulam declarandũ
per Illustrissimum
Proregem per decẽ-
nium, & fuit inflicta
pœna exilij quinquennalis, ac formata sententia
1 † in forma, quòd exulet à Ciuitate Neap. Terri-
torio, & districtu, & à locis residentiæ Illustrissi-
mi Proregis, & à propria Patria die 28. Iulij 1603.
Dicebat Inquisitus, quòd postquam per senten-
tiam Sacri Consilij: non erat sibi interdicta, nisi
tantum Patria, poterat in territorio, & districtu
propriæ patriæ non interdictis parere sententiæ,
& commorando extra mœnia propriæ patriæ exi-
lio satisfacere, & ita institit declarari in Sacro
Consilio post latam sententiam, & transactam in
rem iudicatam, & hoc per *tex. in l. 2. ff. de verb.*
2 *signif.* vbi continentibus ædificijs, Vrbs, seu † Ci-
uitas finitur, & quòd ibi dicitur de vrbe, intelligi-
tur de qualibet Ciuitate, Castro, vel Villa, *vt ibi
per Veron. & Alb. & alios DD. & teste Al-
phe m. Vrbs est Roma, quæ muris cingitur l. vt
Alphem. 87. ff. eod. iuncta l. qui in continentibus
147. & l. ædificia 139. ff. eod. & in pœnalibus*
3 *non fit extensio ex reg. Tex. cum sua materia
in c. odia de reg. iur. lib. 6. & non debemus rece-
dere à proprietate verborum l. 1. §. si is, qui na-
uem ff. de exerc. act. & l. non aliter, ff. de leg. 3.*
& sententia postquam est publicata, non potest
impropriari, & ampliari, præsertim in criminali-
bus, & in perniciem inquisitorum, pro quibus in
dubio fit benigna interpretatio *arg. l. non puto ff.
de iur. fisci, & videbatur punctualis decisio Io.
And. in c. felicis de pen. lib. 6 num. 13.* vbi tenet
quòd prohibitus in vrbe morare poterit manere
in pomerio, vel villis vrbis subiecti, *l. moris § 1.
ff. de pœn. l. relegator. § constitutum, & §. solet ff.
de interd. & releg. l. 3. ff. de Senat. & l. cui pacto,
ff. de seru. export.*

Contrarium tamen cẽsuit Sacrum Consilium
quia, & si non est dictum in sententia, quòd exul
permaneat à propria patria, territorio, & distri-
ctu, sed solum à propria patria, clausula illa su-
perius addita à Ciuitate Neap. Territorio, & di-
4 strictu, censetur † repetita etiam à propria patria,
& à locis residentiæ Illustrissimi Proregis, quia
vnica oratione, & vnico conceptu verborum ex-
primuntur loca interdicta, & sic territorium, &
districtus censetur in omnibus interdictum, &
ex consuetudine, & more, ac mente Sacr. Consil.
vbi prohibetur propria patria censetur prohibi-
tum territorium, & districtus, quia ex consuetu-
6 dine † veniunt appellatione patriæ, vt in specie
considerauit *tex. d. l. Alphenus,* ibi Romam, nõ
muro tenus existimaui ex consuetudine quotidia-
na posse intelligi, cùm diceremus Romam nos
ire, etiam si extra vrbem habitaremus, *& dicit
Ale. in d. l. nu. 3.* quòd cum Iureconsf. consuetu-
dinem loquendi in testimonium adducat, appa-
ret hinc secundum proprietatis originem, & iam
in pœnalibus, & odiosis receptum esse, & in dis-
positionibus peritorum eorum vsus attenditur,
allegat *Bal. in c. 1. de iuram. fidel.* Sed voluit al-
legare *in c. 1. in prin. de noua form. fidel. n. 3 & 4
Dixit Bart. in l. non dubium num. 10 & 11 C. de
legib.* quòd licet regulariter debeamus stare pro-
priæ significationi vèrborum *d. l. 1. §. si is qui na-*
6 *uem. & d. l. non aliter,* tamen † secus esset, si
sensus proprius continet iniquitatem, & si aliter
esset communis vsus loquendi, qui dicitur esse
mens ipsius, & præcipuus, qui attendi debet, *l. li-
brorum §. quod autem Cassius, & ibi glos. &
Bart. ff. de leg. 3. Capolla in d. l. vt Alphenus,* qui
subdit num. 2. quòd tex. prædictus in verbo con-
suetudine, debet intelligi, etiam de consuetudine
loquendi, qua attenta illi dicuntur habitare in
Ciuitate, vel Vrbe, & è contra qui habitant extra
muros, & ponit ibi exempla inferens, quòd scho-
7 lares, qui sunt extra † muros Ciuitatis Bononiæ,
si studeant gaudeant priuilegio scholarium, qui
dicuntur esse in Bononia, quòd firmauit etiam
in *l. eum qui vectigal ff. eod num. 15.* secus si stu-
deret in Castris per *glos. in princ. decret. in verbo
commorantibus,* & idem si studerent in aliqua
Ecclesia, vel Abbatia extra suburbia distante à
8 Ciuitate, *vt fecit † Bartol. qui studuit in Ecclesia
Sancti Victoris extra portam Sanctæ Mammæ
de Bononia. Nam ipse non debebat tunc potiri
priuilegio scholarium, quia distat dicta Ecclesia
tribus miliaribus.*

Prҽterea licèt Ciuitas, & patria in effectu idem
sint, vt dicit *Bart. & Veron. ac Alc. in d. l. 2.
de verb. signif. per tex. in l vn. C. si Curial. rel.
ciu. rus habit. mal. lib. 10.* tamen in effectu ver-
9 bum † patria latius est, & plus continet, quàm
Ciuitas, & ideo comprehendit etiam territo-
rium, & districtum, & continentia ædificia,
*l. vxorem §. legauerat ff. de leg 3. & l. 3. C. de na-
turalib. lib. 10. & optimè declarat Bart. vbi
sup. num. 2. & Bal. in auth. sed omninò num.
35. C. ne vxor pro marito, & Ancar. in c. feli-
cis num. 11. circa medium de pœn. lib. 6.* quare,
& si non censerentur repetita illa verba sententiæ
à territorio, & districtu, vbi de propria patria lo-
quitur, sufficeret interdicere propriam pattriam,

vt etiam territorium, & districtum interdicta censerentur.

Et licèt in pœnalibus non fit extensio regulariter fallit, vbi sententia redderetur elusoria, &
10 † nullius momenti, quod esset si quis extra mœnia propriæ patriæ complere posset per exilium, & ibi commorari; nam non esset exilium, neque pœna, ex vulgata, & validissima regula, *tex. in c. si Ciuitas cum sua materia de sent. excomm. lib. 6. & in proprijs terminis Alciat. in d. l. 2. de verb. signif. num. 1.* maxime, quia tendit ad fauorem Reipublicæ, cuius interest delicta puniri, & alias exilium esset derisorium, quo casu
11 † fauore Reipublicæ, ne delicta remaneant impunita fit extensio, ex *Doctor Bart. frequentiori Doctor. calculo recepta in l. quemadmodum, C. de agric. & censi. lib. 11. Rom. cons. 105. Ias. in l. qui se patris num. 56. C. vnde lib. Felyn. in c. translato. num. extra de Constit. Barb. in cons. 48. vol. 2. Dec. cons. 65. 72. 352. & 570. & late Corset. in singularibus suis in verbo extensio lo. 3. vbi alios cogerit.*

Dicebatur etiam id à maioritate rationis confirmari, nam si in sententia est interdicta Ciuitas Neap. territorium, & districtus ipsius, vbi quis habet sua commoda, sua bona, suos lares, & affectionem, ac amorem, iuxta illud *Virg. Dulcis*
12 *amor patriæ*, & in † pœnalibus à maioritate rationis fit extensio, & ratione absurditatis vitandæ, *auth. quas actiones, vbi Bart. & alij communi calculo, C. de Sacros. Eccles. l. præcipimus in fine, C. de appell. l. sancimus, C. de testam. & Bart. in l. nemo potest ff. de leg. 1.* & est vera opinio, & esset res valdè absurda, quod exteri, dico eos, qui non sunt Ciues Neapolitani, sed exempli gratia Calabri, Aprutini, vel Appuli, aut ex alijs Prouincijs Regni, & nihil commune habent cum Ciuitate Neapolitana. exulent ab hac Ciuitate territorio, & districtu, & à propria patria, & à locis residentiæ Illustrissimi Proregis, cui maior reuerentia debetur, solummodò quãtum mœnia circuunt, ex quo illa verba in specie non sunt repetita à propria patria, territorio, &
13 districtu? & † ideo iudicauimus tam à propria patria, quam eius territorio, & districtu exilium censeri iam dictum die 13. Octobris 1603. apud Secretarium Sacri Cons. Actuarius causæ Fabritius Romanus.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Exulatus à propria patria an censeantur à territorio, & districtu exulatus, & quid in exulato à Ciuitate cum decis. Coll. Consilij.*

2 *Ciuitate prohibita non censentur prohibita suburbia, prout è contra patria prohibita.*

3 *Terra concessa, quæ veniant.*

4 *Districtus à territorio in quo differant.*

5 *Bannitus à territorio, & districtu an censeatur bannitus à mari ibi adiacenti.*

6 *Bannitus vt incurrat in pœnam banni, debet esse captus in loco prohibito.*

7 *Exulatus ab aliquo loco, potest per illum locum iter facere.*

8 *Patria prohibitionis materia enuntiatur remissiuè.*

1 QVod exulatus à propria patria censeatur etiam à districtu, & territorio exulatus, vt an decisum D. Auth. licet non fuerit dictum etiam à territorio, & districtu reassumit *Thor. 2. par. compend. decis. Neap. verbo exulatus*, qui tamen in prima parte verbo suburbia refert cuidam non fuisse prohibita suburbia, dum fuit concessum guidaticum, vt non accederet ad Ciuitatem Neapolit. in controuerso articulo per
2 M.C. vt ipse cumulat, † & sic prohibita Ciuitate non censeri prohibita suburbia, prout prohibita patria. per ea, quæ ipse D. Author, & fuit decisum in Collaterali Consilio patrocinante D. Genitore meo in causa Vincentij Magliuli de Turri Octaua, vt patet in banca Grolli Scriba Cæsaranus, ad confirmationem decreti M. C.
3 cum duabus Aulis S. C. & sic audiui decisum in causa Andreæ de Auersana inquisiti de ictu scopitri in personam Ioseph de Rugerio de anno 1616. referente D. Iudice Mastrillo hodie fisci patrono meritissimo, vt refert cum omnibus ad materiam in quæstione ipsa, si guidaticum concessum alicui sub prohibitione, ꝙ non accedat ad Ciuitatẽ, suffragetur, dũ fuit captus extra mœnia ciuitatis, sm amicũ meum *Nouar. q. forens. 130. per totam*, & vide quid dicendum cum alicui fuit concessa terra cum suis pertinentijs, an veniant omnia etiam suburbia, & casalia, per *Capibl. de Baronibus pragm. 8. par. 2. num. 3.*
4 *& 5.* & quid † differat districtus à territorio *num. 15.* Sed an bannitus à territorio, & districtu alicuius Ciuitatis censeatur bannitus à mari adiacente ipsi Ciuitati, & negat *D. Reg. Constan-*
6 *tius tit. de classicis num. 7.* & † dum quis fuerit bãnitus ab aliquo loco debet esse captus ad hoc, vt incurrat in pœnam. *l. si barsatorem, C. de fideiuss. Gomez in l. Thauri 45. num. 48. Clar. quæst. 82. Marta decis. 80. Ricc. decis. 257. par. 2. Caualc. de bracch. Regio p. p. num. 112.*
7 & † ad hoc discursum aduertatur, quod exiliatus ab aliquo loco potest iter facere per illum *Anchar. cons. 4. Marsil. cons. 122. num. 7. & 136. num. 16. Ceph. cons. 204. vol. 2. Viu. decis. 105. Farinacc. quæst. 107. artic. 20. num. 267. p. 2. & Foll. in prag. de exulibus num. 45. & Capibl. in prag. 7. num. 43. de Baronibus*, sed an bannitus à vassallo, vel eius officiali censeatur bannitus à toto territorio supremi Domini à quo feudum nouetu *Thesaur. quæst. forens. 10.*
8 *lib. 2.* de qua materia prohibitionis, & exilij patriæ dixi supra in *decis. 11.* & adde alia multa per Doctissimum Dominum meum Regentem

Va-

Valenzuela cons. 36. num. 56. & sequentibus, & vide *Giurbam omnino cons.* 81. pro praealle-gatis.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Actorum magistro offenso non intuitu officij: sed ex particulari inimicitia tanquam persona priuata, an M. C. iuxtà rituum dispositionem, vel Baro, siue Iudex loci cognoscat.

SVMMARIVM.

1 *Actorum magistri per S.C. passim habiti loco Officialium de quibus sola M. C. cognoscit iuxtà dispositionem rituum eiusdem M. C. contra opinionem D. Praesid. de Franch.*

2 *Magister actorum est persona mediata actus iurisdictionis & cognitionis, & exequutionis iustitiae, & (sicut Iudex) tenetur seruare secretum, & iurat fidelitatem in concernentibus eius officium.*

3 *Iudex sine Actorum magistro esse non potest, qui ob id dicitur pars quotitatiua Iudicij.*

4 *Regina Ioanna Actuarios inter officiales numerat, item Accursius glossator.*

5 *Actorum magistro laeso non ratione officij: sed ex particulari inimicitia tanquam persona priuata tunc non M.C. sed Baro, siue Iudex loci cognoscit, & ratio differentiae assignatur, num. 6 7. 8 & 9.*

8 *Diuersum est offendere personam, vel officium.*

10 *Priuilegijs, & iurisdictioni Baronum Regni quanto minus fieri potest derogandum, tanquam sanguine eorum, vel pretio acquisita.*

11 *Ritus ipsimet, qui tribuunt iurisdictionem M. C. circa Officiales declarant, & limitant circa priuatos quorum delictum, vel offensa non respicit officium.*

12 *Decisio S. C. in causa Actuarij ex priuata inimicitia occisi, & cognitione eius.*

13 *D. Iacobus de Franch. Regius Consiliarius dignus, ac benemeritus filius D. Praesid. de Franch.*

DECISIO XXIV.

IN Magistro Actorum fuit alias dubitatum, an habeat locum dispositio Rituum volentium de delictis Officialium solam Magnam Curiam cognoscere, de quo scripsit elegantem decisionem Dominus Praeses de Franchis in eius decis. 407. licet ille casus non fuerit decisus per Sac. Cons. Tamen ipse ibi videtur inclinare, quod Magister Actorum veniat propriè, & verè appellatione officialium, & proinde non comprahenditur sub dispositione dictorum Rituum, cuius scripta non recitabo, neque transcribam, quia ipse ponit casum, vbi Magister actorum deliquit in officio ipsius officij intuitu, & pro vtraque parte affert rationes, de quibus in d. decis. & inclinat pro Barone, cui hoc casu remissionem faciendam esse annuit tanquam persona Magistri Actorum non comprahensa in Rituum praedictorum dispositione.
1 Sed tamen † in Sacro Consilio semper passim, & absque controuersia iudicauimus etiam ipso Praeside adhuc viuo, Magistros actorum esse comprehensos, & venire officialium nomine, & appellatione, & proinde vbi delinquit intuitu officij, vel est offensus ratione, & intuitu officij, & sic de offensa tàm actiuè, quàm passiuè remisimus causam ad Magnam Curiam, etiam Barone reluctante, qui praetendebat cognitionem ad ipsum spectare, vbi casus accidit, & optima ratione, nam licet non exerceat Magister actorum immediatè iurisdictionem, est tamen officialis, & illam exercet mediatè, quia ipse
2 est persona † mediata, per quam peruenitur ad actum iurisdictionis, & iustitiae cognitionem, & exequutionem, est enim patrator, & conseruator actorum, & processuum, per quos fit, & perficitur iudicium, & iustitia ministratur, & ideo tenetur seruare secretum sicut Iudex, iurat fidelitatem sicut Iudex in concernentibus eius officium exercere quodammodo iurisdictionem circa ordinatoria Iudicij, nam capit fideiussiones, obligationes exhibet partibus iuramentum respectu dictarum fideiussionum, & obligationum, recipit testes, quibus etiam iuramentum exhibet, obligationes ipsas, & fideiussiones incusat quae omnia sunt actus iurisdictionis, & in effectu sunt pars istius corporis mistici, quo mediante exercetur ipsa iurisdictio, & iudicium perficitur, quòd ex tribus constare debet scilicet
3 actore, Reo, & Iudice, at Iudex † regulariter, & per necesse sine Magistro Actorum esse non potest, ergo pars quotitatiua Iudicij est, quòd sine actis, & processu constare non potest, & est Magister actorum quodammodo depositarius iustitiae, quam Iudices partibus ministrant eorum ministerio indigentes, proinde non mirum si Re-
4 gina † Ioanna ipsos numerat inter officiales, vt in d.

in d.decis. recensetur, vt inter officiales numerat *Accurs.in l.1.in prin.ff.ad l.corn.de fals.in glosa in verbo ob renunciandum ibi officialis puta notarius retulit iudici,&c.* quam glosam ad id notabilem dicit, & eam sequitur Modernus commentator Rituum Magnæ Curiæ Vicariæ *in Ritu. Item si contingat num. 2.* Quare optima ratione statutum,& decisum est absque vllo scrupulo eos comprehendi sub dispositione dictorũ Rituum,& ita semper practicatum est, & obseruatum.

Sed dubium est si magister actorum offenda-
5 tur ab aliquo, non intuitu officij, sed ex † causa, & inimicitia particulari non attinente ad officiũ quòd exercent, an hoc casu Magna Curia cognoscat, vel Baro, quo casu à fortiori faciunt, & conueniunt dicta per *Innoc.& alios in d. cap. dilectus de pœn,* & rationes adductæ per D.Præsidẽ. Nam si ibi delinquendò in officio dubitatum fuit, an Baro deberet cognoscere,& inclinabatur
6 pro Barone, ergo vbi non † ratione officij offenditur à fortiori, inquam, & absque scrupulo debet cognoscere Baro non Magna Curia, dico debere cognoscere Baronem, seu Iudicem illius loci, in quo est offensus. Nam licet *Inn.in d.ca. dilectus*, & alij post eum dicant Iudicem offensum non posse cognoscere de eius offensa, quia esset Iudex in causa propria, quòd lex improbat *l.1.C nequis in sua causa* loquitur Inn. in Iudice exercente iurisdictionem,& habente potestatem coercendi verè, & per se ipsum, & ideò superior hoc casu est adeundus,& hoc credo, quod
7 considerauit Ritus, sed † vbi officialis subalternus, vt est magister Actorum, qui non habet facultatem,& iurisdictionem coercendi,& puniẽdi per se ipsum offenditur cessat ratio prædicta præsertim, vbi offensio est facta personæ, & non
8 officio, seu intuitu officij quia † diuersum est offendere personam, vel officium, vt declarat *Anchar.in d.cap.dilectus nu.2.& in cons.* 173. *n.8.* & ideo vbi offensa in officiales, vt officiales, siuè sint Capitanei cum ministerio Iustitię, siuè Iudices, siuè magistri Actorum facta est, cognoscit Magna Curia, non ipse Baro loci, ratio est, quia
9 in casu prædicto dicitur † offensio facta ipsi Baroni, qui per has personas iurisdictionem exercet ex regula, qui per alium facit.&c. ergo conueniẽs est, quòd ipse non sit iudex in causa propria, sed cognoscat superior, qui est Magna Curia. Verum vbi prędictæ personæ offenduntur ex causa, & inimicitia particulari separata pœnitus ab officio & dignitate,& non intuitu officij, tunc cessat ratio prædicta,& inconueniens,& debet cognoscere ipse Baro, quia eius officiales sunt offensi, vt pœnitus priuati,& vt quilibet, & sicut de cæteris vassallis,& priuatis cognoscit ipse Baro, ita & de his offensis in personam officialium à cessan-
10 te ratione, nam cum Barones Regni † paratam, ac quæsitam teneant iurisdictionem pretio, vel sanguine quantum minus fieri potest derogandum est eorum priuilegijs *ex reg.l.fin.ff. de const. Princip.*& iurisdictio infeudata, & concessa non censetur adempta, nisi in casibus expressis,& nisi specialiter adimatur, nec Ritus prædicti his casibus adimunt iurisdictionem Baronibus, quia loquuntur de delictis officialium, vt officialium non vt priuatorum, vt patet in *Ritu 49. & Ritu 61.* Dicentes expresse Magnam Curiam cognoscere de delictis officialium aliorum in eorum
11 officijs,& in exercitio, & non aliter, † ergo ijdẽ Ritus, qui præbent Magnæ Curiæ Iurisdictionẽ cognoscendi de delictis officialium, declarant,& limitant non habere locum vbi delicta non respiciunt officium, nec eius intuitu committuntur, & ideò habemus tex. clarum, in quo fundatur vtriusque Iurisdictio scilicet Magnæ Curiæ, & Baronis, & in casu suo vnusquisque procedit, & cùm casus accidisset, quia fuit interfectus magi-
12 ster Actorum † Terræ Roccæ Aspidis ex inimicitia particulari,& vellet Magna Curia cognoscere,& Spectab. Comes petijsset remissionem, ac Magna Curia decreuisset, quòd causa in ipsa Magna Curia remaneret deuoluta causa per viam appellationis ad Sac.Cons. de mense Decembris 1603. decisum fuit causam prædictam esse remittendam ad dictum Comitem ex supradictis,
13 Relator fuit Dominus † Iacobus de Franchis Regius Consiliarius benemeritus dignus D. Præsidis, & tanti Patris filius.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Occidens magistrum actorum ex particulari inimicitia remittitur, ad iudicem loci delicti.*
2 *Ritus M. C. loquentes, quod de delictis officialium sola M. C. cognoscat intelliguntur de officialibus iurisdictionem habentibus.*
3 *Actorum magister est officialis.*
4 *Actorum magister est annalis,& stare debet sindicatui.*
5 *M C.non cognoscit de delictis tam attiue, quàm passiuè actorum magistri num.* 8. *declaratur.*
6 *M.C.cognoscit de delictis officialium,& baronalium cum ampliat,& declarat n.* 10.
7 *Actuarius non habet iurisdictionẽ, sed tantùm officium dictandi, vel scribendi.*
8 *Actuarij non conueniuntur in sindicatu de gestis non intuitu officij.*
11 *Offensio ob officium quando dicatur facta.*

VT concludit Author remittendum ad Curiam Baronis occidentem ma-
1 gistrum Actorum alicuius terræ Baronalis ex particulari inimicitia nõ
2 tamen intuitu officij firmatur communiter, quia Ritus M.C. loquuntur in officialibus Iurisdictionem habentibus *Basard. ad clar. §. fin. q.* 15. *num.*10. *Capibl. de Baron. prag.* 5. *nu.* 30.*d. R. Tapp.in Const. magister Iustitiarius num.* 8. *&* 13. qui ait tamen casum prædictum non fuisse
3 decisum vnde licet officialis sit Actor. Magister

vt

improprie tamen,& *Giurba consf.88. num. 5. vt Carauit.post alios rit.q. num.* 3 quia debet esse annalis, vt ceteri officiales Visconte ad decis. de Franch.419.& stare debet sindicatui *vt id Cara-*
5 *uit.rit.293.num* 19.tamen si attiuè,vel passiuè in officiodelinquant de eius delicto non cognoscit M.C.V.prout de delictis officialium *de Franch.*
6 *decis.274.*etiam baronalium cognoscit adhuc si baro haberet priuilegiũ cum clausula cõtra omnes personas,*vt Thor.p.p. Comp. verbo delicta, & patet in rit.49.quia ritus ipse secundùm Carauit.num.*23.fuit interpretatus in officiali habẽte iurisdictionem in proprio significatu *de Frãc. decis.505.num.20.& 22.vltra decis* quam alle-
7 gat Auth.noster† Actuarius enim non habet Iurisdictionem, vel magistratum, sed tantum officium dictandi,vel scribendi *Carauit. ibi num.* 4. *Visconte in conclus. actuarius in fine*, & recepta
8 opinione *D.Rou. in prag.de official.sup.rub.*qui testatur M.C.cognoscere de delictis actuariorũ, & aliorum seruientium intelligenda est intuitũ vel exercitio officij commissi, et ita seruatur in Tribunalibus *Visconte loco cit & facit decis.*|*de Franch.406.& rationem ponit ipse Rouit. num.* 8.*Capic.decis.27.& Capibl in prag. 5. de Baronibus num.66.Franch.decis.* 326. *& Ascia in terminis terminantibus determ.* 107. *q. in de-*
9 *term.92.*non conueniri in sindicatu de gestis non intuitu officij. & de hoc videantur *decisiones nouissimè congestæ per eundem Thorum in 2. par. compendij verbo actuarius.*
10 Et amplia procedere decisionem nostram, etiam in officialibus in Capite quando non sunt offensi intuitu officijs *vide Franch.decis.274.pro vt d.Roui.loc.cit.n.5.* quia tunc remittuntur ad locum offensionis nec conueniunt, & conueniũtur in M.C.V.ex regula allegata,&c.& sic tam attiuè, & passiuè, *& num. 6. & vide concordantes per Georg.alleg.40. nu. 36.D.R.Tapp. in Const.magister Iustitiarius num.20. & 15. & in prag.p. num. 39. vbi de crim. agi oporteat Ricc. Coll.433.Mastrill. de indultu cap. 36. num. 21. de Adulterio* per officiales commisso, & nota quando dicatur facta offensio ob officium *per Farinacc quæst.19.num.41 & seq.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Percutiens aliquem ictu scoppictæ non sequuta morte vulnerati; vtrũ incidat in pęnam mortis ex dispositione Regię Pragmaticæ.

SVMMARIVM.

1 P*Ercutiens ictu scoppicta etiam non sequuta morte vulnerati, incurrit in pænam mortis ex dispositione Regia Pragmaticæ incip. Ad restringendum sub titulo de ictu scoppicta:tam intra,quàm extra loca habitata.*

2 *Attentatum regulariter mitius puniri debet,& iudex in pænis sanguinis semper debet esse mitior, quia statuta disponunt de actu secundùm effectum,non secundùm affectum.*

3 *Statutum loquens per verba significantia actum ex toto perfectum, vt eius pæna locus sit requirit actum consumatum.secus si vtrumque perfectum scilicet, & imperfectum,vt num.4.*

5 *Volens occidere non sequuta morte percussi punietur de vulnere.*

6 *Pæna statuti ipso facto ipsoque iure semper requirit actum consumatum nisi puniat attentatum expresè,& num.9.*

7 *Statuto punienti conatum tanquam delictũ consumatum derogatum est per generalem mundi consuetudinem (excepto conatu læsa Maiestatis, vel proditionis patriæ) tanquam iniusto panes Deum,& homines,& num 8.*

10 *Pragmatica ad restringendum,vt locum habeat eius pœna requirit delinquentem, aliàs facinorosum, & animum appensatum.*

11 *Facinorosi semper delinquunt ex proposito.*

12 *Decisio S.C.rigorem dicta Pragmatica temperantis,vt suprà num.10.*

13 *Fabritius Sãmarcus Aduocatus primarius Domini authoris auunculus.*

14 *Felicis de Rubeis, Nicolai Francisci Constantij,& Fuluij eius filij nunc Marchionis,& collateralis supremi Consiliarij laudes,& num.15.*

DECISIO XXV.

Icolaus Barone de Ciuitate Regij fuit condemnatus per Magnam Curiam Vicariæ ad pœnam vltimi supplicij, ex quo ictu scopittæ percusserat quemdam Commissariũ per Magnam Curiam Vicariæ deputatum ad eius instantiam ad imponendum collectas in Terra Sanctę Agatæ. Qui illinc ad octo menses decesserat. Cumque appellasset ad Sac. Cons. fuit dubitatum, an decretum M. Curiæ posset confirmari.

Dubium faciebat prahmatica in antiquis,quæ incipit, ad restringendum, situata in nouis sub *rubr. de ictu scopittæ*, per quam statuitur,quod
1 si quis † cum armis prohibitis, vulgariter dictis sco-

scopittis, & Archibuscis, & Balistis quempiam piam offendere cupierit etiam, quod non sit sequutus effectus, in pœnam mortis naturalis incidat ipso facto, siue intra Ciuitates, vel Terras, seu extra dictum delictum perpetrauerit, quo casu propter atrocitatem delicti affectum deductum ad actum proximum pro effectu consumato haberi præcipit, & licet non possit dici dictũ hominem esse mortuum ex prædicto ictu, esto fuerit percussus post terga, & in spatulis, tum quia non solum erant elapsi quadraginta dies, sed menses octo, quo casu non præsumitur ex illo vulnere mortuus, secundum *Andr. egregiè in const. terminum vitæ*. Etiam quia constat ex medicorum testimonio illum infra dies octo sanum redditum fuisse, & per fidem Sindicorum Turris maioris suæ Patriæ febri decessisse post tot menses, tamen Magna Curia habuit conatum, & affectum deductum ad actum proximum pro effectu, & ideo virtute dictæ Regiæ Pragmaticæ illum vltimo supplicio adijci iudicauit,
2 etiam quia licet attentatum † mitius puniri debeat, *l. 1. §. fin. ff. extr. ord. crim.* & in pœna sanguinis semper iudex debet esse mitior, vt in *l. si fugitiui, C. de seru. fug.* quod dicit *Bald. ibi num.* 3. facere pro pœnis statutorum, quia statuta disponunt de actu secundum effectum, non secundum affectum, vt per *Specul. in tit. de accus. §. 1.* & ita se habet generalis consuetudo subdit tamen num. 5. esse consideranda verba statuti, quia aut statuta loquuntur per ver-
3 ba † significantia actum ex toto perfectum, vt puta dicit statutum, si quis extraxerit, & tunc non habebit locum pœna statuti, nisi actu consumato, sed benè punietur delinquens extra ordinem, quia non est omnino absque delicto, qui incoauit, & ideo pœna Iudicis arbitrio punietur, cùm non sit determinata certa pœna, *l. hodie, ff. de pœnis, & l. 1. §. expilatores, ff. de effract. & expilat.* Aut statutum loquitur per verba, quæ important vtrumque tempus delicti,
4 scilicet tam præteritum imperfectũ, quam perfectũ, vt puta si quis extraheret, *l. cedere, §. subsecare, ff. arb. furt. cæs. l. si quis id quod, § dũ proponitur, ff de iurisd. omn. iud. & not. in glos. in l. arboribus, ff. de vsufructu*, quæ dicit, lupus exit syluam, non tamen exiuit, & hoc casu, si delinquens habet animum consumandi delictum, quod potest esse certum per ipsius torturam, tunc debet puniri pœna statuti, nec debet esse Iudex clementior lege, quia alias Iudex faceret litem suam, dixit tamen idem *Bald. in l. data opera, C. de his, qui accus. non poss. num. 55.* quod si
5 quis percussit volens occidere, tamen mors non est sequuta, delictum vulneris est perfectum, sed homicidium non est consumatum, & ideo puniri debet de vulnere, quia vulnus est delictum consumatum, sed non punitur secundum statuta loci de homicidio; Quia talis titulus criminis non est sequutus, & hoc tenuit *Cyn. in l. is qui cum telo, C. ad l. Cor. de sic. num. 15.* Tamen prædicta sunt intelligenda, prout ipse declarat in *l. si quis non dicam rapere num. 9. C. de Episc. & Cler.* quod vbi † statutum, vel lex im-
6 ponit pœnam ipso facto, ipsoq; iure semper requiritur actus consumatus; vt tenet *Io. Andr. in cap. perpetuæ de elect. lib. 6 in Nouell. & in cap. pœnis de reg. iur. in mercur.* nisi statutũ, vel constitutio puniat attentatum, vt *l. 1. §. bestias, ff. de postul.* vbi est casus, quare cum hic pragmatica expresse puniat attentatum, cessat prædicta disputatio, de qua per eundem superius, an in statutis causa remoti delicti operetur delictum, siue requiratur factum consumatum, siue non, de quo etiam per *Bart. & alios in l. 1. ff. de extra ord. crim.* vbi qui peruenit ad basia, dicit peruenire ad perfectionem delicti adulterij respectu pœnæ infligendæ.

Dicit tamen *Angel. in l. 1. §. fin. quod quisque iuris num.* 3. quod licet conatus debeat puniri sicut effectus, vbi in constitutione de conatu debeat puniri sicut effectus, vbi in constitutione de conatu fit mentio, *l. 2. ff. ad l. Corn.* de sic alias minimè, sed extraordinariè, *l. 1. ff. de extra ord. crim. & l. aut facta, ff. de pœn.* Tamen *Specul. in tit. de accusatore §. 1. num. 7.* dicit vnum valdè notabile, scilicet quod omni-
7 bus † iuribus dicentibus conatum puniri eo modo quo delictum consumatum est derogatum per generalem consuetudinem mundi, & dicit Angel. esse verum, præterquam in crimine læsæ Maiestatis, & Patriæ oppugnatore, & hæc Specul. opinio est recepta frequentissimo Doctorum numero nemine (quos viderim) discrepante, nam Bald. in locis supra allegatis eandem amplectitur, vt testatur etiam *Bart. in l. 1. §. diuus num. 1. ff. de sicar. & in d. l. is qui cum telo*, vbi Bal. dicit illum tex. punientem conatum pro effectu non seruari de consuetudine, & idem *Cart. in d. l. 1. de extraord. crim. Paul. de Castr. in d. l. 1 §. fin. quod quisque iur. nu. 2.* dicens esse perpetuo menti tenendum, idemque *Iacob. ibi num. 11. & Alex. num. 7. qui alios citat, vt ibi per eum, & idem Ias. num. 17. allegat Alex. cons. 45. viso processu inquisitionis formato per Potestatem Parmæ, & in cons. 232. incip. Videtur in casu proposito idem Angel. in cons. 14 & Alex. in cons. 15. 1. vol. late Hipp. de Mars. in d. l. is qui cum telo num. 14. cum*
8 *seq.* vbi dicit, quod iniustum est apud † Deum, & homines, quod quis puniatur pro homicidio, si homicidium non commisit, & quod puniatur de delicto, quod non fecit, ac si fecisset, & ibi ponit alios casus, quibus punitur conatus, non obstante generali consuetudine prædicta, qui sunt casus particulares, & ideo si iuribus, & constitutionibus volẽtibus puniri conatum pro effectu per generalem consuetudinem est derogatũ videbatur, quod pragmatica non poterat ita rigidè practicari in conatu, sicut in effectu sequuto eadem ratione, etiam quod dicat puniri conatum, sicut delictum consumatum.

Etiam quia pragmatica prædicta imponit pœ-
9 nam ipso † facto, quo casu requiritur delictum consumatum, & non sufficit conatus, vt tenet *Bal. in d. l. 1. §. fin. ff. quod quisque iur. Iacob. ibi num. 13. & Alex. ibi, & latius Marsil. in d. l. is qui cum telo num. 26.* vbi alios citat, quos non transcribo, sed prædicta forsan procederet, vbi simpliciter constitutio imponeret pœnam

ipso

ipso facto, & vlterius non procedere puniendo conatum, vt hic.

Sacrum Consilium censuit pragmaticam prędictam esse rigidam, & quod non vendicet sibi
10 locum, nisi duobus † concurrentibus. Primò, quod delinquentes sint alias facinorosi, patet ibi in princ. ad restringendum malefactorum, & facinorosum audaciam, qui ruptis totius timoris habenis &c. & sic homines alias facinorosi dederunt causam Pragmaticæ, & contra illos emanauit, & iure merito, quia multis grassantibus opus est exemplo, *l. aut facta, §. fin. ff. de pœn.* Secundo, quod appensatè quis huiusmodi armorum genere insiliat, & aggrediatur, etiam si mors & homicidium non sequatur ibi cum armis prohibitis vulgariter dictis, scoppectis, & archibuscis, & balistis impetere, quos offendere cupiũt, per quæ verba, animus deliberatus exigitur, & consilium ad offendendum, & impetendum, & agrediendum, & ponderatum fuit verbum cupierit, quod significet deliberationem pro præterito, & appensamentum, vt dicut Doct. & fa-
11 cinorosi † semper delinquunt ex proposito, *l. respiciendum, §. delinquunt, ff. de pœn.* & in homicidio semper dolus attẽdi debet, alias quis de homicidio non tenetur, *l. in lege, ff. ad l. Corn. de sicar. Andr. in d. constit. terminum vitæ 1. col.* at in casu, de quo agitur cessabant istæ qualitates, quia inquisitus non facinorosus, non animo deliberato, sed orta rixa, & inquisitus poterat deferre id genus armorum, & idem percussus iam declarauit in actu remissionis, & exculpationis, non appensatè, sed casualiter fuisse percussum. Quare ex his censuit Sacrum Consi-
12 lium † non esse locum rigorosæ dispositioni dictæ pragmaticæ, sed quia fuit in effectu offensus Commissarius Magnæ Curiæ, & idem inquisitus dederat etiam causam rixæ, & delictum fuit alioquin imperiosum, censuit ipsum relegandum in insulam per decẽnium me referente die 26. Septembris 1603. apud Florillum Actorum Magistrum causarum criminalium Magnæ Curiæ.
13 Postea reperi Apostillam manu Fabritij † Sammarci Auunculi mei Aduocati suo tempore primarij, & qui in causis criminalibus excelluit, qui in dicta pragmatica testatur bis habuisse in facto & nunquam pragmaticam prædictam practicatam in conatu, & cum in partibus Calabrię fuisset quidam condemnatus ad pœnam vltimi supplicij pro conatu ipso patrono in causa appellationis fuit reuocata sententia relatore Felice de
14 Rubeis † tunc Iudice Magnæ Curiæ eximio Iureconsulto, qui postmodum è Regio Consiliario fuit Episcopus Tropeanus, & in causa Laurentij de Buccerijs idem Magna Curia iudicauit relatore eruditissimo illo viro Nicolao Francisco
15 Constantio † patre dignissimi filij Fuluij, qui sua virtute meruit Marchionatus titulo decorari, ac in Supremo Italiæ Consilio. Demum olim apud Proreges in hoc Regno in Collaterali Cõsilio maxima omnium admiratione mirificè fuit.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Pragmatica ad restringendum de ictu scopicti fuit condita per D. Raymondũ de Cardona Proregem huius Regni.*

2 *Emictentes ictum scopicti non sequta morte incidunt in pœnam mortis. & 7.*

3 *Iudex ex causa potest minorare pœnam, & num 4. reijcitur opinio contraria, & num. 9. remissiuè de casibus in quibus iudices tenentur minorare penas.*

4 *Pena ordinaria non datur emictenti ictum contra occidente sempronium dum voluit occidere Caium ex ratione.*

5 *Emictens ictum scopicti ad se defendendum non tenetur pana pragmat.*

6 *Vulnera cum non interuenerunt ex ictu scopicti non punitur quis pœna ordinaria.*

8 *Animus nocendi quomodo probatus dicitur.*

10 *Proijciens ictum scopicti quando non tenetur pana vltimi supplicij. & num. 12.*

11 *Conatus expressè punitur licet non fuerit sequutus effectus.*

13 *Pragmat. ad restringendum an comprehendat opem dantes cum casu euento in facto.*

14 *Auxilium præstans delicto, vel homicidio an sit plectendus pœna delicti.*

Recurrat carissimus Lector pro confirmatione casus decisi in hoc loco de-
1 clarantis pragmaticã conditã per d. Raymundum de Cardona tũc Proregem, & generalem Locumtenentem huius Regni, *vt scripsit Gram. decis. 36. n. 12.* circa emittentes ictum scopitti non sequta morte vulnerati, quod i c dant in pœnam mortis, &c. ad terminos illos, quod Iudex exc ausa possit minorare pœ-
3 nam, vt in puncto ipsius *Foll. ibi num. 62. per tex. in l. aut facta §. euentus ff. de pœnis Muscatell. in praxi tit. de icta scopitti num final* licet con-
4 cludat contrarium, vt neque cum iustissima causa, &c. & cum eo concordat *Mastrill. quẽ omninò videas in decis. 155. num. 29. primæ parte*, cum in casu ipso fuit rixa quę operat vt d. prag. non vindicet vt *dicit Burg. de modo proced. ex abrupto q. 27. num. 180.* & reassumit *Thor. 2. p. comp. verbo pœna mortis* hinc facit, quod si quis
5 emisit ictum, vt occideret Sempronium, & occidit Caium nõ punitur pœna ordinaria, sed mitius ex quo ad caium ab fuit dolus, & animus occidendi *Plax. Epitom. delict. cap. 27. num. p. 7 thesaur. decis. 243. per totum Caball. resol. Crim. cas. 31. num. 11. & seq & Farinacc. de homicid. q. 125. num. 139. cum sequentibus Pascal de*
5 *Patria potestate cap. 6 p. 3. n. 35.* prout quando ad se defendendum quis emiserit ictum Scopittæ ex eodem *Cabal. resol. Crim. casu 83.* quia vim

vi re-

vi repellere licet, vt ex *decis. Parlam. Delphin.*
6 *apud Marc. decis. 769. p. p.* & consuetum fuit etiam recedi à pœna ipsius pragmaticæ cũ vulnera non interuenerunt ex tali ictu Scopicti *Anton. de Ballis, & Foll. loc. cit. quos citat ipse Mastrill. loc. cit. num.* 28. licet in ipso casu veniat discussio illa clara, quod sufficiat fuisse emissum ictum ad nocendum licet non percusserit, vt la-
7 tissimè *Muscatell. loco cit.* cum ictus recto tramite fuisset emissus, vbi erat ille cui fuit emissus, & parum errauit puta, quia dedit in capite, vel prope eius personam, quia tunc probatus animus nocendi *dicitur Cabel. resol.* 152. vltra quod possemus dicere non tanta considerari, sed sufficiat quem proijcere ictum, quia si postea contrarium dicit non emisisse ad nocendum ipse probet *Fol. loco citato num.* 13 pœnes quem verè resolutio-
9 nes de hac materia Enucleantur, & siuis videre in quibus Iudices teneantur minorare pœnas, vel augere *Melch. Iun. polit. p. 3. q. 91. & q. 104. & Farinacc. de delict. & pæn. q* 18. quando pu-
10 niatur pœna vltimi supplicij proijciens ictum licet mors non fuerit sequuta *gram. decis. 36. num. 12. & addas Foll. in Commento ipsius prag. num. 40. Afflict. in Constitutione si quis aliquem num. 26. Clar. in pract. §. assassinium num. 6. Franch. decis. 333. & Mascar. de probationibus*
11 *in concl* 1140. cum conatus expressè puniatur licet non sequatur effectus, *vt ex Carauit. ritu 293. num. 22. ipse Mastrill. citato loco num.* 3. & 4. dum fecit, quis id quod in se erat licet mors sequuta non fuit vt termini sunt in *cap. vnico de homicidio in 6. & tunc fit locus pænæ ordinariæ, & vide Canter. q. crim. cap. 6. num. 25. ab ipso Mastrill.* relatũ cum pro parte proijcientis nil vltra agendum remanebat, vt deueniret ad effectum intentione opere, & facto, & si non occidit
12 fuit ex iudicio Dei, & ita esse ordinationem etiã in Lusitania *dixit Gamma. deci.* 170. & in Regno Siciliæ *vltra Pharum intrigliol. singul. 236. li. p. & vide Ricc. Coll. decis.* 1363. ad cõfirmationem ipsius pragm. ad restringendum, quam dicit D. Rouit. fuisse renouatam ex alia pragmatica, vt
13 per eum, sed an sub tali conclusione ipsius pragmaticæ comprehendãtur opem dantes *Trois. in tit. 276. vt Mastrill loco citato num. 29. & vide si facit Thes. 9. Forens. 46. lib. primo*, inde habuimus in facto si pragmatica de ictu Scopicti in nouis sub tit. de sentent. foriudicat. Excellentissimi Comitis Lementium disponens contra Committentes delicta cum Scopictis, vt possit procedi ad abbreuiationem foriudicationis 15. dierum anni circulo non expectato, vt exquirebatur secundùm *de Franch. decis. 515. num. 4. & 5.* à die forbanni, &c. & Visconte conclus. foriudicatus in fine comprehendat assistentes in delictis commissis non tamen scoplo exparato, sed per alios socios, vt in Collaterali Consilio cum adiunctis in caus. Regij Fisci cum Saluatore Milone vno ex inquisitis de homicidijs commissis in personam Marci Antonij Palmerij, Cæsaris Palmerij, & Alexandri de Martijs, vt refert Thorus in Compend. 2. parte verbo pragmatica de ictu Scopicti, & de quæstione si auxilium præ-
14 stans Hom. vel aliquo modo ferens opẽ pena de licti sit plectendus per Thes. d. q. forens. 46. lib. per totum & non omittas pro materia elegãtem Consilium Cæsal. de faciente insultum cum Archibusio, 204. lib. 2.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Cœcus à natiuitate, num pro delicto possit torqueri.

SVMMARIVM.

1 *Coecus non potest delinquere, quia nescit quid faciat sicut infans, cui mutus æquiparatur sicut æquiparantur cœcus mutus, & surdus, quibus ex quo sensu carent datur curator, & num. 2.*

3 *Cœcus quamuis velit, nescit offendere, quia non videt, & multò minus cœcus à natiuitate, cuius infirmitas est insanabilis.*

4 *Cœci vtriusque oculi excusantur à muneribus publicis, & personalibus*

5 *Sensus visus est generalis, & cœco qui eo caret persuaderi facilè potest aliud pro alio, & decipi.*

6 *Mutus, surdus, & cœcus non possunt torquere ob natura impedimentum.*

7 *Cœcus, & furiosus de iure omnino, & simpliciter excusantur à delicto nulla exceptione data, quamuis audiat, intelligat, & corpore valeat, & num. 11.*

8 *Mutus, & surdus quando dicantur capaces delicti, & ex eo teneantur, & num. 9.*

10 *Mutus excusatur à delicto ex quo non clamauit: sed aliàs tenetur.*

12 *Mutus, surdus, & cœcus, quia carent sensu, & intellectu non possunt accusare, ergo nec accusari.*

DECISIO XXVI.

Dubitauimus vehemẽter in Sacro Consilio, an cœcus à natiuitate pro delicto posset torqueri, in quodam cœco inquisito cum alijs de tonsione monetæ, eo quod tondentibus alijs monetam ipse lima circum circa adæquabat.

Et dubium faciebat, quia cœcus caret sensu præci-

præcipuo,& potissimè necessariò ad delinquen-
1 dum,scilicet visu, nescit enim cœcus † quid faciat,& ideò non potest delinquere, siquidem cæcus mutus,& surdus sunt æquiparati, *cap. 1. an mutus,vel aliàs imperf. & l. fin. ff. de bon. poss. fur.os.infanti &c.& mutus æquiperatur infanti,l.seruo inuito,§.si pupillo,ff.ad Trebell.* & infans non delinquit,quia sensu caret,& intellectu vt est notissimum,ergo neque coecus, mutus, & surdus, & ideo singulariter dixit *Bart. in tract. quem ei ascribunt de testib.num.97.* Quòd ideo
2 surdo,& muto dantur † curatores,quia non possunt esse prudentes, ex quo carent sensu, & intellectu,& proinde Curatorum Consilio egent. Idemque quòd de muto,& surdo concludit in cæco, vel quouis alio morbo oppresso propter sensus defectum, quia in eo non potest cadere prudentia eorum,quæ apud prudentes requiruntur,ergo neq; versutia animus, & malitia ad de-
3 linquendum,quia cæcus, & † si velit offendere nescit, quia non videt, & à maioritate rationis procedit prædicta opinio in cæco à natiuitate, qui non potest sanus fieri,nisi miraculosè, vt legitur de cæco nato in Euangelio,& est infirmitas insanabilis,sicuti non est surditas, & fatuitas, & mutitas,nam & furiosi quandoque sani facti sũt, & lucida habent interualla,sic & muti loquelam
4 quandoq; adepti sunt,hinc cæci vtriusque † oculi luce carentes excusationem merentur à muneribus publicis,& personalibus *l.1.C qui morbo se excus.lib.*10.quem tex. extendit ibi Ioann. de Plat.ad surdum,& mutum, & quando ad perfectionem actus requiruntur plures sensus,vt puta visus,gustus,tactus, & similes non sufficit vnus, vt tenet *Paul.de Castr.in l.1.ff.de verb.oblig.nu.*
5 3.vbi etiam dicit,quòd sensus visus est generalis, quare cùm in tonsione monetæ requiratur præcipuè sensus visus ad finem perpetrandi, & consumandi delictum. Nam cæcus non cognoscit monetam,& si quòd ei præbetur ad limandum, est moneta, vel alia species auri, & argenti, aut ænea,& ferrea,& in hoc nihil operatur tactus,ergo non potest dici peccare,& delinquere, etiam si talia faceret, cui facilè persuaderi potest id aliud genus eris esse,& ob alium finem,præsertim in casu de quo agitur, quia frater coeci erat auri faber, & vt talis in eius domo poterat exercere eius artem,quia non est de genere prohibitorum & frater coeco poterat persuadere, quòd non dabant operam rei illicitæ,& ideò *Paul.Grill.in tract.de quæst.& tort.in 6.q.num.7.*in specie di-
6 cit,quòd mutus,surdus, & cæcus † propter impedimentum naturæ non possunt torqueri per tex.express.in *l. 3. §.surdus quoque ff.ad Syllan.* vbi tex. parcit surdo, parcit cæco, parcit muto, esto sub eodem tecto fuerint, & domino opem non tulerint, & statuit non posse torqueri, per quem tex.etiam cœcus,mutus, & surdus æquiperantur quoad hoc,sed faciliùs indulget cæco, quia cœcus furioso æquiperatur, surdus autem, & mutus minimè& ideo faciliùs excusatur cœcus, quàm mutus, & surdus, vt optimè aduertit ibi *igneus in §. ignoscitur num. 71.* ponderato,
7 tex.qui † cæcum, & furiosum simpliciter absoluit nulla moderatione data,surdum verò si distàs fuerit,mutum vbi pro domini defensione solùm vocis ministerio opus fuisset, secus si facto, & viribus, & ideo coecus excusatur omnino à delicto,nulla data exceptione, cæcus enim quamuis audiat,& intelligat,& corpore valeat,tamẽ, quia cæcus veniam sperare debet, eadem ratione dixit *Brun.in tract.de indit.& tort.2.part.q. 4.nu.25.*
8 quòd surdus,& mutus† à natura pro delicto torqueri non possunt, & allegat Bald. in quadam apostilla in *l.1.C.de confess.*ad tenentem, quia tales non possunt damnari, nisi ex dictis testium,& idem tenet *Carrer.in sua Pract.num.180. 6.col. vers.Itẽ mutus,& surdus,sed Ant.Gomez. var. resol.tomo 3.cap.1. de delictis num. 96.* loquens in muto,& surdo,disputat articulum ad partes, & aliter distinguit,quod si apparet talem mutum nullum habere intellectum, quia signis non potest illum exprimere, vel demonstrare, vera sit opinio ipsum æquiperari infanti, vel furioso, & debet sibi dari Curator in quacunque ætate sit constitutus,& ita procedunt iura, & authoritates pro hac parte allegata, & non punitur ex de-
9 licto. Si verò apparet,quòd talis † mutus,& surdus habet intellectum, quem potest saltim exprimere, & demonstrare signis, tunc reputetur habilis ad delinquendum, & contrahendum, & alios actus exercendum,& tenebitur ex delicto etsi est legitimæ ætatis non dabitur curator, & ita procedunt iura,& authoritates pro contraria parte allegata,præsertim *Io.de Imol.in d. l. 1. de verb.oblig.num.11.vers & ibi Rom.n.16. Alex. num.6.& in l.mutum ff.de acquir. hæred.& ibi ante omnes Cum.in d.l.1.ff.de verb.oblig.& ponderat tex.in §.mutum l.penu.ff.ad Silla.*vbi mu-
10 tus † excusatur à delicto ex quo non clamauit, ergo alias tenetur,& subdit, quòd ita fuit aliàs iudicatum,& fuit quidam mutus suspensus,qui fuit socius cum alio in homicidio, & in muto, & surdo à natiuitate,quòd torqueri non possint,sequitur *Farinac.in sua Pract.crimi. q. 14.in 11. limit.num.89.* etsi in muto,& surdo statutum est hoc,ergo à fortiori,& absq; scrupulo debet ser-
11 uari in † cæco,qui omnino excusatur à delicto,à quo non ita simpliciter mutus,& surdus vt suprà dictum est,& si vera est opinio, quam veram putat,& tenet *Ang.in tract. malef. in verbo & ad*
12 *quærelam Titij num.*30.quòd † mutus,surdus,& cœcus non possunt accusare, & repelluntur ab accusando,quia carent sensu, & intellectu, cui opinioni consentit,sed sub distinctione *Tib. Decian.in suo tract.crim.tomo 1.lib.3.cap. 11.* ergo pari ratione non debent& possunt accusari,& de delicto teneri,& per consequens torqueri.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Cœci muti,& surdi à natiuitate torqueri non possunt ex ratione, & decl. nu. 2.& 4.*

2 *Cœci,muti,& surdi damnari nequeunt nisi*

ex dictis testium.

5 *Personarum genera qua torqueri nō possunt enuntiantur.*

6 *Quartenarij non possunt torqueri.*

7 *Mulier in puerperio existens non potest torqueri.*

8 *Qualitas persone consideratur in tortura, & num. 9.*

10 *Muti, surdi, &c. an ligentur statutis, & pragmaticis.*

11 *Surdi, muti an dicantur persona miserabiles.*

12 *Surdi, muti, &c. an gaudeant fori priuilegio, & an possint retinere feudum.*

ACris Doctorum pugna resoluitur ex
hac decisione dum dictat quod ceci,
muti, & surdi à natiuitate torqueri
nō possūt quādo sunt taliter inhabi-
les, quod carent intellectu, & sensu adde omni-
nò *Brun. in tract. de indit. & tortur. in 9. quæst.
2. part. num. 25. Francisc. Casson. de tormentis
cap. 10. num. 5. Baiard. ad Clar. in quæst. 64. nu.
14. & Ghirland. in 6. quæst. num. 7.* ibi vt con-
fiteantur delictum torqueri non possunt cum nō
possint damnari nisi ex dictis testiū, *vt D. Auth.
meus hic ponit nu.* 8. cum quo concordant *Bald.
in l. p. num. 27. C. de confessis Rom in l. p. num.
16. & ibi Alexand. nu. 13. ff. de verb. oblig. Petr.
à placha epitome delictor. lib. 1. cap. 32. num.* 18.
*in medio vers. quibus obiter, & Flamin. Cartar.
de exequtione sententiæ cap. 2. num. 51. qui num.
47. & seq.* non absolute transit cum ista conclu-
3 sione respectu muti, & surdi si sciunt scribere, &
legitima contra eos præcesserint inditia, quia
tunc possunt cogi per Iudicem ad respondendū
per scripturam etiam mediante tortura, & si fa-
terentur, & inscriptis eorum redigerint confes-
sionem possent condemnari testibus *Ferrat. cau-
tel. 57. Bonacossa in tract. cautelar. litera M. cau-*
4 *tel. 36. prout in teste* muto, & surdo indubitanter
tenuerunt *Farinac. in tract. de testib. q. 61. num.
52. & seq. ex Igneo in l. 3. §. ignoscitur nu. 66. ff.
ad Syllanian. & idem Cartar. loco cit. c. 2. nu.
48. & sequentibus.* Ad quam tractationem dari
5 alia in iure genera personarum, quæ torqueri nō
possunt *testatur Baiard. loco sup. cit. per plur. nu-*
6 *meror,* & de quartanario si valet torqueri *Giurba
consil. crimin.* 88 *num.* 16. & de muliere in puer
7 perio *Sistente Tusc. litera T. conclus.* 328. *num.*
31. quia in tortura consideranda est personæ qua
8 litas an robustus sit reus, vel debilis iuuenis, vel
senex plebeius, vel nobilis, & morbum aliquod
9 patiens *Peregr. cons. 2. num.* 108. *Guazz. in tract.
reorum defens. ca. 20. n. 2.* qui aduertit, quod in
criminibus exceptis torqueri possunt *ex Con-*
9 *rado in tit. denegation. crimin. num. 37. fol.* 302.
& si ligentur statuto, & prag. muti, surdi, & cœ-
10 ci *D. Rouit. in prag. 8. de extractione animaliū
num.* 26. & quod dicantur personæ miserabi
11 les *per Mart. de iurisd. p. 2. cap. 21. num. 5. Ca-
still. quotidianar. contrcuersiar. iur. lib. 3. cap. 25.*
& proinde, quod fori priuilegio gaudeant *Affl.
in constit. statuimus num. 15. 19. & 25. Carauit.
rit. 233. Viu. decis. 65. num. 5. & Antonin. Thes.
decis. pedem* 177. sed an valeant ceci, surdi, & mu-
ti retinere feudum vide *addit. ad decis. 79. adiū
sta infra & per totam ipsam, & super in dec. 43.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Testium receptio, in causa repulsæ, an sit commictenda.

SVMMARIVM.

1 *AVdientia testium reprobandorum ex dispositione Ritus M. C. non committitur etiam senum, & valetudinariorum, & quod hoc fuerit antea obseruatum, & num. 3.*

2 *Afflicti limitatio, vt commictatur examen testium reprobandorum, quando causa non est ardua, nunquam practicata.*

4 *Glos. Caramanici fuit ante Andr. de Iser. & suo commento ditauit Regni Constitutiones.*

5 *Sacri Cons. examinatores, quibus hodie commictitur audientia repulsæ sunt Curiales, & pars corporis, & commissio eis facta, est ac si testes reciperentur in Curia ipsa, & num. 9.*

6 *Carauita Fisci Patronus in Audientia Principatus citra, malè testatur de obseruantia Sac. Cons. & M. C. vbi neque vti Iudex, nec vti Aduocatus vnquam interfuit.*

7 *Testium receptio etiam in causa criminali potest delegari de iure communi.*

8 *Causarum vis tota consistit in probationibus recipiendis, vbi bona consuetudo attenditur.*

10 *Testes si cogerentur venire ad Sac. Cons. vel M. C. esset nimis grauare partes, quæ illis tenentur ad expensas, & ad interesse itineris, seu damna, quæ paterentur.*

11 *Constitutio Regni in pecuniarijs disponens examen in causis feudalibus, & criminalibus non commicti semper practicata (sicut Rit. M. C.) illud commictendo examinatoribus Curiæ, vel S. C.*

12 *Obseruantia tam M. C. quam Collateralis Consilij committendi examen in causis criminalibus alicui Doctori, vel scribæ M. C. per eiusdem Ritus comprobata.*

13 *Testes examinati per Aduocatos, vel literatos*

ratos Curia videntur per ipsam Curiam examinati.

14 Pragmatica Regis Ferdinandi Primi relinquit arbitrio Consiliarij commissionem audientiæ testium, an sit facienda actorum notario vel ordinarijs locorum.

15 Dux de Alcala Regni Prorex prudentissimus, ordinauit electionem examinatorum.

16 Decisio S. C. ad relationem meritissimi, & eruditi Dom. Regenti Caroli Tappia collegæ D. Authoris.

DECISIO XXVII.

Fuit hæsitatum in Sacro Consilio, vtrum in causa repulsæ possit committi audientia testiũ; & ratio dubitandi oriebatur ex Ritu Magnæ Curiæ Vicariæ 146. qui dicit, quod Curia ipsa non committit † audientiam testium reprobandorum, etiam senum,
1 & valetudinariorum, & Carauita, qui doctè Ritus prædictos glossauit: dicit, quod licet *Afflict. in Constit. animalia,* limitet dictum Ritum nõ
2 seruari, vbi † causa non esset ardua, quia tunc benè posset committi, quia facilius testes examinarentur in loco, vbi reperiuntur, quam in Curia, vt parcatur sumptibus, & expensis, iuxta mentem dictæ constit. tamen numquam vidit practicatam Afflicti limitationem, sed semper testes venisse ad Curiam: de hoc Ritu, & obseruantia mentionem fecit *glosa Caramanici in Constit. Regni in pecuniarijs,* qui dicit in verbo
3 quo quidem casu, quod super articulis, & exceptionibus oblatis ad repulsam testium hinc inde productorum, numquam committitur audientia testium, & ita seruant Iudices Magnæ Curiæ, nam eius tempore Ritus non erant compilati, & redapti in scriptis in volumine constit. Quod factum fuit tempore Reginæ Ioannę Secundæ longè post Caramanicum, qui fuit illustris Doctor tempore Roberti, & ante † Andream de Isernia, & suo docto commento, ac glosemmate nostras constitut. ditauit, & Afflict. in d. constit. num. 7. tenet idem, & in d. const. animalia, sequutus est etiam glosam Caramanici, licet de iure communi sit, secus, vt ibi per eum verum limitat dictum Ritum in causa non ardua, vt supra dictum est, sed nos censuimus satis Ritui satisfactum esse, committendo recep-
5 tionem testium alicui † ex examinatoribus Sacri Consilij, qui sunt Curiales, & pars corporis Sac. Conf. quia est, ac si in Curia reciperentur, & ita semper practicauimus dictum Ritum, quod etiã fieri posse, tenet Troisius in d. Ritu, & licet Carauita ipsum reprehendat, dicens eius opinionẽ non posse de iure subsistere, nec in practica receptam, decipitur: siquidem Carauita non potest testari de practica Sacri Consilij, & Magnæ Curiæ, cum numquam neque vt Aduocatus, neque vt Iudex Neapol. & nostris in Tribunalibus astiterit, sed semper, vel in Ebolitana Ciuitate sua patria, vel in Ciuitate Salernitana fisci
6 patronus Audientiæ Principatus citra; & ideo ei attestanti de practica Magnæ Curiæ, vel Sacri Conf parum credi potest, cum necesse sit, vt steterit relationi alterius, qui facilè cum decipere potuit, neque aliena est hæc practica, & consuetudo à iure communi, siquidem in receptio-
7 ne testium etiam in † causa criminali potest Iudex ex causa delegare receptionem testium, & ita seruat consuetudo, vt testatur *Bal. in l. apud eloquentissimum, C. de fide instrum. Iacobinus in l. 3. §. item diui num. 3. ff. de testib. & licet dixerit Ioan. Andr. in addit. ad glosam in verbo interrogatoria in cap. 2. de testibus lib. 6. & Abb. in cap. cum causam extra de testibus,* quod Iudex non debet esse multum facilis in cõmittendo examinationem testium, quia tota vis
8 † causarum consistit in probationibus, de quo etiam mentionem facit *Iacobinus in d. l. 3. §. testes num. 7.* tamen vt idem Iacob. ibi num. 5. concludit in huiusmodi receptionibus testium attendi consuetudinem, & quando sunt testes intra eandem Prouinciam erit etiam in facultate Iudicis, vel euocare testes ad se, vel committere receptionem Iudici illius loci, vbi sunt testes, vt vice sua recipiat, & eorum dicta clausa, & sigillata transmittat, vt docet *Speculator in tit. de testibus, §. qualiter, vers. scribit autem Iudex.* Sed in Sacro Conf. vt dixi, non practi-
9 cauimus † committere ordinarijs locorum, sed mittere examinatorem Curialem nostrum, quia ideo deputantur, & creantur examinatores in Sac. Conf. vt per totum Regnum, vbi opus fuerit accedant ad recipiendum testes in causis, quę in eodem Sacro Consilio agitantur, & de hac practica, & consuetudine testatur etiam *M. Anton. Puluerinus in addit. ad glosam in dicto verbo quo quidem casu in d. constit. in pecuniarijs,* etiã quia si in causa repulsæ cogendi essent
10 † testes venire ad Curiam, & sic ad Sacr. Conf. esset profecto nimis grauare partes, si à remotis, & longinquis partibus Regni testes vocarentur, quibus partes non solum tenentur subministrare expensas, & soluere diętas, sed etiam reficere damna, quæ forsan paterentur, vt per Iacobin. ibi supra, & consequenter contingeret sæpe, & vt plurimum, quod magis impenderent partes in repulsa, quam valeat tota causa, & ideo non sine ratione fuerunt electi, & deputati examinatores in Sacro Consilio Curiales nostri, nisi vt vbi receptio testium sit facienda extra Curiam ipsi accedant ad recipiendum, & non committatur ordinarijs locorum, & hoc modo etiam semper
11 practicata fuit dicta constit. in pecuniarijs, quæ statuit in causis feudalibus, & criminalibus non committi audientiam testium, & nihilominus constitutionem prædictam practicauerunt maiores nostri, & passim in dies practicamus, quod receptio testium in causis feudalibus committitur examinatoribus ad loca, vbi degunt, & reci-

piunt, & etiam in causis criminalibus committi-
12 tur tam per Magnam Curiam, quam per Collateralem Consilium receptio testium alicui Doctori, vel scribæ Magnæ Curiæ, & non dicitur contrauentum constitutioni, quia semper ita practicata, & obseruata, quia vt dicit Andr. in d. constitut. qui per alium recipit per se ipsum recipere videtur, & hoc dictat Ritus 157. per quem traditur hæc practica, & obseruantia, quod Aduocatis, & literatis Curiæ potest committi examinatio testium in criminali, & est ratio, quia tunc non videtur commissum, sed ipsa Curia vi-
13 detur † examinare, & si in causis criminalibus inoleuit hæc practica à fortiori in causis ciuilibus, & postremò Rex Ferdinandus Primus edit pragmaticam sub tit. de off. Sacri Regij Consilij pragm. 15. quæ arbitrio Consiliarij reliquit
14 † testium receptionem faciendam, vt valeat illā committere ordinarijs locorum, vel mittere actorum notarium, siue alium quemuis partibus non suspectum, in quorum locum successere postmodum examinatores numero quatraginta destinati ad id præsertim in Sacro Consilio tempore illius prudentissimi Proregis Ducis Alca-
15 la, † vt patet illico post dictam pragmaticam 15. vbi ordo dicti Proregis circa electionem dictorum examinatorum, & de eorum qualitate, probitate, & sufficientia, ita vt ex his cesset omnis scrupulus, & cum D. Reg. Carolus Tappia no-
16 ster collega meritissimus, & eruditus decreuisset in causa repulsæ petitę per Ioannem Donatum Turbolum contra alios de Turbolo in bāca Figliolæ, quod committeretur examinatori Sacri Consilij. fuit ex his per Sacrum Consilium confirmatum eius decretum, licet pars aduersa valde instaret in contrarium. Decretum fuit de mense Iunij 1603. apud Secretarium, & in dicto processu.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Audientiam testium commicti arbitrio iudicis, & ibi de laudibus Baldi.*

2 *Audientiam dari in repulsa.*

3 *Qualitates per quas conceditur audientia remissiue enuntiantur.*

4 *Audientia cōmissa Capitaneo si alteri possit subdelegari.*

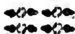
5 *Examinatorum officium in quibus consistat, & de praxi circa dationem examinatorum hodie num. 6.*

7 *Suspicio omnium examinatorum hodie non admictitur.*

8 *Audientia testium commictitur ad instantiā Neapolitanorum ordinarijs locorum non examinatorum; extra ciuitatem, cum declaratione num. 9.*

Qvam sit frequens in foro materia istius decisionis nemo est, qui nesciat, proinde ad eius ornatum, quod Audientia testium arbitrio iudicis tam in criminalibus, quā
1 in ciuilibus possit commicti ordinarijs locorum Scribis, vel alicui non suspecto, & per S. C. vel examinatori eiusdem, vt satis abundè pro limitatione constitut. in pecuniarijs, & aliorum iurium contrarium disponentium, patet ex ipsa
2 attenta opinione præcipuè *Baldi*, de cuius laudibus est videre *Paulum Iouium in elogijs, Borrell. in præfat. ad suum consiliorum cent. sub num. 2. & in summ. tit. 36. num. 229. & in tit. 30. num. 382. 3. p. ibi quod nihil Bald. ipse ignorauit, & tit. 11. num. 17. 18. & 19. vt firmant Capic. decis. 90. D. Rouit. in pragmat. 8. de ord. iudic. & num. 31. Bellam. decis. 43. Gabriel. concl. lib. 7. tit. de malefic. & idem Borrellus consil. 21. centur. 1. Barz. decisio. Bonon. 88. num. 7. & 12. & vide si facis Minadoir decis. 7. Puluerin. in addit. ad dictam constitut. incip. nota quod per hanc glosam, & Galupp. in prax. S. C. par. 2. cap. 13. num. 4. & sequentibus. licet nu. 6. in fine*, remissiuè, & quod in ipsa repulsa commictatur Audientia, &c. vt *D. meus Reg. Tappia in Rit. 146. & in cit. constitut. in pecuniarijs, & Thor. in p. p. compend. verbo audientia testium, & vltra ipsos idem D. Rouit. in pragm. 11. de ordine iudiciorum, quem citat idem Thor. 2. p. compend. verbo testium audientia, vbi & Vrsill. decis. 351. num. 3. pariter allegat, sed vide quæ dicit Caputaquens. decis. 54. par. 3. quem notat Ricc. coll. 208. vers. quinto quando, & idem Thor. d. p. 2. verbo re-*
3 *pulsa testium*, & si vis notare qualitates per quas contenditur Audientia prædicta, addas *Muscatell. in prax. glos. suspectorum num. 28. & ibi*
4 *num. 44.* si Audientia commissa Capitaneo possit alteri subdelegari, & commicti, &c. & per totam glos. ipsam; plura de ipsis examinatoribus ad
5 nauseam, *Schrader. de feudis par 10. sect. 16. vers. examinator.* & in quibus consistat eorum officium per *Francisc. de Amicis consil. 94. Me-*
6 *noch. præsumpt. 56. lib. 2.* & quod hodie practicetur dari listam examinatorum nō suspectorum pro examine faciendo, obseruauit *Anna singul. 274.* vbi addidi, qui in *singul. 276.* dicit omnium
7 prædictorum examinatorum suspitionem allegatam non esse admictendam, prout extra ciui-
8 tatem ad instantiam Neapolitanorum non deputatur examinator, sed commictitur Audientia testium ordinario loci, seu viciniori, non suspe-
9 cto, exceptis causis criminalibus, & feudalibus, *vt inter priuilegia Neap. cap. 36. fol. mihi 36. & cap. 69. fol. 48. & meminit Afflict. in ipsa constitut. in pecuniarijs primo notabili, & D. Rouit. in pragmat. 10. de ordine iudiciorum num. 11.* quæ nota.

Baldaxar de Angelis.

A R.

ARGVMENTVM.

Succedens in feudo præter, vel contra defuncti voluntatem, qui extraneum scripsit hæredem, an ad onera hæreditaria teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Successor in feudo præter, vel contra ordinationem defuncti, qui extraneum haredem instituit tenetur ad onera hareditaria, & ita pluries per Sac. Conf. decisum, vt num. 58.*

2 *Successor de iure instituendus à defuncto non institutus feudum habebit non à testatore: sed iuris beneficio, & num. 5. & cogitur ad onera contra regulam quem non honoro.*

3 *Feudum ex pacto, & prouidentia nouum in omnibus, & per omnia substinet vim feudi hareditarij.*

4 *Duo requisita vt quis consequatur feudum, primum quod sit de sanguine, secundum quod sit hares tam primi acquirentis, quã cuiuslibet vltimi decedentis.*

6 *Haredem dari in feudo introductum est in beneficium illius, qui feudum tenet.*

7 *Lanarij ratio in cons. 80. quod si succedens prater, vel contra defuncti voluntatem non teneretur ad onera, esset in potestate defuncti, feudi qualitatem mutare maximum argumentum affirmatiuè, & num. 45. & 48.*

8 *Successor contra, vel prater defuncti ordinationem, qui instituit extraneum, si ad onera non teneretur esset occasio cuique decedenti fraudãdi creditores pracipuum fundamentum affirmatiuè, & num. 51. 52. 53. & 54.*

9 *Feudum tenens cum qualitate hareditaria, & de eo disponens inter viuos, vel in vltima voluntate sine assensu successor illud capiet iure proprio, & per constitutionem diua memoria poterit dispositionem reuocare.*

10 *Constitutio Regni vt de successionibus restringit ius commune feudorum, quo omnia feuda erant diuisibilia, & in eis omnes filij aqualiter succedebant & inducit in hoc Regno ius speciale circa successionem.*

11 *Constitutio pradicta vocat filios, & descendentes, & ex latere venientes ad successionem non vt haredes: sed vt filios, & proximiores.*

12 *Feuda vigore dicta Constitut. deferebantur in hoc Regno ex munificentia, & prouidentia Principis, & beneficio dicta Constitut.*

13 *Verbum hares vbi feudum defertur non inuestitura, sed lege, prout in dicta constit. vt de successionibus capitur pro illis personis qua ab ipsa lege, siue constit. vocantur, & num. 19.*

14 *Glos. d. constitut. vt de successionibus in verbo ex vtroque, format quaestionem de instituente non vocatum, vt dictan constitut. declaret, quod ab eo vocati non haredes veniant: sed iure proprio ex prouidentia Principis, & beneficio ipsius constitut. & num. 15.*

16 *Successor in feudo attenta dispositione dicta constitut. eo tempore non tenebatur ad honera, dum illud capiebat quasi iure proprio & beneficio constitut. pradicta.*

17 *Proximè successuri per aliam legem Regni post d. constit. & si non instituantur non possunt venire ad feuda, nisi vt haredes, & cum qualitate hareditaria.*

18 *Marinus de Caramanico author dicta glos. in verbo ex vtroque, qui d. constit. vt de successionibus, & alias glossauit, floruit tempore Caroli Primi, quo feudum hareditarium non erat introductum, nec cognitũ & num. 22.*

20 *Nomen haredis in concessione facta ab homine intelligitur cum qualitate hareditaria.*

21 *Qualitas hareditaria fuit introducta per Carolum secundum in cap. Regni considerantes in titul. prorogat. success. duratu. Vnde fuit sumpta communis forma inuestitura pro te, haredibus, & success. Qua attenta hodie in Regno omnia feuda sunt hareditaria etiam ea, qua capimus contra, vel prater defuncti voluntatem, num. 23.*

24 *Afflict. in decis. 140. & 240. cum omnibus Regnicolis sequitur opinionem Neapodani secundùm quam passim iudicatur, ipsamque canonizat, & in decis. 293. fatetur per dictum cap. considerantes fratrem admitti ad successionem fratris in feudis antiquis.*

25 *Antonius de Alex. opinioni Neapodani multum defert, quem vocat authorem opinionis pradicta.*

26 *Concessio Principis tibi, & haredibus tuis id importat si filij tui tibi sint haredes, & sic ex Domini inuestitura ex tunc sunt hare-*

haredes, ita vt amplius curemus si instituantur, vel ne, & nu. 27.

28 In feudo factum hareditario quis tenetur habere tantum pradecessoris, quia sanguis, & qualitas hareditaria concurrunt.

29 Feudum prima natura non hareditaria attenta datur successione; considerata secunda hareditaria debetur transmissione, vt non succedamus primo, donec à moriente transferatur sanguis, & qualitas hareditaria simul.

30 Forma hac in Regno Pro se, & haredibus facit proximè successurum haredem in feudo etiam si defunctus alium faciat haredem in patrimonio.

31 Minadoi opinio pro negatiua allegati rectè ponderata concludit pro affirmatiua.

32 Ius commune Rom. in decis. causarum feudalium non attenditur, quando per ius feuda terminantur (prout in casu, vbi quis acquirit pro se, & haredibus, vt veniant haredes sanguinis) sed in defectu iuris feud. vt num. 43.

33 Loffredi doctr. in cons. 10. num. 14. fundantis textum in l. cum à matre, C. de rei vendic. non procedere in his, qua legis beneficio capimus est intelligenda (secundum Camerar.) quando lege datur sine qualitate hareditaria adiecta ab homine.

34 Haredem vocatum ad hoc vt sit hares cum qualitate hareditaria esse necessariò instituendum, nulla lege cauetur, & numer. 45.

35 Inuestitura formas, quarum aliqua sunt merè hareditaria, aliqua mixta, & aliqua mera ex pacto, & prouidentia diligenter esse inspiciendas, quia ex primis duabus Agnatus non succedit citra ius, & nomen haredis.

36 Iacobi de Beluis. opinio communiter recepta in feudo ex pacto: non autem in hareditario illius tempore incognitum, & num. 37. Item eius opinio non est necessaria: sed probabilis, dum ratione, vel l. non fundatur, & num. 39.

39 Filius est deterioris conditionis alijs agnatis in successione feudi quòd habere non potest nisi sit hares patris, & agnoscat onera saluo beneficio inuentarij.

40 Iura allegata per Iacobum de Beluis. pro fundamento sua opinionis non probant, & loquuntur in diuersis casibus, & num. 41. & text. in §. aliud quoque, & in §. siue in Auth. vt cum de app. copiosè fundat opinionem affirmatiuam, vt numer. 42.

43 Filius sicut iura Rom. per dictos §. aliud quoque, & siue, & per Auth. ex causa, C. de liber. prater. succedit patri ab intestato quoad institutionem, & ex testamento quoad legata, & fideicommissa. Ita succedens in feudo contra, vel prater defuncti voluntatem tenetur seruare factum illius, & onera subire.

46 Feuda non à vasallo feudatario: sed à publico sunt introducta, & sunt proprium patrimonium Regis, qui solus potest formam, & qualitates concessioni praescribere, & cuius destinatione fiunt, vt nu. 47.

49 Rex sicut non potest post factam concessionem, & ius feudatario quasitum absque illius consensu mutare formam inuestitura, eò minus potest vasallus mutare in domini contemptum, alias ridiculum esset.

50 Forma originalis concessionis feudi parit ius irreuocabile personis in ea comprehensis per stipulationem primi acquirentis.

52 Contradictiones, & repugnantia tenentium opinionem negatiuam, quòd vocatus non scriptus hares non teneatur ad onera, & nu. 54.

55 Isern. doctr. in c. Imperialem num. 24. in additione pro negatiua allegati concludendentis feudatario contrahentes, & ante assensum decedente non posse assensum impetrari, contractum esse nullum, & ob id haredem ad nihil teneri facit pro opinione affirmatiua, & nu. 56 & 57.

58 Doctores omnes, & Regni sapientes (etiam pro negatiua perperam allegatos) pro affirmatiua concludere, quam S. C. causas iudicans, & non personas, pluries decisione firmauit.

DECISIO XXVIII.

PRouocatus atq; lacessitus (quod non cogitaueram) quæstionem diu controuersam, ac sæpius per Sac. Cons. decisam (An scilicet ille, qui succedit in feudis præter, vel contra voluntatem defuncti, qui extraneũ reliquit hæredem, teneatur ad onera hæreditaria reassumere necessarium mihi duxi, sententiam & opinionem Sac. Con. aduersus modernissimorum venenosos, & inuidos morsus defensurus, qui ægrè ferentes sententiam iustissimè per Sac. Cons. latam contra eorum affines, pro quibus in illa causa patrocinati fuerunt, & contra suam opinionem pronunciatum, in opere quòd diuers. feud. nuncupant, ab ipsis postea in lucem ædito. aduersus Sacr. Cons. obloqui, & inuectiuam scribere

pere non erubuere, dicentes nullam esse habendam rationem decis. prædictæ, quia non causæ, sed personæ per Sac.Cons. fuerint iudicatæ, & aliàs à maioribus nostris iudicatum contrarium, qui de feudalibus terminis aliquantò plus instructi, quàm nos moderniores rectius sensere, & iudicauere: quæ verba arguunt Sac.Cons. per gratiam, vel per sordes, & non per terminos iuris & regulas artis iudicasse. Ego verò omnium, qui in illa iudicauimus minimus, particeps tamen iniuriæ, modestius agens modestissimam vindictam sumpsisse videbor, si rationes per dictos modernissimos adductas aduersus Sacri Consilij decisionem vanas, erroneas, & à feudalium terminorum cognitione longè alienas, & viro alioquin mediocriter docto indignas esse indicauero.

Decisio fuit in iudicio, & causa mota per Laudoniam comam aduersus Lucretiam eius sororem secundò genitam quæ fuit instituta hæres in feudalibus à quondam Io. Francisco Como earũ fratre sine liberis defuncto, sed quia testamentũ caruit assensu: Laudonia in linea collaterali primò genita, seu proximior auocauit feuda à Lucretia, & instante in illo iudicio Ascanio Como creditore pro cõsequutione ducatorum tresdecim millium, dicebat Laudonia se non teneri ad onera hæreditaria, & contracta per Io. Franciscum fratrem; quia dedignatus esset ipsam hæredem instituere successit enim contra eius voluntatem iure proprio tanquam vocata per successorium edictum Iuris feudorum, non vt hæres Io. Francisci. Et pro Ascanio Como scripsit *D. Io. Franc. de Ponte consultissimè, & est inter eius consilia cons.* 13.

Sac.Consilium post multas vigilias reque benè considerata, & discussa in sessione duarum au-
1 larum pronunciauit † contra Laudoniam, & non fuit noua decisio, nam aliàs passim, & pluries secundùm hanc affirmatiuam opinionem Sac.Cõs. iudicauerat in alijs causis relatis per D. de Ponte dicto cons. 13. num. 19. & 26. & nouissimè in causa Beatricis Pignatellæ cum Sacr. Hospitali Nunciatæ super qua luculentam, & doctam primam decis. edidit Dom. Præses de Franchis meũ autem institutum erit non repetere quæ super hac materia aliàs à nostratibus doctè considerata, & dicta sunt, nisi quatenus pro confutatione sequentium rationum per prædictos modernissimos congestarum necessaria videbuntur.

Fundant in primis se in decis. & authoritate *Glo. in Constit. Vt de successionibus*, quam inducunt quòd † quando defunctus non instituit in feudo quem de Iure debet instituere, habebit ille feudum non à testatore, sed beneficio Iuris ex opinione *Io. Vincentij de Anna in allegat.* 126 qui dicit illam esse Glosam in terminis decidentem hunc articulum subduntque pessimè sentire, & errare eos, qui conantur dare glosæ prædictæ instantiam, & responsum, quòd licèt sit verũ quòd in casu prædicto quis succedat iure proprio, non tamen dicit, quòd nõ teneatur ad onera hæreditaria, quia sumus in feudo hæreditario, & dicunt hoc efficere propriæ passionis, quòd facit nos contra certissimas regulas loqui, nam si Gl. dicit, quod habet Iure proprio beneficio illius Constit. etiam non vocatus, quòd est dicere, quòd teneatur ad onera nisi loquantur contra regulam, quæ disponit, quòd quem non honoro grauare non possum? Quid est aliud quam totã feudi hæreditarij, & feudi ex pacto, & prouidentia machinam destruere? illa siquidem ratione successor in feudo ex pacto, & prouidentia non tenetur ad onera, & non potest in feudo grauari quia illud feudum non habet Iudicio defuncti, sed ex prouidentia legis, cum igitur Gl. dicat quòd feudum habetur Iure proprio, quòd habetur beneficio Constit. prædictæ consequentia alia deduci non potest nisi, quòd in eo casu ad onera non teneatur.

Secundò se fundant *in decis. Iac. de Beluiso in cap. 1. An agnatus*, qui tenet opinionem negatiuam, & parum refert, quòd loquatur in feudo ex pacto, & prouidentia, vt aliqui dicunt, vel in feudo hæreditario, quia si admittitur, quòd loquatur in feudo ex pacto, & prouidẽtia loquitur in feudo ex pacto, & prouidentia nouo, quòd
3 † in omnibus & per omnia substinet vim hæreditarij vt declarat *Camer. in ca. imperialem pag. 95. & Freccia in 29. author.* in tantum, quod nõ iuuat in feudo ex pacto, & prouidentia nouo facere inuentarium, quia tenetur, filius vsque ad valorem integri feudi, vt per *Pernum in primis notabilibus*.

Tertiò dicunt, quòd ad finem, vt quis possit consequi feudum duo copulatiuè requiruntur
4 primum, quòd † sit de sanguine, & hoc respicit pactum, alterum vt sit hæres non tantum primi, sed cuiuslibet vltimi decedentis. Hoc enim quòd feudum sit hæreditarium stipulatus fuit primus acquirens pro omnibus successoribus secundùm *Frecciam lib. 3. de subfeudis in tit. de differ. inter feud. hære. & ex pacto in 10. different.* & hoc introductum est in beneficium successorum omnium, vt scilicet illum instituant in feudo hæredem, à lege vocatum, qui si non instituatur, habebit feudum, etiam quòd non sit hæres, & remanebit sola qualitas sanguinis. Et subdunt nescire quomodo possit concurrere, quòd quis sit hæres contra voluntatem defuncti; in hoc casu ad finẽ, vt possit dici quòd hæres non possit venire contra factum prædecessoris, nam aut lex facit hoc, & si facit, ergo non defunctus, ergo non hæres
5 defuncti, & sic non ex iudicio † defuncti, qui aliũ instituit hæredem, sed à lege habebit, qui ab illa vocatus fuit contra voluntatem defuncti. impossibile enim sibi videtur, & sensui repugnat, quòd quis sit hæres alterius sine eius voluntate, nam si consideramus hæredem ex testamento requiritur expressa voluntas testatoris, qui non faciendo testamentum illos, qui ab intestato succedere possunt vocasse videtur iuxta regulam *legis conficiuntur ff. de iur. codicillorum*, sed vbi de contraria voluntate apparet impossibile est, quòd sit hæres illius, quia contra illius dispositionem non consideratur successio.

6 Quartò adiuuant quia ad hoc vt quis † sit hæres in feudo, introductum est in beneficium illius qui tenet feudum; imputet ergo sibi si hoc beneficio vti noluit, dum alium fecit hæredem. Si ergo duæ qualitates in successione feudi hæreditarij,

tarij concurrunt vna, quòd sit hæres sanguinis, altera quòd sit hæres morientis, & vnam ex facto suo adimplere non potest, quia alius est institutus hæres, & impossibile est ei de iure, quòd sit hæres contra voluntatem testatoris, nō per hoc sublata est altera qualitas sanguinis, & dicunt non obstare *text. in l. cum à matre*, quia potest dari casus quo sit hæreditarium, & tamen si ad aliquē peruenit, in eo grauari non possit, quia cōtra voluntatem testatoris ex legis ministerio habet; vt in *l. qui fundum §. qui filios, ff. ad l. falcid. quem text. allegat Anna in sua repet.*

Quintò prætendunt fortificare opinionem suam respondendo rationi per *D. Lanarium*
7 *consideratæ in eius cons.* 80. qui dicit quod † si opinio negatiua admitteretur sequeretur vtique, quòd esset in facultate feudatarij mutare qualitatem feudi, & de hæreditario facere ex prouidentia non instituendo quem lex vocat ad feudorum successionem. Dicunt dicti modernissimi, quòd est verum, quòd hæc qualitas non potest mutari, nisi ambo consentiant concedens, & concessionarius: sed hoc in feudo hæreditario non autem in feudo ex prouidētia, in quo vtriusque consensus hoc in præiudicium successorum attentari non possit (refero verba formalia, vt iacent impressa, quæ indigent constructione, sed illa construant grammatici) & ita procedunt doctrinæ per Lanarium allegatæ, at hic nulla fit mutatio, sed feudum remanet prout erat concessum, & in quibuscumque alijs successoribus, qui vti volunt beneficio eis concesso, vt succedentes sint hæredes & illo potientur si de eo disponunt in illum, qui à lege vocatus est hic, qui alium instituit, noluit ipse beneficio in sui personam concesso vti; & potest quis renunciare beneficio pro se introducto, sed non sequitur inde, quòd fiat mutatio qualitatis ab initio dum fuit erectum feudum, & sic hæreditarium erectum fuit cum hac conditione si tenens feudum successorem, & hæredem illum fecisset quem lex vocabat, aliàs lex voluit, vt causa sanguinis prævaleret qualitati hæreditariæ.

Sextò respondendo alteri rationi pro affirmatiua consideratæ, quòd vtique esset præbere oc-
8 casionem tenentibus feudum fraudandi † creditores non instituendo vocatum à lege, vt is postea feudum absque onere consequatur, dicunt illam nullius momenti esse, quia sibi imputent creditores, qui cum possessore contraxerunt incautè, poterant enim impetrare assensum super obligatione feudalium, & sic vndique tuti fuissent.

Dicunt etiam, quòd vbi actus fieret in fraudē detecta fraude, non deficiunt remedia iuris rescindentia actus fraudulentos, & machinationes.

Septimò dicunt hanc eorum opinionem firmari validissima ratione, nam si possidens feudū
9 de illo † disponat per actum inter viuos, vel in vltima voluntate absque assensu, & feudum sit cum qualitate hæreditaria, vtique successor capiet feudum iure proprio. ita tenet *Io. And. in cap. Imperialem col.* 11. qui loquitur in feudo hæreditario, & capiet tunc filius iure proprio, & ad aliquid non tenebitur, quinimmo sicut tenens feudum potuisset illam dispositionem factam sine assensu reuocare, & authorit. Const. Regni diuæ memoriæ, pari ratione permittetur successori; doctrina est *Andr. in cap. 1. §. donare qualiter olim. & Afflict. decis.* 240.

Octauò dicunt, quòd maior pars Doct. quos ibi citant tenent hanc opinionem negatiuā, quinimmò multi allegati pro affirmatiua parum sibi constantes postea opinionem negatiuam sequuti sunt: itaque negatiua opinio est verior magis à doctoribus recepta, & secundùm illam referunt fuisse alias iudicatum à maioribus nostris.

Hæc in effectu sunt sua fundamenta, & longa sua congerie verborum excerpta, & collecta, quibus decisionem Sacri Consilij impugnare, & deturpare nitūtur tanta cum libertate authoritati Regiorum Consiliariorum, qui in illa causa interfuere, detrahere non erubescentes.

Sed totum eius ædificium tam leuibus, & futilibus fundamentis constructum facilè corruit, si quidem *Gl. in Constit. vt de successionibus*, quam ipsi, & ante ipsos Io. Vincent. de Anna columnā firmissimam opinionis eorum esse contendunt est malè intellecta, & pessimè ponderata, & considerata, siquidem non solum non concludit id, quod ipsi dicunt, sed loquitur in differentibus terminis nil enim aliud voluit ibi Caramanicus, quam declarare terminos dictæ Constit. quam
10 commentabatur. Quæ † Constitutio venit ad restrictionem, & limitationem iuris communis feudorum, quo iure omnia feuda erāt diuisibilia, & omnes filij æqualiter succedebāt, vt in 1. *Rub. de his, qui feu. dare poss. & in cap. imperialem, §. præterea ducatus, de prohib. feud. alien. per Feder. & ibi doct. & aduertit idem Caraman. in d. Constit. in princ. & Andr. ibid.* post eum superuenit autem dicta Constitutio, quæ statuit in viuentibus Iure Francorum, quòd est ius speciale, id est ius peculiare in hoc Regno, vt primò genitus tantum succederet, vocauitque ex descēdenti linea descendentes cuiuscunque sexus sint seruata tamen sexus, & ætatis prærogatiua, vt scilicet mulieri masculus, & maior natu alijs præferatur, & idem in linea collaterali. Sed prædicta
11 Constitutio † vocauit ad successionem filios, & descendentes, & venientes ex linea collaterali, nō vt hæredes, sed vt filios, & proximiores, nam nec verbum quidem in *d. Constit.* de hæredibus: qua-
12 re seruata dispositione dictæ † Constit. feuda deferebantur ex munificentia, & prouidentia Principis, & beneficio dictæ Constit. & proinde omnia feuda in hoc Regno erant ex prouidentia virtute dictæ Constit. vt sensit ibi etiam *Andr. in ca. 1. §. & olim num. 8. de success. feud. & ibi expressè declarat Afflict. num. 34. & in cap. 1. §. notandum num. 10. de his, qui feud. dare poss. Pern. in cons. 2. col. 3. optimè explicat Cannet. in repet. cap. si aliquem in cap. seu §. incipient. est præterea annotandum num. 11. & 12. pagin. mihi*
13 216. quòd vbi feudum defertur † non inuestitura, sed à lege, vt in *Const. de success.* tunc verbum hæres capitur pro illis personis vocatis ex ipsa lege, & ponderat ad hoc, & ita declarat dictam Gl. in dicto verbo ex vtroque parente, quia personæ vocatæ erant hæredes beneficio dictæ Constit.

stit. non inuestitura, vel pacto, & allegat ad idē Anton. de Alex. in cons. vlt. inter cons. Loffredi, & latius hanc opinionem defendit ex professo in rep. cap. volentes, in cap. incip. Sed magna fuit olim dubitatio pag. mihi 54. per totum illud cap. & hoc est, quod noluit declarare
14 Glos. prædicta † vt præfati Doct. intelligunt: nam retentis terminis d. constitut. sumpsit occasionem dubitandi si feudatarius habens fratrem ex vtroque, vel altero parente instituat extraneū hæredem in bonis suis omnibus frater superstes proximior vult vendicare feudum ab extraneo instituto ex beneficio d. constitut. an possit: & concludit, quod possit, quia constitut. prædicta vocat personas certas ad successionem feudorū alijs exclusis, non possunt aliæ personæ institui in ipso feudo, illæ enim personæ in d. constitut. enumeratæ, habent potius à seipsis, & sic non potest eis adimi, argumento ff. de hæred. instit. l. sed si in conditione, §. fin. Item defunctus habuit feudum quasi ære alieno debito, videlicet his personis, & sic ab eis non potest auferri, l. pater cum simil. ibi not. ff. ad l. falcid. subditq; tandem, quod istis personis nominatis in d. constitut. debetur feudum ex beneficio dictæ constitut. non beneficio testatoris. hæc Glosa.

Quis non videt, aut quis non intelligit, quod
15 Glosa prædicta † nil aliud fecit, nil aliud voluit quam declarare, & explicare, quod vocati ad successionem feudorum per d. constit. non sunt vocati, vt hæredes, sed ex prouidentia Principis qui fecit d. constitut. in qua vocauit certas personas ibi non vt hæredes, sed vt proximiores à linea descendenti, vel collaterali descendentes, qui cum succedant iure proprio non iuuat alios extraneos instituere in testamento, & hoc pacto declarat terminos d. constit. & soluit eius quæstionem, & hæc non alia fuit intentio Glosæ, quam ita intelligunt, & exponunt etiam Pernus, Ant. de Alex. Cannet. & Afflict. supra citatis, & attenta dispositione d. constitut. simpliciter eo tempore non est dubium successorem † in
16 feudo non teneri ad onera, quia feudum capiebat ex prouidentia d. constit. & iure quodammodo proprio, sed in feudo hæreditario, de quo non loquitur glo. prædicta, secus est, nam
17 licet proximè † successuri non instituantur, tamen ad illud non possunt venire nisi vt hæredes, & cum qualitate hæreditaria per aliam legem Regni post dictam constitut. introductam, vt inferius dicemus, & ideo & si veniant vocati à lege, quia tamen veniunt vocati cum prædicta qualitate, & non aliter, ideo tenentur agnoscere, & persoluere onera defuncti super feudo.

Et verum est dicere, quod non potuit glosa prædicta loqui de feudo hæreditario, siquidem
18 de iure communi † feudorum, non erat cognitum feudum hæreditarium, nam eo iure omnia feuda erant ex pacto, & prouidentia, & licet in multis locis fiat mentio hæredis, vt in rubr. & nigro de eo qui sibi. & hæred. suis, & alibi, ta-
19 men verbum illud † hæredis, eo iure pro liberis, & hærede hæreditatis, vt declarat tex. in cap. 1. §. similiter de lege Corr. ibi suisque hæredibus, quod (inquit) intelligi debet de solis masculis, & idem in cap. 1. §. & si clientulus & ibi Andr. tam in princ. quam in fine de alienat. feud. Cannet. in repet. cap. si aliquem in cap. incipien. est præterea annotandum num. 8. pag. 216. Petrus de Gregorio de concess. feudi par. 3. quæst. 3. à princip. vsque ad num. 9. & num. 8. tempore Andr. verbum hæredibus intelligebatur secundum subiectam materiam, de iure cōmuni feudorum pro filio masculo, & sic de hærede sanguinis tantum, Paris de Puteo de reintegr. in cap. an si quis stipuletur num. 13. pag. mihi 69. & post Bald. tenent omnes in d. cap. 1. de eo, qui sibi, & hæred. suis. Pernus optimè in cons. 6. col. 9. & in quarto notabili in princip. & in cons. 8. col. 2. & 3. nisi in concessione facta ab homine sit expressum nomen hæredis. nam
20 tunc erit † hæreditarium, secus vbi lex exprimit, quia tunc erit ex prouidentia, vt per Cannet. in loco supra cit. num. 11. vt declarat, ac explicat Camer. in repet. cap. Imperialem, §. præterea ducatus pag. 96. littera D. cum alijs sequentib. & tempore Caramanici, qui glossauit constitut. Regni, nondum erat introducta qualitas hæreditaria in successione feudorum in
21 hoc Regno: siquidem illa † fuit introducta tēpore Caroli Secundi, per cap. considerantes de prorogat. success. duratura, à quo tempore sumpta est communis forma inuestituræ in hoc Regno pro te, hæredibus, & successoribus, & fuit consequenter cognita qualitas hæreditaria, vt testatur Neapod. in consuet. & si testator, in verbo disponere num. 8. & illud cap. considerantes fuit obtentum in parlamento generali Neapoli celebrato per Carolum Secundum, vt testatur Andr. in d. constitut. vt de successionibus, in verbo filij autem fratrum in 3 col. quare ad petitionem Baronum, & totius Regni fuit introducta prædicta qualitas hæreditaria in feudorum successione, ergo antea non erat dare feudum hæreditarium, & Caramanicus floruit
22 tempore † Caroli Primi, vt dixi in decis. 2. ergo suo tempore non erat cognitum, nec introductum feudum hæreditarium, quia seruabatur dispositio d. constit. & ius commune feudorum quo iure, vt diximus, omnia feuda erant ex prouidentia.

Quod autem omnia feuda hodie sint hæreditaria, etiam ea, quæ capimus præter, vel con-
23 tra voluntatem defuncti controuerti non potest attenta dispositione dicti cap. considerantes, à quo sumpta fuit communis forma inuestituræ pro te, hæredibus, & successoribus, quia omnes Regnicolæ communi consensu sequuntur Nea-
24 pod. & eius † opinio in iudicijs semper recepta, & secundum illam passim iudicatum est, vt testatur Afflict. qui in lecturis licet aliter senserit tamen in decis. 140. fatetur bis illo anno fuisse iudicatum, quod data communi forma inuestituræ, tibi, & hæredibus tuis, ex tuo corpore legitimè descendentibus, feudum est hæreditariū in persona descendentium, ex doctrina, & authoritate Neapod. vbi supra, subdens, quod dominus Ant. de Alex. dicebat maiores nostros, videlicet Io. Antonium Carafam, & D. Goffredum de Gaeta ita tenuisse, & in decis. 240. nu.

10. ite-

10. iterum canonizat authoritatem, & opinionem Neapod. & ad diem allegat *Andr. in cap. 1. de alien. feud. fact. & in cap. 1. ex quib. cau. feud. & amitt. & in cap. 1. de capit. qui cur. vend. & in cap. 1. an agnati, & in decis. 293.* fatetur d. cap. considerantes, fuisse semper interpretatum, quod frater succedat fratri in feudis antiquis, ex prædicta communi forma inuestituræ, tibi, & hæredibus ex tuo corpore, quia est de descendentibus primi acquirentis. Idem
25 firmat *D. Antonius † de Alex. in cons. vltimo post cons. Loffredi num. 52.* deferens multum authoritati Neapodani, quem etiam authorem huius opinionis facit, & sequitur *Paris de Puteo de reintegr. in tit. de verb. signific. in ver. hæres pag. mihi 180. & Capy. in sua inuestitura in verbo hæreditarium in 1. conclus. col. 1. pag. mihi 235.* & in verbo & hæredibus, fatetur etiã quod hæc est communis forma introducta per d. cap. considerantes factum in parlamento ge-
26 nerali. Quod eo casu quo feudum est hæreditarium, quia conceditur tibi, & hæredibus, id quod dicit Princeps est, quod filij tui sint hæredes, tunc ex ipsa concessione principis, & sic ex tunc ipsa lege fiunt hæredes.

Vnde amplius non curamus, an instituatur filius hæres, vel non, quia ad id semper est hæres, & venit vt hæres constitutus ab intestato ab ipsa origine concessionis, & sic non potest aliter venire, cum sit sibi concessum, & sic non est tractandum, vel curandum, instituat pater, vel non ad huiusmodi feudum. quid clarius? & põderat, & allegat ad hoc *Andr. in cap. 1. de inuest. de re alien. facta in 5. col. vers. sunt enim quædam feuda hæreditaria, & ante Pernum, & alios id firmauit Bald. in cons. 170. vol. 2.*
27 dicens non esse faciendam vim † quòd quis instituat, vel non instituat in feudo filium, vel alium proximè successurum: quia non est curandum de testamento vassalli, nõ autem disponit in personam succedentem in feudo, & nil refert, quia relinquit quòd suum est post mortem ipsius testatoris, nam tunc capit vires testamentum, *l. proprium C. de leg. l. mea res, ff. de cond. & demon.* aut relinquit alijs, & tunc aut prorsus extraneo, & non valet, vt in *cap. 1. §. donare qualiter olim feud. pot. alien. & in cap. 1. de alien. feud. & l. vxor patrui, C. de leg.* aut relinquit agnato, & tũc aut agnato remotiori, & non valet in præiudiciũ proximiorum etiam domino consentiente, allegat se ipsum in *cap. 1. de alien. feud pat.* aut proximiori, & tunc frustratorium est, & non tenet, cum sine ipso esset successurus, etiam quia legatum nullam affert vtilitatẽ, dicit enim lex, quòd legatum, quòd non affert vtilitatem non valet in *l. hæreditatem, ff. mandat. & l. 1. § penult. C. com. de legat. hæc Bal. sed non omittamus Camer.* qui more solito hos terminos etiam magistraliter explicat in repet. *cap. Imperialem. §. præterea ducatus, pag. 26. littera L & sequentibus* stant nãque simul (inquit) vt feudum hæreditarium debeatur nobis ex pacto, & prouidentia, & simul sit
28 hæreditarium, & hoc casu † sanguis, & qualitas hæreditaria concurrunt, sed sanguis regulatur à qualitate hæreditaria secundum *Ares. Ias. & alios in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig.* quia si sanguis regulatur à pacto, *vt in cap. 1. de feu. non hab. propr. feu nat.* Pactum quoque est per quod qualitas hæreditaria additur, inde subdit, quòd in feudo hęreditario tenetur quis esse hæres propter pactum ab initio generationis feudi expressum, & non reuocabit, quòd à prædecessore factum est *d. l. cum à matre* pro quo est casus in *l. ius sepulch. C. de relig. & sump fun. à solo Perno doctore eximio siculo ponderato,* & ratio rationis est quia ex hac diuersitate stipulãdi pro-
29 uenit, vt attenta prima natura † non hæreditaria detur feudum successione, *vt in ca. 1. de success. feu.* sed considerata hac secunda natura hæreditaria per stipulationem feudo data feudum debeatur nobis transmissione ad hæredes, vt nondũ succedamus primo, sed quod à moriente ad nos transferatur sanguis, & qualitas hæreditaria simul, & idem firmat in *d. cap. an agnatus in loco suprà citato.* dicens quòd vbi in concessione, & inuestitura de hæredibus facta est mentio, prima natura non hęreditarij, in naturam hæreditarij transfunditur *d. cap. 1. de feu. non hab. propr. feu. nat.* & statim quòd dixit hæredibus, hæreditariũ est effectum secundum *Andr. in cap. 1. §. hoc quoque de success. feu. & in cap. an agnat. & in cap. 1. § huius autem generis, in quibus cau feu. amitt. & Bar. in l. vt iurisiurandi, § si liberi, ff. de oper. libert. in eandem opinionem accedit Marin. Freccia in 16. differ. feud. hæred. & ex pacto, & prouidentia,* quem modernissimi prædicti allegant pro contraria opinione, & miror vehementer, quia vbi illum allegant minimè concludit id, ad quod prædicti modernissimi allegant. at hoc in loco asserit contrarium, & opinionem affirmatiuam amplectitur; sed illum forsitan non viderunt, vel non aduerterunt, vel studiose omiserunt. Inquit enim, quod cùm communis forma inuestituræ in hoc Regno sit pro te, & hære-
30 dibus, forma † hæc facit proximè successurum hæredem in feudo secundùm interpretationem prudentum, etiam si defunctus alium faciat hæredem in patrimonio, vt possit habere feudum, etiam non hæres bonorum, & hæreditatis Iudicio morientis. nam feudum habebit proximior filius, vt hæres feudi ex ipsa concessione ne excludatur à feudo in quo ipse est hæres iuxta doctrinam siculorum *in repet. cap. volentes, & dicit quòd sequitur ibi D. And. dictus lo Petrao, qui refert sic fuisse iudicatum.* Hanc eandem opinionem in indiuiduo tenet *Minad. in cons. 10.* quo loci prædicti modernissimi illum allegant etiam pro eorum opinione, & in eandem opinionem labuntur, & protinus allucinantur ibi enim
31 num. 21. inquit † quòd si hæreditas sine assensu sit alteri delata ex testamento posset hoc casu peti feudum hæreditarium absque hæreditate, & subdit. Non tamen dum dicetur hæreditarium feudum stante alio hęrede, in allodijs, quia non est inconueniens, vt vnus sit hæres vniuersalis, & alter particularis, *vt in l. 1. ff. si pars hæred. pet.* & ideo non benè dicunt, qui hoc casu dicunt nõ hæredem habere simpliciter feudum hæreditarium, & subdit non esse admittendam opinionẽ, *Iac. de Beluiso in cap. Titius si de feud. def. cõtr. fuer.*

fuer. quo loci Iac. de Beluiso tenet idem, *quòd in cap. an agnatus*; *quinimmò in cap. 1. an agnat. remittit se ad dicta per ipsum in d. cap. Titius*, & vtroque in loco tenet non institutum, qui non successit in hæreditate, sed tantum in feudo posse reuocare disposita per defunctum, & non teneri ad pretij restitutionem, & habere ratum eius factum. Itaque reprobat opinionem Iacobi vt potest dicere, qui illum benè legerit: & rationē reddit, quia cum feudum sit hæreditarium, obstabit non instituto *text. in d. l. cum à matre, & allegat ad idem tex. in l. venditrici, C. de reb. alien. l. vnum ex familia, §. sed si vtio, ff. de leg. 2. quia quoad ea quæ sunt hæreditaria neque prodest inuentarium vt per And. in cap. an agnat. & in cap. Imperialem in addit. Imol. in cap. ex parte extra de feu.* quod ego intelligo non prodesse inuentarium quo minus feudum hæreditarium non vendatur propter onera creditoribus instantibus, sed benè prodesse, non vltra vires teneatur successor in tali feudo *iuxta l. fin. cum sua mat. C. de iur. delib.* Itaque Minad. affirmatiuam tenet opinionem non negatiuam, & miror, quòd pro negatiua adduxerint, ac si eius doctrina non esset ab alijs consideranda, & videnda.

Nec refragatur si quis diceret quod qualitas hæreditaria tempore Caramanici erat cognita de Iure communi Romanorum quo quis in dubio acquirit pro se, & hæredibus suis, *l. si pactum, ff. de probat. cum concord. ibi in Gl. cap. 1. de duob. fratr. à cap. inuest.* sunt Iura quæ ad hoc propositum sæpissimè allegat And. nam in decisionibus
32 causarum feudalium ius commune Rom. nil valet nisi in subsidium, & defectum vbi ius feudale deficit, at vbi casus à Iure communi feudorum est prouisus, & decisus, stamus eius dispositioni, & cessat ius comm. Rom. *vt in cap. 1. de feud. cognit. Doct. omnes in prælud. & Cannet. in repet. cap. volentes pag. mihi 24. num. 11.* sed casus vbi quis acquirit feudum etiā expressè pro se, & hæredibus, est determinatus à iure comm. feud. quod intelligatur pro liberis, & hæredibus sanguinis, vt superius docuimus, ergo non poterat acquiri feudum secundum ius commune Rom. cum qualitate hæreditaria, & omnia alia iura cessant vbi ius feudale loquitur: vt in simili docet *Andr. in cap. sancimus lo secondo num. 6. quo tempore mil.* etiam quia feudum non erat agnitum de iure commun. Rom. vt dixi in mea secunda decis. & firmat *Blancus in suo epit. feud. cap. 1. num. 22.*

Et licet *Loffredus in cons. 10. num. 24.* dixerit non habere locum dispositionem *tex. l. cum*
33 *à matre, C. de rei vendic.* in his † quæ legis beneficio capimus, & habemus per ea, quæ habētur in *l. defuncto, & ibi glo. Bart. & Salyc. C. si in fraud. patr.* extendens ad feuda, quæ prouidentia, & beneficio legis capimus, tamen vel malè loquitur, vel sanè intelligendus est, vt aduertit *Camer. in d. repet. cap. Imperialem pag. 90. lit. P.* vt scilicet dictum Loffredi intelligatur quando lex dat sine qualitate hæreditaria apposita ab homine, quia vbi qualitas hæreditaria est adiecta habebit locum, *tex. l. cum à matre*, etiam quod iure proprio, seu beneficio l. quis capiat, & hæc sufficerent ad destruenda omnia fundamenta in quibus prædicti modernissimi fundant opinionem negatiuam.

Et ex prædictis etiam resoluta remanet tertia & quarta ratio, seu consideratio, & exaggeratio prædictorum modernissimorum, suismet enim armis necantur: nam fatentur duo copulatiua requiri, vt quis possit consequi feudum, quod scilicet sit de sanguine, & quod sit hæres. Ergo non habebit feudum, nisi vt hæres, dicere quod
34 est necesse, quod instituatur, hoc nulla lege cauetur, & quod si non instituitur remanet sola qualitas sanguinis, istud est errare in terminis, vt superius abundè probatum est, quia euelli nō potest qualitas hæreditaria infixa ossibus ab origine inuestituræ, ne hic iterum repetamus superius dicta.

Dicere quod ex quo non instituitur, venit tanquam vocatus à lege, & iure proprio, non vt hæres testatoris, & iudicio testatoris mera chimera, & truffa est, vt supra abundè docuimus. Et præter dicta, & ex abundanti, istud procederet in feudo merè ex pacto, & prouidentia, secus in feudo hæreditario, vel mixto, ex pacto, & prouidentia, & hæreditario simul, vt firmat *Petr. de Gregorio de concession. feud. par. 2. quæst. 10. num. 29. vbi ad hoc allegat Pern. in cons. 6. qui col. mihi 10. id explicat egregiè*, sed vbi filius ex forma inuestituræ non potest venire nisi, vt hæres vocatus ex forma concessionis feudi, hoc casu non habet necesse, quod sit hæres nisi in ipso feudo cum oneribus suis, allegat *Bald. ad id in cons. 82. incip. proponitur in*
35 *2. col. vers. si dicat volum. 1.* hinc formas † inuestituræ inspiciendas rectè aduertit *Cannet. in repet. cap. si aliquem in cap. incip. est præterea annotandum pag. mihi 216. num. 9.* quia aliquæ sunt merè hæreditariæ, aliquæ mixtæ, & aliquæ merè ex pacto, & prouidentia, & in primis duabus non potest etiam agnatus succedere citra ius, & nomen hæredis, *ex Andr. in d. cap. an agnat. & in cap. 1. §. hoc quoque de success. feud. & latè per Loffred. in cons. 1. & Paris. in cons. 23. volum. 1. & egregiè Alex. in cons. 44. vol. 1. num. 1. vbi Natta in addition.* congerit ad id cateruam Doctorum, quos laboriosum potius quam necessarium esset transcribere, qui termini noti sunt lippis, & tonsoribus (vt est in prouerbio) & illos ignorare reprehensibile, & dānabile est his præsertim, qui iuridicendo præsunt, & feudalem scientiam aliquando alios publicè docere professi sunt, de quibus posset dici, quod de minutis feudistis dicit *Camerar. in rep. cap. an agnat. in prima opposit. num. 33.* quod sunt potius apti ad possidendum, quam interpretandum feuda.

Nec authoritas, & doctrina Iacobi de Beluiso quemquam mouere debet, (& sum in secunda ratione ordine retrogrado) quia satis super suffi-
36 cere deberet, eius opinionem † communi nostrorum interpretum sententia esse receptam in iudicijs, in feudo ex pacto, & prouidentia, nōn autem in feudo hæreditario, *vt in d. 1. decis. Domini de Franchis, & per d. Lanar. in eius cons.*

conf. 80. & D. de Ponte in d. conf. 13. & per alios per me supra relatos.

Quinimmò dico, quod non potest eius doctrina aliter intelligi, nisi quod loquatur in feudo ex pacto, & prouidentia: nam Iacobus de Beluiso floruit tempore Durandi Speculatoris, vt in procemio sui operis habetur. *At Durandus floruit sub Hadriano V. Pontifice maximo anno Domini 1271. & decessit annum nondum attingens trigesimum primum, quo tempore etiam floruit Accursius, qui obijt anno Domini 1279. vt de vtroque testatur Genebrard. lib. 4. suæ Chronographiæ in tertiodecimo sæculo pag. mihi 641. & 657.* & si qualitas hæreditaria non erat cognita, nec introducta, vt superius diximus tempore Caramanici, qui fuit post Iacobũ, tanto minus poterat esse cognita tempore Ia-
37 cobi, nisi eo modo, quo verbum hæres de iur. comm. feud. sumebatur pro filio masculo, ergo Iacobus de Beluiso non potuit loqui de feudo hæreditario, nondum cognito, nec introducto, sed de feudo ex pacto, & prouidentia, de quo erat sermo, & loquitur *tex. in d. tit. an agnat.* & merito dubitauit in filio, quem pater non instituit, sed reliquit legitimam alio instituto, & non dubitauit in alijs agnatis proximioribus, quia in successione feudi ex pacto, & prouiden-
38 tia filius est deterioris † conditionis alijs agnatis, nam agnati succedunt etiam, quod non sint hæredes, & non tenentur ad onera, quia non ab vltimo moriente, sed à primo acquirente ex prouidentia concedentis capiunt. At filius non potest habere feudum nisi sit hæres patris, & consequenter tenetur agnoscere debita, & onera saluo beneficio inuentarij, *vt per Andr. in d. cap. 1. quem ibi omnes sequuntur,* & ideo difficultas poterat cadere in filio non instituto, nam licet sit feudum ex pacto, & prouidẽtia, & illud filius recognoscat à Principe, qui sic dedit filio, sicut patri, nihilominus filius non potest aspirare, & venire ad huiusmodi feudi successionem, & renunciare hæreditati paternæ, quod peruertit Perni iudicium in suis primis notabilibus col. mihi 5. in fine, qui nesciens reperire huius rei veram differentiam, & rationem inter filium, & agnatos, dicit aut bestialiter est constitutum, aut soluat Apollo.

Præterea opinio Iacobi de Beluiso non est ne-
39 cessaria, † sed probabilis, quia legis tantum est necessaria, non glosæ, vel Doctorum, secundum *glos. & Doctor. in l. 1. C. de legibus, & in l. 1. ff. si certum petatur,* & tantum valet opinio Doctoris quantum aliqua lege, vel ratione fulcitur, vt de Oberto, & Gherardo feudalium consuetudinum compilatoribus, dicit *And. in præludijs primo quæst. num. 24. & seq.* & post eum omnes ibi. Sed opinio Iacobi de Beluiso non fundatur ratione, vel lege aliqua, ergo non attendenda, quinimmo iura, quæ ipse allegat, ad fundandam eius opinionem, vel non probant, vel fundant contrariam, & affirmatiuam siquidem quatuor sunt iura, quæ ipse allegat, *tex. in l. si quis priore, ff. ad Trebell. text. in l. quoties, C. de hæred. instit. tex. in §. aliud quoque cap. iuncto, §. siue, Auth. vt cum de appellat. cognosc. & tex. in l. 1. §. si ex fundo, ff. de hæred. instit.* At *tex. in l. si quis priore,* loquitur in casu diuerso, scilicet in dispositione testatoris valida, qui potuit ita disponere, & pro suæ voluntatis arbitrio dare, & adimere hæreditatem, nemini faciens iniuriam, & præiudicium, quod non est in casu de quo agimus, in quo dispositio de feudis in extraneum est etiam prohibita, & non tenet, nec parat præiudicium legitimo successori à lege vocato, quare diuersi sunt casus, & termini valde differentes, & proinde de illo tex. non potest fieri illatio ad feudum, vulgata *l. Papinianus exuli, ff. de minorib.* Eodem pacto resoluitur † *tex. in l. quoties, C. de hæred. instit.* ibi enim præsupponitur vnum institutum in re certa, vel pro certis rebus pro sua institutione contentum esse, alijs vniuersaliter in vniuersa hæreditate institutis, decidit ibi Imperator institutum in re certa legatarij loco haberi, & proinde non posse conueniri hæreditarijs actionibus, sed esse conueniendos alios vniuersaliter institutos, & consequenter ibi omnia dependent à voluntate testatoris, quæ valida est, & parat præiudicium instituto in re certa. At in casu nostro dispositio testatoris est nulla, & inualida, & parat præiudicium non instituto, quominus auocet feudum ab instituto, & ibi ratio redditur quare institutus in re certa non tenetur subire onera, quia habetur loco legatarij, & consequenter casus est omnino diuersus: quinimmo ratio ibi à contrario sensu annuit, quod si institutus in re certa auocasset hæreditatem ab alijs vniuersaliter institutis vtique nõ haberetur loco legatarij, sed hæredis, & consequenter teneretur ad onera, *tex. in l. 1. §. si ex fundo, ff. de hæredib. instit.* nihil penitus ad rem facit, vt
42 ex eo est videre, & tandem † *tex. in §. aliud quoque cap. iuncto, §. siue, à quo sumpta est Auth. ex causa, C. de lib. præter.* fundat opinionem affirmatiuam directè contra opinionem negatiuam quam tenet Iacobus de Beluiso, nam in §. aliud quoque enumerantur causæ, quibus potest pater filium exhæredare, subsequitur *tex. in §. siue,* in quo statuitur, quod si pater exhæredauerit filium absque causa legitima, irritum erit testamentum quoad institutiones tantum, & filius ab intestato ad hæreditatem patris peruenit. Cætera vero in testamento disposita firma remaneãt, vt puta, legata, fideicommissa, libertates, tutorum dationes, & alia similia. Ecce ibi filius succedit patri contra voluntatem, & succedit ab intestato, & nihilominus tenetur subire onera in testamento relicta, & *glos. in d. auth. ex causa,* miratur, quod filius succedit patri ab
43 intestato secundum quid, & quoad quid, vt hæres ex testamento, quia peti possunt legata, & fideicommissa in eo relicta, ergo idem dicendũ in succedente in feudo contra voluntatem testatoris, vt non ob id possit excusari quin teneatur ad onera, etiam quod succedat ab intestato, quia cum casus iste in feudorum successione contra voluntatem defuncti non reperiatur aliqua consuetudine, vel lege feudali decisus ad decisionem iuris comm. Rom. recurrendum est quo attento filius succedens contra voluntatem

patris

patris tenetur agnoscere onera, vt in d. tex.

Nec quintò loco potest controuerti, quòd si concederemus, quòd non instituendo quis à lege vocatum, & debentem succedere, feudum
44 quod est † hæreditarium conuertatur in feudũ ex pacto, & prouidentia, quòd in consequentiam necesse esset concedere, quòd sit in facultate feudatarij, & vassalli mutare tenorem, & formam inuestituræ, conculcare Iurisdictionem Regis, & supremam ipsius directi dominij authoritatem vsurpare, ipsumque penitus contemnere nã passim vnus post alium in perpetuum non instituẽdo filium, vel agnatum proximè successurum, vtique feudum, quòd est hæreditarium, conuerteretur in feudum ex prouidentia, & cessaret penitus qualitas hæreditaria, & præualeret qualitas sanguinis tantum, & tenor inuestituræ in totum subuerteretur opera, & versutia feudatarij vasalli quod quantum sit obscænum, & adsurdum non opus est dicere res ipsa indicat, & ex superius dictis facile dignoscitur.

Præterea dicant modernissimi, qui tantũ huic
45 erroneæ opinioni adhærent qua lege, † qua ratione, quo iure se fundant, vt feudum hæreditarium ab initio censeatur erectum cum hac conditione, quòd possidens feudum teneatur nominare, & instituere successorem illum, quem lex vocat: aliàs qualitas hæreditaria non præualeat, sed qualitas sanguinis, Nam quòd debeat succedere vocatus à lege non est dubium, & concedimus omnes: sed quod teneatur testator præcisa necessitate, & obligatione iuris illum instituere, aliàs qualitas hæreditaria depereat, hoc nulla lege nullaque ratione reperitur cautum: Est verum, quod extraneum instituendo non tenet institutio quoad feudi successionem in quo proximior est vocatus, sed quòd ob id mutetur qualitas hæreditaria hoc profectò ridiculum som-
46 nium est. Siquidem feuda † non sunt introducta à feudatario vasallo, sed à publico, & sunt pro prium patrimonium Regis, vt dixit *gloss. in const. Vt de successionibus in princip. colu. 2. & Isern. in præl ud. in 4. quæst.* Et solus Rex potest præscribere formam, & qualitates concessioni feudorum, quia rei suæ est moderator, & arbiter, vt fatetur *Andr. in cap. 1. num. 11. de controuers. feud. apud par.* Quia feuda sunt destinatione Regis *argumento legis. quod in rerum, ff. de leg. 1. & l. si is qui duas ff. com. præd. & optimè idem And. in cap. 1. de cap qui cur. vend. vbi num. 22.* allegat eadem iura, & in terminis nostris concludit, quòd priuatus non potest à forma statuta recedere per *l. constitutionibus ff. ad municip.* nam modum, & finem imponere feudo eius est, qui beneficium tribuit, vt inquit *gloss. prædicta in const. Vt de successionibus* quam ad id de quo agimus expendit, & extendit *Pern. in cap. volentes in 4. col. in princip. & firmat Cannet. in repetit. eiusdem cap. in cap. incip. at non erit inutile*
47 *pag. mihi 127. num. 33.* Quare solus Rex † potest mutare, & alterare formam, vt nouissimè aduertit *Lipar in addit. ad And. in cap. 1. § præfecto de leg. Corr. in verbo legem allegat Pernum in consil 10. in fine.* Et omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, *ca. 1. eod. & lib. 6. de reg iur. l. nihil tam naturale, ff. eod. & ibi Doctores Auth. contra si filij, & ibi Bar. C. de repud.* At feuda, vt diximus à Rege deriuarunt & nascuntur, & conceduntur, & tenor
48 inuestituræ † à solo Rege constituitur, & qualitas hæreditaria à solo Rege præscribitur in ipsa concessione, quomodo ergo poterit feudatarius vassallus tenorem inuestituræ peruertere qualitatem hæreditariam mutare absque domini directi consensu ex eo solo, quia sibi non placeat instituere proximè successurum à lege vocatum ad feudi successionem? Et verè ridicula res es-
49 set, quòd non liceat Regi † post factam concessionem, & ius feudatario quæsitum absque ipsius feudatarij consensu mutare formam inuestituræ, & liceat feudatario, & vasallo mutare in contemptum domini. Quòd enim Rex in præiudicium feudatarij non possit mutare tenorem inuestituræ clarum est, & tenet *Andr. in constitut. Regni honorem in princ. & in constit. vt de successionibus, & in cap. 1. col. 2. num. 3 de feudo dato inuicem legis commiss. & in cap. sancimus quo tempore Mil. Iac. de santo Georgio in sua inuest. in verbo qui quidem inuestiti num. 28. Curt. iun. in consi. 1. nu 14 & seq.* illaque redditur ratio, quia per originalem formam † concessionis feudi, fuit irreuocabiliter ius quæsitum personis in illa nominatis, & comprehensis per stipulationem primi acquirentis, vt latè habetur *per Andr. in ca. 1 §. & olim de success. feu in d. cap. 1 de cap. qui cur vend. in §. similiter in addit. num. 24. in fine, & num. 25. & seq. vbi optimè per duas col. Bart. in l. quod dicitur, ff de verb. oblig. & alios citat Petrus de Gregor. in 3. par. sui oper. quæst. 4. & ibi D. Garsia Mastrillus merit. ssimus eius pronepos, qui citat ad id in terminis Soc. Iun. consi 77. num. 124. vol. 1. & Cum in rep. 1. si aliquem, in verbo, antiquis, quem iam videram nu. 123. & 284.*

Nec ratio fraudis à D. de Franchis, Lanario, & ab omnibus considerata, quæ est vnum ex præci-
51 puis † fundamentis affirmatiuæ opinionis corruit, vt facile sibi persuadent prædicti modernissimi in 6. eorum consideratione, Nam dicere, vt dicunt, quod sibi imputent creditores, qui cum possessore contraxerunt incautè, poterant enim impetrare assensum, & tunc vndique tuti fuissent, ergo eorum ratione attenta fatentur, quòd si creditores contraxerunt cum assensu, erit eis consultum, & succedens contra voluntatem defuncti tenebitur eorum credita persoluere, &
52 hoc est implicare † contradictionem de se ipsis ad seipsos, nam eorum præsuppositum est quòd hoc casu feudum hæreditarium conuertatur, in feudum ex pacto, & prouidentia, & agnatus non tenetur ad onera contracta cum assensu in feudo ex pacto, & prouidentia, *vt in d ca. 1. an agnat.* quia non potest dominus præiudicare agnatis, qui non succedunt, vt hæredes, vt ibi habetur per omnes: ergo ad quid proderit creditoribus contraxisse cum assensu hinc est videre, quam vacillantes sint eorum rationes, & parum sibi cõstantes, nam durum est contra veritatem, & contra stimulum calcitrare dicere etiam, vt dicunt, quod respectu fraudis sunt prodita à iure multa

remedia rescissoria,& annullatiua,& ideo vbi in fraudem id factum esse detegeretur, poterunt creditores his remedijs vti, & consequi eorum credita; istud est ac si illa fraus exigeret extrin-
53 secam probationem,& ac si non esset fraus† manifesta & in excusabilis instituere extraneum, & præterire filium vel proximiorem à lege vocatū, vt is postea succedendo contra voluntatem defuncti, consequatur feudum pingue,& opulentum,ac liberum ab omni nexu, & onere, & creditores remaneant delusi; quæ clarior fraus, re, & consilio vera fraus, nam actus ipse in se continet,& detegit fraudem ad excludendum creditores,qui bona fide cum possessore contraxerūt & quis non videt,aut quis non videat,quod non instituere proxime successurum, sed extraneum, vt postea proxime successurus auocet feudum liberum ab oneribus,est ipsamet & fraus. Et post quam modernissimi concedunt,& negare non
54 possunt, quod † data fraude verior est opinio affirmatiua, erg o nunquam opinio negatiua poterit sibi locum vindicare, etiam quia opinio perniciosa est & iniquitatem manifestam continet; quare reiiciendæ sunt huiusmodi opiniones, *cap. 1. de distint. 9. & firmat And. in præludijs in 1. q. num. 25.*

Nec *Andr. 7. loco in cap. Imperialem* dicit id, ad quod allegant ibi siquidem *Andr. num. 16.* in addit. concludit, quòd si defunctus contraxerit,
55 & obligauit feuda, & assensu adhuc non impetrato per contrahentem decesserit non poterit post ipsius mortem impetrari, nec hæres in feudo hæreditario tenebitur ad aliquid: quia contractus est nullus, & sine nouo consensu hæredis non potest impetrari assensus,quia defunctus nō obligauit hæredem per illum actum nullum, & inualidum absque assensu,& hæres est persona diuersa in qua feudum reintegra trāsijt liberum, quo casu non tenetur habere ratum factum defuncti,quia est nullum, & non dependet à simplici voluntate defuncti, sed à voluntate Principis assentientis,quæ cum deficiat,non tenet obligatio; ergo si esset legitimè alienatum cum assensu,hæree teneretur habere ratum factum de-
56 functi,vt clarius explicat *in cap. 1. §. donare nu. 8. qualiter olim feu. pot. alien. circa medium* loquens in marito relinquēnte vxori suæ dotarium sine assensu, quia filius non tenetur adimplere licèt sit hæres patris, & feudum sit hæreditarium, quia est inualidum legatum ratione rei, quia non est legantis,& legauit,quod nō potuit sine assensu Regis, & post mortem defuncti Rex non potest consentire, postquam alijs delata est hæreditas,& oportet,vt quòd percipitur legitimum sit vt hæres teneatur adimplere,quòd defunctus debuit,& allegat *tex. in §. his ergo à nobis, Auth. de hæred. & falcid. Auth. hoc amplius, C. de fideicom. & l. non dubium, §. illud, C. de ædendo,*
57 Quare † vndique Andr. tenet contrarium in feudo hæreditario, vbi est obligatum cum assensu,nec verbum quidem ibi quòd filius succedat, & capiat feudum iure proprio,capit enim vt hæres, sed quia non reperit feudum legitimè obligatum ob deficientiam assensus,ideo non tenetur habere ratum factum defuncti. Nec vltimò loco facienda est vis in caterua doctorum quos citant tenentes opinionem negatiuam, nam licèt Afflict. in lecturis tenuerit cōtrariam scilicet negatiuam,tamen in decisionibus se emendat,vt supra diximus, *Freccia, & Minad.* quòd ipsi pro negatiua citant expresse firmat opinionem affirmatiuam,& falsò allegantur pro negatiua *Capyc. in decis. 99.* testatur in Sac. Cons. non fuisse habitam rationem Iacobi de Beluisio in feudo hæreditario, & opinio quòd fiat exequutio in subsidium non est hodie recepta, vt testatur *D. de Franchis in d. 1. decis. num. 24. Paris de Puteo de reintegrand. in cap. incip.* An si quis stipuletur nō loquitur in feudo hæreditario, nam simpliciter, & obiter sequitur Iac. de Beluiso cuius opinio, vt diximus est recepta in feudo ex pacto,& pro-
58 uidentia. Itaque omnes Regni prudentes, & sapientes,tam antiqui, quam moderni opinionē affirmatiuam tam consulendo, quam iudicando sequuti sunt, & in Regno nostro sufficit toties esse iudicatum secundum opinionem affirmatiuam,vt amplius in dubium refricari non debeat, & sileant inuidi,& pertinaces; ex his enim patet quàm rectissimè,& iustissimè,& per regulas artis Sac. Cons. in illa causa, causam ipsam iudicauerit non personas. Quæ causa fuit decisa die 2. Octobris 1593. apud felicem magistrum actorum.

ADDITIO.

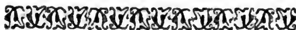
SVMMARIVM.

1 *SI feudatarius succedit in feudo præter defuncti voluntatem teneatur ad onera hereditaria.*

2 *D. Camillus de Medicis laudatur.*

1 DE feudatario succedente in feudo præter,& contra voluntatem defuncti,qui extraneum heredem instituerat si teneatur ad hereditaria onera iuxta decis. doctissimi Authoris vide copiosissi-
2 mum consil. Camilli de Medicis 55. per totum viri eminentissimi ac nunquam satis laudati cui nil superaddendum censui nedum, quia rei iam demostratę frustra demostratio adijcitur, ad *l. in l. p. in fine ff. de dot. prælegat* sed etiam, vt temeritatis notam effugerem.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Species empta ex pecunia ad id obnoxia loco pecuniæ succedit, & ipsa pecunia censetur; & an hoc casu possit restitui aliud pro alio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Contractu rescisso, vel resoluto venditor tenetur restituere pretium cum vsuris, & emptor rem cum fructibus.

2 Aliud pro alio inuito creditore solui non potest, res enim non succedit loco pretij, nec è contra & num 3.

4 Dispositio l. 2 C. de pign. cessat, vbi adest clausula ita quòd specialitas generalitati non derogat, nec è contra.

5 Venditor reuocans venditionem feudi virtute constit. constit. Diuæ memoriæ licèt faciat iure permittente, & suo iure vtatur nullique facit iniuriam, nisi lædat bonam fidem, quæ in contractibus exuberare debet.

6 Themistoclis consilium ab Atheniensibus reprobatum, & si vtile: non tamen honestum.

7 Contrahentibus licet inuicem se decipere: dùmmodo non vltra dimidiam.

8 Exceptio non numeratæ pecuniæ de iure Ciuili intra biennium opponenda.

Elapso biennio de iure canonico opponi potest, ne veritate inspecta debitor sit in damno.

9 Statutum tollens exceptiones non seruandũ cum quis lucratur cum damno alterius, & potest iudicis officium implorare, qui etiã pro priuatorum vtilitate hoc debet inspicere, & num. 10.

11 Statutum tollens officium iudicis censetur tollere à parte imploratum: non illud, quod ex se iudex interponit.

12 Venditor qui ex pacto non potest recipere pecuniam liberam, sed seruam dicitur esse satis in damno, est enim contra naturam contractus emptionis.

13 Contractus illius gratia dicitur celebratus, in cuius vtilitatem, & securitatem tendit.

14 Iure communi non licet ex contrahentibus altero inuito à contractu recedere: immò contrà bonos mores, & statuto permittente.

15 Damnum dicitur tam illud, quod patrimonium lædit, quàm voluntatem, & affectionem.

16 Res succedit loco pretij, & è contra vbicumque venditor tractat de lucro captando, & emptor de damno vitando.

17 Res æstimata in dotem data restitui debet nuptijs non sequutis non pretium, siuè æstimatio, licèt aliàs æstimatio reddenda sit cũ non simplex venditio fiat: sed dotis causa, vt n. 18.

19 Species empta ex pecunia vinculata, deinde pactis non seruatis loco pecuniæ succedit, & ipsa pecunia censetur neque hoc casu restitui dicitur aliud pro alio, vt num. 20. 21. & 26. vbi ponitur decisio causæ per S. C. facta.

22 Aliud pro alio inuito creditore solui potest ratione inhumanitatis vitandæ.

23 Lex odit impugnantes proprium contractum, & punit etiam si impugnans sit minor, vt num. 24.

25 Emptor, & venditor etiam in reuocatione virtute constit. D. memoriæ ad paria iudicantur.

DECISIO XXIX.

Ntonia Pisanella nũc Marchionissa Clusani emit à D. Flaminio Vrsino terram Sorbi reseruato Regio assensu pro certo pretio inter eos conuento, sed pacto particulari per Marchionissam adiecto, quòd pretium conuerteretur in emptionem tot ann. introituum data ei notitia pro securitate custionis, & diminutionis dictæ Terræ, qui remaneant specialiter obligati, & hypothecati cum priuilegio prælationis in forma in casu prædicto pro cuius pacti exequutione Don Flaminius ducatos sexmille receptos in partem pretij prædicti implicauit in emptionẽ tot ann. introituum cum Principissa Scillæ, data dictæ Marchionissæ notitia, vt suprà, deinde assensu adhuc non impetrato, & re integra Marchionissa reuocauit contractum vigore constit. constit. diuæ memoriæ. Qua reuocatione stante, institit in Sacro Cons. condemnari Don Flaminium ad restituẽdum pretium receptum vnà cum interesse Don Flaminius pro quantitate prædictorum duc. sexmillium, vt suprà receptorum, obtulit restituere idem corpus, & ann. introitus emptos à prædicta Principissa Scillæ: Contradicebat Marchionissa dicens ipsam esse creditricem pretij in pecunia, & quantitate non in specie & in corporibus ex eo emptis, nam re-
1 scisso, seu † resoluto contractu, venditor tenetur restituere pretium cum vsuris, & emptor rem cum fructibus *l. si fundus 13. §. 1. ff. de reb. eorũ cum concord. latè per Doct. in l. 2. & l. si quos C. de rescind. vend.* & ipsa inuita non tenetur reci-
2 pere speciem pro quantitate, quia † aliud pro alio inuito creditore solui non potest, *l. 2. §. mutui datio cum concord. ibi per glos. & Doct. ff. si*
3 *cert. pet.* & res non succedit loco † pretij, nec è contra, *l. venditor 21. ff. de hæred. vel act. vend. l. si quis vxori 53. §. si titius, & l. qui vas 49 §. fin. ff. de furt.* Item quia dominium dictorum annuorum introituum emptorum, vt suprà reperitur à principio radicatum in personam Don

 Flami-

Flaminij,& solum remanent obligati D.Marchionissæ in casu euictionis, & diminutionis Terræ prædictæ,qui casus non sequutus, sed tantum resolutus contractus propter eius displicentiam iure permictente, quare non potest cogi exercere suam specialem obligationem,& illam recipe-
4 re *ex reg.l.2.C.de pignoribus*, quia † etiam in contractu adest clausula, quòd specialitas generalitati non deroget,nec è cõtra,quo casu cessat dispositio *d.l.2.ex dictis abundè per Cacher. in decis.Pedem 159.& Cassan.in Catalogo glor.mũdi par.12.limit.99.vers.vigesimo quinto limito*, & ideò etiam actione personali tenetur D.Flaminius restituere pretium in quantitate.

Hæc quæstio à nemine exRegnicolis in materia *Const.Constit.diuæ memoriæ,& à nemine ex Doctoribus*, quos viderim reperitur tacta, ideo necesse fuit Sacro Consilio illam decidere per regulas artis.

Ex aduerso enim considerabatur, quòd non erat iustum,quòd ex culpa Marchionissæ, quæ reuocauit, & noluit stare contractui, modo D. Flaminius sentiret damnum, retinendo speciem emptam contra suam voluntatem, & restituendo pecuniam numeratam,& consequenter Marchionissa ex sua culpa reportaret commodum, licet
5 enim videatur posse dici,quod † Marchionissa non fuerit in culpa,quia iure permittente fecit *l.gracchus,C.ad l.Iul.de adult. cum similibus*,& ideo nemini facit iniuriam, vtendo iure suo,tamẽ non potest negari quin reuocando non sit lęsa, quodanimodo bona fides, quæ in contractibus exuberare debet *l.bona fides, ff. depos.*& multa licent,quæ tamen honesta non sunt, *l. non omne 157 ff.de reg.iur.*hinc teste *Gribaldo lib. 1 de ratione studendi pag.mihi* 371. ab Athenienfibus
6 reprobatum † fuit Consilium Themistoclis,quia & si vtile: non tamen erat honestum, & sententia Demosthenis,& dicit *tex. in l semper in coniunctionibus 158.ff.de reg.iur.*quòd in contractibus semper inspiciendum est non solum, quòd licet,sed quod honestum est,& ibi glosa dicit ad
7 propositum, quòd licèt permictatur, † contrahentibus inter se decipi, *l.in causa 17.la 2.§.pen. ff.de minor.dummodo non vltra dimidiam, addimus nos per l.2.C.de rescind.vend.* non tamen hoc honestum est, & conuenit bono viro, quam *glos.notab.dicit Bal.in auth. ad hæc C. de vsur. & in cap. quanto extra de iur. iur. & in cap.pro ponente extra de rescrip.& Io de Ana. ex ea sumit cautelã*, vt bonus vir possit cogi ad supplendum iustum pretium,si interrogatus non negauit se esse bonum virum,in *cap. in quantitate extra de vsur. licet* hanc cautelam reprobent *Doct.vt per Dec.in d.l. semper in contractibus num.*8. faciunt optimè dicta per *Dyn. in cap.locupletari de reg.iur.lib.6. in fine*, quòd li-
8 cèt verum sit de iure, quòd exceptio † non numeratæ pecuniæ debeat opponi infrà biennium, quo elapso,& non opposita de iuris rigore, debitor remanet efficaciter obligatus, & non debeat postea audiri,& creditor valeat exigere debitũ, quia iure permictente exigit, & debitori non fit iniuria,quia legum authoritate id fit, tamen negari non potest, quin veritate inspecta hoc non fiat cum damno debitoris, & ideo de æquitate canonica inspecta veritate rei, & damno proximi etiam elapso biennio poterit opponi, & admicti, & hanc opinionem tenent communiter *Docto. & abundè ibi in addit. ad Dynum, & sequitur Dec.in l.quodquis ff.de reg.iur.num.4.* & ibi in additione dicitur, quòd est magis communis opinio tantum debet præualere veritas, & æquitas his casibus ne alter ex contrahentibus sit in damno,& hoc voluit *Bart.in l. planè in fine, ff.de petit.hæred.* quòd si statutum tollit excep-
9 tiones, non erit † seruandum vbi quis lucraretur cum damno alterius, quia tali casu poterit implorari officium iudicis, & proponi exceptio, & idem dicit *Bald.in tract.de statut. post tractatum Alber. in verbo excipere num.9.* Quia actor non debet facere iniquam extorsionem, & iniquum lucrum, allegat *tex. in l. plane, & ibi Bar.* quem sequuntur omnes, præcipuè *Canonistæ in cap. ex parte el 2. de offi. de leg.& Dec. in d. l. quod quis num.3.* iudex enim
10 etiam † pro priuatorum vtilitate debet inspicere ne quis cum damno alterius lucretur *vt per Abb.& alios in cap.ad nostram ex de iur.iur.& dixit notabiliter,& eleganter Cæpolla in l. verbum oportebit, 8. §. actionis in fine, ff.de verb. signif.*quod si statuta tollunt actiones,non tamen censentur tollere officium iudicis, quod poterit
11 implorari quinimmò si expressè † statutum officium iudicis auferret intelligetur de officio iudicis,quod à parte imploratur non de eo,quod iudex ex se ipso potest interponere,quia nunquam censetur exclusum secundum *Roman. in cons. 42.Barb.q.80.num.3.vol.1.& cons.7.vol.2.Dec.*
12 *cons.4.num.10* At modo D. Flaminius esset in damno,& Marchionissa in lucro euidenter,quia satis esse dicitur in damno venditor,qui non potuit recipere pecuniam liberam: sed seruam ex pacto,& voluntate emptricis, & illa vti non potuit ad eius libitum, quòd est contra naturam contractus emptionis, vt optimè, & notabiliter *gl.in l.excepto in verb facere cogitur,& igi Bar. & alij ff.de act.empti,Alex.cons.117. vol. 3 & per Fabianum de Monte in tract. de empt. & vendit.in 5.q.principali num.83.*& nunc cogeretur restituere in quantitate, & remanere præter eius voluntatem cum specie empta: Siquidem illud pactum,quòd pecunia conuerteretur in emptionem,fuit adiectum, & adimpletum non gratia vtriusque,sed gratia Marchionissæ emptricis
13 tantum,quia † gratia illius dicitur celebratus cõtractus,in cuius vtilitatem,& securitatem tendit, *l.si ignorantiam,§ si margaritas ff.de præscrip. verb.latè Tiraq.in trac.consanguin.§.30 glos.1. num.7.*& non est modicæ considerationis, quòd
14 de iure communi non licet altero † inuito ex contrahentibus discedere à contractu, & illum reuocare toto *tit. C. quando liceat ab empt. disced.& l.ab emptione,ff.de pactis*, & ideo non potest negari, quòd vbi quis discedit non sit in aliquali culpa,& faciat contra bonos mores,etiã statuto permictente ex dictis per *Dynum in cap. contractus de reg.iur.lib. 6.* cùm contractus emptionis,& venditionis sit bonæ fidei, vt declarat benè *Paul.de Cast.in l.bona fides ff.de act. emp.*

conside-

considerabatur etiam, quod damnum non solum
15 est illud, quod tendit in diminutionem bonorum, & patrimonij, sed etiam illud, quod tendit in diminutionem voluntatis, & affectionis, cum aliquid contra nostram voluntatem facere cogimur etiam quod bona non tangat, tamen damno nos afficere dicitur, & est maximum interesse, & damnum à lege consideratum, quia voluntas nostra offenditur, quæ non debet esse serua, sed libera, *ex regul. l. final. ff. de vsu, & habit. quem tex. extollit, & expendit optimè Andr. in l. imperialem de probib. feud. alien. per Federic. num. 4. & multis in locis, & Camerar. ibidem pag.* & dixit *Bald. in l. 1. in rep. num. 15. in fine, ff. de leg. 2.* quod grauare dicitur omnis, qui me cogit facere actum contra meam voluntatem, licet damnum non inferat, alia ad idem congerit *Tiraquell. de retract. consang. in prob. & num. 25.* quare non potest negari quin D. Flaminius sit in damno, & lucraretur cum eius iactura Marchionissa, quia ipse si pecuniam potuisset pro eius arbitrio voluntatis conuertere in vsus proprios, vtique non emisset prædictos introitus, & proinde si cogeretur illos sibi retinere, & restituere pretium in quantitate esset contra, & præter eius voluntatem, & hoc damnum, & interesse.

Dicebatur etiam, quod vbicumque vendi-
16 tor † tractat de lucro captando, & emptor de damno vitando, quod hoc casu res succedit loco pretij, & è contra ex doctrina *Soccini in regul. 302. incip. pretium ne emptor locupletetur cum aliena iactura per tex. in l. labeo, & Sabinus 14. §. item si dominus, & ibi glos. ff. de verb. sign. vbi etiam Cepolla.*

Item dicebatur esse casum in argumentum
17 *in l. in rebus 18. de iur. dot.* vbi si res † æstimata fuerit in dotem data, & nuptiæ non sunt sequutæ, dicit tex. quod non potest repeti pretium, sed etiam res, quia id actum esse videtur, vt ita demum æstimatio rata sit nuptiæ sequantur, quia nec alia causa contrahendi fuerit, & alias vbi res æstimata datur, non eadem res, sed pretium restituitur, *l. plerumque, ff. eodem cum concord.* sed quia ex causa nuptiarum fuit data, & alias non fuisset præstita, igitur nuptijs non sequutis, non pretium, quod alias repeteretur, sed eadem res, sic ad propositum, postquam D. Flaminius consensit pretium esse conuertendū in emptionem annuorum introituum, quia credebat contractum venditionis Marchionissam firmum, & ratum habituram, non autem reuocaturam, quia non alia causa contrahendi, & consentiendi fuit, quod venditione non sequuta, restituatur Marchionissæ eadem res empta ex pretio prædicto, non autem pecunia numerata, facit etiam *tex. in ratione sui benè ponderatus in l. quoties, ff. eodem tit. de iur. dot. ibi, quæ sententia habet æquitatem*, quia non sim-
18 plex † venditio fit, sed dotis causa, nec debet maritus lucrari ex damno mulieris, sufficit maritum indemnem præstari non etiam lucrum sentire, per quæ iura, & alia *Cepolla in d. l. Sabinus, §. item si dominus, ff. de verb. signific. quam sequitur Soccini in d. regul. 302. in 5. fall.* dicit, quod pretium succedit loco rei, sic dicimus nos è conuerso, quod res succedat loco pretij ex partium conuentione, quia vt latè *Cepolla* ibi examinat hæc regula conuertitur.

Et isto casu satis videtur ex partium conuentione rem loco pretij succedere, quia ita voluit, & pacto particulari sibi prospexit Marchionissa, quia voluit suum pretium, & pecuniam conseruare, & cautum sibi facere in illis corporibus, & annuis introitibus emendis cum sua notitia, & postea emptis, qua ratione attenta dicebatur quod offerendo Don Flaminius restituere eosdem annuos introitus offerebat, & restituebat idem pretium in specie, quod ipse recepit, nam pretium sibi solutum non fuit verè in pecunia numerata ad sciendum quantum soluebatur, non ad transferendum dominium, quia fuit
19 vinculata, & obnoxia, † pacto, quod ex ea fieret emptio, & sic quod ex ea emeretur species, quæ loco pretij staret, ergo illa species empta illi annui introitus fuerunt pretium, seu pars pretij, & ideo D. Flaminius restituendo eandem speciem eosdem introitus liberatur, quia restituit pretium sibi solutum illo modo, & hoc non est restituere, & soluere aliud pro alio, sed idem, & cessat obiectum, *d. l. 2. §. mutui datio*, & hoc est, quod in indiuiduo voluit *Bart. ibi in fine communiter receptus*, vbi dicit, quod quan-
20 do debitor † tenetur ad aliquam quantitatem respectu certè speciei, eo casu liberatur soluendo speciem illam, per *tex. in l. milite 6. §. 1. ff. de re iud. l. si vero 65. §. fin. ff. solut. matrim. l. si fundum per fideicommissum 94. in princ. ff. de leg. 1. & l. fideiussor is recte intelligendo, ff. de doli except.* & per hanc doctrinam *Bart. dicit Ludouic. Roman. in l. rogasti, ff. si cert. pet.* se obtinuisse in Ciuitate Bononiæ, q
21 rogatus mutuare decem, qui non habens † pecuniam dedit amico suo librum, vt venderet, & reciperet decem, quod si postea ille amicus redat, & restituat librum, & non pecuniam, quod creditor tenetur recipere librum pro illis decē, & sic speciem pro quantitate, quia erat ille debitor respectu certæ speciei, & dicit se ita obtinuisse per sententiam, & regula quod aliud pro alio inuito creditore solui non possit, limitatur eleganter per *Port. instit. quib. mod. toll. oblig. §. 1. num. 19.* vbi ex hoc resultaret humanitas
22 nam ratione † inhumanitatis vitandæ aliud pro alio inuito creditore solui potest, per *tex. in l. si domus, §. qui confitetur, ff. de leg. 1.* & quæ maior inhumanitas in casu præmisso, quam cogere D. Flaminium ad accipiendum pecuniā sub fœnore, & vsuris cum eius incommodo, vt restituat pecuniam pro specie quam ipse recepit? Præterea esset valde iniquum, quod Marchionissa reportaret commodum ex contractu, quem impugnat contra regulam *tex. in cap. ex eo, de reg. iur. lib. 6. Bald. in l. 1. C. de repu-
23 tat* odit enim lex, ac punit † impugnantes actus proprios. Hinc impugnantibus transactiones in pœnam denegat audientiam non restitutis prius acceptis, *l. si diuersa, & l. si quis maior, C. de transact.* quia ille, contra quem impugnatur actus, & rescissionem patitur in pristinum statū

reponi debet, in quo erat ante gestum contractum, ita vt omninò seruetur indemnis, ac pœnitus sine damno, vt probant iura prædicta respectu omnium, quæ ad impugnantem pertine-
24 re possunt, & ideo etiam minor † impugnans contractum ex beneficio minoris ætatis, tenetur partem aduersam reponere in pristinum statum tam respectu eorum, quæ ad ipsum minorem peruenerunt, quam eorum, quæ ex illo contractu forsan peruenerunt ad extraneum, *l alterius, vbi Dyn. & Bald. ff. de tut. & rat. distrah. l. 1. & 2. & ibi Bald. C. si adue. transf. l. quod si minor 25. §. restitutio, ff. de minoribus, & l. tutor 49. §. curator, vers. item quæro, & l. intra vtile 40 §. vendentibus, ff. eod. tit. alia ad idem cumulat Tiraquel. de retract. consanguin. §. 29. glo. 2. num. 4 & Odus optimè in suo tract. de restitut. in integrum, quæst. 47. artic. 1. & artic. 12. num. 55.* & non potest habere plus iuris Marchionissa, quæ impugnauit contractum, & reuocauit virtute dictæ constitut. quam minor, qui ex beneficio minoris ætatis, & ideo debent omnia reduci ad pristinum, hoc etiam dixit in proprijs terminis *Diomedes Mariconda in d. constit. constitut. diuæ memoriæ pag. mihi in nouis* 217. loquens in venditore reuocante, quod qui contractum reuocat, videtur habere intentionem, quod omnia reducantur ad pristinum, idem debet dici quan-
25 do reuocat emptor, quia ad paria † iudicantur etiam quoad reuocationem, vt dixi in decisione Marij Carrafæ, & debent reduci ad pristinum omnia ex illo contractu impugnato, & reuocato venditore reuocante, vt nullum commodum sentiat, ergo idem reuocante emptore, ibi allegat *Bald. in l. fin. in 3. q. C. de contrah. empt. & alior.*

Sacrum Consilium ex his votauit pro Don
26 Flaminio, & iudicauit non posse † Marchionissam ipsam compellere Don Flaminium venditorem ad restitutionem pretij in pecunia, & quantitate. sed in eisdem corporibus, seu speciebus, & annuis introitibus, quos retrocedendo Don Flaminius liberaretur, relator fuit peritissimus Consiliarius Carolus Tappia, ad præsens Collat. Conf. Reg. Actuarius

---

ADDITIO.

Non indiget Summario.

HÆC Decisio est admodum singularis vna ex melioribus huius libri magis dil genter enucleata, quam alia, & ex medijs positis, attende eam cum plenissime fundet decisum, ita & taliter vt sit superuacaneum aliquid addi,) vltra quod à nemine ex Doctoribus reperitur tacta, vt ipse D. Auth. testatur) posset dici, & pariter ratione consensus taciti dati ob notitiam, &c. de quo vide, *Martam voto 181. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 37. num. 4. & Frecc. de subfeud. quæst. 4. nu. 3. fol. 181. in nouis.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Præses à Prouincia sibi commissa discedens absque principis licentia capitali pœna punitur, quę ex causis aliquando remitti potest.

SVMMARIVM.

1 *ADministrator Prouinciam sua sponte deserens absque Principis licentia, ac successore non expectato capitali crimine tenetur exemplari pœna digno.*

2 *Iustinianus Imperator hoc facinus detestatus particularem edidit legem contra huiusmodi Præsides.*

3 *Prouinciam deserens Principe inscio reus est maiestatis, idem in Officiali, qui ab officio recedit ante tempus sindicatus, quod pœna capitis plectatur, idem in Duce exercitus, & num. 4. & 5.*

6 *Principem contemnit, qui sine iussu Principis facit, quod sine iussu Principis facere non potest.*

7 *Principis contemptus talis, ac tantus esse potest, vt talis inobediens ad mortem sit damnandus, vt est prouinciam deserere, quasi Princeps non adsit, quasi deserens ipse sit Princeps, & Superiorem non recognoscat.*

8 *Prouinciales Calabriæ vltra faciles ad delinquendum, & faciliter sunt præda pyratorum.*

9 *Bannitus, qui pyratis peiores sunt existentibus prouincia destra augetur.*

10 *Præsidis incumbit officio omnibus Prouinciæ periculis occurrere, quæ eius ascribentur culpæ.*

11 *Præses in Prouincia quam regit esse Dux belli, eiusque militiæ potest, ita vt ipsam deserens quasi militiæ desertor sit puniendus maximè imminente necessitate occurrenai latronibus, & pyratis, & num. 12. & 13.*

13 *Quatuor delicta capitalia commictit præses, qui sine licentia prouinciam deserit.*

14 *Capitalis pœna numquam ad mortem naturalem extendenda, damno aliquo ex discessu non sequuto. sed ad ciuitatis amissionem, & alys supplicy gradus reducenda, & num. 15.*

16 *Pœna capitis mortem non continet, nisi*

verbis

verbis expressis, aut morti importantibus exprimatur.

17 *Reus, iuris ordine seruato prius, quam condemnetur audiendus, & eius excusationes perpendendæ sunt.*

18 *Causæ legitima excusationis discessus impuniti, vel minus puniendi, & num. 19. & 20 & inquisiti venia num. 21.*

20 *Inuitus ad officium assumptus excusatur aliquando à negligentijs.*

22 *Principis ira semper ab initio temperanda, nec (illis placendo, displicendum Deo.*

23 *Inimicorum domini Authoris persequutio contra ipsum, & eius virtus erga illos.*

DECISIO XXX.

Vit demandata administratio Prouinciæ Calabriæ vltra, tempore Illustrissimi, & Excellentissimi Proregis Comitis Mirandæ cuidam Equiti Neapolitano Sedilis Montaneæ viro profectò optimæ opinionis, & benemerito, quem iam mortuum non nomino ex causis, & cum administrationē,
1 & prouinciam † sua sponte deseruisset, non obtenta prius licentia ab Excellentissimo Prorege discedendi, & illam relinquendi, vt opus erat vehementer Prorex illum in carcere conijci mādauit, & grauissima pœna feriendum deliberauerat, & mihi causam delegauit, & scire voluit, qua pœna plectendus veniebat talis minister, & prouinciæ præfectus, qui illam successore non expectato, nec præuia Principis licentia deseruerit, egrè siquidem ferebat hunc casum, & magnum delictum exemplari pœna dignum existimabat. Respondi excessum ex omni sui parte esse grauissimum, & propter circumstantias, & consequentias continere plura delicta, & omnia capitali pœna digna.

Siquidem in omni Officiali deserente officiū absque Principis, & Superioris licentia, crimen capitale est, à fortiori in Præside Prouinciæ, & dixi Iustinianum Imperatorem † valdè dete-
2 stātum † fuisse hoc facinus, & ædidisse legem particularem, & singularem aduersus hos Præsides, & Præfectos prouinciæ, vel militiæ, *in authent. de administratoribus per totum, & propriè in §. si quis autem, hæc verba. Si quis autem administrationem administrans aliquam militarem, vel ciuilem; aut etiam remotus ab ea relinquat Prouinciam administrans quidem adhuc eam; Dum relinquit citra nostram iussionem, ipse quidem Maiestatis reus fit. ergo in*
3 *crimen † læsæ Maiestatis incidit, qui Prouinciam deserit Principe inscio, per quem singularem tex. Bartol. de Capua in cap. Regni, quod incipit Carolus nouas formas,* pœna capitis plectendos huiusmodi officiales asserit. inquit enim nota etiam, & tenemenui pro declaratione, quod officialis, qui recedit ante tempus sindicationis, quod reus Maiestatis efficitur, & sic pœna capitis punitur, *vt not. in l. 1. C. vt omnes causa tam ciuil. quam criminal. sed voluit allegare, C. vt omnes iudices*, & subdit. Sed nunquid
4 Officialis, qui recedit ab officio propria authoritate, & voluntate sine Regis licentia, puniatur pœna capitis, dic quod sic, vt in *authent de administr. rer. ad ciuit. pertin. §. quod sicut, col. 5.* quod alibi non inuenitur, sed voluit allegare *tex. prædictum de administration. quia in vol. aut. non habetur talis rubr. de administr. rer. ad ciuit. pertin. sed simpliciter de administrat.* eandem opinionem tenet Glosator capitulorum Regni in capitulo, quod incipit, item quod tam Iustitiar j. in verbo quatraginta, asserens. quod quando Officialis recedit de officio suo sine licentia Principis tenetur pœna capitis.
5 Eadem † pœna statuta est aduersus ducem exercitus, qui Imperium, exercitumue dereliquerit, de qua *in l. 3. in fin. ff. ad l. Iul. Maiestatis per quem tex. arguit Luc. de Penna in l. si quos nu. 10. C. de decur. lib. 10* contra eosdem Officiales, qui absque Principis licentia officia deserūt, vt acriter pœna capitis puniri debeant.

Dicebant etiam adesse magnum in Principem contemptum. Nam qui sua sponte facit, quod facere non potest sine iussu Principis proculdubio Principem contemnere dicitur, & hoc crimen inter grauissima numeratur, & capitalia, etiam secundum canonicas sanctiones, quibus sancitum est, Vt qui non obedire. Principi moriatur, de quo in *cap. 2. ext. de maior. & obed.* quem *tex.* quicquid Glosatores, & interpretes, ibi dicunt, inducit ad nostrum propositum *Belluga in suo spec. rubr. 12. §. quædam, nu. 44.*
7 *& 45.* quod tantus potest esse contemptus † tāta inobedientia, & in tanto negotio, quod possit contemnens, & inobediens Principem, damnari pœna mortis, allegat etiam *arg. tex. in l. final. ff. de rer. diuis.* & qui maior contemptus, quā deserere, quia prouinciam vniuersam Principe inconsulto, ac si non esset Princeps, ac si ipse esset Princeps & Superiorem non recognosceret. & quod maius negotium, & maiori animaduersione dignum, quod deserere prouinciam, cuius prouinciales procliues sunt ad delinquendū,
8 & † ad fugiendum, & euadendum faciles, & prompti propter vicinitatem Insulæ Siciliæ, ad quam illico illinc ad paucas horas se recipere, & confugere possunt, quam delinquendi procliuitatem, atque licentiam faciliorem reddit Præsidis discessus quem iam digressum, & absentē, & eos non persequentem timere non possunt. Aut quod maius negotium, vel maiori consideratione dignum, quam deserere eo præsertim tempore quo pyratarum incursus dari solet frequenter: maritima siquidem illius prouinciæ Orani summa vigilia quot annis custodiantur facile præda sunt pyratarum, quæ res quanti ponderis sit, quantum ad Regis, & Proregis æstimationem, & Reipublicæ, ac animarum salutē, & quietem pertineat, non opus est exagerare,

res

9 res ipsa docet: accedebat, quod eo † tempore illa prouincia erat bannitis, & latronibus vndiq; referta obsessa, & oppressa, qui pyratis peiores illam infestabant, & deuastabant, adeo vt illam latronibus deprædandam pænitus relinquere fuerit. Omitto alia multa inconuenientia, ac
10 scandala, quæ vitare, & præuidere, † & remedia adhibere ad officium Præsidis spectat, quæ iam satis nota sunt, & hic recensere superflua carneum esset, quæ circumstantiæ reddebant facinus, ac crimen grauissimum, dignumque, vt pro aliorum exemplo exemplari pœna animaduerteretur, quia omnia damna, inconuenientia, & scandala, quæ successissent, culpæ Præsidis sine dubio ascribi potuissent.

Cumulabam etiam (non iniuria, & extra rem vt arbitror) desertionis crimen in hoc casu concurrere, siquidem Præses prouinciæ in ea pro-
11 uincia quam administrat est Dux † belli, & vt inquiunt, Capitaneus ad guerram, habet enim vnaquæque prouincia suas comitiuas, seu turmes militum peditum, & æquitum, quæ noua militia appellatur, quæ Præsidi prouinciæ tamquam Duci, vbi casus occurrerit, obedire tenentur, & his militibus præest, quibus à pyratarum incursibus à latronum deuastationibus, & aliorum facinorosum tumultibus prouinciam, prouinciales omnes, & miserabiles personas tutari, & defendere debet, & prouinciam suam pacatam, & tranquillam reddere, & licet bellum formatum, & imminens nescio immineat. Nihilominus satis est Præsidem suo tempore gubernare prouinciam, & militiam, vbi ergo deserit prouinciam, deserit etiam militiam, quare pœna, *l. Iul. Maiestatis*, de qua in *d. l.* 3. merito hic sibi locum vendicare potest.

12 Et si desertionis † crimen in quolibet priuato milite capitale est, vt in *l. non omnes per totum, & ferè per tot. tit. ff. de re milit. & ad sanctietatem vsque Petr. Greg. par. 2. suorum sintag. lib. 29. cap. 10. & de rep. lib. 11. cap. 7. tomo 1.* quibus in locis abunde desertionis materiam explicat à fortiori in Duce, & Præside, & illius prouinciæ præfecto, in qua tot latrones vagabantur, & semper incursus pyratarum timendus, & præuidendus: vt diximus videbatur posse dici verè deseruisse militiam, & exercitum tempore imminentis necessitatis?

Ex his concludebam quatuor in præsenti ca-
13 su concurrere delicta, & omnia † capitalia Principis desertio administrationis prouinciæ, absque Principis licentia capitale, vt *d. aut. de administrat.* secundum discessus non expectato successore, & non reddita ratione suæ administrationis capitale, *vt d. l. 2. vt omnes Iudices*, tertium contemptus principis cum illis circumstantijs capitale, quartum desertio etiam militiæ illius prouinciæ capitale, *vt d. l. 3. ad l. Iul. Maiestatis.*

Verumtamen dixi in præsenti casu pœnam capitalem non esse intelligendam de morte na-
14 turali præsertim † cum nihil eorum, quæ inconuenientia superius adnotauimus, fuerit propter eius discessum admissum, siquidem pœna capitalis licet mortem comprahendat, nihilominus, & verificatur in ciuitatis amissione, & seruitute, & alijs gradibus supplicij, de quibus in *l. 2. & l. capitalium 28. ff. de pæn.* nihilominus Doct. communi voto humanitati adhærentes pœnam capitalem in dubio in mitiorem interpretati sunt, vt fuit *Accurs. in l. hoc accusare, ff. omnibus, in verbo, quæ circa finem, ff. de accusat.* qui de deportatione intelligit, & in *l. 1. C. ne Christian. mancip. in verb. capitali exponit glos. l. perpetuo exilio*, nam illa est capitalis pœna, *vt l. rei capitalis, ff. de pæn. & l. 2. ff. de publ. iudicijs, cum l. fin. C. de Episc.*
15 *& cler.* pœnam † capitalem non intelligi de pœna vltimi supplicij, tenuit *Ioan. Andr. in cap. quanto extr. de iur. iur. num. 14.* quæ opinio communi voto Canonistarum ibi est recepta inferentes ad statutum, loquenté de pœna capitali, non intelligi de pæna mortis naturalis. *Imol. in d. l. 2. de publ. iud. Cyn. in l. 1. C. ad l. Corn. de falsis num. 2. Salic. in l. 2. C. de falsa mon. num. 4. Felin. in cap. ex literis num. 22. extr. de const. vbi alios cumulat, quos non transcribo, Petr. Rau. in suo alphabeto aureo, in vers. pæna, & ego ad id pondero, & affero tex. in l. raptores, C. de episc. & cler.* vbi raptores virginum, viduarum, & aliarum Deo dicatarum
16 capitis supplicio affici iubet Imperator, † & quia poterat dubitari, quæ nam esset ista pœna capitis illam inferius declarat Imperator scilicet pœnam mortis ibi durissimis pœnis affirmant, & mortis condemnent supplicio, ergo in dubio mors naturalis non venit sub pœna capitali, quia non fuisset opus specifica declaratione.

His auditis Dom. Prorex prætendebat pœnã præter mortem naturalem, omnem aliam grauissimam infligere, cui vt iram tunc compescerem respondidi, neque hoc fieri posse reo inau-
17 dito, quem † iuris ordine seruato, prius audire necesse erat, nisi vt Vicerex, & tanquam Capitaneus Generalis vellet pro suo arbitrio ex processu informatiuo pœnam de facto infligere; Dixi etenim, quod tantas, ac tales posset afferre excusationes, & sui discessus rationes, quod vel non talis, vel minima, aut nulla pœna posset irrogari, & ipsum excusaret, meo voto, & sententiæ annuit Excellentissimus Prorex, & supersedendum censuit, interim multos ille adhibuit excusatores, & intercessores, qui sui discessus
18 rationem reddiderunt, ob grauissimæ † vxoris infirmitatis repentinum nuntium acceptum: timebat enim rerum suarum familiarium iacturã, & periculum erat in mora. Si Principem pro licentia obtinenda literis adijsset, & responsum expectasset, ideo eius clementia confisus, pro causa tam vrgenti discessit. Item etiam, quia in
19 illa prouincia & ipse † grauissimo morbo affectus fuit, & medicorum consilio prouinciæ illius cœlum aduersarium erat suæ saluti, & repentinam mortem minabatur, nisi discederet. Item quia in illa prouincia propter eius discessum, & absentiam nullum successerat inconueniens; illam enim reliquerat sub optimorum Auditorum custodia, & fide, qui prouidè gubernarunt. His omnibus accedebat, quod huius prouinciæ ad-
20 ministratio fuit ipsi nolenti, & recusanti † data

non

non affectata, & procurata, vt hodie faciunt fere omnes quinimmo ab initio sui ingressus Domino Proregi multis literis supplicauit, vt ipsum ab illa cura, & munere liberaret, & alium Præsidem mitteret, quę res penes Proregem maximum candidi animi integritatis, & manuum mūdarum argumentum fuit, & ideo ipsum inuitum ibi detinebat. Consideratisque verè illius viri qualitatibus, quæ nihil ab ipso dolo, malitia, aut per contemptum commissum fuisse persuade-
21 bant † Dominus Prorex sedata ira illi ex gratia pepercit, & dimictendum censuit, & actum fuisset de illo si ab initio iratæ Principis deliberatio-
22 ni annuissem † (vt multi annuunt,) qui semper recitant coram Principe psalmum. Placebo Domino, & displicent Deo, & prætendunt illa via progredi, & gratiam Principis nancisci, & non vident miseri, quod eadem via retrogrediuntur in infernum, & amictunt gratiam Principis cælestis propter momentaneum Principis terreni.
23 Huic freti me persequuti fuerunt inimici † mei, sed misericors, & iustissimus Deus, qui non relinquit virgam peccatorum super sortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas, ab eorum malis consilijs, & insidijs me eripuit; quare viro adhuc, pro tribulatione, & persequutione quam passus sum, immortales Deo gratias agens, eorum autem multi mortui sunt, & ego rogaui pro illis, & etiam pro viuentibus me persequentibus, quibus ignoscat Deus ipse omnipotens, & eorum corda illuminet, vt resipiscant, & conuertantur ad ipsum.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Officiales non possunt deserere officiū etiam per breue tempus, & animo redeundi absque licentia baronis cum declaratione.*

2 *Officiales debent expectare successoris aduentum adhuc quod officium fuerit finitum, cum ampliatio num. 3.*

4 *Licentia est requirenda dum officialis vult discedere.*

5 *Author sequitur ordinem prati sui super codicem.*

6 *Officialis discedendo non potest relinquere locumtenentes.*

7 *Officialis quando in officio possit substituere alium.*

8 *Cardinales tenentur residentiam facere.*

DEcisio hæc magni est momenti, & de ea meminit *D. Rouit. in prag. 2. de officio iud.* ad corroborationē, quod durante officio, quicumque officiales
1 non possunt deserere officium etiam per breue tempus, & animo redeundi nec recedere à loco administrationis absque licentia Baronis, aut alterius Domini iurisdictionis nisi superuenerit iusta, aut necessaria causa, puta ob infirmitatem propriam, aut filij, seu maioris rei familiaris famæque periculi *arg. l. neque infantes in principio ff. de fidei commiss. libertatibus inde regni l. cautum fuit, vt ex prag. 7. de off. iud.* officiales expectare debere aduentum successoris sub pœna in ea contenta adhuc quod officium fuerit finitum nisi cum licentia discesserint, vt latè ornauimus in nostro Prato, super *primo lib. Codicis in §. administrationem leg. 1. C. vt omnes iud.* pro quorum additamento Paris de sindicatu verbo licentia *Carauit. rit. 7. Capibl. de Baronibus in prag. 5. num. 9. & 10. Viu. decis. 356. Auendan. de exeq. mandat. C. p. & p. p. cap. 3. num. 3. Molin. de Primog. Hispan. lib. primo cap. 23. nu. 5. cum seq. Carocc. de loc. & conduct. num. 50 fol. 22. Auil. cap. 5 præter Glos. p. num. 6. & 7. Guid. pap. q. 501. Caldas cons. 8 num. 7. & seq* & in tali proposito aduertas in officiali Baronis, qui adhuc si Baro, & ipse officialis essent cōsentientes indiscessu vniuersitate tamen reluctante nequis permittitur ex ratione de *Franch decis. 400. D. Regent. Tapp. in const. volumus num. primo.* Inde
4 dum officialis eris, vel Præses licentiam requiras, & si regius Domini Proregis, vt præter positos addas *Cancer. var. resol. lib. 3 cap. 14. num. 10. de Ponte decis. 28. num. primo. Mastrill de Magistr. lib. 1. cap. 24. num. 14. in cap. 19. num. 6. vt in ipso Præside. Afflict. in const. statuimus de officio mag. Iust. num 6. etiam id Mastrille lib. 5. c. 8. num. 24.* ibi non posse recedere sine expressa li-
5 centia Principis, vt in §. si quis autem Auth. de Administ. dicam sequendo annuente Deo ordinem Prati mei super Codice nec permictitur eis
6 reliquere locumten. Viu. cit. decis. & vide sollemne Consil. Giurbæ doctissimi viri 36. vbi more eius solito omnia ponit quando officialis substi-
7 tuere alium sine superioris mandato possit, & quando, & D. Camill. de Medicis cons. 32. & extende decis. nostri Auth. etiam in Cardinalibus,
8 vt teneantur residentiam facere *cap. 2. de Cler. non residet Viu. cit. d. num. 3. & in episcopis cap. ea. Pontifices 17. q. prima sub pœnis Concil. Tridentini sess 23. de reform. cap. primo*, & motus Pij IV. super residentia Episcopali, & motus 143. eiusdem Pij IV. super exequutione Concilij ex ratione per ipsum *Viuum cit. decis. nu. 4.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Vassalli Burgenses ad quid teneantur Baroni, & periculum Aerarij nominati non Idonei an spectet ad Vniuersitatem, & quid in alijs administratoribus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vassalli Burgenses tenetur seruitia praestare tam de iure communi, quam constitutionum, capitulorum, & Pragmaticarum Regni, & de forma inuestiturae, & ex praescripta consuetudine.*
2 *Bartholomei de Capua notabilia verba in capitulo Regni Terterij pro Barone.*
3 *Vassallus tenetur ad obsequiũ, & seruitium Camerarij ad instar liberti.*
4 *Periculum Erarij nominati spectat ad nominantes si idoneus repertus non fuerit, & declara, vt num. 5. & procedit in nominante quemuis administratorem num. 6. & 8.*
7 *Electio mala imputatur eligenti.*
9 *Decisio S.C. contra Vniuersitatem nominantem Erarium minus idoneum.*

DECISIO XXXI.

1 NOn est dubium in Regno nostro Vassallos Burgenses esse obnoxios eorum operas, & seruitia personalia praestare Baronibus pro seruitio feudi in nullis casibus, siue id fit de *iure comm. feud. siue de iure Const. Capitulorum, & Pragmaticarum Regni, siue ex forma inuestiturae, quae fit cũ angarijs, & perangarijs, siue ex antiquata, & praescripta consuetudine non est praesentis speculationis;* ideò consultò omitto; sed non omitto *Andr. & ibi Liparul in tit. quae sint regalia, in ver. angariae, & eod. loco All. Parid in tract. synd. in tit. de excessibus Bar. erga subditos, Capic. decis. 118. & 168. Freccian de subfeud. lib. 2. in 15. & 37 auth. Iacob. de Aiello in tract. de iure adohae, Campagnam in cap. Regni Grauamina sub tit. de grauaminibus Vassall. Gramm. cons. ciuil 147. & quae tangit D Praeses de Franchis in decis. 301.* quibus in locis abundè de hac re, & studiosus fame non peribit, & nos alibi forsan Deo dante dicemus. Et ideo dixit *Bartholom. de Capua ante omnes in cap. Regni Terrerij per illum tex.* quod potest Baro eligere in Erarium suum vnũ ex vassallis, per haec verba, & potest committere procurationem bonorũ suorum feudalium vassallo suo, qui est sub illo feudo in credentiam, quia sicut libertus tenetur patrono suo naturaliter ad praestationem operarum, *l. si non sortem § libertus ff. de cond. in deb.* sic vassallus tenetur Domino suo ad huius obsequium procurationis in credentiam, & à Bartholomeo credo, quod didicerint, *Capyc. & Frezza vbi supra,* qui dicunt quamlibet vniuersitatem huius Regni esse obligatam dare suo Baroni anno quolibet Camerarium, & Baiulum, &c.

Ex his cùm Vniuersitas Foroli (sicut multae Vniuersitates huius Regni) habeat facultatem, & ius, (consuetudine, vel priuilegio quaesitum non refert, quia de hoc non controuertitur) nominandi ex Ciuibus tres, quorum postea Baro vnum elegit in Camerlinghum, qui inter alia tenetur exigere quosdam introitus Baronales, & victualia in anno 1599. nominauit iuxtà morem, sed instante Barone, qui elegit vnum ex nominatis, in Sacro Consilio practicauimus *tex. in l. 1. C.*
4 *de peric. nominat lib. 11.* per quod periculũ nominatorum ad nominantes spectat si tempore depositae administrationis nõ fuerint reperti idonei, & fideiussores ab eis non exegerint, quo loci dicunt *Bart. & Platea,* quod non sufficit probare, quod è vestigio depositi officij fuerint soluendo, sed debet nominator probare, quod nomina-
5 tus fuit soluendo per tantum tempus post depositum officium, quo potuisset exigi, per *text. in l. diuortio ff. de neg. gest.* quae necessitas probationis incumbat nominatoribus, & dicit *Luc. de Penn. in l. agentes num. 10. C. de agentib. in reb. lib. 12.* quod is qui nominat aliquem ad munus publicum, suo periculo nominat, & licet text. praedictus loquatur in nominantibus officiales
6 publicos eadem ratione idem dicendum est in nominantibus quosuis administratores etiam rei priuatae, quia diuersitatis ratio reddi non potest, & est expressum per *tex in l. 1. §. magistrum lo secũdo iuncto § 1. ff. de exerc. act.* vbi qui magistrũ naui praeposuit, & nominauit, tenetur praestare omnia facta magistri, alioquin inquit tex. contrahentes deciperentur, sic de institore ab alio nominato, & praeposito dicitur *toto tit. ff. de instit. act.* vbi *in l. quicunque § fin.* obligatur haeres defuncti, qui instituit... etiam quod contraxit ipse ante aditam haereditatem ignorans illum institutum, & alia iura allegat Luc. licet non ista in loco supra citato, & *Iun. in cap. 2. extrà de aetat. & qual.* dicentem quod delinquunt suffraganei, qui praficiunt administratores non idoneos, & tenentur pro eis exemplum ibi de administratione puerorum, & inhabilium quem sequuntur ibi omnes Canonistae, *Butr. num 5. Abb. in final. verbis, & ante alios Host. ibi etiam in final. verbis, & Io. Andr. num. 6. & omnes alij nemine discrepante, arg. tex. in l. 2. ff. de magistr. conuen.*
7 Fuit etiam dictum, quod mala electio, eligenti est imputanda, *§ praeterea inst. quib. mod. re contrah. oblig.* & qui eligit minus idoneũ, est in culpa *l. quod si nolit § culpa ff. de aedil. ed. l. antiqs § culpa ff. de rei vend. l. si ab hostibus § si vir, vbi notant omnes ff. sol. matr. l. eum quod ff. de auro leg. 3. § fin ff. de minor. & l. si qui, ... pro empt.*
8 Sic etiam dicimus de Sindicis, qui eliguntur ab Vniuersitate pro seruitio Regis, qui alio vocabulo, collatores appellantur, quia construunt, & exigunt tributa, & collectas, quae Regi debentur periculo Vniuersitatis eligentis administrantes, vt dictat *Capitulum Regis Caroli primi, quod incipit, item Collatores sub tit. quod Iustitiarius nõ amoueat personas electas ab Vniuersitatibus,* de

quo

quo mentionem facit ad hoc propositum *Capic. in d.decis. 118. num. 3 ascens illud cap.* habere locum tam in Camerarijs, & Collectoribus electis pro seruitio Regiæ Curiæ, quam pro seruitio Baronis.

9 Et ideo cum Baro coram me instetisset prouideri, quod nominatio facta per dictam Vniuersitatem cederet eius damno, ita decreui die 19. mensis Decembris 1598. Et cum à decreto per me interposito Vniuersitas reclamasset, facta per me relatione in Aula, fuit per Sacrum Consilium confirmatum decretum meum die 6 Februarij 1599. apud Actuarium de filiola, Deinde cum nominatus, & electus in Camerlingum esset repertus non soluendo, & debitor in certis quantitatibus, fuit Vniuersitas Foroli condemnata ad reficiendum, & soluendum Baroni quantitates per illum debitas, & ita exequutum.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Electio in personam alicuius pro ærario ab vniuersitate facta si idonea non apparuerit cedit in præiudicium ipsius vniuersitatis in subsidium.*

2 *Nominans quando teneatur de culpis, & defectibus nominati remissiuè.*

3 *Officialis substituens alium quando teneatur de ipso substituto, & quomodo & si per exhibitionem liberetur num. 4.*

5 *Nominator quibus modis sumatur.*

6 *Nominantes ad officium aliquem quomodo teneantur.*

7 *Eligere & nominare in quo differant.*

8 *Approbator fideiussionis vicem ipsius gerit, & ibi num. 9. quomodo si lucri non gratia, aut non dolosè approbauerit, & de laudante fideiussores.*

1 Electionem factam in personam alicuius pro ærario instante Barone à vniuersitate, si compertum fuit non esse idoneam cedi in præiudicium ipsius vniuersitatis *iux. dec. S.C. firmat Capi. de Baronibus in prag. 16 num. 97.* in subsidium. & in singu. 124. nominans, vbi ponit declarationem, & rationem, & de *tract. ex Rouit. in pragm. de administratione vniuersitas*, vbi quando nominans teneatur de culpis, & defectibus nominati, & de officiali alium substituente quando teneatur, &c. *Giurba in cons. 38* prout denominante ministros, & subofficiales, & si per exhibitionem liberetur *Maur. iuris alleg. 93. num. 4.* & ibi quot
5 modis sumatur nominator, & latissimè *Camill. de Medicis cons. 31. num. 17. fol. 145.* quomodo teneantur nominatores officialiũ, & facit de no-
6 minante aliquem ad officium, quod ex sola nominatione confertur, vt pro eo teneatur *R. de Ponte in tract. tit. 2. §. p. num. 10. & ibi latissimè*
7 *num. 7.* in quo differat eligere, & nominare, vt de *Franch. decis. 210. num 5. & Montan. in prag. 2. num. 358* de administratione vniuersit. & id de Ponte latissimè de talibus nominantibus eligentibus, & approbantibus in *tract. eodem tit. 3 §. 5.*
8 *n. 17.* & induce in approbator, qui vicẽ fideiussoris, gerit *Angel. in l. si vero §. 1. ff. qui satisd. co-*
9 *gantur Ascia de terminatione. 63.* vbi etiã an teneatur creditori cui fideiussorem approbauit, siue laudauit si non dolosè, & scientereum vti idoneum approbauit atque affirmauit, aut lucri causa approbator id fecerit *l. quod si ff. eodem tit. Belluga in speculo principium num. 31. & sequentibus Borell. cons. 47. num. 74. & 76. Gratian. decis. 69. num. 14. Surd. de alimentis tit. 2. q. 11. num. 4. & Gamma decis. 300.* vt de laudãte fideiussorem *Afflict. & Foll. in const.* post mũdi machinam, & Ascia determinat. 63. & Visconte latissimè in concl. fideiussoris approbator.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An fabrica Castri Terrarum Baronalium sit Burgensatica, vel feudalis.

SVMMARIVM.

Castrum ædificatum in Villis, & Terris Baronum est feudale, & vendita, vel concessa Villa venit Castrum in illa existens num. 1. 7.

Munitiones vt puta Trabucchi Manganella Balista, & similia } *Positæ pro defensione Castri perpetua Domini destinatione veniunt in venditione Terræ n. 2. 9.*

Funda vendito veniunt dolia fundi causa empta, & Rota per quam aqua trahitur num. 3.

Item Castella plumbea putealia epistemia fistula applumbata, & quæ terra continentur quamuis non affixa. num. 6.

Ædibus venditis, vel legatis accedunt ea quæ pars ædium, vel propter edes habentur vt puta.

Funes labra salientes Putealia Fistula Sera Claui }.

Claustra, & omniaque perpetui vsus causa in ædificijs sunt num. 4. 5.

Mobilia deputatà ad perpetuum vsum Castri sunt pars feudi, num. 8.

Boues

Boues aratorij & alia ad feudi instructionem, & culturam parata, & destinata veniunt in ipsius concessione, vel venditione num. 10.

Fundo instructa legato veniunt instrumenta fundi, & etiam patris fam. quantumcunq; nobilia & excessiui pretij, vt sunt suppellectilia aurea, argentea, perlarum, canes venatorij. Aues rapaces, retia piscatoria, balista, & alia huiusmodi num. 11.

Differt legare fundum simpliciter, vel legare fundum instructum, num. 12.

Feudo vendito, vel concesso, censetur venditum, vel concessum eo modo, vt erat penes concedentem, vel vendentem instructum, & optimum, num. 13.

Castrum non est quid separatum à feudo, & terra sed faciunt vnum corpus num. 15.

Decis. Sacri Consil.

DECISIO XXXII.

Oriro D. Fabritio Ruffo Principe Scillæ die 23. Februarij 1587. orta fuit contentio inter D. Mariam filiam primogenitam hæredem vniuersalem in feudalibus, & pro tertia parte in Burgensaticis, & secundo genitam hæredem in Burgensaticis pro duabus partibus, nūc Ducissam Andriæ super materia contributi faciendi pro satisfaciendis oneribus hæreditarijs, decisa tandem per Sacrum Consilium, & Regiā Cameram adiunctam in decisione prædictæ causæ, vt vtraque contribuat pro rata tam bonorum feudalium, quam burgensaticorum iuxtà liquidationem faciendam per Sacrum Consilium.

In qua liquidatione, cum ageretur de liquidatione redditwum, & introytuum Terræ Scillæ, & eius valoris, fuit controuersum, an Fabrica Castri dictæ Terræ deberet appretiari separatim, & diuisim ab appretio facto dictæ Terræ, & eius redditwum, prætendente Ducissa fabricam prædictam esse burgensaticam, & non feudalem, & proinde non fuisse confusam, nec potuisse confundi in appretio dicti feudi, & Terræ Scillæ; Sed esse separatim, & distinctim æstimandam, & eius æstimationem augere pretium, & valorem bonorum remansorum in portione dictæ D. Mariæ Principissæ hæredis.

Sacrum Consilium censuit vanam esse prætensionem Ducissæ secundo genitæ nam Terra Scillæ vnicum feudum est, in quo est situm, & fabri-
1 catumCastrum pro ipsius custodia, quo casu feudale est Castrum, & proinde vendita Terra, venit Castrum in eo ædificatum ex Bald. sententia *in l. 1. in 8. quæst. num. 7. ff. de rer. diuis.* si quidem ipsumCastrum, seu fabrica Castri, est accessio cō creta *l. 2. C. de iur. emphit.* & idem venit in ipsa Terra, & feudi concessione, vel venditione, quia etiam appellatione Terræ venit Secundum Alexand. in consil. 114. num. volum. 4. & hoc ca-
2 su veniunt etiam munitiones, quæ sunt ad defensionem Castri ibi positæ perpetua destinatione Domini, quamuis non sint affixæ, vt Trabucchi, Manganellæ, Balistæ, & similia ex eodem *Bald. in capit. 1. §. si quis demanso num. 4. de controuers. inuest.* & de iure communi, vendito fundo accedere etiam dolia, quæ fundi causa essent etiā ea quæ seruus, qui fundum colucrat emisset, & Rotam itidem, per quam aqua trahitur, voluit *Paul. de Iure Consul. in l. qui fundum 40. § fin. ff. de contrah. empt. & in l. Iulianus 14 § fin.* respō-
4 *det* Vulp. ædibus distractis, vel legatis accedere ea, quæ Pars ædium, vel propter ædes habentur, vt puta putealia, declarat Pomp. in l. seq. in quo puteus operitur, & in *l. immediate seq. 16.* Vulp. addit funes, labra salientes, fistulæ quoque, quæ salientibus iunguntur quamuis longè excurrant extra ædificium, & *in l fundi 18. eod. tit.* idem
5 Vulp. distracto fundo, vel ædibus venire feras,
6 claues, ac claustra inquit & in vers. labeo, omnia, quæ perpetui vsus causa in ædificijs, sunt ædificij, esse statuit, vt puta castella, plumbea, putealia, epistemia, fistulæ, applumbata, aut quæ Terra continentur, quamuis non sint affixa, & alia, de quibus ibi ea omnia insint in ipso pretio fundi,
7 & ædium confusim. Et ideo vendita terra, venit Castrum, seu ædificium Castri, quia ratione feudi ipsum constructum ad perpetuam feudi vtilitatem, & custodiam, & vnicum est corpus, & inseparabile Castrum ipsum à feudo, accipiendo Castrum pro vt hic pro ipsa fabrica, & [illegible] non pro Castro, vt est Terra cum iurisdictione, de quo *per Capic. in sua inuest. in verò Castris,*
8 *& fortellicijs, & est hoc de mente Andr. in ca. 1. §. si vero num. 4 de pace, ten. vers quid de mobilibus* dicentis, quod mobilia etiam deputata
9 ad perpetuum vsum Castri, sunt pars feudi, & ideo veniunt munitiones, & fornimenta omnia, quæ sunt in fortellicio in ipsius concessione *secundum Bald. in l benef. ff. de const. princ. & Ias. ibi 2. num. & Fœlin. in cap. causamque num. extra de rescript. quæ reassumit Capic. in sua inuest. in princ. 1. pag. in verb. feudorum accessoria, & Laud in tract. de castell. in 4. quæst. vbi dicit, quod veniunt arma, quæ in Castro sunt ad illius defensionem ex Oldrad. consil. 132. & volent idem Butr. Anchar. & Imol. in cap.*
10 *dilecti extra de donat. qua ratione etiam Boues aratorios, & alia ad feudi instructionem, & culturam parata, & destinata venire censuit, Aluar. in cap. 1. in princ. 2. col. de Capit. qui cur. vend. &* Capic. *vbi supra in verbo, & vendito*
11 *Castro. & optimè declarat Angel. in l. 2. C. de verbor signif. in fundo instructo legato*, quo casu dicit non solum venire instrumenta fundi, sed etiam patrisfam. quantumque nobilia, & pretij excessiui, vt puta supellectilia, aurea, vel argentea, aut perlarum, canes venatorios, aues rapaces, & cantantes rhetia piscatoria, balistas, medicamenta, saggittaria, vinum, & frumentum, & omnes fruges

ges, dummodò non fuerint ibi repositæ, vt venderentur, aut vt tantisper essent, vt *in d. l. 2. iuncta l. quæsitum 12. §. Sed si fundus husque in finem ff. de fund instr.*
12 secus fundo simpliciter legato, vel vendito, sic in vinea, horto, vel olíueto, nam tunc veniunt instrumenta affixa, quia dicuntur pars ædificij, aut fundi, *d. l. fundi ff. de act. empti. cum similibus*, Sed lecticæ, vegetes existentes in domo, & similia suppellectilia, Tinea Vineæ, aut torcularia, Boues fundi, ligones falces,
13 aut similia non veniunt, sed vbi venditur, vel conceditur feudum censetur venditum eo modo, prout erat penes concedentem, & vendentem instructum, & optimum, & proinde non solum venit Castrum constructum ad eius defensionem, sed venit cum omnibus instrumentis, vt supra, & non est quid separatum, neque separabile ab ipso feudo, sed vassalli, Terra iurisdictiones redditus, prouentus, & ipsum Castrum faciunt vnum corpus, & non est dubium, quod sub nomine Terræ Scillæ venit Castrum in ea ædificatum, quia coniunctum, & sub vna Terræ appellatione censetur arg. eorum, quæ decidit *Sceuola Iur. Cons. in l. seia 20. §. Tirannæ in fine ff. de fundo instr. & instrum. leg. ibi si prata fundo graeciano ita coniunxisset, vt sub vna fundi appellatione haberentur ea quoque deberi, &* Vulp. *in l. quæsitum 12. in princ. ff. eo inquit*, fundo relicto venire instrumenta, & instrumentum esse apparatum rerum diutius mansurarum, sine quibus exerceri possessio nequiret, at Castrum instrumentum est terræ, & feudi, quinimmò pars terræ, & feudi non diutius mansurum, sed perpetuum daturũ ad ipsius feudi conseruationem, & custodiam, quia forsan non essent vassalli, non essent redditus, neque fructus, vel saltim non tot, neque tanti, nisi esset castrum, quod pyratarum, ac latronum inuasiones, & incursiones inhiberet, & cohiberet, & castrum prædictum, non solum feudum, & terram Scillæ vassallos, ac fructus, & redditus conseruat, custodit, & auget, sed maritimas circumuicinas oras protegit, vt est notissimum, adsunt enim ibi milites, & tormenta, quę procul arcent pyratas, ita vt ad illas oras accede-
14 re non audeant, & ideo non separatur à terra, & feudo, sed confusim cum terra, & feudo, & redditus æstimatur, ex *Vulp. in d. l. quæsitum. §. conseruandi*, vbi conseruandi fructus causa, veluti granaria, quia in his fructus custodiuntur Vrceos, Capsellas, in quibus fructus componuntur, sed & ea, quæ exportandorum fructuum causa parantur instrumentum esse statuit, Ergo à fortiori erit castrum inseparabile ab ipso feudo, quod deseruit, non tantum ad custodiam, & conseruationem, sed ad omnia supradicta, & ad ipsusmet terræ, & feudi existentiam; Et quia introitus Terræ Scillæ fuerunt appretiati ad ratio-
15 nem ducatorum trium cum dimidio pro quolibet centenario. Censuit Sacrum Consilium in eo appretio confundi castrum, & eius fabricam, tanquam feudalem ex causis prędictis, & non debere separatim, & distinctim æstimari die 17. Nouembris 1603. apud Actuarium Fabritium Romanum.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Vendito feudo venire castrum.*
2 *Vendito feudo veniunt hospitia destinata pro habitatione Baronis, & alia, vt ibi num. 3. & declaratur, num. 4. & alio casu.*
5 *Augumenta, quæ accrescant feudo.*
6 *Castrum quomodo sit sub comitatu.*
7 *Vendens castrum cum iurisdictione censetur vendidisse omnia pertinentia ad castrum.*
8 *Vendita domo veniunt omnia ibi affixa cum distinctione si ad tempus, vel in perpetuum erant.*
9 *Vendita domo veniunt gelosia.*
10 *Vasa vinaria, seu dolia an veniant vendito fundo, & ibi quid in statuis.*
11 *Lectus, & necessaria supelectilia an veniant in generali concessione, & si veniant capella.*
12 *Aequo vendito an veniant ornamenta.*
13 *Æqua vendita an veniat pullum.*
14 *Appellatione supelectilis, quæ veniant.*
15 *Ædificium intra fines feudi factum an sit feudale.*
16 *Aedium vsufructu legato, quæ veniant.*

Illud, quod reassumitur ex copiosa hac decisione, quæ paruam, aut nullam dubitationem de iure habet, est quod vendito
1 feudo venit castrum, seu ædificium castri, patet ex ratione enuntiata in ipsa, quia concesso feudo cum iuribus, & pertinentijs suis veniunt omnia adiacentia connexa, & solita, *arg. eorum, quæ Crauetta conf. 105. de Ponte cons. 63. & Capiblanc. de Baronibus pragmat. 8. part. 2.*
2 *num. 3. cũ seq.* vbi non dubitat venire hospitia destinata pro habitatione Baronis, & fortalitia
3 castri, &c. & arma bombardæ, & manganellæ, balistæ, & similia destinata in fortalitio, vt Doctissimus Author ponit, & vide à contrario sensu si concessio amplis verbis non fuerit facta,
4 quod non comprahendat, quæ non adiacent propriè feudo vt burgensatica, quæ mixtim cum feudo tenentur functiones fiscales meliorationes factæ, ita vt aperto feudo Regi per generationem finitam, vel aliam causam ea non aperiantur domino directo, *Capic. in inuestitur. vers. feudorum augumenta, de Ponte conf. 57. Franch. decis. 192.* & idem, quod etiam palatium de nouo ædificatum in terra non cedat feudo, licet sit necessarium, *vide Tiraquell. de retract. §.*
5 *23. num 35.* & quæ augumenta accrescant feudo *Anna allegat. 29. vbi addidi Peregrin. de fideicommiss. articulo 50. Reg. de Curte fol. 83.*

M *in suo*

in suo tract. discurrens de incremento proce-
6 dente ex causa feudi, vel alio, & si vis videre quando castrum sit sub comitatu, & quæ requiruntur, latissime per *Dom. Rouit. in pragm. 1. deabbus. in scrib. sublato numer. 99.* & ad
7 propositum nostræ decisionis de concedente, vel vendente castrum cum iurisdictione, & pertinentijs, quod censeatur etiam concessisse res pertinentes ad castrum, *Borrell. abbunde in tit. 41. par. prima num. 299. per plures*, cum vendita re, iuxta *cit. Crauett. consil.* censentur venditum omne destinatum ad vsum rei venditæ, & ex hoc ad ornatum *l. Iulianus, §. fin. cũ ll. seq.*
8 *ff. de act. empt.* vendita domo veniunt omnia ipsi affixa, & quæ sunt ibi ad perpetuum vsum domus, secus in his, quæ ad tempus, & vendito fundo veniunt omnia, quæ sunt intra fundum ad perpetuam vtilitatem fundi, sed secundum *Surdi decis.* 134. vendita domo veniunt gelosiæ,
9 & vitriatæ, *& Marilian. decis. 71.* & quid di-
10 cendum de dolijs, seu vasis vinarijs, *Thesaurus quæst forens. 84. lib. 1. cum distinctione, & Rot. decis. 822. par. 3. & quid in statuis, per Mothedan. decis. 2. de empt. & vendit. quos citat Ricc. collect. decis. 212* omnino obseruandus in hac tractatione, vbi recset alios casus pulchros,
11 & quid si veniant in generali concessione lectus, & necessaria suppellectilia, *per Iaffred. decis. 91. & eundem Ricc. collect. 594 in fine, & plura*
12 *in collect. 649.* si veniant cappellæ, &c. & nota, an æquo vendito veniant ornamenta, &c. *per Ias. de actionibus in §. actionum num. 59. Marant. in spec. dist. 4. tit. an sit iudicium ciuile, vel criminale num. 77. Bart. in l. 5. §. vtque, ff. comodati. & ibi idem Ias. num. 71.* scribit
13 equa vendita venire pullum, *& Amanel. de Claris singul. 162. & Bart. in d. l. 5. §. vsque,* & si vis videre de legato fundi instructi, quæ contineat, *vid. tex. in l. quænam 12. §. Celsus quoque. §. si instrumentum, ff. de fundo instructo. & Anton. Fabr. lib. 1. coniectur. cap. 6. Treutl. disp. select. par. 2. disput. 13. thesi 4.* &
14 cum fuerit legata suppellectilis, quæ veniant eius appellatione, & quæ contineantur, *Paulus in l. suppellectili 3. ff. de suppellectili legata*, dum dicit, quod sunt mensæ, trape, zophora, delphices, subselliæ, scanna, lecti, etiam inargentati, culcitræ, toralia, mappei, vilosa, vasa aquaria, pelues, aquiminaria, candelabra, lucernæ, trullæ, vasa ænea, vulgaria, idest, quæ non proprio essent loco tributa, capsæ, & armaria, dum tamen non sint capsæ, & armaria pro libris, vestibus, & armis conseruandis, quæ in suppellectili non enumerantur, vitrea, escaria, & potoria in suppellectili sunt, sicut fictilia, non solum vulgaria, sed etiam, quæ in pretio sunt magno, nam & pelues argenteas, & aquiminaria argentea, & mensæ, & geminati in suppellectili esse non dubitatur vsque adeo, vt idem iuris sint, & si tota argentea, vel aurea sint ad quam materiam suppellectilium *Plin. lib. 34. cap. 3. Valer. Maximus lib. 4. tit. 1. Celsius Rhodiginus lection. antiqu. lib. 4. cap. 12. Andr. Alciat. lib. prætermissor. primo, in verbo Rauca Anton. Nebrixens. in*
15 *verbo mappa*, & si nolis prætermictere quando ædificium intra fines feudi factum sit feudale, addas *Annam alleg. 6.* vbi copiose addidi, & non ommictas *Surd. decis. 294.* pro abbundanti materia istius loci, *& D. nostrum Auth. in decis.*
15 34. *num. 2.* ibi ædium vsufructu legato, quid veniat, &c.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Mortuo feudatario à quo die sit computandus annus respectu fructuum, qui inter hæredes veniunt diuidendi, & æstimandi.

SVMMARIVM.

1 *Æstimatio bonorum facienda est attentis fructibus illius anni quo quis decesserit.*
2 *Annus potest sumi ab indictione, quæ incipit in mense Septembris.*
3 *Annus computari potest iuxta consuetudinem regionis, quæ attendi debet.*
4 *Aegiptij primi omnium annum comperierunt illum distinguentes in 12. temporum menses.*
5 *Feudatario decedente ante Kalend. Martij, vel post Kalend. quomodo, & à quo tempore fructus diuidantur inter hæredes feudatarij, & Dominum ad quem feudum reuertitur.*
6 *Vindemia, quæ percipitur in mense Septembris, & oliuæ, quæ colliguntur in mense Decembris censentur fructus anni præcedentis.*
Decis. Sac. Cons.
8 *Erarij Baronum formant libros reddituum & introituum de indictione ad indictionem pro maiori facilitate reddendæ rationis, & quia sic placet.*
9 *Regia Camera Summariæ in exactione releuij debiti post mortem Baronis computat annum a die obitus non ab indictione.*
10 *Tex. in §. his consequenter hic finitur lex. declaratur, & est sine ratione.*
11 *Iure feudali deficiente recurritur ad ius commune.*
12 *Annus aut naturalis, & legalis, aut industrialis.*

DE-

DECISIO XXXIII.

Vbium insurrexit in eadem causa, à quo cæperit annus mortis dicti Illustrissimi Principis, quem certum est obijsse die 27. Februarij 1587. Ansam præbuit faciendi per vtramque partem,
1 iuxta valorem bonorum remansorum tempore obitus, quod apprettium, & æstimatio erat facienda attentis fructibus eo anno perceptis, ex *regula l. pretia rerum 63. ff. ad l. falcid. & Iuliani sententia in l. si fundum per fideicommissum 49 ff. de l. g. 1. in l. si quos 16. C. de rescind. vend. Alex. in d. l. pretia rerum, num. 6. & ibi Hercul. Pantal. in rep. l. 2. C. de rescinden. vend. num. 228. cum seq. & ibi Cagn. nu. 254. Pinell. 3. par. cap. vltim. num 7. & seq. & alios congestos per Ioannem Baptistam Lupum Gemin. in l. 2. §. 5. num. 120. C. de pact. inter empt. & vendit.* quod etiam partium conuentione cautum erat.

Verum dicebatur pro parte Ducissæ Adriæ, quod licet obierit de mense Februarij Princeps pater, & esset conuentum apprettium esse faciẽdum habita ratione ad fructus eo anno perceptos, quod nihilominus annus erat sumendus à mense Septembris præcedentis, vsque ad mensem Septembris illius anni quo obijt, & consequenter erat habenda ratio fructuum perceptorum in vita dicti Principis à dicto die primo Septembris duplici ratione.

Prima, quia ex libris Erarij apparebat annum in computatione, & actione fructuum incipere à die primo Septembris cuiuslibet, & consequẽter ab indictione sumptum semper annum, &
2 non est dubium annum posse sumi ab indictione, quæ incipit in mense Septembris, *vt in l. 1. §. fin. C. de Iustin C. de confirm. late Alc. lib. 8 Parerg. cap.* 1. quare cum ex libris Erarij cõstet de consuetudine Principis patrisfam. computasse annum in recollectione introituum, &
3 fructuum à Kalen. Septemb. quia in annorum computatione, & consuetudines attenduntur, & vnaquæque Prouincia suo sensu abundat, vt explicat *Andr. in §. bis consequenter hic finitur lex, & eleganter Alexand. ab Alexand. lib. 3. gen. dier. cap. 24. quem ornauit, & glosauit ibi Tiraquell. multa addens, & perbelle Couarr. vt alios omittam lib. 1. variar. cap. 12. & resolut. lib. 4. cap.* 18. quibus in locis curiosis satis factum esse poterit. Sed quicquid alij dicant om-
4 nium hominum primo Ægyptios annum comperisse distinguentes eum in duodecim temporum menses, & hæc comperisse ex astris: testis est *Historiarum pater Herodoius lib. 2. historiarum cap. 1.*

Alia, & secunda ratio fundata in dicto *tex. §. his consequenter in vsibus feud. Hic finitur lex*
5 qui tex. est capitalis, & formalis pro hac re, cum in ea decidatur, quod decente feudatario sine legitimo hærede ante Kalend. Martij omnes fructus illius anni ad Dominum, ad quem feudum reuertitur pertinebunt, decedente vero post Kalend. Martij, vsque ad Augustum ad hæredes decedentis post Augustum ad Dominum, & Isern. comendat ibi hanc distinctionem, seu diuisionem anni, quia si rectè consideretur annus in d. text. incipit ab indictione à principio Septembris, à quo tempore numerando, vsque ad Kalend. Martij sunt sex menses, & ideo si decedat ante kalend. Martij feudatarius, quia nondũ medietas anni defluxerat, fructus sunt domini, si post Kalend. Martij per totum Augustum, quia decurrunt alij sex menses sunt feudatarij, ex quo tex. videtur fundari opinio, quod annus incipit, vt supra, ab indictione, & ab illo die fit distinctio, & diuisio fructuum, ergo in casu præmisso pro facienda æstimatione feudorum, & bonorum remansorum in hæreditate prædicta, erat habenda ratio fructuum perceptorum à dicto die primo Septembris.

In contrarium dicebatur obstare pactum, & ius, pactum inquam, quia partes pepigerunt, & conuenerunt æstimationem esse faciendam habito respectu ad tempus mortis Principis, qui cum decesserit in mense Februarij, nullo modo poterat computari annus à mense Septembris præcedentis, quo erat viuus.

Secundo dicebatur obstare ius ex doctrina eiusdem *Andr. in d. cap. his consequenter num.*
9 *19.* vbi quærit de vindemia, quæ percipitur in mense Septembris, & Octobris, & oliuis, quæ percipiuntur in mense Decembris, an sint illius indictionis, & anni, quo recolliguntur, & concludit, quod sunt fructus anni præcedentis, & vt tales habendi sunt, & ideo retentis terminis d. text. ad hæredes feudatarij pertinebunt, & retentis terminis quæstionis nostræ, vbi quis decedit in mense Februarij non possunt clausulari fructus percepti à mense Septembris, quia illi sunt fructus anni præcedentis, non illius Septembris, & anni quo moritur feudatarius, & æstimatio est facienda actentis fructibus eius anni, quo moritur, ergo nullo pacto annus potest sumi ab indictione quo ad hunc effectum.

7 Sacrum Consilium vna cum adiunctis censuit annum esse sumendum a die obitus dicti Principis, & iuxtà quantitatem, & valorem fructuum, & introituum perceptorum à die obitus per anni circulum esse faciendam bonorum æstimationem.

8 *Nam libri Erarij computantis fructuum recollectionem ab indictione nõ mouit Sacrum Consilium, quod idem mos, & stilus esset seruandus in æstimatione facienda, quia id faciunt omnes Erarij huius Regni pro maiori facilitate rationis reddendæ fructuum, & introituum recollectorum de indictione ad indictionem, vel quia sic ipsis placitum est, & non tenetur Sacrum Consilium sequi exemplum Errariorum, sicut nec Re-
9 gia Camera in exactione releuij fecit, nec consueta

sueta est facere, quæ mortuo Principe informationem cæpit de fraudibus illius anni à die obitus, & iuxta informationem prædictam exegit releuium, quod est medietas fructuum illius anni, quo feudatarius decedit, & cum Regia Camera in exactione releuij, ita semper obseruet, & interpretata sit annum, non ab indictione, sed à die obitus initium sumere, ita iudicauimus in casu præmisso esse sumendum, cum nulla diuersitatis ratio possit reddi, quinimmò si contrariū seruaretur esset absurdum, & contra ius, quia si pro sciendo valore bonorum remansorum in hereditate fructus eius anni quo quis moritur, sunt æstimandi, & inspicerentur, vt in initio diximus, si modo inspicerentur fructus percepti in vita, non essent fructus tempore mortis, & quia nos agimus de contributo faciendo inter cohæredes de bonis remansis in hæreditate, non dicitur hereditas nisi à morte testatoris, ergo non ante, vt est notissimum.

10 Et de text. in §. his consequenter, nulla fuit habita ratio, quia, vt inquit Bald. ibi nullam ille tex. continet in se rationem, nam dicere, quod maritus, vel Augustus habeat diuidere fructus, nulla est ratio, nisi beneplaciti, inquit Baldus, & ille text. loquitur in casu satis diuerso à nostro, nam ibi loquitur vbi feudatarius decedit sine legitimo successore, & feudum ad Dominum reuertitur, quid de fructibus faciendum sit, & deciditur, vt ibi secundum vsum, qui vigebat in feudis, quia sic placitum fuit, casus noster est penitus diuersus; nam non agimus de diuisione fructuum, nec feudum ad dominum reuertitur, sed ad hæredes decedentis transmictitur, & agimus de contributo faciendo, quo casu attenden-
11 dum est ius commune, ex quo ius feudale nihil statuit, ex latè traditis, per *Aluar. post Andr. in cap. 1. in princip. de feud. cognit. & optimè, ac latè Ioannem Baptistam Caccial. in repet. dicti cap. in quarta parte principali, & Euerardum in sua Topica loco à contrario sensu num. 13.*

Et verè talis consuetudo, quæ decedente feudatario ante Kalend. Martij refert fructus illius anni ad dominum, decedente verò post kalend. illos ad hæredes decedentis defert, irrationabilis dici potest, vt in simili casu testatum reperi in *Lateranensi Concilio sub Alexandro Tertio Romæ celebrato, in vol. 4. conc. sub rubr. de alien. rer. eccles. cap. 6.* vbi dicitur, quod consuetudo quæ in Diœcesi Salernitana vigebat, secundum quam clericus si à Kalend. Martij, vsque ad Kalend. Nouembris decesserit fructus illius anni suos facit, non sit rationabilis, quia tamen in multis Ecclesijs toleratur rescribitur Archiepiscopo Salernitano, qui illam toleret.

Et de iure communi (annus, & si multipliciter sumitur secundum varios regionis mores, vt per supra citatos Doct. abundè habetur) tamen veritas est, quod regulariter in duobus modis distinguitur, ac sumitur, Aut enim est naturalis, & legalis, aut industrialis, seu communis, industrialis est, qui constat duodecim mensibus à quocumque mense sumatur, siuè ab incarnatione, siue à natiuitate, siue à Martio, siue Septembris mensibus; industrialis dicitur, quia seruandus est mos cuiusque regionis in eo sumendo, licet communiter à Natiuitate Domini sumatur, naturalis vero est, qui constat indifferenter tercentum sexaginta quinque diebus, & sex horis, & iste appellatur annus legalis, & de eo loquitur *Paul. in l. cum hæres 4. §. scitus, ff. de stat. lib.* vbi verus annus tercentum sexaginta diebus constare debet, & ibi *Bart. facit hanc distinctionem, & in l. libellorum, ff. de accusat. num. 15.* quo loci hunc annum legalem appellat, alterum verò, qui incipit à Natiuitate Domini, appellat annum communem, & vulgarem, & hanc frequentiorem, & magis receptam distinctionem, sequitur *Cassan. in consuetud. Burg. in tit. des Iustices, & Droictz Dicell. Rubr. 1. §. 8. in vero dedens l. an. per totum*, & de hoc legali sensijt Sacrum Consilium in casu præmisso habendam esse rationem sumendo initium à die mortis Principis.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Annus à quo die die attendatur pro diuisione fructuum.*
2 *Annus qualiter computetur.*
3 *Fructuum distinctio enuntiatur.*
4 *Fructus maturi non exacti ad quem pertineant, cum alijs quæstionibus curiosis.*
5 *Releuium à quo die debeatur.*
6 *Tempus soluendi releuium à quo die currat.*
7 *Releuium an duplex debeatur si uno eodēq; anno pater, & filius mortantur.*
8 *Releuium quantum sit.*

1 PRo curiosa instanti decisione, quod annus attendatur à die obitus feudatarij pro diuisione fructuum inter hæredes (adde præter alios *Capyblanc. de Baronibus pragm. 5. num. 36.* & per totam, quasi) vbi recentissimas authoritates adducit, & quasi meliorem omnium, iudicio meo, omnes casus recenset in materia fructuum diuidendorum, &
2 de anno qualiter computetur, & à quo die, & qualiter initium habeat in Regno, & de distin-
3 ctione fructuum, prout etiam ponit *Paschal. de viribus patr. potestat. parte prima cap. 3. num. 119. & num. 118.* de fructibus rei venditæ infra annum ad quem pertineant, & *num. 118.* de fructibus maturis, & non exactis tempore mortis hæredis si pertineant ad substitutum, & *nu. 120.*
4 de fructibus nō maturis perceptis per vsumfructuarium si debeant restitui ab eius hærede proprietario, & de fructibus feudi vassallo mortuo post Kalendas Martij ad quem spectent, &c. *de Franch. decis. 19. vbi Visconte in addit. infinitos allegat, & Surdus de alim. tit. 7. quæst. 13. num. 34. de Ponte decis 12. & de feud. lect. 130. & seq. num. 39. Gratian. disceptat. forens. 812. num. 16. & 20. tomo 5. Peregrin. de fideicom. miss. artic. 49. Anna cons. 20. de Ponte cons. 55. num. 35.*

num. 35. vol. 1. & quid de fructibus Clerici beneficiati decedentis à dictis Kalendis Martij, vsq; ad Kalendas Septembris ad quem spectent, & quomodo de iure communi diuidi debeant inter hæredes beneficiati mortui, & nouum beneficiatum, *per Viscontem in conclusione fructus feudi vassallo mortuo*, per plures, cum alijs curiosis notabilibus ad materiam.

5 Et releuium deberi à die mortis diximus supra in additione ad decis. 8 & vide *D. Rouitum in pragmat. 2. de officio procurator. Cæsar. num. 5. ibi*, annus, & dies ad soluendum rele-
6 uium, quod currat à die mortis, & vide in ipsa materia si releuium duplex debeatur, si pater, &
7 filius vno, eodemque anno, vnus post alium mortui fuerint, per *Nouarium quæst. forens.* 10.
8 cum releuium sit medietas fructuum illius anni, quo feudatarius moritur, *vt D. Camillus de Medicis cons.* 18. *num.* 3. *& cons.* 55. *num.* 5.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An nix sit in fructu, & augeat fructus feudi.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dicitur quicquid ex re, vel propter rem ad nos peruenit, & num* 31.
2 *Aedium vsufructu legato venit omnis redditus, & omnes obuentiones ex ædibus, & areis peruenientes.*
3 *Commoditas, & interesse fructus loco habetur, & num.* 13.
4 *Inductum ad hominum vsum in fructu est, & num.* 12.
5 *Facultas pignorandi fructus est.*
Piscationes)
Venationes (*Sunt in fructus num.* 6.
Aucupia)
Syluæ ceduæ, *Arundines*, *Dolia, &* *Rota per quam trahitur aqua.* } *Sunt in fructu nu.* 7.
Oliua etiam immatura, item Fenum immature cæsum in fructu est num. 8.
Horti, *Poma*, *Olea*, *Flores*, *Aqua, &* *Stamenta* } *Sunt in fructu num.* 9.
10 *Palea in fructu est.*
11 *Vtilitas, & quæuis commoditas ex re, vel propter rem perueniens fructus est.*
12 *Fructus appellatione venit omne, quod ad vsum hominis inductum est, siue naturalis, siue industrialis.*
14 *Libellus in quo quis petit rem cum interesse comprehendit fructus.*
15 *Munera, honores, & dignitates sunt in fructu.*
16 *Præsentatio iuris patronatus in fructu est.*
17 *Potestas eligendi, & conferendi inter fructus Sacerdotiorum numeratur.*
18 *Fructus appellatione continentur, quod vis lucrum, quod vis emolumentum, & omnes comoditates ex re nostra ad nos pertinentes.*
19 *Nix non est fructus, sed parit fructum.*
20 *Differentia est interesse fructuum, & haberi loco fructus.*
21 *Homo non est fructus, nec in fructu tamen quicquid ex eius opera peruenit est fructus & num.* 32.
22 *Lac, pilus, & lana pecudum in fructu est.*
23 *Vestimenta, & scyphus non sunt fructus, sed in fructu.*
24 *Iter, & actus non sunt fructus, sed in fructu.*
25 *Nix siue sit in fructu, siue sit redditus reddit feudum vtilius, & pretiosius.*
26 *Fructus appellatione, quæ non veniunt, reditus appellatione veniunt, vt partus ancillæ, quæ non est in fructu, sed in reditu, num.* 29 *&* 30.
27 *Partus non est in fructu.*
27 *Homo non est in fructu hominis.*
28 *Pecudum fœtus in fructu est.*
31 *Differentia inter fructus redditus prouentus, & pensiones.*
32 *Nauium vectura, & operæ seruorum sunt in fructu.*
33 *Fructus est, qui terra coalescit nascitur, & renascitur.*
Lapidicinæ)
Argenti fodinæ (*Non sunt fructus, neque in*
Auri fodinæ) *fructu num.* 34.
35 *Protbocolla, & quod ex eorum exemplatione percipitur, non sunt in fructu.*
Arbores, qui non)
renascuntur (*Non sunt in fructu nu.* 36.
Thesaurus.)
37 *Pœna pecuniaria, & multæ resultantes ex bannis ratione feudi, sunt in fructu.*
38 *Fructus nunquam renascitur idem numero sed idem in genere.*
39 *Commoda omnia sunt fructus iurisdictionis.*

M 3 40 Nix

40 *Nix non inest feudo, neque in genere, neque aptitudine.*
41 *Fructus sunt in triplici differentia.*
Glandes Castanea Poma Nuces, & similia } *Sunt fructus naturales nu. 42.*
42 *Frumentum, & alia segetes sunt fructus industriales.*
43 *Fructus ciuiles dicuntur impropriè fructus, & accedunt magis naturalibus.*
44 *Nix non nascitur ex terra, & solo, sed à calo defluit.*
45 *Redditus prouenienis ex propria industria non venit astimandus, & num. 47.*
46 *Feudatarij, & emphyteota, qui eorum industria vberiores fundos reddiderunt, non tenentur ad maiorem canonem.*
48 *Nix non est fructus, quia non est ad vsum necessarium hominum, sed ad delectationẽ, & gustum.*
49 *Nix non alit quinimmò eius vsus immoderatus interficit.*
50 *Niuis redditus non certus, non perpetuus, non securus, non nascitur ex feudo, neque ex causa feudi.*
51 *Niuem augere fructus feudi est res maxima consequentia, & praeiudicij.*
53 *Decis. Sac. Cons. niuem augere fructus feudi.*

DECISIO XXXIV.

IN eadem causa fuit vehementer dubitatum, an nix è cœlo cadens sit in fructu, seu redditu, & augeat redditus feudi, & quia hic articulus non reperitur ab aliquo tactus, & decisus, necessariũ fuit illũ decidere per regulas artis.

Et quòd sit in fructu, & augeat fructus, & redditus feudi, dicebatur esse iudicatum per Regiam Cameram quæ tempore mortis Principis exegit releuium ex redditibus, & compendio niuis appretiatis in annuis ducatis octingentum, & sic tamquam casus decisus, & iudicatus videbatur quod amplius de eo non esset hæsitandum.

1 Secundò dicebatur, quod quicquid ex re, vel propter rem ad nos peruenit fructus dicitur, & loco fructus habetur, vt respondit, *Celsus in l. item si fundi 10 ff. de vsufr.* vbi fundi vsufructu legato, quicquid in fundo nascitur, & quicquid inde percipitur, aut percipi potest fructus est, & ad fructuarium pertinet sic, & ædium vsufructu legato quicumque redditus ast ad vsufructuariũ pertinet, quacumq; obuentiones sunt ex ædificijs, ex aeris, & cæteris quæcumque aedium sunt, ex Vlpiani sententia in *l. vsufructu legato 7 ff. eo. facit tex. in l. vxori meæ 47 ff. de vsufr. leg. & text. in l. loci corpus 4. §. in confessoria ff. si seruit. vindic.* vbi commoditas, & interesse fructus loco habetur, vt puta si quid interest seruitutem non prohiberi, & id notat ibi *Accurs. in vers. non prohiberi, & allegat id idem text. in l. videamus la prima 19. ff. de vsufr. in fine* vbi statuit Caius, commoditatem quam quis ex re sentire potest fructus loco esse, & quod ad hominum vsum inductum est, in fructu esse, *Iabolenus Iure Cons. statuit in l. in fructu 42. ff de vsu, & vsufr. leg.* qua re etiam fructus immaturi colligi possunt, vt ibi. Iidem facultas pignorandi fructus est, *l. fin ff. de vsur. duplicata*
2 *in l. fructus 72. ff. de reg. iur.* immo etiam venationes, piscationes, & aucupia in fructu esse, *Cassius ait lib. 8. iuris ciuilis*, vt refert *Celsus in l. item si fundi §. aucupiorum ff. de vsufr.* vbi Celsus arguit à simili, & à paritate rationis, nam cum ex Cassij sententia aucupiorum, & venationum redditum in fructu esset, inquit Celsus, ergo, & piscationes, & seminarij, ex quo text. in casu nostro docemur etiam à simili, & à paritate rationis arguere quod nix sit in fructu, ex quo ex ea percipitur redditus, sicut ex alijs fructibus feudi, præmissa tamen Cassij, & Celsi opinio vera est, vbi fructus fundi ex venationibus aucupijs, vel piscationibus constat, vt declarat *Iul. Iure Cons. in l. venationem 26. ff. de vsur. & ibi glossella* ita admonet, & probat etiam *text. in l. vsufructuarium 68. ff. de vsufr.* & adeo
3 verum est, quod commoditates, quæ ex aliqua re percipiuntur, sunt in fructu, vt & syluas, & arundines, ceducos, & dolia, & rotam per quam trahitur aqua, in fructu esse, voluerit *Paul. in l. qui fundũ 40 §. fin ff. de contrah. empt. & idem Paul. in l si absente 54 in fine ff. de vsufr.* etiam oliuam, etsi immaturè lecta sit, item fœnum, etsi
4 immaturè cæsum sit, in fructu esse statuit, & in *l. plenum 12 ff. de vsu, & habit.* Vlp. hortos poma, olera, flores, aquam, & stramenta in fructu esse decreuit, à quo tex. credo vocabulum natura vulgari lingua vsitatum strame .s. stantie, strame, & letto, quæ gratis militibus danda sunt, licet malè ab ipsis obseruetur, ex quibus etiam paleam in fructu computari dixit *Rom. in sing. 555. incip. palea, & ante ipsum Specul. in tit. de decim. §. 1. num. 12. circa finem, & Bald. in l. fin. 3. col. C. de cond. insert. per text. in l. si vsufructuarius messem 13. ff. quib. mod. vsufr. amit.* qui text. secundũ Bologninũ ibi non probat, sed probat text. in *l. fin. §. fin. C. de seruit. & aqua vt per addentes ad Rom. in d. sing.* & est com-
5 munis opinio, & recepta. Non ab re igitur *Oldrad. in consil. 24.* quamuis commoditatem, & vtilitatem ex re, vel propter rem quomodocumque peruenientem fructum esse existimauit, & idem *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de locato, seu emphit. in §. nunc aliqua nu. 116. in vers. incip. qui tabernas, & Anchar. in cons. 3. num. 1.* dicens venire fructus, etiam eos qui impropriè percipiuntur, & *practica Pap. in forma libelli in actione reali, vers. simul cum fru-*

Ctib u s

ctibus num. 6. dicens, quod omne id, quod ad vsum hominis inductum est, venit appellatione fructus, siue sint fructus naturales, vt poma, siue industriales, vt frumentum, vua, & similia, & idẽ explicat *Ful. Bened. in repe. c. Raynutius in ver. cætera bona, num. 24. ext. de testam. & Cassan. in consuet. Burgundiæ rubric. 4. §. 17.*
7 *ver. & farie le fruitz siens, num. 13. & sub nomine interesse venire fructus, tenet Bal. in d. l. loci corpus §. in confessoria, & in l. si quid nu. 3. C. de seruit. & aq.* concludens, in libello, in quo quis petit rem cum interesse, venire & comprehendi fructus, licet specificè non petatur, quare videbatur non posse dubitari ex his quin nix sit in fructu, cum ex ea compendium percipiatur
7 in ipso feudo, siquidem etiam munera, honores, & dignitates in fructu esse, vt puta actuarij, & tabellionis salaria censuit, *Bar. in l. quædam §.*
8 *nihil ff. de ede.* præsentationem quoque iurispatronatus in fructu esse respondit, *Alex. Pontif. in c. ex literis 7. vbi not. ext. de iurepatr. Inn. in c. consulationibus ext. de iurepat. & ibi Abb. ac reliqui, Belluga in suo speculo rubr. 23. vers. sed pone in princ.* quemadmodum & potestas conferendi, eligendique inter fructus sacerdotiorum annumeratur, vt ibi, ac denique non tantum fundi, sed omnium rerum mobilium, immobilium, corporalium, incorporalium aliquos fructus esse ad vsum hominis procreatos docet *Cic. lib. 2. de nat. Deorum,* relatus de verbo ad verbum, lectu dignus, per *Io. Copum in tract. de fructib. lib. 1. c. 4. nu. 5.* Quare quoduis lucrum, quoduis emolumentum, omnes denique commoditates ex re nostra ad nos peruenientes, appellatione fructus contineri, idem *Copus censuit*
9 *vbi supra c. 2.* & considerabatur etiam, quod licet nix verè non sit fructus, tamen parit fructum,
10 & ideo loco fructus est, nam differentia est inter esse fructum, & habere loco fructuum, seu parere fructus, nam multa non sunt fructus, &
11 tamen pariunt fructus, sicut homo, qui non est fructus, nec in fructu, vt infra dicemus. & tamen quicquid ex opera hominis peruenit, est fructus, quia illa opera fructum parit, vt puta mercedes colonorum, opera seruorum, & alia, quæ explicat *Vlp. in l. mercedes 32. ff. de petit. hæred.* sic & pecudum lac, pilum, lana in fructu est, ex Caio in *l. pecudum ff. de vsur. & Iustin. in §. pecudum*
12 *Inst. de rer. diuis.* vt infra dicetur. Item vestimenta, & scyphus fructus non sunt, iter, & actus fructus non sunt, & tamen sunt in fructu. quia locatis vestimentis, & scypho mercedis nomine aliquid ex eis capi poterit, & quia ex itinere, & actu etiam fructus quis percipere potuisset, vt ex Galli Alcij sententia respondit Caius in *l. videamus 19. ff. de vsur.* Sic de niue, licet ipsa in se non sit fructus, quia tamen coacernata, & conseruata, ex ea compendium redigitur, non potest negari ex supradictis quin fructus loco habeatur, ergo æstimanda.

Et à sufficienti partium numeratione considerabatur, quod aut volumus, quod sit fructus, seu in fructu, aut quod sit redditus; si fructus, vt supra fundatum est, ergo reddit feudum pretiosius, & vtilius; si redditus, idem, quia redditus magis
13 est, & plus continet, quam fructus, & ideo quę non veniunt fructus appellatione, possunt venire appellatione redditus, quia verbum generalius est, nam partus ancillæ non est in fructu, tamen est in redditu, ex Caio in *l. pecudum 28 §. partus ff. de vsur. & §. in pecudum Instit. de rer. diuis. declarat glo. in c. licet generali, in verb. redditus de elect. lib. 6. & Vlp. optimè in l. vetus*
14 *fuit q. 74. ff. de vsufr* vbi ex bruti sententia partum non esse in fructu decidit, quia sicut in fructu hominis homo esse non potest, eodem pacto nec in eo vsufructum, vsufructuarius poterit habere, nisi à testatore specialiter fuerit partus vsufructus relictus, sed pecorum fœtus in fructu esse constat, si gregis, vel armenti sit vsusfructus legatus, quare differẽtia est inter fructus, & redditus, vt per *pract. Papiens. in loco supra citato in ver. & redditus in princ. & Boer. decis. 224. num. 10.* quia quod non est in fructu, potest esse in redditu, & in redditu est omnis fructus, non è contra, vt respnodit *Paulus in l. Paulus 14. ff. de vsur. & exponit Specul. in tit. de locato §. 1. in fi.* dicens, quod appellatio redditus est generalior, quam fructus & *Card. in clem. 1. in princ. de excess. Præl.* dicit, quod redditus includit omnem prouentum promiscuè, quia inter fructus, redditus, & prouentus, & pensiones, differentia est, vt congerit *Cassan. in loco supra citato numer. 20. cum seq.* quare siue redditus, siue fructus. Ergo hoc niuis compendium, & vtilitas omnino æstimari debet, quia pluris valet feudum.

15 Et accedat tandem, quod non refert, quod immediatè ex re capiatur aliquid, sed sufficit, quod propter rem comprehendatur, vt fructus nomine veniat, *l. diuortio 8. §. non solum ff sol. matr. & l. fructus 7. ff. eo. & probat Vulp. in l. Iulianus 14. §. si fructibus ver. item si quid ff. de act. empt.* vbi si quid ex operis seruorum, vel iumentorum, aut auium vecturis quæsitum fuerit in fructu est. *Aret. in cons. 159. n. 14. & Schraderus in tract. de feudis 9. part. princ. 2. partis sect. 3. num. 58. 59. & seq.*

Ex aduerso dicebatur, nulla ratione fundari posse niuem esse fructum, siue in fructu, & redditu, nam fructus est, qui terra coalescit nascitur, & renascitur, vt voluit *Paul. Iure Cons. in l. arbores 65. §. quicquid ff. de vsufr. & melior tex. in l. diuortio 8. §. si vir. ff. sol. matr.* vbi ea, quæ non renascuntur non sunt fructus, neq; in
16 fructu, & ideo lapidicinæ argenti fodinæ, auri fodinæ, creti fodinæ, quæ non renascuntur non dicuntur esse fructus, nec eius loco habentur, *vt in l. fin. ff. de fundo dot. & Doct. omnes in §. si vir, & in l. fructus 34. ff. de re iudic.*

Hinc dixit *Bar. in d. §. si vir,* quod si maritus legauerit vxori vsumfructum omnium bono-
17 rum, non venit illud, quod percipitur ex exemplatione prothocollorum, quia non nascitur neq; renascitur, & proinde non est in fructu, licet aliter distinxerit *Bal. in l. 1. C. de fructib. & lit. expens.*

18 Quam opinionem tenent etiam Doct. in arboribus, qui non renascuntur, & in Thesauro vt d. *l. diuortio §. si fundum, Boer. dec. 51. nu. 1.*

19 Et

19 Et licet aliter senserit *Bart. in l. fin ff. sol. matr.* in pœnis pecuniarijs resultantibus ex bannis, & maleficijs ratione feudi, seu Castri, quod vxor dedit in dotem viro, quæ non renascuntur, esse nihilominus in fructu, & redditu, *Bart. sequuntur communiter Doctor. & Franciscus Tigrini idem voluit in d. l. final. relatus per Mart. Laud. in tract. de Castell. quæst. 24. & Camer. in sua repet. l. Imperialem pag. 72. col. 3. Iacob. in sua inuest. in ver. de Castro num. 31. & Capic. decis. 185. num. 3.* illud est, quia sunt fructus iurisdictionis, *l. mulctæ, C. de modo mulctarum, vbi Cyn.* & licet non renascuntur, est quia nunquam ex eadem re illud idem numero, quod

20 semel nascitur, postea renascitur, sed aliud eiusdem generis, & ita sæpè contingit in iurisdictione, quia committuntur delicta propter quę condemnationes mulctæ, & bonorum publicationes dicuntur renasci, licet non eorundem bonorum numero, & *Bartol. sequuntur Doct. omnes ibi, & Bald. dixit Bartolum subtiliter fuisse loquutum*, quia fructus numquam renascitur idem numero, sed idem in genere, ita in supradictis, quæ habent naturam renascendi, idest, quotidie nascendi aptitudine, & in fine concludit, quod omnia commoda sunt fructus iurisdictionis, per *d. l. loci corpus, §. 1.* sed non potest dici idem in niue, quia pœnæ mulctæ, banna, & confiscationes, de quibus loquitur Bart. & Doct. prædicti insunt ipsi iurisdictioni, & ex ea nascuntur ipsa aptitudine, vel in genere, & verè ex cau-

21 sa iurisdictionis proueniunt. At nix non inest feudo, neque in genere, neque aptitudine, & est quid penitus separatum à feudo, quia non ex ipso feudo, neque propter ipsum, neque ex causa ipsius prouenit, & in ipso feudo non nascitur, sed à cælo defluit, & conseruatur, tamen feudatarij industria, & labore in ipso feudo, prout ei libuerit, vel aliunde, & quando ei libuerit, & non necessario, sed voluntariè, ergo de vno casu ad alium non potest fieri illatio tamquam ex diuersis, vulg. *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus.*

Dicebatur etiam, quod nix non est fructus, nec inter fructus numerari potest à sufficienti partiũ

22 numeratione, Nam fructus reperiũtur in triplici differentia, Aut sunt naturales, Aut industriales, aut ciuiles, vt per *Bartol. Doct. in d. l. fructus C. de rei vendic. declarat Aret. in cons. 159. & Alexand. in cons. 181. 2. vol. num. 6. & Io. Pet. de Ferrar. in sua pract. pap. in loco idest citato n. 7.* Naturales sunt ex terra, & solo nascentes, quos natura producit absque facto, & industria hominis, vt sunt glandes, Castaneæ, poma, nuces, & alia similia industriales sunt in quibus producendis plurimum industria hominis præualet, & operatur, vt sunt frumentum, & aliæ segetes, & nõ desunt exempla, vt per Doctor. s. citatos; Ciuiles vero sunt satis diuersi à naturalibus, & industrialibus, quia dicuntur impropriè fructus, sed magis accedunt naturalibus, vt per *Alex. in cons. 181.* vt sunt pensiones, redditus, & obuentiones,

23 sed nix non nascitur ex terra, & solo, sed è celo defluit, ergo non potest dici fructus naturalis, neque industrialis, cum in ipsius productione, & creatione nihil possit pœnitus hominis prudentia factum, & industria, quia prudentia Dei manat, tantùm in ipsius conseruatione hominis industria, & ingenium operatur minimè potest dici fructus ciuilis, vt patet lippis, & tonsoribus, ergo non est fructus, nec inter fructus numerari debet, & pro inde non potest dici, quod numeratur inter redditus feudi, eo magis, quia conseruatio non facit, quod sit fructus, & redditus necessariò, & perpetuò manens, quia est in arbitrio feudatarij illam conseruare aut omittere, & compelli non potest ad cogendum, & conseruandũ, quia nemo potest compelli industriam exercere, vbi non tenetur præcise facere, & non est certus redditus, quia potest decedere, & deesse iuxtà

24 Dei optimi maximi prouidentiam, & ideo redditus prouenjens ex propria industria non venit æstimandus, vt in specie tenet *Bal. in l. pen. C. de solut.* vbi dicit illam legem proficere feudatarijs, & emphyteutis, qui si eorum sollicitudine, & cura vberiores fundos reddiderunt, & cariores non possit ob hoc canon augeri, vel auferri feudum, quia quod contingit prosperitate fortunæ, aut industria ipsorum, ad eorum commodum debet cedere, arg. à simili in *l. si hares ff. ad l. falcid. l. 2. C. de præd. nauic. lib. 11. & tot. tit. C. de alluuion. & Baldum sequitur Ang. in d. l. pen. & repetit idem Bal. in l. fin. C. de alluuion.* vbi est

25 casus, quod industria non æstimatur ibi ne doleant diligentes operam suam agri dedisse culturæ, nec diligentiam suam sibi damnosam iudicantes intelligant, & idem tenet *Bartol. in d. l. 2. & ibi Luc. de Pen. ac alij, & decidit iure cons. in l. si fundus 13. ff. de reb. cor.* ibi cum vtique pro fructuum modo pretium in venturus sit, & sic fructus nascentes non industriam attendendam esse voluit. Item non ad vsum necessarium hominis, sed ad delectationem, & gustum, & ideo non ad sustentationem vitæ humanæ, quo casu etiam fructus dici non potest ex *pract. pap. in loco supra citato num. 3.* vbi dicit fructuum appellatione venire omne, id quod ad vsum, & su-

26 stentationem hominis inductum est, & nix non alit, quinimmò eius vsus immoderatus interficit, & potius causa infirmitatis est, ergo non potest dici fructus, nec redditus, cum vt diximus ab eo possit recedere feudatarius, vel voluntarie, vel quia temporis curriculo inanis reddatur industria, vel maior sit impensa, quam compendiũ, quia vnusquisque potest illam conseruare in sua regione, & solo, & perconsequens distractus non detur, neque compendium amplius prout antea quare cum ex omni sui parte redditus sit incertus, non perpetuus, non securus non nascens ex feudo, neque ex causa feudi, neque propter feudum, sed tantum ex quadam cura, & industria, ac curiositate feudatarij, & illam conseruando propter eius delectamentum, & gustum, & si compẽdium ex illa querit potest etiam esse, quod non querat non debet haberi in consideratione, vt saltim ponatur pro redditu certo, & perpetuo, quia facillimè potest decrescere, & deperire ad cuius conseruationem necessariò feudatarius nõ tenetur, & per consequens æstimatio facta compendij, & redditus niuis in casu nostro tam ex-

cessiua

cessiua in ann. dictis octingentum dicebatur, quod erat ex his iniusta,& iniqua,& omnino moderanda in totum.

Dicebatur, etiam quod contraria non obstabant,nam illa procedunt in his fructibus commoditatibus,& interesse,quæ ex re, vel rei causa,aut propter rem proueniunt, vt iure adducta, & authoritates fundant,sed nix, non est ex feudo,nec ex causa feudi neque propter feudum ergo.

Præterea eadem iura adducta quæ dicunt piscationes. venationes, & aucupia esse in fructu, retorquentur in contrarium,& pro hac opinione nam illa procedunt vbi ex feudo in quo vena-
17 tiones,aucupia,& piscationes suspiciuntur. nil aliud percipitur,& fundus destinatus est specialiter ad vsum venationis, piscationis,& aucupij, & nullus alius fructus ex eo percipitur. Ergo vbi percipitur alius fructus vtique non sunt in fructu,*vt in d.l. venationem 26. ff. de vsur. & ibi glosella,cum alijs secundum allegatis, & per Cassan.in loco supra citato num.9.*quare tum ex vniuerso feudo percipiatur redditus iux. quorũ perceptionem, & Vassallagium erat iam facta æstimatio, & appretium valoris feudi, circumscripto compendio Niuis, vtique de dicta Niue nulla debeat haberi ratio nec eius compendium æstimari tamquam feudale.

Præsertim,quia articulus iste trahit,secum cõsequentiam, & exemplum in perniciem omnium Baronum Regni, qui tenentur computare inter eius redditus niuem, quæ è celo cadit in eorum terras,& feuda,quod est maximè considerationis in hoc regno,vbi sunt infiniti Barones,& paucissimi possident Castra in quibus nix non cadat,& articulus tantæ consequentiæ,& exempli in re etiam de sui natura incerta, & indifferenti non erat decidendus in perniciem ipsorum.

Nec de releuio exacto per Regiam Cameram habito respectu ad annuum redditum ducatorũ octingentum peruenientem ex niue erat habenda ratio aliqua,nam illud processit de facto, non de iure,& parte audita,Quinimmò Principe hærede postmodum conquerente, ac prætendente restitutionem exactorum fuit dictum, quod fieret relatio in eadem Regia Camera in banca, ad finem decernendi an esset numerandus inter introitus feudi redditus prædictus ex niue perceptus,quare Regia Camera,non causa cognita,sed de facto vt assolet in similibus casibus exegit, & percepit releuium pro rata redditũum niuis, quinimmò dubitauit postea,& mandauit esse decidendum articulum cum interuentu omnium parium curiæ,& ad huc non decisus, & sub Iudice ibi lis est, & ideo articulus iste non potest aliquo pacto dici,quod fuerit iudicatus per Regiam Cameram prout verè non est decisus.

28 In hoc conflictu articulus iste fuit visus valdè dubium,& proinde maxima fuit inter Dominos altercatio, maior pars tandem tenuit redditus, peruenientes ex niue esse computandos inter redditus feudi, & in casu præmisso æstimatus redditus,in ann. prædictis octingentum vniformiter, quia nix percipitur in feudo, & in eo conseruatur,& ex eius distractu in insula Siciliæ deductis expensis constitit ex libris Erarij fuisse perceptos ducatos octingentum, & in totidem fuit facta vniformis æstimatio singulis annis,& dicebãt aliqui ex Dominis redditum prædictum longe maiorem esse nunc,& auctum ita vt excedat lõge maiorem quantitatem,quia in effectu non potest negari quin iste redditus augeat valorẽ feudi,quod negabant, qui pro Principe possessore, & hærede votabant,quia si feudum esset vendendum,vtique non veniunt industriæ, vt supra dictum est ad finem augendi valorem, & pretium feudi,sed tamen ij redditus,qui insunt feudo, & à feudo inseparabiles sunt,non quos fortuna defert,& voluntas nostra, non necessitas congerit, & qui facilè possunt dimitti omitti, & amitti, Decisio fuit die 17. Nouembris 1603. Relator fuit Commissarius Quiros Apud Actuarium Fabritium Romanum, interfuimus D. Salamanca, Ego D.Riccardus,D.Tappia, D. Arreuolus Sedenno D.Cæsar Friccia, D. Ioannes Baptista de Leouardis tamen,quia D.Io.Mistances,D.Montoya de Cardona, & D. Montaluus Præsidentes Regiæ Cameræ adiuncti,eo die non venerunt, & non votauerunt, & fuit hæc causa decisa nostris vigilijs,& sudoribus, quia nihil pœnitus in hoc articulo scripserunt Aduocati, qui difficiles articulos,& abstrusos quandoque effugiunt fingentes longius ire, relinquentes Victoriam causæ Iudicum studijs,& laboribus,& multoties fortunæ arbitrio.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Nix est in fructu, & num. 4.*
2 *Moderni debent esse breues.*
3 *Docti viri, & sensati semper commendant.*
5 *Fructus sunt in tripici differentia.*
6 *Fructuum appellatione qui veniant cum omnibus quæst curiosis.*
7 *Male fidei,vel bone fidei possessor quos fructus teneatur restituere.*
8 *Prouentuum appellatione,qua veniant cum alijs curiosis quæstionibus.*

1 IVxta casũ ipsius decis. quod nix sit in fructu,non displiceat plura habere collocata & abbundanter licet non desint aliqui dicentes debere esse breuem vti modernum,
2 quos,vel inuidos, vel inscios dici possumus cum alienos labores despiciunt nam vbi materia exigit illa tangemus quæ pro necessaria ipsius explicatione videbuntur iuxta morem Doctissimi nostri *Auth.vt in dec. 36.n.7.& seq.*vbi exclamãdo
3 aduersus tales dicit, & ibi viros doctos,& sensatos semper cõmendare vsq; ad n.10.& eadẽ causa pariter parcãt lectores si additionatoris modũ trasgredimur licet ex industria, & labore appa-
4 reat peruentam,& vti talem non esse in considerratio-

rationem fructuum *Frecc. Auth. 3. in fine de Franch.decis.216.Anna in cap.primo de vassalli decrepit.ætate num.223,& Capibl. de baronibus pragm. 5. num.116.* vbi omnes allegat) inde
5 noscas materiam fructuum esse in multiplici differentia secundum *Menoc.casu 210. & Paschal. de patr. potest parte prima cap 3.num 115.Bor-*
6 *rell. cons.56. num.72.* & quæ veniāt appellatione fructuum per *Ricc. coll. 1451. 4. parte* & si veniant emolumenta, quę percipiuntur ex scripturarum exemplatione à prothocollo Notarij mortui, vt *Alex. in l. diuortio, §. si vir num. 5. ff.solut. matrim. Guid. Papa decis. 541. num.4. Boer.decis.19.num.5.& 224. num.4.* quæ omnia debent esse nota, vt in illo articulo cognoscatur, qui fructus spectent ad usufructuarium, &c. & adde *Camillum de Medicis cons.145. nu.11.* vbi latissimè, & si fętus sint in fructu per *Annam cons. 29. Pinell de rescind. vendit. l. 2. 3 p. c. 4. num. 52. Boer. decis. 224.* vt possumus dicere pecorum fetum, vel ancillarum *Menoch. casu 49. num. 9. & seq.* & si vetturæ bestiarum, vel nauium *Vincent. Carot. tract. de locato, & conducto 5. parte tract. de verb. signif. q. 10 post Afflict. decis. 44. num.6. & Couarr. lib.1. var.*
7 *resolut. c. 3 num. 6.* & obserua tamquam necessaria cum potest euenire restitutio fructuum, & scire est necesse qui debent restitui. Hinc quos fructus teneatur restituere malefidei, vel bonefidei possessor, *Couarr.lib. 1. var.resol.c.3.num. 6. Afflict. & Vrsill. decis. 240. Ruin. cons. 29. num. 12. & Arius Pinell. in d l.2. parte secunda cap. 4. per totum*, & si omnia vis attendere addas Menoch.conf. 66.& quæ veniāt appellat prouentuum emolumentorum, & fructuum,
8 *Anna singul.421. Thes. decis.25. Borrell cons.1. num. 61. cum seq. & Visconte conclus. fructus iurisdictionis preter Mastrill. decis. 145. cum alijs, &c.* & vide aliqua de nucibus, castaneis, pineis, pistacchijs, & auellanis per eund. *Borrell. p. 3. summe decis. tit. 1.un.516. & sequentibus,*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An legato fæudo sine assensu debeatur exstimatio.

SVMMARIVM.

1 *Legato faudo sine assensu deberi æstimationem passim, & sæpius iudicatum, per Sacrum Consilium. & nu.2.*
3 *Bartolomeus de Capua laudatur, et eius virtutes recensentur.*
4 *Obligatio rerum, quæ obligari non possunt proficit, vt debeatur illarum æstimatio.*
5 *Vxor habebit æstimationem quartæ constitutæ per maritum super bonis emphiteuticis Ecclesiasticis.*
6 *Doctores Regnicolæ tenentes opin. deberi æstimationem feudi legati recensentur, & vide vsque ad num.19.*
7 *Marinus de Caromanico consist Regni glosator floruit tempore Caroli primi, & fuit iudex cap Neap.*
20 *Bal. qui pro vtraq; opin. allegatur declaratur, & conciliatur.*
21 *Feuda in Regno nostro non possunt habere, nisi qui sint hæredes, & extra ius, & nomen heredis non possunt capere, & num. 43.*
22 *Rationes adducta per Annam, & alios quod non debeatur æstimatio retorquentur in contrarium.*
23 *Feuda sunt in commercio nostro, quia alienabilia iussu Principis, & num. 29. 41. & 42.*
24 *Feuda inter patrimonia priuatorum numerantur.*
25 *Feuda qua non sunt de perpetuo prohibitis alienantur nu. 27.*
26 *Rem esse in commercio nostro tripliciter dignoscitur.*
28 *Feudatarius in multis casibus potest alienare, & Rex tenetur assentire.*
30 *Declaratur tex. in l. idem Iulianus §. constat ff. de l. 1. & num. 34. 35. 36. & 39.*
31 *Ratio differentiæ redditur cur. qui de rebus alienis disponit obligat hæredes ad illarum æstimationem secus disponendo de campo Martio, & similibus.*
32 *Campus Martius Basilica forus similia neq; sunt in commercio Principis, quia de illis disponere non potest.*
33 *Iuramentum non validat contractum earū rerum, quarum commercium est prohibitum ratione rei & materia.*
34 *Voluntas, & potestas perficiunt actus humanos.*
37 *Furiosus est, qui disponit de rebus pænitus impossibilibus, & indiscretè.*
38 *Furiosus non potest disponere ex defectu voluntatis, & intellectus.*
40 *Feuda non sunt de omnino impossibilibus ad disponendum.*
41 *Proreges in Regno nostro passim absq. difficultate assentiunt alienationibus feudorum.*
42 *Impossibilia non censentur, ea quæ pendent à potestate Principis si consueuit concedere, & verisimile sit faciliter esse concessurum.*
44 *Qualitas sanguinis hodie in Regno nostro in feudorum successione, & alienatione non attenditur, sed qualitas hæreditaria.*
45 Ioann. *Vincentij de Anna rationes refelluntur, qui tenuit non deberi æstimationem.*

46 *Ius*

46 *Ius in spe, quod non dum est in hareditate testatoris potest legari.*

DECISIO XXXV.

NOn est minor, quam præcedens apud feudistas, & peritos Regni fuit, & est contentio, an legato, vel donato feudo debeatur æstimatio, ubi feudũ ipsum ob deficientiam assensus præstari nõ potest, vel denegatur.

Incidit huius articuli disputatio in causa D. Martini de Leyua cum Principe Asculi pro cuius decisione sua Maiestas mandauit vniri omnia suprema Tribunalia scilicet Collaterale, & Sacrum Consilium, ac Regiam Cameram Summariæ coram Prorege, & transmitti vota ad eandem Maiestatem.

Verba legati sunt huiusmodi.

ITem *supplico à su Magestad sea seruido de hazer la merced, que el otro dia le suplique de las secundas causas de mi estado enel Reyno de Napoles, la qual en tal caso quiero, ordeno, y mando sea en util y probecho de d. Martin de Leyua mibijo secundo genito para disponer della à su voluntad como de bienes, y cosa suya propria.*

Mortuo D. Loysio Principe testatore illinc ad annum cum dimidio, ac Maiestas sua concessit Priuilegium, iurisdictionem dictarum secundarum causarum, pro quibus D. Loysius testator supplicauerat, & recusante Principe successore primo genito, adimplere legatum, tanquam carens assensu periit Dom. Martinus æstimationem.

Et dedit hæc causa ansam Aduocatis, & Cõsiliariis iterum disputandi an petita æstimatio deberetur licet passim, ac sæpius pro opinione af-
1 firmatiua fuerit iudicatum in Sacro Consilio.

Hanc quest. verò ex nostratibus, & modernis ad partes disputatã reliquit *Anna in repet. const. constitutionem diuæ memoriæ à num. 139. vsque ad nu. 173. & in allegat. 125. 126. 127.*
2 *&* 140. qui pertinaciter defendit partem negatiuam. Sed bis ipso patrono per Sacrum Consilium fuit iudicatum contrarium impositum perpetuum silentium, & recepta, ac canonizata opinio affirmatiua, vt ipsemet testatur quibus decisionibus, quæ legem faciunt in Regno nostro, deberet vnusquisque acquiescere, & non reuocare in dubium opinionem toties receptam, & nouissimè authenticatam in eodem Sacro Consilio in causa... Galeotæ cum D. Fabio, & D. Cæsare Gesualdis fratribus, referente Consiliario Areuolo sedennio in sessione duarum aularum apud Actuarium.

Est verum, quod partem, & opinionem negatiuam amplexati, & sequuti fuerunt eminentissimi iuris nostri interpretes relati per Annam, & alios, sed pars, & opinio affirmatiua frequentiori Regni prudentum voto, & aliorum Illustriorũ Doctorum, & interpretum caterua fuit semper recepta.

3 Et ante signanus pro opinione affirmatiua in campum prodiit *Bartholomæus ille de Capua non tantum legum interpres, sed promulgator, & author si quidem fuit tam eminentis doctrinæ, & ingenii, vt leges particulares huius Regni, quibus viuimus capitula Regni nuncupatas tẽpore Caroli II. & Roberti suo pectore, & scientia manauit, & de eo testantur Cyn Bar. & alii in Auth. presbyteros C. de Episc. & cler. quod fuit magnus doctor,* & propter eius excellentiam ad culmen comitatus domum suam euexit, & illustrauit, qui titulus eo tempore non concedebatur nisi magnis viris, & proceribus literis, vel armis illustribus, & de eo fatetur, etiam *Luc. de Penn. C. de vendit. rer. fisc. lib.* 10. quod ex ore prædicti mirabilis viri, qui fuit locumtenens,
4 & prothonotarius Regni processerunt multæ formæ literarum, quæ pro lege seruantur, sed decedens licet in officio non tamen reliquit in virtutibus successorem, is inquam *Bartholomæus de Capua in suis singularibus in si. g. iis tradidit* pro cautela, & consilio, vt res, quæ obligari non possunt nihilominus faciat, ac procuret quis sibi illas obligari, quia, & si illarum obligatio non
5 tenet valebit tamen quo ad æstimationem exemplum ponit in quarta debita vxori per maritum, pro qua maritus obligauit bona emphiteotica, & Ecclesiastica; quæ obligari non possunt, inquit ipse consilium est, quod mulier faciat sibi concedi quartam in bonis illis, & faciat sibi donari per stipulationem ita, vt mortuo marito licet non possit habere quartam super illis bonis, quæ obligari non poterant habebit tamen æstimationem rei arg. infra *de cond. appos. l. prima in fine,* quia aget contra hæredem, tamquam re euicta secundum diuersas sententias notatas in *l: artifio §. fi. de donat. & de iurisd. omn. Iud. l. prima, & de euict. l.* 2. nam, quod res ipsa nõ debeatur debebitur æstimatio re euicta, quia non est campus martius, vel basilica *ff. de leg.* 1. *apud Iulianum, §. fin. sed pœnes me est l. idem Iuliannm* 41. *§. fin. hæc Barthol. de Capua, qui fuit Regnicola, & Legislator, vt diximus.*

6 Hunc secundo loco sequutus fuit *Andr. de Isern. qui, & Regnicola fuit Regius Consiliarius, & feudorum Euangelista in c. primo, §. fin. in fine de re al. facta,* qui dum ibi dicit, quidam moderni, &c. de Bartholomæo de Capua intellexit, qui floruerat ante ipsum, & fuerunt contemporanei, & quod de Bartholomæo de Capua intellexerit patet, quia sibi transplantauit eademmet verba iura, & rationes Bartholomæi in d. sing. illo tacito, quod à nemine hactenus reperi aduersum, quinimmò nec citatus Bartholomæus de Capua pro hac opinione à doctoribus, qui super hoc articulo scripserunt, & si fiere deberet authoritas tantorum magistrorum, qui fuerunt duo luminaria, & ornamenta iuris, vt vnusquis-

quisq; eorum opinioni omnia alia reiecta, & refutata adhærere sibi dignum putet.

7 Tertiò eandem opin. ante omnes tenuit *Marinus de Caramanico Regnicola, qui floruit. tempore Caroli primi, & fuit Iudex Capitanes Ciuitatis Neapol. vt testatur Fabius de Iord. in add. ad prohæm. eiusdem authoris const. Regni in princ. & glosauit nostras constitutiones, qui in const. constitutionem diuæ memoriæ in glos. in verbo super feudis* huius est sententiæ, vt debeatur æstimatio, vbi de feudo est facta dispositio, & hæres non vult parere dispositioni cuius Theoricam refert, & explicat Ioann. Vincentius de Anna, ideo non transcribo, & omnes ipsum allegant pro hac opinione.

8 Quartò loco huic opinioni ad stipulariter *Paris. de Puteo Regnicola, & Regius Consiliarius suo tempore, & famosus doctor in sua reintegratione feud. incip. An. tenens bona pag. mihi 150 simpliciter cum Isernia concurrens.*

9 Quintò loco *Afff. in d. c. primo §. fin. de inuest. de re alien. facta* hanc opin. sequutus est, & is fuit etiam Regnicola, & Regius Consiliarius.

10 Sextò loco *Capic. qui fuit etiam Regius Consiliarius, & patritius noster in decis. 64.* hanc opinionem firmat, vt æstimatio debeatur per heredem, vbi feudum est legatum, & licet *in c. imperialem* afferat contrarium tamen magis credendum est his, quæ in decisionibus asserit, vbi articulus fuit discussus cum alijs peritis in Sacro Consilio.

11 Septimò, loco Consiliarius, & Regnicola fuit *Freccia, qui lib. 3. de subfeu. in 12. diff. feu. ex pacto. & hæredit.* hanc testatur esse communem opinionem, & alios citat in hac opinione accedentes secundum, quam iudicatum refert, & receptam, vbi quis bonafide disponit de feudo, & sine fraude.

12 Octauò loco Camerar. qui fuit Regnicola, & Illustris feudorum interpres, & etiam de consilio suæ Maiestatis in hoc Regno hanc opinionem acerrimè defendit, & in dubijs argumentis, & rationibus veram esse docet in *repet. c. imperialem de probib. feud. alienat. per Feder. & dicit hanc essecommunem opinionem pag. 27.*

13 Nonò Loffredus Regnicola, & Regius Collat. Consiliarius in *cons. 46. num. 17. huic opinioni ad stipulatur, & se subscribit.*

14 Decimò Io. Thomas Minadous Regnicola, & pariter Regius Consiliarius in eius docta repet. *const. in aliquibus in princ. num. 33* hanc opinionem receptam, & secundum illam iudicatum refert in feudo legato, vel promisso bona fide sine assensu.

15 Vndecimo, Io. Antonius Lanarius Regnicola Consiliarius Regius, & in supremo Italiæ Consilio Regens, & feudorum publicis in scholis *interpres in eius consilio 80. per totum hanc opinionem defendit.*

16 Duodecimò, Ioannes Franciscus de Ponte Regnicola Præsidens Regiæ Cameræ, & demum apud suam Maiestatem Regens in supremo Consilio Italiæ, & in Collaterali Neapolitano, publicus feudorum interpres *in cons. 88.* affirmatiuam hanc opinionem sequitur.

17 Tertiodecimo inter nostrates Regnicolas numerare possumus, & debemus Pernum illum siculum non minoris authoritatis, quam sit *Isern. propter suam doctrinam, & eruditionem, qui in cons. 4. in 7. col. & in suis primis notabilib. col. 2. vers. item si legi* hanc opinionem in dubiam tenet, & absque scrupulo, & eandem opinionem sequuntur *Petrus de Greg. de concess. feud. par. 7. q. 2. num. 17.*

18 Quartodecimo, *Io. Thomas de Marinis Regnicola in tract. de generib. feu. tit. 6. de feud. hæredit. siuè pat. num. 39. & 40.* eandem opinionem tenet in feudo legato, vel donato inter viuos bona fide, & sine fraude.

19 Quintodecimò, nouissimæ Ioann. Dominicus de Anna Episcopus Bouinensis, Ioann. Vincentij de Anna frater in eius singulari *consilio impresso in 2. vol. allegat Annæ fratris in fine ex professo* ad vtramque partem articulum disputauit hinc inde iura rationes, & authoritates citando nulla tamen de fratre facta mentione, sed contra fratrem opinionem affirmatiuam sequutus est reiecta doctè, & eleganter contraria, quam frater in sua repet. & allegationibus tam enixe, sed frustra conatus fuit defendere.

Quid plures, aut quid plura, & si cum tot eminentissimis Regni peritis numerabimus, prout numerari debent tot alij Consiliarij viri scientia, & prudentia præditi, qui totiens, & diuersis in causis hanc opinionem receperunt, ac canonizauerunt, & secundum illam votauerunt certum est, quod hæc opinio habet tales, ac tantos sequaces, & Illustres Authores, & defensores, vt fatuus dici possit, qui ei aduersari iam velit, & dicere contrariam opinionem esse communi voto scribentium approbatam, istud enim verè mentiri.

Nam præter prædictos Regni peritos se offert ferè innumerabilis Doctorum cetus huic opinioni se subscribentium, vt fuit Faber vir insignis, & ex doctoribus antiquis, qui hanc opinionem firmauit in *§. non solum inst. aelegatis, & ante ipsum Specul. in tit. de locato §. nunc aliqua num. 107. Bal. in c. 1. num. 3. de success. feud. allegat Odofredum in summa oportunè Curt. Iun. in cons. 30.* & ne membranas frustra occupem catalogum Doctorum, qui sunt pro hac opinione refert *Mantica de coniectur. vltim. vol. lib. 9. tit. 11.* vbi citat Doct. dicentes hanc esse magis veram, magis communem, & receptã opinionem, & præter citatos per Manticam Annam: & alios illam tenet *Pet. Iacob in sua pract. in tit. ex quib. cau. dominus debet amit. propter feudi in 11. dist. in fine* loquens in Vassallo, qui possidet feudum, quod alteri donauit, vel concessit, quod si Dominus illud feudum auocet tenebitur, ei qui ab eo feudum accepit ad emendam, & interesse idemq; tenet *Io. Barberius in suo Viatorio, vtriusque iuris in 2 par. in tit. de feudis, & vtitur ratione Bartholomæi de Capua, Iserniæ,* quod scilicet feudo donato, vel vendito, vbi præstari non potest teneiur donator. ad illius extimationem quasi feudo euicto per *d. l. Aristo. cum alijs, quæ ibi adducit.*

Præterea doct. per Annam, & alios pro con-

contraria opinione citati non omnes ex professo, sed perfunctorie illam sequuti sunt, & alij sibimet ipsis parum cõstantes affirmatiuam etiam
20 tenent vt est Bal. qui pro vtraque opinione allegatur, nam in *c. primo de success. feud.* tenet affirmatiuam, & in *§. donare & l. 1. C. de Sacros. Eccles.* tenet negatiuam, est verum, quod in *§. donare* videtur loqui in feudo personali, quod morte extinguitur patet, quia ad fundandam suam opinionem allegat tex. *in l. vxor patrui C. de leg.* vbi ideo non tenet legatum, quia illa vxor habebat tantum vsum fructum super illis rebus, quas legauit, qui vsus fructus morte extinguebatur, & ad hæredes non transmittebatur, & proinde censetur legasse ius, quod habe-
21 bat per eius mortem resolutum: at secus est in feudo in Regno nostro, quod est in vtili dominio disponentis, & transmittitur ad hæredes, & non extinguitur consequenter cum morte, sed ad illud veniunt hæredes, & non possunt illud capere citra ius, & nomen hæredis nisi tantum feudum ex pacto, & prouidentia, vt abundè in *c. 1. an agnatus per Andr. & in const. si quis post litem, in verbo feudalia 2. col.* vbi dicit, quod filius hæres tenetur sicut pater, & habere ratum factum patris alleg. *l. cum à matre, C. de rei vendit. & in d. tit. an agnat.* quare si non extinguitur ratio, in qua Bald. fundat negatiuam opinionem non potest concludere nisi in feudo personali, & cæterua doct. qui ipsum simpliciter sequuntur non merentur allegari pro contraria opinione, vt sunt *Alex. Soc. Parisius Rolan. à Valle Aretin. & alij per Annam cumulati* tanto magis, quia *Aret. in l. idem Iulianus §. constat n. 11.* non fingunt pedes in hac opinione Bal. sed per functoriè, & transeundo ipsum allegat, vel omnes intelligendi sunt in dispositione feudi, quod morte feudatarij extinguitur, & *Curt. Iun. in tract. de feud. in quarta parte* reprahenditur *à Mantica optime, quidem in d. tit. 11. num. 11. circa finem, & idem Bal. in c. primo an mutus col. 2. num. 3.* loquens in militia cursoris si legetur, & legatarius efficiatur claudus non deberi, sed benè illius æstimationẽ esse præstandam per tex. *in l. fidei commissa §. si seruo ff. de leg. 111. & not. plenè in l. sed si res ff. de leg. 1.*

22 Dicebatur etiam pro opinione affirmatiua, quod rationes adductæ per Annam, & alios ad fundandam opinionem negatiuam minimè concludebant quinimmò aliquæ, & fundamenta magis pricipalia retorquebantur in contrarium, si quidem pro lapide angulari opinionis negatiuæ inducunt *tex. in l. apud Iulianum, seu idem Iulianus, apud me 41. §. constat ff. de reg. 1. & tex. in §. non solum inst. de legatis,* vbi dispositio facta de rebus, quæ non sunt in commercio nostro, & quarum præstatio, vel comparatio impossibilis est non tenet, neque quo ad æstimationem exemplum ponit iure conf. & Imper. Iust. in æde Sacra, foro publico, campo martio, Hortis Augusti, Fundo Albano, qui vsui Principis deseruit, Basilica, & prædijs redactis in patrimonium Principis, sed feuda sunt huiusmodi; quia non sunt in commercio nostro, & æquiparantur campo Martio per *Isern. in d. const. constitutionem diuæ memoriæ* ergo feudo legato, vel donato sine Principis assensu, non debetur æstimatio.

23 Negatur in primis assumptum, quod feudalia non sunt in commercio nostro, quinimmò contrarium fatetur, & concludit ipse *Isern. in const. violentias in 4. col.* vbi dicit in Regno nostro feuda esse alienabilia iussu Principis *arg. l. apud*
24 *Iulianum ff. de leg. primo,* quia non sunt feuda de illis publicis, pro quibus datur interdictum, ne quid in loco publico, sed priuata, quia inter patrimonia priuatorum numerantur, & in
25 *c. imperialem de probib. feud. alien. per Fed. num. 50. & 70.* concludit feuda non esse de perpetuò prohibitis alienari, quia acquiruntur inuestitura, successione, emptione, præscriptione & donatione vera, vel præsumpta, ergo feuda sunt in commercio nostro, nam ea, quæ possunt acquiri præscriptione sunt in commercio nostro
26 *iux. notab. Theoricam, & doctrinam Bal. in l. 111. num. 17. C. de iure dot.* vbi affert triplicem doctrinam ad cognoscendum, quæ res sit in commercio nostro, & eum commendat, & sequitur *Aret. in l. multum interest num. 5. ff. de*
27 *verb. oblig.* & quod feuda non sint de perpetuò prohibitis tenet etiam *Luc. de pœnna in l. nulli C. de fund. patrimon. lib 11. nu. 2.* & est adeò verum hoc assumptum, quòd feuda sunt in
28 commercio nostro, vt multi sunt casus, quibus feudatarius potest disponere, & Rex tenetur consentire, quos idem *Andr. enumerat in d. const. si quis post litem, & ibi post eum Afft. &* idem *Isern. in §. quid ergo de inuest. de re al.*
29 *facta saltim de congruo, vt declarat Camerar. in sua repet. pag. 13. littera N. & seq. & pag. 14. littera E. cum seqq.* & quia passim hodie feuda venduntur, donantur, & alienantur, & nil frequentius in Regno nostro fit, quam de feudis ipsis disponere reseruato Reg. assensu, qui facillimè obtinetur à Prorege exceptis casibus Regni reseruatis, vt experientia ipsa indicat, & docet, & in seq. decis. dicitur ergo feudalia sunt in commercio nostro ita argumentatur, & tenet *doctiss. Camerar. in d. repet. pag. 27. littera I.* & licet non sint liberè in commercio nostro, quia opus est assensu Regio est tamen, vt dixi adeò facilis impetratu dictus assensus, vt dici queat illorum dispositionem pendere à dispositione contrahentium, & feudatariorum quasi simpliciter, & absolutè, quia assensus illicò conceditur, & ideo iure merito omnes negant assumptum prędictũ, quod non sint in commercio nostro, quinimò, quod sint, vt omnes nostrates tenent cum *Camer. & probant Lanar. de Ponte, & Episcopus Bouinensis, & alij supra citati præter prædicta.*

30 Hinc non obstat *tex. in d. §. constat,* quia ibi iure conf. loquitur de dispositione earum rerum quæ pœnitus, & omnia non sunt, & non esse possunt in commercio nostro, & obtemptu sunt pœnitus impossibilia, quod si fiat dispositio earum rerum, quæ aliquo pacto possunt esse in commercio nostro, vtique æstimationem deberi decernit ibi iure conf. si res illæ prestari non

possunt, exemplum in dispositione facta de rebus alienis, certum est enim, quod res alienæ non sunt in commercio nostro, nam earum liberam dispositionem non habemus, & nihilominus si res alienæ legentur, vbi ipsæ redemi, & præstari nõ possunt debeatur earum æstimatio per hæredem, vt in *d. §. constat, & in d. §. non solum*, quæ autem
31 ratio differentiæ est, quòd si de campo martio, tẽplo, basilica, foro publico, & alijs publico vsui destinatis fiat dispositio non tenet, etiam quo ad æstimationem; secus autem si de alijs rebus alienis, illa est, quam aduertimus, quia campus martius, forus Basilica, & templum pænitus, & omnino non sunt in commercio nostro, nec spes aliqua esse potest illa comparandi, vt declarat idem *Imper. Instin. in d. §. non solum, ibi, sed si talis res est cuius commercium non est*, vel adipisci non potest, nec æstimatio eius debetur veluti si cam-
32 pus martius, &c. *quinimmò Iser. explicando tex. in d. §. constat. in tit. quæ sint reg nu. 2. & 6* concludit prædicta adeò esse extra commercium nostrum, & spem commercij, vt neque sint in commercio ipsius Principis, quia cum Theatrum, forus, campus martius, & similia sunt vsui publico deputata non possit Princeps illa alteri donare, & concedere, & *num 6 allegat tex. in l. diligenter C. de aquæ ductu lib. 11. & subdit hæc verba* & quia non sunt sua ista Princeps non donabit, & ponderat d. tex. disponentem hortos salustianos, fundum albanum, campum martium, Forũ Romanum, ædem sacram non posse legari, quod cum postea subdat prædio Cæsaris iussu eius solere distrahi non reperit, nisi de prædijs Cæsaris: sed de campo martio foro, & æde sacra minimè, quasi de his ad eum non pertineat, cum non sit eorum commercium, hæc Isern. pro cuius opinione, quę verissima est ergo pondero *tex. in d. §. non solum* ibi, campum martium, Basilicas, vel templa, vel quæ publico vsui destinata sunt, ergo vsui publico destinata, non sunt Principis, & hoc idem aduertit ibi glo. in vltimo commercium,
33 quæ declarat commercium l. non potest super ea re contractus haberi, quia contractus ibi prohibetur ratione rei, & materiæ, de qua non est commercium, & iuramento non validatur, vt declarat *Luc. de pœnna in l 11. C de agric. & censit. lib. 11.* quare nulla ratione potest fieri illatio de campo martio, æd. Sacra, foro publico Basilica, & his similibus ad feuda.

Et ideo verum sit dicere, quod dispositio, de qua loquitur iure consf. in *d. §. constat, & Imper. Iustin. in d. §. non solum* non tenet duplici ex causa, ex defectu nempe potestatis primò, & secundò ex defectu voluntatis, duo etenim sunt,
34 quæ actus humanos perficiunt potestas scilicet, & voluntas secundum *Bal. in l. 2 num 8. C. com. de leg. & Boet. li 4 de consol. philosoph. quem ad id allegat Barb in consf. 66. inter cõnsf. Curt. sen. num. 14. Dec. in consf. 98. & Mar. Soc. in consf. 72. num. 13. vol. 1.* quorum alterum si deficit nihil est, quod perfici possit.
35 Ex defectu potestatis iam ostensum est, quia si ipsemet Princeps de aliquibus ibi enumeratis nõ potest disponere, à fortiori tanto minus priuatus & de alijs ad Principem pertinentibus, & ipsi reseruatis priuatus ipse nequaquam facultatem habet aliquam disponendi, nec spem habendi, & comparandi ergo corruit actus, & dispositio ex defectu potestatis.
36 Ex defectu voluntatis secundo loco est nulla dicta dispositio, & ratio ibi manifesta est, quia volens Iure Consf. ibi reddere rationem Cur. qui de rebus ibi enumeratis disponit facit actum nullum, & non tenet dispositio, etiam quo ad æstimationem, inquit, quia furiosi est talia legata testamento adscribere, quod dicit esse notandum *glosa ibi Bar. & communi voto doct. & latè Ias. nu. 45. & 6.* surgere præsumptionem adeò vehementer contra illum, qui huiusmodi dispositiones fecit, quod qui dicit illum non fuisse furiosum tenetur probare fuisse compotem mentis, indiscretæ si quidem, & impossibiles istæ dispo-
37 sitiones arguunt hominem fatuum, vt etiam habetur in l. pen ff. de cond. inst. vbi etiam furiosus præsumitur testator, qui præcipit hæredi reliquias suas in mare proijcere, & nihilominus non erat hoc impossibile hæredi, & glo. ibi in verbo mentis esset, & in verbo amouere, eandem conclusionem reassumit, quod ex ineptis, & indiscretis dispositionibus præsumitur, quis non sanæ mentis, nisi probetur contrarium, & est communis omnium doct. sententia ibi cum glo., si ergo lex præsumit taliter disponentes furiosos, sequitur, quod non valet dispositio ex defectu
38 voluntatis, quia furiosus prohibetur disponere, & testari, quia caret intellectu, ac voluntate, *l. qui furiosum cap. qui testam. fac. poss. & toto tit. ff. & C. de curatore furioso pro ergo, & alijs dando.* Non sunt ista chimeræ, & cauillationes, non diuinationes non somnia, sed est ratio clara in qua se fundat iure consf. quo non potest clarius loqui.

Et ponamus exempla de quibus ibi per iure consf. cui non moueret risum, aut quis diceret nõ esse furiosum, verè mente captum illum, qui in suo testamento, vni legaret Ciuitatem Neap. alij Archiepiscopatum, alij forum Magnum Neapolitano alij hortos Regis, & ad Regis delitias paratos, talia sunt exempla posita ibi per iure consf. & per Imper. Iustinianum in *d. §. non solum*, sed, quod quis disponat de feudo suo, cuius vtile dominium possidet, & fructibus iurisdictionibus, ac omnibus commoditatibus potitur, illud vel legando, vel donando, qui contractus frequenter hodie inter omnes, & magis sapientes, & prudẽtes celebrantur, quo iure, aut qua ratione appellabitur fatuus aut furiosus si non potest dici ille, qui de re aliena disponit, vt in dd. Iuribus habetur ergo actus feudatarij disponentis non potest dici nullus ex defectu voluntatis, & non subijcitur rationi, de qua ibi per iure consf. sequitur, quod circumscripta dicta ratione in alijs casibus in quibus non militat valebit dispositio, saltim quo ad æstimationem, ac si disponeret, quis de re aliena, & his casibus æstimationem deberi decidit ibi iure consf. ac *Imper. Iustin.* ergo ille tex. ex his fundat opinionem affirmatiuam, quod legato feudo debeatur æstimatio.
39 Etenim iure consf. ad finem denegandi æstimationem considerauit dispositionem omnino, & pænitus impossibilem, & de his rebus, quæ non sunt,

sunt, nec aliquo pacto esse possunt in commercio nostro: non autem dispositionem difficilem, & de his rebus, quæ esse possunt in commercio licet cum difficultate, quo casu æstimationem deberi statuit, vt ibi, *& in l. cætera §. si duobus ff. de leg.* 1. vbi legata domo deductis marmoribus, quæ sint hæredis inquit iure cons. legatum, quo ad marmorum detractionem, quia deuastaretur domus, non valere, sed habebit hæres æstimationem eodem pacto in *l. non dubium* 14. *§. fin. ff. de leg.* III. legatum relictum, vt rem alienam quis redimat, & præstet si redimere non potest, quia dominus non vendit, vel excessiuo pretio vendere velit, iustam æstimationem præstabit.

40 Eiusmodi sunt feuda de quibus, vbi quis disponit, non dicitur disponere de omninò, & pænitus impossibilibus, & quæ non sunt in commerc o nostro, vt supra demonstratum est, licet enim dispositio super feudis non teneat absque Regio assensu, & ob hoc dicatur impossibilis, quia ea quæ pendent à voluntate vnius, & à vo-

41 luntate Principis reputantur impossibilia secundum scholam doct. in d. *§.* constat tamen istud fallit in Regno nostro, in quo passim, & frequenter prorege scilicet nomine Regis assentiunt, absque difficultate alienationibus, & dispositionibus feudorum, & hoc pacto limitat *Aretin. d.*

42 *§. constat num.* 10. dicens, quod ea quæ pendent à potestate Principie non censentur impossibilia, vel nimis impossibilia, si est verisimile aliquo respectu Principem faciliter fuisse concessurum à fortiori, vbi consueuit concedere, allegat ad hoc *Petrum de Ancar. in reg. nemo potest de reg. iur. lib 6* vbi solemniter id declarat, & ad hanc limitationem fundandam allegat *Aret. tex.* singularẽ qui duobus in locis id probat scilicet *tex. in l. 1. §. permittitur ff. de aqua quot. & æst.* vbi beneficium consuetum concedi à principe dicitur impetrabile i. de facili posse impetrari, ita puntualiter exp. *glos. illum tex. in verbo impetrabile, & in l. sedet si per prætorem §. 1. ff. ex quib. cau. maior.* quod etiam probat ille tex. ibi dum dicit, quod consuetum est concedi lex præsumit indubitanter posse impetrari sicut ergo quando impetratio præsumitur facilis ratione consuetudinis non dicitur continere multam difficultatem; quam vis solus princeps hæc concedat, ita idem erit si sit valdè verisimile ex magno fauore causæ Principem esse concessurum ita concludit *Aret. & cum Aretino cõcurrunt omnes communi voto doct. Cuman. Alex. & Ias. in d. §. constat num.* 13. *& idem Cuman. Paul. & Areti. in l. continuus §. cum quis, & Roman. in l. 2. in princip. de verb. oblig.*

43 Et ad satietatem desinat iam sibi ipsi blandiri, & mentiri, qui contendit feuda hodie non esse in commercio nostro, & reddi difficilem, seu impossibilem assensus impetrationem: legantur quæso omnes supplicationes per hanc fideliss. Ciuitatem, & Regnum in parlamento generali porrectæ Maiestatis Regis nostri Philippi II. immortalis memoriæ Principis, in quibus supplicãt concedi Proregibus liberam in omnibus alienationibus assentiendi facultatem id, quod exponunt Regi semper est nullam esse in hoc Regno frequentiorem, quam feudorum contractationẽ, & distractionem, seu commercium, & ne prolixius omnes referam contentus ero hic inserere verba supplicationis in anno 1561. in libro capit. & priuilegiorum Ciuit. Neapolitanæ cap. 4. pag. 165. quæ sunt.

Item perche in questa Città, & Regno sono infinite le contrattationi, che necessariamente bisogne farsi sopra li Stati, & robbe feudali, massimamente, che si trouano li Baroni di questo suo Regno, talmente impignati per le guerre passate, & per l'occasioni de li tempi, che bisogna vẽdere alcuna cosa libera per leuarsi di interesse, ò impignar altre per recattar l'impignate, o per far compra più vtile, & espediente, & tutte queste contrattationi sono grauissime per la limitatione fatta da Vostra Maiestà all'Illustrissimo Vice Rè nel dar dell'assensi sopra detti beni, & in specie nelli feudi titolati. & quelli, che eccedeno la sõma di mille scudi in sù d'intrata, &c. Supplicant, quod dignetur liberam in omnibus concedere Proregibus potestatem assentiendi, & claudunt supplicationem his verbis, ne nasce in questo Regno il stabilimento d'infinite cause di Baroni per seruitio di Vostra Maiestà, & ne resulta libera contrattatione.

Quid clarius ista verba ab initio, vsque ad finem libera contractatione, & vt libera fiat contractatio, & commercium Rex annuit supplicationi prædictæ ibi placet, &c. & suas vices Proregi præsenti, & successiuè futuro defert quatenus Regiæ, & Catholicæ Maiestatis nomine assensus impartiri, atque concedere possint, venditionibus obligationibus permutationibus hipothecis, & alijs alienationibus faciendis super Ciuitatibus, quibus vis terris, locis oppidis, alijsque bonis feudalibus tàm titulatis, quàm magni momenti: ea tamen venditione accepta cum continget Terram, Ciuitatem, Castrum, oppidum, vel locum vendi, quæ tituli dignitate decorata sit, tunc mandat ad Suam Maiestatem recurri à qua regius super ea impetretur assensus.

Itaque præter feuda titulata liberam, & generalem in omnibus habent Proreges assentiendi licentiam, & quoad feudalia titulata in alio parlamento celebrato in anno 1587. in eod. lib. pag. 181. ad supplicationem eiusdem fideliss. Ciuit. & Regni cum eadem assertione videlicet. Et come, che li commercij sopra essi feudi titolati sono frequentissimi, &c. Sua Maiestas concessit Proregibus licentiam assentiendi super obligatione, & hipotheca feudorum titulatorum, ita vt vendi tantum non possint absque ipsius Regis licentia.

Quare ex his patet, & Regi, & Proregibus, & (vt est in prouerbio lippis, & tonsoribus) notũ esse feuda fuisse, & esse in commercio nostro, quia non modo non impossibilis, quinimmò facilis reddatur assensus licentia: Proreges enim in casibus prædictis permissis, absque contradictione suum præbent assensum in forma, vt indies ipsa experientia docet, & non solum non est prohibitum, nec restrictum, sed ampliatũ commercium assensu intercedente, qui passim conceditur.

Nec ratio nouissimè considerata per nostros modernos de Curte in suo diuers esse potest alicuius momenti, salua eius pace, qui valde illam exagerat præsupponendo in feudorum alienatione attendi prærogatiuam, & qualitatem sanguinis, quo Regis interest feudalia conseruari inter perscriptas nobiles Benemeritas, & descendentes à sanguine antiquo, & fideli, quæ prærogatiua, & qualitas cessaret si legato feudo deberetur æstimatio, & ibi per eum latius.

Nam ratio prædicta erronea est, & nō concludit aliquo pacto, Primà, quia illa attenditur in feudo ex pacto, & prouidentia secus in feudo hæreditario, quæ qualitas hæreditaria non prohibetur concurrere cum qualitate sanguinis secundum *Aret. Ias. & alios in l. quod dicitur ff. de verbor oblig. declaratque optimè Camer. in rep. cap. an agnatus in prima quæst. num. 22.* dicens quod quemadmodum primo qualitas sanguinis regulabat pactum nunc regulatur à pacto, quia eo ipso, quod de hæredibus fit mentio prima natura feudi ex pacto non hæreditarij transfunditur in naturam hæreditarij *ca. 1. de feu. non hab. propr. na feudi*, & statim, quod dixit pro te, & hæredibus hereditarium est effectum.

44 Et in Regno Nostro non attenditur tantum qualitas sanguinis, sed qualitas hæreditaria, ita vt si aliquis sit de sanguine: nisi tamen sit hæres hæreditatis non admittitur ad feudi successionē, vt superius dixi, vt vbique tenet *Andr. quem est videre in cap. 1. de alien. f. u. pat. & in dicto ca. an agnatus, & in d. co. st si quis post litem, & in cap. 1. de eo, qui sibi, & hæred suis Alex. in cons. 10. in 3. vol.* & est communis op. secundum *Brunum in cons. 24.* etiam in feudo ex pacto, & prouidentia *Soc. in quæst. 5. 114. vol. 2. col. fin. Paris. in cons. 13. num. 16. 4. vol. Camer. qui istos citat in responso impresso post opera Cannetij col. 3. & idem Camer. in d. repet. pag. 96. col. 3. litera L. & col. prima litera F. & pagin. 97. col 3. litera P. Capic. decis. 97 num. 3. Cannet. in rep. cap. volentes in §. seu cap incip. & quia in superiori. Pern in 4 not. in 2. col 4. & 5. & cons. 6 9. col. & cons 22. & aliĩ quos ad id citat Lanar. in d cons. 80 num. 20. & seq. & de Ponte in d. cons 88. à nu. 16. cum seqq. per tres col.* & vbi feuda sunt hæreditaria requiritur, quod filius sit hæres patris, qui vult succedere, vt explicat post *Andr. in locis prædictis, & post alios, Pet. Greg. in suo tract. de concess. feudi par. 2 quæst. 10. num. 22. & 57 & q. 9. Minad. cons. 10 num. 24. Intrigliol. in sua centuria q. 49. in prin. & num. 12. cum aliĩ sequent.* Itaque qualitas sanguinis hodie minimè attenditur ex dictis per *Pernum in locis supra citatis, et per Frecciam in lib. 3. in 16. diff. feud. ex pacto, & seu hæred. & Thom. de Marin. de feu. ex pacto, & prouid. nu. 35. & seq.*

Et si qualitas sanguinis attenderetur nulla vtique posset fieri alienatio feudi, quia illa semper impediret, & nihilominus, vt diximus superius, nulla frequentior in hoc Regno, quam feudorum contractatio, & commutatio de sanguine antiquo, & nobili ad ignobiles, & penitus villanos dicant hoc tot magnates, & Regni proceres nobilissimi, quorum feuda, & terræ venditæ, & ad manus huiusmodi peruenere, & non denegatus assensus, ergo ista sanguinis prærogatiua hodie est, quasi quædam fantasia.

45 Ex prædictis etiam facilè diluuntur rationes, & ponderationes *Annæ tam in sua repet. quam in allegationibus*, quia non sequitur consequentia, (vt vnico verbo resoluam) feudorum alienatio est prohibita tam de iure communi feudorum, quam iure particulari Regni per *const. constitutionem diuæ memoriæ* ergo non debetur æstimatio, quia negatur ista consequentia quæ est reprobata communi omnium doctorum sententia, patet quia res Ecclesiæ est prohibita alienari. Item res dotalis est prohibita alienari, & in alienatione rerum minoris, & Ecclesiæ, & fisci requiruntur solemnitates extrinsecæ à iure requisitæ, sicuti in alienatione feudorum assensus domini, & nihilominus si legetur res dotalis, vel res Ecclesiæ, aut minoris si non tenet legatum, quo ad ipsa corpora tenebit, quo ad æstimationem ex frequentiori, (inquam) omnium opinione in *d. §. const. &* optimè reassumit *Curt. in d. cons. 3.* quod de communi testatur. & attende Lanar. & de Ponte ne eorum dicta hic transcribam in dictis eorum consilijs, qua ratione debetur æstimatio rei dotalis, rerum minorum, vel Ecclesiæ eadem ratione debetur æstimatio feudi esto per legem interdicatur alienatio commutatio, & dispositio.

In hac causa fuit habita inter nos magna discussio, & qui pro parte negatiua votauerunt se fundabant etiam in facto considerantes, quod tempore conditi testamenti, & legati prædicti secundæ causæ non erant in patrimonio, & hæreditate Principis testatoris, sed fuerunt concessæ illinc ad annum cum dimidio per suam Maiestatem Principi successori primo genito, non tantum contemplatione patris mortui supplicantis, quā intuitu ipsius Principis acquirentis, & proinde ad nihilum tenebatur, & inane erat legatum, quia non poterat dici Principem testatorem legasse rem propriam, quia nondum quæsierat, non rem hæredis, quia neque hæres illam possidebat, minimè rem alienam, quia nondum erat in rerum natura, quando postmodum Princeps filius, & successor quæsiuit ex munificentia, & priuilegio Regis fuit iurisdictio quæsita tunc per ipsum, & ipsius contemplatione concessa, absq; onere alieno, ergo legatum non tenuit.

Quibus respondebant alij, quod hæc iurisdictio secundarum causarum remanserat in hæreditate, & patrimonio testatoris in spe iam enim Regi supplicauerat pro illa obtinenda, constat enim

46 posse legari, quod est in spe licet non dum in rerum natura. *l. quod in rerum 24 ff. de leg. primo §. ea quoque instit. de legatis l. etiam 17. ff. de leg. 111. l. prima in fine ff de cond. & demonst. & in feudis transmitti ius in spe tenet Andr. in repet. const. comitibus, in vlt. col. vers. Nam vbi verò*, & propterea legatum non potest dici fuisse inualidum, quia gratia perfecta per Regem, vt perficit illud ab hæredi peti potest, tanquam efficax, & debitum: dicebatur etiam non esse verum in facto Regem concessisse dictas secundas causas contemplatione Principis successoris: sed Principis

cipis testatoris ita enim cantat Priuilegium, in quo recensentur seruitia Principis testatoris, licet etiam de meritis filij successoris fiat mentio: tamen principaliter intuitu Principis testatoris, qui supplicauerat fuit perfecta gratia, & ideo legatum fuit de re propria ipsius testatoris futura, quæ erat in spe.

Dicebatur etiam, quod hæc iurisdictio secundarum causarum erat feudum nouum in persona Principis testatoris acquirentis, & proinde poterat disponere de eius valore, & ita dicunt verba legati En tal caso qui ero que sean en vtil, yprobecho de d. Martin mi hizo, quæ verba recte constructa, & intellecta æstimationem, & valorem illius iurisdictionis verè continent, quo casu censetur testator legasse æstimationem in specie, quia nullo iure poterat denegari.

In tanta discussione cum vota secernerentur, & numerarentur, vt numerari, & non ponderari solent repertum fuit paria hinc inde esse vota, & Res in decisa remansit, & vota ipsa ad suam Maiestatem transmissa fuere.

Sed post modum in Sacro Consilio per Consiliarios duarum aualarum fuit decisum pro opinione affirmatiua, vt dixi in causa illorum de Galeotis, & Gesualdo. Alia multa ad hanc æstimationis materiam pertinentia dicentur in seq. decis. quæ hic consultò omissa sunt, nè prolixior essem, & in sequ. decis. idem articulus incidit.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Æstimatio an debeatur legato feudo sine assensu.*

2 *Aestimatio an debeatur pro feudo promisso virtute albarani alicui à barone cum alijs quæstionibus.*

3 *Aestimatio an debeatur pro legato rei alienę quod non potest prestari.*

PRo hac decis. Impressoris primi errore collocata sub num. 36. & ex ordine non potest collocari nisi in 35. vt ad præsens signauimus) 1 si æstimatio debeatur legato feudo sine assensu. Dum in casu relato etiam, quod omnia tribunalia fuerunt vnita fuit votatum Paritatem, & vota trasmissa ad suam Maiestatem, &c. iuxta partem affirmatiuam, vt aliter fuit decisum faciunt scripta in *decisione 22. ex Mantica de coniecturis vltim. volunt. lib. 9. tit. 11. carta* 417. qui articulum diligenter examinat, & intrepide æstimationem deberi affirmat & potest videri *Thor. p p. comp.* verbo æstimatio feudi, siue ex cambium pro vt doctissimus *Lanarius in repet. cap. p. de success. feudorum num. 35. q.* 3. ad penã obseruatus, ex ratione vt per eũ ad præsens, vt supra dixi sub prælo dandus, & pro veritate ipsius articuli D. meum peritissimũ *Fuluium Lanar. prædicti Regentis nepotẽ in add. n.* 135. Aduocatum Primariũ vide, vbi D. nostrũ Authorem allegat, & doctissimè contrarium defendit inspectis nostris temporibus *2. R. de Ponte in tract. de ass. super dote §. 2. num. 9. & 16.* & allegat cum ampl. & limit. satis abbundè etsi æsti-
2 matio debeatur, &c. pro feudo promisso virtute Albarani alicui à Barone attentis seruitijs si dari nequit ex defectu assensus per *Ricc Coll.* 888. & vidè plura per *D. R. de Ponte in tract. tit. 6. §. 2. n. 25.* non ommisso eodẽ *D. Fuluio Lan. in cons. suo incip. illustr. Fabrit. Columna*, vbi an promictens donare feudum teneatur assensum impetrare, vel teneatur ad extimationem, &c. & si æstimatio debeatur cum feudum fuerit donatum inter viuos, sine assensu Regio, quando fuit dispositum de feudo sincere, & bona fide, & sine fraude ita vt domino nullum inferatur præiuditium, & contrarium ait *decis. D. Rouit. in pragm. p. de tit. abbus. num.* 147. in causa Camilli della Magna cum creditoribus Marchionissæ Padulæ vbi erat facta donatio feudi dicto Camillo à dicta Marchionissa absque assensu, & non obtempto fuit exclusus, tàm à feudo, quàm ab extimatione eidem iterum iudicatum in S. C. facta relatione in Collaterali Consilio in causa Troiani, & Fabritij de Acciapaccia cum Principe Bisiniani, vide plura pro tam alta materia per *Amat. cons. 7. num. 34. & consil 8. num. 25 Ricc. Coll.* 1315. *Molfes. cons. neap. p. 2. quæst. 7. & Annam filium cons.* 87.

3 Et quid in legato rei alienę, quod præstari non potest, &c. an debeatur æstimatio venit quando legatum dicatur factũ gratia demõstrationis, vel taxationis vt *Det. cons.* 323 *post Paul. de Castr.* quẽ allegat tenẽs, quod si testator dicit lego Titio decem, quæ volo dari sibi ex redditibus talis rei tũc ille redditus videtur appositus gratia demonstrationis, & licet ille redditus non sit tamen heres cogitur illum soluere, *Amat. cons.* 32. & 37. *Eugen. cons. 94. num. 22. 23. & 24.* sed si testator dicat vnica oratione volo, vt ex fructibus talis fundi soluantur titio decem tunc videntur fructus appositi gratia taxationis, & illis non existentibus hæres compelli nõ debet ad soluendum de *Franch. decis.* 483. *num 6. & decis.* 721. vbi reperies, quid fuit iudicatum in S. C. *Lanar. cons. 54. num. 8. Loffred. 46. num 5. Surd. de alim. tract. tit 4. quæst. 26. num. 2 cum infinitis sequentibus de amicic. cons. 46. Costa de portione rati quæst. 163. & Gratian. discept. Forens. lib. 2. cap.* 256. qui plures casus distinguit, & considerat.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Vita, & militia an debeatur in Collaterali linea.

SVMMARIVM.

1 Vita, & militia, num debeatur de feudis peruentis ex linea collaterali.
2 Vita, & militia num debeatur iterum tertio genito, si moritur primo genitus, & succedit secundo genitus.
3 Fabius de Anna allegauit in ead. causa pro successore, vt in eius cons. 6.
4 Constitutio Regni Comitibus venit interpretanda.
5 Decisiones non debent adi absque rationibus.
6 Articulus debet accuratè discuti, licèt non possit breuiter.
7 Inuidi alienos labores despiciunt.
8 Authoris modus in decisionibus.
9 Gladius in inuidos est applausus sapientium.
10 Doctores qui scripserunt, quod debeatur vita militia in feudo ex linea collaterali enumerantur.
11 Afflictus mouetur ad opinionem, quod debeatur semper vita, & militia quia const. loquendo de patre disponit de quocunque ascendente.
12 Bald eand. opinionem sequitur ex eo, quod vita, & militia debeatur loco portionis, à qua excluditur secundo genitus.
13 Loffred. firmat eandem opinionem affirmatiuam triplici fundamento, & num. 21. & 22.
14 Vita, & militia in quibus differat à legitima, & num 45.
15 Vita & militia in quibus differat ab alimētis, & num. 45.
16 Const. Regni, vt de successionibus restrinxit successionem in feudis, vsque ad gradum tertium à septimo.
17 Const. vt de successionibus pratulit ad feuda primogenitos generice exclusis secundo genitus.
18 Const Comitibus statuit dari vitam, & militiam fratribus minoribus.
19 Cap. Regni considerantes prorogauit successionem feudorum in linea Collaterali.
20 Consuetudo excludens in totum secundo genitos, est iniqua, & cui secus in feudis num. 72.
21 Paragium debetur fœminis etiam de feudis ex linea collaterali peruentis.
22 Const. Comitibus loquitur de bonis patris per exemplum.
23 Minadous tam legendo, quàm consulendo sustinuit eandem opinionem pro primo genito.
24 Decisio pro secundo genitis edita per Capic. fuit prauio rescripto Caroli V. Imperatoris.
25 Philippi Secundi Regis Cattholici encomia.
26 Doctores Siculi, qui sequuti sunt eand. opinionem affirmatiuam enumerantur.
27 Cumia affert nouem fundamenta pro eadem opinione.
28 Vita, & militia, quòd non debeatur de feudis ex linea collaterali, sustinuerunt multi DD. qui enumerantur, & num. 39. 42. & 43.
29 Vita & militia ex linea collaterali non debetur, quia nulla lex id statuit.
30 Constitutiones Regni strictè interpretantur, & num. 34.
31 Constitutiones Regni quando omittunt casum recurritur ad Regem.
32 Isernia dicta in const. Comitibus conferunt ad opinionem negatiuam.
33 Patruus excludebat nepotem ex primo genito tempore And de Isern.
35 Successio in infinitum permissa in linea descendenti, cur non detur in linea collaterali.
36 Const. Comitibus pro opinione negatiua verba clara ostenduntur.
37 Vita, & militia, & paragium debentur loco legitimæ.
38 Auth. Res, quæ non habet locum in fideicommissis relictis à collaterali.
39 Frater non priuatur vita militia ob ingratitudinem in fratrem commissa secus verò si in patrem.
40 Filius ex causa etiam à feudo exhæredatur.
43 Vita, & militia quid sit, & cui comparetur.
44 Differentia inter dotem, alimenta, & legitimam.
45 Vita, & militia differt à paragio, à legitima, & ab alimentis.
47 Vita, & militia cur non detur loco legitimæ.
47 Vita, & militia non est loco portionis feudi.
48 Vitam, & militiam esse nouum protheum in feudis.
49 Vita militia in quibus concurrat cum paragio.
50 Vita militia in quibus conueniat cum legitima.
51 Vita militia in quibus participet cum alimentis.
52 Paragium non debetur, nisi in bonis parentum.
53 Frater diues tenetur dotare sororem, quando illa est pauper.
54 Loffredi opinio, quod paragium debeatur à collaterali, damnatur.
55 Legitimam deberi filijs cur introduxerit Iustinianus.
56 Frater non tenetur alere fratrem, nisi ipse sit

DECISIO XXXVI.

1

Famosa ac perdifficilis apud Nos, & maiores nostros semper habita fuit quæstio, an vita, & militia præstanda secundo genitis exclusis à primo in successione feudorum ex dispositione *const. Comitibus* debeatur etiam in successione lineæ collateralis, in qua ijdem secundo geniti excluduntur à primo exemplum, & casus accidit in Sacro Consilio in causa D. Horatij Grimaldi contra Marchionem Campaneæ fratrem cum etenim Honorato Grimaldo Patri Domino Monaci, & Marchioni, vt supra successerit Carolus primo genitus, & is sine liberis de inde obijeritius primo genituræ, & successionis delatum fuit D. Herculi secundo genito, aduersus, quem
2 se direxit Horatius prædictus tertio genitus, qui nunc locum secundi obtinuit petens iteratam vitam, & militiam per obitum fratris primogeniti sine liberis, quia debitam ob mortem patris à Carolo iam consequutus erat.

Hæc causa excitauit ingenia peritiorum tunc temporis aduocatorum huius Ciuitatis, qui pro vtraque parte in acies diuisi dimicuerunt inter quos eruditiss. nunc collega noster Fabius de Anna eo tempore Aduocatus Marchionis Consilium

lium edidit inter eius Consilia sextum.

Sacrum Consilium in huius articuli decisione collectis Consiliarijs duarum aularum summo studio vocauit, & quia ampla est materia multa comprehendens, multosq. nodos continens, &
4 agitur de interpretatione const. Regni prædictæ super qua multi scripsere, & hinc inde variæ natæ sunt opiniones, ideo omissis multis, quæ magis necessaria videbuntur perstringam decisio-
5 nis enim nomen non meretur, quæ rem decisam tantum, & non causas, ac rationes explicat, Delicatum præterea gustum, & stomacum non benè
6 digerentem scio habere eos Momi discipulos, qui decisionis articulos accuratè discutientes arguunt, mordentque dicentes debere gaudere breuitate modernos si dicerent confusione, quãdoque, & obscuritate concederem, sed vt in præ
7 fatione ad lectores aduertimus ij, vel inuidi, vel inscij sunt, & ideo alienos labores despiciũt, nos
8 verò vbi materia exigit illa tangemus, quæ pro materiæ ipsius explicatione necessaria videbuntur, viri enim docti, ac sensati, qui non mediocrẽ fructuum excerpent commendabunt, nam probi viri commendatio, & applausus gladius est inuidos, & ignaros vocans.

Ad rem igitur deueniendo, quod in linea trãsuersali competat vita, & militia, & sic pro hac opinione affirmatiua, ex nostratibus peritiores consulendo legendo, & in iudicando tenere Afflict. Capic. Loffred. Minad. viros in nostra legali philosophia insignes, & secundum hanc opinionem decisum referi Capic. in sua decis. vlt. quare de re iam decisa amplius dubitare nefarium videbatur.

11 *Afflict. etenim in const. Comitibus num. 21.* format q. quod si post mortem patris superueniat filio primo genito feudum antiquum numquam à patre possessum tenebitur dare vitam, & militiã secundo geniti, quia licet constit. prædicta dicat vitam, & militiam esse præstandam de bonis patris tamen istud verbum verificatur, & hoc casu, cui intelligi debet de bonis illius Patris à Principio fuit concessum feudum, si quidem qui concedit, cogitat non solum de persona recipientis, sed etiam de genere, & posteris, & ideo illud verbum de bonis patris exponi debet l. de illo feudo, quod fuit communis ascendentis, & acquirẽtis, & quo ad habilitatem succedendi per *tex. in cap. 1. §. his verò de grad. succed. in feudo*, quem ad id allegat *glo in const. vt de successionibus in vltimo, vel quolibet alio titulo. & Bal in auth.*
12 *defuncto C ad S.C Tertull. Alex. conf. 29. pr. vol & idem Bald. in cap. primo Imper. Lothar. etiam quia appellatione Patris venit Auus l. iusta 201. ff. de verbo signif. & in cap. 1. de nat. success. feu. num. 40* format q. aliam si feudum patrui mortui sine liberis deueniat ad nepotem proximiorem, qui habet plures fratres, an isti fratres secundo geniti possint petere à fratre primo genito, qui successit Patruo vitam, & militiam, & per easdem rationes tenet petere posse addens vitam, & militiam esse loco portionis hereditariç à qua secundo geniti excluduntur ex doctrina *And in d. const. Comitibus*, & sicut excluduntur in linea ascendenti, sunt exclusi à linea collaterali ergo debent habere vitam, & militiam, siue deferatur successio in linea ascendenti, siue in collaterali, quia succedendo primo genitus patruo, succedere debet cum suis appendicijs, (vt eius vtar vocabulo) quæ sunt in præstando vitam, & militiam fratribus minoribus.

13 *Loffred. in sua Paraphr. cap. 1. §. quid ergo, vers. vel danda militia fratri de inuest. de re alien. facta pag. mihi 22. format q.* in Auunculo moriente relicto feudo, & pluribus nepotibus, quorum primo genitus capit feudũ, & est idem casus, de quo scripsit decis. Capic. & consuluit Minad. disputat ad partes articulum, & concludit teneri fratrem primo genitum succedentem præstare alijs fratribus minoribus vitam, & militiam, & hanc partem affirmatiuam dicit esse ve-
14 riorem tribus fundamentis. Quorum primum est præsupponendo in effectu, quod vita, & militia non subrogetur loco legitimæ, quia legitima est quota bonorum, vt in *Auth. nouissima, & l. scimus §. repletionem C. de in off. testam.* At vita, & militia non est quota feudi, quia soluitur de fructibus feudi, vt per omnes in d. const. comitibus late ca onistæ, *in cap. licet extra de voto* præterea legitima transmittitur ad filios *l. quoniam in prioribus & d. Auth. nouissima Auth. resque C. com. de legat.* At vita, & militia non trãsmittitur, sed extinguitur cum vita secundo ge-
15 niti percipientis. Vt in eadem Const. Comitibus: item differt vita, & militia ab alimẽtis, quia illa competunt officio Iudicis, & indigenti dantur non autem diuiti, & qui aliunde habet, vt in *l. si quis à liberis ff. de lib. agnosc.* At vita, & militia debetur secundo genito etiam diuiti, & iure actionis, quia est onus reale, vt habetur in cap. Regni alienationis actus inter capitula Regis Roberti, hoc iacto fundamento dicit, quod de iure communi feudorum in linea collaterali dabatur successio, vsque ad septimum gradum, vt in *cap. hoc autem de his, qui feud. dar. poss.* postea fuit
16 restricta per ius particulare Regni vsque ad tertium gradum, *vt in Const. vt de successionibus*, per quam, & per constitutionem præcedentem
17 fuit prouisum in viuentibus iure francorũ, quod primo genitus succedat, & Masculi fœminis præferantur, & nihil de secundo genitis in d. const. fuit statutum, ideo per aliam constit. particularẽ,
18 & fuit constit. Comitibus fuit prouisum secundo genitis à primo exclusis de vita, & militia, postmodum successio lineæ collateralis in feudis etiam in desuetudinem abierat, & opus fuit noua lege restaurare successionem in prædicta linea collaterali, quam ædidit *Rex Carolus Secundus inter capitula Regni in cap. considerantes sub*
19 *Rub. de prorog. success. dur.* per quam sanxit, vt frater fratri, vel sorori, aut fratri succedat primo geniturae, ac sexus prærogatiua seruata in linea transuersali, excludendo alios, qui debebant succedere, ergo ista lex noua restaurando successionem feudorum in linea collaterali cum prærogatiua primogenituræ, ac sexus debet intelligi voluisse restaurare cum eodem onere soluendi secundo genitis vitam, & militiam, prout antiquitus, & per prius primo genitus erat obligatus in linea recta ascendenti, quia sicut dicta lex noua con-

consideravit exclusionem secundo geniti in linea collaterali, ita censetur considerasse, quod illis debeatur vita, & militia. Nam alias non valeret, quia consuetudo excludens in totum secun-
20 do genitos non valet tamquam iniqua secundū *Host. & alios in d. ca. licet laud. in tract. de primogenit. 4. col. Socin. cons. 47. vol. 3* quæ iniquitas militat etiam in linea collaterali, quia est seruanda æqualitas & si non potest seruari in totum, quia feuda sunt indiuidua, seruetur possibili modo per præstationem vitæ, & militiæ arg. *l. mulier ff. de cond. & demonstr. & ibi Bart. & in l. si pater C. de collat.* hoc in substantia continet primū fundamentum, in quo valdè ipse dilatat fimbrias.

Secundum est, quia quemadmodum fœmina
21 exclusa à masculis, debet dotari de bonis eius à cuius successione excluditur etiam in successione lineæ collateralis secundum *And. in d. const. in aliquibus, & in const. vt de successionibus, & in cap. 1. de nat. success. feudi.* & secundo genitus quòad exclusionem æquiperatur fœminæ, & vita & militia paragio, vt per eundem *Andr. in d. const. comitibus*, ergo secundo genitus exclusus à primo in linea collaterali debet habere vitam, & militiam, quæ conceditur ea ratione, quia est exclusus successione.

22 Tertium est idem, quo vtitur Affl. quia verbū de bonis patris in d. const. positum est ratione exempli, & debet extendi ad Auum, pro Auum, & ad feudum, quod vis, quod fuit communis ascendentes per iura, & doct. quos citat non repetendos.

23 *Minado. præstantiss. iure cons. & Aduocatus postmodum Consiliarius Regius in eius cons. 1. & in Repet. const. in aliquibus in Rubr. in vlt. filiorum num. 12.* hanc opinionem affirmatiuam acerrimè defendit, & obtinuit, vt in *d. decis. Capicij 211.* quæ est vltima, in qua ipse Capic. testatur Sacrum Consilium secundum hanc opinionem iudicasse, cumque fuisset visus nouus aliqua lege non decisus fuit consultus Imperat. fœliciss. & immortalis memoriæ Carolus V. Re-
25 gis nostri Philippi III. Auus (cuius gloriam, & fortunam superaturum speramus, quemadmodū omnes Reges huius sæculi, virtute, prudentia, magnanimitate, pietate Regnorum, & Imperij amplitudine, ac vera erga Deum optimum maximum Religione vnicus fidei, & Reipublicæ Christianæ defensor facile superat) Imperatorq; remisit decisionem Sacro Consilio, in quo discusso articulo fuit condemnatus Princeps Hostiliani, qui Auunculo successerat ad præstandum fratri secundogenito vitam, & militiam, & sic illa decisio habet vim legis, ex regula *tex. in §. quod Principi placuit, & §. responsa prudentum de iur. nat. gent. & ciuili.*

26 Hanc eandem opinionem tenet *Petr. Gregor. Siculus, qui ad manus meas venit post decisam causam in suo tract. de dote, & paragio quæst. 23. & in tract. de vita, & militia quæst. 5. n. 7.* quia succedit vita, & militia, in locum portionis à qua secundo genitus excluditur, ac alijs motiuis, quæ magis per extensum recitat *Canet. in repet. cap. volentes inferius allegandus, & nouissimè vidi Intrigliolum nihil allegantem, sed simpliciter per transeuntem cum Gregorio, quod debeatur in linea collaterali in sua cent. feud. quæst. 57. num. 30.*

27 Alia nouem fundamenta pro hac opinione affirmatiua adducit *Cumia in repet. cap. si aliquem in verbo maritata à num. 436. vsque ad nu. 451.* quæ in effectu reincidunt in eadem per nostros Regnicolas considerata, & per me relata.

28 Contrariam opinionem, quod minimè in linea collaterali sit dare vitam, & militiam, tenet *Blascus Lanc. Siculus probata opinionis in repet. eiusdem cap. volentes quæst. 21. & in libro meo quem habeo manuscriptum est mihi nu. 35. vers. sed iuxta prædicta quæro, cuius rationes etiam per extensum congerit idem Canet. in eiusdem cap. repet. in capite incip. At pulchra, & nodosa quæst. pag. mihi 326.* vbi relatis aliorum Siculorum opinionibus latè differit, & defendit, vna cum Blasco hanc opinionem negatiuam eandemque tenet *Cumia, & quatuor rationibus probat in loco supra citato à num. 451.* & om-
29 nes ea præcipua ratione, quia non est lex, quæ hoc statuat in successione transuersalium secundo geniti habeant vitam, & militiam, & hæc ratio sufficit pro confusione, & confutatione eorum, qui tenent contrariam, *l. 3. ff. de preuaricat. & Ias. in l. illam, C. de collat.* & ideo casus omissus habetur pro omisso, *l. commodissimè, ff. de lib. & posthum.* ad cuius corroborationem faciunt dicta per *Andr. in const. prosequentes*, dicentem sapientes Regni tenere, quod constitu-
30 tiones Regni non producuntur ad similia, & casus omissus habetur pro omisso, & non discedi tur à verbis, nisi constet de intentione constituētis per *tex. in l. 1. §. igitur ff. de exerc. action.* & quia illius const. prosequentes lator, quę loquitur de conuento si voluisset idem statuere in Actore, dixisset, sed non dixit, ergo habetur pro omisso. *l. vn. C. de cadu. toll.* & sumus ibi in actore, & Reo correlatiuis, ergo const. comitibus, quæ loquitur de linea ascendenti, seu descendenti, si voluisset idem statuere in collaterali dixisset sed quia non dixit, debet haberi pro omissa, & idem *Andr. in repet. d. const. comitibus in spetie id firmat in illa q an filio fratris primogeniti, teneatur Patruus dare vitam, & militiam*, dicens de filio fratris non cauetur, & quia casus nouus est
31 lege non comprehensus, recurrendum est ad Principem, qui interpretari habet dubia. Ex
32 quibus dictis Andr. plura colliguntur ad propositum nostræ decis. primum, quod constitutio Comitibus non comprehendit casum lineæ collateralis, de quo non loquitur, & est casus noster secundum quod ratio præstande vitæ, & militiæ non est exclusio à successione feudi, nam si illa esset, vtique perperam dubitasset Andr. An Pa-
33 truus, qui secundum illa tempora excludebat filium primo geniti teneretur, ei præstare vitam, & militiam, tertium per consequentiam necessariā, quod attenta d. const. non dabatur vita, & militia in linea collaterali, & est etiam casus noster, quartum, quod constitutio prædicta Comitibus non comprehendit personas in d. const. non expressas, & non extenditur ad alias lineas, & præter
34 Andr. quod constitutiones Regni sint stricti iu-
ris,

ris,& non protrahantur, nec vltra casum proprium extendantur, ante ipsum dixit *Caraman. in sua glo. ad consti. t. pœnam eorum in verſ. occultatores,& ibi etiam Bart. de Capua num. 21.* quia sapientes Regni inquit dixerunt, & semper dicunt esse stricti iuris, & non protrahendas nisi resultaret aliquod valdè absurdum, & constitutionum vilipendium, vt per eundem *Bartholomeum in const. Aduocatorum*, vbi ponit exemplum,quod absurdum non est hic, & pro sigillo dictæ opinionis negatiuæ, & rationis supra addu
35 ctæ facit in specie id,quod dicit *Andr. in cap. 1. §. hoc quoque in fine, de his, qui feud. dar. poss.* quo loci dicit,quod ille tex. qui concedit successionem in linea descendenti in infinitum non potest extendi in infinitum in linea collaterali, quia non dixit, & sic in vno conceditur reprobari videtur in alio scilicet in collaterali *l. cum prætor. ff. de iud.* ergo cum const. concesserit vitam, & militiã in linea descẽdenti reprobare censetur in collater. de qua non dixit,& est pũtualis dec.
36 Secundo, quia *tex. const. Comitibus* à quo sumpta est vita,& militia clarè,& apertè loquitur nõ indiget interpretatione, nec cauillatione, statuit enim, quod frater teneatur dotare sororem, & fratribus vitam, & militiam dare occasione eorũ bonorum,quæ à communi patre dignoscitur habere. quæ verba non possunt verificari in successione transuersalium,quæ fratri primo genito non obuenerunt à communi Patre, & constitutio prædicta in sensu directo non à cõtrario hoc statuit,& disponit,non enim semel, sed bis repetuntur ista verba. Primo occasione eorum bonorum,quæ à communi patre 2. ibi de bonis patris frater minor à fratre maiore petere poterit, & habere,& ideo vita,& militia, & dos de paragio non nisi semel tantum, & de bonis patris debetur, non de bonis fratris si frater fratri succedat, vt est casus noster.

Tertio, quia vita, & militia est loco portionis legitimæ,quæ filijs debetur nam alias esset diabolica consuetudo, & minime seruanda, quæ vni tantum integrum feudum assignaret, & cæteros filios excluderet, vt per *Doct. in d. cap. licet*, &
37 ideo dos de paragio, & vita, & militia fuit introducta, quæ est loco legitimæ, vt per *Andr. in d. constit. Comitibus, & in constit. in aliquibus*, quæ non possunt verificari in successione fratris, vel sororis, quia in successione lineæ collateralis, non est dare legitimam, *l. fratris 21. & l. fratres 27. C. de inoff. testam.*
38 Quarto, & est ratio Blasei relata,tam per Canet. quam per Cumiam, quia res restitutioni subiectæ obnoxiæ sunt dotibus, & alimentis, in quorum præiudiciũ non tenet prohibitio *vt in d. auth. res quæ, & communiter ibi Doct.* sed prædicta habent locum,cum bona perueniunt ex linea ascendenti, secus si ex collaterali,& transuersali, feuda autem sunt restitutioni subiecta, & secundum *Andr. in cap. 1. §. hoc quoque qui feud. dari poss.* ergo constitutiones disponentes,vt feuda sint obnoxia dotibus, & alimentis, debent intelligi de feudis lineæ ascendentis, non lineæ collateralis.

Et hanc constit. loqui tantum in linea ascendenti interpretati sunt, & intellexere maiores nostri veteres Regni prudentes, præter relatos, *Petrus de Monte Forte in d. constit. Comitibus,*
39 *in illa quæst. An frater possit priuari vita, & militia ob ingratitudinem in fratrem primogenitum commissam*, concludit, quod non, ea ratione, quia primogenitus non dat vitam, & militiam de suo, sed de bonis paternis, & vita, & militia est loco legitimæ portionis, & alimenta ipsa secundogeniti potius à patre, & ratione paternæ hęreditatis,quã à fratre habere videtur, nisi forte secundogenitus fuisset ingratus patri à quo feudum peruenit, & propterea fuisset ab eo iustè
40 exhæredatus, cum etiam in feudo possit filius propter ingratitudinem exhęredari,quod si vtique daretur vita, & militia in linea collaterali, quæstio non haberet dubium, quod posset frater primogenitus fratrem priuare ob vitium ingratitudinis, quia daret de suo, quemadmodum, quilibet priuatus donatarius, qui recipit ab alio donationem de rebus proprijs potest priuari donatione propter ingratitudinis vitium, *tot tit. de reuoc. donat. & de his, quibus vt indignis, & idem tenent ibi . . . de Tuscia,& Paris. de reintegr. feud. de finibus feudi cap. ante penult. incip. nunc videndum.*
41 Ex vltra montanis, & cæteris eandem opinionem negatiuam tenet *Gul. de Monte Ferrato in tract. de success. Regum*, loquens de legitima, quæ secundogenitis datur in Francia, quæ ibi vocatur, appanagium dicit. Primo, quod præstatur per primogenitum loco legitimæ, licet nõ in omnibus æquiparetur illi, vt in quinto dubio num. 5. Dicit secundo, quod datur tantum in linea ascendenti non in collaterali, vt tertio dubio ferè per totam, & est casus nostræ decisionis. Dicit tertio, quod morte extinguitur, vt in tertio dubio. Dicit quarto, quod non accrescit alijs secundogenitis, sed reddit ad primogenitum, vt in secundo dubio per totum. Dicit quinto, quod datur, seu taxatur in quantitate secundum numerum filiorum, vt in quinto dubio. Dicit sexto, quod non in proprietate, sed in pecunia, vt in d. 5. dubio num. 8.
42 Hanc negatiuam opinionem censet veriorem, *Addit. ad Napod. in consuet. quod si aliquis in glosa plusquam pag. mihi 217. licet ipsum deterreat decisio prædicta Capic. & rei iudicatæ authoritas tantum.*
43 Veritas autem pendet, vt videamus, & sciamus quid sit ista vita,& militia,& cui illam comparemus, & assimilemus, & quæ illius introducendæ ratio fuerit,qua in re,& varij,& discordes sunt Doctores inuicem, si quidem quidam dixerunt esse ad instar dotis de paragio, alij ad instar
44 legitimæ, alij ad instar alimentorum,& nihilominus differt à dote de paragio,differt à legitima, differt ab alimentis: vt superius cum Loffredo diximus, & multæ sunt differentiæ inter dotem,
45 alimenta, & legitimam, quas enumerat *Surdus in tract. de alimentis tit. 11. quæst. p. & 2.* & inter alimenta, & vitam, & militiam, multæ etiã differentiæ sunt, vt per *Petrum consil. 11. col. pen. & fin. Afflict. decis. 138. num. 4. & decis. 252. nu. 5. ac Surdum in eod. tract. tit. 7. quæst. 15. nu.*

35 *nu. 22. licet illam alimenta appellet Neapod. in consuet quod si aliquis in verbo plusquam num. 33. & glos. in d. const. Comitibus, & Paris de Finibus feud. in cap. prædicto incip. Nunc videndum pag. mihi 177. num. 22.* dicens, quod sunt alimenta de iure, quæ non transeunt ad filios fratris, & vocatur de consuetudine vita, & militia, sed concludit, quod debetur etiam diuiti, & ei qui aliunde habet, & in hoc differt ab alimentis *Marinus Freccia de subfeudis lib. 3. de differ. inter feuda ex pacto, & prouidentia, & hæred in cap. incip. decimo-*
48 *nono pag. 265* dicit vitam, & militiam non esse legitimam, quia totum feudum est legitima primogeniti. Nec esse loco portionis feudi, quia secundo genitus excluditur, & ideo datur loco alimentorum, quæ extinguntur, cum vita secundo geniti.
49 Quare ex his non extra rem erit, nec fabulas recitare, si dixerimus hanc vitam, & militiam esse nouum Prothæum in iure feudali ad instar illius Prothæi oceani, & Thetis filij vaticiniorum periti. de quo fabulantur Poetæ se in varias trāsformasse formas, de quo meminit Virgilius 4. Georgicorum ibi.

Est in Carpathio Neptuni gurgite vates.
Ceruleus Protheus Magnum, qui piscibus æquor.
Et cuncto bipedum curru metitur aquorum.

Quo loci expositores fabulam narrant, sic, & vita, & militia non est dos de paragio, & participat de dote de paragio, quia est onus feudi, & competit iure actionis, quemadmodum dos de paragio, vt per *Andr. in d. const. Comitibus, & Pet. de Georgio in tract. de vita, & militia, q.*
50 *2. & 3.* præterea non est legitima, & participat de legitima, quia sicut legitima non est successio in vniuersa hæreditate, sed est quota bonorum, & hæreditatis, eodem pacto vita, & militia non est successio in vniuerso feudo, sed est quota fructuum feudi, item taxatur sicut legitima fuit inuenta de iure ciuili, ne filij sine causa in totum excluderentur à successione parentum, ita secundum aliquos vita, & militia ne in totum secundo geniti excluderentur à successione feudi, vt per canonistas in d. *c. licet, & de voto*, item
51 participat de alimentis, vt secundo genitus se alat, & differt ab alimentis, vt supra, & ideo est loco paragij, secundum quid est loco legitimæ, secundum quid est loco alimentorum, secūdum quid quia de omnibus participat, & ex istis simplicibus fit hoc mixtum, & compositum, quod vita, & militia nuncupatur.

Si igitur est verum, vt est verissimum, quod de omnibus participat, arguendo à sufficienti partium enumeratione, non potest aliquo pacto sustineri opinio affirmatiua, quia aut volumus, quod sit loco dotis de paragio, pro vt annuit tex. constitutionis prædictæ ibi pro tam faciēdo fratre milite, non minus, quam pro sororibus maritandis, &c. & certum est paragium non competere nisi in bonis paternis, & illarum occasione, vt
52 in d. *const. in aliquibus, & const. seq.* & nullo pacto deberi in linea collaterali, quia frater, vt frater, & non vt hæres patris, non tenetur dotare sororem, nec illi dare paragium aliquod de propria substantia regulariter nisi in casu speciali, vbi frater esset diues, & soror pauper, quæ aliunde non haberet vt per *Bartol. & alios Docto. communiter in d. Auth. res quæ, & ante omnes Cyn. in l. non omni C. de adminis. tut. Ias. post Alex. & alios in l. 1. ff. soluto matr. & latè Surd. in tract. de alimentis tit. 1. q. 25. num. 9.* & est vera, & communis opinio, quicquid dixe-
54 rit Loffred. supra relatus, quia aberrauit, dicens dotem deberi in linea collaterali, & Andr. quem ipse allegat in const. in aliquibus non dixit, neq; somniauit dicere, quod frater tenetur dare sorori dotem, seu paragium de bonis patris, à cuius successione illam excludit retentis terminis dictarum const. & in eundem errorem lapsus fuit *Petrus de Gregorio in d. q. 23. quem meritò, ac benè reprehendit Cannet. in loco supra citato numer. 34 & seq. & in cap seq. in prin. dicit Petrum de Georgio semper toto cælo errare, cum aliquid suis viribus dicit à nemine adiutus, & vterque Loffred. & Petr. de Gregor. loquuntur contra casum legis in d. l. fratris, & l. fratres.*

Aut volumus dicere, quod sit loco legitimæ, & absit dicere, quod legitima debeatur in linea collaterali, quia deridendus, & tamquam blasfemus in iure nostro existimandus esset, qui hoc diceret illa enim, vt supra rius diximus introdu-
55 cta est per Imperatorem Iustinianum nè filij, & descendentes iniuria priuarentur parentum hæreditate, sed eis relinqueretur legitima, de qua in *Auth. nouissima. & vnde sumitur l. omnimodo 30. l. quoniam in prioribus 32. l. si quando 35. §. generaliter, & toto tit. C. de inoff. testam. & d. l. fratris, & fratre eo tit. & d. Auth. resque, & Camerar. in repet. c. imperialem pag. 102. lit. G.*

Aut volumus, quod sit loco alimentorum, & quis audebit hanc hæresim in iure nostro ferere, & asserere collaterales teneri ad præstandum alimenta collateralibus, & transuersalibus? In
56 fratre diuite dubitauerunt Docto. An teneatur alere fratrem, & sororem inopem, sicut illi dotem dare, & in hoc casu speciali tantum concesserunt fratrem teneri, & recipit hæc opinio multas declarationes, quia regulariter non tenetur, & ita intelligitur *glos. in l. prima C. de alen. lib.* quæ etiam sub verbo fortè loquitur, & hæc est vera, & non controuersa opinio, vt latè per *Surdum d. tit. primo, & quæst. 25 & docto. omnes præcipuè Hispanos in d. l. si quis à liberis ff. de lib. agnosc. & per Doctores in l. alimenta 11. C. de neg. gest. & l. nesennius ff. eod.* ergo vel vt paragium, vel vt legitima, vel vt alimenta, vita, & militia non potest cadere in linea collaterali.
57 Nec est vera opinio tenentium vitam, & militiam fuisse inuentam, & introductam in locum successionis, à qua secundo geniti excluduntur, qui excluduntur eodem iure, & pacto in linea collaterali, quo in linea descendenti, ergo debent habere vitam, & militiam, in linea collaterali sicut

cut habent in linea descendenti. Nam alia fuit ratio, & non ista, ad quod fundandum præsupponendum est.

58 Quòd vita, & militia non fuit cognita de iure communi Romanorum non de iure Longobardorum. Nequaquam de iure communi feudorum, minimè de iure, & more francorum, sed tantum inuenta, & ordinata de iure particulari Regni per d. const. Comitibus.

59 Non inquam de iure Romanorum, quia certum est eo tempore non fuisse cognita feuda, & quò ad bona allodialia, & burgensatica fuit introducta legitima, de qua superius diximus.

60 Non de iure Longobardorum, quia dicto iure attento omnia feuda diuidebantur inter filios,
61 & ideo non opus erat vita, & militia. Neque de iure communi feudorum, quia eo iure pariter omnes filij succedebant æquis portionibus *d. §. & quia vidimus, de his, qui feud. dar. poss.* & ideo hoc nomen, & effectus vitæ, ac militiæ incognitus.

62 Minimè de iure Francorum, quia ius, & mos Francorum non cognouit hanc vitam, & militiam, sed tantum ius primogeniti, vocauitque primo genitum ad vniuersi feudi successionem, fœminis, aut secundo genitis pænitus exclusis, & feudorum successionem de primo genito in primo genitum statuit, affero punctualem decisionem *Io. de Terra Rubea Iure Consf. inter Francigenas Illustris, qui fuit Regius Consiliarius, & floruit anno* 1400. *& testatur de hoc iure, & more in suo docto, & eleganti tract. contra re-*
63 *belles articulo primo tract. primo, conclus.* 20. vbi dicit, quod in Francia solus primo genitus succedit, & alij filij non habent in illo Regno legitimam portionem, quæ debetur iure naturæ, nam illa locum habet in bonis patrimonialibus parentum, in quibus omnes succedunt diuisibiliter, secus in Regno Franciæ, quod vni soli datur cœteris pœnitus exclusis, hæc illæ cui credendum, cum de iure, & more patrio testetur, & vt Consiliarius Regius non ignorabat hunc morem accedat testimonium *Ioannis Petri de Ferrarÿs, qui floruit eodem anno* 1400. *vt ipse testatur in initio suæ Pract. Pap. & tam antiquus doctor, qui de hoc iure, & more loquens in tit. forma libelli q. agitur ad reuocationem feudorum in versiculo, ac nomine recti num.* 13. *in* 12. *diuis.* dicit, quod in Regno Franciæ succedit solus primo genitus, nec de secundo genitis verbum quidem, quibus si eo iure, & more aliquid debitum esset, vtiq; & loci vbi materiam tangit dixisset, confirmat hoc *Gul. de Montefer-*
64 *rato in loco supra citato in d. c.* 2. qui licet dicat quod secundo genitis datur, in Francia legitima 1. appanagium per primo genitum, aduertendum est, quod ipse dicit, quod hoc est contra mentem, & dispositionem iuris, & moris Francorum, qui secundo genitos non cognoscebat, nisi in subsidium, mortuo primo sine liberis, & nihil poterant consequi, sed ex æquitate *d. c. licet, & de voto*, & pietate contra mentem, & dispositionem consuetudinis ex gratia speciali fuit introductum appanagium ex regula, in quam *d. c. licet, & c. cum haberet de eo, qui dux. in matr.* *quam poll. per adult.* & sic iste doctor Francigena testatur verè de iure Francorum, quod introduxit primo genituram fuisse incognitam vitam, & militiam, de qua agimus, sed postea ex gratia speciali introductum illud appanagium
65 sicut vniuersa successio vocatur anagium, seu appanagium primo geniti, vt per *Fabrum in §. cæterum instit. de legit. Agnat success. & confirmat Boer. in consuet. Biturig. in tit. de testam. vltim. volunt. §.* 2. *col.* 2. dicens primo genitum solum masculum inter nobiles in Francia consequi signoriam, vt eius verba referam, seu dominium patris sui, vna cum galli gallinacei, seu caponis volatu, quem volatum declarat *Lecirier de primo genitura lib.* 2. *q.* 4. *& vocari anagium primo geniti, idem Roer. in tract. de*
66 *cust. clau. num.* 67. *licet Tiraquell. ex Francis accuratiss. doctor. testetur sibi incognitum hoc appanagium, in tract. de iure primogen. q.* 5. *accedit verò Rebuff. in sua Arb. feud. in* 11. diuis concludens hoc appanagium secundo genitis dari ex æquitate d. c. licet, & idem *Io. Lecirier in tract. de primo genitura lib.* 1. *quæst.* 11. *conclus.* 3. *num.* 19. *& Laud. in eod. tract. quæst.* 12. ergo non de ipsius iuris, & con-
67 suetudinis dispositione, quæ introduxit primo genituram, igitur de iure Francorum non erat cognita vita, & militia, & licet *Andr. & Caram. in d. const. Comitibus* dicant quod mos, & ius Francorum prætulit primo genitum, grauando eum, vt det minori nato vitam, & militiam, fuit dictum, quod in hoc cùm sit quid facti, & moris, ac consuetudinis in alieno Regno facile nostrates poterant decipi, & credendum est Francigenis, qui de hoc more testificantur in eorum Regno. At esto de iure Francorum esset inuenta, non poterat esse cognita in hoc Regno, nisi pro vt erat cognita, & in vsu in Francia, vnde
68 sumpserat originem, sed in Francia non dabatur in linea collaterali, vt testatur Guliel. supra relatus. Ergo eodem modo in hoc Regno non poterat dari in linea collaterali, sed in descendenti, & propterea nullo iure poterat dari casus, quo vita, & militia præstaretur in linea collateterali, item arguēdo pariter à sufficienti partium
69 numeratione, posito citra veri præiudicium, quod esset cognita de iure Francorum, aut eo iure dabatur, aut non dabatur in linea collaterali, si non dabatur, prout est verissimum, vt supra, ergo neque in hoc Regno vtente eodem iure, & more. Aut dabatur, & per superuenientem constitutionem Comitibus fuit limitata, quod non detur nisi in linea ascendenti, & fuit sublata in linea collaterali, cum specificè de linea ascendēti statuat ex dictis *Andr. quæ hic repetenda sunt, quia est puntualis decisio in d. c. primo §. hoc quoque in fine, de his, qui feud. dar. poss.* quarè quocunque nos vertamus, vndique constat vitam, & militiam in hoc Regno non deberi in linea collaterali, sed veritas est, quod in hoc
70 Regno vita, & militia numquam fuit cognita, nisi à tempore Federici Imper. authoris d. const. Comitibus, & hoc sensit, & tenet *Camer. in Rep. d. c. Imperialem pag. mihi* 101. 3. *col. in princ. lit. L.* quo loci dicit vitam, & militiam esse de-

bitam

bitam secundo genitis in hoc Regno virtute *d. const. Comitibus*, & filiabus paragium virtute constit. In aliquibus, quòd si fuisset cognita prius, & illam introduxisset mos, & ius Francorum, vtique non opus fuisse d. constitutione particulari in hoc Regno, quæ lex particulari indicat, quòd non dabatur.

71 Ratio autem, & causa finalis inuentionis, & originis d. vitæ, & militiæ non est exclusio à successione feudi, quasi quod sit loco portionis, à qua secundo geniti excluduntur à primo, vt multi ex nostratibus existimauerunt, & tenet *Petr. de Gregor. in locis supra citatis*, sed vera, ac essentialis fuit seruitium militare. Nam exclusio à successione, non potuit esse ratio, quia exclusio præsupponeret inclusionem priuatio .n. præsupponit habitum, & vbi non datur inclusio, non potest dari exclusio, ex regula parium, & correlatiuorum, de qua per *Euerard. in sua Topica loco à correlatiuis*, sed secundo geniti, quo ad feudorum successionem non erant cogniti, & non vocati, neque inclusi, nisi in subsidium deficiente primo genito sine liberis, vt supra conclusum est, ergo non poterat dici exclusi si eos mos, & consuetudo non vocabat, neque potest dici, quod ipsis fiebat iniuria, & erat diabolica con-
72 suetudo, quæ ipsos excludebat iuxta traddita per *Doct. in d. c. licet extra de voto*, nam istud non procedit in feudalibus, si quidem feudum est proprium Principis à publico introductum teste *Isernia in c. primo §. valuassores de his, qui feud. dar. poss. & in prælud. feud. in 4. quæst. &* Luc. *de Penn. in l. 2. C. de fund. patrim. lib. 11. & optimè declarat Camer. in Repet. c. Imperialem in princ. & pag.* 102. 1. *col. in fine*, *& pag.* 103. *prima col. in princip.* Et ideo potest Princeps res suas, & patrimonium suum concedere, cui voluerit ea lege, vt primo genitus succedat, & alij nihil pœnitus consequantur, quia moderator est, & arbiter in re sua *l. in re mandata C. mand.* & hoc potest facere quilibet priuatus cum rem suam donat apponere pactum, ac legem, quod solus primo genitus in ea donatione succedat, secundo genitis pœnitus exclusis eadem ratione, & secundo geniti nō possūt conqueri quia potest eis dici. Amice non facio tibi iniuriam, vt abundè de materia in d. *Auth. res quæ*, *& latè Tiraq. de iure primo gen. quæst. 6.* & si quilibet priuatus potest hoc facere, ergo à fortiori Princeps concedendo feuda, cum concessio manet ex sua propria munificentia, non est dubium, quod potest vni totum dare, & alijs nihil, & qui non sunt vocati ad successionem, nihil prætendere possunt, & quod potest facere Princeps potest facere mos, & con-
73 suetudo, quam Princeps tolerando in Regno suo censetur ipse statuere, cum ergo secundo geniti in feudorum successione (vt diximus præter voluntatem domini concedentis, & constituentis, nihil prætendere possint, sequitur, quod ratio exclusionis à successione feudi non fuerit causa introducendi vitam, & militiam, quia in feudis nullum ius potest dici quæsitum secundo genitis, ita vt possit dici ipsos fuisse indebitè ex-
74 clusos, sed quia leges feudales, vt declarat *Camer. d. pag.* 102. non respexerunt priuatam vtilitatē scilicet filiorū commoditates, vel æquitatē aliquā, sed publicā pp militiā, quā pro scopo habebāt, vt in *c. 1. §. fin. in quib. cau. feud. amitt. & est tex. in d. c. 1. §. sed nec alia iustior, quæ fuer. prima cau. benef. amit.* & quia attento iure communi feudorum, ac iure Longobardorū, omnes filij æqualiter prius succedebant in feudis, & consequenter omnes tenebantur militare, & seruire ex supradictis, quod seruitium abstulit ius Francorum deferens successionem vni tātum, & huic primo genito, quo casu alij filij, & secundo geniti fratres non tenebantur seruire, &
75 militare, quia in feudis non succedebant, & intererat Principis seruitium non minui, & imminente necessitate plures habere milites, & illos necessarios, ac fideles ex necessitate prout imminebat tempore Federici Imper. ob varios Regni tumultus, frequentesque bellorum successus, quibus vndique præmebatur, quorum causa hostis, ac S. R. E. rebellis interijt, ideo ædidit in hoc Regno prædictam const. Comitibus, per quam viuentibus iure Francorum indixit, sanxitque vt primo geniti succedentes in feudis tenerentur secundogenitis præstare hanc vitam, & militiam, & ipsi secundo geniti hac de causa tenerentur militare, & seruire, vt explicant in dicta
76 *Const. Caram. Andr. ac al.*, & vocatur vita, & militia l. vita à vita, & alimentis, & militia à militando, vt explicat *Pern. in d. const.* 11. *in fine, & Camer. in d. pag.* 103. *colum.* 4. *in princ. & col.* 3. vbi dicit, quod hanc non habent à Iure ciuili, vel naturali, sed à sola munificentia Principis concedentis eis portionem istam, quam ideo dat, vt ipsi faciant l. vt militent, & ideo seruitium militare fuit causa, & ratio finalis, ac intrinseca introducendi vitam, & militiam benè
77 fateor, quod exclusio à successione, seu non vocatio ad feudorum successionem fuit causa impulsiua, quia non cogebantur seruire, quia non succedebant, nec participabant in feudis, sed indigentia, ac necessitas seruitij, ob quod fuerunt feuda inuenta fuit causa finalis; & pro hac pon-
78 deretur *Rubr. d. const. quæ dictat de Adiutorijs pro militia fratris*, ergo scopus, & finis fuit militia ponderentur verba const. ibi concedimus facultatem pro militia fratris, &c. & Paulo post
79 tamen pro faciendo fratre milite, &c. Ex quibus patet non ob aliud emanasse prædictam constit. quam vt omnes militare tenerentur, & secundo geniti participarent de fructibus feudi portionem, quam vitam, & militiam nuncuparunt prudentes Regni.

Et hæc ratio, & si generalis non potuit, nec potest comprehendere, nec extendi ad casum
80 successionis lineæ collateralis. Nam eo tempore in hoc Regno nō dabatur successio in linea collaterali teste Loffredo, quem supra citauimus, quia ideo fuit opus noua lege restaurare successionem in linea collaterali, quam ædidit Rex Carolus secundus longè post Imperatorem Federicum, vt in *d. cap. considerantes*, vbi idem Rex Carolus testatur in desuetudinem abijsse in hoc Regno lineæ transuersalis, successionem ergo si non erat dare successionem feudorum in linea

collaterali, minus, & vitam, & militiam, quia non potuit constitutio prædicta cogitare casum successionis lineæ eo tempore incognitæ, & abolitæ:
81 Nec dicatur, quod linea collateralis eo tempore erat cognita per *const. vt de successionibus vers. filij autem fratruum*, vt communiter nostrates tenent; quæ constitutio fuit condita ab eodem Imperatore Federico, si quidem const. vt de successionibus, fuit promulgata post *Const. Comitibus*, quod patet ex ordinatione literæ, quia constit. Comitibus est situata in lib. constit. Regni longè ante constitut. vt de successionibus, ergo Constit. Comitibus fuit promulgata antequam per Constit. vt de successionibus resuscitaretur successio in linea collaterali, ex traditis per *Euerard. in sua cent. loco ab ordine Rub. & latius per Felin. in cap. cum dilecta extra de rescript.*
82 sed quatenus eodem tempore, vtraque constitutio promulgata ab eodem Principe, quod non præsumitur, & experientia ipsa docet Principes, & Proreges ex tractu temporis diuersas promulgare sanctiones leges, & Pragmaticas vnam post aliam, nihilominus à fortiori constitutione prædicta Comitibus non potest comprehendere casum lineæ collateralis, tamquam ab eodem Principe cognitum, & resuscitatũ, & Cõsulto Omissum, cum in linea descendenti tantum deberi vitam, & militiam tueriť.

Luce igitur meridiana clarius apparet, quæ nã fuerit ratio, mens, ac causa finalis introducendi vitam, & militiam, vt non ab re *doctiss. Camer.*
83 quem in feudorum explicatione post Iserniam Principem locum obtinere in hoc Regno nemo dubitat, & merito, quia sensum, ac vim materiæ feudalis ita explicat, vt procul dubio omnes dif-
84 ficultates expellat animisque omnium insideant eius rationes: teneat, vitam, & militiam esse feudum de per se, licèt enim *Afflict. in decis.* 138. *& decis.* 43. dixerit esse partem fendi, quam opinionem probauit *Paris de Puteo de finib. feudi in lo. cõ supra citato*, tamen dicit ipse non esse partem feudi *pag.* 13. *litera C. & seq. sed in d. pag.* 112. esse feudum, quia non potest negari, quod non sit onus feudi, & quod non sit debita filijs secundo genitis per dictam constitutionem Comitibus tamquam onus feudi, vt per eundem *Andr. in d. c.* 1. *§. quid ergo de inuest. de re ali. facta* habet namque secundo genitus vnde militare possit, pro quo feuda ipsa adinuenta fuerint, & datur vita, & militia, non minus filio, quã filio feudatario eo, quo militare compellitur, quare sicut in persona primo geniti vera natura feudi consistit propter qualitates expressas in *c. primo §. fin. in quibus caus. feud. amit.* eodem modo quodam aliud feudum, quo vitæ, & militiæ vocatur in persona secundo geniti consideratur propter præstationem illam annuam, quæ ab illo feudo eidem conceditur, ob quam militare compellitur, & propterea nomen feudi meretur, & hæc opinio non displicuit Sacro Consilio, quia vt idẽ respõdendo obiectionibus, inquit soldata eiusmodi naturæ est, & est feudum vt in *c. primo de feud. guard.* quia vtriusque morte illud finitur, sicut vita, & militia morte secundo geniti. Fuit etiam consideratum, quod reperitur in iure feudali feudum non habens propriam feudi naturam, & tamen feudum est, & iure feudi censetur, vt in *c. primo de feudo non habente*
85 *propriam feudi naturam*, non mirum si vita militia sit feudum impropriè, & iure feudi censeatur sicut etiam feudum caneuæ, quod etiam personalissimum, seu conditionatum opponitur, quia cum persona extinguitur, & tamen feudum est, vt per *Rebuff. in sua Arb. feud. in* 7. *diuis. ante omnes Pet. Iacob. in sua pract. in tit. de caus. ex quibus feudum deb. amitt. propter*, vbi etiam dicit esse feudum ius boscitandi, seu ligna accipiendi de nemore, & ius piscariandi, vel si quid annuum, vel diurnum concedatur, & *Io. Thomas de Marinis de Gener. feud. tit. de feudo impersonali num.* 4. 5. *& 6. & tit. de feudo Cameræ, & feudo Castaldiæ.*

Nec huic opinioni obijci poterit, quod secundo geniti non iurant fidelitatem, & alia de quibus in tit. de forma fidelit. *& de noua forma fidel.* & non soluunt adoham, vt per *Afflict. decis.* 252. & datur clericis, qui non possunt feuda possidere, vt per *Capic. in d. decis.* 211. Nam, quò ad primum fidelitas non iuratur quia feudum est exiguum, siue modicum respectu dantis, & accipientis, quia non est verisimile dominum, vel vassallum cogitasse de iuramento fidelitatis, vt tenet pater omnium feudistarum *Ardizo. in summa, & tit. qualiter iur. deb. Vass. Fidel. in* 3. *col. Paris de feud. in c. incip. pone, quod Rex. num.* 9. *fol.* 144. *Affl. in prælud. nu.* 42. & esto non iurent secundo geniti, nihilominus in eis fidelitas, quæ non potest euelli ab ipso feudo, & ideo in eo, quod ad seru. ipsum atti-
87 net tenentur seruare fidelitatem, quia inest seruitio, vt explicat *Camerar. in initio suæ repet. col.* 2. aliàs si non præstauerit fidele seruitium, posset priuari vita, & militia, quam cum obtineant, vt supra diximus, & Principis munificentia ex fructibus feudi paterni, vt seruiant, propter ingratitudinem, & alia ob quæ cæteri feudatarij feudo priuari possunt, etiam ipsi procul dubio priuari possint ipsa vita, & militia, & hoc annuit *Isern. in Commento d. constit. Comitibus in princ.* vbi duo dicit. Primum, quod secundogeniti perdũt vitam, & militiam propter ingratitudinem, & hoc respicit personam domini. Secundum, quod ex omni causa, ex qua possunt exhæredari possunt priuari, & hoc respicit personam patris à quo feudum peruenit.
88 Quoad adoham, respondet *Afflict. in dicta decis.* 252. quod illa soluitur à primogenito tantum, quia tendit ad perpetuam feudi vtilitatem, vt ibi per eum, licet alias periti Regni dubitauerint, an secundogeniti tenerentur contribuere, & aliqui tenuerint eos obnoxios esse, *vt per Gellum in suo tract. de adoha num.* 91. 92. *&* 93. quod indicat vitam, & militiam habitam fuisse pro feudo, sed solutio adohæ ratione, de qua supra, non facit illam desinere esse feudum, tanto magis, quia cum vita, & militia participet de legitima, alimentisque vtique sine onere illa præstanda sunt sic, & ipsa vita, & militia, onus autem possessorem feudi sequatur, & quod
89 detur clerico, idem dicitur, quia cum sit feudum

dum in proprium, vt supra, non inconuenit, quod detur clerico, eo magis, quia necessitate imminente posset seruire per substitutum, *vt per Parid. de finibus feudi in loco supra citato pag. 177. num. 16.*

Et si est feudum secundum quid, vel conditionatum, aut personale, vel improprium, procul
90 dubio nō est illud dare in linea collaterali, quia materia stricta, non protrahenda vltra limites suos, vt est absolutissimum, & in ipsorum constitutione seruatur rigor respectu interesse voluntatis domini constituentis, *ex vulgata regul. l. fin. de vsu, & habit.* & non procedit argumentum à simili, nec à maioritate rationis, vt per *Isern. in dicto cap. Imperialem, & in prima addit. & ibi Camer. & Frecc. lib. 2. quaest. 9.* & ideo constitut. Comitibus, constituendo, ac instituendo vitam militiā expressè in linea ascendenti illa, vt feudum non porrigitur ad lineam collateralem, de qua constituens non dixit. Nam esset facere feudum, vbi Princeps non vult, quia non constituit.

His omnibus maturè, & accuratè discussis, ex quibus rationes pro opinione affirmatiua adductae, facilè diluuntur Sacrum Consilium cen-
91 suit opinionem negatiuam esse veriorem, & discussis omnibus articulis, tenuit vitam, & militiā de more, & iure Francorum verè, non fuisse cognitam, vel non cognitam, & in hoc Regno per dicta constitut. Comitibus, sed ex aequitate post modum repugnante iure, ac consuetudine inductiua primogeniturae fuisse introductum illud appanagium pro secundogenitis, de quo in dicto cap. licet, at in hoc Regno fuisse introductam per d. constit. Comitibus, & differre ab appanagio praedicto natiuitate, actione, & fine, seu causa, & ideo censuimus finem, ac causam fuisse seruitium militare, & propterea iure actionis cōpetere, & ex necessitate, & appanagium illud, non nisi officio Iudicis, ex aequitate canonum, & non vt militent, sed tantum, vt alantur secundo
94 geniti, item censuimus d. constitut. Comitibus non incidenter, vt multi existimauerunt de hac vita, & militia loqui tamquam de casu iam prouiso, & frequenti, sed principaliter, & praecisè ad id emanasse tamquam de casu nouo, & non prouiso ponderando verba dictae constitut. ibi, tamen pro faciendo fratre milite, non minus, quā pro sororibus maritandis occasione eorum, quae à communi patre fratre maiore dignoscitur habere ex debito, teneatur ergo antea, & per prius non tenebatur ex debito, idem ibi rediens tamen quolibet tempore militiam sibi debitam, absque alicuius repulsae timore de bonis fratris à fratre maiore petere poterit, & habere, & ideo constitutio emanauit principaliter, ac praecisè ad obligandum primogenitum ad praestationem huius vitae, & militiae, & ad dotandas sorores de paragio, & non fuit dubitatum, cum loquatur constitutio clarè in linea descendenti, quod non possit
95 extendi ad collaterales, nec alios casus comprahendat, & de decisione Capic. nulla fuit habita ratio, quia contra casum expressum legis, & d. constit. & contra casum expressum rescripti Imperatoris, qui remisit Sacro Consilio decisionem faciendam, dummodo non fiat extensio vltra casus in dicta constit. expressos, *vt idem Minad. testatur in d. repet. rubr. in aliquibus.* qui fuit Aduocatus in illa causa, & dicit, quod oportuit ipsum ostendere fuisse casum comprehensum in dicta constitut. quod est impossibile ex supradictis, & tandem dicit, quod ex aequitate, & pietate Sacrum Consilium dedit vitam, & militiam fratri secundogenito in illo casu, quia secundogenitus nihil penitus retulerat ex bonis, & successione Comitis Aliani auunculi, & credendum est Sacrum Consilium ex aequitate potius (si potuit) id iudicasse. Nam omisit Capic. scribere rationes, quibus Sacrum Consilium ita iudicauerit, sed nudam tantum decisionem scribit; quia vt credendum est non poterat illa decisio rationibus substineri, refragante, ac repu-
97 gnante rescripto Imperatoris, & eiusdem const. dispositione. Quare die 29 Nouembris 1592. referente docto Consiliario, vndique benemerito Horatio Marchesio, fuit absolutus Marchio ab impetitione fratris secundogeniti. Apud Actuarium Carbonum, &c.

ADDITIO.

Non indiget summario.

Circa praesentem decisionem tam abbundantem, ex qua verè resolutiones, & quasi omnia circa vitam militiam demōstrantur, ita & taliter, quod frustraneum est recedere ab additionatoris officio. *adde famosam allegat. D. Scipionis Theodori 20.* eminentis doctrina viri, & ingenij, & vide alia circa vitam militiam *per Giurbam decis. 24. per totam Petr. Gregor. tract. de vita militia, & Camillum Borrell. tit. de vita militia 40. prima parte fol. 151. & D. meum Fuluium Lanarium in consilio suo ad pennam obseruatum incip. aduerto Iacobum &c. nuper in lucem dando.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An quis pro atrio Ecclesiae conficiendo cogatur vendere sicut pro ampliatione, vel constructione eiusdem tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Pro constructione, vel ampliatione Ecclesia, quis cogitur ad vendendum.*

2 *Etiam ad ampliationem scholarum, & studiorum.*

3 *Etiam pro vijs publicis extruendis.*
4 *Tam pro Ecclesia ædificata, quam ædificanda.*
5 *Quid in claustro.*
6 *Maior fauor in Ecclesijs construendis, quam constructis.*
7 *An idem pro atrio construendo ante fores Ecclesiæ, quod fit.*
8 *Atrium est pars Ecclesiæ.*
9 *Et dicitur sanctum.*
10 *Ecclesia maior habeat per circuitum 40. passus minor 30.*
11 *Qui commisit homicidium in atrio punitur pro immunitate Ecclesiæ violatæ.*
12 *Atriensee, qui contra Accursium, ex Alciat.*
13 *In atrio sportulas, & alimenta solitum distribui.*
14 *Atrium quid ex festo.*
15 *Commodum Ecclesiæ cum beneficio publico nedum conferendum, sed præferendum.*
16 *Ecclesiæ appellatione venit claustrum, dormitorium, & alia.*
17 *Atrium, & septa Ecclesiæ gaudent eodem beneficio, quo Ecclesia.*
18 *Ecclesia rogat vicinum ad vendendum, ne altius tollat, ne luminibus Ecclesiæ officiatur.*
19 *Decis. Sacr. Consil.*

DECISIO XXXVII.

1 Eceptissima est opinio absque vlla controuersia. Pro construenda, vel amplianda Ecclesia posse compelli vicinum ad vendendum domus suas, vel locum Ecclesiæ cohærentem, sumpta ex decisione, & ratione *tex. in l. si quis sepulchrum, ff. de relig. sumpt. fun. & ex mente tex. in l. decernimus, C. de Episc. & Cler.* quem ad id ponderat ibi *Gul. de Cun. & tex. in l. 2. ff de his qui sunt sui, vel alien. iur.* vbi sæuitiam, & alia de quibus ibi cogitur dominus vendere seruum suum, *ex tex. in l. si solus in fin. ff. quemadmodum seruit. amitt.* vbi vicinus compellitur præstare viam publicam fluminis impetu, vel alias amissam, & hoc iure vtimur hodie in Re-
2 gno, quia pro vijs publicis per totum Regnum construendis, ac erigendis agri, & loca vicinorũ, iusto pretio soluto capiuntur, alia iura ad idem allegat *Fabian. de Monte in tract. de empt. & vendit. in 3. quæst. principali num. 58 post Alber. in l. nec emere num primo, C. de iure delib. & alios ibi, & hanc opinionem tenuit, & probauit Gul. in dicta l. decernimus,* extendens
3 etiam ad ampliationem scholarum, & studiorũ propter publicam vtilitatem, quem sequuti sunt *Flor. in d. l. si quis sepulchrum, & in l. 2. §. locus, ff. eodem, Bald. in l. 1. ff. solut. matrim. loquens in locationem domorum num. 19. & ibi etiam Ang. frater per eadem verba num. 12. Veron. in tract. de seruit. vrb. præd. in vlt. rubr.*
4 *de sepulchro num. 5.* dicens. prædictam opinio-
5 nem procedere, siue pro Ecclesia ædificata, siue ædificanda, & ampliat etiam pro claustro, & domibus de nouo faciendis, aut alijs necessarijs agendis pro Monasterio virorum, & monialium,
5 quia viget eadem ratio, dicens, esse singulare, & perpetuo menti tenendum, & quod ita obtinuit in Ciuitate Veronæ, & extendit etiam pro scholarum ampliatione, *Ias. in l. 2. num. 4 ff. solut. matrim. & ante ipsum Brix. in suo repert. in ver. Ecclesia in penult. col. vers. pro amplianda, vbi allegat doctr. Gul. vt supra,* & dicit esse benè notandum, quia alias sæpe quæsiuit de doctrina iuris, & tamen nullus sciuit allegare, & concludit, quod Comites tenentur dare locum Religiosis, *Anan. in cap. Apostolicæ num. 2.*
6 *extra de donat.* dicit, quod magis iura fauent Ecclesijs construendis, quam constructis, quia per construendas augetur magis Religio, *optimè Afin. in dicta l. si quis sepulcrum, Barbosa in dicta l. prima solut. matrim. in 7. parte nu. 50. vers. vnde infertur, Afflict. in prælud. constit. Regni in 3. quæst. num 10. vers. secundo fallit, & num. 11. vbi allegat ad idem Abb. in cap. bone, lo primo, de postul. Prælat. & in cap. de rer. permut. & alios, & quod ita practicatum, & obseruatum, & ita testatur decisum Gram. decis. 75. Dom. de Franchis in dicta decis. 223. num. 4. alios ad idem congerit Fereon. in consuetud. Burdegalens. in tit. de feud. & iure emphit. §. 10. pag mihi 269.*

Sed hæsitari contingit Sacro Consilio. Num pro atrio conficiendo ante fores Ecclesiæ competat idem priuilegium, & possit compelli vici-
7 nus vendere domos suas. Sacrum Consilium censuit competere idem priuilegium compellendi vicinos ad vendendũ eius domos pro atrio
8 Ecclesiæ, necessaria potius, quam voluntaria, vt habetur 3. *Regum cap. 6.* quo loci Salomon ædificans Templũ Domino, dicitur ædificauit atriũ interius tribus ordinibus, *& in cap. 8. in fine,* dicitur, *In die illa sanctificauit Rex medijci atrij quod erat ante Domum Domini,* & cap. 9. *Deus sanctificauit Templum prædictum à Salomone erectum,* ergo sine atrio non est Templum
9 perfectum. Atrium siquidem sanctum est, *teste Propheta Psalm. 95. Tollite Hostias, & introite in atria eius, adorate Dominum in Atrio sancto eius,* si in atrio adorare licet, ergo pars Templi, & appellantur Sacra, atria sacra sunt etenim, *vt in cap. id constituimus 17. quæst. 4. ibi, & ab Ecclesiæ atrijs,* & non est dubium illud materiale fuisse ædificatum, & constructũ, vt ex eo cætera templa, in quibus nomen Dei colitur construi debeant: nam est illud templum templorum, & exemplar, tam temporalium, quã cælestium templorum.

Idem probatur *Exodi cap. 26. 27. 39. & 40.* præce-

præcepit Dominus Moysi, vt construeret Tabernaculum, dicitur in *dicto cap. 27. Facies, & atrium Tabernaculi, &c.* vnde ex ore, & præcepto Dei Tabernaculum est pars templi necessaria.

Probat itidem *tex. in cap. sicut antiquitus, cap. seq. & cap. si quis contumax 17. quæst. 4.* siquidem in cap. sicut antiquitus statuitur, vt maiores Ecclesiæ habeant per circuitum quadraginta passus, Cappellæ verò, vel minores Ecclesiæ triginta ergò quælibet Ecclesia debet habere
11 suum atrium, subdit *text. in cap. seq.* immediatè, & declarat si quis in atrio Ecclesiæ pugnam, aut homicidium facit pro violata immunitate puniatur, vt ibi, *& in cap. si quis contumax* dicitur, quod si quis de atrio Ecclesiæ, vel porticibus seruum proprium, qui confugit exemerit mulctetur, vt ibi, & facit etiam *text. in c. nulla 19. quæst. prima*, vbi dicitur nulla ædificia in atrio Ecclesiæ ponantur, nisi tantum Clericorum ex quibus patet, quod atrium deseruit Ecclesiæ, & pars illius est alia iura, sed non probant excepto *textu Apocalypsi cap. 11.* Allegat *Alber. in suo dictionario in ver. atrium*, sed alia ratione prædicta nō possunt refricari in dubium, quia atrium etiam deseruit ædificijs priuatis, & particulari quadam cura, & actio custodiendo serui particulares præficerentur, vt docet *Vulp. in*
12 *l. instrumenta, ff. de fund. instructo in fine, ibi veluti atrienses scoparum, & in l. in lege 203. §. & magis placet, Alphenus Varus illos atrienses vocata, ff. de verb. signific. & idem Vulp. in l. sed in princ. vers. mancipiorum, ibi, vel de simphonia atriensem, ff. de vsuf. meminit. Alexand. ab Alexand. lib. 4. dierum gen. cap. 25.* vbi declarat, qui sint Topiarij, Focarij, Audiastini, Arcarum, Horeitæ, & Capsarij, Sucularij, & Apolides, *& ibi Tiraquell. in suis annot. & licet Accursius in dicta l. instrumenta in l. prima, §. Caupones, ff. naut. caup. stab.* declarat atrienses, seu atriarios esse, qui purgant, vel custodiunt atrium, vel qui vocant, & trahunt homines ad hospitandum, tamen Alc. latinę linguæ cultor, & verborum seruator, alio pacto declarat *in dicta l. in lege de verb. signific.* dicens atrienses summæ authoritatis esse, quod domini negotia agerent, res venales distraherent, debita exigerent, & in alios seruos imperarent, vt ex Asinaria Plauti cognosci potest, & cæteris
13 seruis alimenta diuidere soliti, inde ab Atrio nomen sumpsisse, constat enim in atrio sportulas cibariave distribui, quem sequitur *Prateius in suo lexicon iuris in ver. atriarios, & in ver. seq.*
14 atriensem dictum putat, quod atrium tuentur, & ex festo, atrium esse dicit genus ædificij ante ædes, continens mediam aream in qua collecta ex omni tecto pluuia descendit, vt ibi per eum, quare si ędificia priuata ex his, sine atrio stare non poterant à fortiori ædificia publica, & maximè Templa Deo sacrata, ergò ædificia vicinorum debent deseruire pro conficiendo atrio, quemadmodum pro construenda Ecclesia, etiam quia atrium, ampliatio, & magnificentia Ecclesiæ est, & Doctores omnes supra relati non discrepant ab hac opinione, quod tam pro construenda, quam pro amplianda Ecclesia vicinus cogitur vendere domum, & locum suum, & ideo dixit Veronensis, vbi supra, prædictam opinionem vendicare sibi locum pro claustro domibus, aut alijs necessarijs agendis pro Monasterio virorum aut monialium, quam opinionem argumento à fortiori comprobat Asin. vbi supra, dicens, quod si vbi aliquod publicum ædificium construendū est, licitum est capere ædificia vicina priuatorum *l. præscriptio, & l. omnes, vbi not. C. de operib. publ.* à fortiori, vbi construendum est aliquod templum, vel templum aliquam commoditatem
15 desiderat, & exigit, quia commodum, & fauor Ecclesiæ, non solum cum Reipublicæ commodo conferendum, sed præferendum, *l. Respubl. & ibi glo. C. ex quib. caus. mai. l. fin. C. de Sacrosanct. Eccles. §. fin minus, Auth. de non alie. vt latius ibi per eum num. 5. & seqq.* Et dixit *Brix. in d. suo repert. in d. ver. Ecclesia*
16 *col. 11. vers. appellatione Ecclesia*, quod Ecclesiæ appellatione venit circuitus quatraginta passuum, iuxta Ecclesiam, & domus Ecclesiæ contiguæ claustrum, & dormitorium, & alia ad vsum Clericorum deputata, *cap. 3. 12. quæst. prima, cap. quis quis inuentus, & dicto cap. si quis contumax 17. propterea, & idem Roman. in cons. 181.* vbi dicit, quod si cui concedatur gratia, seu beneficium in certa Ecclesia, potest acceptare in Cimiterio, & ambitu Ecclesiæ, quia venit Ecclesiæ appellatione, & *Lapus* dixit *in*
17 *allegat. 12.* quod atrium, & habitatio Ecclesiæ, & septa, seu circuitus sunt communes Prælato, & Canonicis, & proinde gaudent eodem priuilegio, quo gaudet ipsa Ecclesia, inde infert non venire hæc in generali mandato ad locandum facto per Prælatum, sicut non venit Ecclesia, quę opinio licet *Roman. in singul. 40.* incip. an habens visa sit aliquantulū dubia, tamen *Alex.* visa fuit vera, *in addit. ad Bart. in l. solutum, §. fin. ff. de pignor. act. sic & Calcaneo in cons. 125. num. 21. & Carocio, qui alios citat in tract. de locato, in tit. de locat. per procurat. quæst. 2. num. 35. par. 2.* Et si vera est opinio, quam ego
18 verissimam puto, quod potest Ecclesia cogere vicinum ad vendendum, seruitutem altius non tollendi, ne luminibus Ecclesiæ officiatur, vt tenet *Anton. Gomez, in l. 46. Tauri num. 9. argum. tex. dicta l. sepulchrum, quem singularem appellat Alber. & Padil. in l. latius num. 19. C. de seruit. & Dominus de Franchis in relata decisione 223. num. 4.* pari, & fortiori ratione poterit Ecclesia compellere vicinos ad vendendum domos pro atrio conficiendo, quod nedum est ornamentum, sed lumen ipsius Ecclesiæ, vt patet lippis, & tonsoribus, & affert omnibus Christi fidelibus, & deuotis maximam commoditatem, maximè ijs, qui in curru, vel equestres accedunt, & vera est regula simpliciter, quod vbi versatur vtilitas publica, cogitur quis vendere rem suam de iure communi, *vt probat Ant. rub. Alex. in cons. 92. num. 2.* Igitur cum sum-
19 ptuosum, & magnificum templum construxerint, & adhuc perficiant Patres Congregationis Oratorij de Vrbe in hac Ciuitate omnium pientissima, & deuotissima, ad quod frequentissima

O 3 homi-

hominum, & mulierum copia in dies accedit, allecta exemplo, doctrina, & frequenti etiam Patrum prędictorum prędicatione ipsis instantibus Sacrum Consilium condemnauit Lauram dello Duce matrem, & tutricem filiorum quondam Detij Caraccioli ad vendendum quasdam domos cum furno, apud Actuarium de Ferrarijs die 10. Mensis Februarij 1601. pro atrio construendo, quod iam constructum est ad honorem Dei omnipotentis, & Beatissimę Virginis Mariæ Misericordiarum Matris, &c.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus tenetur vendere domum pro cōstructione, & ampliatione atrij Ecclesiæ cum declaratione num. 4. & num. 11. quid pro ampliatione capellæ, & hospitij religiosorum.*

2 *Et pro viridario.*

3 *Et pro dormitorio.*

5 *Vicinus an teneatur tradere multo antequam dormitorium initietur.*

6 *Domus magnatum antiqua in familia, an debet tradi Ecclesiæ pro ampliatione, & nu. 7. & quid si domus fuerit subiecta fideicommisso.*

8 *Ecclesia an possit cogere vicinum ad locandam suam domum.*

9 *Vicinus an possit cogi ad tradendam domum pro constructione carcerum.*

10 *Ecclesia an possit cogi ad tradendam partem pro ampliatione alterius Ecclesiæ.*

12 *Ecclesiæ possunt cogere vicinos ad extollendū parietem cum ratione.*

13 *Vicinus vt possit cogi ad vendendum requisita enuntiatur.*

1 QVod vicinus teneatur vendere domum pro cōstructione, & ampliatione atrij Ecclesiæ, sicuti pro ipsa Ecclesia firmatur, *ex Marc. Anton. Macerat. lib. 1. resolut. 112. cap. 29.* ibi, pro omni eo, quod connexum esset Ecclesiæ, *Nouar. quæst. forens. 32. num. 2.* vbi hunc locum allegat, &
2 ampliat etiam pro Monasterij viridario, & viridarij ampliatione, *ex Costa de remed. subsid. remed. 76. num. 9. Ricc. decis. 138. num. 2. par. prima & facit Giurba decis. Siciliæ 86. num. 8.* provt
3 pro dormitorio extendendo, *Soccin. regul. 435. fall. 8. Scot. cons. 3. num. 17. Gram. decis. 75. de Ponte de potestat. proregis tit. 2. §. 4. n. 18.* & pro claustro, & scholis ædificandis, *Marc. decis. 534. num. 7. par. prima, de Ponte dicto loco nu. 18. Molin. disput. 341. num. 7. & Giurba dicto*
4 *loco*, recepta declaratione si pro se petat, non vt alijs complaceat, *Franch. decis. 223. num. 7.* & penes ipsum Giurbam quidquid fit in cappella, & oratorio an pro eis cogatur vēdere vicinus, *de Franch. decis. 223. num. 7.* & pro erigendo seminario, *ipse Nouarius quæst. forens. 3. per totam*, & ibi, an venditor teneatur tradere multo
5 ante quam ipsum seminarium initietur, *& in*
6 *allegat. quæst. 32.* quid in domo magnatum antiqua in familia si possit capi ab Ecclesia pro eius ampliatione, & constructione, iuxta *decis.*
7 *nostri D. Authoris, & in quæst. 55.* latissime obseruat, quid si domus esset subiecta fideicommisso, an Ecclesia possit cogere possessorem ipsius ad illam vendendam, maxime si adsit expressa testatoris prohibitio, & ibi cumulat decisum in Sac. Cons. Neapolitano, Senatu Valentiæ, & in Curia Episcop. Ciuitatis Litij, sed dicerē tunc arbitrium iudicis maxime operari debere, vt dicit in hac materia *Giurba citato loco num. 10.*
8 sed an Ecclesia possit cogere vicinum ad locandum suam domum, & negat *Ricc. decis. 10. par-*
9 *te prima, & in quæst. 34.* & quid pro carcerum constructione, an quis teneatur vendere domum
10 suam, & cogatur, &c. sed quid in Ecclesia, an cogi possit ad vendendnm suam partem pro ampliatione alterius Ecclesiæ, *Mastrill decis. 280. à num. 90. vsque ad finem*, quod nota, quia apparuit pulchrum) & vide plura pro ista, tractat per *Borrell. cons. 26. num. 18. Ricc. collect. 75.*
11 *& decis. 147. par. prima*, vbi pro ampliatione Cappellæ, vt supra, tetigi hac eadem addit. & est videre *Reg. Valenz. cons. 18. copiose Marta de iurisdictione par. 4. cas. 171. num. 4. Thes. quæst. forens. 64. num. 6. lib. 1. Morla in empor. iuris tit. 9. quæst. 1. num. 7.* & quid in hospitio Religiosorum, *Ricc. decis. 138. & 147. parte prima*, Aduertendo in Ecclesijs, quæ obseruantur prædicta practicari, non autem in alijs Ecclesijs, nam Ecclesiæ in nemore existentes non solum non habent tale priuilegium, sed dimuntur si in ea recipiuntur latrones, *D. Rouit. in rubr. de recept. malefact. num. 9. Card. Tusc. lit. V. conclus. 59. num. 19. Muta decis. Siciliæ 8.*

12 Et pariter priuilegiantur Ecclesiæ, vt possint cogere vicinos ad extollendum parietem, ne habeatur aspectus ad Monasterium, existente etiam via publica intermedia, *de Franch. decis. 223. Capiblanc. in pragm. 1. num 176. de Baron. Reg. Tappia pragm. 3. de monialibus*, vbi *num. 1.* refert decisum inter Moniales Sancti Andreæ cum Barone Galeota, *& D. Præsidens Bapt. aglinus ad Cinum in l. 1. C. de Episcopali audientia, vers. patet expressis*, & vide *Mutam decis. Siciliæ 8.* quod ædificium non possit extolli in præiudicium Monasteriorum, sed quæ
13 requisita debeant concurrere, vt valeat, & cogatur vendere vicinus, *Thesaur. quæst. forens. 64. nu. 9. 10. & 11. lib. 1. latissime.*

Baldaxar de Angelis.

A R-

ARGVMENTVM.

An Neapolitana Ciuitas, & alij vicini teneantur contribuere in pretio domorum pro atrio Ecclesiæ conficiendo emptarum.

SVMMARIVM.

1 *Regula text. secundum naturam conuertitur.*

2 *Clerici sicut non ligantur iuribus volentibus pœnas conuentionales exigi posse ab eis per alios, ita nec, vt per eos ab alijs exigantur.*

3 *Stante statuto, quod vir lucretur dimidiam dotis illam lucrabitur pater viri, si ille sustinebat onera matrimonij non vir.*

4 *Etiam illi quorum est commodum in consequentiam tenentur contribuere.*

5 *Vicini contribuunt ad omnia opera publica.*

6 *Vicini omnes tenentur contribuere deuastata domo inter media, ne ignis vlterius progrediatur.*

7 *Declaratur Angel. in l. nauis ff. ad l. Rhod. quod loquatur, vbi principaliter agebatur de vtilitate priuata.*

8 *Ecclesia etiam contribuit ad instructionem, & refectionem pontium itinerum, & murorum Ciuitatis.*

9 *Decis. S.C. in causa prædicta.*

DECISIO XXXVIII.

IN eadem causa fuit dubitatum. An fidelissima Ciuitas Hostia Neapolitana, & alij vicini domorum tenerentur contribuere in pretio domorũ prædictarũ emptarũ pro atrio prædicto conficiendo, quia dicebant Patres prædicti Oratorij, quod Atrium prædictum cedebat ornamento, amplitudini, commodo, & vtilitati totius Ciuitatis in Vniuerso propter commoditatem accedentium ad prædictam ecclesiam, & præsertim matronarum accedentium in curru, quarum frequens corona in dies in dicta Ecclesia inspicitur, item cedebat vtilitati vicinorum, quorum ædes redebantur prætiosiores, commodiores, ac meliores, & proinde cùm sentirent commoda, debebant contribuere in onere pretij ex reg. tex. *l. secundum naturam ff. de reg. iur. &c.*

1 *qui sentit onus eod. tit. lib. 6.* quæ regula, qui sentit onus conuertitur, vt ibi tex. quod quemadmodum, qui sentit onus debet sentire commodum, ità è conuerso, qui sentit commodum, debet sentire onus. Absurdum est enim alium habere commoda, & alium in commoda substinere, inquit *Paul. in l. is qui in potestate §. fin. vbi glos. allegat concord. ff. de leg. præst. & exempla ponuntur per glos. in d. cap. qui sentit. & ad idem tex. inst. de legit. patron. tut. Et per hanc regulam*

2 *dixit Socin. Sen. cons. 253. num. fin.* quod quemadmodum Clerici non ligantur iuribus volentibus pœnas cõuentionales exigi posse per eos ab alijs eadem ratione fit, vt ab eis per alios peti nõ possint, quia commoda debent communicari, qua ratione attenta dicit etiam *Marsil. in sing. 264. incip. cum sequuntur commoda, &c.* singulariter fuisse loquutum *Bart. in tract. de duobus*

3 *fratribus in secunda col.* dicentem, quod muliere decedente in matrimonio sine filijs, vir lucretur dimidium dotis, quod hoc casu, si pater mariti sustinuit onera matrimonij faciendo ex pensas filio & vxori suæ decedenti, vt supra, tale lucrum debet acquiri patri, qui sentit incommodum, & sustinuit onus alendi, & expendendi, quod dictum pro notabili refert, & commendat *Abb. in cons. 79. vol. 2. Lud. Rom. explicat eleganter in Auth. ex testamento, de collat. num. 17. quod dicit Manil.* etiam menti tenendum, quia vidit Bononiæ, & alibi obseruatum contrarium ab idiotis, & ignorantibus, sed ego adhuc valdè dubitarem (salua authoritate tantorum virorum) dicta sint obiter, & facit alia ratio, quia si Ecclesia solueret integrum pretium domorum prædictarũ, absque spe contributionis faciendæ, quarum demolitio efficit domos vicinorum meliores, ac prætiosiores. Ciuitatisq; splendori, commodo, ac ornamento accrescit, sequeretur, quod Ciuitas, & vicini lucrarentur cum aliena iactura, quod fieri non debet *cap. locupletari cum sua mat. de reg. iur. lib. 6.* & satis est Ecclesiam indigere demolitione prędictarum domorum ex causa publicæ vtilitatis, vt in præcedenti decisione fundatum est, etiam quod Ciuitas, & vicini contradixissent,

4 quia non possunt excusari quin contribuãt, nam cum ex causa necessaria sit facta emptio domorum, & illarum demolitio, ex qua in consequentiam successit beneficium, & Ciuitati, & Vicinis, vtique ipsi tenentur contribuere, *tex. est expressus in l. ad portus C. de oper. publ.* vbi ad portus aquæ ductus, & murorum instaurationem, siue extructionem omnes nemine immune certatim teneantur conferre, & operas præstare, & idem statuitur *in l. omnes C. eo.* vbi etiam traditur forma contributionis faciendæ leg. pro viribus singulorum, & constitutione bonorum, & si hoc obtinet fauore reipublicæ, vt in dictis iuribus, debet obtinere fauore Ecclesiæ, cùm ad paria iudicentur, & æquiparentur *l. fin. C. de Sacros. Eccles.* vbi scribentes omnes latè Euerard. in sua Topica loco ab Ecclesia ad fiscum, & tenet hoc

5 *Alberic. in l. prima ff. ad l. Rhod. de iact. n. 2.* Dicens Vicinos Ciuitatis, vel loci teneri ad contribuendum ad puteum, vel furnum communem, vel

vel alia opera publica, vt est hoc opus, de quo in præsenti casu per *tex. in d. l. ad portus, & l. portus, C. de aquedu. lib. 11. secundum Vbertum de Bobio, quem sequitur Cepolla in Tract. de seruit. vrb. præd. in tit. de puteo cap. 47. num. 3. & benè facit toto tit ff. de trib act. l. 1. & 2. & fin tot. tit. ff. ad l. Rhod. de iactu, & ex his, quæ dixit glos.*
6 *in d. l. 2. quem sequitur ibi Ang. num. 2.* dicens, quod si ignis est in domo Vicini, & ne ad domus vicinorum euagetur, destruatur domus in medio existens, quòd propter hoc alij vicini debent cõtribuere pro reficiendo damno, & pretio domus deuastatæ, quam opinionem tenet etiam *Bar. sed sub dubio in d. l. prima, sed non dubitauit in l. si alius, §. est, & alia ff. quod vi, aut clam. Fulgos. in d. l. 2. num. 2. Flor. in l. si quis fumo §. quod dicitur ad l. aquil. num.* 3. quod etiam non negat idem *Angel. in cons. 157. prima col.* etiam, vbi versatur vtilitas priuata principaliter ne scilicet ignis vlterius progrediatur, & succedat domos vicinorum, & licet *Ang. in l nauis ff. ad l. hodiam*
7 *de iactu* dicat, quod si quis parietem communẽ, vel domum reficit, licèt mihi Vicino resultet vtilitas, in consequentiam non teneor sibi cõtribuere, quia non inspicitur, quòd venit ratione consequentiæ, sed principalis intentionis loquitur Ang. vbi principaliter agitur de priuata vtilitate, non publica, vt hic, præterea non est tuta opinio Angeli, quia paries communis si non minatur ruinam, & indiget refectione non est dubium, quòd affert principaliter vtilitatem, tàm reficienti, quã vicino de hac tamen materia latè *Cepolla in d. tract. de seruit. vrb. præd. Tit. de Pariete*, & ideo si ex causa vtilitatis priuatæ, licèt dirimere, & deuastare domos vicinorum, & cogentur alij vicini hoc casu contribuere in pretio domorum deuastatarum à fortiori, vbi ex causa publicæ vtilitatis, vt in casu nostro, quia hoc casu, vicini non possunt impedire per contradictionem, & etiam nolentes compellent, vt tenet *Specul. in tit. de Censib. §. primo numero 10. vers. item pone quædam vicinia, quem sequitur Flor. in l. cum fructuarius num. 7. ff. vsufr. Cepolla in d. tract. de seruit. vrban. præd. d. tit. de puteo num. 4. optimè omnium Lucas de Penna, qui disputat ad partes in l. ad reparationem num. 4. C. de aqued. lib. 11.* vbi concludit tandem, etiam inuitis, & reluctantibus conferri beneficium quando eorum vtilitati non voluntati consulitur, & proinde cogendos ad contribuendum.
8 Et quemadmodum ipsamet Ecclesia non excusatur, quin teneatur contribuere pro refectione, & instructione, itinerum, Pontium, atque murorum Ciuitatis, & alia, de quibus in *l. ad instructionem, vbi Doct. C. de Sacros. Eccles. vt per Cepoll. qui alios cumulat in tract. de seruit. vrb. præd tit. de refectione, cap. 59. num. 21. & declarat in tit. de seruit. vrban. n. 47.* eodem pacto nõ debet excusari Ciuitas ipsa quin teneatur contribuere in constructione Atrij prædicti, quod ipsi Ciuitati commoditatem, & ornamentum affert, quemadmodum Muri, Pontes, & Viæ publicæ Ecclesiæ, nè sit Ecclesia deterioris conditionis ipsamet Ciuitate, & ex regula retorquutionis tot. tit. quod quisque iur.

9 Et ideo Sacrum Consilium referente eodem Consiliario Marco Antonio de Ponte die 30. Maij 1602 condemnauit fidelissimam Ciuitatem & alios vicinos dominos domorum ad contribuendum. Apud Actuarium de ferrarijs.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Vicini debent contribuere emptioni domorum facta per Eccles.*
2 *Casalia tenentur contribuere expensis factis per vniuersitatem.*
3 *Vicini an teneantur contribuere dum Meretrices exfractant) cum alijs quæstionibus.*

1 Quod contribuere debeant Vicini emptioni domorum factæ per Eccles. pro illius atrio conficiendo iuxta hanc decisionem. Habes decisum me patrocinante in causa venerabilis Monasterij Sanctæ Mariæ Veritatis Ordinis Discalceatorum Diui Augustini ad relationem, quondã Cons. Patigni in cõtributione atrij ipsius Ecclesiæ: &c.) ratione Beneficij, quod videntur sensisse, vt omnia dixi *in Prato meo super tit. C. de operibus publicis in l. ad portus, & l. splendidissime, & in l. omnes, & vide Mormilem in cons. Castra num. 7. & Reg. de Ponte in tract. de potest Proregis fol. 63. num. 35. & 37.* prout Ca-
2 salia ex eadem ratione tenentur contribuere in expensis factis per Ciuitatem, vt *D. Auth. infra decis. 71.* Declara tamen hanc conclusionem, & nota non procedere respectu vicinorum ad in-
3 stantiam quorum exfractarunt Meretrices cum verum sit in controuerso examine si locator vicini: vel ipsa meretrix conductris debuisset soluere pensionem fuisse resolutum locatorem per ea *quæ Ricc. resol. 133. vol. 2. vt allegaui in Prato meo ad l. mimæ C. de episc. audientia num. 12. & vide Capibl. singul. 105. & distint. Molin. disp. 499.* & ita consului aduersus quendam locãtem domum suam studentibus cum illi habitare in loco honesto non possint *de Franch. decis. 316. Anna singul. 338. vbi addidi viu. opin. 698. num. 3. par. 2. Menoch. casu 328. & dixi in add. dict. 5.* supra respectu studentium exterorum non Neapolitanorum.

Baldaxar de Angelis.

A R

ARGVMENTVM.

An venditor in nundinis pretio non soluto, possit res suas vendicare, vel censetur fidem emptoris sequutus.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rerum venditarum non censetur translatum in emptorem pretio non soluto, quod illicò soluere promisit, vel secundum morem illicò solet solui.*

2 *Venditor non censetur sequutus fidem emptoris pro pretio, quod se statim recepturum putat.*

3 *Venditor in nundinis nunquam censetur habere fidem de pretio.*

4 *Persona ignota, & recessura non est verisimile, quod quis velit fidem habere de pretio.*

5 *Factores mercatorum non possunt habere fidem de pretio in praiudicium dominorum.*

6 *Venditor, qui tradidit rem si permisit emptori illam asportare simpliciter videtur sequutus eius fidem, & dominium transtulisse.*

DECISIO XXXIX.

1 Titius in Nūdinis Auersæ vendidit Sempronio duos æquos pro pretio ducatorum centum, & quindecim illosque consignauit recepturus illicò pretium in statione in qua Sempronius morabatur, ad quam cū accederent superuenerunt creditores Sempronij cùm literis exequutorialibus magnæ Curiæ, & exequutionem fecerunt in dictis æquis instantes apud magistrum nundinarum illos vendi, vt ipsis satisfieret dicebat Titius æquos esse suos proprios non autem Sempronij, qui nondum soluerat pretium, quod illico soluere promisit, & pretio non soluto non fuisse translatum dominium, & cōsequenter exequutionem fuisse factam in bonis alienis. Dicebant creditores Sempronij iam perfectam fuisse venditionem factam fuisse consignationem, & translatum dominium æquorum prædictorum in Sempronium habitam quæ fidem de pretio, & pro inde non posse Titium illos vendicare, vel præferri iuxta *tex. l. procuratoris §. plane ff. de trib. act. & l. quidam fundum, ff. de in rem verso* Magister nundinarum prouidit, quod procederetur ad venditionem dictorum æquorum ad instantiam prædictorum creditorum Sempronij, & cum per Titium habitus fuisse illico recursus ad magnam Curiam Vicariæ, quæ sibi auocauit causam, postmodum Magna Curia confirmauit decretum prædictum habēs pro absoluto, quod dominium æquorum fuerit trāslatum in Sempronium, & habitam fidem de pretio. A quo decreto fuit habitus recursus, & appellatum ad Sacrū Consilium, & prouisum, quod Magna Curia Vicariæ faceret verbum in eodem Sacro Consilio quo facto sacrum Consilium reuocauit decretū prædictum, & mandauit æquos prædictos Titio restitui, tamquam Domino. Nam censuimus omnes, quod dominium minimè fuerit translatum in Sempronium pretio non soluto, quod illicò soluere pepigit ex eleganti, & notissima decis. *text. in l. quod vendidi ff. de contrah. empt. & in §. venditæ inst. de rer. diuis.* ibi enim deciditur non aliter rem venditam fieri emptoris, quam si pretium solutum fuerit, aut aliter pro eo cautum, & satisfactum nisi venditor fidem emptoris sequutus fuerit, & in vtroque loco, & in *l. in ciuile, C. de rei vend.* singulariter explicat, & declarat glo. inquiens, quod poterit venditor pretio non soluto vendicare, quia nō ideo videor fidem habere de pretio si rem trado forte enim dicebat emptor habere pecuniam ad manus cum non haberet, & sic trado allegat elegantem *tex. in l. si*

2 *quasi, quæ est l. 111. ff. de pignior. act. quem tex. ita explicat, & summat Bar.* quod non videtur habere fidem de pretio, quod statim, quis recepturum se putat, & subdit, quod *Andreas de pisis dicebat per istum tex.* dum ipsum audiebat, quod si aliquis contrahit quasi recepturus pecuniam illicò non alias, quod non potest dari aliqua

3 dilatio ab homine vel à lege. Et in spetie de his quæ venduntur in nundinis, quod non censeatur habita fides de pretio, tenet eleganter *Bal. in l. si non donationis, C. de contrah. empt.* vbi inquit, quod non præsumitur habita fides de pretio in rebus in quibus consueuit pretium statim solui, vt in rebus, quæ venduntur in nundinis. Item nec vbi hoc apparet verum ex alia coniectura, quod nolit de pretio fidem habere, vt *l. si soluturus, ff. de solut. & d. l. si quasi illi* ergo, qui vendunt, & tradunt æquos, & alia animalia protinus discessuris, nisi eis statim soluatur pretium possunt im-

4 mediate recuperare res suas, quia non est verisimile, quod velint habere fidem de pretio personæ ignotæ, & recessuræ *l. si legationis ff. de iud. hæc Bal.* quem omnes sequuntur, & sequitur *Vitalis in tract. clausul. in clausula, & spetialiter obligauit num. 19. pag. mihi 51. & in d. l. in ciui-*

5 *le dixit Bald.* quod factores mercatorum non possunt præiudicare domino, & habere fidem de pretio, & trans ferre dominium quando vendunt merces domini alicui recessuro, vel suspecto de fuga, vel cui diligenter pater fam. non traderet nisi præsenti pec. *vt in l. creditor ff. mand.*

Alio pacto distinguit, & declarat *Salic. in d. l. in*

in ciuile, quem sequuntur Aret. Oinotom. ac reli-
qui institutistæ in d. §. venditæ 13. quod aut, qui tradidit permisit rem asportari per emptorem, nec nuntium suum misit cum re, & tunc videtur fidem emptoris sequutus aut non permisit rem asportari, vel nuntium suum misit cum re, & tūc fidem non videtur sequutus, & dominium non censetur translatum, & poterit rem vendicare, & in præsenti casu venditor cum emptore accedebat ad stationem, seu cauponam causa habendi pretium ergo non fuit sequutus eius fidem.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Dominium quando censeatur translatum in emptorem.*

2 *Fides de pretio quando consideretur, & præsumatur.*

3 *Emptor si statim post venditionem bonis cedat an venditor mercibus adhuc extantibus alijs creditoribus præferatur.*

4 *Fides de pretio in dubio an censeatur habita.*

5 *Venditor quando præferatur creditori facienti exequtionem super re vendita.*

PRo coronide præsentis decisionis, quod ex eo, quod pretium illico promissum solui pro venditione Animaliū in nundinis non fuit solutum ad instantiam creditorum emptoris exequi non potuerūt, & proinde ordinatum, quod venditori restituerentur. Adde quia dominium in eo casu non erat translatum in emptorem pendente solutione facienda, vt in terminis per eadem iura nostri *Auth. R. de Ponte in tract. tit. 4. §. 6. num. 7. & in tit. 8. §. 3. num.* 13. qui tamen transferri dominiū rei venditę notat quando fuit habita fides de pretio, *vt Alex. cons.* 173, *num.* 16, *vol* 6. alias Dominium rei venditæ remanet integrum, & indiminutum penes venditorem, & nullum super re ius acquirit emptor, & ita *Rom. singul.* 310 *incip. l. quod vendidi num. primo*, & in ipso casu fides de pretio non considerabatur, quia non erat cōcessus terminus ad soluendum, qui facit præsumere venditorem habere fidem de pretio *idem Auth. decis.* 60. *num primo vbi larga manu.* Habetur ipsa materia) & quando vendens mercatori aliquas merces solutione infra paucos dies permissa, & quod non aufugeret an mercatore postmodum decoctore sua in fundico existēte alijs creditoribus ipsis pferatur, & sic iuxtà illam decis. pariter non censeri habitam fidem de pretio quando emptor fugam cogitauerat, &c. *Alex. cons.* 92 *num* 2 *lib. primo Suarez inter commun. opin. tit. de contrah. emptione num.* 68. *qui num.* 152. ait iura velle pro translatione dominij, aut expressam fidem de pretio, aut solutionem alias datur vendicatio venditori *de Ponte d. tit. 4. §. 6. num. 7. & 8.* facit in terminis omnino videnda
3 *obser. Gaill.* 15. *li.* 1. † ibi in quæstione si emptor statim post vēditionem bonis cedat, an venditor mercibus adhuc extantibus alijs creditoribus sit præferendus, *& Tiraquell. de retract. consanguin. tit.* 1. *glos.* 2. *num.* 41. & ad hoc propositum nota, quod venditor, qui habuit fidem de pretio agere nequit ad rem ipsam recuperandam rei vendicatione, etiam si res ipsa esset penes aliquem *vt viu. Silua com. opin.* 1025. *venditor Suarez d. loco num. 6. in fine. Criuella decis. Dolan.* 56. *nu.* 1. sed debet præcisè agere ad prætium Marant. in singul. verbo venditor, & catenus hipothecam in illam habet quatenus fecisset sibi illam rem obligare *Marant. 2. par. singul. in fine vers. debitor obligat.* 1 *fol* 146. & sic nisi in spetię reseruauerit dominium pēdente solutione prætij nil prætendere posset super re ve dita *Neguſ. de pignor. 2. membro 5. par nu.* 18. *Borghin. decis. Fiuiz.* 26. *num* 37. *p.* 2. & eo casu emptor dominus erit, & alienare poterit *Gratian. decis. March.* 13. *nu.* 4. *Vrsill. dec* 306. *num.* 1. *& vide Thor qui alia cumulat 2. par. compend. verbo venditor ex iuris dispositione, & vide Mariam in voto* 43. *&* 48. *& Visconte*
4 *concl. venditor* † quæ nota, quia in praxi quotidie eueniunt, et si in dubio dicatur, & censeatur haberi fides de pretio *id Auth. decis.* 59. *num.* 7. & quando venditor præferatur creditori
5 facienti exequutionē super re vendita *per Thes. q. forens.* 74. *lib.* 2.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An tertius veniens post conclusum in causa ad coadiuuandum, vel pro suo interesse debeat audiri, & in quo statu.

SVMMARIVM.

DOn. Franciscus de Castro Regni Prorex laudatur, & extollitur num. 1.

Tertius veniens ad coadiuuandum post conclusum in causa debet audiri in eo statu in quo causa reperitur n. 2. 4. 15.

Tertius multoties venit malitiosè, & calumniosè ad differendum causa expeditionem num. 3.

Decisio in hoc casu in audientia Granatensi, & Catalumnia num 4. 5.

Decisio Sacri Consilij in casu præmisso num. 6. 12. 16.

Interesse tertij oppositoris sufficit constare apparenter etiam si excipiatur ius ipsius esse nullum, & inualidum num. 7.

Ius

Ius tertij oppositoris sufficit habere figuram esse licet in substantia non probetur nu 8.

Substitutio si in pupillari ætate, vel si sine liberis quandocumq; decesserit habet expectare casum mortis instituti nu. 9.

Ius substitutionis ad hæredes non transmittitur nu. 10.

Substitutio non extenditur de persona ad personam nu. 11.

Tertius, qui nullum habet interesse admictitur fauore pupilli etiam si sit mulier, qua pro pupilla petat audiri nu. 13.

Tertius, qui non habet interesse admictitur fauore reipublicæ num. 14.

Tertius admictitur ad producendum testes de nouo etiam post conclusum in causa, & post compilatum processum nu. 16.

Tertius comparens si est persona priuilegiata habet suas restitutiones, seu beneficia ad producendum testes de nouo nu. 16. 17.

DECISIO XXXX.

Nter grauiores grauissima fuit causa in Sacro Consilio agitata inter D. Hieronimam Caracciolam, olim Principissam Sancti Seuerij agentem aduersus Ioseph eius fratrem, & eius Curatores super eius exclusione à successione feudorum, & burgensaticorum, & vniuersa successione paterna, in qua prius quam causa principalis fuisset decisa fuerunt discussa aliqua incidentia consideratione digna, quæ nolui prætermittere, tamquam præambula causæ.

Etenim Antonius Caracciolus generis nobilitate, animi, & fortunæ bonis clarus decedens tres filios videlicet Ioseph masculum, & duas fœminas Hieronimam scilicet, & Victoriam. Hæc Victoria fuit primo loco copulata cum Comite Castri, quo mortuo secundo loco nupsit Comi-
1 ti Sarni. Nunc iterum vidua, & Socrus Illustrissimi, & Excellentissimi Domini mei D. Francisci de Castro sanguinis splendore, virtute, magnificentia, ac rerum gestarum gloria nemini secundus, & faxit Deus, vt quem Regni Nostri Proregem teneris in annis incredibili omnium admiratione experti sumus tanta gubernandi peritia, & experientia præditum habeamus perpetuum Regni, & totius Italiæ moderatorem, vt sub tanti Principis tutela, omnes tranquillitate, pace, iustitia bonis nostris, & rerum abundantia, vt egemus perfruamur, in eius tamen testamento Antonius vniuersalem hæredem instituit Ioseph filium masculum vnicum in omnibus bonis burgensaticis, & feudalibus cautiq; vt ipsi decedenti in pupillari ætate, vel sine liberis quandocumq; succederet D. Hieronima eodem pacto substituit D. Victoriam.

Verum Hieronima egit in Sacro Consilio instititque declarari Ioseph eius fratrem incapacem feudorum, & vniuersæ successionis paternæ, tamquam mutum, surdum, dementem, & penitus imperfectum, & sibi decerni, ac deferri vniuersam successionem, tam feudalium, quam burgensaticorum virtute testamenti, & substitutionis paternæ, & inter agendum decessit vnico relicto filio cuius nomine Princeps Sancti Seuerij pater, & legitimus administrator iudicium fuit prosequutus compilatoque processu, se opposuit dicta D. Victoria, quæ comparuit pro suo interesse, & etiam ad coadiuuandum iura Ioseph, & fratris, & in fringendum iura sororis.

Fuit dubitatum an eius oppositio esset legitima, & an deberet admicti, & audiri, dicebat si quidem Princeps nullo pacto esse audiendam, quia nullum habebat interesse saltim, præsentaneum Ant. prætendebat interesse vigore substitutionis paternæ, & clarum erat ipsam fuisse vocatam à patre post mortem Hieronimæ decedentis sine liberis, vel in pupillari ætate, at D. Hieronima decessit relicto filio, quare euanuerat substitutio respectu ipsius Victoriæ, & cessabat interesse, aut prætendebat interesse iure proprio, & ex propria persona, & pari modo constabat in promptu nullum ius sibi competere posse, nec super feudalibus, nec super burgensaticis, nam dempto Ioseph de medio, tamquam incapace Hieronima occupat locum primo geniti, & consequenter exclusa pœnitus ipsa D. Victoria ad feudorum successionem debet admicti nam de Burgensaticis non erat amplius disputandum, quia Sacrum Consilium iam pronuntiauerat respectu illorum Ioseph non esse inquietandum, & illum absoluit ab impetitione D. Hieronimæ reseruando tantum decisionem respectu feudalium completis annis vigintivno ætatis Ioseph, quod tempus medici expectandum iudicauere, vt eo tempore certius iudicium prætensæ fatuitatis, mutitatis, & imperfectionis facere possent, quæ omnia constabant manifestè Ant. prætendebat audiri ad finem coadiuuandi iura fratris, & dicebatur, quod iam processus erat compilatus, publicatus, & conclusus, receptæ probationes hinc inde, & patefacta iura vtriusque partis nil
2 aliud remanebat faciendum, quam sententiam proferre, & hoc casu non potuisset assumere causam in eo statu, in quo reperiebatur ex clara decisione *tex. in c. fin. in fine, vt lit. pend. libr. 6. firmat, Bal. in l. si eo tempore num. 6. C. de remiss. pign. Imol. in c. cum super extra de re iud. Ancar. cons. 183. & satis eleganter, Natta in cons. 457. per totum,* at causa erat in limine expeditionis ergo non poterat, nec debebat dif-
4 ferri per oppositionem dictæ D. Victoriæ, etiam, quia istæ oppositiones multoties fiunt, & procurantur calumniç causa potius, quam ex necessitate, ne lites finem accipiant, vt in d. *c. fin. aduertit Summus Pontifex; & aduertit per belle Couar. pract. qq. cap. 14. num. 4.* vbi abundè de hac re dicens hoc æquitati conuenire potissimè ob frequentes has tertiorum oppositiones, quæ ple-

plerunq; dolo, & fraude fiunt non alia ex causa, quam reus iustissimam timens condemnationem
5 diem differre studeat,& ideo ibi concludit,quod vbi tempore oppositionis fuerit facta publicatio testium, & conclusio in causa ipse nunquam admisit tertium ad probandum, & allegandum nisi absque præiudicio publicationis, & conclusionis, ita vt nulla ex parte differatur diffinitio litis inter actorem, & reum, & quod ita cum ipso pluries
5 censuit,atq; iudicauit prætorium Granatense,& in Catalũnia refert *Cancer.var.resol.p.2.cap.16. num.9.* hoc eodem iure, vti Regium illum Senatum indistinctè nullum tertium oppositorem admictendo nisi solum in eo statu,in quo est causa,ita vt præclusa, via principalibus litigatoribus sit præclusa cuicunq; tertio oppositori ius suum in aliud iudicium intactum reseruando, & huic opinioni se subscribit *Affl. in decis. 235. num.5.* vbi reus principalis malitiosè procurasset tertiũ oppositorem comparere, per *tex. in d. c. fin. & Card. in c. veniens in 2 & 3. oppos. extra de testib* Hinc insinuabat Princeps D. Victoriam non esse audiendam,sed reijciendam ad resecandas malitias, & calumnias, quibus solent rei diuersis artibus impedire, & differre litis decisionem.
6 His non obstantibus Sacrum Consilium in sessione duarum aularum habuit pro absoluto D. Victoriam habere interesse proprium, & potuisse venire,& comparere ad coadiuuandum,
7 iura Ioseph fratris sui,quia sufficit, quod de iure tertij constet apparenter licet dicatur, & excipiatur per aduersarios ius nullum, & inualidum esse ex doct. *Inn. in c. veniens, lo 2. extra de testib. vbi Card* dicit, quod cum quidam fratres venirent, vt tertij, & probarent in primo congressu de quadam vnione debuerunt audiri licet statim diceretur inualida, & quod ita obtinuit Florentiæ claudendo per istud dictum Inn. ora allegantium, quod dicit esse signandum cum
8 centum manibus, & latius in consil. 7. & sufficit interesse tertij habere figuram ex se licet non probetur in substantia,quo ad esse iuris,vt explicat *Felin. in c. cum super num. 16 extra de re iud. vbi abundè*, & ex his,quæ Princeps opposuerat aduersus Dominam Victoriam ad ipsam repellendam constabat de eius interesse, & proinde debebat audiri. Quinimmò dicebatur pro parte D. Hyeronimæ, quod processus compilatus erat nullus, tamquam fundatus super libello incepto, & nullo. Namque D. Hyeronima egerat virtute substitutionis paternæ cuius casus non
9 dum venerat. Nam substitutio fuit, vbi Ioseph decederet in pupillari ætate, vel liberis quandocunq; at Ioseph ad huc viuebat excesserat pupillarem ætatem,& erat expectandus casus mortis si sine liberis decederet,*l.cum pater §.hæreditatem, lo primo ff. de leg. 2. l. ex facto §. si quis rogatur ff. ad Trebell. l. Statius Florus §. Cornelio Felici. ff de iure fisci*, & hæreditatem paternam iam adierat,& illam possidebat,& voluit, & potuit succedere, & respectu burgensaticorũ iam erat pronuntiatum contra Hyeronimam, respectu vero feudalium substitutio non poterat habere locum ex defectu assensus *c.1. de success. feudi*, caruit enim substitutio assensu, & nihilominus feudalia virtute substitutionis petijt, & iudicium instituit, & consequenter non erat ipsa Domina Hyeronima audienda, & nequaquam eius filius,quia aut filius prætendit successionem, seu feudalia ex persona matris, vt illius hæres, & illi non solum obstant exceptiones prædictæ as-
10 sensus, quæ obstant matri. Sed alia,quia ius substitutionis ad hæredes non transmictitur, etiam si liberi sint *l.quoties ff.de hæred inst.l.sed si plures ff. de vulg. & Pup. glosa in l. vn. in verbo de relictis,C. de his, qui ante apert. tab. Bar.& alij in §. cum ita l. hæredes mei ff. ad S. Cons. Trebell. Alexand. cons. 36. vol. 2.* aut prætendit ex persona propria prædictam successionem,
11 & ipse non est vocatus, & in substitutionibus non fit extensio de persona ad personam *l.si quis ita §. pen. ff. de testam. tut. glosa in l. titius communiter recepta in verbo oportere ff. de liber. & posthum. Ioan. Andr. in add. ad specul. in tit. de testam. §. 1. vers occurrit, & Bal. in l. ad probationem C. de probat.* quare dicebatur non solum Dominam Victoriam habere interesse,sed iura, & rationes sufficientes ad exclusionem prætensionis,quam D. Hyeronimæ, & suc-
12 cessiuè eius filij, & proinde omnes votauimus, quod audiretur in terminis,in quibus causa reperitur,& ita fuit pronuntiatum decretum iuxta decis. prædictam *Afflict. 235.* & diximus, quod etiam si non habuisset interesse proprium debebat audiri dum veniebat ad coadiuuandum Ioseph eius fratrem, quia tunc temporis erat pupillus minor,& magis miserabilis,quam pupillus,
13 & degebat sub Tutore,& Curatore, & fauore pupilli admictitur tertius etiam,quod sit mulier, & nullum habeat interesse, quod dicit Bart. esse speciale fauore pupilli in *l. 2. num. 6 C. de negot. gest. per illum tex. in fine vbi dicit esse casum, & in l. si perlusorio §. fin tenet idem, & hoc dicit esse notab. Alex. in add. ad Bar. ibi in prima addit. & in l. à Diuo Pio §. si super rebus nu.26.* testatur hanc esse communem opinionem,quam sequuntur *Angel. Imol. in d. l. si Perlusorio Felin. in c.cum super extra de re iud.*
14 *num. 14 Cancer. var. res par. 2. d. c. 16.num. 38. quod etiam extendit fauore Reipublicæ Bar. Bald. Angel. & communiter Doct. in l. vbi pactum C. de transact. Felin. d. num 14. vbi citat multos Doct. & Cancer,vbi supra.*

Hinc orta fuit nona difficultas, & disceptatio. Nam D.Victoriæ petenti restitutiones,seu beneficia ad producendum testes se opposuit Princeps dicens minimè posse beneficia concedi si quidem debet audiri in terminis in quibus causa reperitur,at causa reperitur in limine expeditionis.& beneficia iam primum, & secundum erant concessa Ioseph. processus publicatus, & conclusus. Non erat iterum ab initio compilandus processus, & reddere decisionem causæ immortalem,etiam quia verba decreti erant clara,quod
15 audiretur in terminis in quibus causa reperitur, & tenetur tertius assumere causam in qua erat iudicium ventilatum contra reum conuentum *d. cap. fi. vt lite non cont.* quem ad hoc extollit *Felin.in d.cap.cum super num. 15.& alij ibi,& in d. l.*

16 in d.l. perlusorio, sed tamē omnes votauimus, ac censuimus beneficia primum, & secundum successiuè esse concedenda, in quibus D. Victoria produxit multos testes, & adiuuit iura Ioseph fratris sui quantū potuit, & hoc ex decisione, & distinctione *Bart. comuni voto recepta per Doct. in d.l. si perlusorio* admictentis tertium ad producendum teste de nouo, & post conclusum in causa, vbi ignorauit, quā doctrinā sumpsit *Bart. à theorica Inn. in ca. cum super*, & ibi omnes Canonistæ eadem opinionem communi sententia sectantur, & Innoc. theoricam latè expendit magnificat, & explicat *Ang in d.l. si suspecta, & refert etiam Affl in decis.* ne eius scripta transcribam illam receptā fuisse in S C. & admissus tertius ad producendū nouos testes, & probationes,
17 & ad hoc allegaui decis. particularem. *Diomedis Mariconda in const. Regni obscuritatē*, vbi quærit an tertius comparens pro suo interesse post publicatum in causa, si est persona priuilegiata possit petere beneficia, & examinare resoluit, q; possit petere, quia admictitur cū suo priuilegio, & sicut potest examinari in causa matrimoniali, ex quo in ea non obstat publicatio, vt dixit *Ang. in l. si suspecta, ff. de inoff. testam.* ita etiam vigore beneficij, quod potest peti etiam facta conclusione in causa, & ita practicamus, hæc Diomedes, qui de praxi in nostro Tribunali, & Regno testatur, & fuit diomedes Mariconda excellens doctor, & Regius Conciliarius.

Et habet hæc opinio cōcludentem rationem, & æquitatem, quia si tertius, qui admictitur post conclusum in causa non posset de nouo producere testes, & omnia ei incumbētia expediret potius illam nō admictere, quia redderetur frustratoria eius oppositio, & intentio, & ad nihilū protinus deseruiret postquam igitur iura admictunt tertium, ac statuunt, quod audiatur, ne frustra operentur, quod lex nunquam facit debet intelligi, vt plene audiatur, & restituatur ad producendum testes, & iura sua si voluerit, & opus fuerit, & hoc iure, vsi sūt semper maiores nostri, & nos vtimur indifferenter, & volui hanc decisionē pro practicis, & causidicis edere, quia frequenter occurrit, & ex hoc incidenti processu postmodum compilato fuit deuentum ad decisionem causæ principalis, de qua in seq. decisione.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Tertius quando debeat audiri & quomodo, & in quibus terminis remissiuè, & num 5.*

2 *Tertius an valeat ex sua persona recusare Iudices.*

3 *Tertius an valeat opponere fori declinatoriā.*

4 *Tertius comparens ad infringendum, vel ad coadiuuandum, an possit impedire causa expeditionem remissiuè.*

6 *Tertius comparens post publicatum, an possit producere testes.*

7 *Tertius veniens ad causam potest petere beneficia cum decl. 2. nu. 8.*

9 *Tertius comparens ad infringendum, an possit petere beneficia, & quomodo, quando ad defendendum, vel coadiuuandum remissiuè.*

10 *Tertius an post introductam causam petere beneficia possit.*

11 *Beneficia hodie quo tempore concedantur, & peti possint.*

1 De tertio veniente ad causam loquitur præsens decisio, qui si debeat audiri quomodo, & in quibus terminis &c. post alios *D. R. Tapp. in tit. de in integ. rest. in suo iure Regni, Trentacinq. lib. 2. var resol. vol. 1. resol. 16. fol. 35. Giurba dec. Sicil. 1. Viu. decis. 291 n. 4. Marta voto 202. in fin. Ricc. coll. 106. et 2284. Anna alleg 76. vbi ad-*
2 *didi D. Ludouis. dec. 259. 303. & 396.* & si valeat ex sua persona recusare iudices *per D. Rouit. in*
3 *pragm. 7. nu. 2. de suspect. official.* & si valeat fori declinatoriam opponere per ipsum *Ann. alleg.*
4 *præcit.* & si comparuit ad infrigendum, vel ad coadiuuandum possit impedire expeditionem causæ refert decisum per S.C. *Anna iunior cons.*
5 97. quo loci, *& in cons. 98.* abbūdantissimè pariter trattauit materiam tertij venientis ad causam,
6 & si possit producere testes tertius comparens in causa post publicationem, & didicita testificata *per Muscatell in praxi S. C. p. 3 glos. nomin. & ipsum Ann. iun. d. cons 98. nu. 5. Imbr. de 1. & 2. benef. consid. 9. num. 101. Affl. decis. 235. Ricc. cit. coll. 106. Prout secundum decis. D. nostri Auth.*
7 quod valeat petere beneficia, & ei sint concedēda apparet firmatum ex alia decis. S. C. nouissima quam recenset *Lelius Caputus ad consuetud. Neap. in proem Carol. V. §. 3. num. 22. in causa Petri Spinulæ, cum Marchione Sancti Stephani & faciuntn Muscatell. prax. S. c. lib. 1. glos. in integrum num. 16. Viscon. concl. tertius Ricc. cit.*
8 *coll. 106. de Franch. decis. 261.* Recepta declaratione, si in causa principali essent concessa beneficia, quia tunc non aliter tertio concederentur, *secundum eundem Annam cons. 98. nu. 10. & 13. & vide Thor. in comp. decis. 2 par. verba beneficia, & beneficia tertio comparenti, & in verbo*
9 *beneficium*, sed quid quando ad infrigendum tertius venerit, an beneficia petere poterit, & quando ad coadiuuandū, & sic quomodo talis cōclusio intelligatur latissimè *Auditor Imbrian. cit.*
10 *tratt. consid. 6. per plures numeros*, & ibi pariter si post introductā causam possunt ipsi tertio cōcedi beneficia, vt refert *ipse Thor. decisū cit. loc.*
11 *per S.C.* & hodie scias beneficia non peti posse, nisi post publicationē per 30. dies, & 2. benefic. post cōclus. per alios 30. &c. & ,pinde ipsis elapsis esse præclusam viam illa petendi, etiā per viā restitutionis in integrum secundum *prag. Card. Zapattæ sub die 27. Maij 1621. vt dixi in addit. ad decis. 21. supra abbundantissimè, & infra in addit. ad decis. adiunctam 83.*

Baldaxar de Angelis.

DECISIO XXXXI.

ARGVMENTVM.

An præsentans scripturam priuatam post causæ conclusionem valeat aduersarium cogere, vt eam recognoscat.

SVMMARIVM.

1 Practica S. C. in recipiendis scripturis tàm publicis, quàm priuatis etiam post conclusum in causa, & vsq; ad prolationem sententiæ exclusiuè, contra dispositionem Rituum M.C siue per actorem præsententur, siue per conuentum, & in termino testibus coadiuuari, vt num.5.

2 Sollemnitates iuris ciuilis per Regiam Pragmaticam sublata in formandis Iudicijs in hoc Regno, & statutum, quod procedatur sola facti veritate inspecta, & num. 6. & ob id in Regno omnes causæ sunt summariæ num.10.

3 Recognitio priuatæ scripturæ post conclusum in causa præsentatæ nunquid facienda per aduersarium ad præsentantis instantiam.

4 Recognitio, & interrogatio super scriptura priuata est diuersa à depositione principalis, quæ potest peti in qualibet Iudicij parte.

7 Iudex in causis sibi commissis summariæ, &c. potest siue ad partis instantiam, siue ex officio in qualibet Iuditij parte litigatores interrogare, vbicunque hoc æquitas suadebit.

8 Titulus de interrogat. action. ab æquitatem aditus, & dictas interrogationes, ac responsiones nos declarationes vocamus, & num 9.

10 Robertus Maranta doctus practicus, & illud eius speculum verè aureum.

11 Producens scripturas, siue instrumenta, non tenetur facere articulos, quia ex illarum inspectione apparet, quid ponat, & quid velit.

12 Scripturæ priuatæ, quæ nullam faciunt probationem licet non possint testibus coadiuuari; recognosci tamen debent per aduersarium.

13 Recognitio dicitur probatio ex interrogatione, & confessione, quæ omni tempore sunt permissæ decisio causæ num.6. & 14.

IN Sacro Consilio practicamus, quod etiã post conclusum in causa recipiũtur scripturæ tàm publicæ, quàm priuatæ, siue per Actorẽ, siuè per conuentum præsententur, & etiã tempore expeditionis causæ in ipsa Aula Sac. Conf. si præsententur, recipiuntur, & vsque ad sententiæ prolationem exclusiue, non obstante
1 Ritu 238.239. & 240. qui est duplicatus, cùm dicat idem quod Ritus 138. per quos disponitur, idem quod ius commune, vt post conclusum in causa instrumenta non recipiantur, vt in cap. cum dilectus extra de fide instrum. Et hæc practica non est sine rasione, quia post Ritus prædictos superuenit Pragmatica Reginæ Isabellæ impres-
2 sa post prædictos Ritus, per quam forma libellorum, & subtilitates iuris ciuilis sunt sublatæ in formandis Iudicijs, & statutum, vt procedatur in hoc Regno sola facti veritate inspecta summariè simpliciter, & de plano, & ideo quandocunque venit veritas, & de ea constare potest, etiam post conclusum in causa, & vsque ad sententiæ prolationem, vt supra dictum est admictitur, hoc enim operatur virtus clausulæ prædictæ, vt procedatur sola facti veritate inspecta, &c. vt aduertit etiam Carauit super d. Ritu. 238.

Sed fuit dubitatum, ac cõtrouersum, an si post conclusum in causa præsententur scripturæ priuatæ, & per præsentantem instetur, quod aduersarius illas recognoscat, teneatur illas recognoscere, dicebat enim Aduersarius, quod non tene-
3 batur illas recognoscere, quia post litem contestatam non fiunt recognitiones, quæ practica sumpta est ex Ritu incip. Item seruat ipsa Curia. Hanc practicam, sub tit. de rei vendicat. de quo mentionem facit Maranta in suo speculo par. vt supra in 7. membro num. 3. sed corruptè illum allegat esse sub num. 241. quia in Ritibus, & Commentarijs Carau. est sub num. 300. at in libro Rituum est sub d. Rubr. & ex Pragmatica 6. in antiquis incip. si Reus exceptiones, sub tit. de ord. Iudic. Et ideò dicebatur, quod diuersũ est dicere, quod quis teneatur recognoscere, & interrogari super scriptura priuata, & diuersum, quod teneatur, tanquam principalis, & legalior deponere super positionibus continentibus substan-
4 tiam scripturæ priuatæ, quia cum depositio principalis ex qualibet parte Iudicij peti possit, non negabat Pars, contra quam erat producta scriptura eius depositionem super positionibus faciẽdis, sed tantum ad recognoscendum non teneri, contendebat etiam, quia licet post conclusum in causa possint produci scripturæ publicæ, & ille testibus coadiuuari etiam productæ ante conclusionem, & proinde sit dandus nouus terminus ad
5 coadiuuandum, vt testatur in Sacro Consilio decisum

cisum *Affl.in decis.* 115. Et idem, vbi sunt productæ scripturæ priuatæ, quæ aliqualem probationem faciant, vt puta, quia sunt in illis sigilla, & signa scribentis, quæ etiam comprobari, & coadiuuari possunt, vt testatur idem *Affl. decisum in decisione* 271. Tamen, vbi præsentantur scripturæ merè priuatè, quę nullam probationem, nec aliqualem faciunt, eo casu non coadiuuantur nec datur terminus aliquis ad coadiuuandum, vt per eundem Afflict. Qui dicit ita decisum in *decis.* 271. Et cum in casu nostro ageretur de literis, seu epistolis priuatis præsentatis post conclusum in causa, videbatur dicendum quod si producens non potest illas coadiuuare ex supradictis, minus tenebatur, qui scripsit illas recognoscere, & non debebat cogi ad respondendum, & recognoscẽdum, an ipse illas scripserit.

Tamen Sacrum Consilium die 19. Mensis Ianuarij 1604. me referente censuit teneri principalem, qui scripsit illas recognoscere, iam quod Pars instabat super recognitione, & non quod deponeret, vt principalis, quia cum omnes causæ
6 in Regno, vt in initio diximus sint summariæ, & procedatur sola facti veritate inspecta, etiam post litem contestatam, & post conclusum in causa, potest principalis interrogari, an literæ sint ab ipso scriptæ, & tenetur recognoscere, & respondere, vt expressè statuit *tex.in Clem.sepe, de verb. signif. & non est opinio glosæ* ibi in verbo interrogabit, vt multi ineptè existimarunt, non percipientes, aut non legentes . . . . *tex.sed glo.* ibi id notat ex illo tex. qui hoc expressè statuit, quod vbicunque committitur causa summariè, simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura Iudicij, & sola facti veritate inspecta valeat Iudex in quacũ-
7 que parte Iudicij, vel ad partis instantiam, vel ex officio litigatores interrogare, operatur enim clausula prædicta, vt neque libellus, neque litis contestatio exigatur, & etiam tempore feriarum ob hominum necessitates . . . à iure procedi valeat, dilationes amputentur, vt lites breuiores fiant, exceptiones appellationes dilatoriæ, & frustratoriæ repellantur aduocatorum, & procuratorum contentiones, & v. . . . testiumque superflua multitudo refrenentur, & post multa subdit interrogabit etiam partes, siuè adeorum instantiam, siue ex officio, vbicunque hoc æquitas suadebit, & ibi glo. dicit esse speciale, vt post conclusum in causa partes interrogentur, & ibi etiã glos. magna in princ. in verbo, & figura declarat vim, & effectum prædictæ clausulæ, & abundè ibi per Docto. & per *Bart. in extrauag. ad reprimendum in verbo sumere cum sequentibus*, vbi ample, & ad facietatem husque omnia congerit *Rebuff. in Comment. super constit. Franciæ tit. de sent. exequut. art. 9. glos. 2. tomo primo per totum.*
8 Etenim tit. de interrogat. act. hunc ob finem fuit æditus, vt in quacũque parte Iudicii possint partes interrogari, vbicũque enim æquitas Iudicem mouerit æquè oportere fieri interrogationem, dubium non est respondebit *Vulp. in l. vbicunq; pæn. 22. ff. eo. tit.* quia voluit prætor adstringere eum, qui conuenitur ex sua in iudicio responsione, vt vel confitendo, vel mentiendo se oneret, &c. . . . idem Vulp. declarat in *l. voluit prætor* 4. *ff. rod. tit. de qua ad idem meminit D. Præset de Franch. in decis.* 263. *num.* 10. & sunt respon-
9 siones, & interrogationes, de quibus in eo. tit. quas nos declarationes appellamus, vt ex discursu illius tituli constat, declaratque . . . *in l. qui petitorio* 37. *ff. de rei vend.* vbi qui petitorio iudicio vtitur, nè frustra experiatur requirere debet. An is cum quo instituit actionem possessor . . . . gl. ibi in verbo vtitur dicit etiam post litem contestatam huiusmodi requisitiones, & declarationes peti posse, cum qua, & Bart. ibi, ac reliqui Doct. pertransennt, & dicit ibi glo. id procedere, vbi etiam quis ante litem contestatam oblitus est requirere, ergo à fortiori, vbi post litem contestatam exibentur scripturæ priuatæ, quæ indigent recognitione, & si hoc de iure cõmuni obtinuit, à fortiori procedent in Iudicijs, &
10 causis, & summarijs, vt sunt omnes hodie in Regno nostro, vt diximus, quo casu posse in quacunque parte Iudicii etiam post conclusum in causa fieri huiusmodi recognitiones, declarationes, & interrogationes, nam doctus ille practicus *Maranta in suo verè aureo speculo par.* 4. *dist.* 9. *num.* 28. *& seq.* vbi eleganter hoc explicat etiã,
11 quia qui producit instrumenta, & scripturas, non tenetur facere articulos, quia ex scripturarum inspectione apparet quid ponit, & quid velit, *vt in d. Clem. sæpe in* 4. *par. num.* 4. *dicit Bonifat. de Vitalinis per tex. in l. cum precibus, C. de proba. l. optimam ff. de contrah. & committ. stipul. cum alijs similib. & decisio Affl. supra relata*, non
12 obstat, nam licet scripturæ priuatæ, quæ nullam faciunt probationem non possint testibus coadiuuari, & ita decisum fuerit, tamen non ob hoc sequitur, quin non teneatur principalis illos recognoscere, nam vnum est dicere, quod recognoscantur, aliud, & diuersum, quod testibus coadiuuentur, recognitio enim est probatio ex confes-
13 sione, & interrogatione aduersarij, quæ omni tempore est permissa, vt supra docuimus, & ideo cùm lis ageretur in Sacro Cons. inter Iulium de Simeonibus Aquilanum, & Magnificum V I.D. Ioseph Ciampellam, post conclusum in causa fuerunt per Iulium productæ literæ dicti Ioseph Ciampellæ ad ipsum missæ, pro quarum recognitione instabat, & renuente Ioseph recognoscere, quia prætendebat non teneri, post conclusionem in causa factam Sacrum Consilium decreuit esse recognoscendas. Apud Actuarium.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Scripturæ an possint presentari post conclusum in causa.*
2 *Conclusionis actus dat finem probationibus.*
3 *Conclusum in causa idem operat, quod iudicatum.*
4 *Repetitio testium non datur post conclusum, & traditur opinio Authoris.*

5 *Declaratio principalis peti potest post conclusum, & ibi quæ possunt fieri post conclusionem.*

6 *Cautela practicorum enuntiatur quando fit conclusio.*

7 *Reseruatio producendi scripturas, & si non fuerit specificata intelligitur in conclusione quæ fit.*

8 *Recognoscere tenetur aduersarius scripturas præsentatas post conclusum.*

Terminus ad impugnandum, & concomitandum datur aduersus scripturas.

10 *Terminus ad impugnandum successit loco repulsæ.*

11 *Recognitio sigillorum notariorum fieri potest post conclusum.*

12 *Interrogationes possunt fieri in qualibet parte iudicij.*

1 AD duas conclusiones, quæ ex singulari hac decisione colliguntur scilicet, & quod post conclusum in causa possint præsentari scripturę in S.C. altera, quod recognoscere teneatur aduersarius scripturas presentatas ab altera parte dum ipsa instat *Adde Muscatell in praxi S. C. par. 7. glos. præsentatas per totam vbi recenset secundum ius commune ius regni, & stylum S.C.*

2 Licet actus conclusionis det finem probationibus *Felyn. & ceteri in cap. cum dilectus inde*
3 *paria sunt esse latam sententiam, & esse conclusum in causa, vt Afflict. decis. 396. num. 11. & in*
4 *const. eorum fraudibus num. 15.* & ideo ampliatur quod nec etiam repetitio testium concedi possit & ita indifferenter seruat praxis nostra, *vt de Franch. decis. 716. num. 9.* licet dubitasset tempore suo *Capyc. decis. 35. in fine*, quod ego quidem dubito quando iudex dubitaret circa depositiones factas nam tunc ad indagandam veritatem ex officio credo quod poterit repeti facere testes ex adductis per *Angel. cons. 296. post num. 3. &*
5 *4.* prout post conclusionis actum peti potest principalis declaratio *Scaglion. in pragm. cursu dilationum.* & sic est receptum hodie in praxi per prag. excellentiss. comitis lemens *delli 28. capi et proprie cap. 7.* nisi in casu ibi expresso: prout de reliquis, qui fieri possunt post actum conclusionis *Affli. dec. 232. col. 2. Capyc. dec. 35. idem Affl. in §. idem si vassallus num. 17. de controuers. inuest. Scaglion. & ceteri in pragm. 14. de ordin. iudic. Felin. in cap. cum dilectus Menoch. quæst. 45. & Ricc. coll. decis. 85. & qui non fieri possunt per Borrell. 2. par. summæ decis. tit. 26. à primo vsque ad finem.*

6 Et proinde dicunt practici, quod quando cōclusio dicat cum reseruatione producendi scripturas, & tunc indifferenter possunt produci imò datur terminus producenti ad concomitandum per testes *Afflict. decis. 271.*

7 Non aduertentes, quod & si non fuerit specificata ipsa reseruatio intelligitur in conclusione simpliciter facta *de Franch. decis. 631. sub vers. an vero.*

8 Et teneri recognoscere aduersarium scripturas presentatas post conclusionem ipsam instante parte vt patet decisum hoc loco facit quia si ve-
9 rum est aduersus ipsas scripturas dari terminum ad impugnandum, & concomitandum, qui ter-
10 minus ad impugnandum successit loco repulsę, qui aduersus scripturam non datur *Muscatell. in praxi lib. primo par. 7. num.* 17. data declaratione in casu *Capic. decis. 68. in fine* vbi dicit, quod si pars, quæ habuit terminum repulsæ contra testes petijsset, quod ille terminus intelligeretur datus etiam ad impugnationem scripturarū S C. admisisset prout sic alias in causa Ducis Ariani iudicauerat *id. Muscatell. glos. legaliores in addit. in fine par.* 7. & patet dari prędictos terminos *ex decis. de Franch 631. & vide Ther. p. par. comp.* in verbo terminus ad concomitantiam & fuit decisum in S.C. testè *Afflict. in cap. primo num. 4. si de inuestit. inter domin. & vassall.* lis oriatur, non mirum si in casu decisionis fuit dictum illum teneri recognoscere, quia cum debet dari terminus tanto magis peti declaratio, & maxime quando fuit petita causa releuandi ab onere probandi per ea quę *Masull. ad Capic. decis. 145. post num. 6. in fin.* in casu depositionis principalis, &c. & in terminis ipsius nostre *decis. D. Rouit. in pragm. 6. in nouis de ordine iudit. num.* 11. vbi, & ipsum allegat inde, & posse fieri reco-
11 gnitionē sigillorum notariorum *Rota in nouis decis. 6 gaill. obseru. lib. 1. obseruat 105. num. 14. vers. 7. & possit, & Borrell. 2. par. summæ de-*
12 *cis. tit. 26. num.* 88 & in materia interrogationū, quod possint fieri in qualibet parte iudicij *Menoch. de præsumpt. lib. primo quæst. 62. & de Franch. decis. 263. num. 10.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An hæres eius, qui in aliena prouincia mortuus est possit elapso trium mensium spatio à die obitus in testatoris patria, vbi bona sunt inuentariū conficere.

SVMMARIVM.

1 *INuentarium confectū per hæredem defuncti procul ab eius patria, & bonis, post lapsum trium mensium à die obitus num iuuet heredem, in loco bonorum, & in patria illud conficientem num.* 1.

Tex. in l. fin. §. sin autem à locis, C. de iure delib. dat. spatium absentibus vnius anni nu. 2. & 3. *Proui-*

Prouisio d. §. sin autem à locis duo requirit, vt annus detur pro inuentario n. 4.

Imperator respexit absentiam rerum, non personarum in termino inuentarij conficiendi, qui non currit hæredi nisi à die scientia mortis testatoris num. 5. vel à die adita hæreditatis secundum communem Doct. opin. num. 6.

Opin. Doct quod terminus computetur, à die adita hæreditatis contradicit litera d. l. fi. vers. omni tamen modo, vt est perpensum à num. 7. 8. & 9. vbi de communi non est curandum, si rationem, vel legem habet contrariam.

Decisio S. C. hæredem decedentis in aliqua prouincia huius Regni non habere nisi trimestre ad conficiendum inuentarium, quia non sunt Prouinciæ de quibus ius commune intelligit num. 10. 11. 12.

Regnum hoc totum ab hac Ciuit. Neap. eius Metropoli percurritur spatio vigenti dierum cum omnibus eius Prouincijs nu. 13. quod cum sit sub vno Præside, siue Prorege dicitur vna Prouincia, & num. 15. & 21.

Absurdum esset si in rebus Salerni, vel locis non vltra vnam vel duas, aut tres dietas hæres anno potiretur ad inuentarium conficiendum nu 14.

Absens, qui est in eadem prouincia ab vno Præside, siue Prorege gubernata non dicitur absens nn. 15. & 18.

Constitutio Regni adictorum citato intra Regnũ dat terminum triginta dierum extra Regnum duorum mensium à die citationis ad comparendam, vt nu. 16. 17.

Potestas omnis, ac ius, quod olim erat apud Consules, & maior, est hodie apud Reges, & Proconsulum, quiuis eorum prouincias regebant, apud Proreges nu. 18.

Opinio Cyni. Host & Bart. quæ nam dicatur Prouincia nu. 19.

Prouincia de iure Canonico dicitur, quæ habet 10. vel 11. Ciuitates, vnum Metropolitanum, & vnum Regem, nu. 20.

Punctus huius Decis. nouus à solo Guid. Pap. tactus.

Sycilia, & Mediolanum, & si sub vno Rege sint quibus duo, vel tres Præsident Proreges, duo dicuntur Prouinciæ, vel tres num. 23.

Hæres non potest elapso spacio à l præfixo moram purgare, & inuentarium conficere, nec valet postea confectum.

Vt ex verb. d. l. fin. C. de iu. del. vbi tempus datũ est pro forma, vt num. 24. & 25.

Per S. C. his iudicatum inuentarium post tempus confectum hæredi non prodesse num. 26 & 27.

DECISIO XXXXII.

Esferente, quodam Petro Paulo Theodoro tunc vnius ex aulis S. Cons. præfecto, non minus docto, quam oculato Consiliario, accuratè egimus de interpretatione *tex. l. fin. §. sin autem à locis, C. de iur. delib.* Cum enim decesserit testator Neapoli extra Neapol. relicto hærede Neapolitano, qui adijt hæreditatem, & solemne
1 confecit inuentarium, sed post trimestre fuit cõtrouersum inuentarium, dicentibus creditoribus hæreditarijs, non iuuare hæredem, tamquam confectum post trimestre tempus in d. l. fin. præstitutum, eo ex aduerso replicante, quod cum decesserit testator extra Neapolim in aliena pro-
2 uincia, ipse habet annum ex eiusdem l. dispositione ad conficiendum prædictum inuentarium, infrà quem terminum confecerat, etiam quia elapso tempore potuisset moram purgare, sufficere enim debet creditoribus inuentarium esse confectum cum omnibus sollemnitatibus à iure requisitis, de quibus non dubitabatur, & intra annum prædictum, prout dicit text. cuius verba
3 sunt. sin autem à locis, in quibus res hæreditariæ, vel maxima pars earum posita est hæredes abesse contingerit, tunc eis vnius anni spatium à morte testatoris numerandum damus ad huiusmodi inuentarij consumationem, sufficit enim præfatum tempus, & si longissimis spatijs distant, quare dicebat esse casum legis pro se, & inuentario confecto, quia testator decesserat procul ab hac Ciuitate in aliena prouintia eodem hærede absente, potuit igitur intra annum conficere inuentarium, prout confecit.

Sed per Sacrum Consilium fuit ponderatus
4 tex. prædictus, qui duo requirit. Primum, quod res, de quibus est faciendum inuentarium absint à loco vbi residet hæres. Secundum, quod sint in partibus remotis, & longinquis ibi, & si longissimis spatijs distant, quorum sensus est, non solum si distant in remotis, & longinquis partibus, sed etiam longissimis Annus sufficiat ad inuentarij consumationem considerauit enim Imperator Iustinianus, casum quo res sint sitæ in partibus, tàm remotis, & longinquis, quod verè trimestre tempus non sufficiat hæredi ad illas perquirendum, & faciendum inuentarium, vt puta si decederet Romanus in Grecia, relicto hærede Romano, & res sitæ sint in Grecia, vel è conuerso, relicto hærede Greco, & res Romæ sitæ sint, vel alibi in alijs partibus remotis, & in aliena prouincia, & Regno, vt fermè impossibile sit hæredi intra tam breue tempus inuentarium conficere, &
5 ideo non sine misterio Imperator respexit absentiam rerum non personarum. Nã si testator Neapolitanus decedat in Gallia, Hispania, vel in alia mundi parte, relicto hærede Neapolitano, & re-

bus etiam Neap. vtiq; quia res non absunt, hæres habebit tantum trimestre tempus ad conficiendum inuentarium ex dispositione d. l. quia tempus non currit hæredi, nisi à die scientiæ mortis testatoris, & ideo est ac si Neapoli decesserit, vbi res Neapoli sitæ sunt, & licet tex. dicat quod annus currat à die mortis testatoris, intelligitur à die notitiæ mortis, & secundum communem Doctorum opinionem à die adi-
6 tæ hæreditatis, ita enim Doctorum communi calculo hunc text. intellexerunt, & interpretati sunt, vt tempus in eo præfixum non currat, nisi à die aditæ hæreditatis, vt tenet *glosa in d. l. fin. in princ. in verbo delatam, & alios, qui in hanc opinionem accessere cumulat Phanuc. in suo tract. de Inuent. prima par. num. 2. & Viuius tom. 3. com. opin. tit. 13. c. 3. vers. sed aduerte, quod tempus.* Nisi hæres malitiosè, ac dolosè differat adire in perniciem creditorum, tunc etenim non iuuaret inuentarium, vt vnanimitèr etiam omnes concludunt, vbi supra. Sed licet Docto. communi calculo teneant prædictam
7 opinionē, ego valdè dubitarem, quia ex diametro repugnat *tex. in d. l. fin. vers. omni tamen modo inuentarium ab ipso conficiatur, vt intra triginta dies post apertas tabulas, vel postquam nota fuerit ei apertura tabularum, vel delatam sibi ab intestato hæreditatem,* non dicit aditam, sed delatam. Item dicit à die, quo nota sit apertura tabularum, & sic à die scientiæ, verba text. prædicti non possunt loqui magis clarè, & ideo
8 durum est contra stimulū calcitrare, & communis opinio habet contrarium tex. prædictum, nec tex. in quo se fundat *glosa in §. fin vero,* postquā probat, quod à die aditionis currat tēpus excludēdo à die delatæ, de quo loquitur expresè tex. Quia Iustinianus Imperator fuisset sibi ipsi contrarius, vel se incontinenti correxisset, quod non est præsumendum, etiam quia vtrumque potest stare, quod à die delatæ currat tempus, vt expressè dicit tex. prædictus, & etiam adhita hæreditate, si inuentarium non sit confectum à die delatæ, vt supra est expressum, teneatur hæres insolidum, & ita procedat tex. in d. *§. fin vero postquam,* quod iudicant illa verba, & datum iam à nobis tempus ad inuentarij confectionem effluxerit, & sic iste §. refert sed ad præcedentem, in quo est præfixum tempus, at hoc tempus est datū à die delatæ, & à die mortis testatoris, & scientiæ, vt supra deduximus, ergo cùm istæ se referant ad præcedentem, non corrigit, quia ridiculum, & absonum esse hoc dicere, & ideo communis opinio subtiliter intuenti, & intelligenti tex. prædictum arridere non posset, sed hæc perfunctoriè dicta sint, quia non sunt præsentis speculationis, relinquā ingeniosis, & studiosis ansam cogitandi quando casus occurrerit, quia de
9 communi opinione non est curandum quando contra illam est euidens ratio, vel tex. vt dixi in decis.

Et ideo censuit Sacrum Consilium, quod vbi testator decedit in aliqua huius Regni Prouin-
10 cia, etiam quod ibi res sint sitæ, non possit hæres potiri, nisi trimestre ad inuentarium conficiendū, quia non dicuntur res abesse in remotis, & longinquis partibus iuxtà sensum dicti tex. Nam verè eas, quas hodie prouincias appellamus, non sunt de quibus loquuntur iura ciuilia, & communia Romanorum, nam olim Imperium Rom.
11 habebat sub sua ditione tot Regna, & illa Prouincias nuncupabat, vt de Gallia, & Sicilia testatur Vlpian. iure cons. in *l. notionem 99. ff. de verbo. & rer. significat.* & de Germania tota tā ampla, & lata vnica erat Prouincia, à qua postea fuit separata Misia, & sic fuerunt effectæ duæ Prouinciæ, vt testatur Marcellus iure cons. in *l. si
12 eadem ff. de off. assess.* & Regnum Neapolitanū Pars Italiæ vna Prouincia est teste *And. de Isern. in const. consuetudinem in princ. sub tit. de rei act. & except.* & ideo res sitæ intra Regnum, nō dicuntur esse in aliena Prouincia, & in remotis, & longinquis partibus abesse, præsertim, quia ab hac Ciuitate totius Regni Metropoli vsq; ad ex-
13 tremas illius oras percurritur quindecim, vel viginti dierum spatio, ita vt facillimè possit hæres adhibere suam diligentiam in perquirendo res, & faciendo inuentarium intra trimestre, quod faciēdum delegari potest procuratori, vt dicit tex. prædictus Absurdum enim esset si aliter tex. præ-
14 dictum interpretaremur, & intelligeremus, quod si res essent sitæ Salerni, Capuæ, vel in alijs locis non distantibus ab hac Ciuitate vna, duabus, vel tribus dietis, poteretur hæres anno, eo quia res absunt, & si Neapoli, & in eodem loco, vbi hæres residet, trimestre tantum, quia non absunt. Non hæc quippè fuit mens Imperatoris, vt supra diximus, sed vbi verè res absunt in remotis, & longinquis partibus in aliena Prouincia, seu Regno sub diuerso Præside, nam qui est in eadem Prouincia, non dicitur esse absens, sed in eodem loco præsens *l. fin. in prin. C. de præscript. long. temp,* & licet glosa ibi dicat dictum tex. hodie non habere locum, quia singulæ Ciuitates habent sua regimina sicut olim singulæ Prouinciæ, tamē
15 vbi Prouinciæ reguntur per vnum Præsidem, vt est Regnum hoc, quod per vnum Proregem regiaur habebit locum, quod dicit tex. prædictus, quod tunc res in eadem Prouincia non dicantur esse absentes, sed in eodem loco, vt admonet ibi Bart. declarando glosam prædictam, & qui est in eadem Prouincia dicitur esse propè, & non in remotis, sed qui in aliena degit, dicitur esse multum absens secundum glo in *l. parui refert ff. de cond. furt.* de qua glo. mentionē facit ad hoc propositum *And. in constit. edictorum, in verbo excusatio legitima in 4. col. sub Rubr. de lit. cit.* dicens, quod vbi quis est citandus in eadem Prouincia dabuntur tot dies infra quos arbitrio Iudicis per Prouinciam possit perquiri, quia non est multum absens, sicuti quando in aliena Prouincia, & facit optimè pro hac decis. *tex. in di-
16 cta constit. edictorum*, quæ statuit, quod vbi quis venit citandus, siuè pro causa ciuili, siue criminali in quacumque parte Regni degat, triginta dierum terminus sufficiat à die citationis numerandus, & quandoque etiam minor ex qualitate temporum, & proximitate locorum, si vero citandus extra Regnum degat, duorum mensium sufficiat, intra quem teneatur comparere, considerauit enim Federicus Imperator d. const.

lator,

lator, quod intra triginta dierum spaciũ facile est in toto Regno, quem perquirere, & reperire,
17 ergo facilius erit reperire res, quæ non possunt à loco discedere, sicut persona loquendo de stabilibus, nõ de mobilibus, quæ occultari facile possunt, cùm etenim sub vno Præside Prouincia regatur, vt hoc Regnum sub vno Prorege, vt diximus, promptum habet remedium hæres, nõ opus habet alienam iurisdictionem adire externas nationes, & gentes inuestigare, & rogare pro rebus perquirendis, prout in aliena prouincia, quæ sub diuerso Præside regatur. Nam sicut olim vnaquæque Prouincia suum Præsidem habebat, qui proconsul appellabatur, vt ius redderet, & tributa exigeret *l. 1. & toto titulo, ff. de offic. præsid. & l. 1. ff. de offic. proconsul. cum toto titul. & declarat Alc. in d. l. notionem*, licet essent quædam Prouinciæ consulares, quędam proconsulares, quędam prætoriç, quas declarat *Budeus in l. si in aliq3am, ff. de offic. proconsul. pag. mihi 86.* quia non est presentis speculationis omitto, ita cum hodie omne ius, & potestas, quæ olim apud
18 Consules residebat, transfusa sit in eos, qui hodie Reges sunt, & nuncupantur, immò maior sit vt sicut olim Proconsules, ideo dicebantur, quia in Prouincijs pro Consulibus vices gerebant, ita Proreges dicuntur, quia pro Regibus vices gerunt in Regnis ipsis delegatis, & ideo vnumquodque Regnum hodie Prouincia est, sicuti olim tempore Romanorum, quare meritò præsentes esse dicuntur, qui sunt in eadem Prouincia, vt præter alios firmet *Pet. Rau. in suo alphabeto aureo pag. mihi 103. in 3. col. in fine in parua impressione, dicens tex. in d. l. fin. C. de præscript. longi temp. esse ad hoc singularem secundam Bartol. & licet Cyn. in d. l. fin. C. de præscript. long. temp.* faciat differentiam inter
19 prouincias, prout inter Clericos, & prout inter laicos (ne aliquid quod obijci posset relinquantur) tamen ex sententia *Hostien. quem ipse allegat in cap. nonnulli extra de rescript.* concludit, quod debemus attendere prouinciam, quæ vulgo dicitur, quod sit Prouincia, vt puta Apulia, Terra Laboris, & Francia, credo, quod Cyn. & Hostiensis intellexerunt de toto hoc Regno, eo tempore, quo Regnum Apuleæ appellabatur, *Bart. tamen in l. prima, C. de Metrop. Berito. num. 4. lib. 11.* post relatam Cyni opinionem arbitratur olim factam fuisse distinctionem Prouinciarum hoc modo, vt omnes Ciuitates, quæ suberant vni Præsidi, & vni Metropolitano constituant vnam Prouinciam, poterat allegare *tex. in cap. scitote vi, quæst. 3.* qui dicit esse Pro-
20 uinciam, quæ habet decem, aut vndecim Ciuitates, & vnum Regem, & totidem minores potestates sub se, & vnum Metropolitanum, aliosq; suffraganeos decem, vel vndecim Episcopos, ideo cum hoc Regnum sub vno Præside sit, est
21 vna Prouincia, licet sit distinctum in duodecim Regiones, quas hodie Prouincias appellamus, in quibus constituuntur pro faciliori cultu iustitiæ alijs Præsides subalterni, qui omnes vni Proregi subsunt, tamquam capiti, & vero Præsidi generali, non ob hoc ea quæ in his Regni Prouincijs geruntur, possunt dici in diuersis Prouincijs geri, sed in eadem Prouincia, & Regno, ex supra dictis.

Iste punctus visus fuit valdè nouus Sacro Con-
22 silio, quia nemo ex doctoribus ex multis, quos viderim illum tangit solus *Guido Papa in tract. de forma inuent. nu. 11.* exemplificat in defuncto, qui erat exempli gratia ciuis Lugdun. vel habitator Papiæ, vel alterius loci remoti à Ciuitate Gratinopoli, quærit, an detur hæredi à lege maius tempus conficiendi inuentarium, dicit quod sic videlicet vnius anni à morte defuncti, & loquitur Guido quando decedit, quis in loco remoto, & in aliena Prouincia, quia & si Regnum Franciæ subest vni Regi, quia tamen est valdè amplum in vnaquaq; Prouincia resident diuersi Præsides, & consilia, & ideo hac ratione attenta
23 ibi posset habere locum dispositio dicti tex. sicut haberet locum si quis decederet in vlteriori Sicilia, vel Mediolani, ibiq; res adessent, quibus in locis resident diuersi Præsides, & si vni Regi nostro inuictissimo subsint, quem Deus ad multos annos inimicorum triumphatorem, & Regnorum, ac suæ Monarchiæ propagatorem conseruet, quia tunc in aliena Prouincia, in qua diuersus Præses, & natio, & in remotis partibus res dicerentur esse.

Nec fuit recepta opinio, quod hæres post tri-
24 mestre possit moram purgare, nam licet aliqui ante Cyn. tenuerint hanc opinionem illa ratione, quia Imperator in d. l. fin. non expressit, quòd inuentarium postea confectum non teneat, vt refert *Cyn. in d. l. fin. num. 5.* tamen verior est opinio, vt ipse concludit, quod elapso tempore non valeat inuentarium per *tex. in l. diuus ff. de integr. rest.* & hæc est verior immo verissima opinio, quia qui dixerunt, quod hæres possit in inuentarij confectione moram purgare, quia tex. non dicit, quod inuentarium postea factum non teneat, aut tex. prædictum non legerunt, aut non intellexerunt, nam tex. in manifestè præcipit, & hoc tempus trimestre, & annus datur pro forma, & substantia actus, vt habetur in d. §. fin verò postquam cuius verba sunt, sin verò postquam adierint, vel se hæreditati immiscuerint præsentes, vel absentes inuentarium facere distulerint, & datum iam à nobis tempus ad inuentarij confectionem assluxerit, tunc ex eo ipso, quod inuentarium non fecerit secundum formã huius principalis constitutionis, hæredes omninò esse intelliganturs, & debitis hæreditarijs insolidum teneãtur, ponderentur verba ibi datum iam à nobis tempus, & secundum formam huius præsentis
25 const. ergo tempus datum est pro forma, & annullat inuentarium post confectum, quia irrogat pœnam hæredi, vt insolidum teneantur debitoribus hæreditarijs, ac si non confecerit, hæc omnia inducunt, formam, vt magistraliter declarat *Felin. in c. cum dilecta, ex. de rescript. & in c. quoniam frequenter post Abb. ex, vt lite non contest.* & hæc est veritas, quod etiam infra modicum tempus post trimestre non potest hæres moram purgare, vt tenent omnes, quos congerit *Phanuc. in d. tract. prima par. num. 34.*

Ex his igitur in casu præmisso censuit Sacrum
26 Consilium non prodesse, inuentarium confectũ ab hæ-

ab hærede post trimestre; quia in eodem Regno trimestre sufficit, etiam quia testator, qui decesserat extra Neapolim relinquerat ferè omnia eius bona, vel maiorem partem Neap. vbi residebat
37 ipse hæres, & cùm iterum casus accidisset in alia aula, in qua nunc Præsideo referente Consiliario Marco Antonio de Ponte in causa Horatij de Cardines cum Ludouico Indello V. I. D. apud Longum actorum magistrum de Mense Iulij 1603. in qua causa decesserat testator in Prouincia Bari, relicto hærede Neapolitano idem iudicauimus, etiam quia res erant sitæ Neapoli, & computauimus, quod inuentarium erat confectum non solum post trimestre, sed post annum.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium quando, & quanto tempore incipi, & finiri debeat.*
2 *Inuentarium factum post tempus non valet.*
3 *Tempus inuentarij currit à die adita hæreditatis.*
4 *Hæreditas ex quibus adita censeatur.*
5 *Inuentarij effectus.*
6 *Sollemnitates inuentarij.*
7 *Ommictens aliquam rem describere in inuentario ad quid tenetur, & quomodo quando protestatus fuit addendi, vel minuendi, & quando dolose ommisit, & ibi dolus in tali materia, quomodo præsumatur.*
8 *Inuentarium quomodo fieri debet ne insolidum hæres teneatur.*
9 *Hæres conueniri nequit durante tempore confectionis inuentarij, & ibi quomodo respectu creditorum hæreditariorum, vel legatariorum tantum.*
10 *Hæres ad instantiam omnium creditorum tenetur reddere rationem descripterum bonorum in inuentario.*
11 *Hæres durante tempore inuentarij conueniri potest.*
12 *Inuentarij exceptio post sententiam opponi potest.*
13 *Hæres cum inuentario potest soluere primo venienti, etiam si alij anteriores essent.*
14 *Tempus trium mensium intelligitur à die obitus testatoris, cum bona existunt in eodem Regno, licet in diuersis Prouincijs, secus extra Regnum, & in longinquis partibus, quia tunc datur annus ad conficiendum inuentarium.*
15 *Dilatio est danda arbitrio iudicis.*
16 *Dilatio citra montes est duorum mensium vltra montes quatuor.*
17 *Dilatio, quæ datur pro examinandis testibus in Regno, & extra, &c.*
18 *Regnum vnica est prouincia, licet constet ex duodecim Prouincijs.*
19 *Regni huius multa curiosa enunciantur.*

Circa tempus conficiendi inuentarium de quo loquitur quotidiana præsens decisio; Addas D.Author infra in decis.76. olim vitio correctoris 79. vbi non minus doctè, quā copiosè omnia reassumit, & omnes allegat, cum ibi additis, & *Thes. quæst. forens.* 10. *primo libro num.* 16. & 17. *Roman. cons.* 84. *vol.* 2. *vbi Mandos. in addit. littera B. Bero. quæst.* 62. *Vrsill. ad decis. Afflict.* 66. *Villalob. in suis com. opinionibus lit. T. num.*7. *in opin.* 351. *parte prima, Caualc. de tutor. & curat. num.* 80. *Bursat. cons.* 96. *num* 2 *Magon. decis. Lucens.* 40. *num.* 3. vbi quando, &
1 quanto tempore incipi, & finiri debeat inuentarium, & quod si inuentarium fuerit factum post tempus non valeat, ad tradita *per Reg. de Ponte*
3 *cons.* 33. *num.* 8. & quod currat à die aditæ hæreditatis ipsum tempus, *Pacian. cons.* 165.*num.* 69. *Crass. in §. inuentarium quæst.* 5. *Borrell. in summ. decis.* 3. *par. tit.* 19. *num.* 14. *vbi innumeros allegat. & Gratian. discept. forens.* 563.
4 *num.* 17. *tom.* 3. & si vis videre ex quibus hæreditas censeatur *Ricc. coll. decis.* 556. & de ef-
5 fectus ipsius inuentarij *D.Theodor. alleg.6.num.*
6 33. & *Thes. cit. q. forens.* vbi pariter de sollem-
7 nitatibus, quas debet habere inuentariū, & pœna illius, qui ommisit in confectione inuenarij aliquam rem hæreditariam describere, *vt Gamma decis. Lusit.* 122. & 148. & *Fab. Turrett. Perus. cons.* 47.*lib.* 1. *Menoch cons.*671. *lib.*6.& *Anna in cons.* 69. *post infinitos modernos*, quos allegat more suo pro eius tempore, & vide cum adest protestatio in inuentario addendi, vel diminuendi *per Grat. discept. forens.* 34. *vol.*1. & cum dolosè hæres ommisit ponere in inuentario rem hæreditariam *per Rotam Genue. decis.* 35. *in antiquis num.*1.& 2. *vt audiui in Sac.Cons. referente D.meo eximio viro Consil. Rouito decisum penes Cioffum Actuar.* in causa Isabellæ Ereccię fuisse condemnatum hæredem in duplum *Thor. in Compen. dec. verbo hæres, tom.* 2. sed an præsumitur dolus ex eo, quod reliquit omnia bona ponere *Grat. discept.* 998. *tomo* 5. *num.* 12. *licet contra in discept.* 35. *num.* 14. *tom.* 1. & *vide* 532. *num* 26. & 27. *tom.* 3. & *si facit consil. D.Regent. Valenzuelæ* 89. *num.* 8. & 9. quod qui inuentarium minus sollemne
8 perficit dicitur non fecisse, inde quomodo fieri debeat ne insolidū hæres teneantur *Rol. à Valle cons.* 72.*per totum vol.* 2. *Ludouic. concl.* 16. *fol.* 53. *Crass. de success. §. inuentarium lib.* 2. *Honded. cons.* 13. *vol.* 1. *id Gratian. discept.* 59. *tomo* 1. vbi melior omnium ipsam materiam inuentarij explanat, vt inter alios effectus collige quod durante tempore conficiendi inuentarium hæres conueniri nequit *de Franch. decisio.* 352. *Vrsill. ad Afflict. decis.* 66. *D.Auth. d. decis. allegata Surd. de alim. tit.* 8. *priuileg.*11. *num.* 1.& 2.

1. & 2. & delimitat nos in *addit. ad ipsam decis. allegatam*, & si intelligenda sit ipsa conclusio, quod hæres durante tempore conficiendi inuentarium nequit conueniri à creditoribus hæreditarijs, vt ampliant *Cancer. c. 1. tit. de inuentario Bardell. cons. 58. num. 31. Viu. opin. 257. in primo Intrigl. cas. conscient. 99. num. 14.* respectu ipsorum creditorum, & legatariorum, vel legatariorum tantum, & fideicommissariorum *R. Lanar. cons. 46. nu. 6. Guttierez tit. de iuram. confirmat p. 2. cap. 4. num. 28. Parlador. rerum quotidianarum lib. 2. c. fin. p. 5. §. 1. nu. 7. Baez de debitore in ope c. 6. num. 15. & 16. Rebuff. ad Reg. constit. tit. de appellat. artic. 16. glos. 1. nu. 26. & tit. de liter. oblig. artic. 3. glos. 2. num. 32. & Roderic. de exec. c. 4. nu. 5. & 7. vt alios citat Giurba in consuet. messanens. c. 9. glos. 5. p. 1. nu.*
10 *6. vers. quid dicendum*, est verum tamen quod talis hæres ad instantiam omnium legatariorum, & creditorum tenetur reddere rationem descriptorum bonorum in inuentario *Gratian. discep-*
11 *ptat. 981. num. 27. tom. 2.* & ad propositum aduertas, quod licet durante tempore inuentarij non possit hæres conueniri tamen alios ipse conuenire potest *Boer. decis. 10. num. 3. & 53. num. 4. Surd. cons. 2. num. 36. Tiraq. de morte Sayr. decl. 12. num. 132. & Cancer. d. c. 2. num. 169.*
12 & nota pariter effectum inuentarij, quod adhuc post sententiam potest opponi *Grat. discept. 660. num. 27. & 28. tomo 4. Suarez in l. post rem iudicatam p. 2. §. si per euidentiam num 44. ff. de re iudicata Marant. de iudic. p. 6. membro 9. num. 17. Crass. §. inuentarium q. 26 Valasc. decis. 87. num. 8.* recepta declaratione cum iudex statuisset hæredi ad dilationes omnes, & peremptorias exceptiones proponendas *d. q. 26. ibi Crass. Emil. Gallus de except. 5. num. 41. p. 3. & Grat. discept. forens. 495. num. 17. tom. 3. & 496. nu. 1. & 3.* & de alijs circa inuentarij effectus *per Consil. Paschal. de patr. potestate p. p. c. 2. per plures numeros, & per Consil. Rouit. in pragmat. 26. de feudis num. 18. & in pragm. 1. de legatis pijs nu.*
13 *12. & Annam alleg. 101.* qod hæres cum inuentario possit soluere primo venienti, etiam si alij creditores priora iura haberent, vt de alijs *in addit. ad cit. decis. D. Auth. nostri, & Ricc. coll. 21. & 1112. & Grat. discept. forens. 998. tom. 6. num. 2. & id. Ricc. coll. 463. vt si Deo placuerit habebis omnia in prato meo ad tit. C. de iure deliberandi.*

Et ad corroborationem nostræ decisionis,
14 quod tempus statutum trium mensium intelligatur à die obitus testatoris cum bona existant in eodem Regno, licet in diuersis Prouincijs secus extra Regnum, & in longinquis partibus, & remotioribus, quia tunc datur annus ad conficiendum inuentarium patet, quia semper S. C.
15 prouidit dandam dilationem iuxta longitudinẽ patriæ, inde causidici, dicunt arbitrariam iudici *vt firmat Menoch. casu 52. num. 1. Viu. decis. 11. num. 9. Brell. p. p. summæ decis. tit. 47. num.*
16 *42. & sequentibus*, facit in dilatione citra montes, quæ est duorum mensium vltra montes qua-
17 tuor *Veral. decis. 261. lib. 1.* & in dilatione vltra marina, quæ datur pro testibus tantum examinandis extra Regnum, non in Regno *Doctiss. Rouit, in prag. 3. de dilat. nu. 8.* non autem cum sint extra Prouinciam, sed in eodem Regno, cum
18 verum sit Regnum vnicam esse Prouinciam *Frecc. fol. 24. de feud. num. 16. de Ponte tract. de potest. Proreg. tit. 1. §. 3. num. 16. Camp. in proem. C. Regni num. 33. de Franch. decis. 622. num. 2.* licet constet ex duodecim Prouincijs, *vt ipse Frecc. de subfeud. num. 1. fol. 55. & per discursum fol. 76. nu. 19. & 23. fol. 49. vbi particulariter de geneologia huius Regni Neapolitani.*
19 Circa quod attendas semper fuisse deuotum, & obsequiosum suis Regibus Serenissimis, pro vt in præsentiarum est, & dici pretiosam hæreditatem, quia in eo est abundantia victualium, & frumentum vt *Afflict. in proem. constit. §. cum igitur*, hinc Rex Federicus appellat hæreditatem paternam, & præclaram hoc Regnum, vt in constit. vt hæreditatem, *& in c. Regni 110.* & dicitur, quod non solum hoc Regnum est peculiare prædilectum, & hæreditarium, sed etiam pomarium, & iardenum amenissimum, & Serenissimi prædicti Reges multum dilexerunt illud, & grauamina substulerunt, *vt Campana num. 6. quæ nolui omittere pro ijs, quæ discurrit D. Auth. à num. 13. & sequentibus.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Quo pacto probetur, quem esse à natura, aut ex accidenti mutum, dementem, vel imperfectum, & an valeat feudum obtinere.

SVMMARIVM.

MVtus, ac demens, an quis fuerit natiuitate ipso casu, aut morbo, in probationum conflictu, depositioni matris credendum, maximè si testis sit omnium collitigantium, & omni exceptione maior nu. 1.

Probatio continens actus specificatos, & positiuos praualere debet nu. 2.

Vnusquisq; perfectè natus præsumendus est, quia natura perfectè operatur nu. 3.

Mutus, aut aliter imperfectus, siue natura, siue casu, quia seruire non potest feudum habere non potest nu. 4. & 5. & 10.

Seruitium pro feudo requisitum, inter cætera, consistere ostenditur in loquela, & auditu, nu. 6.

Causa quoties reducitur ad non causam, etiam sequuta solutione condicitur, quod datum est nu. 7.

Feudum perit ob inhabilitatem superuenientem

Regula

Regula multa tenent iam facta, qua impedirentur facienda in hoc muto ex accidenti locum habet, contra opinionem Andr. hic allucinantem, secundum communem opinion. aliorum nu. 51.

Testatoris praeceptum, quod seruari non potest iuxtà eius voluntatem, seruabitur in simili voto nu. 53.

Mutus, & Surdus à natura de iure Com. Rom. non potest testari, secus si ex accidenti.

Collatio Pontificis in personam notoriè inhabilem à principio non tenet, si inhabilitas superuenit ex post facto dabitur adiunctus, siue coadiutor nu. 56.

Valetudine impediti seruire dicuntur numero 58.

Opin. tenentium mutum ex accidenti posse feudum retinere per Sacrum Consilium approbata nu. 59.

DECISIO XXXXIII.

X narratis in praecedenti decisio. fuit de duobus hæsitatum in Sacro, & Colaterali Consilio primum, an Ioseph Caracciolus fuerit mutus, demens, & imperfectus à natiuitate, vel postea casu, & ex accidenti.

Secundum, an mutus natura, vel ex accidenti sit capax feudi.

Quo ad primum, licet facti quæstio esse videatur non fuit sine maxima discussione veluti, ex qua tota causa pendebat siquidem, qui Ioseph à feudalium successione excludere instabant dicebant illum à natura in lucem mutum prodijsse, ac dementem: ad quod fundandum produxerunt multos testes, qui testificati fuerunt de hoc naturali vitio, & imperfectione natus enim, & successiuis temporibus post natiuitatem, non fuit visus, nec vnquam auditus plorare, eiulare, non ridere, non exultare in conspectu lucis, ac nutricis, sed semper capite reclinato sine sensu, neminem, ac nihil cognoscens inspiciebatur, & alia signa infantibus, qui perfecti nascuntur communia, ac propria procul, ac penitus aberant ab ipso. Accedebat testimonium non nullorum medicorum adhibitorum pro parte D. Victoriæ Caracciolæ sororis actricis Principissæ Sancti Seuerij, attestantium huiusmodi vitium mutitatis, & imperfectionis, & dementiæ à natura non ex accidenti contigisse, quo casu medicorum, & expertorum iudicio in similibus standum est *l. prima ff. de vent. inspic. l. semel C. de re mil. lib. 12. & ibi Bar. & alij* cui accedebat, quod visa per Sacrum consilium pluries persona dicti Ioseph post vigesimum primum ætatis suæ annum apparuit verè demens, insensatus, ac sine iudicio aliquo, mutus, surdus, & cadaueri potius, quam homini similis.

Ex aduerso dicebatur non à natura, sed casu, & ex accidenti tale vitium contigisse, ad quod probandum fuerunt producti multi testes, qui de actibus specificis deposuerunt, iudicantes na-
1 turaliter perfectum natum fuisse, inter quos mater eius, & omnium collitigantium testis omni exceptione maior, cui soli credendum erat. Quæ testificata fuit natum fuisse perfectum maxima ipsius patris, ac omnium consanguineorum lætitia, robustum, sanumque in lucem proditum voces, & eiulatus emisse, plorasse, exultasse lucis aspectu suisse lac, cognouisse nutricem lactantẽ, eo modo, quo cæteri infantes perfecti nati exultant, plorant, & cognoscunt, post modum cæpisse ea informi, & infantili voce loqui, qua cæteri infantes solent, dicendo, tata, mamma, pappa, hæc enim verba matris sunt, quinimmo ipsam matrẽ cognoscebat, nam ipsi dicenti, vt matres assolent veni Ioseph fili mi ad me exultabat è nutricis vbere iudicans ad matrem clamantem euolare velle, in qua perfectione prestitit donec ad annos duos peruenit, quo tempore grauissimo variolarum morbo affectus in vitæ discrimen peruenit, quo morbo tandẽ ita imperfectus redditus fuit, idemque testificata fuit Marchionissa vici vinculo consanguinitatis omnibus collitigantibus cõiuncta, & alij testes nobiles Capuanæ consanguinei, & domestici de his actibus specificis deposuerunt.

Hæc tam specifica probatio coadiuuata fuit iudicio, & testimonio plurium medicorum attestantium non à natura, sed casu tale vitium, & imperfectionem quæsitam, & hinc inde varia, & differentia fuerunt medicorum iudicia. Attamen
2 dicebatur standum esse probationi continenti actus specificos, & positiuos iudicantes perfectionem à natiuitate, cum quo concurrebant iudicia peritiorum medicorum ex decis. *glosæ in l. diem pro ferre, §. si plures in verbo conseruantur ff. de arbitr. multos ad id cumulat Aym. cons. 220. nu. 11.* Etiam, quia actrix se fundat in negatiua, quæ non potest facile probari, reus vero in positiua, seu in affirmatiua: quo casu magis creditur duobus testibus deponentibus de sana mente, quam mille de non sana secundum *Abb. in cap. cum dilectus extra de success. ab int. Ias. cons. 11. num. 8. vol. primo, & cons. 78. vol. 2. latè Boer. in decis.*
3 *23. num. 93.* & in dubio vnusquisque presumi debet perfectè natus, quia natura operatur perfectè, & non præsumitur, quis imperfectus natura sui generis, teste *Vincentio Godemino in add. ad Bal. in rubr. an mut. vel aliter imperf.* & qui se fundat in imperfectione hominis tenetur illam qualitatem plenè probare, vt firmat *Soc. in cons. 42. volu. primo, & latè Boer. in d. decis. 23. num. 67. & Barb. in cap. cum dilectus, & Curt. Iun. in cons. 151.* itaque probatio præfertur semper, quæ habet iuris concomitantiam, vt per *Aym. in cons. 73. num. 41.*

Quoad secundum an mutus, & imperfectus sit capax feudi, pro parte Dominæ actricis, seu
4 ejus hæredis dicebatur, quod siue à natura, siue

ex

ex accidenti fuerit mutus demẽs, & imperfectus non poterat Ioseph feuda retinere, & proinde successionem bonorum feudalium ad ipsos spectare. Nam circa disputationem dicebant de hoc esse casum in vsibus feudorum *in cap. primo §. Mutus Episc. vel Abb.* cuius verba clara sũt ibi ***Mutus feudum retinere non potest, scilicet qui nullo modo loquitur, sed si feudum magnum fuerit, quo ei ablato se exhibere non valeat, tantum ei relinqui debet, vnde sustineri possit, & his omnibus casibus feudum amittitur, & ad dominum reuertitur.***

Qui tex. non distinguit, an si mutus naturaliter, vel accidentaliter ergo, quemcũq; mutum comprahendit, siue à natura, siue ex accidenti idem statuit *tex. in cap. primo, & vn. An. mut. vel aliter imperfectus*, in quo redditur ratio, quia tales
5 feudo seruire non valent, quæ ratio militat, tàm in muto, & imperfecto à natura, quàm casu, & ex accidenti, idque ex origine inuestituræ habetur, quia feuda ob hunc finem conceduntur, vt Vassallus domino seruiat, vt in *cap. primo §. huius autem generis, ex quib. cau. feu. am. vbi Andr. num. 11. vers. quid ergo* firmat feudum concedi gratia vtriusque scilicet domini, vt sibi seruitium præstetur, & accipientis, vt fructuum commodi-
6 tate, & feudi vtilitate fruatur, quod seruitium, inter cætera aduertit *Iac. de Beluiso in d. cap. primo an Mut. consistere in loquela, & auditu, vt possit feudatarius audire credentiam domini ad denuntiationem sibi factam pro seruitio, & pro alijs causis, vt in cap. vn. de form. fid. &c. primo de noua for. fid.* quæ facere, & explicare non potest surdus, & mutus, & hanc opin. in vtroq; muto tenet *Andr. in vtroque tex.* quia militat in vtroque eadem ratio, quia scilicet feudo seruire non valent, & quia feudum semper intelligitur cõcessum, ob causam scilicet ob seruitiũ, vbi ergo quis est mutus, & imperfectus, siue sit naturaliter, siue ex accidenti reducitur ad non causã, qua cessante causa cessare debet effectus *l. prima ff. de cond. cau. data, & cau. non sequ.* & hac ratione etiam vtitur, & illam amplificat *Iac. de*
7 *Beluiso in d. ca. primo. an mut.* dicens, quod quotiens causa reducitur ad non causam, etiam sequuta solutione, condicitur, quod datum est, vt *l. ex his omnibus ff. de cond. ind. & d. l. prima de cond. cau. data, & l. nihil refert. eo. tit.* sed causa dãdi feudum est seruitium, vt in *§. beneficium in quib. cau. feu. am.* ergo si successor est inhabilis ad seruiendum deficit, causa ergo nõ succedit in feudo. Præterea cessante causa cessat effectus, *l. secunda §. fin. ff. de donat. ergo, &c.* Item certũ
8 est, quod feudum perit propter inhabilitatem superuenientem in principali acquisitore, vt in *d. §.* mutus ergo magis in succedere debet perire, quia propria prouisio est validior, quàm prouisio alterius *l. si cum multi ff. de compens. §. ex cõditionali inst. de verb. oblig. & l. vn. § fin autem sub conditione, C. de ead. toll.* easdem rationes ante omnes pro hac opinione deduxit *Ardizo. in sua summa in 3. par. primæ par. principalis cap. 137. in tit. de success. feudi in §. mutus pag. mihi in parua impress. 173. & Bal. in d. cap. primo, an mut. num. 3. & ibi Præpos. Aluar. & alij.*

9 Et hæc causa seruitij dicitur causa finalis, & substantialis inuestituræ feudi, vt declarat per bellè *Camer. in rep. cap. Imperialem in prin. sua repet. col. 2. litera G.* inquiens, quod si ipsius Vassalli seruitium considerabatur, prout inest fidelitati, vt in *cap. primo de for. fid. & in cap. primo de noua for. fid.* tale seruitium substantia ipsius feudi dicitur *cap. primo hic fin. lex. & allegat ad idem Rom. in cons. 368.* cumque ex forma inuestituræ debeatur seruitium, vtique ratio, & forma inuestituræ causa finalis, & substantia appellatur, vt inquit *Bal. in d. cap. primo in fine per tex. in l. iuris gentium x. quod fere ff. de pactis, & ibi glosa, & sequitur Cannet. in repet. ca. si aliquem in §. seu cap. incip. sed non sic facile num. 35.* si ergo mutus, surdus, claudus, cæcus, vel aliter imperfectus non posset exhibere seruitium debet merito amittere feudum, cuius substantia est seruitium, & hæc ratio militat in vtroque muto, & imperfecto, & hanc opin. tenet *Affl. sequens Andream in vtroque tex. & ibidem Paris de Puteo Capic. in sua inuest. in verbo feudatarij habiles in vers. mutus Thom. de Marin. in suo tract. de generib. feud. tit. 2. de feudo ex pacto, & prouid. antiquo, siue paterno num. 132. cum seq. & ex Siculis communem opin. Baptizat. Cannet. in loco supra citato pag. mihi 231. num. 37. cui adherere videntur Intrigl. in sua prima cen. quæst. 8. num. 291. Mart. Laud & Præp. in cap. si quis decesserit si de feu. contr. fuer. Aret. in cap. in præsentia extra de prob. num. 84.* loquens vbi ab initio acquisitionis est inhabilitas in acquirente *Bal. & Alber. in l. quisquis C. de Epis. & Cler. loquens in muto à natura num. 2. Barb. in tract. de præst. cond. quæst. 5. nu. 2. & alij quos pro hac opinione citat Bolognet. in suo voluminoso cons. 4. num. 18* qui post rem decisam ad manus meas peruenit.

Sacrum Consilium in hac causa valdè anceps fuit, & post maximam discussionem coram Excellentissimo Prorege Comite de Oliuares hinc inde fuerunt vota varia, & hanc occasionem acriter disputandi dederunt iura feudalia superius
11 relata, quæ videntur inuicem ex diametro aduersari, & adeò confusè loqui, vt ingenia interpretum cõfusa rediderint, adeò vt quis sit verus eorum sensus, adhuc cum ambiguitate certetur. Nam tex. in §. Mutus inquit mutum feudum retinere non posse eum, qui nullo modo loquitur, sed illud ammittere, & ad dominum reuerti, & tex. in cap. primo an mut. inquit secundum opinionem Oberti Gerardi, & multorum aliorum mutum, siue naturaliter, siue accidentaliter feudum paternum retinere posse, at secundum opinionem aliorum retinere non posse.

12 Et in primis decisio *tex. in d. §. mutus* videbatur valde barbara in humana carens ratione, & æquitate, & cum sit fundata in consuetudine, quia iura prædicta consuetudines feudales sunt recollectæ per Obertum Gerardum, & alios dicebatur, quod talis consuetudo irrationabilis, & iniqua non erat attendenda, sed respuẽda etiam, quia illa attenta corrigerentur multa iura feudalia rationabilia, æqua, & iusta, & huius opin. fuit

glosa

glosa ibi, quæ testatur dictum tex. plerisque non placere, & accurs. ipse se inuoluit in intellectu illius tex. vt non percipiatur, quid velit, aut quid cócludat, & Bal. ibi etiam firmat, & testatur esse opinionem multorum, quod dictus tex. non debet seruari de iure, quia est omnino contra naturalem, & ciuilem obligationem *arg. l. si cum dotem §. si autem in sæuissimo ff. sol. ma. r. & huius opin. est ipse Andr.* quod vbi consuetudines feudales sunt irrationabiles, vel non sunt vniuersali-
13 ter seruandæ, vel tantum, in loco, vbi vigent seruandæ, in *cap. in generali si de feu. def. mil. & in const. vt de successionibus in verbo fratres*, siue ex vtroque parente, & concludit, quod si consuetudines feudales sunt rationabiles ligabunt omnes tamquam ratio non tamquam dictum ab *Oberto de orto. & in prælud. feud. in prima, & secunda quæst.* dicit, quod in volum. feudorum, quicquid irrationabile reperitur respuendum est, & in *ca. primo. §. & cum aut. num. 5. in fine de cons. recti feudi. & in d. ca. primo an mut. circa finem idem semper firmat sequitur Capic. in sua inuest. in verbo feudorum leges in prima col. quicquid dicat Cannet. in repet. cap. volentes in cap. feu §. incip. & quia stat firma regula num. 9. & seq.* quod ex quo liber feudorum est receptus in Regno Siciliæ censetur receptus, & approbatus, quo ad omnia contra opin. Andreæ errat si quidem, quia censebitur receptus in eo in quo est rationabilis iuxta opin. Andreæ, quæ est conformis iuri communi, & fundatur ratione, & non sunt cótraria, sed stant ista simul, quod sit receptus, sed in eo in quo est rationabilis, quia hoc iuris est, & communis opinio de qua testatur Cannet est, quod sit receptus, & hoc nó negat *Andr. in prælud.* sed cum prædicta limitatione, sicut dicimus de opinionibus, & decisionibus *Gratiani positis in vol. decreti*, quod non admittuntur limita nisi
14 ratione inueniuntur, vt est videre *ex glosa in cap. euphemium in verbo in famem, quæ reprehendit Gratianum ibi*. Hic fateor planè te mentitum Gratiane, & ideo decisiones Gratiani quatenus sunt irrationabiles dicuntur paleæ, vt concludũt *Io. And. & cæteri canonistæ in cap. 2. extra de rescrip. immol. & Rom. in rubr. ff. de verb. obl. & alij quos ad id citat Cur. Iun. de feu. in prima par. in princ. in prædict. quæst. principali num. 3.* quare vnus ex Dominis dicebat, posse facillimè dici accredi quod d. consuetudo, quæ in d. §. mutus fuit posita in aduertenter, & ex errore compilatorum, vel impressorum in hoc vol. feud. Primo, quia non congruit Rubr. nam Rubr. dictat Episcopum, vel Abbatem, vel Abbatissam, aut dominum plebis feudum dare non posse. At quid commune habet cum prædicta Rubr. quod Mutus feudum retinere non possit, sed ad dominum reuertatur.

Secundo, quid iniustius, quid iniquius, quam statuere, quod feudum ad dominum reuertatur quia aut feudum est nouum, & siue quæsitum sit gratia domini, vel pretio, vtique de iure commu-
15 ni feudorum censetur quæsitum pro se, & filijs in infinitum, & filijs non extantibus pro linea transuersali, vsque ad septimum gradum, vt *in §. & quia vidimus tit. primo de his qui feu. dare poss. & attenta decis. tex. in d. §. mutus* veniret iam sublata successio, & correcta dispositio d. §. & quia vidimus, quòd fuit æquissima, & iustissima decisio, quod esset absurdissimum.

Præterea si feudum nouum emit Vassallus à domino non potest citra suam culpam deuestiri, & priuari saltim non restituto pretio, vt expresse deciditur in *cap. primo de nat. feudi*, licet enim sit prohibitum de iure cõmuni feudorum, quia illud non prætextu pecuniæ, sed honore, & amore domini acquirendum est *cap. primo de feu. dato in vic. leg. commiss.* tamen, & olim, & hodie multa feuda prætextu pecuniæ acquiruntur, vt inquit, & notat Accurs ibi, & domino vendente non debet Vassallus ammittere feudum, quia non committit in legem quinimmò, vbi pecunia datur domino intelligitur etiam honore, & amore domini acquisitum quando pecunia sola non est causa quare feudum detur, vt declarat *Præpos.*
16 *in prælud. feud. in 4. diuis. in fine*, & hodie communis conclusio est, quod distinctè feudum potest aquiri per pecuniam testè *Sei sello in rubr. de diffinit. & inuent feudi, vbi citat ad id doct. pag. mihi 45. in parua impress.* & verum est dicere, quod in omnibus casibus Vassallus sine culpa non potest feudo priuari *cap primo de feu. sine culp. non amitt. d. cap. primo de nat feu. & c sancimus, quo temp. mil. cum simil. b. & nihilominus*
17 *in d. § mutus* disponitur simpliciter, quod mutus amittat feudum, qui nullam culpam commisit nascendo, vel postea casu effectus mutus, & est contra omnem humanitatem, & æquitatem addere afflictionem Afflicto cum non sit iustum duplici damno, quem affici, vt tenet, & notat *glo. in dicto cap. primo de nat. feud. in verbo pretium.*

Aut feudum est paternum, & hoc casu etiam prouisum est, quod Vassallo delinquente feudũ
18 non amittatur, sed ad agnatos pertineat, *vt in cap. si Vassallus culpam si de feu. def. cont. fuer. c. primo si vass. feu. priu.* quam opinionem veriorẽ esse asserit ibi glo. ne ex delicto alterius alter damnum patiatur, & si hoc in Vassallo committente delictum, qua ratione mutus, qui delictum non commisit, vt dictum est, debet ammittere feudum, & ad dominum reuerti: Hinc dicebatur, quod non potest dici bona lex, neque bona consuetudo, quæ ratione caret, & induceret correctionem aliarum consuetudinum rationabiliũ, vt induceretur dispositio d. §. mutus, vt abundè habetur *in cap. fin. & ibi canonistæ omnes, extra de consuet.*

Non minor discussio fuit in intellectu cap. primi an. Mut propter multiplices varios, & con-
19 fusos intellectus vt non sine causa dubitauerint doct. an deberat allegari in decisionibus causarum ex reg. *l. in ambiguis, vbi Bar. & alij ff. de reb. dub.* sed quia lex. quę multiplici intellectu intricatur debet interpretari, & extricari secundum magis consonam opinionem, & rationem, seu vsum *l. si de interpretatione ff. de legib. & latè Butr. in d. cap. fin. extra de consuet.*

Ideo fuit discussum an prima opinio recitata in illo tex. Oberti Gerardi, & multorum aliorum corrigeret vitimam, vel è contra, & quis sit verus

Q sen-

sensus illius tex. prima siquidem opinio Mutum, & Surdum, & alias imperfectum feudi paterni successione non priuat. secunda vero adimit, & priuat, quia ipsum seruire non valet, vt idem in fœmina clerico, & similibus dicitur, & ex Dominis aliqui speculatiui altius repetentes dicebant, quod si admitteremus, quod vltima opinio in illo tex. corrigat primam sequeretur, vtique quod decisio illius tex. non esset minus Barbara carens
20 ratione, & æquitate, quam præcedens in d. §. mutus ex his met. rationibus superius consideratis, item, quia ratio in qua se fundat vltima opinio est pænitus erronea, & fallax siquidem iste casus surditatis mutitatis, cæcitatis, & similis imperfectionis est de rarò accidentibus, vt experientia rerum magistra docet, & ideo vbi contingit, vel à natura, vel postea casu, & ex acciden-
21 ti huiusmodi personas debere excusari à seruitij personalis præstatione adimplendo per æquipollens, & ista fuit opinio *Ardiz. in sua summa cap. 69. in rubr. quib. ex cau. Vass. excus. à seruit. præst. domino suo*, quæ loci ita firmat. Potest etiam excusari, qui vinctus à quocunque detinetur, & data opera erumpere vincula non possit. Item imbecilles pura Surdus, cæcus, mutus, & furiosus *arg. ff. ad Sil. l. si quis in graui §. subuenitur, & §. ignoscitur, & in 3. parte prima par. d. summæ cap. 137 in rubr. de success. feu. in §. mutus idem repetit, & iterum firmat.*

Secundo si vera esset prędicta ratio in qua secunda opinio est fundata sequeretur, quod senes decrepiti morbo podagræ, & alijs similibus morbis continuò impediti, & affecti, qui seruire non valent essent feudo priuandi in illis enim milita-
22 ret eadem ratio, sed hoc est falsum, quia decrepiti non ob id feudum amictunt, vt in *cap. vn. de Vass. decrep. æt. Podagræ morbus excusat à personalibus seruitijs l. Podagræ, & ibi Bar. C. qui morbo se excus. & in terminis nostris Ioannes Ferrarius in vsu feud. lib. 6. cap. 6. circa finem.* Item infirmitas superueniens, etiam perpetua excusat *l. quæsitum cum sua materia per doct. ibi ff. de re iud. & l. sed, & si quæsitum §. primo, & 2. ff. de lib. & posth. & §. sed, & illud inst. de adopt. ergo erronea est ratio.*

Tertio, quod sit verè erronea patet, quia seruitium non est de substantia feudi, nam potest stare feudum, absque seruitio, & erit feudum serui-
23 tium namque est de natura non de substantia feudi, vt declarat *Andr. in cap. primo §. huius autem generis num 12. vers. sed quid si detur feudum ex quib. cau. feu. amict.* inquit enim, quod si detur feudum, vt nullum seruitium inde fiat erit contra naturam feudi, seu contra illa; quæ consueuerunt apponi in concessione feudi; tamen ex quo in feudum est datum, iure feudi censebitur, & retinebit naturam feudi, quantum ad omnia nisi quantum ad ea quibus conuenit ne fierêt, & quantum ad expresse remota, sicut quantum ad seruitij præstationem, & eisdem causis modis, & culpis amittitur excepto si non seruierit, & idem dicit, & tenet in *cap. primo, §. sed nec alia iustior num. 38. circa finem, quæ sit pr. causa benef. amitt. & Andream communi voto sequuntur Doct. ibi vt per Afflict. & alios, & Aluar. in cap. primo nu. 8. in quib. cau. feu. amict. Oldrad. in cons. 234. Alex. cons. 30. num. 20. vol. primo*, quinimmo idem Andr. in d. §. huius, autem generis num. 9. concludit, quod vbi feudum simpliciter datum est non dicendo, vt seruiat recipiens
24 ad seruitium non tenetur, quia seruitium non est substantiale feudi, sed fidelitas, *vt in §. nulla per*
25 *quos fiat inuest.* quia vt ibi dicitur, feudum dicitur à fidelitate, vel fide, & alibi dixit *Andr. nempe in §. sed nec alia iustior num. 38. circa finem, quæ sit prima cau. benef. amict.* quod fidelitas in est feudo non seruitium, namque seruitium potest in totum, vel in partem remicti, vt idem testatur *in cap. primo §. fi. de capit. qui cur. vend. & ibi præpos. & alij, & ab initio potest concedi feudum francum, vt Vassallus ad nullum seruitium teneatur, vt per Oldrad. in d. cons. 234. Calderin. in cons. 7. in tit. de feudis, Io. Andr. in add. ad specul. in tit. de præscript. & est communis opinio, vt testatur Iac. de gello, qui ad id multos citat in tract. de iure adohæ num. 19. & 29. & optimè more solito Camer. in sua repet. cap. Imperialem pag. 36. cum seq. ad satietatem, vsque & Seisell. eleganter in suo spec. in rubr. de diffinit. & inuent. feudi pag. mihi in parua impress. 76. & seq. quinimmo dixit idem Andr. in d. §. huius autem generis num. 12.* quod non solum potest
26 dari feudum liberum à seruitio, sed etiam eo pacto, vt fidelitatem non præstet, *vt in ca. primo in fine per quos fiat inuest. & dicitur in summa*, sed hoc dictum Andreæ sane intelligendum est, quoad iuramentum fidelitatis, vt ipsemet declarat *in cap. primo in fine in finalibus verbis per quos fiat inuest.* non quo ad ipsam fidelitatem, nam de iuramento fidelitatis non de ipsa fidelitate loquitur *tex. quem ipse allegat. & Ardizo. quem ipse citat in summa, qui hoc tract. in cap. 4.* dicens feudum dici à fidelitate, & pro inde nō esse concedendam inuestituram illi, qui negat, & recusat fidelitatem facere nisi eo pacto careatur illico tamen se declarat, & subdit nam, & quilibet debet iurare pacem, & si recusat iurare bona ei auferantur ergo de iuramento fidelitatis, non de ipsa fidelitate, quæ in est feudo, tamquam spiritus vitæ ipsius feudi, vt *idem Ardizo. tenet in ea summa cap. 142. in tit. quom. Vassal. fidel. iur. deb. in §. fidelitatem, & Pet. Iacob. in sua pract. in rub. de causis ex quib. dom. debet amit. propr. in 9. dist.* asserens omne feudum esse cum iuramento fidelitatis nisi eo pacto acquisitum sit, vt sine iuramento habeatur attamen, siue cum iuramento, siue non semper Vassallus debet esse fidelis domnio, alias amitteret feudum, ex causis quibus feudum amictitur. Illud autem detri-
27 mentum sensit, quod ex pacto non iurat fidelitatem, quia non habetur pro pari, nec eligitur super cognitione feudi inter alios pares, *vt in cap. primo de controu. feu. apud par. termin. & sequitur Io. Berberius in suo viatorio in tit. de contra. feud. siue de feudis, col. mihi 3. vers. alio modo, & vltimo, & vers. aliud vero datur cum Sacramēto fidelitatis*, dicens posse dari feudum liberum à seruitio, & dicetur feudum francum liberum, & honorificum, sed non est adeo liberum quin ad fidelitatem teneatur etiam si per pactum iuramen-

mentum remittatur, & si talis vassallus conuictus in fidelitatem male fidus censebitur, *vt in d. §. nulla*, sed non poterit, quia nō curat fidelitatem eligi inter pares, quod autem feudum possit esse
28 liberum à seruitij præstatione, & à iuramento fidelitatis conueniunt omnes doct. *Pet. Rebuff. in sua arbore feud. in 9. diuis. Io. Ruinal. in d. cap. Imperialem in prin. in 2. diuis. num. 15. Cum. in suis prelud. repet. cap. si aliquem num. 176. & optime præpos. in prælud. feud. in 3. diuis.* vbi citat alios concludens libertatem, seu franchitiam, quod Vassallus ad seruitium non teneatur non eximere à fidelitate, *vt in tit. de forma fidel.* quia alias feudum contineret repugnantiam, & contrarietatem, quod scilicet esset feudum, & esset liberum à fidelitate, quod non est dicendum *ca. solicitudinem, &c. vbi repugnantia extra de reg. iur.* & esset potius quædam libera donatio si penitus esset liberum secundum *Io. Andr. in add. ad specul. in tit. de feud. Bald. in cap. primo in vlt. q. de cap. qui cur. vend. & Oldrad. in d. cons. 234. incip. factum tale, & cons. 159. quidam miles, & abunde Curt. Iun. de feudis in 1. par. in 8. quæst. principali num. 27. & seq.* si ergo ex his seruitiū non est de substantia feudi, sed ipsa fidelitas tantū, satis erronea detegitur ratio prædictæ vltimæ opinionis, quæ mutos, surdos, cæcos, & alios imperfectos feudo priuat, quia seruire non valent.

Et id, quod dicit Camerar. quod seruit. prout inest fidelitati est de substantia feudi sanè intelligendum est scilicet in esse fidelitati nisi remittatur, quod fieri potest, vel impediatur, vt latius ipse per plures columnas declarat d. pag. 35. qua-
29 re, vbi Vassallus denegat facere seruitium, & potest, quia eo casu fidelitatem offendit, & ipsum dominium, merito debet ammittere feudum proposita conditione causa data, & causa non sequuta, ita pūctualiter decidit, & declarat *tex. in cap. primo de feu. sine culpa non amitt. & est de mente Andreæ in cap. primo §. de Manso num. 16. circa med. de contr. inuest. & tex. in cap. primo §. sed nec alia iustior, quæ sit prima cau. benef. amit.* sed vbi seruitium præstari non potest ob aliquam impossibilitatem naturæ, vel casus, & accidentis eo casu non offenditur ipsa fidelitas, neque dominus, quia per Vassallum non stat, & poterit seruire per æquipollens, vt inferius dicetur, quare doctrina Camer. in casu isto non est alicuius considerationis, quia inest seruitium fidelitati quando præstari potest; sed vbi præstari non potest citra cuplam Vassalli tunc non inest, & excusatur Vassallus, *vt per Ardizonem, vbi supra, & Andream in d. §. sed nec alia iustior nu. 35.* quo loci excusat Vassallū etiam à seruitij realis præstatione propter contingentem casum pau-
30 pertatis, & in *cap. primo §. similiter de cap. qui cur. vend.* excusat senes, & infirmos dando alios æquè idoneos, qui sint domino acceptabiles, item excusat hæredem non strenuum dando aliū magis strenuum, vt ibi per eum ergo Vassallus, quod non potest casu fortunæ, vel alias adimplere admittitur hoc casu per substitutum, & est casus materiæ nostræ ergo seruitium non est de substantia feudi, nec inest feudo nisi adhibita supradicta declaratione.

Quartò, & hoc est maxime cōsiderationis pro prima opinione illius tex. ad delendam vltimam
31 dicebatur, quod seruitium personale hodie in Regno nostro sublatum est, & subrogatum in pecunia, quam adohamentum, seu adoham nuncupant, vt per *Andr. in d. cap. Imperialem §. firmiter num. 31 in ca. primo in fine, quis dic. Dux. in cap. primo num. 8. de contr. feu. apud par. termin. vers. erat in Curia cap. primo § similiter in ostendtijs de cap. Corrad. in prin. & in cap. primo similiter num. 14. de cap. qui Cur. vend. & in d. §. firmiter, & §. similiter Affl. & alij, & latè Iacob. de Gello in prædicto tract. de iure adohæ num. 52. 53. & seq.* vbi optime explicat si seruitium est reale, præstandum in pecunia non personale vtique illud poterit præstare cæcus mutus, surdus, claudus, vel aliter imperfectus sicut quilibet sanus, & perfectus, ergo à primo ad vltimum quatenus vltima opinio posita in illo tex. deberet præualere, quia tamen est fundata super illa ratione ex quo feudum seruire non valent, quæ ratio hodie cessat, nam valent seruire ergo debet cessare illa tam rigorosa dispositio *ex reg. leg. adigere §. quamuis cum sua mat. ff. de iure patron.*

Et hæc opinio, quod vbi seruitium nō est personale, sed per æquipollens adimpletur eo casu mutus, cæcus, surdus, & imperfectus non priuetur feudo, quia cessat ratio priuationis prædicta communi, ac frequentiori omnium scribentium, & interpretum sententia est recepta hanc tenet *Iac. de Beluiso in d. cap. primo, an mut. in fine.* sic distinguens, aut seruitium est tale, quod potest per substitutum adimpleri, & tunc prima opinio Oberti, & Gerardi est verior, quem refert & sequitur *Bal. in eo cap. num. 3. vers. vel dic. & col. seq. vers. Nam aut est tale, & ante alios firmauit hanc opin. Ardiz. in locis supra citatis*, vbi imperfectos huiusmodi excusat, quemadmodum excusat Andr. in locis supra expressis, &
32 non videtur posse dubitari hodie, quia attento iure communi feudorum vnusquisque possit seruire per substitutum, quod ius corrigit consuetudines contrarium disponentes, nam *Imperator Federicus in d. §. firmiter ita statuit, ibi quicunque in dicta publica expeditione spatio competenti temere venire supersederit, vel alium pro se domino acceptabilem mittere contempserit, &c*, ergo potest, quiuis hodie per substitutū seruire, & ista est lex Imperialis, quæ facit ius vniuersale, & facit cessare consuetudines aliter disponentes, & Accurs. ibi firmat hanc conclusionem dicens. Notare potes hic argumentum, quod Vassallus potest seruire per substitutam personam, &c. & *in d. cap. si quis decesserit si de feu. def. contr. fuer. in glo. in verbo cogitur* inquit, istud autem potissimum notabis, quod alius pro alio feudo seruire valet, & loquitur, vterque tex. de seruitio personali à fortiori habebit locum, vbi seruitium non est personale, & in *cap. primo de feu. fæm.* quo loci statuitur clericum non debere succedere in feudo paterno dicit, ibi idem Accurs. in verbo succedere, nisi sit paratus seruire per substitutum domino *arg. l. quisquis, & l. ad similitudinem C. de Epis. & cler. & l. si arbitrer*

bitrer in fine ff. de arbitr. quam opin. veram esse testatur Abb. in c. in præsentia num. 69. extra de probat. dicens hoc pacto limitari. tex. in c. si clericus si de feu. fuer. contr. volentem Vas-
33 sallum effectum clericum amittere feudum, vt intelligatur in feudo exigente seruitium personale sequitur *Aluar. in cap. primo de mil. Vass. qui arma Bell. depos. Præpos. in c. primo §. & quia vidimus de his, qui feudum dare poss. & alij quos citat Siluan. in cons. 3. num. 56. & seq.* vbi infert, & concludit, quod in tali feudo potest succedere fœmina, quia nullum seruitium personale exigit allegat *Bal. in l. fin. C. de suis, & legit. & alios, & præter prædictos ex antiquioribus hanc opinionem tenet Pil. in sua summa feud. in 94. q. teste Io. Andr. qui illum refert, & sequitur in addit. ad specul. in rubr. de feud. col. 2. c. circa finem, per tex. in l. stichum ff. de statu liber.* firmans, quod vbi seruitium est præstandum in pecunia, per vnumquemq; poterit solui nomine Vassalli, & Vassallus adimpleuisse censebitur, quod dictum valde notabile dicit esse *Præpos. in d. c. si quis decesserit prima col. circa finem*, & subdit hoc notabile dictum esse spiritum Baldi, vel verius Baldus habuit suũ, & in eadem opinione residet expressè *Bal. in c. primo, § libellariæ in fine de pace const.* loquens in feudis quarumdam Ecclesiarum Lombardiæ, pro quibus non præstatur seruitium personale, quia non curant de seruitijs annorum, sed de redditibus bursalibus, quod in his feudis succederet mutus, & surdus etiam à natiuitate, & quilibet hæres *l. viam veritatis C. loc.* nisi tenor inuestituræ repugnaret, & *Baldum in specie sequitur Alex. in conf. 135. vol. primo num. 3. & Catel. Cotta, qui alios citat in suis memorabilibus in verbo pecunia Siluan. in d. conf. 3. nu. 59. & Io. Thom. de Marin. in loco supra citato num. 136. & Curt. Iun. in 111. parte principali in prin num. 7 & 8.*

Quinto, vbi opiniones sunt ambiguæ, & ignoratur quinimmò differitur, quæ sit verior, vtique
34 illa probanda, & tenenda est, quæ magis innititur, humanitati, æquitati, dispositioni iuris communis, & magis fauet miserabilibus personis, vt latè explicat *Masthesil. qui citat ad id iura, & doct. in suo tracta. de ele ĉ veræ opin. & Nauarr. in suo manu tit c 27. in fine de opin. dilig. sed prima opinio posita in d. c. primo, quæ fuit Oberti, Gerardi, & multorũ aliorum est æquior humanior fauet his miserabilibus personis*, item
35 est conformis iuri communi, quo iure non reperitur cautum, quod muti, cæci, surdi, & imperfecti priuentur bonis suis, quinimmò totum contrarium, *vt in l. hac consultissima l. seq. & leg. discretis cum sua mat. C. qui test. fac. poss. l. cæcus ff. de iud. l. prima. § Appius denique Claudius, ff. de post. & tenet Bar in d. l. cæcus per illum tex.* dicens, quod si alicui Principi, Baroni, vel Comiti succederet aliquis filius cæcus retinet iurisdictionem, & magis est retinere iurisdictionem, quam feudum cum feuda esse possint fine iurisdictione ergo prima opinio, non secunda debet eligi, quam opinionem si rectè inspiciatur tenet *Ardizo. in loco supra citato de successs. feudi §. mutus dicens mutus verò, vel aliàs imperfectus succedit, & hoc vtilitate suadente receptum est, ne languor animi damnum in bonis afferat l. iusto, §. eum, qui ff. de vsucap.* (subdit,) vel dic, quod non succedit, sed ad substentationem sibi retinet si aliunde nõ habet, istud tamen (declarat in fine) habere locum in eo
36 muto tantum, qui nullo modo loquitur, & mortuo similis est *arg. l. iubemus §. fin autem C. de testam.* muti tamen sunt muti, & surdi, vt experientia docet, qui non solum mortuis similes non sunt, sed præter loquelam, & auditum præualent viribus, ingenio, & robore corporis multis, qui viui sunt, & non possunt mortuis æquiparari ergo secundum Ardizonem isti non sunt exclusi, & secundum primam opinionem Oberti, & Gerardi feudum retinere possunt, & istam approbare censetur, & hanc veriorem, & receptam opinionem non vltimam defendit Camer. vir emi-
37 nentis doctrinæ, & ingenij post Andream primus feudorum interpres, & sequitur Floccarus eius discipulus, & in lectura feudorum successor qui fuit accuratus, & magnus Aduocatus, & acerrimè pugnans adhæret *Bologn. d. conf. 4. nu. 35. quicquid visus sit Canet. contrarium firmare, qui nil gloriosius sibi putauit in loco supra citato, quam Camerarium, & Floccarum reprehendere*, sed perperam non aduertens rationem, in qua ipse se fundat esse omnino erroneam, ac nullius momenti dicit enim ex iuris dispositione semper vltimam opinionem non primam censeri approbatam, & hoc quippè somnium est, & diuinatio. Nam quis dixit, quis reuelauit, aut qua lege cautum reperitur, & traditum pro regula generali, quod semper vltima opinio censeatur recepta, siquidem tex. quem ipse allegat in *l. qui filium 24. §. Sabinus ff. ad Trebell* neque id sanxit, neq; id annuit, nec ex eo potest sumi tale
38 argumentum, ibi etenim non agitur de opinionum conflictũ, & electione, sed iure consf. ponit ibi casum, quo in prima instantia præses aditus in illa controuersia pronunciauerat pro amita, ab eius sententia appellauerunt tutores pupillæ ad Principem, qui tanquam Iudex superior, ad quẽ reuocauit sententiam Præsidis, & pronunciauit pro pupilla contra amitam, quis dubitat, quod vltima sententia preualet, tamquam Iudicis superioris habentis facultatem à iure reuocãdi primam, ergo audebit, quis dicere, quod ibi agatur de conflictu opinionum, vt est hæsitatio vestra? sed neq; Accurs. quem faciunt huius opinionis authorem id sibi somniauit non enim ibi quærit, vel dubitat Accurs. quæ nam opinio præualeat
39 prima, vel secunda, sed quę sententia, & dicit, quod Principis tamquam Iudicis maioris, & tamquam vltimi, rectè non n. sententia est opinio dubia: sed certa, quæ facit ius inter partes, & dirimit omnem dubietatem, & ambiguitatem, & vltima reuocat primam ex iuris effectu, quare nihil commune habet ille tex. cum conflictu opinionum de quo agimus, & hoc casu credendum Camerario doctissimo, & accuratissimo feudorum interpreti, qui per tot annos, & vigilias morem horum compilatorum obseruauit, idemque Floccarus eius discipulus, qui per multos annos

in

in scholis publicæ iura feudalia interpretatus
40 fuit, qui testantur, ex diuersis opinionibus in vol. feudorum recitatis primam præualere vltimæ, non è contra præsertim, vbi prima est rationabilis, æqua, ac iusta, vt fuit prædicta opinio Oberti Gerardi, & multorum aliorum de quo Oberto dicit *Aluar. in c. primo in quib. cau. feu. amit. in prin.* quod erat maximus Aduocatus, & peritissimus in iure, qui multa viderat de istis vsibus feudorum, & in frequenti disceptatione causarum valdè occupatus, & multa etiam de eo recenset *Caccialup. in repet. seu tract. de feu. cognit. articulo primo dicens tam ipsum, quam Gerardum de Cazapi, & Philibertum Episcopum fecisse multas decisiones super hac materia quas, & multas alias consuetudines, & vsus in vnum redegit, & compilauit librum feu-*
41 *dorum*, igitur Oberti, & Gerardi opinio, & sententia tam iusta non est præsumendum, quod fuerit correctam per secundam iniquam, & inhumanam *in d. c. 1. an. mut. idem Aluar. dicit non esse verisimile*, quod Obertus, author huius operis posuisset suam opinionem erroneam, ad hoc vt immediatè corrigeretur &c., quod magis est opinio Oberti habuit multos sequaces ibi, multorum aliorum, quod indicat esse opinionem receptissimam, at secunda fuit opinio quorundã quorum nomina non exprimuntur, quod indicat quod non habet authores insignes, & eminentes, nec numero, nec qualitate, nec authoritate sicut prima, quare stantibus omnibus supradictis dicebatur, quod erat in arbitrio Sacri Consilij ex his duabus opinionibus eligere meliorem, & quod melior, & iustior erat prima opinio, quæ habuit ortum à viro tantæ doctrinæ, & scientiæ, vt fuit Obertus, & non nulli ex dominis censuere absq; scrupulo primam opinionem esse eligendam, & præferendam.

Tantum enim potest barbara irrationabilis,
42 & in humana lex, & consuetudo, vt confundat peritiorum ingenia, qui nesciant verum secernere sensum, vt in d. c. primo, in quo quot capita tot fuerunt interpretum sententiæ hinc inde dissentientes, & diuinantes, vt in varios differentes, ridiculos fuerint sensus, quos seriatim recitat *Præpos. & Aluar. ibi, & alij ad quos delego curiosos.*

Vnus tamen ex Dominis dixit, quod etiam attenta opinione illorum, qui dicunt vltimam opinionem positam in illo tex. corrigere primam, vt latè defendit *Cannet. dicens hanc esse commu-*
43 *nem opinionem*: tamen verus sensus, & intellectus est illius tex quod Mutus ex accidente possit retinere feudum. Mutus verò à natura tantum repellatur si etenim rectè verba illius tex. & vtriusque opinionis inspiciantur, & ponderentur absque cauillatione id est, quod ibi deciditur duæ siquidem ibi recitantur opiniones prima, quę fuit Oberti, Gerardi, & multorum aliorum, & secundum hanc primam opinionem mutus, qui vis siue ex accidenti, siue à natura feudum paternum retinere poterat de vtroque enim muto agitur in dict prima opinione. Patet ibi *Mutus, surdus, cæcus claudus, vel aliter imperfectus, etiam si sic natus fuerit totum feudum paternum retinebit, Obertus, Gerardus, & multi alij.* Ponderando illa verba, etiam si sic natus natus fuerit, vtiq; illa dicuntur ad differentiam alterius muti, surdi, cęci, & imperfecti, qui sic natus non fuerit, sed post natiuitatem casu, & ex accidenti factus sit, & cõsequenter non potest negari, quin de vtroq; muto senserit, & statuerit Obertus cum suis sequacibus, quod indicat, & probat illa dictio, etiam
44 (ibi etiam si sic natus fuerit) quæ dictio est implicatiua similium, & implicat casum minus dubitabilem, vt declarat *Aret. in cons. 67. Alex. in cons. 116. vol. 2. Dec. in l. qui se patris num. 11. C. vnde lib. & in cons. 696. Gemin. in cons. 61. & Bal. in cons. 209. vol. 3.* & ideo in muto exaccidenti præsupponitur, quod nulla erat controuersia, & dubitatio, quin deberet succedere, & feudum paternum retinere, sed dubitabatur in muto à natura, & ideo adijciuntur illa verba etiam si sic natus fuerit, & in vtroq; (in quam) Obertus, Gerardus cum multis, qui eorum opinionem sequebantur sanxerunt, non esse priuandum successione feudi paterni, sequitur secunda opinio quorundam aliorum, qui tenuerunt contrarium corrigentes primam videndum est, in quo corrigunt, nam in eo, in quo corrigunt, remanebit correctio, in cœteris verò prima opinio remanebit valida, & confirmata, & vtique cum prima opinio vtroque muto deferret successionem, & retentionem feudi paterni, vt supra visum, & ostensum est secunda opinio corrigens, non corrigit nisi, quo ad mutum à natiuitate tantum, cui aufert successionem, & feudi retentionem non autem muto ex accidenti, ergo mutus
45 ex accidenti tàm attenta prima, quàm secunda opinione erat capax feudi, & illud retinere poterit, & quod hoc sit verum patet ibi. *Quidam tamen dicunt eum qui sic natus est feudum retinere non posse, quia ipsum seruire non valet, etc.* Verba clara sunt, quod si tenemus, quod hæc secunda opinio corrigat primam, non corrigit, vtique nisi in muto à natura, patet ibi eum, qui sic natus est, ergo in muto à natura non in muto ex accidenti corrigit; igitur prima opinio remanet firma, & approbata, vt mutus ex accidenti valeat retinere feudum, cum in hoc non sit correcta, *ex reg. c. non ne extra de præsumpt.* vbi ex duobus illatis, & præsuppositis qui vnum negat alterum affirmare præsumitur, & quod non mutatur stare non prohibetur *l. sancimus C. de testam.*

Et hæc opinio, quod Mutus ex accidenti sit capax feudi, & illud valeat retinere est communi
46 omnium Doctorum consensu, & ore recepta, nam illam tenuit *Pil. in sua summa, & Petrus de Ceruia, vt testatur Bal. in d. c. primo*, qui col. prima dicit sibi videri æquiorem, & veriorem opinionem, & sententiam eorum, qui mutum furiosum, vel aliter imperfectum ex accidenti feudo non priuant, nouo, vel paterno, *arg. l. nunquam §. si seruus, & §. siue autem clam. ff. de vsucap. l. iusto §. eum qui ff. de acquir. poss. l. si is qui, & l. si id quod §. primo ff. de off. Præsid. l. Diuus ff. ad l. Pomp. de parricid. c. satis peruersum 56. dist. c. inuentum 15. quæst. 7. eiusdem opin. est Præpos. ibi, & Aluar. numero primo in primo not. lopuens de feudo paterno,*

terno,& in c. si quis decesserit si de feu. fuer. cōtr. & idem tenet Bal. in c. primo in prin. num. 10. de success. feudi loquens in primo genito Regis, qui debet succedere in Regno, quod si fuerit à natura demens, & vitium est naturale, & perpe-
47 tuum secundo genitus succedat, & erit Rex, si autem ex accidenti dabitur curator,& reddit rationem differentiæ, quia vbi ex accidenti superuenit vitium iam reperitur radicatum in persona sua ius Regiæ potestatis, *vt in c. grandi extra de suppl. neglig. prelat.* per *Archid. in c. item obijcitur 2. quæst. 7.* cum alijs, quæ ad id allegat, & non est dubium, quod maius periculum, & scandalum nasci potest dando administrationem Regni alicui dementi, quam administrationem,& retentionem feudi alicui muto, surdo, & imperfecto, & si furioso cæco muto, surdo adimitur feudum, quia seruire non valent (si ratio illa valida est) eadem ratione deberet adimi primo genito Regis, qui tenetur Regnum custodire tueri, & defendere Vassallos, ac iustitiam ministrare, & alia tot onera sustinere ad Regni tranquillitatem necessaria,& nihilominus admittitur, quia iam radicatum est ius Regiæ Potestatis in illo, ergo idem in feudatario ex accidenti, in quo radicatū est ius feudi, hic enim est casus, quo huiusmodi imperfecti ex accidēti debent retinere feudum,
48 & admitti ad seruiendum per substitutum etiā vbi seruitium est personale, vt expressè tenet *Bal. in cap. primo de mil. vass. qui arma bell. depos.* loquens in feudatario, qui tenetur ad seruitium personale,& efficitur Monacus, quod poterit Monasterium durante vita illius feudatarij præstare seruitium sicut poterat præstari per feudatarium per æquipollens, & facit regula num. 6. quod inhabiles ad seruiendum si sunt habiles
49 ad succedendum, possunt seruire per substitutum, secus si ad succedendum sunt inhabiles, sed mutus ex accidenti fuit habilis ad succedēdum, & iam successit, licet postea effectus inhabilis ad seruiendum, poterit per substitutum adimplere, & feudum retinere,& vt dixi omnes ita conueniunt in muto, & imperfecto ex accidenti, præter relatos d. ct. ita tenet *Ioann. Rinald. in suo compens. feud. seu repet. c. Imperialem in §. præterea ducatus num. 12. Ottom. in d. §. mutus num. 3. Ias. in tract. de feu. in tit. de success. feudi in 8. par. pag. mihi 65. Iacobin. in sua inuest. in prin. in cap. incip. quod si Rex, num. 7. capit. in sua inuest. in verbo feudorum filijs, §. multa 11 Freccia lib. 2. de subfeu. in cap. incip. superest aliqua nu. 9. pag. mihi in noua impress. 177. & in antiqua 122. Igenus in l. 111. §. verum num. 49. 50 59. & seq. qui testatur hanc communem opinionem ff. ad S.C. Sill. Lau. in tract. de primo gen. in 40. quæst. Corset. in tract. de potest. Regia q. 10. Tiraquell. in tract. de iure primo gen. quæst. 23. Pet. Gregor. in tract. de success. feudi in 4. par. quæst. 8. num. 29. Cumia in rep. c. si aliquem in §. masculus num. 27. Lparul. in d. c. primo an mutus, super verbo non est nouum Archid. in d. c. grandi Martin. Siliman. in tract. de feu. in tit. qui succed. in feud. num. 205. Molina de primo gen. Hispan. lib. 1. c. 13. num. 21. cum seq. Abb. in cons. 46. num. 2. vol. primo Soc. in cons. 47. num. 1. & 11. vol. 3. Io. Lecirier. de primo gen. lib. 1. q. 5. & hanc dicit non solum esse communem, sed communissimam Bologn. in d. cons. 4. num. 97. & 99 & egregiè Herman. Vlteius de feudis in c. 9. de modis feudum acquirendi num. 64. vbi explicat materiam, & in vers. interpretes, & seq.* hanc receptam opinionem asserit, ad cuius opinionis confirmationem addo *tex. in l. prima C. de præpos. agen. reb. lib. 12.* vbi præpositi agentium in rebus tenentur seruire de persona si tamen morbo, vel ætatis senio capti, & imperiti, vel quocunque alio vitio impediti se nequierint seruire admittuntur seruire per substitutum, æque idoneum, ergo superueniēs impedimentum excusat.

50 Et ratio differentiæ inter mutum à natiuitate, & mutum ex accidenti, vt ille non sit capax feudi iste vero feudum retineat tradita est per Baldum vbi supra, quia in muto ex accidenti, qui legitimè feudum acquisiuit, & in eo successit est radicatū ius nullo iure prohibente, vel resistente, quicquid dixerit *Andr. in d. cap. primo an mutus*, quod
51 scilicet non habet locum regula hoc casu, quod multa impediuntur contrahenda, quæ non impediuntur iam contracta, nam parcat mihi tanti viri authoritas allucinatus fuit siquidem communis opinio est contra ipsum, vt vnanimiter cōcludunt doct. *in d. cap. primo, vbi Bal. num. 4.*
52 addit aliam rationem, quod difficilius tollitur ius quæsitum, quam quærendum si quidem mutus ex accidenti habuit originem fundamenti in persona patris,& de inde in persona propria vnde quasi in duabus radicibus fundamentum fortius est nam duæ rationes potentiores sunt, quam vna, vt in *auth Itaque C. com. de success.* quo casu inquit debere commutari seruitium sicut quando præceptum testatoris non potest seruari iux-
53 ta testatoris voluntatem tamen seruabitur in simili voto, *vt in l. legatū ciuitati ff. de vsufr. leg. & l. legatum ff. de adminisitr. rer. ad ciuit. pertin. & in Clem. prima de relig. domib.* Vnde quasi cui ctis seruitijs sic procedatur ad interesse, sed æquiualentia seruitiorum præstetur, quod dicit etiam subtile,& notabile, vt vere est, & quia dominium est radicatum in persona istius ideo facilius toleratur, & cum *Baldo pertransit Præp. in d. cap. primo, & in d. §. mutus, & ibi Aluar. num. 7. & in d. cap. primo 2. col. & omnes alij doct. supra citati* vno ore,& hanc differentiam inter mutum, & surdum à natiuitate, vel ex accidenti facit *tex.*
54 *in l. discretis C. qui test. facere poss.* vbi mutus, & surdus à natura non possunt testari, si vero ex accidenti calamitate, vel morbo superuenienti hæc imperfectio superuenit poterunt testari itaque attento iure communi Rom. melioris conditionis est mutus ex accidenti, quam à natura aliam
55 rationem affert Ias. vbi supra, quia mutus ex accidenti licet actu seruire non possit, speratur tamen aliquando sanus futurus, vt seruiat, at mutus à natura non habet vnquam talem spem, quia naturalia sunt immutabilia, & solus Deus miraculosè potest loquelam,& auditum,& sanitatem restituere,& facit communis canonistarum resolutio,& sententia, quod si Papa mandat prouideri ali-

56 ri aliquem, qui sit notorie inhabilis, vt puta furiosus mente captus, infans mutus, aut aliter imperfectus, in quem cadere non possit collatio, seu regimen aliquod, quod non tenet talis collatio, vt firmat, *Bal. in cap. cùm adeo extra de rescrip. Felin. in cap. si quando eo tit. num. 4. ex authoritate Inn. in cap. inquisitioni extra de sent. excomm. & omnes canonistæ in d. cap. cum adeò, & in cap. cum apud extra de sponsalibus*. At si post collationem factam, & adeptam dignitatem superueniat dementia, surditas, vel alia imperfectio tolleratur, & datur adiunctus, seu curator per *tex. in d. cap. grandi*, ergo vera est conclusio quod multa prohibentur acquiri, quæ acquisita tenent, & quod postquam dominium est radicatum in persona alicuius, non tollitur impedimẽto superuenienti, quod alias ab initio obstitisset acquisitioni contra Andream.

Item muto, surdo, & imperfecto à natura ob-
57 stat præcipua ratio, quia non potest præstare iuramentum fidelitatis, quæ non obstat muto ex accidenti, qui iam præstitit, & pro inde si superuenit casus, quo reddatur mutus, surdus, cecus, & imperfectus meritò debet excusari, quia per ipsum non stetit, neque stat. quo minus seruiat, etiã si personale esset seruitium, censetur enim seruire ex *reg. & decis. trx. in l. cum heres. §. non est statu liber. vers. siccus ff. de statu liberis*, ibi seruire nobis intelliguntur sic quos curamus egros, qui cupientes nobis seruire propter aduer-
58 sam valetudinem impediuntur, quæ ratio non potest fauere muto à natura, qui nunquam fuit in potentia, & actu seruiendi, & declarandi eius voluntatem, fidem, & obsequium erga dominum, cui accedat, quod vitium naturale potentius imped. quam accidentale, etiam si fuerit perpetuum vt per *doct. in d. l. sed, & si quæsitum §. primo, & secundo ff. de lib. & posth.*

His discussis, maior pars dominorum censuit
59 veram esse opinionem doctorum tenentiũ mutum ex accidenti posse retinere feudum: verum in hac causa maior pars tenuit Ioseph. Caracciolum fuisse mutum à natiuitate non ex accidenti, & in hoc fuit magna contradictio votorum, nihilominus præualuit maior pars, & fuit lata sententia contra prædictum Ioseph, seu eius curatores die 12. Ianuarij 1598. in cuius decisione inter fuere, Marthos de Gorostiola tantum ex dominis Regentibus, Ferdinandus Fornarius locumtenens Regiæ Cameræ D. Petrus de vera, tunc Regius Consiliarius, ego, Octauianus, Cæsar causæ relator, & Commiss. Scipio de Curte, Alphonsus Ximenes, Io. Thomas Vespulus, & Carolus de Tappia Regij Consiliarij apud Actuarium de Felice.

ADDITIO.

Non indiget Summario.

PRo subiecto huius decisionis, quod mutus, & surdus à natiuitate sint feudorum incapaces, &c. addas dec. adiũtam eiusdem *D. Auth. in ord. 79.* infra in prima impressione istarum decisionum non positam fiet, & ipse D. Auth. enuntiet eam dicens (ex narratis in præcedenti decis. &c.) & ibi addita cum *D. Camillo de Medicis cons. 30.* vbi amplissimè discussit ipsum articulum, *& nouissimè D. meum R. Tapp. in decis. S. C. sexta.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Vxor morruo viro etiam ante aditam hereditatem eius bona pro suis dotibus, & iuribus dotalibus potest retinere.

SVMMARIVM.

1 Vxor potest retinere bona viri mortui etiam ante aditam hæreditatem pro dotibus, & num. 5. vbi decisio, ac etiam pro legatis sibi ab eo relictis num. 2. fallit num. 14 sublimitatur num. 15.

3 Vxor bona viri iure familiaritatis possidens potest eo mortuo illa vacantia incipere possidere pro dotibus.

4 Vxor post mortem viri tenetur declarare animum, quo bona viri possidet, sed de veritate num. 6. uer. & id quod.

5 Creditor propria auctoritate potest apprahendere possessionem rei sibi obligatæ, & à nullo possessa pro sui iuris conseruatione.

6 Creditor habens bona debitoris hypothecata potest illorum possessionem vacuam apprahendere.

7 Possidere quilibet præsumitur eo iure, quod sibi vtilius est.

8 Actus in dubio interpetrandus est, vt sit vtilior gerenti & num. 11.

9 Causa, quæ prodest, attendenda est, si concurrit duplex causa nociua, & proficua.

10 Filius insistens in domo, vel bonis paternis pro dote matris obligatis non videtur patris hæreditatem adire, sed in illis iure pignoris insistere pro dote materna.

12 Vxor à viro hæres instituta, si viri bonis vtitur non censetur à dire hæreditatem, sed ea pro dotibus retinere.

13 Hæredibus non sufficit offerre cautionem de soluendo dotem, sed tenentur verè, & realiter soluere.

DE

DECISIO XXXXIV.

Vlier quædam in prouincia Calabriæ post mortem mariti institit in possessione domus hæreditariæ, quã simul cum ipso viro viuẽte habitabat, aditaque hæreditate per hæredes Mariti ipsã de facto eiecerunt à possessione dictæ domus, adijt ipsa Regiam Audientiam Calabriæ petens restitutionem possessionis intentans interdictum recuperandæ, dicens ipsa insistente, in domo prædicta post obitum mariti, illamque retinente pro suis dotibus, & iuribus dotalibus fuisse de facto eiectam, & spoliatam, & proinde re-
1 integrandam, & non est dubium posse vxorem mortuo viro, etiam ante additam hæreditatem insistere in bonis etiã immobilibus mariti, illaqĩ retinere pro suis dotibus, & iuribus dotalibus, vt tenent *Bart. et alij in l. si non sortem §. si centum ff. de condit. indebit, et in specie in dote, tex. in l. si filio la prima ff. solut. matrim. vbi Bart. et alij dicunt illum, tex. esse notabilem, ad hoc Bald. in l. cum ibi C. qui pot. in pign. hab. et in l. prima nu. 4. C. de seruo pign. dato man. et in l. pen. in princ. C. de non num. pec. explicat optime Roland. à Valle in cons. 77. num. 35. vol. primo,* vbi conce-
2 dit, id licere mulieri etiam pro legatis ipsi à ma-
3 rito relictis, & quod mulier etiam iure familiaritatis possidens possit post mortem viri mutare sibi causam possessionis, alio nõ existente in possessione, & incipere possidere pro eius dotibus, & iuribus dotalibus latè *Bursat. in cons. 8 num. 15. vol. primo, et cons. 9. n. 2. cum seq.* quare non immeritò se spoliatam dicebat, & possessionem restituendam prætendebat. Ex aduerso dicebant hæredes ipsos esse vere hæredes, & reperiri à prædicta muliere spoliatam hæreditatem possessione dictæ domus in hæreditate mariti remansæ, licet enim prætendat debere consequi dotes, & iura dotalia, debet dirigere gressus suos ordinarie, quia multæ exceptiones ipsis hæredibus competunt aduersus eius prætensionem, interim ipsi, vt hæredes iure licito possessionem omnium bonorum hæreditariorum adepti sunt, & creditores omnes, si qui sunt tenentur actiones (si, quas habent formiter proponere contra
4 ipsos, dicebant insuper, quod dicta mulier post obitum viri non declarauit animum suum, quod in dicta domo insistebat, animo mutandi, sibi causam possessionis pro suis dotibus, quæ declaratio erat necessaria, ex tradditis per *Rolan. in d. cons. 77. num. 29. cum seq. Curt. iun. cons. 168. & cons. 119. num. 22. Soc. cons. 131. Dec. dicto cons. 232. & cons. 40. & l. quæ dotis, C. de collat.* & proinde cum prædicta declaratio non præcesserit non poterat modo mutare sibi causam possessionem, sed iure ordinario agere, Regia Audientia iudicauit pro hæredibus dando, terminum in causa in quo vtraque pars deduceret incumbentia, & deuoluta causa ad M. Curiam per viam appellationis a prædicta muliere interpositæ, idem censuit Magna Curia, & deuoluta tandem causa ad Sacrum Consilium facta relatione per M. C. in aula, in qua alias residebam reuocauimus Decretum Regiæ Audientiæ, & Magnæ Curiæ, & iudicauimus in fauorem mulierum, quam reintegrandam in possessionem domus prædictæ man-
5 dauimus, quia potuit post mortem viri ante hæreditatem aditam, & nullo existente in possessione insistere bonis viri pro eius dotibus, & iuribus dotalibus ex superius allegatis, & firmat *Alex. in l. prima C. de Repud. hæred.* ex authoritate
6 *glos. in l. fin. C. vnde vi in verbo ignorantia,* quod scilicet creditor, qui habet rem hypothecatam debitoris potest si vacua sit possessio, illam apprahendere propria authoritate pro sui iuris conseruatione, quam sequitur *Bursat. in dicto cons. 8. allegans ad idem Syluan. cons. 3. num. 88. vol. primo,* qui hoc tenet, & ampliat in quolibet creditore habẽte rem hypothecatam, & id quod pro parte heredum dicebatur hanc mulierem nõ declarasse animum suum, quod insistebat pro suis dotibus, & iuribus dotalibus non mouit Sacrum Consilium, quia iam id declarauit, & declarat, vt primum ab hæredibus fuit spoliata, & molestata, & præsumendum est, quod ipsa insistente, & retinente id faciebat pro suorum iuriũ conseruatione, & ita iudicauimus referente tunc Ioanne de Mistanza Iudice causarum ciuilium M. C. V. nunc vero Consiliario meritissimo, & post hanc decis. ad manus meas cum in Hyspaniã accessissem peruenit tract. *Morchequi de diuis. bon. qui lib. 1. cap. 9 num.* 30 in indiuiduo disputat hunc articul. an sit necessarium, quod præcesserit declaratio volũtatis mulieris, & tenet, quod non, & refert ita fuisse etiam iudicatum per *Iudices Regiæ Audientiæ Canar.* & affert. rationes, pas volui hic transcribere, quia liber prædictus ad manus omnium forsitan peruenire nõ
7 potest dicit ipse, quod quilibet præsumitur possidere eo iure, quo sibbi vtilius est, & ideo concurrente in eadem persona duplici causa possidendi, ex vtiliori iudicãdum est possidere ex *tex. in l. si paterna, & ibi Bald. & Paul. de Castr. C. de repud. hæred. Alex. in l. 2. C. quod met. causa, & in cons. 31. vol. 3. & consilio 8. eodem vol. &*
8 *generaliter actus in dubio interpretandus est, quo vtilior sit gerenti ex Aym. Cra cons. 106 & cons. 32. & Soc in l. possideri § si ex pluribus ff. de acquir poss.* item, quia vbi duplex causa concurrit vna, quæ nocet altera, quæ prodest, atten-
10 denda est causa, quæ prodest *l. 2. § si à pupillo, ff. de vsucap. pro empt.* hinc est, quod si filius in domo, vel alia re paterna remansit, quæ spetialiter, vel generaliter pro dote materna erat obligata, non videtur hæreditatem patris adire, sed iure pignioris pro dote materna insiere, vt dicunt *Doct. in l. prima C. de repud. hæred. Bar. in l. gerit ff. de acquir. hæredit. & in l. pro hærede ff. eod. Dec. cons. 491. num. 2. Grat. cons. 146. numero 10. vol. 2. Maranta in repet. l. 1 § potest de acqui. her. num. 58. communem dicit Afflict. in decis. 372. & facit tex. in l. an vitium §. ex facto ff. de diuers.*

diuers.& temp. præscript. l. deibtor in principio ff. ad Trebell. l. ex sextante §. latinus ff. de except. rei iud. vnusquisq; enim præsumitur actum facere velle eo modo, quo sibi vtilior est *l. 3. & ibi Bart. ff. solut. matrim.* & pariter si mulier à
12 marito hæres instituta remanserit in domo viri illam colendo,& alijs bonis viri vtendo non censetur,sed potius iure pignoris ea ratione pro suis dotibus,& iuribus dotalibus, vt per *Marant. in d. l. is potest num. 58. in fine Corn. cons. 147. vol. 1. col. 1. & cons. 311. col. 2. eod. vol. Mascard. conclus. 45. nu. 37 de probat. et Roland. in d. cons. 77. num. 34. Hæc Morquechus* , & hæc opinio est verior, & in iudicando tutior fuit
13 etiam dictum , ex quo prædicti hæredes offerebant cautionem de soluendo dotem, & iura dotalia, quod non sufficiebat, nisi dos verè solueretur ex dictis per *Ias. in d. §. si non sortem num. 20. et Bald. nouell. in tract. de dote s. parte prin-*
14 *cipali priuilegio primo nu.* 8. sed prædicta non procederent,vbi non adessent alia bona,quam ea,in quibus mulier insistit , & retinere intendit, quia eo casu vendenda esse bona,vel pro quantitate vxori debita danda eidem insolutum , vt tenet *Rol. à Valle in tract. de inuent. in 4. par. quæst. 24. per tex. et ibi doct. in Auth. hoc nisi debitor C. de solut. Greg. Lop. in l. 2. tit. 14. part.*
15 *et Morquechus vbi supra num.* 38. quod ego admitterem in hærede cum benefic. l.& inuent. secus in hærede simpliciter, qui teneretur etiam de proprio.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 **V**Xor habens bona viri obligata eo mortuo , potest propria authoritate remanere in detentione domus , quam cum marito ipso viuente habitabat , & cum intelligentia nu. 5. & 7.

2 *Vxor relicta tutrix si se obligauit ad rationum redditionem ea non reddita habet ius retentionis pro dotibus, & ibi si mulieri dotē repetenti obijci exceptio , possit quod prius redat rationem tutelæ suorum filiorum.*

3 *Retentionis ius transit in singularem successorem.*

4 *Feudum etiam pro dote retineri potest.*

6 *Mutatio voluntatis non præsumitur nisi probetur.*

8 *Maritus potest retinere rem dotalem , quam meliorauit pro meliorationibus.*

9 *Coloni, & affittatores possunt retinere rem melioratā pro expēsis, & meliorationibus.*

10 *Meliorationum , exceptio exequutionem sententia impedit cum larga materia in materia meliorationum.*

11 *Viro vegente ad inopiam competit vxori assecuratio cum pulchris casibus in ipsa tractatione.*

12 *Vergere ad inopiam quando dicatur maritus.*

13 *Vergentia viri quomodo probatur cum pulchris casibus in ipsa materia.*

14 *Mulier an possit assecurari dum dos est data patri, & filio, & vnus eorum ad incpiam vergit.*

15 *Dominus meus Reg. Valenzuela laudatur.*

16 *Retentio in quibus casibus detur , & non detur.*

17 *Retentio datur pro mercede in scripturis, & ibi nu. 18. quid pro litis expensis.*

18 *Retentio datur pro mercede scriptoris.*

19 *Retentio datur sutori pro vestibus.*

20 *Laborator retinet fructus pro labore.*

21 *Laborator præfertur creditoribus sicut vendens herbam pecorarijs.*

22 *Nauta retinet res pro gabellis.*

DE delectabili , ac quotidiana materia instantis decisionis , quam menti tenendam dixit *Iason. in l. si non sortem §. si centum col. fin. ff. de con-*
1 *dit. furtiua*, quod vxor habens bona viri obligata eo mortuo possit propria authoritate remanere in detentione domus, quam cum marito viuente inhabitabat iure familiaritatis , & tamquam vxor *vide Gram. decis. 58. num. 3. decis. 92. num. 19. Rola à valle cons. 77. num. 26. & 27. volu. 1. Ludouic. decis. Perus. 109. num. 1. & 2. Cartar. decis. Genue. 73. num. 1. & 7. Capyc. decis. 119. numer. 3. Menoch. de recup. poss. remed. 5. num. 32. Cephal. cons. 98. num. 32. vol. 1. de Franchis decis. 33. Vin. decis. 317. Cott. in memorab. verb. hipoteca. Caualc. de vsufruct. mulieri relicto num. 201. Riccius de personis existentibus extra grem. Eccles. p. 5. c. 34. num. 36.*

2 Et amplia mortuo viro vxori relictæ tutrici , & quæ obligauit ad rationum redditionem ; etiā adhuc non redita competere ius retentionis pro dotibus *Neguf. de pignor. p. 5. membr. 1. 11. col. vers. 10. Gram. cons. ciuili 114. num. 11. Ricc. collect. 1917. Molfes. in addit. ad p. 7. q. 15. & 16. num. 5. in com. consuetud. et vide abundantius per Paschal. de patr. potest. p. 3. c. 10. num. 43. vsque ad 47.* si mulieri dotem repetenti obijci exceptio possit,quod prius reddat rationem tutelæ suorum filiorum.

3 Et 2. amplia dictum priuilegium non solum in vxore procedere,sed etiam in filio vxoris,quia istud ius retentionis transit in singularem successorem *l. cum prætor. ff. de distr. act. pignorum Marc. decis. delfin. 181. p. p. Gram. decis. 92. nu. 10. attentis requisitis per Ludouic. decis. citat 109. p. 2.*

4 Et 3. amplia,vt etiam feudum possit pro dote retineri *Isern. in c. 1. §. donare qualiter olim feud. potest alienare Anna allegat. 136. num. 6.*

5 Et intellige conclus. prædicti loci, si mortuo viro verbis expressis declarauerit , ac mutauerit animum suum , vel mutare causam possessionis pri-

pristinę tempore viri idq; faciat factis, & fulciat verbis *l. qua ratione §. interdum ff. de acquir. possess. l. 3. §. si rem in fine ff. eod.* cum est necesse, quod hoc animo constet *l. pro hærede l. gerit vbi Bart. ff. de acquirend. hæredit.* cum sola animi destinatione quis fiat hæres *l. si auia C. de iure deliberandi Cardin. Paris. consil. 14. num. 30. & cons. 131. num. 20. vol. 1. & consil. 45. num. 10. vol. 2. & cons. 149. num. 12. vol. 4. Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 23. num. 7.* & ex hoc mutatio voluntatis non præ-
5 sumitur nisi probetur, *Neuiz. cons. 2. num. 9. Grat. cons. 128. num. 5. vol. 1. Berou. consil. 55. num. 8. vol. 3. Rimin. senior cons. 82. num. 1. vol. 1 & cons. 84 num 8. Decian. cons. 37. num. 30. & cons 85 num. 41 vol. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 6 præsumpt. 6. Cacher. dec s. 49. num 13. Magon. decis. Florent. 1. nu. 13. & decis. 88. num. 6. & decis. Lucens. 26. num. 38. et decis. 64. num. 9. Ludouic. cit. decis. Perus. 109. num. 4. Cartar. decis. Genuæ 73 num. 3. cum pluribus sequentibus, et hanc opinionem recipio, ex qua apparet motum S. C ad decis. articuli Domini Authoris, vt num. 6. ipse in vers. Sacrum Consilium. quia iam id declarauit non recepta opin. Morcheq. per eum allegati, et legas Borrell. in summ. decis. tit. 5, 3. parte num. 36. et sequentibus.*

Et declara secundo dictum priuilegium retē-
7 tionis vxori spectare pro suis dotibus, ac iuribus dotalibus, dummodo sue possessionis retentio sit sine vitio, & res quam retinet sit vacua, & ab alio non apprehensa, vel illam habeat vigore conuentionis, vel decreto iudicis, *Bald. in d. l. penult. sub num. 2. vers. sed quæro C. de pign. actione et in d. l. si cui num. 1. C. de non numerata pecunia Soccin. cons. 131. col. 2. Dec. cons. 232. num. 2. & cons. 400. num. 5. & cons. 449. num. 3. & cons. 621. num. 7. Magon. decis. Florent. 37. num. 13. & decis. Lucens. 64. num. 9. Gabriel. cons. 94. num. 5. & 6. vol. 1. & addas Fabium Tineum ad Magon. in decis. Lucens. 64. vers. sine vitio, et vide si facit de Franch. decis. 527. num. 11. Vin. decis. 317. num. 16.*

8 Et non ommictas pariter pro complemento tractationis istius decisionis retinere posse pariter maritum rem dotalem, quam meliorauit, pro meliorationibus in ea factis, donec soluantur, *l. adeo §. ex diuerso ff. de acquiren. dominio Afflict. decis. 87. num. 5. et 257. et 359. numer. 2. Capyc. decis. 17. num. 7. Amot. a. s. 23. num. 1. Gratian. discept. 193. nu. 34. Giurba in consuet. Messanen. p. p. cap. 15 glos. 11 num. 6 fol. 775.* vbi innumeros allegat cum abbūdantissimis ampliationibus, prout in num. 10. etiam contra tertium, cui vxor fundum dotalem soluto matrimonio vendidit, aut alio titulo concessit, *Menoc. de recup. poss. remed. 11. num. 15.* & alij, vt per ipsum Giurbam loco citato, de qua tractatione retentionum meliorationum Anna cons. 43. vbi
9 iuxta dec. S. C. etiam colonis, & affictatoribus licere retinere rem melioratam pro expensis, & meliorationibus, vt de ipsa materia cumulaui Collect. *Ricc. 1917. 191.* & 1348. vt de tracta-
10 tione contra colem. de *Franch. decis. 642.* & 112. vbi dicit quod oppositæ meliorationes impediunt exequutionem sententiæ [illegible] sententiam deducti, quod si postea tunc fieret exequutio cū cautione, & pariter subdit nec oblatio bancaria, & fideiussores operatur &c. *vint. Mas. Gallef. ad form. cum oblig. part. 4. quæst. un. 2. & vide de tempore, quo deducuntur meliorationes per Annam singul. 182.* vbi addidit, & non displiceat obseruare etiam circa ipsas meliorationes alias decis. de *Franch. 456. & 506.* dumsuerint factæ in re obligata, & in re empta si cedunt solo, &c. & 527. & de meliorationibus factis per fratrem in re communi in decis. 91. & quod transeat retentio pro meliorationibus ad heredes, *Gallef. vbi supra quæst. 2. in fin. e Crau. cons. 148. Menoch. de recuperanda possessione remed. 11.*

10 Et in vita etiam fieri retentionem per vxorem dum ipse vir vergit ad inopiam, *Bapt sta de S. Blasio priuileg. 64. in tract. de priuil. dotal. Bald. nouell. d. dote part. 6. priuileg. 70. & p. 7. priuilegio 24. Ioann. Campeg. de dote p[illegible] quæst. 18. Couarr. var. resol. lib. 2. c. 6. in pr. Decian. consil. 13. num. 11. & 46. numer. 136. volum. 2. de Ponte decis. 19. num. 19. & [illegible] Mastrill. decis. 142. num. 1. & 2 Giurba decis. Siciliæ 16. num. 1. & 2. Castillo decis. Siciliæ 25. num. 1. & 2. Gramm. decis. 92. num. 1.* vt de ipsis sententijs S. C. in causa assecurationis, de *Franch. decis. 617. num. 7.* & aduertas secundum Annam, vbi addidit, quod si vxor pro assecuratione dotis, viro vergente ad inopiam egerit, & instructo processu moriatus vir, atque casus restitutionis processus ille expeditur in casu re-
12 stitutionis, sed quando censeatur maritus ad inopiam vergere, & dilapidare, *R. pa in obseru. 163. num. 13. & vltra Giurbam, & Mastrill. loco cit. Marant. cons. 39. num. 14* probari cum vir frequenter fideiubet pro alijs, & in cons. 101.
13 *num. 12. in disput. num. 12.* & non ommictas ad probandum viri vergentiam multas causas probabiles per *Gall. obseru. 83. lib. 2. num. 11. vltra distin. Afflict. in cap. 1 §. seu quia num 41. quæ sit iusta caus. benef. ammictend. & Maril. decis. 83.* & an si maritus sit lusor iudicetur vergere ad inopiam, *Petra ad Capic. decis. 41. Angel. de Malefic. in tit. mesidos mali dadi nu. 7. Rota Luc. decis. 22.* & quid si sit latitans, & bannitus, per *Rom. cons. 392. Ioan. Andr. ad Specul. de dote post diuortium rest. §. fin. vers. sed quid si vir est in banno,* & an possit assecurari mulier dum dos est data patri, & filio, & vnus
14 eorum ad inopiam vergit, *Anna cons. 63. num. 2.* & vide de ipsa assecuratione per *Ricc. collect. 142. & 1124. vers. referam, & in collect. 1310.*
15 Nec pariter displiceat ad istam retentionum tractationem, quæ vtdicebat eximius ille *R. Valenzuela* Dominus meus particularis in *cons. 51 num. 31. & 94. num. 73.* fauorabiliter est quam acquisitionis notare aliquos casus, in quibus da-
16 tur, & non datur retentio, vt primo pro merce-
17 de detur retentio in scripturis, sed non pro expensis litis, *Bocr. decis. 15. num. 3.* & scriptori
18 pro mercede licet retinere quinternos, vt semper cātabat copijsta meus dum præsentia trascribebat

tebat *Bart. in d. §. si censum, l. si non sortem,*
19 & in furore, qui retinet vestes, *Bald. in l. penul.*
19 *C. de posit. Socc. regul.* 84. & in laboratore, qui
20 retinet fructus pro labore, *Aufrer. ad decis. Cappella Tholos.* 500. *Caualc. decis.* 43. *qua est* 14.
21 *de contractibus*, imo præfertur alijs creditoribus sicuti vendens herbam, & pasculum pecoriarijs, qui pascit bestiamina, *ad Caualc. decis.* 44. *Rom. singul.* 336. *Guglielm. de Benedict. in cap. Rainutius, vers. vxorem nomine Adelasiam num.*
22 408. *fol.* 546. & nauta retinet pro gabellis solutis, *Ferrettus de gabellis num.* 87. *& Anna sing.* 187. famuloque recedente remanente debitore, potest dominus retinere bona, donec soluat, &c. *Cappell. Tholos. decis.* 337.

ARGVMENTVM.

An testamentum ad pias causas iuxtà formam c. cum esses, & c. relatum de testamentis valeat testibus etiam non rogatis.

SVMMARIVM.

1 D*Ispositio ad pias causas ex c. relatum il primo extra de testamentis videtur requirere testes rogatos communis opinio in contrarium falsa, & contra verba dicti c. relatum demonstratur nu.* 2.

3 *Duæ specialitates, quod valeat s. dispositio coram duobus testibus, & quod testes etiam non rogati probent: non possunt concurrere.*

4 *Testes de iure ciuili requisiti in testamento militis oportet esse rogatos.*

5 *Rogitus requiritur non ad sollemnitatem, sed ad declarationem voluntatis testandi.*

6 *Opinio, quod rogitus non requiratur est verior, & magis communis in testamento ad pias causas.*

7 *Parochi testimonium æquipollet quinque testibus.*

8 *Consuetudines variæ circa testamenti factionem.*

9 *Verbum requisitis positum in d. c. relatum, quo pacto intelligatur.*

10 *Sollemnitas numeri testiũ, & quod sint rogati est iuris merè positiui sublata per ius canonicum, quo ad omnia.*

11 *Testamentum nuncupatiuum in Hispania valet confectum coram tabellione, & tribus testibus non rogatis, sed fortuitis.*

12 *Sollemnitas iuris ciuilis relaxata per ius gẽtium scilicet, quod in ore duorum, vel triũ testium stet omne verbum non requirit rogitum testium, nec quod sint masculi.*

13 *Statutum derogans iuri ciuili, quo ad numerum textum derogare videtur omnibus, quæ sunt de sollemnitate.*

14 *Numerus duorum testium etiam quod sint fœmina sufficit in testamento inter liberos, & multo magis ad pias causas.*

15 *Per Sacrum Consilium decisum non requiri rogitum testium in pia causa dispositione.*

DECISIO XXXXV.

MAgna fuit altercatio Docto. an dispositio ad pias causas seruata forma *tex. in c. cum esses, & c. relatum, lo primo extra de testamentis*, teneat etiam si testes non sint rogati.

Siquidem pro parte negatiua vrgere videntur verba tex. in d. c.
1 relatum ibi, tribus, aut duobus testibus legitimè requisitis. Concordat dispositio *Auth. rogati, C. eod. & l. hæredes palam cum similibus ff. eod.* accedunt præterea authoritates grauissimorum virorum, & præcipuè *Lapus hanc opinionem tenuit in allega.* 29. *& eandem tenuit consulendo Franc. de Albergottijs de Aretio, vt testatur Butri. & Im. in d. c. relatum*, quia quo ad hoc non reperitur ius ciuile correctum, & immutatum per canones, & pluribus medijs hanc partem tuetur *Lud. Rom. in Rep. auth. similiter nu.* 61. *C. ad l. falcid.* qui licet dicat, quod contra-
2 ria est communis opinio legistarum, & canonistarum, tamen est falsa, vt ipse ibi ostendit, & idem in *cons.* 306. *idemque tenet Barb. in d. c. relatum, & Zabarella cons.* 73. *& in hanc opinionem videtur inclinare And. de Bessettis in rep. l. primæ, C. de Sacros. Eccles. num.* 211. dicens, quod licet contraria sit communis sententia legistarum, & canonistarum, est tamen contra *tex. in d. cap. relatum*, vbi expresse requiritur conuocatio testium.

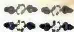
Dicebatur etiam, quod fuisset inducere duas specialitates. Primam, quod valet dispositio, ab-
3 sque sollemnitate iuris ciuilis. Secundam, quod testes probent etiam non rogati, & duo specialia non concurrunt ex vulg. *l. Meuius* 68. *§. duobus ff. de leg.* 11. vbi est materia etiam, quia cum tex. dicitur, quod testes sint legitimi, ac non possunt dici legitimi, qui non sunt requisiti, quia tunc à parte requisiti, & rogati censentur legitimi.

Et in simili adducebatur, quod de testamento militis dispositum est, in quo idem ius ciuile relaxauit eis sollemnitatem, contentum tantum numero duorum testium *l.* 1. *ff. de milit. test. l. quanquam C. eo.* nihilominus exigit testes esse rogatos *l. diuus secundum communem intellectum*

ctum ff. eod. §. 1. inst. eo, & est communis, & vera opinio teste *Natta in repet. l. hac consultissima §. ex imperfecto, num. 64. C. de testam. & Iulio C. aro in §. testamentum quæst. 58. quam declarat Corn. in cons. 149. num. 6. vol. 2.* nisi constitutus sit miles in mortis articulo, quia si constat de animo testandi, licet testes non sint rogati, valeret testamentum *arg. d. l. primæ, & d. l. quamquam*, & ita recte intuenti probat tex
5 in d. l. diuus, ex quo demonstratur, quod rogitus testium exigitur ad non sollemnitatem, sed ad declarandum animum, & mentem deliberatam testandi, vt ibi per eum, & idem tenet *Andr. de Bessetis vbi supra*, quod vbi miles testatur in tentorio non in conflictu, testes debent esse rogati.

Sed præmissis non obstantibus Sacrum Consilium contrariam opinionem censuit veriorē, &
6 illam sequutum fuit, quam frequentior ciuilistarum, & canonistarum numerus amplexatus est, nam eam tenet *Host. in d. cap. cum esses num. 4. vbi dicit pro hac opinione facit lex diuina, lex canonica, & generalis consuetudo Ecclesiæ*, & præcedit ipsa veritas, quæ est Deus, & pro contraria est lex humana, & perniciosa subtilitas, & ideo standum est legi diuinæ reprobans num. 6. opinionem simplicium tenentium, ideo valere testamentum ad pias causas cum duobus testi-
7 bus, & parocho, quia testimonium parochi æquipollet quinque testibus, & duo alij faciunt numerum septem, idem tenebt *Zabarella in d. c. relatum in fine, Anchar. in d. cap. cum esses nu.*
8 *6. Boch. in eodem cap. num. 6. & 10.* vbi refert varias consuetudines, quæ vigent circa testamenti factionem. s. quod Tholosæ valet testamentum coram duobus testibus, Castellæ requiruntur septem, in Regno Nauarræ requiritur præsentia Episcopi, vel sui officialis, alias non valet, idem tenet *Ant. de Butr. in d. cap. cum esses num. 3. Butr. in d. cap. cum esses num. 5. late Imol. in d. cap. relatum num. 9. & 15.* vbi respondet ad verbum requisitis, de quibus in illo tex. quod hoc non refertur ad testes, quod debeant esse rogati, sed ad Iudicem quod vt valeant iudicare causas pro relictis Ecclesiæ, vel ad pias causas de-
9 bent requirere, vt fiat probatio ipsorum relictorum per duos, vel tres testes, & ista propria fuit mens litteræ, & hunc sensum sequuntur communiter Doctor. omnes, licèt re vera sit diuinatiuus, *Bart. in l. 1. C. de Sacros. Eccles. num 75. & 76. Paul. de Castr. in l. heredes palam & in testamentis super glos. in verbo rogatis num. 5. ff. de testam. Emanuel Costa in repet. c. si pater de testam lib. 11. in verbo in suo testamento num. 9 Bal. verò in d. l. 1. C. de Sacros. Eccles. num. 48. in prima lect.* dubitat. dicens per verbum fortè, quod in relictis ad pias causas sufficiunt duo testes. etiam mulieres forte non rogati, sed quicquid sit hæc est receptissima opinio, vt testatur *Soccin. in Reg. 420. in verbo testes. Tiraquell. qui alios recenset in tract. de priuileg. piæ causæ priuilegio 111. in prin. & Iul. Clar. in §. testamentum quæst. 6.* vbi dicit post alios relatos, quod licet hæc opinio stricto iure non transeat sine difficultate, tamen ex quo cō-
muniter ita obseruatur ab ea in iudicando, & consulendo non est recedendum, & omnes illa
10 potissima ratione, quia sollemnitas numeri testium, & quod sint rogati est iuris meré positiui, non iuris diuini, aut gentium, quæ sollemnitas cum sit sublata per ius Canonicum, est sublata quoad omnia, tam respectu numeri, quam rogitus, *Host. & Ioann. Andr. vbi supra concludunt omnes*, ex quibus cessat contraria, & in proprijs terminis faciunt, quę notat *Ant. Gomez. in l. 111. Tauri num. 29.* vbi tenet dispositionem illius l. volentis testamentum nuncupatiuum in
11 Hyspania valere coram tribus testibus, & tabellione confectum de qua etiam mentionem facit *Couar. in d. cap. cum esses in prin.* habere locum etiam, quod testes non sint rogati, sed si fortuito, vel transeuntes adhibeantur, nam iure regio non requiruntur rogati in testamento in scriptis, minus in nuncupatiuo, nè per tam leuem sollemnitatem peruertantur testamenta, quæ post mortē testatoris restaurari non possunt, vt ibi lex derogans iuri ciuili expressè non requirit talem solemnitatem, de ea non est curandum, & ita notabiliter dixit *Paul. de Castro in d. l. hac consultis-*
12 *sima §. ex imperfecto*, quod vbi relaxatur solemnitas iuris ciuilis, & remanet dispositio iuris gentium, quo attento in ore duorum, vel trium stat omne verbum, non requiritur rogitus, nec quod testes sint masculi, inferens, quod ideo substinetur testamentum imperfectum ratione solemnitatis inter liberos, quia sufficiūt duo testes, quòd melius explicauit *Corn. in Auth. quod sine, num. 6. C. eod.* inquiens, quod si statuto caueatur sufficere in testamento duos testes, quia derogat iuri
13 ciuili, quòad numerum testium videtur derogare, quòad omnia, quę sunt de solemnitate, & ideo mulieres non rogatæ sunt testes idonei per glosam ibi, quia receditur à dispositione iuris ciuilis, & remanet dispositio iuris gentium, & ideo in-
14 fert num. 7. quod in testamento inter liberos, & ad pias causas sufficit numerus duorum testium, etiam quod sint fæminæ, & non rogatæ a fortiori arguendo, quia si inter liberos id permissum est à fortiori debet censeri permissum in relictis ad pias causas, quia non minus cogitare debemus de anima, quam de liberis, sequūtur communem intellectum *Doct. in d. cap. relatum in verbo requisitis*, quod ad Iudicem referatur, vt requisiti scilicet in testamento, quia sunt necessarij, vt voluntas probari possit, & idem tenet *in cons. 215. col. 2 per totum*, quia rogitus est de solemnitate iuris ciuilis, quæ est sublata de iure can.

Quare ex his Sacr. Cons. censuit non esse necessarium rogitum in causa venerab. Monasterij Sancti Dominici de Neapoli cum hæred. Quondam Ioan. Francisci Freccię, Relatore Consiliario de Ponte die 8. Octobris 1603.

AD-

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *TEstamentum ad pias causas non tamen coram testibus ad hoc rogatis subsistit.*
2 *Sollemnitates multa exiguuntur in testamẽto in scriptis vna quarum deficiente corruit ipsum testam.*
3 *Testes debent esse rogati in testamento in scriptis.*
4 *Pia causa est priuilegiata.*
5 *Legata pia deducuntur ex scriptura manu testatoris sine testibus subscripta.*
6 *Imperfectum testamentum ad pias causas tenet.*
7 *Testamentum inter liberos non tantas exigit sollemnitates.*
8 *Femina potest esse testis in testamento inter liberos cum declaratione.*
9 *Testamentum factum Ruri à rusticano valet sine sollemnitatibus.*
10 *Testamentum in rure valet cum quinque testibus.*
11 *Testamentum tempore pestis non exigit sollemnitates, & ibi quos testes requirat.*

1 EX hac bellissima decisione, quod testamentũ factum ad pias causas coram testibus non tamen ad hoc rogatis subsistet, *Achilles de graff. decis. prima de testam. Gamm. decis. lusit. 81. num. 3. Thoming de cis. Rot. lipsiens 4. Ricc. coll. decis. 229. & nouissimè Thorus in summa priuil. piar. caus. priuil. 257. ad pennam obseruatus.*
2 Licet in testamento in scriptis multæ exigantur sollemnitates, *vt per Eman. Suar. receptar. sent. §. testam. num. 13 14. & 15. Vasq. de success. crea. §. 2. num. 2 Gram. decis. 62. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. primo tit. 7. sub num. 2. & 7. Capic. decis. 29. Couarr. in cap. Raynutius de testam §. primo num. 6. Corn. cons. 47. num. 1. vol. primo.* & si deficiat vna ex illis nullum sit testamentum *Ias. cons. 67. vol. 3. Menoch. de presum. lib. 4. presumpt 2. num. 3. Afflict. decis. 143. & latissimè Surd. cons. 158. num. 21. lib 2. Mantic. de coniect. lib. 2. tit. 7. & 11. & Rol. à*
3 *valle cons. 36. vol. primo,* & inter alias, quod testes debeant esse rogati *Boer. decis. 34. vltra Sur. Marc. dec. f. 840 num. 6. vol. 1. decis. Magon. lucens. 32. num. 6. Gamma lusit. 45. num. primo, &*
4 *decis. 81. num. 3. & Ricc. coll. 229.* cum pia causa semper in aliquo remaneat priuilegiata, vt plures casus recenset *Ricc. id. in collet. 808.* dum sit actus vergens principaliter ad animæ salutem *Bald. in l. ab eo C. de fideicomm. Det. cons. 71. col. 2.* inde ex *eod. Thomingo. decis. germ. 4. num. 3.*
5 cauetur legata pia deduci ex scriptura manu testatoris sine testibus subscripta prout de testam. ad pias causas respondet *Franc. Cantucc. decis. Rom. 74. per totam in Romana nouissima vol. 2.*
6 quæ nota pro ampliatione huius decisionis prout pariter testam. inter liberos nõ tãtas exigit solem-
7 nitates *viu. lib. 1. com. opin. 410. Clar. §. testam. q. 8. Boer. dec. 93. n. 10. Gaill. obseru. 112. lib. 2. n. 10. Grat. dec. March. 112. Dunan. de arte testandi tit. 2. Cautel. 11. num. 2. & Tiraquell. de priuileg. piæ causæ priuileg 7. & Achilles de graff. decis.*
8 *prima tit. de testam.* inde etiam femina potest esse testis in testam. inter liberos *Francisc. Niconit. in rub. de testam sub nu. 24. Crassus de success. §. testam. quæst. 11 num. 5. Ripa de peste de priuil. volunt. nu. 24. & Natta in §. ex imperfecto nu. 166.* sed quando filius est præteritus in testamentis prædictis tunc non recipias ipsas opiniones *Boer. decis. 240. num. 7. vsque ad 10. & Socc. cons. 5. num. 10. vers primo, quia vol. 3.*
8 Et testam. factum Ruri à Rusticano *Capra cons. 75. nu. 5. Placent. in summa codicis lib. 6. tit. 23. col. 2. vers. excipitur testamentum rustici faber in C. fabr. lib. 6 t. 1. 5. defin. 26. num. primo vol. 2. & Choppin. de priuileg. rusticorum lib. primo p. 2. cap. 2. in primo, & Ripa de actis in articulo*
14 *mortis cap. 62. num. 14.* inde cum quinque testibus tale testam. valet, vt *Bart. in l. conficiuntur ff. de iur. codicill. l. fin. C de testam. Gomez leo decis. 55. & Marc. Mantua cons. 25. vol. primo*
11 & de testam. facto tempore pestis, &c. *Paris. cons. 32. n. 6 & 33. n. 26. vol 2. quod valeat corã quinque testibus Afflict. decis. 25. num. 2. Barba. cons. 87. vol. 4 Peregrin decis. Patauin 70 numero primo Francisc. Hotom. cons. 20. & in cons. 59.* qui dicit valere tempore pestis corã quatuor testibus, & Notario, *vt Guido Papa decis. Delfin. 543. n. 14. et sed de veritate vide Ricc. coll. 2475. per totam, & Thes. decis. 180. vt id. allegat in coll. decis. 229.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An constitutio dictorum iurium Seruetur, tum in terris Imperij, tum aliorum Dominorum temporalium.

SVMMARIVM.

1 *DIspositio cap. cum esses, & relatum secundum aliquos Doctores non seruatur nisi in locis iurisdictionis Ecclesiasticæ num. 2. 3. 4.*

R Sacrum

5 *Sacrum Consilium tenuit contrariam sententiam, vti veriorem num. 6.*

7 *Sollemnitas iuris ciuilis exigitur, vbi non agitur de pia causa.*

8 *Legatum ad pias causas probari per duos testes iuxtà dispositionem dicti cap. relatum censuit S.C.*

DECISIO XXXXVI.

IN eadem causa de qua in precedenti decis. fuit etiam dubitatũ an dispositio *dd. cc. cum esses, & relatum* seruaretur in Terris Imperij, & aliorum dominorum temporalium, & ratio dubitandi fuit, quia nonnulli grauis-
1 simi doct. tenent non seruari nisi in terris subditis iurisdictioni ecclesiasticæ, in aliis seruabitur ius ciuile, & in primis *Innoc. ita tenet in d. cap. relatum in fi. alibus verbis* residens in vltimã opinione rela. a. ibi alij dicunt canones seruandos in foro ecclesiastico leges seruandas in foro secula-
2 ri, & hanc opinionem tenuit etiam *Specul. in tit. de instrum. edit. § compendiose vers. num. 16. & ibi sequitur Io. Andr. in addit. & idem Io. Andr. in d. cap. cum esses in fine, vbi dicit*, quod *communiter seruatur Zabarella idem tenet nu. 2. circa finem Anchar. num* 8. *Odofred. in l. prima num. 6. vers. nos ciuilistæ, C. de Sacros. Eccle. vbi dicit*, quod Rustici habent hanc opinionem, quod sicut sacerdos habet septem ordines, ita vicem septem testium obtinet, & quod ideo valent relicta coram Sacerdote, quod non est verum ni-
4 si seruata forma *d. cap. cum esses, idem tenet Albe. in d. l. prima num. 12. allegat Ioannem Andr. in cap. 2. de reg. iur. lib. 6. & dicit*, *quod hæc opinio est vera, idem tenet Alex. in cons. 17 3. vol. & est verior, & magis recepta opinio, teste Euerardo in sua Topica à ratione legis largæ num. 20. & Alex. cons. 41. vol. primo, & cons. 47 vol. 2. & ita tenet Martin. Laud. relatus per Guid. Pap. in decis. 543.*

Sed Sacrum Consilium contrariam opinionẽ censuit veriorem, & ipsam recepit, quam sequũtur Docto. omnes frequẽtiori calculo, eam si quidem tenet *Host. in d. cap. relatum, Zabarella ibidem num. 2. col. 2. vers. Io. Andr. tenet, Butr. in d. cap. cum assens num. 3. vers. & credo, quod hæc decretalis, Brix. in add. ad glosam in cap. primo 2. q. est. 4. in glo. fin. incip. vel tribus in fine, & Guido Pap. in dec. 543. testatur seruari in Francia, & quod ita fuit iudicatum Couar. qui alios citat in d. cap. cum esses num 2. in fine, vers. secundo, hanc veram, & communem opinionem affirmat, & Iul. Clar. in d. § testamentum q. 6. in princ.* dicit, quod dispositio prædicti *ca seruatur in omni foro, tam ecclesiastico, quam seculari & quod ita communiter obseruatur*, quæ opinio intelligetur, vbi testamentum factum fuerit ad pias causas, nam eo casu seruabitur, etiam in terris non subiectis ecclesiæ, dispositio prædictorũ capitulorum, secus si esset factum ad causas profanas, nam eo casu valebit testamentum, & subsistebitur tantum modo in terris Ecclesiæ subiectis, non autem in Terris Imperij, & in foro seculari, nam eo casu solemnitas iuris ciuilis in
7 confectione testamentorum requisita exigitur, vbi non agitur de pia causa, vt tenet *Corne. in cons. 77.* vbi alios allegat *vol primo, & latius Couar. in d. cap. cum esses num. 12.* vbi alios coaceruat, & quod est opinio moribus recepta, & communis. Quare Sacrum Consilium die 8. Octobris 1603. referente Consiliario de Ponte iudicauit legatum factum ad pias causas probari per duos testes, & seruandam dispositionem d. c. relatum.

ADDITIO.

Non indiget summario.

SI dispositio ipsorum capitulorum procedat in terris imperij, & alijs Ecclesiæ nõ subiectis, vt hic fuit decisum, *vide Capr. in tract. regularum cap. 104. num. 3. Bellon. cons. 14. n. 3. Turzan. opin. comm. 44. Durante de arte testandi tit. 2. cautel. 2. n. 2. Clar. in § testam. q. 55. vers. quæ quidem cõclusio, & Craff. de success. § testamentum q. 56. n. 2. Coler. decis. germaniæ 35. num. 5. & Boer. decis. 93. n. 2. qui latissimè.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An alimenta præterita ad hæredem transmittantur, & an peti possint quatue actione.

SVMMARIVM.

1 *Alimentorum triplex distinctio.*
2 *Alimenta debita ex legis disposit. quæ sint.*
3 *Maritus quando cogitur alere uxorem.*
4 *Alimenta debita ex l. dispos. præstantur in subsidium secus si ex hominis.*
5 *Alimenta debita ex hominis dispofit. quæ sint.*
6 *Iudicis officio debita quæ sint.*
7 *Debita filijs à patribus an debeantur officio Iudicis.*
8 *Præterita quando peti possunt.*

Et

9 *Et quando à tempore motæ litis.*
10 *Obligatus officio Iudicis constituitur in mora per litis contestationem.*
11 *Spurijs quo iure debeantur alimenta.*
12 *Filia etiam ab extraneo dotata potest petere dotem a patre stante statuto.*
13 *Filiæ debetur dos in Regno stante constitutione iure actionis.*
14 *Stante consuetudine Neapol. Alimenta debentur filijs iure actionis.*
15 *Filijs spurijs an debeantur alimenta præterita, & illa an transmittantur ad heredes.*
16 *Et quid fuerit decisum per S.C.*

DECISIO XXXXVII.

Ncidit quæstio me referente decisa, & inter partes valdè controuersa. An alimenta præterita transmittantur ad hæredem, cuius decisio pendet ex alia quæstione. An alimenta præterita peti possint, & qua actione, in quo articulo Docto. in diuersas fuerunt opiniones, ideo reassumam conclusiones, & quid Sacrum Consilium in causa prædicta iudicauerit.

1 Siquidem alimentorum. Quædam sunt debita ex dispositione legis, vel statuti, quædam ex dispositione hominis, quædam officio Iudicis. & in hac triplici differentia ex scribentium authoritate conferuntur.

2 Alimenta debita ex legis dispositione sunt illa exempli gratia, quæ iubet lex præstari, vt à marito vxori, qui ab vxore potest cogi ad ipsam alendum ex Pompo. sententia *in l. quod si nulla 2. ff de relig. & sumpt fun. iuncta l. præced. notant Docto in l. quod in vxorem C. de negot. gest. quo loci Iacob. de Arena* elegantissimè distinguit, quod aut maritus eam habet in suo obsequio, & eius operibus vtitur, & tenetur alere, aut non hēt in obsequio, & mulier nullam dotem habet, & etiam tenetur alere si non habet alium de *arg. l. quod si nulla, & l. penul ff. vt in poss leg* si habet vnde alatur, tunc vsque ad quantitatem dotis tenetur ei subuenire *l. si cum dotem 23. §. fin autē ff solut. matri.* sed vltra quantitatem nō tenetur, cùm non sit in eius obsequio, quia est ægra, & est diues, & vxor tunc debet affectioni suæ impendere si aliquid impendit, quam distinctionem sequitur Cyn. & addit primo casu etiam alendam vxorem, siue dotem dederit, siue non sed vbi vir non habet iam in suo obsequio, aut contingit propter propriam vxoris temeritatem, & culpam, & nullo pacto tenetur, aut propter culpam, & temeritatem viri, & tunc tenetur, vt in primo casu, aut præter vtriusque culpam, vt puta propter infirmitatem, & in hoc casu, aut habet mulier aliunde, & tenetur maritus secundum quantitatem dotis, aut est inops, & tenetur, etiam si nullam receperit dotem, & hanc distinctionem sequuntur communi voto *Docto. ibi Bart post glo. in l. si cum dotem §. fin autem in sæuissimo, vbi scribentes omnes ff. solut. matrim. Abb. cons. 85. vol. 2. Rom. cons. 317 Bal. in l. de alimentis C. de transact. & reassumit Papa in decis. 439 latè Surdus in suo tract. de Alim. tit. 3. quæst. 2. per totum, & Docto. in l. pro oneribus ff. de iur. dot. Iac. de Arena, & Bal in l. si cum dotem §. fin autem in sæuissimo ff. solut. matr. Alex. cons. 7. num. 2. vol. 2.*

4 Et ista alimenta non debentur ei, qui aliunde habet, & potest se alere, vt probat *Ias. in l. diuortio num. 19 ff. solut. matrim.* vbi dicit, quod hæc est differentia inter alimenta, quæ debentur legis statuto, vel Iudicis dispositione, & ea quæ debētur ex dispositione hominis, quia ex legis dispositione non sunt præstanda, si alendus aliunde habeat, quæ verò ex dispositione hominis sunt præstanda etiam si aliunde habeat secundum *Bal. & alios in l. de alimentis, C. de transact.*

5 Et sunt alimenta debita ex hominis dispositione, quæ præstari debent, vel ex contractu inter viuos, vel ex vltima voluntate, & siue ex legis dispositione hominis peti possunt iure actionis, etiam præterita, & fit ura *leg. vtifrui §. fin. ff. si vsufru. per l fructus 34 in fin. cum l. seq. ff. de rei vend. l. qui vsum fructum 42. §. fin. & l. quæsitum 43. & l. defuncta 64. ff. de vsufr. ita declarat Gigas in tract. de pens eccles. q. 52. n 5. & procedit opinio Alex. in cons. 40 in fine vol. 3. & eodem modo procedit opinio Tiraquelli in tract. de iure primo genit. in 57. q. n. 4. per tex. inter alios in l prima in fin ibi, si quæ in præteritum præstita non sunt, & ibi Bal. & Salic. C. de fideicomm. & Cyn in l sancimus C de nupt.*

6 Alimenta debita officio Iudicis sunt, quæ tenetur præstare pater filijs, siue naturalibus, siue legitimis, & naturalibus, nàm cum inter patrem, & filium de iure nulla detur actio *l. lis nulla ff. de iud. & declarat Corduba in repe. l. si quis à liberis in princ. ff. de liber. agnosc.* sed tantum oriatur naturalis obligatio, non ciuilis, vt declarat *Bal. in l. dominos num. 16. & 17. C. quod cum eo.* Non

7 erat iustum sine remedio dimittere filios indigētes, ideo fuit introductum iudicis officium loco actionis, quia talis obligatio filios alendi dependet à sola charitate, & sanguinis coniunctione *l. si quis à liberis § vtrum ff. de lib. agnosc.* & licet pater dicatur quadam obligatione naturali obligari, non tamen intelligi potest verè de naturali obligatione, sed æquitate quadam à natura insita cum brutis omnibus communi argu. eorum, quæ dicit *glo. in l. sed, & si § consuluit ff. de petit. hæred. in verbo obligauerunt, & declarat Surdus in d tract. de alim. tit. 3. quæst. prima num. 14. tangit Gonsal. Var. resol. cap. 38 num. 25.* Tamen necessitas alendi patribus imposita est à iure ciuili, testè *Couar. in Epit. 2. part. cap. 8. §. 6. per totum, & Gonsal. vbi supra*, ideo fuit inquam introductum officium Iudicis loco denegatæ actionis vbi supra, vt per eundem *Surdum tract. 6. quæst. 13. Lup. in rep. cap. per vestras in 3. not.*

8 *§.23.num.21.& Paleot.de not. & Spur.cap.47.* & hoc casu alimenta præterita non possunt peti, nisi alendus protestatus fuerit contra patrem denegantem, & pro se alendo pecunias mutuo ab alio susceperit, vt declarat Bart. communiter receptus in *l.libertis,quos §.manumissis ff. de ali. & cib.leg.Paul.Alex.& Ias.& alij in d.l.de alimentis C.de transact. Alex.cons.43.vol.3.& cons.72.vol.5.Guttierez.in allegat.14.* & hoc vltimo casu datur actio creditori mutuanti,vt per Docto. supra relatos *& optimè Marant.in noua impressione in suis notabilib.post practicam in q.alimenta.*

Est verum,quod *Rebuff.in const. Galliæ tomo 2.in tit.de sent.prouis.art.primo glos.num.31.dicit seruatum, & iudicatum fuisse in Cur. Paris. in Anno 1552.*deberi alimenta præterita illa ratione,quia si non deberentur daretur occasio illa debenti protelandi litem in infinitum, & ideo
9 fraudibus est succurrendum, sed hoc casu ego dicerem deberi alimenta non tamquam præterita,sed tamquam præsentia, quia à die motæ litis, & sic iudicialis interpellationis constituitur in mora debens alimenta præstare,& ideo erit, ac si qualibet die per interpellationem debeantur, &
10 denegentur,nam qui tenetur officio Iudicis,cõstituitur in mora per litis contestationem, qui verò iure actionis per interpellationem extraiudicialem,*vt notat glo.in l.qui Romæ 122 §. cohæredes in glo.parua.ff.de verbo obligat.& in l.amplius non peti 15.ff rem rat.hab. & in l. fideiussor obligari 17.§.fin.ff.de fideiuss.*
11 At vbi alimenta petuntur per filios spurios, & incestuosos, & ipsis debentur dicebam illa iure actionis deberi,siquidem isti spurij, & incestuosi sunt pœnitus exclusi, & quò ad alimenta incogniti de iure ciuili *auth.ex complexu,C.de incest. nupt.*solùm naturales sunt cogniti, & ad petitionem alimentorum admissi, & ad vnicam de qua per *tex.in §.si quis autem iuncta glo.auth.quib. mod.nat.effi.sui,& Capic.decis.164.Paleot. de noth.& spur.cap.38.* At spurij, & incestuosi erãt deterrimæ conditionis, quia pænitus exclusi, vt supra,& dixit *Bal.in cons.456.vol.6.*quod ius ciuile, amauit tantum castitatem, quod destruxit pietatem, superuenit postmodum ius can. quod piè agens,restaurauit pietatem, & mandauit, vt iuxta parentum facultates isti alantur, vt expressè statuit Clemens III.in cap. cùm haberent extra de eo,qui dux. in matr. & ideò ex dicti cap. æquitate,& dispositione hodie filij spurij possũt petere alimenta, cuius dispositionem seruandam esse vbique locorum,& in Terris Imperij frequẽtiori Doctor. calculo receptam esse docet *Gabriel.in suo tract.de communi opin.lib.6.tit.de alim.conclus.prima in prin.* & non est dubium, quod vbicunque lex noua superueniens immutat dispositionem iuris ciuilis, tunc nascitur actio ex illa lege noua,vt eleganter tenet *Alex. in cons.7. vol.2.num.10.& 11.*dicens,quod vbi ius nouum, statutum vel consuetudo superueniens immutat dispositionem iuris communis,tũc nascitur actio
12 ex illo nouo iure,statuto,vel consuetudine, hinc licet verum sit, quod filiæ non debeatur dos iure actionis,sed officio Iudicis,& consequentèr, vbi reperitur dotata ab alio,non potest petere dotem à patre,quia dos succedit loco alimentorum, & alimenta non debentur filio aliũde habenti, nam cessat hoc casu officium Iudicis, vt per *Bart. communiter receptum in l. obligamur ff. de act. & obligat.* si tamen statutum præcipiat filiam dotari eo casu etiam si fuerit dotata ab alio poterit petere à Patre,quia iure actionis s. condictione ex illo statuto lege, vel consuetudine *l. prima ff. de cond.ex lege Bart.in l.omnes populi fin.col.ff. de iust.& iure,& in l.prima ff.ad l.Falcid.Gul. de Cun.& Bart.in l.de quibus ff. de legib. & in l.si duo patroni §.si quis iurauerit ff.de iur. dot. & Bald.in l. ex placito in 10. quæst. C. de rer. permut.& post.Alex.Ias in d.l. de alimentis in fine C.de transact.& in l.diuortio num.20. ff.solut.matr.Paris.cons.85.num.54.vol.2.& in spe-*
13 *tie Andr.in const.in aliquibus,*quæ præfert masculos in successione,dummodò sorores dotent, concludit, dotem deberi iure actionis,s. condictione ex illa const.& ex ea imponi necessitatem præcisam dotandi, etiam si ab alio fuerit dotata, vel propter nobilitatem, vel pulchritudinem, & idem dicit *Petr.Gregor.in tract. de dote, & paragio quæst.9.12 & 38.*vbi concludit doctrinam *Bart.in d.l.obligamur* habere locum simplicitèr attenta dispositione, & obligatione patris de iure ciuili,sed vbi adest statutum,vel consuetudo, quod pater teneatur dotare tunc filia,poterit petere dotem iure actionis condictione ex illo statuto,vel consuetudine etiam si ab alio dotetur, cui irrefragabili opinioni accedat *Neapod. in proprijs terminis alimentorum in consuet. quod si aliquis in glo.& verbo pro alimentis num. 34. vers.item iure actionis,& vers.at hic,& in consuet.mulier,in verbo quibuslibet num. 65.vers. nec obstat, & in consuetud. in omnibus in princ.*
14 *in prima glos.num.78.vers. sed pone,* quibus in locis dicit,quod alimenta, quę vigore dictarum consuetudinum debentur à patre filijs etiam si cum ipso morari noluerint,non debentur officio Iudicis, sed iure actionis condictione s.ex illa consuet. & ita tenet *Cassan. licet videatur aliquantulum dubitare, sed relinquit respondendũ pro amico in hac dubietate in consuet. Burg. in tit.des en fans §.4.vers.vestis rubr. 6.pag.mihi in noua impress.717.2.col.*vbi concludit, alimenta debita per mortem filijs,de quibus loquitur d. consuet.peti posse iure actionis,& ideo præterita peti posse,& idem in proprijs terminis tenet *Surdus in d.tract.tit.6.q.3. num.30.*quia cessat officium Iudicis,vbi lex noua disponit principaliter non accessoriè, sed datur actio ex illa lege noua per *tex.in l.ex placito,C. de rer. permut & l.si*
15 *quis argentum C. de donat.* quare cum spurij sint admissi ad petendum alimenta ex noua iuris canonici dispositione,quæ in hoc immutauit iuris ciuilis dispositionem, vtique iure actionis poterit petere,cessatque Iudicis officium,& consequenter ex supra dictis debentur eisdem præterita,& illa ad suos hæredes transmittunt, vt in in dote concludit *Petr.Grego.in d.tract. de dote quæst.39.& in alimentis Soc.cons.161.vol.2.& omnium optimè Corduba in repet.d.l.si quis à liberis in verbo mater num.84.& in verbo, item*

rescrip-

rescriptum num.64. Cumque casus,de quo agebatur esset huiusmodi, quia spurius erat alēdus, & decedens matrem reliquit hæredem, videbatur, quod alimenta debeantur pœnitus iure actionis, & ideo præterita venire, & fuisse transmissa.

16 Fuit decisum in causa prædicta me referente, deberi à die litis motæ, & officio Iudicis, licet aliqui tenuerint iure actionis per supradicta, quæ valde vrgent. Decretū latū fuit die 20. Decembris 1596. apud Actuarium de Mondellis.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Transmissionis legati ad descendentes materiam posuit doctissimus Regens Valenzuela in quodam suo consil.*

2 *Alimenta præterita debita spurio à die litis mota Iudicis offic. consequuntur non iure actionis eum ampliat nu.3.& declarat nu. 4.& curiosis quæstionibus.*

4 *Alimenta præstans extraneus filio actione negotiorum gestorum repetit à patre iusta requisitum nu 5 & ampl nu.6.*

7 *Alimenta præterita in quibus priuilegiātur, & in quo differunt à futuris.*

8 *Fauores maximi concurrunt in alimentis præstandis.*

9 *Pater negans alimenta filij dicitur eos necare.*

10 *Pater neque consuetudine, & statuto tollit alimenta filijs cum ampl nu.11.*

12 *Pater cogitur emere libros filio in studio cū ampl.nu. 13.*

14 *Spurij debentur alimenta inspecta æquitate canonica.*

15 *Qui de adulterio nascitur non est eius culpa, sed illius qui generat.*

16 *Alimenta quomodo sint taxanda.*

17 *Spurijs,& naturales nec ex testamento, nec ab intestato succedere possunt.*

18 *Filijs naturalibus vltra alimenta nil relinqui potest.*

19 *plura circa alimenta præterita,& futura, & de larga tractatione alimentorum vsq; ad finem.*

1 Circa currentem hanc decision. scripsit doctissimus, ac insignis *Reg. Valenzuela in cons.* 10. vbi abundantissimè de transmissione legati ad descēdentes.

2 Et ad eius puntualitatem,quod alimenta prçterita debita spurio à die litis motæ officio Iudicis consequantur,non autem iure actionis, *vide in prato meo copiosius ad l. de alimentis C. de transactione Gomes. in l. Tauri 80. num. 13. Marescott. 2. resol. 83. num. 2. Anna cons. 71. num. 2. Cancer. 3. resol. 6. 11. num. 34. Tusc. litera N. concl.287. num. 188. Thes.decis.211. num.19. Decian.cons. 9. num. 42.& 48. vol.1.*

3 *Grat. discept. 104. num.57.* etiam quod se ipsū aluit filius, quia tamquam officio Iudicis ipsa non debentur, vt abbundantimè *Giurba in con-*

4 *suet. Messan.c.7. glos. 15.1.p.n.6.* qui etiam declarat nisi alimenta ab extraneo præstita fuissent qui actione negotiorum gestorum illa contra patrem repeteret *l.Nessennius ff. de negotijs gestis Thes. decis 44. & 211. num. 15. & 19. de Franch. decis. 203. & 605. nu. 2. Molfes. cons. 9. num.35. & 36. & in cons. 1. 5. 94. num.14.*

5 si patri extraneus ipse intimauerit quamuis sciret, *vt Tusc. concl. 302.num 32. & 33.* & idem si à coniunctosuerint præstita ipsa alimenta, *vt Decian. cons. 10. num 9. vol. 3.& Cesal.*

6 *cons. 534. num. 1.* & quando filius mutuo pecuniam accepisset pro se alendo, vel debita contraxisset tunc illa solueret pater, *Affl. decis. 10. ad finem,Franch.decis.607. num. 1. & 83. Caluacc. de vsufruct. num. 192. Paschal. de patr. potest. p. 2. c. 3. num. 17. & Grat. discept. 60.*

7 *num. 22 26. 28. & 29.* & *Viu. opin. 45.* inde,& priuilegiantur alimenta præterita, vt super eis admictatur petitio si iure actionis sint debita, quamuis alendus de suo se alimētauerit.2. *Gratian. discept. forens. 954. num 30.tom. 5. vt in discept 815. num. 4. latius de ipsis tractauit in eod. com. Cancer. c. 11. num. 34. & ipse Giurba loco præcit. num. 10. vbi ex Borrell. consil. 71.num.35. & Thes. decis. 111 num.19. in fine Aldouin. cons. 73. num. 32.* licet ab alio præstita fuerint alimenta, &c. inde aduertas præterita non esse priuilegiata sicuti futura, *Grat. discept. 728.num. 34. tom.4. & 954. tom. 5.num. 39.* est verum tamen, quod ab alimentis prædictis tàm debitis iure actionis,quàm officio Iudicis non futuris, sed præteritis datur appellatio suspensiua, pro vt in illis deuolutiua tantum *Verall. decis. 24. lib. 1. Franch. 203. Caualcc. decis. 8. num.72. & 10. num. 42. p. 3. Viu. decis. 523.num. 42. & decis. 33.nu. 4. Rugginella de appellat.§.2.c.3. nu.272.* quæ omnia hoc loco non displiceat habere, cū vt dicebat *D. meus*

8 *Consil. Theodor. alleg. 64. nu. 4.* maximi concurrunt fauores in alimentis præstandis,vt est videre, &c. & precipuè respectu liberorum, vt in ipsa instanti nostra decisione mentio fit, & cum pater negat alimenta filio dicatur eum necare *arg.l. necare ff. de liber. agnosc. & esset anathema c. si reliquerit 30. distinctint. & non immerito Crauett. cons. 189. num. 3.* & alij efficacius deberi liberis,quam vxori dixerūt cum ad educationem docuit imp. ex instintu *arg. §. si quis ex ijs l. si quis à liberis ff. de liberis agnoscend. §. 1.inst. de iure naturali gent. & ciuili, sed etiam à iure ciuili l. fin. C. de alend. liberis,* vt amplè in meo prato adeam omnia collexi annuente Deo,si immatura mors non præueniat

10 in lucem de proximo dando, inde patet neque cōsuetudine,& statuto,ac patto tolli posse,quin pater nōteneatur filios aducare cū naturali l.repugnet

pugnet *Emanuel Suarez. Recept. sent. verbo alimenta num.* 169. *Crauett. cons.* 189. *num.* 3. *& cons.* 115. *num.* 2. *Intrigl. singul.* 136. *num.*
31 1. *in* 2. *libro*, & etiam filios filiorum alere tenentur patres eorumque vxores, *Benincas. de paupertate quæst.* 8. *in spetiali in iudic. nu.*
32 7. *Natt. cons.* 378. *vol.* 2. & nedum tenetur pater præstare alimenta filio, sed ei cogitur emere libros in studio *Horat. Lut. de priuileg. schol.*
33 *in* 16. *priuil. per totum*, & descendendo ad nostram decisionem id procedere etiam in filijs naturalibus tantum habeas *Auth. licet vt in meo prato C. de naturalibus liberis. Menoch. cons.* 60. *num.* 6. *vol.* 1. *Bero. cons.* 167. *num.* 20. *& seq. vol.* 2. de cuius tractationis prouincia intendo hic diffusè aliqua tangere, vt amicis paream cum sint qui non desinant sustinere contrarium *ex Auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi §. vltimo*, si quidem dum sic loquitur vltima, si quidem nos pars legis esuperat, vt ipsa competentē suscipiat ordinem, & enumeremus, qui neque ipso naturalium nomine digni sunt, primo quidē omnes, qui ex complexibus non. n. nos vocamus nuptias aut nefarijs, aut incestis, aut dmnatis processerit iste neque naturalis nominatur, neque alendus est à parentibus, neque habebit quodam ad præsentem legem participium *Accurs. ibidem in verbo participium*, & notabiliter optimè declarat istam iustiss. prouisionem, & sententiā, vt istos incestuosos, & nefarios filios patres nō teneātur alere, nec alimenta ministrare, *Bart. in cons.* 119. *incip. Dominus Dominicus vol.* 1. *inde Antonius faber decis.* 8. *de natural. liber. legari, neque posse dixit natis ex damnato coitu, vt Ricc. coll.* 1212.

34 Sed ea sunt intelligenda extra benignitatem canonicam Cassad. decis. 1. de successi. ab intest. cum ea inspecta omnino debentur alimenta *Panorm. cons.* 50. *&* 115. *vol.* 2. *Gratian. discept. forens.* 567. *num* 22. *tom* 3. *&* 134. *num.* 16. *&* 60. *num.* 31. *tom.* 1. *Marsil. singul.* 158. *Neuizz. in Silua nuptiali lib.* 3. *num.* 25. *Mantica de coniecturis vltimar. volunt. lib* 10. *tit.* 4. *nu.* 10. *Plaz. Epitome delictorum c.* 41. *num.* 21. *Gomez. l.* 9. *tauri num.* 37. *Molina de Hispan. primogenit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 42. *Gram. cons. ciuil.* 33. *num.* 1. *& Ascan. clem. de patr. potest. c.* 5. *nu.* 37. *& effectu* 17. *num.* 18. quæ benignitas propter summam æquitatem, seruanda est etiam in foro laicorum, & profano *Natta cons.* 108. *nu.* 4. *vol.* 1. *Guglielm. de benedictis in c. Rainutius in verbo, & vxorem nomine adelasiam nu.* 123. *de testam. Iacob. Mandell. cons* 44. *Capic. decis.* 164. *num.* 2. *& Clement. d. effectu* 17 *nu.* 20. nec posse patrem prohiberi quin eis non relinquat alimenta, *secundum Bald. in l. id. quod pauperibus numer.* 38. *C. de Episcop. & cleric.* quod omittam, quia patribus, qui similia faciunt æqualis pœna non est, vt præstent suo sanguini alimentum, quia D. Hieronymus in episto-
35 la ad Rufinum, nasci inquit de adulterio non est eius culpa qui nascitur, sed illius qui generat,
16 de quo habetur *in c. nasci* 56. *distinctione*, sed an ipsa alimenta sint taxanda habito respectu ad qualitatem, & facultatem patris, vel solum quatenus sufficiant ad substentandam eorum vitam, & vide *Benint. decis.* 22. *num.* 8. *Gram. decis.* 343. *num.* 4. *Crauett. consil.* 219. *num.* 8. *lib.* 2. *vbi solum secundum vitæ indigentiam esse præstanda* concludit, & vide *Barbos. soluto matrim. in l. p. nu.* 4. *p. & facit cap. pasce* 86. *distint. vt sequitur Paschal. de viribus patr. potestat. p.* 2. *ca.* 3. *num.* 43. *vsque ad* 47. & ibi de alimentorum materia latissimè, & *Grat. discept. Forens. à* 613. *num.* 1 *vsque ad finem.*

17 Licet spurij naturalesque liberi nec ex testamento, nec abintestato succedere possint in bonis parentum, nec aliquid eis relinqui *Auth. ex complexū C. de incest. nupt.* quē famosum vocaut *tex. in meo Prato ad eum Carol. de grassis regal. Franciæ lib. primo iur.* 7. *pariter Alciat lib* 4. *parerg. cap.* 5. *Duen. regul.* 966. *Roias de succ. cap.* 20. *Ludouic. decis. Perus.* 18. *num.* 13. *Borrell. ad bellugam in speculo pri. rub.* 7. *litera K. Cruned. coll. iur. canon. cap.* 168. *num.* 2. *Clar. §. testam. quæst.* 31. *vers. regulariter quidem* ad quæ concinunt, quod dixit *Diuus Aug. in lib. quæst. super leuiticum cap* 77. lege Dei inquit constitutum est, vt quicunque nati sunt ex incestuoso coitu, nec filij reputentur, nec parentibus succedant, & habetur *in c. quid est* 35. *q.* 7. *Rol. à Valle cons.* 74. *vol.* 1. & aliqui pertranseunt neque valeret statutum, aut consuetudo in contrarium, *Ioan. Royas de success. in d. c.* 20. *num.* 12. *habilitantes tales filios ad successionem patris Nat. cons.* 619. *num.* 15. *vol.* 4. *Ioan. Lopes de palatios Rubios de donat. inter vir. & vxor. in c. per vestras notab.* 3. *§.* 10. *num.* 12. *Gabriel. cons.* 140. *num.* 25. *vol.* 1. *Gasp. Caball. Milleloq.* 767 *Boer. decis.* 127. *numer.* 9. *& in consuet. Bituricens. tit. des costumes concernans testam. §.* 7. *col.* 2. *vers. sedam valeat, & inde contra illum Cardinalem Palleottum de nothis, & spurijs c.* 53. *per totum vbi ausus fuit contrarium defendere cum multis argum. laborat communis Doctorum Caterua, vt Federic. de Senis cons.* 225. *& cons.* 277. *Durante de arte testandi tit.* 1. *cautela* 14. *num.* 1. *Villalob. opin. com. §. statutū. & Rebuff. ad const. Galliæ tom.* 2. *tit. de liter. natur. artic.* 33 *glos.* 1. *num.* 6. *& latissimè Borrell. de magistr. edict. lib.* 2. *c.* 2. *num.* 38. *& sequentibus, & vide Gratian. discept. forens.*
18 758. *num.* 16. *tom.* 5. & ex hoc vltra metam alimentorū nil relinqui potest *Mothed decis.* 178. & ita ego consului, *& Ricc. coll. decis.* 1212. & vide pulcra per *de Franch. decis.* 173. in mate-
19 ria alimentorum, prout id *Ricc. coll.* 549. in materia discriminum alimentorum præteritorum, & futurorū, & quo tempore sint præstanda alimenta *per Simonem de Petris de interpetr. vltimar. voluntat. lib.* 4 *interpetr.* 1. *dubio* 11. *num.* 92. *cum seq. Anna singul.* 22. *vbi addidi Rol. à Valle cons.* 22. *num.* 22. *& seq. vol.* 1. *& quod transmittat alimentarius petitionem ad hæredes dum decedit pro toto anno de Franch. decis.* 155. *Caluacc decis* 8. *num.* 69. 3. *par. Molfes in cons. Neap.* 5. *p. tit. de alim. q.* 9. *num.* 13. *& seq.* & videas quæ veniant appellatione alimentorū, per *Borrell. cons.* 71. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 157. *num.* 13. *cum sequentibus*

tibus Borgh. de vsufructu mulieri relicto nu. 27. & seq. Bart. in l. legatis de alim. & cibar. legat. & si debeantur filio alimenta per patrem, qui non valet habitare cum ipso vigore consuetudinis Neapolitanæ, *latissimè Ricc. coll. 2435. & omnia in add. ad alleg. Annæ 192. dixi.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An recusans respondere si est hæres, & tenet, ac possidet bona hæreditaria possit in progressu causæ demonstrare contrarium, & dicatur impertinens probatio.

SVMMARIVM.

1 P*Ragmatica de depositione, & interrogatione principalium, & illius obseruantia.*
2 *Confessus fictè an possit probare contrarium.*
3 *Et an hoc possit eius heres.*
4 *Et an bannitus deficiens in purgatione.*
5 *Et an hoc valeant agere post sententiam.*
6 *Quid de hac re practicetur in Regia Audientia Hispaniæ.*
7 *Confessus fictè per contumaciam in ciuilibus num sibi præiudicat in criminalibus.*
8 *Confiteri reus an teneatur in criminalibus remissiuè.*
9 *Negatiuè positioni an quis teneatur respondere.*
10 *Confessus fictè potest confessionem reuocare.*

DECISIO XXXXVIII.

1 STatuit pragmatica 6. sub tit. de ord. Iudic. quod vbi reali actione agitur potest interrogari conuentus, quod declaret si tenet, & possidet. Item teneatur respondere alijs interrogationibus iustè factis, veluti si hæres est, quod si respondere, & declarare recusauerit, procedatur, ac si legimè respondisset, & quantum ad interrogationes prædictas habeatur pro confitente, vel negante, prout deterius erit ipsi contumaci, quam pragmaticam præter iuramentum de calumnia de quo ibi, practicamus quotidie, & facimus præcepta, & decreta comminatoria partibus, quod declarent, alias declaratio habeatur facta prout deterius, ex qua ficta confessione, seu declaratione, & responsione potest procedi ad causæ decisionem contra comminatum.

2 Sed dubium est an talis fictè confessus in progressu causæ possit probare contrarium, & si probauerit dicatur probatio impertinens ita, vt de ea nulla debeat haberi ratio *Io. Andr. in addit. ad specul, in tit. depositio. §. 9. n. 3. in ver. habetur*, dicit, quod potest probare contrarium etiã non probato errore, quia error non consistit in facto, & ibi allegat *l. quoniam, ff. de infam. Ang. in l. si is C. qui test. fac. poss. i. prin. ex illo tex. dicit esse casum notabilem, quod ille, qui habetur pro confesso. & pro condemnato ratione fictæ confessionis, potest probare contrarium*, & etiam
3 hæres eius, & sic non operatur plus ficta confessio, quam vera, & idem habetur in *l. fin. ff. de bon. eor. Alex. in d. l. num. 5*, inquit quod si fuit quis contumax in respondendo positionibus, habetur pro confesso per *tex. in c. si post præstitum de confess. lib. 6.* poterit nihilominus probare contrarium, latè, & doctè *Aret. cons. 146.* vbi refutat, & resoluit cõtraria, & optimè *Ant. de Butr. in c. ex parte col. fin. circa finem vers.* Ideo si iussus respondere positionibus, cõcludens, quod si iussus respondere positionibus, non respondet si tamen venit ante sententiam, & velit probare rem se aliter habere, & idem de bannito deficiẽ-
4 te in purgatione, poterit, & dicit esse, *Gl. apertam, in cap. significantibus ext. de purg. vulg. & notat glos. in c. tuarum extra de purg. can. & in*
5 *c. fraternitatis ext. de frig. & malef.* post sententiam vero non admictitur reuocatio erroris. Quod putat verum, nisi de errore constaret notorie per *not. in d. c. fraternitatis, & in c. pleriq; ext. de immunit. Eccles. & Anton. de Butr. sequitur Alex. in cons. 145. vol. 6. num. 10. in omnibus, & eundem sequitur, Imol. in l. si. §. iussus nu. 6 ff. de appell. allegat Io. Andr. vbi sup. in add. ad specu. in tit. de posit. & hanc opinionem tenet Auiles in cap. prætorum cap. 15. num. 22.* aduertens Iudicem, quod sit cautus dum aliquem condemnat pro confesso. quia litem non contestauit inf. nouem dies, vel quia non respondit positionibus, vel propter aliam iustam causam iuris, quod semper in tali declaratione pro confesso. recipiat partem sic declarant pro confesso ad probandũ, quæ voluerit infra nouem dies, quia forte probaret innocentiam, & nihil debere, & rem, se aliter habere ex quo reuocatur dicta confessio, & liberabitur, quod inquit ipsum semper facere, &
6 audiuit ita seruari in Regali Audientia, & in iusso respondere positionibus, qui habetur tacite pro confesso, subdit posse probare contrarium, etiam non allegato, & probato errore ex doctrin. Io. Andr. vbi supra, & abundè explicat, & sequitur Didacus Perez in l. prima tit. 3. in verbo hasta nueves dias, vers. dubitatur præterea, vbi etiam agit de remedio, quod habet confessus ex ficta confessione, & in l. prima lib. 3. tit. 4. in verbo par. cõfesso, vbi declarat, quod hæc conclusio, quod quis habeatur pro confesso contumax in non respondendo procedit in ciuilibus non ib criminalibus

nalibus, vel vbi agitur de dolo *ex Bart. in l. 2. col. 2. vers. scias tamen C. de pæn. iud. qui male iud. Capy. decis. 60. sed Bart. in d. l. 2. id non dicit. credo, quod voluit allegare Bal. in l. prima d. tit. num. 3. qui ad idem allegat Archid. in cap. ex pænitentibus 50. dist. quicquid dicat Bart. in leg. Marcellus ff. rerum amot.* sed Bart. non male loquitur in casibus, in quibus ibi per eum, sed in quantum dicit, quod in causis criminalibus non tenetur quis respondere per verbum credo, vel non credo, sed secundum veritatem dubitarem,
8 & an quis in criminalibus teneatur respondere positionibus, & se ipsum prodere considerandi sunt multi casus, quos post *Archi. explicat optimè Turrecrem. in d. cap ex pænitentibus, & postea alij, & idem Archid. in cap. primo de confess. lib. 6. vbi num.* 4. tractat an quis teneatur re-
9 spondere positioni negatiuæ, quæ non potest probari nisi per depositionem, & confessionem partis de qua materia est *text. & ibi gl. abundè, & Doct. omnes in cap. primo de confess. lib. 6.* dicit tamen *Baldus in l. 2. C. de edendo n. 25.* quod ille, qui habetur pro confesso in causa ciuili, quia nõ respondit positionibus non præiudicat sibi in causa criminali, quod ob hoc habeatur pro confesso, quod dicit esse notãdum, & prædicta adeo
10 vera sunt, vt & fictè confesso Doct. dederint facultatem reuocandi confessionem, vt latè *Padilla in leg. error. num.* 18. *C. de iur. & fact. ignor.* Nam vbi quis non respondens habetur pro confesso, poterit ille tacitam illam confessionem reuocare prætextu erroris, vt sentit *Gl. in l. quoniã ff. de his qui not. infam. & illam Gl. ad id allegant, & sequuntur omnes fere canonistæ in cap. fin. extra de confess. Bald. in d. l. error. Ias. nu. 22. Imol. in l. fin. §. iussus ff. de appell. recip. Ang. Salic. Paul. de Castro, & alij in l. 2. C. qui test. fac. poss. & ibi Alex. num. 5. & Ias.* ibidem testatur esse communem opinionem, & idem *Ang. cons.* 42. & expendit hanc esse communem opinionem *Padilla vbi sup.* exemplificando in eo, qui est cõtumax in non respondendo positionibus, & habetur pro confesso. Sed quia hæc non sunt præsentis speculationis omitto satis sit tetigisse forsan alibi melius explicabimus, Et redeundo ad rem cum casus contigisset pluries in Sac. Cons. semper practicaui, & iudicaui probationes factas aduersus fictas confessiones, esse recipiendas, & admictendas ex supradictis, & secundum illas iudicauimus.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *PRobatio in contrarium facta per contumacem nolentem respondere si tenet, & possidet, & est heres, quod sit recipienda.*
2 *Contumax dicitur confessus.*
3 *Ficta confessio quomodo purgetur.*
4 *Expensarum solutio recessit in S. C. & M. C. V.*
5 *Positio acceptata ad quid iuuet, & quid negata.*
6 *Reus in quacumque parte iudicij, siue negauerit, siue fassus fuerit delictum admictitur ab probandum ad sui defensionem.*
7 *Interrogandi praxis à quo sit sumpta, & quomodo intelligatur cum larga tractatione declaratur facienda per heredem, tàm in feudalibus, quàm in burgensaticis.*

1 QVod probatio in contrarium facta per contumacem nolentem respondere sit heres, &c. teneat, &c. & possideat, &c. bona hereditaria in progressu causę sit recipienda iuxta hanc *decis. firmat D. Rouit. in pragm. 6. de ord. iudic. nu. 22.* vbi & ipsam allegat, & videas singulariter per *Mascard. de probationibus conclus. 1182. num. 71.*
2 Et benè iudicio meo, quia & si non in alio est difficultas, quod ratione cõtumaciæ, ex qua contra ipsũ apparet inducta confessio, vt *Rom. cons. 174. num. 5. Thes. quæst. Forens. lib. primo quæst. 6. num. primo Reusner. decis. 15. num. 27. lib. 3.*

Datis citationibus necessarijs de quibus *in rit. 79. & 120. vbi caraui. & prag. 5. de ord. iud. Gall. lib primo obseruat. 80. Afflict. const. penam eorum num. 37. & Borrell. in summa decis. tit. 46. num. 28. 29. & 39. prima par. & p. 2. tit. 3. nu. 153.* & talis ficta confessio purgetur solutione expensarum, vt *Alexand. in l. p. §. fin. ff. si quis ius dicent. non obtemperauer. Cacher. decis. pedẽ q. num. 2.* nulli dubium est, quod potest audiri, & probare, & probationes recipiẽde sunt, vt hic, & hodie neque solutio expensarum practicatur cũ recessit ab aula prout in M. C. V. *Gallup. in pra. S. C. p. 2. cap. 4. num. 24. & c. 6. num. 56.*

Inde, etsi acceptata fuerit positio potest, quis iuuari, sed non cum fuerit negata *Io. Monach. & Archid. in cap primo de confess. in 6. Rot. in antiquis decis. 311. Guid. papa decis. 182. Francisc. personalis cons. 22. num. 1. Bellon. decis. genuæ 60. num. 10 specul. tit. de posit. § 8. num. primo vers. sed secundum premissa, & Borrell. in summ. 2. p. tit primo de posit. articulis, & capitulis num. 150. & seq.* vbi per multos, & proinde contumax in non respondendo positionibus purgat *Morã. testibus senat. parisiensi cuius iudicium refert Rebuff. ad cõst. Galliæ tit. de respons. per verbum credit art. 5. glos. vnica num. 4. tom. 3. Rol. à valle cons. 73. vol. 7. Cesal. cons. 241. num. 77. vol. 2. & vide in terminis præsentis nostræ decis. Ma-*
6 *scard. de probat. concl. 1181. num. 55.* inde, & in criminalibus reus in quacunque parte processus siue negauerit, siue fassus fuerit delictum poterit probare ad sua defensionem fecisse *Mascard. id concl. 867. n. 6.* prout ad tractationem prædictę practicabilis materię quod reus teneatur respondere si tenet, & possidet ac alijs iustis interrogatorijs satisfacere alias responsiones prædictæ intelliguntur factæ prout deterius vide *D. Rouit. in*
7 *ipsa prag. 6. de ord. iudic.* vbi docet talem practicam interrogandi à quo sit sumpta, & quomodo intelligatur, & super quibus tenetur respon-

spondere reus latissimè, & quod indifferenter talis praxis seruetur etiam in herede in burgensaticis *Capic.deci.97.n.3.* nam in feudalibus sufficit, quod quis declaret venire ad feudū de iure successorio feudorum, vt ibi & melius explicat Frecc. de subfeudis quæst. 20.fol.265.vers. & omni die fit controuersia in aduocatos, dicens hoc procedere quando quis venit ad feudum ex pacto, & prouidentia, quia si ad hereditarium tunc tenebitur declarare, & hoc in actore pariter cum attor, & reus vicissim iudicantur prout de reo ipse *D.Rouit.nu.primo,& seq. loc. cit.* & talis declaratio de herede preiudicat facienti respectu petentis tantum, & non alteriùs de *Franch. dec. 694. D.Rouit.num.9.* & si non factis dictis præceptis iudex procedit ad vlteriora satis preiudicat parti illā petenti *Menoc.de præsump.lib.2.q. prima num.31.* & vide omnia in hac materia positionum, & declarationum, &c. per *Borrell. 2. p. tit.primo per totū,& in tit.11.* & si heres in feudalibus tenētur declarare, vt supra per *Musc.in praxi S.C glos. hereditaria vbi de* tota materia, & *Gaill.lib.primo obseruat.79 & 80.latissimè,et Mascard. concl. 1181. & 1182. per totam.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An confirmatio contractus per maiorem gesti ab ipso peti possit, vbi suus consensus tantum necessarius est absque Iudicis decreto.

SVMMARIVM.

1 *ETiam maiores possunt petere confirmari eorum contractus à Iudice, qui tenetur etiam si altera pars contradiceret, & num.10.*

2 *Actus introducti de iure gent. vt sunt venditio, locatio, non debent peti confirmari in iuditio, quia nituntur solum voluntati partium: fallit si adest voluntas ipsarum, & num.3.*

4 *Confirmationem contractus pars semper petere potest in omnibus casibus, in quibus dubitatur, an possit peti infringi.*

5 *Confirmatio sententiæ peti potest, & etiam transactionis, & similium contractuum.*

6 *Casus quibus sola electio absque confirmatione, vel ipsa confirmatio tribuit ius remissiuè.*

7 *Confirmatio contractus operatur, vt neuter contrahentium possit dicere se deceptum vltra dimidiam iusti pretij.*

8 *Confirmato contractu per decretum nemo potest de dolo, vel metu conquari.*

9 *Contractus ab initio sunt voluntarij, & ex post facto necessarij.*

DECISIO XXXXIX.

DVbitauimus in S. C. an maiores possint petere confirmationem contractus per eos gesti, vbi eorum consensus tantū sufficit, & non opus est decreto Iudicis, cum etenim in quadam trāsactione, inter partes cōuenerint illam decreto S.C. confirmari ad maiorem eorum cautelam me commissario existente fuit hæsitatum an tale Decretum esset interponendum, quia videbatur cautela insolita, & non necessaria, & pro inde arguebat versutiam, & suspitionem ne lateret anguis in herbis, & Sacrum Consilium non debet interponere authoritatem suam in his in quibus de iure authoritas non exigitur, his nō obstantibus fuit conclusum, quod partes quantū
1 cunque sint maiores possunt petere à superiore, & iudice confirmari eorum contractus, & Iudex tenetur confirmare ex sing. *doctr.Bar.in l.si quos per illum tex.C. de decur.lib.10.vbi dicit num.2.* quod partes possunt petere à Iudice, vt confirmetur contractus ab eis factus licet eorum consensus sufficiat, & ad hoc faciendum Iudex tenetur, & dicit hoc esse notandum, quia non reperitur alibi, & nunquam vidit nisi modo, & allegat *Inn.in cap. de confirmationibus extra de confir. vtil.vel inut. vbi nu.2 dicit Innoc.* quod actus introducti de iur.gent. vt sunt venditio, vel locatio, & alij huiusmodi non debent peti in iudicio confirmari, quia isti contractus tantum de volūtate partium nituntur, ideò in eorum confirmatione nihil facit Iudicis authoritas, nisi esset de
3 voluntate partium, vt in *cap.primo extra de transact.* dicit enim *Bar.* sibi videri, quod in omnibus
4 casibus in quibus dubitatur an quis possit contractum petere in fringi, quod pars potest petere confirmari sicut dicimus de sententia de qua
5 plenè dixit in *l. si expressim ff. de appell. & allegat tex.in cap.fin.extra de transact.* vbi petitur transactio, & similes contractus coufirmari, & subdit, quod hoc suggerit æquitas, quid enim si timeo, ne altera pars propter aliquam causam petat contractum rescindi propter deceptionē & similia quare non mihi licet petere confirmari & hoc dictum Bart. vt aureum sequitur *Petr. Rau.in suo alphab. anreo in litera D. pagina mihi 34.in parua impressione in prima col.& ibi notant Andr.de Bar. & Pirr. aur.in d.l.si quos* vbi etiam latè tangit casus quibus sola electio absque confirmatione, vel ipsa confirmatio tribuat

buat ius sed non est præsentis speculationis, & Bart. dictum sequitur *Io. de platea in d. l. si quos* vbi refert prædictam opinionem, & verba *Innoc.*
7 *& num. 3.* dicit, quod hęc confirmatio operabitur, vt neuter contrahentium possit dicere se deceptum vltra dimidiam iusti pretij allegat *l. primam, & ibi etiam Bart. C. de præd. decur. lib.* 11. quo loci dicit Bart. quod tale decretum ope-
8 rabitur etiam vt nemo possit de dolo, vel metu conqueri, & cum opinione Bart. simpliciter videtur concurrere *Host. in d. cap. de confirmat dicens ipsum non comprehendere hanc subtilitatem Innoc.* facientis differentiā in confirmatione contractuum de iure ciuili, & contractuum de
9 iure gentium: quia, & si contractus ab initio sunt voluntarij ex post facto tamen necesse est ipsos obseruari vnde patet, quod potest peti ip-
10 sorum confirmatio, etiam si pars contradiceret, & cum Hostiens. videtur se conformare *Abb. in cap. primo num. 12. circa finem extra de confirmat. vtil. vel inutil. & adheret Butr. in d. cap. de confirmat.* Sacrum Consilium, ex his suo decreto confirmauit prædictam transactionem.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Minor præsumitur prouocatus ad diuisionem cum preuio decreto diuisit.*
2 *Decretum omnem fraudem suspitionis abstulit cum ampl. & declarat.*
3 *Authoritas S. C. similis est præfecto pratorio.*
4 *Decretum, vt operet multa requiritur.*
5 *Iudices damnantur, qui eleuato velo interponunt iudiciariam authoritatem.*
6 *Decretum absque causa interpositum non tenet*
7 *Cautela abbundans est suspecta, & facit dolum præsumere.*

Circa effectus decreti, & authoritatis iudiriariæ in contractibus ad δas *Paschal. num. 4. in tract. de virib. patr. potest p. p cap. 2. num. 4. Menoch. de præsump. lib. 3. præsump. 61.* vbi prouocatus præsumitur ad diuisionem minor cum reperitur preuio decreto diuisionem fecisse licet minor diuidere non possit nisi prouocatus, vt *Menoch. casu. 151. num. 34 in tract. de arbitr. Petra ad Ca-*
2 *pic. decis.* 113. & vide in contractu venditionis si decretum interuenit, quod omnem fraudis suspitionem abstulet secundum veram *decis. 163. p. 3. num. 8. & Rol. cons. 33. vol. primo, & secundū Bald. singul.* 194. præsumptionem turpitudinis excludere, quod intellige secundum *Dec. cons. 336. num. 5. & Hipolit. singul.* 438. in decreto interposito à maioribus iudicibus non minoribus,
3 vt sunt considerandi S.C. cuius authoritas similis est præfecto prætorio antico *Pugnatar in prag. 4 de falsis testibus num. 11. & vide Afflict. in const. vt Vniuersis num. 40. & Surg. de Neapol. illustr. cap. 17. num. 42. vers. quidacum & num. 45. vbi quæ sit propria S. C. authoritas, vt allegat D. Rouit. in rub. de off. S. C. num. 5.* &
4 aduerte, quod ad hoc, vt operet decretum, vel authoritas iudiciaria multa requiruntur *secun-*
5 *dum Hipolit. singul. 399.* cum multi sunt iudices, qui vt ita dicam (eleuato velo) interponunt eorum authoritatem in contractibus hominum, vel mulierum, vel similium personarum, quæ tamen authoritatis interpositio nihil valet cum
6 quando Decretum petitur interponi debent causæ sigillatim exprimi, & sollemniter probari secundum *Bartol. in l. prima C. de præd. cur. lib* 10 & potes videre plura *per Crauett. cons. primo pro genere num 154. Rol. cons. 7. vol. 3 num. 64. qui in consil. 33. vol. primo* decretum habere præsumptionem pro se quando declaratur, quod fuerit appositum cum causę cognitione, vt ex *Dec. cōs. 351. num. 7. vol. 2.* & in tantum id est verum, quod si decretum iudicis fuerit appositum in contractum minoris illius semper non conualidat immò erit nullius valoris si properè, & sine causæ cognitione fuerit interpositum Anton. corset in suis singul. litera M. singul. p. inde ad hoc vt operèt ipsa cognitiò causæ (debet præcedere *Bart. in l prima C. de præd. decur. lib.* 10 & potest peti interueniri debere licet nō sit erit necessarium, vt in decisione nostra in contractu gesto per maiorem, &c. cuius consensus tantum necessarius erat absque ipso iudicis decreto etsi
7 dicant aliqui esse cautelam abbundantem, & vt talem operare præsumptionem doli vt ex *D. R. Valen cons 62. n 52. & alijs dixit Muta decis. Sicil. 74. num. 37. & nos in prato ad l prima cap. de nouo cod faciendo nu. 3. ex pluribus alijs* cum verum sit ex conuentione legis accipere cōtractus *Bart. in l. 1. §. nunc ff. commodati, & in terminis ipsius decis. firmat Vital. de camb in tract. clausularum clausul quatenus rite, & recte precesserit nu 9. cum seq. & Gaill. obseru. p. lib. 2.* quem omnino videas ad confirmat. vbi de ratione, & quid inducat ipsa confirmatio, & quid quando non ambæ partes petunt confirmationem ipsam, & interpositionem prædictæ allegate Authoritatis.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An Dos habeat priuilegium, vt ab vno quoque ex hæredibus insolidum exigi possit.

SVMMARIVM.

1 *Dos an possit exigi ab vno ex hæredibus viri insolidum.*

2. L. cum

3 *L. cum ab vno in princ. de legat. 2. intell. discutitur, & num. 3.*
4 *Glosa accursij l. cum ab vno de legat. 2. ratio, & intell.*
5 *Glos. in l. 2. C. de hered. act. locus singularis animaduersus.*
6 *Com. opin. non est tenenda contra tex. & apertam rationem.*
7 *L. cum ab vno ratio non est spetialis in dote secundum Cyn.*
8 *Bal. Theorica in l. cum ab vno tollit spetialitatem: & sequitur Paul. num. 10.*
9 *Cuman. opin. d. l. cum ab vno tollit esse spetiale in dote.*
11 *Lud. Bolog in nou. interpret. l. cum ab vno sensus.*
12 *Dini, & Floriani ratio in dicta l. cum ab vno.*
13 *Surdi decis. 99. super conciliatione l. cum ab vno cum l. seruo §. si testator confutatur.*
14 *Florianus dicens communiter DD. tenere l. cum ab vno procedere spetiali fauore dotis taxatur, & catalogus DD. refertur.*
15 *L. cum ad vno procedit generaliter in testatore, qui grauauit vnum ex haeredibus soluere creditori animo compensandi.*
16 *Communis sensus in d. l. cum ab vno exactè explicatur.*
17 *Antinomia implacabilis l. cum ab vno de leg. 2. cum l. seruo § si testator de legat 1. nouè conciliatur etiam secundum communem mentem.*
18 *Iudicis officium fundatū in aequitate est distinctum ab actione, & non venit appellatione actionis.*
19 *Actio realis datur contra vnum ex haeredibus insolidum.*

DECISIO L.

1 Ontingit haesitari in Sacro Consilio. Num verum sit dotem habere priuilegium (inter coetera) vt possit exigi ab vnoquoque ex haeredibus insolidum, cùm alias certū sit haeredes non posse cōueniri, nisi pro portionibus haereditarijs *l. 2. C. de hered. act. cum concordantibus allegatis in glosa*, & quia hic est vnus ex difficilibus iuris articulis, & in varias sententias, ac sensus iuerunt Doct. tanquam in inextricabili laberintho inuoluti, ideo arbitratus sum necessarium esse illum ex professo explicare, & quid Sacrum Cōsilium senserit docere.

Si quidem qui tenent esse dotis priuilegium
2 sunt *glo. in l. cum ab vno 53. per illum tex. ff. de leg. 2. & ibi Bart. & in l. continuus 137 §. fin. nu. 10. ff de verbo. obligat. & in l. debitorum C. de pactis* inquit enim in l. cum ab vno, esse casum singularem, quod actio personalis haereditaria detur contra vnum ex haeredibus insolidum, etiā ad quantitatem refragantibus *l. seruo legato 72. § si testator ff. de leg. primo l. nomen 33. §. vni ff. de leg. 1. et l. si filia 26 ff. fam. hereis. & l. pacto successorum C. de pact.* & ideò tenenda prima solutio glosae, quod speciale sit fauore dotis, & ita dicit tenere *Din. Cyn. in d. l. 2. C de hered. act. eandem tenet Imol. in d. § si testator Rafael cum in d. l. cum ab vno*, quia melius dici non potest, & idem *Florian. ibi ex professo, dicit etiam esse cōmunem opinionem Bald. Nouell. in tract. de dote in 8. parte priuilegio 31. dicens procedere hanc specialitatem quando concurrit fauor vltimae voluntatis, & est de mente Bart. expresse in d. l. continuus, & omnes testantur hanc opinionem sumi necessario, ex d. l. cum ab vno per tex. ex aduerso in d. § si testator, qui ex diametro decidere videtur contrarium*, quare non valētes tex. praedictos conciliare confugerunt ad refugium miserorum dicentes in d. l. cum ab vno esse casū specialem fauore dotis, sed inciderunt in scillam cupientes euitare Caribdim, nam tex. in d. l. cum ab vno non solum minimè id priuilegium sibi vult, sed apertissimè contrarium probat. Siquidem in eo tex. grauauit testator vnum ex haeredibus ad praestandum legatum vxori in compensationem dotium deciditur ibi, quod si vxor maluerit dotes petere, quam legatum praedictum consequi, eo casu teneatur haeres pro quantitate, & aestimatione legati, pro reliqua verò quantitate dotium omnes haeredes conueniantur, ergo
3 non insolidum quisque potest conueniri, quia si vnusquisque insolidum, non essent pro reliqua quantitate conueniendi omnes, quia priuilegium non diuiditur, vt pro vna parte dos sit priuilegiata, pro alia nequaquam, & allucinantur omnes,
4 qui dicunt *Accursium in d. leg. cum ab vno fuisse huius opinionis, quandoquidem ipse ibi refert, & recitat tres opiniones, & intellectus.* Primum, quod sit speciale in dote, causa euitandi circuitus. Secundum, quod alij dicunt dari in eum solum actionem, non directò, sed per obliquum, quia conuenientur haeredes omnes actione de dote, & caeteri cōuenient istum actione fam. herc. Tertium ibi, vel dicas actione ex testamento, etsi vera est opinio, quod vbi glos. plures recitat opiniones censetur in vltima residere nisi expressè praecedentes amplectatur, quia semper vltima opinio recitata censetur in dubio recepta, vt testatur, *idem Accurs. in l. qui filium 74. in glo. fin. ff. ad S. C. Trebell. per illum tex.* Ergo non residet in prima, quod sit speciale pro dote. Sed tantum ab est (etiam circumscripta praedicta ratione) quod Accursius in ea fuerit opinione in d. l. cum ab vno, quod alibi expressè contrarium senserit,
5 ac dixerit in *d. l. 2. C. de hered. act.* & miror, quòd nemo

nemo ex Doctoribus quos viderim hunc Accursij locum aduertit, ibi enim firmando regulam vniuersalem, de qua in illo tex. quod hæredes non possint insolidum, sed pro hæreditarijs portionibus conueniri, ponit etiam exceptiones, & limitationes vniuersales, & inter cæteras dicit, quinto fallit si testator legauerit ab vno hærede creditori hæreditario causa debiti compensandi, tunc enim hæres ille vsque ad quantitatem legati onus æris alieni sustinebit, allegat ff. de leg. 11. l. cum ab vno, ergo hunc textum intelligit sibi vendicare locum generaliter in quocumque creditore, cui animo compensandi à testatore legatum ab vno hærede relictum sit, & parum refert dos debeatur, vel aliud quod non sit dos, ergo non priuilegium dotis, hinc non mirum si Doctores dubitauerunt, & cespitauerunt in huius tex. vero sensu. nec est curandum, quod Doctores dicant illum esse communem sensum, & opinionem, truffa est communis opinio, vbi repu-
6 gnat irrefragabilis ratio, & verba tex. ipsa repugnant, vt dixi in decis. mea Et ideo cum verba tex. d. l. cum ab vno, expressè repugnent non potest ex eo tex. fundari speciale pro dote, nisi velimus monstra edere in iure, & quod dos habeat duo capita, & in vno concurrat priuilegium, & specialis in alio minimè, & scindatur priuilegium, quod quam absonum sit, & absurdum, quisque facilè intelligit, & ideo Cyn. in d.
7 l. pro hæreditarijs, & si tandem dicit esse casum specialem pro dote, in d. l. cum ab vno, nihilominus dubitat, dicit enim rationem, in qua fundatur opinio prædicta non esse multum fortem, vt eius verbis vtar, quod considerans *Bald. in eadem l. cum ab vno num. primo, col. 2. versic. primo*, quod sit speciale dicit, quod licet glo. & Bart. teneant, quod sit speciale in dote per iura per ipsos allegata, & idem Din. & Cyn. vbi supra, tamen tex. in d. l. cum ab vno, in ratione sui non considerat prærogatiuam dotis, sed iudi-
8 cium defuncti, & ideo solutio prædicta non videtur procedere, quia non emanat ex ratione literæ, quare subdit alij dicunt, quod iste hæres non tenetur actione de dote, insolidum tamen per obliquum præstabit solidum cohæredibus hæc petentibus, & hoc pacto iste tex. est conformis *§. si testator*, & hæc fuit opinio *Gul. & Butrig. in l. auus, ff. de pactis*, quem ego habeo manuscriptum super ff. vet. & ibi optimè declarat, subditq; Bald. ex Petri opinione, quod aut vnus ex hæredibus rem possidet, tunc si actione reali agatur, vel quasi vnus solus, qui possidet conuenitur, *l. si possessor 56. ff. de rei vendic.* l. 2. *ff. de pret. stipul.* l. *si plures 9. ff. de vi, & vi arm.* aut actione mere personali, & tunc aut est actio stricti iuris, & quilibet pro hæreditarijs portionibus, d. l. pro hæreditarijs, aut est actio bonæ fidei, vel quasi, tunc si vnus solus possidet ille solus conuenietur actione, ex eo contractu, & idem officio Iudicis, quod quasi bonæ fidei dicitur, *leg. 111. §. si hæres, ff. commod. l. si quis ex argentarijs, §. primo, ff. de æd.* Et quia actio de dote bonæ fidei dicitur, *§. fuerat. instit. de act.* ideo disponendo maritus, vt vnus solus soluat dotem, propter quam ei assignauit portionem hæreditariam marito, ille hæres tamquam possessor quantitatis iussæ solui poterit conueniri insolidum, vt in d. tex. sicut statutum est in actione pro socio, quod si vnus possidet pecuniã designatam solutioni, ille prius conuenitur. *l. verum, §. si cum omnes, ff. pro soc. &* l. *actiones, §. si communis, ff. eod.* concludit tandem, quod omnibus supradictis valdè repugnat tex. in d. §. si testator, cui absque diuinatione responderi non potest, sed in l. *pro hæreditarijs num. 10. vers. decimoquarto*, figit pedes, quod ibi non sit speciale pro dote, dicens quod in intellectu d. l. cum ab vno mussitat Petrus volens, quod ille tex. loquatur de actione ex testamento, alij quod ibi est speciale in dote, vel mixta ratione dotis, & vltimæ voluntatis, alij quod est speciale in dote, vel mixta ratione ex testamento, tu (inquit ipse) dic, quod nesciunt quid dicant, scire autem debes, quod sicut inter viuos possum delegare vnum ex promissorem creditori meo, ita in vltima voluntate possum delegare vnum debitorem consentientem creditori meo consentienti. Cum ergò hæres intelligatur consentire delegationi defuncti, & creditor agendo acceptat. Nil mirum si ex ista delegatione solus obligatur, vt idem operetur consensus vltimæ voluntatis, accedens, quod operatur accedens contractui, & ideo in d. l. cum ab vno, consensus creditoris ab vno inducit obligationem ad alios, &c.

9 Raphael Cum. in d. l cum ab vno dicit tex. prædictum non videri se fundare fauore dotis, sed quia si mulier omnes conueniret illi virtute taciti legati illum conuenirent, qui est grauatus, ideo ille solus conuenitur, & dicit hanc esse communem expositionem, licet concludat, quod ad euitandum circuitum fauore dotis, hæres grauatus conuenitur insolidum actione de dote, vbi alias deberet conueniri pro parte, licet postea teneretur cohæredibus pro alijs partibus, mirum tamen est de ista specialitate, inquit, quia clarum est, quod si testator non legasset mulier omnes deberet conuenire, quæ nunc repudiat legatum, quomodo ergo conueniet insolidum, prætextu legati, quod repudiat, tamen ita tenendum, quia melius dici non potest.

10 *Paul. de Castr. in eadem l. cum ab vno num. 5.* accedit potius Baldo, quod non sit speciale, sed idem in quolibet alio debitore per rationem, quæ ex tex. colligitur, quia pœnes istum grauatum erat pars hæreditatis subiecta per testatorẽ huic oneri persoluendo nimirum si de æquitate, licet non de rigore possit dari actio insolidum contra illum solum, *per tex. in d. l. 3. §. si hæres, ff. comod. cum alijs supra allegatis*, & ideo dictum Baldi, & Petri debet intelligi habere locum non solum in dote, sed in omni debito descendente ex contractu bonę fidei.

11 Ludou. Bologn. in suis interpretationibus in d. leg. cum ab vno, dicit tex. prædictum minimè probare priuilegium dotis, vt vult Bart. sed procedere tantum quoad illam quantitatem, quę est legata, secus si dos esset maior legato, quia tunc potest agi etiam contra alios pro residuo, tex. ibi reliqua parte dotis ab hæredibus, &c. ita dicit ipsum nouiter intelligere d. tex.

12 Sed

12 Sed ante omnes Din. vt testatur Florian. in d. l. cum ab vno, dicit d. tex. procedere, quia legando testator ab vno ex hæredibus animo compensandi cum dote videtur designare eum solum possidere dotem, & sic ipse solus tanquam possessor cõuenitur insolidum actione de dote, *arg. d. l. 3. ff. si hæres, cum alijs supra allegatis, & hanc opinionem tenet Angel. teste eodẽ Florian.* qui licet conetur eas impugnare, tamen attento Dini fundamento, facilè eius rationes diluuntur.

13 Surdus in eius decisionibus, decis. 90. tangit etiam ex professo articulum ponderat optimè d. tex. l. cum ab vno, non dicere generaliter, & indistinctè posse vnum hæredem pro tota dote insolidum conueniri, sed id admittit certo casu, quando testator animo compensandi reliquerat vxori, quæ deinde repudiauit legatum, & ratio est, quia ex forma legati ostenditur maritum imposuisse legatario onus soluendi dotem, ipse ergo tenetur illud agnoscere, at vbi voluntas, consensus, & ordinatio mariti non interuenit ius commune, non est immutatum, sed omnes hæredes proportionibus hæreditarijs conueniri debent, conaturque conciliare tex. d. l. cum ab vno, ff. si testator, vt scilicet procedat tex. l. cum ab vno creditore volente agetur contra vnum, tex. vero in d. ff. si testator, creditore nolente, sed errat, & nihil dicit, quia expresse contradicit litera, & mens dicto ff. si testator, concludit opinionem, quod sit speciale pro dote esse communem, à qua in iudicando, & consulendo periculosum sit recedere, sed quod in casu suo fuit decisum, hæredes proportionibus hæreditarijs teneri, quia non interuenit legatum, & nihil eorũ de quibus in d. cum ab vno.

14 Verum si Doctores numerentur, qui tenent esse speciale pro dote dispositum in d. l. cum ab vno, & rationes secernantur, vtique non potest dici communis, siquidem vt supra diximus, non est verum Accursium eam tenere opinionem sed contrariam, quam testatur Raphael eam esse communem expositionem. Dissentit deniq; *Din. Petr. Bald. Angel. Paul. de Castro, Lud. Bologn. dubitat Cyn. impugnat Cuman.* & demum repugnat verba tex. quando potest dici communis ille sensus, qui paucos habet sequaces, & etiam læui, seu diuinatiua ratione fulcitur.

Concederem esse priuilegium, si indistinctè, & simpliciter à quolibet hærede dotem exigi posse statueret, quia priuilegium nitidum esset, sed id non statuit, nisi concurrente voluntate defuncti debitoris, ergo voluntas testatoris fuit, vt ab hærede grauato possit exigi insolidum, non dos ipsa, quia deficiente voluntate ab omnibus proportionibus hæreditarijs exigetur, quod si doti, vt doti concessum esset priuilegium non curaret tex. de voluntate testatoris, in qua Doctores omnes vim omnem constituunt, quia etiã si illa abesset competeret, quod non est verum.

15 Quare contraria opinio, quod in d. tex. non sit priuilegium dotis, facilius defendi potest, scilicet, quod dispositio illa l. cum ab vno, procedat generaliter in omni casu, in quo testator ab vno hæredum legauit creditori animo compensandi, *vt tenent Accurs. Din. Bald. Paul.* & alij supra relati, & non obstat *tex. in d. §. si testator*, qui causa fuit tanti Doct. conflictus, & hæsitationis, siquidem non aduersatur aliquo pacto d. l. cum ab vno. Nam, vt tetigerunt Bald. & Paul. de Castro, licet non exactè explicauerint tex. in d. §. testator, procedit attento rigo-

16 re iuris communis, quo certum est diuidi inter cohæredes actiones tam actiuas, quam passiuas, vt d. tit. C. de hæred. act. & dixi in decis. quandoquidem hæres non repræsentat defunctum, nisi pro ea parte, pro qua est hæres, pro alia reputatur extraneus, & ideo iustum est, quod pro illa parte tantum conueniatur, & licet testator grauet vnum hæredem magis, quam alium, tamen creditori non datur actio directa, nisi pro portione hæreditaria, quia inter credieorem, & hæredem grauatum nil actum est, quo ei detur actio insolidum contra illum, sed cohæredibus, quorum interest grauatum oneri iniuncto satisfacere, & ipsos indemnes seruare à molestia creditoris, datur actio directa contra grauatum, fam. hercisc. vt supra dictum est, quare creditor qui omnes hæredes ex persona defuncti obligatos habet, debet omnes conuenire, & hoc est de rigore iuris, quod statuit tex. in d. §. si testator,

17 sed æquitate attenta, ac rei veritate secus est, quia cum in effectu tota faba debeat cadere contra hæredem grauatum, qui suscepit onus, & delegationem soluendi à testatore, ad quid circuitus ille inutilis, quod cohæredes ipsum compellant ad solidum soluendum, vel quod id agat creditor, in cuius beneficium circuitus ille, & solutio tendere debet, etiam ideo quod directa actione creditori denegatur de iuris rigore contra hæredem grauatum agere, æquitas, & Iudicis officium supplet, & concedit, & hoc statuit tex. in d. l. cum ab vno, qui æquitate suadente voluit posse agi contra hæredem grauatum ad solidum præstandum pro quantitate legati, ibi æquum est enim. Nam non sine misterio se fundat text. in æquitate, quasi sensus sit, vbi testator id iussit non opus esset illo circuitu inutili, de quo supra dictum est, sed officio iudicis cõpelli possit à creditore hæres grauatus ad solidum præstandum, siquidem nil aliud est æquitas, quam officium iudicis, & nil aliud efficium iudicis, quam æquitas, à qua illud manat, & descendit, *l. plane, ff. de petit. hæred. per quem tex. id eleganter dicit, & declarat Bald. in auth. sed omnino, C. ne vxor pro marito num.* 17. *& seq. & est tex. vulg. in l. quod si Ephesi, ff. de eo, quod*

18 *certo loco*, Iudicis enim officium est distinctum, & separatum ab actione, & introductum ab æquitate, vt quod actio, & rigor iuris denegat suppleat æquitas, & officium Iudicis, quod ideo non venit appellatione actionis, *vt per glos. & Doctio. plenè instit. de action. in princ. declarat optimè Capol. in l. verbo oportebit 8. §. actionis ff. de verb. significat. num. fin. post Bart in leg. 1. §. 2. ff. quod vi, aut clam.* & hinc est receptissima iurium conciliatio, dicere ille tex. procedit de rigore, iste de æquitate, vt dicit *glos. notab. in l. eotem ferro, ff. fin. de publican. & dixit Aret. in cons.* 163. quod æquitas, & rigor

sunt directo contraria, nam æquitas temperat rigorem, & semper præualere debet opinio, quæ magis æquitati innititur secundum *glos. in l si cum exceptione §. sed, & si quis ff. quod met. cau.* semper enim præfertur æquitas rigori, vbi rigor, & æquitas scripta reperiuntur vulgatis iuribus, de quibus per *Accursium in l. ait prætor §. si debitori ff. quæ in fraud. cred. Canon. in cap. fin. extra de transact. Felin. in cap. 2. post. Abb. & alios extra de iud. & Dec. in l. in omnibus quidem 90. ff. de reg. iur.* & non est dubium tandem, quod æquitas faciat cessare sollemnitatem iuris ciuilis *l. Diuus ff. de rest. in integr. & not. in Auth. vt siue probib. matr. per illum text. in verbo existimo.*

19 Præterea non est dubium, quod vbi quis agit actione reali potest conuenire vnum ex hæredibus insolidum, vt peer *glos. & Doct. in d. l. 2. C. de hæred. act. At officium Iudicis assumit in se naturam actionis realis, vt concludit Bart. communiter receptus in l. 4. § cato num. 6. seq. ff. de verbo. oblig. vbi eleganter Ias. num. 26. dicit, quod officium Iudicis ideo introductum, vt operetur, ne vnus pro alio grauetur*, quia hoc suggerit æquitas, & bona fides, ergo sicut potest vnus ex hæredibus, actione reali insolidum conueniri, ita officio Iudicis, & id dixit *Ang. notab. in d. §. cato nu. 12.* quod æquum est illum hæredem insolidum teneri, ad quem res tota peruenit, & satis dicitur in casu d. l. cum ab vno iudicio testaris ad vnum hæredem peruenisse, cui partem hæreditatis reliquit hoc onere adiecto præstandi legatum in compensationem dotis, nam illud legatum destinatum iudicio testatoris in compensationem dotis vxori debitæ subrogatur quodammodo in locum dotis prædictæ, & sic hæres grauatus censetur possidere dotem, quam testator restitui iussit, ergo ex communi omnium sententia in d. §. cato, ille solus conueniri potest creditore volente, & aliter esset indebitè grauare, & molestare cohæredes, qui in effectu repeterent à grauato, ideo meritò dicitur in d. l. cum ab vno æquum est enim, &c. & in hanc opinionem inclinabat Sacrum Consilium,

---

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *DOS an ab vno ex hæredibus insolidum exigi possit.*

2 *Casus in quibus datur actio aduersus hæredes insolidum.*

3 *Dos gaudet priuilegijs alimentorum.*

4 *Actio insolidum datur pro alimentis cum distinct.*

5 *Maritus pro dotis restitutione non potest conueniri insolidum, & ibi quid in restitutione antefati.*

6 *Maritus habet beneficium deducto ne egeat ob maritalem reuerentiam cum declarat.*

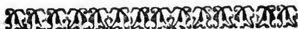
7 *Hæredes in quibus casibus teneantur insolidum.*

1 AD hanc decisionem 50. in ordine ex impressoris errore in prima impressione notatam sub nu 52. &c.) quod dos non habeat priuilegium vt ab vno ex hæredibus insolidum exigi possit cum testator non grauauerit aliquem ex hæredibus restituere, *vide posita per de Franch. decis. 581. n. 4. Visconte concl. hæres dicitur in medio, & quæ copiosè scripsi in prato meo ad l. p. l. si certum petatur, & in l. pro hæreditarijs C. de hæredit.*
2 *actionibus*, vbi & in quibus alijs casibus detur actio aduersus hæredes insolidum, *vt Vrsill. ad Afflict. decis. 232. & latè Bald. nouell. de dote p. 8. priuileg. 33. & latissimè Borrell. in 3. parte summæ decis. tit. 5. num. 490. & 491. & sequentibus*, vbi etiam in isto casu aduertit concurrente volunte dominæ dotis volentis exigere ab vno ex hæredibus, quia alias si velit exigere ab omnibus rectè exigit, vt potes videre, & talis opinio est tutior nec nullam resistentiam habet
3 licet dos gaudeat priuilegijs alimentorum, & magis sit priuilegiata quā alimenta, *vt ipse Bal. nouell. p. 6. priuileg. 4. §. prohibemus auth. de*
4 *triente, & semisse*, & pro alimentis absq; speciali tali dispositione testatoris detur actio in solidum vt pariter *dixi in d. prato ad l. 1. C si certum petatur ex de Franch decis.* 203. si alimenta non erunt præterita ex pluribus, de quorum alimentorum priuilegijs dixi *in addit. ad decis. 47.* cum
5 distinctione inter preterita, & futura, & amplia maritum pro restitutione dotis posse conuenire in solidum ab vxore, *Barz. decis. 56. num. 19. Afflict. decis. 222. Matthesil. singul. 261.* sed an pro restitutione antefati, *de Franch. in dec. 164 num. 4.* & videas præterposita in add. ad decis. primam, antefati, & dotis discrimina, & confor-
6 mitates, ex *Ric. coll.* 1458. cum habeat beneficium deducto ne egeat ob maritalem reuerentiam, vt puta non conueniatur ad restitutionem dotis ex causa repudij, vel diuortij vt *Mastrill. latissimè decis. 93. p. parte per totam*, quod declarat nisi esset facienda restitutio extraneo dotanti vt *Paschal de patr. potest. p 2. cap. 9. num. 29. qui nu. 22.* aduertit, neq; procedere de iure nostro consuetudin, *arg. consuet. incip. vbi dos sub tit. de iure dotium*, qua cautum est in casu restitutionis dotium faciendæ tam à marito, quam à quolibet alio; condennationem, & exactionem insolidum fieri debere non obstante l. &c. vt per *Afflict. decis. 222. & Vrsill. & ita per S. C. alias decisum de Franch. decis. 366. & 424. & 164. & vide Molfes. ad cons. Neap. p. 6. q. 9 num. 7.*

7 Sed in quibus casibus hæredes teneantur insolidum *Ricc. coll.* 528. & ex obligatione insolidū facta per defunctum teneri hæredes insolidum doctissimè *Gratian. discept. 765. num. 32. tomo 4.* licet non conueniatur hæres nisi pro hæreditarijs portionibus *id discept.* 150. *tom.* 1. sed an pro opere faciendo quilibet hæredum teneatur insolidum ipse idem *discept. forens.* 323. *nu.* 1. *&* 3. *tomo* 2.

tomo 2.& quod teneatur hæres actione personali soluere defuncti debita *Camillus de Medicis cons.* 124. *num.* 5. & cum testator mandauerit, aliquis hæres aliquid emat intelligitur, vt emat de suis, vel de bonis hæreditarijs *Gratian. discept. forens.*149.*num.*29.*tomo* 3.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An donatio facta consanguineo absenti, habitanti cum donatore in eadem domo, & cum eo viuenti per multum temporis spatium præsumatur peruenisse ad consanguinei notitiam, & ab ipso irreuocabiliter acceptata.

SVMMARIVM.

Donatio facta præsenti, & tacenti, & si expressè non acceptata valida censetur, & reuocari non potest, nam in eius commodum præsens, & tacens censetur acceptare, Aret.& Dec.opinione communiter damnata num. 1.2. *&* 19. *Idem in facta absenti, qui de ea habuerit scientiam, nam non contradicendo præsumitur assensisse nu.*3.

*Scientia, & attestatio huiusmodi etiam præsumenda in donatario consanguineo donantis absenti, sed cum eo cohabitanti, ex temporis diuturnitate num.*4.7.

Donatio absenti facta palam coram notario, iudice,& testibus præsumitur ad notitiam donatarij peruenisse num. 5. *nec actus occultus dici potest nu.* 10.

*Item ex vicinitate loci in quo donatarius degit, item ex coniunctione sanguinis nu.*5.

*Præsumptio talis scientiæ donatarij est adeo potens, vt transferat in aduersarium onus probandi contrarium nu.*6.*cum.*

*Donationes tales à communiter accidētibus peruenire solent ad notitiam etiam extraneorum,& exterorum nu.*8.

Commodum sentiens ex facto alieno præsumitur eiusdem facti notitiam habuisse numero 9.

*Dubitationes in contrarium, quod regula vicinus,& coniunctus præsumuntur scire facta vicini & coniuncti nu.*11.

Procedat quo ad mores, iura sanguinis, & diuitias non quoad alia facta, quæ possunt esse occulta.

*Opiniones Doct.dicentium in his, quæ continent factum momentaneum, vt videlicet sunt contractus, non præsumi scientiam, vt numer.*12.

*Testisq; depositionem dicentis scire contractum factum, quia vicinus, vel coniunctus non concludere nu.*13.

Absurdum, quod sequeretur duorum specialium .s. præsumpta scientiæ ratione coniunctionis,& vicinitatis,& ratione diuturnitatis temporis, num. 14. *&* 15. *& resoluuntur à nu.*17 *ad* 20.

Carolus Ruy.in hoc articulo parum sibi constans nu 6.*&* 14.

*Decisio S.C.num.*16. *&* 22.

Præsumptio scientiæ cessat, vbi coniunctio, vel vicinitas tantum concurrit, absque cohabitatione, & temporis diuturnitate numero 17.

*Doctoris consilium non attenditur: sed potius sententias super eod. facto prolatæ quando est contraria consilio nu.*18.

*Donatio præsenti, & tacenti ex parte donantis lex aliud non exigit nisi præsentiam, contra Decium ab omnibus reprobatum numer.*19.

Fictiones duæ consequutiuæ vna ad aliam possunt simul concurrere, ibid.

*Notarius, qui pro absente stipulatur & acceptat donationem cum clausula constituti, & præcarij, donatario acquirit vtilem actionem sine cessione nu.*20.

Diuturnitas temporis per biennium inducitur, vel per decennium,& multò magis per 20. *annos num.*21.*&* 23.

DECISIO LI.

1 Communis est Doctor. resolutio, & opinio donationem factam præsenti,& si expressè non acceptat, sed tacet, esse validam, reuocari non posse, vt late *per Cagnolum in Rubr.C. de pactis num.* 15. *cum seq. &* in l. *semper qui non prohibet in princ. vsq; ad num.* 8. *ff.de reg.iur.* qui de communi testatur *Curt. Iun. in eadem Rubr. num.* 8. *cum seq.* sufficit enim præsentia, & scientia donatarij, & promissio, seu donatio expræssa donatoris, vt actus validus sit & perfecta donatio iuxta *glos.cōmuniter recept in* l. *cum pater §.mæuio.ff. de leg.*2.*& in* l. *illud, C.de sacros.Eccl. in ver. alia causa, in finalib. verbis,* quia cum agatur de comodo, & beneficio illius, qui præsens est censetur acceptare, non recusare, l. *qui patitur cum sua mal. ff. mand.* si-

quidem non improbare, approbare est in his, quæ respiciunt acquisitionem, *ex doctr. Bart. in* l. *quo enim, ff. rem rat.hab.* & licet hæc opinio fuerit valdè controuersa, & illam impugnauerit, *Aret. in* l. *2. ff. de leg. primo num. 2. & seq. & Dec.* accerrimè *in rubr. C. de pactis*, & alijs in locis, & etiam consulendo, tamen opinio *Aret. & Dec.* ac sequacium damnata est ab omnibus, & anterior frequentiori omnium calculo recepta, *teste Couarr. in rubric. extra de testam. in tertia par. num. 13. colum. 2. & Iulio Claro in §. donatio, quæst. 11. vers. sed pono*, & dicit *Cagnol. in dicta rubr. C. de pactis num. 17.* quod tam legendo, quam consulendo in foueam errorum incidit Dec. qui semper defendit opinionem contrariam, & quod à vertice ad plantas non est sanitas in dictis suis, propterea communiter per Scribentes, maximè modernos omnes qui post ipsum scripserunt, reprobatur, vt ibi per eum. Hanc opinionem extendunt Doctor.
3 siuè donatio fiat præsenti, & tacenti, siue fiat absenti, qui postmodum scientiam, & notitiam habuerit, nam sola scientia sufficit, ex doctr. Bart. in d. l, quo enim, nam cum actus fiat pro vtilitate absentis, statim quod ille absens scit, & non contradicit, consentire dicitur, l. *si absenti. cum ibi not. per glos. & Doctores C. si cert. petat. sequitur Abb. in cap. nonne extra de præsumpt. Guid. Papa in cons. 23. num. 12.* & sic data scientia in vtraque, non videtur differentia inter absentem, & præsentem, nam quemadmodum præsens censetur consentire, vbi de eius vtilitate agitur eadem ratione absens, vt primum scit, & non contradicit, vt testatur ex his *Dec. & Cagn. ac alij in d. l. semper, qui non probibet in principio.*

Præsupposita igitur prædicta opinione, orta est hæsitatio, si donatio facta est consanguineo
4 absenti, sed cohabitanti cum donatore in eadem domo, & cum eo viuente, & donatio diutina sit, num ex sanguinis coniunctione, & cohabitatione, ac temporis diuturnitate inducatur, & præsumatur scientia, & acceptatio, ita vt reuocari amplius non possit, vel in alterum conferri, seu collata, nihilominus prima donatio præferatur secundæ, prout casus accidit in Sacro Consilio.

Hanc quæstionem tractant *Guido Papa in cons. 23. num. 13.* vbi tenet donationem factam
5 absenti, sed palam coram Notario, & testibus, ac Iudice, præsumi peruenisse ad notitiam donatario, de qua ibi agit per *Glos. in reg. præsumitur, extra de reg. iur. & glo. in l. si tutor, C de peric. tut.* Item ex vicinitate locorum si est celebratus contractus donationis in loco vicino, vbi degit donatarius, præsumitur scientia, præsertim si est celebratus coram testibus, & Iudice, *ex doctrina Bart. in l. si cui, §. ijsdem, ff. de accus. & habetur in cap. quosdam, & cap. quanto extra de præsumpt.* Item si donatio est facta inter coniunctas personas, quia ex coniunctione sanguinis præsumitur scientia, *per tex. in* l. *de tutela, & ibi glos. C. de in integr. restitut. min. &* l. *octa-*
6 *ui, ff. vnde cogn.* & est adeo potens hæc præsumptio, vt transferat onus probandi contrarium in aduersarium, iuxta ea, quæ habentur in l. *ei qui, ff. de probat.* & interim in præiudicium donatarij nihil fieri poterit, per *tex. in cap. cum tibi absenti, de præben. lib. 6. vbi est casus, & materia hactenus Guido Papa, post quem eandē opinionem in indiuiduo sequutus est Roland. a Valle in cons. 19. volum. primo num. 38. & 39. cum seq. & in cons. 4. vol. 2. colum. pen. & loquitur in cons. 19.* de donatione facta à patruo nepoti absenti ducatorum duorum millium, quam reuocauit illinc ad duos annos, & alteri contulit, concludit tandem primam donationem præferendam esse ea ratione, quia cum facta fuerit coniunctæ personæ iam diu, & donans, ac donatarius insimul viuerent, & cohabitarent ex prædicta sanguinis coniunctione, cohabitatione, & temporis diuturnitate, præsumitur donatarium habuisse scientiam prædictæ donationis, quod sufficit, vt dicatur perfecta, acceptata, & reuocari non possit, vel in alterum conferri, vel
7 collata non teneat, siquidem resultat præsumptio legis, quod coniunctus, & cohabitans in eadem domo sciuerit facta, & gesta per donantem in eius beneficium, & ex cursu temporis non est verisimile ad eius notitiam huiusmodi factum non peruenisse ex dictis per *Alex.* in cons. 213. volum. 2. num. 12. *Anchar.* in cons. 170. num. 5. & 7. *Aret.* in cons. 73. num. 9. vbi optimè de contractu celebrato à patre pro filio, & de contractu celebrato à fratre pro fratribus, & per *Soccin.* cons. 264. *Bologn.* cons. 13. *Ruin.* cons. 165. col. 2. vol. primo, & cons. 47. num. 13. eodem volum. & alios quos ibi allegat, siquidem
8 à communiter accidentibus similes donationes notabiles solent venire etiam ad notitiam extraneorum à fortiori ad notitiam coniunctorum, & in cons. 4. loquitur de emptione facta per fratrem eius nomine, & nomine fratris absentis concludit, præsumi scientiam, & rati habitionē ex coniunctione sanguinis, & cohabitatione in eadem domo, in qua communi viuebant, vt arguit, & tenet *Bald. in cons. 392. volum. primo, Abb. in cons. 19. vol. 2. & sequitur Crauett. in cons. 123. & alios ad idem congerit Tiraqu. in tract. de iure const. possess. in 3. par. 30. limit. num. 11. & seq.* vbi varijs ex causis, & coniecturis hanc tacitam ratificationem, seu scientiam, & acceptationem induci concludit, quæ ad rem, de qua agitur, faciunt eandem opinionem, sequitur *Cephal. in cons. 33. primo volum. num. 19. Burs. optimè in cons. 218. num. 10. & 11. & in cons. seq. 119.* vbi ampliat etiam in donatario coniuncto absente ex cursu, & temporis diuturnitate, vt ibi per eum latè, *& Rimin. iunior in cons. 292 num. 139. vol. 3. Menoch. in cons. 92. num. 66. volum. primo, & in specie hanc opinionem veram asserit Thesaur. in sua decis. 70. num. 12 & Surdus in decis. 111. num. 13. & decis. 206. num. 9. & idem tenet Ruinus in cons. 47. num. primo, volum. secundo*, loquens de patre cohabitante cum filio, ad cuius beneficium disposuit, quod præsumatur ad scientiam filij peruenisse gesta per patrem, quia quando ex facto alieno
9 quis sentit commodum præsumitur habuisse notitiam illius facti, ita *Card. in Clem. prima, §. fin.*

fin. de concess. præben. quem sequitur, & allegat Marant. in repet. l. is potest num. 229. ff. de acquir. hæred. & Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumption. 23. num. 84. & est opinio ab omnibus recepta.

Facit etiam id, quod dicit *Bald. in cap. quanto extra de præsumpt.* præsumi scilicet scientiã consanguinei, & vicini in actibus multum publicis, quam opinionem sequuntur *Doctores omnes in* l. *1. ff. si cert. petat. Corn. cons. 232. volum. 2. latè Felin. in cap. literis extra de præsumpt. in*
10 *3. limit. post num. 5.* Sed donatio, quæ fit coram Notario, Iudice, & Testibus palam, & publicè, non potest dici actus occultus, & qui non possit peruenire ad notitiam omnium illius loci, vbi est gestus, ergo à fortiori debet dici, quod peruenerit ad notitiam, & scientiam coniunctorum, quibus ex illo actu ius, & commoditas, ac beneficiũ quæritur, ac paratur. Nec ipsum Notarium (verisimile est) tacuisse, & non notificasse donatario, pro quo absente stipulatus est, & acceptauit, vt sibi pro labore suscepto gratificetur.

Ex aduerso considerabatur, quod & si vera est regula, in qua fundatur, prædicta opinio, quod coniunctus præsumitur scire facta coniun-
11 cti, sicut vicini, tamen regula prædicta procedit, quoad mores iura sanguinis, & diuitias, non autem ad alia facta, quæ possunt esse occulta, esto fiant coram testibus, & exemplum, ponunt Doctores in contractu facto ab aliquo ex vicinis, vel consanguineis, *ita Bald. in* l. *quoniam sororem, C. de iur. delib.* loquens in testamento coniuncti, quod fit coram Notario, & testibus, & inquit non præsumi scientiam, sed ignorantiam, & dixit *Paul. de Castro in* l. *prima, ff. si*
12 *cert. pet num. 20. & 21.* quod in his, quæ continent tractum momentaneum, vt est contractus, qui momento expeditur non præsumitur scientia, secus in his, quæ continent tractum successiuum, & sequitur *Felyn. in dicto cap. literis num. 5. in princ. extra de præsumpt.* Nam magna est differentia inter factum momentaneum, & factum successiuum ad finem præsumendi scientiam, vt declarat *Abb. in cap. fin. extra de consuetud. & in cap. cum causam, & cap. constitutus extra de testib.* & ideo de contractu inquam facto per coniunctum non præsumi scientiam, tenent Doctores omnes quot sunt post *Bart. in d.* l. *prima, ff. si cert. pet. Soccin. Dec. Curt. iunior num. 43. & seq. Purpur. num. 115. & seq. ac alij omnes communi calculo, quos reassumit ibi Bologn. num. 31. & 32. & facit regulam Soccin. in reg. 71. in verbo coniunctus, & aliam Bernardus Diaz in lib. regularum reg. 125. in eodem verbo coniunctus, & alios multos ad id cumulat Gabriel in suis commun. opinion. lib. 1. tit. de præsumpt. in 5. conclus. num. 22. & seq. vsque ad 27.* quos non transcribo, quia ad instar litaniæ recitare, & cumulare Doctor. in opinionibus iam receptis, & canonizatis, non modo non est ingeniosum, & subtile, sed nec necessarium. Hinc quia in coniuncto præsumi-
13 tur ignorantia contractuum gestorum per coniunctos, non concludit depositio testium dicentium contractum non esse factum per coniunctos, quia scit, vt coniunctus, vel vicinus, dixerunt *Fulgos, & Paul. in d.* l. *prima, & Felyn. in d. cap. literis num. 7. vers.* aduertendum, nam quid potest scire vicinus meus, inquit Castr. si aliquem contractum feci in domo, & ideo non esset sufficiens depositio prædicta, nec concludens scire, quia vicinus, nam non potest scire nisi fuisset præsens, vel nisi deponeret, quod non potuissem contrahere, quia ipse sciuisset *per glos. singul. in* l. *prima in princip. ff. de itin. actuq; priu. in glos. magna in fine* per quem modum probatur negatiua, de qua glos. mentionem fecit Fœlyn. vbi supra referens eadem verba Pauli, ipso tamen tacito.

Et in specie, quod non præsumatur scientia
14 donationis à coniuncto factæ tenet *Ruin. parum sibi constans in cons. 174. vol. primo,* in quo loquitur de donatione facta à patre filiæ, & maior coniunctio non potest dari, quam inter patrem, & filiam, & tamen dicit Ruinus non præsumi scientiam, quia coniunctus præsumitur scire facta coniuncti quò ad ea tantum, quæ concernunt iura sanguinis, & processum naturæ, vt ibi per eum.

Tertiò prædictæ primæ opinioni videbatur obstare irrefragabilis ratio, nam si concederemus scientiam præsumptam in consanguineis ratione coniunctionis, & aliarum circumstantiarum superius expressarum, sequeretur, quando in vno,
15 & eodem subiecto concurrerent duæ specialitates, seu fictiones prima, quod sola præsentia inducat consensum, & ideo non potest esse nisi per fictionem, quia expressus consensus deficit, vbi præsens tacet, sed iuris præsumptione subintelligitur secunda, quod præsumatur scientia ex temporis diuturnitate, & alijs, vt supra, sed duæ fictiones, ac duo specialia non possunt simul concurrere in eodem subiecto per *glos. singul. in* l. *prima C. de dot promiss. & in l. cum post §. gener. ff. de iur. dot. & habetur per Docto. in* l. *si*
16 *is qui pro emptore ff. de vsu cap.* quia non datur fictio fictionis ergo opinio prædicta, quod præsumatur scientia, & ex scientia præsumpta resultet ficta acceptatio substineri non potest.

His tamen non obstantibus, Sacrum Consilium sequutum fuit primam opinionem, ac censuit præsumi scientiam ex temporis diuturnitate, & sanguinis coniunctione, & cohabitatione donatoris, & donatarij.

Siquidem contraria non obstant, nam vera sunt in casu suo, vbi tantum concurrit coniun-
17 ctio sanguinis, vel vicinitas tantum absq; cohabitatione, & temporis diuturnitate, nam primo casu vera est opinio, quod coniunctus non præsumitur scire gesta per coniunctos, præter ea, quæ attinent ad iura sanguinis, ætatem, & ordinem naturæ, & ita loquuntur Docto. omnes supra allegati, & quot scripsere in *d.* l. *prima ff. si cert. pet.* & alibi secus vbi cum sanguinis coniunctione accedit cohabitatio, & temporis diuturnitas, & ita procedit prima opinio, pro qua faciunt etiam notata per *Docto. in* l. *procula ff. de probat.* vbi in effectu ex sanguinis coniunctione, cohabitatione, & rationis calculo censetur debitum remissum tantum operatur hæc

coniunctio, cohabitatio, & temporis diuturnitas, etiam quia non solum ex prædictis, sed alijs circumstantijs in casu præmisso inducitur, & præsumitur scientia, vt per *Gabriel. in d. 6. conclus. de præsumpt num.* 13. vbi alios congerit tenentes præsumi scientiam vbi ex coniecturis appa- ret.

Nec obstat cons. Ruini, primo quia non adsunt omnes circumstantiæ, de quibus in prædicta prima opinione, Secundo quia in casu, de quo ibi fuit iudicatum contrarium, & ipse nititur impugnare sententiam, vt ipse testatur sibi quare decisio fuit contra eius opinionem, & secundum
18 nostram, & magis debemus attendere sententiam in eo casu latam, quam eius Consilium fundatum in læuissima ratione, scilicet quod coniunctus non præsumitur scire facta coniuncti præter iura sanguinis, &c. quæ ratio, & opinio procedit in casu suo simplici, vt supra diximus.

Nec pœnitus aliquid negotij facit tertia obiectio, quia non est verum, quod concurrant duæ fictiones, & specialitates in hoc casu, si quidem, quod donatio facta præsenti, & tacenti valeat non est per iuris fictionem, sed est donatio expressa, & nó præsumpta, vt optimè post alios declarat *Couar. in dicta Rubr. extra de testam. p. 3. nu. 13. col. 2. vers.* verum si donatarius, quia ex parte donaotis, donatio expressa est, & ex par-
19 te donatarij lex nil aliud requirit, nisi præsentiam tantum, esto taceat, vt dicit *glos. in l. illud C. de Sacrosf. Eccl es.* & satis erit præsentem donatarium tacere l. *qui patitur ff. mand. & ideo sufficit sola præsentia illius cui donatio est facta, allegat Angel. in consil.* 183. *col.* 2. *& idem tenent Curt. Iunior. & Purpur. in Rubr. de pactis*, qui dicit, hâc opinionem esse communem, quicquid contrarium tenuerit, ac consuluerit Decius, qui ab omnibus est reprobatus, si quidem, quod præsens non teneatur expressè acceptare, istud est secundum regulas iuris communis sufficit enim tantum præsentia, vt declarat etiam *Cagnol. in d. l. semper qui non prohibet num.* 4. *& in d. Rubr. C. de pact.* præterea quando plures fictiones veniunt consequutiuæ vna ad aliam benè possunt concurrere, vt hic, vt magistraliter declarat *Bart.* in d. l. si is, qui pro emptore numer. 71. ff. de vsu cap. quia non est præsentis speculationis ibi, habentis materiam.

Et facit etiam pro hac opinione, & decisione, quia notarius stipulatus fuit, & acceptauit pro absente, cum clausula constituti, & præcarij, quo
20 casu licet secundum magis communem, & receptam opinionem, notario stipulante, & acceptante censeatur donatario, quæsita vtilis actio absq; cessione, & dicatur perfecta donatio, tamen donatio potest re ipsa reuocari, antequam ab absente acceptatur secundum aliquos illam transferendo cum possessione in alterum: & secundum alios potest reuocari verbis, etiam quod non deueniat ad actum tradditionis in alterum, sed hæ opiniones habent maximam controuersiam hinc inde Doct. grauissimæ authoritatis digladiantur, vt vtraque opinio sit communis, & magis communis, vt *per Iul. Clar. in §. donatio. quæst.* 13, *& Couar. in d. rubr. de testam. par.* 3. *num.* 13. *in princ.* Sed non est præsentis speculationis, clausula vero constituti, & præcarij operatur fictam traditionem, sed si donator rem donatam in alterum transtulerit, possessionemque rei donatæ concesserit ante donatarij acceptationem, illa facta per constitutum, & præcarium nihil operabitur secundùm *Dec. in l. contractus ff. de reg. iur.* & alios, quos more solito ad id congerit Tiraquell. qui enumerat acies Doctorum pro vtraque opinione pugnantium in d. tract. de iure const. possess. in 30. limit. num. 9. cum multis seq. & num. 50. cum seq. tenet clausulam constituti prædicti operari, vt illicò sequuta acceptatione donatarij in illum sit translata possessio, & dominium, & proinde non possit aliquo pacto donatio reuocari, & si in alterum transferatur, nihilominus præferatur primus, vt late etiam per *Doct. in l. quoties, C. de rei vendic.* Presupposita ergo scientia in casu nostro ex temporis diuturnitate, quam diuturnitatem spatio
21 annorum duorum concessit *Rolandus* in d. cóf. 19. Ergo donatio in casu præmisso est firmissima, & non potest reuocari, vel in alterum conferri, & præferetur omnino primis, qui habent dominium, & possessionem, etiam si secundus nactus fuerit postea possessionem, & dominium.

22 Et ita iudicauimus in causa Portiæ Pulicellæ cum Buccis apud actuarium de Fœlice, referente Consiliario Marco Antonio de Ponte vbi est casus, quod Portia donauerat eius nepotibus absentibus, & cum ipsa cohabitantibus, & viuentibus in eadem domo quædem prædia in anno 1579. illinc ad viginti annos donauit, sed non traddidit alteri presenti iudicauimus, in quam ex supradictis pro primo donatario ex præsump a scientia, quæ facit secundam donationem, & traditionem non valuisse. Qui Notarius pro primo donatario stipulatus fuit, & acceptauit cum clausula constituti, & præcarij.

Et si spatium duorum annorum sufficit, vt in casu præmisso diuturnitas temporis censeatur,
23 & si secundùm alios spatium decem annorum inducit diuturnitatem, vt per *Ioannem Andream Butr. Abb. Fælyn. & alios in cap. illud extra de præsumpt. & Fælyn. cap. sicut extra de re iud. Alex. cons.* 123. *vol.* 1. *Anan. in cap. licet heli extra de sim. & alios*, ergo à fortiori, vbi tempus viginti annorum defluxit, vt in casu nostræ decisionis.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta absenti quando teneat, vsque ad finem.*

1 PRO abundanti hac decisione, quod donatio facta absenti teneat dũ ad eius notitiam potuit deueniri, quia tunc præsumitur acceptata, & proinde in casu

casu doctissimi D. Authoris donationem factam ab aliquo eius consanguineo absenti, sed habitanti in domo eius fuit habita irreuocabiliter acceptata) & licet postmodum fuerit aliter facta (apparet) decisum de ea non fuisse receptam rationem, *vide Borrell. 3. part. summe decis. tomo 3. a num. 131. & sequentibus, vbi post omnes omnia cumulat, & scripsit Ricc. in collect. 43. in materia acceptationis donationis non omissis, Molina de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 2. num. 67. Ceuall. pract. quæst. commun. contra commun. quæst. 54. num. 1. & 2.* vbi & si sufficiat Notarij præsentia, & ex hoc nota donationem ante acceptationem reuocari posse, si res non fuit tradita, & fortius si donatarij fuissent infantes, nec adhuc in mundo viuentes, sicut fuit annis præteritis disputatum, & decisum iunctis Aulis per Sacrum Consilium in causa illorum de Brancat., cum D. Præsid. Sac. Consil. *vt Paulus Staibanus cons. 6. num. 10. & 13. in fine*, sed quid fauore piæ causæ per *Thor. secunda parte compend. decis. Regni verbo donatio irreuocabiliter*, vbi alia portat more solito, ex allegat. cuiusdam Doctoris, vt per eum.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An meretrix possit mercedem sibi causam fornicationis, & concubitus iudicialiter petere.

SVMMARIVM.

1 *Meretrix an valeat agere in iudicio petendo mercedem pollicitam, causa fornicationis, & concubitus.*

2 *Meretrix licet iure fori, non possit petere mercedem promissam, tamen ei solutum repeti non potest.*

3 *Cin. distinctio constituentis differentiam inter meretricem publicam, & occultam circa derogationem actionis recensetur, & num. 4. quid sentiant Theologi, & de veritate num. 19. & 20.*

5 *Meretrix est domina sui corporis, & se vendere potest, & quando num. 9.*

6 *Multa iam facta tenent, quæ si non essent facta impedirentur.*

7 *Mulier pecuniam pro concubitu solutam turpiter petit, sed non turpiter accipit, & quo iure id verum intelligatur num. 16.*

8 *Exceptio si detur ad retinendum non arguit dari actionem ad petendum.*

9 *Opinio, quod sicut datur actio ita detur exceptio ex promissione, & solutione facta meretrici apud omnes communis tum Canonistas, tum Ciuilistas, & num. 11.*

12 *Promissio facta meretrici concubitu, non sequuto non valet, & habet locum pœnitentia, idem in meretrice respectu fornicatoris num. 13.*

14 *Meretrix falsum asserens se scilicet virginem & ob id maiorem quantitatem extorquens tenetur id, quod recepit restituere secus sine fraude num. 15.*

17 *Pretium excessiuum si detur meretrici potest condici in eo, quod excedit, & limitatio num. 18.*

21 *Stuprans virginem tenetur eam dotare habito respectu ad qualitatem vtriusque.*

22 *Decisio Sacri Cons. existimantis dari actionem meretrici ex promissione sibi facta licet non publica sit.*

DECISIO LII.

Opinio valdè controuersa est inter Theologos, Canonistas, & Ciuilistas, an meretrix possit agere in iudicio pro merceide sibi promissa ex causa fornicationis, & concubitus. Nam *glos. in l. 2. C. de condit. ob turp. caus. & in l. 3.*
1 *& 4. §. sed, & quod meretrici. ff. eo. & in l. affectionis. ff. de donat.* tenet meretrici non dari actionem ad petendum, sed tantummodo exceptionem ad retinendum, & defendendum quod datum est, ne possit repeti. Huic opinio-
2 ni accedit. *Isern. licet de Accursio non faciat mentionem in tit. quib. mod. feud. amit. num. 11.* vbi dicit, quod iure fori non potest meretrix petere mercedem pro meretricio, licèt si soluatur, quod solutum est, non possit repeti, per *tex. in d. § sed. & quod meretrici*, cuius authoritas non minus valet apud nos, quam apud omnes opinio *glosæ, habet hæc opinio suos sequaces, Bal. Angel. Paul. & Ias. in d. §. sed, & quod meretrici, Imol. in d. l. affectionis Zas. in l. generaliter, ff. de verb. oblig. Fortun. Garzia in rep. l. iuris gentium, §. si ob maleficium, ff. de pactis*, & omnes illa ratione, quia huiusmodi promissiones, & pactiones illicitæ, sunt à iure reprobatæ ex turpi causa, & ideo nullæ, & nullam possunt parere actionem, *d. l. 3. & 4. §. quod, & meretrici. l. mercedem. C. eo. l. si plagij, & l. generalitèr, ff. de verb. oblig. d. l. iuris gentium, §. si ob maleficium, & l. si vnus. §. pacta, ff. eod. cum alijs per dictos Doctor. cumulatis.*

3 *Cyn. verò in d. l. 2. C. de condit. ob turp. caus.* facit differentiam inter meretricem publicam, & occultam, & primæ non denegat actionem, num. 5. quia palam omnibus se prostituit, secundæ denegat etiam receptionem, & receptorum acquisitionem, & dominium num. 3. quia mulieres non meretrices, quæ à fornicatoribus suis

ſuis accipiunt dona in cinturis aureis, & perlis,
ſicut de quibuſdam ipſe ſcit, quæ quorundam
amaſiorum ſubſtantiam exauſerunt,retinere non
poſſunt, & in iudicio fori, & animæ ad reſtitu-
tionem tenentur, & dominus fiſcus, qui talium
eſt ablator poterit auferre per *tex. in l. Lutiur,
ff. de iure fiſci ſequitur Angel. in d. l. 2. Paul.
Caſtr. in l. prima §. ob rem igitur, ff. de condit.
ob turp. cauſ. Abb. in c. quia plerq. num. 14.
extra de immunit.* Eccleſ. Io. *Lup. in repet. c.
per veſtras extra de donat. inter vir. & vxor
§. 40.*
4 Alij Theologi ſummiſtæ, & Ciuiliſtæ tenent
meretrici, quæ publicè ſui corporis quæſtum
facit, dari actionem, & exceptionem, nam li-
cèt actus venereus ob quem pecunia datur, vel
promittitur illicitus ſit,& turpis, ipſa tamen re-
ceptio pecuniæ turpis non eſt, vel de iure im-
probata, *vt in d. §. ſed, & quod meretrici*, ideò
ſicuti data turpitudine vtriuſq. dantis, & acci-
pientis,non eſt locus repetitioni, ita cùm ex par-
te recipientis non detur turpitudo in ipſa rèce-
ptione,non tantum locus non eſt repetitioni,
ſed etiam locus eſt exactioni, & quamuis forni-
catio prauaſit, & iure diuino prohibita, ipſa ta-
men meretrix domina eſt ſui corporis, & mate-
5 ria vendibilis eſt, nec ipſa venditio actus venerei
illicita cenſetur,& ſi actus in ſe illicitus eſt, non
tamen eius venditio eſt prohibita, nec illicita ra-
tione materiæ,quia dare alicui mulieri pro con-
cubitu,antequam is ſequatur, malum eſt, quia
à luxuria, & à praua ſenſualitate procedit, ſed
dare meretrici pecuniam promiſſam poſt actum
venereum,malum non eſt, ſed actus iuſtitiæ à
nullo vitio imperatus, vt explicat doctè, & ele-
ganter. *Caet. 2. ſecundæ queſt. 32. art. 7. poſt
diuum Thomam ibi, & relatus per Couar. in
releſt. cap. peccatum de reg. iur. lib. 6. §. 2. per
totum*, vbi hanc materiam latè, doctè, & di-
ſtinctè more ſolito expendit,& articulum diſpu-
tat ad partes,& refutatis, & declaratis omnibus
prædictis,& alijs rationibus, quæ in contrarium
vrgere videntur, hanc opinionem firmiſſimam
aſſerit, & pluribus iuribus,rationibus, & autho-
ritatibus corroborat,ac tuetur,& receptiſſimam
ac communem, & veriſſimam fatentur omnes
poſt *Couarr. Nauarr. in ſuo Manuali cap. 17.
à num. 30. vſque in finem, Molin. de iuſtitia,
& iure tract. 2. quæſt. 94. per totum, nouiſſimè
Iacob de Graff. lib. 2. ſuarum deciſionum ca-
ſuum conſcientiæ cap. 124. per totum.* vbi re
aſſumit articulos, & concluſiones, ac poſtremò
poſt omnes,& poſt hanc rem deciſam vidi *Car-
roc. in tract. de locato, tit. de condit. ob cauſ. ſeu
de mercede remunerat. quæſt. 10. à num. 94.
cum ſeq.* reaſſumentem etiam articulos, & iura
prædicta contraria ex doct. Couar. & aliorum
conciliantem, vt mihi nihil addendum foret,
niſi quid in contingentia facti in S. C. fuerit de-
ciſum referre,ſe vt curioſis, & his, qui authori-
bus prædictis carent ſatisfaciam rem per cap ta
abſoluam,& licèt prædictæ rationi, in qua fun-
6 datur hæc opinio, ex dictis per *Diuum Tho-
mam, Caetanum, & relatos per Couarr.* poſſet
obijci, quod non eſt abſurdum, nec adeò à iure
alienum, quod meretrici detur exceptio, & de-
negatur actio,quia multa facta tenent, quæ fieri
prohibentur, & ideò pro factis, quæ tenent po-
teſt competere exceptio, non autem actio, pro
his, quæ fieri prohibentur ex Regula, *l. biduum,
ff. quand. appell. ſit*, præſertim quando actus
prohibetur propter honeſtatem, vt hic factum
tenet, licèt prohibeatur fieri, vt per *Feder. de
Sen. in conſ. 293. factum tale eſt plura cumulat.
Iaſ. poſt alios in leg. patre furioſo, ff. de his,
qui ſunt ſui, vel alien. Iur. & Pet. in l. in
ambiguis §. non eſt nouum, ff. de regu. iur. &
quædam honeſtè accipiuntur, quæ non honeſtè
petuntur l. prima §. primo, ff de var. & ex-
traordin. cognit. & ideò non mirum ſi datur ex-
ceptio, & non actio, & non ab re tex. in d. §.
ſed, & quod meretrici conſideravit caſum,*
7 quo pecunia eſt ſoluta pro concubitu, & pro
turpi cauſa, fuit dubitatum, an teneretur reſti-
tuere, dicit tex. quod turpiter facit, & hæc
pars reſpicit actum, & actionem ſubdit, quod
non turpiter accipit, & hæc ſecunda pars re-
ſpicit exceptionem, quaſi conſentiat tex. quod
poſſit accipere à ſponte dantibus, quia non tur-
piter accipit, ſed de petenda mercede, & præ-
tio in eo tex. verbum nullum, quia ex actu tur-
pi, eſt turpiter facere, quod tamen factum to-
leratur, ergò cùm eſt ſoluta pecunia, quia hoc
voluntarium eſt, poterit retineri, & pro reti-
nenda, & tuenda dabitur exceptio, non autem
actio ad petendum, & ſibi imputet, qui volun-
tariè ſoluit, nec ſequitur conſequentia datur
8 exceptio ad retinendum, ergò actio ad peten-
dum, nam regula eſt in contrarium, quod cui
datur actio à fortiori exceptio, ſed non è con-
tra quia in multis caſibus datur exceptio, &
non actio, & hoc non eſt abſurdum, præſertim
quando ratio diuerſitatis reddi poteſt vt ſupra,
& actio, & exceptio tendunt ad diuerſum fi-
nem, vt hic, quia exceptio ad retinendum iam
datum quòd lex permittit, actio verò ad pe-
tendum promiſſum non datum, quod lex im-
probat, quam materiam declarat. *Dec. latè in
l. inuitus. §. cui damus, ff. de reg. iur.* item ad
9 ſecundam rationem, quod eſt domina ſui cor-
poris, poſſet obijci, quod eſt verum ad vſum
licitum, & non improbatum, nam alias nemo
eſt dominus membrorum ſuorum *l. liber ho-
mo. ff. ad l. aquil.* qua ratione vtitur Couar.
pro opinione tenentium, non dari actionem,
10 ſed quia opinio prædicta, quod detur actio, ſi-
cut datur exceptio eſt receptiſsima in vtroq. fo-
ro tam ſ. in foro poli, ſeu conſcientiæ, quam
in foro fori; in foro poli inquam, quia tenetur
fornicarius dare quod promiſit,& meretrix non
tenetur reſtituere, quod recepit in foro fori,
quia poteſt cogi fornicarius dare mercedem, &
prætium, ſiuè promiſſum, ſiuè non promiſſum,
ideo ab hac opinione recedere non eſt iuſtum,
ita enim placitum eſt. *Cyno, Baldo, Angelo,
& alijs in d. l. 2. C. de cond. ob turp. cauſ. ad-
uerſus gloſam ibi*, quam communiter repræ-
hendunt, & *Bart. in d. l. affectionis, Alex. in
d. l. generalitèr Rip. in d. l. ſi plagij num. 10.
& ſeq. & ibi Iaſ. ac Zaſ. num. 29.* qui dicit
hanc

hanc esse communem opinionem, *pro vt etiam testatur Couar. vbi supra num. 2. & post ipsum Nauarr. d. cap. 17. Molina vbi supra, de Graffijs, & Carroc* vt iam de hac opinione dubitare etiam ex Theologorum opinione, quos prædicti doctores citant, sit ponere os in
11 Cœlum quid materia est vendibilis, vt inferius dicetur, ergo competit actio, & exceptio quemadmodum datur contrahentibus in contractu emptionis, & venditionis, & quia est domina vsus sui corporis, quem potest locare, & vendere, & est domina membrorum suorum ad hunc vsum, licèt turpiter faciat, vt supra, & ideo obiecta prædicta, non obstant aduersus hanc opinionem communem: sed vt prædicta opinio sibi vendicet locum, necesse est, quod sit sequutus concubitus, & effectus, nam ante fornicationem, & concubitum datur pœnitentia, & non potest dicere meretrix per ipsam non stetisse, & ideo limitatur prædicta communis opinio in casu prædicto, quia non solum denegabatur actio meretrici, sed etiam exceptio si fuerit aliquid datum, & solutum pro futuro concubitu, & fornicatione non sequuta poterit enim re integra repeti, vt concludit post alios *Molin. vbi supra pag. 403. vers. tertia pars*, quia pactum, & promissio pro re turpi ante rem turpem patratam nullam vim habet inquit, per *tex. d. l. generaliter, & leg. si stipuler. ff. de verbor. obligat. cap. fin. extra de pactis cum alijs, quæ allegat*, & in malis promissis rescinde fidem in turpi voto muta decretum, impia est enim promissio, quæ cum scelere adimpletur, admonet *tex. in cap. in malis 22. quæst. 4.* Idemq. quò ad meretricem dicendum est, vt
13 ante patratam fornicationem detur pœnitentia, & restituto pretio, si quod pro futuro concubitu receperit, non teneatur ad se prostituendum, neq. si se prostituerit, & obligauerit ex pacto, & conuentione, illi conuentioni stare in futurum, quia vt inquit, & concludit Molina loco supra citato, pactum, & conuentio quæuis, vt in futurum consentiat in peccatum est nullius effectus. Item limitatur prædicta communis opinio non habere locum, vbi fraude, & dolo meretrix à fornicario extorserit, tunc enim tenetur ad restitutionem, & denegabatur exceptio, vt concludunt. *Cyn. in d. l. 2. Bar. in d. l. affectionis Couar. num. 2. Nauarr. Molin. pag. 406. & de Graff. num. 3. & 10, & Carroc.*
14 *qui* exemplo declarant, vbi se virginem vendidisset, & asseruisset, cùm non esset vbi à nemine alio cognosci se patiatur, quam ab ipso solo, vel aliquo magnate tantum, vt maius pretium extorqueat à fornicario, non daturo, si virgo non fuisset, & si alij ad ipsam accessum haberent secus si blanditijs, & lenocinijs extorserit, sed cessante fraude, non solùm pretium petet, & retinebit datum, sed vbi nulla merces data, vel promissa fuerit posse meretricem, quæ sui corporis, quæstum facit agere, vt fornicarius soluat consuetam mercedem, tenent omnes. *Couar. vbi supra num. 4. vers. secundo probatissimi iuris, vbi dicit id venire ex vi taciti pacti declarat Molina pag. 45.* quia non est censenda mulier meretrix se gratis, sed pro consueto prætio corporis sui copiam facere, & hanc opinionem dicit esse communem, & idem fatetur. *Nauar. num. 36. vers. tertio ex tex. in d. § sed, & quod meretrici*, vbi dicit verum sensum dicti tex. esse meretrici turpe esse. s. iure naturæ, non tamen iure humano, & licèt turpiter faciat attento iure naturali, quod si meretrix, non tamen turpiter accipit mercedem attento iure humano, quod permittit esse meretricem, & ideo inquit illum tex. habere locum, quò ad forum, & territorium in quo opera meretricis, est permissa, non quò ad forum, & territorium, in quo est damnata, nihilominus licitè recipit, & tuta est (licèt peccet) quia non tenetur restituere, vt probat, & tenet num. 34. & 38, limitatur, & de-
17 claratur etiam prædicta communis opinio, vbi prætium datum, vel receptum esset excessiuum, quia vt declarat Molina sunt prætio æstimabilia fornicari mulierem in gratiam viri, de quo pleniùs. *Couar. in prin. d. §. 2.* & ideo moderatum debet esse prætium & ab eo solutum, vel promissum, qui sit sui iuris, quia sicut in alijs contractibus excessus pretii attenditur, quia est causa in iustitiæ, & accipiens tenetur restituere excessum sic in pretio dato propter fornicationem, vbi fuerit excessiuum, nisi constet dantem voluisse donare, non autem pretium soluere, moderabitur arbitrio iudicis, vt ante prædictos tenuit. *Bobic. in cap. peruenit extra de adult. Io. Lup. in d. cap. per vestras. §. 41. Carroc. num. 100. Couar. num. 4. de Graff. num. 8. allegat Sotum de iust. & iure lib. 4. quæst. 7. artic. primo.*

Nec distinctio Cyn. inter publicam, & occultam meretricem probabilis est, & tenenda: si quidem Theologorum, & nostratum schola
19 communi voto concludit contrarium, quia illa, quæ occultè peccat, & copiam sui facit iustius quam publica potest recipere, quia propter maiorem honestatem pluris est æstimanda, vt dicit Sot. in loco supra citato, & quia nulla lex positiua ipsam incapacem reddit, & ideo mercedem, quam ex causa fornicationis recipit, suam facit, sibi acquirit, & non tenetur restituere, quia licitè recipit, & tenetur fornicarius in foro conscientiæ soluere, nec fiscus hoc casu aliquid prætendere poterit, quia *tex. in l. Lucius*, in quo fundatur opinio Cyn. & sequacium habet locum in his, quæ scelere acquisita sunt, & ob crimen à recipiente commissum, & vbi receptio est illicita, quia tunc Fiscus vendicat, sed receptum ob causam fornicationis, non est illicitè receptum, vt fundatum est, ergo ille tex. in isto casu non procedit, & consequenter corruit opinio Cyni, ita declarant omnes. *Couar. num. 3 Carroc. num. 99. Nauarr. num. 34. vers. secundo, ideo Molina pag. 405. vers. de occulta fornicaria, de Graffijs vbi supra num. 6. & 8.* alia etiam ratione non potest opinio Cyni defendi, quia meretrix occulta verè meretrix est, licèt non stet in lupanari, sed in quacunque domo, & loco corporis sui copiam facit, pudori suo non parcens, meretrix dicitur, vt concludit. *Alexand. cons. 99. num. 10. vol. 7. per tex. in l. palam*

palam ff. de Rit. nupt. cũ *alijs, quæ allegat Abb. in cap. cum decorem extra de honest. Clerico. & in cap. inter opera extra de sponsalibus Angel. in cons. 10. & Ioan. Lup. in repet. Rub. cap. per vestras §. 40.* & ideo concludunt prædicti Doctores, quod nec monialis, quæ concubitus causa aliquid receperit, nec mulier, quæ virum habet tenetur restituere, aut monasterio, vel viro tradere, nec virgo ipsa pretium amittet, & illicitè recipiet, & in virginibus defloratis practicamus, ac iudicauimus quotidie in Sacro consilio, quod illis petentibus cōdemnamus stupratores ad dotandum, & dotem arbitramur ex qualitate vtriusque personæ.

Nos iudicauimus in Sacro Consilio dari actionem meretrici, etiam quæ non degit in lupanari in causa Hippolitæ de Leo, quæ conuenerat in
22 Magna Curia Vicariæ quosdam nobiles, & vnũ ex eis ex sedili huius Ciuitatis primario ad soluendum pensionem domus per ipsos solui promissam mediante albarano eorum manuscripto ex causa accessus, quam ad ipsam habebat, cuius causa domum prædictam ipsis instantibus locauerat. Magna Curia ipsos condemnauit, appellauerunt ad Sacrum Consilium, & ad relationem Magnæ Curiæ, decretum prædictum fuit confirmatum nomina conuentorum taceo, vt præclarissimæ familiæ, non vt ipsis indulgeam, non enim digni essent, quod eorum nomina tacerẽt, qui pro re tàm minima, & indecora, & per ipsos promissa passi sunt publicè in iudicio conueniri, & condemnari.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *MEretrix quando possit petere mercedẽ ex causa fornicationis.*
2 *Meretrix quæ dicatur.*
3 *Meretrix licitè accipit suæ turpitudinis quæstum.*
4 *Concubina an legari possit.*
5 *Legatum, vel donatio facta à concubina concubinario an teneat.*

1 TRactat quando meretrix possit petere sibi deberi mercedem promissam ex causa fornicationis, & concubitus promissam dum concluditur per Sacrum Consilium decisum in facto (competere actionem meretrici, etiam si in lupanari non degisset de quodam Amasio, qui promiserat mediante Albarano manuscripto pẽsionem domus locatæ, & promissis talibus contrauenerat) tũ nota tãquam materiam curiosam, & in dies currentem, & primo agnoscas, quæ dicatur meretrix,
2 *secundum de Franch. decis. 68. & nos in l. mimæ in prato ad ipsam, C. de episcopali audientia Asciam determ. 159. numero 12. Caball. Cas. 123. numero 7. Mascard. concl. 1067. & Menoch. cas. 535. num. 2. & 3. & Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 10. num. 27. D. Rouit. in rubr. de meretric. super pragm. num. 1. Ricc. coll. 163. qui in resol. 135.* late ponit non dici meretricem, quæ amoris causa copiam facit, *& in decis. 63. p. p.* & ibi, q̃ propriè dicatur meretrix, & si dicatur, q̃ semel fornicata fuit, & q̃ concubina *penes Gram. voto 4. Vrsill. ad Afflict. decis 392. num. 16. Bursat. cons. 62. num. 5. Capriol. in tract. de success. fol. 106. nu. 55. Mascard concl. 342. & Surd. de alimentis tit. 1.*
3 *quæst. 9. num. 7. & sequentibus*, cum meretrix licitè accipiat suæ turpitudinis q̃stum, *vt Mescua tract. de potestate in seipsum lib. 2. cap. 15. per totum Paschal. loco præcit. num. 39. & c. Rouit. in d. loco num. 2.* vbi an meretrici sit soluendum prætium, vel merces meretricij, &c. licet turpiter agat, vt *Ricc. decis 143. par. prima.*
4 *num. 1. & in resol. 142. num. 7.* & si concubinæ possit legari *Ricc. id. par 4. decis. 73 latissimè & Vrsili. decis* 102. *Farinac. in fragm. vol. 6. à num. 542. cum sequentibus. Seraphin. de-*
5 *cis. 46.* & è contra si valeat legatum, vel donatio facta à concubina concubinario, &c. *vt Rota decis. 102. post consilium Farinac.* & quid in meretrice, &c. *Menoch. d. casu num. 26.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An testes in causa criminali recepti super quadam violentia, & spolio minimè, repetiti probent in causa ciuili ad finẽ prouidendi super spolio, & restitutione possessionis ex remedio cap. reintegranda.

SVMMARIVM

1 *TEstes recepti in causa criminali: sed non repetiti. an in eadem causa fidem faciant si iussum sit ciuiliter agi ad finem prouidendi super spolio?*
2 *Testes recepti ad informationem curiæ, & ad alium finem parte non citata quam probationem faciant.*
3 *Iudicium super spolio ex cap. reintegranda est secundum, & exordinarium iudicij ordinem non requirens. nec partis citationem super testium receptione.*
4 *Iudex in hoc iudicio potest procedere receptis probationibus ad sui reformationem, & instructionem.*
5 *Remedium cap. reintegranda non habet locum vbi quis iusta causa, vel sua culpa & negli-*

neglegentia à possessione ceciderit, vel ex proprio contractu, vt nu. 6.

7 *In iudicio summario reus summariè audiendus est.*

8 *Fatuum est affirmare in hoc remedio passim credi etiam testibus non iuratis præterquam, vbi iudex eos recipit ad sui instructionem.*

9 *Cardinales deponentes absque iuramento regulariter non probant.*

10 *Decisio causa per S. C. in fauorem conuentorum.*

DECISIO LIII.

1 Vit dubitatum in Sacro Consilio ad relationem Magnæ Curia Vicariæ, an testes recepti in causa criminali, non repetiti super quadam violentia, & spolio facerent fidem in causa ciuili ad finem prouidēdi super spolio, & restitutione possessionis ex remedio *cap. reintegranda 111. quæst. 1.* fuerunt enim quidam, vt prætendebatur de facto destituti possessione cuiusdam domus egerunt criminaliter contra destituentes in Regia Audientia Capitanatæ, quæ capta, ac visa informatione prouidit suspensa criminalitate, esse procedendum ciuiliter, non aliter prouiso super spolio. & deuoluta causa per viam grauaminis ad Magnam Curiam Vicariæ, ipsa Magna Curia prouidit esse ante omnia restituendam possessionem destitutis. Appellauerunt destituentes, & per viam grauaminis facta relatione per Magnam Curiam in Sacro Cōsilio, dicebant destituti constare plenissimè ex depositione octo testium receptorum in informatione Iudicij criminalis de spolio, & destitutione, & proinde cum liqueat non est denegandum remedium restitutorium. Ex aduerso dice-
2 batur dictos testes nullam probationem facere tanquam receptos ad informationem Curiæ, & ad alium finem, parte non citata, & non audita *ex l. si quando 15. C. de testib.* & proinde debebant destituentes audiri super prætenso spolio.

Replicabatur, quod sufficiebat in hoc iudicio qualis probatio, & sat est constare aliqualiter, & quo quomodo Iudici de spolio, nam hoc iudi-
3 cium summarium est, & extraordinarium, & ideo ordo iudiciarius non exigitur ex *glos. in Clem. 2. vt lite pen.* & est opinio recepta à Doctoribus, quos congerit ad id *Menoch. de recuper. possess. remedio vltimo num. 34* & in iudicio summario non requiritur partis citatio in receptione testium *ex Bal. in cap. 1. §. si duo de pace ten. Neuiz. cons. 80. num. 7. vers. & fortè*, & iu-
4 dex potest procedere receptis probationibus ad sui informationem, & instructionem ex authoritate glosæ in d. §. si duo in verbo testimonium, quam singularem dicit Cotta in suis memorialibus in verbo testi iurato vers. & ideo dicebat glosa.

Ex aduerso considerabatur, quod quantumcunq; sit summarium dictum iudicium pars debet audiri, nam multæ possunt esse causæ, quibus dictum remedium non competat, & sit denegandum, quas enumerat *Bal. Nouell. in rep. §. nihil commune l. naturaliter num. ff. de acquiren. possess. post Præpos. & alios in d. cap. reintegranda. Alex. post Bart. in addit. in l si colons C de agricol. & cens. lib. 11. vbi alij Doctores.*

5 Præsertim non habet locum, vbi quis iusta causa cecidisset à possessione, vel sua culpa, aut negligentia, vt *per Imol. & Caldesin. & omnes Canonistas in cap. cum ad sedem ex de rest. spol. Lapum alleg. 51. Imol. Butr. Abb. & alios in cap. cum ad sedem il primo extra vt lite non contest. Aret. Soc. & nostrates omnes in l. rem quæ nobis, ff. de acquir. possess. idemq; Soc. cons. 266. Alex. cons. 94. vol. 5. & cons. 92. vol. primo.*

6 Idem vbi quis ex proprio contractu cecidisset à possessione, vt per *Alex. d. cons. 92. & Lapum d. alleg. 51.* & ideo Inn. & post eum omnes alij docent reum conuentum in hoc iudicio in cap. post electionem extra de concess. pre. & in d. cap. sæpè de rest. spol. vt excipiat, & probet actorem cecidisse à possessione ex iuxta causa, & idem *Lap. d. alleg. 51. & Præpos. in d. cap. reintegranda, Abb. in d. cap. si diligenti extra de præscriptione, Alexand. consil. 6. volum. tertio.* si ergo dantur à iure causæ, quibus destituentes se defendere possunt, & remedium prædictum destitutis denegari potest quo quomodo potest id fieri, nisi pars citetur, & audiatur, nam alias esset procedere ex inordinato processu, & Iudex ipse spoliaret, quos fortè spoliare non posset iuxta traddita in l. meminerint, C. vnde vi.

7 Et parum refert, quod iudicium sit summarium, nam etiam in hoc iudicio summario Reus, qui conuenitur debet summariè audiri, & ita passim obseruatur in nostris tribunalibus, & non negant hoc ijdem Doctores superius citati, præsertim *Neuiz* qui alios congerit in dicto cons. 80. à prin. vsq; ad ... & ibi refert opinionem Docto. quod credatur testibus etiam non iura-
8 tis loquitur sub verbo fortè, & rectè quidem, nam id affirmare passim, & regulariter fatuum est, quia vbi proceditur ad finem pronuntiandi inter partes in cōtradictorio iudicio opinio prædicta non est vera. Sed tantum vbi Iudex ad sui
9 instructionem, & informationem, vt idem Neuiz. super declarat, nam alias etiam Cardinales deponentes absq; iuramento nō probant ex glo. sing. in cap. cum olim il primo extra de priuil. quam sequuntur ibi Canonistæ communi consensu. & comendat Cotta in loco supra citato. Quare ex
10 his Sac. Conf. censuit male iudicasse Magnam Curiam decernendo restitutionem possessionis parte non audita, & sic de facto ex depositionibus testium in causa criminali receptorum præ sertim

tertim, quia Regia Audientia, quæ cæpit ab initio informationem decreuerat, quod suspensa criminalitate ageretur ciuiliter, quod indicabat, quod aliqua causa suberat pro prætensis destituentibus, quæ criminalitatem excusabat, & ipsis proficiebat. Decretum fuit de mense Aprilis 1604. in causa Marini Robertis & Cassandræ de Aloysio coniugum cum Ioanne Leonardo, & Aloysio de Aloysio de Terra Collis, nisi apud Secretarium Sacri Consilij.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Testes recepti in criminalibus an probent in ciuilibus.*
2 *Testes vsq. ad quot tempus possint repeti.*
3 *Testes mortui ante repetitionem an probent.*
4 *Testes in quibus casibus non repetiti probant.*
5 *Testes quomodo sint repetendi per examinatorem.*
6 *Carauita non potuit testare de praxi, quia nunquam fuit in nostris tribunalibus.*

1 SI testes recepti in criminalibus probent in ciuilibus, dum non fuerint repetiti addas, quia testes tanquam non recepti parte citata non probant, vt latius posui in prato meo, *ad l. si quando, C. de Test. Viu. opin. 996. par. 3. de Franch. decis 60. num. 11. & 462. num. 1. foller. in prac. crim. Verbo repetantur. Testes curiæ num. 1. vbi pariter addidi, vt annuente Deo videbis, & in verbo si confitebuntur Mascard. de probat. conclus. 682. Fusc. singul. 32. litera T. Gabriel. tit. de citat. conclus. 2. Muscat. Glos. Iuramenta num. 1. cum sequen. qui allegat plures ritus M.C. Cabal. casu 269. idem de franch. 668. num. 5. Cartar. decis. 21. Grat. decis. 231. num. 1. & Honded. consil. 56. num. 21. & sequen. vol. 2. Farin. de Testib. quest. 72. num. 1. & sequent. vbi adducit ampliationes, & limitationes nisi repeterentur argumento Clem. 2. de testibus Fusc. lo-*
2 *co citato in fine, sed vsq. ad quot* tempus possunt testes in causa recepti, & examinati parte non citata repeti *Gram. decis. 28. num. 6. post Capic.* quem allegat dicit repetitionem posse fieri vsque ad conclusionem causæ, post vero conclusionem causæ, vel citationem ad dicendum factam in causa repetitio ipsa fieri nõ potest *Foll. dictis locis Cauen. in prag. respons. num. 2. in fine Baiar. ad clar. quest. 45. num. 21. de franch. dicta decis. 668. num. 1.* qui de veritate addendus est in decis. 716. & quid si Testes
3 fuissent mortui ante repetitionem an probent postquam sint examinati parte nõ citata. *Baiard. loco allegato num. 22. Farin. dicta quest. 72. num. 129. quia mors. vim.* Iuramenti habet Iuramentum autem, & citatio æquiparantur *vt num. 130. & 132.* qui refert ita per Rotam Iudicatum; *sed Cabal. in casu 269.* contrariam tenet opinionem, vt testes examinati absque partis citatione, & mortui antequam repeterentur non probant, vt sequitur. *Nacta consil. 395. num. 21. Honded. cons. 101. num. 22. Farinac. dicto loco 153.* sed prima opinio est verior, & ita ego practicaui, vt refert Baiardus in loco alle-
4 gato, & hodie adest *prag.* dell. 89. capi, & si vis videre alios casus in quibus testes non repetiti probent addas *Foll. in dicto verbo, & si confitebuntur, num. 41. & seq. & in verbo repetantur, Baiard. ad Clar. quæst. 45. Io. Gran. de bello exulum fol. 94. 212. Farinac. in dicta quæst. 72.*
5 Sed an dicti testes repetendi per examinatorem sint interrogandi, & corũ dicta redigenda per extensum, an vero per viam simplicis repetitionis se referendo ad primum examen, & habes decisum esse interrogandos, & eorum dicta per extensum redigenda, vt refert decis. eximius ille Consiliarius Dominus meus *Rouitus in pragm. 9. num. 13. de ordine Iudiciorum*, quem nota licet contrarium tenuerit in facto *Carauis. in*
6 *ritu 72. num. 14.* cum ille non possit testare de praxi nostrorum Tribunalium, cum nunquam in illis versauit, vt dicebat *D. meus Author decis. 27. num. 6.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Mulieres nuptæ inhonestè viuentes non possunt habitare in vicis, & locis honestis, etiam si ibi habeant domos proprias.

SVMMARIVM.

1 *MEretrices probibentur cohabitare inter bonas, & in loco honesto de iure Regni, ac etiam de iure communi num. 4. 5. 6. & 8.*
2 *Meretrices, & exteri absque vxoribus, ac scholares, ex particulari priuilegio Neapolitanorum possunt expelli à vicis, & locis, vbi persona honesta habitant.*
3 *Meretrices, & lenones de iure communi possunt compelli habitare in extremis partibus, & etiam extra mænia Ciuitatis.*
7 *Meretrix, qua dicatur.*
9 *Vicinos malos habere, quam sit malum, & quàm sint fugiendi remissiuè.*
10 *Meretrices nupta non iudicantur ad paris, sicut soluta, & gaudent priuilegijs, & fauoribus honestarum nu. 18. fallit nu. 19.*

11 Sta-

11 *Statutum permittens meretricem impunè posse percuti non habet locum in maritata.*
12 *Meretrix maritata potest accusari de adulterio, quia in ea consideratur matrimonium.*
13 *Mulier honesta non potest carcerari pro debito ciuili, quod ampliatur etiam in meretrice nupta num. 14. & in vidua nobili meretrice num. 15.*
16 *Raptus meretricis de iure communi non punitur, fallit de iure Regni num. 17.*
20 *Maritata de consensu viri habitans in domo non sibi coniunctis potest expelli.*
22 *Maritus consentiens mulieri adulteræ ipse, & non vxor debet puniri.*
24 *Maritus certioratus, & conscius adulterij vxoris dicitur tacitè leno, & num. 24.*
25 *Maritus vilis, & leno vxoris cum ea expelli debet.*
26 *Mulier nupta, quando permittitur, etiam a domo propria potest expelli.*
27 *Mulier nupta inhonestè viuens marito consentiente potest expelli, & hanc opinionem approbat Sac. Cons. & quam in hoc casu praxim obseruet num. 28.*
29 *Mater tutrix obligans se pro tutela filij & renuntians omni ll. auxilio potest carcerari, sed de veritate remissiuè num. 30.*

DECISIO LIV.

Abemus in hoc Regno constit. quæ passim sub rubrica de summota cõuers. inter bonas fœminæ, & quæstuosæ, & in antiquis est rubrica de prohib. habit. meretr. inter bonas mulieres, qua cauetur ne mulieres meretrices cohabitent inter bonas, quæ
1 constitutio postmodum confirmata, & aucta fuit ex priuilegio particulari huic fidelissimæ Ciuitati concesso per Regem Ferdinandum Primum, inter eius capitula cap. 59. vt scilicet non solum
2 meretrices, sed exteri absque vxoribus, & scholares, seu studentes non possint cohabitare in vicinijs, in quibus nobiles, & ciues cum eorum vxoribus, & familijs viuunt, & fuit data potestas per eundem Regem facultas, & iurisdictio electis huius Fidelissimæ Ciuitatis huiusmodi personas eijciendi à vicis, & locis, vbi Neapolitani, & personæ honestæ habitant, de qua re obiter feci mentionem in decisione præcedenti, sed insurrexit dubitatio in Sacro Consilio in quadam causa, an mulieres nuptæ inhonestè viuentes subiaceant dispositioni, & rigori dicti cap. & possint expelli etiam à domibus proprijs.

3 Et iure communi certum est meretrices, & lenones esse compellendos morari in extremis partibus Ciuitatis, quinimmo extra menia, vt in *authent. de lenon. per totum, & firmat glos. dicta constit. & ibi Afflict. in principio*, dicit dicta
4 constitut. esse in viridi obseruantia in Ciuitate nostra, vbi expelluntur à conuicinijs mulieres inhonestæ sicut sunt meretrices, & facit optimè *tex. in cap. resecandæ 24. quæst. 111. tex. in l. si qua, C. de spect. & scen. lib 11.* quod in loco honesto non licet inhonestas personas collocare, de quo textu meminit ad hoc propositum *Bal. in authent. si quas, C. de Sacrosanct. Eccles. num. 5. in fine, & Luc. de Penna in dicta l. si*
5 *qua num. 9.* non dubitat de iure communi meretrices, vel alias inhonestas personas non posse habitare in conuicinia honestarum, *argum. l. non aliter, ff. de vsu. & habit. & l. cum antiquitas, C. de testam. ibi cum coram his, &c. & l. cum supra, C. de re milit. l. fin. C. de pact. inter emp. & vend.* cum alijs, quæ allegat subdens eadem ratione, immo maiori non posse esse postribula, iuxta Ecclesias, & ibi num. 12. declarat meretri-
7 cem esse, ad quam multi habent accessum, & quod tres dicuntur multi, *l. 2. ff. de sec. tab. in fin.* cum alijs, quæ allegat, & quod etiam meretrix dicitur ad quam vnus habet accessum, si illa pro concubitu, & accessu mercedem recipit, *argum. l. maritus §. qui quæstum, ff. ad leg. Iul. de adulterijs, de qua re videndus est Menochius de arbitr. iudic. casu 291. & 338. Matth. crsis Hispanus lib. 5. tit. 3. l. 10. glos. 4 nouæ recompil. num* 7. & quia ad dignoscendum, quæ sit meretrix vacillant, ac differunt Doctor. videndus est præter prædictos *Mascard. de probat. volum. 2. concl. 1603. per totum, abundè Decian. volum. 2. de delict. lib. 8. cap. 7. num. 10. Azeued. lib. 8. tit. 13. l. 2. nouæ recompil. à num. 14* Itaque de iure communi etiam circumscripta particulari dispositione capitulari articulus iste non habet dif-
8 ficultatem, quod meretrices expelli possint à vicinijs honestarum, vt præter prædictos asserit *Ripa de peste in tit. de remed. præseruat. num. 164. ne bonis mulieribus malo sit exemplo, Alc. in l. Massurius 144. ff. de verb. signific. vbi eleganter, & optimè R; buff. omnino videndus Menoch. dicto casu 328 num. 14. Mascard. in dicta conclus. 1067. nu 8. & ante hos Modernos Paulus de Castro in l. nullus num. 5 C. de summ. Trinitate, & Fide Catholic. & ibi Addentes, ac Dec. in l. semper in contractibus, ff. de reg. iur. & Auend. de exequend. mandat. Reg. lib. 2. cap. 6. num. 3, Anna in singul. 338. & ibi Fabius filius in addit.* quem immatura mors collegio nostro rapuit virum doctum, & benemeritum, & facit illud Virgilianum.

Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ.

Et rursus.

O male vicinis hic mœnia condita Gallis.

9 Et quam malum sit malos habere vicinos, & quam fugiendi sint, decet *Petr. Gregor. in suis*

T *sin.*

fintagm. prima parte lib.4. cap. 24. de vicinis, *quem legant curiosi*.

Dubium est igitur in muliere nupta luxuriosè
10 viuente cum scandalo, ac malo exemplo vicinorum, nam quod meretrices nuptæ non iudicentur ad paria, sicut aliæ meretrices solutæ tenent multi Doct. quorum ante signamus fuit. *Ioa.*
11 *And. in addit. ad specul. in tit. de iniur. in rubrica*, vbi firmat statuta permittentia meretricem impunè posse percuti, non habere locum si sit maritata, & quod ita fuit iudicatum per *tex.*
12 *in l. si uxor. §. primo ff. de adult.* per quem patet, quod etiam in meretrice ponderatur matrimonium, quia locus est accusationi adulterij, quem sequitur. *Roman. in l. si verò §. de viro num. 23. ff. solut. matrim. & dicit esse valde notandum Alex. in l. plerique ff. de in ius. voc. & ibi Ias. num. 35. & idem Ias. in l. ad egregias num. 9. ff. de iur. iur. Marsil. in repetit. l. vnd. C. de raptu Virgin. num. 30. Ioa. Lup. in repetit. cap. per vestras in 3. not. §. 21. num. 22. extra de donat. inter vir. & vxor.* hinc est, quod licet meretrix pro debito ciuili capi, & carcerari possit cum alias mulier honesta non
13 possit, *Auth. noua iure C. de Cust. reorum not. Bart. in l. nemo Carcerem, vbi etiam alij C. de exact. trib. lib. 10. & in l. sacrilegij, ff. ad*
14 *leg. Iul. pecul.* nihilominus si meretrix fuerit nupta gaudebit eodem priuilegio ratione matrimonij, quò honestè, ne carcerari possit, vt per supradictos Doct. & *Ias. in d. l. pleriq; Capic. decis. 44. Caccialup. in tract. de deb. susp. fug. in 5. q. principali, num. 22. & 23. Barb. in cap. Pastoralis extra de Iud. & ibi Felyn. num. 4. Soc. in reg. incip. materfam. in 3. limitat. Duennas in reg. 312. incip. fœmina in prima repetit. vbi coaceruat Catalogum Doct. pro hac opinione Auil. in cap. prætorum in prohemio in principio num. 27. 4. col. vbi alios allegat, & multos præter prædictos ad idem congerit Mattien. d. l. 10. lib. 5. tit. 3. glos. 4. num. 4. noua Recompil. & ibi Azeued. num. 31. & 32. abunde*, & ideo opinio, & regula prædicta, quod meretrix possit carcerari, non habet locum in muliere nupta meretrice, seu inhonestè viuente, nec in vidua nobili, quæ meretrix est secundum *Auiles, vbi supra quia vt bene aduertit, Acud. in d. l. 10. num. 32. esset indirectè de adulterio cognoscere, quod non licet, vt ibi quicquid Dec. in d. cap. Pastoralis num. 28. & alij relati per Duennam in d. reg. in prima limit. vers. est tamen verum, & alij quos allegat Plaza in epit. delict. cap. 34. num. 13. contrarium sentiant*, quo loci ipse pro meretrice nupta infinitos Doctores adducit quos videre poteris, & in simul. Cottam in suis memorialibus in verbo meretrix. eadem ratione statuere Doct. vt licet in mere-
16 trice raptus non sit punibilis secundum magis communem opinionem in *l. vn. C. de Rapt. Virgin. vbi glos & alij relati per Carrer. in sua practica §. circa quartum num. 276. Gomez in l. 80. Tauri num. 45. Mascard. de probat. vol. 2. conclus. 1259. num. 9. & Azeued. d. l. 2. tit. 13. num. 107. noua recompil.* vbi est videre de materia, quia non loquor de iure nostro const.
17 Regni, quo iure violentia meretricibus illata est punibilis pœna vltimi supplicij, *vt in const. omnes nostri sub. rubr. de pæn. meretric. illata*, nihilominus in meretrice nupta est punibilis secundum Doct. prædictos, qui alios citant, ergo
18 meretrix maritata gaudet fauoribus, & Priuilegijs quibus aliæ honestæ mulieres gaudent, & proinde non potest expelli.
19 Sed sublimatur supradicta opinio, & conditio, vbi mulier nupta inhonestè viueret marito consentiente, ita tenet. *Afflict. in d. const. num. 3.* dicens, quod si maritata de consensu viri habitat in domo alterius non sibi coniuncti potest expelli, *vt not. in cap. cum tua, &c. fin. extra de cohabit. cler. & mul. idem tenet Caccialup. in d. tract. & q. 5. principali num. 24.* dicens,
21 quod si Maritus talis mulieris esset leno, vel infamis, qui toleraret tantam miseriam, quod tunc non erit habenda ratio coniugij, & huic opinioni assentit. *Auiles in loc. supra cit. allegans*, Caccialupum quem ad id etiam sequitur, & pro singul. refert. *Hipol. in singul. 279. incip. dixi tibi superius, & dicit facere tex. & quæ ibi habentur per Doct. in l. in aream C. de inoffic. testam.* & esse menti tenendum, quia faciliter potest euenire in facto pluribus modis, *Mattienc. in loco supra citato num. 5. Plaza in præ-*
22 *dicto capitulo 34. num. 14.* afferens rationem, quod vbi vir consentit vxori adulteræ, & fornicariæ, & eius vitam inhonestam sustinet, ipse debet puniri, & non vxor ex tex. in cap. si abstinet 27. *quæst. 2. quam rationem adducit etiam Duennas in regul. prædicta in d. prima limit. circa finem vers. circa, quod aduertendum est Menoch. d. quæst. 88. num. 14. Azeued.*
23 *in loco supra citato num. 33.* affert exempla, quando maritus est certioratus, & videt ingredi adulteros de nocte, & de die recipit dona ab eis, non indignatur de adulterio, &c. tunc leno præsumitur, & hæc opinio non potest habe-
24 re contradictorem, quia vbi maritus est conscius, tacitè leno est, & *ex reg. tot. tit. de lenonibus ipse cum vxore venit expellendus, & ideo Rebuff. in d. l. Massurius 144 ff. de verb. signific. col. 6. vers. ad hæc limitatur*, asserit, quod
25 si maritus esset vilis, & leno vxoris suæ, tunc cum vxore expelletur, & quod ita vidit seruari, & ante *Rebuff. huic opinioni assentitur Marsil. quē sequitur Caccialup. vbi supra in repet. l. vn. C. de rapt. Virgin. num. 45. & Mascard. in dicta conclusione 1259. vol. 2. num. 19. Carrer. in d. sua pract. & §. circa quartum num. 276. in fin. & Azeued. in d. l. 2. lib. 8. tit. 13. num. 109.*
26 Et hoc casu, vbi mulier nupta expelli potest poterit expelli etiam si in domo propria habitet ita tenet. *Cassan. in consuet. Burg. in tit. des droictum, & appar. agens maritum rub. 4. §. 5. num. 57. & seq.* vbi dicit vidisse in illa Ciuitate, quod quidam conquesti fuerunt de illis, qui domos suas locabant meretricibus, quod per Curiam compellebantur exire, & collocabantur in Carreria remota iuxta hortalia, & in sub vrbijs, & talis Carreria in tota Gallia vocatur Burdellum, & subdit, quod possunt tales mulie-

res

res de domibus proprijs expelli *l. non aliter, cum ibi not. ff. de vsu. & habit. cuius opinionem amplectitur, & sequitur Auendan. d. lib. 2. cap. 6. num. 5. in 2. ampliat. & eadem opinio est recepta in addit. quæ habetur ad d. cap. 59. Regis Capt.* ex generalitate prohemij d. cap. quod emanauit generaliter proponitur publicam vtilitatem, quo casu debet habere locum siue domus propria, siue aliena habitetur ex dictis *per Barb. in cons. 48. vol. 2. & allegat Cassan. vbi supra*, & ratio est in manu cuius responderi non potest, nam si causa expulsionis est vita inhonesta talium mulierum, & honestas vicinarum, quæ posset coinquinari, & tales mulieres sunt causa mali exempli, & scandali in Rep. quia facilè possunt corrumpere bonos mores, & castitatem aliarum, præter alia multa inconuenientia parum refert, quod in domo propria, vel conducta degant, non enim domus propria debet esse spelunca, & refugium ad obscenitates, & fœditates cum scandalo, & ideo sicut non tolerantur hac ratione in domibus conductis, & alienis, eadem debent expelli à propria, & in Catalunia idem obseruari testatur. Peguera, vt etiam à domibus proprijs expellantur iure particulari illius Regni, in decis. sua 12. quem ad id allegat Rouitus in Pragmatica 4. de meretricibus.

27 Sacrum Consilium habuit pro vera opinione, quod mulier nupta inhonestè viuens possit expelli si quo quomodo maritus sit conscius, & impudicæ vitæ vxoris consentiat illam non compescendo, & proinde, quod possit habere locum dispositio iuris communis, & capituli prædicti, etiam si in domo propria habitauerit, & dixit nobis Dominus Petrus Paulus Theodorus Aulæ præfectus, & S. Consilij Decanus, quod alias eo existente consultore huius fidelissimæ Ciuitatis, ita practicauit, & non est dubium, quod in hæc Ciuitate superabundat hoc hominum genus qui ex vxoribus, sororibus ac filiabus quæstum faciunt absque verecundia, & non sunt tolerandi inter vicinos probos, & honestos, & ego scio quendam ex honestissimis parẽtibus natum iam mortuum, qui mediante albarano propria manu exarato tribuerat vxori facultatem, & licentiam coeundi cum quibus libuerit absque metu pœnę, & querelę de adulterio, & ego vidi albaranum, & fui Commissarius controuersiæ hac de causa inter maritum, & vxorem ortæ nolo nominare personas deferens vtriusq; familiæ honestati vidimus etiam his temporibus quendam Doctorem nostræ professionis publicum lenonem vxoris ex nobili, & gentilitia familia ortæ, quam postmodum etiam per Ciuitates Italiæ, lupanaria exercentem duxit, voluimus sæpe illum doctorali dignitate priuare, & exauthorare, vtinam fecissemus, nam illum postmodum ad hanc Ciuitatem reuersum nõ vidissemus inter regios assessores ius dicẽtem duplici assessoratu potitum pro temporis Calamitate deploranda, quo ignominiosi, deterrimiq; honorantur, & proueuntur, probi vero, & benemeriti despiciuntur, & mendicant.

28 In hac causa relata in qua præsupponebatur de consensu viri vxorem luxuriari, & impudicè viuere, & erat apud nos aliqualis notitia, noluit Sacrum Cõsilium proferre decretum in scriptis propriorum consequentiam, quam huiusmodi decreta secum trahunt, & noluimus aperire hãc portam in hac Ciuitate propter multa scandala, quæ indè possent oriri, sed mandauimus scribæ, & Porterio Sacri Consilij, quod accederent ad domum in qua habitabãt, & secreto mandarent, quod infra tot dies discederent ab illa domo, & ita fuit exequutum.

Et quia obiter supra diximus mulieres honestas pro debito ciuili non posse capi, nec carcerari, limitant nonnulli Doct. in matre tutrice, quæ
29 se obligauit pro tutela filij, & renuntiauit omni legum auxilio, quam limitationem tangunt su-
30 pradicti Doct. sed de veritate, & pro matre, quod non possit ob hanc causam carcerari, & non possit huic beneficio etiam in specie renunciari, videndus Martienc. in loco supra citato glos. prima, vbi discutit, & Doct. hinc inde altercantes refert, & pro matre concludit, & benè, & Menoch. quæst. 88. num. 17. de arb. Iud. & omnes Doct. ferè supra citati.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *MVlieres inhonestæ viuentes, quamuis nuptæ non possunt habitare in honestis vicinijs, & si in domo proprio habitassent, cum ampliatione, & ratione, & num. 7. & declarat num. 13.*

2 *Coniugium quando non est in consideratione.*

3 *Meretrix coniugata carcerari pro debito non potest, cum pluribus curiosis in materia meretricuum.*

4 *Mulier meretrix petiens condemnatum pro marito est ei dandus, & ibi quid in condemnato petiente meretricem pro vxore.*

5 *Suscipiens pro vxore meretricem, melioris est conditionis, quam alius.*

6 *Iudex meretricuum non habet iurisdictionem in nuptam meretricem.*

7 *Scholares, & exteri non possunt habitare in vicinijs honestis, cum declaratione respectu scholarium Neapolitanorum, & illorum de casalibus.*

8 *Doctor, aut Clericus cum Scholaribus non potest expelli à vicinio honesto.*

9 *Hæretici, excommunicati, & morbosi expelluntur à Ciuitate.*

10 *Affecti morbo pestilenti, & leprosi expelluntur à Ciuitate, prout alia genera personarum, num. 11.*

12 *Bucciaria non possunt fieri intus Ciuitatem.*

14 *Meretrices certum habitandi locum tenent Romæ.*

15 *Meretrix, dominus domus, vel vicini ad quorum instantiam extractauit meretrix debent soluere pensionem.*

AD curiosam frequentemque hanc decisionem omnino addas cumulata in meo *Prato ad l. Mimæ, C. de Episcopali Audientia,* vbi *D. Auth.* in hoc loco allegaui præter alios modernos, & quod mulie-
1 res inhonestę viuentes quamuis nuptæ non possint habitare in vicis, & locis honestis, etiam si ibi habeant domos proprios, *ponit D. Rouit. in pragmat. 4. de meretr. num. 4. in nouis, & 2. ex Thesaur. quæst. forens 33 lib. 1. Paschal. de virib. patriæ potestat. parte 2. cap. 10. num.* 38. (ibi si adeo corrupti sunt mores, vt vicinis scandalum præbeat, etiam à propria domo expelli potest) & eam cogitur vendere, & aliam conducere in loco pro meretribus deputato, prout etiam filia luxuriosè viuens à domo propria est repellenda per parentes, Thesaur. dicto loco num. 5. & etiam si nupta esset, vt in terminis *D. Auth Caball. cas.* 179. *prope finem,* cum forte quæstum publicè
2 facit, & habet maritum lenonem, & infamem, quia tunc coniugium non est in cōsiderationem alias, *vt idem Caball. in cas.* 184. *num.* 7. *post Capic. in relata decis. hoc loco expelli non possit,*
3 *idem Paschal. num.* 37 prout meretrix coniugata carcerari pro debito non potest, *Gomez in repetit. cap. mulieres num. 15. & seq. de iudicijs, Plaz epithome delictorum cap.* 34 *num.* 13. licet meretrix pro debito carcerari possit, *Menoch. de arbitr. quæst. 88. num. 13. Caball. cas 78. num. 2.* cum faueant iura matrimonio, & addas pariter meretricem nuptam non comprahendi sub statuto excludente meretrices à testimonio, *Alex.* & sic in addit. ad *Bald. in l. consentaneum* C. *quomodo, & quando iudex, Arnon. epit. 19. Baiard. ad* Clar. *quæst.* 34. *numero* 102.
4 & si meretrix petierit condemnatum pro marito quod debet ei dari iuxta consuetudinē Franciæ, *Tiraquell. de pæn. causa 56. per Principem secundum Neuizz. in Sylua nuptial. vers. est nubendum num 33. & vide Guglielm. de Benedict. in repet. cap. Rainutius fol. 108. num. 248. & Boer. decis. 217. num.* 20. dicentem pluries vidisse hoc seruari in puella rapta petentem raptorem, sed quo ad hominem condemnatum ad mortem vidisse seruari contrarium, & bene, quia si hoc modo sententię capitalis executio impediretur, vtique omnes condemnati, qui non haberent vxores euaderent, & non ommictas, *Iacob. de Beluisio in sua pract. crim. sub de iniurijs num. 33 hinc subdit Baiard. ad* Clar. *quæst. 98 num.* 4. quod si condemnatus hoc modo esset liberatus nō posset diceret matrimonium esse nullum
5 tamquam metu factum *Couar. in 4. decret. par. 2. cap. 3. num.* 17. & accipientem meretricem scienter in vxorem esse melioris conditionis quam alios, quia est certus de qualitate prædicta vxoris, & de ipsis meretricibus emendatis.
6 Et addas pariter neque iudicem meretricuum habere iurisdictionem in meretricem nuptam, Riccius collect. decis. 163. in medio.
7 Et amplia conclusionem nostrę decisionis non solum in meretricibus, vt in loco honesto habitare nequeant, sic in toto Regno seruatam, vt in *constitut. quæ passim, & Caball. resol. 184. de Franch. decis. 316.* Sed etiam in scholaribus, & exteris, qui habitant Neapoli absque mulieribus, vt ex capitulo Regis Catholici num. *66.* vt pariter dixi supra in ad. lit. 5. num. 13. licet non procedat contra studentes Neapolitanos, & etiam Casalium Ciuitatis, *l. qui ex vico, ff. ad municipalem,* & etiam Casalium diuisorum. quoad
8 iurisdictionem à Ciuitate, prout Doctor, aut Clericus cum scholaribus non potest expelli à conuicinio honesto, vt tradit decisum Anna singul. 338.
9 Et amplia pariter in hæreticis, excommunicatis, & morbosis, quod possint à Ciuitate expelli, *Marant. de multiplic. alienat. num. 330. Caball. d. cas. & Grat. discept. 135. num 20. lib. 1.*
10 Et amplia in affectis morbo pestilenti, & leprosis, *Palomba tract. de regim. Official. regul. 6. num. 34.*
11 Et amplia in lanionibus tarbenarijs sulphurarijs artē fetidā exercentibus, *Apostill. Mangrell. ad Bart. in l. prima, ff solut. matrimon. Io Grande de bello exulum fol.* 140. *ater.* prout scandalosi, rixosi, & infesti, *de Ponte in tract. de potest. proregis fol.* 4. & per eos quid de spatarijs, in-
12 de bucciatiæ non possunt fieri intus Ciuitatem, vbi interficiuntur vaccæ, porci, & alia animalia, ex quorum macellatione causatur fetor, & malus aer, sed debent extra Ciuitatem fieri, & Terras, ac loca habitata, *Afflict. in constit. salubritatem aeris* ad finem, sed male seruatur in hac nostra Ciuitate, vt ibi per Affl ct. quam in alijs Ciuitatibus, & Regni terris, vt omnibus notum est.
13 Declaratione recepta semper, quod mulieres, de quibus noster D. Author loquutus fuit, non possint eo modo, vt tales expelli extra Ciuitatē, vt ipse Palomba loco citato, *ex tex. in l. ancillarum, ff. de petitione hereditatis,* sed tantum à locis, & vicinijs honestis, vt in dicto meo *Prato ad l. mimæ num. 10. & 11. & seq. Menoch. cas. 328. in fine, & 535. num 16. de Franch. decis. 316, num. 2. Paschal. loco cit. num. 36 Thes. cit. quæst. forens 33. lib. 1. per totam.*
14 Inde Romæ certum locum esse datum, dicunt addēt. *ad Capic. in cit. decis. 44. & vide ad hunc propositum singularia per Borrell. de Mag. lib. 3. cap. 13. num 4.* & per sequentes de ipsis meretricibus si poterant expelli à Ciuitate.
15 Sed pulchrum excito dubium, an debeat perdere ipsa meretrix pensionem, vel debet perdere dominus, vel vicini soluere, & tetigi in d. *Prato num. 12. & supra in decis. 38. vbi latissime.*

Baldaxar de Angelis.

A R-

ARGVMENTVM.

An Vassallus subijciens se gratiæ, & misericordię baronis, ac ob id ab eo compositus in aliquam pecuniæ summam. possit appellare, si grauatum se cognoscat.

SVMMARIVM.

1 *Subijciens se aliquis gratia, & misericordiæ alicuius, & ita admissus ad compositionem, an appellare valeat sentiendo se grauatum, & quomodo iuri suo censeatur renunciasse nu. 2.*

3 *Remittens se voluntati alterius, intelligitur ob arbitrium boni viri.*

4 *Remittens se aliquis iudicio offensi, si ille excedat modum reducitur ad boni viri arbitrium.*

5 *Verba significantia liberam, & absolutam potestatem, & arbitrium boni uiri, quenam sint*

6 *Compromissum adiecta clausula, vt possit arbitrer de iure vnius auferre, & dare alteri intelligitur atiam boni viri arbitrio.*

7 *Verba etiam si liberam voluntatem importent, tamen cum agit de damno vitando intelligitur arbitrio boni viri.*

DECISIO LV.

QVidam Baro Vasallum suum inquisitum de iniurijs in rixa, & pugnis ad inuicem cum alio, quia petijt admitti ad tolerabilem compositionem, & remisit se gratię, & misericordię suę, mãdauit, quod solueret ducatos centum nomine compositionis, erat ille rusticus ex ditioribus vasallis, & ideo nactus occasionem opulentam compositionem induxit, appellauit ille ad S. Conf. ab excessiua compositione, & cum essem commissarius grauaminum Vasallorum, causa fuit etiam mihi commissa. Quare inhibui in forma Baroni mandauique, quod acta transmitteret, & interim nihil innouaret. Comparuit Baro dicens non esse deferendum prædictæ appellationi si quidem suus
1 Vasallus renunciauerat omni iuri suo subijciendo se gratiæ, & misericordiæ suæ, & ideo a dicta compositione non datur appellatio, nec erat audiendus ex not. per *Doct. in cap. ne innitaris ext. de constit. vbi Butr. Abb. & reliqui, & ex not. in cap. sanè ext. de renunt.* His non obstantibus decreui deferendum esse appellationi, & procedendum ad vlteriora, quia subijciendo se quis misericordiæ alterius, ita demum censetur renunciasse iuri suo si ille tanduam bonus vir, se habuerit, arbitratus fuerit atq. iudicauerit, alias si iniquè, & immoderatè potest adire superiorem tãquam bonum virum, qui suo arbitrio ac æquitate moderet, ac temperet, ita tenet. *Gl. in Clem. prima de iur. patr. in verbo oneramus, & est doctr. singularis Innoc. in cap. veniens ext. de renunt.* dicens quod ista remissio, seu submissio protestationem in se continet, quod scilicet gratiam expectat, & ideo gratia non sequuta ius primum recuperat *l. siue apud acta C. de transaction. & tot. tit. C. de condit. causa data,* & subdit idem de eo, qui submisit se misericordiæ
3 alterius *d. c. sanè* idemquæ de eo, qui submisit se alterius voluntati, quia his casibus gratia, misericordia, & voluntas debet ad arbitrium boni viri referri *l. si libertus, ff. de oper. lib. & cum Innoc. tenet Host. ibi Abb. num. 5. in d. cap. sanè num. 4. vbi etiam alij Butr. Abb. & alij in d. cap. ne innitaris, & ibi Dec. in 2. lect. num. 4. ext. de constit. & Pet. Rau. in suo Alphab. aureo in verbo verbum iudicio suo vers. quid de his verbis pag. mihi 147. col. 3. in parua impressione, & fuit opinio Gl. fin. in fin. in l. penult. ff. de recept. arbit.* tenentis quod si compromisero in aliquem, quem offendi, quod me iudicet secundum quod vult, vt eius verbis vtar quod si ille excedat modum reducitur ad arbitrium boni viri, & gl. prædictam comendat ibi Bart. & allegat aliam, & est *gl. penult. in d. cap. sanè.* Et ex nostratibus late ad satietatem, vsq. explicat hanc materiam. *Alex. & post ipsum Ias. in l. si sic 78 ff. de leg. primo,* vbi congerunt, quæ verba important liberam, & absolutam potestatem, & quæ arbitrium boni viri. Sed non omitto *Bart. & ibi Alex. & alios in addit.* in constit. ad reprimendum in verbo videbitur per totum, & in l. filiusfam. & ibi etiam Alex. in additionibus, & cæteri *doct. post Bart. ff. de donat. & Bald. in l. 3. num. 2. C. de dot. promiss. & in l. fin. in princ. C. de contrah. empt.*
6 *& in Rub. C. de pæn. iud. qui male iud.* loquens de clausula compromissi, quod possit arbiter de vnius parte auferre, & dare alteri, vt id etiã intelligatur arbitrio boni viri, & in hac mat. non est omictendum quod vbicumq; tractatur de
7 damno vitando omne verbum etiam si sua natura inducit liberam voluntatem, reduci debet ad arbitrium boni viri, vt tenet. *Bal. in l. prima in repet. in 16. quæst. princip. ff. de leg. 2. allegat Cynum in l. 3. C. de dot. promiss. & peralta in in d. §. si inter duos num. 40. & Affl. decis. 21. num. 13.* Ex his visa fuit Sac. Conf. dicta compositio satis excessiua, delictumq; leue, maxime inter rusticos, qui vt plurium, & manibus, & pugnis, & verbis inuicem altercantur, & congrediuntur. Et fuit redacta ad decimam. Discant Barones conseruare, & non excoriare Vassallos præsertim pro leui causa. Modestiæ indulgendo personas non nomino.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Vassalli supponentes gratijs Baronum, an possint postea appellare ab eorum compositionibus.*

2 *Promittens stare sententiæ arbitri, an appellet.*

1 DE vassallis supponentibus gratiæ Ba-
ronis, si possint appellare postea à
grauosis cōpositionibus ponit & ait
decisum si excessiuè grauati fuerint
non prohiberi, &c. & proinde reformatam com-
positionem, *Baiard. ad Clar. quæst. 49. num. 68.*
D. Rouitus in rubr. de composition. num. 11. vbi
hunc D. nostrum Author allegat, & in pragm. 8.
2 in nouis nu. 9. Et firmatur etiam ex terminatis in
eo, qui iurauit stare sententiæ arbitri, & ab ea
non appellare, si tamē fuerit maximè læsus, quod
appellet. *Viu. decis. 58. ex ampl. Detij cons. 60.*
col. 3. & adhuc si cum iuramento, &c. ex ratione
per *Guido Papa decis. 519. Boer. decis. 284. Ma-
strill. dec. 90. Balb. decis. 168. & Papon. lib. 6. tit.
3. arrest. 1.* etiam nulla absolutione à iuramento.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Hæres excusatur non conficiens inuentarium, vbi maior impensa concurreret, quàm vtilitas inde sequens.

SVMMARIVM.

1 *TVtor excusatur si debitum pupilli non exigat, vbi maiores essent expensa. limitatur num. 2. & sublimitatur num. 3.*

4 *Decisio Sacr. Consil. non teneri hæredem vltra vires, quando nihil vtilitatis sequeretur.*

5 *Hæres liberatur à confectione inuentarij si constet ex partis confessione non adesse alia bona.*

6 *Præsumptio iuris, & de iure non recipit probationem nisi per confessionem partis.*

DECISIO LVI.

IN hærede non conficiente inuentarium practicauimus alias doctrinā *Bart. communiter receptam in leg. mediterraneæ, C. de ann. & trib.* quod si esset maior impensa in inuentario cōficiendo, quam vtilitas quæ ex eo resultaret, excusatur hæres, illud non conficiens, & non tenebitur vltra vires hæreditarias, inquit enim Bart. ex illo tex. excusari tutorem si non exegit debitorem pupilli, pro quo compellendo, & exigendo oportebit plus expendere quam inde perciperet, eodem pacto excusari si domum pupillarem non refecit in qua plus expendisset, quàm valeret, idemq; (& est casus de quo agimus) si non fecit inuentariū eo casu in quo plus expenderetur in confectione, quàm esset vtilitas *l. qui repertorium in primo, ff. de administr. tut. idem tenet ibi Andr. de Barulo*, quem habeo manu scriptum licet in impressio deficiat, & subdit, quod si pro habendo recursum ad superiorem pro faciendo mihi iustitiam obseruari in causa mea, plus expenderem, quam causa valeret, non dico posse habere recursum, & *Bart. sequitur ibi Io. de Plat.* idem etiam tenens, quò ad recursum, licet de Barulo mentionem non faciat, & cum *Bar. concurrit, Dec. in l. pactum curatoris num. 6. C. de pact.* li-
2 mitando eius opinionem, quando expensæ, quæ
fierent per tutorem possent recuperari, quia debitor veniret condemnādus ad expensas, *§ oportet Auth. de Iudicib. & l. properandum § sin autem alterutra C. de Iudic.* sed ego sublimitarem
in debitore notoriè paupere à quo neque debi-
3 tum. neq; expensæ possent recuperari, nam qui
non potest soluere debitum principale, neq; expensas. *Curt. iunior in cons. 19. num.* 8. testatur, Bar. opinionem esse communiter receptam, & ampliat illam Boer. in quolibet alio administratore, qui teneretur conficere inuentarium in decis. 124. num. 16. & tandem in hærede non cōficiente inuentarium, ob causam prædictam testatur. Sacc. vidisse practicari Doctr. Bart. à peritioribus doctoribus in regul. 214. incip. hæres
inuentarium in 12. & vltima limit. vt eo casu non
4 teneatur vltra vires hæreditarias, & in causa
cuiusdam pauperculæ Venetiæ de summa, quæ fuit relicta hæres à Ioseph Stella marito, seq; fecit declarari hæredem cum benefic. l. & inuēt. sed sollemne inuentarium non confecit, sed vere constitit non adfuisse alia bona, quàm mobilia propria ipsius Venetiæ, quæ secum traduxit tempore contracti matrimonij modici valoris, & tēpore obitus mariti instante Innocentio Stella fratre mariti fuerunt annotata omnia bona remāsa post eius obitum ord. M. C. & non reperta alia quàm prædicta mobilia dictæ Venetiæ maritus enim non solum non acquisiuit, sed decessit

pau-

pauperrimus iudicauimus ipsam non esse molestandam à Cornelia Staiana matre prædicti Ioseph mortui, quæ prætendebat creditum annuorum prædictorum nouem consequi super hæreditate filij, & consequenter teneri dictam Venetiam eius vxorem hæredem declaratam cum benefic. l. & inuentarij, quæ inuentarium non confecerat.

Illud etiam ommittendum non esse censui
5 quod vbi per confessionem partis constaret Iudici, quod non aderant bona in hæreditate de quibus inuentarium esset faciendum, vel quod non erant alia, quàm descripta per hæredem, quæ non sufficiebant ad creditorum, & legatariorum debita persoluenda eo casu hæres, & si inuentarium sollemne non confecit, nihilominus non tenetur vltra vires hæreditarias, quia ratio quare hæres non cóficiens solemne inuentarium tenetur creditoribus hæreditarijs vltra vires, est quia lex isto casu præsumit ipsum surripuisse bona hæreditatis illaq. occultasse in fraudem, & perniciem creditorum *vt in §. sancimus, auth. de hæred. & falcid.* & hęc est præsumptio iuris,
6 & de iure, quæ non recipit probationem in contrarium, nisi per confessionem partis, vt in *Aut. sed iam necesse C. de donat. ante nupt. & per glosam in corpore vnde sumitur, & in l. contrahentibus §. primo C. de non num. pecuniæ secundum Bald. in l. filium, quem habentem C. fam. hæriscun.* at hæc præsumptio cessat, vbi pars ad cuius beneficium est introducta à iure declarat contrarium, & hoc pro cautela tradit. Cæpolla in Cautela 7. incip. hæres si non conficit inuentarium, vbi admonet hæredes aduocatos & procuratores, vt sint cauti in extorquédo hâc confessionem à creditoribus, vbi casus occurrerit, quia facient clientulos suos absolui, vt singularia vocat. *Paul. de Castro in l in ratione §. quod vulgo, ff. ad l. Falcid.* & dicit esse notanda perpetuo, vt quisq. sciat adiuuare amicum hæredem, qui non confecit solemne inuentarium.

A D D I T I O.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres non conficiens inuentarium excusatur si maior impensa concurrebat in eius confectione, quam vtilitas.*

2 *Hæres non conficiens inuentarium excusatur si nihil in hæreditate est.*

3 *Hæres non conficiens inuentarium excusatur si nihil in hæreditate sit, & ibi exemplum.*

4 *Hæres illius, qui bonis cessit excusatur, si inuentarium non confecerit.*

5 *Hæres non conficiens inuentarium excusatur si creditores prius conscripserant inuentarium.*

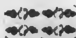
6 *Hæres non conficiens inuentarium non teneatur cum testator credita ex bonis suis soluenda iusserit.*

7 *Hæres non conficiens inuentarium non tenetur pro pœna defuncti.*

8 *Hæres non conficiens inuentarium dum est successor eius, qui non tenetur vltra quam facere potest, non astringitur vltra vires.*

1 De materia inuentarij diximus supra in addit. ad decis. 7. & 42. & infra in addit. 76. & vt hic secundum D. Author. quod hæres non conficiens inuentarium excusetur si maior expensa concurreret, quam vtilitas, *Roland. de inuent. quæst. 49. parte secunda, Phanut. de inuent. par. 7. num.* 271. vt de tutore, iuxta eundem Dom. Author. *Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 56. num. 101. Menoch. cas. 72. num. 8. Viu. decis. 364. num. 16. & 20. Garz. de expens. cap. 20 num. 22. Guttierez de tutel. par. 2. cap. 1. nu. 34. & 47.* prout pariter excusatur hæres non conficiens inuentarium,
2 rit si nihil in hæreditate fuerit, quod describeretur, *Riminald. iunior cons 53. num. 1. & 12. Card. Tusc. lit. L. conclus. 347. num. 4.* & quando cer-
3 ta esset hæreditas puta matris dos, *Cancer. cap. 2. resol. num. 114. Fontanell. glos. 5. num. 47.* facit cum vna res sit in hæreditate *Baez de debit. inope cap. 6. num. 20. Montan. de tutelis regul. 5. num.*
4 *97. Viu. decis. 25. num. 12.* & quando hæres aliquis fuerit illius, qui bonis cessit, quia tunc inuentarium conficere non tenetur, *Rol. dicta par. 2. quæst. 53. & Baez. num. 12. loco citato cap. 6. Emil. Gallus de except. 5. num. 53. Cala*
5 *de modo articulandi glos. 1. num. 1018.* & quando inuentarium conscripserint creditores *Bald. cons. 221. num. 3. vol. 4. Sanchez cap. 1 num. 32.*
6 prout non teneatur hæres non conficiens inuentarium si credita ex bonis suis exoluenda esse testator iusserit si commodum erit, vel cum potuerit, *Surd decis. 142. n. 5. & de alimentis priuileg. 13. tit. 8. nu. 4. Barz. decis. 35. n. 3.* & quando con-
7 uenitur hæres ex pœna defuncti, tunc non tenetur, licet non confecerit inuentarium, vt dixi in Prato meo ad *l. pen. C. si reus, vel accus. mor-*
8 *tuus Caball. casu 288. num. 44.* & quando hæres ei successit, qui vltra quam facere poterat, non tenebatur, *l. sunt qui ff. de re iudic.* nam & si beneficiũ hoc non transeat ad hæredes, *l. quia tale, ff. solut. matrim.* ne tamen deterioris in hoc casu conditionis sint, quam defunctus, supra vires hæreditarias non tenentur, *Cala glos. 1. num. 1016. Gall. de except. 5. num. 51. vt Giurba abbundantissimè ad cons. Messanes. cap. 9. glos. 5. num. 38. & per plures numeros.*

Baldaxar de Angelis.

A R

ARGVMENTVM.

A diuisione per sortes an possit appellari, si altera pars dicit se læsum.

SVMMARIVM

1 *A Iudicio sortis non appellatur, quia fortuna non habet superiorem in mundo.*

2 *Minor in iudicio sortis non restituitur, nisi ratione ætatis læsus, nec occasione damni non inconsultè prouenientis.*

3 *Minor eligens in diuisione peiorem partem, restituitur, fallit si fortè contingat.*

4 *Restitutio contra aduersam fortunam non datur limitatur nu. 5.*

6 *Læsio, vel deceptio intolerabilis iudicio sortis prouenient debet in melius per superiorem ex officio reformari, & nu. 7.*

8 *Diuisio per sortes semel facta, quando sit iterum facienda est decisio Sacri Consilij.*

9 *Sortis iudicium non tenet nisi in casibus à iure expressis, & quando est dubium in iure, secus si in facto, etiam si Iudex suas interponat partes, fallit in vtroq; casu si partes consentiant nu. 10.*

DECISIO LVII.

Ratres diuiserunt sibi, per sortem communem patris hæreditatẽ vnus ex eis post aliquos mẽses dixit se læsum in diuisione, petijt iterato esse faciendam electis bonis viris, qui arbitrarentur, & vnicuiq; iusta, & æqualis pars assignaretur. Alter dicebat non esse locum iteratæ diuisioni iam semel factæ, & decisæ per sortem à qua non datur appellatio, lite in M. C introducta decreuit partes esse audiendas, & procedendum ad ea, quæ incumbunt pro iterata diuisione facienda, fuit appellatum ad Sacrum Consilium, & porrectis præcibus domino Præsidi mandauit quod M. C. faceret verbum in S. C. & facta relatione per Dominum Mistantiam tunc Iudicem causarum ciuilium, qui postea collega noster decessit, fuit dubitatũ an à iudicio sortis, daretur appellatio, & reclamatio, quia vt inquit *Bald. in l. si duobus in princ. C. com. de legat.* fortuna non habet superiorem in hoc mundo, & ideo à iudicio suo non appellatur, & cum *Baldo sentit idem, Ias. ibi num. 10. Rom., in l. in tribus num. primo, ff. de Iudic. Dec. in rub. extra de appell. num. 39. & in cap. licet causam num. 210. extra de probat. Philippus Francus in rub. eod. tit. de appell. num. 10. Corn. in cons. 143. num. 10. vol. 4. quem allegat Cotta in suis memor. in verbo sortis adiudicatio, vbi tenet idem Petr. Rau. in suo Alphab. aureo. litera s. 15. sententiæ sortis pag. mihi 133. in parua impræss. 3. col. Tiraquell. de iur. primogen. q. 17. prima opin. num. 95. Ant. Gomez, in l. 38. Taur. num. 7. in fine Mattienzus lib. 5. tit. 4. l. 12. nouæ recompilationis glos. 5. num. 2. & Zaccar. in addit. ad Abbatem. in cap. licet num. 37. in ver. sorte extra de probat.* in tantum est verum, quod si minor in hoc
2 sortis iudicio fuerit læsus non propter aliquam ætatis imbecillitatem non restituitur teste. *Vulpiano in l. verum 22. §. sciendum est autem ver. item non restituetur* ibi occasione damni non inconsultè accidentis, sed fato, & vers. si locupleti ibi, & quod fato contingit, ff. de minoribus, & ita per prædicta iura tenet *Bal. in l. ait prætor 7. §. fin. ff. eod.* vbi dicit, quod si minor in diuisione
3 optat peiorem partem, restituitur, secus si contingat ei sortem breuium, quia tunc vtitur iure
4 communi, & contra aduersam fortunam non datur restitutio, & *Bald. sequitur Frãcus in d. rub. de appell. num. 11. vers. sed dubitatur, & dicit* etiam facere tex. in l. de fideicommissis in ratione sui C. de transact. & etiam esse hæc menti tenenda, quia alibi non reperientur, idem tenet *Hier. Gigas in addit. ad Dec. in ead. rubrica. num. 39. litera B Celsus Hugo in addit. ad Rebuff. in l. meminimus, C. quando & quibus quarta pars debeatur lib. 10. & Alex. in addit. ad Bart. in d. l. meminimus in littera cap. & Tiraquell. in loco supra citato num. 96.* Sed licet prædicta vera sint, tamen non habent locum, vbi excessiua læsio ex hoc iudicio sortis, & fortunæ contingeret, ita singulariter limitat ipsemet. *Bal.*
6 *in l. maioribus num. 3. C. com. vtriusq. iud.* dicens, quod si fratres diuidant ad breuia, & sortis infelicitate emergit intolerabilis deceptio debet in melius reformari per *d. tex. & d. l. 2. C. quando, & quibus quarta pars debetur lib. 10.* & cum Baldo transeunt Doct. omnes communi voto, potest enim eo casu adiri superior, vt in melius reformet Rom. in d. l. in tribus num. 1. ff. de Iudic. Filippus Francus in dicta rubrica de appell. num. 10 vbi dicit esse singularem limitationem ad materiam, idem. *Dec. in d. cap licet causam num. 211. Ias. in d. l. si duobus numero 10. Corn. in d. cons. 143. eod num. 10.* Cotta in dicto verbo sortis adiudicatio, & in *d. Alph.* aureo in verbo sententia, vbi dicit, quod talis læsio per officium Iudicis poterit reformari, & omnes D. D. supra citati cum Baldo conueniunt, & alios allegat Tiraquellus, vbi supra num. 97.
8 quare ex his Sacrum Consilium mandauit, ac decreuit, quod fieret appretium bonorum ad vnũquemq; ex dictis fratribus iudicio sortis per vẽtorum, & ordinauit Magnæ Curiæ, quod si ex appretio prædicto apparuerit adesse ænormem,

& ex-

& excessiuam læsionem procederet ad iteratam diuisionem æquis portionibus, quia iudicium for
9 tis licet non teneat, nisi in casibus à iure expræssis, vt per *Bald. in d. l. 2. C. quando, & quib. & Doct.* supra relatos, & non possit fieri nisi vbi est dubium in iure, non vbi est dubium in facto, vt per eosdem latè, nihilominus istud procedit vbi Iudex interponeret partes suas, & mandaret fieri diuisionem per sortes, non autem vbi par-
10 tes conueniunt de diuidendo per sortes, quia tunc si vtraq. pars consentiat iudicio sortis, siuè de iure, siue de facto sit altercatio, valet iudicium vt per. *Abbat. in cap. licet causam num. 37. extra de probat.*

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Appellari potest à iudicio, sortis, & fortuna concurrente enormi læsione, & traditur exemplum, licet non detur appellatio, ea non concurrente.*
2 *Sors superiorem non habet.*
3 *Sortes in quibus casibus permittantur.*

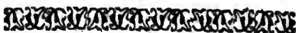
Pulchra est; ei adde dum habetur conclusum à iudicio fortis, & fortunæ appellari concurrenti enormi, & excessi-
1 ua læsione, vt ibi in diuisione per sortes) alias non dari appellationē, *secundum Matthiam Colerum decis. Germ. 54. num. 8. ex ratione Bald. in d. l. si duobus in principio C. com-*
2 *mun. de legat.* quia qui sortes dirigit superiorem neminem habet, quia si sors sit idem cum fortuna, & fortunæ dux Deus sit, sequitur illud Platonis dictum de legibus Dialog. 9. fortunæ legislatorem nullum imperare posse, quasi cum nullus ei superstet, ideo ab eius sorte appellatio non datur hinc Iuuenalis eam [illegible] fecit dicens.

Nullum numen abest si sit prudentia sed te
Nos facimus Fortuna Deam, caeloque locamus.

3 Data tamen aduersione cum in casibus permissis fuerunt sortes factæ, *vt glos. in cap. fin. extra de sortilegijs, & numerat Cicero lib. 2. de Diuinatione.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An acta tempore feriarum confecta sint nulla, si pars dictam exceptionem minimè opposuerit, & patiatur ad aliquos actus procedi.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio Principis tempore feriarum ad quid deseruiat, quo loci vide decisum acta esse valida.*
2 *Feria quotuplices sint, & earum explicatio nu. 3. 4. & 5.*
6 *Feria Neapoli à quo tempore indicantur.*
7 *Ferijs quando dicatur quis renunciare, & consentire.*
8 *Testes non possunt cogi ad testificandum in iudicio vbi proceditur tempore feriarum ac partium consensu.*
9 *Feriarum exceptio non obstat (quacunq; illæ sint) vbi res esset tempore peritura, & periculum in mora.*
10 *Feriæ quæ possunt tolli statuto, & num. 13. & quod vbi proceditur sine strepitu iudicij num. 11.*
12 *Statutum mandans, quod procedatur nulla iuris sollemnitate seruata non inducit vt possint exerceri iudicia diebus feriatis in honorem Dei, & ratio ibidem.*
14 *Textus in l. Prouinciarum C. de ferijs quomodo intelligatur.*

DECISIO LVIII.

Tempore feriarum fuerunt facta nonnulla acta absq; Regia dispensatione, prout assolet fieri, & dispensari per dominos Proreges, quod procedatur ferijs non obstantibus, conuentus non contradixit, nec excepit de ferijs, & consequenter acta fuerunt facta de tacito consensu partium, deinde conuentus post multos actus dixit illos fuisse nullos, quia tempore feriarum facti absque dicta Regia dispensatione, nam cum ad finem procedendi ferijs non obstantibus sit necessaria Regia dispensatio, ergo omnia acta facta absque dicta dispensatione corruunt, & sunt nulla, dixi, ac decreui Regiam dispensationem in ca-

2 in casu præmisso non fuisse necessariam, quia prædicta dispensatio deseruit ad finem, vt conuentus etiam inuitus tempore feriarum teneatur respondere in iudicio, & non possit, vti exequutione feriarum, dispensando enim Princeps quod procedatur, est ac si non essent feriæ, & conuentus tenetur ad instantiam actoris, vel è contra assistere iudicio velit, nolit, & acta erunt valida, sed vbi partes tacitè, vel expressè renunciant exceptioni feriarum procedendo, & non excipiendo nec contradicendo, acta sunt etiam valida, & quia quotidiana, & frequenter hæc occurrunt, est faciendum, quod feriæ secundum *Goffred. Hostien & Azon. in summa* sunt in duplici differentia, nam quædam sunt repentinæ, quædam vero solemnes, at secundum *Specul. in tit. de ferijs in primo* sunt in triplici differentia, quia quędam sunt solemnes, quædam repentinæ, quædam verò ordinariæ, seu publicæ, ac rusticæ, & cum distinctione *Specul conuenit Odoffred. in l à nullo num. 2. C. de fer.* & Petr. Rau. licet Speculatorem non allegat in suo Alphab. aureo in verf. feriæ pag. mihi 44. in parua impræssione
3 col. 3. solemnes sunt, quæ in honorem Dei, & Sanctorum sunt introductæ, quæ enumerantur per tex. in cap. fin. ex. de ferijs per Specul. vbi supra Goffred. Host. & Azon. in summa, & his ferijs partes renunciare non possunt, & ideo etiã ipsis consentientibus acta facta sunt nulla, & non valent, nisi aliqua necessitas vrgeat, vt inquit *tex. in d. cap. fin. declarat optimè Vulp. in l. prima, §. sed excipiuntur cum ll. sequentibus ff. de fer. glos. fin. in l. omnes la seconda C. de fer. & in l. si feriatis ff. de arbitr. & supradictis Doct. in summis, & optimè Specul. vbi supra §. 2. & Bonif. in Clemen. sæpe §. nos autem num. 34. de*
4 *verb. signific. post Zabarellam, & alios*, Repentinæ sunt, quæ inducuntur ob aliquam causam repentinam ob publicam lętitiam, vt puta natiuitatis filij Principis, prout indictæ fuerunt nobis, tempore quo felicissimus Nuntius aduenit natum esse Hyspaniarum Principem Philippum Quartum, quam Deus pro Auo, Auo, ac Patre sapientiorem, potentiorem, ac feliciorem, reddat, ac conseruet, vt quem vidimus natum Hyspaniarum, & noui orbis Principem post longeuos annos Patris Regis nostri, videamus totius orbis dominum, solent etiam feriæ repentinæ indici ob aliam publicam lætitiam, & causas de quibus *Vulp. in l sed si §. a feria ff. ex quib. caus. maior*, ibi si feriæ extra ordinem sint indictæ ob res puta prosperè gestas, vel in honorem Principis concedit enim Vulp. restitutionem in integrum læso ob ferias repentinas, quæ præuideri non potuerunt, quę negatur ob ferias sollemnes, quæ iam certæ sunt, & præuisæ, de qua re videndus est, *Bald. in l prima, C. de fer.* & de his ferijs repentinis habetur etiam in *l. à nullo C. eo. per glos. ibi & Specul.* ac aliquos Summistas supra citatos, & his ferijs repentinis, neque partes renunciare possunt, & ideo nec expresso, nec tacito consensu acta per eos facta valent, de his enim iudicatur sicut de ferijs sollemnibus, ita tenet *Specul. vbi supra §. in principio Host. in summa num. 6. Azo. in summa num. 6.* vbi allegat rationem loquendo, tàm de sollemnibus ad honorem Dei, quàm de repentinis, quod consensus non potest aliquid operari, quia qui prohibetur postulare ob reuerentiam prætoris, etiam vtraque parte consentiente repellitur à postulando *l. quos prohibet ff. de post. & c. & in specie id etiam tenet glos. in Clem. sæpe de verb. signific. in verbo ob necessitatem, quam ad id allegat Bald. concurrens cum hac opinione in l. 1. num. 8. ff. de fer. & ante alios Odofr. in l. prima num. 6. C. eod. Felin. in cap. si diligenti nu. 20. extra de foro compet.* & hæc opinio non habet contradictorem, quem viderim, & dicit *Rom. in l. 1. ff. de fer. numer. 11. quod hæc est communis opinio, & DD. in d. Clem. sæpè, &*
5 *ibi Zabar. num. 23. & 24* feriæ publicæ ordinariæ, seu rusticæ sunt, quæ ob publicam hominum vtilitatem à lege sunt introductæ, vt sunt feriæ messium, & vindemiarum, quæ tempore Romanorum indicebantur à die viij. Kalend. Iulij, vsque in Cal. Augusti pro colligendis mensibus, & à Kalend. Augusti, vsque in diem decimi Kalend. Septembris patebant iudicia, sed à decimo Kalend Septembris, vsque in idus Octobris vindemialis feria erat, vt explicat *tex. in l. 3. C. de fer.* Sed quia in his attenditur mos regionis *l. præsides ff. eod. ac teste glos in d. l. omnes dies in verbo mensibus, & Odoffr. in l. à nullo, C.*
6 *eod.* indicuntur feriæ nobis à Mensis Iulij, vsque ad diem octauum Septembris inclusiuè, & istæ sunt ordinariæ, est verum quod multoties inualescente calore, & aeris intemperie, consueuere, ac obseruant Excellentissimi Domini Proreges illas prorogare quandoque per totum mensem Septembris prout tempus, & necessitas suadet, & expostulat, & hijs ferijs ordinarij publicis, & rusticis non est dubium, quod partes renunciare possunt, & acta facta de partium consensu sunt valida teste, *Vulpiano in l si feriatis ff. de fer. & glos. in l. omnes la 2. C. de fer. consentiunt omnes Doctores supra relati Odofr. in l. à nullo num. 2. C. eod. Bald. in l. prima num. 7. ff. de fer. post glosam, ibi Paul. de Castr. in rubrica, & in l. omnes Iudices num. 3. C. eodem, Felyn. in dicto cap. diligenti, Petr. Rau. vbi supra, & Roman. in dicta l. prima, ff. de fer. num. 8. & 9. Paul. de Castr. in l. prima, §. excipientur num. 1. & 2. & in l. præsides, ff. eodem, & Zabar. in dicta clement. sæpè de verbor. signific. numer. 23. cum seq. & Doct. omnes nemine discrepante, & dixit Alex. in cons. 213. volum. 2. num. 3.* quod
7 tunc demum censetur, quis ferijs renunciare, & consentire, quod procedatur, quando ille, qui est citatus ad actum comparuit, & non opposuit
8 exceptionem feriarum est verum, quod vbi proceditur de consensu partium omnia acta valent, sed testes non possunt cogi venire ad Iudicem, & testificandum, vt dicunt omnes *Doct. & Didacus Perez lib. 3. ordinat. tit. 7. l. vnic. colum. 4. pag. mihi 582.* quo loci testatur ferias messium rusticas nõ seruari in Hyspania apud Regia Tribunalia illius Regni, & ego tempore meo, ita vidi in Regno Castellæ seruari, tam in supremo Regali Consil. quam in omnibus alijs Supremis Tribunalibus, nec in Curia Romana, neque in Fran-

Francia, vt ibi vbi allegat Speculatorem, ita testantem in §. primo de fer. & ideo ex his decreui non obstantibus nullitatibus oppositis ex causa feriarum esse procedendum ad vlteriora in causa, & partes acquieuerũt decreto, & fuit processum ad alios actus, & hæc est differentia inter ferias solemnes, repentinas, & ordinarias, seu rusticas. Sed verum est quod vbi res esset tempore peritura, & periculum esset in mora, non obstaret exceptio feriarum, siue solemnium, siue repentinarum, siue rusticarum, vt declarant præfati
10 *Doct. & iura ff. de fer.* sed feriæ rusticanæ, & ordinariæ benè possent tolli statuto, aut contraria consuetudine, non autem solemnes inductæ in honorem Dei, & repentinę in honorem Principis, & ob publicam lætitiam, vt dicit, & firmat & bene. *Alber. in d. l. omnes la seconda C. de fer.* quia cum solemnes sint inductæ de iure diuino, vel iur. can. quod idem est leges humanæ, ac statuta nihil possunt operari, & dicit in hac opinione vidisse magnos peritos, & quod hæc est tutior opinio maxime pro animæ salute, secus in rusticis, & ordinarijs quicquid dixerit *Paul. de Castr. in rubr. C. eod* asserens posse per statutum tolli ferias inductas in honorem Dei, sed se emẽdat postea in *d. l. quadraginta C. eod. & cum Alberic.* concurrit, & defendit optimè statuto non posse tolli has solemnes, & repentinas, & bonas rationes adducit quas si casus occurreret videre poteris, & ante omnes istos. *Bar. in extra-*
11 *uaganti ad reprimendum in verbo, & figura num. 9.* quod vbi cunq. datur facultas procedendi in iudicio simpliciter, & de plano absque scriptura, & figura iudicij, poterit procedi diebus feriatis, si feriæ sunt inductę ob necessitatem hominum, secus si in honorẽ Dei ratio est quia de iure naturali sunt seruanda festa inducta in honorem Dei, quia præcepit Deus in decalogo sabata sanctifices, & sequitur. *Anchar. in Clem. sæpè num. 39.* & præcęteris optimè explicat Imol. in l. filiusfam. num. 7. & 8. ff. de donat.
12 quod si statutum mandat, quod potestas procedat nulla iuris solemnitate seruata, non ob hoc poterit procedere diebus feriatis inductis in honorem Dei, quia illa facultas procedendi non aufertnisi tantum solemnitates de iure ciuili, non quæ sunt de iure naturali, aut diuino secundum. *Bart. vbi supra & licet tex. in l. Prouinciarum C. de fer.* contrarium videatur innuere dicit Imol. quod ius ciuile licet non possit tollere in totum ius diuinum, tamen potest illud distinguere, & limitare, de quo ego dubito cum solus Pontifex posit id facere, & ideo nimirum si ius ciuile le potuit inducere, quod in casu illius leg. cõtra illos perfidos latrones posset procedi etiam die feriata in dicta in honorem Dei, & forte posset etiã statuere, quod in omnibus maleficijs possit tali die procedi saltim quando multis crassantibus locus est exemplo *l. aut facta §. fin. ff. de pæn.* sed quod generaliter statutum id possit facere in omnibus causis ciuilibus, & criminalibus diebus feriatis indictis in honorem Dei dubitat, quod non possit id inducere, & rectè quidem ex supradictis, & ad partes hunc articulum disputat referens doct. hinc inde. *Didac. Perez. d. lib. 3. ordinat. tit. 7. l. vn. col. vers.* vtrum autem per statutum, & opiniones hinc inde ita conci-
13 liat, quod respectu eorum, quæ consistunt in facto, & est libelli oblatio, & alia huiusmodi benè statuto tolli possunt feriæ inductæ in honorem Dei, allegat. *Alber. de statutis lib primo quæst. 57.* respectu eorum, quæ sunt iuris minime, & alia huiusmodi, & optimè ibi explicat, & idem subdit, & firmat in ferijs repentinis, quo loci citat ad id multos doctores, quos non transferibo, & ego tempore meo vidi practicatum, quod dixit Imol. cum quidam Medicus Fabius Cicchettus in hebdomada sãcta fuisset interfectus à proprijs seruis, seu mancipijs Dominus Prorex non obstantibus prædictis ferijs in honorem Dei, & illis diebus Sanctis mandauit procedi, & in die Sabbati Sancti Serui illi fuerunt furca suspensi, & ideo *tex. in dict. leg.* Prouinciarum procedit in casu particulari ob atrocitatem criminis hinc male sumunt argumentum Bart. & Bald. ibi ex illo text. quod statutum possit disponere, quod in criminalibus procedatur etiam in diebus feriatis in honorem Dei, & Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, quod idem. *Bart. tenet in leg. filiusfam. num. 5. & in tract. represal. in 4.*
14 *quæst. 9. principalis, quia tex. in d. l.* Prouinciarum in quo se fundat loquitur in casu speciali, & non potest eorum opinio procedere nisi, vt declarat Imol. in dict. l. filiusfam. est verum quod *Rom. in dict. leg. prima ff de fer. num. 10.* dicit, quod ferijs inductis in honorem Dei potest derogare consuetudo dubitarem de his, quæ in decalogo continentur, quia sunt de iure diuino inductæ, contra, quod nulla consuetudo nulla præscriptio etiam mille annorum opitulatur, vt alibi diximus, bene admitterem in casu spiritua, li necessitate vrgente, sed non indifferenter.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 AVthores enuntiantur, qui loquuti fuerunt de distinctione dierum ferialiũ, & ibi per sequentes numeros vsque ad nu. 4. de ampla tractatione feriarũ, & curiosis notabilibus.

4 *Acta iudiciaria fieri non debent diebus festiuis, & num. 6. quid si pars non contradixerit.*

5 *Feriæ an sint inducta in fauorem hominum vel Iudicum.*

6 *Consensus partium circa ferias non praiudicat iudicibus & testibus.*

7 *Feriæ non obseruantur in Regia Camera Summariæ.*

8 *Feriæ non obseruantur in causis miserabilium personarum.*

9 *Feriæ non procedunt in curia Principis.*

10 *Sententiæ exequutio fit etiam die feriato.*

11 *Tuto.*

11 *Tutores, & curatores possunt dari etiam die feriato.*
12 *Causa Magistratuum die feriato tractantur.*
13 *Alimentorum causa tractantur die feriato cum distinctione.*

1 De distinctione dierum ferialium per nostrum Authorem tàm abbundè hoc in loco enucleata loquuti pariter fuerunt *Anton.Fab. in eius cod. Fabr lib.3 tit.11. def.num.2. & num.6 in alleg. vol.1. Placent. in summa codicis lib. 3. cap. 12.* vbi de ferijs sollemnibus in honorem Dei, Gloriosissimæ Mariæ Virginis, ac Sanctorum, & Sanctarum omnium, vt pariter ipse *Placent. in lib. 3. num. 12.* ibi de tempestiuis ferijs, quas tempestiuas aliqui vocát, & sunt messium, & vindemiarum proditæ ad rusticorum priuilegium ex oratione Marci in Senatu habita *l.1. & l. solent ff. de ferijs l. vt in die Dominico l. publicas, & l. omnes dies C eod.* ita de tempore seccationis, messium, & vindemiarum, de quo longius de vagando loquitur *Azz. in summa codicis lib.3 cap.12. dicens* ob necessitates hominum sunt sollemnes feriæ sunt duo gemini, sunt duo menses, vnum è gratia messium, alius gratia vindemiarum, quia statuantur decerpendi in extate, & in autumno ad requiem laboris, vt quiescant homines à causis dum laborant circa messes, & vindemias, & inducũtur dictæ feriæ arbitrio Præsiduũ Prouinciarũ *Goffred. de Trano in sum. tit. de ferijs col.*
2 *1. & D Rouitus in rub. de ferijs num. 3.* & ad ipsarum messium plura deducit *Renatus Choppin. de priuileg. rustic. lib.2 cap.7. & Ioann. Zager. in tract. exceptionum par.2. cap.7. per totum,* & has ferias ob causam profanam ad differentiam festorum ob causam diuinam rectè appellauit Germanus Vulteius *iur. prudent. Romanorum*
3 *lib.2. cap. 30 sub tit. de ferijs, & dilationibus*: de repentinis patet, quæ à Principibus ordinantur vt ipse idem Placentinus ob ipsorum victoriam, *Vulteius d. loco lib. 2. cap.3.* & possunt videri exempla penes *Dionis. Cartus. Histor. lib. 43. de Iulio Cesare victo in Pompeo* in Hyspania Romæ triumphum egit, & quinquaginta feriæ factæ sunt, *& lib.2. Machabeor. cap. fin. Ioann. Zonar. annalium, lib. 1. & ante eum Ioseph. Antiqu. iudaicar. lib. 12. cap.17. de alijs festibus repentinis,* & penes Nicolaum Dolinum in cōp. historiarum *par.6. Campan. Histor. lib.2. vol.1.* & loquitur propriè Restaurus Castaldus *tract. de Imperat. quæst.110. notabili 149. iuxta glos. in clem. sæpe in verb. necessitate in fine de verb. si-*
4 *gnif.* qui propriè est locus, & his diebus acta iudiciaria fieri non debere sub nullitatum pena *Troys. in tit.116. num.1. & 2. Cara. num.80 Rot. in antiquis decis.95. Angel de Clauas in summa §. feria in principio, Caluol. in sua praxi iudic. §. feriæ concl 2. Borrell. in sum. decis.2 par. tit 38. per totum, D. Rouit. in rub. de ferijs,* & nos latissimè præter omnes cumulauimus *in tit. C. de ferijs, ibi in prato nostro nuper sub prælo stante,*
5 *& vide Annam in singul. 192.* vbi adidi si feriæ sint inductæ in fauorem hominum litigantiũ, vel Iudicum, prout pariter *Thes. decis. 39.* & in d. prato cumulauimus decis. hanc, quod acta facta tempore feriarum licet sint nulla, tamen si partes non contradicant remaneant valida, & infirmari non possint nisi fuerint confecta in diebus festiuis sollemnibus, *vt firmarunt Berrett. cons. 48. num.2. Carau. tit.92. Afin in praxi §. 3. cap. 7. D. Rouit. in rub. nu.4. & 5. Ioffred. Lanfranc. Bald. decis. 313. Daniel venatorius in Analysi iur. pontif. lib. 2. tit. 9. §. quis finis, & effectus vers. an autem ferijs Cened collect. iur. canon. p. 2.*
6 *coll.142. sub num 1.* ea ratione, quia partes renũciare possunt talibus ferijs, sed aduerte talem cōsensum non prejudicare iudicibus, & testibus *Anna singul. 192.* nisi fuerit obtenta Regia dispensatio, &c. quia tunc debent venire, & iudex cogitur iudicare aliter tenetur nō iudicando, & *Thesaur. decis 39. num.2. quos cit. D. Rouit. loco cit. num.6. & ibi de pluribus alijs, & in pragm. 14 de officio procur at. Cæsar. num. 1.* notat pro ampliat, quod huiusmodi feriæ seruentur in
7 Sacro Consilio, non tamen in Regia Camera Summariæ, quo ad causas fiscales tantum,
8 prout in causis miserabilium personarum, *Nouar. de priuileg miserab. personarum num.*
9 *52. per totum,* & in curia Principis, quod possit procedi ferijs non obstantibus *Martin Laudens. tract. de Principibus §.201. incip. citatus,* & in
10 casu quo esset facienda exequutio, secundum quæ etiam die festiuo ad honorem Dei fieri potest *Menoch. de arbitr. quæst.39. num.10. Aene-*
11 *as Robertus rerum iudicat. lib 10. cap. 15.* & tutores, & curatores posse dari diebus feriatis *cap. fin. verb. pietas extra de ferijs Ias in l. 1. sed excipiuntur ff. de ferijs n 6,* & in causis Magistra-
12 tuum *idē Martin. Laud tract de officialibus §. 67. Paris de Puteo de Si dicatu verbo feriæ,* & in causis alimentorum *Barz decis Bonon.15. Mi-*
13 *lanens decis. Sicil.5 num. 30. & 31. lib.1. qui nu. 33.* declarat pro alimentis præteritis, non pro futuris, vt in alijs casibus *id. Borrell. Rouit. Barz. & Bald. Nouell. de dote par. 9. num.13. & Calderin. cons. 5. de ferijs.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Vendens Mercatori aliquas merces solutione infra paucos dies promissa, & quod non aufugeret, an mercatore postmodum decocto re sua in fundico existente, alijs creditoribus ipsius præferatur.

SVM.

SVMMARIVM

1 *VEnditor, qui credit statim habere pretium, & non habet, retinet sua in dominium, secus habita fide de pretio transactis decem diebus.*

2 *Dominium non censetur translatum, nec habita fides de pretio, si emptor cogitauit fugam arripere, & ita Sacrum Consilium iudicauit num. 13. & ex quibus arguatur hac intentio num. 3. & num. 12.*

4 *Venditor censetur fidem de pretio habere, si ad terminum vendat & solitus erat emptori credere, non vero promissa statim solutione.*

5 *Venditor non praefertur in re sua tertio vendita, quamuis pretium minime sit solutum.*

6 *Mercatore decocto, quo ordine sit creditoribus satisfaciendum notabiliter ex Baldo enunciatur.*

7 *Venditor in dubio censetur habere fidem de pretio.*

8 *Mercator si continenti post res emptas foro cedit dicitur esse in dolo, & quomodo intelligitur hoc verbum incontinenti numero 13.*

9 *Vendens merces, ac transferens dominium, si emptor in certis nundinis vendat, promittat, & aufugit, nullum habet in suis rebus priuilegium quamuis extent an hoc sit verum num. 10. & quo pacto limitetur num. 11.*

14 *Venditor non praefertur in suis mercibus si emptorem suspectum sciebat, & contradixit, vel si pubicè, vt talis extimabatur, vel si post notitiam tacuit per aliquos dies.*

DECISIO LIX.

POst decoctionem cuiusdam Mercatoris illico creditores adierũt Magnã Curiam per quam fuerunt annotata, & sequestrata omnia eius bona inter quae fuerũt repertae duę ballę pannorum Alexandri de Ferdinando eidem biduo, vel triduo ante decoctionem venditorum, quorum pretium nõdum erat solutum, habuerat enim fidem, vt assolet inter mercatores haberi, quod infra paucos dies solueret, & non illico fugam arriperet, instecerunt omnes creditores vendi bona praedicta, & pretium inter eos distribui dicebat Alc. dominium ballarum suorum pannorũ non esse trãslatum in praedictum emptorem, cui consignauit sub spe, quod solueret, & non aufugeret, nam dolo versatus fuit, cum scir et ipsum non esse soluturum, nec posse soluere, sed arrepturum fugam, & proinde instabat easdem ballas sibi restitui, alij creditores dicebãt dominium fuisse trãslatum, & proinde Praedictas ballas, vna cum alijs bonis communis debitoris falliti esse vendendas & pretium inter ipsos distribui seruata forma iuris habita ratione anterioritatis, & potioritatis. Magna Curia decreuit vendi omnia bona praedicta porrectisq. precibus per Alexandrum Domino Praesidi per viam quaerelae se grauantis à Decreto praedicto Dominus Praeses mandauit, quod M. C. faceret verbum in Sacro Consilio, & audita relatione *Mag. Cur. punctus Sac. Cons. visus fuit dignus consideratione propter varias Doctorum opiniones siquidem. Accurs. in l. in ciuile C. de rei vend. & in leg. quod vendidi, ff. de contrah. empt. tangit q. & dicit*
1 quod si vendidi rem quia credidi statim habere pretium, & non habui, non soluto pretio non transtuli dominium per l. si quasi ff. de pignor. act. sed si tradidi habita fide de pretio illinc ad decem dies non erit locus vendicationi, & hanc glosam sequitur *Petr. de Bella pert. & Cyn. in d. l. in ciuile, & idem Accur. in §. venditae inst. de rer. diuis.* format q. in eo qui vendidit, & dedit dilationem vnius diei ad soluendum inquit secundum Io. dari vendicationem ipse tamen dubitat, quia Io. se fundat in *leg. commissoria C. de pact. int. empt. & vendit.* sed aliud est diem solutioni statuere, aliud pactum legis commissoriae subdit vero ipse, quod si simpliciter res traddatur erit translatum dominium, quia non habita fide de pretio fallit si emptor dicebat velle tunc soluere, & quod habebat praesentem pecuniam, tunc secundum eum non censeretur translatum dominium, si illico pretium non esset solutum. *arg. l. 2. ff. de pignor. act. & l. procuratoris §. sed si dedi, ff de trib. action.*

Bal. verò in l. si cum dotem §. si mulier ff. solut. matr. format. q. in terminis in debitore, qui illico aufugit, & foro cessit dicens, quod quidam mercator Ciuitatis vendidit certas ballas ad credentiam cuidam Funditio gardorum, facta ista venditione an equam pretium solueretur, illi de gardis arripuerunt fugam, modo iste venditor pannorum, quia isti panni extant dicit se potiorem in illis pannis caeteris creditoribus, quod ipse debet vocari vna cum alijs, non praeferri: cõcludit. *Bal pro venditore esse casum in d. tex. & licet in contrarium vrg at tex. in leg. quidam ff. de in rem verso* concludit tandem, quod si emptor cogitauerat fugam, quia dolus dedit causam habendae fidei de pretio, ipso iure non tenet ista fides habita, seu ista dilatio, & consequenter quod non sit translatum dominium *d. l. si quasi ff. de pignor. act.* quem singulariter inducit ab hoc. Hãc Baldi sententiam veram putat Ang. ibi
3 altero ex duobus concurrente, vel quod emptor coram aliquibus declarauit prius, ac patefecerit animum quem habebat iniendi fugam ex *l. Fulcinius*

viniat §. quid sit latitare cum glosa ff. quib. ex cau. in poss. eat. vel ex incultitate actuum, & contractus vt puta mercator fugitiuus hodie fugit, & heri mercantias emit, vt in l. si ventri §. in bonis ff. de priuileg. credit, & sequitur Baldi sententiam, & opinionem Vitalis in tract. clausularum in clausula, & specialiter obligauit nu. 23. pag. mihi 62. & Alex. in d. §. si mulier num. 5. vers. communem tamen sententiam, & ante omnes Faber. in d. §. venditæ, at cum Bald. non simpliciter concurrit ibi cum.dicens,
4 quod si est habita fides de pretio (vt moris est emere ad terminum) dolus non dedit causam contractui, si emptor solebat habere creditum antea, & dato quod dedisset nõ impedisset translationem dominij, vt not. in l eleganter in prin. ff. de dolo, secus, vbi promisisset se statim soluturum pecuniam, & sic non esset habita fides de pretio, & ita loquitur tex. in d. l. si quasi, & l. & si quid. ff. de pignor. act. & consequenter tenet quod vbi est actum, quod in continenti solueret non censetur habita fides de pretio, secus vbi est actum, quod solueret interiecto tempore, & ad terminum vt ipse dicit, & cum hac opinione concurrit. Fulgos. in d. l. si quasi num. 3.

Item. Bal. in l. fin. C. commod. in fine ponit. q. in personis mercatorum, qui habita fide de pretio rem tradunt, vel quasi, quod in ipsa re non sunt potiores alijs per tex. in l. quamuis ff. de in rem verso, quæ est ad hoc notab. cum alijs ibi adductis, & in l. cum cui, C. de act. & oblig. dicit quod si vendidi tibi merces meas tu vendidi-
5 sti eas alteri, & tradidisti, modo, quia non soluisti mihi pretium, volo recurrere super mercem meam, non possum, quia fuit facta accipientis, secus si perseuerauit in dominio tradentis l. si Procuratoris §. si propter mercem ff. de trib. act. l. quidam ff de in rem verso, & l. si ventri §. in bonis ff. de Priuileg. cred loquitur Bal. in vtroq. loco in eo, qui non cessit foro, & dolo versatus fuit ademendum, & decipiendum venditorem, & non est casus noster, at in l. pro debito. C. de bon. Auth. iud. possid. format. quæst. in campsore, qui tenebat tapetum cambij (vt ipse inquit) fidem rupit, & aufugit, & erat etiam mercator modo veniunt deponentes, & petunt deposita, veniunt vendentes, & petunt pannos aut pretia, veniunt hypothecarij, & petunt se preferri, veniunt vxores, & nurus pro dotibus, veniunt quidam pro vsuris extortis, alij pro furtis sibi factis, & inuasionibus, veniunt, & alij simplices priuilegiati, quærit quibus, & quò ordine sit satis-
6 faciendum dicit quod primò dominis rerum scilicet deponentibus si extant deposita d. l. si ventri §. in bonis, secundo venditori mercium si extant merces ipsæ, & ei reduntur, tanquam singulariter obligatæ pro pretio & si plus valerent, illud plus cederet ad commodum aliorum. l. Iulianus §. offeri ff de act. empti. & consequenter concludit, quod vbi mercator deficit, venditores præferuntur in bonis proprijs quæ extant, sed tenerentur si pluris valerent illud pluris ad comodum aliorum creditorum soluere, licet reprehendatur à Iaf. in leg. creditor l. 1. sed forsam perperam ff. si cert. pet.

Paul. de Castr. in d. l. Procuratoris, §. si plure num. 3. licet de Baldo non faciat mentionem dicit, quod si reperiantur in aliqua apoteca mercatoris merces venditæ per aliquem, non tamen fuerit sibi solutum pretium, quod si quidem habuerat fidem de pretio, quia transtulit dominium, dicitur in creditum fuisse, & ideo tunc ille non præfertur in illis rebus, sed debent distribui inter omnes, si vero non habuit fidem de pretio, tunc non transtulit dominium, & ideo ipse præferretur in vendicando res suas per tex. in l. si filius, ff. si cert. petat. l. cum fundus §. seruum tuum, & in dubio (inquit) quod censetur habita fides de pretio, vt notabiliter dicit ibi glosa, si aliud non apparet, quod speraret sibi in continenti, solui alias si emptor pollicitur est statim portare pecuniam, & venditor de hoc confisus traddidit, non videtur habuisse fidem, nec transtulit dominium, si pecunia non portetur facit. l. 2. ff. de pign. act. & allegat Cyn. in d. l. in ciuile, & subdit, quod Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. cum l. seq. ff solut. matr. dicit, quod si reperiantur in apoteca res venditæ per aliquem cui non erat solutum pretium, & ille mercator statim postquam habuit res fefellit, quod ille, qui vendidit debet præferri quasi videatur tradidisse, sub spe recipiendi pecuniam incontinenti, & quod sibi placet, ista opinio maximè propter cõsuetudinem mercatorum, qui non consueuerunt vendere ad terminum, sed pro præsenti pecunia multi tamen mercatores in Florentia faciunt oppositum, quia non vendunt nisi ad terminum, vt carius vendant, & in illis seruandum est, quia s. dixit in contrarium, & quod ista est veritas, at idem Paul. in lectura nouiss. in d. §. si plures parum sibi constans num. 5. simpliciter tali mercatori, qui fefellit rem meam, vendidissem, & tradidissem habita fide de pretio, quod cum dominium sit translatum licet illa res extet, nõ debeo in illa re præferri alijs, sed communicatur secus si non transtulissem dominium.

Ripa in d. §. si ventri §. in bonis num. 6. ex professo tangit eandem q. & dicit se defendisse in quendam mercatorem campsorem decoctum fuisse translatum dominium per tex. in d. §. in bonis & per tex. in d. l. quidam fundum, ff. de in rem verso, vbi est casus, & quod ita tenent Bar. & Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. per tex. in d. l Procuratoris §. sed si dedi. ff. de trib. act. & Bar. in l. licet, C. qui pot. in pign. hab. & Bal. in d. l. fin. C. commod. sed subdit, quod in casu prædicto, quem ipse defendit non poterat præsumi dolus emptoris, quia non incõtinenti foro cessit, quia proximis nundinis forum tenuit, & ideo non poterat dici incõtinenti cessisse foro l. hæres Palam §. fin. cum ibi not. ff. de testam. & sic residet Ripa cum opin. Bal. vbi
8 supra, quod vbi mercator post emptas, receptas merces statim foro cedit præsumitur dolo versatus, & consequenter non erit in ipsum translatum dominium, secus si post merces emptas publicè negotia gessit, & in nundinis, vt mercator fide dignus versatus, vt fuit casus suus, & inde decessit, tunc etenim dominium rerum emptarum fecisset suum, & venditor non posset vendicare,

& hic

& hic est casus diuersus ab eo de quo agimus.

Ias. in d. l. creditor la prima num. 5. ff. si cert. pet. dicit esse diligenter notandum quod si quis vendidit merces suas alicui mercatori, & transfert dominium, & ille mercator promictit vendere in certis nundinis postea aufugit quod mercator venditor illarum mercium non habet aliquod priuilegium, in illis, quamuis extent, dicit de hoc esse tex. meliorem in iure in *l. quidam fundum ff. de in rem verso, per quem tex. ita determinat Cyn. Bar. & communiter Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. Bal in l. fin. C. commod. & in l. cum cui C. de act. & oblig. & in l. in rebus 2. col. C. de iur. dot.* quamuis contrarium, & malè tenuerit in *l. pro debito C. de bon.*
30 *Auth. iud. possid.* sed toto Cælo erat Ias. qui dicit *Cyn. Bar. & alios hanc opin. tenere in d. l. si cum dotem §. fin. ibi etenim Bar. & alij* non loquuntur penitus de hoc casu, sed tantum, vbi vendidi homini tuo boues, & ago ad pretium, & tu vis detrahere, quod tibi debetur, sed peto saltim Boues, dicit ibi esse argumentum, quod audiar quasi species existat, idem si mutuaui pecuniam, & ex ea sūt empti Boues est hoc arg. quod admictar ad Boues, & consequenter, ex his Bar. potius nititur confirmare opinionem cōtrariam eius ad quod Ias. ipsum allegat. cęteri *Doct. ibi vt sunt Ang. Ale. & alij inducunt illum tex.* aduersus mercatores ex promissores, quos sciunt incontinenti fugam arrepturos, quod non liberantur illi mercatores, qui tales expromissores dederunt, & actione primitiua remanent obliga-
31 ti, & horum opinio etiam facit ea contra Ias. est verum quod opinio Ias. & sequatium posset procedere, vbi quis rem vendiderit simpliciter habita fide de pretio, quod tunc res vendita non remanet venditori obligata pro pretij solutione nisi spetialiter id cautū sit, & ita procedit opinio communis de qua testatur. *Ias. vt declarat Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. num. 3. circa med. vers. cui,* & illud accedit, & hic non est casus de quo quæritur, & ante ipsum declarat. *Negus. in tract. de pignor. in 2. membro 5. part. principali num. 18. Cepolla vero in suis cautelis caut. 124.* tenet absquæ scrupulo, quod vbi emptor esset fugitiuus, quia cogitauerat fugam, antequam emeret, & sic dolus dedit causam ad habendum fidem de pretio, tunc fides habetur pro non habita in *d. l. si quasi ff. de pignor. act. allegat Ang. in d. §. fin. & idem Negus in loco supra citato num. 9.* tenet in distinctè, quod vbi quis vendit mercem habita fide de pretio, & postea emptor aufugit, & res extat, quod venditor non præferatur in illis rebus, sed fallit dicta decisio quando ille mercator, qui emit merces prius præconceperat fugam, quia tunc ex traditione non fuit in eum translatum dominum, & ideo venditor illarum debet in illis præferri, tanquam dominus ex not. *per Alex. post Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. & allegat Cepoll. in caut. carta 16. sed voluit allegare d. caut. 124. eandem opin. tenet Stracca de decoct. 3. par. num. 31.* concludens, quod in casu præmisso, vbi emptor præcogitauit fugam, non censetur translatum dominium mercium venditarum, & consilium fugiendi censetur inijsse emptor si hoc dixit coram aliquibus *l. Fulcinius §. quid sit latitare in glo. in verbo animus ff. quibus ex cau. in pos. eat.* vel etiam ex vicinitate actuum s. contractus emptionis, & fugæ, vt puta quia mercator heri emit, & hodie fugit *d. l. si ventri §. in bonis, quibus postremo accessit Mattientius lib. 5. tit. 16. lib. 7. glo. 5. num. 9. nouæ recompil.* qui ex vicinitate actuum emptionis, & fugæ animum fugiendi, ac dolum præsumi asseuerat, & allegat ad idem *Rip. in d. §. in bonis Dec. cons. 182. in fine. ac multa similia congerit Marsil. cons. 48. num. 31. & seq. & in l. statu liberi num. 5. vsq. in finem. ff. de quæst. & in eius pract. §. nunc videndum num. 33. vsq. ad num. 44. Alc. de præsumpt. in 3. reg. vers. nono præsumitur nu. 23. & vers. 10. præsumitur num. 8. cum concord. à Tiraquell. tradditis libr. primo de retr. §. 1. glos. 7. num. 76. & seq.*

33 Sacrum Consilium iudicauit secundum opin. *Bal. in d. §. fin. l. si cum dotem, quam putauit veram iunctis ad miniculis, de quibus per Cepoll. & alios, vbi supra,* vbi emptor præcogitauit fugam, & cæpit componere Sarcinulas, & non ita facile illius copia habebatur, vt antea, incipiens latitare, quæ omnia arguunt suspitionem fugæ iam præcogitatæ, vt declarat *Caccialup. de debitore suspect. fugit. in prima q. principali num. 12. &* incontinenti post emptas merces foro cedit; & iudicauimus, illud incontinenti verificari, etiam si post tres, vel quatuor dies post contractus gestos se absentat pro arbitrio Iudicis, bonus enim Iudex arbitrabitur, quid incontinenti dicatur factum, vt tenet. *Accurs. in l. si 15. quo in verb. hodie ff. vt in poss. leg. & in Auth. & consequenter in glos. fin. in fine C. de sent. & inter loc. omn. Iud.* & hæc est verior opinio recepta, & practicata in Iudicijs teste. *Mascardo vol. primo de probat. concl. 687. num. 22. vbi alios cumulat,* quia malitia, & dolus mercatorum dans causam ad decipiendum venditores non debet venditoribus obesse, vt iacturam faciant rerum suarum, & dominium amictant, sub spe, quod infra breue illud tempus essent recepturi pretium, quo illi fugam arripiunt, nam ex vicinitate temporis, & actuum præsumitur, ac detegitur dolus, & fraus, multa enim ex breuitate tēporis præsumuntur, vt declarat. *Bar. et post eum reliqui in d. l. si ventri §. in bonis, & in leg. post contractum ff. de donat. Ancar. cons. 169. & cons. 257. Corn. cons. 217. vol. 3. & multos alios more solito congerit Gabriel. in suis concl. 13. num. 6.* & vbi mercatores præcogitant fugam, præcogitant decipere contrahentes, & eo casu habetur, ac si aufugissent & fidem rupissent, & fefellissent, quia pro facto habetur, id quod de proximo faciendum est, & paria sunt, vel esse factum, vel de proximo faciendum, vt notant. *Bar. & Bal. in l. pen. per illum tex. ff. de testam. milit. & in l. prima §. & in eo ff. ad Sill. & facit tex. in leg. item legato ff. de leg. 3. l. si quis cum sciret ff. de vsu cap. pro empt. Ias. in l. post rem num. 2. ff. de transact.* & destinatum, ac cæptū habetur pro facto vt late prosequitur *Tiraquell. de legib. connub. l. 15. num. 4. cum plurib. seq. & alios*

tinus §. quid sit latitare cum glosa ff. quib. ex cau. in poss. eat. vel ex incivilitate actuum, & contractus vt puta mercator fugitiuus hodie fugit, & heri mercantias emit, vt in *l. si ventri §. in bonis ff. de priuileg. credit, & sequitur Baldi sententiam, & opinionem Vitalis in tract. clausularum in clausula, & specialiter obligauit nu. 23. pag. mihi 62. & Alex. in d. §. si mulier num. 5. vers. communem tamen sententiam, & ante omnes Faber. in d. §. vendita, at cum Bald. non simpliciter concurrit ibi cum.* dicens,
4 quod si est habita fides de pretio (vt moris est emere ad terminum) dolus non dedit causam contractui, si emptor solebat habere creditum antea, & dato quod dedisset nõ impedisset translationem dominij, vt *not. in l elegãter in prin. ff. de dolo,* secus, vbi promisisset se statim soluturum pecuniam, & sic non esset habita fides de pretio, & ita loquitur *tex. in d. l. si quasi, & l. & si quid. ff. de pignor. act.* & consequenter tenet quod vbi est actum, quod in continenti solueret non censetur habita fides de pretio, secus vbi est actum, quod solueret interiecto tempore, & ad terminum vt ipse dicit, & cum hac opinione concurrit. *Fulgos. in d. l. si quasi num. 3.*

Item. *Bal. in l. fin. C. commod. in fine ponit.* q. in personis mercatorum, qui habita fide de pretio rem tradunt, vel quasi, quod in ipsa re non sunt potiores alijs per *tex. in l. quamuis ff. de in rem verso, quæ est ad hoc notab. cum alijs ibi adductis, & in l. cum cui, C. de act. & oblig.* dicit quod si vendidi tibi merces meas tu vendidi-
5 sti eas alteri, & tradidisti, modo, quia non soluisti mihi pretium, volo recurrere super mercem meam, non possum, quia fuit facta accipientis, secus si perseuerauit in dominium tradentis l. *si Procuratoris §. si propter mercem ff. de trib. act. l. quidam ff. de in rem verso, & l. si ventri §. in bonis ff. de Priuileg. cred* loquitur Bal. in vtroq. loco in eo, qui non cessit foro, & dolo versatus fuit ad emendum, & decipiendum venditorem, & non est casus noster, at in l. pro debito. C. de *bon. Auth. iud. possid.* format. quæst. in campsore, qui tenebat tapetum cambij (vt ipse inquit) fidem rupit, & aufugit, & erat etiam mercator modo veniunt deponentes, & petunt deposita, veniunt vendentes, & petunt pannos aut pretia, veniunt hypothecarij, & petunt se preferri, veniunt vxores, & nurus pro dotibus, veniunt quidam pro vsuris extortis, alij pro furtis sibi factis, & inuasionibus, veniunt, & alij simplices priuilegiari, quærit quibus, & quò ordine sit satis-
6 faciendum dicit quod primò dominis rerum scilicet deponentibus si extant deposita *d. l. si ventri §. in bonis,* secundo venditori mercium si extant merces ipsæ, & ei reduntur, tanquam singulariter obligatæ pro pretio & si plus valerent, illud plus cederet ad commodum aliorum. l. *Iulianus §. offerri ff de act. empti.* & consequenter concludit, quod vbi mercator deficit, venditores præferuntur in bonis proprijs quæ extant, sed tenerentur si pluris valerent illud pluris ad comodum aliorum creditorum soluere, licet reprehendatur à *Ias. in leg. creditor l. 1. sed forsam perperam ff. si cert. pet.*

Paul. de Castr. in d. l. Procuratoris, §. si plure num. 3. licet de Baldo non faciat mentionem dicit, quod si reperiantur in aliqua apoteca mercatoris merces venditæ per aliquem, non tamen fuerit sibi solutum pretium, quod si quidem habuerat fidem de pretio, quia transtulit dominium, dicitur in creditum fuisse, & ideo tunc ille non præfertur in illis rebus, sed debent distribui inter omnes, si vero non habuit fidem de pretio, tunc non transtulit dominium, & ideo ipse præferretur in vendicando res suas per *tex. in l. si filius, ff. si cert. petat. l. cum fundus §. seruum tuum,* & in dubio (inquit) quod censetur habita fides de pretio, vt notabiliter dicit ibi glosa, si aliud non apparet, quod speraret sibi in continenti, solui alias si emptor pollicitur est statim portare pecuniam, & venditor de hoc confisus traddidit, non videtur habuisse fidem, nec transtulit dominium, si pecunia non portetur facit. *l. 2. ff. de pign. act. & allegat Cyn. in d. l. in ciuile, & subdit, quod Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. cum l. seq. ff solut. matr.* dicit, quod si reperiantur in apoteca res venditæ per aliquem cui non erat solutum pretium, & ille mercator statim postquam habuit res fefellit, quod ille, qui vendidit debet præferri quasi videatur tradidisse, sub spe recipiendi pecuniam incontinenti, & quod sibi placet, ista opinio maximè propter cõsuetudinem mercatorum, qui non consueuerunt vendere ad terminum, sed pro præsenti pecunia multi tamen mercatores in Florentia faciunt oppositum, quia non vendunt nisi ad terminum, vt carius vendant, & in illis seruandum est, quia s. dixit in contrarium, & quod ista est veritas, at idem *Paul. in lectura nouiss. in d. §. si plures parum sibi constans num. 5.* simpliciter tali mercatori, qui fefellit rem meam, vendidissem, & tradidissem habita fide de pretio, quod cum dominium sit translatum licet illa res extet, nõ debeo in illa re præferri alijs, sed communicatur secus si non transtulissem dominium.

Ripa in d. *§. si ventri §. in bonis num. 6.* ex professo tangit eandem q. & dicit se defendisse in quendam mercatorem campsorem decoctum fuisse translatum dominium per *tex. in d. §. in bonis. & per tex. in d. l. quidam fundum, ff. de in rem verso, vbi est casus, & quod ita tenent Bar. & Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. per tex. in d. l Procuratoris §. sed si dedi. ff. de trib. act. & Bar. in l. licet, C. qui pot. in pign. hab. & Bal. in d. l. fin. C. commod.* sed subdit, quod in casu prædicto, quem ipse defendit non poterat præsumi dolus emptoris, quia non incõtinenti foro cessit, quia proximis nundinis forum tenuit, & ideo non poterat dici incõtinenti cessisse foro l. *heres Palam §. fin. cum ibi not. ff. de testam. & sic residet Ripa cum opin. Bal.* vbi
8 supra, quod vbi mercator post emptas, receptas merces statim foro cedit præsumitur dolo versatus, & consequenter non erit in ipsum translatum dominium, secus si post merces emptas publicè negotia gessit, & in nundinis, vt mercator fide dignus versatus, vt fuit casus suus, & inde decessit, tunc etenim dominium rerum emptarum fecisset suum, & venditor non posset vendicare,

& hic

& hic est casus diuersus ab eo de quo agimus.

Ias. in d. l. creditor la prima num. 5. ff. si cert. pet. dicit esse diligenter notandum quod si quis vendidit merces suas alicui mercatori, & transfert dominium, & ille mercator promisit vendere in certis nundinis postea aufugit quod mercator venditor illarum mercium non habet aliquod priuilegium, in illis, quamuis extent, dicit de hoc esse tex. meliorem in iure in *l. quidam fundum ff. de in rem verso, per quem tex. ita determinat Cyn. Bar. & communiter Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. Bal in l. fin. C. commod. & in l. cum cui C. de act. & oblig. & in l. in rebus 2. col. C. de iur. dot.* quamuis contrarium, & malè tenuerit in *l. pro debito C. de bon.*
10 *Auth. iud. possid.* sed toto Cælo erat Ias. qui dicit *Cyn. Bar. & alios hanc opin. tenere in d. l. si cum dotem §. fin. ibi etenim Bar. & alij* non loquuntur penitus de hoc casu, sed tantum, vbi vendidi homini tuo boues, & ago ad pretium, & tu vis detrahere, quod tibi debetur, sed peto saltim Boues, dicit ibi esse argumentum, quod audiar quasi species existat, idem si mutuaui pecuniam, & ex ea sũt empti Boues est hoc arg. quod admittar ad Boues, & consequenter, ex his Bar. potius nititur confirmare opinionem cõtrariam, eius ad quod Ias. ipsum allegat. cęteri. *Doct. ibi vt sunt Ang. Ale. & alij inducunt illum tex.* aduersus mercatores ex promissores, quos sciunt incontinenti fugam arrepturos, quod non liberantur illi mercatores, qui tales expromissores dederunt, & actione primitiua remanent obliga-
11 ti, & horum opinio etiam facit ea contra Ias. est verum quod opinio Ias. & sequatium posset procedere, vbi quis rem vendiderit simpliciter habita fide de pretio, quod tunc res vendita non remanet venditori obligata pro pretij solutione nisi specialiter id cautũ sit, & ita procedit opinio communis de qua testatur. *Ias. vt declarat Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. num. 3. circa med. vers. cui,* & illud accedit, & hic non est casus de quo quæritur, & ante ipsum declarat *Negus. in tract. de pignor. in 2. membro 5. part. principali num.* 18. *Cepolla vero in suis cautelis caut.* 124. tenet absque scrupulo, quod vbi emptor esset fugitiuus, quia cogitauerat fugam, antequam emeret, & sic dolus dedit causam ad habendum fidem de pretio, tunc fides habetur pro non habita in *d. l. si quasi ff. de pignor. act. allegat Ang. in d. §. fin. & idem Negus in loco supra citato num. 9.* tenet in distinctè, quod vbi quis vendit mercem habita fide de pretio, & postea emptor aufugit, & res extat, quod venditor non præferatur in illis rebus, sed fallit dicta decisio quando ille mercator, qui emit merces prius præconceperat fugam, quia tunc ex traditione non fuit in eum translatum dominum, & ideo venditor illarum debet in illis præferri, tanquam dominus ex not. *per Alex. post Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. & allegat Cepoll. in caut. carta 16. sed voluit allegare d. caut. 124. eandem opin. tenet Stracca de decoct. 3. par. num. 31.* concludens, quod in casu præmisso, vbi emptor præcogitauit fugam, non censetur translatum dominium mercium venditarum, & consilium fugiendi censetur inijsse emptor si hoc dixit coram aliquibus *l. Fulcinius §. quid sit latitare in glo. in verbo animus ff. quibus ex cau. in poss. eat.* vel etiam ex vicinitate actuum s. contractus emptionis, & fugæ, vt puta quia mercator heri emit, & hodie fugit *d. l. si ventri §. in bonis, quibus postremo accessit Mattientius lib. 5. tit. 16. lib. 7. glo. 5. num. 9. nouæ recompil.* qui ex vicinitate actuum emptionis, & fugæ animum fugiendi, ac dolum præsumi asseuerat, & allegat ad idem *Rip. in d. §. in bonis Dec. cons. 182. in fine. ac multa similia congerit Marsil. cons. 48. num. 31. & seq. & in l. statu liberi num. 5. vsq. in finem. ff. de quæst. & in eius pract. §. nunc videndum num. 33. vsq. ad num. 44. Alc. de præsumpt. in 3. reg. vers. nono præsumitur nu. 23. & vers. 10. præsumitur num. 8. cum concord. à Tiraquell. tradditis libr. primo de retr. §. 1. glos. 7. num. 76. & seq.*

13 Sacrum Consilium iudicauit secundum opin. *Bal. in d. §. fin. l. si cum dotem, quam putauit veram iunctis ad miniculis, de quibus per Cepoll. & alios, vbi supra,* vbi emptor præcogitauit fugam, & cæpit componere Sarcinulas, & non ita facile illius copia habebatur, vt antea, incipiens latitare, quæ omnia arguunt suspitionem fugæ iam præcogitatæ, vt declarat *Caccialup. de debitore suspect. fugit. in prima q. principali num.* 12. & incontinenti post emptas merces foro cedit, & iudicauimus, illud incontinenti verificari, etiam si post tres, vel quatuor dies post contractus gestos se absentat pro arbitrio Iudicis, bonus enim Iudex arbitrabitur, quid incontinenti dicatur factum, vt tenet. *Accurs. in l. si 15. quo in verb. hodie ff. vt in poss. leg. & in Auth. & consequenter in glos. fin. in fine C. de sent. & inter loc. omn. Iud.* & hæc est verior opinio recepta, & practicata in Iudicijs teste. *Mascardo vol. primo de probat. concl. 687. num. 22. vbi alios cumulat,* quia malitia, & dolus mercatorum dans causam ad decipiendum venditores non debet venditoribus ob esse, vt iacturam faciant rerum suarum, & dominium amittant, sub spe, quod infra breue illud tempus essent recepturi pretium, quo illi fugam arripiunt, nam ex vicinitate temporis, & actuum præsumitur, ac detegitur dolus, & fraus, multa enim ex breuitate tẽporis præsumuntur, vt declarat. *Bar. et post eum reliqui in d. l. si ventri §. in bonis, & in leg. post contractum ff. de donat. Ancar. cons. 169. & cons. 257. Corn. cons. 217. vol. 3. & multos alios more solito congerit Gabriel. in suis concl. 13. num. 6.* & vbi mercatores præcogitant fugam, præcogitant decipere contrahentes, & eo casu habetur, ac si aufugissent & fidem rupissent, & fefellissent, quia pro facto habetur, id quod de proximo faciendum est, & paria sunt, vel esse factum, vel de proximo faciendum, vt notant. *Bar. & Bal. in l. pen. per illum tex. ff. de testam. milit. & in l. prima §. & in eo ff. ad Sill. & facit tex. in leg. item legato ff. de leg. 3. l. si quis cum sciret ff. de vsu cap. pro empt. Ias. in l. post rem num. 2. ff. de transact.* & destinatum, ac cæptũ habetur pro facto vt late prosequitur *Tiraquell. de legib. connub. l. 15. num. 4. cum plurib. seq. & alios*

tinius §. quid sit latitare cum glosa ff. quib. ex cau. in poss. eat. vel ex inciuilitate actuum, & contractus vt puta mercator fugitiuus hodie fugit, & heri mercantias emit, vt in *l. si ventri §. in bonis ff. de priuileg. credit, & sequitur Baldi sententiam, & opinionem Vitalis in tract. clausularum in clausula, & specialiter obligauit nu. 23. pag. mihi 62. & Alex. in d. §. si mulier num. 5. vers. communem tamen sententiam, & ante omnes Faber. in d. §. venditæ, at cum Bald. non simpliciter concurrit ibi cum.* dicens,
4 quod si est habita fides de pretio (vt moris est emere ad terminum) dolus non dedit causam contractui, si emptor solebat habere creditum antea, & dato quod dedisset nō impedisset translationem dominij, vt *not. in l eleganter in prin. ff. de dolo*, secus, vbi promisisset se statim soluturum pecuniam, & sic non esset habita fides de pretio, & ita loquitur *tex. in d. l. si quasi, & l. & si quid. ff. de pignor. act.* & consequenter tenet quod vbi est actum, quod in continenti solueret non censetur habita fides de pretio, secus vbi est actum, quod solueret interiecto tempore, & ad terminum vt ipse dicit, & cum hac opinione concurrit. *Fulgos. in d. l. si quasi num. 3.*

Item. *Bal. in l. fin. C. commod. in fine ponit. q.* in personis mercatorum, qui habita fide de pretio rem tradunt, vel quasi, quod in ipsa re non sunt potiores alijs per *tex. in l. quamuis ff. de in rem verso, quæ est ad hoc notab. cum alijs ibi adductis, & in l. cum cui, C. de act. & oblig.* dicit quod si vendidi tibi merces meas tu vendidi-
5 sti eas alteri, & tradidisti, modo, quia non soluisti mihi pretium, volo recurrere super mercem meam, non possum, quia fuit facta accipientis, secus si perseuerauit in dominium tradentis l. *si Procuratoris §. si propter mercem ff. de trib. act. l. quidam ff. de in rem verso, & l. si ventri §. in bonis ff. de Priuileg. cred* loquitur Bal. in vtroq. loco in eo, qui non cessit foro, & dolo versatus fuit ademendum, & decipiendum venditorem, & non est casus noster, at in l. pro debito. C. de *bon. Auth. iud. possid.* format quæst. in campsore, qui tenebat tapetum cambij (vt ipse inquit) fidem rupit, & aufugit, & erat etiam mercator modo veniunt deponentes, & petunt deposita, veniunt vendentes, & petunt pannos aut pretia, veniunt hypothecarij, & petunt se preferri, veniunt vxores, & nurus pro dotibus, veniunt quidam pro vsuris extortis, alij pro furtis sibi factis, & inuasionibus, veniunt, & alij simplices priuilegiati, quærit quibus, & quò ordine sit satis-
6 faciendum dicit quod primò dominis rerum scilicet deponentibus si extant deposita *d. l. si ventri §. in bonis*, secundo venditori mercium si extant merces ipsæ, & ei reduntur, tanquam singulariter obligatæ pro pretio & si plus valerent, illud plus cederet ad commodum aliorum. l. *Iulianus §. offeri ff. de act. empti.* & consequenter concludit, quod vbi mercator deficit, venditores præferuntur in bonis proprijs quæ extant, sed tenerentur si pluris valerent illud pluris ad comodum aliorum creditorum soluere, licet reprehendatur à *Ias. in leg. creditor l. 1. sed forsam perperam ff. si cert. pet.*

Paul. de Castr. in d. l. Procuratoris, §. si plure num. 3. licet de Baldo non faciat mentionem dicit, quod si reperiantur in aliqua apoteca mercatoris merces venditæ per aliquem, non tamen fuerit sibi solutum pretium, quod si quidem habuerat fidem de pretio, quia transtulit dominium, dicitur in creditum fuisse, & ideo tunc ille non præfertur in illis rebus, sed debent distribui inter omnes, si vero non habuit fidem de pretio, tunc non transtulit dominium, & ideo ipse præferretur in vendicando res suas per *tex. in l. si filius, ff. si cert. petat. l. cum fundus §. seruum tuum*, & in dubio (inquit) quod censetur habita fides de pretio, vt notabiliter dicit ibi glosa, si aliud non apparet, quod speraret sibi in continenti, solui alias si emptor pollicitur est statim portare pecuniam, & venditor de hoc confisus traddidit, non videtur habuisse fidem, nec transtulit dominium, si pecunia non portetur facit. *l. 2. ff. de pign. act. & allegat Cyn. in d. l. inciuile, & subdit, quod Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. cum l. seq. ff solut. matr.* dicit, quod si reperiantur in apoteca res venditæ per aliquem cui non erat solutum pretium, & ille mercator statim post quam habuit res fefellit, quod ille, qui vendidit debet præferri quasi videatur tradidisse, sub spe recipiendi pecuniam incontinenti, & quod sibi placet, ista opinio maximè propter cōsuetudinem mercatorum, qui non consueuerunt vendere ad terminum, sed pro præsenti pecunia multi tamen mercatores in Florentia faciunt oppositum, quia non vendunt nisi ad terminum, vt carius vendant, & in illis seruandum est, quia s. dixit in contrarium, & quod ista est veritas, at idem *Paul. in lectura nouiss. in d. §. si plures parum sibi constans num. 5.* simpliciter tali mercatori, qui fefellit rem meam, vendidissem, & tradidissem habita fide de pretio, quod cum dominium sit translatum licet illa res extet, nō debeo in illa re præferri alijs, sed communicatur secus si non transtulissem dominium.

Ripa in d. *§. si ventri §. in bonis num. 6.* ex professo tangit eandem q. & dicit se defendisse in quendam mercatorem campsorem decoctum fuisse translatum dominium per *tex. in d. §. in bonis, & per tex. in d. l. quidam fundum, ff. de in rem verso, vbi est casus, & quod ita tenent Bar. & Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. per tex. in d. l Procuratoris §. sed si dedi. ff. de trib. act. & Bar. in l. licet, C. qui pot. in pign. hab. & Bal. in d. l. fin. C. commod.* sed subdit, quod in casu prædicto, quem ipse defendit non poterat præsumi dolus emptoris, quia non incōtinenti foro cessit, quia proximis nundinis forum tenuit, & ideo non poterat dici incōtinenti cessisse foro l. *hæres Palam §. fin. cum ibi not. ff. de testam. & sic residet Ripa cum opin. Bal.* vbi
8 supra, quod vbi mercator post emptas, receptas merces statim foro cedit præsumitur dolo versatus, & consequenter non erit in ipsum translatum dominium, secus si post merces emptas publicè negotia gessit, & in nundinis, vt mercator fide dignus versatus, vt fuit casus suus, & inde decessit, tunc etenim dominium rerum emptarum fecisset suum, & venditor non posset vendicare,

& hic

& hic est casus diuersus ab eo de quo agimus.

Iaf. in d. l. creditor la prima num. 5. ff. si cert. pet. dicit esse diligenter notandum quod si quis vendidit merces suas alicui mercatori, & transfert dominium, & ille mercator promictit vendere in certis nundinis postea aufugit quod mercator venditor illarum mercium non habet aliquod priuilegium, in illis, quamuis extent, dicit de hoc esse tex. meliorem in iure in *l. quidam fundum ff. de in rem verso, per quem tex. ita determinat* Cyn. *Bar. & communiter Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. Bal in l. fin. C. commod. & in l. cum cui* C. *de act. & oblig. & in l. in rebus 2. col. C. de iur. dot.* quamuis contrarium, & malè tenuerit in *l. pro debito C. de bon.*
30 *Auth. iud. possid.* sed toto Cælo erat Iaf. qui dicit *Cyn. Bar. & alios hanc opin. tenere in d. l. si cum dotem §. fin. ibi etenim Bar. & alij* non loquuntur penitus de hoc casu, sed tantum, vbi vendidi homini tuo boues, & ago ad pretium, & tu vis detrahere, quod tibi debetur, sed peto saltim Boues, dicit ibi esse argumentum, quod audiar quasi species existat, idem si mutuaui pecuniam, & ex ea sūt empti Boues est hoc arg. quod admictar ad Boues, & consequenter, ex his Bar. potius nititur confirmare opinionem cōtrariam eius ad quod Iaf. ipsum allegat. cęteri. *Doct. ibi vt sunt Ang. Ale. & alij inducunt illum tex.* aduersus mercatores ex promissores, quos sciunt incontinenti fugam arrepturos, quod non liberantur illi mercatores, qui tales expromissores dederunt, & actione primitiua remanent obliga-
31 ti, & horum opinio etiam facit ea contra Iaf. est verum quod opinio Iaf. & sequatium posset procedere, vbi quis rem venderit simpliciter habita fide de pretio, quod tunc res vendita non remanet venditori obligata pro pretij solutione nisi specialiter id cautū sit, & ita procedit opinio communis de qua testatur. *Iaf. vt declarat Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. num. 3. circa med. vers. cui,* & illud accedit, & hic non est casus de quo quæritur, & ante ipsum declarat. *Negus. in tract. de pignor. in 2. membro 5. part. principali num.* 18. *Cæpolla vero in suis cautelis caut.* 124. tenet absque scrupulo, quod vbi emptor esset fugitiuus, quia cogitauerat fugam, antequam emeret, & sic dolus dedit causam ad habendum fidem de pretio, tunc fides habetur pro non habita in *d. l. si quasi ff. de pignor. act. allegat Ang. in d. §. fin. & idem Negus in loco supra citato num. 9.* tenet in distinctè, quod vbi quis vendit mercem habita fide de pretio, & postea emptor aufugit, & res extat, quod venditor non præferatur in illis rebus, sed fallit dicta decisio quando ille mercator, qui emit merces prius præconceperat fugam, quia tunc ex traditione non fuit in eum translatum dominum, & ideo venditor illarum debet in illis præferri, tanquam dominus ex not. *per Alex. post Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. & allegat Cæpoll. in caut. carta 16. sed voluit allegare d. caut. 124. eandem opin. tenet Stracca de decoct. 3. par. num.* 31. concludens, quod in casu præmisso, vbi emptor præcogitauit fugam, non censetur translatum dominium mercium venditarum, & consilium fugiendi censetur inijsse emptor si hoc dixit coram aliquibus *l. Fulcinius §. quid sit latitare in glo. in verbo animus ff. quibus ex cau. in poss. eat.* vel etiam ex vicinitate actuum s. contractus emptionis, & fugæ, vt puta quia mercator heri emit, & hodie fugit *d. l. si ventri §. in bonis, quibus postremo accessit Mattientius lib. 5. tit. 16. lib. 7. glo. 5. num. 9. nouæ recompil.* qui ex vicinitate actuum emptionis, & fugæ animum fugiendi, ac dolum præsumi asseuerat, & allegat ad idem *Rip. in d. §. in bonis Dec. cons. 182. in fine. ac multa similia congerit Marsil. cons. 48. num. 31. & seq. & in l. statu liberi num. 5. vsq. in finem. ff. de quaest. & in eius pract. §. nunc videndum num. 33. vsq. ad num. 44. Alc. de præsumpt. in 3. reg. vers. nono præsumitur nu. 23. & vers. 10. præsumitur num. 8. cum concord. à Tiraquell. traddictis libr. primo de retr. §. 1. glos. 7. num. 76. & seq.*

33 Sacrum Consilium iudicauit secundum opin. *Bal. in d. §. fin. l. si cum dotem, quam putauit veram iunctis ad miniculis, de quibus per Cæpoll. & alios, vbi supra,* vbi emptor præcogitauit fugam, & cæpit componere Sarcinulas, & non ita facile illius copia habebatur, vt antea, incipiens latitare, quæ omnia arguunt suspitionem fugæ iam præcogitatæ, vt declarat *Caccialup. de debitore suspect. fugit. in prima q. principali num.* 12. & incontinenti post emptas merces foro cedit, & iudicauimus, illud incontinenti verificari, etiam si post tres, vel quatuor dies post contractus gestos se absentat pro arbitrio Iudicis, bonus enim Iudex arbitrabitur, quid incontinenti dicatur factum, vt tenet. *Accurs. in l. si 15. quæ in verb. hodie ff. vt in poss. leg. & in Auth. & consequenter in glos. fin. in fine C. de sent. & inter loc. omn. Iud.* & hæc est verior opinio recepta, & practicata in Iudicijs teste. *Mascardo vol. primo de probat. concl. 687. num. 22. vbi alios cumulat,* quia malitia, & dolus mercatorum dans causam ad decipiendum venditores non debet venditoribus ob esse, vt iacturam faciant rerum suarum, & dominium amictant, sub spe, quod infra breue illud tempus essent recepturi pretium, quo illi fugam arripiunt, nam ex vicinitate temporis, & actuum præsumitur, ac detegitur dolus, & fraus, multa enim ex breuitate temporis præsumuntur, vt declarat. *Bar. et post eum reliqui in d. l. si ventri §. in bonis, & in leg. post contractum ff. de donat. Ancar. cons. 169. & cons. 257. Corn. cons. 217. vol. 3. & multos alios more solito congerit Gabriel. in suis concl. 13. num. 6.* & vbi mercatores præcogitant fugam, præcogitant decipere contrahentes, & eo casu habetur, ac si aufugissent, & fidem rupissent, & fefellissent, quia pro facto habetur, id quod de proximo faciendum est, & paria sunt, vel esse factum, vel de proximo faciendum, vt notant. *Bar. & Bal. in l. pen. per illum tex. ff. de testam. milit. & in l. prima §. & in eo ff. ad Sill. & facit tex. in leg. item legato ff. de leg. 3. l. si quis cum sciret ff. de vsu cap. pro empt. Iaf. in l. post rem num. 2. ff. de transact.* & destinatum, ac cæptū habetur pro facto vt late prosequitur *Tiraquell. de legib. connub. l. 15. num. 4. cum plurib. seq. & alios*

vinius §. quid sit latitare cum glosa ff. quib. ex cau. in poss. eat. vel ex incivilitate actuum, & contractus vt puta mercator fugitiuus hodie fugit, & heri mercantias emit, vt in l. si ventri §. in bonis ff. de priuileg. credit, & sequitur Baldi sententiam, & opinionem Vitalis in tract. clausularum in clausula, & specialiter obligauit nu. 23. pag. mihi 62. & Alex. in d. §. si mulier num. 5. vers. communem tamen sententiam, & ante omnes Faber. in d. §. venditæ, at cum Bald. non simpliciter concurrit ibi cum. dicens,
4 quod si est habita fides de pretio (vt moris est emere ad terminum) dolus non dedit causam contractui, si emptor solebat habere creditum antea, & dato quod dedisset nō impedisset translationem dominij, vt not. in l eleganter in prin. ff. de dolo, secus, vbi promisisset se statim soluturum pecuniam, & sic non esset habita fides de pretio, & ita loquitur tex. in d. l. si quasi, & l. & si quid. ff. de pignor. act. & consequenter tenet quod vbi est actum, quod in continenti solueret non censetur habita fides de pretio, secus vbi est actum, quod solueret interiecto tempore, & ad terminum vt ipse dicit, & cum hac opinione concurrit. Fulgos. in d. l. si quasi num. 3.

Item. Bal. in l. fin. C. commod. in fine ponit. q. in personis mercatorum, qui habita fide de pretio rem tradunt, vel quasi, quod in ipsa re non sunt potiores alijs per tex. in l. quamuis ff. de in rem verso, quæ est ad hoc notab. cum alijs ibi adductis, & in l. cum cui, C. de act. & oblig. dicit quod si vendidi tibi merces meas tu vendidi-
5 sti eas alteri, & tradidisti, modo, quia non soluisti mihi pretium, volo recurrere super mercem meam, non possum, quia fuit facta accipientis, secus si perseuerauit in dominium tradentis l. si Procuratoris §. si propter mercem ff. de trib. act. l. quidam ff de in rem verso, & l. si ventri §. in bonis ff. de Priuileg. cred loquitur Bal. in vtroq. loco in eo, qui non cessit foro, & dolo versatus fuit ademendum, & decipiendum venditorem, & non est casus noster, at in l. pro debito. C. de bon. Auth. iud. possid. format. quæst. in campsore, qui tenebat tapetum cambij (vt ipse inquit) fidem rupit, & aufugit, & erat etiam mercator modo veniunt deponentes, & petunt deposita, veniunt vendentes, & petunt pannos aut pretia, veniunt hypothecarij, & petunt se preferri, veniunt vxores, & nurus pro dotibus, veniunt quidam pro vsuris extortis, alij pro furtis sibi factis, & inuasionibus, veniunt, & alij simplices priuilegiati, quærit quibus, & quò ordine sit satisf-
6 faciendum dicit quod primò dominis rerum scilicet deponentibus si extant deposita d. l. si ventri §. in bonis, secundo venditori mercium si extant merces ipsæ, & ei reduntur, tanquam singulariter obligatæ pro pretio & si plus valerent, illud plus cederet ad commodum aliorum. l. Iulianus §. offerri ff. de act. empti. & consequenter concludit, quod vbi mercator deficit, venditores præferuntur in bonis proprijs quæ extant, sed tenerentur si pluris valerent illud pluris ad comodum aliorum creditorum soluere, licet reprehendatur à Las. in leg. creditor l. 1. sed forsam perperam ff. si cert. pet.

Paul. de Castr. in d. l. Procuratoris, §. si plurenum. 3. licet de Baldo non faciat mentionem dicit, quod si reperiantur in aliqua apoteca mercatoris merces venditæ per aliquem, non tamen fuerit sibi solutum pretium, quod si quidem habuerat fidem de pretio, quia transtulit dominium, dicitur in creditum fuisse, & ideo tunc ille non præfertur in illis rebus, sed debent distribui inter omnes, si vero non habuit fidem de pretio, tunc non transtulit dominium, & ideo ipse præferretur in vendicando res suas per tex. in l. si filius, ff. si cert. petat. l. cum fundus §. seruum tuum, & in dubio (inquit) quod censetur habita fides de pretio, vt notabiliter dicit ibi glosa, si aliud non apparet, quod speraret sibi in continenti, solui alias si emptor pollicitur est statim portare pecuniam, & venditor de hoc confisus traddidit, non videtur habuisse fidem, nec transtulit dominium, si pecunia non portetur facit. l. 2. ff. de pign. act. & allegat Cyn. in d. l. inciuile, & subdit, quod Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. cum l. seq. ff solut. matr. dicit, quod si reperiantur in apoteca res venditæ per aliquem cui non erat solutum pretium, & ille mercator statim postquam habuit res fefellit, quod ille, qui vendidit debet præferri quasi videatur tradidisse, sub spe recipiendi pecuniam incontinenti, & quod sibi placet, ista opinio maximè propter cōsuetudinem mercatorum, qui non consueuerunt vendere ad terminum, sed pro præsenti pecunia multi tamen mercatores in Florentia faciunt oppositum, quia non vendunt nisi ad terminum, vt carius vendant, & in illis seruandum est, quia s. dixit in contrarium, & quod ista est veritas, at idem Paul. in lectura nouiss. in d. §. si plures parum sibi constans num. 5. simpliciter tali mercatori, qui fefellit rem meam, vendidissem, & tradidissem habita fide de pretio, quod cum dominium sit translatum licet illa res extet, nō debeo in illa re præferri alijs, sed communicatur secus si non transtulissem dominium.

Ripa in d. §. si ventri §. in bonis num. 6. ex professo tangit eandem q. & dicit se defendisse in quendam mercatorem campsorem decoctum fuisse translatum dominium per tex. in d. §. in bonis, & per tex. in d. l. quidam fundum, ff. de in rem verso, vbi est casus, & quod ita tenent Bar. & Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. per tex. in d. l Procuratoris §. sed si dedi. ff. de trib. act. & Bar. in l. licet, C. qui pot. in pign. hab. & Bal. in d. l. fin. C. commod. sed subdit, quod in casu prædicto, quem ipse defendit non poterat præsumi dolus emptoris, quia non incōtinenti foro cessit, quia proximis nundinis forum tenuit, & ideo non poterat dici incōtinenti cessisse foro l. hæres Palam §. fin. cum ibi not. ff. de testam. & sic residet Ripa cum opin. Bal. vbi
8 supra, quod vbi mercator post emptas, receptas merces statim foro cedit præsumitur dolo versatus, & consequenter non erit in ipsum translatum dominium, secus si post merces emptas publicè negotia gessit, & in nundinis, vt mercator fide dignus versatus, vt fuit casus suus, & inde decessit, tunc etenim dominium rerum emptarum fecisset suum, & venditor non posset vendicare,

& hic

& hic est casus diuersus ab eo de quo agimus.

Ias. in d. l. creditor la prima num. 5. ff. si cert. pet. dicit esse diligenter notandum quod si quis vendidit merces suas alicui mercatori, & transfert dominium, & ille mercator promittit vendere in certis nundinis postea aufugit quod mercator venditor illarum mercium non habet aliquod priuilegium, in illis, quamuis extent, dicit de hoc esse tex. meliorem in iure in *l. quidam fundum ff. de in rem verso, per quem tex. ita determinat Cyn. Bar. & communiter Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. Bal in l. fin. C. commod. & in l. cum cui C. de act. & oblig. & in l. in rebus 2. col. C. de iur. dot.* quamuis contrarium, & malè tenuerit in *l. pro debito C. de bon.*
30 *Auth. iud. possid.* sed toto Cælo erat Ias. qui dicit *Cyn. Bar. & alios hanc opin. tenere in d. l. si cum dotem §. fin. ibi etenim Bar. & alij* non loquuntur penitus de hoc casu, sed tantum, vbi vendidi homini tuo boues, & ago ad pretium, & tu vis detrahere, quod tibi debetur, sed peto saltim Boues, dicit ibi esse argumentum, quod audiar quasi species existat, idem si mutuaui pecuniam, & ex ea sūt empti Boues est hoc arg. quod admittar ad Boues, & consequenter, ex his Bar. potius nititur confirmare opinionem cōtrariam, eius ad quod Ias. ipsum allegat. cęteri. *Doct. ibi vt sunt Ang. Ale. & alij inducunt illum tex.* aduersus mercatores ex promissores, quos sciunt incontinenti fugam arrepturos, quod non liberantur illi mercatores, qui tales expromissores dederunt, & actione primitiua remanent obliga-
31 ti, & horum opinio etiam facit ea contra Ias. est verum quod opinio Ias. & sequatium posset procedere, vbi quis rem vendiderit simpliciter habita fide de pretio, quod tunc res vendita non remanet venditori obligata pro pretij solutione nisi specialiter id cautū sit, & ita procedit opinio communis de qua testatur. *Ias. vt declarat Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. num. 3. circa med. vers. cui,* & illud accedit, & hic non est casus de quo quæritur, & ante ipsum declarat *Negus. in tract. de pignor. in 2. membro 5. part. principali num.* 18. *Cæpolla vero in suis cautelis caut.* 124. tenet absque scrupulo, quod vbi emptor esset fugitiuus, quia cogitauerat fugam, antequam emeret, & sic dolus dedit causam ad habendum fidem de pretio, tunc fides habetur pro non habita in *d. l. si quasi ff. de pignor. act. allegat Ang. in d. §. fin. & idem Negus in loco supra citato num. 9.* tenet in distinctè, quod vbi quis vendit mercem habita fide de pretio, & postea emptor aufugit, & res extat, quod venditor non præferatur in illis rebus, sed fallit dicta decisio quando ille mercator, qui emit merces prius præconceperat fugam, quia tunc ex traditione non fuit in eum translatum dominum, & ideo venditor illarum debet in illis præferri, tanquam dominus ex not. *per Alex. post Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. & allegat Cæpoll. in caut. carta 16. sed voluit allegare d. caut. 124. eandem opin. tenet Stracca de decoct. 3. par. num. 31.* concludens, quod in casu præmisso, vbi emptor præcogitauit fugam, non censetur translatum dominium mercium venditarum, & consilium fugiendi censetur inijsse emptor si hoc dixit coram aliquibus *l. Fulcinius §. quid sit latitare in glo. in verbo animus ff. quibus ex cau. in poss. eat.* vel etiam ex vicinitate actuum s. contractus emptionis, & fugæ, vt puta quia mercator heri emit, & hodie fugit *d. l. si ventri §. in bonis, quibus postremo accessit Mattientius lib. 5. tit. 16. lib. 7. glo. 5. num. 9. nouæ recompil.* qui ex vicinitate actuum emptionis, & fugæ animum fugiendi, ac dolum præsumi asseuerat, & allegat ad idem *Rip. in d. §. in bonis Dec. cons. 182. in fine.* ac multa similia congerit *Marsil. cons. 48. num. 31. & seq. & in l. statu liberi num. 5. vsq. in finem. ff. de quæst. & in eius pract. §. nunc videndum num. 33. vsq. ad num. 44. Alc. de præsumpt. in 3. reg. vers. nono præsumitur nu. 23. & vers. 10. præsumitur num. 8. cum concord. à Tiraquell. tradditis libr. primo de retr. §. 1. glos. 7. num. 76. & seq.*

33 Sacrum Consilium iudicauit secundum opin. *Bal. in d. §. fin. l. si cum dotem, quam putauit veram iunctis ad miniculis, de quibus per Cæpoll. & alios, vbi supra,* vbi emptor præcogitauit fugam, & cæpit componere Sarcinulas, & non ita facile illius copia habebatur, vt antea, incipiens latitare, quæ omnia arguunt suspitionem fugæ iam præcogitatæ, vt declarat *Caccialup. de debitore suspect. fugit. in prima q. principali num. 22.* & incontinenti post emptas merces foro cedit, & iudicauimus, illud incontinenti verificari, etiam si post tres, vel quatuor dies post contractus gestos se absentat pro arbitrio Iudicis, bonus enim Iudex arbitrabitur, quid incontinenti dicatur factum, vt tenet. *Accurs. in l. si 15. quo in verb. hodie ff. vt in poss. leg. & in Auth. & consequenter in glos. fin. in fine C. de sent. & inter loc. omn. Iud.* & hæc est verior opinio recepta, & practicata in Iudicijs teste. *Mascardo vol. primo de probat. concl. 687. num. 22. vbi alios cumulat,* quia malitia, & dolus mercatorum dans causam ad decipiendum venditores non debet venditoribus ob esse, vt iacturam faciant rerum suarum, & dominium amictant, sub spe, quod infra breue illud tempus essent recepturi pretium, quo illi fugam arripiunt, nam ex vicinitate temporis, & actuum præsumitur, ac detegitur dolus, & fraus, multa enim ex breuitate tēporis præsumuntur, vt declarat. *Bar. et post eum reliqui in d. l. si ventri §. in bonis, & in leg. post contractum ff. de donat. Ancar. cons. 169. & cons. 257. Corn. cons. 217. vol. 3. & multos alios more solito congerit Gabriel. in suis concl. 13. num. 6.* & vbi mercatores præcogitant fugam, præcogitant decipere contrahentes, & eo casu habetur, ac si aufugissent & fidem rupissent, & fefellissent, quia pro facto habetur, id quod de proximo faciendum est, & paria sunt, vel esse factum, vel de proximo faciendum, vt notant. *Bar. & Bal. in l. pen. per illum tex. ff. de testam. milit. & in l. prima §. & in eo ff. ad Sill. & facit tex. in leg. item legato ff. de leg. 3. l. si quis cum sciret ff. de vsu cap. pro empt. Ias. in l. post rem num. 2. ff. de transact.* & destinatum, ac cæptū habetur pro facto vt late prosequitur *Tiraquell. de legib. connub. l. 15. num. 4. cum plurib. seq. & alios*

11 *Tutores, & curatores possunt dari etiam die feriato.*
12 *Causa Magistratuum die feriato tractantur.*
13 *Alimentorum causa tractantur die feriato cum distinctione.*

1 DE distinctione dierum ferialium, per nostrum Authorem tàm abbundè hic in loco enucleata loquuti pariter fuerunt *Anton.Fab. in eius cod. Fabr lib.3 tit.11. def.num.2. & num.6 in alleg. vol.1. Placent. in summa codicis lib. 3. cap. 12.* vbi de ferijs sollemnibus in honorem Dei, Gloriosissimæ Mariæ Virginis, ac Sanctorum, & Sanctarum omnium, vt pariter ipse *Placent. in lib. 3. num. 12.* ibi de tempestiuis ferijs, quas tempestiuas aliqui vocát, & sunt messium, & vindemiarum proditæ ad rusticorum priuilegium ex oratione Marci in Senatu habita *l.1. & l. solent ff.de ferijs l.vt in die Dominico l.publicas, & l.omnes dies C eod.* ita de tempore siccationis, messium, & vindemiarum, de quo longius de vagando loquitur. *Azz, in summa codicis lib.3 cap.12. dicens* ob necessitates hominum sunt sollemnes feriæ sunt duo gemini, sunt duo menses, vnum è gratia messium, alius gratia vindemiarum, quia statuantur decerpendi in extate, & in autunno ad requiem laboris, vt quiescant homines à causis dum laborant circa messes, & vindemias, & inducūtur dictæ feriæ arbitrio Præsiduū Prouinciarū *Goffred. de Trano in sum.tit. de ferijs col.*
2 *1. & D.Rouitus in rub.de ferijs num.3.* & ad ipsarum messium plura deducit *Renatus Choppin. de priuileg. rustic.lib.2 cap.7. & Ioann.Zager. in tract. exceptionum par.2. cap.7. per totum,* & has ferias ob causam profanam ad differentiam festorum ob causam diuinam rectè appellauit Germanus Vulteius *iur.prudent. Romanorum*
3 *lib.2.cap. 30 sub.tit.de ferijs, & dilationibus.* de repentinis paret, quæ à Principibus ordinantur vt ipse idem Placentinus ob ipsorum victoriam, *Vulteius d. loco lib. 2. cap.3.* & possunt videri exempla penes *Dionis. Cartus. Histor. lib. 43. de Iulio Cæsare victo in Pompeo* in Hyspania Romæ triumphum egit, & quinquaginta feriæ factæ sunt, *& lib.2.Machabeor. cap.fin. Ioann. Zonar. annalium, lib. 1. & ante eum Ioseph. Antiqu. iudaicar. lib.12. cap.17. de alijs festibus repentinis,* & penes Nicolaum Dolinum in cōp. historiarum *par.6. Campan. Histor. lib.2. vol.1.* & loquitur propriè Restaurus Castaldus *tract. de Imperat. quæst.110. notabili 149. iuxta glos. in clem.sæpe in verb. necessitate in fine de verb. si-*
4 *gnif.* qui propriè est locus, & his diebus acta iudiciaria fieri non debere sub nullitatum pœna *Troys. in rit.116. num.1, & 2. Cara. num.80 Rot. in antiquis decis.95. Angel de Clauas in summa §. feriæ in principio, Caluol. in sua praxi iudic. §. feriæ concl 2. Borrell. in sum.decis.2 par. tit 38. per totum, D. Rouit. in rub de ferijs,* & nos latissimè præter omnes cumulauimus *in tit. C.de ferijs, ibi in prato nostro nuper sub prælo stante,*
5 *& vide Annam in singul. 192.* vbi addit si feriæ sint inductæ in fauorem hominum litigantium, vel Iudicum, prout pariter *Thes.decis. 39.* & in d.prato cumulauimus decis. hanc, quod acta facta tempore feriarum licet sint nulla, tamen si partes non contradicant remaneant valida, & inficiari non possint nisi fuerint confecta in diebus festiuis sollemnibus, *vt firmarunt Berrett. cons. 48.num.2.Carau. rit.92. Afflict in praxi §.3. cap. 7.D.Rouit, in rub.nu.4.& 5. Ioffred.Lanfranc. Balb.decis.313. Daniel venatorius in Analysi iur. pontif. lib. 2.tit. 9. §. quis finis, & effectus vers.an autem ferijs Cened collect.iur.canon.p.2.*
6 *coll.142. sub num 1.* ea ratione, quia partes renūciare possunt talibus ferijs, sed aduerte talem cōsensum non præiudicare iudicibus, & testibus *Anna singul. 192.* nisi fuerit obtenta Regia dispensatio, &c. quia tunc debent venire, & iudex cogitur iudicare aliter tenetur nō iudicando, & *Thesaur.decis 39. num.2. quos cit. D.Rouit. loco cit. num.6. & ibi de pluribus alijs, & in pragm. 14 de officio procurat. Cæsar. num.1.* notat pro ampliat, quod huiusmodi feriæ seruentur in
7 Sacro Consilio, non tamen in Regia Camera Summariæ, quo ad causas fiscales tantum,
8 prout in causis miserabilium personarum, *Nouar. de priuileg miserab. personarum num.*
9 *52.per totum,* & in curia Principis, quod possit procedi ferijs non obstantibus *Martin Laudens. tract. de Principibus §.201. incip. ceterus,* & in
10 casu quo esset facienda excequutio, secundum quæ etiam die festiuo ad honorem Dei fieri potest *Menoch.de arbitr.quæst.39 num.10. Ane-*
11 *us Robertus rerum iudicat.lib 10.cap. 15.* & tutores, & curatores posse dari diebus feriatis *cap. fin. verb. pietas extra de ferijs Ias in l. 1. sed excipiuntur ff.de ferijs n 6.* & in causis Magistra-
12 tuum, *idē Martin.Laud tract de officialibus §. 67. Paris de Puteo de si dicatu verbo feriæ,* & in causis alimentorum *Barz decis Bonon.15.Mi-*
13 *lanens decis.Sicil.5 num. 30.& 31.lib.1.qui nu. 33.* declarat pro alimentis præteritis, non pro futuris, vt in alijs casibus *id. Borrell. Rouit. Barz. & Bald. Nouell. de dote par. 9. num.13. & Calderin. cons. 50. de ferijs.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Vendens Mercatori aliquas merces solutione infra paucos dies promissa, & quod non aufugeret, an mercatore postmodum decocto re sua in fundico existente, alijs creditoribus ipsius præferatur.

S V M.

SVMMARIVM

1 *VEnditor, qui credit statim habere pretium, & non habet, retinet sua in dominium, secus habita fide de pretio transactis decem diebus.*

2 *Dominium non censetur translatum, nec habita fides de pretio, si emptor cogitauit fugam arripere, & ita Sacrum Consilium iudicauit num. 13. & ex quibus arguatur hac intentio num. 3. & num. 12.*

4 *Venditor censetur fidem de pretio habere, si ad terminum vendat & solitus erat emptori credere, non vero promissa statim solutione.*

5 *Venditor non praefertur in re sua tertio vendita, quamuis pretium minime sit solutum.*

6 *Mercatore decocto, quo ordine sit creditoribus satisfaciendum notabiliter ex Baldo enunciatur.*

7 *Venditor in dubio censetur habere fidem de pretio.*

8 *Mercator si continenti post res emptas foro cessit dicitur esse in dolo, & quomodo intelligitur hoc verbum incontinenti numero 13.*

9 *Vendens merces, ac transferens dominium, si emptor in certis nundinis vendat, promittat, & aufugit, nullum habet in suis rebus priuilegium quamuis extent an hoc sit verum num. 10. & quo pacto limitetur num. 11.*

14 *Venditor non praefertur in suis mercibus si emptorem suspectum sciebat, & contradixit, vel si publicè, vt talis extimabatur, vel si post notitiam tacuit per aliquos dies.*

DECISIO LIX.

POst decoctionem cuiusdam Mercatoris illico creditores adierût Magnã Curiam per quam fuerunt annotata, & sequestrata omnia eius bona inter quæ fuerût repertæ duæ ballæ pannorum Alexandri de Ferdinando eidem biduo, vel triduo ante decoctionem venditorum, quorum pretium nõdum erat solutum, habuerat enim fidem, vt assolet inter mercatores haberi, quod infra paucos dies solueret, & non illico fugam arriperet, instéterunt omnes creditores vendi bona prædicta, & pretium inter eos distribui dicebat Alc. dominium ballarum suorum pannorũ non esse trãslatum in prædictum emptorem, cui consignauit sub spe, quod solueret, & non aufugeret, nam dolo versatus fuit, cum scir et ipsum non esse soluturum, nec posse soluere, sed arrepturum fugam, & proinde instabat easdem ballas sibi restitui, alij creditores dicebãt dominium fuisse trãslatum, & proinde Prædictas ballas, vna cum alijs bonis communis debitoris falliti esse vendendas & pretium inter ipsos distribui seruata forma iuris habita ratione anterioritatis, & potioritatis. Magna Curia decreuit vendi omnia bona prædicta porrectisq. præcibus per Alexandrum Domino Præsidi per viam quærelæ se grauantis à Decreto prædicto Dominus Præses mandauit, quod M. C. faceret verbum in Sacro Consilio, & audita relatione *Mag. Cur. punctus Sac. Cons. visus fuit dignus consideratione propter varias Doctorum opiniones siquidem. Accurs. in l. in ciuile C. de rei vend. & in leg. quod vendidi, ff. de contrah. empt. tangit q. & dicit*
1 quod si vendidi rem quia credidi statim habere pretium, & non habui, non soluto pretio non transtuli dominium per l. si quasi ff. de pignor. act. sed si tradidi habita fide de pretio illinc ad decem dies non erit locus vendicationi, & hanc glosam sequitur *Petr. de Bella pert. & Cyn. in d. l. in ciuile, & idem Accur. in §. venditæ inst. de rer. diuis.* format q. in eo qui vendidit, & dedit dilationem vnius diei ad soluendum inquit secundum Io. dari vendicationem ipse tamen dubitat, quia Io. se fundat in *leg. commissoria C. de pact. int. empt. & vendit.* sed aliud est diem solutioni statuere, aliud pactum legis commissoriæ subdit vero ipse, quod si simpliciter res traddatur erit translatum dominium, quia non habita fide de pretio fallit si emptor dicebat velle tunc soluere, & quod habebat præsentem pecuniam, tunc secundum eum non censeretur translatum dominium, si illico pretium non esset solutum. *arg. l 2. ff. de pignor. act. & l. procuratoris §. sed si dedi, ff de trib. action.*

Bal. verò in l. si cum dotem §. si mulier ff. solut. matr. format. q. in terminis in debitore, qui illico aufugit, & foro cessit dicens, quod quidam mercator Ciuitatis vendidit certas ballas ad credentiam cuidam Funditio gardorum, facta ista venditione antequam pretium solueretur, illi de gardis arripuerunt fugam, modo iste venditor pannorum, quia isti panni extant dicit se potiorem in illis pannis cæteris creditoribus, quod ipse debet vocari vna cum alijs, non præferri: cõcludit. *Bal pro venditore esse casum in d. tex. & licet in contrarium vrg. at tex. in leg. quidam ff. de in rem verso* concludit tandem, quod si emptor cogitauerat fugam, quia dolus dedit causam habendæ fidei de pretio, ipso iure non tenet ista fides habita, seu ista dilatio, & consequenter quod non sit translatum dominium *d. l. si quasi ff. de pignor. act.* quem singulariter inducit ab hoc. Hãc Baldi sententiam veram putat Ang. ibi
3 altero ex duobus concurrente, vel quod emptor coram aliquibus declarauit prius, ac patefecerit animum quem habebat iniendi fugam ex *l. Fulcinius*

V

& hic est casus diuersus ab eo de quo agimus.

Ias. in d. l. creditor la prima num. 5. ff. si cert. pet. dicit esse diligenter notandum quod si quis vendidit merces suas alicui mercatori, & transfert dominium, & ille mercator promictit vendere in certis nundinis postea aufugit quod mercator venditor illarum mercium non habet aliquod priuilegium, in illis, quamuis extent, dicit de hoc esse tex. meliorem in iure in *l. quidam fundum ff. de in rem verso, per quem tex. ita determinat Cyn. Bar. & communiter Doct. in d. l. si cum dotem §. fin. Bal in l. fin. C. commod. & in l. cum cui C. de act. & oblig. & in l. in rebus 2. col. C. de iur. dot.* quamuis contrarium, & malè tenuerit in *l. pro debito C. de bon.*

30 *Auth. iud. possid.* sed toto Cælo erat Ias. qui dicit *Cyn. Bar. & alios hanc opin. tenere in d. l. si cum dotem §. fin. ibi etenim Bar. & alij* non loquuntur p.... us de hoc casu, sed tantum, vbi vendidi homini tuo boues, & ago ad pretium, & tu vis detrahere, quod tibi debetur, sed peto saltim Boues, dicit ibi esse argumentum, quod audiar quasi species existat, idem si mutuaui pecuniam, & ex ea sũt empti Boues est hoc arg. quod admictar ad Boues, & consequenter, ex his Bar. potius nititur confirmare opinionem cõtrariam eius ad quod Ias. ipsum allegat. cęteri. *Doct. ibi vt sunt Ang. Ale. & alij inducunt illum tex.* aduersus mercatores ex promissores, quos sciunt incontinenti fugam arrepturos, quod non liberantur illi mercatores, qui tales expromissores dederunt, & actione primitiua remanent obliga-

31 ti, & horum opinio etiam facit ea contra Ias. est verum quod opinio Ias. & sequatium posset procedere, vbi quis rem vendiderit simpliciter habita fide de pretio, quod tunc res vendita non remanet venditori obligata pro pretij solutione nisi specialiter id cautũ sit, & ita procedit opinio communis de qua testatur. *Ias. vt declarat Couar. lib. primo var. resol. cap. 7. num. 3. circa med. vers. cui,* & illud accedit, & hic non est casus de quo quæritur, & ante ipsum declarat. *Negus. in tract. de pignor. in 2. membro 5. part. principali num.* 18. *Cæpolla vero in suis cautelis caut.* 124. tenet absque scrupulo, quod vbi emptor esset fugitiuus, quia cogitauerat fugam, antequam emeret, & sic dolus dedit causam ad habendum fidem de pretio, tunc fides habetur pro non habita in *d. l. si quasi ff. de pignor. act. allegat Ang. in d. §. fin. & idem Negus in loco supra citato num.* 9. tenet in distinctè, quod vbi quis vendit mercem habita fide de pretio, & postea emptor aufugit, & res extat, quod venditor non præferatur in illis rebus, sed fallit dicta decisio quando ille mercator, qui emit merces prius præconceperat fugam, quia tunc ex traditione non fuit in eum translatum dominum, & ideo venditor illarum debet in illis præferri, tanquam dominus ex not. *per Alex. post Ang. in d. l. si cum dotem §. fin. & allegat Cæpoll. in caut. carta 16. sed voluit allegare d. caut. 124. eandem opin. tenet Stracca de decoct. 3. par. num.* 31. concludens, quod in casu præmisso, vbi emptor præcogitauit fugam, non censetur translatum dominium mercium venditarum, & consilium fugiendi censetur inijsse emptor si hoc dixit coram aliquibus *l. Fulcinius §. quid sit latitare in glo. in verbo animus ff. quibus ex cau. in poss. eat.* vel etiam ex vicinitate actuum s. contractus emptionis, & fugæ, vt puta quia mercator heri emit, & hodie fugit *d. l. si ventri §. in bonis, quibus postremo accessit Mattientius lib. 5. tit. 16. lib. 7. glo. 5. num. 9. nouæ recompil.* qui ex vicinitate actuum emptionis, & fugæ animum fugiendi, ac dolum præsumi asseuerat, & allegat ad idem *Rip. in d. §. in bonis Dec. cons. 182. in fine. ac multa similia congerit Marsil. cons. 48. num. 31. & seq. & in l. statu liberi num. 5. vsq. in finem. ff. de quæst. & in eius pract. §. nunc videndum num. 33. vsq. ad num. 44. Alc. de præsumpt. in 3. reg. vers. nono præsumitur nu. 23. & vers. 10. præsumitur num. 8. cum concord. à Tiraquell. tradditis libr. primo de retr. §. 1. glos. 7. num. 76. & seq.*

32 Sacrum Consilium iudicauit secundum opin. *Bal. in d. §. fin. l. si cum dotem, quam putauit veram iunctis ad miniculis, de quibus per Cæpoll. & alios, vbi supra,* vbi emptor præcogitauit fugam, & cæpit componere Sarcinulas, & non ita facile illius copia habebatur, vt antea, incipiens latitare, quæ omnia arguunt suspitionem fugæ iam præcogitatæ, vt declarat *Caccialup. de debitore suspect. fugit. in prima q. principali num.* 12. & incontinenti post emptas merces foro cedit, & iudicauimus, illud incontinenti verificari, etiam si post tres, vel quatuor dies post contractus gestos se absentat pro arbitrio Iudicis, bonus enim Iudex arbitrabitur, quid incontinenti dicatur factum, vt tenet. *Accurs. in l. si 15. quo in verb. hodie ff. vt in poss. leg. & in Auth. & consequenter in glos. pn. in fine C. de sent. & inter loc. omn. Iud.* & hæc est verior opinio recepta, & practicata in Iudicijs teste. *Mascardo vol. primo de probat. concl. 687. num. 22. vbi alios cumulat,* quia malitia, & dolus mercatorum dans causam ad decipiendum venditores non debet venditoribus ob esse, vt iacturam faciant rerum suarum, & dominium amictant, sub spe, quod infra breue illud tempus essent recepturi pretium, quo illi fugam arripiunt, nam ex vicinitate temporis, & actuum præsumitur, ac detegitur dolus, & fraus, multa enim ex breuitate tẽporis præsumuntur, vt declarat. *Bar. et post eum reliqui in d. l. si ventri §. in bonis, & in leg. post contractum ff. de donat. Ancar. cons. 169. & cons. 257. Corn. cons. 217. vol. 3. & multos alios more solito congerit Gabriel. in suis concl. 13. num. 6.* & vbi mercatores præcogitant fugam, præcogitant decipere contrahentes, & eo casu habetur, ac si aufugissent, & fidem rupissent, & fefellissent, quia pro facto habetur, id quod de proximo faciendum est, & paria sunt, vel esse factum, vel de proximo faciendum, vt notant. *Bar. & Bal. in l. pen. per illum tex. ff. de testam. milit. & in l. prima §. & in eo ff. ad Sill. & facit tex. in leg. item legato ff. de leg. 3. l. si quis cum sciret ff. de vsu cap. pro empt. Ias. in l. post rem num. 2. ff. de transact.* & destinatum, ac cæptũ habetur pro facto vt late prosequitur *Tiraquell. de legib. connub. l. 15. num. 4. cum plurib. seq. & alios*

& alios ad propositum citat. & congerit Lazar. Fenut. in tract. de momentis cap. 28. in princ. & retulerunt mihi Scipio Rouitus, & Iulius Cæsar Iannectasius Aduocati eruditi, ac primarij ipsis patrocinantibus, idem fuisse iudicatum in Regia Camera summariæ ad instantiam mercatorum artis serici contra Xinoppum Cippum Florentinum, & eius creditores, cui multas merces emerat pretio nō soluto, & illico, præparauit fugam, & repertis mercibus in triremibus Florentinis in quos inuexerat, vt cum illis fugam arriperet cæteris creditoribus contradicentibus, illæ merces fuerunt restitutæ veris dominis, & venditoribus, & acta extant apud Fælicem Pignellam Regiæ Cameræ scribam.

54 Sed hæc omnia limitarem, vbi venditor sciebat illum esse suspectum de fuga, & defectione, & contraxisset habendo fidem de pretio, quia tunc venditori imputandum esset, quia voluit iacturam facere rerum suarum, contrahendo cum persona talis conditionis, vel qui publice pro tali habebatur, vel si post habitam notitiam, & suspictionem venditor tacuisset per aliquos dies. *l. si creditores per totum, & ibi Bar. & alij ff. de priuileg. cred. & late explicat, & prosequitur Io. Baptista Caccialup. in tract. de debitore suspecto fugitiuo in q. 9. principali*, quem cum casus occurrerit videre poteris, ne eius scriptis nunc membranas impleam, & faciunt dicta per *Doct. præcipue Alex. & alios in d. l. si cum dotem §. fin.* quod vbi quis recipit scienter debitorem delegatum nō sufficientem, nec locupletem sibi imputare debet nec habet regressum, quæ delegantem, nec prima sua actio reuiuiscit.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1. *Reconciliatur præsens decisio cum alia decis. 40.*
2. *Dolus, & fraus sunt in considerationem.*
3. *Fides de prætio quando haberi videtur.*
4. *Allegata in hac additione sunt obseruanda contra improbos mercatores, &c.*
5. *Vendens herbam, & pasculum pecorarijs, præfertur alijs creditoribus.*

1 POsset quis dicere impolicare hanc decisionem alteri decisioni ipsius Auth. supra 40. & ibi additis, dum in ea apparet decisum fuisse restituta animalia venditori ex eo, quia non erat habita fides de pretio ob non datum tempus ad soluendum prætium, & sic fuisse restituta bona creditori, qui habita fide de pretio alicui mercatori bona certa vendiderat infra paucos dies soluendo, qui post aliquos dies decoxerit, & aufugerit non obstante prætensione creditorum anteriorum exclamantium eos velle præferri, & bona ipsa vendi.

Si non appareret non ex his medijs Sacr. Consil. fuisse motum ad restitutionem ipsam inde reconciliando concludas addendo, magnopere
2 dolum, & fraudem euentam in continenti per mercatores esse in considerationem, cum licet vt in ipsa decisione 40. dixi, & hic patet quando fuit habita fides de pretio dominium transit in emptorem, & creditor agere nequit ad rem ip-
3 sam recuperandam rei vendicatione, & tunc haberi fidem de prætio quando fuit datus terminus ad soluendum, vt potest dici casus illius decisionis, tamen non operatur cum quis sperabbat infra illum terminum debere solui, aliter non tradidisset rem venditam, & dolo fuit inductus ad habendam fidem de pretio fretus, fortassis pollicitationibus emptoris, qui dicebat non esse discessurum antea quam pretium exoluisset, & hoc casu cum dolus præcedens, qui ex subsequenti fuga facile præsumendus est, causam dederit habendæ fidei perinde est sane, ac si nulla fuisset habita fides de pretio, *Gaill. obseruat. 15. nu. 10. lib. 2.* quem allegaui in dicta addit. 40. vbi ait,
4 quod ista diligenter sunt obseruanda contra improbos mercatores, qui mercibus pretiosis comparatis de industria solum vertunt in fraudem creditorum, quia eo casu merces venditæ, & traditæ vendicari possunt absque aliorum creditorum impedimento, & elegantissimè *Criuella in terminis decis. 65. num. 8. & sequentibus* vbi in fine sic decisum fuisse per illum Senatum affirmat ibi cum emptor cogitauerat fugam, &c. & sic pariter dixit quidam amicus meus fuisse decisum in Sac. Cons. in causa Nelchionis Mayser, sociorum cum creditoribus Horatij Vultabij referente Consil. D. Ioann. Sanchez de Luna in banca Romani de cæteris in d. decis. & additione 40. abunde, & plures decis. penes Thor. 2. p. comp. verbo creditor, qui suas merces, &c. (& non ommictas cum quis vendidit herbam, & pa-
5 sculum pecorarijs quod præferatur alijs creditoribus *ad Capyc. decis. 11. vers. imo, &c. addent.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Prohibitio testatoris volentis filium sine propinquorum consensu, vsque ad aliquod tempus contrahere posse, de quibus propinquis intelligatur.

SVMMARIVM.

1. *PRopinquus (cuius consensus exposcitur) dicitur proximior, cui de iure ab intestato deferenda est successio, & ita S. C. iudicauit, ratio nu. 3.*
2. *Propinquus dicitur quem nemo antecedit.*

4 No-

4 *Nominatio plurium personarum si fiat sub nomine collectiuo, inter quas cadit prælatio ordinis, debet accipi dispositio ordine successiuo, & nu. 6.*

5 *Statutum exigens consensum duorum, intelligitur de proximioribus, alias est nullus contractus.*

7 *Statutum, quod requirit propinquorum consensum si non adsit, seruabitur ius commune.*

DECISIO LX.

RVsticus quidam, sed diues filio hærede instituto cauit in eius testamento, vt donec annum attingeret trigesimum ætatis suæ nullum contractum iniret absque propinquorum suorum consensu, patreq; defuncto illinc ad aliquos annos, nondum annum attingens trigesimum, sed excedens vigesimum quintum deliberauerat sorori suæ, & eius filijs donare certa bona stabilia, ex propinquis verò, quorum magnus erat numerus, aliqui expresse non contradicebant, sed subterfugiebant contractui interesse, alij renuebant dicentes ad ipsos non spectare talem consensum præstare, aliqui se paratos consentire offerebant si alij pariter consentirent, ideo ipse videns hunc proximorum conflictum adijt Sacrum Cõsilium, & petijt prædictos propinquos compelli ad consentiendum, vel haberi consensum pro præstito, & declarari ad quos ex propinquis spectat in contractu prædicto, & alijs forte celebrandis consensum præbere. Meq. in alia aula assidente, & referente 1 Sacrum Consilium decreuit non omnium propinquorum cõsensum esse necessarium, sed proximiorum, & propinquorum tantum quibus de iure ab intestato esset deferenda successio ex authoritate, & doctrina. *Iacobi Butrig. in* l. *prima C. vnde vir, & vxor*, vbi format quæstionem quod si statuto caueatur, quod minore volente alienare debeat interesse vnus de suis propinquis, eo casu affinis, & coniunctus per cognationem non veniet appellatione propinquorum, sed propinquior agnatus, qui vocatur ad successionem debebit interesse, quia ille dicitur propinquus, quem nemo antecedit l. *proximus ff. de verb. signific.* & est ratio, quia cum propinquiores sperant ab intestato succedere, non est verisimile, quod faciliter, & sine causa, cõsentiant alienationi dicit tamen, quod hoc de iure, sed de consuetudine non seruatur, at *Bald. in l. fin. C. de verb signific. num.* 2. tenet indifferenter, & 4 indistinctè, quod proximiores sint vocandi ad huiusmodi contractus dicens, quod quando fit nominatio plurium personarũ, sub nomine collectiuo inter quos cadit prælatio ordinis debet dispositio accipi ordine successiuo, vt l. *causa ita legitur §. in fideicommisso ff. de legat. 2. cap. 2. extra qui fil. sint leg* & est argumentum (inquit) ad statutum, quo cauetur, quod non valeat contractus mulierum sine consensu duorum cõsanguineorũ; quod debet intelligi de proximioribus si sunt idonei, vel de proximis post eos si illi non sunt idonei, & sic gradatim, quia per hoc statutum proximis, quædam cura iniungitur, & ideo intelligitur secundum ordinem Charitatis, & coniunctionis, & cum Baldo similiter transit. *Anchar. in repet. cap. Canonum statuta num.* 5 178. *extra de constit. & Paul. de Castro in l. si cum dotem §. si patri num. 3. ff. solut. matrimonio. Hinc Ang. in cons.* 170. in terminis huius statuti tenet contractum factum à muliere cum consensu duorum, qui non erant proximiores esse nullum, quia statutum intelligitur exigere cõsensum proximiorum propinquorum ad remouendas fraudes, quia quilibet in remotissimo gradu posset de facili præbere consensum, habentur enim de facili inquit, (vt nos docet experientia) nouellæ malitiæ & calcata fides in nõ valde propinquis, & nullius vtilitatis esset statuti prouidentia, & consilium si quilibet in remotissimo gradu posset præbere consensum, & Angelum comendat. *Tiraquell. de legib. Connub. glosa 4. num. 5. & hanc opinionem verissimam putat Salyc. in d. leg. fin. C. de verb. signific. nu. 3. arg. illius tex.* quod s. vbi statutum vetat ne minor 6 valeat alienare aliquid immobile absq. consensu duorum propinquorum, propinqui ad hoc gradatim vocandi, & requirendi erunt, & idem tenatur in *l. fin. arg. illius tex. C. de testam. mil.* loquens in statuto quo minor non potest testari vel contrahere, nisi sibi assistat vnus de propinquis suis, intelligitur de his propinquis, qui ei pro debito essent successuri, & idem fatetur in *l. Viduæ per illum tex. C. de nupt. & in l. prima C. vnde vir. & vxor.* in principio in statuto 7 prohibente, ne mulier valeat contrahere sine cõsensu proximioris propinqui, & mulier non habet propinquos, seruabitur ius commune, & si statutum loquatur in numero plurali sine consẽsu propinquorum proximior est vocãdus, & adhibendus, & tandem hanc opinionem auream existimat. *Petr. Rau. in suo Alphabet. aureo in verbo statutum pagina mihi* 125. *in parua impressione*, licet Butrigarius testetur de consuetudine hanc opinionem non seruari, tamen Sac. Cons. fuit visa valde iusta, & æqua, & proinde seruanda, quicquid tempore Butrigarij non seruaretur, quia etiam ex tempore mutantur mores, & consuetudines præsertim, propter rationes adductas per *Angel. in d. eius consilio*, quæ mirum in modum mouerunt Sacrum Consilium ne remotiores consanguinei colludentes in damnum, & perniciem proximiorum quibus de iure successio defertur consentiant contractibus, & alienationibus talium personarũ à testatore prohibitarum, quibus dissentire forsitam tenebantur, & proximiores de quorum præiudicio futuro agitur, vtiq. non consentirent si iustam haberent causam contradicendi.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 Consensum propinquorum requisitum pro aliquo effectu sufficere illorum, quibus successio defertur ab intestato.

2 Proximiores dici quibus nullus in gradum præcedit.

3 Proximiores discrepantes sine causa consentire inducunt voluntatis statuentis satisfactionem, & ibi de praxi.

4 Statutum requirens parentum præsentiam de quibus videatur intelligere, & ibi si essent minores.

5 Remissio occisi debet fieri per successores.

STante necessitate consensus propinquorum pro effectuando aliquo contractu sufficere consensum eorum propinquorum, quibus successio de iure ab intestato deferenda esset ait decisum) dictat ipsa ratio, quia per ipsos præsumitur diligentius curari ratione successionis, vt se subscripsit *Crescent. decis. 4. alias 51. de constitutionibus numer 8. & decis. 2. alijs 62. eod. tit. num. 4 & per totam*, vltra quod
2 tales propriè dicũtur proximiores cũ eos nullus in gradu præcedit *Scrader. de feud. par. 8. cap. 7. num. 12. Molfes. par. 4. quæst. 56. super consuet. Neap. num. 1. Fusc. litera P. concl. 955. nu. 2. D. meus Reg. Valenzuela cons 63. num. 115. & cons. 97. num. 103. & Menoch. cons. 1111. nu. 73. & Giurba in cons. Messan. cap. 11. p. p. glos. 6. num. 6. cum in succedendo gradus inspiciantur, Bursat. cons. 450. num. 1. Georg. alleg. 30.*
3 *num. 69.* & adde quod si discreparent sine causa tales proximiores debentes præstare consensum est satisfactum voluntati statuentis, &c. secũdum *Menoch. de arbitr. cas. 182. num. 12.* prohibitam personam liberè posse cõtrahere *ex Corset. singul. 96. consensus, & Tiraquell. de ll connubial. glos. 6. num. 125. & in alio casu 211. num. 6.* docet Praxim tenendam quando tales dissentirent consentire, & latissimè in contractibus mulierum, vel minorum, vt latissimè patet in decisione doctissimi nostri Authoris infra 62. quam allegat *Thor. 2. p. comp. verbo consentire*, & per sequẽt. casũ 212. diligenter non existentibus proximioribus consensum præstaturis, quid faciendum, quos casus non displiceat habere pro curiosa nostra decisione, prout etiam *Marc. quæst.*
4 *328.* de statuto requirente parentum præsentiã, de quibus intelligatur, & de requirente præsentiam consanguineorum si illi sint minores, quid faciendum *per Bart. cons. 94. vol. 2.* & quid quãdo prohibitus contrahere fecisset suam conditionem meliorem *per Felin. cons. 16. nu. 11.* & non adhibuit consensum requisitum proximiorum & de proximiorum nomine si intelligantur ex iuris dispositione, & fictione, an vero ex veritate, *per Thesaur. decis. 65.* & vide si interueutus alicuius requisitus in aliquo actũ operetur præsẽtiã tantum, vel præsentiam, & consensum *per Thor. 2. par. comp. verb. interuentus, &c.*

5 Et in tantum priuilegiantur hi, ad quos ius succedendi spectat, quod etiã si requireretur remissio pro homicidio cõmisso in personam eius, cui successerunt, per eos debet fieri *per pragm. & de compositionibus*, vbi moderni.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An condemnatus ad triremes pro tribus nauigationibus elapso triennio, vnica tantum nauigatione facta debeat liberari.

SVMMARIVM.

1 OBligatus aliquid facere in tribus terminis, intelligitur de tribus annis nu. 4. & an arbitrio iudicis stetur nu. 2.

3 Tempus à iure non declaratum, arbitrio iudicis remittitur.

DECISIO LXI.

TEmpore, quo mihi demandauit, ac delegauit causas, ac curam Militiæ Italorũ Illustrissimus, & Excellentissimus Dominus Comes Mirandę Prorex desideratissimus, in quo nihil vnquam desiderari potuit, quod ad verum, & mirandum Principem referendum nõ spectaret, & nihil vnquam fuit, quod verè non fuerit mirandum, siquidem miracius humanitate, & comitate omnium animos sibi allecit deuicit, & obnoxias reddidit admirabili in Republica gubernanda prudentia, & experientia nemini secundus mira in Deum Religione, & pietate in Regẽ fidelitate, ac integritate omnium primus animi magnanimitate, & liberalitate Magno Alexandro Maior, in legibus ferendis latarum obseruatione, & iustitiæ æqua lance administratione Lycurgo haud inferior, propter quas admirabiles eius virtutes præter generis, & tot auorum Nobilitatẽ, & Illustria Facinora, quæ illum ad altiora impulerunt, & maiores suos clariores reddidit, nunc apud Regem Philippum, vt Regum omnium potentissimum, & Reipublicæ Christianæ verum Archillem, & defensorem primum locum præfecturæ in supremo Hyspaniarum Senatu maxima

ma cum eius laude,& gloria consequutus omnes
alios proceres antecellit;eo inquam tempore.
Quendam ex militibus propter patratum, ex-
cessum condemnaui ad remigandum, & seruien-
dum in Regijs triremibus pro tribus nauigatio-
nibus, cumque per triennium continuum à die
condemnationis factæ in dictis Regijs triremibus
non successerit casus, nisi vnicæ nauigationis, in-
stitit condemnatus pro illius liberatione.& dubi-
tanti mihi am sententiæ esset satisfactum,quo ad
tres naugationes damnaueram, & non nisi vna
tantum triremium contingerat. Abstulit dubita-
tionem *Bart.in l.111.in 4 not.ff. de ann.leg.* vbi
1 per illum tex. asserit, quod si quis est obligatus
aliquid facere in tribus terminis, isti termini de-
bent intelligi de tribus annis.& Bart.sequitur *Fe-
lin.in cap. ex literis num. 9. extra de constitut.
Lud.Rom.in l.eum qui Calendis ff. de verb.obli-
gat.nu.5. licet ipse tres terminos referat ad tres
dies,sed errat,& in l.si quis bona fi le 13. §.fin.
ff.de dam. infect.num. 6.* simpliciter sequitur o-
pin.Bart.dicens, quod obligatus in tribus termi-
nis intelligitur vnus annus,& non vltra pro quo-
libet termino, & confitetur ad hoc esse singula-
rem doctrinam *Bar in d.l 3.& Alex.in d.§.fin.
num. 8. & in d. l. eum,qui Calendis quam legit
cum §. fin. l. Stip.habere licere eod. tit. num. 8.*
rephendit Rom. ibi referente tres terminos ad
tresdies subdens opin Bart. de qua esse veriorem
2 *Camer.vero in d.l.3.* censuit æquius esse hoc ar-
bitrio Iudicis remictere per tex. ibi, quem ad id
ponderat in verbo adiectum, quam opinionem,
& ponderationem sequitur *Ias. in d. l. eum qui
Calendis num. 3.* vbi dicit, quod Iudex habebit
declarari istos tres terminos considerata qualitate
personarum, & alijs circnmstantijs, etiam ex reg.
3 iuris,quod quando tempus non est declaratum à
iure stamus declarationi Iudicis,concludit tamẽ,
quod licet sibi opinio Cumani magis arrrideat
in practica tamen magna esset authoritas Bart.&
ad propositum nostrum ex hac *Bart. doctrina
infert Petr.Rau.in suo Alphab. aur. in litera P.
4 in vers.in rubr. de pænis*, quod vbi aliquis est
condemnatus in tribus terminis, condemnatio
intelligitur de tribus annis, & debet præualere
hæc opinio, ne aliàs cõdemnatio hoc modo con-
cepta sit perpetua,vel longior, quàm dilecta for-
tè exposcunt,& ideo transacto triennio vnica na-
uigatione tantum sequuta, decreui illum esse li-
berandum.& annuit libentissimè dictus Illustris-
simus,& Excellentissimus Dominus Prorex, qui
dixit mihi, quod sibi videbatur satis iusta opinio
hæc Bar. quia non erat conueniens, quod con-
demnati ad remigandum pro tot nauigationi-
bus expectarent perpetuo nauigationes præsti-
turas,quia non erat modica pæna illi triremium,
etiam, quod non nauigarent, & mandauit decre-
tum meum exequi,& illum liberari.

ADDITTIO.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ad triremes per tribus na-
uigationibus elapso triennio vnica tan-
tum nauigatione ad nil aliud tenetur.*
2 *Nauigatio debet fieri in quolibet anno.*
3 *Pæna maxima est stare in triremibus.*
4 *Nauigatio à quo tempore fit.*
5 *Nauigare periculosum est.*
6 *Tempus carceris excomputatur carcerato
post sententiam.*
7 *Depositi loco in triremibus damnare non
permittitur.*
9 *Condemnatus simpliciter ad seruiendum
in triremibus, non tenetur seruire remi-
gando sed militando, & ibi plura de dam-
natis ad triremes.*

1 Condemnatum ad triremes pro tribus
nauigationibus, elapso triennio vnica
tantũ condemnatione facta. Apparet
decisum fuisse liberatum stante ser-
uitio triennali,& ita allegat D..Rouit.in pragm.
1.de pænis num.16)Adde ex alia ratione, quia
quælibet nauigatio debebat fieri in quolibet an-
no,& cum per ipsum non stetit quin non fuit fa-
2 cta sibi non imputetur, attento quod in triremi-
3 bus stare nõ paruè est pænæ,&c.vt firmatur,quia
nauigare est à kalendis Aprelis vsque ad mensem
4 Septembris *secundũ Capib.singul.120. nauigans,
Reg.de Ponte tratt. tit.4. §.8.num.29. quos alle-
gaui in prato meo ad l.2.C. de nauicular. lib.11.*
annuente Deo de proximo in lucem dando ali-
ter esset nauigatio in tempore non opportuno,
5 & ibi pariter cumulaui nauigare periculosũ esse,
& nauigantes nec inter viuos, nec inter mortuos
connumerari, &c.vnde nauigationem suscipien-
tes fortunę iudicinm ex professo suscipiunt *Bor-
rell.par.3.§ in summa tit.10.num 55.* & cum per
ipsum non stetit, quin in alijs annis non fuerit
facta sibi non imputatur *Arg. l. omnes C. de pæ-
nis, vt in prato meo ex de Franch. decis. 317.*
6 ibi excomputari tempus carceris, quo quis stetit
carceratus post sententiam si per eum non stete-
rit accedere ad locum pene *id Capib. in pragm.
7.de Baronibus num. 36.* & maximè stare in tri-
remibus, in quibus non est pauca pæna condem-
nare aliquem ad illas, qua ratione attenta dicit
Mastrill.de magistr.lib.5.cap 6. num.26. estare
7 Regis ordinem,vt depositi loco in triremibus nõ
possint detineri inquisiti, vel condemnati, nisi
magna vrgente necessitate, & alijs requisitis, vt
8 *Capibl. id sing.41.* & obserua,hanc pænam dam-
nationis ad triremes Atheniensibus cognitã fuis-
se, non autem à Romanis secundum Celium Ro-
digi.

Biginum *lect. antiq. lib. 15. cap. 17. Decian. tract. crim. lib. 2. cap. 29. num. 22. & eximius D. meus R. Constantius in quo nil inquam* desiderari potuit quod eius habilitati, & doctrinæ collocatum non appareat in tit. de classicis l. vnica num. 2. & adeo apparuit exorbitans pena dannationis ad triremes quod teste peguera decis. 256. si quis fuerit simpliciter condemnatus conseruiendum in triremibus non tenetur seruire remigando, sed militando, & *D. Rouitus in pragm. 1. de pœnis num. 16.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Consanguineos consentire recusantes vbi tenentur, Iudex potest compellere, vel ipse præstare auctoritatem, & dare licentiam contrahendi.

SVMMARIVM.

1 *Minor vel maior probibitus contrahere absque consanguineorum consensu, illis recusantibus, potest adire Iudicem, qui eos coget, vel dabit licentiam cõtrahendi, sed quid si consanguinei sint pupilli vel fœminæ num. 8.*

3 *Consentire si duo tenentur, & vnus dissentiant, iudex potest illum cogere, quid si patiatur potius se excoriari, quàm consentire num. 3.*

4 *Consensus vnius si desideratur, & non vult adhibere sine causa legitima, superior, vel potest dare licentiam, vel compellet consentire, fallit si requiratur copulatiuè etiam eiusdem superioris auctoritas num. 12.*

5 *Probibitis contrahere matrimonium absq. consensu agnatorum si sine causa denegant quo modo succurratur.*

6 *Statutum, quod non possit contrahi matrimonium sine agnatorum consensu non valet.*

7 *Matrimony libertatem impediens, anathema est.*

9 *Cõsentire si recusat proximior nuptijs puellæ, vt ei absque herede morienti succedat, potest Iudex alium coniunctum remotiorem adhibere.*

10 *Consensus propinquorum, vt proficiat in casibus, in quibus interuenire debet, quæ requiratur.*

11 *Consensus proximiorum in actu simulato adhibitus illum non validat, & habetur, ac si non interfuisset.*

DECISIO LXII.

IN eadem causa de qua in præced. decis. fuit discussum, & conclusum, quod vbi consanguinei, qui tenentur consentire, recusant potest minor, aut etiam maior prohibitus, vel mulier adire Iudicem, & Iudex captis pignoribus per multæ indictionem eos potest compellere, vel dare licentiam contrahendi examinata prius causa contradictionis, si quam allegant, quæ si legitima est, bene quidem, sin autem compellentur vt supra, vel dabitur licentia contrahẽdi ex Theorica Bart. communiter à Doctoribus omnibus, *ibi recepta in l. si cum dotem §. eo autem tempore ff. solut. matrim. & ex his, quæ dixit Bald. in l. 1. num. 3. C. de nupt.*
2 quod si ex duobus, qui tenentur consentire vnus est paratus consentire, alter verò dissentit, iudex coget istum consentire, argum. *l. huiusmodi in*
3 *fin. ff. de leg. primo*, & si iste potius patiatur se excoriari, quàm consentire, interueniat Iudex, & supplebit eius vices, vt in *d. l. prima, & l. Viduæ C. eod. de nupt. leg. bonorum C. qui admit. l. si infanti, C. de iure deliber. & l. profectitia, in principio ff. de iur. dot. & idem tenet in l. prima num. 68. C. qui admitt. & in l. transactionem C. de transact. & in l. in coniunctione num. 5. & in l. Viduæ num. 4 C. de nupt. idem Salyc. in d. l. Viduæ, & in l. dudum C. de contrahend. emptio. late Rom. in d. leg. transactionem & Petr. Rauen. in suo alphabeto aureo in verbo statutum pagina mihi 175. in parua impressione vers. de statuto quod mulier, & in eisdem terminis Abba. in cap. nullus extra de iur. patron. num. primo*, vbi est bonus tex. ad hoc dicens,
4 quod vbi desideratur consensus vnius in fauorem alterius si non vult consentire sine causa legitima potest ille habere recursum ad superiorem, & ipse dabit licentiam, vel consensum, vel compel-
5 let illum ad consentiendum, & infert ad statutum, quo prohibetur puellam contrahere matrimonium sine consensu duorum agnatorum si enim agnati sine causa denegant prẽstare consensum, potest adiri superior, vt ipse det licentiam causa cognita, vel quod ipse compellat consanguineos ad consentiendum, & dicit sic ipsum alias consuluisse, & idem tenet in *cap. auaritiæ num. extra de præbend. in cap. quod Dei timore extra de stat. monac. & Corsectus in singul. suis in sing. 69. incip. statuto* cauetur in verbo consensus, & non loquor, neque intro in hãc ma-
6 teriam, an tale statutum valeat, quia scio non valere, siquidem correctæ sunt leges, quæ requirebant etiam partium consensum in nuptijs filiarum, vt per *Io. Andr. in cap. statutum de haeret. lib. 6. & Anchar. in repetit. cap. canonum statuta 56. extra de constit.* & nouissime per Sacrum

Sacrum Tridentinum Concilium libertatem matrimonij impedientes anathematis pœnam damnantur. 24. *sess. de Reform. cap. 9.* sed redeundo sciendum est quod ea quæ in superiori, & in præsenti decisione dicta sunt, quod scilicet proximiores teneantur consensum præbere, &
7 recusantes sine causa possunt compelli non habet locum, vbi proximiores essent pupilli, & fœminæ, quæ non sunt habiles ad præbendum talem consensum ex *Bald. in l. prima, C. qui admi. num. 67. & 68. etiam in l. fin. C. de verb. significat. Alex. in l. 2. ff. voluntatem num. 8. ff. sol. matr. sub limitat. tamen Bald.* in mino-
8 ribus, & discretis, & capacibus consilijs dummodo non pupilli, quia possunt præbere consensum in *l. inconiunctione num. 6. C. de nupt. cum quo pertransit Anchar. in repetit. dicti cap. canonum.*
9 *statuta extra de const. num. 256. & seq. & Rom. in d. l. transactionem num. 5. C. de transact. & dixit idem Bald. in l. Viduæ num. 4. C. de nupt.* quod si proximior, qui tenetur consentire nuptijs puellæ contradicit, vt puella moriatur sine hærede, & ipse succedat, Iudex adhibebit alium coniunctum remotiorem, qui talem spem non
10 habeat verum, vt consensus proximiorum sit proficuus in casibus, in quibus interuenire debet necesse est, vt ipsi factum nudum, & clarum intelligant, & de eo plenam, & veram notitiam habeant, nam alias non dicerentur esse præsentes, & consentientes, ita firmat Bald. in rub. C. qui
11 adm. num. 5. & 6. inferens, quod si minor simulauit vendere, sed re vera donauit consensus, & actus propinquorum, nihil operatur, quia credebant consentire venditioni non autem donationi, & actus simulatus non validatur, & habetur, hac si illi non interfuissent. Et quod dictum est quod Iudex potest supplere defectum contradicentium non habet locum, vbi statutum requi-
12 reret copulatiuè, vtrumq. scilicet cōsensum propinquorum, & iudicis authoritatem, nam eo casu in defectum propinquorum essent alij subrogandi, & cum illis Iudex authoritatem præfert contractui, nam solus Iudex non sufficeret, quod dicit. *Bald. esse notandum in rubr. C. de contrahend. empt. num. 46.* & quia quotidiana sunt, & conferunt ad materiam pro practicis, & curialibus nostris deseruiant.

Non indiget Summario.

ADDITIO.

Ex supradictis in Decisione 60. possunt reassumi, quę pro decisione quęsitorum huius loci faciunt dum ex eo colligitur, &c. indubitalis determinatio per quam consulitur, volenti contrahere absque consensu requisito, & necessario suorum propinquorum dum illi recusauerint, vt in eo in quo dum fit mentio de matrimonio contrahendo, sine agnatorum consensum, &c. ex eo quod vti necessariū requisiri denegant adde præter ibi allegata *thor. 1. parte comp.* verbo consentire, & si permictatur, talis dispositio nec videatur offendere libertatem matrimonij per *Paschal. de patria potestate p. 2. c. 5. num. 32. & seq. & D. R. Tapp. in iure Regni rub. 12. de matrim. à studat. publ. contrab. num. 10. & sequenti, & thes. 9. for. 70. lib. 1. vbi de alijs.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An depositio principalis, illico, dato termino peti possit, & quando.

SVMMARIVM.

1 Depositio principalis ex communi practica S. C. in qualibet iudicij parte peti potest.
2 Depositio principalis, siue interrogatio, inuenta est, vt reus ab onere probandi releuetur, & num. 9. calumniosè tamen petita denegatur num. 3. item vbi petentem non releuat num. 4.
5 Fructus rei locatæ existentes in remotis partibus, ignorare, quis præsumitur.
6 Clausula in contractu affictus (quod plus valet donat) conductorem in casu enormissimæ læsionis non iuuat, ratio num. 7.
8 Depositio principalis si conceditur terminus currere non potest, & quare, ibidem, & num. 10.
11 Depositio principalis debet peti illico, dato termino, rationes in opposito resoluuntur num. 12. 13. & 14.
14 Litem mouens tempore incongruo sibi imputare debet.

DECISIO LXIII.

1 Decreueram hanc decisionem omitere, quia de rebus indubitatis, & claris oritur potius derisio, quam decisio; præsertim, quia depositio principalis de qua agitur in qualibet parte Iudicij peti potest ex communi obseruantia practica, ac stylo S. C. quem sciunt, qui nunc incipiunt negotiari, nedum qui diu in foro, & iudicando versati sunt (licet alias de iure communi fuerit dubitatum, an post conclusum in causa posset peti) quia procedimus in Sac. Cons. sola facti veritate inspecta, vt per *Pragmat. Reginæ Isabellæ, &* testatur

testatur de his omnibus D. *Præses de Franchis in eius decis.* 220.

Sed quia necessarium fuit hunc articulum decidere coram Excellentissimo Prorege Beneuenti Comite in Collater. conf. & cum consiliarijs duarum aularum magis propter partium authoritatem, quam illius difficultatem licet non defuerit, qui de illo dubitauit: ideo ne amplius, (vt credo) dubitari contingat silentio prætereūdam esse hanc decionem nefacium existimaui.

Ansam dubitandi dedit iudicium motum in Sac. Conf. pro parte D. Ioannis de Taffis generalis tabellariorū præfecti contra hæredes, quōdam Ioannis Baptistæ Capat. cui arrendauerat exercitium officij prædicti in hoc Regno, in quo afflictu nō solum enormissimè, & vltra dimidiam, sed in totum se læsum prætendit, & egit ad contractus resolutionem, & annullationem pro parte hæredis filiæ vnicæ minoris, ac pupillæ, illico dato termino in causa, fuit petita depositio dicti D. Ioannis tanquam principalis Consiliarius Salamanca causæ commissarius illam denegauit, sed facta relatione in S. C. de prædicto incidenci in duabus aulis fuit ab omnibus reuocatum decretum prædictum, & decisum quod deponat, & interim terminus non currat, à quo decreto Sac. Conf. fuit reclamatum pro parte D. Ioannis & Excellentissimus D. Prorex mandauit reuideri articulum prædictum coram ipso in Colletarali conf. in quo fuit iterum iunctis aulis decisus.

Et qui partes D. Ioannis tuebantur dicebant non esse deferendum petitæ depositioni principalis, ex quo calumniosè petebatur; nam licet vera sit regula de iure communi, quod principalis deponere tenetur, quia inuenta est interroga-
3 tio principalis, vt reus releuetur ab onere probandi, vt statuit *Vulp. in l. vbicunque ff. de interrog. act. & in cap. primo de confess. libr. 6. & idem de iure Regni, vt per Pragmaticam, sub titulo de ordine Iudic. Pragm.* 8. tamen vbi detegitur, quod calumniosè petitur deneganda est,
3 vt per *D. de Franchis in decis. 220. num. 7. vbi allegat Doct. ad id*, & dicebatur detegi calumniam manifestam in casu de quo agitur, nam D. Ioannes de Taffis degit in Insula Angliæ Regis legatus, & sic in remotissimis partibus, vbi datur difficilis, & ferè impossibilis accessus ob morum, & religionis differentiam cum insula illa in iniuriam Christianæ Reipub. iam diu polluta sit hæretica prauitate, & non ad sint captolicorum tribunalia, coram quibus depositio prædicta fieri possit; quare dicebatur depositionem prędictam non ad alium finem esse petitam, quam vt sileat hoc iudicium, & amplius nō procedatur in causa, quod non erat ferēdum cum maior coniectura calumniæ afferri non possit.

Dicebatur etiam, quod vbi depositio principalis non releuat petentem, non est concedenda
4 ex traditis per eundem *de Franchis in d. decis. & tenet Specul. in tit. deposit. §. 5. num. 11. vers. nota quod, & vers. in summa nota num. 17. & in §. 7. num. 2. & 4. & §. 10 Pract. Papiensis in forma responsionis rei vers. impertinentes*, vbi allegat iura ad hoc facientia, at hæc depositio non poterat releuare petentem quia D. Ioannes locator nunquam fuit in hoc Regno vt potuisset scire verum redditum, & valorem dicti officij, & illum ex cer a scientia remictere, & donare, & pro tam modica quantitate, & pensione locare, & ideo nō poterat aliquo pacto su-
5 per hoc respondere, quia in remotis præsumitur, quis ignorare fructus rei locatæ secundum *Bald. in l. 2. C. de rescind. vend. num. 23.* & cum agatur de resolutione contractus ex capite enormissimæ læsionis non potest partem iuuare
6 clausula posita in contractu afflictus, quod illud quod plus valeat donat, &c. Quia illa intelligitur de modica quantitate, vt tenet. *Bart. & post eum alij in d. l. 2. C. de rescind. vend. vbi Cagnol. optimè declarat num.* 127 etiam in sciente valorem, illa verba, quod plus valet, donat, non auferunt remedium d. l. 2. nec iura admictunt excessum donationis etiam si in contractu prædicto adesset specifica renunciatio *d. l. 2. cum iuramento per Couar. optimè lib. 2. var. resol. cap. 4. num. 5. vers. cæterum, & Arr. Pinell. in d. l. 2. §. primo num. 11. cum seq. & num. 20. & seq.* Nec in contractu locationis ratio haberi debet prædictę donationis fundatæ in clausula prædicta, vt optime docet. *Couar. in loco sup. cit. num. 11.* quia contractus locationis est
7 quid necessarium, contractus vero donationis est quid gratuitum propterea, vbi partes agunt de vendendo, vel locando nunquam censentur verè agere de gratuito actu.

Relata causa in præsentia Excellētissimi Proregis per causæ commissarium ipse dicebat depositionem prædictam iam fuisse calumniosè petitam, ex supradictis, & proinde non admictendam, vel quod si esset deferendum petitæ depositioni, interim terminus curreret. Sed ab omnibus eius opinio fuit reprobata, nā eo ipso quod depositio principalis conceditur, terminus non potest currere, vt replicauit vnus ex Dominis, quia sunt imcompatibilia, principalem deponere debere, & terminum currere. Nam si ideo pe-
8 titur depositio principalis, vt releuetur reus ab onere probandi in totum, vel in partem, ergo interim terminus non potest, nec debet currere, quia esset auferre reo defensionem, & probationes, nam antequam depositio principalis haberetur, si degeret in longinquis, & remotis partibus vt hic, posset terminus decurrere, & reus confisus depositioni petitę reperiretur delusus, & remaneret absq. probationibus si principalis negaret positiones, & sic ab omnibus fuit dictum, quod terminus non potest currere, pendente depositione principalis, quia alias esset non releuamen, sed onus petentis, & contineret repugnantiā, & nulla ratione, aut lege poterat huiusmodi opinio substineri, & est contra text. expressum Pragmaticę pędictę, quę expresse statuit, vt dilatio, & terminus non currat ante responsionem principalis positionibus factam, ibi cum nō conueniat dilationem, &c. & ita tenet modernus in commento d. Pragmaticę, quem habeo post opera *Bartol. de Capua, & allegat ad idem Bald. in l. si cum ipse ff. de excus. tut. Alios allegat Afflict. in const. instit. arij per prouincias nu 7.*

Quare

Quare die 15. Mensis Decembris 1623. fuit confirmatum decretum Sacr. Cons. per idem Sac. & Collaterale cons. oppositis non obstantibus, quę tantum abest, vt arguant calumniã ex parte inficiantis, & negantis, attenta enim forma Regię Pragmaticæ, de qua supra depositio principalis debet peti illico dato termino, & affert
11 rationem Pragmatica, vt cognoscatur in quibus partes ipse, vel altera ex eis ab onere probandi fuerint releuatæ, ergo qui tenuit esse calumniosam, contra casum Pragmaticę sensit, siquidem quod D. Ioannes in pręsentiarum reperiatur remotis, & sic in Insula Angliæ, quid culpę imputari potest huic pupillæ conuentę. Debebat D. Ioannes, vel expectare regressum suum, vel iudicium mouere ante egressum ab Hyspania, nam actor est, & voluntariè agit, & reus excipit, & legitime se defendere sperat, & releuari responsione, & depositione principalis. Debebat enim cogitare D. Ioannes, vt prędictum iudicium instituit, quod illud instituebat aduersus pupillam de contractu diutino tot annis retro gesto cum patre quo viuo non fuit conquestus, qui credibile est quod poterat se melius defendere tãquam melius de re, & facto informatus, quàm eius filia minor sub aliena potestate, & si tot annis siluit, viuo patre non est absonum, nec olet calumniã expectare hoc aliud temporis spatium, donec
12 deponat, debebat etiam præuidere, & considerare, quod dum ipse erat actor, & mouit iudiciũ degens iam in Insula Angliæ, quod poterat pupilla conuenta vti remedijs legalibus, inter quæ est depositio principalis, & ideo nulla ratio suadet, quod illam non possit petere, & petẽdo dicatur calumniosa, præsertim quia agitur de re grauissima excedente summam ducat, centum quinquaginta millium, & de re cum patre pupillæ gesta, & inter coniunctos sanguine, & multa secreto inter D. Ioannem patrem pupillæ processerunt, vt fuit propositum, quæ non possunt verificari, & probari nisi per depositionem dicti D. Ioannis, qui cum sit tantę qualitatis, & probitatis vir, & minister credendum est quod non negabit gesta inter ipsum, & dictum patrem pupillæ, à quo non vulgaribus donis, & muneribus donatus fuit, & anticipato, ac duplicato canone præter debitum per contractum prædictum adiutus, quæ omnia aliam secretam inter ipsos cõuentionem extra scripturam arguunt ad exclusionem prædictæ læsionis, & pro certa scientia valoris, & reddituum dicti officij, & aliarum circumstantiarum, vt pro parte pupillæ aduertebatur propter quæ omnia non modo non calumniosa, sed omnibus necessaria fuit visa petita
14 depositio principalis etiam, quia non datur tam difficilis accessus in Angliam, vt præsupponebatur ex aduerso, nam cum ipse legatus ibi Regis nostri degat ordinarius datur accessus, & literarum transmissio legatis, & eadem via poterit respondere positionibus, & in Hispaniam transmittere, & ab Hispania Neapolim, sed esto daretur difficilis, vel impossibilis sibi imputet, qui li-
15 tem mouit eo tempore, quo in remotis deget, cum debuisset, & potuisset prius, & magis congruo tempore instituere, & satis est culpam, & calumniam non posse imputari pupillæ, quæ iure permictente probationem, quãuè ab ore aduersarij, & nullius est considerationis dicere, quod donatio in contractu prædicto non aufert remedium læsionis, &c. nam non est præsentis speculationis, illud enim respicit merita causæ principalis, & talia poterit deponere principalis quæ auferant omnes difficultates. Hæc decisio deseruiat practicis, despiciant speculatiui.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Depositio principalis caluniosa petita denegatur.*

2 *Articulis impertinentibus quis respondere non tenetur.*

3 *Tradis traditur, quando depositio dicitur caluniosa petita quando Iudex prouideat.*

4 *Principalis non tenetur respondere quando positio est super repulsa eius testium perducatum.*

5 *Depositio principalis caluniosa esse denegãnda.*

6 *Depositio principalis post conclusum non admictitur cum declarate.*

7 *Conclusio in causa quot modis dicatur facta cum pluribus in materia conclusionis.*

8 *Examinator debet micti non fontibus principalis examinandi dum est ab eum à loco iudicis cum declarationibus.*

1 PRo practicis vt D. Auth. in fine dicit, quod depositio principalis calunniosè petita denegatur, adde *Annam singul.*
2 *449.* ibi in articulis impertinẽtibus quis Respondere nõ tenetur. *Carau. ritũ 300. Ozasc. decis. pedem. 1. & 14. cap. decis 15. id. Anna sing. 501. vbi addidi mastrill. de magistrat. p 2 lib. 5. cap. 13 num. 60.* & de ipsa materia positionũ, & articulorum impertinentium. *Surd. cons. 134. nu. 7. & 8 post paris. cons. 122. vol. 1. & cons. 67. col. fin. vol. 4. & cons. 97. num. 130. cum sequentibus*, & in terminis ipsius depositionis super impertinentibus. *D meus R. tappia in. 3 tit. iuris regni fol. 130. Farinacc. de opposit. 6. testes quæst. 75. col. 7. à num. 19. & sequentis, & D. Rouit. in pragm. contigit de ordin. iudicior. id. Anna singul. 622. & muscatell. de appell. glos. partis fol. 70. & sequentibus) & vide circa cognitionem articulorum impertinentium mari ad gramat. decis. 45. num. 11. & quo tempore debeat lis apponi per cap. decis. 28. num. 9 & 10.*
3 Hinc est quod cum dubitatur si positiones faciunt ad causam vel ne, & sunt impertinẽtes, &c. & consequenter dici depositionem calumniose petitam, iudex instante parte mandat, vt actuarius referat, si positiones ipse sint impertinentes

quod

quod male iudicio meō saluo meliari quia debet ipse cognoscere, vt ego practicabam tempore mei Auditoratus, sed melius erit impraxi, vt principalis deponat cum clausula(saluo iure impertinentiarum) quia tunc ex dicta confessione si impertinentes reperiantur positiones in nihilo sibi preiudicat. *vt latè curt. in tract. de posit. num. 20. etiam si esset* super illis iuratū *vextra in prax. curiæ romane lib.5.cap.13.nu.26. cum concord. allegat. per Benint. decis. 32. num. 15. 16. & 17.*

4 Hinc est quod principalis non tenetur respōdere quando positio est super repulsa eius restium productorum, & contineat delictum, sed solum circa consanguinitatem quod certe est testatur praxis de qua notabilis *cap. in c. impeialem §. præterea si quis infeudatus sub vers. quarta conclusio in fin. fol. 52.* & in tantum

5 est verum quod depositio principalis calunniose petita sit deneganda, quod post conclusum in causa ipsa non admittitur, &c. tamquam calumniose *pet ita 2. prag. 77 §.6.de ff.s.C. nisi* fuerit petita super rebus occursis post conclusum in ipsa causa quo casu iudex poterit, si ei videbitur non fuisse calumniose petitam concedere

6 parti, & circa Hec attende decis. peguere 231. quot modis dicatur conclusio in causa fatta ad

7 finem denegandi depositionē principalis, & cum fuisset fatta in causa conclusio, & parti intimata in eodem actu petita depositio principalis an sit deferenda per Thor. 2. part. comp. decis. verbo. Depositio principalis vbi ait decisum, per S. C. quod deponat principalis, *& in eod. comp.* verbo depositio specialis excitat larga manu plura cumulando si depositio specialis solius procuratoris non habentis specialissimum mandatum, & indiuiduum ad sic, & sic respondendū sufficiat citra depositionem principalis absentis, & in hoc obserua, quod quando est absens principalis à loco iudicij debet suis sumptibus mitti examinator ad suscipiendum eius depositionem vel comitti officialibus locorum *vt Afflict. decis. 177. & in const. Aduocatis num. 9. Ricc. coll. 115. Carau. rit. 153. num. 1. & 239. num. 35. Anna singul. 405. vbi dixi, & vide Cappell. tholos. decis. 272. incip. item fuit quesitum aduertendo*, quo ad expensas competentes actuario pro expeditione literarum commissionalium & pro exemplo articulorum, super quo est recipienda depositio vt de franchi decis. 232. num. 3, quia ipsas soluit pars petens, & vide muscatell. *prax. S. C. p. 5. gl. sa legaliores num. 29. Cornazz. decis. lucent. 80. marta voto 70. nu 14. & voto 87. num. 4* sed cum principalis non tenetur venire ratione dignitatis infirmitatis vel sexus allegata nō procedunt, vt *Guttierez. pract. quæs. q. 63. lib. 1. de franch. decis. 232. n. 7. & Adde ex cons. R. deponte 93. libr. 1. quando principalis* est absens ex causa Reipublicæ, quia tunc multo minus tenebitur ad expensas prosacienda depositione tunc quia non tenetur venire tum etiā quia præsumitur præsens, & circa predicta vide quid in Gallia seruetur, &c. *per Rebuff. ad const. galliæ tit. de responsionibus per verbum credit artic. 1 glos. p. num. 12. tom. 3. & articulo 4. glos. vnic. n. 5. & 6. & de trattation. abbūdant i per Borrell. 2. p. sum. decis. tit. 1. de artic. & positionibus.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Duobus masculis vniuersalibus hæredibus institutis, relicto vsufructu certę quantitatis fœminis, vt post earum obitum masculi succedant, si vnus ex institutis relictis filijs prædecedat deinde altera ex legatarijs, an portio ipsius legatariæ defunctę ad alium hæredem superstitem vadat, vel ad hæredem instituti pręmortui trasmictatur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum conditionale ad hæredes non trasmictitur.*

2 *Proprietas censetur legata cum onere fideicommissi, quoties rei post obitum alicui restituende, vsus fructus, legatario sufficient relinquit dum viuit.*

3 *Legatum ad tempus relictum, finito tempore, recurritur ad hæredem, non iure fideicommissi, sed consolidationis, secus si simpliciter post mortem legatarij numero 4. & 6.*

5 *Legatum post mortem legatarij debens ad hæredem redire, qui reperitur mortuus num hæredi hæredis debeat num. 7. & 10. & affirmatiue S. C. iudicauit num. 8. & 14. ratio affertur num. 9.*

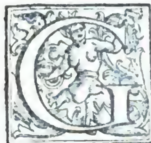
11 *Legatum non caducatur hærede præmoriente, quoties testatori dixit, redeat ad hæredes meos, vel quando hæres præmortuus erat filius testatoris.*

12 *Institutus post mortem vxoris relicta legataria, non dicitur conditionaliter institutus, & ideo præmoriens transmictit ad hæredes, & num. 13.*

DE-

DECISIO LXIV.

GRegorius Funicella reliquit hæredes vniuersales duos eius filios Anellum, & Ioannem Hieronymum, & duabus filijs fœminis monialibus tertij ordinis Sancti Francisci reliquit his verbis.

Item lasso à Sor Constanza, e Sor Martia Funicelle mie figlie del terzo Ordine di San Francesco docati otto cento correnti à ciascuna quattro cento per ogni parte portione &c. de pagarli in denari contanti statim sequuta mia morte, ò vero li debbiano consignare tante annue intrate à raggione di noue per cento & che ne siano vsufruttuarie vita durante tantũ, et nõ possano disponere se nõ solamẽte de docati cinquanta per ciascheduna, & li restanti ducati sette cento succedano, & debbano succedere li miei figli, & heredi, vt supra instituti.

Prædecessit Anellus Ioanni Hieronymo cohæredi, & etiam sororibus prædictis legatarijs relictis filijs, & vxore hæredibus vniuersalibus. Deinde decessit soror Constantia vna ex legatarijs superstite Ioanne Hieronymo fratre hærede vt supra, orta fuit controuersia inter dictum Ioannem Hieronymum, & filios, & vxorem Anelli eius fratris hæredes super successione dictæ sororis Constantiæ, prætendente dicto Ioanne Hieronymo, quod cum Anellus prædecesserit dictæ legatariæ, quæ erat grauata restituere post eius mortem, quod euanuit in persona Anelli præcedentis prædictum fideicommissum, & fuit caducatum, & non transmissum ad eius hæredes, sed ad ipsum hæredem superstitem spectare *ex regu. tex. l. vnica § fin autem, C. de caduc. toll.* ex quo Docto. omnes communi calculo sumunt fi-
1 deicommissum conditionale non transmitti ad
hæredes, quam materiam laté explicat *Gul. in rep. c. Raynutius extra de testamentis, prima parte in vers. si absq; liberis morire tur lo 2. nu. 70. cum seq. & Docto. omnes in l. prima C. de his, qui ante apertas tabulas*, & non est dubiũ ex verbis dicti legati fuisse inductum fideicommissum conditionale post mortem legatarij teste *Sceuola in l species ff. de auro, & arg. leg.* vbi species auri, vel argenti legati, ita vt post mor-
2 tem restituat legatarius illi, vel illi, & vsufructus
legatario sufficiat dum viuit, inquit tex. *intelligi proprietatem legatam addito onere fideicommissi, & idem disponit Mart. in l. fin. ff. de vsufr. earum rerum, quæ vsu consum.* vbi legata pecunia Titio, vt post eius obitum Mæuio restituat, & vsum eius Titius haberet censetur legata proprietas, & vsus facta mentio, quia post mortem erat à titio pecunia restituenda, & ideo cum tẽpore mortis Constantiæ non reperiatur viuus nisi vnus hęres, vtiq; illi tantum facienda est restitutio, & non hęredi hęredis; & hoc tenet expresse *Paul. de Castr. in l. Titiæ §. Titia num. 1. ff. de*
3 *leg. 2.* vbi post multa concludit, quod aut testator
legauit ad tempus exempli gratia vsq; ad biennium, &c. & tunc finito biennio reddit legatum ad hęredem, non iure fideicommissi, sed consolidationis, quia consolidatur cum hæreditate, sicut vsusfructus cum proprietate, & sic pœnes quemcumq; reperitur hæreditas bona redeunt, & ita dicit esse intelligenda dicta Bart. ibi qui tenet contrarium, vt inferius dicetur, quæ in se est singularis, ita intellecta, aut fuit legatum sim-
4 pliciter non adiecto tempore ad substantiam
eius, sed legatarius fuit grauatus restituere post mortem, & tunc procedunt, quæ supra dicta sũt, quod cum sit conditionale hoc fideicommissum non transmictitur, sed remanebit pœnes hæredem grauati, & subdit ista esse liganda ad digitum, quia millies habebuntur in facto, & vidit sollemnes viros, errare in hoc, non considerantes prædicta, idẽque tenet in *l fi. C. de leg. num. 4.* vbi
5 firmat quæstionem, si legatum post mortem le-
gatarij debet ad hæredem redire, & reperiatur hæres mortuus, an debeat restitui hæredi hæredis, & sequitur partem negatiuam, quia videtur quoddam fideicommissum relictum à legatario hæredi post mortem ipsius legatarij, & sic conditionale, si hæres tunc reperiatur viuus *l. si hæres meus ff. de condit. & demonstrat. & est text. expressus cum glos. in l. in causæ § Pomponius ff. de minor. & dicit Bart.* tenentem contrariam opinionem non reijcere hæc contraria, & non respondet ad *text. in d. § Pomponius*, & cum haberet ipse hanc quæstionem de facto Bononiæ, & esset Aduocatus, allegauit dictum Barthol. contra Aduocatum alterius Partis, qui tenebat contrarium, & de Bart. non fuit recordatus, & *cum Ludouic. Roman. fuisset interrogatus pro Clientulo suo, videns recollectas suas in d. §. Titia*, non videns responsum, recusauit consulere pro opinione Bart. & distinguit etiam
6 quod aut legatum fuit relictum ad tempus, pu-
ta lego tibi quousque vixeris, tunc eo mortuo finitur, & est perinde, ac si non fuisset factum pro vlteriori tempore, & procedit determinatio Bart. aut reliquit simpliciter postea grauat legatarium, quod post eius mortem restituat hæredi, & tunc secus *d. § Pomponius, cum sua glos. & cum hac opinione pertransit Alex. in d. l fin. num. 4. vers. hic quærit. Paul. Iacobin. num. 5.*

Et de duobus hæredibus institutis, si vnus præ-
7 decedat legatario grauato, quod legatum non
pertineat ad hæredem hæredis, sed ad hæredem superstitem tantum consuluit *Alex. cons. 173. vol. 2. & idem Marian. Soccin. Iunior in cons. 54. vol. 4. cum alijs, quos allegat.*

Sed his non obstantibus Sacrum Consilium
8 sequutum fuit opinionem *Bart. in d. § Titia*,
quia in huiusmodi casu, non solum veniunt hæredes, sed hæredum hæredes per text. expressum in *l. in annalibus C. de legat.* quia non videtur testator habuisse respectum ad personam, sed ad ius hæreditarium, argum. *l. ita ff. de statu liber. & hanc Bart. opinionem sequitur ibi Bald. num. 1.*

X

num.1.vers.quærit glos.et in fine vbi dicit, quòd
9 hoc legatum transmictitur ad hæredes, non propriè ex natura transmissionis, sed ex natura temporalitatis insertæ in ipso legato, quod tempore finitur per *l.fin C.de legat.* & ideò hæres hæredis præmortui poterit vendicare, & sequitur etiam *Cuman.ibi num.* 3. Præterea ab hac opinione non discrepat *Paul.de Castr.in d.l. final.* quia sumus in primo casu considerato per Castr. ibi testator reliquit legatario quoad vixerit, quo casu non dissentit Castr.ab opinione Bart.& hic est casus,de quo agitur, in quo Gregor. legauit dictis eius filiabus vnica oratione ducatos quatuorcentum vnicuique, vt sint vsufructuariæ vita durante tantum, cum ista dictione taxatiua, & post earum obitum succedant filij hæredes instituti, & cum *Paul. concordant Alexand. ibi Iacob.Corn.num.7.& alij supra relati* ita vt hæc opinio in casu prædicto nullum habeat contradictorem, sequitur,& *Paul.de Montepico,& repetit.d.§ Titia num.16.& 18.* vbi susius de hac re, quia non sumus in secundo casu considerato per Paul.vbi testator simpliciter legatum,& grauauit legatarium de restituendo post eius mortem, & si Paulo de Montepico non assentiat hæc distinctio Pauli,vt ibi per eum, tamen quicquid
10 sit vera est regula, quod vbi aliquid legatur ad vitam legatarij.vt post eius mortem sit hæredis, hoc casu etiam hæres hæredis consequitur legatum, & est limitatio ad iura volentia conditionale fideicommissum, vel legatum non transmicti,quod maximè notandum dicit de Montepico vbi supra,& hanc opinionem verissimam esse censent, *Addent.ad Dec.in cons.* 417. vbi concludit,quod si testator dixit, tedeat ad hæredes
11 meos,non erit caducum hærede præmoriente legatario,quia hæres hæredis est hæres,vbi etiam addit,ex verisimili mente testatoris non posse dici caducari legatum,quando hæres,qui præmortuus est erat filius testatoris, & reliquit filios etiã hæredes,vt in hoc casu,& ideò si dixerit, redeat legatum ad filios meos, vt hic, & illi relinquant nepotes.vel pronepotes, qui veniunt appellatione filiorum consequuntur legatum, & reprehendit *Ruyn. in cons. 29. volum. 2.* consulentem, quod si Pater filio naturali reliquit fundum, hoc adiecto, quod si decederet sine filijs, rediret ad hæredes scriptos,qui erant filij legitimi, quorum vnus prædecessit relicto filio, quod iste filius cõcurrens cum eius patruo non admictitur,quia non est de scriptis in testamento, dicit namque, quod malè consuluit,siue iste filius esset substitutus patri suo, siue non, quia legatum illud debet intelligi secundum qualitatem personæ, quia fundus censetur relictus pro alimentis, & ideò legatum est temporale, vnde non reddit per viã noui fideicommissi, sed per viam extinctionis prioris legati,etiam quia licet dicat testator reddeat ad infrascriptos meos hæredes, vt hic dicitur,quicquid dicant *Imol. & Aret. in l. si quis filium § final.de acquir. hæredit.* secundum infrascriptos in filijs non facit limitationem, sed demonstrationem,& hoc in effectu vult *Bald. in l.id quod pauperibus num. 27. C. de episcop. & cleric.* vbi format quæst. si testator reliquit vsu-
12 fructuariam vxorem suam in vita sua, & post eius mortem instituebat heredem fratrem suum, post multa,quæ non faciunt ad rem, dicit, quod aut vxor non fuit hæres instituta in vsufructu, sed simplex legataria,tunc de consuetudine, non est dubium,quod capit vsumfructum: nam isto casu institutus post mortem,non videtur conditionaliter institutus,quia posito consequenti necessario, est ponere antecedens, sed legatum est consequens,institutio antecedens *instit.de leg.§. an hæredis*, ergo ex quo testator voluit legata
13 deberi purè,ex mente testatoris, etiam institutio est pura,& ex hoc sequitur,quod si institutus decedit,ante mortem vxoris legatariæ, quod ipse possit transmittere, quia potest adire, &c.& idẽ tenet in *l.filius à patre ff. de liber. & posthum. & ibi Angel. vbi optimè num.5. declarat Paul. de Castr.* dicens habuisse hanc quæstionem de facto Bononiæ in causa satis ardua, quia institutus decesserat ante vxorem relictam hæredem in vsufructu,donec viueret, & erat dubium, an transmisisset ad suos hæredes; concludit, quod institutio fuit pura, & ideò transmisit ad hæredes,& ita fuisse decisum per Vicarium potestatis, cui fuit causa commissa de voluntate partium,& ipse noluit consulere contrarium, licet cum instantia fuisset requisitus ab altera parte memor. doctrin. *Bald.in d. l. & sequitur Petr. Paul.Paris.in cons.97.nu.6.& 7. volum.2.*

Quare Sacrum Consilium referente quon-
14 dam Carolo Fenicio die 12. Octobris 1593. declarauit bona peruenta ad quondam Constantiam Funicellam vigore testamenti quondam Gregorij Funicellæ ob mortem dictæ Constantiæ pro medietate spectauisse, & spectare ad supradictum Ioannem Hieronymum Actorem, & pro alia medietate ad filios quondam Anelli Funicellæ præmortui apud Longum Actuarium. A qua sententia cum reclamasset idem Ioannes Hieronymus, tandem die 23. Decembris 1595. fuit confirmata referente Don Petro de Vera nunc Præside, & impositum perpetuum silentium.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Viri sollemnes in materia fideicommissi conditionalis.*

2 *Fideicommissum conditionale quando transmittatur ad hæredes vsque ad finem.*

PRo clarissima expeditione corũ,quæ ad corroborationem decisi articuli in hãc decis. allegantur circa materiam conditionalis fideicommissi,in qua *vt dicit D.*
1 *Auth.* vidisse sollemnes viros errare; Addas allegata,& reportata *in prato meo ad l.in annalibus C.de legat.* ex cuius medijs fuit formata ipsa
2 decisio,& quando transmictatur ad hæredes per *D.Camill. de Medicis cons.2. num.9.* & potest exemplificari si appareret aliquo modo voluisse testa-

testatorem bona conseruari in familia, *vt Verall. decis. 21. p. 2.* vt cum alijs casibus adornatum *l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebell. & collexit Ricc. coll. decis. 359. per totam vbi ex Viuio decis. 358.* & alijs enunciat coniecturas, ex quibus posset percipi voluisse testatorem transmitti cōditionale fideicommissum, *& vide nobilem dicepet. Gratiani 965. tom. 5. vbi omnia, et Rouit. cons. 70. num. 8.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An si compilato processu per creditorem super rescissione contractus ob tertias non solutas, debitor eas soluerit, sed interim aliæ sunt decursæ valeat debitor ex eodem processu ad illas condemnari, vel requiratur nouum iudicium.

SVMMARIVM.

1 *IVs ex causa de præterito post litem contestatam eueniens venit in eodem iudicio, maximè si est accessorium ad primum.*

2 *Iudicium vbi sine actione instituitur, si ex causa de præterito superueniat ius, & actio competere incipiat pendente iudicio, potest ex eadem instantia sequi condemnatio, & quid de conditione superueniente nu. 3.*

4 *Rescriptum impetratum super contractu cōditionali, qui erat purus non tenet, licet postea conditio superueniat.*

6 *Ius superueniens ex causa de præterito conualidat ius actoris in qualibet iurisdictione delegata.*

6 *Libellus nouus minimè requiritur, vbi quod superuenit post litis contestationem, non poterat sub priua petitione includi, eo quia non debebatur, & in Sac. Consil. iudicauit num. 9.*

7 *Petens minus, non prohibetur eodem iudicio reliquum petere sine nouo libello, & ratio ibidem.*

8 *Exequutio pro fructibus maturatis lite pendente fieri potest in eodem iudicio.*

10 *Solemnitates iuris ciuilis in Regno Neapolitano sunt sublata.*

11 *Nullitates iuris positiui aduersus sententias Sacr. Cons. non admictuntur.*

DECISIO LXV.

SAepissimè in Sacro Cōsilio creditores petūt rescindi cō. ractus aduersus eorum debitores ob tertias non solutas ex pacto, quod ordine, & passim ponitur in huiusmodi contractibus, quod si debitor defecerit à solutione per duas tertias continuas possit contractus rescindi, & accidit, quod compilato processu super prædicta rescissione debitor soluit tertias decursas tempore litis motæ, & consequenter purgauit moram, sed interim sunt decursæ aliæ, quæ etiam sufficiunt ad contractus rescissionem. Instat creditor ex tertijs lite pendente decursis, & debitis ferri sententiam, & procedi ad rescissionem; dicit debitor, quod illud est nouum iudicium, & habet opus nouo libello fortuiter, & non litis contestatione, & formari nouus processus, & quia rescissio fuit petita ob defectum tertiarum debitarum tempore litis motæ, quæ fuerunt solutę, & consequenter cessat iudicium illud, si creditor ex alijs tertijs interim decursis prætendit rescissionem, debet se de nouo dirigere, & audiri ipse debitor iuris ordine seruato per tex. *in l. non potest cum sua materia ff. de iudic.*

Nihilominus iudicauimus contrarium, scilicet non esse opus nouo libello, siuè noua litis contestatione, & nouo processu, sed posse debitorem condemnari ex eodem processu, & instantia facta per creditorem ratione tertiarum interim lite pendente decursarum ex *decis. glos. in §. si minus instit. de act. & d. l. non potest, & ibi Bartol. num. 2.*
1 vbi concludit, quod aut post litem contestatā superuenit ius ex causa de præterito, & in hoc iudicio, maximè si est accessorium ad primum per *tex in l. si rem §. fin. ff de pigno. act. & tex. in l. si mandauero ff de mandat. Quinimmò dicit idem Bartol. in l. si Titius ff. de verbor. ob-*
2 *ligat. num. 2.* quod vbi esset institutum iudicium, & tunc actio non esset nata, si ex facto de præterito superuenit ius, & actio incipit competere pendente iudicio, & ex eadem instantia potest sequi condemnatio, & Bartolum communi voto sequuntur *Doctor. in dictis locis, Bald. in d. l. non potest. num. 3. optimè, & in l. hæres quandoque ff. de acquir. hæredit. & ibi Cuman. num. 2. vers. oppono, & Aret. in d. l. si Titius num. 2.* dicit, quod ius superueniens ex causa de præterito, prodest, vt possit sequi condemnatio ex eodem processu, in quo tota res est deducta, in qua debet sequi condemnatio, & dicit esse optimum *text. & ibi bonam glos. quam ibi approbat Angel in l. qui repudiantis in princip. ff. de inoffic. testam. & Paul. de Castro in d. l. si rem §. final.*
3 *num. 2.* exemplificat in eo, qui impetrauit iudicium super contractu conditionali, qui erat purus, & mouit litem super eo tanquam conditio-

nali, & lis fuit cōtestata, quod si post litē cōtestatam superuenit conditio, tenet iudicium, & potest sequi conditio, quia superuenit ius ex causa de præterito per *d. text. ibi cum glos. & ante Paulum de Castro hanc opinionem facto hoc exēplo tenuerunt Bellapertica, & Cyn. in l. præscriptione in fine C. si contra ius, vel vtilit. public.* licet enim Bald. ibi illam impugnare conetur ea ratione, quia propter vitium subreptionis non

4 tenet rescriptum impetratum super contractu conditionali, qui erat purus, licet postea superueniat conditio per *text. in cap. final. extra de offic. deleg.* tamen Baldum intelligunt loqui in delegato Ordinarij, non autē in delegato à Principe, quia in delegato à Principe ius superueniēs post litem contestatam ex causa de præterito iuuat, vt possit ferri sententia, ita declarat, & explicat subtilis *Aret. in l. hæredes quandoque num. 2. ff. de acquir. hæredit Paul. de Castro in loco supra citato, & ante Aret. & Paul. Bartol. in d. l. hæredes quandoque*, & Sacrum Consilium non est delegatum ordinarij. sed Principis, & sumus extra casum Baldi, qui considerauit subreptionem, ergo vbi non esset subreptio procederet iudicium ex iure superuenienti ex causa de præterito, vt idem *Bald. tenuit, & firmauit in d. l. præscriptione num. 40. in nona quæstione* loquens, & exemplificans etiam in rescripto obtento, quod si fuerit verum in causa, sed falsum in obligatione, si postea obligatio superuenit, poterit Iudex delegatus pronunciare, quia tempore pronunciationis vera est causa, & vera est obligatio, & non opus est nouo iudicio per *tex. in d. l. si rem, & optimè etiam declarat, & sequitur Aret. in d. l. hæredes quandoque num. 2* scilicet, quod ius superueniens ex causa de præterito conualidabit iudicium, & poterit sequi condemnatio,

5 iuxta *d. l. si rem*, & in qualibet iurisdictione delegata ius superueniens ex causa de preterito cōualidat ius actoris, allegat *Io. Andr. in cap. dispendia §. reus de præscript. lib. 6.* qui loquitur in debitore reconueniente actorem sine actione à principio coram Iudice delegato, si post litis cōtestationem superueniat recōuenienti ius ex causa de præterito poterit sequi condemnatio, & adducit Aret. pro hac opinione rationem, quia dum causa, pro qua actor agit est contenta in rescripto, licet agat ab initio sine actione, nihilominus procedit iudicium parte non opponente, iuxta *l. Iulianus §. quantum ff. ad exhib. l. cum putarem ff famil. hercisc. & plenè per Doctor. in d. l. si Titius*, si ergo tela iudicij valet, ita quod potest ferri sententia diffinitiua, cur non poterit ferri condemnatoria superueniente actione actori, sicut posset ferri absolutoria pro reo; nulla bona ratio in contrarium hæc Aret.

At in indiuiduo, & Antesignanus hanc opinio-

6 nem tenet *Odoffred. in d. l. non potest* inquiens, quod quando illud, quod superuenit, & cæpit deberi post litem contestatam non poterit claudi sub prima petitione, quia tunc non debebatur, non opus est nouo libello, & petitione, & ponit exemplum speciale in creditore, qui petit sortem, quæ parit vsuras (vt est casus nostræ decisionis) quæ cæperunt currere post litem contestatam, quod potest sequi sententia pro omnibus, quia procedunt ab eadem causa, non à causa diuersa, & subdit rationem in fine, quia id, quod debetur post litem contestatam incipit deberi ex causa, ex qua quis petijt, & post *Odoffred. Ioan. Faber. in §. si minus num. 5. & 6. in-*

7 *stit. de act.* confirmat in eo, qui minus petijt, quod valeat in eodem iudicio, & instantia petere plus si debetur ex eadem causa, & actione sine nouo libello, & sine nouo processu, & dicit esse bonam rationem, quia hoc casu nec causa agendi, nec actio mutatur, nec prima petitio deseritur, & hoc est, quod vult text (inquit) in *d. §. si minus, & in §. detracta l. in dilectis ff. de noxalib.* in quo durante instantia augetur, & minuitur, quia nec causa radicalis agendi, nec actio variatur, quamuis condemnatio possit esse maior, vel minor, & ideò non est opus noua litis contestatione, quia iam lis contestata est super causa agendi, & illa causa non mutatur, quia in ea consistit factum principale, non oportet fieri nouam contestationem per text. *in d. §. si minus, & in l. ex contractibus ff. de iudic. hæc Faber, quem sequuntur ibi Ioan. de Plat. num. 18. & 19. Aret.*

8 *num. 8. circa finem*, vbi ponit exemplum in fructibus pendentibus tempore litis motę maturatis lite pendente, vt est casus nostræ decisionis, & concludit ex eadem instantia pro illis posse exequi per rationes, & theoricam *Fabri, & Ias. nu. 25. in omnibus se subscribit Salycet. in l. edita C. de edend. num final. in vlt. quæst.* vbi loquitur in actione cumulata, & concludit cum glosa non esse dandam nouam dilationem, si ex prima deliberatione, & actione potest esse instructus, & optimè *Alber. in d. l. non potest*, sequens opinionem glosæ, quod quando ius superuenit ex causa de præterito, ex eadem instantia potest fieri condemnatio num. 2. concludit, quod vbi actori superuenit ius eadem causa causa super accessorijs, vt puta vsuris, vel fructibus prodest, vt condemnatio fieri possit super eis in eadem instantia, & sine noua petitione, & ita procedunt iura in *l. ediles §. item sciendum ff. de edil. edict. l. si tertius §. officium ff. de aqu. pluu. arcen. & l. 2. C. de*

9 *iudic.* vbi etiam dixit, ex quibus punctualibus decisionibus, & rationibus, & ex his, quæ habentur ad idem in *decision. Tholosan. 30* Sacrum Consilium cum pluries casus accidisset ex eadem instantia sine nouo processu pronunciauit super petita rescissione, præsertim in causa Octauij Pauesij, cum Principe S. Seuerini, vt pęnes Actuarium de Mondellis; & in causa D. Laudoniæ Ruffæ, cum Principe Bisiniani in indiuiduo fuit decisus iste punctus: verùm quia Principi Bisiniani erat interdicta administratio, & consequenter non poterat dici stetisse per eum, & fuisse in mora, cùm non potuerit, etiam si voluerit illam purgare ex facto Superioris, ideò dedimus restitutionem, & admisimus illum ad probandum, vt apud Actuarium.

Ex his omnibus adde, quod in Sacro Consilio

10 sunt sublatæ iuris ciuilis sollemnitates, sed proceditur sola facti veritate inspecta per *Capitula Regni detestantes, & Pragmaticam, seu literam sequentem Reginæ Isabellæ*, quo casu sufficit con-

cõstare de veritate, nec est necessaria litis contestatio, neq; libellus, & poterit Iudex incipere ab articulis, vbi necessarij sunt, quibus probatis peruenıri potest ad sententiam, vt singulariter tenet *Io.Menoch.in cap.fin.in princ. de haeret. lib. 6. & pro singulari refert, & sequitur Hippolyt. in singul..102.incip.clausula summariae*, quinimmo tollitur penitus ordo iudiciarius, quia Iudex potest iudicare, sicut Princeps, & sicut Deus, qui non seruat ordinem iudiciarium secundum *Bart.in l.vn.C.vt quae def.adu.in fi & Bald. in cap. 1. 8. inuestitur. circa finem de noua form. fidel.num.3.Aret.Imol. & latè Dec. in cap. dilecti num. 12. cum seq. extra de indic. & alij in clem saepe, vbi bona glossa de verbor signif. optimè Paris de Puteo in tract. syndic. in verbo sententia pap. 2. 3. & 4. vbi latè explicat materiam, & interpretatur d. cap. detestantes, & in verbo iudicare cap 2. sequitur Bertaz in repetit. l. si quis maior C. de transact. num.60.& seq.* vbi plures cumulat, & dicit, quod hoc casu poterit Iudex manu Regia, & de facto procedere ex *Bart. in extrauag. ad reprimendum in verbo videtur, Aret. cons.80. & Ias. in l. certi conditio §. si nummos ff. si cert. petat* hinc testatur Affl. ct. fuisse decisum in Sacro Consilio non
11 esse admittendas nullitates ob defectum solemnitatum iuris positiui aduersus sententias eiusdem Sacri Consilij, quia omnes solemnitates iuris positiui in Regno nostro sunt sublatae per dictam clausulam *in decis. 283. & decis.250.& in proem. c. onstitut. in 12. quaest. in 8. conclus. & Constitut pacis cultum*, & tenet sententia in Sacro Consilio, quae continet vltima petita, & deducta, & non est conformis libello, quae alias esset nulla, & id virtute dictae clausulae, ex *d. cap. detestantes, teste Grammat. in decisio. 19.* Quinimmo si pars vnam causam deduxit in libello, & aliam probauit, obtinebit, & poterit ferri sententia, vbi alias de iure non posset, vt *per Hippolyt. qui alia ad id cumulat in singul. 272. & 494. & Dec. post alios in d. cap. dilecti. num.18.*

ADDITTIO.

SVMMARIVM.

1 *Debitor quando condemnari possit absq; nouo processu, & instantia facta.*
2 *Tertia decursa pendente iudicio rescissionis contractus peti possunt absq; noua petitione & libello.*
3 *Rescissione contractus facta tertiae quomodo desinant, & currant.*
4 *Sortis petitio quando tollat, & vsurarum, & interesse petitionem cum alijs quaestionibus.*
5 *Census lite pendente super rescissione contractus sumuntur, & quomodo num. 6.*
7 *Interesse, vel tertiae quando habeant eandem anterioritatem cum sorte principali.*
8 *Interesse futurum quomodo taxetur.*
9 *Iudex quando possit condemnare aliquem ad non petita.*
10 *Iudex quando possit condemnare aliquem ad expensas, & interesse repetitum.*

Liga ad digitum praesentem decis.) cum millies occurrit in facto; quod iudicium rescissionis contractus ob tertias non solutas iuxta conuentionem habitam inter creditorem, & debitorem intentatum quod cum in limine expeditionis reperiretur debitor moram purgando tertia sdecursas soluerit; si aliae tertiae interim decurrerint instante ipso creditore iudicium terminari posse absq; alio libello, & litis contestatione sed ex eisdem actis, & vt fuit decisum; apparet in ea non esse nouo libello opus, nec litis contestatione, & nouo processu sed posse debitorem cõdemnari ex eodem processu, & instantia facta per creditorem ratione tertiarum interim lite pendente decursarum) firmatur ex Masuer. ad pract. Papiens in forma libelli actionis realis in verbo deducendo in praesenti iudicio *in apostilla incip. qui ante diem agit fol. 66. col. 2.* vbi ita iudicatum aliàs testatur, vt tertiae de-
2 cursae pendente iudicio rescissionis contractus peti possint absq; noua petitione ac nouo libello & ita refert pariter *decisum D. Rouit. in prag. p. de censibus num.43. in causa haeredum Nicolai Pauerij cum Principe Sancti Seuerij in S. C. referente quodam Consiliario Riccardo die 23. Martij 1603. & ibi D. nostrum Auth. hic allegat.* ex eodẽ nomine quod ius superueniẽs actori pendente iuditio &c. vbi omnia quasi circa hanc materiam, & si facta rescissione contractus
3 census desinant, & quomodo currat interesse &c. (num. 38.) & quae cumulauit abũdantissime, in prato meo *ad Ipsum C. de iudicijs quan-*
4 *do non* petitio sortis tollat, & vsurarum, & interesse petitionem, & quando receptio sortis prae-
5 iudicet annuis decursis, & fructibus maturis &c. & quod lite pendente super rescissione contractus currant *per de Franch. decis.373. Afflict.*
6 *decis 93. Surd. decis.262. nu.5.* quod rescisso instrumento non currant tertiae sed tantum interesse loco tertiarum *R. Lanter. cons.63.* & quomodo estimentur &c. & per S.C. taxentur latissimè per *Viscontem conclus. interesse fol. mihi 128. in fine) & Theodor. alleg. 40. nu.30. & 36.*
7 *& in alleg.54 num. 16.* quando interesse vel tertiae habeant eandem potioritatem, & anterioritatem cum sorte principali, & circa ipsam tractationem non displiceat reuidere *Criuellum decis. Senat. Dolan. 103. num.8. & seq. Castill. decis. 22. num.46. Molfes. in tract. 12. cap.6. num. 100.* si veniant interesse vel principaliter, & non accessoriò *vt de Franch. decis.254. num.12. & 13. pro vt cum Addas Annam cons. 48. & Rodriquez de annuis redditibus lib. 4. q.7. num 54. & 10. Hieronymum Leo. decis. Valentiae 13. nu.10.*

Et si vis videre quando ius futurum contradicente reo in Iudicium trahi possit adde *Paschal. de patr. potestate p. 4. c. 10. num. 34. & interesse* futurũ quomodo taxetur &c. *per D. Theodor. alleg. 33 num. 19.* & quando Iudices possit condennare aliquem ad non petitum, & ex officio quod deseruit ad ampliat. decis. nosterq; *Couarr. lib. primo var. resol. c. 3. num. p. Anna. singul. 175. & singul. 36. vt s. pro quo facit Henric. in suis com. opin. conclus. 220. lib. primo Muscatell. glos. fin. num. 70. in prax. S. C. & Misinger. abseruat. 55 cent. 4* vbi etiam an possit Iudex condennare ad expensas, & interesse non petitum, vt *Viu opin. 404. num. 3. p. p. & vide Thesaur. decis. 135. & Surd. de alim. ti p. q. 44. nu. 4. & 28.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Pragmaticę loquentes de recusationibus Consiliariorum non habent locum vbi quis recusat vnum ex eis, tanquam Consultorem Cappellani Maioris.

SVMMARIVM.

1 *Pragmatica recusationum sunt pœnales, quia imponunt pœnam recusantibus, & non probantibus contra ius commune.*

2 *Statuta pœnalia non extenduntur, maximè de persona ad personam, etiam si ex largo significatu aliquid posset comprehendi n. 3.*

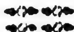
4 *Statuta non admictant extensionem de simpliciter ad secundum quid, præsertim cum statuta ponunt aliquam exceptionem contra ius commune.*

5 *Statutum excludens matrem stante patruo defuncti, nõ extenditur ad patruũ magnũ*

DECISIO LXVI.

VIT decisum in Sacro Consilio referente Domino Arcualo Sedeño Consiliario integerrimo, & doctissimo, quod Pragmaticæ loquentes de recusationibus Regiorum Consiliariorum non habent locum, vbi quis recusat Regium Consiliarium tanquam Consultorem Regij Cappellani Maioris, quia licèt sit Consiliarius Regius, & ista dignitas sit infixa ossibus, & personæ ipsius, vt euelli non possit, tamen de causis prædictis non cognoscit, vt Regius Consiliarius, sed vt Consultor Cappellani Maioris, quod fieri potest citra ius, & nomen Consiliarij, licèt regulariter vnus ex Sacro Consilio per Illustrissimum Proregem assumatur, vt delegetur Consultor siquidem non vt Consiliarius, sed vt Consultor iudicat, facit *text. in argument. cap.*
1 *à collatione de appellat. lib. 6.* Et quia Pragmaticæ prædictæ sunt pœnales, quia imponunt pœnam recusantibus, & non probantibus recusationem, quod non est de iure communi, vt in *l. apertissimi C. de iudic. & glos. in cap. accedens lo 2. extra, vt lite non contestat. & in cap. postremo extra de appell præter congesta per Rodoan. in tract. de spol. Eccles. q. 13. nu 17 & Mar Anton. Graff. de commun. opinion. tom. 4. tit 30.* Ideò
2 fuit dictum, quod statuta pœnalia non extenduntur, maximè de persona ad personam, & de casu ad casum, vt not. in *cap. odia de regul. iur. lib. 6. & cap. statutum de elect. & lib. 6 optimè glos. in proposito nostro in clement. 2. in verbo cum eisdem de ætate, & qualitate, quam valde commendat. & notab. dicit Aret. in cap. per tuas extra de probat. num.* 18. vbi quod etiam ex largo significatu, si aliquid posset comprehendi, non fit extensio in statutis pœnalibus, quam materiam omnium optimè declarat *Euerard. in sua topica loco à ratione l. larga per totum, & dixit notabiliter Bald. in tract. de statut. in verb. fratres num. 2. & in l. iubemus §. fin. per illum text. C. ad trebell.* quod in statutis non fit extensio de simpliciter ad secundum quid, maximè quando statuta ponunt aliquam exceptionem contra ius commune, ex doctrin. *Butrig. in l. si mater C. de*
5 *success. edic.* vbi dicit, quod si statutum excludat matrem, existente patruo defuncti, non extenditur tale statutum ad patruum magnum, quia dictio, magnus denotat quandam improprietatem, at quilibet Regius Consiliarius refert duas personas, vnam dignitatis, de qua loquuntur Pragmaticæ, aliam propriam, vt separatam à dignitate, in qua nihil sibi vsurpat, vel communicat dignitas, & hoc casu dicetur secundum quid Consiliarius, quia non vt talis se gerit in illo actu, & ideò Pragmaticæ loquentes de recusationibus Regiorum Consiliariorum non possunt sibi vendicare locum, vbi Regius Consiliarius, vt alia persona cognoscit, vel aliquid agit ex supradictis, ita fuit decisum in causa recusationis propositæ per magnificum Detium Fricciam in personam Regij Consiliarij Marci Antonij de Ponte tanquam Consultoris Regij Cappellani, cui Sac. Cons. iussit restitui depositum, quod fuerat pro pœna recusationis, & postea cognouit de recusatione, decisio est pœnes Secretarium Sacr. Cons. de mense Aprilis 1603.

AD.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Praxis traditur in materia suspitionis officialium allegandæ.*
2 *D. Reg. Tappia laudatur.*
3 *Consultor Cppellani maioris licet fuerit Consiliarius non recusatur vti suspectus cum deposito iuxta requisitum Pragm. Regni cum alijs exemplis, & ratione.*
4 *Actuarij solo iuramento recusantur, &c. licet sint officiales.*
5 *Actuarij S. C. cum causa legitima refutantur.*
6 *Clericus allegans suspictionem Iudicis laici, an seruata forma pragmatica teneatur facere depositum.*
7 *Causa, ex quibus possit quis remoueri vti suspectus, & ibi si Iudex fuerit compater, & si Iudex consimilem causam habet, & si nimis familiaris Aduocato partis fuerit, & si Iudex votum suum ante prolationem sententiæ collegbis propalalauerit, & si Iudex in simili causa fuit aduocatus, vel scripsitque, & imprimisset opinionem, quæ controuerteretur, & si iudicaturus esset Iudex in causa sui confessoris.*
8 *Generalis suspictio an admictatur, & ibi in generali suspitione omnium examinatorum.*
9 *Suspictionis proponendæ tempus significatur.*

1 Faciunt pro isto loco quod non teneatur quis facere depositum pro pena *iuxta Pragm. 9. de susppict. officialium*, (per quã dũ audit proponere quis suspictionem aduersus Consiliarium, quando datur requiritur, vt faciat depositum ducatorum cẽtum, & si ipsa suspictio videtur vera, & substinens sit decretum procedendum esse ad eorum discussionem, & illa non probata, nec consequuta liberatur depositum modo, quo disponitur in ipsa Reg. Pragmat. & si fuerit reiecta, liberantur pro
2 pena solum duc. triginta *vt ibi D. Reg. Tappia* consumatissimus Iureconsultus *& in ritu 256.* quando ipsi penè locus non sit, liberetur depositum, & restituetur integrum, *vt ibi D. Rouit num. 10. & in pragm. 11. num. 30. eod. tit.*
3 cum allegatur suspectus Consultor Cappellani maioris, licet fuerit Consiliarius, vt reassumit allegando hunc locum ipse *D. Rouit in d. prag. 5. eod. tit. num. 1. in nouis*, prout pariter habemus decisionem quando allegatur suspectus cõsultor primarum, secundarum, & tertiarum causarum Reuerendæ Fabricæ Sancti Petri de Vrbe quamuis sint *Regij* Consiliarii in causa Reuerendæ Fabricę, & Regij olim Consiliarij Cæsaris Freccię referente Consiliario Sedegno de anno 1602. penes Secretarium, & eaque ratione, quia licet sint Consiliarij *Regij*, & ista dignitas sit infixa ossibus, & personis ipsorum, vt euelli nequeat, tamen de causis præfatis minimè cognoscunt vti Regij Consiliarij, sed vti Consultores Reuerendę Fabricę, & Cappellani maioris, quod fieri potest citra ius. & nomen Consiliarij, vt perbelle *Nouar. quæst. forens. 160. num. 3. Thor. compend. decis. verbo suspictio proposita 2. par*
4 *te*, & amplia in Actuarijs, qui licet sint officiales vt amplè tetigi *in additione ad decis. 24. nu. 6. & Visconte conclus. Actuarius fol. 3. Anna sing. 48 vbi addidi & idem Thor. 2 par. compẽd. verbo actuarius. vel officialis fol. 6.* tamen absque deposito pariter prædicto possunt allegari suspecti, & eorum suspictio solo iuramẽto probetur *Anna singul. 489. vbi addidi Lancellott. de attent. par. 2. cap. 6. num. 17. Auiles cap. 35. prætor. in glos. remitta. num. 5. & 6 Muscatell. in praxi S. C. lib. 1. par. 5. glos. suspectum nu. 10.* quod intelligitur si res integra sit, alias secus, vt probat *Pacianus de probat. lib. 2. cap. 45. num. 85.* & ita in Actuarijs S. C. docet *D. meus Rouit. in pragm. 1. de suspict. officialium num. 19* qui tamen postea ponit pro veritate decretationem super tali particulari factam, &c. & vide *Ioann. Antonium Patium in annotatione ad Afflict. super constit. Regni Iustitiarij per Prouincias litera C. incip. actorum, quem citat Muscatell. loco præallegato num. 11.* qui
5 refert decisionem Collateralis Consilij, vt respectu ipsorum Actuariorum S. C. probentur in specie causæ suspitionis, & refert alias decisa *ipse Thor. in 1. par. compend. verbo suspecti allega-*
6 *ti*, & adde quid in clerico allegante suspictionem in personam Iudicis laici, coram quo litigabat si teneatur facere depositum, vt refert decisum per S. C. *Camillus de Ratta cons. 96. in articulo.*

Sed ex quibus causis quis possit remoueri, tãquam suspectus, &c. *Maranta verbo appellatio,*
7 *qui à num. 28. vsque ad 54* illas enumerat, *& Caualcan. decis. 28. num. 114. par. 2.* & si Iudex sit compater, &c. *de Franch. decis. 200. ad finem*, & cum officialis consimilem causam habet *Lucas Mattheus Apicella in suo tutamine pauperum super pragm. 9. cap. 2. de suspict. officialium num. 14.* vbi affirmat, qui in additione ad opus sui genitoris, *sub tit. de suspitt. officialium num. 768. in eod. opere refert*; non tamen militare suspittionem in personam iudicantis propositam, eo quod sit nimis familiaris Aduocato partis, vt *Farinacc. in praxi crim. par. 2. vers. 856.* & ita pluris audiui decisum, & vide *D. Rouit. cons. 8.* pariter suspittionem contra iudicem propositam, ex eo, quod votum suum ante sententiam proferendam cũ coniudicibus transmiserat, *& ex de Franch. decis. 87. n. 18.* quod suspittio Iudicis pariter non militat quando in alia consimili causa fuit Aduocatus, & in alia simili esset iudicaturus, sed contrarium decisum, *Reg. de Pon-*

de Ponte decis. 32. in principio. potest dici de persona alicuius, qui composuit librum, & in aliquibus articulis suam opinionem iuris authoritatibus corroborando firmauerit si fortè contigerit de alio consimili articulo, cui adherebat iudicio deducto iudicare an absiet, vt tanquam votum propalans suspettus redatur, vt idem de Ponte decis. citat in principio, vbi ex casu cuento in sui personam dicitur fuisse remotum vti suspectum, sed vide contrarium decisũ per Sacrum Consilium, vt *D. meus Rouit. in d. pragm. 1. de suspitt. official. nu. 59. in postrem. editi. & in pragm. 11. de feudis num. 42.* & si potest admitti suspittio ex eo, quod quis est iudicaturus in causa sui cõfessoris, *& negat Thor. abbunde in 1. par. sui compend verbo suspitio, an militet, &c.* & vide alia *per D. meum Rouit.*
8 *per totum tit. de suspitt. officialium*, & quando generalis suspittio debeat admitti *Capic. decis. 138. Viu Sylua com. opin. opin. 897. Marta de iurisd. par. 2. cap. 5. num.* 8 prout generalis suspittio examinatorum id. D. *Rouit. in pragm. 9. de ord. Iudic. num.* 3. sed quomodo id sit verum, & quando ab vna parte dantur aliqui, & ab altera reliqui *per Thor. 2. par. comp. verbo suspittio officialium*, vt ibi de collegio toto si possit allegari suspettum, *per Rol à Valle cons. 20. vol. 3. Menoch. de arbitr. cas. 419. Marta voto 142. num. 5. & 6. Mastrill. decis. 151. & aduertas per*
9 *pragm. 7. de suspitt. officialium* tempus proponendi suspittiones in Regno statutum esse vsque ad conclusionem in causa, nisi causæ essent ortæ post conclusionem, *vt Couarr. pract. quæst. cap. 26. vers. sic post conclusum Gaillus obseru. 33. lib* 1. & vide de reliquis in addittione ad decisione 82.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An assensus venditioni rei feudalis interueniens, extendatur ad contractum affictus de eadem re tunc factũ venditori, qui ex consuetudine tunc vigente dicebatur emptio, & venditio annuorum introituum.

SVMMARIVM.

1 *Assensus non extenditur de contractu ad contractum, de tempore ad tempus, nec de re ad rem.*
2 *Assensus non extenditur ad contractum etiam similem, & habentem eandem rationem nisi expressè dicatur nu. 3.*
4 *Assensus non extenditur ad pactum de retrouendendo in eodem contractu apposito.*
5 *Assensus, vbi sumus in connexis, extenditur de vno ad aliud, ratio nu 7.*
6 *Clausula quoad expressa tantum non excludit ea qua insunt, & sunt connexa.*
8 *Scripturæ plures si celebrentur, vna correspectiuè ad aliam, reputantur vnica scriptura.*

DECISIO LXVII.

Lata sententia per Sacrũ Consilium me referente in anno 1598. in beneficium Cõsiliarij Felicis de Ianuario contra hæredes q. Alphonsi de Ianuario, & ad instantiam dictorum hæredum præstita assistẽtia super Terra Petræ, quę fuit quondam Comitis Montellæ, possessæ per hæredes quondam Virgiliæ de Montalto, fuit pro parte dictorum de Montalto oppositam dictam sententiam non posse exequutioni demandari, & esse nullam, & inter cæteras nullitates, quia contractus, cuius vigore hærædes de Ianuario obtinuerunt assistẽtiam super dicta Terra feudali caret assensu. Pro qua difficultate explicanda facta narratione opus est, quod est tale Antonius de Ianuario olim Preses Sacri Consilij in anno 1518. emit à Comite Montellæ Baiulationem Terræ Montellę, & Petræ pro pretio ducatorum duorum mille, eodẽque tempore, & momento, idem emptor affictauit eidem venditori dictam Baiulationem, cum pacto redimendi pro certo tempore pro annuis ducatis ducentum pacto expresso, quod si redditus dictæ Baiulationis excederent summam prædictorum ducatorum ducentum annuorum cederent in beneficium ipsius venditoris, sin minus ipse venditor suppleret de proprio, accessit Regius Assensus super venditione prædicta, & pacto de retrouendendo, nulla mentione facta de affictu. Re vera fuit emptio, & venditio annuorum introituum feudalium super illo corpore ad rationem decem pro quolibet centenario, iuxta morem, & formam cautelarum, quæ eo tempore erant in vsu, quia emptiones annuorum introituum, siuè feudalium, siuè burgensaticorum, eo tempore sub illa forma cautelarum fiebant, & de hoc non dubitauit, neque dubitat Sacrum Consilium; deinde Antonius de Ianuario dictos annuos introitus legauit Ioannellæ Oriliæ eius vxoris, quæ in anno 1522. pro alijs ducatis quingẽtum emit ab eodem Comite alios annuos ducatos quinquaginta super feudo Celularum pro pretio ducatorum quingentorum, & in hoc contractu accessit fideiussor, & principalis debitor Alphonsus de Ianuario, qui se obligauit insolidum ad solutionem, & euictionem, non solum dictorum annuorum ducatorum quinquaginta, sed etiam prædictorum aliorum annuorum

rum

rum ducatorum ducentum, vt supra eidem legatorum, & per maritum emptorum: in quo cōtractu Comes promisit extrahere indemnem, & illæsum Alphonsum, cum obligatione dictorum, & omnium bonorum feudalium, & burgensaticorum præuio Regio assensu venditioni, & obligationi Alphonsi, & indemnitati ipsi promictendæ per Comitem cum quibusdam pactis, & cōuentionibus, prout in contractibus celebrandis iuxtà tenorem ipsorum, & obseruatione contentorum in eis.

Dicebant ex his hæredes de Montalto, quod contractus carebat assensu, quia non erat præstitus super contractu affictus per Antonium de Ianuario facti Comiti, sed tantum: venditioni Baiulationis, & pacto de retrouendendo, & feudi Cellularum, & cum assistentia præstita super Terræ Petræ sit pro octo annatis debitis ratione affictus decursi ab anno 1525. vsque ad annum 1532. & interesse ipsorum, & super contractu affictus non fuerit impetratus assensus, meritò sententia non poterat substinere, nec exequutioni demādari super dicta Terra Petræ: nam assensus præstitus super venditione baiulationis, & feudi Cellularum non potest extendi ad contractum affictus, quia cum assensus sit mera gratia, vt in *Constitut. Regni, si quis post litem, vbi declarat Andr. & in cap. 1. de prohib. feud. alien. per Lothar. & Afflict. in d. Constit. num. 11. & decis. 324. num. 5.* non extenditur de contractu
1 ad contractum, nec de tempore ad tempus, nec de re ad rem, vt per dictos Doctores, *Loffred. cons. 7. num. 11. Camerar. latè, & optimè in repet. cap. Imperialem de prohibit. feud. alienat. per Federic. fol. 18. litera R. & fol. 44. litera I. & fol. 47. eadem lit. I. Ioan. Vincent. de Anna in repet. Constitut. Constitutionem diuæ memoriæ num. 28. D. Lanarius in cons. 15. num. 16.* dicitur enim assensus stricti iuris esse, vt per
2 *Andr. in d. cap. Imperialem 3. col.* & ideò de contractu ad contractum etiam similem, & omnimodam rationem habentem non extenditur, vt per eundem in *cap. 1. donare, qualit. olim feud. alien. poter. & in cap. 1. qui success. ten. tit. 1. & declarat perbellè Camerar. in d. cap. Imperialem fol. 48. colum. 1. in princ.* vbi affert rationem, quia licet assensus, vt supra diximus, sit gratia tamen, quia sumus in materia stricti iuris non recipit extensionem de vna re ad aliam, nec de vno contractu ad alium, nisi expressè dicatur,
3 vt *l. penultim. C. de fideicommiss. l. fin. C. de iur. & fact. ignor. & ibi glos. l. assiduis C. qui potior. in pignor. habeantur l. fin in fin. C. de quadr. præscript. & in expressis tantum præiudicat secundum Andream in d. cap. 1. qui success. ten. Paul. de Castr. in l. si quis filio heredato §. initium ff. de inst. rupt. & irrit. testam.* Hinc dicunt omnes, quod assensus super venditione facta non extenditur ad faciendam, nec è contra, *Alex. cons. 146. volum. 5. Loffred. cons. 9. num. 20. Afflict. in constitut. constitutionem diuæ memoriæ num. 29. & decis. 335. Camer. in d. repetit fol 53. Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 11. Dec. cons. 627. num. 4. nec ex coniecturata* *mente fit extensio secundum Aret. in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum. co-*
4 *lum. 3. vers. secundo adde*, & non extenditur ad pactum de retrouendendo in eodem contrapappositum si non sit dictum ex communi communium opinione, vt recenset *Camer. in d. repet. fol. 58. col. 3. cum duab. seqq. Frecc. lib 2. quæst. 16. Lanar. cons. 73. num. 5. D. de Ponte cons. 21. num. 37. & cons. 67. num. 17.* & dicebatur, quod hic erat casus, de quo agebatur, quia super affictu non erat præstitus, & proinde corruebat contractus in toto, & quatenus operaretur assensus non operatur, nisi quoad expressa tantum, secundum *Andr. in d. cap. qui success. ten.* & hodie in Regno nostro indubitatum est etiam ex clausula, quæ ex forma Cancellariæ apponitur, quoad expressa tantum, ideò vltra expressa non porrigitur, & consequenter non ad contractum affictus, & alia, de quibus in dicto contractu.

Ex aduerso dicebatur, quod omnia prædicta procedunt, vbi vellemus verè extendere assensum de vno contractu ad alium penitus separatum, vel ad diuersa Capitula in eodem contractu contenta inter se tamen differentia, vt pactum de retrouendendo, quorum vnum, quodque requirit specialem assensum, secus verò in contractibus correspectiuis, & connexis, qui non plures sed vnus contractus sunt, & censentur, prout est iste, de quo agitur, quod vnicus est contractus emptionis, & venditionis introituum feudalium sub illa forma, quæ tunc in vsu erat celebratus, quo casu limitantur omnia, quæ superius dicta sunt, & habet locum doctrina *Andreæ ab omnibus recepta in cap. 1. qui success. ten. tit. 1. nu. 5. post medium, & colum. seq. dicentis*, quod in connexis assensus loquens de vno extenditur ad aliud per *text. in cap. cum inter §. final. extra de elect. & argum. l. de pupillo §. si in pluribus ff. de nou. oper. nunciat. & l. 1. §. si plura ff. ad Turpill. Paris de Put. de reintegr. feud. in verbo, & circa iam dicta fol. mihi 129. Frecc. lib. 2. quæst. 2. num. 5. & optimè numer. 7.* explicat
5 quod clausula quoad expressa tantum non excludit ea, quæ insunt, & connexa, quia fuit adinuenta ad tollendas fraudes contrahentium, qui varijs ambagibus procurabant mutare naturam, & substantiam feudorum, sed quando id, quod non exprimitur est de annexis gratiæ, vel ad cautelam assensus, qui ex hoc non augetur, licet pars securior efficiatur, tunc operabitur assensus, & quod ita sibi retulerunt antiquiores Domini de Cancellaria, vtputa quando id, quod non exprimitur non est extraneum à contractu principali, sed est idem, & inest ex communi forma, vt est casus iste venit id, quod conclusum est, & assensus omnia comprehendit secundum Dominos antiquiores per *text. in leg. quod si nolit §. si nummos ff. si cert. petat. & in l. final. C. de fideiuss.* eodem enim casu Rex non circumscribitur à contrahentibus quando fit consuetum fieri hactenus *Frecc. qui eod. lib. quæst. 5. num. 5.* inquit operari assensum in connexis tàm ratione rei, quàm ratione personæ, & alia ad conferentia

tia declarat eod. lib. quæst. 20. *Camerar. in d. cap. Imperialem fol 51. in 3. col. in fin. explicando Andr. in d. cap. 1. qui success. ten.* dicitur esse verum non extẽdi assensum de vno contractu, vel qualitate ad aliam, nisi in annexis ea ra-
7 tione, quia eo casu iudicantur, vt vnum capitulum, vel vnus contractus *cap. cum singula de præbend. lib. 6. in princ. & cap. dudum de elect. eod. lib. & fol. 58. col. 2. in fin. in 12. conclus.* per totam illam conclusionem: in hac materia ex professo nihil relinquit desiderandum, concludit actus annexos in effectu, vt vnum iudicari
8 debere, & in proposito ibi col. 4. quod quando plures scripturæ celebrantur, vna correspectiua ad aliam, tunc non plures scripturæ, sed vnica censetur scriptura, vt est casus iste, allegat *Bald. in l. si mulier ff solut. matrim & in l. 1. C. de bon. quæ liber. & in l. petens C. de pactis*, quia omnes scripturæ faciunt vnum contractum, & sine illis omnibus non esset contractus, & hoc casu non per viam extensionis, sed per viam comprehensionis operabatur assensus, & hæc est veritas, vt optimè idem *Camerar. declarat in eadem repet. in 8. conclus. fol 52. ex mente Andreæ in d. cap. Imperialem, per text. in l. 1. § si quis nauem ff de exerc. act. & eundem Andr. in cap. 1. colum. final. de feud. non hab. propr. natur. feud. & alia, quæ Camerar. ibi more solito congerit, & super omnes, & explicat Dec. in cap. nuper extra de donat inter virum, & vxorem*, quæ transcribere esset membranas replere, quia ergo ad formandum contractum emptionis, & venditionis annuorum introituum illis temporibus omnes illæ cautelæ adhibebantur, & ita ferebat vsus, & non ignorabant hoc Princeps, & Domini Regentes, & vnicus erat in effectu contractus, & ideò assensus super dicta venditione sufficiebat, vt etiam assictum comprehenderet, qui ad perficiendum contractum prædictum erat necessarius, & solitum, & ex his Sacrum Consilium 26. Ianuarij hanc opinionem fuit sequutum, & censuit nullitates non obstare, & sententiam esse exequutioni demandandam, iunctis Consiliarijs duarum Aularum die 26. Ianuarij 1602. Cioffus Actuarius, Decretum est pœnes Secretarium Sacri Consilij.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Assensus non extenditur de re ad rem, & de vno casu ad alium ex ratione.*

2 *Assensus super venditione facienda non extenditur ad factam cum exemplis.*

3 *Assensus præstitus ad sortem principalem non extenditur ad interesse quod ex mora resultat.*

4 *Assensus præstitus pro restitutione dotium, & antefati in casu soluti matrimonij & in omnem casum restitutionis comprehendit, & extenditur ad casum assecurationis dotium constante matrimonio ob inopiam viri.*

5 *Rex neque data iusta causa tenetur præstare assensum.*

6 *Assensus vt obtineatur debent omnia exprimi quæ possent mouere principem ad concedendum vel non concedendum vel difficilius concedendum.*

7 *Assensus tanquam gratia conceditur vel denegatur.*

8 *Opiniones Dominorum Petri Pauli Theodori, & Marchesij circa concessiones assensuum.*

9 *Laudes D. Petri Pauli Theodori patris Doctissimi Consiliarij Scipionis enuntiauit D Gizzarellus.*

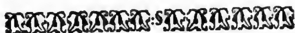
10 *Assensus super quibuscunq; alienationibus proreges præstare non possunt pro vt ante prag delli 9 capi.*

11 *Assensus qui intelligantur probibiti (remissiue)*

1 BReuitati studendo, & conclusiuè loquendo circa regulas istius decisionis adde quod assensus non extendatur de re ad rem, & de vno casù ad alium quia stricti est iuris operás quod si aliquid est ommissum pro ommisso habetur testibus *Anna allegat. 36. col p. de Franch. decis. 71. num. 16 & 153. num. 24. D. Rouit. in pragm. 76. num. 15. & seq. de feudis Georg. de fœudis c. 6. num. 20. & 39. & Ricc. decis. 224. p. prima ex*
2 *eod. Anna all g 41. num. 26. et seq. & alijs* id circo assensus super venditione facienda non extenditur ad iam factam *de Franch. decis. 105. & 179. num. 2. & 649 D. Rouit. d. loco num. 23. Afflict. decis 355. Anna singul. 40. vbi addidi R. de ponte cons. 36. num. 8. Ricc. coll. 50. Alf. pecus coll. 2088.* ibi in assensu præstito super exequutione facienda, & illa reperitur facta per biennium antequam esset præstitus assensus) & addas in assensu expedit. super venditione cum pacto de retrouendendo, & non super pacto ipso annullatur ex indiuiduo voluntatis *de Ponte in tract. fol. 393. num. 21. Georg. de fœudis c. 12. nu. 18. & 21. vbi refert iudicatum* in R. C. S. assensum impetratum super donatione, & non super pacto de non reuocando in totum cõmune *de*
3 *Franch decis. 105. à num. 7. & seq.* & assensus præstitus ad Sortem principalem non extenditur ad interesse quod ex mora resultat *secundum frecc. lib. 2. de subfeud. q. 20. vbi in fine* sic refert decisum *quem refert, & sequitur de Franch. decis 623. num. 11. & vide sic iudicatum per Rotam Mantuanam teste Bursat. cons. 103. nu. 23. & per Martam votò 156 & de veritate talis articuli Paschal de viribus patriæ potest,*
4 *p. 2. c. 7. nu. 34. 44. & 57.* & assensum præstitum pro restitutione dotium, & antefati in casu soluti matrimonij, & in omnem casum restitutionis dotium comprehendere etiam, & extenditur ad casum assecurationis dotium cõstante matrimonio ob inopiam viri *Frecc. d. q. 2. qui refert sic decisum*

sum per R.C. in collaterali consilio) late Bursat. cons. 120. num. 26. 27. 32. & 35. & D. Aut. meus late in decis. 74. num primo vbi, & si in alijs casibus pariter intelligatur) nec displiceat videri Camillus de Medicis cons. primo num. 57. & consul. 38. nu. 4. & cons. 85. num. 3. & cons. 24. nu. 32. & cons. 85. num 10. & cons. 149. nu. 8. & cons. 186. num. 17. & 18. & cons. 47. num. 12. & cons. 56. num. 28. & 29. vbi de tota materia, & D. Theodor. alleg. 4. num. 11. alleg. 31. num. 39. al-
5 leg. 46. num. 4. & alleg. 83. num. 6. & ad ipsam obseruationem attende neq; data iusta causa Regẽ teneri præstare assensum, vt abunde dixi sup. in addit. 2. de Franch. decis. 695. num. 4. Anna alleg. 39. de Ponte in tract. fol. 261. num. 19. & 313.
6 inde in obtinendo omnia debent exprimi quæ possunt mouere ipsum Principem vel concedentem ad concedendum vel difficilius concedendum Capic. decis 32. Afflict. in const. const. num.
7 61. & 62. tanquã gratia quæ ex causa conceditur, vel denegatur quas causas concedendi, vel dene-
8 gandi si vis videre, & quid in eo senserint erudi-
9 tissimus ille Petrus Paulus Theodor. Cuius laudes enunciauit Aut. meus in decis. 5. nu. 24. tanti D. Scipionis pater, & Marchesius addas penes ipsum D. Scipionem in alleg. 54 nu 9. & 10.
10 Nec displiceat pariter hoc in loco collocatum habere hos assensus D. Proreges super quibuscumque alienationibus præstare non posse pro vt ante pragm. delli 9. capi indistintè præstabant secundum D. Fuluium Lanatium in additt. ad c. p. de his qui feud. dare possunt Regentis Lana-
11 rij eius patrui nu. 32.) sed qui, & qualiter intelligantur prohibiti assensus ipse id D. Theodor. alleg. 4. num. 19.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An dispositio l. ne cui C. locati vindicet sibi locum, quando longe ante tempus exfractationis conductor instat sibi fuisse factam relocationem.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus l. ne cui C. locat. plenè explicatur.*
2 *Dispositio exorbitans debet restringi quantum fieri potest.*
3 *Decisio Præsidis de Franchis 278. quomodo intelligatur.*

DECISIO LXVIII.

BIS ad relationem Magnæ Curiæ iudicauimus in Sacro Cõsilio, sed maturè, & articulo benè discusso. Dispositionem text. in l. ne cui C. locati, per quem disponitur locationem nõ posse probari per testes, sed tantum per scripturam non habere locum, vbi longè antequam immineat tempus dimictendi rem conductam, & exfractandi, vtar vocabulo patrio, conductor comparet in Magna Curia Vicariæ, vel Sacro Consilio, & dicit sibi coram testibus fuisse factam reconductionem à Domino, & instat capi informationem ad finem ipsum compellendi
1 ad standum relocationi, & conficiendum scripturam: nam semper practicauimus, & intelleximus text. prædictum sibi vendicare locum quando in ipso actu, & tempore exfractationis, & quãdo imminet tempus dimittendi rem conductam, conductor ne dimittat, dicit sibi fuisse factam relocationem: nam eo casu præsumitur id dolosè, malitiosè, & fraudulenter dicere, ne cogatur rem dimittere, & exfractare, & ideo eo casu, quia id dicit tempore, quo imminet tempus exfractandi, non est audiendus nisi per scripturam in promptu doceat de relocatione, quia esset aperire viam fraudibus, & malitijs, & nunquam quis rem dimitteret, & nouus conductor remaneret delusus, & absque habitatione, & ideo dixit Cyn. in d. l. ne cui, quod ille text. continet hoc speciale, vt occurratur fraudibus conductorum, qui plerumque conuentiones allegant, & hæc est ratio finalis illius text, vt per Salicet. ibi, & concludũt communiter Doctor. & latè per Dominum Præsidentem de Franchis in decis. 278. quæ ratio cessat, vbi quis antequam immineat tempus exfractandi, & dimictendi, dicit fuisse factam reconductionem, & iudicium posset iam finiri antequam cedat tempus dimittendi rem locatam, quia testes possunt breuissimo termino illico recipi, & iudicium hoc cum sit summarium intra paucos dies terminari, & ideo cessat ista præsumptio fraudis, in qua est fundatus ille text. & quia in casu relato, quis comparuerat de mense Martij in Magna Curia Vicariæ, dicens, sibi fuisse relocatam quandam apothecam in platea auri fabrorum, & tempus dimittendi prædictam apothecam cedebat vltimo die Aprilis, & sic non malitiosè videbatur opponi: nam intra quindecim dies hoc iudicium poterat terminari, & sic longè antequam imminerer tempus dimittendi dictam apothecam, ideò fuit dictum, quod audiretur; & fuit reuocatum decretum Magnæ Curiæ, quæ decreuerat, quod adueniente tempore exfractaret, ipso super relocatione prædicta non audito; fuit etiam per Dominos Collegas ponderatus text. in d. l. ne cui, quod non exigat scripturam ad probandam ipsam relocationem, sed

tan-

tantum ad probandum alia pacta, & quasi relocatio possit probari per testes simpliciter, sed alia fortè pacta, & circumstantiæ: nam dicit text. in princ. quod Dominus habeat liberam facultatē locandi, cui voluerit, & non possit vetus conductor prælationem prætendere, & super hoc litē inferre, sed noui conductores liberi à molestia conseruentur subdit text. nisi fortè pacta per scripturam specialiter inita cum Dominis, vel cum eis, qui postea conduxerunt legibus, videlicèt: cognita agentis intentionibus suffragentur, & sic loquitur de pactis, quibus vetus conductor fortè innititur, non de ipsa simplici reconductione, sed de aliis pactis, & dixit etiam vnus ex Dominis, quod illius text. dispositio est exhorbitās, quia aufert probationem faciendam per testes contra regulam text. *in l. in exercendis C. de fide instrumentorum, & ita aduertunt Doctores in*
2 *d. l. ne cui*, & ideo tanquam exorbitans debet eius dispositio restringi, vt quantum fieri potest, minus lædat dispositionem d. l. in exercendis, & ideò, vel quod non loquatur de ipsa reconductione, sed de alijs pactis, vt Domini Collegæ aduerterunt, vel quod intelligatur, vbi verè daretur occasio fraudis, & malitiæ, scilicet si opponeretur de reconductione in ipso actu exfractationis,
3 & eo casu habeat locum ille text. nec decisio prædicta Domini de Franchis obstat, quia illa loquitur, vt in principio aduertit in recōductione opposita ab eo, qui tenetur tunc exfractare, & rem dimittere, & cui fuit factum mandatum de exfractando, & in hoc concordamus omnes, sed iste casus est diuersus, quia vetus cōductor præuenit satis antequam terminaretur tempus conductionis, vt supra dictum est, quo casu non ita rigidè practicamus dispositionem d. l. ne cui propter cessantem rationē, & suspiciōnem fraudis, & ita decisum de mense Maij 1603. referente Carauita Iudice causarum ciuilium, viro erudito, & perspicacis ingenij filio quondam Augustini Regij Consiliarij satis laudati, & benemeriti. Cumque partes reclamassent, iterum facto verbo, & plenius partibus auditis, fuit idem confirmatum de mense Aprilis eiusdem Anni.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitatis nostra mos, vt quilibet in quarto die mensis Maij reperiatur in domo nouiter conducta.*

2 *Reconductio potest probari per testes quando antequam tempus exfractandi esset inceptum sic institerit actor, & c. ex ratione, & num. 3.*

3 *D. Regens Tappia inter scribentes semper obseruandus.*

4 *Conductor potest ante tempus exfractationis cogere locatorem ad conficiendum cautelas reconductionis, &c.*

5 *Reconductio quando debet probari per scripturam, & nu. 8.*

6 *Pactum inter contrahentes vt aliquid verificetur per scripturam, & non per testes, an teneat.*

7 *Reconductio quando tacitè probetur.*

9 *Reconductio per quos testes debet probari.*

10 *Instrumento stante de conductione pro tot annis, si illis elapsis pro tacita agatur via exequutiua.*

11 *Reconductione renouata, quæ appareant renouata, & reconducta.*

1 Pro currenti hac decis. quæ hoc tempore 24. Aprelis, quo præsentia scribo praticatur, dum in 4. Maij ex nostræ Ciuitatis more quilibet nouus conductor necessario debet reperiri in domo nouiter con-
2 ducta, ex eo, quod reconductio possit probari per testes quando antequam tempus exfractandi esset inceptum, sic institerit actor *contra l. ne cui*, & sic antequam esset finitum tempus exfractationis; *Aduas D. Rouit. in pragm. 1. de locato num. 11.* ea ratione, quia tunc cessat illa ratio, quod prior conductor nolens exfractare continuo allegaret pactum nouæ conductionis, & interim secundus conductor staret sine habitatione, & sic noua locatio non haberet
3 effectum, & proinde requireretur scriptura, vt in terminis *per D. Reg. Tappiam* inter scribentes semper obseruandum *in pragm. de locat. & conduct.* qui refert sic decisum, quia tunc non in odium libertatis domini, sed ad iura sua tuenda censetur opposuisse, & sic in causa illorum de Mari refert decisum *Ricc. in praxi Cur. Archiepisc. in decis. ommiss. decis. 12. num. 3. Petra ad*
4 *Gramat. decis. 89. nu. 8* & pariter ante prædictum tempus potest conductor cogere locatorē ad conficiendum cautelas reconductionis *Luc. de Penna in l. 2. cap. de disc. lib. 10. Viu. comm. opin. lib. 4. tit. si certum petatur num. 169. vt plures D. Genitor meus obtinuisse in diuersis causis in S. C. dixit.* Inde in casu contrario probari de-
5 bet per scripturam, & ita concordant *R. de Ponte conf. 23 num. 1. vbi num 5. vol. 1.* dicit per S. C. non apparente scriptura fuisse reiectā *Marta voto 35. col. fin. & in voto 104. num. 5. Gamm. decis. Lusit. 57. Pasqual. de patr. potest. par. 4. cap. 6. num. 34. Ricc Coll. 1725. Giurba decis. Siciliæ 59. num. 16.* & decipiuntur affirmantes reconductionem absolutè requirere scripturam cum *vt Carrocc. de locato, & conduct. 1. par. de loc. quæst. 7. fol. mihi 40. in prin. vbi additio*, etiā si pacto esset conuentum, vt fieret scriptura ad-
6 huc non erit perficienda, & ex hoc etiam pacto existente inter contrahentes, vt probetur per scripturam, & non per testes aliquis contractus poterit per testes probari *Visconte conclus. pa-*
7 *ctum, siue conuentio.*) Solet tamen reconductio probari tacitè, dum conductor finito tempore conductionis persistit *arg. l. item quæritur ff. qui impleto vbi DD. ff. locati Barz. decis. Bononiæ 60. num. 7. idem Visconte concl. reconductio in fine, & vide de ipsa tractat Gomez de contractibus tit. 2. cap. 13. tit. de locato fol. 194. nu. 16.* quod tēpus requiritur, vt tacita reconductio

ctio intelligitur facta; & vt Menoch. casu 507. num. 2. & Mascard. de probat. concl 951. num. 21. & Caluaccan. decis. 41. 1. par. numer. 77. & quod quando scriptura est facta de locatione, quod requiratur etiam scriptura in tacita reconductione Magon. decisio. Lucens. 47. cum additione Ancharan. Iun. quaest. 42.
9 num. 6. & seq. par. 1. & aduertas non minori numero quinque testium cum tempora largiuntur debere probari reconductionem ipsam D. Baptaglin. in cit. l. ne cui, vt etiam supra hac
10 eadem additione dixi, neque ommittas si locationis, & conductionis instrumentum per tot annos illis elapsis pro tacita reconductione agatur via exequutiua instrumenti Borrell. 2. par.
11 summ. decis. tit. 19. num. 147. 148. & 149. & ibi reconductione, & renouatione, quae dicatur renouata, & reconducta, & de casibus, in quibus requiritur scriptura infra in addit. 72.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An porrecta supplicatione de verbo faciendo in actu liquidationis, si reus non pareat infra terminum praestandum cautionem, valeat postea carceratus audiri.

SVMMARIVM.

1 *Ritus Magna Curia forma in liquidatione instrumentorum ponitur.*
2 *Ritus Magna Curia procedit re integra, & ante factam liquidationem.*
3 *Liquidationis actus, vt sit perfectus quid requiratur.*
4 *Practica Sacri Consilij super liquidatione facienda à veteribus Magna Curia Actuarijs habita, & decisum num. 5.*

DECISIO LXIX.

Magna Curia Vicariae ad instantiam Illustr. Marchionis Burgentię citauit super tenore instrumenti Carolum, & Marcum Antonium de Bartolutijs ex causa affictus eiusdem facti Terrae Diani cum Casalibus, cuius causa Marchio p̃tendebat esse debitores magnae pecuniarũ quantitatis, praedicti citati comparuerunt Curia pro Tribunali sedente cum supplicatione, & scripturis; & in supplicatione aderat Regia decretatio in forma, quod praestarent cautionem, & Magna Curia faceret verbum in Sacro Consilio quoad scripturas, Magna Curia, vt assolet prouidit, quod illis visis extra bancam prouidebitur, quoad supplicationem, quod Rei adimplerent per totum sequentem diem, aliàs remanerent condemnati, prout praesenti decreto remanere mandatur, &c. Ea die in decreto dicta minimè adimpleuerunt, sed die sequenti vnus ex reis constituit se carceratum intus carceres Magnae Curię, & instabat, quod postquam paruerat carcerationem personae debebat audiri, iuxta ritum eiusdẽ
1 Magnae Curiae, in quo datur forma, quod si debitor voluerit in vinculis causam dicere, debeat audiri tàm super satisfactione, quàm super exceptionibus competentibus aduersus instrumenta, & casu, quo non probauerit in termino competenti dato, remaneat condemnatus, & possit exigi poena, & debitum.

Dicebatur pro parte Marchionis, quod ill
2 Ritus procedit re integra, & ante factam liquidationem, sed vbi facta est liquidatio, reus non debet audiri, vel saltem non potest impediri, exequutio etiam si carceratus fuerit: nam liquidatio habet exequutionem paratam, vt est notissimum, & proinde cum in casu premisso fuerit facta liquidatio Curia pro tribunali sedente, iuxta formam Ritus hic constitutus in carceribus, non poterat impedire exequutionem, pro qua instabat vehementer Marchio.

Replicabatur pro parte rei debendi, quod actus liquidationis non erat perfectus, & consumatus: nam licèt Curia pro tribuuali sedente fuerint iam condemnati, nihilominus actus ille fuit suspensus per comparitionem cum supplicatione, & scripturis, & licèt quoad supplicationem non adimpleuerit praestando cautionem, tamen ille vnus paruit praesentando se in vinculis, illico die sequenti, & potuit id facere, quia res erat integra, siquidem nondum erat positus in libro in-
3 ferni, & ad consumationem, & perfectionẽ actus liquidationis, necessarium erat aliud decretum, quod ex quo non paruit, ideò contra ipsum exequatur, & ponatur in libro inferni, & cum effectu describatur, & ponatur in libro inferni, quod decretum non fuit aliter factum, nec in libro inferni reperitur descriptus, & positus: nam Magister Actorum ad quem spectabat id facere, vtiq; non poterat non praecedente decreto praedicto, & ista est obseruanria Magnae Curiae in liquidationibus faciendis, quibus ad vnguem non perfectis, non potest dici perfectus, & consumatus actus liquidationis.

Sacrum Consilium super hac obseruantia, ad
4 finem decernendi si liquidatio erat iam legitimè facta, & actus perfectus, vel aliquid supererat agendum, voluit se informare à practicis, & curialibus, & vocauit antiquiores Magistros Actorum Magnae Curiae, qui testati fuerunt de praedicta practica, & obseruantia, quod non dicitur actus liquidationis perfectus, & consumatus, vbi quis comparet cum supplicatione, quia supplicatio,

ẽatio, & Regia decretatio suspendit actum liquidationis factum, & Magna Curia reo adimplente tenetur facere verbum in Sacro Consilio. Reo verò non adimplente, idest non præstante cautionem, tenetur facere decretum, quod ex quo non adimpleuit, contra ipsum exequatur; & ponatur in libro inferni, cuius decreti vigore Magister Actorum, ad quem spectat, tenetur illum ponere in libro inferni: nam per prius non poterat stante impedimẽto, & suspensione actus virtute supplicationis, & Regiæ decretationis de
faciendo verbum, sine informatione habita, censuit Sacrum Consilium actum liquidationis non fuisse consumatum, & perfectum, quia non aderat decretum prædictum, quod ex quo non adimpleuerat, contra ipsum exequeretur, & poneretur in libro inferni, quòd decretum claudit, ac perficit actum liquidationis, & proinde præsentando se carceratum ante dictum decretum interpositum, dictus reus debendi, poterat, & debeat audiri aduersus instrumentum, & liquidationem, prout iussit, & decreuit Sacrum Consilium de mense Aprilis 1604. referente Francisco Macedonio Iudice eiusdem Magnæ Curiæ benemerito, ac maximæ expectationis viro maióra promerenti, & quia quotidiana sunt hæc deseruient practicis, & omnibus, qui practicam, & obseruantiam Magnæ Curiæ ignorant.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

nem, procedit vigore instrumenti liquidati.

59 *Gualterius Galeota eius debitorem per concordiam liberauit à manus mutilatione.*

60 *Depositum facere, & se in carcerem mãcipari sunt exequuta ad impediendã bonorum exequutionem, vel venditionem.*

61 *Reclamatio à sententia Sacri Consilij non potest prosequi non facta prius exequutione: fallit victo carcerato, & quomodo id procedit, & 62.*

63 *Obligatio particularium pro causa vniuersitatis absq; assensu est nulla.*

64 *Appellatio etiam consocijs non appellantibus prodest cõmuni, & existente causa defensionis & inseparabilibus, & diuiduis, & nu. 69. & de ratione num 74 & fortius in prima instantia vnius defensio alijs prodest num 72.*

65 *Sententia super nullitate contractus, vel testamenti nocet, & prodest consortibus remissiuè.*

65 *Priuilegio ex iure socij consocius iuuatur, vt actus sustineatur.*

66 *Maior ex minoris priuilegio consequitur, quod ex propria persona ei non conceditur.*

69 *Ritus Magnæ Curiæ. 166. de instrum. liquidat. loquens an, & in quo sit iuri communi conformis.*

70 *Debitor in vinculis constitutus in continenti, vel ex interuallo audiri debet.*

73 *Restitutionis beneficium minori concessum maiori litis consorti nõ prodest in diuiduis fallit in indiuiduis, vel vbi causa restitutionis etiam in maiori limitaret, & nu. 50. & 51. vel si minor non consequeretur idem cõmodum, vel saltim non ita plenè si socijs maioribus in totum prodesset, & nu. 77.*

76 *Hypothecæ ius est induiduum, etiam si summa debiti, vel res hypotgecata sint diuidua.*

78 *Correus ex causa onerosa soluere coactus à correo socio partem pro rata repetere potest, & eo quid si sit obligatus ex causa lucratiua.*

79 *Dilatione, siue termino concesso vni ex obligatis in solidum carcerato supersederi debet, quo ad omnes alios in exequendo vigore instrumenti liquidati.*

1 DEcidit quæstionem de pane lucrando) quod ex carceratione debitoris post liquidatum instrumentum non impediatur creditor exequi in bonis contra illum) benè, quia per carcerationem
2 non fit solutio, sed tantũ compulsio ad soluendum, *vt Bald. in l. prima in fine C. de iur. & fact.* *ignorantia, & in terminis firmat Bart. in l. consentaneum col. pen. vers. 2. quæro cap. quomodo & quando Iudex Dec in l. iubere cauere in fine ff. de iurisdictione omnium Iudicum Angel. de Aretio in l. si ex conuentione ff. de re iudicata,*
3 *Guid. Papa singul.* 105. vbi creditor, qui habet suum creditorem carceratum non impeditur exequi in bonis eiusdem debitoris, *vide Marsil. applicationem in singul.* 398. *& de fideiuss. rubr.*
4 *quæst.* 59. *num.* 379. carcerem non soluere, sed bursam, & referente *D. Rouit. fuit decisum in Sac. Cons. sub die* 19. *nouembris* 1624. in causa Vniuersitatis Collis torti, & Particularibus, in qua fuit dictum, quod audiantur facta integra solutione quantitatis in obligatione contenta penes Romanũ pro Sarro, considera virtu-
5 te clausulæ, &c. quod licet creditori exequi, &c. *vt de Iudice Roberto de liquidat. instrum. fol.*
6 47. *num.* 45. vbi quod possit tamen allegare omnes exceptiones in vinculis, & se defendere, *vsq;*
7 *ad num.* 49. *fol.* 49. & amplia etiam si ipse creditor carcerauerit debitorem ipsum. *vt Anna singul.* 69. vbi larga manu addidi, & allegaui omnia cumulando *in prato meo ad l.* 2. *C. de pactis, & de Franch. decis.* 220. *num.* 7. *& vide Ancha. Iun. quæst. famil.* 37. *num.* 5. *par.* 1. *Caluacc.*
8 *de vsufruct. mul. relicto num.* 208. *fol.* 405. nam tunc vna via electa altera non tollitur, *Couarr. lib.* 2. *var. resol. cap.* 1. *num.* 2. & idem si fuisset exequutum in bonis, quia non per hoc denegatur, exequi in personam, *Ammendola num.* 11. *ad cit. decis. de Franch. decis.* 200. *& Marsil. sing.* 398. *& sic contra Grauin. de liquidat. instr.* 4. *par.* 12. *decl.*

Et etiam de vno tribunali ad aliud licet variare per creditorem, *secundum Carol. de Grassis in tract. de except. in prælud. fol.* 8. *num.* 46. *vs-*
9 *que ad* 55. vbi allegat, quo ad res, quod potest variare, *Siluan. cons.* 23. *num.* 6. *Caluacc. decis.*
10 *Piuizz.* 1. *num.* 15. *vol.* 1. nec litis pendentia fortè opponi potest *vt Gram. cons. ciuili* 95. *nu.* 2. *Abb. cons.* 5. *num.* 2. *vol.* 2. *& Asinius in pract. exequutiuorum §.* 31. *cap.* 2. *ampl.* 11. vt de larga tractatione, *D. Theodor. alleg.* 17. *num.*
11 8. *& sequent.* & quando variationi locus non sit *per Grat. discept. forens.* 239. *num.* 9. *tom.* 2. *& per alios numeros, & discept.* 191. *num.* 20. *tom.*
12 1. & quando elegit vnam rem oblatam creditor à debitore, an possit variare, *Nouar. amicus meus quæst. forens.* 44. *num.* 8. *& ante eum Ricc. suus decis.* 295. *par.* 2. *num.* 3. plura de creditore agente semel super bonis cessis si possit deinde variare, vt per eum, *& in d. prato meo aureo ad*
14 *l.* 2. *C. de pactis*, tetigi, & quando agens contra principalem possit agere contra fideiussorem, *Guid. Papa quæst.* 438. ac de agente via ordinaria contra aliquem, contra quem habet potestatem agendi via exequutiua, *Rom. cons.* 133. *Carau. rit.* 288. *num.* 33. *Afflict. decis.* 60. *Caualc. decis.* 1. & ibi quando in instrumento sit dictum, quod vna via electa, altera non tollatur, vel vna via sit cœpta cum protestatione redeundi ad aliã, *Frecc. præsentatione instrum. par.* 9. *quæst.* 9. & aduersus ad hanc decisionem, quod potest
15 creditor variare, nisi debitori carcerato allegan ti satisfa-

satisfactionem fuerit datus terminus ad docen-
16 dum de ea, quia pendente hac dilatione officium Iudicis conquiescit, nec potest concedi licentia de exequendo in bonis, nisi adesset timor dilapidationis bonorum, vt per *Franc. Anton. Iudice Roberto in comment. ritus, item si qui debito-*
17 *res confid. 4. superest vltimo num. 46.* sed an possit variare qui semel habuit certos fideiussores, & alios petere *addentes ad Capyc dec. 30.* & vide de hac materia plura *per Ricc. coll. 301.* pter
18 pręallegatos, & si vis notare alia in materia liquidationis instrumēti, quod paratā habeat exequutionem *per Carauitam rit. 127. num. 6. & 166.* qui negari non potest, quod parum de praxi sciuit per ea, quæ *D. Auth. decis. 27. numer.*
19 *6.* demonstrauit, & quomodo liquidatio fiat *per Scagl. in rit. 163. numer. 18. & multas per Borrell. 2. par. tit. 19. num. 95. & nu. 105.*
20 *&* 111. vbi etiam quod impediatur exequutio
21 instrumenti ob absolutionem petitam, & ibi quod elapsis annis 20. exequutionem paratam non habet, & nu. 115. cum fuit absque causa in-
22 strumentum, & per præuentionem in num. 89.
23 vsque ad 99. Hinc debitor volens præuenire, tenetur pręstare cautionē de soluendo debitum, & pęnam ducatorum sexaginta *iuxta pragm. 1. tit. de præuent. moderand. & de se præsentando* tempore publicationis, secundum communem practicam, qua vtuntur Mag. Cur. Reg. Aud. & aliæ Curiæ, licet eam impugnet *Muscatell. de fideiuss. 4. modo colum. 1. & 2. & de appell.*
24 *in glos. in forma num 78. 79. 83 & 89.* inde si debitor intentauit iudicium præuentionis, & ommiserit præstare cautionem modo, quo supra eius ommissio annullat præuentionem, adeo quod possit ad instantiam creditoris contra debitorem procedi ad interrogationem, & liquidationem instrumenti, vt discusso articulo concludit *Carauita rit. 189. in 2. quæst.* quia fideiussio per dictam pragmaticam videtur requisita per verba posita ibi (nisi pręstita fideiussione) ideo ommissa, actus corruit, iuribus, & doctrinis vulgaribus, & cum casus contigisset, vt ipse refert consulit D. Thomam Salernitanum tunc temporis Aduocatum famosum, & primarium, & postea Regētem Regię Cancellariæ, & alios famosos Aduocatos, qui sibi dixerunt, quod dicta pragmatica fuit semper ita seruata, prout hodie, & quotidie seruatur *Viu. opin. 418. num. 6. 1. par. Muscatell. in prax. S. C. glos. expensis num. 37. & ita concludit Maranta in cons. 31. quem si Carauita vidisset magnopere gauisus esset de Iudice Roberto 4. consid. num. 59.* sed an si clericus præue-
25 niat eius creditorem in Curia laicali tenebitur ibi præstare dictam cautionem *Minadois decis. 4. quem allegat Dom. Rouit. in pragmat. 1. de præuentione moderanda num. 1.* sed quando fuerit renunciatum prædictæ præuentioni cum iuramento obtenta absolutione, non potest fieri ipsa præuentio, & non impeditur liquidatio, vel incusatio obligationis, *vt id. Carauit. rit. 168. nu. 2. Gagliard. de absolut. à iuramento §. 3. num. 37. vers. non tamen credas cum sequent de Franch. decis. 620.*

Post hæc addita, vt potui, & valui peruenerunt ad manus meas sequentes allegationes D. mei Fabij Capycij Galeotæ meritissimi Fisci Patroni Reg. Cam. Sum. quas hic inserere libuit, licet pro contraria opinione scripserit in terminis instantis nostræ decisionis, vt si iterum casus eueniat remaneat cogitandi locus, & scripsit ipse doctissimus vir in casu citatæ decisionis Vniuersitatis Collis torti cum Principe Casalis maioris.

Miserabile refugium concessum debitoribus, contra quos in Regno sunt liquidata instrumenta, vel obligationes incusatæ, quibus vnicum remedium superesse circūscripto ignominioso ex vulgatissimo adagio, quod quotidie in ore omniū in foro versantium exauditur; Vt audiri non possint, nisi in vinculis, vel facto deposito; controuertitur hodie, an concedendum sit pauperrimo Paulo de Simone, qui vt ostendat nullitatem, simulationem, & iniustitiam obligationis, quam ipse cum alijs pro sua patria Collistorti contraxit pęnes vafrum creditorem, se sponte vinculis mancipauit petens terminum sibi concedi, vt de suis iuribus edocto, se, & alios correos, contra quos est incusata obligatio ab iniqua reddimat vexatione.

Dubitatur .n. de duobus. Primo, vtrum debitor contumax, sicut se in vinculis constituendo obligationem incusatam, aut instrumentum liquidatum audiri debet, ita pariter venditionem bonorum contra ipsum exequutorum impedire possit.

Secundo esto, quod carceratio, & terminus ita impediant exequutionem in bonis faciendam sicut ipsorum venditionem exequutionis iam factæ, quo ad ipsum reum carceratum, idem etiam prosit alijs correis insolidum ex eadem causa obligatis, vt exequutio, siue venditio bonorum impediatur, quo ad correos.

Quo ad primum licet dubiū facere videatur,
26 quod generaliter per manus est traditum, quod carcerato debitore potest creditor non obstante carceratione personæ exequi facere super bonis sui debitoris, vel debeat debitor pati immissionem in bona, & ipsorum venditionem *Bald. in cap. contigit num. 19. & 20. de dolo, & contum. Angel. in l. qui restituere 68. num. 5. ff. de rei*
27 *vendic.* vbi tradit electionem vnius remedij exequutiui non præcludere viam alijs, quando per primum non est creditori satisfactum *Bart. in auth. at qui semel n. 19. C. quēadmod. & quando Iudex, Cald. in l. consentaneum num. 16. C. eod. Platea in l nemo carcerem 2. num 10. C. de exact. Trib. idem Bald. Ias. Marsil. & alij, quos refert Anna singul. 69. carcerato debitore. Necusant. de pignor. in 3. memb. 8. par. post num. 27. vers.*
28 *posthumo.* Sicut è contra facta executione, vel missione in bonis, non impedit creditor variare, & petere, quod debitor carceri mancipetur *l. nemo carcerem 2. vers. secuti, vbi Bart. Plat. Rebuff & alij C. de exact. trib. l. 10.* vt latè contra Castr. fundat, qui dicebat non permitti variationem de re ad personam debitoris, cum illa sit ignominiosa, & ideo irretractabilis *Dec. in cons. 73.* præstantissimè Doctor per totum, vt in specie aduertit *Anna Decium* loqui in casu contrario, v3. de variatione à re ad personam *in d. sing.*

69. &

69. & in eodem casu latè hoc probat *idem Dec.*
29 *cons* 462 *num.* 9 ex eo, quod cum plura remedia tendunt ad eundem finem, vnum non tollitur alterius electione, & maximè si electio fiat præuia protestatione, & vtrumq; simul latè probat *idem Dec cons.* 562. *viso puncto num.* 8. *vers. & vlterius, & num.* 9. *dicit latè Rebuff. de liter. obligat. art.* 11. *glos.* 30. *num.* 11. sicut etiam de variatione de persona ad rem, & de re ad personam tradit *Natta cons.* 496. *ex num.* 19. & ex nostri *de Franch.* loquens in materia *ritus de-*
30 *cis.* 200. *num.* 2. & 30. reddens rationem *ex Bal-*
31 *do in l.* 1. *in fin. C. de iur. & fact. ignor.* quia captura personæ est compulsio, non solutio, sequitur latissimè *Muscatell. in praxi appell. par.* 3. *glos. servata ex num.* 27. *cum seq.*

32 Et tertio licita est variatio de persona ad personam puto à fideiussore ad debitorem principalem, & è contra, vel alterum etiam ex insolidū obligatis, etiam pendente iudicio contra vnum, & non expectato fine, an primus fuerit soluendo, nec nè latè *D. Capyc. decis.* 119. *num.* 7. *Rebuff. vbi supra d. glos.* 3. *num.* 24 *cum seq.* & quod pendente lite contra reum possit fieri executio in bonis fideiussorum, vel alium obligatum, & è contra probant *Berous quæst.* 87. *num.* 8. *Lancellott. de attentat. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 150. & pluribus relatis *Surdus decis.* 301. *num.* 5. & de principali ad fideiussorem, & de vna re ad aliam, ac de persona ad rem, *Caualc. decis.* 1. *num.* 15. *latis. lib.* 1.

33 Et licet cum quis primo elegit certa bona, & obtinuit sententiam super illis, & Iudex pronunciauit faciēdam esse executionem non sit licitum creditori variare, & eligere alia bona, vt latè *per*
33 *D. meum Capyc. decis.* 33. & 46. qui loquitur de re ad rem, *Caualc. d. decis.* 1. *num.* 16. *vers.*
34 *vbi dicunt*, tamen adhuc facta electione vnius rei lite contestata, & obtenta sententia, licet variare ad aliam rem, & recurrere ad alia remedia, quando per remedium electum constat aliquo modo Iudici non esse plenè consultum creditori, vt iudicatum testatur *Cartar. dec. Genua* 105. etiam de re ad rem alterius ex correis debitoribus obligatis, quod latius declarando, & limitando decis. D. Capyc. prosequitur *Thesaur. Iun. dicens pariter ita iudicatum in suo Senatu lib.* 1. *quæst. forens. cap.* 7. *num.* 6. *in fine.*

35 Et coram eodem Iudice, vel etiam diuersis plures vias exequutiuas competens simul, vel successiuè intentari posse, *ex Galles. Gabriel, Neuizzan. Mandos.* Lancellott. *Azeued. Suarez de Paz., Seraphin, Borghin Gargiareo, probat Monter. decis. Aragon.* 23. *post num.* 14.
36 probans in exequutiuis non dari litis pendentiā, & iuxtà tantorum patruum securam traditionē, ita decisum in suo Senatu de anno 97.

Prædicta tamen omnia, & similia procedere in diuersis terminis, ita vt nihil obsint huic pauperi debitori, ex eo patet, quod iura omnia, & Doctores præcitati cum alijs innumeris, inter quos in hac materia viderim, latissimè tradit *Matth. Colerus de process. exequut. par.* 1. *cap.*
37 8. *ex num.* 34. *ad* 67. procedunt in casu satis diuersi. scilicet existente debitore contumace. Cogita, vtrum in carcerē à creditore inclusus, dum in contumacia persistebat, & sic in contumacia præuentus, possit petere audiri, ac si sua sponte se in vinculis constituisset, secus autem vbi debitor se constituerit spontè carceratum, & audiri petierit. Et hoc verissimum est de iure communi, sed planè indubitabile de iure Regni.

De iure communi hoc probat tex. insignis, & capitalis *in d. l. Nemo carcerem*, ex quo Angel. & aliqui fundant potissimè electionem, & variationem creditori permissam vbi Imper. ita demum exactori tributorum, quo ad Imperialis vsum exercitus pro communi salute poscuntur, huiusmodi variationem concedit, vt ibi dicitur in fine, si modo debitor indulgentia Principis ad contumaciam abutatur, vt ibi in vers. securi, & amplius, si debitor in indurata nequitia permanebit, vt ibi subijcitur, quem tex. ita in proposito intelligendo, dicit esse meliorem de iure ad hoc propositum infinitis relatis *Colerus d. cap* 8. *nu.* 44. *in fin. &* 45. *Concordat tex. iuris canon. in cap. quoniam frequenter §. fin. vers. sin autem personali, vbi loquens Papa de pœnis debitoris contumacis subdit* (alterutra pæna Iudex ab initio sit contentus, ad aliam nihilominus processurus si hoc mereatur proteruitas contumacis) *extr. vt lite pend.*

38 Et ita espressè, & in terminis hanc materiam electionis, & variationis de iure creditori concessam limitat, & restringit ex mente omnium *Alex. in add. ad Bart. in d. l. consentaneum* 8. *nu.* 17. *in addit. incip. velle quod sic, C. quomodo, & quando Iudex, ibi* (item forte hæc intelligenda sunt, quando proceditur cōtra cōtumacē) citant ad hoc *Bald. in pluribus locis, idem Alex. in cons.* 130. *num.* 15. *lib.* 4. expressè dicit hanc electionem fundari in contumacia debitoris ex *d. cap. quoniam frequenter*, vbi optimè *Natta in addit. incip.* quod si feci, vbi quod contra contumacem, quis potest vti pluribus remedijs, & ex *Baldo, & alijs probat Ias. in l. vnica ff. si quis ius dicenti non obtemp. num.* 22. & 23. & *proprie in vers. dicit etiam Bald. in § fin. inf. ead.* quod in istis remedijs prætorijs vnum remedium non excludit alterum, vnde licet fecerim debitorem in carcerem conijcere, possum tamen missionem in bonis impetrare, quia sunt inducta ad
39 contumaciam propulsandam. Et ita declarat Doctor *Bar. in d. l. consentaneum*, & aliorum in hac materia, vt concedatur creditori electio, & variatio, quæ non est circa idem, nec circa diuersa, quæ habentur loco eiusdem contra debitorē contumacem, & dum perseuerat in contumacia, non aliter *D. meus Capyc. decis.* 119. *num.* 10. & 11. sed omnibus clarius, & latius espressè declarat *Syluan. post hæc scripta visus cons.* 24. *num.* 13 *quem citat, & sequitur Pisanell. in addit. ad pragm. dispendia* 8. *relatione in vltima addit. verbo contumacia.*

40 De iure verò Regni, licet facta liquidatione instrumenti contra debitorem contumacem stylus hodiernus differat ab antiquo, quoniam prisco tempore fiebat missio in possessionem in bonis debitoris pro mensura crediti ex primo decreto iuxtà dispositionem iuris communi *in l. fi.*

iuxta glos. C. vbi in rem actio. Tamen hodie,
41 per interloquutoriam, quam vocant, reputatur debitor contumax, & vt talis condemnatur ad debitum, & pœnam in citatione contentam, & quod exequatur realiter, & personaliter ad electionem creditoris contra ipsum tanquam contumacem *tradit Carau. ritu 166. num 24. in 6.*
42 *notab.* & si contingit exequutionem fieri in bonis, proceditur ad ipsorum venditionem iudiciario ordine seruato *iuxta notata per Afflict. decis. 358. & Franc. Ant. de Iudice Roberto ad Ritum consider. 4. num 44. & totum hoc continetur in Ritu 170. vbi Carau. latius hoc explicat num. 11. in 5. notab. Ritu 172. in princ. & Ritu 180. num. 1.* in quibus specialiter hoc disponitur contra debitores contumaces.
43 Sin autem debitor compareat? de hoc ponitur praxis *in Ritu 166.* vbi distinguuntur casus. Primus videlicet, si debitor comparet ab initio in ipso actu interrogationis, & confitetur instrumenta ipsa, & contenta in eis esse vera, & tunc nisi in promptu, & in ipso instanti docet se satisfecisse statim incarceratur, & datur ipsi, seù illius fideiussori terminus ad probandum, si quæ ei exceptiones competant aduersus præmissa, & interim donec probent legitimè solutionem debet in vinculis causam dicere, vt dicitur etiam *in Ritu 174. & 175.*
44 . Secundus est casus, qui subijcitur *in vers. & si forte* Quod si fortè ipsi debitores, vel eorum fideiussores, voluerint (& sic quandocunque) allegare, & redarguere de falso instrumenta, vel aliter de eorum nullitate dicere, debet dari ipsis terminus, hic enim casus, vt à princ. differt, & vt vltra aliquid censeatur additum, & vt non deficiat ad perfectā prouisionē, necessario est intelligendus, de oppositione etiam ex interuallo faciēda. Et in vtroque casu, tàm solutionis, quàm falsitatis, vel nullitatis instrumēti allegare, si ipsi debitores exceptiones prædictas non probauerint, disponitur ipsos teneri ad pęnas pecuniarias, & iuramentorum contentas in instrumentis, & nihilominus satisfacere debent eorum creditoribus de debitis memoratis.
45 Quod autem Ritus concedat, & quandocunq; compareat debitor, allegans aliquam ex prædictis exceptionibus, debeat audiri etiam post cōdemnationem in vinculis, patet etiam ex eo, quod Ritus disponit, quod ad euitandam solutionem debiti, & pænæ sufficiat alterum duorum, vel promptuaria probatio solutionis, vel quandocunque etiam ex interuallo debitor dicat causam in vinculis, vt de probatione incontinenti facta, quà euitatur solutio, & carceratio loquitur *Ritus in vers. Et facta responsione vsque ad vers. Et similiter detur terminus*, vbi loquitur de allegatione exceptionum, scilicet etiam ex interuallo, quæ licet differat solutionem deberi, est tamen facienda, interim donec exceptio probetur in vinculis.

Quod tamen discrimen inter casum promptuariæ probationis, & obiectæ exceptionis ex interuallo, præterquam clarè colligitur ex serie, & contextu *d. Ritus à vers. & facta responsione, & infra.*

46 Clarissime tamen *emicat ex fine in vers. Et si debitoris* vbi reassumendo casus, compilator dicit (quod si debitores incontinenti vel in vinculis probauerint exentiones allegatas, creditores puniuntur) æquiparantur igitur isti casus, quod debitor incontinenti, vel in vinculis, & sic ex interuallo quādocunq; præbet suam exceptionem, vt ipso liberato creditor condemnetur, alternatiua.n. illa (vel) ponitur inter diuersa, ergo probatio in vinculis, vt sit diuersa à probatione incontinenti necesse est vt etiam ex interuallo concedatur.
47 Prout, Ritum nostrum benè intellexit *Sesse de inhibitio. c. 4 §. 9. dum in illo articulo* vtrum instrumenti exequutio respiciat litis decisionem vel potius ordinationē, vt quia non in totum tolluntur exceptiones, sed in aliud tempus reseruantur, vt posteà audiatur debitor in vinculis latè discurrendo, de veritate eorum quæ tradit super hoc *Carau. d. ritu 166. num. 63. supponit debitore*, quandocunque in vinculis esse audiendos.
48 Vnde si in vinculis quandocunq; exauditur debitor, *& dicitur in d. vers. Et similiter, & in vers. Et si fortè*, vbi pariter conceditur debitori terminus, cum eadem qualitate, & conditione (dum, in vinculis causam dicat) tacitè repetita; præcedenti qualitate, cum hoc tamen discrimine, vt si debitor suam intentionem non probet vltrà pęnas contentas in Instrumentis satisfacere debeat creditori de debitis memoratis, vt disponitur *in vers. (& similiter) & in d. vers. Et si fortè sin autem è contra* debitor probauerit eius intētionem creditor ipse puniri debet in vno augustali pro qualibet vntia, diuidenda æquis portionibus pro rata inter Fiscum, & debitorem *vt in vers. (& si debitores)* licet hoc hodie sit immutatum: ergo apertissimè patet ex præd. interim pendente termino concesso debitori qui comparuit, & in vinculis causam dixit, contra ipsum nullam exequutionem in bonis fieri, nec ad debiti solutionem vllo modo vrgeri posse, vt in dubio supponitur *in dicto Ritu*, dum vtroque casu considerato de eo solum igitur qui non probata exceptione, tunc debitor vrgeatur ad debitum, & pœnam, & sic non prius: probata verò, creditor ad pœnam dumtaxat condemnetur, non autem ad restitutionem exacti cum pro costāti supponatur, nullam potuisse fieri debiti exactionem pendente termino concesso.

Pendente termino cōquiescit &c. Quod con-
49 forme est iuris dispositioni, qua cautum est dilatione pendente Iudicis officium conquiescere, adeò vt ea, pendente Iudici nullum competat iurisdictionis exercitium, sed in suspenso est. *l. siuè pons. C. de dilation. c. significante cum con-*
50 *cord. ibi de appel.* quod procedit in omni termino à iure vel ab homine ad aliquid peragendum dato, quia durantibus illis manus Iudicis sunt ligatæ, & impeditæ censentur *Panor. Fely. & decis. Rotæ quos citat. Vantius de nullitat. tit. de nullitat. ex defic. et iurisd. & vnde ne quibus mod. prouen. num. 157. & 158.* Adeo vt innouata pendenre termino sint ipso iure nulla, & si nihil à parte opponeretur *Glos. in l. 1. verbo momenti*

menti, vbi Alex. notat. ff. de ferijs additio ad praxim. Vestrij lib. 5. cap. 9. num. 2. & lib. 7. cap. 1. num 14. latius Vantius loco citato. Et in pun-
51 to determinat hoc dictũ Doctor *de Roberto ad Ritum d. consider 4. num. 46* Vbi in debitore re-
putato contumace, & condemnato per interlo-
quutoriam super tenore instrumenti ad formam
52 Ritus, qui tam ex dispositione iuris, quã ex clau-
sulis solitis apponi in instrumentis, (quod vna
via electa altera non tollatur) seù (ab vno ad
aliud remedium liceat habere regressum) qua-
rum vigore constat Creditorem posse, & perso-
nalem compulsionem, & exequutionem in bonis
ipsorumq; venditionem ad libitum exercere iu-
sta latissime tradita per *Rebuf. de liter. oblig. ar-
tic. 9. Glos. 3 num. 13. & Colerum d. cap. 8. par.
prima ex num. 65. vers. Cautela tamen est.* De-
terminat Robertus, quod si prædictus debitor
iam contumax in carceribus deponatur, & ibi
alleget solutionem, falsitatem aut alium Instru-
menti defectum, data ei dilatione ad proban-
dum exceptiones, creditor electione priuatur,
nec potest contra eum exequi facere in bonis, iã
dicta ratione, quia pendente termino concesso
Iudicis officium conquiescit, & hanc esse dicit
veritatem vbi Doctor Mazzia in addit latius id
53 confirmat sequitur *Galterius in praxi Instru.
in 2 par. 3. & vlt. par. princ. post num. 28. vers.
sed quid pendente ter.* & optimè *D. Prosper. Pe-
tra olim meus in studijs socius, vir doctissimus,
& supremis honoribus dignissimus teste insigni
viro, & omnibus numeris absoluto Cons. Rouito super Prag. 20. De feudis num. 2. & 3. 4.* Is in
qua *Petr. in addit. ad D. meum Capyt. dec. 169.
in fi.* nedum prædicta confirmat, sed ampliat ad
debitores vigore litterarum significatorialium
pro administratione vniuersitatum, vt licet prõ-
ptam habeant, & paratam exequutionem, & in-
uiolabiliter debent exequutioni, demandati, &
posteà reuideri *vt per Franch. decis. 55. 347.* di-
cit tamen posse reuideri significato in carceribus
constituto, supponens interim cum *Robert. in
omnibus supersedendum.* Nec dicatur, hos DD.
loqui quando non est facta exequutio, & credi-
tor vult pẽdente termino procedere ad exequen
dum super bonis, hic aut reperitur facta exe-
quutio, antequam debitor comparuerit.

Hoc .n. est diuersificare casus, nulla reddita
ratione diuersitatis, Quinimo ratio tradita per
ipsos est generalis, ea scilicet quod supersederi
54 debeat pendente termino, qui denegari non
potest debitori iam contumaci quandocunq;
compareat purgando contumaciam, & propo-
nendo suas exceptiones iuxta dispos. Pragmaticæ
dispendia litum §. comparente reo, quam adhoc
citat *Robert. in specie d. loco num. 45. in fi.* quod
etiam seruatur de iure, & dispositione statuto-
rum in *Delfinatu teste Guid. Papa decis. 66.* quã
*adhoc in specie citat Pisanel. in addit. ad d. prag.
dispendia §. relatione in fi.*

Hæc autẽ ratio vt supersederi debeat pẽden-
te termino ex quo Iudicis officium conquiescit
non minus militat vbi exequutio non est facta,
sed à fortiori comprehendit casum vbi fuerit fa-
cta exquutio, vt scilicet non procedatur ad actũ
venditionis irretractabilem.

Idque esse verissimam, & comprehendi à
55 maioritate rationis paret, ex eo, quia si interdũ
dilatione, etiã pendente potest Iudex facere se-
questrum in bonis debitoris mobilibus si stabilia
non possideat, vel alia etiam facere ex quibus cre
ditor reddetur cautus, & securus, vt adueniente
tempore in casum victoriæ sibi satisfiat *ex doctr.
Angel. in l. si debitori num. 2. vers. & pro decisio-
ne ff. de Iudic.* idque tam in ciuilibus, quam in
56 criminalibus; ne alioquin Iudex teneretur in Syn
dicatu, vt alias de facto testatur iustè seruatũ, &
sequitur *Ias. in d. l. 9. pro Tribunali in fi. ff. de re
iud. & Rober.* qui ita limitat quod supra dixit
d. num. 46. in fi. ergo non minus Iudicis officiũ
conquiescere debet post sequestrum siuè exe-
quutionẽ factam, quam ante exequutionem: quin
immò facilius conquiescit, quo tutior creditor
est redditus mediante exequutione ex prædic.
Et hãnc digestam praxim. Vt debitor licet con-
tumax quandocunq; compareat allegando ali-
quam exceptionem ex supra relatis vel alios de-
fectus aduersus Instrumentum audiri debeat im-
petito termino communi vtriq; parti, quod si
suam intentionem non probet non liberatur nisi
soluto debito, & pœna; licet aliud incontinen-
ti siuè in promptu debitor probet suam excep-
57 tionem; quoniam tunc carceratio impeditur, &
hoc esse discrimen inter exceptionẽ promptua-
riè probatam ante contumaciam incursam, vel
post contumaciam quandocunq; debitor in vin-
culis constituatur, vt in dubium, & notorium tra-
dit *Carau. licet* nõ ita *Ritum glossauerit d. Ritu
166. num. 25. & iterum ex num. 58. ad 60. & 63.
Et licet Carau. in dd. locis* nihil vt videre libuit
58 specialiter dixerit, quod interim carcerato debi-
tore non sit contra ipsum ad bonorum exequu-
tionem siue venditionem procedendum id pro
constanti supposuit, dum dixit exceptione non
probata, ipsum ad debiti solutionem vrgendũ,
igitur non prius, *vt clarius, per ipsum super Ri-
tu 168. post num. 5. vers. 6. nota,* & loquitur ex-
59 pressè *Ritus 161.* vbi compilator meminit de
liquidatione, facta per Dominum Gualterium
Galiotam meum gentilem contra quendam suũ
debitorem, quem creditor per concordiam libe-
rauit à manus mutilatione in quã ex periurio, &
perfidia incurrerat iusta stylũ illius tẽporis cõfir-
mantur prædicta *ex Prag. 74. §. 6. Item volemo.
De offic. procur. Cæsar.* vbi datur priuilegiũ cre-
ditoribus vigore apocharum directarum banco
(che fatta la recognitione, ò verificate dette Po-
lize, de debitori non siano intesi, eccetto fatto il
deposito in publico Banco constituto, ò vero
constituto il debitore in carcere, si cóme fusse
instrumento liquidato via Ritus, ò vero obligan-
za incusata)
60 Si igitur casus, in quo debitor constituitur in
carcere ad hunc effectum in totum exequatur,
& per omnia vt idem operetur, ac si esset factum
depositum in Banco, sicut depositum de debito
factum impediret omnem bonorum exequtio-
nem vel venditionem: sic pariter debitoris præ-
sertim spontanea in Carceribus constitutio ad fi-
nem proponendi sua iura arguendo à virtute
exe-

exequatorum;

61 Inde videmus, in simile, quod licet non possit procedi in causa reclamationis interpositæ per victum à sententia S.C. velut à sententia Præfecti prætorio, nisi facta prius exequutione, nihilominus procedi poterit victo carcerato tanquam facta exequutione vt fuit decisum *teste D. meo Capyc.d.decis.169.vbi addent.de qua decis. me-*

62 *minit Vrsil.decis.*231.*num.*4. & licet id intelligatur nõ existẽtibus bonis, illud procedit, quãdo in casu exequutionis sententiæ non potest practicari concessio termini post conclusum, & sententiarum quo ad impediendum sententiæ exequutionem ex præheminentia tribun. prout aduersus Instrumentum liquidatum.

Quo ad secundum punctum, Censeo, quod dum isti comparenti ex pluribus iam insolidum obligatis, velut contumacia purgata ex suâ præsertim spontanea constitutione in vinculis facta, est omnino concedendus terminus; quo termino pendente, dum in promptu allegatur nul-

63 litas ipsius obligationis tanquam facta ab istis sex particularibus Ciuibus Collistorti pro causa spectante ad ipsam vniuersitatem absq; vllo assensu siuè Decreto, quo casu redditur obligatio prædicta ipso iure nulla obstante Pragmatica Comitis Benauenti 12. de anno 606 sub tit. De administr. vniuers. cum clausula irritãte ipso iure, qua omnes huiusmodi obligationes à particularibus ciuibus contractæ pro rebus spectantibus ad vniuersitates sub pœna fieri perhibentur, de qua facti veritate plenius in termino probanda in promptu pro nunc exhibentur testes ad reuelationem excommunicationis: ex hoc sequitur, quod cum vna sit, & communis omnium obligatorum defensio, & eadem causa defensionis, adeo vt vnius Victoria cœteris omnino prodesse debeat, non solum impediri debebit exequutio quo ad carceratum, sed quo ad omnes

64 litis consortes siuè consocios obligatos *l.* 1. *C. si vnus ex plur. appel.* vbi emolumentum victoriæ etiam non appellanti conceditur, si ad instantiã vnius appellatio iusta pronuntiata est in causa, quæ ex factorum diuersitate separationem non recipit, nec dispar est causa defensionis *vbi glos. Cyn. & alij c. pen. De appel. cum concord. per Vantium, de nullit. tit. Quot & quibus mod. nul-*

65 *litas in iudicio propon. num.*123. Vbi num. 125. tractat licet remissiuè, quod sententia super nullitate contractus vel testamenti nocet, & prodest consortibus cum dicatur principalis, & prima sententia.

Inde ex d.c.pen. cum ibi not. per Bald. de appel. infert Ias. in l si emancipati ex num. 5. C. de

66 *collatio. ad ornatum pulchræ regulæ*, quod quis consequitur ex persona alterius, illud quod ex sua propria persona consequi non posset quod colligit etiam *ex d. l. si emancipati*, vbi nepos emancipatus consequitur ex persona fratris in potestate, vt sibi à patruo emancipato conferatur, quod decem, & septem curiosis exemplis exornat *ibi Ias. vsq; ad num.* 24. & plura alia cumulantur *ibi per Purpur. & Menoch. in addit.*

67 & *Hyppol. Riminald. in repet. d. l. ex nu.*163. & *alib. idem Ias. in d. l. si mater num.* 10. colligit ex glos. socium, vel Consortem iuuari priuilegio, & iure socij, vt actus sustineatur. *C. de inoff. testam. plura etiam* cumulans.

68 Et alibi uidemus ætate maiorem consequi ex priuilegio minoris litis Consortis quod ex propria persona nullo modo sibi concederetur. *l si cõmunẽ* 10. *ff. quemadmod seruitus amit.* quẽ tex. amplissima dote ditauit *Fely. in c.*1. *ex num.* 6. *cum seq. De Præscrip.* vbi inter alia ad rem nostram considerat ex Ant. de Prato veteri, & alijs, hoc potissime procedere, ne in vna eademq; causa variæ seù diuersę, & fortè contrariæ proferantur sententiæ in fauorem scilicet vnius, & cõtra alterum, quod dictum maximis præconijs vsq; ad cælum extollere *testatur Marian. Socy.*

Nec dicatur tex. in d. l. si communem procedere in materia indiuidua tantum non autem diuidua *ex trad. de com. per Couar. pract.* 99 *c.* 34. *num.*2.

Quia pluribus modis resoluitur. Primo quia quidquid sit in retentione [illegible] litis in materia

69 *d. l. si communem* certum est, quod in appellatione, quam constant esse remedium ordinarium, vnius appellatione prodesse cœteris consortibus eiusdem litis etiam in separabilibus ex diuiduis, si modo causæ defensio, & ratio vincendi sit communis siuè vna, & eadem sit defensionis ratio, quia causæ solum communitas, & defensionis paritas facit, vt remedium ab vno prępositum cęteris etiam non appellantibus prosit, vt notant ibi in *summ. Bart. Bald. & Castr. & cæteri scrib.*

70 Idque iure communi cæteris suffragatur, vt dicitur *in d cap. pen. incip. vna sententia, vbi glos. Bald. Pan. & reliqui de appellat. sfort. de integr. restit. par.* 1. *quæst.*46. *art.*3. quia appellatio pręsupponit iniquitatem sententiæ. quæ ratio pariformiter prodesse debet omnibus litis consortibus.

Cum autem in casu nostro, nedum simus in causa appellationis, sed etiam in prima instantia, siquidem constat Ritum in quantum concedit exequutionem paratam instrumentis guarentigiatis siuè confessionis, quæ continent præceptum Iudicis factum in confessum, *iuxta l. si debitori ff. de iudic.* cum iuramento, & alijs, hoc totum est iuri communi conforme, in quantum verò vlterius disponit, quod nulla exceptio nisi incontinenti probata admittatur præterquam constituto debitore in carcere, hoc est contra dispositionem iuris, licet non tollat in totum exceptiones, sed differat tantum, volens quod in omnibus audiatur, sub certa tamen forma, &

71 modo constituto scilicet post modum, (& sic quandocunq; etiam & interuallo) debitore in vinculis, vt clare innuit *Carau. d. ritu* 166. *in prima q. in fi. num.*33 *& in* 8. *q. num.*63. vbi hoc affirmat tantum esse de nouo inductum, vt prius carceretur, & postmodum audiatur, & sic glossa sine vllo discrimine, virum id debitor faciat incontinenti, vel quandocunq; & sequitur *Sesè d. cap.*4. *De inhibit. §.*9. *num.*37.38.44. *vbi nu.* 47. dicit exceptiones non esse hoc casu sublatas, sed tantum dilatas, & suspensas in aliud tempus, vt scilicet in vinculis causam dicat. Ex hoc sequitur

72 tur nos versari in prima instantia, in qua fortiori ratione quam in causa appellationis, de iure communi, & reseruatione facta ab ipsomet statuto siue Ritu exceptionis dilatæ non sublatæ vnius debitoris defensio alijs, ex vnitate causæ prodesse debet *iuxta d.l.1.C si vnus ex pluribus & c.pœn. De appel.*

Sed dato quod essemus, non in prima instantia nec in gradu appellationis, sed in remedio re-
73 stitutionis in integrum in quo illud generaliter obseruatur, vt ipsius beneficium prosit tantum minori, non etiam maiori litis consorti in rebus tam diuiduis, secus tamen in indiuiduis, iuxtà. *l. 1. vbi glos. & DD. C. si in com. eademq; causa in integr. restit. postul. cum concor. per Sfort. d. q. 46 art. 4.*

Adhuc tamen in casu præsenti, beneficium dilationis siuè termini concessi huic debitori carcerato commune esset etiam reliquis correis, siquidem restitutio regulariter non prodest nisi minori: quia errorem vel lapsum ex parte minoris præsupponit, quod in minori tantum toleratur, non item in maiori. *l. præfecti ff. de minor.*

74 At vbi causa restitutionis etiam à minori obtenta esset communis, & pariformiter militaret in ipsis quoq; maioribus tunc restitutio à minori obtempta maioribus quoq; prodesset, vt latè fundat *Sfortia d q.46. art.3 ex num.8.*

Prætereà cum omnes isti sex particulares sint insolidum obligati, etiam si essemus in remedio restitutionis in integrum competenti minori illius beneficium prodesset, & alijs correis obliga-
75 tis etiam maioribus, quia cum omnes sint insolidum obligati ad debitum exsoluendum, sumus in indiuiduis quo casu beneficium restitutionis & si personale cœteris correis siuè Consortibus prodest, ita in puncto *Afflic. decis. 153. post nu. 3. & clarius ibi Vrsil. post num. 2. ibi (per quæ potest decidi quæstio) & generaliter etiam remedium* restitutionis licet personale prodesse Consortibus in indiuiduis, latè comprobat *Sfort. d. art. 4.*

Estq; etiam indiuidua obligatio, in casu præsenti, nedum respectu obligationis sed respectu effectus siuè actionis hypotecariæ, quæ ex obli-
76 gatione proficiscitur ius n. hypotecæ, quod pro debito exigendo oritur super bonis obligatorum, in hac propriè materia esse indiuiduum, tametsi summa debiti, vel res hypotecatæ sint diuiduæ, constat esse decisum apud *Afflic. & Vrsil. decis. 213. vbi ita pluries iudicatum comprobat Sfortia d.q.46. art.4. vers. & Consulendo, & art.5. num.20.*

Et tandem etiam vbi agitur de re diuidua siuè
77 diuisibili quo ad commodum vtendi vbi tamen considerata diuisione, minor siuè socius aut correus priuilegiatus, non consequeretur idem commodum siuè emolumentum, aut saltim non ita plenè aut sufficienter, si remedium sibi competens alijs etiam socijs in totù prodesset iuxta theor. *Petri, & aliorum in l stipulationes non diuiduntur, quomodo fundus* quandoq; commodè diuidi non potest *§ eadem Insti. De offic. iud. l ad officium ff com. diuid. declarat Aquil. in l. 2. §. & harum num. 10. 21. 22. & 24. ff. de verb. oblig.*

Tunc, & eo casu, & si res sit sui natura diuidua, censetur tamen penitus indiuidua legaliter, ita vt beneficium etiam restitutionis personale ex persona minoris ad maiores correos extendatur, ita singul. *dixit Ripa in cons. primo* si in com muni eademq; causa, quod tenendum menti, quia faciet honorem alleganti admonet *Sfortia d.q.46 art.4. in fi.*

Vnde cum certum sit interesse cuiusuis ex insolidum obligatis, neminem ex correis ad solu-
78 tionem vrgeri, nè si fortè correus socius soluere cogatur, ab ipso partem pro rata repetere possit, prout posse constat quando sunt correi ex causa onerosa iusta *not. in l. in lege falcidia ff. ad l. falcid.* Et licet aliud sit quando omnes correi obligantur ex causa lucratiua iuxtà tradita per *Surd. decis. 308 in fi. num. 20.* quod nec esse expeditum apparet *ex Rodriquez. ex Feliciano. De ann. reddit. lib. 2. q. 5. num. 22.* & sic cum in omnem casu interfit huius debitoris, socios non vexari, nè solutum pro rata ab ipso repetant, vel litibus eum vexent obligatio dicitur indiuidua,
79 adeo vt omni iure pendente dilatione siuè termino concesso vni ex obligatis in solidum carcerato, supersederi debeat quo ad omnes alios, vt etiam in puncto affirmat *Mazzia in addit. ad Robertum d. consider. 4 post num. 37.* vbi testatur, obseruari, vt constito de aliquo bono iure debitoris carcerati solitum esse mandari quod supersedeant in exequendo etiam quo ad non comparentes; De quo bono iure in casu nostro iam constat ex testibus ad reuelationes excommunicationis.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An habens aliquod priuilegium, si eo numquam vtatur, possit illud allegare.

SVMMARIVM.

1 *PRriuilegium si allegetur, quod iuri communi resistit nisi probetur possessio, interim statur iuri communi.*

2 *Priuilegium sufficit, vbi non constat illi esse derogatum, & ita Sacrum Consilium iudicauit.*

3 *Priuilegium celebrandi in vna ex Ecclesiis Ciuitatis interdicta non amictitur, etiam si per centum annos quis non vtatur, quia non euenit casus, ratio ibidem.*

4 *Priuilegium conficiendi nundinas est merè facultatis, & ideò ei præscribitur, si priuilegiatus non vtatur.*

5 *Dominus si non imposuit onus vasallis, quod impo-*

imponere poterat per centum annos, non perdit priuilegium.

6 *Iurisdictiones plures habens, si vnam solam habere putabat, cæteras minimè deperdit.*

7 *Priuilegium habens nimis latum, si eo nimis strictè vtatur, non potest deinde vti, sicut prius habebat.*

8 *Distinctio Ioannis Andreæ in materia non vsus priuilegij commendatur.*

DECISIO LXX.

Magna Curia Vicariæ, iuxta tradita per *Papin. in l. maiorem 8. & Vulpianum in l. rescriptum 10. ff. de pact.* condénauit creditores minoris quātitatis ad concurrendum cum creditoribus maioris summæ in dilatione præscripta communi debitori, & inter creditores condemnatos fuit quidam Venetus, qui appellauit ad Sacrum Consilium, in quo allegauit, & reproduxit priuilegium per retro Reges huius Regni concessum Venetis, & ab immortalis memoriæ Imperatore Carolo Quinto confirmatum, vt non possint cogi ad concurrendum, & dilationes cōcedendum eorum debitoribus, quod priuilegium erat productum in ipsa Magna Curia.

Ex aduerso dicebatur, quod Veneti non erant in possessione dicti priuilegij, & quod nunquam eo vsi fuerunt, & cum priuilegium sit contra ius
1 commune, qui se fundat in dicto priuilegio, cui resistit ius commune, nisi probet possessionem, interim stabitur iuri communi per *text. in cap. cum personæ de priuileg. lib. 6.* etiam quia per non vsum amittitur priuilegium vulg. *l. 1. ff. de nundin. per quem text. ita tenet Hostiens. in cap. vt priuilegium num. 10. extra de priuileg.* dicens tale priuilegium per nō vsum præscribi per *not. in cap. accedentibus, & cap. si de terra extra de priuileg. & l. 1. ff. ad macedon.* secus in alijs locis, vel eo loco, vbi concessum est, eo vsus fuerit priuilegiatus, argum. notab. in *l. vt pomum 7. cum l. seq. ff. de seruit. & l. certo generi 13. ff. de seruit. rustic. prædior.* Facilius enim amittitur priuilegium quàm ius commune, *teste Papin. in l. eius militis 35. §. militia missus ff de milit. testam.*

His tamen non obstantibus Sacrum Consilium censuit priuilegio esse deferendum, & iuxta illius tenorem Venetis seruandam esse prærogatiuam, & beneficium in eo contentum, ne possint compelli ad concurrendum in petita dilatione,
2 quia sufficit priuilegium, vbi non constat illi esse derogatum, vel per actus contrarios, vel partium consensu, vel alia via amissum, quam derogationem, vel amissionem tenentur probare, qui priuilegium impugnant. Tenebantur enim ipsi probare, quod alias in contradictorio iudicio fuerit iudicatum aduersus priuilegium, & quod hoc priuilegium, vbi casus accidit nunquam fuit in vsu, vel alias inualidum, alias stabitur priuilegio, etiā si per centum annos quis vsus non fuerit, vt dicit *glossa communiter recepta in cap. vt priuilegia 24. §. illud in verbo semel in anno vers. sed*
3 *si centum annis extra de priuileg.* vbi priuilegiū celebrandi in vna ex Ecclesijs alicuius Ciuitatis interdictæ, non amittitur, etiam si per centum annos eo priuilegio vsi non sunt, quia non venit casus, & ad Ciuitatem illam priuilegiati non accesserunt, quam Glos. licet quodammodo impugnet Hostiens. ibi, illam tamen sequuntur omnes Canonistæ, & Vincentius relatus per Ioannem Andream dicit rationem esse, quia priuilegium est merè ad vsum voluntarium, & meræ facultatis, & ideò ei non præscribitur per non vsum, dicit tamen Ioannes Andreas ibi, quod opinio Hostiens. posset procedere, vbi successit casus, & priuilegiatus noluit vti priuilegio, opinio verò glossæ procedit, vbi nō successit, & ideò non fuit vsus, & hanc distinctionem putat veram *Abb. ibi num. 4.* dicens non esse veram rationem Vincentij, quod nō præscribitur tali priuilegio, quia est merè facultatis, per *text. in d. l. 1. ff de nundin.*
4 *& quod ibi not.* vbi priuilegium concessum faciendi nundinas, est merè facultatis, & tamen tali priuilegio præscribitur, si priuilegiatus non vtatur, & ideò placet sibi opinio Ioannis Andreæ, quod non amittatur, vbi quis vsus non est, quia non venit casus, quia non potest imputari negligentia, vel dissensus, & actus contrarius, dicit tamen, quod hoc casu si priuilegium est personale, vt puta, quia conceditur singulari personæ, eo casu non vtendo amittitur spatio annorum decem, si verò Ecclesiæ eodem casu spatio annorum quadraginta amittitur, vt in *cap. accedentibus extra eod. de priuileg. Bart. verò, & Ciuilistæ eandem opinionem absque controuersia tenent: nam in l. cum scimus C. de agricol. & censit. lib. 11. num. 2.* firmat non præscribi facultati, & priuilegio petendi seruitium, si casus non accidit, vel quia priuilegiatus non indiguit, etiam si per centum annos quis non petierit, & in *l. in filijs C. de decur. lib. 10.* idem tenet in iure eligendi, & petendi seruitium, & allegant nostrates ad hoc *text. in leg. hæc autem iura, scilicet ff. de*
5 *seruitut. vrban. prædior. vbi Bald. & Angel.* loquuntur in Domino, qui per centum annos non imposuit onus vassallis, quod imponere poterat, & in Ciuitate, quæ non est vsa iurisdictione, quam habebat in Castro, quod non ob hoc imiserat priuilegium, nisi vassalli gessissent se pro liberis, sic & Castrum, sed quoad hoc addit *ibi num. 2. in fine, & num. 3.* id procedere Domino sciente, & patiente, & sequitur *Paul. de Castr. num. 5.* sed de hac re latè per *Abb. Butr.*
6 *& alios in cap. ad audientiam extra de præscript. addit in eadem leg. Fulgos.* quod si quis in aliqua ciuitate, vel Castro habet omnem speciem iurisdictionis, licèt vna tantum vtatur, tamen omnem retinet, licèt per centum annos steterit, nisi ea sola vsus esset, quia illam solam tantum habere

habere putabat, & idem in alio proposito tenet *Crauet. licet de Fulgosio non faciat mentionem in consil. 124. num. 15.* (& vt dixi) vera est omnium Doctorum resolutio, quod per non vsum non amittitur priuilegium etiã perlapsum centum annorum, si casus non vtendi, non euenerit, quos cumulat *Alexand. in addit. ad Bart. in d. l. in filijs, quos non transcribo, & alios recenset Crauet. in cons. 111. num. 3. & in dicto cons. 124. in fine, Brun. cons. 117. num. 138. & sequent.* Est verum, quod per actum contrarium perditur, vt supra, vt tenet *Bartol. in l. cum decurionatus in fine C. de decurion. libr. 10. & ibi Addentes, & est text. in cap. si de Terra, & in d. cap. accidentibus 15. eodem titulo, vbi glos. & Doctor.* tractant, si vnicus actus contrarius sufficit, & redditur ratio per tex. in dicto cap. si de Terra, & in dicto cap. accedentibus, quia liberum est vnicuique suo iuri renunciare, & per actum contrarium censetur renunciare, est etiam
7 verum, quod si quis haberet priuilegium nimis largum, & eo vtetur nimis strictè, non posset postea vti magis largè ex *Bart. opinione in l. vsum C. de aquaductu lib. 11. & ibi Alex. in addit. & alijs Scribentes.*

Sed quò ad materiam attinet, visa est omnium
8 optima distinctio, quam tradidit *Ioann. Andr. in cap. Ioannes num. 14. extra de cleric. coniugat. §. aut.* quod non vsus habet quandoque implicitum actum contrarium legis dispositioni, & contrariam consuetudinem intelligit, quando id, quod lex præcipit, vel permittit, consuetudo excusat, & hoc casu per actum contrarium tollitur lex, & priuilegium, affert ibi exempla, quæ non transcribo, quia non sunt præsentis speculationis, aut non vsus non habet implicitum actum contrarium dispositioni iuris, nec in substantia, nec in forma, vt quia non accidit casus, vel accidit, sed homines non sunt vsi lege pro illo casu, nec tamen fecerunt contrarium: tunc non vsus, non tollit legem, & priuilegium, quoad substantiam, exemplum ponit in hermafrodito, qui iudicari debet secundum sexum magis preualentem, si in illo loco casus non accidit per mille annos, non per hoc tollitur dispositio *l. quæritur ff. de statu homin.* quoad formam, exemplum ponit in vicino, qui habet priuilegium à lege petendi cautionem damni infecti, vbi domus vicinorum minabitur ruinam, minatæ sunt ruinam domus, nec est petita cautio, non ob id tollitur legis beneficium, item longissimo tempore quis ædificauit in solo proprio vsque ad certam altitudinem, & non altius, ista est simplex abstinentia, quæ non tolleret legis priuilegium ædificandi vsque da cœlum.

Nec de *text. in cap. cum personæ*, fuit habita
9 aliqua ratio, quia loquitur in casu diuerso, scilicet in eo, qui prætendit se exemptum in totum à iurisdictione Ordinarij, & fundat se in possessione, & prescriptione, hic in eo, qui non se exemptum à iurisdictione huius Ordinarij, sed exemptum à casu particulari, & legis prouisione, sed sub iurisdictione Ordinarij, & fundat se in priuilegio, quod est lex particularis, præterea *text. in d. cap. cum personæ*, secundum primum casum considerαtum ibi per Archidiacon. fundat intentionem huius decisionis, & ex his, quæ scribit *Capyc. in decis. 189. num. 5. & seq. & Couarru. latè practic. quæstion. cap. 17. num. 6. colum. penultim. more solito optimè explicat d. text. & materiam.*

Quare Sacrum Consilium reformauit decretum Magnæ Curiæ, quo Venetus creditor erat condemnatus ad concurrendum, vt supra, etiam quia priuilegium prædictum est concessum Collegio, seu Reipublicæ Venetorum, & non singularibus personis, quo casu vna persona non vtendo, non potest præiudicare toti Reipublicæ, sed sibi tantum, & creditores Actores in hoc iudicio tenebantur probare, quod alias in contradictorio iudicio erat iudicatum contra hoc priuilegium Republica sciente, & patiente, vel quod iste consenserat, non obstante priuilegio in prædicta dilatione concedenda. Relator fuit meritissimus Consiliarius Carolus de Tappia, apud Actuarium de . . . . de mense Aprilis 1604.

ADDITTIO.

SVMMARIVM.

1 *Fieri non debere per plura, quod per pauciora fieri potest, traditur.*
2 *Priuilegium quando per non vsum amittatur, & num. 4. cum sequentibus de tota materia, & nu. 8. vide.*
3 *Priuilegium non perditur per non vsum, dum non fuit data occasio vtendi.*
5 *Priuilegium quot modis amittatur.*
6 *Abutens priuilegio illud amittit.*
7 *Priuilegia per decennium non vsu censentur abolita.*
8 *Priuilegia quando per non vsum tollantur.*

1 Regula repetita non debere fieri per plura, quod potest per pauciora *argum. l. dominus testamento ff. de conditione in debit.* cũ cõcordantibus ibi allegatis *per glos. final.*) breuiter pro eo, quod
2 notatur in hac decisione, quod dum non vsus fuisti tali priuilegio tibi imputes reassumas, quãdo priuilegium per non vsum amittatur, & ad
3 concordantiam casus decisi, quod nunquam censeatur amissum, dum non euenit occasio illo vtendi, *vt Anna singul. 400. vbi plura addidit cum eius filio Abb. cons. 61. vol. 2. Petra ad Capyc. decis. 134. in vers. amittit, Ricc. coll. 681. ibi adornat glos. in cap. Abb. Sancti Syluani de verbor. significatione Caputaquens. decis. 379. p. 2. id. Ricc. coll. 274.* prout amplissimè de ipsa regula *de Franch. decis. 125. num. 3. D. Reg. Tappia in l. fin. ff. de const. Principum Fusc. singul. 88. latè per Menoch. lib. 6. de præsumpt. cap. 41. Gamm. decis. 282. Verall. decis. 382. par. 2. Gra-*

Gratian. discept. forens. 168. num. 55. tom. 1. & quid in priuilegio de faciendo non vsu spatio decem annorum *l. 1. vbi Bart. ff. de nundinis Felin. in cap. cum accessissent 25. de constitut. Gabriel. cons. 162. num. 1. vol. 1. cum per vsum*, & consuetudinem priuilegium declaretur *Dec. cons. 48. in 1. Fus. singul. 99. liter. P. Reg. Lanar. cons 34. num. 3.* & pariter per possessionem *Anna all'g 52. num. 6. de Franch. decis. 397. num. 12 Castillo decis. 66. num. 4. Anna filius cons. 129. num. 43 de Ponte decis. 5. (sed quot modis priuilegium admittatur per practicam Papiens. in forma libelli opposit. contra instrumentum glos. penitus, vt Affli. in const. cum concessionem in rubrica, & Marta voto 66. & D. Rouit. in prag. prima de priuileg. vniuers.*
6 *concess. num. 10.* dum quis fuit abusus priuilegio quod illud ad nittat, quia tunc abutendo fit indignius *c. suarum. de priuilegijs Gratian. praeest. discept.* quod quomodo procedat *latè Guglielm. de Benedict. in c. Raynutius verb. in eodem lo 2. de testam, & de Ponte cons. 72. vt capit. de Baronibus in prag. 8 p. 3. nu. 201. fol. 324.*
7 quod priuilegia dum per decennium non fuerunt vsui data censeantur abbolita, & idem si probentur actus contrarij ex *Gabriel. in conclus. de iure immunit. Anna alleg. 11. id Gratian. discept. 302. num. 2 tom. 2.* quia tunc censetur renuntiatum &c. *vt est in l. quae per contrarium vsum tollitur Felin. in c. lex noua tit. de tregua, & pace* prout ex eius antiquissima inobseruan-
8 tia pariter *Ludouic. decis. 98.* sed quando priuilegium esset per verba perpetua tunc per non vsū non tollitur praedicto spatio 10. annorum *Garzia de nobil glos. p. num. 79. de Ponte in tract. de diuers. prouis. c. de Mercatis in fine* tunc quia praescriptio requirit &c. *Tiraquell. de retract. conuentionali §. primo glos. 2. Surd. decis. 2.* Cum ab eo coacerricatus vel si priuilegium fuisset personale tam ex persona concedentis, quam recipientis *c. priuilegium de regul. iuris in 6. idem de Ponte cons. primo* idem si ad tempus vel opus certū esset *Surd. decis. 75. Affl. decis. 3. Gramat. 59. num. 32. & Capibl. num. 204. & vide dictam Coll. Ricc. 681. per totum.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An Casalia alicuius Ciuitatis teneantur contribuere in expensis publicis, quas Ciuitas facit.

SVMMARIVM.

1 *Villa, & Castra sub Ciuitate faciunt collectam, & sequuntur ius Ciuitatis.*
2 *Natus in villa, vel castro, an gaudeat priuilegio Ciuibus ex forma Statuti concesso.*
3 *Intellectus §. si quis igitur. authent. quib. mod. nat effic. sui latè discutitur.*
4 *Ciuitas, & Casalia possunt cogi ad emendum frumentum Ciuitatis, si merces fit, nec reperiuntur emptores.*
5 *Villa, & Castra reguntur lege, & consuetudine illius Ciuitatis sub qua sunt.*

DECISIO LXXI.

AN Casalia alicuius Ciuitatis teneantur contribuere in expensis publicis, quas Ciuitas facit, est quaestio non passim à Doctoribus tacta, & ab vno, vel altero tantum eorum, quos viderim hactenus in specie tractata, & quod teneantur absque scrupulo videtur decidi per *text. in l. qui ex vico 30. ff. ad municip.* vbi ex Vulp. sententia, qui ex vico ortus est eam patriam intelligitur habere, cui Reipublicae vicus ille respondet, ergo vicus est pars corporis Ciuitatis, & ibi glos allegat iura concord. si pars corporis ergò tenetur contribuere; nam quemadmodum homo consistit ex multis membris, quorum praecipuum est caput, & caetera membra capiti tanquam Principi deseruiunt, ita Ciuitas, quae etiam ex Casalibus constat, quia pars Ciuitatis sunt tanquam Princeps, & caput decet Casalia praedicta tributaria habere in his, quae publica ex causa fiunt, quae omnes tangit, ad idē *text. in l. Insulae 9. ff. de iudic.* vbi idem Vulp. inquit Italiae Insulas partem Italiae esse, & ibi glos. arguit ex illo text, quod qui in illa Insula est debet respondere Italiae, allegat *d. l. qui ex vico, ad idem facit text. in §. si quis igitur auth. quib. mod. nat. effic. sui* vbi qui filios naturales legitimare contendit statuit Imper. quo id possit facere illos offerendo Curiae illius Ciuitatis vnde oritur, subdit si verò nec Ciuis ipse consistat, sed ex villa quadam, aut vico sit oriundus illi à patre offeratur Ciuitati, aut semetipsum offerat, sub qua Ciuitate, villa, aut vicus tributa persoluit. ergo patet ex illo text. villas, ac vicos persoluere tributa Ciuitati, tanquam capiti, & glos. ibi in verbo persoluit id notat ex illo text. quod scili-
1 cet Villae, & Castra sub Ciuitate faciunt collectam, & sequuntur ius Ciuitatis, allegat ad idem *text. in l forma ff. de censibus d. l. qui ex vico, & l. nulli 9. quid si inuito C. de episcop. & cleric.* per quam *glos. euomit vnum verbum ad propositum huius quaest. Imol. in l. 51. se non obtulit in princ. num. 3. in fin. ff. de re iudic.* dicens, quod villae tenentur contribuere cum castro. vel Ciuitate sub quā vigent, & erronea mihi videtur opinio *Angel. in d. §. si quis igitur num. 5. notantis singulariter ex illo text. quod licet villa, vel castrum*

castrum subditum Ciuitati dicitur pars Ciui-
2 tatis d.l.In sulæ,tamen natus ex villa, vel castro Ciuis illius Ciuitatis,& ideò non possit gaudere priuilegio dato Ciuibus ex forma Statuti,vel legis,quia tale priuilegium non porrigitur ad Comitatiuos, quoniam Comitatiui non sunt Ciues
3 per illum text.siquidem ille text. non decidit id principaliter,quod nati in villa, vel vico non dicantur Ciues Ciuitatis,cui villa subest, vel vicus, sed potius contrarium dum concedit Comitatenses,& natos in villa, vel vicis posse legitimare naturales illos offerendo Curiæ illius Ciuitatis, cui subsunt, sicuti faciunt alij Ciues, & hoc fuit principale intentum Imperatoris, de quo dubitabatur:nam quemadmodum Ciues nati in ipsa Ciuitate possunt citra difficultatem legitimare, eo modo dubium erat de his, qui nati non erant in ipsa Ciuitate, sed villa, aut vico, dixerat enim supra ibi licebit ei suum naturalem filium offerre Curię illius,vnde oritur Ciuitatis:subdit postmodum si verò nec Ciuis consistat,sed ex villa quadam, aut vico,&c. Cum superius dixerit de his, qui in Ciuitate oriuntur, subdendo postea si verò nec Ciuis ex superioribus dignoscitur intelligere de his, qui non oriuntur in Ciuitate, vt declarant verba sequentia ibi (ergo tantum) Imperator facit differentiam inter Ciues verè ortos in Ciuitate,& Ciues ortos in villa, vel vico, concludit tandem tàm vnos,quàm alteros posse legitimare offerendo Curiæ Ciuitatis tanquam capiti nisi etiam dicamus, quod ille text. loquatur de oriundis ex villa, & vicis, in quibus erat maior difficultas,quia differentia est inter ortos, & oriundos,vt explicat *Alciat in l. Prouinciales 190 ff de verbor signific* & verè opinio Angeli non caret difficultate:nam si Comitatenses, qui Ciuitati subsunt tenentur ad onera, cur non debent sentire commoda,& potiri priuilegijs ex regula iuris, *qui sentit onus de reg.iur. lib.6.* sed hæc obiter nunc, alibi forsan ex professo tangemus.Hanc difficultatem præsentiens, idem *Angel.in fin.concludit*, quod est verum, quod non sunt Ciues Ciuitatis,sed Ciues Comitatiui, sed ex omnibus solus *Mexia Hispan. ex professo hanc quæst.tetigit,& digessit in suo Comment.super pragmatica,seù taxa panis in 1.conclus. nu. 75.cum seq.*formal quæst.in specie an vici,& oppida,quæ nos Casalia appellamus, quæ Ciuitati respondent,& intra eius districtum sunt,teneantur ad huiusmodi contributiones, & loquitur
4 Mexia,vbi Ciuitati superabundat frumentum,& marcescit,& expedit illud vendere, quod si non reperiuntur emptores, potest cogere Ciues ad emendum,& hoc casu Casalia etiam coguntur, & potest ipsis distribui, & quoniam eius Commentaria non ita faciliter ad manus omniū peruenire possunt,eius rationes summatim transcribam,Concludit enim,quod tenentur, faseturque hanc quæst. à nemine ex Doctoribus quos ipse viderit in specie tractatam inuenisse,mouetur ex authoritate *glos.in d.l.l si quis igitur,& Imol. in loco supra citato,& glos. fin. in l. ex ea causa ff. de postul.& in d l.Insulæ,allegat ad idem text. qui hoc secundum eum videtur insinuare in l. omnes C.de oper.public.text.in l.si quis naturalem in princip.C.de natural.lib.* ibi eius Ciuitati ascribendi sunt ordini,sub qua vicus ille,vel possessio censetur,& text.in *l.nulli §. quod si in vi-*
5 *co C.de episcop.& cler.*Item quia vici, seu villæ, & castra reguntur lege, & consuetudine illius Ciuitatis,sub qua sunt ex *Ioan.de Plat. in l.fin. C.de exaction.trib.lib.10.num.7.*& alijs,quos ibi congerit, & quemadmodum se habent Insulæ Italiæ,ad Italiam, & Ciuitas Prouinciæ ad Prouinciam,& territorium Ciuitatis ad Ciuitatem eodem pacto,& villæ se habent, quodq; alterum est pars alterius, & ex omnibus partibus fit vnū integrale *d.l.Insulæ,& l.notionem §.1.ff.de ver bor.signif.§.cum ex aliena, & §. si tamen instit. de rer. diuis. l in rem actio §. si quis rei, & §. signum ff. de rei vendic.cum similib. seq.* Ergo necessario (inquit) quod castrum,& villa, quæ respondent Ciuitati,& sub appellatione Ciuitatis continentur ad dictam contributionem teneantur *l.in toto ff.de regul.iur. l.1.ff. de aur. & argent.legat.l.si quid eorum l. 1. ff.de leg. 3. cum similib.*& cum casus accidisset in Sac.Cons.inter Ciuitatem Auersæ,& eius Casalia in impensis funerum factis præuia licentia executioni Domini Proregis tempore obitus immortalis memoriæ Philippi II.Regis nostri,in quibus expensis computabatur etiam stragulum, quod vulgo dicunt cultram, quæ fit ex serico, & auro contexta, & deseruit pro ornatu, & apparatu funeralium, & postea in Cathedrali Ecclesia illius Ciuitatis cōseruatur pro tanti Regis memoria. Recusabant Casalia dicentia nihil ad ipsa attinere,etiam quia prædicta cultra remanebat in eadem Ciuitate ad ornatum Ecclesiæ Cathedralis, cum qua Casalia non participabant, nihilominus Sacrum Consilium me referente illam condemnauit ad contribuendum pro duabus partibus. Produxerat enim Ciuitas Auersana processus antiquos, in quibus apparebat conuentio de anno 1540. inter dictam Ciuitatem,& Casalia de contribuendo in omnibus expensis erogandis, & donatiuis faciendis per dictam Ciuitatem ex causa publica,& apparebant similiter decreta Magnæ Curiæ Vicariæ,confirmata per Sacrum Consilium; quibus Casalia prædicta pro duabus partibus, quia pro totidem representant Ciuitatem, & sūt membra corporis Ciuitatis,fuerunt condemnata in expensis erogatis tempore aduentus immortalis memoriæ Imperatoris Caroli V. in anno 1536. & in impensis erogatis in anno 1545. in ingressu Episcopi). Sententia est apud Romanum Actuarium die 5. Iulij 1601. & decretum, quod pro duabus partibus contribuant die 12. Iulij eiusdem anni in eodem processu.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Casalia tenentur contribuere in expensis publicis quas fecit Ciuitas.*

2 *Casalia gaudent priuilegijs Ciuitatis licet fuerint.*

fuerint diuina quo ad iurisdictionem.

3 *Studentes exteri non possunt habitare in locis honestis cum decl.*

4 *Studẽtes Neapolitani, & casalium non torquentur ex processu informatiuo absq; dispensatione S. E.*

5 *Delictum factum in casalibus in Ciuitate præsumitur.*

6 *Consuetudines Neapolitanæ comprehendunt, etiam Casalia, & districtus.*

7 *Casale semper currit cum Ciuitate.*

8 *Ciues de casali Neapolis trahunt, & non trahuntur prout ipsi Neapolitani.*

9 *Demanium concessum Neapolitanis censetur concessum Ciuibus casalium.*

10 *Casalia vtũtur eisdem priuilegijs Ciuitatis.*

11 *Casalia quando præsumantur quid separatum à Ciuitate.*

12 *Casalia quando veniant appellatione Ciuitatis.*

13 *Casalia Ciuitatis quæ sint.*

14 *Castri, & Ciuitatis appellatione an veniat totum territorium.*

15 *Castra vel ville an veniant appellatione Ciuitatis.*

16 *Casalia an censeantur damnata damnata Ciuitate.*

17 *Homines de casalibus à beneficijs Ciuitatis quando excludantur.*

1 BEllissima est disponens Casalia teneri contribuere in expensis publicis quas facit Ciuitas (*Vide de Franch. decis.*
2 316. vbi Casalia gaudent priuilegijs Ciuitatis *Capibl. de Baron. in pragm. 8. p. prima num.* 58. licet fuerint diuisa quo ad
3 iurisdictionem,) & ibi licet studentes exteri exfractent ab honestis vicis, vt supra in pluribus locis cumulaui dum absque mulieribus habitauerint,
4 *vt dixit D. Auth. decis. 5.* tamen non procedit in studentibus Neapolitanis, & Casalium, & quod non torqueantur ex processũ informatiuo absq; dispensatione S. E. ipsi Ciues de Casalibus pro vt illi de Ciuitate nostra *ipse de Franch. num. 5. & in decis. 129.*) idem in pena infligenda cum delictum factum in Casalibus, & in Ciuitate præsumitur *Ricc. coll. 1387. vers. nota*
6 *tamen, & id. de Franch. decis. 604.* dixit pariter consuetudines Neapolitanas cõprehendere etiã
7 Casalia seu districtus, & non est dubium cum
8 semper Casale currit cum Ciuitate &c. & patet pariter Ciues de Casalibus pro vt Neapolitanos trahere, & non trahi *de Franch. decis. 411. num.*
9 *primo 381. num. 3. Annã singul. 401.* & patet demanium concessum Ciuitati, etiam casalibus videri concessum, vt in Casalibus fortẽ Ciuitatis Salerni *Doctissimus D. meus R. Valenz. cons. 2. num. 87.* vtũtur etenim Casalia eisdem priuilegijs Ciuitatis, & iudicantur sicuti de ipsa Ciuitate *vt latissime Ricc. decis. Archiepiscop. 84. num. 9. per totam p. 3.* ideo nimirum si in casu *D. auth.* tenentur contribuere, vt ipsa Ciuitas in expensis,
11 sed quando præsumãtur quid separatum à Ciuitate *D. Camillus de Medicis cons. 21. num. 10. &*
12 quando veniãt appellatione Ciuitatis præter adducta *supra in decis. 23. Socc. Iun. cons. 2. num. 30. & 49. num. 31. vol. 1. Menoch. cons. 75. nu. 97. & 1005. num. 85. & Lelius Capyt. ad consuet Neap. §. 4. in præludijs fol. 28. & 29. nu.*
13 *5. & 6.* vbi explicat, quæ sint Casalia Ciuitatis
14 nostræ, & vide si Castri, & Ciuitatis appellatione veniat locum territorium, *per D. Reg. Valenzue-*
15 *la cons. 79. nu. 34. fol. 578.* & si Castra, & Villæ veniãt appellatione Ciuitatis *Gratian. discept.*
16 *117. num. 3. tomo 2. & 217. num. 1. & 8.* & si intelligantur damnata Ciuitate clarissimè, nec ommictas aliquando excludi homines de Casali à
17 fauoribus Ciuitatis, vt euenit in facto, dum Ciuitas prohibuit Ciues Casalium nolentes accipere granum partiti Ciuitatis, ne ducerent panem in ipsam Ciuitatem, vt refert *Montan. in pragm. 2. de administ. Vniuers. num. 72. & sequentibus*, & vide alia si conferat pro fermine istius decisionis *per Dom. Reg. Tappia decis. 23. num. 63. & in nouiss. decis. S. C. 4. num. 4. 5. & 6. & 23.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Si partes habentes contractum pro absoluto iusserunt fieri cautelas, an vnus aliò dissentiente possit ante cautelarum celebrationem à contractu recedere.

SVMMARIVM.

1. *SCriptura non est substantia legis, nisi in casibus à iure expressis.*

2 *Contractus quando dicatur in scriptis à partibus celebratus plures recitantur opiniones dissentit intellectus l. contractus C. de fid. instrum concluditur tandem, quod vbi post perfectum contractum adijcitur fieri cautelas non dicuntur partes in scriptis contrahere, sed ad faciliorem probationem. num. 7.*

3 *Vẽditio si permittitur celebrari in scriptis, an possit compelli venditor ad faciendam scripturam, sicut non potest cogi ad traditionem rei.*

4 *Promittens facere scripturam ad omnem voluntatem, & requisitionem partis, si tractatus partium iam fuit absolutus, scriptura non est de essentia.*

5 Saly.

5 *Salyceti dispositio in d.l.contractus, vt magistralis commendatur.*

6 *Contractus qui possunt in scriptis, & sine scriptis celebrari nunquam censentur in scriptis confici, quamuis partes voluerint agi scriptura, nisi id expresserint.*

7 *Contractus si factus est sine scriptura, si deinde aliqua partium compellitur ad confectionem eiusdem scripturæ, non tenetur se obligare cum clausulis guarêtigiæ, & quomodo procedat ibidem.*

DECISIO LXXII.

1

Ertissimum est de iure scripturam esse de essentia legis, & proinde esse tantum necessariam ad probationem nô ad substantiam actus, vt habetur expresse in *l. pactum, quod bona fide 17. C. de pactis, & in l in exercendis C. de fid. instrument. & ibi Doctor. & in l. 2. ff. de contrah. empt.* exceptis tamen casibus specialibus, quibus datum est pro forma, & essentia scripturam esse necessariam, quos enumerat glossa magna, & solemnis, & post eam Doctores omnes in *cap. 1. de censibus lib. 6. & glos. in d. l. pactum, quod bona fide.*

Sed dubio non mediocris est inter Doctor. si partes tractatu, & conuentione inter eos habita, conclusa, & absoluta pepigerint, quod fiant cautelæ, an ante cautelarum confectionem, & celebrationem sit locus pœnitentiæ, & possint vna, inuita altera resilere, & recedere à contractu: nã quod vtraque pars possit à conuentione recedere mutuo consensu non est dubium, vt habetur expresse in *l. ab empione, vbi explicant Doctor. ff. de pactis, & in tot. tit. C. quomodo lic. ab empt. discedere*, sed vna dissentit, altera verò vult stare placitis, & conuentis, controuersum est inter Doctores, an pœnitentia sibi locum vendicet, & ansam dubitandi dedit *text. in l. contractus C. de fid. instrum.* quo loci Iustin. Imperat. inquit contractus venditionum, permutationum, vel donationum, quas intimari non est necessarium dationes, etiam arrharum, vel alterius cuiuscumq; causæ, quas tamen in scriptis fieri placuit transactionem, etiam quas instrumento recipi conuenit, non aliter vires habere sancimus, nisi instrumenta in mundum recepta, subscriptionibusque partium confirmata, & si per tabellionem conscribantur etiam ab ipso completa, & postremò à partibus absoluta sint, &c. cui accedat *text. in d.l. 2. in fine ff. de contrahend. empt.* quo loci Vulpian. inquit, quod non numeratio, sed conuentio perficitur sine scriptis habita conuentione, ergo à contrario sensu, vbi in scriptis, non sufficit conuentio sine scriptura.

At quando dicantur partes in scriptis contra-
2 here voluisse hic opus, hic labor, Doctor. variè, & intricatè loquuti, & interpretati sunt, *d. tex. in d.l. contractus, Azo siquidem in rubr. C. de fid. instrum. num. 29.* inquit omnem contractum fieri posse sine scriptura, exceptis casibus à iure expræssis, quibus exceptis semper videtur contrahi sine scriptis, etiam si scriptura inde fiat ad probationem, nisi inter contrahentes id actum sit, ne aliter sit ratus contractus nisi scriptura interueniente, sicut placet sapientibus, quod quidem nõ reperitur lege expressum, sed satis innititur ex verbis d.l. contractus ibi in scriptis fieri placuit, ergo notat apertè, quod aliter; idest sine scriptura fieri voluerunt, tunc in scriptis non dicitur fieri, vbi autem simpliciter contrahat, & ad probationem volunt fieri instrumentum, non dicitur fieri in scriptis, quia & ante scripturam tenet contractus, vis est ergo in eo verbo, (vt fieret in scriptura) idest vt substantiam caperet per scripturam, vel (& hoc Azo putat verius) tunc dicitur fieri in scriptis quando in contractu, vel ante contractum conueniunt, vt scriptura inde fiat, vbi autem in scriptis celebratur contractus non habet aliter vires nisi instrumenta, quæ vulgo dicuntur rogationes in mundum redigantur, dicit tamen *Couarr. in cap. relatum num. 9. in fin. extra de testam.* hanc vltimam opinionem Azonis non esse receptam *Cyn. verò in d. l. contractus dicit* opin. Azonis procedere, vbi contrahentes nolunt ante contrahere, vel quod contractus non censeatur perfectus, nisi fuerit in scriptis redaptus, & quod ista est veritas, & est de mente eiusdem Azonis, qui ita declarat suam opinionem *in summa C. si cert. pet. num. 37.* dicentis, quod tunc contrahentes in scriptis contrahere dicuntur quando id agunt, vt aliter non valeat, nisi scriptura fiat, nolunt enim contractum haberi pro absoluto nisi fuerit in scriptis redaptus post Azonem, glosator noster Accurs. in suis glosis se ancipitem reddere videtur, siquidem in *l. testium C. de testib. in verbo in scriptis* dicit, quod in scriptis dicitur contrahi quando id est actum, vt non aliter valeat contractus d. l. contractus, vel secundum alios quocunque modo sit actum, vt fiat inde scriptura, & in hac ambiguitate residet, & in *d.l. 2. ff. de contrah. empt. in glos. fin. dicit*, quod si in scriptis tunc oportet perfici scripturam totam, vt *instit. eod. §. 1. & hic etiam nihil firmat in d.l. contractus in verbo in sbriptis, recitat opin. Io. & Placentini tunc demum in scriptis celebrari cum id partes agunt, vt aliter non valeat, quod agunt nisi facta scriptura, argum. l. cum res C. de probat.* vel secundum opin. Azon. quoniam in contractu, vel ante, conueniunt, vt scriptura inde fiat gerentes in animo nõ prius contrahere, quàm scribatur, secus si à principio simpliciter contrahunt, & postea ad probationem fiat inde scriptura, & hoc pacto intelligit habere locum opin. Azonis, & hoc idem refert *in glos. in d. §. 1. instit. de empt. & vendit. in verb. scriptura, & in auth. sed nouo iure C. si cert. pet. in glosa magna circa finem vers. in scriptis autem, & Odoffr. in d. l. contractus nu.* 9. dicit,

p. dicit, quod Azo non stetit firmus in dicto suo, qa in sūma si cert. pet. dixit vnum in sūma huius tit. dixit opposi um *in summa de contrah. empt. & vendit. dixit aliud, & ideò sequitur opin. Ioannis*, quoniam inter partes est actum, quod fiat scriptura aliàs non valeat, sed si post celebratum contractum dicant bene est fiat inde scriptura, valet & non est locus pœnitentiæ, etiam quod scriptura non fiat, *Petr. de Bellapert. in d.l. contractus*, dicit veriorem esse sententiam, quod dicatur celebrari in scriptis, vbi conuentum est, quod fiat scriptura secundum opin. Azon. subdit
3 verò, quod vbi facta est venditio in scriptis, licèt venditor ab emptore compelli non possit ad rem tradendam, quia locus est pœnitentiæ tamen poterit compelli ad faciendam scripturam iure, id quod conuentum est: nam cum contractus in scriptis inefficax sit, nisi facta sit scriptura, tamen pactum appositum de scriptura facienda efficax est, *argum. text. in l. in conditionali ff. de peric. & comm rei vend.* sed ego eius opinionem non admitterem: nam contractus, & scriptura est vnum, & idem ex indiuidua voluntate contrahentium, & si datur pœnitentia respectu contractus, dabitur etiam respectu scripturæ, quàm contractus perfectionem, & adimplementum respicit, & si quis non potest compelli ad implementum contractus intercedente pœnitentia vnius poterit compelli ad conficiendam scripturam: esset enim per indirectum consequi, quod directa via consequi non posset contra regulam *cap. cum quid vna via de regul. iur. lib. 6.* inutilis esset pœnitentia respectu contractus, si respectu scripturæ non proficeret, & ideò cauere à doctrina *Petr. Bellapert. pro nunc*, sed ad nostrum institutum redeundo, *Specul. in tit. de empt. & vendit. §. 1. num. 10. vers. sed si dictum*, inquit si dictum sit, quod venditor debeat facere cautelam ad consilium sapientis, & hoc in limine contractus, siue in ipso contractu censentur, in scriptis contrahere voluisse, secus si dicatur emptione iam perfecta, exemplum puta, dū emptor vadit ad domum, &c. sed cum Speculatore non conuenit *Io. Faber. in d. §. 1. instit. de empt. & vendit.* quia eius opinione attenta omnes contractus essent in scriptis, quia communiter hodie post tractatus super contractibus habitos, vocantur statim tabelliones, & sic daretur semper pœnitentia antequam instrumentum sit completum, & hoc videtur alienum ab eo, quod totus mundus obseruat. Vnde dicit ipse, quod tunc dicitur contractus in scriptis, vbi apparet de mente contrahentium, quod noluerunt obligari quousque scriptura esset facta, & isti dicunt ipsum vidisse frequenter contingere inter formidolosos, qui dubitant decipi, qui tractatu habito, & concordato agunt, quod fiat nota in præsentia partium, & coram Notario, qui scribat tractatum, & conuentionem: sed si partes essent cōcordes in vno negotio, & vocāt Notarium, quod faciat instrumentum, & recedunt esset, per quam durum, quod esset contractus in scriptis, & quod possent pœnitere, quinimmo sequeretur inconueniens, quod talis contractus esset nullus, vel quod partes haberent iterum conuenire, & tamen totus mundus contrarium obseruat, *hæc Fabri, cuius doctrina notabilis est, & magis veritati accedit, Bart. verò in d.l. contractus dicit*, d.l. ponere casum singularem, & quod cōtractus celebratur in scriptis, quoniam hoc agitur, vt nō aliter valeat nisi scriptura fiat, & colligitur ex *text. & glos. ibi, ergo secundum Bart.* vbi inter partes est absoluta, & firmata conuentio, & est dictum, quod fiat inde scriptura, sed non quod aliter conuentio non valeat, eo casu tenebat contractus, quod scriptura ad probationem censetur adhibita, secus vbi expressè est actum, quod fiat scriptura aliter non valeat, sed hoc nō potest dici vnquam, quod scriptura, vt scriptura sit adesse contractus nisi cum casibus à iure expressis, in ceteris verò quibus nudus consensus contrahentium perficit contractum scriptura inde sequens erit de essentia cum ratione ipsius scripturæ, sed ratione indiuiduæ voluntatis contrahentium, qui sine scriptura voluerunt contractum esse validum, & ideò dixit *Bald. in d.l. contractus*, quod vbi expressè est actum, quod non valeat contractus nisi scriptus, tunc censetur cōtractus in scriptis celebratus, sed vbi post tractatum habitum, conuentionemque absolutam est dictum, quod fiat scriptura isto casu attenditur tractatus præcedens, & ipsa conclusio, scriptura verò ad commemorationem, & probationem. Sed si præcedat tractatus de faciendo scripturam simpliciter, & aliqua partium dixerit, quod adeatur Notarius est signum, quod volunt contrahere in scriptis, & quod non erant aliter contracturi, ergo totus punctus stat in indiuiduo voluntatis, quoniam partes fuissent, vel non fuissent aliter contracturæ, & hoc sentit *Angel. in consil. 16.* intelligendo d.l. contractus, procedere cum id agitur inter partes, vt non aliter valeat contractus nisi conficiatur scriptura; & ideò hac ratione eleganter consuluit *Aret. in cons. 159. nu.*
4 *10.* In eo, qui promisit facere scripturam ad omnem voluntatem, & requisitionem partis si præcesserat tractatus, & contractus iam absolutus nō esse necessariam scripturam ad contractus substātiam, sed ad probationem, quia per tractatum habitum, & contractum inter partes iam absolutum partes censentur voluisse contrahere sine scriptis, & proinde non erit locus pœnitentiæ, & idem tenet *Barb. in rubr. extra de empt. & vendit.* quia vbi partes sunt concordes in pretio, & in omnibus alijs, & postea dicunt in crastinum faciemus instrumentum non datur amplius pœnitentia, & optimè hanc sententiam defendit, & explicat *Dec. in cons. 346.* in eo, qui conuentione absoluta, & perfecta, sed pretio remisso arbitrio duorum, quibus arbitrantibus, & declarantibus fiat scriptura ad consilium sapientis emptoris esse contractum perfectum, & non dari pœnitentiam, quia substantia contractus non fuit suspensa in euentum scripturæ, sed partes cogitauerunt de contractu, vt mens est debere fieri scripturam ad faciliorem probationem, iuxta terminos *d.l. contrahitur ff. de pign. & hanc dicit esse communem opinionem, eandemque communem testatur Vasqu. de success. creat. lib. 2. §.*
5 *11. num. 13. at Salyc. in d.l. contractus, & melius in auth.*

in auth. sed nouo iure C. si cert. pet. latius materiam declarando distinguit inter contractus, & distractus, qui de sui natura exigunt scripturam, & illos, qui ex se valent, sed non possunt probari nisi per scripturam, & contractus indifferentes, qui possunt stare cum scriptura, & sine scriptura, & inquit, quod aut partes expresse dicunt, quod fiat scriptura alias non valeat contractus, & res non habet dubium, & procedit opin. Azon. aut non est dictum nisi tantum, quod fiat scriptura, & hoc casu, aut ille contractus ad sui essentiam requirit scripturam, & tunc illa verba ad illum effectum debent intelligi secundum subiectam materiam per *text. in l. si verò ff. locati l. si stipulatur ff. de vsur.* & vt res valeat, & non pareat, at ille contractus ad sui essentiam non requirit scripturam, & tunc, aut illa verba fuerunt prolata post contractum, vel in ipso contractu, & si constat, quo animo illud serua, si de animo non constat, concludit non ob id censeri voluisse partes contrahere in scriptis, vt in opin. Ioan. nam valet statim contractus, & illa verba intelliguntur prolata, vt facilior probatio habeatur cum contractus ille, tàm per testes, quàm per scripturam possit probari, & hanc *Salycet. distinctionem commendat, & sequitur Angel. Aret. in d. §. 1. instit. de empt. & vendit. num. 5.* qui dicit esse attendendam, quia est ipsa veritas, & *Oynotom. eodem in loco num. 4.* & multi ex infra citandis, & supra relatis conueniunt, & concurrunt ferè Hispani omnes siquidem. *Gregor. Lop. in l. 2. tit. 5. par. 6. glos. in verbo emptori post medium* firmat non censeri partes voluisse contrahere in scriptis, licèt voluerint scripturam confici nisi expresserint se velle in scriptis contrahere per *glos. quam dicit notab. in d. §. 1. instit. de empt. & vendit.* quam dicit communiter recipi, & approbari, & licèt *in l. 6. tit. 5. par. 5. videatur tenere contrarium* illud est propter illam legem partitarum, per quam in Hispania est recepta opinio quod dicatur in scriptis voluisse cõtrahere quoties partes conueniunt, quod fiat scriptura. Nihilominus concludit, quod vbi ex coniecturis appareret intentio partium, quod noluerunt contrahere in scriptis, sed voluerunt tantum scripturam ad probationem non procedere disposi. *d. l. sed opinio Aret. in d. cons. 159. & Dec. in d. cons. 340. Didacus Perez in l. 111. lib. 3. tit. 8.* ordinat. ad partes disputat articulum, relatis hinc inde opinionibus, & rationibus concludit cum opinione supra relata, quod vbi contractus est inter partes absolutus, & dixerint, quod inde fiat scriptura, non est amplius locus pœnitentiæ, sed poterunt partes vna alteram cogere ad obseruantiam contractus, & ad conficiendum scripturam,
6 quia in contractibus, qui possunt celebrari in scriptis, & sine scriptis non censentur partes voluisse celebrare in scriptis, quamuis voluerint confici scripturam nisi expresserint se velle in scriptis celebrare, secundum *glos. in d. §. 1.* & quod hæc est communis opinio, quia contractus emptionis solo consensu perficitur *l. 1. & 2. ff. de contrah. empt. & de sui natura non opus est scriptura l. non idcircò ibi, vel instrumentum C. de contrahen. empt. l. quoties, ibi obtemptu non-*
-catorum instrumentorum C. de rei vendicat. l. dum instrumentis C. de fide instrument. not. in d. l. pactum, quod bona fide, & in d. l. contrahitur ff. de pignor. ergo quamuis adiectum sit, quod fiat scriptura non erit locus pœnitentiæ, aut voluntas contrahentium fuit, quod tunc demum haberetur contractus pro absoluto, & perfecto, cum scriptura de ipso facta sit, & quia interim contractus non est perfectus est locus pœnitentiæ, & ita tenet procedere opin. *Azon. in Summa, & glossæ in d. l. de contraben. empt. & aliorum, Anton. Gomez in tract. de empt. & vendit. tom. 2. cap. 2. num. 17.* assensit, quod quando partes expressè conueniunt, quod fiat scriptura in ipso contractu, vel ante, non erit emptio, nec venditio, nisi facta scriptura per *d. l. contractus*, sed si contractu iam perfecto, & absoluto dicant, quod fiat scriptura eo casu scriptura censetur desiderata ad effectum probationis non ad substantiam actus: quinimmò contractu iam perfecto, etiam si nihil partes dixerint, poterit tamen vna alteram compellere, vt inter eas fiat scriptura pro faciliori probatione per regulam, quod tibi non nocet, & alteri prodest. *vt in l. 1. §. denique lo primo de aqu. plu. arc. & ibi glossa, & glos. in l. 2. ff. solut. matrim. & in l. chirographis ff. de admistrat. tut. & in l. pupillus ff. de nouat. Bart. & ibi communiter Doctor. in l. si finita §. eleganter ff. de damn. infect.*

Est verum, quod hoc casu, quo partes contra-
7 xerunt sine scriptura, & postea compelluntur ad faciendum scripturam, pars condemnata non tenetur se obligare cum clausulis guarentigiæ, vt tenet *Angel. quem ipse citat, & sequitur in l. in omnibus ff. de iudic.* cuius opinio frequentiori Doctorum sentẽtia est recepta, & testatur *Paul. de Castr. ibi num. 4. & in l. 2. ff. solut. matr. num. 16. nouissimè Cancerius var. resolut. par. 1. cap. 13. num. 5. & 6.* sed ego hanc Angeli, & communem opinionem admitterem, vbi nulla pœnitus inter partes facta mentio scripturæ, sed vbi tractatu habito, & contractu perfecto, & absoluto, postea conueniunt partes, quod fiat scriptura, licèt contractus sit validus sine illa scriptura, quia tamen partes pepigerunt, quod fiat, & deseruit ad maiorem probationem, vt dicunt prædicti Doctores: nihilominus, quia scriptura facienda est ex conuentione, hoc casu censentur partes desiderasse scripturam secundum morem regionis, & prout alias in similibus inter cõtrahentes consuetum est ex more regionis *l. semper in stipulationibus ff. de regul. iur. l. quod si nolit §. quia assidua ff. de edil. edict. l. si fundus ff. de euiction. l. si prius §. placuit ff. de aqua plu. arcen. cap. cæterum extra de donat. & Bart. in l. final. in princip. ff. de his, quæ in fraud. credit. & in l. si Procurator in princ. ff. de iure fisci*, eo casu censerem scripturam esse faciendam secundum morem regionis cum clausulis guarentigiæ, si alias cum his clausulis solitum est communiter contrahi cogita. Ad nostrũ autem institutum iterum redeundo, licet in Hispania per l. prædictam sit recepta opinio, quod vbi partes dicunt, quod fiat scriptura censentur in scriptis voluisse contrahere, & interim

possunt pœnitere, vt nouissimè aduertit *Parladorus lib.2.rer. quotid.cap.3. num.47.* nihilominus de iure communi, vbi contractu perfecto,& absoluto partes conueniunt,quod fiat scriptura, non esse locum pœnitentiæ concedunt omnes,& *Matthiens.lib.5. recompil. tit.16 glos.7.* vbi testatur communem opinionem esse, & alios citat testantes etiam de communi ea ratione, quia qualitas hæc scripturæ non mutat substantiam, seu naturam emptionis, quæ nullam scripturam requirit ad sui perfectionem, & concludit hanc opinionem sibi veriorem,& probabiliorem videri, & in eadem lege *Azeued. prædictæ opinioni se subscribit, assentitque Velascus de iur. emphyt. quæst. 3. num. 3. & Piccardus in d. §. 1. instit.de empt. & vendit. num.32. quo loci dicit opin. Accursii in auth. at si contractus in verb. soli C. de fide instrum.* esse communiter receptam, quod scilicet in scriptis contrahi dicatur, quando actum est, vt actus aliter non valeat nisi fiat scriptura,& sequitur *Afflict. decis.105.num. 4. Iacob. Philipp. Port. in vltim. conclus. suar. regul. vbi pro eadem opinione allegat Soci. in conf.32.vol.3. Dec. in d.l.pactum,quod bona fide num.3. & in d.conf. 340. Grat. conf.107. vol.1. Loffred. conf. 19. Rocch. de Curte in tract. de consuetudine in princ.nu. 4.*

Sed *Paul. de Castr. in d.l.contractus, & in d. l. cum res C. de probat.* aliter sentit, & explicat *text.in d.l.contractus, & materiam siquidem in d.l.cum res nu.4.* dicit esse aduertendum, quod quotidie contingit, quod partes faciunt mercatum de aliqua re in præsentia testium pro tanto pretio,& vtraque pars consentit,quod illa res sit vendita pro tanta quantitate, & quod debeat confici instrumentum,quia fortè tunc non habet Notarium præparatum, emptor postea petit cõfici instrumentum venditor,non vult dicens se pœnituisse, & potuisse pœnitere,quia contractus non est perfectus,cum fuerit dictum, quod Notarius rogaretur, & quod ita habuit de facto Florentiæ,& quod ista opinio sibi arridet: fundat illam rationem, de qua ibi per eum, & alios eius sequaces subdens,quo multi tenent contrarium, & credunt esse Euangelium,eandem opinionem tenet in *l. qui bis, idem ff. de verb.oblig. dicens se ita consuluisse Florentiæ, vnà cum Fulgos.qui in conf.200. huic opinioni adhæret, & se subscribit: & Ias. in d.l.qui bis, idem dicit hanc opin. esse tenendam,Socin.in conf. 120.num.17. 4.vol. repetito in conf. 169. num.9. Dec. in conf. 11. num.1. & conf. 158. num.5. Alc. in d.l. pactum, quod bona fide num. 23. & in d. l. qui bis, idem in fin. Afflict.decis.39.num.4. Boer.48. num.18. & ante omnes Odoffr.in d.l. pactum,quod bona fide nu. 1.* ponit regulam affirmatiuam, scripturam non esse de substantia actus,vt d.l. contrahitur, & inde ponit fallentiam, vt scilicet non procedat, vbi agitur, vt inde fiat scriptura, allegat *text.in l.generaliter C.de non numer.pecun.* Itaque hæc secunda opinio habet suos authores, & sequaces non contendendæ authoritatis, & fundatur rationibus,de quibus per Paul.de Castr.& eius sequaces in dictis locis.

Verùm prædictam Paul. de Castr. opin. impugnant vno ore Doctor. & præsertim *Dec.in d. conf. 340.* quinque medijs,concludens communem opinionem esse in contrarium, quia licèt agatur à partibus, quod fiat instrumentum de contractu venditionis, non ob hoc dicitur venditio facta in scriptis,quia cum de sui natura cõtractus non requirat scripturam, censetur scriptura desiderata ad faciliorem probationem, vt supra retulimus,& ita apparet fieri de consuetudine,& idem firmat in *rubr. extra de consuetud.* quia scriptura non inducit nouum factum, sed quod factum est probat d.l.cum res,quare si tractatu,& contractu absoluto adijciatur,quod fiat instrumentum non erit locus pœnitentiæ, vt firmat etiam *Fab. de Monte in tract. de empt. & vendit in 5. quæst. principali num. 53. & impugnat opin. Pauli, quam etiam non veram testatur Magon in decis. Flor.135. num. fin. & in decis. Luc. 95.per tot.admittit verò opin. Pauli* in eo casu tantum,quo expressè inter partes actũ est,quod contractus celebretur in scriptis, & ante celebrationem nihil valeat: nec opin. *Soc. in d.conf.120.opitulatur opin.Pauli,* licèt ipsum sequi videatur,quia casus super quo Soc.consuluit non præsupponit contractum perfectum, & absolutum, quinimmò imperfectum, conuenerunt enim in partes super illa transactione, sed voluerunt,quod consuleretur prius Magnus Magister Rhodi,vel Summus Pontifex, quorum responsum expectaretur: ergo contractus interim erat in suspenso,donec Summus Pontifex,vel Magnus Magister super ea re, de qua in d. conf. rescriberent, non mirum si ibi fuit locus pœnitentiæ,sed quatenus illa transactio esset perfecta, dicendum malè sensisse, & pessimè consuluisse Socin. quia magis communis Doctor. opin. est contra Paulum, & consequenter contra ipsum, qui eum sequitur,& nouissimè Paul. opin.confutat,ac reprobat ex professo,discutiens articulum *Bertaz. in tract. claus.instrum. claus. 30. glos. 3.à num.10.vsque ad fin.* vbi recenset catalogum Doctor. & rationes pro vtraque parte, & *Vincent.Carroc. in tract.de locat. & cond. in 1.par. tit. de locat. & ex dignitate quæst. 7. num. 3. 4. & 5.* concludentes omnes opinionem contra Paul. esse magis communem, & in practica approbatam,& receptam.

Et in Sacro Consil. semper tempore meo fuit
8 practicata prima opinio magis communis, quod vbi inter partes conuentio, & contractus est absolutus, & perfectus, licèt adijciant, quod fiant cautelæ,& instrumenta non censentur partes voluisse contrahere in scriptis,sed desiderare scripturam ad faciliorem probationem; & ideo non esse locum pœnitentię, & ita maiores nostri, Iudicauere in causa illorum de Ponte, cum Marco Antonio Piccolo, qua meminit *Vrsill. in addit. ad decis. Afflict.39.* & passim secundum hanc opinionem semper iudicatum est, quia cum scriptura non sit necessaria, sed nudus consensus pro perficiendo contractum, eo ipso, quod partes fuerunt concordes,& habuerunt conuentionem pro absoluta contractus est perfectus, & non possunt à placitis discedere, nisi in specie sit dictum, quod nisi fiat scriptura non valeat, quod tracta-

tractatum est, & dicebam hunc esse verum sensum text. d. l. contractus, ibi contractus venditionum, vel permutationum, vel donationum, quas intimari non est necessarium donationes, etiam arrharum, vel alterius cuiuscumque causæ, quas tamen in scriptis fieri placuit, pondero hæc verba (in scriptis fieri placuit) indicant præcisam mentem, & voluntatem contrahentium, non aliter quàm in scriptis volentium contrahere, ergo erat scriptura pars conuentionis, vt indicant verba sequentia, videlicet, transactionum etiam, quas instrumentum recipi conuenit non aliter vires habere sancimus, nisi instrumenta in mundum recepta, subscriptionibusque partium confirmata, & si per tabellionem conscribantur, etiam ab ipso comple.a, & postremò à partibus absoluta: pondero verba hæc postremò à partibus absoluta: nam vbi in scriptis contrahi placuit, est prius à tabellione contractus scribendus, & complendus, & postea vltimo loco à partibus absoluendus, ergo ante scripturam factam non est contractus perfectus, vbi à partibus est actum, vt fiat scriptura, & postmodum ea facta ab ipsis partibus absoluatur, & extrema manus contractui, & conuentioni detur manifestè, ergo annuit iste text. contractũ non esse absolutum nisi prius scriptura, vbi partes de contrahendo in scriptis pepigerunt, quia absolutio contractus pendet ex confectione scripturæ expressa conuentione, & voluntate contrahentium nil mirum si datur interim pœnitentia.

ADDITIO.

SVMMARIVM

1 *Contractus est validus, licet fuerit dictum debere fieri cautelas, quæ tamen non fuerunt factæ.*
2 *Cautela abbundans nocet.*
3 *Scripturæ pro probatione requiruntur.*
4 *Scriptura in quibus casibus exigatur.*
5 *Pœnitentia quando vindicet in contractibus.*
7 *Pœnitentia an detur in contractibus.*

1 Quod contractus factus per partes, qui iusserant fieri cautelas vno postea dissentiente ante celebrationem ipsarum cautelarum retractari non possit, vt habetur hic decisum ex eo quia contractus ipse erat absolutè perfectus, licet fuerat adiectum, quod fierent cautelæ, & instrumenta; adde ad instar assensus imperrandi super actu non necessario, *vt D. Camillus de Medicis cons. 85. num. 31. quem allegaui supra in addit. 49.*
2 & in tãtum id est verum, quod aliquando huiusmodi cautelæ tamquam abbundantes solent nocere *vt Muta decis. Siciliæ 74. num. 37.* & ego dixi in prato *super Cod. in principio operis de*
3 *nouo Cod. &c.* inde est scripturam, & sic cautelas requiri pro probatione, & non pro alio effectu, vt ad concordantiã eorũ quæ allegãtur. *Hic per D. Auth. scripserunt Cala de modo articulandi num. 1557. fol. 249.* & maxime in contractu emptionis, & vẽditione cum solo consensu perficiantur *Mut. decis. Siciliæ 42. nu. 31. Guid. Papa decis. 562. Tusc. verbo contractus concl.*
4 *992. tom. 2.* inde in quibus casibus exigatur scriptura *per Ricc. coll. decis. 140.* & vide quando penitentie locus sit in contractibus *per Viscontem concl. penitentie Paschal. de patr. potest. p.*
6 *p. c. 8. num 75.* & si detur penitentia in contractũ cambij per *eund. Ricc. coll. 957. & 1761.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An Regia Camera Summariæ habeat aliquam iurisdictionem in Magnum Admiratum, eiusque Officiales.

SVMMARIVM.

1 *Tribunal Regiæ Cameræ debet procedere in casibus occurrentibus contra Magnum Admiratum, eiusque Ministros per literas hortatoriales tantum, & ita Collaterale Consilium iudicauit ex pluribus.*
2 *Priuilegium l. final. C. vbi Senat. vel Clariss. extenditur etiam ad filios.*
3 *Iudex quando possit suam iurisdictionem pœnali iudicio defendere.*
4 *Iurisdictio tunc dicitur turbari ad finem puniendi, cum fit de facto extra iudicium, non autem per viam iudicij.*
5 *Textus in l. si quis ex aliena ff. de iudic. non habet locum cum est contentio de iurisdictione inter duo Tribunalia.*
6 *Iudex, qui citat prætendens habere iurisdictionem dicitur potius pars quàm Iudex.*

DECISIO LXXIII.

Magnus Regni Admiratus (quod est vnum de septem officijs,) vt est notorium, habet vniuersalem iurisdictionem in nostra Ciuitate super his, qui viuunt ex arte maris, & in toto Regno circa naufragia pro quibus destinat in Terris maritimis suos Officiales, de cuius

Offi-

Officij institutione, & prærogatiua, late per *D. Frecc. in suo 1. lib. de subfeud. in tit. de offic. Admir. mar. vbi num. 15.* habetur, quod creditur eius literis ad finẽ remittẽdi, subditos ad suã iurisdictionẽ, & propterea tãquã Tribunal supremũ procedit per literas hortatoriales, appellatur M. C. admiratiæ, & Mag. Cur. Vic. nullam habet in suũ Tribunal iurisdictionẽ, sed de eius sentẽtijs appellatur ad Sac. Cons. quod nomine Regiæ Maiestatis in causis procedit, & propterea id m Aduccatus fisci, qui est in Mag Cur. Vic. est in ipsa Mag. Cur. Admiratiæ, & de his non disputatur, quia sunt notoria, & sic ab immemorabili practicatum.

Successit casus, quod in quadam maritima Regni, quidam ex Officialibus Magni Admiratus cæpit quandam quantitatem olei naufragatam, & ex aduerso Magister Portulanus illius Prouinciæ, ad cuius officium spectat custodia littorum, & maritimarum Regni, & ne fiant indebitæ extractiones, iste inquam præsupposuit prædictam quantitatem olei naufragatam ad Regiã Curiam spectare, & propterea à posse Officialis Magni Admirati oleum naufragatum violenter abstulit, cumq; per prædictum Admirati Officialem capta fuisset informatio, quæ fuit transmissa huc Neapol. ad Iudicem ordinarium Tribunalis magni Admiratis, quam informationem ad mandatum Tribunalis Regiæ Cameræ Summariæ non statim transmisit, ob quod fuit ordine eiusdem Tribunalis prædictus Iudex captus, & carceratus.

His sic in facto existentibus, habitus fuit recursus nomine magni Admirati ad Illustrissimũ Vicegerem, eiusque Collaterale Consilium, allegando nullam habere iurisdictionem Regiam Cameram in eum, eiusque Officiales, & Ministros, & si quid pretendebat, procedere debebat per viam literarum hortatoriarum, iuxtà ordinarium stylum, & cõsuetudinem antiquatam, prout procedebat eadem Regia Camera, cum Magnà Curia Vicariæ: nam licèt Tribunal Regiæ Cameræ sit Tribunal Supremum, non tamen est ei subordinatum Tribunal Magnæ Curiæ Vicariæ, vel Tribunal Magnæ Curiæ Admiratiæ: sunt enim omnia Regia Tribunalia, cum iurisdictionibus discretis, & nihil vnum habet, quid commune cum alio, fuit propterea supplicatum Illustrissimo Proregi, eiusque Collaterali Consilio, vt mandaret excarcerationem prædicti Iudicis, tanquam indebitè factam à non habente potestatem, nisi eatenus, quatenus in casibus occurrentibus ab Illustrissimo Prorege delegaretur, iuxtà ordinarium stylum prætendente ex aduerso Tribunali Regiæ Cameræ posse, & debere suam iurisdictionem defendere, etiam pœnali iudicio, quodq; in omnem euentum, idem Tribunal debebat cognoscere si erat, vel non erat sua iurisdictio.

Facta de omnibus discussione in Collaterali
1 Consilio, & negotio maturè pensato, fuit determinatum nullam habere iurisdictionem Regiam Cameram in Magnum Admiratum, eiusque Officiales, & Ministros, nisi ab Illustrissimo Prorege ei demandaretur, debereq; procedere in occurrentibus casibus per literas hortatoriales, iuxta solitum, & propterea mandatum fuit, Iudicem à carceribus mancipatum liberari, & aliter contra eum non procedi ex infrascriptis iuribus, & rationibus.

Text. in l. 1. C. de offic. magn. milit. dicit viri illustres Comites, & Magistri peditum, & equitum in prouinciales nullam pœnitus habeant potestatem, nec amplissima Præfectura in militares viros, text. in l. 2. C de offic. Præf. August. dixit Præfectus Augustalis ordinariorum sub se Iudicum examinandi flagitia, & super his referendi, non amouendi, vel puniendi habeat potestatem.

Text. in l. 3. C. de offic. Præf. Præt. Orient. pariter disponit, quod in Iudicibus subiectis punitio illorum Principi est reseruanda.

Est casus in l. militaribus, vbi glos. in vers. quis C. de decur. lib. 10. vbi dum text. prohibet militaribus viris, vt nullo modo iurisdictionem exerceant in Curiales personas, vel principales, qui sunt Decuriones, & si excesserint imponit illis pœnas decem librarum auri propter vsurpatam iurisdictionem, dixit ibi glos. quod si quid grauiter fecerint ad Principem referuntur puniendi, sed non ipsi mandant, sed delicta sunt Principi mandanda, & secundum Principis responsionem sunt delicta punienda, allegat *text. in l. Diui fratres § fi. al. ff. de pœnis.*

In viris illustribus Patritijs in supremo dignitate constitutis, vt nisi à Principe iudicentur, quodque sit omnis potestas sublata alijs Iudicibus, est casus in *l. final. C. vbi sen. vel claris* ibi nullius alterius Iudicis, nisi nostræ pietatis huiusmodi causæ cognitionem, vel sacri tantummodo cognitoris, cui nostra serenitas huiusmodi negotij audientiam vice sua sacris apicibus mittendis mandauerit, & ibi vltionis autem tantis inferendæ dignitatibus modus non nisi Principis residebit arbitrio.

Et quod dicitur in militibus, Ducibus belli, & alijs habeat locum in Iudicibus ab ipsis constitutis, tanquam illos representanribus *Rebuff. in d. l. militaribus in fine, Odoffred. in d. l. fin. in Senatoribus illustribus Præfecti Prætorio, Præfecto Vrbis, Magistro Militum, Thesaurario Principis, idem ibi Angel.*

Fulgos. ibi dixit, spectabiles Illustr. super illustres administrationem habentes, de criminibus publicis, vel priuatis non possunt conueniri, nisi coram Principe, vel eius dalegato, qui non poterit condemnare per illum textum, sed bene absoluere: condemnatio enim remittenda est ad Principem, dixit expresè text. vbi Paul. de Castro.

Et licèt text. in d. l. final. videatur loqui posita administratione, tamen quia ex administratione principaliter confertur priuilegium, propterea ex maioritate rationis ille text. procedet etiam administratione pendente, ita *ibi Salycet. expressè. Alber. etiam ibi in princ. Aret. & Fulgos. hinc Paul. de Castro, ibi, & Petr. de Vemgnia in additiõne ad Iacob. de Butrig.* tradiderunt pri-
2 uilegium illud extendi etiam, ad filios, qui text. est etiam expressus in Vhesaurario Principis, vt

præ

præ cæteris notat ibi *Odoffred. & Angel.* quod pariter fuit in Collaterali Consilio tractatum dũ Regia Camera contra Thesaurarium generalem, absque speciali Illustris Proregis licentia, voluit contra illum procedere, & multa alia priuilegia conceduntur per illum textum, nec Iudex, cui causa delegatur potest condemnare, nec in persona, nec in bonis, sed ad Principem, omnia referenda sunt, qui eius arbitrio cõdemnabit, ex quo communiter Scribentes adnotant, quod non tenetur Princeps sequi leges, sed arbitrariam pœnam dabit, prout melius illi visum fuerit attenta qualitate delictorum, & personarum.

Illud, quod dicitur, vt possit Iudex etiam pœ-
3 nali iudicio suam iurisdictionem defendere, procedit quando est certum iurisdictionem spectare ad illum Iudicem, cuius iurisdictio turbatur.

Item, quod turbatio fiat de facto, non per oppositionem iuris *Socin. in l. 1. num. 15. ff. si quis ius dic. non obtemp.*

Et ad finem puniendi quem de turbata iuris-
4 dictione oportet turbationem fieri de facto extra iudicium, non autem de iure per viam iuditij, & hæc est vera opinio, vt dicit *Ias. in l. si priust num. 19. authoritate Cumani ibidem ff. de oper. nou. nunciat. sequitur, & defendit latius Menoch. in conf. 230. 3 volum. num. 16. qui respondet num. 107. authoritati Alberti Bruni in consil. 160. 2. volum. & ibi latè Menoch* quod turbatio requirit animum turbatiuum, quodque sit dolosè facta, & per eundem Brun. sine iusta, & probabili causa.

Hæc omnia cessant in eo, quod quis facit tanquam Iudex procedendo per viam iudicij putando sibi competere iurisdictionem: nam omnia facit tanquam iure licito vigore, & potestate sui officij, maximè quando ex iusta, & probabili causa, & propterea emanauit *Pragmatica in tit. de iurisd. inuicem non turbandis, cuius verba sunt infrascripta.*

Discordia inter Officiales nostros inuicem eorum iurisdictionem turbantes, ex quibus sæpè sæpiùs scandala oriuntur remouere volentes volumus, & statuendo mandamus, quod nullus ex Officialibus nostris de commissis iurisdictioni alterius, sine speciali nostra commissione se intromittat, & si quando aliquo errore interueniente se intromiserit, debeat ad simplicẽ requisitionem illius, cuius iurisdictio turbata fuerit desistere, & ad eum Officialem ad quem spectat remittere ad pœnam 25. vnciarum de salario eius Officialis, qui contrafecerit retinendam, & Cameræ fiscali applicandam, ex qua pragmatica fundatur etiam practica procedendi per viam literarum hortatorialium, vbi debeat ad simplicem requisitionem.

Ex quo fit, quod text. *in l. si quis ex aliena ff.*
5 *de iudic.* non procedit in casu de quo agitur, cum sit cõtentio inter tribunalia, ita quod vnusquisque se prætendit Iudicem competentem, tunc quia videntur partes, recurrendum est ad superiorem *glos. notabilis est in cap. statutum §. 1. in verb. copia de rescript. in sexto. Innocent. notabiliter in cap. ex parte lo primo de priuileg. latè Innocent. in cap. venerabili de censibus nu. 5. per totum, & dixit Probus in additione ad Io.*
6 *Monach. in d. cap. statutum §. 1.* quod Iudex, qui citauit prætendens habere iurisdictionem, censetur potius pars, quàm Iudex, & non præsumitur, quod contra factum suum velit sententiare, & dum assumpsit defensionem suæ iurisdictionis, dicit *Abb quod est suspectus in cap. consequente de restit. spoliator. authoritate glos. ibi,* & semper, quod potest suspicari aliqua affectio, vel aliqua voluntas, tunc non potest iudicare, an sua sit iurisdictio, *Bar. eleganter in l. 2. c. si quis in ius vocat non ierit num 3.* & alias notabiles limitationes ponit, allegando decisiones particulares doctissimus *Menoch. in conf. 1000. num. 7. cum sequentibus.* Primò, quando clara, & manifesta est Iudicis incompetentia. Secundò, quando non agitur de nudo exercitio iurisdictionis, sed de eius proprietate. Tertiò, quando non est disceptatio inter partes. Quartò, quando Iudex faciet se partem.

Hæc adnotare volui, quia quotidiana, & in dies possunt occurrere.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Doct. vltimi qui scripserunt de Auctoritate magni Admirati.*

2 *Magnus Admiratus creat locumtenentem cum ipsa præeminentia.*

3 *D. Io. Vincentius Macedonius primarius Aduocatus, & eques Neapolitanus laudatur.*

4 *Magnus Admiratus est æqualis magistro Iustitiario.*

5 *Tribunal R.C.S. non habet iurisdictionem in officiales magni admirati, & nu. 11.*

6 *Admirati litteris creditur dum petit remissionem alicuius cum opinione Authoris, & num. 8.*

7 *Magnus Admiratus creat 50. homines qui recomandati dicuntur.*

9 *Matricula, & exercitium sunt verificanda pro obtinenda remissione, & ibi exercitium debere esse continuatum num. 10.*

11 *Seruiens magni admirati delinquens in personam aguzzeriorum M.C. adhuc cognoscitur à Curia Magni admirati.*

10 *Fauore magni admirati datur continentia causæ cum declaration. num. 14.*

14 *Piratæ maris ad instar stratarum grassatorum à iudice præueniente cognoscuntur.*

Bre-

BRevitati studendo circa authoritatem magni admirati, vt ex hac decis. reassumitur addas post omnes alios scripta Doctissimi *Regentis constantij in l. vnica c. de classicis à num. 64. & seq.*
1 & *vide R. de Ponte in tract. de Potestat. Proregis tit. 10. vers. de de portu num. 4. & 5. de Franch. decis. 142. num. primo, & 722. Mastrill. decis. Sicil. 147. num. 28. & D. R. Tapp. in rub. de off. admirati* quorum scriptis cum nihil addi potest rectius est vt quilibet se subscribat) circa ipsius officij amplitudinem dignitatem, & originem, & ipsos cum alijs enuntiaui *in Prato meo ad legem perinicum 7. C. de iurisd. omn. iudicem* vbi, & inter multa notaui officium iudicis Curiæ magni admirati *iuxta pragm. vnicam*
2 *eod. tit. in cap. item quod vbi per quod magnus* admiratus potest creare locumtenentem
3 cum ipsa præheminentia, *vt in c. 10.* hodie exerceri per doctissimũ, & eruditissimũ Primarium Aduocatũ D. meũ particularẽ Ioannẽ Vincentiũ Macedonium scientiarum omnium, ac vitæ, & morum integritate conspicuum, & pariter ibi scripsi magnum admiratum equalem esse in di-
4 gnitate cũ magno iustitiario M. C. *vt D. Rouitus in pragm. p. de abbus. in scrib. subbl. sub nu. 18.*
5 & proinde ad coroborationẽ casus, hoc loco decisi Tribunal. R. C. S. iurisdictionem non habet in officiales Curiæ ipsius quem allegat *D. R. Tapp. loco preallegato*, & patet decisum per collaterale consil. vt refert decisum *id. R. de Ponte decis. 13. num. 2.* & non ommictas *Mastrill. de Magistrat. p. 2. lib. 5. c. 13. nu. 10.* cum vtrumq; Tribunal procedit per viam literarum Hortatoriarum vt ipsemet *R. de Ponte tit. 11. §. primo vers. de armis num. 10. qui in d. vers. de portu nu.*
6 5. subdit literis prædicti admirati heredi dũ petit remissionem alicuius tanquam de sua iurisdictione quod mihi non placet licet talibus literis esset credendum vti à constituto in dignitate. scriptis cum tales personæ, vt plurimum non exerceant dicta officia sed per substitutos .s. Vicegerentes Locumtenentes, & contigij possit nõ sẽper actu seruire, & deriuaretur interesse Regis quia sub tali colore multi euaderent delictorum pœnas, & sic praxis illa potest cessare cum vt aduertit *ipse de ponte loc. cit. num. sequent.* vnde declara *caput 12. pragm. cit.* quod dum petitur remissio alicuius qui est subditus admirato quod stetur tunc literis ipsius admirati, & vice
7 admirati intelligi respectu 50. Hominum quos recomendatos vocant, & admiratus habet, *vt in cap. 15. eiusd. pragm. & in alia pragm. Excell. D. Ioannis de Zuniga sub die 11. mensis Martij* 1580 dum registrati fuerunt in M. C. V.) ad quæ potest applicari *Gram. cons. Ciuili* 108. ibi data
8 notitia M. C. &c. sed non respectu aliorum fundantium in exercitio quia tunc praxis recipit, vt fiant probationes quæ debent esse certæ tum exercitui tum etiam tempus continentes &c. nã potest esse commissum delictum ante exercitiũ *D. R. Tapp. in d. c. 12.* latissime inde dicunt pra-
9 ctici verificamus matriculum, & seruitium *vide Ricc. coll. decis. 94.* cum potest esse quod descriptus delinquens pro maiori parte temporis fuisset in exercitio alterius officij occupatus, & tunc nõ daretur remissio *de Franch. decis. 175. D. R. Tapp. in pragm. 36. §. & più perche sub tit. de agulzerijs num. 2.* vbi inquit pluries ita fuisse decisum, & addit exercitium debere esse continua-
10 tum aliter si deseruerit non gauderet priuilegio, & ita in S. C. practicari) & sic matricula sine exercitio, & è contra non iuuant pro obtinenda declinatoria fori *de Franch. decis. 481. Castillo decis. Sicilie 39. num. 4. & Ricc. coll. 1829. & vide de praxi peten di remissiones Inquisitorum Curie admirate siede per de Frãch. decis. 722. n. p.* &
11 non solum cum habet iurisdictionem Tribunal R. C. in ipsum admiratum iuxta ea quæ diximus, & in casu huius loci apparent scripta, sed etiam respectũ omnium officialium, vt *in c. 11. cit. prag.*
12 *vnic. patet, & in c. 17. & in c. 18* Hinc etiam si subditus ipsius admirati vt puta aliquis seruiens fuerit inquisitus de resistentia facta agulzerijs M. C. V. non debet remicti ad ipsam M. C. licet posset dici esse offensas eius aures *de Franch. decis. 722. Mastrill. decis. Sicil 147. num. 18. & obserua Anna cons. 107. num. 3. Georg. alleg. 48. num. 16. Caball. cas. 116. & 117. & Genuens. practic. Ecclesiæ c. 11. & de Ponte in alleg. tract. tit. 3. de elect. officialium § primo num. 22. & R. Tappla*
13 *decis. 13. S. C. in terminis*, & fauore ipsius Tribunalis, & præheminentia patet dari continentie diuisionem vt *Capic. decis. 22.* dum maritimus deliquerit cum non maritimis *de Franch. decis 426. & vide Thor p. p. cõpend.* verbo remissio
14 cum fieri debet nisi fuerit præuenti vti piratæ in mari furantes *vt id. de Franch. decis. 142. Ricc. collect. 48. Mastrill. de Magistr. p. 2. lib. 4 c. 16. num 221. & de indultũ c. 32. nu. 10. & R. Tapp. d. loco num. 3. & in prag. 5. vbi de crim. agi oport. num. primo.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An permissa alienatione, dicatur etiam concessa pignoratio.

SVMMARIVM.

1 *Assensus datus per Capitulum Regni restitutioni dotis, procedit etiam in assecuratione, & alijs casibus paribus.*

2 *Argumentum à maioritate rationis non procedit in feudis.*

3 *Venditione rei pupillaris permissa, excluditur pignoratio.*

4 *Iura feudalia sunt consuetudines, in quibus strictè proceditur.*

5 *Alienatum propriè non dicitur, quod adhuc in venditoris dominio est.*

6 Feudum

6 *Feudum vassallo inscio non potest à Domino alienari.*
7 *Alienationis verbum à lege prolatum continet pignorationem, secus ab homine, & ita iudicatum per Sac. Cons. nu. 8.*
9 *Argumentum de assensu legis ad assensum hominis non valet.*

DECISIO LXXIV.

PRohibita alienatione, est etiam prohibita pignoratio. seù hypothecatio, text. est *in l fin. C. de reb. alien. non alien. & hoc etiam in feudo secundum Andr. in cap. Imperialem 1. colũ. de probib. feud. alien. per Feder.* & propterea dicendum erit, quod ex eadem regula permissa alienatione est permissa pignoratio, arguendo prout arguit Andr. à permissione, sicut ipse à prohibitione ex mente comprehensiua assensus ad *text. in l. sicut §. sed si permiserit ff. quibus modis pign. vel hypoth. soluat. secundum Isern. in d. cap. Imperialem, vbi latè Camerar. cart. 52. vers. octaua conclusio, Andr. in cap. 1. de feud non hab. propr. natur. feud. Frec. latè in 4. & 5. limitat. lib. 2.*

Hinc iudicatum est, & sic practicatur, quod
1 assensus datus per Capitulum Neapol. restitutioni dotis habet locum in assecuratione, & nõ tantum in bonis viri, in quo capitulum est expressum, sed etiam in bonis soceri, & licèt loquatur in contractu mutui facto eodem die habere locum etiam in diuerso die, & loquitur in contractu facto intus Ciuitatem,' & fuit decisum etiam habere locum in contractu facto extra, sic in constitutione Regni fratribus habet locum in patre, & similibus, quia semper viget eadem causa dotationis, & conseruationis dotis, quæ omnia latè congerit *Camerar. vbi supra*. Alia enim quæstio est si permissa venditione, erit permissa pignoratio ex regula *glos. in l. 2. C. de patr. qui fil. distrah.* & est verum non venire pignorationem, licèt sit minus, quia vtrumque est prohibitum vendere, & pignorare, & in feudis seruatur rigor, consideratur interesse voluntatis, ad text.
2 *in l. final. ff. de vsu, & habit.* & non procedit argumenrum à maioritate rationis, ita *Isern. in d. cap. Imperialem prima additione, vbi Capyc. Camerar. & omnes, latè Frecc. in 2. lib. quæst. 9. consideratur in feudis nudum factum, ita declarat, & respondet* Camerar. *vbi supra cart. 59. ad glos. d. l. 2. Est enim materia assensus rigorosa, glos. in cap. 1. in vers. secundum quosdam de natur. success. feud. Roman. in cons. 1. cum alijs latè congestis per Modernos Addentes ad Isern. in loco vbi supra, & in proprio casu videatur text. notabilis in l. si pupillorum §. si Prætor ff. de*
3 *rebus eorum* vbi permissa venditione per Prætorem rei pupillaris, non venit hypothecatio, quia aliud fecit, quàm quod à Prætore decretum est, & propterea cum aliud sit vendere, & aliud pignorare, & vtrumque est expresse per legem prohibitum, meritò concessa venditione non venit pignoratio, & licèt alias dicatur sub verbo venditionis omnis contractus comprehendatur, secundum *glos. in l. 1. §. eam rem ff. quæ res pign. oblig. non possunt, qua allegat text. in l. statu liber. à cæteris §. quintus ff. de statu liber. & text. in d. §.* eam dicit, quod res, cuius commercium est prohibitum, sicut non potest quis emere, ita nec pignori accipere, & tradit hęc ad propositum *Ardiz. in summa in tit. vtrum etiam pign. in feud. oblig. probib. & Pet. de Bellapert. in d. l final. tamen aduertatur secundum glos. in d. §. quinius*, quia hoc intelligitur largè, secus strictè, & de propria vocabuli significatione, *Alber. post Cyn. & omnes in d. l. final.* vnde cum simus in materia rigorosa, & stricta, & in vnoquoque contractu adest specifica prouisio, & lex insimul expressit prohibitionem venditionis, & pignorationis loquendo propriè, propterea allegata non militabunt aduersus *conclusionem Isernię, ad idem glos. in cap. nulli in verb. alienat. de*
4 *reb. eccles. non alien.* Sunt enim iura feudalia cõsuetudines, in quibus propriè, & strictè verba sunt intelligenda, dicit *Napodan. in consuetud. si quis emit num.* 7 sed hoc non potest dici quando est concessa alienatio, quandoquidem qui pignorat alienare dicitur, vt per *Alciat. in l. alienatum ff. de verbor. signif.* quod non est in venditione, *dicit Salyc. in d. l. fin. authoritate Petri, quia sic per legem particulariter prouisum, & interpretatum est, vt in d. l. fin. C. de reb. alien. non alienand. vbi glos. in specie hoc declarat in verb. vel hypothecam ibi*, sed ex interpretatione loquitur hæc lex: ex quo dicto tolluntur omnes disputationes, si dicitur propriè, vel impropriè alienatio, postquam lex sic interpretatur, *quam glos. ad hoc ponderat ibi Salycet. & respondet, vt supra. alias dubia erat quæstio, quia pignus C. de pignor. act.* & alienatum non propriè dicitur, quod adhuc in dominio, venditoris manet, dicit *text. in d. l. alienatum*, sed quia lex interpretauit contineri pignus in prohibitione alienationis, ideò venit inclusum in prohibitione, cumque simus in beneficio Principis, dicit idem Andr. in loco, vbi supra, ante primam additionem, quod in expresso larga est facienda addit. & sumus in fauorabilibus, & non in odiosis, arguendo ex traditis *per Bald. & Salycet. in d. l. final. & text. in d. cap. imperialem* hoc probat, dum dicit, vt nulli liceat feudum totum, vel partem aliquam vendere, vel pignorare, vel quocũque modo distrahere, seù alienare, & sic text. declarat, quod verbum alienare habet se in plus quam vendere, & pignorare, quodq; omnia comprehendunt sub verbo distractionis, & alienationis, dum finis fuit prohibere commercium, & vt comprehenderet omnia, dixit in fine quocumque modo distrahere, seù alienare, & propterea cum lex sit expressa, quod sub verbo alienationis comprehendatur pignoratio sequitur, quod siu prædictum verbum stet prohibitiuè, siuè permissiuè

missiuè semper idem verbum erit, & propterea eadem comprehensio, & eadem interpretatio ab intellectu iuris.

Sed Andr in eodem cap. imperialem num. 4. mouet quæstionem post *glos. ibi*, an sicut vassallus non potest obligare feudum, sic etiam Dominus, quia ad paria iudicantur, & tandem concludit, quod antiquitus poterat Dominus alienare,
5 & obligare, & demum alienare tantum prohibitus fuit inscio vassallo ex *text. in cap. 1. §. ex eadem leg. de l. Corradi*, & nihil expressum est de pignore, propterea dicit, quod non poterit pignorare, cum propriè non sit alienare, quæ opinio est ab omnibus communiter sequuta vt ibi per *Iacob. Boluis. Bald. Aluar. Præposit. Afflict. Capyc.* & omnes, ergo manifestè tenens, quod sub verbo alienationis non continetur pignoratio, & consequenter ex permissione alienationis non veniret permissa pignoratio, seù hypothecatio, quia vt dixi vtrumque reperitur prohibitum de per se, nec potest saluari Andr. quin cōtrarietur in quæstione per prius posita, respectu vassalli, in qua tenuit per *text. in d. l. final.* quod ex prohibitione alienationis veniret prohibita pignoratio, propterea quid dicendum.

Propiè, & strictè alienationis verbo non ve-
6 nit pignoratio, sed quando hoc verbum profertur à lege, tunc venit, & ita procedit *text. in d. l. final. vbi Cyn. declarat, & respondendo ad text. in d. §. quintur, & omnes Doctores in d l. final.* dicunt legem illam interpretrasse verbū alienare, & voluisse comprehendi sub eo pignorationem, quod verbum alias de propria, & stricta significatione non comprehendit, nisi contractum dominij translatiuum si ergo habemus legem expressam hoc dicentem quotiescumque per eā fuerit alienatio prohibita, ergo si per legem Corradi est prohibita Domino alienatio, & est prohibitio legis, quomodo poterit tergiuersari, quod non sit etiam prohibita pignoratio, & ex hoc confunditur ratio communis, quod ex eo, quia non reperitur censetur permissum: nam si verbum alienationis hoc comprehendit, dicimus ex prohibitione alienationis oriri prohibitionē, & cum non habeamus contrariam dispositionē in feudis, standum est dispositioni iuris communis, secundum regulam *text. in capit. 1. de feud. cogn.*

Sed quid dicendum in quæstione nostra, an
7 propterea permissa alienatione dicamus permissam pignorationem ex suprafundatis, & breuiter teneo minimè pignorationem permissam, quia sumus in permissione hominis, & non legis, cūq; de propria significatione pignoratio non comprehendatur sub verbo alienationis, & verba debent intelligi propriè, & non impropriè, & prohibitio adest tàm contractuum, ex quibus dominium transfertur, quàm illorum ex quibus constituitur ius in re, & propriè in pignore, & hypotheca, propterea cum alienationis verbum propriè importet contractum dominij translatiuum: hypotheca verò, seù pignus minimè, & ob id non comprehenditur propriè sub verbo alienationis, sequitur quod assensus præstitus alienationi non comprehendit pignorationem, vel hypothecam, & illa interpretatio, quæ fit per legem in casum *text. d. l. final.* dū lex profert hoc verbum testator, vel à contrahentibus profertur, non est extendenda extra casum eiusdem legis, quæ sic voluit interpretari, sumus hic in assensu hominis, qui differt ab assensu legis secundum *Isern. in cap. 1. qui success. teneant*, & extra casum illius textus, Doctores omnes dixerunt sub verbo alienationis non comprehendi pignorationem, quodq; lex voluit, & interpretauit sic largè, in casù, in quo loquuta fuit, ergo nullo modo potest hoc habere locum extra casum suum, non sumus hic in lege, non in contractu, non in testamento, sed quęstio est posita in assensu per hominem concesso, igitur nullo modo potest extendi ad pignorationem non comprehensam ex proprietate vocabuli, secundum omnes Scribētes, ex quo cessat motiuum comprehensionis, quod procedit quatenus ex proprietate verborum hoc potest colligi, in quo cum habeamus Doctores contrarium dicentes, remanet propterea omnibus contrarijs responsum, & quæ iò benè examinata, stante solido fundamento in propria materia, quod longè differt assensus le-
8 gis ab assensu hominis, & non licèt arguere de vno ad alium, *Andr. in cap. 1. qui succ. ten. num. 7. declarat Camer. vbi supra fol. 7. col. 4. in fin.* sic est decisum pluries in assensu præstito super sorte, vt non extendatur ad interesse, licèt aliud sit
9 in assensu legis. de quo latissimè per *Frecc. in 2. lib. q. 20. cumulant decisiones Moderni Addentes ad Isern. in d. cap. 1.*

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Alienatione permissa an censeatur permissa pignoratio, & è contra.*

1 *Locatio an censeatur prohibita, prohibita alienatione cum exemplis.*

3 *Census impositio an censeatur prohibita; dum fuit prohibita alienatio.*

4 *Permutatio, transactio, datio in emphiteu, sim renūciatio hæreditatis institutio in feudalibus dispositio, an censeantur prohibita, prohibita alienatione, & num. 6. & compromissum.*

5 *Alienatione prohibita omnis actus, per quem transfertur dominium censetur prohibitus.*

7 *Compromittere est alienare.*

8 *Alienationis nomen latum esse, & plura comprehendere demonstratur.*

9 *Alienatione prohibita non censetur prohibita infeudatio.*

10 *vsusfructus constitutio in re alienari prohibita prohibetur, proùt constituere alimenta, &c.*

11 *Alie-*

11 *Alienatione permissa permittitur haeredis institutio.*
12 *Alienare an dicatur quis instituendo haeredem.*
13 *Permissionis causa fauorabilior est quam prohibitio.*
14 *Donandi potestatem non habet, qui facultatem administrandi habet.*
16 *Procurator an possit renunciare beneficijs competentibus eorum principalibus.*

1 AD materiam istius decisionis si permissa alienatione censeatur etiam permissa pignoratio, & è contra, pro ut rel ecte *l. fin. citatae per D. Author.* au...as ... *de arbitrar. casu 422. Reg. de Ponte in tract. de potestat. Proregis tit. 8. §. 6. per totum*, qui praeter alios conducibilia adducit
2 secundum distinctionem hic positam, prout censetur prohibita locatio ad longum tempus dum ipsa est prohibita, *argum. Clem. fin. de rebus eccles. non alienand.* super qua *Gamma decis. fin. notanda ad extrauag. ambitiose*, infert res Ecclesiae, quae alienari prohibentur, locari ad longum tempus minime posse, & vide *Amatum conf. 22. num. 1.* sicuti bona fideicommisso subiecta, teste *Ludouic. in decis. Rotae Lucens. 64.* quae deseruiūt ad ampl. *auth. res quae C. commun. de legat.* vt in bonis maioratui Hispaniae, *idem*
3 *Gamma decis.* 21. prout censetur prohibita impositio census dum fuit prohibita alienatio, *Ve-*
4 *ral. decis.* 17. & transactio, *Fab. decis. 2. C. de reb. alien.* & permutatio, *Afflict. decis. 17. quae nota ad cap. nonnulli de rebus Eccles. non alienand.* & datio in emphiteusim, *idem Fab. decis. 6. C. de reb. alien.* & fuit tentum in Rota Romana in vna Saluiani interdicti 29. Martij 1585. coram Cantuccio, *vt Riccius collect.* 2363. qui in *decis.* Curiae Archiepiscop. 32. *par. prima*, ita decisum in ipsa Curia refert, & renunciatio, idem *Fab. decis 3 C. de reb. alienan. &c.* & haeredis institutio, ac in feudalibus dispositio, *idem Dom. Reg. de Ponte eodem tract. tit. 8. §. 2.*
5 *num.* 18 inde notes prohibita alienatione omnem actum per quem transfertur dominium censeri
6 prohibitum, & proinde etiam compromicti, *Lapis allegat. 102 num. 3. vers. hinc est, Simon de Petris cons 169. num. 9. vol. 1. Benint. decis. Bonon. 21. num. 29 Magon. decis. Lucens. 59.*
7 *num. 22.* cum compromictere est alienare, *secundum conclus. Cardinalis Parisii cons. 134. nu. 4. vol. 1. & Quintil Mandosiy in addit. ad citat. allig Lapis in verbo compromictere in*
8 *fine, Amat. cons. 56. num. 23.* alienationis enim verbum adeo latum est, quod intelligit de omni contractu, per quem dominium transfertur, *de Franch. decis. 3. num. 8.* & in feudis sub eius nomine hypothecatio, seruitutis, impositio, & pignoratio continentur, *Petr. Iacobinin. in eius prax. tit. de causis in quibus feudum ammictatur,*
9 *num.* 3 sed an censeatur prohibita infeudatio, & negat *Dom. Reg. Tappia decis. 5. num* 100. & de talis verbi vi non ommictas, *Gratian. discept. forensi 745. num. 63. & 715. num. 17. tomo 4. & omnia per Giurbam in comment ad cons. Mess. glos. 4. cap. 14. par. 1. num. 4. & sequent. vbi*
10 *& num. 15.* vsusfructus constitutionem prohibitam in re alienari prohibita, & alimenta constituere, *vt num. 16. & num. 18.* nec nouam debitoris obligationē &c. vsque ad finem latissime, & in *cap. 1. glos. 2. num. 112.* si excludat alienationis prohibitio comoditatis perceptionem.
11 E contra tamen data potesta e alienandi haeredis extranei institutio, ac quaeuis alia dispositio censetur concessa, *Albert. Brun. cons. 39. num. 8. Gratus cons. 68. num. 1. vol. 2. & Franc. de Amicis in cap. 1. de his, qui feud. dare possunt, §. hoc ergo num. 3. fol. 129* quam quaestionem prolixius annuit *Roman. in tract. de test. praecept. bonor. extr. famil. alien. num. 90 & seq. vltra eundem Reg. de Ponte in lectura 14. num. 2. & sequenti. licet Alexand. cons. 55. num. 5. vol. 2. & Anna in constitut. consiit. numero*
12 *84. & in alleg. 106. num. 1.* dicant, quod prohibitus alienare non dicatur alienare instituendo haeredem, quia illud procedit quoties proximius successurus instituerctur, vt idem Anna ibidem subdit, secus tamen si esset extraneus institutus, *teste Afflict. in cap. quia supradictam, §. idem si fuerint num. 41. quibus modis feudis admictatur*, licet non esset de familia, *Emanuel Mascul inter commun. opin. lib. 6 tit. de testam. num. 70* & ex hoc est, quod prohibitus alienare non prohibetur habere successorem ab intestato *Maur. iun. alleg. 33. num. 3.* & ad conclus. ipsius
13 decisionis, nota permissionis causam fauorabiliorem esse, quam prohibitionem, *vt idem Giurba d. cap. 14 glo. 4. num 2. in comment. consuet.*
14 *Messan.* declaratione tamen recepta, quod administrandi facultate concessa donandi potestas nō continetur, *vt ipse idem cap. 1. glo. 10. num. 7. fol. 173.* ex quibus terminis cum in S C. fuerit
15 controuersum, si procurator, qui in litibus administrationem habet, poterat beneficijs renunciare, &c. ex eo, quia erat donare, *de Franch. decis. 579.* fuit decisum referente Consiliario Marciano in causa Anastasiae de Cordua, non potuisse cū illius de Chiarella anno 1628. vt retuli in Prato meo *ad l. 2. C. si sepius in integr. rest. postuletur*, & in ipsa quaestione, quando prohibitus alienare possit, & permictatur ei alienatio, & quid cum extra familiam fuit prohibitus, an possit in vnum de familia remotiorem, *abbundantissime per D. Ioannem Antonium Bellonum famosissimum I. C. in suo cons. 1. per totum.* & si prohibitus alienare possit incidere arbores fructiferas *per Quarantam in Bullario fol. 17. num. 33.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An receptans imputatum de crimine læsæ Maiestatis incidat in idem crimen.

SVMMARIVM.

1 POEna *receptantis rebellem de iure communi est deportatio, secus de iure Regni, & ita iudicatum num. 6.*
2 *Receptans offendentem Cardinalem, eadem pœna punitur.*
3 *Titulus inquisitionis attenditur.*
4 *Receptans scienter rebellem dicitur principaliter lædere suum Principem.*
5 *Crimen læsæ Maiestatis dicitur propriè committere in quolibet ex capitibus à iure distinctis, licet diuersitas pœnarum assignetur.*

DECISIO LXXV.

Vidam inquisitus de receptatione cuiusdã imputati de crimine rebellionis allegauit generalẽ indultum per suam Maiestatem cõcessum, cum exceptuatione eorum, qui de læsæ Maiestatis crimine imputati erant, fuit propterea dubitatũ, an is, qui inquisitum de rebellione scienter receptauit, gaudeat indultu prædicto, quasi quod ex receptatione, idem crimen læsæ Maiestatis incurrerit, & consequenter stante exceptione indultus sit ab eius beneficio prorsus exclusus.

In receptatione rebellis, qui dicitur hostis pu-
1 blicus de iure communi est pœna deportationis, sed ad hanc pœnam condemnatur ex incursu in crimen læsæ Maiestatis, *ita tex. in l.4. ad l. Iuliam Maiestatis. vbi glos. allegat tex. in l. metodorum, ff. de pœn.* quem *text.* dixit *Andr.* procedere in receptante rebellem in constitut. Regni paterenorum, & subdit, quod per capitula Regni nuper apud Thranum, editum per Regem Carolum Primum, punitur receptans eadem pœna qua rebellis, & melius in constitut. Regni pœnam eorum, & licet *tex. in d. l. 4.* requirat dolum malum, ibi factumuè dolo malo, tamen semper præsumitur data scientia delicti receptanti, quia dum illum receptat causa refugij, & vt ad manus Iudicis non perueniat est in dolo, & propterea etiam quod semel receptauerit, tenetur ita latè distinguendo, tradit *Lucas de Pen. in l. 1. de desert. Afflict. in dicta constit. paterenorum in quarta quæstione,* sicut dicimus
2 in receptante offendentem Cardinalem, vt sicut principalis tenetur crimine læsæ Maiestatis, ita pariter receptans, vt est *textus expressus in cap. felicis de pœn. in sexto, ibique glos. & Doct.* licet enim receptare in se non sit delictum, & sic data ignorantia non punitur, sed quando datur scientia, quod receptatus est delinquens, & receptatur, vt aufugiat à manu Iudicis, nec capiatur, tunc incurrit in delictum, & est in dolo, nec separatur delictum ab offensa Domini, quia eo ipso, quod scienter receptat, vt euadat manus Domini, ille offenditur, & non potest separari receptatio à delicto, nec ab offensa Domini, quod non est in copulare amicitiam cum inimicis Domini, ad finem perdendi feudum: nam possum copulare amicitiam, sed non in damnum Domini, & sic procedit doctrina *Andr. in cap. 1. §. porrò, num. 19. vers. quærit autem, glo. quæ sit prima caus. benef. ammitt. sic pariter quod idem Andr. tradit in verb. & bona committ. crimen læsæ Maiestatis num. 80. cum sequent. in tit. quæ sint Regal. de occidente collateralem:* nam possum occidere ex causa odij, & inimicitiæ particularis, & non ad offensam Domini, & propterea non tenetur crimine læsæ Maiestatis, & hoc non obstante probare tenetur, dicit idem *Andr. ibidem post num 84. vers. verum secuto euentu, & sic ex his apparet Cacheranum in suo cons. 65. num. 44. nihil dixisse.*

Si igitur ex prædictis receptans scienter, tenetur pœna criminis læsæ Maiestatis, quæ de iu-
2 re communi erat deportatio, & de iure Regni eadem pœna qua principalis sequitur, quod dũ allegatur indultus, per quem excipiuntur inquisiti de crimine læsæ Maiestatis, quod minime eo iste inquisitus iuuari potest, quia & si receptator tamen dicitur de læsæ Maiestatis crimine inquisitus, & dum negat factum, licet scientiam, hoc non tollit titulum inquisitionis, sed delictum, & propterea de delicto est cognoscendum, non au-
3 tem indultu, cum titulus inquisitionis attendatur, *iuxta tex. in l. cum quædam puella, ff final. de iurisdict. omn. iud. vbi communiter Scribentes,* etiam quod non sit verus, dummodo non constet, dicit ibi Paul. de Castro, & licet limitetur quando qualitas iurisdictionem tribuens negatur, sublimitatur tamen quando adest summaria cognitio de veritate qualitatis, *Abb. Butr. & cæteri, quos congerit Felin. in cap. si clericus laicum de foro compet.*

Cumque prædictum capitulum nuper apud Thranum, loquatur in proditoribus, vel damnatis, vel occisis, vel per fugam absentibus, vel latitantibus in Regno, vel degentibus cum rebellibus, propterea non opus est verba facere, si requiritur sententia, ad hoc, vt dicatur quis rebellis, postquam capitulum loquitur in absente per fugam, & in latitante, pro quo est factus *tex. expressus in cap. quoniam nuper in extrauaganti, qui sint rebelles,* vbi Imperator ponit dubietatem illorum, qui dicebant non dici rebellem, quem ante sententiam condemnatoriam, & tandem Imperator decidit, & declarat, intelligi omnes, & sin-

& singulos, qui quomodocumque publicè, vel occultè contra nostrum honorem, & fidelitatem rebellionis opera faciunt, & contra nostri Imperij prosperitatem aliquid machinantur, etiam q nulla adsit sententia declaratoria, *per quem tex. ita consuluit Corn. in cons. 96. 4. volum. per totum, & textum illum dixit, vbique seruari Decian. in tract. crim. 2. par. lib. 2. in tit. de crimine læsæ Maiestalis cap 3. in fin.*

Et licet quando secũdario læditur Regia Maiestas, quis non punitur crimine læsæ Maiestatis, secundum *Bald. in l. 1. C. de priuat. carcer. Albert. Brun. in cons. 69. Foller. in sua practica criminali, in verb. item quod commisit num.* 38. *Gigãs in tract. læsæ Maiestatis in quæst.* 17. non
4 procedit tamen hoc in receptante, quia dicitur principaliter lædere quando scienter, & procedit *tex. in d. l. 4. & tex. notabilis in cap. receptatoribus, de pac. tenen.* & semper quod directè Dominus offenditur est crimen læsæ Maiestatis, *dicit Bald. in d. l. 1. de priuat. carcer.* sicut dicimus in committente delictum carceri priuati, qui tenetur crimine læsæ Maiestatis tanquam directè Dominum offendens, & nõ solum ipse, sed etiam Iudex dissimulans, *iuxta text. in d. l. 1.*

Et rursus dico, quod cum sint plura capita
5 criminis læsæ Maiestatis, propterea non quia adest diuersitas pœnarum secundum diuersitatem capitum, ob id non dicetur puniri, quem pœna læsæ Maiestatis: sunt enim species, quæ propriè includuntur sub suo genere, vt est casus in *l. fin. ff. ad l. Iul. Maiestat. & per Ruin. in cons. 3. vol.* 5. & hoc modo intelligitur, quod sint plura capita, quæ non dant tantam pœnam, de quo per *Cyn. Salycet. & alios in l. quisquis, C. eod. tit.* & respectu pœnæ diuersæ, dicetur impropriè crimen, sicut quando non offenditur directò Princeps erit crimen læsæ Maiestatis, sed impropriè, de quo per *Cyn. & Salyc. vbi supra, Dec. in cons. 410. Gramm. in decis. 6.*

His sic discussis in Collaterali Consilio, fuit
6 decisum referente Dom. Marco Antonio de Põte Regio Consiliario Iudice delegato in prædicta causa, quod prædictus inquisitus non gaudeat indultu tanquam inquisitus de crimine rebellionis, etiam quod fuerit receptator, quod crimen erat penitus ab indultu exclusum.

ADDTIO.

SVMMARIVM.

1 *Pauca sunt idonea offendenda.*
2 *Receptans imputatum de crimine læsæ Maiestatis scienter non gaudet indultu, & ibi quid si ignoranter, & num. 3.*
4 *Receptantium nomine, qui contineantur, & ibi si receptare differat à conuersare, & num. 5.*
6 *Receptans probibitum receptari non ad malum finem, pœnam non meretur.*
7 *Alloquens cum carceratis, cum quibus extat probibitio alloquendi miserationis causa non punitur.*
8 *Receptans probibitum coactè non incurrit in pœnam banni.*
9 *Consanguineus receptans consanguineum probibitum non incurrit in pœnam.*
10 *Receptationis crimen quas probationes requirit.*

1 CVm melius sit pauca idoneæ effundere quam multis inutilibus corda hominum prægrauare, *argum. l. tanta vers. postea vero maximum opus aggredientes, C. de veter. iure enucl.* addas ad hanc
2 decisionem breuiter, quod receptans imputatũ de crimine læsæ Maiestatis scienter generali indultu non gaudeat, postquam in eodem indultu excipiuntur hi qui de crimine læsæ Maiestatis imputantur scripta per Reg. de Ponte decis. 22. referentem sic decisum in Consil. Collaterali, *Molfes. in comm. ad consuetud. Neap. part. 4. quæst. 4. num. 9. Ricc. collect. decis. 1528. Mastrill. post tract. de Magistr. in tract. de indultu num. 18. cap. 26. ex ratione per de Ponte in tract. de potest. Proregis §. 3. de prouis. fieri solitis num. 10. & D. Rouit. cons. 1. num. 51. & 52.* inde habetur non minus contra principalem pcedi, quam contra receptatorem, *secundum Iur. Consul. in l. 1. ff. de recept.* vbi receptatorum pessimum hominum genus significatur, *Caball.*
3 *cas. 287. num. 1. 2. & 3.* vbi & quid si ignoranter receptauerit, & persequentes, & vide *Giurba illationem in cons. 25. num. 1.* qui *in cons. 28 nu 3*
4 latè, qui receptantium nomine contineantur, &
5 per totum, quod receptare differat à conuersare,
6 & scias, quod quando aliquis receptauerit prohibitum receptari non ad malum finem, non meretur pœna, *Honded. cons. 88 nu. 36. 38. 48 vol. 2. Guttierez cons. 36. num. 27. Mastrill. decis. 216. nu. 56. Gomez de delict par. 3 cap. 3. de homicid. num. 50. & Bursat. cons. 318 num. 3. & 331. nu. 3. Farinacc. cons. 37. num. 16 & quæst. 133. nu. 55. vt ipse Giurba dicto cons. 28. num. 10. vbi plures alios allegat,* ex qua conclusione dicunt criminalistæ, quod si quis receptauerit prohibitum, receptari mali vitandi causa, quod dignus sit laude *ex Afflict. in constitut. patarenorum, num. 3. & 8. rub. 2. lib. 1. Boss. tit. de rapina num. 21.*
7 *Ricc. decis. 110. par. 2. num. 3. & 4.* & inferas, quid prohibitione facta nõ obstante de alloquẽdo cum carceratis, si quis loquitur miserationis, & charitatis causa, quomodo tunc nõ sit dignus pęna, *Crauett. cons. 3. num. 9. & 12. Fellic. alleg. 10. num. 65.* & ita me patrocinante euasit indemnis quidam, qui alloquutus fuerat cum quadam mulierè carcerata, cum qua extabat prohibitio, sub pœna ictum funis dum coram integerrimo Regente Mag. Cur. probatum fuit charitatis causa alloquutum, s. pro emendo ei pane, & vino ob misericordiam; & hoc obserua, quia in dies currit, inde prohibitione de nõ alloquendo cum carceratis, de omni alloquutione indistinctè accipiendum non est, sed de ea tantum, quæ

ad instruendum carceratum in præiudicium fisci fieret, *Foller. in fragm. ad pract.crim.num 69. Felic. dicta alleg. 10. num. 59. par. 1. Bertazz. cons.crim. 59 num.15. & cons. 98. num. 22. & cons. 99. num. 3. & 100. num. 18. & 439. num. 25.*

8 Et adde pariter receptantem prohibitum coacte non incurrere in pœnam receptationis, si coacte receptauerit, & minus facere non potuit absque sui periculo, *ex pragm §.ibi spontaneamente, tit. 48. Bald. in l. in delictis lect. 1. in princip. ff. de noxal.b. & l. si ideo ad finem, C. de his quibus vt indignis, Marsil cons 25.num. 34. Arnon.dialogo 45 de Ponte de potest.proreg. tit.1.§.3. num.29. Cala de modo articul.& probandi, §. 2 glo. 1. num.872. & Menoch. de arbitr.cas.348.num. 16. Dom. Rouit.in pragmat.1. num. 3. tit. de receptat.* cum nec teneatur domo cedere, & illic eos relinquere, *Gramm.decis.18. num.10. Tusc. litera S.concl.47.num.7.Decian. cons 51.num.68 & 69. & omnino per Giurbam cons.28.* per totum, omnino obseruandum ad

9 hanc materiam, cui cumules pariter declarari cũ receptantes fuerint consanguinei, *Ricc. collect. decis.1528. ex Gram. decis. 29. & Foller. in constit. de personis num.7. in fine. Capibl. de Baron. in pragm.3 num.10. Beron.cons 190 nu. 4.vol 3.* ratione sanguinis, quæ mitius puniri facit, *Menoch. de arbitr. cas. 348. & Riminald. cons.27.num.21. vt citat de veritate Baiard. ad Clar. quæst.90.num 52.& 53.& idem Ricc.coll. 544. Nell. de bannit.par.3. 2.temp. num 21. &*

10 *Campeg. in cap.licet num.8.*& in ipsa tractatione receptationis non displiceat haberi, quod receptator malefactorum conuictus per depositiones duorum malefactorum in tortura factas, & si deposuissent de diuersis actibus plena probatio ex hoc resultaret, iuxta formam Reg.pragmatic. quapropter eadem pœna, qua in ea puniri debet, vt latè Author meus in decis.81.infra, sed dum non fuerint repetiti, quod puniatur pœna extraordinaria, *Dom.Theodor.alleg 97. Dom.Rouit.in pragm.1.de recep.malefact.num.12.vt allegaui infra in d.decis.79.infra.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Quantum tempus hæredi statuatur post testatoris mortem, vt possit à creditoribus, & legatarijs conueniri.

SVMMARIVM.

1 H*Aeredes infra tempus conficiendi inuentarium conueniri non possunt, etiamsi hæreditas sit opulenta, ratio ibidem.*

2 *Exequutio instrumẽti guarentigij aduersus hæredẽ infra tẽpus inuentarij prohibetur.*

3 *Intellectus aliquorum ad text.in §.sancimus vers.hæc autem authent vt cum de appell. cogn & l.fin. §.donec C.de iur.deliber. refertur & verus ipsarum intellectus traditur num. 4.*

5 *Inuentarij tempus iudicatum est à Sac.Cons. esse trimestre.*

6 *Textus in dicto §. donec, limitatur in aliquibus casibus, & quid si hæres conueniatur rei venditione, num 7.*

DECISIO LXXVI.

ORTA fuit difficultas infra quantum tempus, post mortem testatoris, vel alterius etiam ab intestato decedentis, hæredes possint cõueniri à creditoribus, & legatarijs,& ratio dubitandi sumpta est ex Iuribus, quæ videntur sibi ad inuicem aduersari: *text. inquam in §. hæc autem vers. sancimus auth. vt cum de appell,cognosc. ex quo sumpta est auth. sed neque C.de sepulchro viol.* quibus iuribus deciditur.vt ante nouem dierum spatium, in quibus heredes lugere videntur defunctum, nemini liceat hæredes conuenire, aut quocumque modo inquietare, siue debiti nomine, quòd à defuncto descendit, siue alterius cuiuscumque causæ, post autem nouem dierum decursum, si quis contra tales personas aliquas putauerit habere actiones eas secundum leges exerceat, &c.

Contrarium videtur determinare *text.in l. final.§.donec C de iur. delib.* vt scilicet ante trimestre tempus, vel annum à iure hæredibus concessum ad conficiendum inuentarium, nulla creditoribus, vel legatarijs, vel fideicommissarijs tribuatur licentia hæredes inquietare ad Iudicium vocare, vel res hæreditarias quasi ex hypothecarum authoritate vendicare,&c. In præcedenti post nouem dies conceditur creditoribus facultas conueniendi hæredes; hic verò denegatur nisi elapso trimestre, vel anno, quod priuilegiũ adeò inconcussum, stabileq; est, vt firmauerit *Bald. in*

1 *d.l.final. §. cum igitur num. 1.* habere locum, etiam si euidenter constaret hæreditatem esse opulentam;& idem tenet *Castrens ibi num. 2. & se suascribit Iacobin.in d. §. donec, & ratio est secundum eundem Iacobin.num. 4.* quia hæres durante tempore confectionis inuentarij, est impeditus circa ipsius confectionem, & nescit quantum debeat soluere, & quomodo sit obligatus,& quas habeat exceptiones, & defensiones;& ideo interim non debet molestari, etiam quod hæreditas sit soluendo.

Augent difficultatem Hispani interpretes, qui

qui leges patrias partitarum explicantes, quarũ *lex final. tit. 13. part. prim. & l. 13. tit. 9. part septim.* disponunt idem, quod *text. in dicto §. hac autem vers. sancimus*, & dicta authent. sed neque, vt scilicet post nouem dies valeant hæredes conueniri. *& lex 7. titul. 6 part. 6. disponit idem, quod text. in d. §. donec*, vt scilicet infra tempora conficiendi inuentarium non possint conueniri, & inquietari, dicunt nihilominus in Hispania seruari, vt post nouem dies conueniri possint, iuxta dispositionem dict. *l. final. & l. 13. ex quibus Didacus Perez in l. 4. titul. 8 libr. 3. ordinat. columnib. 14. pag. 629 vers. quæro vtrum exequutio, tangit quæst.* vtrum exequutio instrumen
2 ti guarentigij possit fieri, contra hæredem dicit non posse fieri infra tempus faciendi inuentariũ, idest infra tres menses de iure communi, per *text. in d. § donec, si tamen ex l. Regni, vel Consuetudine daretur rejeciffius tempus., post illud tempus à lege, vel consuetudine concessum*, poterit peti exequutio, quia cessante causa dilationis cessare debet effectus *l. quod dictum ff de pactis, cap. magnæ extra de voto*, & infert quod cum in Regno Castellæ per dictas leges partitarum, detur tantum terminus dierum nouem illis diebus elapsis poterit fieri exequutio, & nihilominus dictæ leges partitarum in vtroque casu disponunt, idem quod ius commune, vna quod infra tempus inuentarij, altera quod post nouem dies, & ista attenditur, & practicatur secundum Didacum.

Azeued. in l. final. libr. 4. tit. 21. nouæ recom-
3 *pilat. num* 92. distinguit inter creditores titulo lucratiuo, & creditores titulo oneroso, & concludit opinionem *Didaci Perez, & dispositionem dictæ l. final & l 13 partitarum, quæ sunt conformes dispositioni §. donec.* procedere quò ad creditores titulo oneroso, qui post decursum nouem dierum valeant conuenire hæredes. Creditores verò titulo lucratiuo, vt sunt legatarij. & fideicommissarij, & hij similes, teneantur expectare trimestre concessum ad inuentarium conficiendum, & vendicet sibi locum *d. l. 7. part 6. & text. in dicto §. donec, & nouissimè cum Azeuedo conuenit, & concurrit Morquech. libr. 1. de diuis bo. orum cap. 1. num. final. vbi dicit text. in d §. hæc autem vers sancimus esse inuicem aduersarios & repugnantes*, & eodem pacto sibi esse contrarias dictas leges partitarum supra relatas, & cum eadem distinctione dicta iura conciliat, vt scilicet creditores titulo oneroso post nouem dies, valeant conuenire hæredes, & habeat locum *text. in dicto vers. sancimus, & dicta auth. sed neque, & dictæ leges partitarum final. & 13. supra citatæ.* Creditores vero titulo lucratiuo teneantur expectare trimestre, & habeat locum *text. in d. §. donec, & d l. 7. partitarum*, & esset elegans distinctio, si iura prædicta non repugnarent, & inquit huius opinio esse *Rodor. Xuarez in repet l. post rem iudicatam ff. de re iudicat. in prima, & quinta ampliat. & 9. limitat. Didacum Peez vbi supra, cuius theoricam retulimus, Guttierez de iuramen. confirmat. 2. part. & 4. num. 18. cum seqq Paz in sua practica in 4. part. 1. tom. cap. 1. à num. 40. cum seqq. Rebuff. in titul. de appellat. art. 16. glos. 1. num. 26. 3. tom. sed talem quæstionem ibi non tangit Rebuff. nec in tit. de lit. obl gat. quo loci illum ad idem allegat Azeuedus.*

Sed licet pœnes me Hispanorum interpre-
4 tum authoritas semper magna fuerit tamen hoc casu ab eorum opinione, & sententia discedendum putaui, aliter dicta iura communia intelligendo, & conciliando, scilicet, vt *text. in d. §. hæc autem, vers. sancimus, & d. auth. sed neque*, ponant regulam generalem quo ad omnes hæredes, vt infra nouem dies, qui ad lugendum defunctum dati censeantur, non possint quocumque modo, & quacumque ex causa conueniri etiam ex persona propria, non modo ex persona defuncti, & ex causis descendentibus à defuncto, patet ibi debiti nomini quod à defuncto descendit, siue alterius cuiuscumque causæ, itaque nullatenus illis nouem diebus ad lugandum concessis possunt conueniri, nec ex propria, neque ex causa defuncti, vt inquit textus quibus elapsis possint ab omnibus creditoribus conueniri nulla habita distinctione, an sint creditores titulo oneroso, vel titulo lucratiuo, sed hoc sanè intelligendum, vbi elapsis his nouem diebus simpliciter adierint absque beneficio inuentarij, sed si illis nouem diebus decursis hæredes voluerint conficere inuentarium, gaudeant etiam dilatione trium mensium, vel anni de qua in *d. §. donec*, & hoc pacto iura prædicta non sint ad inuicem aduersaria, & contraria, & *text. in vers sancimus*, procedet regulariter in omnibus hæredibus, vt infra nouem dies non valeant conueniri, postea conueniantur, secus si voluerint conficere inuentarium, quia est casus prouisus per d. text. in d. §. donec, vt gaudeant dilatione trimestris, vel anni, & inter vnum casum, & alium, hæc est differentia, quod scilicet intra illos primos nouem dies hæredes non possunt conueniri, vt diximus, tam ex causa descendente ex defuncto, quàm ex qualibet alia causa: at intra trimestre, vel annum solum non possint conueniri ex causa descendente ex defuncto, vt in d. §. donec, & ibi Doctor. & non est præsumendum, quod dicta iura, quæ ab vno, & eodem fonte manarunt Iustiniano Imperatore, vnum alterum corrigat: non enim verisimile est Iustinianum voluisse iura contraria edere, & se ipsum corrigere vno, eodemq; tempore nisi expresserit: nam correctio vitanda est contrarietas, & perplexitas, & iura semper concilianda sunt, & ad concordiam reducenda, vt alibi diximus, & nota sunt iura, quæ hoc dicunt.

Et cum corã me de hac re disceptaretur he-
5 redem conuentum. & opponentes velle gaudere dilatione trimestri, non esse interim inquietandum censui, & supersederi in causa decreui, durante termino prædicto ad confectionem inuentarij statuto, quia exceptio prædicta impedit tàm litis contestationem, quàm litis ingressum, vt tenet *Bald. & omnes Doctor. in d. §. donec, & Cappell. Tholos. decis. 258.* & his auditis Aduocati, ac partes acquieuerunt decreto.

Sed prædictam opinionem, & decisionem
6 text. in d. §. donec, non admittunt, & limitant

A a 3 Doctor.

Doctor. in impensa funerum in relictis pijs, & alimentis & vsurarum restitutione, quia non recipiunt temporis dilationem secundum *Riccard. Malum. Cyn. Bald. Saly. Fulgos. Corn. num. 2. Iacob. num. 1. & alios in d. §. donec, Greg Lop. in d. l. 7. in verb. mandado. Angel. in l. 1. §. hæc stipulatio num. 15. ff. si cui plusquam per l. falc. vbi dura num. 10. dicens se ita vidisse practicari, Duen. in r g. 264 exceptio inuentarij in 4. limit. Chassan. in consuetud burgund tit. des successiones regul. 7. § 14. num. 9. Xuarez in repet. d. l. post rem iudicatam*.

Idem si hæres conueniatur rei vendicatione,
7 quia eo casu conueniretur, vt quilibet possessor, non vt hæres, vt concludit *Angel. in loco supra citato, per text. in l. Nesennius §. si fundus ff. de re iudicat & ibi Imol. & fuit opinio Odoffr. in d. §. donec, & sequūtur etiam Bald. & alij ibi, & Corn. num. 1. Gregor Lop. & alij supra relati*, Cyn. tamen ibi tenet contrarium, & mihi valdè arridet opinio Cyni, & sequacium, quæ videtur in puncto iuris tutior, quia si hæres conuenitur rei vendicatione ex causa habita cum defuncto, vtique ex illa causa tenetur se adiuuare, & defende re, at non potest ante confectionem inuentarij esse certus de iuribus, & exceptionibus, quæ ex inuentario possunt resultare, & excludere intentionem agentis, & ideo, vt in initio diximus cautum est ne hæres infra trimestre, vel annum non molestetur, quia interim vacat confectioni inuentarij, & se inde instruere de viribus, & iuribus hæreditatis, quæ ratio militat, siue agatur rei venditione, siue hypothecaria descendente ex causa habita cum defuncto, quam hypothecaria impedit ille text. durante dicto tempore, tu cogita cum casus occurrerit, quia vt aduertit etiam *Corn. Fulgos. magis videtur adhærere opinioni Cyni, & ibi Fulgosius allegat bonas rationes, de quibus ibi per eum, sed quia sententia Domini Odoffredi, Baldi, & Angeli* magna authoritate suffulta est, dicit, quod cum illa potest transiri.

A D D I T I O.

S V M M A R I V M.

1 *HÆres durante tempore confectionis inuentarij conueniri nequit à creditoribus. & legatarijs, cum ampliat num.* 2. 3 4. 5 6. 7. 8 *&* 9.

10 *Hæres durante tempore inuentarij alios conueniens reconueniri potest cum ampl. nu.* 11. *&* 12.

13 *Hæres ommittens conficere inuentarium, an perdat legitimam.*

14 *Filius hæres ommisiēs inuentarium an perdet detractionem trebellianica, & falcidia.*

1 SVpra in decis. 7. & 42. multa cumulaui in materia effectus, ac tractationis inuentarij cum promissione quod hoc loco recenserem casus in quibus hæres durante tempore inuentarij valet conueniri (dum reassumitur ex eo quod hæres durante tempore confectionis inuentarij conueniri nequit à creditoribus vel legatarijs vt in ipsa &c.) quæ firma-
2 tur *ex de Franch. decis.* 352. ita vt nec contra eum exequutio causari possit *Boer decis. x. nu. 9. & 3. & decis. 83. intrigl. conscient. cas. 99. nu. 14. Cancer. c. 2. num. 156. Tepat. tit. 2. de inuentar. col. 2. Valasc. de partitis c 8. num. 23. Lanar. cons. 46. num 6 Parlador. rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 5. §. p. nu. 7. Viu lib. p opin. 257. in prin-*
3 *cipio*, quod potest ampliari etiam in sententia contra defunctum lata, vt nec possit contra hæredem exequi durante inuentarij conficiendi tempore *Crass. de success. §. inuentarium q. 16. num. 2 Cancer. 2. resol. c. 3. num. 98. & lib. 3. resol. c. 2. num. 156. & Baez de debit. inope c. 6. nu.*
4 17. Et nec Hyppothecaria conueniri valet hæres si descenderit ex contractū cum defuncto celebrato *Cancer. d. c. 2 num 151.* alias secus vt *de Franch. decis 352. num. 5. & ipse Cancer. d. c. 2.*
5 *num. 162. adhuc si hæreditas* diues fuerit *Boer. decis. 53.*
6 Sed si pro funeris impensa conueniretur hæres vt ad casus promissos descendam in quibus hæres durante tempore confectionis inuentarij cōueniri potest tunc non obstante tempore ipso valet conueniri &c. *Viu lib op n 257. lim. 4. Phanucc. de inuentario p. 4. num. 6*
7 Pro vt pro soluendis medicinis *Carot. singul. 246. Rol. de inuentar. p. 4. num. 5. & Monticul. de inuentario ad l. fin. verbo licentia num. 162.*
8 Et pro legato pio *Mayn. decis. 51. lib. 3 Intrig. cas. conscient. 99. nu. 5. Ricc. col 463.*
9 Et pro alimentorum legato *Gratian. discept. 236. num. 32. Viu decis. 74. num. 4 & 5.* si de futuris agatur non de præteritis *Surd. de alim. priuil. 11. num. 5.*
11 Et adde si hæres durante tempore inuentarij alios conuenit tunc reconueniri potest *Cala. de modo articul. glos. p. num. 1014. Cancer. d. c 2. num. 165.*
11 Pro vt in actione reali *Franch. decis. 352. Oliban. de actionib. p 2. lib. p. c. primo num. 68. Sesse decis. 153. nu. 3.*
12 Et quando hæres se parasset ad fugam tunc tempore inuentarij valet conueniri *Alfan. coll. 1740. Donat. à fina lib. 3. com. opin. tit. de indic. verbo inuentarium* pro vt de alijs casibus *Giurba in comento ad cons. Messanens. c. 9. glos. 4. p. prima à principio vsq; ad finem.*
13 Et nota neq; inuentarium si fuerit ommissum operare perdi legitimam *Marc decis. Delphin. 57. nu. 4. vol. primo Chacher. decis. 148. n. x. Gaill. obseru. 138. lib. 2. nu. 15 & Ioann. Philipp. cons. 26. nu. 42. arg. Accurs. in l. fin. § fin autē. Hoc aliquis fecerit in verbo Sacramento in fine ibi in 4. tamen C. de iure deliberandi vbi DD.*) sed an
14 excludat à detractione trebellianicæ ommissio inuentarij, & falcidiæ per *Osasc. decis. 147. & post eum D. Io. Anton. Bellon. Pedemontanæ regionis*

nis in iuris prudentia numen, eiusdem Sacri Senatus lumen, & primarius Præses meritissimus in cons. suo 57. num. 9.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

An resignatarius beneficij Ecclesiastici, cui facta fuit resignatio fructibus, retentis eius vita durante, possessionem resignati beneficij quæsierit.

SVMMARIVM.

1 *Regula Cancellariæ de publicandis resignationibus, quid disponat.*

2 *Regula de publicandis non habet locum, vbi Papa reseruauit fructus omnes resignanti quandiù viuit, & per quid intelligatur facta hæc publicatio num. 3.*

4 *Publicatio si facta fuerit per tres, vel quatuor dies ante mortem resignantis, tūc beneficium non dicitur vacare per obitum, sed per resignationem.*

5 *Pensio imposita, quæ imponi non potest, bullam, & resignationem minimè vitiat, & quæ sit ratio ibidem.*

6 *Resignans si post eam celebrare visus sit fructus percipere, & alia agere, intelligitur iure familiaritatis.*

7 *Beneficium alicuius si sit vnitum, & ille postea aliquid faciat in Ecclesia vnita, non interuertit possessionem Rectoris.*

8 *Papa permittendo resignanti, quod fructus percipiat, an videatur concedere, quod remaneat in possessionem.*

9 *Resignatione acceptata, eo ipso censetur resignans à possessione tituli, & beneficij cecidisse.*

10 *Pensionarius non tenetur recitare officium, & horas canonicas, & an teneatur facere residentiam num. 11.*

12 *Actus ex errore gesti non præiudicant veritati.*

13 *Pensionarius tenetur soluere caritatiuum subsidium Episcopo.*

14 *Titulus sufficit si summariè probetur, quando non agitur ad finem pronunciandi super illo.*

15 *Pensio iure licito percipitur, quamuis bulla non adsit, si authoritate Papæ percipiatur, & Rector literis expeditis minimè contradicit.*

16 *Signatura sola est sufficiens ad capiendam possessionem.*

17 *Potestas sufficit in conferente naturaliter adesse, licet ex aliquo accidenti sit impeditus, dummodo non sit inducta priuatio ipso iure.*

18 *Extrauagantes non possunt dici esse de corpore iuris communis.*

19 *Vnicus actus requiritur ad acquirendam quasi possessionem in spiritualibus.*

20 *Ordinarius habet intentionem fundatam conferendi omnia beneficia in eius Diœcesi existentia.*

21 *Cognitio, quæ defertur Iudici laico vigore Capitulorum Regni est præcisè summaria, & extraiudicialis super possessionem tantum.*

DECISIO LXXVII.

Maxima fuit controuersia, me patrono decisa, an resignatarius beneficij ecclesiastici, cui fuit facta resignatio, retentis fructibus per resignantem eius vita durante quæsierit possessionē beneficij resignati, causa hæc fuit ardua, tam respectu articulorum iuris, quam respectu personarum litigantium, siquidem iudicium fuit inter Reuerēd. Ioannem Vincentium Lanarium fratrem Ioannis Antonij Lanarij, eximij Iureconsulti, & eo tempore Consiliarij, postmodum Regentis in Supremo Italiæ Cōsilio apud Inuictissimum olim Regem nostrum, à quo promeruit Comitatus dignitate decorari. Ipse enim partes fratris, ineqꝫ causæ patronum suscepit; & Ioannem Vincentium de Anna inter Aduocatos primarium, & celeberrimum Iureconsultum, Baronem Carouillarum, qui tanquam Baro, & patronus beneficij Ecclesiastici, de quo contendebatur, prætēdebat nullam possessionem fuisse adeptam per resignatarium, & proinde mortuo resignante vacauisse beneficium per obitum, & ad ipsum tanquam patronum spectauisse ius præstandi, prout præsentauerat Ferdinandum filium in eodem beneficio. Fuit decisum pro Lanario, redditas à me tunc allegationes inseram, ex quibus decisio facta elicitur.

1 Hæsitatur, vt percipere potui in hoc iudicio possessorio, vigore capitulorum Regni, intentato per Reuerendum Dominum Ioannem Vincentium Lanarium, contra Magnificum Ioannem Vincentium de Anna, ac Reuerendum Ferdinādum filium, quod beneficium, de quo contenditur, non vacauerit per resignationem quondam Magnifici, & Reuerendi Ioannis Francisci Sarriani, quo titulo per Reuerendum Dominum Lanarium possidetur, sed per eius obitum, ex infrascriptis motiuis. Et

Et primò, nam cùm dictus quondam Reuerendus Ioan. Franciscus Sarrianus in anno 1553. dictum beneficium, & Abbatiam Sancti Petri del Tasso resignauerit in manibus Pōtificis ad commodum, & fauorem Magnifici Pompei Seripandi retentis fructibus omnibus pro pensione sua vita durante, quos percepit per fructuum retentionem, & perceptionem factam, possessio non fuit translata in resignatarium, sed remansit penes resignantem, & ex consequenti beneficium vacauisse, intelligitur per obitum eius, qui vsq; ad extremum vitæ diem fuit in possessione.

Secundò, quia possessio tam respectu fructuū, quam respectu iurium spiritualium fuit semper continuata per dictum Sarrianum, & eius nomine missæ celebratæ, & alia gesta pertinentia ad Rectorem benefi.ij.

Tertiò esto, quod possessio esset penes resignatarium, obstat regula Cancellariæ de non iudicando secundum tenorem supplicationis, sed literarum expeditionem, & cum non fuerint expeditæ bullæ per Seripandum, sed tantum vel et Reuerendus Actor ex persona Seripandi se tueri supplicatione signata per Papam non possit, quia contra regulam prędictam.

Quartò, quia quatenus Reuerendus Actor velit se tueri bullis expeditis per Ordinarium Episcopum Triuentinum, tam in persona Seripandi, quam in persona ipsius, illæ sint inualidæ, ex quo Ordinarius non potest reseruare pensionem illo modo, sed solus Papa, neque coram Ordinario potest resignari sub conditione.

Quintò, quia beneficium prædictum est de Concistorialibus, cuius institutio pertinet ad Papam, & Sedem Apostolicam, & proinde bullæ per Ordinarium expeditæ præstant titulum infectum, & inualidum ex defectu potestatis Ordinarij.

Ego verò hæsitationi respondendo, arbitror omninò supradictis difficultatibus non obstantibus respondendum esse pro Reuerendo Actore, & iudicandum beneficium prædictum vacauisse per resignationem, non per obitum, & dictum Dominum Lanarum possessorem esse defendēdum remedio capitulorum implorato.

Et quò ad primum dubium, penes quem intelligatur esse possessio, penes resignatarium, vel penes resignantem pensionem, mihi nunquam dubium visum est, & ita credo Illustribus Dominis Iudicantibus fore visurum nullam penes resignantem pensionarium posse considerari possessionem, sed illam facta resignatione, & acceptata in resignatarium fuisse translatam, & apud ipsum residere. Hanc enim quæstionem in terminis tractauerunt *Sarnens. super regul. Cancellar. in regul. de publicand. resignat. quæst. 2. & Rebuff. in sua praxi benefic. in eadem regula in 3. gl. f. & in regula ratione personæ, & rei nu. 23. cum sequent. sed omnium latissimè Petrus Paulus Paris. cons. 39. volum. 4.* Dubitauerunt enim præfati Doctores, num regula illa de publican. resi-
1 gn. disponens, quod si resignans beneficium, & intra sex menses in Curia Romana si ibi est facta resignatio, & si extra Curiam intra mensem resignationem non publicauerit, & possessio à resignatario petita nō fuerit, decedat, quod beneficium non dicatur vacare per resignationem, sed per obitum, habeat locum vbi quis resignauit, retentis omnibus fructibus pro pensione quādiù viuat, & Sarnensis distinguit tres casus, & in primo, & tertio decidit punctualiter hunc articulū ibi, dum concludit, quod resignans per resignationem ius, & possessionem naturalem, & ciuilem amisit, & si quid faciat, & intrusus dicitur, sed nedum Sarnensem hoc in loco allegamus, ille contra nos retorqueatur, dum subdit, quod non facta publicatione intra sex menses, intelligatur beneficium vacare per obitum, non per resignationem. Aduerto, quod contrarium, quoad hoc tenet ibi Rebuff. & Sarnensem reprehendit, & merito: nam Rebuff. inquit in glos. 3. num. 4.
2 Regulam prædictam non habere locum, vbi Papa reseruauit resignanti fructus omnes quamdiù viueret: nam licet resignans iuxta Papæ voluntatem fructus per se percipiat, & sic in possessione perceptionis fructuum mortuus fuerit, non tamen vacabit beneficium per obitum, sed per resignationem, ac si regulæ derogatum esset, siuè beneficium exigat, vel non exigat residentiam: nam Papa sic conferēdo videtur huic regulæ derogare; perceptione enim fructus permissa, per consequens videtur Papa permittere, quod in possessione permaneat, & sic Papa censetur huic regulæ derogasse, & nihilominus eo mortuo beneficium vacabit per resignationem, & ad rationes Gomesij respondit, quod sufficit, quod resignans permaneat in possessione authoritate Papæ, neque decipiuntur Parrochiani, aut expectātes cum hoc fiat iure, & à Papa, cuius authoritate nemo decipitur, *l. 1. C. de his, qui ven. ætat. impet.* Itaque omninò concludit isto casu, etiam quod resignās permaneat in possessione perceptionis fructuum Papę authoritate beneficium vacare per resignationem, non per obitum, esto contrarium tenuerit Sarnensis, sed vt omnis tollatur difficultas, non potest hæc regula obijci contra nos, sed opinio Sarnensis facit pro nobis: nam non concludit Sarnensis beneficium vacare per obitum facta publicatione, etiam in casu
3 nostro facta fuit publicatio, quæ intelligitur facta per capturam possessionis, vt late *Rebuff. in dicta regul. glos. 10.* Possessio autem fuit capta per procuratorem Seripandi, & Missa decantata in Ecclesia eius nomine, & in signum captæ possessionis die 5. Iunij 1553. vt constat in processu, & est verum in facto, & licet posset obijci, quod à die signatæ supplicationis vsque ad diem captæ possessionis sunt lapsi sex menses, & sic publicatio non fuit facta intra tempus statutum à regula sex mensium, ergo regula obstaret secundum Gomes. & beneficium vacaret per obitum, tamen aduerto, quod resignatarius non astringitur præcisè infra semestre ad publicādum: nam prædicta regula in foro iudiciali practicatur, & ita passim obseruatur, vt etiam post semestre sufficiat fieri publicationem, & capi possessionem, dum-
4 modo per tres, vel quatuor dies ante mortem resignantis fuerit facta publicatio per capturam possessionis, beneficium intelligitur vacare per resignationem, non per obitum, ita testatur *Rebuff.*

buff. in commento dictæ Regulæ in glos. 11. quem videant Domini Iudicantes, itaque vtcumque sit dictæ regulæ intelligitur satisfactum, postquam ante mortem Sarriani per Seripandum capta fuit possessio, licet per aliquos dies post semestre. & ideo succedit, vt tam Sarnensis, quam Rebuff. in specie deciderint hunc casum pro nobis, & secundum eos, & veram opinionem, beneficium per resignationem, non per obitum vacare intelligatur, & licet eandem opinionem tetigerit Rebuff. in regula ratione personæ, & rei num. 23 & referat fuisse iudicatum, non valuisse resignationem, vbi quis resignauit retentis omnibus fructibus pro pensione, quia non potest quis reseruare sibi vltra tertiam partẽ fructuum, vt latius dn hoc ipse scripsit *in tract. de pacific. possess. in* 18. *ampliation.* & proinde fuisse decisum in illo casu, beneficium vacauisse per obitum, non per resignationem, tamen, vt ipse aduertit, alia ratio mouit Senatum ad sic iudicandum, quam ratio pensionis impositæ: nam non per hoc vi-
5 tiatur resignatio, & bulla ex eo, quod imponatur pensio, quæ imponi non potest: nam bulla, & resignatio valebit in cæteris circumscripta pensione: nam in beneficialibus vtile per inutile non viciatur, *cap. si eo tempore de rescript. lib. 6 cum alijs ad id per Rebuffum allegatis, eandem quæstionem in terminis consulendo sequutus est Parisi. in dicto cons.* 39. 4. *volum* quem allegat Rebuff. in loco supra citato, in eo, qui resignauit retentis fructibus, & post resignationem fuit visus percipere fructus: immò quod fortius ministrare Sacramenta in Ecclesia resignata, & habitare in domo beneficiali concludit Paris. benef. eo mortuo intelligi per resignationem, non per obitum vacasse.

Et ex hoc tollitur secundum dubium supra propositum, quod Sarrianus semper possederit, & eius nomine fuerint missæ celebratæ, & alia gesta, quæ ad Rectorem pertinent: nam, vt inquit Parisius, ista non obstant, neque peruertunt possessionem resignatarij, quia vera possessio, vt ipse concludit, consistit in spiritualibus, vt notat per *glos. & Ioan. Andr. in cap. commissa de election. lib.* 9. *& per Innocent. in cap. literis extra de restitut. spoliat.* & ego inferius hoc la-
6 tius fundabo, & ad illud, quod resignans fuerit visus post resignationem celebrare, & alia facere, fructus percipere, & habitare in domo beneficiali, respondet, quod intelligitur potius iure quodam familiaritatis, quod non tribuit ius possessionis, & ad euitandum circuitum, nec resignatarius percipiat, colligat, & postea soluat, vt ibi per eum, neque potest dici inconueniens, & argui ab eo, quòd fuerit visus post resignationem celebrare, &c. nam non sequitur per hoc, quod non amiserit ius, & proprietatem, sicuti est videre in Rectore, cuius viuentis beneficium est vnitum: nam hoc ipso desinit esse Rector, & ius aliquod in beneficium retinere non dicitur, & tamen si administrat, non est inconueniens, & ex hoc non dicitur ipse possidere, vt egregiè consuluit Oldrad. cons. 257. factum tale est, vbi con-
7 cludit, quod duo possunt possidere, sed diuersis respectibus, & ideò non quia ille, cuius beneficium est vnitum aliquid faciat, in Ecclesia vnita interuertit possessionem Rectoris, qui possessionem beneficij fuit adeptus, vt latè ibi per eum colum. penultim & final. & faciunt, quæ in eisdem terminis nostris considerat *Rebuff. in dicta regula de publican. resignat. glos.* 13. scilicet, quod aliud est possidere, aliud est esse in possessione, *l. si quis ante ff. de acquirend. possession.* nã ille, qui percipit fructus pro pensione, dicitur esse in possessione, sed non possidere: resignatarius verò dicitur verè possidere quemadmodum in colono dicitur, qui dicitur esse in possessione, & non possidere, sic etiam in eo, qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ, qui dicitur esse in possessione, & non possidere, per *text. in l. 3. §. creditores ff. vti possidetis, & l. cum legati ff. quibus ex causis in possessione eatur, & Dec. in cap. consultationibus extra de offic. delegat.* stat ergo vera conclusio, & resolutum primum, & secundum dubium, quod vbi quis resignat retentis fructibus pro pensione, etiam quod post resignationem fructus percipiat, & in possessione permaneat, & Sacramenta ministret, dummodò resignatarius cæperit possessionem mortuo resignante, beneficium non intelligitur vacare per obitum, sed per resignationem ex supradictis, & ex his videtur esse sopita ista quæstio, vt non videam, qua ratione. Pars aduersa illam infringere possit, aut in dubium reuocare, certum est autẽ in casu nostro, quod tam Seripandus, quàm Lanarius possessionem adepti fuerunt Ecclesiæ, & tituli beneficij & Abbatiæ, & ideò non per hoc illam amiserunt, ex quo alius in Ecclesia missam celebrauit: non enim sequitur non celebrarerũt, neque celebrari fecerunt, ergo illum amiserunt, vel alius, qui celebrauit est in possessione: nã potius esset intrusio, vt concludit *Sarnensis sæpius per me allegatus supra de publican. resignat. quæst 2 in princ.* casu, & illud non celebrasse missas, &c. est culpa, peccatum, & delictum, de quo Ordinarius, non Iudex laicus cognoscit.

Sed mihi vlterius cogitanti visum est posse sustineri, & rectè quidem, (ni fallor) nullam quidem posse considerari pœnes resignantem, facta resignatione, sed pœnes resignatariũ, postquam cæpit possessionem, & hinc est, quod mihi non placet opinio Rebuff. supra relata in illo ca-
8 pite, dum concludit, quod Papa permittendo resignanti, quod fructus percipiat, videtur permittere, quod permaneat in possessione, nisi velimus intelligere, prout declarat *Rebuff. in dicta glos.* 13. quod permanere in possessione non sit possidere, & tunc eius opinio mihi satisfacit, sed si aliter Rebuff. sẽtiret, scilicet quod possessio verè, & substãtialiter cõsideretur ex tacita permissione Papę pœnes resignantẽ, ex eo, quod fructus percipiat istud arbitror esse falsissimum, & iure aliquo sustineri non posse, siquidem aut volumus dicere, quod remaneat in possessione beneficij, vel pensionis, vt beneficij, & hoc est, vt dixi, falsissimum, quia pensio non est beneficium, sed datur pro iure temporali Ecclesiæ, non pro iure spirituali. *Cardinal. in cap. cõstitutus, & ibi Anton. de Butr. extra de religios. dom. Felyn. in cap. ad audientiam il secondo num. 5. extra de rescript.*

script. nisi fuerit concessa pensio in titulum beneficij,& tunc esset ostendendus in titulus alias, vt quid prophanum, & merè temporale iudicatur, *Gigas in tractat. de pens. Ecclesiast. quæst.* 3. *quæst.* 7. *quæst.* 16. *& quæst.* 52. *&* Caccialup. *in eodem tractatu quæst. vltima num.* 10. aut volumus dicere, quod remaneat in possessione iuris istius prophani, & temporalis, & tunc verũ erit dicere ipsum amisisse ius, & possessionem naturalem, & ciuilem beneficij, & ipsius tituli Ecclesiæ, vt concludit *Sarnensis in dicta quæst.* 2. *in regul. de publican. resignat.* & istud ius prophanum non est in consideratione, quia nos agimus de possessione ipsius tituli beneficij,& Ecclesiæ, in quo consistit vera possessio: nam eo ipso, quod

9 resignans resignauit beneficium, & fuit acceptata resignatio, eo ipso dicitur cecidisse à possessione tituli,& beneficij,& se ipsum spoliasse possessione tàm naturali, quàm ciuili, vt supra dixi, & concludit *Rota decis.* 4. *in titul. de renunciat. in nouis. vbi latè Anton. M. Pap. in addit. & Cassador. decis.* 4. *de restitut. spoliat. num.* 3. vbi dixit, quod facta cessione beneficij abdicat quis à se dominium,& possessionem secundum *Innocent. in cap. super hoc extra de renunciat. Ioan. Andr. Imol. & Abb. in cap. sollicitè extra de restitut. spoliat.* & secundum alios, quos ibi allegat, quare non potest dici resignantem permanere in possessione, si nulla in ipso residet possessio, sed illa in resignatarium fuit translata, & ideo in casu nostro in beneficijs attenditur præcipuè possessio tituli,& ipsius beneficij, seù Ecclesiæ,& titulus ipse *cap. ex frequentibus extra de institul. cap. beneficium de regul. iur. libr.* 6. *vbi Dyn. & Doctor. in cap. literis extra de restitut. spoliat. glos. final & Doctor. in cap. ex insinuatione extra de procurator.* præcipuè quando beneficium resignatum fuit *cap. final. & ibi Doctor. de præbend. libr.* 6 *& in cap.* 1. *extra de rerum permutatione*, vbi ex his,& alijs, quæ ad id citat tenet *Boer. decis.* 24. *num* 8. & eo ipso, quod resignatarius apprehendit possessionem ipsius tituli,& Ecclesiæ dicitur apprehendisse possessionẽ omnium rerum temporalium ad ipsum titulum, seù Ecclesiam pertinentium, vt permulta concludit *Couarruu. variar. resolut. libr.* 3. *cap.* 16. *num.* 10 *cum sequentibus.* vbi infinitos Doctores allegat, quos non transcribo, itaque parum refert ex supradictis, quod resignans percipiat fructus, vt merè prophanos, & temporales, si resignatarius obtinet ipsum beneficium, ipsum titulum, & Ecclesiam, in qua consistit vera possessio, quod si aliter diceremus, esset dare incompatibile sub eodem tecto, quod in his terminis dari non posse, tenet *Gigas in dicto tractatu de pens. Eccles. quæst.* 32 meo itaque iudicio potius est censendum, quod permittendo Papa fructuum retentionem nomine pensionis, illa verba nil aliud importent, nisi quod obligent Rectorem, & resignatarium ad soluendam fructus nomine pensionis,& hoc casu fructus sint appositi taxatiuè, non demonstratiuè, argument. eorum, quæ ad hoc dixerunt *Felyn. in dicto cap. ad audientiam in sexta conclusione num.* 7. *& Gigas in dicto tractatu quæst.* 62. *& Caccialup. quæst.* 16.

Et pro mea confirmanda opinione ego allego *text. in ratione sui, & ibi glos. in cap. cum venisset extra de rescript.* in ijs enim terminis inquit text. quod is possidet, cuius nomine possidetur, certum est autem, quod vbi resignans percipit fructus, possidet nomine resignatarij, cui resignauit, cui post eius mortem fructus debebuntur, ergo resignatarius possidet, & glos. ibi in verbo annuam pensionem, subdit, quod perceptio pensionis est signum traditæ possessionis, licet in eo, qui donat, vel vendit retentis fructibus, quod ex hoc transtulit possessionem per iura vulgara in *l. quisquis, & l. si quis argentum* §. *sed, & si quis C. de donat. cum alijs ad id similibus per glos. citatis*, itaque secundum text. & glos. vera possessio, vbique consideratur pœnes resignatarium, non pœnes pensionarium, quod confirmat *Oldrad. cons.* 168. ad primam quæstionem concludens, quod vbi in beneficio ponitur pensio, semper beneficium,& illius possessio intelligitur residere pœnes illum, cui beneficium est resignatum, sed onus intelligitur appositum soluendum ipsi resignanti.

Et mea opinio duplici fulcitur adhuc ratione: nam primò si verum esset quod pensionarius esset in possessione, ex eo, quod fructus percipit, necesse esset dicere, quod teneretur de iure dicere diuinum officium, & horas canonicas, iuxta ordinem *Sacri Lateranensis Concilij in* 9. *session.* præcipientis expressè cuilibet beneficia-

10 to,& possessori dicere officium, sed dicere, quod pensionarius teneatur recitare officium, & horas canonicas, est falsissimum, quia ad hoc non est obligatus, vt tenet, & concludit *Gigans in d. tract. quæst.* 30. *vbi refert vltima Lateranensis Concilij*, ergo falsum est dicere, quod sit in possessione ex fructuum perceptione, quæ perceptio non est considerabilis in materia possessoria beneficiorum, vt dixi supra.

Secundò, & vltimò, si pensionarius esset in possessione, teneretur facere residentiam, quia siue beneficia sint curata, siue sine cura, & simplicia exigunt residentiam secundum *Innocent. in cap. ex tuæ extra de cler. non resid. Hostiens. Abb. post Ioan. Andr. in cap. final. eodem titulo*, vbi concludunt quod siue magnæ, siue modicæ quantitatis sint beneficia residentiam requirunt, vt plenius firmat, *Dec. in cap. peruenit il secondo extra de appellat. & facit text. in cap. quia nonnulli extra de cler. non resid & extrauagãs Ioannis XXII.*

11 *incip. execrabilis in fine, sed pensionarius non tenetur facere residentiam, vt tenet Archidiacon. in cap. quamuis il primo colum.* 3. *de præbend. lib.* 6. *& ibi Franchus colum. .. in* 2. *notab. Cardinal. in cap. final extra de cler. non resid. in* 11. *quæst. Sarnens. in commento regulæ de annali possess. quæst.* 21. *& Gigans in d. tractat. quæst.* 31. ergo nulla possessio potest ascribi pensionario.

Nec dicatur,& obijciatur, quod Sarrianus fecit residentiam, ipse fuit visitatus semper, vt Rector, vt Rector, ipse comparuit in Synodo, & alia gessit pertinentia ad Rectorem: nam respondeo, vnà cum Sarnense in dicta regula de publican.

lican.resignat.quæst.2.quod istæ fuit error,& intrusio:nam eo ipso,quod resignauit, & beneficiū alteri institutum illico cecidit ab omnibus istis iuribus,& honoribus,vt supra conclusi, & ideò dicit Sarnens. quod ista iura spiritualia honorifica,vt sunt etiam oblationes,obedientia,& decimæ debentur verò Rectori, & resignatario non resignant, qui amisit omne ius,alias resignans dicitur intrusus,& idem *Sarnens.quæst.7.in dicta regula de publican.resignat.*vbi dicit,quod resignans permanens in possessione post resignationem constituitur in mala fide, & tenetur ad fructuum restitutionem, ergo omnia,quæ gessit,& quæ geri passus fuit,vt intrusus gessit, & passus fuit,& Ordinarius ex errore eius nomine visitauit,& ipsum in Synodo admisit, cum verum sit dicere,alterum esse verum possessorem, & resignatarium,& per missæ celebrationem,& decantationem factam tempore captæ possessionis per Seripandum.

12 Hi actus igitur ex errore gesti, non poterunt præiudicare veritati ad *text. & Doctor. in cap. final. extra de confess.* nisi dicamus, quod hæc onera respiciebant dictum Sarrianum tanquam fructus percipientem, quia ipse tenebatur missas celebrari facere,quia de altari viuebat, ergo debebat seruire altari,iuxta *text.in cap.cum secundum Apostolum extra de præbend. & dignit.* & ipse tenebatur ad ornamenta Ecclesiæ, cum hæc omnia sint onera, quæ possessorem fructuū respiciunt,iuxta illud, quod diximus de possessione, & percipiente fructus, quod teneatur ad onera realia,& ad collectas,& alia,de quibus per *text.in l.si pendentes §.penultim.ff.de vsufruct. & l.hactenus,& l arbores in fine,iuncta glos.ff. eodem,& fructuarius,& pensionarius æquiparantur,vt per Doctor.in clement. 1. §. eodem de suppl.negligent.Prælat.* & quia charitatiuū subsidium, & alia debent præstari de fructibus beneficij,vt colligitur per *text. in cap. conquerente extra de offic.Ordinar.& in cap. cum apostolus §.final.extra de censibus,*& ideo Doctor.dicūt,

13 quod pensionarius,qui fructus percepit tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo secundum *Innocent. in cap. cum non sic extra de decim.circa finem,*vbi dixit,quod quando pensio est assignata super aliquo fundo, transit cum suo onere,& facit *text.in cap.tua nobis circa finem extra de decimis,*vbi dicit text. quod colonus,qui fructus percipit, tenetur ad solutionem decimarum,& ita consuluit *Dec.cons.158. et Gigas in d tract.de pensionib.Eccles. quæst.* 38. & pensionarius tenetur ad solutionem decimæ Papalis,&alia similia,vt per ipsum concludit *Gigans vbi supra quæst.59.& ante ipsum Caccialup. in eodem tractat.quæst.*17. itaque postquam tenebatur Sarrianus ad hæc omnia,vt fructuarius nō mirum,si ipse missas celebrari fecit, & eius nomine facta visitatio,& alia,de quibus supra.

Resolutis ex his primo, & secundo motiuo, venio ad tertium, quod Regula Cancellariæ de non iudicando,secundum tenorem supplicationis,non obstat in hoc iudicio possessorio,de quo agitur,nemo Doctorum dubitabit, & communis est omnium conclusio, quod vbi agitur de iudicio possessorio, tunc sufficit supplicatio signata pro colore tituli: titulus enim coloratus pro signatura sufficit;esto bullæ non sint expeditæ,ita in specie *Caßador. decis. vltim. sub titul. de restitut.spoliator.* qui dicit quod regula prædicta, quod non iudicetur secundum tenorem supplicationis, fuit semper intellecta in petitorio,& adiudicatione tituli non in possessorio, & ita intelligitur,& meritò:quando enim agitur super spolio non iudicatur, iuxta supplicationis continentiam,nec canonizatur supplicatio, quæ tantum adducitur pro colore tituli, qui non inquiritur,an sit bonus. vel non, ad *not. per Abb. post alios in cap. cum nostris in fine extra de concess.præbend.* nam super recuperanda possessione est iudicium, & fertur sententia non de petitorio, & probatio requiritur solùm ad reddendum intentionem agentis coloratam, &

14 sufficit de titulo probare summariè, quando de titulo non agitur ad finem pronunciandi super illo,& ita refert *Caßador.fuisse decisum, & idem tenet in decis.4.sub tit.de caus.possess.et propriet. num.4.& idem in decis.1.super Regula Cancellariæ,quod commiß.caus.num.5. idem Bellamera decis.50.& decis.99.& sola signatura sufficit ad possessionem adipiscendam,et ipsam retinendam,vt sequitur, & tenet Rebuff. in sua praxi benef. sub titulo de subrogand. collitigatoribus glos.4.num.15.& 16.& titulo de mission. in possess.num.39.& 40.& latè Sarnensis in commento prædictæ regulæ de non iudicando, iuxta formam supplicationis quæst.5.*vbi latè tenet, & firmat regulam prædictam non habere locum in iudicio possessorio, quia sufficit sola gratia signata per Papam, immo sola prouisio sub exequutoribus pro colore tituli, vel etiam sola prouisio,siue collatio Vicarij Episcopi, vt ibi per eū sequitur *Menoch,in suo tractatu de recuperan. possession remed.15.quæstion.principali 36.num. 465.& de adipiscen.possessio.remed.4 num. 749. vbi ad idem allegat Guidon.Pap.quæst. 80.sed voluit allegare decis.85.*quod non est disputandum de validitate tituli in iudicio possessorio beneficij Ecclesiastici,sed sufficit ostendere titulum coloratum,quod sequitur *Dec.in l.fin.C.de edict.Diu.Adr.bu.9.*

Secundò,non obstat supradictum motiuum, & non obstat regula prædicta:nā hic adest bulla tàm in persona Seripandi, quàm in persona Reuerendi Actoris bulla inquam Ordinarij, & sic ostenditur titulus,& licèt non appareat bulla reseruationis pensionis non obstat: nam ad hoc,

15 vt pensio sit licita,& iure licito percipiatur, satis est,quod constituatur authoritate Papæ, seù alterius ad id authoritatem habentis, & quod Rector non contradicat literis non expeditis: nam quod expediantur literæ respicit commodum,& fauorem pensionarij,& si Rector etiam literis non expeditis consentit perceptioni pensionis,non est, qui opponere possit, quod literæ non fuerint expeditæ:nam regula prædicta,quod gratia non suffragetur,nisi literis expeditis, procedit in foro iudiciali,vt si quis vigore supplicationis signatæ vellet experiri contra Rectorem grauatum ad soluendum pensionem, tunc talis gratia

gratia signata non suffragatur, absque literarum expeditione, secus est, vbi sponte Rector grauatus consentit perceptioni possessionis: nam tunc regula non obstat, & iure licito etiam in foro poli pensionarius percipit pensionem, ita declarat hanc regulam in his terminis nostris *Hieronymus Gigas in dicto tract. de pension. Eccles. quæst.* 34. quem videat quæso Dominus causæ Commissarius, quia tollit omne dubium, & ideo satis fuit Sarriano pro reseruatione pensionis habuisse supplicationem signatam, cuius vigore licitè percepit fructus, qua habita à Papa, postmodum ab Ordinario resignatarius obtinuit bullam, quæ iam est præsentata, itaque ex omnibus cessat obiectio, & motiuum prędictum.

Et hinc non obstat quartum motiuum, quod Ordinarius non potest reseruare pensionem, & coram eo non potest resignari ad commodum alterius: nam hic pensio fuit reseruata authoritate Papæ, non Ordinarij, sed postea coram Ordinario fuit facta resignatio libera, vt patet ex lectura bullę, vbi per liberam resignationem factā per Sarriauum Ordinarius instituit Seripandum, quod facere potuit, itaque ex lectura bullæ patet de contrario, cui saltem in dubio est credendū, & per liberam resignantionem instituerit, vt audio eruditissime esse fundatum per magnificum Collegam, & ideò super hoc non insisto, cum non obstet aliquo pacto.

Neque postremò obstat vltimum motiuum, quod scilicet beneficium prędictum sit de Concistorialibus reseruatum Sedi Apostolicæ, quo casu necessaria est literarum expeditio, nec sufficit supplicatio signata: nam contrarium tenet, *Rebuff in sua praxi in allegato titulo de subrogand. collitigatoribus glos. 4 num. 15.* vbi dicit, quod licèt in beneficijs maioribus requirātur literæ Papę, tamen per solam signaturam potest capi possessio, quia habendo signaturam non videtur capere sine literis Papæ.

Secundo dico, quod fuerunt expeditæ bullæ per Ordinarium, quæ iam sunt præsentatę, & istę sufficiunt etiam quod beneficium esset de Concistorialibus, quia Aduersarijs obstat exceptio regulæ de triennali possessore, quo casu possessor triennalis, etiam quod possideat beneficiū huiusmodi Concistoriale ex collatione, seù institutione Episcopi, erit tutus regula prædicta de triennali possessione, & ad hoc allego in terminis decisionem *Cassadori super Regula Cancellariæ, quod commiss. caus. decis. 7.* vbi Cassadorus refert iudicatum pro possessore triennali, qui ex titulo Ordinarij possidebat præposituram quandam, quę duplici modo erat reseruata Sedi Apostolicæ. Primò, per Regulam Cancellariæ. Secundò, vigore concordiæ habitæ inter nationem Germanicam, & Sedem Apostolicam, cuius concordię vigore erat expressè inhibitum Ordinarijs, ne de talibus beneficijs, & præposituris disponerent, nihilominus ad tuendum possessorem triennalem, ipse concludit titulum habitum ab Ordinario sufficere, quia extrauagantes, & concordiæ non sunt Constitutiones Generales: immò debent produci ab illis, qui se fundant in eis, & ideo extrauagantium dispositio non inficit titulum habitum ab Ordinario, non solùm obstaret decretū generale clausum in corpore iuris, iuxta decisionem *Rotæ tertiam in antiquis de restitut. spoliator.* quinimmò si feratur sententia contra dispositionem extrauagantium, non est nulla, & quia regula de triennali possessore iuuat quēlibet possessorem præter duos casus ibi expressos, & iste casus non est de exceptis, quia reseruatio facta per extrauagantem, non est reseruatio clausa in corpora iuris, ideo regula prædicta de triennali possessore habet locum: nam licèt ille titulus fuerit ab Ordinario, ille non potest dici titulus infectus, sed potius coloratus, qui sufficit ad obtinendam regulam: sufficit enim, quod po-
17 testas sit in conferente naturaliter, licèt ex aliquo accidenti, vel ob regulam, vel ob extrauagātem sit impeditus, dummodo non sit inducta priuatio ipso facto à iure, vel ab homine secundum *Abbat. in dicto cap. cum nostris*, ex quibus, & alijs concludit Cassador fuisse decisum ad obtinendam Regulam prædictam de triennali possessore sufficere omnem titulum habitum ab Ordinario naturali, quia est titulus coloratus, nisi sit discolor in altero, vel vtroque ex casibus exceptis in illa Regula, & idem sequitur *Sarnens. in dicta Regula de triennal. possess. quæst. 31.* vbi cōcludit, quod beneficia reseruata per extrauagan-
18 tes non possunt impedire beneficium prædictæ regulæ, ex quo extrauagantes non possunt dici clausulæ in corpore iuris, & non sunt de corpore iuris cōmunis, cumque regula prædicta iuuet quemlibet possessorem, nisi beneficium fuerit reseruatum ex aliqua reseruatione in corpore iuris clausa, ergo beneficia reseruata per extrauagantes non sunt de exceptis in dicta regula, quia alia est reseruatio iuris communis, Alia reseruatio extrauagantium, & ita pariter ipse refert fuisse decisum, cùm igitur non modo triennio, sed Seripandus decennio, & Reuerend. Actor annis possiderit decem, & septem, vtique omninò Aduersarijs obstat regula prædicta de triennali possessore etiam ex titulo habito ab Ordinario, qui sufficit ex supradictis.

Sed alia ratione non obstat prædictum motiuum, esto beneficium prædictum esset de Cōcistorialibus: nam Episcopus Triuentinus reperitur in possessione, seù quasi etiam à tempore immemorabili illud instituendi.

Quod à tempore antiquissimo vltra centum annos Episcopus Triuentinus Ordinarius reperiatur in possessione, seù quasi instituendi de dicto beneficio patet per processum antiquum productum per aduersarios in hac causa compilatum in anno 1471. in quo extat depositio Episcopi Triuentini testificantis, quod ipse instituit in dicto beneficio Abbatem Troylum, de quo ibi, & alij testes ibi deponunt fuisse præsentes institutioni factæ per Episcopum de dicto beneficio in personam Abbatis Troyli, & cū per duas vices postmodum dictus Episcopus Triuentinus pariter instituerit, tàm in personam Seripandi, quàm in personam Reuerendi Actoris, quis velit inficiare, aut dubitare, quod dictus Reuerendissimus Episcopus non sit in possessione, seù quasi
19 instituendi de dicto beneficio: hæc enim quasi possef-

possessio in beneficialibus, & spiritualibus per vnicum actum acquiritur, per *text. cum ibi not. in cap. cum de benef. de præbend. lib. 6. & per not. in cap. cum Ecclesia Sutrina extra de caus. possess. & propriet. Dec. cons. 694. nu. 12. & cons. 124. & cons. 125. & cons. 129. & cons. 17. Barb. cons. 68. volum. 3. Rebuff. in commento ad Constitut. Gall. tom. 3. de caus. benef. possessorij in præfato num. 7. quem ad id allegat Menoch. de retinend. possess. remed. 3. quæst. 17. num. 131. Roman. cons. 70. num. 13. licèt requirat binos actus, Soccin. cons. 187. volum. 2. nu. 19. & 20. Comm. cons. 47. volum. 3. Andr. cap. 1. §. similiter in ostenditijs num. 7. & 7. de Capit. Corrad. Bald. in cap. 1. §. si vero vassallus, quid sit inuestit. in vsibus feud. Rocch. de Curte in tractat. de iure patron. in verb. competens num. 35. Alexand. cons. 74. nu. 16. volum. 4. Brunus consil. 34. num. 14. & 15. Alban. cons. 64. & Ferret. cons. 2. nu. 7. quem, & alios plures allegat Menoch. in d. tract. de retinend. possess. remed. 3. num. 385. & 386.*

Quare sequitur ex his omninò, vt titulus habitus ab Ordinario sit legitimus, & habilis, cum reperiatur in possessione, seù quasi instituendi, vt supra, cui accedat, quod reseruationes prædictæ sunt odiosæ, quia contra ius commune, secun-
20 dum quod Ordinarius habet intentionem suam fundatam conferendi, & instituendi omnia beneficia in eius Diœcesi existentia *cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. Innocent. in cap. cum venerabilis extra de exception. & Butrig. in cap. final. extra de caus. possess. & propriet.* & ideo semper contra reseruationes iudicandum, cùm fieri potest, & illas restringendas consuluit *Gemin. in consil. 94. & consil. 136. ad id relatus per Ripam libr. responsorum responso mihi 37.*

Et ideo si diceremus, quod Episcopus non habuit potestatem instituendi, esset cognoscere principaliter de petitorio, & potestate Episcopi quod non est iurisdictionis temporalis, sed Summi Pontificis Iudicis competentis secundum Canonistas *in cap. tuam extra de ordin. cognit. vbi Innocen. Io. Andr. Butrig. Abb. & alij.*

Secundo, & fortius, si de hoc disputaremus, vel ita affirmaremus, vtique esset turbare, & spoliare Episcopum in prædicta possessione, seù quasi instituendi, in qua reperitur non modo per vnicum, sed per binos actus, & à tempore antiquissimo, quod neque Summus Pontifex posset facere ex abrupto, & de facto de potestate ordinaria *ad not. per Dec. in d. cons. 694. nu. 12.* quia ei, qui reperitur in hac quasi possessione, etiam per vnicum actum competit interdictum, & remedium retinendæ, vt latè *Menoch. qui omnia congerit in dicto tractat. de retinend. possession. remed. 3. quæst. 17. & Rocch. de Curt. in tractat. de iur. patr. in dicto verb. competens nu. 35. Abb. Butrius, & alij in cap. querelam extra de electione.* quantum ergo sit absurdum, quod Iudex laicus, qui non potest de hoc cognoscere cognoscendo de facto turbet, & spoliet cum residentia Episcopum sua iurisdictione, & quasi possessione prædicta vnusquisque facillimè iudicare potest.

Et pro confirmatione prædictorum vltimo loco, aduerto, quod cognitio, quæ defertur Iudici laico vigore Capitulorum Regni est præcisè summaria, & extraiudicialis super possessione tantum, dùm ergo Iudex laicus vult cognoscere, & disputare de validitate, vel inualiditate tituli, hoc respicit petitorium, & est merè spirituale, & ideò Iudex laicus non potest cognoscere ex defectu iurisdictionis, quia excedit terminos cognitionis, & iurisdictionis sibi attributæ, vt in terminis decidit *Guid. Papa decis. 1. & Paul. de Castro in cons. 2. volum. 2.* licet loquatur in articulo matrimoniali, & neque principaliter, neque incidenter Iudex laicus potest cognoscere de articulo spirituali *cap. si Iudex laicus de sentent. excommunicat. lib. 6. & cap. lator extra qui fil. sint legit, cum similibus, & finem faciam cum Andrea in cap. 1. in fine, qualiter vassall. iur. deb. fidelit.* quod distincta est iurisdictio inter Dominum Temporalem, & Ecclesiasticum: nam magnum chaos constitutũ est inter ipsos, quare ex his omnibus refutatis obstaculis petitum remedium possessorium Reuerendo Actori non est denegandum, prout non fuit denegatum; & in Allegationibus prædictis traditis Domino Iudicanti eius manu scriptum extitit) Fuit decisum secundum has Allegationes, & idem postmodum dixit mihi magnificiens meas Allegationes in hac materia.

ADDITTIO.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio beneficij reseruata pensione valida est, & appellatur contractus innominatus, & ciuilis, & naturalis ammittitur possessio per resignationē, et nullũ ius pœnes resignantem remanet cum declaratione num. 2.*

3 *Distinctio resignationum traditur cum tota materia, vsq; ad finem.*

SEdet in hac vltima decisione materia resignationis Beneficij, quæ cum parum per Iuristas nostros reperiatur tacta, breuiter pro ampliori additione ad rationem reassumendam obseruandus est in quæstione ibi posita *Brauus decis. nouissima Rot. Rom. 431. num. 2. volu. primo* vbi resignatio
1 Beneficij reseruata pensione valida est, & appellatur, contractus innominatus, & ideo ciuilis, & naturalis ammittitur possessio per resignationem *secundum Cardinal. Crescent. decis. 2. num. primo de restitutione spoliatorum* nullumq; ius remanet penes resignantem, & titulus *Rot. diuers. decis. 597. p. prima Rot. in antiquis decis. 67. & decis. 23. in nouiss. Cassador. decis. 4. de rest. spoliator. Put. decis. 158. lib. primo, & Verall. decis. 81. lib. 3.* cum fuit resignatario ipsi
2 perfecte quæsita resignatio, vt refert coram

D. Pennia, Licta, & *Lancellotto dictum D. Alexander. Ludouis. olim Diuina Prouidentia Papa Gregorius XV. in sua decis.* 158. *num.* 6. *qui in decis.* 364. *num.* 3. proinde competere manutentionem affirmat.

3 Pro qua tractatione abbundantis materiæ resignationis addas duplicem reperiri resignationem, vna simplex, & pura, per quam Beneficium simpliciter, & purè renũtiatur in manibus superioris, *secundum Put. decis.* 158. *lib.* 3. & altera conditionalis, vt cum resignatur in fauorem certæ personæ aut ex voluntate Romani Pontificis in cuius manibus tantum fieri poterit (in simplici renuntiatione resignans omne ius, & possessioné quam habebat in beneficio ammictit ita vt remanet sine titulo *Cassad. decis.* 4. *de restitut.* spoliatorum, vt ei non remanet nec quidem titulus coloratus *Cardinal. Put. decis.* 158. *lib.* 3.

Sed in resigniatione cõditionali aut facta fauore certæ personæ secus est quia tunc remanet in pendenti, & ius, & possessio remanet penes ipsum resignantem donec conditiones purificantur *Guidobon. decis.* 159. *Cotta decis.* 312. *&* 318. *Caputaquens. decis.* 7. *in manũ scripta lib.* 2. *Cassador. decis* 81. *num. primo de renuntiat. Verall. decis.* 3. *nu.* 83. *lib.* 3. *Boer. decis.* 2. *num.* 16. *Mothedan. decis.* 83. *et Cardinalis Puteus decis.* 145. *lib. p.* applicatur in resignatione facta iuxta casum nostræ decisionis cum reseruatione fructuum qui statim quod per resignantem percipiuntur remanet adimpleta conditio, & titulus, & possessio ammictitur, per ipsum resignantem *Anton. Fab. in Codic. Fabrian. lib. p. tit.* 2. *definit.* 54 *vol. p. & Ceuall. practicar. opin. comun.* 6. *comunes q.* 561. *num.* 4. licet sine conditione debet esse libera resignatio *teste Crescent. in decis. p. tit. de Simonia num.* 2. ad quam illationé pluribus ex causis redi validam resignationem *Caueatur ex Bulla Pij V. vt ponit Rebuff. in pract. Benefic. tit. de resignat. cap. par. condit. num.* 2. *quas tangit Hostiens. in summ. tit. de resignat. §. cui sit num.* 8. *vt citat Ricc. in prax. var. resolut.* 217. *& in collett. decis.* 1405 & per quãtum tempus debeat viuere resignans post resignationé, & ex his ad laudem omnipotentis Dei gloriosissimæ eius Matris, ac Diuæ Mariæ gratiæ, & omnium Sanctorum sit impositus finis laboribus istius primi Libri in quibus si quid bene fuerit dictum totum ad gloriam sit ipsorum cum in humanis nihil est perfectum vltra quod nemo solus satis sapit teste Vulpello de pace, & tregua q. 30. nu. 4.

Baldaxar de Angelis.

Finis huius primi Libri.

NOVISSIMARVM DECISIONVM

S. R. C. NEAPOLITANI

IPSIVS EXCELLENTISSIMI VIRI

NICOLAI ANTONII GIZZARELLI

Eiusdem Consilij Senatoris longè spectatissimi.

LIBER SECVNDVS.

Hac editione ab eodem Baldaxare de Angelis Neap. I. C. olim in Barensi Prouincia Auditore, nunc Aduocato, recollectæ, & solitis, vt in præcedentibus Additionibus auctæ, ex quibus abstrusiores iuris difficultates resoluuntur,

SVPERIORVM PERMISSV.

NEAPOLI,

Ex Typographia Secundini Roncalioli. 1629.

Sumptibus Dominici Vecchi Bibliopolæ. Sub signo Santiss. D. IESVS.

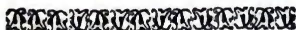
BALDAXAR DE ANGELIS

BENEVOLO LECTORI.

Ccipe etiam, candide Lector, eiusdem excellentissimi Consiliarij Secundi Libri Decisiones, citra omnem aleam, luce dignissimas; haud enim perpeti poteram, labores ita excultos, ita Dedalea arte tornatos, iacere diutius mutos, mancosque, ac in perpetuis silentij inuolucris obuolutos, in occulto latere. Collegi, itaque è diuersis vndecumque voluminibus, ac (vt aiunt) è faucibus orci, nec non è ciminerijs specubus extraxi, eripuique. Hæ itaque mea ope, ac opera, tandem in lucem prodeunt, at in gratiam tui. Fruere igitur alacriter feliciterq; meq; in penitissimis cordis penetralibus serues, præseruesque ab liuidissimis Momorum, Zoilorumque morsibus, oro. Vale.

ARGVMENTVM.

An depositio trium sociorum criminis inducat plenam probationem contra personam non leuis, & infamatæ vitę ad ornatum Cap. regni frequens, & ineffrenata.

SVMMARIVM.

1 *Confessus, & conuictus non appellat, & ibi ponitur obseruantia S.C. & nu.3.*
2 *Exemplo opus est in atrocissimis, & celeritate, & ordo est ordinē iuris non seruare in illis.*
4 *Sociorum criminis depositiones faciunt plenam probationem cum ampl. num.5.*
6 *Cap. frequens, & ineffrenata latum fuit ad tollendam publicorum latronum multitudinem.*
7 *Cap. frequens declaratio quando persona nominata non est leuis, & infamata vitę.*
7 *Facti qualitas probanda à fundante se in illa.*
9 *Pragmatica alique allegate declarantur in materia depositionis sociorum criminis.*

DECISIO LXXVIII.

1 S. C. consueuit obseruare in atrocissimis delictis nō cōmictere appellationē ad instantiam inquisitorum condemnatorū quando sunt confessi, & conuicti. Sed Magna Curia facit relationē de meritis causæ audito Fisci patrono, & Aduocatis Inquisitorum, vel Aduocato pauperum pro eis, & hoc pacto audiuntur summariè, & quando sunt conuictiones, & cōfessiones absq; difficultate aliqua remittitur causa eidem Ma-
2 gnæ Curiæ, quæ suum exequitur decretum quia in atrocissimis opus est exemplo, & celeritate, &
3 ordo est ordinem iuris non seruare, sed quando habet aliquam probabilem difficultatem tunc Comictitur causa in S.C. & defertur appellationi iuris ordine seruato.

Accidit cum creuisset latronum audacia, & cepisset populare quodam nouum genus latronum, & furum nocturnorum intus Ciuitatem, qui sub colore amicitiæ habbita prius notitia ab aliquo domestico, vel familiari, vel speculatore domus ingrediebant, & fingendo negotia habere cum Dominis domorum illos compulsos, & cum minis depredebant quicquid in ea domo prætiosū erat, & mutatis etiā barbis ne cognoscerentur aliquando minabantur mortem daturos nisi certam pecuniæ quantitatem illico eis darent, & vt se redimerent à minis, morte, & violentia quæ superastabant. Miseri homines vel prædam domorum permictebant, nec audebant acclamare, & resistere, vel pecuniam petitam dabant.

Cumq; extra menia Ciuitatis in Burgo Sancti Antonij comissum esset furtum ab hoc Latronum genere sub simulata amicitia adhibito exploratore, & spia quadam N. rispolo qui habebat notam domum, & sciebat horam qua poterat cum facilitate ingredi, & furari hora quarta noctis fuerunt capti Latrones, & dictus Rispolus explorator qui fuit per Magnam Curiam acriter tortus, & non confessus tamen Magna Curia omnes condemnauit vltimo supplicio. Appellauit rispolus explorator ad S. C. Fiscus instabat non
4 esse admittendam appellationem quia in atrocissimis, & quia erat conuictus ex depositi onibus quatuor sociorum qui in tortura confessi fuerāt furtum data opera, & industria dicti Rispoli qui Dux, & explorator fuerat, & dicebat esse casum quo depositiones quatuor sociorum faciunt plenam probationem ex iure particular. *c. Regni quod incipit frequens, et ineffrenata* per quod statuitur confessionem trium Latronum factam in tormentis facere tantam probationem contra socios receptatores, & fautores quantam faceret depositio duorum proborum virorum. Item dicebat esse casum *Prag. Regni in Prag. prima in vltimo casu sub tit. d. exul.* dicebat etiam esse casum pragmatice nouissime editæ tempore Excellentissimi Proregis D. Ioannis de Zuniga editæ ad id pręcipuè, & iuxta literā paridis hos fures nocturnos qui suo tempore, & semper Ciuitatē infestabāt nocturnis de populationibus, & furtis cum scalis, & fractione domorum, conuinci ex depositione trium dictorum Latronum, & si de actibus differentibus diuersis, & sin-
5 gularibus deponerent, & dicebat Fiscus hunc esse casum, & proinde dictum Rispolum esse conuictum cum quatuor eius socij in tortura deposuerint contra ipsum, & tanquam conuictum non esse audiendum, & appellationem non esse commictendam.

Et cum hæc causa esset relata in aula in qua residebant Consiliarij tunc Salamanca Constantius, & quiros cum interuentu tunc Vincentij de Franchis præsidis S.C. ortaq; difficultate, an Fisci instantie esse deferendum per Excell. D. Proregem fuerunt adiuncti alij quatuor Consiliarij v3. Mastrillus Ego D. Ioannes Sanches, & Marcus Antonius de Ponte, & fuit dubitatum, an iste casus esset comprehensus in prædictis iuribus particularibus Regni, & si non esset comprehensus, an dicta iura possent extendi ad hunc casum.

Et fuit per omnes conclusum hunc casum nō
6 esse comprehensum in dictus iuribus nā cap. Regis Caroli primi (frequēs, & ineffrenata) emanatū fuit ad tollendā multitudinem Latronū pub-

licorum quia tunc vigebāt in hoc Regno distrobatores publicarum stratarum, vt ex prohemio inferitur, & postea superuenit aliud capitulum Diuę memoriæ per quod limitatur dispositio d.
7 c.frequens,& ineffrenata quod sz. tunc demum confessio trium Latronum faciat tantam probationem, quantam faceret depositio duorum proborum virorum quando scilicet personæ nominatæ reperiantur esse leuis, & infamatæ vitæ,
8 quæ facti qualitas est probanda ab eo qui se in causa, & sic à Fisco, & dicebatur quod hęc qualitas deficiebat in hoc nam licet Fiscus prætenderet ex perquisitione fundare hanc qualitatē quia alias erat inquisitus de furto, & homicidio fuit dictum quod duo sunt titij.

Nā ex perquisitione nō costabat hunc esse illū, & pro parte inquisiti dicebatur quod erat non Rispolus ille de quo in perquisitione, & offerebat hoc probare nam illa inquisitio erat ab anno 1558. & sic valde antiqua, & iste non senex, & facile poterat esse alter Rispolus, & non iste cui nunc erat deneganda defensio saltim respectu huius qualitatis.

9 Item fuit conclusum pragmaticam primam de exulibus neq; comprehendere hunc casum, nec illam facere legem vniuersalem in hoc Regno, & in hac præcipue Ciuitate Neap. quia est localis in Prouincia Capitinatæ, vt est videre, & facta fuit ad estirpandos Latrones publicos distrobatores stratarum illius Prouinciæ tantum.

Nec pragmatica Comendatoris maioris comprehendit hunc casum, & ita ab omnibus conclusum quia illa apparet emanata ad extirpandos hos fures nocturnos ab hac Ciuitate qui scalis appositis, vel extractis ianuis domos ingrediuntur, & furantur quod genus Latronum frequens erat in hac Ciuitate.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Sociorum criminis tres depositiones non facere plenam probationem contra personam non leuem, & non infamatæ vitæ.*

2 *Socij criminis de per se non sunt omni exceptione maiores.*

3 *Cap frequens,& ineffrenata declaratur per Cap.Constitutionem 148. in ordine.*

4 *Sociorum trium criminis depositiones faciunt inditium quo ad torturam contra personam non leuem, & non infamatæ vitæ.*

5 *Isernia dictum in materia probationum quas inducunt depositiones trium sociorum.*

6 *Tortura illata alicui operat quodsi negauerit etiam quod postea superuenerint tres sociorum criminis depositiones non conuincant.*

7 *Cap. frequens declaratur quando depositiones sociorum sunt elisæ, & non integræ.*

8 *Socius criminis vt probet contra socium, quæ requirantur.*

9 *Socij criminis qui dicantur, qui complices fautores instructores, & Consiliarij &c.*

10 *Socius criminis, an dicatur coactus per vim.*

11 *Socij tres criminis, an probent ad defensam. & 12.*

13 *Confessiones receptatorum cōtra receptantem faciunt plenam probationem cum ampl & declarat.*

14 *Socij criminis probant contra furantem de nocte cum discassatione intus Ciuit. Neapolis &c.*

15 *Crassatores stradarum in actu crassandi reperti,& furantes de nocte possunt impune occidi, & num.16.*

17 *Socij criminis probant in crimine coniurationis.*

18 *Socius criminis potest torqueri ad eruendam veritatem suæ confessionis.*

19 *Conuictus quis dicatur.*

20 *Testes duo conuincunt cum declarat curiosis.*

21 *Conuictus legitimè quis dicitur in crimine blasfemiæ.*

22 *Confessus, & conuictus cum qualitate minuente delictum non dicitur legitimè conuictus.*

23 *Confessus ex tortura illata præcedentibus inditijs dum erat inquisitus de incisione monetæ non appellat.*

24 *Delinquentes qui non appellent.*

PRæsens ex nouis, & adiunctis Decisionibus non tam est curiosa quam vtilis,
1 & practicabilis dum decidit trium sociorum criminis depositiones non facere plenam probationem contra personam non leuem, & infamatæ vitæ pro declaratione (*frequens, & ineffrenata Regni Capituli*) adhuc quod in tormentis fuerint ratificatæ: quæ firmatur *ex Afflict. in Const. Regni si dāna clandestina in quinto notabili de Frāch. decis. 570. in principio qui meminit de puntuali facto ipsius decisionis cū discursu pariter* ad in-
2 telligentiam Præallegati Capituli Regni, & bene quia de per se Socij criminis nō sunt testes omni exceptione maiores, sed inhabiles, & minus
3 idonei *Oter. in disput. Rom. 7. num. 3.* & ita declaratur *illud cap. per aliud quod incipit cōstitutionem 148. in ordine, & tenent Petr. Foller. in praxi crim. in fragmentis num. 132. fol. 411. in nouis vbi ample addidi Muscatell. in praxi fol. 171. num. 26. & 27. id. de Franch. decis. 577. num. 2.*

num. 2. & Caball. cas. 185. num. 3.

4 Et ex hoc obseruabiles depositiones trium sociorum tunc facere indiciū quo ad torturam, & sic seruari ius commune *clar. q. 21. vers. sed pone, quod non omnes fol. 70. Io. grande de bello exulum fo. 211. num. primo in fine Camp. in d. c frequens post num. 63. vers sed iusta materiam Capituli nostri fol. 36. Baiard. ad clar. loc.*
5 *cit, num. 49. C. ball. d. casū 185. in de dicit ysern. in Const si damni num 22.* quod socius criminis etiam cum tortura non probat ad condemnandum estò quod sint plures vt meminit de eo *ipse de Franch. d. decis. 570* quod ad pœnam ordinariam non tamen extraordinariam quia tales depositiones socij criminis debet esse adminiculatæ *Menoch. de arbi. r. cas. 477. n. 47. Trētacinq. cons. 20. nu. pri. vol primo cum seqq. Masc. concl. 1317. et vide Martā voto 130.* & pariter
6 amplia decisionē nostrā, vt nō procedat dispositio *allegati c. Regni* quando socius nominatus fuit tortus, & nō cōfessus adeo quod fuit liberatus in forma si postea contra ipsum superuenerint aliæ due depositiones, & confessiones sociorum Latronum de eodem furto quod non debeat puniri pena ordinaria, vt in terminis *de Franch. de-*
7 *cis 577* quia cap. illud intelligitur quando confessiones sunt integræ, & non esse per torturam illatam, vt ipse de Franch. per totam, & ipsa decisio est, menti tenenda) et vide plura *per Farinac. de Indit. q. 43. Menoch. de arbitr. cas. 217. in nouis. & in terminis Giurba cons.*
8 *crim. 50 num. 42.* vbi alia, & si vis videre quæ requirantur, vt socius criminis *faciat inditium contra socium nominatum Caball. cas. 33. & D. Rouit in all. prag. per totam Peguer. decis. 5. Honded. cons. 100 num 4. Detian. cons. 18. num. 64. 67. & 69. Viu. decis. 216. & Farinac. de in-*
9 *dit. q. 43*) & qui dicantur socij criminis complices adhærentes fautores instructores, & Consiliarij per *Ruin. cons. 158. num 15. vol. 5. Paris. cons. 165. col. fin. vol. 4. glos. in clem. p. de*
10 *penis in vers. defensauerit*, & quod non dicatur socius criminis coactus per vim *l. si vxor §. si quis ff. ad l. Iul. de adult. lud. Alfer. cons. 143. nu. 9 tom. primo inter cons. crim. diuersor. Magnæ*
11 *impressionis*, sed an ad defensam probent tres socij criminis *Bald. in l. quoniam liberi num. 2. C. de testib quē refert, et sequitur Boer. decis. 319. Monticell. reg. 4 ampl 3. Campeg. de testib. re-*
12 *gul. 86. & 87.* & quod socius pro socio in criminalibus non admictitur *Mascard. de probat. 1317.*

13 Aduertas tamen quod confessiones receptatorū & receptantem faciunt plenam probationem, vt dixi *sup. in additt. 75 grand loco allegato fol 211. & latissime Caball. cas. 287.* adhuc si deposuissent de actibus diuersis, & singularibus dum tamen fuerint reperti *vt in prag. 5 de perseq. malefact. & ibi D. Rouit.* alias puniretur socius pœna extraord naria *D. Theodor. alleg. 97* & ita, fuit decisum respectu quorundam de marsico nuouo, qui propter tale defectū repetitionis Euaserunt à furcis licet per Tribunal. Cāpanæ fuerant condemnati ad illa inde per M. C. fuerunt condemnati in perpetuum ad trire-mes, & interposita appellatione ad S. C. absoluti detecto tali huiusmodi defectu, vt dicit *Mari additt. ad gramatic. decis. 56. num. 3.*

14 Pro vt pariter probant in casu prag. edite in anno 1581. contra furantes de nocte per Ciuitatem Neapolim, vt vulgo dicto (Cappiando cum discassationibus Domorum siue apothecarum Ciuium, & Habitantiū in Ciuitate prædicta, & suburbijs, vt fuit decisum per S. C. de mense Decembris 1595. ad confirmationem sententiæ M. C. V. quæ condemnauerat ad pœnam vltimi supplicij socium contra quem aderant quatuor sociorum depositiones, & cōfessiones, *vt de Frāch. decis. 570.* & ita retulit D. genitor meus Consumatissimus aduocatus causarum Criminalium à
15 quo multa sēper habui de ipsa materia,) & tales
16 nota quod possunt impune occidi pro vt stratarum Crassatores *l. p. & 2. C. quibus liceat se sine Iudice &c. Baiard. ad clar. §. Homicid. nu. 281. Gratian. lib. 2. discept. forens. c. 380.* quando in actu delinquendi fuerint reperti, vt pariter ipse meus genitor dixit quia vidit ita ordinatum de mense Augusti 1597. per Collaterale Consilium viro Antonio Sancta Maria tunc commissario Campanæ in Prouincijs Principatus citra, & Basilicatæ.

17 Et in crimine coniurationis non dubites probare depositiones sociorum criminis *Bald. in l. quam in vers. quero igitur C. de testib. quem sequitur det. cons. 342. num. 3.* & de ipso socio cri-
18 minis aduertas posse torqueri ad eruendam veritatem eius confessionis, contra Socium non obstante gratia ei promissa de pœna si publicaret delictum, vt fuit decisum *Franch. decis 459. Baiard. q. 21. num. 26. Capibl. in pragm. 6. num. 70. de Baronib. Caball. cas. 29 Ricc. decis 38. p. p.*
19 *& Paschal. de patr. potestat. p. 4. c. 3. nu. 7.* pro vt non permictas ad puntualitatem ipsius decisionis non appellandum conuictum non legitime conuictum licet testibus propria confessione instrumentis rei euidentia, & violenta præsumptione quis dicatur conuinci *secundum Luc. de pennā in l. si ille versus finem vers. & nota quod dicto C. de decurion. lib. 10. vt sequitur Mascard. cōcl.*
20 *496. cum seq. conclus.* & duos testes conuincere *Io Mill. in praxi crim. §. quatuor modis nu. 17. fol. 144. & §. probatio num. 93. fol. 149.* cum data aliqua inhabilitate non potest dici conuictus, & id circo si minor, & maior deponant & aliquem non conuincunt in terminis *Marsil. cons. 28. & refert decisum in facto Thor. 2. p. compendij in verbo conuictus quis nam legitime &c. & vide*
21 *Giurbam cons. 71. num. primo*, & quis dicatur legitime conuictus in crimine blasfemiæ *per D. Rouit. in rub. de blasfem. num. 6.*) pro vt non dici confessum, & conuictum ad finem denegandi appellationem tam in ciuilibus quam in criminalibus *2. Iaffred. decis. 451. de Frāch. decis. 556. num. 2. Cuall. pract. quæst. contra com q. 509 D. meus R. Valenzuela cons 6. nu. 5. & Carabba singul. 10. & Breder. de appellat. p. p. tit.*
22 *13. vers. ex confessione* quando est confessus, & conuictus cum qualitate minuente delictum *Franch. decis. 556. Ricc. coll. 621.*

23 Et addas, in tali Tractatione confessū licet nō con-

conuictum, sed præcedentibus iuditijs tortum non admissum ad appellandum, vt de quodam inquisito de incisione monete refert *Gram.decis. 71.Carrer.In prax.tit.de appellat.vers.decimus sextus casus fol.24.& 25.in paruis*) & *videas Borell.latissime de materia* ipsa quando confessus,& conuictus appellet *in 2.p.summ. decis.tit. 24. 33.& Ricc.coll.621.& 497.* & qui delinquentes non appellent *in addit.sup.ad decis.15.*

Baldaxar de Angelis

ARGVMENTVM.

An mutus, Surdus, & fatuus possint retinere feudum.

SVMMARIVM.

1 M*Ateria l. is à quo de rei vindicatione mutiatur.*
2 *Excellentissimus Comes de Oliuares laudatur.*
3 *Pupillaris quando euanescat.*
4 *fideicommissaria substitutio requirit mortem naturalem.*
5 *Extensio non fit in substitutionibus, & non fit de persona ad personam.*
6 *Positi in conditione non censentur positi in dispositione.*
7 *Factum sufficit narrari in Concistorio Principis.*
8 *Infantes quando perfectè nati dicantur.*
9 *Peritorum iuditio statur.*
10 *Testibus deponentibus de sana mente magis creditur duobus quam mille de non sana.*
11 *Actus filij à nemine melius sciri possunt, quam à matre.*
12 *Actore non probante reus absoluitur.*
13 *Hominis definitio traditur.*
14 *Natus præsumitur quisq; perfectus.*
15 *Mutus Surdus cecus claudus fatuus &c. an possint retinere feudum, & 18. & seq.*
16 *Andreas feudistarum Princeps.*
17 *Lex varios patiens intellectus non debet allegari ad decisionem causarum.*
19 *Correctio intelligitur iuxta terminos legis correcta.*
20 *Præcedentia recipiunt interpretationem à sequentibus.*
21 *Feudum fuit datum propter seruitium.*
22 *Primogeniti Regis dementia operat, vt secundus genitus sit Rex, & quid quando dementia superuenit ex accidenti &c.*
23 *Regni Fran cia plura.*
24 *Sententia declaratoria requiritur, vt quis tāquā incapax priuetur feudi successione.*

DECISIO LXXIX.

ANtonius Caracciolus preter generis nobilitatē opibus etiam clarus decedens tres reliquit filios. Ioseph v3.masculum primū genitum,& duas fœminas.Hieronymam, & Victoriam, & vniuersalem hæredem eius testamento instituit Ioseph filium, cauitq; vt ipsi decedenti in pupillari etate, vel sine liberis quandocumque succederent Hieronyma secunda genita, & Hieronymæ pariter sine liberis decedenti substituit victoriam.Hieronyma soror secunda genita,quæ dempto fratre de medio locum primogeniti capiebat.Copulata iam cum Principe Sancti Seuerij egit in Sacro Consilio petens dictum Ioseph eius fratrem declarari feudorum, & successionis incapacem tamq; imperfectum, & inhabilem, quia mutus surdus, & fatuus, & proinde feudorum successionem,& etiam burgensaticorum ad ipsam spectare virtute sustitutionis paternæ, & inter agendum ipsa Hieronyma decessit relicto filio vniuersali hærede cuius nomine Princeps Sancti Seuerij pro vt legitimus administrator iudiciū fuit prosequutus quo ad successionem bonorum feudalium quia quo ad successionem Burgensaticorum iam S C.causa relata in Collaterali Consilio coram Illustrissimo Prorege sententiam tulerat,absoluendo Ioseph ab impetitis, reseruando decisionem respectu feudalium ex capite propositæ in capacitatis, & fatuitatis, & hoc ex iuditio medicorum qui eam etatem espectandam, & inspiciendam retulerunt, vt in capacitatis, & inhabilitatis prædictæ certius iudicium fieri potuisset. Huic iuditio, & liti se postremo obtulit Victoria Caracciola filia tertia genita copulata prius cum Comite Castri postea cum Comite Sarni,& Viro nunc iterum Vidua, quæ tam ad infringendam iura Hieronymæ, seu eius hæredis pro eius interesse quæ ad coadiuuādum iura Ioseph fratris petijt audiri, & post habitam aliquam discussionem per Dominos Consiliarios duarum aularum non obstante processus erat compilatus inter Ioseph, & eius Curatores,& hæredem Hieronymæ fuit tandem decisum quod audiretur in terminis in quibus causa reperiebatur, & postmodum fuerunt ei concessa beneficia repulsa parte, quæ prætendebat beneficia non esse concedenda quia debebat audiri in terminis in quibus causa reperiebatur, & nil remanebat agendum nisi illam decidere nihilominus Sac. Cōs. vt dictū est articulo mature discusso cōcessit beneficia) hęc notare volui ad
1 materiam *l.15.à quo de rei vend. & eorum quæ tractat.plene Couar.pract.99.c. 14.et xv.* fuitq; hæc causa vna ex arduis, quæ per multos annos

nos fuerit agitata in Sacro Cons. decisa coram illo prudentissimo, ac sapientissimo Prorege, & Comite de Oliuares in Collaterali Consilio per Consiliarios duarum aularum in cuius decisione contigit dubitari de pluribus.

Primo an Hieronyma recte egerit ad consequutionem bonorum feudalium virtute substitutionis paternæ instabant .n. Curatores Ioseph. Itemq; Victoria soror esse absoluendum Ioseph ab obseruatione iudicij ex ineptitudine actionis præposito.

Siquidē dicebatur, quod sicuti Hieronyma prætendebat venire virtute substitutionis pupillaris, & hoc erat ridiculum, quia Ioseph iam excesserat pupillarem etatem annos iam nat. viginti octo
3 quo casu pupillaris euanescit §. masculo Inst. de pupill. institut. Aut virtute substitutionis vulgaris, & idem quia non ex casu, & defectu voluntatis quià hæreditas adita fuit, & hoc casu expirauit substitutio *l. post aditam. C. de impub. & alijs subst.* non ex defectu, & casu inpotentiæ succedendi, quia iste casus in feudalibus non est comprehensus in substitutione, quia deficit regius assēsus quod deficiēte dispositio super fœudalibus est nulla, & quia testator non cogitauit casum incapacitatis, sed capacitatis illum instituendo hæredem, & pluribus legatis grauando, & ideo exemplariter non substituit *ad tex. in l. ex facto §. de vulg. & pupill. subst.* quo casu etiā
4 substitutio requirit mortem naturalem si sine liberis decederet *l. cum pater ff. hæreditatem lò primo ff. de leg. 1. l. ex facto § si quis rogatus ff. ad Trebell. et l. statius Florius §. Cornel. Felics ff. de iure Fisci.* Et postremo, & fortius quia Hieronyma prætendit successionem ex persona matris, vt illius hæres, & certum est ius substitutionis ad hæredes non transmicti etiam liberos. *l. toties ff. de hæred. inst. l. sed si plures ff. de vulg. & pup. glosa in l. ... in verbo derelictis C. de his qui ante opert. tab. Bar. & alij in §. cum in l. hæredes mei ff. ad Trebell. et Alex. cons. 36. vol. 2.* aut ex per-
5 sona propria, & ipse non est vocatus, & in substitutionibus non fit extensio de persona, ad personam *l. si quis ita. §. pen. ff. de testam. tut. glo. in l. litis comunit. recepta in verbo oportere ff. de lib. & post Io. Andr. in add. ad spec. in tit. de testam. §. prime vers. occurrit, & Bart. in l. ad pro-*
6 *bationem C. de probat.* etiam quia positi in conditione non censentur positi in dispositione *glosa in l. Lucius la 2. ff. de lib. et post et Canonist. in c. Rainald. ext. de testam. Iul. clarus recept. sent. §. testamentum q. 77.* vbi testatur communem.

Et licet de rigore iuris valde vrgeret hæc exceptio, & alias rationes prædictæ compellerent ad sic iudicandum tamen de ea non fuit habita ratio quia iam detecta erant iura vtriusq; partis etiam audita Victoria cui beneficia fuerunt con-
7 cessa, & in Consistorio Principis sufficit narrare factum, & vtraq; pars instruxerat processū, & sua iura deduxerat super concernentibus articulum causæ principalis incapacitatis, & super hoc aduocati reddiderant allegationes, & informationes ideo nullus ex Dominis dubitauit quin procedendum esset ad decisionem causę principalis in dicta sententia reseruata.

Quæ decisa fuit die 13. Ianuarij 1593 in cuius decisione interfuerunt dignus Marthos de Grottiola Ferdinandus Fornarius Locū tenens Regiæ Camer. D. Petrus de vera. Ego Octauianus Cæsar causæ commiss. & relator Scipio de Curte Alfons. Ximenes Io. Thomas Vespuli, & Carolus de Tapia Regij Consiliarij.

Et in decisione prima fuit Hesitatum an esset verum in facto dictum Ioseph esse mutum surdum, & fatuum à natura, vel ex accidenti.

Secundo an mutus surdus fatuus, & imperfectus à natura, vel ex accidenti sit feudorum incapax.

Quo ad primum, & si facti quæstio est cum tamen conferat ad decisionem. Pro parte Hieronymæ fuerunt producti nonnulli testes qui dicebant dictum Ioseph à natiuitate fuisse proditum mutum, & imperfectum, quia in ipso nun-
8 quam fuerunt visa, & cognita signa, & inditia naturalia alijs infantibus qui perfecti nascūtur proprie, & communia quia non ploratus non risus, & exultatio in conspectu lucis, & nutricis quæ naturaliter sunt infantium, sed Ioseph prædictus ceruice capitis semper inclinato ferè sine motu apparebat. Accedebat testimonium nōnullorum medicorum attestantium hoc vitium imperfectionis mutitatis, & surditatis, ac fatuitatis à natura ei innatū. Visiq; persona retulerunt Sacro Consilio hunc à natura mutum, & imperfectum,
9 & ideo stante iuditio peritorum quibus standum est in similibus *per tex. in l. prima ff. de ventre inspic. & l. semel C. de re milit. lib. 12. vbi Bart.* ac stantibus testium depositionibus videbatur nullo pacto contrauerti posse quin Ioseph iudicandus sit fatuus mutus, & imperfectus à natura, & natiuitate.

Ex aduerso dicebatur non esse verum talem fuisse natum, sed ex accidenti contigisse, & hoc tam ex testium depositionibus quam etiam medicorum iuditio, nam pro parte Ioseph, & Victoriæ sororis fuerunt producti testes qui deponebant de actibus specificis significantibus perfectionem naturalem inter quos testis omni acceptione maior, mater eius, & omnium collitigantium cui soli credendum esse dicebatur testificanti fuisse natum sanum, & perfectum maxima cum sua patris, & omnium consanguineorum lætitia, & illum in lucem proditum prodidisse voces, & eiulatus, & plorasse prout cæteri infantes solent exultasse lucis aspectu sugisse lac cognouisse nutricem lactantem cepisse loqui postmodum ea informi voce qua cœteri infantes quasi à natura docti incipiunt exprimere mamma tata pappa, vt vtar verbis matris ergo dicebatur non natus mutus minime surdus nequaquam fatuus, additq; ipsa (vt assolent matres) alloquente congratulandi causa his verbis veni veni Ioseph fili mi ad me exultabat puer e nutricis vbere indicans ad matrem vocantem euolare velle quo cum iā specifico matris testimonio concordant aliorum testium non minus fide dignorum depositiones s3. Marchionissa vici, & aliorum testium domesticorum, & cōsanguineorum quibus est omnino credēdum *ex regul. tex. in c. quæ, & c. quanto*

esse

esse de præsumpt. & l. octaua. C. vnde cognati dicunt insuper dicti testes ita sanum, & robustum, ac prævalidum peruenisse, ad annos duos quo tempore infirmitate grauissima fuit affectus quã Neap. Medici vocant de le Bone ex qua in extremum vitæ discrimen constitutus fuit, & iuditio Medicorum desperatus de vita apparebat deindeq; superuenerunt aliæ accessiones, & humores ex quibus postea redditus fuit mutus, & fatuus vt nunc inspicitur. Hæc probatio tam specifica coadiuuata fuit testimonio multorum peritorũ, & Medicorum attestantium imperfectionem, & vitium prædictum non à natura, sed ex accidenti causatum quinimmo ponderabatur pro hac parte etiam testimoniũ peritorum adhibitorum pro parte Hieronymæ actricis qui dicebant non posse ipsos certum iuditium reddere, an hæc imperfectio sit naturalis, vel accidentalis inter quos fuit Ioann. Berardinus Longhus Philosophus, & Medicus primarius nostræ Ciuitatis Io. Antonius Pisanus Doctissimus, & expertissimus, & Protomedicus luca Salonius gener. eius, & alij etiam Medici dictæ nostræ Ciuitatis primi, quare dicebatur quod cum probatio facta per Ioseph, & Victoriã sororem contineat actus tantum specificos, & positiuos, & probatio Hieronymæ actricis, non contineat nisi actus genericos specifica hæc probatio debet prævalere genericæ per glosam cõmuniter receptam *in l. diem proferre § si plures in verbo conseruantur ff de arbitr. & Aimõ. quis alios cumulet in cons. 226. num. 11.* nam actrix se fundat in negatiua quæ non potest facile probari reus in positiua

10 quæ est probata, & magis creditur duobus testibus deponentibus de sana mente, quã mille de non sana *Abb. in c. cum dilecti extra de success. ab intest. Ias. cons. 11. num. 8. vol primo, & cons. 78. vol. 2. late Boer. decis. 23. num. 93.* & si qualitas testium est attendenda, & ponderanda ex parte conuenti adsunt testes omni exceptione maiores, & digniores ex quibus in similibus defert omnium fidem, & sola matris depositio sufficere deberet, vt & Medicorũ iuditia ex aduerso, & testes repellerentur? quia deponit de acti-

11 bus qui à nemine melius sciri possunt quam ab ipsa, & alijs domesticis matres conseruant ex corde, & in corde hos primos motus, & actus infantiles, & peruigiles omnia perspiciunt præsertim quia inter tot Medicos diuersa iudicia facta sunt, & magis docti dubitauerunt, an hęc imperfectio naturalis, vel accidẽtalis fuerit, & ideo debebat preualere iudicium Medicorũ matris testimonio magis cõforme, & depositionibus aliorum testium coadiuuatum, vt .s. accidentale de quo causam scientię reddunt testes prædicti quã naturale fuerit vitium prædictum, vel si ex his testium contrarijs depositionibus, & Medicorum iudicijs probatio reddebatur dubia debebat succumbere actrix in hoc articulo cuius erat onus specificam habere probationem *l. fin. c. de probat. c sciant cuncti 29. fine, & C. epiphanium 2. q. 2.*

12 Nam actore non probante reus venit eo ipso absoluendus. *l. qui accusare C. de eden.* quia probatio dubia non releuat actorem, & in dubio pro reo.

Dicebatur etiam quod si pro parte Ioseph non esset probatum nisi quod lac suggebat, & cognoscebat nutricẽ, quod hęc signa nõn poterant illum iudicare perfectum, nam hoc etiam commune est animalibus brutis suggere, & cognoscere nutrices, ac benefacientes, vt experientia docet, sed ridere, exultare, cõtristari, plorare, loqui in conspectũ parentũ consolari, & exprimere illas primas voces informes infantiles, qui sunt actus specifici probati in hoc homine infante nato, sunt hæc attributa propria hominis cum alijs brutis non communia, & passiones, & actiones hominis perfecti, non muti surdi, & fatui, & minime communes cum imperfectis, vt constat ex

13 diffinitione hominis *per Aristotelem est* Animal rationabile sotiabile risibile, quę est diffinitio Hominis perfecti, ergo in quo concurrunt prædictæ qualitates perfectus natus dici debet, tum quia

14 in dubio etiam vnusquisq; præsumi debet perfecte natus, quia natura operatur perfectè, & nemo præsumitur imperfectus natura, quia nunquã natura præsumitur separata à suo naturali vt optimè dicit *add. ad Bald. in Rubr. an mutus,* & ille qui se fundat in imperfectione hominis tenetur illam qualitatem plenè probare *Socc. cons. 42. vol. primo Boer. decis. 23. num. 67.* alias iudicabitur *secundum regul. d. l. qui accusare, & latius Barb. in c. cum dilecto extra de success. ad intest. col. pen. num.* idem concludit dicens quod inter præsumptiones est dare gradum, quia vna tollit aliã, & ex qualitate actus gesti quis præsumitur sanæ mentis, vel furiosus, quia si actus gesti conueniunt homini sane mentis iudicandus est talis ergo in proposito dicebatur, quod cum actus prædicti arguãt quem perfectè natum talis censendus idem *Franc. Curt. Iun. cons. 161.* & illa probatio quæ habet iuris concomitantiam præfertur semper *vt per Aym. cons. 73. num. 41.* & nihilominus in hac probationum controuersia maior pars dominorum adhæruit probationi actricis, & in hoc articulo tenuit? Ioseph prædictum à natiuitate ortum imperfectum fatuum mutum, ac surdum, & non fuisse vitium accidentale.

15 Et ideo fuit solemniter discussus secundus articulus, an scilicet mutus surdus, cecus fatuus, vel aliter imperfectus, siue à natura, siue ex accidẽti sit incapax feudi. Et in muto fatuuo, & imperfecto à natiuitate dicebatur esse casum *in c. primo an mutus in tit. Episcopus vel Abb. & in tit. an mutus per totum,* vbi mutus feudum retinere nõ põt s3. qui nullo modo loquitur inquit *tex. in d. § mutus, & in c. primo an mutus* dicitur Mutus surdus cecus claudus vel aliter imperfectus etiam si sic natus fuerit totũ feudum paternũ retinebit *Obertus, & Gerardus, & multi alij* quidam tamen dicunt eum qui sic natus est feudum retinere non posse quia ipse seruire non valet, sic dicimus in clerico, & in femina, & in similibus, & dicebatur quod hæc ratio militat in vtroq; imperfecto siue à natura, siue ex accidenti, & ideo vtrumq; comprehendere debet, & hanc

16 opinionem *tenet Andr. Princeps feudistarũ in d. c. primo an mutus, & in d. § mutus* ex eo, quia militat eadem ratio, & imperfectum vocabo omnem

nem, siue mutum, siue cecum, siue claudũ, siue fatuũ, siue surdũ, ergo parũ refert quod sit imperfectus ex accidenti, siue à natura, additq; And. feudum esse concessum ob causam .s. ob seruitium dum ergo quis est mutus, seù imperfectus etiam ex accidenti redducitur ad non causã qua cessante debet cessare effectus *l. prima ff. de cõd. cau. data, & causa non sequuta*. Et licet magna sit authoritas Andreæ feudorum Euangelistæ contra quam iudicare periculosũ sit nihilominus quia atticulus erat iste nouus, & nondũ decisus, & doct. in acies diuisi sunt inuicem digladiantes super *intellectu d. c. primi an mutus, & habet* varios sensus ita vt doct. altercantes inter eos verè reddiderint dicti tex. mutum, & surdum, & imperfectum siue à natura, siue ex accidenti feudum non valere retinere, & è conuerso quod valeant retinere non inualidis argumentis, & rationibus à doctoribus defenditur, & substinetur *licet Canet. siculus acutiss. in repet. c. si aliquem in cap. incip. non sic facile num. 37. testetur opinionem Andreæ s. relatam esse communem*, alij tamen contra, & vtraq; opinio habet suos scopulos suosq; fautores, & Duces, & tex. prædict. inter Scillam, & Cariddim fluctuat. Ideo opere prætiũ est vt verus, & germanus sẽsus dicti tex. secernatur; licet .n. lex quæ varios patitur intellectus ad decisionem causarum non debeat allegari. *l. in ambiguo vbi Bart. ff. de rebus dub.* quia tamen
17 ex hoc tex. pendet istius casus decisio, & alium non habemus etiam quia lex quæ multiplici intellectu intricatur debet interpretari, & extricari secundum magis cõsonam rationem, & vsum. *l. si de interpretatione ff. de legibus, & latè Canon. in c. fin. ext. de consuetudine* sicut ardua fuit causa ita, & disputatio de vero sensu dicti tex. accerrimè habita inter omnes, & plures intellectus recitantur siquidem primus intellectus est ex quo in d. l. duæ recitantur opiniones prima *Oberti Gerardi*, & aliorum quod. s. mutus possit retinere feudum paternum secunda aliorum tenentium in eo qui sic natus est non posse retinere quia seruire non potest. Primum intellectum tradidere, & tenuere *Præpos. ibi. Io. Rainald. in suo comprehens in §. præterea ducatus l. imperialem de prohib. feud. alien. per fed. num. 11.* Camer. & Flocc. qui secundum hunc intellectũ consuluerunt. *in cons. impresso post Canet. in eis rep. supra citata* secundum intellectum tenuit *Andr. de Isernia in d. tit. et latè Canet qui ad partes disputat hũc intellectum in loco supra citato reprobata opinione Camer. & Floccari. vbi late de vtriusq; intellectus veritate.*

Tertius fuit quod prima opinio nõ corrigat secundam nec è cõtra, sed quod vnaquaq; procedat in suo casu particulari, nam quidem dixerũt tex. præd. in prima sui parte loqui in feudo paterno, & in eo procedere. Secunda vero in feudo nouo, vt sit verum quod mutus, & c. possit retinere feudum paternum siue ex accidenti, siue à natura fuerit mutus, & imperfectus; & hoc in prima parte. In secunda vero parte quod valeat retinere feudum nouum ad differẽtiam paterni de quo in prima parte, & hoc fuit de mente *glo. in d. c. primo an mut. & ibi Bald. & martin. laud. & idem Bal. in d. §. mutus, & ante omnes Ardizz. in sũma in tit. de success. feudi §. an mutus c. 137. & c 69. Iacob. de Rauenna in sua summa in tit. quib mod. feu. ammict. add. ad Bal. in d. §. mutus, littera F. Iacob. de Beluiso in eod. §. mutus, & ibi etiam Aluarottus, & in d. tex. an mutus vbi testatur Nicolaum de Neap. idem tenere, et Rainald. vbi supra qui testatur hunc esse verum sensum, & opinionem, & idem in §. pena num. 4. & in § illud num. 28. in fine, & nouissime Camillus Salern. in addit. ad Hapod. in consuet. si quis in xxx. concord. inter feudum hereditarium, & ex pacto, & prouidentia.*

Quartus intellectus quod prima pars dicti tex. intelligatur quod seruitiũ præstari possit in pecunia vt sic procedat illa prima opinio quod mutus, siue à natura, siue ex accidenti possit feudum retinere secunda vero intelligatur, vbi seruitium personale exigitur, & sic in feudo recto at vbi seruitum potest præstari in pecunia tunc mutus, & à natiuitate retineat feudũ, & ita tenuit *glo. Bal. Præpos. Iac. de Beluiso, & a ij* ibi quia mutus feudum seruire potest, & sic cessat ratio in d. tex. considerata, & hanc opinionem tenet *idem Bal. in tit. de pace Const. in l. liberalis in fine Alex. cõs. 136. nu 3. vol. primo Card. Alex. in c. cũ apud extra de sponsalib. Molina in tract. de primogeni. lib. primo c. 13 num. 44 ubi alios congerit.*

Quintus quod tex. predictus in prima sui parte loquatur in muto ex accidẽti, & in secũda parte in muto à natura, & sic sẽsus quod mutus ex accidẽti factus nõ ammittat feudũ, & ita procedat prima pars mutus vero naturalis amittat, & ita procedat secunda pars, & hunc intellectum, & opinionem sequuti sunt doct. omnes parum memores quod aliter aliqui tenuerunt contrariũ, vt Pileus in sua summa relatus. *Eglo. & Aluar. in d. c. primo, & glo 6. Pileum sequitur Iac. de Aren, Iacob. de Beluiso. & Bald. in d. §. mutus vbi testatur hanc opinionem veriorem, & æquiorem, et idem in c. primo in fine d. success. feud Prepos. in d. §. mutus, & in d. c. primo, an mutus Feder. Soler. in eod. §. mutus, & in d. c. primo an mutus, & in c. primo de mil. vass. Rainal. in d. comprehens. §. præterea ducatus num. 11. Cumia in. repet. c. si aliquem §. masculus nu. 27. & 28. Franc. Ottom. in d. §. mutus num. 3. Ias. in tract. de feud. tit de success. feudi 8. parte nu. 68. Iacobin. in suo Tract. de feud. in prin. col. . Greg. in Tract. de success. feudi 4. parte q. 8. num. 29. Igneus in l. 3. §. verum nu. 49. fol. 59. ff. ad Syll. Laud. in Tract. de primogen. col. pen. & seq. & in Tract. de Principe num. 22. Corsett. in Tract. de Eccles. reg. 94. Tiraquel. de iure primogen. q. 27. Alex. cons. 176. vol. ... Abb. cons. 47. nu. 7. vol. primo Socc. omnino vid. in cons. 47. num. primo, & 11. vol. 3. Archid. in c. grande extra suplenda neglig. prælat. Molin. in d. Tract. de primogen. lib. primo c. 13. nu. 21. cum seq. & Capic. in sua inuest. in verbo feudatariorum filij §. limita 11. Freccia lib. 2. de subfeud. q. prima in cap. incip. superest aliqua nu. 9. Lipari. in d. c. primo an mutus super verbo non est nouum, & hanc esse communem.*

Sextus datur intellectus quod prima pars tex.

proce-

procedat rege substinente, & non patente reuocationem feud.quia substinédo feudatariũ inhabilem retinebit feudum, secunda pars procedat in rege non substinente sed reuocante,vt non retineat feudum,& hoc de mente *Andreæ in d. c. primo*,sed sensus diuinatiuus est licet opinio in se vera sit, vt inferius dicetur,vbi de ipsius Regis præiuditio tantum agitur; nam non est dubium, quod substinendo vel inuestiendo Vassallũ inhabilem,& imperfectum ex certa scientia poterit feudum retinere.

Septimus intellectus est *quod tex.in d.c.primo in prima parte procedat*,quando Rex facit gratiam feudatario inhabili,secunda vero, & etiam tex.in d.§.mutus quando rex noluit facere gratiam,siue agatur de feudo nouo siue paterno, & siue morbus sit naturalis, siue accidentalis, vt colligitur *etiam ex Andrea in vtroq; tex.* Sed est etiam vera diuinatio.

18 Ideo vnus ex Dominis dixit quod licet ex tot Doct. varijs interpretationibus iste tex. videatur inextricabilis nihilominus non æget cauillatione.nam si bene ratio ponderetur non diuinetur tex. prædictus loquitur de vtroq; muto, & imperfecto nempe de eo qui ab vtero matris vitium contrahit, & naturaliter talis nascitur, ac de eo quem post natiuitatem morbus inuasit, & imperfectum reddidit, &quod hoc sit verum patet quia primo ponit casum de muto, surdo, cæco &c. secũdo ponit decisionem in qua recitat duas opiniones. Primam quæ fuit Oberti,& Gerardi,& aliorum,secundam,quæ fuit aliorum his verbis,quæ necessario repetenda sunt *Mutus surdus,cecus,claudus,vel alias imperfectus etiã si sic natus fuerit etc.*quæ verba etiam si sic natus fuerit inneunt adesse alium qui non sic natus sit. Ergo de vtroq;muto,& imperfecto ponitur casus,tam de eo qui sic natus, quam de eo qui non natus,& consequẽter ex accidenti redditus imperfectus,nam altero de duobus modis quis potest esse mutus, & imperfectus,vel à natiuitate, vel ex accidenti,vt de se patet ergo tex.de vtroq; intellexit, vt sit sensus non solum imperfectus ex accidenti in quo nulla videbatur difficultas, sed etiam qui sic natus est nam dictio illa etiam, quæ est implicatiua similiũ implicat casum minus dubitabilem,vt latè per *Det.in l. qui se patris nu.11.C.vnde lib.not.86.in verf.etiã per procur.Aret.cõf.62.Alex cõf.116.vol 2.Det.cõf 696. Bal.conf.209.vol 3.*vbi ex duobus illatis, & præsuppositis, qui vnum negat alterum affirmare præsumitur,& est ac si dixisset) non ne bene dicunt Obertus Gerardus, & alij quod mutus, cecus,claudus,surdus,vel aliter imperfectus etiã si sic natus fuerit non solum si ex accidenti feudum paternum retinere possit, & resoluit, ac respondet tex. quidam tamen dicunt eum qui sic natus est feudum retinere nõ posse ergo ille qui non est natus feudũ retinebit, quoniã de duobus tex.ille hesitauit de muto à natura, & de muto ex accidenti concessit tamẽ mutum à natura esse inhabilem, & incapacem feudi ergo remanet firma opinio Oberti Gerardi,& aliorum in muto ex accidenti, ergo patet hactenus hanc lecturam absq;cauillatione planam esse, & de vtroq; imperfecto loqui,& sentire expresse: & dicit quod vterq;totum feudum paternum retinebit ex opinione Oberti Gerardi,& aliorum,& hæc est prima opinio recitata in textu, subdit deinde recitando secundam opinionem,& dicit quidam tamen dicunt eum qui sic natus est feudum retinetinere non posse quia ipsum seruire non potest & c.cum ergo à principio tex. de vtroq; muto, & imperfecto sentit,& iuxta opinionem Oberti Gerardi,& aliorum vterq;esset habilis, & capax feudi postmodum se restringit tantum ad mutũ à natiuitate quem secundum opinionem aliorum incapacem,& inhabilem declarat.ergo mutus ex accidenti remanet sub dispositione primæ decisionis quod feudũ retinere possit quia nihil in eo immutatur,& inclusio vnius est exclusio alterius etiam arguendo à contrario sensu ex *regula tex. in C.nonne extra de præsumpt.& si tex.* voluisset excludere vtrumq;mutum à feudi successione,& retentione à principio non posuisset casũ, & se restinxisset ad eum,qui sic natus est in quo videbatur tota difficultas,sed simpliciter de muto,ceco,vel aliter imperfecto dixisset, & hæsitasset absq;distinctione,an sic natus sit, vel non natus sit.Ergo litera tex. plana est nulla tergiuersatione cauillanda ex qua resultat decisio supra firmata quod mutus ex accidenti potest feudum retinere à natura vero sic editus incapax penitus sit,& illud retinere non possit, & consequenter non sit limitata,& correcta opinio Oberti Gerardi, & aliorum, quæ iam vigebat nisi quo ad mutum, & imperfectum à natiuitate tantum remanet firma quod ad mutum,& imperfectum ex accidenti. Cui accedit ratio per Canet. explicata in repet.d. c. si aliquem in loco supra citato nu.

19 26.pag.mihi 223.dicens quod cum hæc secunda opinio recitata in tex. corrigat primam. Correctio debet censeri iuxta terminos legis correctę vt probat tex.*in auth.de filijs ante instr.dot. nat. circa medium,& Corn.in conf.199.2.vol.* ideoq; cum principium capituli comprehendat vtrũq; vitium tam naturale, quam accidentale, & hoc principium est correctum per finem, seu secundam opinionem in fine positam debet omnia corrigere.

Siquidem dicimus quod per Canet.adducta procedunt,vbi correctio esset simpliciter, & generaliter facta,secus vbi correctio esset specialis, & restricta,& limitata ad certum casum tantum, nã tunc extra illum casum non porrigitur, vt in d.tex.in quo finis,seu secunda opinio non corrigit primam simpliciter,sed se restringit ad mutum qui sic natus est, & ideo non est correctio vniuersalis,& prima opinio non est correcta,quo ad vtrumq;mutum,sed quo ad mutum à natiuitate, vt supra est ponderatum nam decisio limitata producit effectum in casu limitato tantum ex *reg l.in agris ff.de acquir.domin. & l. si seuerior.vbi Bald. Alex.& alij C.ex quibus caus.infam.irrogatur latius Felin. in c. cum ordinem extra de rescriptis num. 4. post Barbatiam* ibi & verba legis non debent captari, & calumniari,

20 sed præcedentia recipiunt interpretationem, & restrictionem à sequentibus,& è contra *l. si cum fundum,& ibi glos.ff. de hæred. inst. l. si seruus*

plurium

plurium § fin. ff. de lege primo tanto magis quia non militat eadem ratio in vtroq; vt inferius dicetur, & tanto fortius debet censeri facta correctio in vtroq; muto. Et ad secundum retinere in tex. positū. Dicitur quod tex. loquitur in eo qui de facto retinebat feudum nam eo tempore secundam opinionem Oberti, & aliorum in tex. prædicto recitatā omnes retinebant feudum, & cum hæc opinio esset controuersa fuit necesse promulgare legem quæ opinionum differentias tolleret, & lex fuit facta, & superuenit ad tollendas controuersias illorum sapientum, & compillatorum consuetudinem circa feudalia, & ad id quod de facto tunc contingebat.

Nec Sacrum Cons. mouere debet ratio per Andream allegata ex quo ratio exclusionis in tex. considerata militat tam in muto ex accidenti quam in muto à natura debet vtrumq; comprehendere, quia quemadmodum mutus à natura excluditur quia feudum seruire nō potest eodem facto non potest seruire mutus ex accidenti ergo eadem ratio militat in vtroq; & consequenter eadem dispositio debet in vtroq; habe-
21 re locum *vulg l. adigere ff. de iure patr.* Item etiam quia causa per quam fuit datum feudum fuit propter seruitium, & modo propter impedimentum, siue naturale, siue accidentale redducitur ad non causam, per quas rationes expresse tenet tex. prædictum loqui de vtroq; muto, & sub eadem dispositione vtrumq; comprehendi præsertim vbi Rex non facit gratiam, vel scienter nō inuestit, mutum in imperfectum, nam hoc casu faciendo gratiam, vel inuestiendo ex certa scientia possint seruire per substitutum, quam opinionem late defendit Canet. *in loco supra citato*, & esse communem non ex numero doctorum, sed ex pondere authoritatum, & rationum, vt ibi per eum.

Nam, pace tantorum virorum, non sine ministerio textus prædictus de vtroque muto hesitans se tantum restrinxit ad mutum à natiuitate, secundum vltimam opinionem, quæ, vt dicit Canet. præualere debet, quia corrigit primam, & est vera decisio illius casus, quia non est verū mile, quod militet eadem, & vna ratio in vtroq; quinimmo totum contrarium. Nam in muto ex accidenti concurrit legitima feudi acquisitio, & possessio ab initio: nam cum impedimentum sit accidentale, ergo legitimè feudum ab initio acquisiuit, & possedit, & licet *Andr. in d. tex.* dixerit, quod in hoc casu non habet locum regula, quod multa impediuntur contrahenda, quæ non impediuntur iam contracta, tamen communis opinio est in contrario vsu, in his terminis tenuit *Bald. & vniuersa feudistarum Schola*, concludit enim Bald. in hoc num. 4. quod difficilius tollitur ius quæsitum, quam quærendum; nam mutus ex accidenti habuit originem fundamenti in persona patris, & deinde in persona propria, vnde quasi in duabus radicibus fundamentum, fortius est ad quid facit illud vulgatum, turpis eijcitur, quam non admictitur hospes, & in *cap. 1. in fine de feud. success.* tenet hoc, in
22 specie in primogenito Regis demente, dicens, quod si fuerit demens à natura, quia vitium est naturale, & perpetuum, secundogenitus erit Rex; si vero dementia ex accidenti superuenerit, quia ius Regiæ potestatis reperitur, iam radicatum in ipso primogenito, non possit hoc casu ei auferri Regnum, & hoc ius radicatum, sed tantum dari curator, *per tex. in cap. grandi extr. de suppl. neglig. prælat.* vbi est casus, & quod notat *Archid. in cap. item obijcitur 2. quæst. 7. & cap. cum inter, extr. de elect. & idem Bald. in auth. hoc amplius, C. de fideicomm. sequuntur Laudensis in tract. de primogenit. in penult. col. & seq. vers. rursus quærendum est, Iacob. in tract. de feudis in princip. in cap. incip. quid si Rex num. 7. Aluar. in d. §. mutus Episcop. vel Abb. Corsett. in tract. de excell. Regis quæst. 10. & Ioannes Leciryer 1. tract. de primogenit. lib. 1. quæst. 5. glosa Paris. tit. 1. §. 8. glosa 1. in 2. quæst. num. 25.* qui tenet hanc opinionem non habere locum in Regno Franciæ, vbi etiam
23 demens à natura succedit, & ad idem allegat *Igneum in tract. seu disput. an Rex Franciæ recognoscat Imperatorem col. 3. & 8. sed verius num. 97.* vbi dicit Regnum Franciæ non Regi more feudi, nec esse feudum, quia attenditur propriè deberi Regnum iure agnationis, & etiam furioso quæri, & furorem non impedire retentionem iuris quæsiti, & debiti iure agnationis, vt ibi per eum *Petr. Gregor. de concess. feud. par. 4. quæst. 8. num. 29. & seq.* & nihilominus in Rege, qui suscipit Regni gubernaculum, maius imminet periculum, sicut in Prælato propter curam animarum, tandem dementia accidentalis, & superueniēs illos non excludit, sed excusat, quia iam habent ius radicatum, & dominium legitime acquisitum, ergo à fortiori debet procedere in feudatario in quo nō consideratur aliud quam seruitium, & aliud periculum non imminet, nec aliud inconueniens potest imminere, & periculum poterit præstari, & explicari per substitutum, quemadmodum Regnum gubernari per curatorem in casu prædicto, quæ ratio cessat in muto à natiuitate, ex supradictis; nam cum hæc lex resistat vtriq; non potest dici in tali muto radicatum aliquod ius, nec dominium legitime acquisitum, & ideo facilius impeditur quærendum, quam quæsitum, ergo verum est dicere, quod multa prohibentur acquirenda, quæ acquisita tolerantur, & postquam dominium est radicatum in alicuius persona non tollitur impedimento superueniente, q; à principio acquisitioni obstetisset si adfuisset. Potest etiam dari responsum, quia primogenitus feudatarij esto sit imperfectus à natiuitate, nihilominus patre mortuo illico ipso iure censetur dominus feudi, quia dixit *glo. in c. 1. quid sit inuest. in verbo aut successione*, quod filij non acquirunt succedendo patri, sed acquisita capiunt, & *Bald. in d. tit. an mutus num. 5.* dixit in his proprijs terminis nostris, quod in suo hærede etiam patre viuo dicitur primogenitus feudatarius, *per tex. in l. si quis duos, ff. de lib. leg.* & ideo post mortem patris non dicitur succedere, sed retinere, *per tex. in l. in suis, ff. de lib. & posthum, & §. sui, instit. de hæred. quæ ab intest. defer.*

Cu iaccedat alia ratio, quod ad hoc, vt quis

 pri-

24 priuetur feudi successione tãquã inhabilis,& incapax necessaria est sententia declaratoria,per q̃ declaretur imperfectus, *vt in cap. sancimus, vbi Andr. quo temp. mil.& in cap.1.§.sed nec alia iustior num.34.quæ fuer.prima cau.benef.amitt. & ibi Afflict. & Capit. in sua inuest. in vers. feuda amittuntur, in numero trigesimoquarto, vers. sententia etiam requiritur*, ergo si requiritur sententia declaratoria, interim succedit, & possidet, & proinde de retentione, non de acquisitione dubitatur, quia alias si non possideret necesse esset dicere dominium feudi esse in suspenso contra regulam.

Verum licet opinio Glos. & Bald. videatur mulcire auribus, tamen in se non est vera in casu nostro, vbi de muto a natiuitate agitur, quia posset procedere datis terminis habilibus in personis capacibus, & quæ nullum habent impedimentum succedendi, & acquirendi dominium feudi; nam vtique tunc finguntur retro acquisiuisse, etiam patre viuo: quo mortuo potest non improbabile dici, quod acquisita capiunt, quia sunt vere acquisita, & est verum, quod in rubro, & nigro illius tit. de retentione tãtum dubitatur; nam eo tempore, vt dictum est, erat conflictus opinionum, an mutus à natiuitate posset feudum retinere: quia qui tenebant posse retinere præsupponebant posse succedere, & acquirere, & ideo fuit necesse facere legem negatiuam,& prohibitiuam quod non possit retinere, ex quo sunt feudi incapaces tales muti, & imperfecti à natiuitate, & consequenter non possunt in feudis succedere, qua lege, seu consuetudine feudali hodie stante non potest in huiusmodi imperfectis habere locum, opinio glosæ prædictæ, & Baldi, quia tam ante, quam in ipso actu successionis persona non reperitur capax, & habilis ad acquirendum, & succedendum in feudis, & ita tenuit *Petr. de Ceruia relatus per Aluar. in d. tex. num. 1. in fine, vers & assignat rationem differentiæ*, dicens, quia quando vassallus à natura nascitur imperfectus, tunc contractus iste feudalis deuenit in persona sua ad casum in quo non potuit vnquam conseruare, & ideo vitiatur, *ex tex, in l, generaliter, & l. Vraniæ, ff. de fideiussor.* sed quando est ex accidenti, quis imperfectus, tunc bene retinere potest feudum, quia habet originem fundamenti, nedum in persona patris, sed etiam in sua, vnde fortius est, q̃ duabus radicibus fundatur; cũ ergo talibus imperfectis lex resistat, propter legis repugnantiã, non in vita patris censentur acquirere, quia fictio non operatur contra ius, & in rebus impossibilibus, & consequenter neq; post mortem patris acquisita capere.

Et pariter cessat ex hoc inconueniens allegatum, quod alias dominium esset in suspenso, siquidem eo ipso, quod primogenitus naturaliter nascitur imperfectus, & consequenter incapax feudi tunc dominium cadit in secundumgenitũ, vel alium proximiorem agnatum, cui lex defert feudi successionem gradatim, vel agnatis deficientibus feudum aperitur domino, *vt dixit Andr. in cap. 1. in fine de feudo fam.* loquens in primogenito, qui tempore mortis patris reperitur clericus, & consequenter etiam feudi incapax, & ideo non potest dici dominium esse in suspenso, etiam quia dominium hoc casu resideret in ipso eodem feudo, sicut dicimus de datione hæreditatis iacentis, quod residet in ipsamet hæreditate dũ iacet, & acquiritur hæredi futuro, *l. 1. §. quoties, ff. de iniur. Couarr. lib. 3. var. cap. 13. num. 13. licet Curs. in tract. feud. in 2. par. principali quæst. 8. num. 11.* teneat posse feudum esse in suspenso, in casu de quo ibi per eum pendente natiuitate posthumi præteriti, *per tex. in l. antiqui, ff. si pars. hæred.* & ad illud, quod requiratur sententia declaratoria est, verũ nisi natura non proferret ipsam sententiam, sed requireretur extrinseca probatio,& factũ hominis, sed casus de quo disputatur, vbi naturaliter, & visibiliter quis nascitur imperfectus, & dato hoc præsupposito, quia tunc, vt dictum est, iuris operatione, & ministerio non potest dici acquisitum feudum in vita patris, neq; post mortem, alia sententia non requiritur, & si sententia subsequatur declarat factum, quod fuit ab initio natiuitatis talis imperfecti, cum ius, illico facit operationem suam, dato subiecto naturali imperfectionis,& incapacitatis,& ideo facta declaratione per Iudicis sententiã retrotrahitur ad tempus natiuitatis, à quo tempore iuris intellectu dominium fecit transitum in proximiores, præterea namq; potest dici dominium feudi esse in suspenso, quia semper residet in ipso feudo, sicut de dominio rerum Ecclesiæ, quod semper est apud eum, vt dicit *Andr. in cap. 1. §. similiter in ostenditijs num. 16. de Capit. Corradi, & Innocen. in cap. in præsentia extr. de probat.* vbi dixit, quod licet præbendæ ius vacet, tamen res, & iura pertinentia ad præbendam, non vacant, immo possidentur ab Ecclesia, etiam dum viuit prælatus, quia prælatus possidet nomine Ecclesiæ, hinc dicimus in feudatario, qui vtiliter possidet, non directè; directus autem dominus est Princeps, & feudum dicitur homo mutus, *glos. in constit. consuetudinem prauam in ver. cum his, Afflict. in constitut. statuimus, num. 54. Frecc. lib. 1. de subfeud. in tit. de offic. Magni Cancell. num. 33. & Rota decis. 4. in nouis incip. possessor beneficij fol. 2. & Capic. decis. 2. num. 7.* & feudatarius est sicut pica, & organum, *vt dicit dicta glos. & similis, glo. in l. multum interest, C. si quis, vel sibi, de domino, & procuratore, & sequitur Bald. in l. 3. num. vers. est & quartus casus, C. de edi. diui Adr. Capic. decis. 1. & Innocent. in cap. cum super, extr. de causa poss. & propr.*

Sed hodie cessat omnis difficultas, & ratio *tex. in dicto cap. 1. fine;* nam fœmina succedit in feudo ex iure const. Regni, si succedit femina in qua militabat ratio, quod seruire non poterat: ergo & mutus, & surdus fœminæ æquiparatus, vt *per Siluanum in cons. 3. & alios quos citat ad id Bolognet. in cons. 1. num. 29. & seq. omnino vid.*

ADDI-

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *CAEcus, an possit retinere feudum.*
2 *D. Camillus de Medicis laudatur.*
3 *Milites Hierosolymitani S. Ioannis an possint retinere feudum.*
4 *Milites S. Iacobi, Calatraue, & Alcantara an possit retinere feudum.*
5 *Famina, an possit retinere feudum.*

1 MEmini de hac abbundanti decisione supra in decis. 43. vbi idem articulus discutiendus apparuit) si cæcus possit retinere feudum &c.
2 & allegaui *consil. eximij Aduocati D. Camilli de Medices in cons.* 30. qui in eadem causa scripsit, & ibi omnia addito *Domino Regente Tapp. decis. Sac. Cons. 6. nouiss.* & ad materiam nota alias esse in iure personas, quæ feuda retinere
3 non possunt, vt patet in militibus Hierosolymitani S. Ioannis, *per ea, quæ Cacher. decis. 27. num.* 18. *Brunus cons.* 17. *& Anna singul.* 107. Et nouissimè more suo argutè, & dilucidè *Thesaur. Iun. in quæst. forens. quæst. 18. num. 6. vers. ego in pucto lib.* 1. in qua quidem quæstione iura, & rationes, ad hanc materiam spectantes cumulatissime congerit; contrariæ tamen sententiæ Doct. plurimos in d. dec. 43. adduxi, quibus liberiori calamo annecto *Tho. de Marinis de generat. & qualit. feudi tit. 2. §. constitutio n. 141. Menoc. de arbitr. cap. 231. nu 7 & in additione num. 21. & Dominus de Ponte cons. 14. num. 5. vol. 1. & Intrigl. de feud. artic. 1. num. 208 p. p.*
4 sed secus est in Equitibus, & Militibus S. Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, & similibus, qui in feudis succedunt, & videmus propemodum infinitos, nunc in hoc Regno Neapolitano, & tota Italia, & in Hispania, qui possident feuda titulata, dignitatum, ac magna dominia, & feuda, *Molin, de Hispan. primogenit. lib. 1. cap. 13. num. 98. Menoch. in addit. ad dictum cas. 231. num. 31.*
5 & in fœmina, *vide Georgium alleg. 21. numer. 6. Annam cons. 8. num. 6 Borrell. de Magistr. edict. lib. 1. cap. 2. num. 63. Minadoum decis. 36. num. 12. & in constit. aliquibus, verbo filiorum num. 25. & Annam alleg. 34. num. 9. & 106. num. 4.* vbi negant esse capacem ad feudorum successionem, receptis tamen declarationibus per ipsum *Borrell. tresdecim dicto loco enuntiat, vt in num. 64. & latius in summ. decis. par. 1. tit. 34. à num. 164. & seq.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Mercatoris dolosè decocti pœna enuntiatur.

SVMMARIVM.

1 *MErcatorum fraudes per DD. aliqua recitata remissiuè.*
2 *Bancherij publici foro cedentes, & in termino pragmaticæ non comparentes, habentur pro foriudicatis.*
3 *Mercatores, & dolosi decoctores in Hispania quomodo puniantur, & quod priuatur nobilit.*
4 *Mercatores dolosè decocti sunt infames, & infamissimi, & more antiquissima legis debent creditoribus tradi dilaniandi, cum declaratione num. 5.*
6 *Materiam mercatorum dolosè decoctorum enuntiauit etiam Author supra in decis. 59. abbundanter.*
7 *Mercatura non potest exerceri absq; peccato*

DECISIO LXXX.

1 OBacuta, & auara ingenia mercatorum, qui varias solent cōmittere fraudes ad decipiendos creditores dum foro se cessuros, ac decocturos se vident, vt discurrunt *Doctores in l. post contractum, ff. de donation. & in toto titulo, ff. de his quæ in fraud. credit.* & optimè explicat, ac cumulat ipsorum fraudum genera, *Matthiens. lib. 5. recopilat. tit. 19 de decoctor. & eorum pœnis l. 1. glo. 1. & 2. per totum*, multas habemus constitutas
2 pœnas contra ipsos, & in Regno nostro in publicis bancherijs, qui foro cedunt statutum, est per pragmatica sub titulo de nummular. quod si aufugerint, & non comparuerint intra terminum ibi statutum habeantur pro foriudicatis, &
3 in Hispania mercatores decoctores, qui rationes perturbauerint, falsificauerint, librosue rationum adulterauerint, aut abraserint, vel occultauerint, tanquam publici latrones puniantur, & nobilitate priuentur, *vt d. tit. 19. lib. 5. nouæ recopilat. per totum*, licet de per se in aliquibus nationibus sola mercatura non inficiat nobilitati,

vt dicebat *Tiraquell. de nobilit. cap.33.num.21.* id circò interrogatus respondidi pœna mortis puniendum, & vti ignobilem; nam actentis *Baldi*
4 *verbis in cons.* 400. *num.* 40. *vol.* 1. tales vti infames, & infamissimi, more antiquissimæ legis
5 deberent tradi creditoribus dilaniandi, *glos. in l.1. in glos. vlt. C. qui bonis cedere possunt*, intelligendo propriè in mercatoribus fraudulenter fallitis, qui maximo Reipublicæ dispendio ex
6 pecunijs, & rebus alienis versuram dolosam faciunt, & furtum in dies committunt, *& facit l. quilibet, C. de decurionibus lib.*10. *ibi ictibus plumborum, &c.* inde dicebam tale exercitium
7 prohiberi Clericis, *cap. fin. de vita, & honestate cleric. cap. prædicator 16. q. 1. cap 14. q.4.cap. negotiationem* 88. *distinct. ex ratione c. summæ 14 q.4.cap. canonum, & cap. quicumq; eadem causa, & q. c.1. & quæ notant ibi DD. de empt. & vendit. Abb. in c. fin. de vsuris. Boer. in cap. in Ciuitate eod. tit. num.6.* quæ scribere volui breuiter, licet & in decis. 59. aliqua etiam dixissem.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Mercatores falliti, famosi dicuntur latrones.*
2 *Mercatorum status versatur in magno periculo, & discrimine æterna salutis.*
3 *Mercatura an deroget nobilitati.*
4 *Mercatores propter eorum tenacitatem, & fraudulentem habitum, iura diuersimodè tractarunt.*
5 *Mercatores decocti, siue falliti sunt ipso iure priuati administrationem eorum bonorum.*
6 *Mercatores decocti non admittuntur ad cessionem bonorum.*
7 *Mercatores decocti antiquo iure quomodo puniebantur.*
8 *Mercatores decocti possunt torqueri, vt indicent pecunias.*
9 *Mercatores decocti possunt capi in Ecclesia.*
10 *Mercator decoquens dicitur furtum facere, & stante decoctione eius bona efficiuntur creditorum.*
11 *Mercator vitio fortunæ decoctus non patitur pœnas doloris mercatoris.*
12 *Bancherius decoctus etiam vitio fortunæ, & facto Ministri banchi foriudicatur.*
13 *Mercator bonus non præsumitur librum falsificare.*
14 *Falsitas, vt euitetur, interpretatio semper fit.*
15 *Mercator non probatur ex vnica venditione, & ibi quomodo probetur mercatura.*
16 *Mercator quando dicatur esse in dolo, & num.* 17.
18 *Mercatores falsum committentes in eorum libris, pœnis varijs puniuntur.*

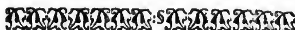
1 ADs ex eò, quia huiusmodi mercatores falliti dicuntur latrones famosi, *secundum Ioseph Sessa decis.* 102. *numero* 1. *per totam, & Rebuff. de Mercatore tom.* 2. *numero* 8. *&* 9. vbi de mercatoribus propriæ occultantibus merces, &c. & *Caball. casu* 177. *numero* 4.
2 latissimè inde dicunt decoctorum mercatorum statum versari in magno periculo, & discrimine salutis æternæ, *Stracch. in tractatu de Mercaturis num.* 5. *folio* 33. *in paruis atergo, Visconte conclus. Mercatoris status*, cui addo *Dominus Consiliarius Rouit. in pragmatica prima de Mercatoribus num.* 2. qui in rubri-
4 ca excitat, An Nobilitati deroget mercatura, *per obseruat. Misinger.* 54. *centur.* 2. *quibus addas etiam Domin. Ludouis. olim Pontif. Maxim. Diuina prouidentia decision.* 322. *numero* 10 *Caball. Milleloq.* 794. & non præ-
5 termittas propter eorum tenacitatem, fraudulentemque habitum, iura diuersimode tractare tales homines ad hoc, vt iuuenes, & lectores non tam seueram iudicent hanc relatam opinionem; vt primo, quod tales mercatores decocti, seu falliti, sint ipso iure priuati administratione suorum bonorum, & sint inhabiles ad velle, & nolle, *Soccin. consil.* 78. *num.* 2. *volum.* 4. *Bald.* 249. *numero primo, versic. isti falliti* 2. *Domin. Camillus de Medicis consilio* 98. *nu-*
6 *mero* 27. & non admittantur ad cessionem bonorum, *Boer. decis.* 349. *num.* 10. *vers. & pro decisione, & decis.* 215. *num.* 6. *Stracch. de decoct. par.* 3. *num.* 8. *& seq. Farinacc. de delictis, & pœn. quæst.* 26. *num.* 26. qui *num.* 27.
7 antiquo iure puniri huiusmodi decoctores carceribus, cum compedibus quindecim ponderis, *ex Menoch. de arbitr. quæst.*90. *num.*14. & hodie ictibus plumborum subijci, *idem Stracch. par.* 3. *num.* 4. *&* 5. *& Menoch. q.*90. *nu.*16. *&*
8 17. quæ nota pro decis. Domini Auth. circa pœnam datam, & posset torqueri mercatores, vt indicent pecunias, &c. *idem Farinacc. quæst.* 42.
9 *num.*35. *&* 48. *num.* 18. & posse capi in Ecclesia, *Couarr. variar. resolut. lib.*2. *cap.*20. *num.* 14. *vers. nec Iasonis argumentatio in fine*, ibi in mercatoribus fraudulenter fallitis, qui maximo Reipublicæ dispendio ex pecunijs, & rebus alienis, dum negotiationem quæstuariam exercent, vsuris, & fœnoribus strenuè dantes versuram faciunt, & ad Ecclesiam confugientes, creditores omnes misere fallunt, *& vide Boer. decis.* 215. *num.*7. *& Decian. cap.* 28. *num.* 34. *in fine, vt idem Farinacc. quæst.*28. *num.*33. *& quæst.* 42. *num.*35. *Ioseph Sesse de inhibit. cap.*4. *§.*2. *num.*

43. Re-

43. *Rebuff. in constit. Galliæ tomo 2. tit. de mercator. glo. fin. num. 7. & D. Rouit. in pragm. 1. de numularijs num. 3. & omnia penes Gratian. disceptat. forens. 380. tom. 2. & nouissimè Anton. Dianam de immunit. eccles. resolut. 32. folio 15.* & adde ad istam tractationem mercatorum, qui tenaces, & solliciti eorum credita exigere nascuntur, iuxta *Mutam decis. 42. num. 30.* quod
10 mercator si decoxerit, dicatur furtum facere, & stante decoctione eius bona efficiantur creditorum, *Mastrill. decis. 225. nu. 23. & dixit Dom. Auth. decis. 62. num. 6.* circa mercatorem decoctum, quoordine sit creditoribus satisfaciẽdũ.

Data tamen declaratione, quod intelligantur prædicta in mercatore doloso decocto, non autem qui vitio fortunæ, vt puta, propter infortu-
11 nia successa, hostium incursu, ventorum, marisq; violentiam, aut quid simile; tunc enim hic effectus non soluendo, & decoctus nec infamis est, nec punitur, nec cessionis beneficio priuatur, sicuti aperte hanc rem declarat, *Paris. cons. 94. num. 58. lib. 1. Menoch. de arbitr. d. quæst. 50. num. 19. Stracc. de decoctoribus par. 3. num. 21. vers. dic igitur distinguendo, per tex. in l. diuus ff. de officio præsidis, post Salicet. quem allegat in tract. de cessione bonorũ quæst. 5. quartæ quæstionis principalis, num. 2. vers. quod declarat Farinacc. quæst. 26. num. 30. de delictis, & pœn.*
12 sed non respectu bancheriorum se absentantiũ, *iuxa formam pragm. 1. de numularijs*, qui etiã quod fuerunt decocti culpa, seu facto ministri banci foriudicantur, *vt per cap. 2. inter gratias concessas per Ducem Ossunæ in anno 1585. impressas inter capit. & priuilegia Neapol. fol. 176. vt Dom. Rouit. allegat in d. pragm. num. 1. per sequentes*, quæ omnia actendas, dum in casu decisionis D. Auth. apparuit ex falsificatione, & in
13 hoc aduertas bonum mercatorem non præsumi falsificare librum suum, *Cappell. Tholos. decis. Aurea 497. num. 1. & per totam*, ad cuius additionẽ notes falsitatem non præsumi, sed errorẽ
14 potius, & semper interpretationẽ fieri, vt falsitas euitetur, *Soccin. nepos cons 95. num. 4. vol. 2. & cons. 45. num. 6 & 7. vol. 3. Marsil. cons. 51. n. 33. Mascard. in concl. 745. num. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 5 cap. 20. num. 1 Verall decis. 3. p. 2.*
15 Et pariter pro additione istius curiosæ decis. facit mercatorem non probari, quem ex vnica venditione, *Giurba cons. 72. num. 74.* inde vt probetur quem mercatorem probandum est, hodie mercaturam illum exercere, *Masc. in concl. 1051. n. 12. & 13. & nu. 7. latissime, & addas requisita per Cassaneum in consuetudine Burgundiæ tit. des droyctes rub. 4. §. 1. glos. 11. n. 2.* & vide
16 quando mercator dicitur esse in dolo, &c. *per Dom. Auth. meum latissime supra in decis. 62.*
17 *num. 8. & 13.* ibi mercatorem in continenti post rem emptam foro cedentem dici esse in dolo, &
18 plura de mercatoribus falsum commictentibus in eorum libris, *per Doctiss. consulentem Burg de Pax cons. 13. n. 6.* vbi copiose addidit eius nepos doctissimus D. Franciscus Balboa Iudex M. C. in criminalibus meritissimus, *& in cons. 8. nu. 7.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Legatum quando causa demostrationis, & non taxationis appareat; enunciatur, & falsam causam vitiare contractum, & institutionem.

SVMMARIVM.

1 *Legatum causa demostrationis, & non taxationis quando dicitur, & de effectu eius &c. & nu. 15. latissimè.*
2 *Legatum in dubio præsumitur factum causa demostrationis non taxationis concurrente sanguinis coniunctione, & affinitate.*
3 *Excessus pro annullando contractu debet esse vltra dimidiam.*
4 *Fructus variantur, & sunt difformes, & vno anno sunt maiores alio minores.*
5 *Lesio non datur propter periculum diminutionis.*
6 *Conuentiones fiunt per persuasiones, et blandimenta.*
7 *Contrahentibus licet inter se decipi.*
8 *Causa sanguinis excludit omne dolum, & culpam.*
9 *Causa est regina voluntatis, & ea in contractibus consideratur.*
10 *Causa cessante cessat voluntas.*
11 *Falsa causa vitiat contractum, & nu. 16.*
12 *Falsa causa institutionis vitiat substitutionem, & n. 17. narratio mentem animumq; contrahentium indicat.*
14 *Causa contractus colligitur ex narratione facta in principio, & Proemio instrumenti.*
18 *Contractus, vt teneat reciproca, & mutua debet esse certitudo, & incertitudo.*
19 *Dolus debet abesse à contractis.*

DECISIO LXXXI.

ILL. quon. Diomedes Carrafa Dux Madaloni in anno 1561. decedens heredem instituit Lelium Carrafam eius nepotem, & Robertæ Carrafe eius vxori legauit alternatiuè, vel ducatos triginta millia, vel annuam præstationem ducatorum mille, & ducentum eius

vita durantè de fructibus Baroniæ Forniculæ cũ conditione quod deputaretur eius vita durante Vicaria generalis cum dicta perceptione in dicta Baronia.

Post mortem Ducis Diomedis illinc ad paucos menses decessit Lelius hæres institutus sine liberis per cuius obitum regia Curia occupauit statum. Verum quia supererat Martius frater Lelij, qui eo tempore contumax, & exulerat in Ciuitate Venetiarum, reuersus, & ad patriam restitutus recuperauit statum à manibus Regiæ Curiæ, & successit in dicto statu, ex persona fratris.

Volensq; voluntatem testatoris adimplere elegit constituere prout fecit Robertam eius Amitam Vicariam generalem in prædicta Baronia cum prædicta annua perceptione ducatorum mille, & ducentum tantum, & hoc per binos cōtractus vnus in anno 1561. alter in anno 1565. quorũ contractuũ vigore Ducissa tenebatur rationẽ reddere eius quod supererat ex fructibus dictæ Baroniæ retentis pro se dictis ducatis mille, & ducentum tantum.

Cumq; affectaret habere omnimodam fructuum perceptionem exibita Duci quadam nota, & lista fructuum dictæ Baroniæ per quã constabat non ascendere ad dictam summam ducatorum mille, & ducentum die 28. Maij 1567. in Terra Madaloni ad quam Ducissa accesserat dimisit dictæ Ducissæ omnes fructus dictæ Baroniæ, tam Burgensaticos, quam feudales ad quamcumq; summam ascenderet, sub hac assertione, & causa, quia visis computis ærariorum, & Camerariorum, & tractatu habito super liquidatione introituum perceptorum, compertum est fructus dictæ Baroniæ tam burgensaticos, quàm feudales non ascendisse neq; ascendere ad summam prædictam ann. ducatorum 1200. immò verum quod in dies potius minuantur, quam augeantur ideo cessit Dux dictos fructus, & Ducissa liberauit Ducem ab onere supplendi de proprio id quod fortè deficeret.

Hac cessione habita, & inter partes inita Ducissa suos creauit ærarios, & plenã administratione in perceptione dictorum fructuum posita est per multos annos absq; controuersia. Aduertens vero Dux fuisse circumuentum in hac vltima cessione, & ex falsa causa inductum ad sic cedendum, ac dolo Ducissæ) cessit Ill. Marchioni Argentiæ filio eius primogenito ius repetendi, & recuperandi à prædicta Ducissa quidquid vltra dictos ducatos mille, & ducentum dicta Ducissa Roberta percepit ex fructibus dictæ Baroniç, & per contractum cessionis in anno 86. factum constat cuius vigore egit in S.C. Marchio, & instituit iudicium nullitatis, et inualiditatis conuentionis habitæ inter Ducem, & Ducissam ex duplici capite.

Primo ex capite falsæ, & erroneæ causæ adiectæ in contractũ anni 1567. in quo putabat Dux esse obligatum de proprio supplere, quod deficiebat dictis ann. ducatis 1200. Ducissæ Robertæ debitis iuxta eius assertionem.

Secundo ex capite doli dãtis causam contractui, quia reuera fructus prædicti excesserunt quantitatẽ prædictam ducatorum 1200. & in facto fuit demonstratum, tam ex scripturis per Ducissam productis, & eius testium depositionibus fructus dictæ Baroniæ quotannis excessisse in notabilissima summa quantitatem prædictam quinimmò calculatis fructibus perceptis per Regiam Curiam tempore quo statum prædictũ occupauerat, & occupatũ erat repertũ fuit illis singulis annis ascendere ad prædictos ducatos duos mille, & ducentum vltra multa corpora quę numq; fuerunt posita in libris, & computis ærariorum quibus additis, & computatis Baronia prædicta iuxta Marchionis prætensionem erat redditus ann. ducatorum trium millium fuit, & in facto deductum quod Dux nullam notitiã habebat, nec habere poterat introituum, & fructuum dictæ Baroniæ quia tempore obitus Ducis Diomedis patrui, & Lelij eius fratris ipse erat absens, reuersus reperit statum occupatum, quo recuperato illico constituit Vicariam Generalẽ dictam Ducissam, quæ creauit Camerarios, & ærarios, & vt induceret Ducem ad credendum introitus, & fructus non esse valoris ducatorum mille, & ducentum ei debitorum illa exibuit cōputa defectiua multa corpora bonorum occultauit ex quibus Dux intelligebat contractum gestũ in anno 1569. esse ipsi valdè proficuum, & nō ita contracturus si rei veritatem ex professo, & sine fraudè intellexisset.

Ex parte Ducissæ dicebatur conuentionem prædictam neq; per errorem neq; dolo fuisse initam quia Dux de proprio tenebatur reficere, quod ei deficiebat de fructibus Baroniæ vsq; ad summam prædictam de iure quia fuit relictum
1 ann. legatum prædictum præstandum de fructibus Baroniæ, quo casu legatum fuit sine dubio gratia demonstrationis, & non taxationis factum censetur, & tenetur hæres de suo reficere, & supplere si corpus demonstratum non est sufficiens ex *decis. tex. in l. Paulo Calimacho §. finali de legatis 3. leg. quidam testamento de leg. primo l. legatum §. primo ff. de anno leg. & l. ex eo ff. Vino trit. et ol. leg. Bar. in l. inter stipulantem §. sacram num. 6. ff. de verb. oblig. Doctores in l. si quis argentum §. primo C. de donat. Felin. in c. ad audientiam lo. 2. & in c. ex literis extr. de rescript. Andr. in Rubr. quo temp. mil. & in tit. de vot. feud. glosa paris in §. 10. & nu. 20. & seq.* & ideo non potest conqueri Dux fuisse inductum ex falsa causa ad supplendam deficientiam introituum cum de iure suberat hæc obligatio.

Ad quod confirmandum adducebatur vehemens coniectura, quia cum Dux Diomedes legauerat triginta millia ducatos, vel ann. ducatos mille, & ducentum uita durante Ducissæ prædictæ vtriq; si hæres præstasset ducatos triginta millia in proprietate, vel annuos ducatos mille, & ducentum de fructibus alicuius feudi non est verisimile gratia taxationis, sed demonstrationis, & proinde hoc casu legatum non restringendum, sed ampliandum venit ad *tex. in l. vnum ex familia §. si rem ff. de leg. 2. Corn. in cons. 103. nu. 5. vol. 4. Bald. in cons. 451. vol. primo consil. Dec. 92.* & in spetie quod legatum in
2 dubio semper censeatur factum causa demonstrationis

strationis non taxationis concurrente sanguinis coniunctione, & affinitate, vt dixi firmat *Bart. in l. Centurio vers. sed quod ff. de vulg. & pupill. & in l. cum pater §. mentæ vers. quia si testator ff. de legat. 2. Det. cons. 324. vers. 9. facit, & cons. 568.* & ita alias iudicatum teste *Guid. Papa q. 8. per tex. qui decidit casum non violando literam in l. huius ff. de alim. & cib. leg.*

Dicebatur secundo quod excessus fructuum quando esset non est considerabilis, & actus ad annullandum, & rescindendum contractum, quia saltim deberet excessus esse vltra dimidiam iuxta *tex. in l. 2. C. de rescind.* & cum ex vtraq; parte adsit probatur, & redditur dubia probatio Marchionis quod fructus fuerint tantæ quātitatis, & inter testes aderat aliqua repugnantia ideo de excessu non poterat haberi ratio?

Secundo dicebatur alia ratione de prędicto excessu non esse curandum quia Dux erat certus qui; & quales essent redditus nam alias orta cōtrouersia inter Ducem, & Ducissam super fructibus prædictis, Idē Dux articulauit fructus excedere quantitatem ducatorum mille, & ducentum, & testes per eum producti cōtrarium sunt testificati, & ex lista releuij præsentati in R.C. pro parte Ducis fuerunt descripta omnia corpora introituum ergo erat certus, & nihilominus voluit cedere Ducissæ Amitæ vt ei gratificaret, & in amoris signum suum purum gratumque animum demostraret erga ipsam Ducissam amitam.

Ex alio non poterat haberi ratio dicti excess-
4 sus ratione incerti iudicij, & difformitatis, quia non sunt fructus vniformes, & certi, sed variantur ex tempore, & vno anno sunt maiores alio minores, quia sunt fructus qui colliguntur, vt triticum, ordeum, & alia huiusmodi. Itaut ratione incerti iudicij videtur potius Ducissa suscepisse in se periculum diminutionis, & emisse iactū retis, & tanquā iactū retis cōsiderandi sūt iuxta possibile, & ꝙ facile est nā interdū modici, & exigui recolliguntur, & ideo tanquam iactus retis non datur læsio *l. si iactū retis ff. de act. empt. l. nec emptio §. aliquando ff. de cōtrahend. empt. & l. quod in venditione §. neq; ff. de hæred. vel vel act. vend. & Bal. in l. ea lege ff. de vsufruct. Det. consil. 41* & ideo propter periculum diminutionis non est considerabilis, nec datur læsio
5 *vt per Bart. & Det. in l. cotem ferro §. qui maximos ff. de publ. & vectig. & idem Bart. in sua quæstio inter publican. glos. & Salic. in l. prima ff. de iure emphiteot.*

Dicebatur insuper ex supradictis non posse considerari dolum neq; ex proposito neq; re ipsa non ex proposito, vt etiam præsupponebatur, quia Ducissa nimium affectauit habere cessionem liberam à Duce illi persuadendo, & blandiendo, vt faceret illo modo, vt dicunt testes, nā
6 licet blandiri, & persuadere, & persuasiones, & blandimenta sunt conuentiones, & hoc non est à iure reprobatum non est dolus neq;
7 lesio considerabilis, quia licitum est contrahentibus inter se decipere *l. in causæ generaliter ff. de minoribus l. si voluntate C. de rescind. vend.* tanto magis quia Dux sperabat, & sperare poterat Ducissā Amitam ex eo ꝙ carebat filijs esse ipsi gratificaturū omni tempore, & maiora ab ipsa expectabat, quæ donauerat, & cesserat, & fecit cessionem sub prædicta spe maioris recompensationis, vt dicunt etiam testes quare se ipsum decepit Dux non illum Ducissa, & de hoc dicebatur *esse casum in l. cum donationis C. de transact. & contra dict. Alex. in cons. 110. vol. 7. & ibi add.* quare non poterat dari actio Marchioni Cessionario quia non poterat competere Duci ad rescindēdam, & annullandam prædictam *Cessionem per tex. in l. fin. C. de donat. per quem tex.* aliquis ex Dominis fundauit suum votum, & dicebat esse decisionem particularem huius controuersiæ, & facti.

Et alter dixit esse absoluendam, Ducissam quia causa cessionis fuit causa sanguinis coniun-
8 ctionis, & affectionis reciprocæ, quæ causa excludit omnem dolum, & culpam.

Sed his non obstantibus per maiorem partē Dominorum relata in duabus, aulis fuit annullatus contractus factus in anno 1567. & condennata Ducissa ad restituendum fructus Baroniæ prædictæ exactos vltra ducatos mille, & ducentum sibi debitos apud Amatrudam die 22. Decembris 1592. Coram D. de Franchis Præsidente Domino Pompeo Salernitano D. Petro de vera D. Carolo Fenicio causæ Commissario me D. Fuluio de Constantio, & Domino Ioanne Sanches iudicantibus, & fuerunt fructus pro præterito exacti per Ducisā vltra quātitatē sibi debitam liquidati in ducatis sexdecim mille, & habuit S.C. per absoluto contractum fuisse fundatum in falsa causa, & fuisse dolo extorsum à Ducissa dante causam contractui propter occultationem corporum, & introituū quorum Dux non poterat habere scientiam, vt ipsa habebat plenā quia quot annis eos exigebat est verum, quod illi, duo qui fuerunt voti, quod Ducissa absolueretur fuerunt etiam voti, quod condemnaretur ad instātiam vxoris Ducis) quæ subintrauerat in præsenti iudicio ad fructus quorundam, bonorum Burgensaticorum à dicto Duci donatorum contemplatione matrimonij contracti cum ipsa etiam in beneficium filiorum procreandorum ex dicto matrimonio verum, quia causæ Comm. dixit, quod non aderant alia Burgensatica &c. existentia in dicta Baronia, & per resolutionem dicti contractus omnia reuertebantur ad Marchionem filium contemplatum in dicta donatione ideo eorum vota non fuerunt recepta in hoc, attentis alijs, quæ ponderabantur.

Et pro contractu prędicto annullato fuit consideratum pariter quia semper in contractibus
9 attenditur causa, quæ est Regina voluntatis, &
10 consensus quo cessante cessat voluntas, & ideo vitiatur actus tanquam cessante causa *l. adigere §. quamuis ff. de iur. patr. l. quod dictum ff. de*
11 *pactis, & ibi Aret.* Item vitiatur contractus si falsa causa in eo est expressa propter quam contractus fuit celebratus, nam aliter non contraxisset, vt probant *Bal. & alij in l. qui Roma. §. duo*

§. duo fratres ff. de verb. oblig. glosa par. tit. . . . §. primo glos. 5. nu. 22. vbi docte more solito dicit contractum ipso iure nullum, & *DD. omnes in l. diuortio ff. verb. oblig.* dixerunt, quod falsa causa vitiat contractum, idem *Bar. in l. falsa demonstratio in 4. q. ff. de condition. demonstr. maxime* quando suggesta, à Muliere sanguine coniuncta ex punctuali doctrina *Aqui. in cons. 137. vol 3. num. 20. & seq. & Menoch. in cons. 720. vol. 10.* vbi cumulat alios quemadmo-
12 dum dicimus in falsa causa institutionis, quæ vitiat institutionem. *l. eam quam C. de fideicom. l. nec apud eos, & l. si pater C. de hæred. instit. Grat. cons. 124. vol. primo*, quæ iura extendunt ibi communiter DD. tam in actibus vltimæ volunatis quam in contractibus inter viuos, *& Iacob. in d. l. nec apud allegat. tex particularem in. l. cum hic statur §. si quis Sponsam ff. de donat. inter vir. & vxor. & Anchar. in cons. 180. nu. 4.* dicit quod si factum aliter se ha-
13 beat quam sit notum, quia narratio mentem animumq; contrahentium indicat contractus est
14 nullus, & ex narratione facta in principio instrumenti, et prohemio colligitur causa contractus, vt not. *Bar. in l. prima in princ. per illum tex. ff. ad Maced. Bal in l. hæc verba C. de falsa causa adiecta legat arg l. quia §. Iuliano ff. de pact. & per hæc, & alia Dec. in cons. 351. in fine, & melius in cons. 600. consuluit.*

Dicebatur insuper, quod licet alias controuertatur valde, an legatū certæ quātitatis ex aliquo fundo præstandum censeatur gratia taxationis, vel demonstrationis factum, quia pro vtraq; cōtendunt iura inter se repugnantia nihilominus vera est distinctio per Doct. traddita cuius author. *fuit Bar. in l. inter stipulantem §. Sacram ff. verb. oblig. num. 6.* quod si est factum legatum certæ quātitatis, & postea subijciatur locus vnde exolui debeat puta titio centum lego, & volo,
15 quod soluantur ex fructibus fundi Seiani tunc gratia demonstrationis non taxationis locus adiectus intelligitur, & legatum non restringitur, & si fructus fundi Seiani non sufficiunt hæres de proprio supplebit, quia duplici ratione legatum factum est, sed si vnica ratione legatum est factū putatitio centum lego de fructibus fundi Seiani tunc si fructus non sufficiunt hęres de proprio non tenetur, quia gratia taxationis legatum factum censetur, & ita procedit tex. qui ponit casum particularem *in l. nomen debitoris §. vnus ex hæredibus ff. de leg. 3. tex. in l. si quis seruum §. si huic ita legauerit ff. de leg. 2. tex. in l. cum certas ff de trit. vin. & oleo leg. quæ distinctio à doctibus cōmuni voto est recepta teste Paulo Castr. in cons. 338 vol primo, & Felin. in cap. ad audientiam lo. 2. in 6. concl. & in d. c. super litteris extra de rescript Rom cons. 369. Gozed. cons. 83. cons. 724. Mantica de cōiect. vlt. vol lib. 9. tit. 3. & Andr. cons 95 quē constituitur . . . in c. primo de notis feud. & in c. imperialem §. percipimus probib feud. alienat. per Feder. & in c. primo de March* & hic est casus de quo agimus in quo Dux Diomedes reliquit vnica oratione ducatos mille, & ducen tum de fructibus Baroniæ ergo non tenebatur Dux se obligare ad supplēdum) igitur ex falsa causa se obligauit, sed consideretur, quod hæc causa non habuit effectum, quia non suppleuit, vt nec dicatur, quod obligans se de proprio Dux Mutius cum non teneretur.

Sed dicebatur, quod contractus factus ex falsa causa, siue in facto, siue in iure sit erratum non
16 tenet *Det. cons. 908. nu. 5. post Cyn. in l. generaliter aute num. 17. C. de non num. pec. Paul. in l. sit. §. idem quæsyt. ff. quod indeb. et idem Det. cons. 528. & de vtroq; est tex. in l. nec apud eos C. de hæred. Inst.* vbi testator in iure instituendo personam, quam de iure putabat posse adoptare, & nō potuit dicit tex. quod non valet institu-
17 tio, & de errore in facto loquitur *tex. in l. p. in principio C. eod.* & vtrobiq; Doct. *Item vbi agitur de damno vitando, vt est casus error iuris non nocet. l. iuris ff. de iur. & facti ignior. & Bar. in l. prima ff. de bon. poss. facit tex. in l. sed et si me putem, vbi glosa ff. de cond. indeb. l. si post C. d. iur. & facti ignor. Bar. in l. non fatetur ff. de confess. Det. cons. 202 num. 5. & cons. 145.*

Adest falsa causa dans causam contractui, nā asseruit Ducissam Robertam fructus dictæ Baroniæ non ascendere ad quantitatem ipsi debitā, & legatam, & ex scripturis per ipsam productis in processu constat de excessu ergo conuentio, & contractus ob illam causam expressam factus, &c. quia introitus, & fructus non erant sufficientes ad prædicti legati præstationem.

Et ex parte Robertæ Ducisse fuit contractus omnino Lucratiuus ex parte Ducis Martij omnino damnatus ex illa causa ideo nullus *per tex. in l. alumnæ §. suā, & l. filio §. matr. ff. de adim. legat. Socc. in cons. 27. n. 23. vol 4. Aqu. cons. 246. num. 4. Ias. in l. Lutius nu. 18. vers. 8. facit ff. de vulg. & pupill.*

Et ab initio in omnibus contractibus Ducissa Roberta habuit Animum decipiendi Ducem asserendo fructus Baroniæ esse exiguos, & insufficientes occultando corpora exhibendo notam
18 introituum defectiuam quo casu, vt teneat contractus necesse est, quod mutua reciproca intercedat certitudo, & incertitudo, vt concludit *Andr. in c. primo post num. 27. & post num. 29. de nat. feud. vbi allegat. tex. in l. quod seruus ff. de cond. caus. data, & causa non sequuta late Tiraquell. in l. si vnquam in verbo donatione largilus num. 126. & ad fuit ex parte Ducissæ verus dolus de quo loquitur tex. in l. si quis affirmauerit ff. de dolo, & in l. Iulianus §. si venditor ff. de act. empti. & tex. in l. eleganter §. primo ff. de dolo, & tex. in l. 3. §. cui ff. pro socio, & latè Pin. in rep. l. 2. C. de rescind. vend. in 3. par. c. 2. num. 25.*

Tenebatur insuper Ducissam palam indicare Duci omnes, redditus, & introitus, vt certus redi potuisset, & deliberare. an sibi expediret cessionē facere, vel denegare, & non indiminutè de hoc est *tex. expressus in l. ediles. l. 2. ff. de edil. ed. l. quæro ff. de act. empti. & l. ea. quæ comendandi*
19 *causa. ff. de contrah. empt. in fin.* ibi dolum malum abesse venditor præstare debet, quæ non tantum in eo est, qui fallendi causa obscure loquitur, sed etiā qui insidiosè obscure dissimulat,

& licet

& licet dicta iura loquantur in venditore, quia emptor est penitus ignarus rei, quam emit, & proinde lex obligat vēditorem dominum rei ad dandam certā scientiam, vt hic dux, qui vt hæres presumebatur de iure omnia scire, nihilominus in facto fuit deductum non potuisse Ducem habere notitiam prædictorum introituum, quia rediens reperijt statum occupatum, quo illico recuperato, fecit Vicariam Ducissam Amitam.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Legatum quando dicatur gratia demonstrationis, vel taxationis.*
2 *Falsa causa etiam legato adiecta vitiat dispositionem testatoris & quomodo, & quid respectu institutionis.*
3 *Legata in quibus casibus debentur vitiata institutione.*
4 *Falsa causa adiecta decreto an illud vitiet, & quomodo.*

Circa tacta in presenti adiuncta decisione: Adde quando legatum dicatur 1 gratia taxationis, vel demonstrationis in casu proposito, & exemplato per D. Author, quod si testator dixit. Do Titio centum, quæ illi volo dari ex reditu talis rei tunc ille reditus videtur appositus gratia demonstrationis, & licet ille reditus non sit, tamen hæres cogitur illum soluere, *Anellum de Amato consil. 32. & 37. Marcum Ant. Eugen. cons. 94. n. 22. 23. & 24.* q̄ si testator dixit vnica oratione volo, vt ex fructibus talis fundi soluantur Titio decem; tunc fructus videntur appositi gratia taxationis, & illis non existentibus hæres cōpelli non debet ad soluendum, *de Franch. decis. 483. num. 6. & satis pulchre in dec. 721.* vbi reperies, quid fuit iudicatum per S. C. & accedunt *Lanar. cons. 54 nu. 8. Loffred. cons. 46. nu. 5. Reg. de Curte de feudis fol. 26. nu. 39. & seq. & Surd. de alim. tit. 4. q. 26. n. 2. cū infinitis seq. & Franc. de Amicis cons. 46. & Costa de portione rata q. 163. & Gratian. discept. forens. cap. 256. lib. 2. vt dixi in addit. ad decis. 35. in fine.*

Et circa aliam conclusionem, quæ ex ipsa reas sumitur pariter circa falsæ causæ effectū, &c. vi-
2 de *Menoch. cons. 346 lib. 4. num. 14. & 15. Bart. singul. 77.* vbi falsa causa etiam legato adiecta dispositionem vitiat testatoris, qui alias relicturus non erat, & quod vitiet institutionem, &c. de *Franch. dec. 1. nu. 7. vt latius Bart. in l. fin. ff. de
3 hæred. inst.* vbi ponit in quibus casibus legata debeantur vitiata institutione, & vide plura de ipsa falsa causa adiecta circa institutionem per *Har-
3 tman. c. 22. tit. de testam. lib. 2.* & quod falsa causa vitiet decretum interpositum super alienatione rei Ecclesiasticæ, etiam si causæ cognitio præcesserit decretum, *Camill. de Medicis cons. 166. num. 16. fol. 583.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Mercatorem suspectum de fuga, teneri cauere de iuditio sisti, & de iudicatum soluendo.

SVMMARIVM.

1 *Mercator suspectus de fuga, an teneatur cauere de iuditio sisti, & de iudicatum soluendo.*
2 *Conuentus suo nomine non tenetur ad cautionem de iudicatum soluendo, cum declaratione.*
3 *Suspectus de fuga tenetur cauere de iuditio sisti, & iudicatum soluendo.*

DECISIO LXXXII.

1 Capto quodam mercatore ob suspitionē fugę nomine Samuele . . . . excitatum fuit in Sac. Cons. dubium ad relationem M. C. V. dum tractabatur de eius excarceratione si esset relaxandus cum fideiussione de iuditio sisti tantum, an etiam de iudicatum soluendo.

Et qui partes carcerati fouebant, allegabant sufficere illam de stando iuri, *ex Alex. in l. neq; impuberes, §. qui in ius, ff. de in ius vocando, §. sed hodie, institutionibus de satisdat. & ibi
2 Aretin.* vbi habetur neminem conuentum suo nomine teneri ad cautionem de iudicatum soluendo, nisi sit forens. & ibi Aretin. ipse limitat, & quando res est mobilis, quia tunc debet sequestrari, vel caueri, vt sequitur *Iason in l. Iulianus in fin. ff. qui satisdare cog.*

3 Sed contrarium determinauimus, vt s. deberet cauere de iudicatum soluendo, & de iuditio sisti, *ex proprijs terminis Castrens. in l. neque impuberes, §. qui in ius, ff. de in ius vocando Cotta lib. memorabil. verb. debit.* licet non abfuerint, qui in aula, & cum ipsa opinione concurrerent, &c. prout etiam firmata fuit prædicta matura decis. nostri S. C. *ex Afflict. decis. 170. num. 4. vbi sic in eodem S. C. iudicatum refert,* & ex *Vrsill. qui pariter iudicatum per eodem S. C. refert in anno 1540. ad Afflict. d. dec. n. 3.*
& fuit

& fuit responsum contrarijs, & allegatis *ex Carauita ad ipsum locum Afflict. 170. in princip.* quam decisionem nolui breuiter in numero aliarum omittere, cum in praxi in dies occurrere potest.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Mercator fugitiuus tenetur cauere de iudicio sisti, & de indicatũ soluendo.*
2 *Cautio de stando iuri praestatur ad finem, vt conuentus sistet in iudicio.*
3 *Cautio de iudicatum soluendo datur ne sententia sit elusoria, cum pluribus ad tractationem ipsarum cautionum.*
4 *Debitor fugitiuus quis dicatur.*
5 *Debitor fugitiuus, vt carcerari valeat, quae requirantur, & num. 7.*
6 *Captura infert praeiudicium irreparabile.*
8 *Creditor dum non habuerit instrumentum publicum, sed tantum apocham priuatam, vel testes, an possit petere capturam sui debitoris fuga suspecti.*
9 *Debitor ad fugam praeparatus, potest capi de facto.*
10 *Debitor fugitiuus, qui praestitit cautionem carcerari non debet.*
11 *Cautio de iudicio sisti, & iudicatum soluendo ad quid fuerunt introducta.*

EX breuissima hac decisione colligitur differentia inter cautionem de iudicio sisti, & de iudicatum soluendo, &c.
1 dum dicit mercatorem fugitiuũ teneri cauere de iudicio sisti, & de iudicatum soluendo, *vt firmarunt Gozn. consil. 136. col. 2. vol. 4. Ricc. decis. 61. par. 1 Gallupp. in praxi S. C. cap. 3. p. p. num. 30 Muscatell. in prax. fideiuss. p. p. modo 19. num. 18 & in praxi S. C. lib. 1. p. 3. glo expensis num. 28 de Franch. decis. 311. Maxilla in consuet. Bari rubr. de dilat. §. reus conuentus num. 11. Hieronym. de Laurent. decis. Auen. 203. num. 7. Marelc. var. resol. lib. 1. cap. 7. num. 134.* & quod in Hispania ita practicetur, *Suarez in declar. lib. 2. tit. de los emplazamientos, lib. 2. vers. sed pone, num. 6. fol. 776. & in Francia Rebuff. nu 55. ad Gall. constit. art. 6 glos. 3. tract. de liter. obl g. tom. 1.* & consideratur ipsa diffe-
2 rentia in causis ciuilibus per DD. quia illa de stando iuri praestatur ad finem, vt conuentus sistat in iudicio, & in iudicij exercitatione, *Par. de sindicat. verbo fideiussor in fine num 7.* illa vero
3 de iudicatum soluendo, ne sententia sit elusoria, & suum possit consequi effectum, sc. exequutionem, *argum. l. 1. & ibi glo. & d. l. indicatum solui l. secunda, ff. iudicatum solui, vt inter alios Muscatell. praxi fideiuss. loc. cit. num. 19. vers. quoad tertium*, ideo semper coniungitur ad tradita in nostra decis. & per relatos Doct. cumque cautio de stando iuri de per se non includit sententiam, sed lata sententia expirat, *Ricc. collect. 2254. par 7. ex Rubin. decis. 31. Nouar. quaest. forens. 12. num. 2. lib 1. l. graece, §. & post litem, ff. de fideiussoribus*, & proinde fideiussor non tenetur, *& ex hoc Bald. in cap. dilecti, col. 3. de appell.* monet Iudices ne relaxent carceratos sub dicta fideiussione de stando iuri tantum, *& per Bart. in l. consentaneum, C. quomodo, & quando Iudex, argum. tex. in l. si pecuniae, ff. vt in possessionem legatorum*, sed debet praestari cautio de soluendo iudicatum, *Rom singul. 102. incip vt us vult facere bere, Carauit. rit. 159. nu. 5 & 6. & Boer. decis 314.* & aduerte ipsam cautionẽ dari etiam oblato libello, sed statim, Ricc. & Nouarius supra citati, qui notant hodie secundum corũ mentes non esse necessariam ipsã cautionem de iudicio sisti, cum in causis procedatur sola facti veritate inspecta, etiam si debitores non possiderent stabilia, *ex Cacher. decis. 1. num. 9. a quo habuit ipse Ricc. vt alleg. cit. loco notando ex pragm. 1. sub rubr. de ordine iudiciorum*, in causis in hoc Regno vertentibus, procedit sola facti veritate inspecta sũmariè, &c. & ibi dum dicunt etiam si debitor non possiderit stabilia, &c. nota vt decisio nostra vim habeat,
4 debitorem fugitiuum considerandum non possidentem stabilia, *secundum Gram. consil. ciuil. 17. num. 13. & seq. Rit. Magn. Cur. 170. Menoch. de arbitr. cas 87. num. 16. Cala de modo articulandi num. 406. fusius Mascard. de probationibus conclus. 455. nu. 1. cum seq. volum. 1. & 823. vol. 2.* & clarificatur per duos testes esse de fuga suspectum, *Viu. opin. 177 num. 1. vers. in contrarium par. 1. Costa in suis memorabil. verbo creditor non potest, & Roland. cons. 65. nu. 8.*
5 *cum seq. volum. 3.* & in hoc aduertant Iudices, quod ad hoc, vt talis carcerari, & capi possit requiritur, quod creditor habeat instrumentum, & quod suspicio fugae superuenerit post factum instrumentum, & debitum contractum, deteriorando substantiam suam, inde semper in Audientia tempore mei biennij auocabam causas ad assessores, qui ostenso instrumento debiti & praestito iuramento de suspitione fugae, concedebant immediate licentiam capiendi, non probatis huiusmodi requisitis, contra quos exclamat *Angelus in l. si ab arbitrio in fin. ff qui satisdare cogantur*, cum captura inferat praeiudicium irreparabile, *Carauit. rit. 52. Alex. consil. 17. num. 7. vol. 1.* & infamiam, *Farinacc. de carceribus, & carcerat. quaest. 27.* & obseruabam practicam, quod porrecta comparitione fieret decretum, quod caperetur summaria informatio, & constito de credito, & suspictione fugae expedirentur litterae exequutoriales, quod debitor fugitiuus caperetur de persona, & duceretur ante praesentiam, *& malè sentijt Viuius in dicta opin. cit. num. 1.* per prius in dicta Audientia Auditor, dum dixit concessisse, ex solo iuramento creditoris, capturam debitoris, subdens ita seruari in omnibus Regni Curijs Italiae, cum malè, & pessimè loquutus fuit, tum contra legem Regni, tum contra dispositionem Ritus praedicti, tum etiam cõtra communem, & practicatam opinionem, secundum

cundum præallegatum, & miror cũ fuerit insignis Doctor, & Regnicola noster postquam *Ludouic.in decis.41.Perus.num.*3.qui ita videtur tenere loquitur inspecta consuetudine, & stilo locali Curiæ Perusinæ circumscripto *dicto Ritu vt aduertit Cala loco præalleg.num.* 610. sed an debito taliter probato quantitas solo creditoris iuramẽto possit probari *Giurba in consuet.Mess. c.9 glos.11.num.*18.posset tamẽ reconciliari eius dictum quando immineret periculum fugæ euidentis si fierent probationes de fuga teste *Carauit.d.rit.num.*13.& in hoc addas latissime *Rugiuell.pract.99 c.* 11. circa requisita, quæ debent concurrere, vt debitor suspectus de fuga possit solo iuramento capi,& ad ipsam conclusionẽ *vide Domin.Ricc.decis.*198.*p.2.ex allegat.*Nouarij sui ibi insertis, vbi omnia circa suspictionẽ fuge debitoris,& eius capturæ aduertendo, quod etiã si dies solutionis non venerit debitor fugitiuus potest capi, & carcerari pro effectu nostre decisionis, dum fuerint verificata talia requisita *Card. Paris.cons.*101.*num.*8.*Suarez. in l. post rem iudicatam in 7.limit.nu.2.ff.de re iudicat.fol.*614. *in paruis Carauit.d.rit.num.3.vers.amplia.Ludouic.concl.8.in suis conclus.vers. tertio limita. fol.14.à tergo Surd.de alimentis tit.8.priuilegio*
8 *77.num.8.Surd.decis.*120.*num.*13. *& 161. num.* 7.& si procedunt præallegata, dum creditor non habuerit instrumentum publicũ, sed tantum apocham, vel testes, an possit petere capturã ipsam &c. vide per *Martam voto* 182. *num.2. & 3.ex Affl.decis.*109. vbi R. affirmatiue, & extende ad propositum etiã à Iudice incompetenti capi posse debitorem fugitiuum *Mising.obseru.65. cẽt.2.*
9 & non solum si fuerit fugitiuus, sed si præparauerit ad fugam &c. *Gomez. Leo decis.* 22. *etiam in die feriato Rub. decis.* 23. *& Ricc. coll.*
10 1203.vbi de alijs casibus, & ibi cum præstitit fideiussorem debitor fugitiuus incarcerandus nõ
21 est secundum *Fabr.decis.p.C.de fideiuss.* & circa ipsas cautiones de iudicio sisti,& iudicatũ soluendo obserua fuisse introductas, vt diximus pro iudicij assicuratione ob fugæ timorem, & à iudicij intentati loco ne iudicium euanescat, & clusorium fiat *l. sciendum vbi Bart. ff. qui satisd. cogant.l. properandum §. sin autem Reus C.de iudic.Bald.in l. 2.§. in fideiussorem ff. eod. Lelius Zanch de priuileg.Ecc.person.num.*18. & alias in iure dari fideiussiones, vt per *Muscatell. loco præcitato vbi abunde.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Remedium competens colono pro tuitione suę possessionis quale fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Colono, & inquilino non datur interdictũ vnde vi, & interdictum recuperanda si per vim fuerit expulsus ex ratione.*
2 *Colonus non possidet, sed detinet.*
3 *Colono, & inquilino non competit interdictum, vti possidetis.*
4 *Colonus dum turbatur implorat officium iudicis nobile ad finem ne molestetur.*
5 *Inquilino cessanti à solutione pensionis si possit Dominus claudere ostium domus.*

DECISO LXXXIII.

Monasterium Sancti Petri Martyris locauerat quandã eius massariam pro annis tribus ..... pro certa pensione vigore publicarum cautelarum, deinde durãte adhuc triennio prædicto locauit eandem massariã alteri primus conductor timens de facto a secundo conductore eijci à tenuta,& affictu dictæ massariæ adijt Sacrum Consilium implorando remedium capitulorum Regni pro tuitione,& conseruatione possessionis fuit dubitatum, an colono competeret dictum remedium.

1 Siquidem colono,& inquilino non dantur interdictum vnde vi,& inter dictum recuperandę si per vim expellatur,& deijciatur, quia prædicta
2 interdicta dantur possidenti, sed colonus non possidet, sed detinet, & dicitur nomine Domini possidere propio autem nomine detinere. *l. male agitur C.de præscript.XXX.vel XXXX. ann. l.qui vniuersas §.fin.ff de acquir.poss.*cum alijs, quæ ad id allegat *Ant.Gomez.in l.45. Tauri nu.* 8.ergo interdictis prędictis, vti non potest, quod probat *tex.in l prima §.deijcitur.et ibi Bar.Alber.Ang. & alij ff. vnde vi & tenet glos. in l.si de fundo,& ibi Ang.C.locati declarat optime Vacon.lib.primo suarum declarat. 34. rubrica.* 12.*& Ripa in c.sepe extra de rest.spol.num.*35. *Menoch.de recuper.poss.remedio x.num.25.Caroc.in tract.de locato par.6 remedio* 8. *& remedio* 16. vbi de hac re ad satietatem.

3 Item colono,& inquilino non competit interdictum, vti possidetis nam,& illud pariter possidenti datur, vt probat *tex.in l. 3.§.creditores cũ cõcord.ff.vti possid.*vbi ea ratione denegatur creditori, quia non possidet, *idem in d.l. prima §. deijcitur ff.de vi, & vi arm.glo.in l. prima §. quoties ff.de itin.actu priu. Aret. in §.retinendæ num.2.& ibi Ias. & alij Inst. de interd. latius Caroc.de loc.& cond.par.6.remed.7.q.2. & optime Ant.Gomez.in d.l.45.Tauri nrm.*11. fuerunt etiam ponderata verba *tex. capituli editi à Rege Roberto incip.charitatis affectus*, quod loquitur de conseruando eo, qui iuste,& rationabiliter possidet, tam in narratione, quam in dispositione, & ideo si capitulum prædictum emanauit ad tuendum possessorem vtiq; non potest comprehendere colonum, vel inquilinum ex supradictis.

Hæc

Hæc causa fuit bis per me relata, & non decisa, quia nunquam comparuit in S. C. Aduocatus secundi conductoris tempore, quo causa fuit vocata, & relata, & quia Sacrum Consilium inclinabat pro primo colono noluit tunc causam decidere dicto Aduocato non audito. Tanto magis, quia nihil auferebatur colono, qui iudicio prædicto pendente iam non poterat de facto turbari, & expelli Interim fuit mihi relatũ, quod colonus prædictus adijt Curiam Nuntij Apostolici à quo obtinuit, prouisiones, quod de facto non deijceretur.

4 Licet .n. verum sit quod colono, & inquilino non competunt remedia prædicta vti possidetis recuperandæ, & vnde vi, & quilibet detẽtor remedijs prædictis vti nõ possit cũ tamẽ si expellitur in sua detentatione turbatur lex prouidit de remedio, vt possit implorare iudicis officium nobile, qui tenetur prouidere, vt colonus non molestetur, vel restituatur sue detentationi *tex. est singularis in l. aquili regulus ff. de donat. & ibi Bar. post glos. Ang. & Paul. de Castro, qui dicit hunc tex. ad id esse singulare num. 5. & idem Iud. Rom, ac omnes alij doct. ibi, & idem probat tex, in l. manifestissimi §. sed cum in secundã in prin. C. de furtis, et ibi glo in verb. rem furtiuam, quã sequuntur omnes Doct. ibi ad idem glo. expressa, & melior, quam sit in iure in l. & ideo §. neratius in glos. fin. ff. de cond furt. & ibi Doct. omnes, Io. de Platea in d. l. si coloni nu primo vers. 5, item quæro num quod, & alij ibi, & hanc opinionem ex professo late tuetur ex his, & alijs, & preclare exornat Ant. Gomez. in d. l. 45. tauri num. 12.*

Præterea licet valde sit controuersia opinio, an emphiteutæ colono, vel inquilino expulsis
5 competat remedium *l. extet ff. quod met. causa* quod prohibet, ne sua authoritate, quis sibi ius dicat sub pena, vt ibi quo in loco *Alber. num. 5.* format questionem, an inquilino cessante à solutione pensionis possit Dominus claudere ostium domus, & ipsum consequẽter expellere propria authoritate, vel iudicem adire. Dubitat, & dicit, quod de facto seruatur opinio, quod possit claudere, sed contraria opinio, quod teneatur adire iudicem est magis honesta *per tex. in l. Dominus horreorum ff. loc. Ias. tangit in l. 2. num. 101 C. de iure amphit.* Sed omnes ponunt casum quando emphiteuta, vel inquilinus deficit à solutione canonis, & pensionis, & sic est in culpa, *et licet Caroc. qui format. 9. in spe. in D. suo tract. par. 6. tit. vnde vi remedio 8. num. 5. referat multos Doct.* qui tenent non competere, & dicat hãc esse magis communem opinionem tamen in iuditijs cõtraria opinio semper viguit tãquam magis ęqua, & salubris propter scandala, quæ possunt oriri, & semper hæc opinio fuit practicata, vt testatur decisum *Affl decis. 97.* & fuit opinio cap. & Petri, vt refert Ias. & hanc practicatam, & disputatam in Curia Delphinali testatur *Papa decis. 107.* & idem testatur *addic. ad Alex. cons. 105. vol. 3. num. 18. & addit. ad cons. Dec. 146. & Vrsill. in add. ad d. decis. Afflic. num. 6. quem addentes allegant in cons. 16. vol 2. & in cons. 171. vol. 3. Crau. cons. 18. n. 7. præsertim vbi* timetur scandalum, *& adheret Plot. in rep. l. si quando num. 287. C. vnde vi,* vbi dicit, quod etiam ille, qui habet contractum nullum pro se, & facultatem ingrediendi propia authoritate non potest ea, vti vbi subest timor scandali, & nõ excusatur à penis criminalibus infligendis contra violentos allegat *Corneum d. cons. 18.* & alios, & huic opinioni videtur adherere *Menoch. de recuper. poss. remedio 5. q. 43. num. 44. cum seq. & fuit opinio Bar. in C. alia causa §. eleganter nu. 8. per conclusio matri.* vbi dixit, quod si quis iret ad occupandam possessionem, ex pacto, & inueniret resistentem non posset eum repellere, nam pactum non prodest ad id quod est causa maioris tumultus *l. non est singulis ff. de reg. iur. & à fortiori prædicta opinio* obtinere debet vbi quis vult expellere colonũ non propter culpam, & pensionem non solutam, sed quia alius magis obtulit post contractum perfectum cum primo, vt in casu nostro præsertim in hac Ciuitate Regni Metropoli in qua Residet Prorex vltra iudices inferiores, & superiores, qui possunt facillimè partibus iustitiam ministrare, vt non propria authoritate quis sibi iusdicat.

Et quia prædicta Capitula Regni sapiunt, ac comprehendunt naturam omnium remediorũ, & interdictorũ aduersus turbatores, & inquietatores, & sunt fũdata in maxima æquitate, & charitate ex his Sacrum Cons. inclinabat pro primo colono aduersus secũdum ne turbaretur in eius tenuta, & affictũ, sed vt dixi causa non fuit aliter decisa cum casus alias occurrerit ex his facile decidi poterit.

ADDITTIO.

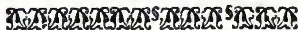
SVMMARIVM.

1 *INterdictum vti possidetis quando detur.*
2 *Possidens per colonum non priuatur, possessione nisi ille fuerit expulsus.*
3 *Interdictum, vti possidetis allegans debet probare turbationẽ illatam ab aduersario.*
4 *Interdictum vti possidetis, quando detur.*

CIrca Remedium, quod competit colono, & inquilino pro tuitione suę possessionis, vt in discursu ipsius decisionis &c. cum turbati fuerint *Vide Menoch. de recuperand. possess. remed.*
1 *3. per totum,* & de materia interdicti, vti possidetis, quæ cadit in ipsis. Adde dari stãte animo possidendi adhoc vt turbatus à turbatione desistat, *Castrens. cons. 234. in causa appellationis col. 2. ad medium vers. sed substinendo causam lib. 2. Menoch. 9. remed. num. 36. Put. decis. 198 num. 4. lib. primo, & Gratian. discept. forens. c. 384. nu.*
2 *33.* inde possidens per colonum priuatur possessione nisi ille fuerit expulsus *Bart. Angel. & alij in l. Peregre. §. quibus ff. de acquir. possess. Aret. cons. 32. & Gratian. discept. forens. c. 519. num.*

3 num.75. & circa allegantem interdictum vti possidetis nota debere probare necesse; esse turbationem illatam ab Aduersario *Magon. decis. Luc.54.* imo debet etiam qualitates turbationis specificare, *Anna allegat.* 82. *Ricc. coll. decis.* 1371. *p.* 4. & quando detur interdictum, vti possideteis ad detentionem possessionis naturalis per *D.Gratian.discept.forens.*311.*nu.*23.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Si pauper allegans suspicionem teneatur facere depositum seruata forma (Pragmatice),& ibi traditur decisio pro quadam vniuersitate.

SVMMARIVM.

1 *SVspitiones proponuntur cum deposito, & quomodo practicetur.*
2 *Pauper proponens suspitionem, an teneatur facere depositum seruata forma R. pragmat. & num.6.*
3 *Pauper non tenetur soluere Aduocato salarium neque mercedem prout neque Procuratori, & actuario pro actis scriptis.*
4 *Pauper qui in futurum soluere potest tenetur se obligare de soluendo mercedem.*
5 *S.C. stilo admictuntur pauperes absq; deposito ad recusandum, & vniuersitates, & ibi decisio traditur.*
7 *Paupertas excusat à desertione cum alijs.*

DECISIO LXXXIV.

1

Dictat pragmatica, quod qui recusauerit aliquem ex Regijs Consiliarijs teneatur facere depositum ducatorū triginta, vt primum proponit capita, quæ debent discuti,& decerni si sunt admictenda, & si super capitibus admissis prouidetur,quod capiatur informat sit depositum ducatorum centum,quæ pena pro medietate liberatur Cōsiliario recusato si decernitur recusationē non militare,& pro alia medietate regio fisco.fuit dubitatum, an ille qui recusat, & dicit se esse pauperem sit audiendus absq;deposito hic casus non est prouisus à regia pragmatica,& ideo tanquam ommissus remanet
2 in dispositione iuris communis, secundum quam pauper non tenetur facere depositum,quia paupertas excusat *glos.est notab.in c.statutum* 9. *insuper in verbo pauperes de rescript. lib.* 6. *per quam dixit Bal. in l. furiosi in vlt. not. C. de*
3 *nupt* quod pauper non tenetur soluere Aduocato, nec Procuratori salarium neq; mercedem actuario pro actis,quæ scripsit *glo. Abb. Felin. & alij in c pri. de off.iud. deleg. ide Felin.in c. si pro debilitate colūn. fin. de off. de leg. Rota in decis.* 2. *de constit.* In antiquis dicens ita Palatium in
4 vrbe obseruare in vere paupere alias secus si in præsenti,vel in futurum soluere posset, quia tenetur, se obligare quod si in futurum efficiatur soluendo debitam mercedem soluet, vt reassumit *Benincas. de pauper. q.*7. *spetiali.*4. *de iud. num.*4. *cum multis seq. cumulat nonnulla ad hāc materiam Follet. in pract. crim.* 2 *par. vers. recipiantur defensiones Reorum num.*27. *post Alex. in l. argētarius nu.*4. *C. de edend. et Ripā in l. cēturio num.*35. *ff. de vulg. et pupill.* Sacrum Cons. passim non solum personas particulares recusan
5 tes,qui asserunt se pauperes, sed & vniuersitates admictit ad recusandum absq; deposito in quibus etiam,quod non possit cadere tanta paupertas à dictis Doctoribus considerata,vt fuit in causa vniuersitatis seminariæ cum Duce eiusdem, quæ in causa illa me recusauit, & fuit audita, & admissa absq;deposito,vt apud secretarium Sacri Cons.& passim,vt dixi pragmatica prædicta practicata fuit,& practicatur non obstante forma ab ea tradita in recusationibus proponendis.
6 Et vere, vbi adest vera paupertas pragmatica non potest habere locum, quia si Prorex, & Collaterale hunc casum cogitassent vtiq; idem statuissent seruata dispositione iuris
7 communis, quia etiam paupertas excusat à desertione si infra tempus præfixum à Const. & pragmaticis appellans non presentauerit copiam processus ad Iudicem ad quem propter paupertatem,nam constito de paupertate non declaramus appellationem desertam ob non præsentationem actorum, & indulgemus paupertati, vt valeat præsentare copiam actorum, vel facimus præceptum Iudici à quo,& actuario, quod gratis transmictat, & procedimus in causa appellationis, & cognoscimus demeritis causæ.

ADDITIO.

SVMMARIVM

1 *PAuper an teneatur facere depositum dum allegauerit aliquem ex officialibus suspectum.*
2 *Paupertatem prodesse gentibus in multis, & infiniti fauores paupertatis enuntiantur, num.*3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 12. 13. 16. 17. 18. 19.

18. 19. & 20. 22. 23. 24. 25.

24 *Pauperes eorum culpa deuenti in paupertatem an gaudeant priuilegio paupertatis.*

21 *Paupertas inuitat ad scelera.*

26 *Paupertas excusat à solutione actorum.*

27 *Vniuersitates inter miserabiles personas connumerantur.*

28 *Aduocatus pauperum datur pauperibus.*

29 *Pauper an dicitur habens artem cum decis. Regia Audientia Barens. tempore Auditoratus Authoris.*

IN hac noua decisione subsequitur Dom. Auth. alium casum, in quem quis iusta formam pragm. & eius requisitorum non tenetur facere depositum, dum allegauerit suspectum aliquem Consiliarium præter aliũ descriptum *in decis. 66. supra*, quando allegans est pauper, quia tunc iusta relatam decisionem admictitur ad proponendam, allegandamq; suspictionem absque deposito, (de terminis formæ suspictionis allegandæ, &c. cum ipso requisito, *vide Nouar. in puncto dictæ prag. in quæst. forensi 160. D. Reg. Tappia in ritu 265. in suo iure Regni, & abbundantissimè in decis. Sacr. Cons. 20. num. 1.* ad pennam obseruata præter allegata per nos ad ipsum D. Auth. supra in dicta decis. 66. Et de fauoribus pauperpatis, dum pauper ipse apparet excusatus à deposito faciẽdo; Adde plura concessa paupertati, &
2 in multis ipsam prodesse gentibus, vt dicebat *Cynus in l. si quis ad declinandam §. fin. C. de Episcop. Audient.* sed à tali prodesse liberet nos
3 Deus,) cum in multis sit peioris conditionis pauperes, quàm diuites, *Bart. in l. ob fenus ff. de*
4 *administr. tutorum*, est verum tamen, quod pauper excusatur ab oneribus, & à collectis, *Cauẽs. rit. 290. Petr. Ruiz. decis. 4. num. 283. vsque ad*
5 *307.* & pauper debitor carceratus potest petere à creditore alimenta, ad cuius instantiam detineri. tur carceratus *l. Iudices, vt latius in prato meo demonstraui C. de Episcopali Audientia num. 9.*
6 *& Anna singul. 179. vbi addidi pariter Valasc. in consult. 1. nu. 8. & Capibl. de Baron. pragmat. 19. num. 12. & Nouar. quæst. forens. 9. & in d. l. Iudices in ordine dicti mei prati etiam scripsi*, pariter carceratum pro causis criminalibus à Fisco consequi alimenta prædicta cum quæstio si sit habenda ratio ipsius nobilitatis in alimentis taxandis, & excusari pauperem à solutione multæ, *Baldus in l. 1. numer. 5. C. qui bonis cedere possunt gloss. in cap. sacrorum 12. quæst. 2. l.*
7 *illicitas §. Præses ff. de officio Præsidis*, & excusari à pena pauperem *l. igitur ff. de libera li cau-*
8 *sa*, inde emphiteuta pauper si cessauit pro parte à solutione canonis non cadit à iure suo emphiteutico, quia paupertas liberat eum à tali pena *Iason in l. 2. nu. 56. C. de iure emphiteut. Rodoan. de rebus Ecclesiæ non alienand. quæst. 74. cap. 2. num. 4. & 5. & quæst. 79. cap. 3. num. 9. Clar. in*
9 *§. emphiteusim quæst. 8. vers. hoc autem*, & excusari pauperem à pena contumaciæ, *Maranta in suo specul. 6. parte 2. membro Iudic. de contumacia nu. 5. carta 329. & ita ex doctissimo D. meo eximio viro Regente Valenzuela in cons. 14. nu. 19.* patet excusari, & à periurio *Viu. dec. 268. nu.*
10 *1.* & de patre paupere, quod non teneatur alere filios, quia prima causa incipit à se ipso *l. Præses C. de seruit. & aqua*, vt collexi pariter in di-
11 cto prato meo, & exequutorem pauperem posse sibi ipsimet distribuere omnes notarunt, *vt Felin. in cap. irrefragabili §. cæterũ n. 15. de officio ordinarij, Menoch. cas. 182. nu. 43.* & in hac materia aduertas restitutionẽ bonorum si ex voluntate defuncti facienda sit pauperibus si aliqui pauperes in vita sint electi ipsa electio possit postea reuocari, & alios pauperiores admicti *Burg. de Paz inter Hispanos semper honorandus in cons. 20. num. 17.* vbi famosè addidit eius nepos Iudex D. Franciscus Balboa particularis meus dominus enũtiando fauores paupertatis plures.)
12 inde scias paupertatẽ facere probabile id, quod alias nõ est probabile *Bald. in l. ex hoc iure nu. 7 ff. de*
13 *iust. & iure*, & pauperẽ admicti ad beneficium moratoriæ dilationisq; quinquennalis, *Apicella tit. de quinquenn. dilat. n. 18. & tit. 22. & in d. tit. 1. nu. 116. latè de priuilegijs paupertatis Oter. in quæst. iur. disp. par. 3. quæst. 2. num. 3. Gagliard. de absolut. à iuram. §. 1. num. 34. & 35. & seq. num. 40. Carott. de oblig. 2. par. quæst. 10. num. 21. & latissimè Apicella filius alleg. 6.* vbi hos, &
14 alios fauores paupertatis enuntiat, & ibi quid de pauperibus eorum culpa deuentis in paupertatem, & num. 21. casum fortuitum considerari paupertatem cum vera definitione pauperis in num. 15. prout eius pater *in præalleg. tract. tit. 1. num. 18. ante ipsum, & adde Serafin. decis. 51. & 58. & Gramatic. decis. 409. Martam voto 21. & Mascard. de probation. concl. 426.* vbi de vera
15 probatione paupertatis, non ommictendo excusari pariter pauperem à regula de literis non expeditis *teste Rota decis. 676 par. 1. in nouiss. quã*
16 *allegat Ricc. coll. 2197. vers. & primo, &c.* & excusari à pena lenocinij, vt iudicatum in Regia Audientia refert *Viu. decis. 454.* ibi in matre, quæ ob paupertatem fecerat lenocinium filiæ suæ, &c. *qui in decis. 241. num. 5.* non excusari
17 tamen adulteram ob paupertatem ait, &c. & excusari pauperem à prosequenda appellatione in causa, in qua posset habere sumptus litis, *Felin. in cap. si qui testi col. 2. num. 9. de testibus, Nouar. de priuileg. miserab. personar. priuilegio*
18 *94. num. 8.* & succurri pauperibus præsertim in iudicialibus, in quibus vt plurimum opprimuntur *Gabball. Millell. 676.* & in dubio Iudicem pro paupere iudicari debere, *Castrens. in l. qui filium §. Sabinus ff. ad trebell. Butr. in cap. in nostra de testibus Mafhesil. de elect. opin. num. 5. & vide Gracian. discept. forens. 256. num. 15.*
19 *tom. 2.* & vide etiam si fauetur pauperi, vt non teneatur ad refectionem melioramentorum *per Ioseph Ludouic. decis. Perus. 18. num. 1. & 13.*
20 & excusari à pena furti pauperem, dum pro necessitate furauit *Marin. ad Gram. decis. 38. nu. 10.* quẽ nuper quo præsentia scribo audiui Messanæ mandasse imprimi alias suas additiones ad nostrum Authorem, & in effectu sub impressione existere, inde dicebat, *Camillus Borrell. in tratt.*

in tract. de magistratibus lib. 1. cap. 13. num. 17.
21 paupertatem inuitare ad scelera, & habes
22 faueri pauperi, qui si violentas manus in clericũ iniectus fuerit posset ab Episcopo absolui, *vt Ricc. decis. 190. num. 13. par. 4. prout in decis.*
23 *153. num. 6. ead. par. & num. 7.* ponit si excuse-
24 tur pauper à protestatione, prout faueri pauperi, vt prius sua causa tractetur, quàm diuiti,
25 *Viu. decis. 222. num. 5. & 9.* & non posse pauperem excommunicari si debitum non soluit *Afflict. decis. 377. num. 4. & in decis. 322. num. 3.* paupertatem excusationem præbere, & habere electionem fori *Crescentius decis. 16. num. 1. fol.*
26 217. & faueri pauperibus, quod acta gratis confici debeant *Couarr. pract. quæst. cap. 6.* & ita fuit decisum pro Terra Hostiliani cum Principe quam decisionem nota ad confirmationem decisionis D. mei Authoris, vbi & pauperem admicti ad proponendas causas suspicionis absque deposito, & vniuersitatem secundum formam prag. Regni, notauitque eam *Capibl. de Baronibus*
27 *prag. 19. nu. 11.* & vide *Gaill. obser. lib. 1. obser.* 43. ibi & pauperibus gratis patrocinium præstare aduocatos, & medicos curam cum aliis curiosis ex hoc est pauperem non teneri facere depositum, dum allegauerit nullitates, nam verum penam dicentium de nulllitate sententiarum S. Conf. esse statutam in solutionem ducatorum duodecim pragm. *5. §. 2.* & 3. de off. Sacr. Conf. & dicentium de nullitate sententiarum Magnæ Curiæ Vic. à ducatis 75. infr. esse ducatorum sex vltra duc. 75. ducatos duodecim, quo ad sententias diffinitiuas, vel habentes vim diffinitiuæ, sed circa alia interloquutoria si fuerint factæ per Magn. Cur. pena erit ducatorum trium, si verò à Iudicibus domi erit carolenorum quindecim, vt in pragm. 1. de procurat. *§.* dicentes de nullitate, & refert decisum, *Thor. par. 2. compendij in verbo pena dicentium de nullitate, & ante cum Gallupp. in prax. S. C. par. 3. cap. 7. num. 12.* vbi de praxi, & ego non plures sunt dies, quod practicaui in causa Augustini Paonessæ, in qua vti pauper fuit admissus per Reg. Cam. ad proponendas nullitates præuio rescripto Suæ Excell. penes Lucam Actuar. ita & taliter, quod postmodum receptis absq; deposito nullitatibus per ipsum propositis obtinui in fauorem ipsius Augustini ad relationem D. mei Comitis moles Præsidis Reg. Cam. quod cum fideiusserat ipse Augustinus pecuniam peruentam ex effectibus Ferdinandi Monsorij liberatam Antonio de Ianuario debitori Fuluij de Bellis sui principalis de restituendo, cui quibus, & quando vt erat liberata ipsi Antonio, quod non teneretur ad instantiam aliorum creditorum restituere, quam prædicti de Monsorio, & non ad instantiam creditorum ipsius Antonij, vt Reg. Cam. ipsa per bina decreta mandauerat aduersus ipsum pauperrimum Augustinum Paonessam instante quodam creditore nomine Ioseph de Acunto creditore ipsius Antonij ex regula *l. à Iudice §. 1. de iudicijs, quem exornat de Franch. decis. 601. num. 3.*
27 me, patrocinante, & aduertas etiam ad propositum vniuersitates inter miserabiles personas connumerandas, *Nouar. de elect. fori quæst.* 20. *num. 7. sect. 1. pag. 46. & quæst. 14. num. 7. sect. 2. pag. 161. prout pauperes id. quæst. 5. num. 3. sect. 1. pag. 11.* & dari etiam pauperibus aduocatum pauperum, *Paschal. de patria potestate par. 2. cap. 2. num. 88. & seq. & num. 63.* de materia, & cognitione pauperum.
29 Nolo tñ ommittere, quod in Reg. Aud. Bareñ contigit dubitari si inter pauperes connumeraretur homo habens artem, ex qua alere se poterat ad finem, vt admicti posset ad vnum ex enuntiatis prædictis fauoribus, & cum allegassem *gloss. in l. si quis argentum §. sed, & si quis in verbo quantum donauit C. de donat. quam sequitur Mascard. concl. 1154. num. 36. in tract. de probationibus præter Coler. de aliment. lib. 1. cap. 2. num. 80.* fuit recessum à contradictione, in qua aderant collegæ, & decisum inter pauperes non connumerari in quadam causa cuiusdam de terra terlitij, & recessimus propriè à disputatione si accusator tenebatur subministrare expensas reo pauperi, vt præter allegata *supra Boer. decis. 325. in terminis.*

Baldaxar de Angelli.

ARGVMENTVM.

An possit cogi ad petenda beneficia sibi competentia priuilegiatus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium per vnum petitum est commune alteri iuxta practic. Sacr. Conf. nostri.*
2 *Priuilegiati non possint compelli ad petenda beneficia sibi competentia.*
3 *Decisio S. C. traditur.*

DECISIO LXXXV.

In noleuit Practica in S. C. quod vbi agitur Iudicium inter plures personas priuilegiatas, quibus de iure in iudicijs dantur restitutiones ad pinguius probandum, quod si cõcedatur restitutio, seu beneficiũ vni petenti, solet cau-
1 sæ Commiss. domi, vel in Sac. Conf. prouidere, & decernere quod beneficium currat etiam respectu omnium priuilegiatorum, qui sunt in iudicio, & ita passim practicamus, & est bona practica, ne lites fiant immortales, & processus, quã citius

citius instruantur respectu omnium collitigantiũ, sed dubium incidit an huiusmodi practica, & decretum liget pupillos, orfanos, Vniuersitates, & alias personas, quæ de iure non possunt compelli ad petendum beneficia iuxta tradita *per Capic. in eius decis.* 110.

Nam quoad pupillos, orfanos, & alios huiusmodi certum est, vt ibi per Capic. non posse cõpelli. At si hæc practica indistintim, & passim seruaretur esset illos per indirectum compellere ad vtendum beneficio alteri concesso, arctarentur. n. ad faciendum probationes, quas forsan nunc non habent, & ex hoc lederentur, & esset illis auferre restitutiones, & beneficia, Sacrum Consilium cum casus accidisset inter vniuersitates Bitunti, Baroli, & Medunei de confinibus litigantes in duabus aulis decreuit talem practicam
2 non habere locum respectu priuilegiatorum, qui non possint compelli ad petendum beneficia, nã esset aliàs ipsos indirectè, & ante tempus compellere, sed quod seruetur respectu aliarum personarum, quæ possunt compelli ad petendum, vt sunt mulieres, & aliæ, quæ non iure speciali restituuntur. Et ideo cum in casu præmisso ad instantiã Vniuersitatis Modunei esset cõcessum secundũ beneficiũ, & prouisũ per causæ Cõmiss. quod censeretur concessum, & curreret respectu omnium priuilegiatorum in iudicio existentium, & notificatum in spetie Vniuersitati Bitonti, quæ tũc
8 nil dixit, sed postmodum, & post multos annos petijt secundum beneficium, his discussis, fuit per Sacrum Consilium concessum die primo Iunij 164. referente Consiliario Marco Antonio de Ponte, non obstante prædicto decreto, & practica, quæ allegabatur in contrarium, quam censuit Sacrum Consilium non habere locum in omni casu, nam alias esset perniciosa, & contra ius, sed tantum in casu suo vt supra.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia, iure speciali alicui competentia non potest cogi quis petere.*
2 *Author fuit Iudex in Ciuitate Auersa.*
3 *Author fuit Auditor Prouincia Terra Bari.*
4 *Beneficia quo tempore petantur.*

1 Communi calculo receptum est in Tribunalibus non posse cogi ad petenda beneficia personas, quibus iure spetiali competunt, vt secus iuxta casum nostræ decisionis si non iure spetiali, &c. & proinde reperitur cõclusum mulierem inuitã compelli posse ad petendam restitutionem in integrum, seu beneficium, vt pars aduersa diù non stet in suspenso testibus *Nuntio Pelliceo in consuetud. Auers. in additt. cap. 7. incip. adde quod*
2 *si tutor*, quem totum fatigaui tempore, quo fui Iudex in illa Ciuitate per decẽ, & septem menses circiter *Maxil. in cons. Bari rubr. de minoribus § etiam minor nu.* 14. quem pariter vidi, & lexi,
3 tempore quo fuit Auditor in ipsa Audientia Terræ Bari per spatiũ annorum circiter triũ *D. Reg. Tappia in constit. mulieribus num. 1. Sfortiod. de restit. in integrum quæst. 25. art. 2. Vrsill. decis. 469. num. 8. Thorus in compend. decis. verbo mulier tom. 1.* sed hodie id parum deseruit *cum l. Regni cautum fuit*, vt infra certum, tempus petantur, & cõcedantur talia beneficia, *vt per prag. Illustr. Cardin. Zappatæ de anno 1621. sub*
4 *die 27. maij* madatum fuit post publicatum in causa, & 30. dies non posse peti talia beneficia plus, & post 30. dies à conclusione facta non posse peti secunda beneficia, & esse præclusam viam cõsequendi, ipsa etiam per viam restitutionis in integrum; & sic etiam decisum respectu fisci si petierit, per Sacrum Consilium in causa hæredum Detij Crisconij, cum Aloysia Sica die 2. Mensis Aprelis 1622. referente Consiliario Ambrosio Sancto Iacobo da Villalobes decernẽdo, quod petito beneficio non obstante procedatur ad ea, quæ incumbunt penes secret in banca Figliolæ, in qua Fiscus insteterat pro concessione beneficij, *Thor. 2. parte compend. verbo beneficium primum, vel secundum in medio*, & respectu pupillorum non petentium beneficia cautela est, vt introducatur causa in Sac. Cons. vidern *Thorus refert in dicto compend. par. 1. verbo minor.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Abbunde discutitur quando falsum in vno censeatur falsum in omnibus, & curiosa distinctio traditur.

SVMMARIVM.

1 *Processus falsus in vno censetur in omnibus cum ratione, & nu. 9. & 11. 13. & 14. & 15.*
2 *Vniuersalis reditur falsa cuius aliqua particularis est falsa.*
3 *Attestationes si in aliquo reperiuntur falsa in omnibus censentur falsa, & nu. 4.*
5 *Morbida facta pecus totum corrumpit ouile.*
6 *Bonus quandoq; dormitat Homerus.*
7 *Transactio infirmatur pro patre qua reperitur falsa.*
8 *Malus semper malus præsumitur.*
12 *Coniecturis opus non est in claris.*

13 Testes

16 *Testes producens falsos in causa etiam, quod alij essent legitimi totus processus impeditur propter illos falsos.*

17 *Acta facta in foro Ecclesiastico coram summo Pontifice, an faciant fidem in foro seculari, & sententia lata per Summum Pontificē & Sacrā Congregationē, per quā declarata est falsa pars processus, & informationis capta per Iudicem Laicum pareat exceptionem rei iudicata in foro seculari, & teneantur iudices seculares stare illi sententia, & actis.*

DECISIO LXXXVI.

Vod processus falsus in vno cēseatur falsus in toto, & in omnibus. Ego nūquam tempore meo vidi
1 dubitari, & ita passim iudicauimus, & iudicamus in Sacro Consilio citra controuersiam) si quidem Regula est pro
2 hac opinione, quod vniuersalis redditur falsa cuius aliqua particularis est falsa, quam regulam facit *Specul. in tit. depositionibus §. 14. num. 22. per tex. in c. si ad sacras 9. dist. sed voluit allegare tex. in c. si ad scripturas, & per tex. in c. pura iij. q. 11. & tex. in l. cum eiusdem ff. de edil. ed.* & & licet inter glosatores antiquos fuerit controuersia, an prædicta opinio sibi vindicet locum, vbi capitula sunt separata, & diuersa, quia Io. Teuton. antiquus glosator iuris Can. & nonnulli cum eo tenuerunt, non habere locum in capitulis separatis, & diuersis, sed in connexis, & dependentibus, seu accessorijs eius tamen opinio reprobata fuit, & indifferenter *Bartol. Brixiensis* qui floruit centum fere annis ante Bart. tempore Gulielmi duranti *in d. c. si ad scripturas in glo. in verbo, quid in eis* recitata opinione Ioannis
3 concludit contra eum, quod si instrumenta, vel attestationes in aliqua parte reperiatur falsæ in totum reprobātur *per tex. in c. Canones 16. dist. tex. in d. c. pura, & d. l cum eiusdem his verbis.*
4 Ego dico, quod si aliquid falsitatis reperiatur in instrumento, quod totum redditur suspectum, nec ei creditur *l. 2. ff. de fide Instrum.* subdēs ita notasse in suis qq. in quibus candē opinionē disputādo sequtus fuit nā in quæstionibus venerabilibus *in tit. de fide instrū. q. 50.* ad partes disputauit, & concludit, quod siue capitula, sint diuersa, & separata, siue annexa, & dependentia totum instrumentum erit suspectū qualitercunq; falsitas deprehendatur, nec ei adhibetur fides nisi aliter de veritate constet, & in *qq. Dominicalibus in tit. de testibus q. 48. num. 4.* idem tenet, & ante alios hanc eandem q. ad partes disputauit etiam *Pileus in suis qq. q. 95.* qui pro vtraq; parte adducit quatuor fundamenta, & tandem concludit pro parte affirmatiua quod *s.* data falsitate in aliqua instrumenti parte totum reddatur falsum, & vitiosū etiam si capitula sint diuersa, & separata cuius rationes reassumit *Io. Andr. & eū sequitur addit. ad specul. in tit. de instrum. edit. §. 9. incip. Instrumentum num. 11.* quo loci speculator recitat opiniones omnium antiquorum, & tandem opinioni Brixiensis etiam adheret eiusdemq; opi-
5 nionis *est glo. in c. quid ergo in verbo falsum 23. q. 5.* & facit vetus illud maiorum nostrorum. Ad agrim. Morbida facta pecus totum corrumpit ouile *de qua in c. resecandæ 24. q. 3. & meminit glosa fin. in c. fin. extra de procur.* Inquiens hoc casu vtile per inutile vitiari. Hanc eandem opinionē indiuiduo Canonizauit *Innoc. in c. fraternitatis extra de hæret.* nulla habita ratione alterius opinionis, vbi capitula essent separata, & distincta, quia siue separata, siue annexa, & accessoria si instrumentum in aliquo probetur falsum totum carere robore firmitatis censuit, ac firmauit per *tex. in d. c. pura, & d. l. cum eiusdem*, eidē opinioni se subscripsere *Archid. in d. c. cum ad sacras, & Turre Crem. ibidem in fine nu. 4. Host. in d. c. fraternitatis num. 6. Io. Andr. num. 1. in fine Zabarella num primo*, circa finem ibi Innocentius autem approbat dictum primum, & est verum, & Ant. de Butrio fatetur, ac testatur opinionem Innocentij esse communiter receptam num. 4. prope finem quia ex quo eadem est scriptura in vno falsa in toto redditur falsa, quia iam in toto instrumēto ex isto falso vitiatur fides instrumenti ab *Innoc. opinion. nō discedit Abb. nu. 4.* dicens hanc sibi magis arridere, ac placere, quā opinionem Ioannis tenentis contrarium, vbi sunt capitula separata late illi adheret *Felin.* vbi allegat rationem, quod si de vno instrumento falso propter vitiū Notarij resultat suspictio ad aliud vt in præcedenti conclusione dixit fortius de vno instrumento ad se ipsum, sed ista fuit ratio *Martini glosatoris*, vt refert *Butric. in l. si ex falsis, C. de transact.* quam sibi mutuat, *Felin.* & hanc testatur esse communem opinionem accedit, *Mar. Socc. num. 12.* qui etiam de communi testatur, & Innocentij opinionem tenuit. *Rota in antiquis in tit. de fide instrum. decis. 3.* & in repertorio, quod Brixiēsi adscribitur *in verbo instrumentum vers.* an instrumentum in aliqua sui parte falsum confirmatur prædicta opinio, & veram testatur, *Oldrad. in cons. 37. in prin. & fuit etiā opinio Guid. Suzaria. vt refert, et sequitur Gand. in suo tract. de Malef. in tit. de falsarijs num. 8.* ita ut dubitare de hac opinione fatuum videatur.

Et licet *Accurs. in l. si ex falsis quæ est penul. C. de transact. in glo. in verbo firmis* ex illo tex. sumat argumentum, quod instrumentum non est totū vitiosum ratione partis, & allegat ad idem *l. primā. §. pen. C. de latin. libert. toll.* dumodo causa sit diuidua alioquin secus *vt ff. de minorib. l. etiam §. primo* tamen patet manifeste allucinatum fuisse in intellectu illius tex. & non mirum,
6 quia bonus quandoq; dormitat Homerus siquidē ille tex loquitur in casu particulari ex quo non potest sumi argumentum, & illatio vniuersalis, quam facit Accurs. qui totum robur, & vim constituit in dispositione illius tex. ad fundandum, quod vitiata parte nō vitiatur totum, quam opi-

nionem tenet etiam in *l. si vnus C. de testam.* *vbi se fundat in d. l. si ex falsis, & in l. 2. in fine C. de vet. iur. Enucl. pari modo se fūdat, in d. tex.* qui loquitur (inquam) in casu particulari, & diuerso ibi namq; inter partes precesserunt plures, & diuersi contractus de diuersis rebus, & negotijs differentibus patet ex eo tex. in quo dicitur transactionem continere diuersa capitula resultantia ex præcedentibus instrumentis ergo diuersi, & separati erant contractus, & instrumenta ex quibus ortis inter partes ipsas controuersijs initę fuerunt pactiones, & transactiones deinde detectum est vnum, vel alterum ex dictis instrumentis deductis in transactione esse falsum dubitabatur, an tota transactio redderetur falsa, vel tantum pro illa parte, & capitulo, seu instrumento, quod est detectum falsum respondidit Imperator non totam transactionem, sed pro illa parte, & respectu illius capituli, quod detectum est
7 falsum infirmari, & ratio est in manu, quia transactio ipsa quo ad se non est falsa, seu falsitas nō est Commissa in ipsa transactione, nec ab ipsa dependet, sed erat iam commissa prius in vno, vel altero dictorum instrumentorum ex quibus inita est transactio, & ideo occasionaliter dici potest falsa transactio respectu instrumentorum falsorum præcedentium, & quemadmodum circumscripta transactione si antequam inita esset fuisset detecta falsitas alicuius instrumenti non omnia instrumenta, sed illud quod erat falsum veniebat infirmandum pari ratione non debet tota transactio rescindi ex pluribus, & diuersis instrumentis, inita, sed tantum pro ea parte, pro qua falsitas instrumēti est detecta, quia attenditur illa diuiduitas, & diuersitas contractuum præcedentium, & illud primordiū veritatis. At q. nostra & Doctorum est vbi est falsitas commissa in vnico processu, in vnico actu, seu contractu, qui contineant differētes causas capitula culpas, & negotiationes, & in uno ex capitulis diuersis, & separatis detegatur falsitas, an corruat vniuersus, & totus processus Instrumentum, & contractus, & de hoc casu non loquitur *tex. in d. l. si ex falsis patet ex eodem tex. in prin.* ibi si ex falsis instrumentis præsupponit ergo ante initam transactionem præcessisse plura instrumenta non vnum subdit pactiones, seu transactiones initæ fuerunt ergo illa instrumenta insunt transactioni, iterum subdit falso reuelato eas retractari præcipimus, ita demum, vt si de pluribus causis, vel capitulis edem pactiones, seu transactiones initæ fuerunt illa tantummodo pars, quæ ex falso instrumento composita conuicta fuerit, alijs capitulis firmis remanentibus nō potest se clarius declarare tex. quod .s. retractetur transactio quo ad illud instrumentum, quod falsum deprehensum est, ergo vt diximus non erat transactio ex se falsa, sed respectu instrumentorum præcedentium in ipsa deductorum, & insertorum, quæ cum separata, & diuersa essent ab initio, & per prius separatas, & diuersas causas, & capitula continentia non facit aliud Imperator ibi quam segregare, & separare illud instrumentum falsum ab ipsa transactione quo separato cetera firma remanent, quia alia instrumenta sunt vera, & non falsa, & hic est verus. Et genuinus sensus huius tex. ni fallor. & post hæc à me scripta, & considerata *vidi Alber. in d. l. si ex falsis, qui interlinealiter num. 4.* circa finem ita sencit, & explicat d. tex. dicit .n. & ad hanc, *l. si ex falsis potest respōderi*, quod hic fuerat falsitas in præambulis transactionis non in ipsa transactione, seu transactionis instrumēto hęc Alber. & post eum Corn. idem expresse confirmauit *in fin. col. dicens*, parum facere d. tex. ad argumentum, & illationem glosæ, nam non loquitur de falsitate transactionis, seu instrumenti ipsius, sed de falsitate aliorum instrumentorū quorum timore facta fuit transactio, quæ venit retractanda in illis capitulis in quibus fuit facta timore dictorum instrumentorum idemq; aduertit *Paul. de Cast. num. 12. circa finem, & Sal. nu. 12.* quod si non præcessissent plura instrumenta, sed vnicum continens diuersa capitula ex quo composita esset transactio, & illud vnicum instrumētum postea detegeretur falsum, & respondidisset Imperator non infirmari transactionem nisi pro parte capituli falsi vtiq; res non haberet difficultatem, & non opus esset dispositione, sed de hoc casu non tractat Imperator in eo tex. sed diuerso quinimmo dicit Paul. de Castro, & est notab. doctrina quia, vt ipsemet aduertit hoc non reperitur à nemine tactum *in d. l. si ex falsis num. 3.* quod si reperiretur productū falsum instrumentum super vno capitulo, quod dederit causam transactioni faciende super omnibus alijs capitulis aliorum instrumētorum, & probaretur, quod pars super alijs capitulis non transegisset si tale instrumentum productum non fuisset eo casu transactio retractabitur in omnibus non obstante *d. l. si ex falsis*, & hoc dictat rationabilis, quia deficit causa ob quam aduersarius transegit, & hanc Pauli Doctrinam, ac Theoricam magni facit, & extollit *Rom. in d. l. si ex falsis num. 8.* non video igitur quomodo possit stare sensus, & illatio glosæ prædictæ, quæ tamen alibi non negat immo concedit, & firmat veritatem huius communis opinionis, & conclusionis nempe *in d. l. 2. in fine. C. de vet. iur. enucl. in pen. glo. in verbo. libri inquit.* .n. ex eo tex. notari, & inferri totū reddi falsum ratione partis, & allegat *ad idem tex. in l. vulgaris §. quod si totum vas ff. de furt. & in l. iij. §. si quis tabulas ff. ad fill.* & licet subdat postmodum dic contra in instrumentis, *d. l. si ex falsis* in hoc allucinata est ex supradictis etiam, quia firmando conclusionem ibi ex eo tex. quod totum reddatur falsum ratione partis: dum vult excipere nō habere locū in instrumentis nullam affert rationem fallentię, & exceptionis, nisi quod se fundat in d. tex. qui non probat eius intentionem, tam contra supradicta, quā ex infra dicendis ergo remanet regula, & conclusio vera, quod falsitas partis vitiat totum, & limitatio falsa, & sic *in l. si ex falsis* non mirum si falsa, & erronea redditur eius opinio. Hinc est quod magis famosi, & antiquiores, ac dictiores iuris ciuilis interpretes ab eius opinione discesserunt contrarium sententientes, & sequuti, *& in primis Martin. fil. ante Acurs.* glosator cōtrarium censuit, vt refert *Iac. Butrig. in d. l. si ex falsis, & specul. in loco supra citato, & contra*

glosam

glosam tenet Butric. quod vbi vitio notarij procedit falsitas procul dubio opinio, quod vitium in parte vitiet totum est vera, quia totum instrumentum recipit validitatem ab authoritate Notarij, quæ authoritas est indiuidua, & natura indiuidui est, vt vitium partis vitiet totum, *vt in reg. vtile de reg. iur. lib. ij.* & ista ratio rogo aduertatur, quia in casu meo ponit gladium ad radicem, vt est in prouerbio cum verum sit, vt inferius dicam falsitatem totius informationis processisse ab authoritate Comissarij subducentis instruētisq; testes, & scribæ ab eo assumpti. Pet. de Bella pert. ibidem tangit q. arguit pro vtraq; parte tandem concludit, & tenet contra glosam dicēs ego credo contrarium, quod vitiatur in totum instrumentum, idem in teste qui si deposuisset multa, & probaretur falsitas in vno non crederetur ei in aliquo *arg. l. si cui §. primo. ff de act. & l. prima ff. quemadm. testam. aper.* & contra glosam aperte sensijt Iacobus de Rauenna quem refert, *& sequitur Cyn. in d. l. si ex falsis in fine*, vbi vi-

8 tio Notarij processit falsitas, quia qui semel malus semper præsumitur talis, *l. si cui §. hijsdem ff. de accus. et in c. qui semel de reg. iur. lib. vj. Bart. ibidē sequitur Innoc. in d. c. fraternitatis*, & concludit sine dubio censeri falsum totum instrumētum, vbi in parte est falsum vitio Notarij allegat ad prædictæ opin. confirmationem *tex. in l. si aliquid C. de suscept. & arcar. lib. 10. & l. si quis ex argentarijs. §. primo, vbi not. ff. de ed.* sed si falsitas detegatur propter alium defectum, quam defectum falsitatis distinguit, vt ibi qui eum cum quo concordant, & concurrunt omnes, & non est nostri instituti, nec ad rem nostram facit ideo ommitto *Bal. nu. 14.* de directo tenet cōtra glosam, & idem *in l. si vnus C. de testamentis*, quia vbi est manifesta falsitas totum instrumentum, & omnia capitula corruunt, quia deficit fidei fundamentum, sed ad rem redeundo *Alber. nu. 4. in d. l. si ex falsis*, dicit quod stricto iure opinio Bart. & sequacium verior videtur, & refert alios doct. antiquos tenentes hanc opinionem, & citat alia iura, & rationes eandem opinionem sequutus est *Ang. in d. l. si ex falsis, & C. polla in d. l. cū eiusdem ff de edil. ed. nu. 8. Salic. in d. l. ex falsis nu. 12.* tenet quod falsitas in vno trahatur ad omnia, quia de vno subiecto trahetur ad aliud subiectum *d. l. si aliquid.* Et ideo si vna pars falsitatis reddit totum falsum, & suspectum, & de vno subiecto ad aliud extenditur à fortiori in vno, & eodem subiecto, vt est instrumentum vna pars vitiare debet totum cum quelibet pars eiusdem subiecti i. instrumenti vnico tempore, & contextu dicatur procedere fulgos in omnibus *Sequitur Bar. num. 8. Paul. de Castr. nu. 12. Rom. nu. 8 & seq. Corn. col. fin. cum Bar. concurrunt Iacob num. 19.* facit conclusio, quod vbi instrumentum est falsum in vno capitulo vitiatur in totum, *& Ias. num. 9.* dicit quod opinio Bar. est magis communis, & quod falsus in vno sit falsus in omnibus dicit esse commuem, & in dubiam opinionem *Boss. in tit. de falsis nu. 147.* vbi alios citat, & cum hac opin. reside t *Luc. de Penn. in d. l. quicunq; vbi sequitur Inn. in d. c. fraternitatis & Io. de Londis in suo Breuiario, & Comentario iuris ciuil. & can. in d. l. 2. §. omnia C. de vet. iur. enucl.* in verbo pro parte eandem opinionem sequitur, & ante alios hanc opinionionem *tenet Gul. de Cun. in l. scripturæ. C. de fid. instr.* inquiens, quod vbi scriptura in aliquo redditur suspecta non ei adhibetur fides in aliquo, quæ opinio in teste indubia est, vt omnes *prædicti Doct. tenent, & Ang. & post eū Alex. ac alij in l. prima § si quis simpliciter ff. de verbor. obligat et in cons. 42. num. 6. vol. 4.* & in teste siue diuersa sint capitula siue vnum tantū totum vitiari tenet idem *Alex. in cons. 45. num. 6. vol. 2. & eod. vol. cons. 134. num. 9.* & cum prędicta opinione concurrit, *Aret. in cons. 71. Bal. in cons. 28. vol. 3.* dicens in testibus quamlibet maculam, vel leuem sinistram suspectionem debilitare eorum dictum, & fidem, quod in aliquo non credetur, & hanc opinionem, vt in dubiam sequitur *Socc. cons. 155. 2. vol. Corn. in cons. 61. 3. vol. num. 23.* dicit esse communem, siuè instrumentum contineat diuersa capitula, vel annexa.

11 Quare ex his conclusio remanet validissima, quod falsitas in vno subiecto trahitur ad aliud, & redit totum suspectum, & licet posset dici, quod prædicta opinio de facili potest admicti in instrumento, quod est à Notario confectum, quia vitio Notarij procedit falsitas, & ideo non debet, nec potest fides adhiberi in alijs vacillando in vno iux. vetus Adagium crimine ab vno disce omnes secus in informatione in qua repериuntur testes falsi nam non procedit vitio inquirentis, sed testium, & vbi sunt diuersa capita in informatione in vno potuerunt testes falsum deponere non in alijs, & ideo non potest fieri illatio de instrumento ad processum continentem diuersa capita, Nam responsio est facilis, quia eadem ratione, qua redditur suspectum totum instrumentum continens diuersa capitula, vbi in vno detegeretur falsū, quia surgit præsumptio, quod in omnibus sit falsum militat in Processu, & informatione, quia surgit præsumptio, quod quemadmodum in vno capite testes falsum deposuerunt deposuerint in omnibus, & ideo totus processus continens diuersa capita informationis debet cēseri, & declarari falsus, quia si de uno subiecto trahitur ad aliud, & si falsitas in vno facit, et reddit suspectū totum vniuersale ergo totus processus falsus, & si instrumentū reputatur vnum indiuiduum eodem pacto processus formatus, sub vnica commissione sub vnico iudice inquirente, & si plura continet capita vnum indiuiduum est eadem ratione, & hic est casus noster etiam, quia non est præsumendum, quod ex se ipsis sponte, & absq; causa testes falsū nunquam velint deponere, nam aut tunc producti à parte accusante, aut à Fisco, vel ex officio inquirentis si à parte præsumuntur omnes subducti à parte vno subducto, & falso detecto si à Fisco idem, si ex officio inquirentis idem, vt in

12 casu nostro, sed in claris non est opus cōiecturis vtiq; luce meridiana clarius est probatum, & deductum testes falsos etiam subductos à N. adsunt declarationes nonnullorum productæ quos d. N. tentauit subducere oblata pecunia, & præmijs, vt contra me deponerēt ecce primordium falsita-

falsitatis. Nam, vt notorium est d.N. porrexit d. Proregi capita contra me, & astitit informationi captæ per iudicem N.inimicũ, & constat ex declarationibus testium factis coram Iudice Ecclesiastico depositiones scriptas super prætensis sortilegijs,& incantationibus nõ esse veras si hæc non sufficiunt, vt processus iste ita formatus sit nullus irritus totus falsus,& igni tradendus nunquam processus aliquis erit falsus.

13 Sed quid opus est disputare res clara est etiã his circumscriptis sufficit.n. vnam partem processus esse declaratam falsam per summum Pontificem,& Sacram Congregationem Cardinaliũ, vt totus corruat,& censeatur falsus, & comburi debeat. Nam diximus sub vnica comissione non sub pluribus comissionibus integer processus formatus est de pluribus, & separatis capitibus ab vno Iudice inquirente,non à pluribus Iudicibus cepta est informatio de omnibus ergo vnus

14 est processus non plures, & ideo vna, vel minima parte vitiata,& falsa totus redditur falsus tex. est capitalis,& particularis *in d.l. 2. in fine C. de vet.Iur.enucl.* Vbi propter vnam cartam falsam totus, & integer liber existimatur falsus, & reprobatur, & nihilominus liber non solum continet diuersa capita, sed diuersas materias diuersas res,& differentes causas,sed tanta est falsitatis vis,vt vna carta falsa totum suspectum,& falsum reddat,& rationem reddunt *Butrig.& alij in d. l.si ex falsis*,quia totus liber,& si continet differentes materias diuersa capitula,vnum reputatur, vt vnum indiuiduum inquiens librum quo ad sui formam dici indiuiduum sicut quędam respectu vnius totalis formę dicũtur indiuidua,*vt in l.stipulationes non diuiduntur in prin. ff. de verb. oblig.l.si is qui quadrigenta ff.ad l. falcid. & l.*

15 *greca ff.de fideiuss.*& ideo vitiata qualibet minima parte vitiatur totum,& post eum eandem rationem affert *etiam Alber.ibi in fin.col. & allegat Dynum in d.l.stipulationes non diuiduntur, & ante omnes sentijt Odofredus in d.l.* si ex falsis in hoc concludens, quod si negotium est indiuiduum totum redditur falsum ratione partis, & ita sentiunt omnes Doct.ibi post istos at vt diximus sub vnica comissione à Prorege data fuit potestas inquirendi de pluribus capitibus ergo ratione formæ vnicus totus processus est, & indiuiduus,& totus debet corruere.

Et hoc tandem in terminis decidit,& concludit *Bal.in l.prima num.3.C.de quæst. dicens* de facto contigisse, quod contra quendam fuerunt producti testes,qui plene probauerunt, & productum est etiam instrumentũ, & opponitur de falso si pars,& Iudex nolũt vti dicto instrum. exceptio falsi non potest impedire processum,sed si Iudex, vel actor intendunt vti admictenda est reprobatio,& impeditur *processus arg. l.optimã*

16 *C.de contrah.& comit. stipul.* ex quibus subdit esse determinatum,quod si aliquis produxit vn testem falsum in causa etiam, quod alij essent legitimi, & concludenter probarent nihilominus propter illum vnum testem falsum si exceptio falsi opponatur debet impediri totus processus, & loquitur Bal. vbi contra alios testes nihil opponitur,& essent legitimi) à fortiori in casu præsẽti in quo tot testes falsi sunt detecti super diuersis capitibus examinati, *& cum Baldo concurrit. Sal.in l.si docueris.C.ad l.Corn. de falsis Cynus & idem Bal.in l.prima num.52.et 53. C.qui accus.non poss.& Io.de Anania in d.c. fraternitatis nu. 14.vbi hanc Baldi Theoricam comendiat te,& expendit.et allegat eundem Bal.in l.si quis ex argentarijs ff.de ed.*

17 Reliqui est modo videre, an acta facta in foro Ecclesiastico coram Summo Pontifice, & Sacra Congregatione Cardinalium Sanctissimi Offitij Inquisitionis faciant fidem in foro seculari,& sententia lata per Summum Pontificem, & Sacram Congregationẽ qua declarata est falsa pars processus, & informationis captæ per Iudicem Laicum pareat exceptionem rei iudicatæ in foro seculari, & teneantur Iudices seculares stare illi sententiæ,& actis, & arbitror neminẽ ex Iudicicibus secularibus posse inficiari quin faciant fidẽ, & pareat exceptionem rei iudicatæ, & non posse ab illa, & actis ibi factis recedere nisi qui voluerit se censuris Ecclesiasticis innodare siquidẽ est *casus Canonis in c. 2. de except. lib.6. vbi Bonif. summus Pontifex* statuit atq; decernit acta facta coram Iudicibus Ecclesiasticis facere fidem coram secularibus, & sententiam latam à Iudicibus Ecclesiasticis parere exceptionem rei iudicatæ corã secularibus, & loquitur Summus Pontifex regulariter in quolibet iudicio coram Ecclesiasticis ab initio instituto à fortiori vbi est institutum coram seculari,& remissum Ecclesiasticis Iudicibus competentibus, vt est casus noster,& dicit ibi *Filipp.Franc.nu.2.*hoc esse mensi tenendum, quia exceptio rei iudicatę potest opponi coram quocũq;Iudice etiam diuersi fori, & territorij, & acta facta in vno foro facient fidem in alio, & *testatur specul. in tit. de except.§. 2.num.10 quod fuit Const.Alex.4.& in c. nonnulli de except.* qua idem sancitum fuit, vt Iudex secularis admictat exceptionem rei iudicatæ fori Ecclesiastici alius possit cogi per censuram Ecclesiasticam,quam cõstitutionem *Alex.* 4.non habemus,vt aduertit *Io.And. in d.c.2. & in addit. ad specul. ibi sed habemus hanc Bonifacij 8.& vna sufficit,& ideo concludunt omnes Doct.in d.c.2.post Archid presertim.Gemin. nu.* 2. Ancar. & alij quod acta facta coram Ecclesiasticis Iudicibus facient fidem coram secularibus & non est dubium ex his, & alijs supra consideratis nullam rationem haberi posse totius informationis, & processus ab inimico Iudice formati.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *FAlsum in vno quando censeatur in omnibus,& nu.2.& 3.*

4 *Testes debent esse omne exceptione maiores in crim. falsi cum ampl.nu.5. & 6.*

7 Fal-

7 *Falsum in vno dicens in totum est periurus, & nihil probat etiam si id, quod dixisset, fuisset verum cum ampl. nu. 8. & 9. & declarat. nu. 10. 11. & 12.*

13 *Instrumentum, seu protbocollum, quod exiberi petitur pro redarguendo de falso debet exiberi.*

14 *Ioannes Baptista Thorus laudatur.*

15 *Partita libri priuati falsa operat, vt tota censeantur, alia falsa, cum distinctione Authoris num. 16. vsque ad sequentes, & finem.*

16 *Causa falsitatis orta in ciuili, an faciat supersedere e a m, &c.*

1 CVm materia instantis decisionis non requirat tãtam amplitudinem discursus quantum aliæ præcedentes, Addas breuiter quando falsum in vno censeatur in omnibus, *per Intrigl. decis. 12. num. 22. lib. 3. & singul. 37. Ball. de quæst. & tormentis 9. 10. num. 32. & quæst. 11. num 25. Muta in Panorm. consuet. 9. num. 79. Burg. de modo proced. ex abrupt. quæst. 46. num. 11. & 28 Felic. in alleg. 138. num. 38. par. 2. & Giurba cons. 91. num. 25. & 46. par. 1. num. 39. Auenon. decis. 33. num. 1. & 53. num. 4. & Guazz. reorum defens. 25. cap.*
2 *1. num. 23. & 24.* & si in parte fuerit falsus in totum credatur falsus, *per Farinacc. cons. 169. nu. 9. & 114. nu. 27. ibi in cas. prædicti Giurbæ nu.*
3 *25.* dum falsus, & si in modicis fuerit testis, quod tota causa fuit habita falsa, ne torqueri possit
4 reus, &c. & aduertas, quod in crimine falsi etiam testes debent esse omni exceptione maiores, *secundum Alex. cons. 70 lib. 1. & 179. lib. 2 Aimon. cons. 75. num. 35. Dec. cons. 138. num. 3. Ias. cons. 153. col. 5. vers. 11. lib. 2. Anchar. lib. 1. quæst. 71.*
5 *num. 3. cum sequentibus*, vbi ampliat ad testes instrumentarios, *Surd. cons. 132. n. 43. & 44. lib. 1.*
6 vbi etiam quo ad articulandũ tales testes esse debẽt omni exceptione maiores, *secundum Paris. cons. 152. num. 6. cum seq. lib. 4. Socc. Iun. cons. 39. num. 60. lib. 2. Gram. cons. ciuili. 69. num. 17.* modicum defectum vitiare eorum depositiones *Bald. in c. cum Ioannes hæremita col. vltima de fid. instrum. & in cap. Sacramentum de consuetud. rect. feud. Alex. cons. 180. num. 6. lib. 6 Surd. cons. 132. num. 44. lib. 1. & Gratian. discept. forens. 543. num. 33. 34. & 35. tomo 5.* & ad tale propositum quid in alijs testibus super alio crimine productis, &c. *per Gabriel. in quæstionibus suis lib. 7. concl. 4.* vbi ponit multas fallentias, *& Menoch. de arb. cas. 309.* quod qui in vno dixit falũ
7 in totũ sit periurus, & nihil probet, etiam quod id, ꝙ dixi, & fuerit verum, imo dixit D. Genitor meus pluries practicasse, quod etiam si in
8 modico esset falsitas, quod non probet *ex Bald. in cap. cum à Deo num. 4. de rescript. Mascard. de probationibus conclus. 642. num. 22. & 743. num. 6. Menoch. de præsumpt. lib 5. præsumpt. 22. num. 5. Bertazz. cons. 71. num. 28.* & hoc propter iusiurandum, quod est indiuisibile, *Moncada post Crotum in tract. de teste num. 388. Menoch. d. præsumpt. num. 3. Afflict. in constitut. Regn.*
9 *in cap. de periurijs* vbi dicit, quod etiam si esse absolutus a periuro non esset idoneus testis in aliqua causa, de quo *Baiard. ad Clar. in §. falsum in vers. testis, qui falsum, & in quæst. 53.*
10 *num. 17 per totum, & sequentes*, potest tamen restringi id, quod diximus quando testes falsum deponentes in vno articulo commiserũt falsum in ommittendo, non autem in committendo, *Tiraquell. de penis temperand. causa 44. num. 42.*
11 *V su. opin. q. 35. num. 1. & ibi num. 4.* pariter restringit in falsitate in vno articulo, seù capitulo, quod non vitiet cætera capitula, omnino diuersa
12 à falso, *secundum Boer. decis. 253. num. 6.* & restringe, *ex Aret. in cap. licet causam de probationibus*, quando testis deponeret falsũ in eo, quod mediatè spectat ad negotium, quia non per hoc
13 eius dictum in alijs corrueret, & quid in instrumento, inde multoties occurrit, quod partes petunt exhibitionem instrumentorũ, & etiam prothocolli pro redarguendo de falso, & tenentur, &c. exhibere vt refert *Thor. in compend. decis. par. 1. verbo protocollum 2. licet in eadem parte verbo protocollũ 1.* referat contrariũ per plures,
14 sed quælibet opinio est intelligenda in suis terminis, & in hoc obiurgatus fuit à *Gaito in tract. de credito cap. 3. tit. 1. num. 119.* ex eo, quod cumulauerit prædictas decis. contrarias non aduertendo, quod obligatio tanti docti viri vti compilator, & relator simplex opus habebat referre diuerso capite decisiones, vt iacent, licet contrarias, nec eas conciliare, prout alius lector considerare potest, inde vt ipse Gaitus ait; non aduertenter descripsisse ipsum Thorum apparet, nec diuersificasse conclusiones, nec duas de vna fecisse, sed iuxta suam doctrinam copiositatem, & exactum laborem, vt omnes plura canunt suo instituto satisfecisse, procedendo sic distinctè enunciando decisionantes segregatim, & DD. qui
15 vna, alteraq; opinione scripserunt, &c. & ad quæstionem redeundo nota in libris priuatæ personæ in quo si vna partita reprobetur tanquã diuersa cætera reprobata, & suspecta censentur, *Bald. & Alex. in l. si ex falsis C. de transact. vbi Salicet. qui tutiorem dicit opin. Gabriel. lib 7. com. conclus. concl. 3. num. 19. vers. contrarium, & Mascard. de probat. concl. 742. num. 14. vide Baiard. ad Clar. in §. falsum num. 90. & Farinacc. cons.*
16 *108. nu. 14.*) sed tu considera, aut vitium sit circa substantialia libri, & scripturę, de quibus scribens, & Notarius de visu faciat fidem, & sic circa ea, in quibus constat vis totius scripturæ, pro vt est in loco, & tempore testibus, & in facto principali, vel circa substantiale aliquod libri requisitum, & tunc substingue, nam tunc illa partita, aut particula habet correspectiuitatem cum alijs, aut nequaquam: sin habeat, & tunc indistinctè teneas partita vna reprobata totum reprobari librum, prout in instrumento, quod correspectiuè continet omnia capitula in eo contenta, *Bart. in d. l. si ex falsis 1. lect. col vltima vers. aut propter aliũ num. 12. vbi Castrens. Alex. Ias. & cæteri omnes, vt sequitur Menoch. de præsumpt. 21. lib. 5. num. 27. & Farinacc. in fragment. criminalibus par. 2. vers. instrum. num. 382.*

Sin

Sin verò correſpe ctiuitatem non habet cum alijs partitis, prout eſſe poterit in libro, in quo in quolibet folio diuerſificari poterit tempus, & locus,ac alia ſimilia, & partitæ reliquæ veræ appareant tunc concludas eas non vitiari, *vt Scacc. cap.11.num.323.& 327.*

Et conſidera alium caſum quando partita non haberet correſpectiuitatem cum alijs reliquis,& illæ reliquæ aliunde quam per librum non appareant veræ,ſed probarentur per librum tantum, & tunc ſi partita vitiata vitiaretur in ſubſtantialibus indiſtinctè vtique teneas reliquas vitiari, quamuis vitium commiſſum ſit viſibile,quamuis verò intrinſecum, & latens, & omnes Doctores relati teſtantur, & in alio caſu an ſi partita vitiata haberet correſpectiuitatem cum alijs, & tunc abſolutè à fortiori omnes cenſentur vitiatæ, *Farinacc. vt verbo inſtrumentum num. 377.& ſeq.*

Et deniq; quando partita vna non eſſet vitiata in ſubſtantialibus circumſtantijs,ſeu in ſubſtãtia negotij, vt puta ſi ſcribens ſcripſiſſet debitorem non eſſe de terra; & loco, de qua erat, vel ſcripſerit eſſe conſanguineum,aut filium talis,& non erat, vel aſſignaſſet locum dicendo in domo titij, & non eſſent titij,& ſimilia, *ſecundum Caſtrenſ.in d.l.ſi ex falſis vbi Rom. Alex. Fulgoſ. Iaſ. Iacobin. Curt. Iun. & innumeros relatos per Farinacc. loco cit.* quibus & in ſimilibus caſibus partitam vitiatam non vitiare reliquas, quamuis verè aliunde non apparerent,vt ex precitatis Doctoribus, quando verò vitium viſibile, aut intrinſecum ſit concernens ſubſtantialia, aut non ſubſtantialia, *ipſe Farinacc. dicto loco poſt Menoch. dicta præſumptione 21. conſulendus eſt.*

Et in hac materia ex his, quæ *D. Auth. noſter dicit num.15.* haberi in tantam conſiderationem falſitatem in vno capite, &c.commiſſam, quod ſi aliquis vnum teſtem produxerit falſum in cauſa,etiam quod alij eſſent legitimi,& concludenter probarent, nihilominus quod propter illum vnum teſtem falſum ſi fuerit oppoſitum impediatur totus proceſſus, Adde quæ cumulaui in prato meo *ad l.2.& pen.C.de falſis, & in l.finali C. de ordine iudiciorum ex Gratian. diſcept.forenſ.394.to.2. & Farinacc.conſ.199.vol. 3.* vbi quomodo in actu practico, & videas DD. modernos ad pragm.2.ſub tit. de falſis, *& Maſtrill. deciſ. 220. par.3. & Aſciam determ. 61.*
17 quod orta cauſa falſitatis in ciuili non ſuperſedetur hodie in Regno, & quando, *Thorus 2.par.compend.verbo cauſa criminalis,* vbi de recentiſſima Deciſion.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Vicinus an poſſit cogi ad vendendam domum pro ampliatione hoſpitij Religioſorum.

SVMMARIVM.

1 *Vendere an teneatur domum quis pro ampliatione hoſpitij Religioſorum, & cum deciſ. Sac. Conſ num.9.*
2 *Vendere rem ſuam nemo cogitur cum ampliat.num.3.*
4 *Vendere alteri quemlibet compelli iniquum eſt.*
5 *Fiſcus nec compellit priuatos emere res confiſcatas per eum ſubhaſtandas.*
6 *Hoſpitium Religioſorum dicitur locus religioſus,& æquipollet monaſterio.*
7 *Monaſterium dicitur Monachorum ſtatio.*
8 *Vicinus pro comoditate monaſterij ad vendendum compellitur.*

DECISIO LXXXVII.

Ecreueram deciſionẽ hãc propter eius breuem diſcurſum in numero votorũ collocare, & non iſtarum deciſionum, ſed attenta eius pulchritudine nolui prætermictere, dato etiam, quod de eius materia aliam collocaui
1 deciſionem,vt eſt videre 37.*ſupra*, & ex eius terminis anſa dubitandi deuenit,ſi pro hoſpitij ampliatione Religioſorum compelli poſſit vicinus
2 ad vendendam domum cum nemo cogatur vendere quod ſuum eſt *l.inuitum,& l.dudum* C. *de contrah.emptione, vbi Doctores l. nec emere C. de iure deliberandi,etiam iuſto pretio Boer.deciſ. 312.num.2. Menoch. de arbitr.caſu 462.num.12. Couarr. var. reſolut. lib. 3 .cap. 14. numer. 7.*
3 etiam quod ſit conſanguineus concors, vel vicinus niſi retractus ſtatutarius,vel conuentionis,vel conſuetudinarius,hoc diſponat, & tradũt *Pariſ. conſ.38.vol.3. Ruin.conſ.70.vol.1. Tiraquell. in præfat.num.15.Caſtrenſ.conſ.1.vol.4 & Igneus*
4 *ad l. dudum* C. *de contrah. empt.* inde iniquum apparet quemlibet compelli alteri vendere, *l. nec enim ff. rerum amotarum nec contra emere Iaſ.in l.fin.num.27.C. de iuriſd.omn. Iudicum,*
5 *Gabriel.tit.de legibus concl.3. num.17.* vnde nec

Fiſcus

Fiscus compellit priuatos emere res confiscatas per eum subhastandas *l.licitatio §.ad conducendum ff.de public. Natt.cons.500.num.7.*

6 Sed pro contraria parte allegabantur, quod hospitium Religiosorum dicitur locus religiosus,& ecclesiasticus *cap. ad hæc, & cap. de Zenodochijs de Religios.domibus*,& equipollet mo-
7 nasterio, cum monasterium dicatur monachorũ statio, *Archid. in clem.de regul. de statu regularium Ias. in l.2.§.appellata ff.si certum petatur,*
8 sed vicinus pro comoditate illius potest ad vendendum compelli, *vt Gram. decis. 75. & in d. decis.37.num.5.* recensuimus *Anton. Padilla in l. altius num.21.C.de seruitut.Cuiac.lib.3. obseru.cap.22.* & alia, quibus discussis determinauimus ad relationem eximij Consil. Petri Pauli Theodori de anno 1600. non potuisse compelli dictum vicinum ad vendendum,& consequenter priuilegium concessum cogendi vicinos ad vendendum Ecclesiis non extendi ad hospitia,&c.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 Vicinus an teneatur vendere pro ampliatione cappellæ domum suam atrij viridarij, & eius ampliatione, & ad locandam domum, & pro construenda Ecclesia.

2 Vicinus an teneatur vendere pro constructione viarum, & palatiorum publicorum, & pro claustris scholis ædificandis.

3 Vicinus an teneatur vendere seruitutem officientem.

4 Testator cum mandauit construi Ecclesiam in domo sua, & locus non fuerit sufficiens vicinus cogitur ad vendendum.

5 Authoris opinio quod teneatur vendere pro ampliatione hospitij Religiosorum, quis cũ ratione.

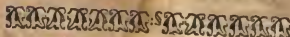
6 Vendere quis cogitur pro claustris scholis fabricandis.

7 Vendere quis cogitur pro dormitorio extendendo.

8 Vendere quis cogitur palmos terræ ne ex eo inspiciantur Monachi,vel quod sint tuti,

PRo hac breui decisione vide allegata *per nos, & addita in decis. 37. num.11. ex Ricc.decis.128. par.1.* qui ita decisum per Curiam Archiepiscopalem, *refert, & Thor.p.par.compendij Ecclesiastic. verbo vi-*
1 *cinus*, & ibi quid pro ampliatione Cappellæ, pro viridario,& eius ampliatione,atrij, dormitorij,& an possit cogere ad locandum, & pro construenda Ecclesia, *vt de Ponte de potestate Proregis tit.3.§.4.num.19. & nouissimè addas eximium D. meum Regentem Tappiam in decis.5.*
2 *Cons.7.*si pro ampliatione viarum,& palatiorum publicorum quis teneatur vendere,& pro claustris,scholisque ædificandis,*in d.addit. ad decis.*
3 *37.num. 3.* vbi de alijs curiosis quæstionibus, & seruitutem officientem Monasterijs, &c. vide
4 *Franch. decis. 223.* & cum testator mandauerit construi Ecclesiam in domo sua, & locus non fuerit sufficiens, quod vicinus cogatur ad vendendum, *Anton. de Burgos de empt. & vendit. Francisc.Marc.decis.635.Petr. ad Gram.decis.*
5 *75.nu.8.* quæ benè pertranseunt, sed nescio quomodo respectu hospitij ampliationis Religiosorum, quis non teneatur vendere,cum verum sit ratione loci pij, quem teneri vendere pro ampliatione, *vt Franciscus Marc. 136. par. prima Giurba decis.86. Gasp. Thes. quæst. 64. par.1. Costa de remed.subsidiar. cap. 65.* tanto magis ipsius hospitij, quod Religiosũ dicitur, vt in litera decisionis patet, & si vt diximus *in d. addit.ad decis. 37.* quis cogitur vendere pro claustro scholis fabricandisque, *vt Marc. decis. 539. num. 5.par. 1. Scot. cons. 3. num. 19. Costa de remed. subsid. remed. 76. num.9. Molin.*
7 *disp. 341. num. 2.* & pro dormitorio extendendo, *Socc. regul. 435.fallent. 8. & Gram. dicta decis. 75. & pro Monasterij viridario, & eius ampliatione, vt hic, & Marc. Anton. Macer. lib. 1. resol. 112. cas. 29.* tanto magis pro hospitij Religiosorum ampliatione, attento pariter,
8 quia si vendere cogitur quis palmos terræ ne ex eo inspiciantur Monachi,vel quod tuti sint *Scot. dicto cons. 3. num. 20. Ricc. decis. 138. num. 3.* tanto magis pro ampliatione eorum hospitij.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Feudalia, an veniant in generali obligatione.

SVMMARIVM.

1 Feudalia, an veniant in obligatione generali.

2 Bonorum appellatione venit feudum sicut curtis.

3 Obligatio generalis non comprahendit, quæ specialem obligationem requirit.

4 Feuda in regno passim,& vbiq; venduntur pro dotium restitutione, & conseruatione.

5 Obligans omnia bona sua, & non habens nisi feuda illa comprehendit in tali obligatione.

6 Andreas summus feudista dicitur.

7 Bonorum appellatione veniunt ea pro quibus

bus habemus actionem, & exceptionem.

8 *Statuto dictante quod propter delicta publicentur bona, an comprehendit feudalia.*

9 *Obligatio generalis comprehendit feudalia.*

DECISIO LXXXVIII.

VUlgata, & antiqua controuersia est inter Doct. tam Regnicolos, quam exteros, sed noua vita fuit Sacr. Cons. & quia nondũ decisa, an s. in obligatione generali bonorum veniant feuda, & hæc in causa creditorum quon. Petri Ant. de Victorio, qui in eius hæreditate inter cœtera bona reliquit officiũ magistri actuariatus Terræ Afragolæ cuius quatuor partes decreto Reg Cameræ fuerunt declarate feudales, quinta, & reliqua Burgensatica, & contendentibus creditoribus quis eorum præferendus in portionibus feudalibus. Isabella Cesarana communis debitoris vxor dotes suas, & antefatum repetens alios superare pretendebat, quia tempore anterior. Aduersabantur alij creditores tempore posteriores, dicentes se esse potiores, quia Pet. Ant. Maritus, & tempore quo cum ipsis contraxit, in spetie ipsis obligauit feudalia, & super obligatione obtinuerunt assensum regium quo carebat prædicta Isabella, & proinde non poterat illis præferri super feudalibus. Qua replicante ipsam habere obligationem omnium, & quorumcumq; bonorum mariti, & tamquam Neapolitana assensum legis quem Reges huius Regni concesserunt mulieribus Neapolitanis super bonis feudalibus mariti *de quo in cap. xxi. inter priuilegia, & capitula regis capit. pag. mihi 42. & c. 8. eiusdem pag. 62. & in c. 14. Casar. pag. 105. & in capit. 7. eiusdem pag. 128. et c. 15. felicis. memoriæ Regis Philippi II. fol. 162.* per quæ capitula, vt dictum est præstatur generalis assẽsus super bonis feudalibus mariti pro dotium conseruatione, & restitutione, quia tamen in obligatione, & instrumento dotali celebrato per dictũ Pet. Ant. in beneficium vxoris, non fuerunt in spetie obligata feudalia, sed generaliter omnia bona præsentia, & futura, ac etiã vniuersaliter omnia quecumq; & singula bona, fuit igitur merito dubitatum, an in prædicta obligatione generali, & vniuersali bonorum, & si de feudis nulla facta est mentio, ipsa tamen comprehendantur.

Pro parte creditorum, quod in generali obligatione bonorum feuda minime comprehendantur dicebatur esse casum legis *in c. in generali. si de feud. def. mil. & in c. primo de cap. qui Cur. vend.* per quæ iura doct. omnes nemine refragante reformauerunt prædictam conclusionẽ quorum catalogum more solito longa serie refert, *Gabriel. lib. 2. suarum com. opin. tit. de reg. iur. conclus. 12. num. 15. & ante ipsum Tiraquell de retr. §. primo glosa 3. num. 5. præter congestos per Paris. cons. 12. nu. 57. cum multis seq. cons. 3. cons. 7. cons. 18. & cons. 20. vol. primo nouiss. Intrigliol. de feud. centur. prima q. 9. fol. 309.* & multa pro huius opinionis corroboratione *adducit capic. in sua inuest. in* verbo feuda bonorum appellatione, & inc. Imperialem pag. mihi 6. 2. col. quæ non transcribo ne superfluis membranas impleã, cui opinioni se subscribit Canet. siculus acutiss. in repet. c. volentes, & attẽta dispositione d. cap. de quo inferius dicetur pag. mihi 20. in cap. incip. colligitur etiam num. 7. ita vt disputare, & dubitare de dicta conclusione sit ponere os in celum, præsertim exponendo *tex. in d. c. in generali* prout exponit *Iac. de Beluiso ibi, & Bal. Iac aly in verbo Vassalli, quod s. illud verbum* exponatur actiue s. quod Vassallo alienante generaliter omnia bona sua non veniat feudum non passiue s. quod ipse Vassallus fuerit alienatus, qui possidet feudum, vt sit sensus in generali alienatione Vassalli .i. quam facit Vassallus, vel facta à Vassallo; nam si aliter exponeretur secundum sensum Gramaticè passiue s. quod ipse Vassallus fuerit alienatus, generaliter vtiq; tex. ille non probaret, sicut non probat tex. in d. c. primo de cap. qui Cur. vend. vbi vendita castro nõ venit feudũ nam licet Curtis, & Vassallus, quo ad se sit nomen genericum, & vniuersale *Oldrad. cons. 252. num. 8. Bar. in l. prima ff. de ed. Abb. in c. 2. extra de libelli oblat. & in c. cum ad sedem extra de rest. spol.* tamẽ respectu bonorum est nomen specificum, & distinctum, & non simpliciter vniuersale, seu genericum, & maxima differentia est inter vendere omnia bona, & vendere Curiã generaliter, nam appositione bonorũ venit. Curtis, sicut venit feudum, vt inferius dicetur, sed ommissa hæc facio, quia retenta pro vera regula, & opinione ex d. tex. sumpta quod in obligatione, seu venditione generali bonorum non venisit feuda, fuit dubitatum, an in casu de quo agimus veniant siquidem regula prædicta habet suas exceptiones, & fallentias, & prima est quam tradit idem *Andr. ibi, quod tex. in d. c. in generali sit localis,* & ideo non seruetur, vbiq; sed tantum vbi est vsus, & consuetudo, quia dicta dispositione non videtur rationabilis, & ideo Andr. nescit inuenire, & dare veram rationem decisionis, & sensum ad d. tex. nam in vniuersali venit ius patronatus, vt ibi arguit *per glo. in l. operarum ff. de oper. lib.* & sub verbo forte dicit forte, hoc statuitur propter dignitatem hominum, & feudorum, quæ faciunt hominem nobilem, quia paradagium faciunt *c. primo quis dicatur Dux,* sed quia hæc ratio non est concludens, nam passim feuda venduntur, & alienantur, & non stringit per necesse ideo dicit, quod vbi est sic vsus seruabitur, vbi non videtur rationabile, & ideo vnus ex dominis dixit, quod vere ista dispositio istius tex. non est rationabilis, sed exorbitans, quia contra regulas iuris communis quo statuitur, quod qui omne dicit nihil excludit *l. si cui omnes ff. de leg. primo. & cap. Romanorum xii.* Item aduersatur *tex. in l. si seruitus ff. de seruit. vrb. præd.* ibi

ibi verbo generali omne lumen significari. *Item aduersatur tex.in l.obligatione generali ff. de pig.*à contrario sensu,nam inquit ibi tex.quod in
3 obligatione generali non veniunt ea,quæ specialiter, quis non fuisset obligaturus, ergo ea quæ specialiter fuisset, quis obligaturus veniunt, sed sic est quod in Regno passim,& vbiq; feuda ven-
4 duntur,& obligantur præsertim pro dotium restitutione,& cōseruatione,vbi quis tempore obligationis habet feudalia, & non est verisimile, quod dotantes consignassent dotes absq; speciali obligatione feudorum, vbi recipiens dotes habet feuda,ergo veniunt feuda in obligatione generali *ex vi d.l.*& ideo potest ex his, & non irrationabiliter dici, quod quemadmodum quando quis obligat omnia bona sua, & non habet nisi feuda,illa veniunt,quia aliter obligatio esset frustratoria,& non haberet in quo subsistere,& posset verificari,*arg.tex. in l.fundus qui locatus ff. de fun.instruc. per quem ita in spetie tenet Capic.in sua inuest.in v.feuda bonor. appell. vers. quæro,*primo limitando dispositionem dicti tex. capituli generali, & allegat ad idem *Felin. in c. primo extra de rescrip.ex Alex.in l.4.§. prætor ait.ff.de damno infecto,quam opin.*tenet etiam in indiuiduo *Det.in cons.389.in fin.Socc. cons.150. & Paul.de Castr.quem Det. allegat in cons. 65. Catell. Cotta in suis memorabilibus in dicto verbo emphit.non venit in fin. vbi allegat Ias. in l.qui Romę §.duo fratres ff de verb.oblig.in 4.q.& alios,& pro singulari tenet Rom. in sing. 437.*dicens quod licet in legato generali non cōprehendantur ea, quæ testator habebat marcius causa *l. generali §. vxor. in similibus ff. de vsufrut. legato*, tamen si testator alia non habebat tunc illa veniunt *per tex. sing. secund. verum intellectum glosæ in l. periculis §. Item cum quæreretur,& ibi Bar.ff.de auro,& argento legato cum alijs quos ad idem citat ibi Nicolaus Pig. in addit, & tenet etiam Affl. in constit. Ea, quæ decus num. 14.* e contrario etiam, vbi quis recipit dotem, & non obligat in specie feuda,quia tunc non habet quę verisimiliter obligasset si habuisset ex frequenti contrahentium stilo,& consuetudine in hoc Regno, quod si postea acquirat venient in obligatione generali,& censeantur obligata ex mente ipsorum contrahentium, & iuris prædicta dispositione,Item est irrationabilis dispositio *d. tex.in cap.generali,*quia licet, valde fuerit controuersus articulus iste in Sac. C. an bonorum appellatione veniunt feuda, vt tenet expresse *And.d. cap. primo de Cap. qui Curiam vendidit, & est tex.expressus in cap.primo per quos fiet inuestitura,*ibi noui vero inuestitura feudi non ab alio recte fit nisi ab eo, qui legitime suorum bonorū administrationē habet, *& glosa ibi in verbo bonorum* hoc aduertit,quod in bonis ius feudi cōputatur,& est in bonis Vassalli alium *tex.allegat Anna in sing. qui hāc opin. ueram putat in sing. 476.5.tex in c primo de Cler.qui inuest. fecit ibi de bonis suis est etiam tex.in constit.*Comitibus vbi est casus quod primogenitus de bonis Patris tenetur dare vitam,& militiam secundogenito, quam certum est ex feudo deberi, non ex alijs bonis,Ergo appellatione bonorum veniunt feuda,vt tenent ibi *Affl.per illum tex. num. 20.* & idem tenet *Napod.in consuet.si quis,vel si qua in vero in bonis omnibus num. 176.& Catell. Cotta in sus mem. in d.verbo emphiteusis non*
6 *venit.& sequens Andr.quem summum feudistā appellat, Aluar. Velasques de iure emphit. conclus.prima num.22.Pinell.in repetit.l.primę in prima parte num.18.C.de bonis maternis,* & ratio est demonstratiua,quia si ideo dicuntur bona quod beant *l. bonorū ff.de verb.rerū signif.*vtiq; feuda;magis beant quam alia bona burgensatica, & allodialia dupliciter, primo ratione iurisdictionis nobilitatis,& paradogij, *vt per Andr. in d.cap.primo de cap.qui Curiam vendidit, & d. cap.in generali.*Secundo ratione vtilitatis,ac fructuum,ergo magis proprie feuda veniunt appellatione bonorum, quam alia bona, & qui negat bonorum appellatione non venire vtiq; negat illa nō esse bona:q; profecto ridiculū est, & hæc est verior opin. & testatur *Cannet. qui alios ad id congerit in repet.c.volentes in c. incip. colligitur etiam pag.20.num.32. quicquid alij contrarium dixerint,*vt ibi per eum etiam,quia dicere, quod non veniunt, quia feuda sunt diuersi generis, & separata,ac distincta ab alijs bonis, & quia in his non habemus nisi vtile dominium, & non datur facultas libera disponendi vtiq; ridiculū est etiā, & doctis viris indignum;siquidem non sequitur quod ob id nō sunt bona, & nō veniunt bonorū appellatione, sed sunt bona, quæ retineant hanc qualitatem,& prærogatiuam, & etiam in bonis emphit. non habemus nisi vtile dominiū,& prohibita est alienatio absq; assēsu Domini,& ex cōtractu libellario superficiario, precario, & locationis ad longum tempus, vtile tantum dominiū transfertur, vt optime explicat *Paris. de Puteo de re integrat feudi, in c. incip.quia plerumq; pag.101.Euer. in sua topica loco à feudo ad emphiteusim à num.48.vsq; in fin.* & tamen bona emphit. quæ sunt diuersi generis ab alijs, & omnia alia suprascripta in quibus vtile tantum dominium habemus veniunt appellatione bonorū, vt passim per Doct. *& testatur Catell.Cotta vbi*
7 *supra.* Præterea non potest negari quin appellatione bonorum veniant ea pro quibus habemus actionem,& exceptionem *l.rem in nobis ff. de acquir.rer.dom.*At pro feudo datur actio,& exceptio *c.primo §.rei autem de inuest. de re aliena facta*, Ergo appellatione bonorum veniunt,
8 qua de re dicunt *Doct.* quod si statuto caueatur quod propter delictum publicentur bona delinquentis veniēt feuda in ipsorum bonorum publicatione secundum *speculatorem in tit. de feudis §.quoniam ver.40.& ibi Io.Andr. in addit. magna Oldrad.cons.27.& est de mente glosa in l si finita §.si de vectigalibus ff. de damno infecto,in verbo per longum tempus in fin. quam sequuntur ibi Bar. Ang. Paul. Imm. ac alij quos congerit.Euer.vbi supra num.21.* Hæc dicta sint ad confusionem eorum, qui articulum,tam clarum,& irrefragabilem controuertere ausi sunt in hac causa in qua Sacrum Consilium non discrepauit ab opinione prædicta tamquam verissima, & ideo non erraret ex his qui sequeretur opi-

Ee 5 nionem

tionem *Andreæ ſ. quod tex. prædictus ſit localis*, & ideo, qui ſe fundat in illius deciſione, tenetur docere eſſe receptũ in Regno, & vnus ex Dominis dixit quod nõ eſt receptus in Regno, ſed paſſim iudicatum contra diſpoſitionem dicti tex. & hoc teſtimonio *Affl. in d.c. in generali nu. 9.* vbi diſputat queſtionem, an in mandato vniuerſali facto ad omnes, & quaſcunq; cauſas veniant cauſæ feudales, & licet ipſe nixus ſit tenere, quod nõ veniãt, prout etiam Capic. loco ſupra citato, quia cauſe feudales arduæ, & quia feuda ſunt ſeparata à bonis burgenſaticis, & diuerſi generis, & quia feuda non veniunt in diſpoſitione generali, ex di-
9 ſpoſitione *d. tex.* nihilominus dicit quod in Sacro Conſilio fuit deciſum contrarium licet ipſe tali deciſioni non conſenſerit, ſed hoc parum obeſt ſatis eſt in S. C. fuiſſe deciſum venire cauſas feudales in generali diſpoſitione, & mandato non obſtante diſpoſitione d. tex. & rationibus adductis per Doct. pro deciſ. d. tex. Idem nouiſſime confirmatur teſtimonio Io. Vinc. annij Aduocati ſuo tempore primarij, ac docti, vt doct. ſua monumenta teſtantur *in ſing. 328. & in c. de vaſſ. decrep. ætat num. 43.* vbi idem fatetur fuiſſe deciſum, licet ipſe *binis allegationibus defendat contrarium nu. 118. & 119.* allegat. per eaſdem rationes, quare ex his conſtat diſpoſitionem *d. tex.* non eſſe in hoc Regno receptam, ſed iudicatum contrarium.

Secundo dicebatur diſpoſitionem d. tex. non habere locum in obligatione vniuerſali omnium, & quorumcumq; bonorum. Nam licet nonnulli tenuerint, quod etiam in vniuerſali non veniant feuda vt fuere, *Bal. in d.c. imperialem in princ. Aluar. in d.c. generali, capic. in ſua inueſt. loco ſupra citato col. 5. verſ. quæro primo, Pariſ. de reintegr. feud. in c. quæro nouiſſime pag. 152. num. 16. Bart. & Salicc. in l. prima C. qu. res pign. oblig. poſſ. Arrius pin. in rubr. c. de bon. matr. num. 47. Neguſ. de pignorib. primo membro primæ partis num 37. Ruyn. conſ. 25. nu. 16. vol. primo Socc. Iun. cõſ. 72. vol. primo Crau. conſ. 256. Macthe ſil. in ſing. 136. Nota vnũ motiuum, Bar. et ibi Gabr. Sard. in add Pariſius conſ. 12. num. 67.* vbi dicit *Detium in conſ. 389. etiam ſibi contrarium in conſ. 76. col. 2.* ſed non eſt verum, *& add. ad Det. d. conſ. 76. & conſ. 30. & in l. prima ff. de reg. iur. & in l. fin. C. de pactis*, tamen verior eſt contraria opinio, quam ſequũtur vnanimiter Doct. omnes, quinimmò *ijdem Doct.* ſupra relati parum ſibi conſtantes huic opinioni acceſſere, & nonnulli ex prædictis loquuntur in obligatione generali non vniuerſali omnium, & quorumcumq; bonorum, quam opinionem affirmatiuam ſequuti ſunt in princ. *glo. in Conſt. vt de ſucceſſionibus in verbo* ex vtroq; parente loquens in teſtatore inſtituente alios extraneos non vocatos ab illa Conſt. ad feudi ſucceſſionem, quod licet ſit prohibita feudi alienatio *in l. peto §. fratre ff. de leg.*
2 hoc eſt verum ſi ſpecialiter in ipſo feudo eſſet facta inſtitutio, ſed cum vniuerſaliter in omnibus bonis ſic inſtitutus feudum licet ſic inalienabile tamen tranſibit cum vniuerſ. ſicut dicimus de fundo dotali, & aliarum rerum quarum Cõmercium non habemus *in l. quędam ff. de acquir. rer. dom.* ergo venit feudũ in vniuerſali obligatione ſicut in vniuerſali inſtitutione *Andr. in c. primo de Capit. qui Cur. vend.* vbi concludit in alienatione feudorum indefinita æquipollere vniuerſali, & omnia venire, quæ alias non venirent, vt ibi per eum *& in c. primo §. eadem lege, de lege Corradi* dicit, qui vendit totum ius, quod habet etiã iuriſdictio tranſibit cum vniuerſitate, quæ alias deperſe non tranſiret, *arg l. primæ ff. de fun. dot. & l. quædam ff. de acquir. rer. dom. & l. immodicis ff. de contrah. empt.* ſicut de iure patronatus dicimus, quod cum vniuerſitate tranſit, & ſequitur hanc opin. *Affl. in d.c in generali nu. 7.* concludẽs, quod vbi quis renũtiat bonis quibuſcũq; in renuntiatione illa veniunt feudalia, quia illud verbum vniuerſale eſt prægnians omnia cõprehẽdens, vt idem fatetur, & tenet num. 8. & *9.* eandẽ opin. tenet Hapod. in conſuet. ſi quis, vel ſi qua in verbo in bonis omnibus, vbi dicit ſignũ vniuerſale eſſe omnium comprehenſiuum, vt ibi per eum, *& num. 176.* dicit quod ſi diſpoſitio illius conſuetudinis vniuerſalis non comprehendit feuda illud eſt, quia feuda ſunt ſpetialiter excluſa à cenſura conſuetudinum, vt in conſuet. prima in quibus reb. habeat locum quarta, nam ſecus eſſet de intellectu iuris communis, & dicit *Cuiacius in d.c. in generali c. 19.* dictionem vniuerſalem eſſe dictionem peremptoriam *Anna in d. ſing. 328. tenet idem quod Affl.* quod qui renunciat vniuerſabiliter omnibus, & quibuſcumq; bonis cenſetur renuntiare feudalibus idem tenet *Liparull. in add. ad Andr. in d.c. in generali, optime idem concludit Camer. per multas col. in repet. d. c. imperialem de quo inferius mentionem faciemus in 8. 10. 11. & 14. concluſ. Io. Aloiſius Siculus in repet. c. volentes de quo mentionem facit Camer. vbi ſupra, qui dicit hanc eſſe irrefragabilem opinionem, & allegat Oldradum conſ. 300. & alios Intrigliol. de feud. q. 9. in ſua centuria num. 314. Bal. in c. hoc ad nos in verſ. inueſt. de pac. Conſt. allegat ad idem Alber. in l. fin. C. de iuriſd. omnium*, quia verba vniuerſalia habent vim ſpecificè, & ſunt equipollentia ſpecialibus, & ex mente contrahentium idem operatur, ac ſi omnia ommiſſa in ſpetie eſſent deducta, vt tenet *Det. in conſ. 389. & in l. prima ff. de reg. iur. & in l. pri. ff ſi cert. pet. et in l. . . . C. de pactis, et paſſim in alijs locis, & opt. Alex. in l. ſi patroni, num. 14. ff. ad S. C. Trebell.* vbi dicit, quod licet feudum regulariter non veniat in reſtitutione fideicommiſſi tamẽ ſi feudum eſſet receptum pro ſe, & hæredibus quibuſcumq; propter hoc ſecundum vniuerſale veniret, quia dictio quibuſcumq; debet operari augmentũ, vt ibi per eũ, idem in ſpecie in caſu de quo agimus *Straderus de feud. par. 7. cap. 5. num. 48. & eadem par. cap. 2. num. 66. 72. Alex. in conſ. 17. vol. 2. Gozad. conſ. 26. num. 51. Soc. conſ 300. Ruin. conſ. 72. nu. 9. vol. 5. Natta conſ. 159. num. 24. & conſ. 61. nu. 2. vol. primo Ceſalus conſ. 170. num. 34. Corneus conſ. 421. in fin. vol 4. & 256. num. 6. Aym. conſ. 194. in princ. Curtius Iunior conſ. 26. num. 8. Berous conſ. 102. num. 7. vol. primo Rolandus conſ. 2. nu. 7. vol. 4.* & nouiſſime non inerudite hunc articulum reaſſumit *Bãmacarius in d.c. in generali*, & hanc

& hanc veriorem opinionem asserit, & alios cōgerit, & facit ratio à Doct. tradita, qui dicunt, quod in generali sermone, & dispositione non veniūt exempti, *vt tenet Bal. in l. prima penul. col. C. de fur. per tex. in l. legatorum §. qui plures ff. de leg. secundo, & rationem affert Rodoanus in tract. de spol. Eccl. q. 13. num. 39.* & tamen in vniuersali dispositione facta per verba vniuersalia veniunt exempti etiam Reges, & Imperatores, qui alias non venirent, vt dicit *glos. magist. al. in clem. prima de Iud. in verbo* quibuscumq; quam materiam late prosequitur, *Gometius in prohem. reg. Cancellariæ q. 2. & cumulat multa Burs. cōs. 66. num. 13. cum seq.* Nam vniuersalis dispositio ampliat dispositionem, vt omnia comprehendat, quæ specialiter fuissent dicta, *vt tenet etiam Bar. in l. generali §. vxori ff. de vsufr. leg. Det. in c. sedes ex de rescript. Ias. in cons. 224. vol 2. Corbula, qui alios multos recenset in tract de iur. emphit. in tit. de caus. priuationis ob lineam finitam num 51* Probatur deniq; per eaque communi calculo Doct. concludunt, quod vbi fit concessio ab Ecclesia in emphit. usum simpliciter pro se, & hæredibus, eo casu intelligitur concessio facta pro hæredibus ex corpore, & extranei non veniunt, sed si concessio fiat cum signo vniuersali, vt puta pro hæredibus quibuscūq; tunc propter hoc signum vniuersali, quibuscumq; etiam extranei hæredis contra naturam rei veniunt, & alteratur natura concessionis, quia hoc operatur vis, & potentia dispositionis vniuersalis, *vt tenet Bal. & cum eo ceteri Canonistæ in c. in præsentia extra de probat. Berout d §. 102. num. 8. vol. primo,* quia illud signum vniuersale declarat mētem contrahentium fuisse, quod omnes hæredes extranei admittantur, & ampliat concessionem, *Alex. cons 30 num. 15. vol. 5. cons. 195. vol. 6. nu. 4. optime Rolandus in cons. 79. num. 35. vol. 2. & cons. 96. num. 29. vol. primo, Gozad. in cons. 27. nu. 22. ex quibus S.C. prædictam opinionem sequutum fuit.*

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 Feudalia an veniant in generali dispositione, & hæredis institutione, & quando.

2 Feudum hæreditarium iudicatur vti de allodialibus.

3 Feuda antiqua an veniant in confiscatione, & quid respectu fructuum.

4 Feudalia an veniant in generali obligatione vsque ad finem.

1 Sed an veniant feudalia in generali dispositione, & vniuersali hæredis institutione quando ipsa bona feudalia alienari possent absque consensu domini, & alienās in penam non incideret, *per Lopez in cap. per vestras §. 38. num. 2. de donat. inter virum, & vxorem, Schrader. de feudis cap. 4. num. 43. & par. 9. cap. 9. num. 17. Io: Fabinst. in rubr. de rer. diuis. & de abbundantissima tract. Anellus Amatus in cons. 35. num. 15.* & cum vniuersaliter fuerit facta dispositio, *Mozzius de feud. tit. de natura feudi num. 72. sola super consuetud. subeud. tit. de feud. par. 2. gloss. 1. num 9. Bambacar. in repet. cap. volentes quæst. 1. num. 40. in medio* maxime in vltimis voluntatibus, *Gabriel. num. 35. & 41. concl. 12. de regulis iuris Marcabr. cons. 26. num. 375. & seq. Menoch. cons. 406. num. 68. vol. 5. Schrader. de feud. par 7. cap. 2. num. 73.* & quando ex mente contrahentium per æquipollentia verba enunciata detegi poterit, voluisse etiam de feudali contrahere, siue disponere, quia eo casu feudalia comprehenduntur *Rom. cons. 271. num. 4. Camerar. in cap. Imperialem col. 1. vers. idemque putare fol. 31. & col. 3. vers. 13. conclusio fol. 59. de probib. feudi alien.*
2 *per Federic.* & cum essemus in feudo hæreditario, quia de huiusmodi feudo iudicatur vti de allodialibus, *Anna cons. 121. num. 24. vol. 2. & pater eius in consilt. diuæ memoriæ num. 172. & Minadois in consil. in aliquibus notab. 8. num. 9. & latissimè Mastrill. decis. 86 per totum in de-*
3 *cis. 165. num. 20.* si feuda antiqua veniant in confiscatione, *& num. 22.* quid respectu fructuum, &c. *ex Thes puntualiter decis. 165. & in*
4 *decis. 200. latè num. fin.* si in generali obligatione veniant feudalia ad articulum principale istius decisionis, pro quo pariter videri non displiceat hæc, quæ in quadam causa quodam tempore scripsi tenoris sequentis.

Administratores multiplic. quond. Nicolai Pauesij tempore eorum administrationis publico mediantè instrumento obligauerunt seipsos, & eorum bona omnia, & quecunque pro reditione computorum vna cum reliquorum restitutione quæritur modo de duobus, primo an sub ista generali obligatione bonorum veniant feudalia, secundo vtrum assensus possit in tali contractu impetrari adeo, quod si fuerit obtentus feudalia remaneant obligata.

Ad primum breuiter dico, quod si de iure erit verum in generali obligatione venire feudalia, resoluta pariter remanebit secunda quæstio, nam absque dubio poterit assensus impetrari, ipsoq; obtento feudalia obligata remanebunt, sed si nō venire de iure erit verius, tunc discutiendum erit secumdum dubium.

Quæstio ista an in generali obligatione veniāt feudalia latè à feudistis fuit tractata *in cap. in generali si de feud. def. cont. sit inter dominum, & vassallum, & in cap. 1. d cap. qui cur. vend. & ib glos. & Isern. & Lyparul. qui alios congerit, & videtur in opinionem negatiuam inclinare eandem sententiam fuit sequutus Afflict. in d. cap. in generali num. 4. rationem affert ex Bald. in cap. Imperialem de prohibit. feud. alien. per Feder. sumptam ex eodem tex.* nam cum prohibetur expresse obligatio, ideo in generali obligatione tum veniunt idem *Capic. in sua feud. inuest. in verbo feuda bonorum appellat. vers.*

hypotheca, qui alios allegat eandem opinionem sequutus fuit *Mar. Frecc. lib. 2. de feud. quaest. 9. num. 6. in fin.* & pariter hac testatur sententiam *Io: Vinc. de Anna in alleg. 118. ponderando tex. in d. cap. in generali*, cuius verba sunt hæc in generali non continetur feudum nisi expresse sit dictum, ex quibus infert in generali sermone nũquam venire feudum nisi proprio suo nomine feudum vocetur *per tex. in l. 1. & l. titius ff. de lib. & post.* vbi habetur quod filius debet nominatim exheredari, quærit *glos. in d. l. titius*, quid si testator exheredat omnes filios suos per verba vniuersalia, num exheredatio valeat, & concludit quod non obstante sermone vniuersali eandem opinionem sequitur *Ann. filius in add. Felin. in cap. quæ in Ecclesiam num. 84. de const. circa medium*, qui antiquiores congerit, quæ opinio adeo videtur vera, quod licet *Bar. in l. tutor § fin. ff. de pignor. act.* ipsam limitasset quando in generali obligatione, esset dictum saluo iure domini, adeo quod clausula illa debeat procedere effectum, *attamen Afflict. in d. cap. in generali num. 2.* dubitat de hac limitatione, & inter cæteros dd. ad quos se remictit, allegat *Felin. in d. cap. quæ in Ecclesiarum de const. d. num. 84. limit. pen.* qui nõ sequitur opinionem *Bar dicens*, quod licentia, seu assensus, vel requiritur ante factum, vel in ipso facto, alias traditio esset contraria protestationi, *allegat Bal. in cap. 1. § fin. vers. sed pone, quæ fuit prima causa benef. amitt. cæteros DD.* ne verus relator videar, *cumulat Tiraquell. pro vtraq; parte de retract. lign. glos. 3. vers. bona quem potest num. 61. & pariter omnes DD. cumulat Bambac. in cap. in generali quæst. 1. si de feud. defunt. cont. fuer. int. dom. & vassall.*

Aduertendo pro veritate huius quæstionis, quod licet, quam plures DD quos citat Tiraq. teneant opinionem in generali obligatione venire feuda: istud procedit, vel in locis illis, vbi viget consuetudo obligandi feuda absq; consensu, & volũtate Domini puta in Francia, *vt refert Io. Fab. in rub. inst. de rerum. diuis.* vel, & secundo si quando obligauit omnia bona habeat consensum Domini quo ad feuda, nam tunc veniunt in generali obligatione, *Cap. in d. verb. feud. bonorum appell. in prin. allegat, Bal. in cap. in generali in fine prima opp. & alios DD. ita tenentes, & ita posuit quæst. Bamb in præcitato loco*, & hæc videtur vera, & indebitata opinio in regno.

Qua opinio ne habita pro vera, quod feuda nõ veniãt in generali obligatione assensus impetrandus nullum peterit importare effectum, nã cum assensus nihil aliud operetur nisi validitatem cõtractus in hoc contractu feudalia non comprehendũtur assẽsus subsequẽs nihil operatur, *et ita videtur cap. in d. inuest. feud. vers. quæro tertio*, & ita iuris censet hæc breuiter adnotaui ob temporis angustiam, cetera suppleant peritiores.

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Res furata reperta pœnes aliquem non male famæ, & conditionis quod producat Inditium contra eum.

SVMMARIVM.

1 *Res furata reperta pœnes aliquem facit ad torturam inditium.*

2 *Res furata reperta pœnes aliquem non facit inditium ad torturam dum non est Homo mala famæ, & conditionis, & alia non concurrunt inditia ex ratione.*

3 *Præsumptio fortior tollit debiliorem.*

DECISIO LXXXIX.

Eferente Consilio Carolo Fenitio de anno .... iudicauimus in S. C. Fabritium del Santo liberãdum, nec haberi rationem de inquisitione 6. cum formatam, & decreti condemnatorij M. C. Vicariæ ex eo, quod quædam Res furtiua fuerat reperta pœnes ipsum 13. pro Fisco, & querulantibus instabatur exequi, & confirmari decretum ipsum torturæ per d. M. C. latum per regulam *l. in ciuilem. & l. ciuile est C. de furtis, vt Clar. q. 21. ver. si res furata est, et Alciat. de præ-*
1 *sumpt. regul. 3. præsumpt.* quod res furata reperta pœnes aliquem inditium faciat ad torturã,
2 & iuris talis sit præsumptio) dum non erat probatum esse Hominem ipsum Fabritium male famæ, sed bonę, & alia inditia non concurrebant ex ratione, quia quantum grauatur ipsius rei furtiuę inuentione tantum subleuatur sua bona extimatione inditijs enim inditia tolluntur con-
3 traria, & vna præsumptio tollit aliam, & fortior debiliorem *l. pen. ff. de rest. in integrum Felin. in c. vigilanti in fine de præsumpt. Bald. cons. 249. circa finem vol. 3. Aret. cons. 102. col. p. id Bald. & Salicet. in d. l. in ciuilem gram. cons. 14. Menoch. cas. 462. num. 10. Clar. in q. 21. in fine* tanto magis, quod iurauerat se non cognouisse illum à quo emerat talem rem furtiuam, vt in terminis tradit, *August. ad Angel. de Malefic. in verbo, & vestem celestem num. 20.*

A D.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Distinctio traditur, quando res furata reperta pœnes aliquem faciat iudicium ad torturam.*

Fuissem certus pariter inter vota collocasse, hanc decis. D Auth. nostrum si suo tempore typis mandata fuisset propter eius breuitatem, vt testificatus fuit in alia decis. 87. supra) & attendendo sequtam determinationem notes esse
1 certam regulam, Rem furatam pœnes aliquem repertam inditium facere ad torturã, *vt peguera decis.73.Mascard.de probat.conclus.*833.*& Farinac.de indit.& tortura q.37.num.*48. Sed cum distinct. quod aut emptor pœnes, quem res furtiua reperitur est solitus tales res emere, vt sunt aurifices, qui annulos, & gemmas emunt, & cætera huiusmodi, vel Mercatores, & feneratores, qui emunt vestes, & hoc casù isti, siue bonæ, siue malæ non tenentur indicare à quo emerint, quia præsumitur illos bona fide emisse, & ratione sui officij excusãtur *Hipolit.de Marsil. in pract.criminal §.diligenter num.* 90. aut vero est solitus tales res emere, & subdistingue, aut est bonæ, aut malæ famæ si est male, & declarat à quo emit res furtiuas, & excusatur *l.in ciuilem, et l.ciuile C.de furtis, & ibi glos.& DD.aut non dicit à quo habuerit, & potest torqueri id DD. in d. iurib. & Rom.consil.54. visis circa id num. 6. Grat. cons. 94.vol.2. Angel.de Malef in verb.et vestem Celestem col.6 vers quaro, an eo ipso, & in verb. fama publica col. 4. vers vel quia res furata Marsil.cons 57. misericordia Domini num.* 33. *& 40 Mascard.de probat.conclus.* 1003.*nu.*32 *et tanto magis hæc vera sunt si talis est solitus res furtiuas emere glos. in d. l. in ciuilem in verb. incidetis Aufer. ad Cappell. Tholos. decis.* 151. *num.2.Brun.de indit.q.3 p prima num* 3. Sed si est vir bonæ famæ, & alia inditia non concurrunt non potest torqueri, vt in casu decisionis nostræ ex ratione ibi adducta *Boer. decis.211.num.* 18.*Rolând.à Valle cons 45.num.41.Bonen. de indit.fol.25.num. 3. & omnes allegat. Ricc. decis.50.p.prima per totam, vbi formaliter pro decis.nostre Authoris, et prædictarũ distintionum positarum, & vide quæ scripsit Farinac. de inditijs, & tortura q 37 num 48 et Carot. de re furtiua pœnes tertium reperta q. 4. 5.6. & seq. vbi latissime.*

Baldaxar de Angelis.

ARGVMENTVM.

Pena, an sit vnica, quando vnica est sententia, vel an tot dicantur pœnæ, quod delicta.

SVMMARIVM.

1 *Relegationis fines frangens vita durante damnatur ad insulam custodiendam ex more M.C.V.*
2 *Pena, an sit vnica quando vnica est sententia, vel an tot dicantur pena, quot delicta.*
3 *Plures summa ex diuersis capitibus diuersis actionibus, & numero petita quamuis vnica conceptione verborum petita non vnicum, sed plura dicuntur capita.*
4 *Pena vnius quando confundat aliam.*
5 *Decisio S. C. traditur.*

DECISO LXXXX.

Relegato in insulam per decemnium Marco Antonio Paladino anno 1591. prçuia sententia M. Curiæ Vicariæ, tàm pro homicidio q. Ioãnis Baptistæ Paladini anno 1584. patrato, quàm de vulnere in personam Agatij Pistoyç anno 1590. & deniquè de vulnere in personam Andreæ Imparati anno 1591. tempore carcerationis ipsius inquisiti conuicto de omnibus his criminibus diuersis temporibus, diuersisq; ex causis ortis, & sic vnica pro omnibus irrogata pçna.

Non seruatis ab eo relegationis limitibus per
1 eandem M. Curiam in anno 1595. vita durante ad eãdẽ insulam custodiendã damnatus fuit, vt mos est M.C.in similibus, *ad tex. in l.relegati ff. de pen & est prouisum per Regiam Pragmaticam, sub tit.de relegatis.*

Et quia sententia condemnationis vita durante ob Illustrissimi, & Excellẽtissimi Comitis Mirandç rescriptum commutationis in insulam Siciliæ reluctante Fisci patrono executioni demandata non fuit, pendente adhuc relatione facienda in Collaterali Consilio à commutatione ipsa generalis superuenit abolitio inuictissimi Regis nostri Cattolici Philippi Tertij.

Hinc petitum in M Curia ipsum debere gaudere dicto beneficio, tàm pro pœna condemnationis vita durante, quàm etiam pro pœna in prima sententia irrogata; vel saltim pro homicidio tantùm pro quo adimpleuit cum partis remissione, &

he,& per M. Curiam in omnibus denegatum, ex quo vnica erat pœna, & pro vulneribus adhuc partium remissiones deficiebant, Sicq; difficultas in hoc solum residere videtur, an vnica sit pœna sicut vnica est sententia, an tot dicantur pœnæ, quot delicta, vnica tamen conceptione verbo-
2 rum irrogatæ, ita vt pro homicidio saltim gaudere, ac frui possit.

Pro inquisito adducebatur, quod hoc casu dubitari non potest, quin delicta hæc plura non sint separata, nec inter se connexitatem habent prout secus esset, quod pro vno delicto plures, quis pœnas subire cogeretur *l. illud. §. fin. ad l. Aquiliam, l. eos de modo multarum*, vel vnicum delictum pro pluribus habere *ad tex. l. nunquam plura ff. de priui. delic. vbi Alber. præceteris, ad intelligentiam glo. Magistralis illius legis, idem Albër. in l quicunq; C. de seru. fugit. num. 14. 15. Salic. in l. si non conuicij, C. de iniur. Bart. conf.* 208. ob quod sententia inde prouenicns ad omnia præcedentia respiciens, quamuis vnica, diuidua tamen, & multiplex iudicanda secundum factorum pluralitatem, ad quod conferunt relata per Doctor. ad intelligentiã illius regulæ (Quot capita tot sententiæ) *ad tex. l. ampliorem C. de*
3 *appell. l. etiam §. 1. ff. de minor.* nàm cum plures summæ ex diuersis capitibus, diuersis actionibus, & numero petuntur. Quamuis vnica verborum conceptione petuntur, non vnicum, sed plura dicũtur capita, *ad tex. in l. qui separatim §. si quis cum vna, ff. de appel. cum glo. in ver. & poterit, l. si idem cum eodem ff. de iurisd. om. iud. & præcipuè Angel. & Imol. in d. l. qui separatim, adducunt doctrinam, Bar. in l. vbi fideiussor, ff. de sol. num* 4. Ad intelligentiam statuti, quod bannitus à centum libris possit impunè occidi, non verificabitur in eo, qui passus fuit condemnationem diuersis ex causis, ac criminibus, nempè pro percussione in faciem, & alia in bracchio, nec attenditur cumulus, *Ang. in d. l. idem cum eodem vbi Ias. Bal. verò in l. ædita. C. de ædend. num. mihi. 93 94. vers. decimo quærit ad dignoscendum*, quando libellus vnum, vel plura contineat capita, distinguit si vno eodemq; iure plura petuntur, vnica est causa, vna est actio, vnus consideratur libellus, similiq; modo si vni actioni in genere supponuntur, *ad tex. in l. heredes. §. de pluribus fam. hercis.*

At si plures causæ genere differunt, licet simul eodemq; libello petuntur, tamen quælibet de per se dignoscitur, & separatur. *Id* eò plures erũt libelli plures erunt sportulæ, ac sententiæ cum à pari procedant libellus, & sententia, *l. vt fundus com. diu.* Sicque diuersa sũt capita ex diuersitate factorum, & actionum, *latè Bar. in l. Aurelius. §. idem quæsijt de lib. leg. l. 2. de re iud. Boer. decis. 74. Anna alleg. 136. in princ. Franch. decis.* 133. *ad intelligentiam tex. l. quadam mulier fam. hercis, & l Carmelia pia de iur. patr.*

Sed magis propriè, quod pluralitas hæc delictorum ex pluribus factis prouenicns, & diuersos effectus producens, pœnarum pluralitatem inducat. nec pœna vnius confundat aliã, & quot
4 delicta, tot penæ sunt imponendæ, etiam quod vnico libello proponerentur, *est tex. in l. non est nouum ff. de act. emp.* vnde siquis vno libello de pluribus delicti accusaretur, cuilibet distincta attribuenda erit summa pœnarum. Attamen Iudicis est, vel pro omnibus vnica tantum pœna reum plectere, vel distinctè, *ad tex. in l. prætor edixit, §. si mihi. ff. de iniur. vbi Bart. latè, Cin. in l. Si non conuicij, C. de iniur. q. 12. Qui dicit de hoc esse casum in l. 1. §. 1. ff. quæ sen. sin. appel. rescind. quo in loco, Cast §. item si calculi* fatetur Iudicem coaceruare pœnas posse, nec in singulas condemnare, & vnam pro omnibus alleg *Bar. in d. l. prætor ædixit, Angel. in d. l. prætor §. si plures de iniur.* quo in loco fatetur, quod causa minuendarum litium possunt omnes coniungi, verùm quelibet de per se dignoscitur, *alleg. tex. in d. l. nõ est nouum de act. emp.* & si Iudex coarctauerit vnico verbo condemnatorio, satis erit, licet quilibet de per se dignoscatur, quam opinionem sequitur quoq; *Salic. in l. atrocem, C de iniur. nu. 4 in fin. vers. quidam est passus*, & hanc formam proferendæ sententiæ in criminalibus M. C. seruat, vt passim vidi etiam me reluctante in aliquibus causis, vbi pro aliquibus non admittitur appellatio, Quo casu permitti non debet, nè inquisiti pro omnibus appellationis beneficio priuentur.

Propriùs tamen, quod in pœnis sententia sic indefinitè prolata si Iudex nõ distinxerint ex criminibus extimandum erit, *est tex. in l. si præses, ff. de pœn. l. in summa, & l. ait prætor, §. si iudex, ff. de re iud.* & effectus huius sententię erit, vt habeatur ad formam petitionis, & secundum, quod petitio erat qualificata, *Ita Franciscus de Amilia inter conf. Crimin. conf. 13. tom. 2. nu. 5. & 6.* Eoq; magis cum pœnæ debeant commensurari delictis c. non afferamus 24. q. 1. c. quęsiuit de his, quæ fiunt à prælat. vbi Doctor. & præcipuè hoc casu, dùm in rubrica decreti dicitur, de homicidio. & alijs, & proinde dicebatur, quod cum pro homicidio Partis remissio erat producta, nulli dubiũm pro ea gaudere generali Indultu fatendum erit, quanta autem fuerit pœna homicidij de per se ex sententia eiusdem M. C. dignoscitur in personam Horatij Paladini fratris, & socij in homicidio annorum quinque relegationis in processu tertio 106. à tergo.

Pro duplicatione verò indè secuta, cùm delictum hoc partis remissione non indigeat generali indultu comprehenditur. Sicq; reformanda sententia ipsius M. Curiæ.

Ideo Sacrum Consilium.

Die 4. Februarij 1604. audita relatione Consiliarij Fabij de Anna iudicauit sententiam in qua vnica pœna est imposita pro pluribus delictis, confusim esse indiuiduam. Sed quo ad fractionem relegationis, quia contemptus respicit principaliter dominũ, & sic Regem, & Fiscum secundario partem fuit dictum, quod gaudeat indultu, quia Rex per indultum suum remisit hunc contemptum in ipsum factum.

AD

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Vmbra senis plus valet, quam eloquentia iuuenis, vel arma.*

2 *Committens plura eiusdem generis delicta ad eundem finem stãte interuallo pluribus pœnis plectitur, & num 4. & 5.*

3 *Committens plura facta quorum singula in se continent crimen, si facta illa ad eundem finem tenderent vnicum delictum dicitur.*

6 *Committens plura diuersi generis delicta ad eundem finem confunduntur omnia, & maior pœna delicti irrogatur num. 7.*

8 *Pœna duplex pro eodem facto non datur.*

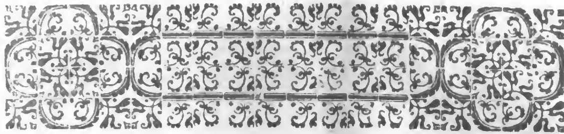
9 *Pœna duplici non punitur delinquens cum armis.*

CAndide lector ex lectura istius decisionis vltimæ inter collectas illud differendum apparet si pœnæ veniant multiplicandæ si plura ex vno facto oriantur delicta, vel vna pro omnibus irroganda sit, & an minus delictum cum maiori confundatur: in qua quæstione attendendo dicta eruditissimi D. genitoris mei, quę semper atten-
1 dere conatus fui cum vltra alia rationabilia verũ est valere plus vmbram senis in omnibus, quam eloquentiam vel arma iuuenis vt dicebat, *Bald. in c. primo per illum tex. de reunntiat. & in l. cũ antiquioribus C. de iure deliberãd.*) Casus aliqui excitandi sunt, & per transcendo Breuiter iuxta
2 modum additionatoris tendẽtia, quod si quis plura eiusdem generis delicta ad eundem finem cõmiserit, quia plura vulnera intulit alicui si interuallum currerit pluribus pœnis plectendus erit *Caball. casù 155. num. 2. & 8. & casù 158. num. 2. Boer. decis. 81. nu. 10. Couarr. 2. resol. cap. 10. nu. 8. Caualch. de Bracch. regio p. 4. num. 147. Ioseph. Ludouic. decis. lucens. 61 nu. 2. Tusc. liter. P. conclus. 210. num. 11.* sed quando plura quis facta cõ-
3 mittet quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tenderent vnicum delictum & crimen dicitur committere *Placa lib. primo delictorum c. primo num. 18. Couarr. d. c. 10. num. 8. Costa de scient & ignor. inspect. 15. num. primo, & 8. Caball. cas. cit. num. 13. & 17. & cas. 158. num. 8. Triuis. decis. 49. num. 44. lib. 2. Tusc. littera P. concl. 209. num. 8. & 210. nu.*
4 *12. & 13.* vt secus si plura diuersi generis delicta ad eundem quoq; finem ex interuallo committat tunc, & si vnum sit ad aliud ordinatum diuersis pœnis plectenda sunt omnia *Caball. d. locis Scrader. de feud. p. 9. p. 2. princ. sect. 11. num. 18. Farinacc. voto 61. num. 23. 29. post vol. 2. & q.*
5 *22. num. 28. & Bologniet. cons. 40. n. 9.* In illo tamẽ casù in pluribus diuersi generis delictis, quæ non ad eundem finem, sed ad diuersum finem tenderent tunc de omnibus separatim puniri is debet, & si eodem tempore commissa essent, *Couarr. d. loco num. 8. Farinacc. cons. 47. nu. 10. Tusc. con-*
6 *clus. 210. num. 22.* Aduertendo, quod si plura diuersi generis ad eundem finem committantur delicta tunc confunduntur omnia, & maior delicti pœna irroganda est reo, quia vnum delictũ trahit ad se aliud, & vna pœna includitur in aliã *Iodoc. prax. crimi. c 76. nu 4. Boer. decis. 82. nu. 10. Eugen cons. 64. num. 73. Barz. decis. 136. num. 25. Catal. de indultu c. 35. num. 220. Gram. cons. 35. num. 12. Anna in cons. si quis aliquem num. 85. & 89. & 92. Merenda crim. consil. 23. lib. 2. diuers.* nisi pœna primi maior sit secundi delicti, tunc non confunduntur delicta *Bologniet. cons. 33. nu. 5. & 8* nec si eadem l. diuersæ pœnæ pro eodem delicto sint impositæ secus si ex diuersis legibus, quia maior cum minori non confunditur *Tusc. d. conclus. 210. nu. 32. & latissime Giurba in cons. 82. nu. 49.* qui in antecedentibus num. alios casus adducit pro istius tractationis elucidatione, vt est videre.

8 Et nota pro istis notabilibus positis nunquam duplicem pœnam ex vno facto causari posse *Bertazz. crim. consil. 64. num. 2. Tusc. cons. 209.* nisi ex eodem facto plures criminis tituli orirentur, qui se habeant, vt species figuratæ tunc enim qui ob idem crimen ratione vnius tituli duplici pœna afficiendus est criminali ad vindictã .f. alia etiam pœna indistintim puniri potest *Farinacc. q. 22. num. 3. Ludouic. decis. 61. num. 5.* sic quoq; duplici pœna puniri potest Reus si diuersis respectibus illi imponatur *Alban. cons. 309. num. 10. Giurba cons. 25. num. 25.* inde ad corroborationem prædictam delinquens cum armis non
9 deplici pœna punitur, *vt Ricc decis. 57. p. 2. & in decis. 42. nu. 2.* & de reliquis *Thor. 2. p. comp. verbo pœna vna*, & hæc ad ornatum istarum decisionum dixisse sufficiat in laudem Dei Beatissimæ Mariæ Matris Diuæ Mariæ gratiæ meæ aduocatę, ac Diuæ Mariæ de Agusto cuius hodie dies festus celebratur 15. Augusti 1629.

Baldaxar de Angelis.

FINIS.

COPIOSISSIMVS SENTENTIARVM,

Ac singularium rerum memorabilium, quæ in hoc primo, & secundo Decisionum libro continentur,

ELENCHVS.

A

INDEX

Alie-

Audien-

C

Ciui;

test

C in

D

vno

E

amnis.

Fructus

G

H

Inuen-

L. odit

Munera,

P

Pensio

Priui-

Retentio

Seruire

nem

T

Tes

non

Finis huius Indicis.

